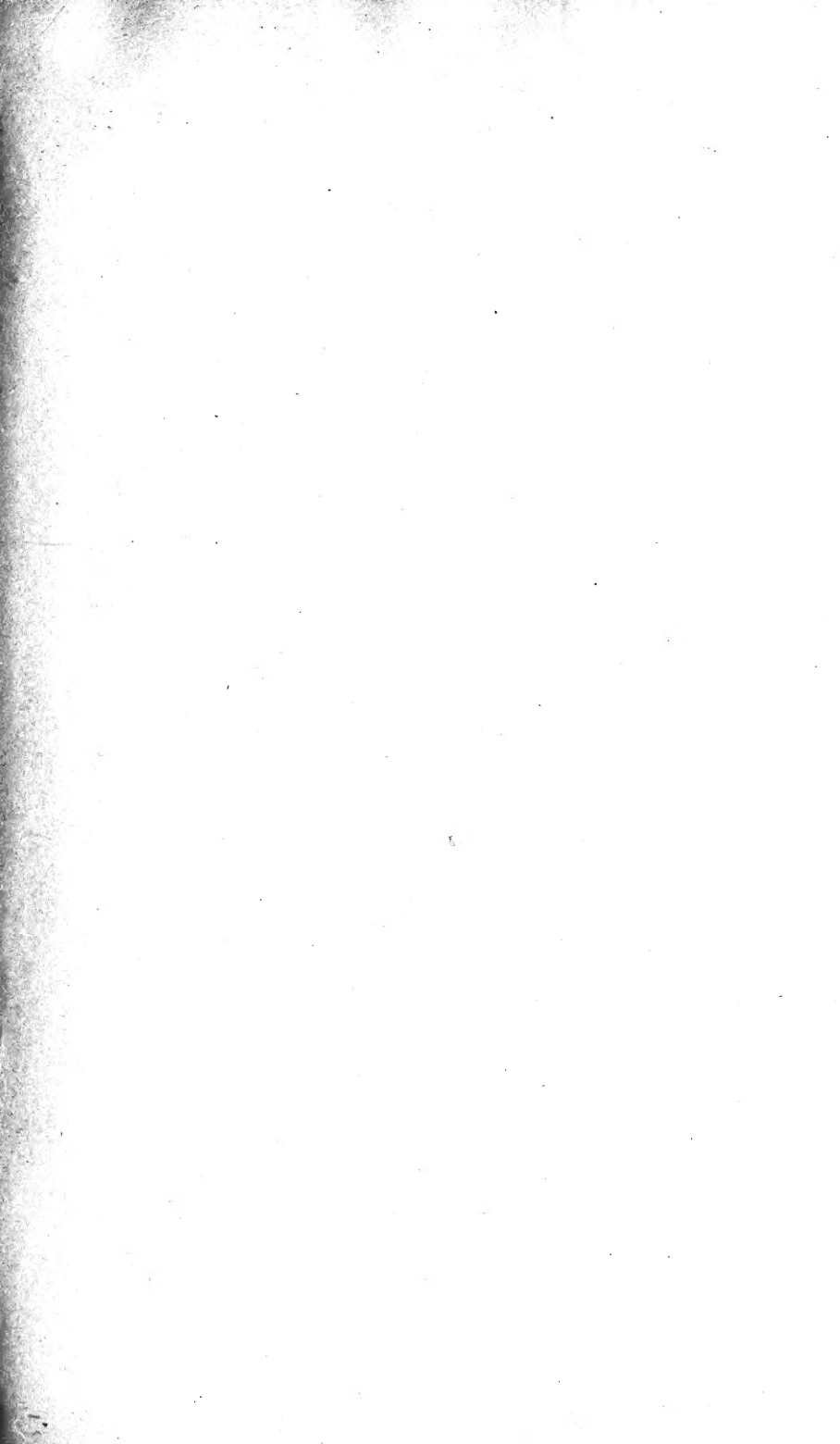

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR OCH FOLK.

Utgifna

af

Finska Vetenskaps-Societeten.

Fyrationdeåttonde Häftet.

234019
4:7:29

Helsingfors,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,
1889.

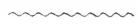
RECEIVED
FEB 1 1960
FBI - MEMPHIS

Q
60
F55
W.48-50

114

INNEHÅLL:

	Sid.
Kritisk öfversigt af Finlands Basidsvampar (Basidiomycetes; Gastero- & Hymenomycetes), af <i>P. A. Karsten</i>	1.
Förteckning på tiden, då de Allmännaste træ och buskar kring Åbo utslagit blad och blommor åhren 1750, 51 och 52, enligen Kongl. Vet. Acad. begæran utrönt af <i>I. Leche</i>	471

17

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

KRITISK ÖFVERSIGT

AF

FINLANDS BASIDSVAMPAR

(BASIDIOMYCETES; GASTERO- & HYMENOMYCETES.)

AF

P. A. KARSTEN.

REVISED EDITION

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

(PARTS I AND II) (REVISED EDITION)

J. A. HARRIS

Af de för ett decennium sedan påbegynta undersökningarna rörande Basidsvamparnes anatomi har framgått att uti den hittills använda, af *E. Fries* framställda klassifikationen af dessa, såsom härstammande från en tid, då de optiska hjälpmedlen ännu voro mycket bristfälliga, åtskilliga fel insmugit sig. Mer eller mindre lyckade ändringar och rättelser deruti hafva tid efter annan blifvit gjorda af *E. Roze*¹⁾, *L. Quélet*²⁾, *H. Heese*³⁾, *M. Britzelmayr*⁴⁾, *N. Patouillard*⁵⁾, och undertecknad⁶⁾; men en fullständig, i görligaste måtto naturlig indelning af denna svampklass i sin helhet saknas ännu.

¹⁾ Esai d'une nouvelle classification des Agaricinées (Bull. de la Soc. Bot. de France, 1876).

²⁾ Sur la classification et la nomenclature des hyméniés (Bull. de la Soc. Bot. de France, 1876).

Clavis synoptica Hymenomycetum Europaeorum. London, 1878.

Encheridion fungorum in Europa media et praesertim in Gallia vigentium. Lutetiae, 1885. Öfverflödar af namnförändringar.

³⁾ Die Anatomie der Lamelle und ihre Bedeutung für die Systematik der Agaricineen. Berlin, 1883. Ett grundligt, men tyvärr genom författarens förtidiga fränfälle afbrutet arbete.

⁴⁾ Leucospori, Hyporhodii, Dermini und Melanospori Südbayerns. Angsburg, 1879—1886.

⁵⁾ Les Hymenomycètes d'Europe. Anatomie général et classification des champignons supérieures. Paris, 1887. Ett godt arbete.

⁶⁾ Enumeratio Boletinearum, Polyporearum, Hydnearum, Thelephorearum et Clavariarum Fennicarum systemate novo dispositarum (Revue mycologique, Janv. 1881.)

Rysslands, Finlands och den Skandinaviska halföns Hattsvampar. Helsingfors, 1879—1881.

Hymenomycetes Fennici (Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica. Vol. II. Helsingforsiae, 1881.)

Undertecknad, som i trettio år egnat sin lediga tid åt studium af svamparne, fördristar sig fördenskull att uti förhandenvarande öfversigt lemna ett utkast till en med vetenskapens nuvarande ståndpunkt öfverensstämmande systematisk uppställning af de i Finland hittils funna Basidsvamparne.

Mustiala i Oktober 1887.

P. A. Karsten.

Systematisk uppställning af Finlands hittils kända Basidsvampar.

I. Buk- eller Äggsvampar.

(Gasteromycetes.)

Fruktkroppen i början köttig, sällan läderartad eller gelatinös, klotrund, rundad, klubblik eller päronformig, inuti afdelad uti ett större eller mindre antal små rum eller kamrar. Fruktlagret beklädande kamrarnes väggar och bestående af typiskt fyrasporiga basider.

Öfversigt af Buksvamparnes familjer.

Fam. I. *Lycoperdaceae* Fr.

Kamrarne otaliga, ytterst små, vid mognaden upplösta till en pulverulent massa. Sporerna klotrunda, färgade.

Fam. II. *Polysacceae* Karst.

Kamrarne temligen vida, inneslutande hvarje ett tunnväggigt, slutligen till en pulverulent massa upplöst gömme (peridiolum, sporangium). Sporerna klotrunda, vårtiga, bruna.

Fam. III. *Hymenogastreae* Fr.

Kamrarne m. små, oregelbundna, bildande slingrande gångar, slutligen förmultnande. Sporerna af olika form.

Fam. IV. *Nidulariaceae* Fr.

Kamrarne utbildade till fria, tjockväggiga, vanligen linsformiga, nästan köttiga peridioler. Sporerna äggrunda eller elliptiska, släta, färglösa.

Fam. I. *Lycoperdaceae* Fr.

Öfversigt af släktena.

- * Fruktkroppens omslutande del (peridium) dubbel, sammansatt af tvänne snart skilda hinnor Geaster.
- ** Fruktkroppens omslutande del enkel, bildad af ett enda hudlager.
- † Peridiet omgifvet af ett hylle.
 - A. Hyllet flocköst, till större eller mindre del skildt, lätt lossnande.
 - a. Hyllet öfverallt lätt lossnande. Bovista.
 - b. Hyllet upptill lätt skildt . . Bovistaria.
 - B. Hyllet köttigt vaxartadt eller af grynigt mjölig konsistens, fast sammanväxt med peridiet, vårtigt eller taggigt Lycoperdon.
- †† Peridiet utan hylle, läderartadt . . . Scleroderma.

1. Geaster Mich.

Yttre peridiet köttigt läderartadt, snart lossnande från det inre, stjernlikt sönderbristande. Inre peridiet klotrundt, centralt, papperartadt, upptill öppnande sig med en vanligen kägellik mynning. Sporerna klotrunda, sträfva eller fintaggiga, olivbruna.

Öfversigt af arterna.

- * Yttre peridiet merendels fyrklufvet . *fornicatus*.
 ** Yttre peridiet flerklufvet, gråbrunt . *calyculatus*.

1. G. fornicatus. (Huds.) Fr. Syst. myc. III. p. 12. Karst. Myc. Fenn. II, p. 358. De Toni, Rev. mon. Geast. Revue mycol. n:o 14. p. 7, t. LXIII, f. B.)

Syn. *Lycoperdon fornicatus* Huds. Flor. Angl. p. 644.
Lycoperdon coronatum Schaeff. Icon. t. 183.
Lycoperdon fenestratum Batsch. Elench. f. 168.
Geastrum quadrifidum De C. Flor. Franc. II, p. 267.
Plecostoma fornicatum Cord. Anl., t. D. f. 12—15.

Yttre peridiet merendels fyrklufvet, brunaktigt, invändigt hvitaktigt, tillbakarulladt. Inre peridiet klotrundt, spetsadt, gråblått eller brunaktigt, uppburet på ett kort, hvitaktigt skaft, med framskjutande, kägellikt cylindrisk, hårbräddad och fint fårad mynning. Sporerne nästan klotrunda, nätådriga, bruna, 4—5 mmm. i diam.

Barrskog., på öppna plats., m. r. (Merimasku; Mustiala).

2. G. calyculatus Fuck. Symb. myc. p. 37, t. V, f. 3.

Yttre peridiet mångklufvet (vanligen 10-klufvet), n. tillbakarulladt, blekt, invändigt gråbrunt, slätt, med bredt triangelformiga flikar. Inre peridiet n. klotrundt, blekgrått, med långt, smalt, vid basen af en hinnaktig ring omslutet skaft och kägellik, fåradt veckad mynning.

Barrskog., på myrstackar. Icke funnen i Finland.

Var. **Kunzei** (Wint.) Karst.

Syn. *Geaster Bryantii* Berk. * *G. Kunzei* Wint. Pilze, p. 911. De Toni, Rev. mon. Geast. (Revue myc. n:o 34, p. 9.) *Geaster calyculatus* Karst. Myc. Fenn. II, p. 359.

Skiljd från hufvudformen nästan endast derigenom att inre peridiets skaft saknar ring vid basen, men har en sådan upptill tätt inunder sjelfva peridiet. Sporerna kantigt klotrunda, vårtiga, 4—6 mmm. i diam.

Barrskog, på myrstack., r. (Åbo; Mustiala; Tyrvis).

II. *Bovista* (Dill. Pers.) Karst.

Syn. *Sackea* Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III. *Globaria* Quél. Ench. p. 239 pr. p.

Fruktkroppen i början köttig och vit, klotrund, utan fot. Hyllet flockulligt skorpartadt, tjockt, öfverallt skildt från peridiet, slutligen sönderfallande uti stycken. Peridiet papperlikt, segt, vid mognaden ända till basen uppfyllt med sporpulver samt upptill öppnande sig med ett mindre hål. Sporerna klotrunda, långtskaftade, släta, bruna. — Såsom yngre medan köttet ännu är fast och hvitt ätliga.

Öfversigt af arterna.

* Peridiet svartaktigt *nigrescens*.

** Peridiet blygrått *plumbea*.

3. *B. nigrescens* Pers. Disp. meth. fung. p. 6. Karst. Finl. ek. Flora, p. 46. Myc. Fenn. II, p. 359.

Syn. *Lycoperdon nigrescens* Wahl. Flor. Svec. n:o 2267. *Lycoperdon Bovista* Sow. Engl. Fung. t. 331.

Sackea nigrescens Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III, t. 15.

Globalaria nigrescens Quéél. Ench. p. 240.

Hyllet styckevis lossnande. Peridiet n. klotrundt, segt, slutligen svartaktigt, omkring 3 cm. i diam. Sporerna mörkbruna, stötande n. i purpurrödt, 5—6 mmm. i diam. Hårnätet af samma färg som sporerna.

Gräsbev. st. a. (Nyl. — Lapl. [Kola]).

4. B. plumbea Pers. Obs. I, p. 5. Karst. Finl. ek. Flora, p. 46. Myc. Fenn. II, p. 360.

Syn. *Lycoperdon ardosiacum* Bull. Champ. p. 146, t. 192.

Lycoperdon arrhizum Batsch. Elench. I. p. 239, t. 29, f. 166.

Sackea plumbea Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III, t. 16.

Globalaria plumbea Quéél. Ench. p. 240. Pat. Tab. anal. IV, p. 165, f. 363.

Hyllet nedtill n. qvarsittande. Peridiet klotrundt, äldre blygrått, 2—3 cm. i diam. Sporerna bruna, 5—6 = 4—5 mmm. Hårnätet af samma färg som sporerna.

Betesmark., back., äng. åkr., h. o. d. (Nyl. — Lapl. [Kola]).

III. *Bovistaria* (Fr.) Karst.

Syn. *Lycoperdon* Auctt. pr. p.

Bovista Rostk. in Sturm. Deutschl. Flor. III.

Globalaria Quéél. Ench. p. 239, pr. p.

Fruktkroppen i början köttig och vit, n. klotrund, utan fot. Hyllet flocköst, ofta rutigt fåradt, upptill skildt och lätt lossnande. Peridiet papperlikt, upptill sönderbristande uti oregelbundna rutor eller med en större eller mindre öppning. Kamrarne närmare peridiets bas sterila, bildande en kompakt, cellulös massa (parastad). Sporerne klotrunda, skaftade, gulgröna, äldre olivbruna. — Såsom yngre användbara till föda.

Öfversigt af arterna.

- * Peridiet upptill oregelbundet sönderbristande.
- † Peridiet uppbristande i oregelbundna rutor. gigantea.
- †† Peridiet uppbristande med en vid öppning. caelata.
- ** Peridiet upptill öppnande sig med ett hål. pusilla.

5. *B. gigantea* (Batsch.) Karst. — Allmän eller jättelik Röksvamp.

Syn. *Lycoperdon Bovista* Auctt. plur.

Lycoperdon maximum Schaeff. Fung. Bav. t. 191.

Lycoperdon giganteum Batsch. Elench., t. 165.

Bovista gigantea Nees, Syst. f. 124.

Langermannia gigantea Rostk. in Sturm. Deutschl.

Flora, III, p. 23, t. 10.

Globaria gigantea Quéf. Ench p. 239.

Hyllet flocköst, vanl. rutigt fåradt, upptill tjockt och lätt lossnande, nedtill tunnare och sammanväxt med peridiet, gråhvitt eller hvitt. Peridiet klotrundt, nedtill n. samman draget, upptill sönderbristande uti oregelbundna rutor, först gråhvitt, sedan gulaktigt, slutligen blekbrunt, 1—2 dc. i diam. Sporerne klotrunda, långtskaftade, gulaktiga, slutligen olivfärgadt bruna.

Öppna, gräsbl. st. h. o. d. (Nyl. — Lapl.).

Ätlig så länge köttet är hvitt. Uppgifves vara den qväfverikaste bland alla svampar.

6. *B. caelata* (Bull.) Karst.

Syn. *Lycoperdon caelatum* Bull. Champ. p. 156.

Lycoperdon Bovista Pers. Syn. p. 141.

Lycoperdon areolatum Rostk. in Sturm. Deutschl.
Flor. t. 5.

Bovista caelata Link Handb. III, p. 398.

Utraria caelata Quél. Ench. p. 241.

Fruktkroppen omvänt äggrund, ofvan nedtryckt. Hyllet flocköst, rutigt fåradt, besatt med stora fjäll. Peridiet hinnaktigt, slakt, sammanfallande, slutligen skälligt öppet, i början hvitgrått, sedan brunaktigt olivfärgadt, slutligen umbrabrunt, glatt, n. glänsande, 6—8 cm. i diam. Sporerne klotrunda, gulaktigt olivgröna.

Trädgård., torra och magra betesmark., m. r. (Mustiala).

7. *B. pusilla* (Batsch.) Karst.

Syn. *Lycoperdon pusillum* Batsch. Elench. II, f. 228.

Karst. Finl. ek. Flor. p. 45. Myc. Fenn. II,
p. 360.

Lycoperdon cepaeforme Bull. Champ. t. 435.

Lycoperdon Bovista Bolt. Hist. Fung. Hal. t. 117.

Lycoperdon pratense Schum. Flor. Saell. II, p.
193. Pers. Syn. p. 142 pr. p.

Bovista pusilla Pers. Syn. p. 138.

Globalia pusilla Quél. Ench. p. 239.

Hyllet slutligen rutformigt sönderbristande uti lossnande fjäll, hvitt, slutligen gråbrunt. Peridiet n. klotrundt, tunnt, hvitt, sedan gulaktigt, derpå grått och slutligen brunt, öppnande sig med ett temligen litet hål., 0,9—3 cm. i diam. Sporerna klotrunda, olivfärgade.

Magra fält, trädesåkr., back., m. r. (Åbo o. Mustiala).

IV. *Lycoperdon* (Tournef.) Karst.

Syn. *Langermannia* Rostk. i Sturm. Deutschl. Flor. III.

Utraria Quél. Ench. p. 240.

Fruktkroppen i början köttig och hvitaktig, klubblik, päronformig eller klotrund, vanl. nedtill sammandragen till en mer eller mindre tydlig fot. Hyllet öfverallt sammanväxt med peridiet, af kli- eller mjölartad konsistens, besatt med lätt afskrapade taggar, vårtor eller gryn. Peridiet hinnaktigt, slakt, vid mognaden öppnande sig med ett hål, med kompakt, cellulös bas. Sporerna klotrunda, n. oskaftade, fintaggiga, färgade. — På marken växande, lukt- och smaklösa, ätliga svampar.

Öfversigt af arterna.

* Hyllet taggigt.

† Taggarne böjda, med topparne gruppvis förenade

A. Taggarne fina *excipuliforme*.

B. Taggarne grofva *echinatum*.

†† Taggarne fria, raka.

A. Taggarne grofva, lätt lossnande: *gemmatum*.

B. Taggarne fina, mindre lätt affallande

hirtum.

** Hyllet besatt med vårtlika fjäll eller gryn.

† Peridiet päronformigt, med långa rottrådar pyriforme.

†† Peridiet klotrund, utan rottrådar . . papillatum.

8. L. excipuliforme Scop. Flor. Carn. p. 488. Fr. Sv. Sv. t. LXXIII, f. 1. Karst. Myc. Fenn. II, p. 362.

Syn. *Utraria excipuliformis* Quéf. Ench. p. 241.

Fruktkroppen klotrund, 6—10 cm. i diam., med tjock, valslik, nedtill fällad, 6—15 cm. lång fot. Hyllet tätt besatt med fina, spetsiga, krökta, pyramidformigt grupperade, lätt afskrapade taggar. Peridiet hinnaktigt, hvittgrått, slutligen rostgulaktigt, upptill öppnande sig uti ett litet hål. Sporrerna klotrunda, fintaggiga, gulaktigt, slutligen brunaktigt olivfärgade, 4—5 mmm. i diam.

Fält, back., välgkant., t. a. i södra Finl. 7—11. Vanligen enslig, sällan tufvad.

9. L. echinatum Pers. Syn. p. 147.

Fruktkroppen klotrund, äggrund eller klubblik, 3—5 cm. hög, 2—3 cm. tjock eller 2—3 cm. i diam., i början gråhvit, sedan gulaktig, slutligen umbrabrun. Hyllet besatt med långa, grofva, bågböjda, lätt affallande taggar. Peridiet tunnt, slutligen blekt umbrabrunt. Sporrerna klotrunda, fintaggiga, olivfärgadt bruna.

Löf- och barrskog., h. o. d. (Nyl. — Lapl. [Kolaviken]). 7—10.

Växer ensam eller flockvis, mycket sällan tufvad.

10. L. gemmatum Batsch. Elench. p. 147. Fr. Sv. Sv. t. LXXIII, f. 2. Karst. Myc. Fenn. II, p. 361.

Syn. *Lycoperdon perlatum* Pers. Obs. I, p. 4, Karst. Finl. ek. Flor. p. 45.

Lycoperdon hirtum Bull. Champ. t. 475.

Utraria gemmata Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen klotrund eller äggrund eller klubblik, med puckel och valslik fot, 4—10 cm. högt. Hyllet af mjölartad consistens, tätt besatt med olikformiga, olika stora, tjocka, spröda, upprätta, raka, lätt lossnande taggar. Peridiet hinnaktigt, öppnande sig uti puckeln med ett litet, rundt hål, först hvitaktigt, derpå gulaktigt, slutligen grått, smutsfärgadt eller brunt, ofta med kretsformiga ljusgråa glänsande fläckar. Sporerne klotrunda, fintaggiga, blekt gulgröna, slutligen olivfärgade, 4—5 mmm. i diam. Hårnätet och centralpelaren af samma färg som sporerne.

Skogsmark., vid väg., på murkna stubb., a. (Nyl. — Lapl.) 7—10.

Växer oftast i tufvor. Fruktkroppen i förstone n. valslik eller klubblik, derpå vanligen vid midten sammandragen, med öfre delen rundad och nedre valsformig.

11. L. hirtum Mart. Flor. Erl. p. 386.

Syn. *Lycoperdon umbrinum* Pers. Icon pict. t. 18.

Lycoperdon gemmatum var. *hirtum* Auctt. plur.

Utraria hirta Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen omvänt äggrund eller klubblik, understundom nedtill hopsnörpt till en kort fot, 3—6 cm. hög och tjock. Hyllet sprödt, tätt besatt med fina, raka, länge kvarsittande, merendels bruna taggar, smutsigt umbrabrunt. Pe-

ridiet hinnaktigt, askgrått eller brunaktigt. Sporerne klotrunda, fintaggiga, olivfärgadt bruna, 4—5 mmm. in diam.

Barrskog., på torra st., h. o. d. (Nyl.—Lapl.). 8—10.

12. L. pyriforme Schaeff. Comm. p. 128, t. 285, 293.

Karst. Finl. ek. Flor. p. 46. Myc. Fenn. II, p. 362.

— Pärönformig. Röksvamp.

Syn. *Lycoperdon Bovista* δ *pyriforme* Wahl. Flor Svec. II, 1023.

Utraria pyriformis Quél. Ench. p. 242.

Fruktkroppen pärönlik, nedtill starkt afsmalnande och veckad, med puckel och långa, hvita rottrådar, 3—9 cm. hög. Hyllet sammanväxt, besatt med grynlika fjäll eller vårtlika taggar. Peridiet temligen fast och segt, upptill ofta rutigt fårad, öppnande sig med ett litet hål i puckeln, hvitaktigt eller gulaktigt, slutligen, företrädesvis upptill, med starkare eller svagare dragning i brunt. Sporerne klotrunda, fintaggiga, gulgröna eller olivfärgade, 3—4 mmm. i diam. Hårnätet och centralpelaren af samma färg som sporerne.

Sandjord, murkna stubb., t. a. (Nyl. — Lapl.)

Växer i täta tufvor och är som näringsmedel den sämsta i sitt slägte.

Var. **globulosum** Karst. n. var.

Fruktkroppen klotrund, utan puckel, upptill rutigt fårad och brun, med fast sammanväxt samt med vårtlika taggar försedt hylle, omkring 3 cm. i diam.

Sandade gång., m. r. (Mustiala). 8, 9.

- V. *Scleroderma* (Pers.) Fr. Syst. myc. III, p. 44.
Tul. Ann. sc. nat. 1843, ser. II, tom. XVII, p. 5.

Peridiet klotrundt, med eller utan fot, tjockt, segt, läderartadt, vanligen rutigt fårad, vid basen rotsläende, slutligen upptill oregelbundet sönderbristande. Kamrarne rundadt kantiga, helt och hållet uppfyllda med sporbildande väfnad. Sporerna klotrunda, besatta med vårtlika taggar, svartblåa eller bruna.

13. *Sci. verrucosum* (Bull.) Pers. Syn. p. 154.

Syn. *Lycoperdon verrucosum* Bull. Champ. p. 157, t. 24.

Lycoperdon aurantium Linn. Syst. Veg. I, 5, p. 1019.

Lycoperdon polyrhizon Gmel. Syst. nat. Linn. II, p. 1464. Batsch. Elench., p. 147.

Lycoperdon defossum Batsch. Elench. fung. Cont. II, p. 126, f. 229.

Lycoperdon cervinum Bolt. Fung. t. 116.

Lycoperdon tessulatum Schum. Flor. Saell. II, p. 191.

Scleroderma aurantium Pers. Syn. p. 153.

Scleroderma citrinum Pers. Syn. p. 153.

Scleroderma vulgare Fr. Syst. myc. III p. 46.
Casp. Trüffeln in Preussen, p. 26, f. 48—52.

Scleroderma bovista Fr. Syst. myc. III, p. 48.
Karst. Myc. Fenn. II, p. 363.

Peridiet klotrundt eller rundadt, n. plattadt, med eller utan fot, upptill ofta rutigt fåradt eller vårtigt, smutshvitt med brunaktiga rutor, 2—5 cm. i diam. Spormassan i början blåsvart, sedan grågrönaktigt brun. Sporerna klotrunda, med n. nättecknad yta och 16—30, spetsiga eller trubbiga,

nästan dubbelt så höga som breda taggar, 10—19 mmm. i diam.

Löf- och barrskog., på sandjord, m. r. (Pyynikke vid Tammerfors; Runsala). 9, 10.

Fam. III. *Polysacceae* Karst.

VI. *Polysaccum* De C. Tul. Ann. sc. nat. 1842, t. V, f. 1—7.

Peridiet rundadt, med kort, tjock fot, köttigt läderartadt, slutligen oregelbundet sönderbristande. Peridiolerna temligen stora, oregelbundna, med tunn, fläcköst hinnaktig hud. Sporererna klotrunda, småtaggiga, bruna.

14. *P. boreale* Karst. Fung. Fenn. exs. n:o 570. Myc. Fenn. III, p. 363.

Peridiet n. klotrundt eller omvänt äggrundt, med m. kort, tjock fot, hvitt, omkring 9 cm. högt och 5—6 cm. tjockt. Peridiolerna oregelbundna, aflånga. Sporererna klotrunda, taggiga, bruna, 8—13 mmm. i diam.

Sandjord, vid väg., m. r. (Pudasjärvi). 8.

Mycket nära beslägtad med *Polysaccum arenarium* (Alb. et Schw.), möjligen endast en vit form af densamma.

Fam. IV. *Hymenogastreae* Vitt.

Öfversigt af släktena.

* Fruktkroppen med peridie.

- † Fruktkroppen åtminstone vid basen för-
sedd med fina trådar Rhizopogon.
- †† Fruktkroppen utan fibriller.
- A. Fruktkroppen med distinkt bas . Hymenogaster.
- B. Fruktkroppen utan distinkt bas . Hydnangium.
- ** Fruktkroppen utam peridie Gautieria.

VII. Rhizopogon Fr. pr. p. Tul. Fung. hyp. p. 85.

Fruktkroppen klotrund eller oregelbundet rundad, åtminstone nedtill besatt med krypande, greniga, ytliga fibriller. Kamrarne små eller medelstora, i början tomta, köttiga, slutl. sönderflytande. Sporerna elliptiska eller aflånga, släta, små, med tvänne oljedroppar, färglösa. — Smärre, mer eller mindre djupt i marken insänkta, oanvändbara svampar.

Öfversigt af släktena.

- * Fruktkroppen inuti grön- eller gulaktig.
- † Fruktkroppen i början inuti grön . . . virens.
- †† Fruktkroppen i början inuti hvit eller
gulblek rubescens.
- ** Fruktkroppen slutl. inuti brunaktig.
- † Sporerna elliptiska lapponicus.
- †† Sporerna aflånga borealis.

15. Rh. virens Karst. Myc. Fenn. II, p. 354 (nec Alb. et Schw.)

Fruktkroppen vanligen oregelbundet eller gropigt rundad, hvitaktig, slutl. gråbrunaktig, glatt, vid basen betäckt af

ett föga utveckladt mycelium, inuti grönaktig, 1—2 cm. i diam. Kamrarne små. Sporerna spolformigt aflånga, färglösa, med tvänne, slutl. försvinnande oljedroppar, 10—17 = 5—6 mmm.

I sandjord, i närheten af granar, m. r. (Mustiala). 8, 9.

16. R. rubescens Tul. Hyp. t. 2, f. 1, t. 11, f. 4.

Fruktkroppen oregelbundet eller gropigt rundad, hvit, sedan rodnande, slutl. blekt olivfärgad, vid basen försedd med få fibriller, 1—3 cm. i diam., inuti först hvit, sedan gulblek, slutl. olivfärgad. Kamrarne oregelbundna, n. vida, i början toma. Sporerna elliptiska, färglösa, 6—9 = 3—5 mmm.

Barrskog., i sandjord, m. r. (Tyrvis; Mustiala). 8, 9.

17. Rh. lapponicus Karst. n. sp.

Syn. *Rhizopogon luteolus* Karst. Myc. Fenn. II, p. 354.

Fruktkroppen rundad, njurlik eller äggrund, oregelbunden, först hvit, sedan brunaktig, inuti hvit, sedan brun, med några fina trådar vid basen, 2—3 mmm. i diam. Kamrarne små, snart fyllda. Sporerna elliptiska, med tvänne oljedroppar, 6—7 = 3—4 mmm.

Skogstr., i mulljord, m. r. (Knjäschaguba i Ryska Lapm.)

18. Rh. borealis Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886, p. 161).

Fruktkroppen m. oregelbundet rundad, hvitaktig, torr brun, inuti hvit, derpå lergul, slutl. brunaktig, köttig, bar (i torrt tillstånd), 2—3 cm. i diam. Kamrarne små, toma.

Sporerna aflångt ovala, färglösa, med tvänne oljedroppar, 6—7 = 2,5—3,5 mmm.

Sandjord, m. r. (vid Uleåelf). Af Magister Zidbäck benäget tillsänd.

VIII. *Hymenogaster* Vitt. Tub. p. 20.

Fruktkroppen rund, köttig, med steril bas. Peridiet tunnt silkesludet, ständigt slutet. Kamrarne bildande från basen strålförmigt löpande gångar, i början toma. Mellanlagret (trama) sammansatt af förlängda celler. Sporerna tappförmigt elliptiska, färgade, skrynkliga.

19. *H. griseus* Vitt. Tub. t. 3, f. 15.

Syn. *Hymenogaster vulgaris* Tul. Fung. hyp. t. 10, f. 13.

Karst. Myc. Fenn. III, p. 355.

Hymenogaster Klotzschii Karst. Fung. Fenn. exs. 484.

Fruktkroppen rundad, oregelbunden, i början hvit, derpå smutsigt hvitaktig, stötande n. i ockragult, temligen mjuk, inuti kaffebrun, 1—1,5 cm. i diam. Sporerna tappförmigt elliptiska, vanl. spetsade, höggula, rynkiga, 18—25 = 10—14 mmm.

Hasselskog., i mulljord, m. r. (Mustiala park).

IX. *Hydnangium* Wallr. Klotzsch. (Dietr. Flor. Bo-russ., p. 465).

Fruktkroppen rundad, köttig. Mellanlagret sammansatt af blåslika celler. Sporerna klotrunda, taggiga, gula.

20. H. carneum Klotzsch. Karst. Myc. Fenn. III, p. 355.

Fruktkroppen rundad, aflång eller omvänt äggrund, knölig, blekt köttröd samt öfverdragen med ett tunnt, hvitt, försvinnande lager af ludd, slutligen brunaktig, inuti blekt och smutsigt köttröd. Sporerna 15—18 mmm. i diam.

I blomkrukor i Helsingfors' botaniska trädgårds växt-hus: Prof. S. O. Lindberg.

X. Gautieria Vitt. Monogr. p. 27.

Fruktkroppen utan peridie, rundad, köttigt gelatinös. Kamrarne labyrinthformiga, vida, utmynnande i fruktkroppens yta. Sporerna aflånga, gula, nätlikt fårade.

21. G. graveolens Vitt. Monogr. p. 27, t. IV, f. 13.

Fruktkroppen rundadt aflång, bucklig, vid basen med en spröd, trådformig rot, i början hvitaktig, derpå brun.

Barrskog., mer eller mindre djupt insänkt i sanden, m. r. (Hykkilä i Tammela: H. A. Kullhem). 9.

Igenkännes genast för sin ytterst starka lukt af hvit-lök.

Fam. IV. *Nidulariaceae* Fr.

Öfversigt af släktena.

* Fruktkroppen inneslutande flere peridioler.

† Fruktkroppen klockformig, öppnande sig med ett lock.

A. Peridiet sammansatt af tvenne lager Cyathus.

B. Peridiet bildadt af en enda hinna . Crucibulum.

- †† Fruktkroppen rundad, oregelbundet
sönderbristande *Nidularia*.
- ** Fruktkroppen inneslutande ett enda pe-
riodiolum. *Sphaerobolus*.

XI. *Cyathus* Hall. Tul.

Peridiet omvänt klocklikt eller kägellikt, bestående af tvenne sammanflytande hudlager, ända till mognaden tillsluttet med ett heterogent lock. Peridiolerna 10—20, linsformiga, undertill naflade, fästade vid peridiets vägg medelst en trådlik sträng. Sporerne elliptiska, färglösa.

Öfversigt af arterna.

- * Peridiet inuti strimmigt *striatus*.
- ** Peridiet inuti slätt *lentiferus*.

22. *C. striatus* (Huds.) Hoffm. Veg. crypt. II, p. 33, t. 8,
f. 3. Karst. Myc. Fenn. III, p. 356.

Syn. *Peziza striata* Huds. Flor. Angl. p. 634.

Nidularia striata Bull. Champ. Franc. t. 40, f. 1.

Fr. Syst. myc. II, p. 298.

Nidularia hirsuta Sow. Fung. t. 29.

Cyathus hirsutus (Schaeff.) Quél. Ench. p. 232.

Peridiet omvänt kägellikt eller elliptiskt bägerlikt, läderartadt, filthårigt sträfludet, dadelfärgadt eller rostbrunt, invändigt glatt, strimmigt och blyglänsande, med platt, hvitaktigt, hinnaktigt lock. Peridiolerna hvitaktiga, naflade, om-

slutna af en upptill mycket tunn, försvinnande samt nedtill tjockare slöja.

Rötter och stubb. af löfträd., m. r. (Lill-Heikkilä; Runsala; Helsingfors.)

28. *C. lentiferus* (Linn.) Karst.

Syn. *Peziza lentifera* Linn. Fl. Svec. 1271. Flor. Dan. t. 780, f. 1.

Peziza sericea Schaeff. Fung. Bav. t. 180.

Peziza cyathiformis Scop. Flor. Carn. p. 486,

Cyathus laevis Hoffm. Veg. cr. p. 31, t. 8, f. 2.

Cyathus nitidus Roth. Cat. I. p. 236.

Cyathus olla Pers. Syn. p. 237.

Nidularia vernicosa Bull. Champ. p. 164, t. 488, f. 1.

Nidularia campanulata Sibth. Flor. Oxon. Fr. Syst. myc. II, p. 298.

Cyathus campanulatus Fr. Summ. Veg. Scand. p. 438. Karst. Myc. Fenn. III, p. 356.

Cyathus sericeus (Schaeff.) Quél. Ench. p. 233.

Peridiet omvänt kägellikt eller klocklikt, vågigt bugtigt, tunnt, filtludet, slutligen n. glatt, grått, i början stötande i ockragult, sedan i brunt, invändigt slätt, blygrått, n. glänssande, slutligen n. dadelbrunt, med platt, tunnt, oregelbundet sönderbristande, flocköst, hvitt lock. Peridiolerna vid mognaden dadelbruna omslutna af en temligen tjock, grå slöja.

Skog., trädg., åkr., på gammal ved, stammar, qvistar r. (Helsingfors: W. Nylander; Tammela flerestädes; Paltamo: O. Lönnbohm).

XII. *Crucibulum* Tul.

Peridiet valslikt klockformigt, sammansatt af en enda, homogen, fibrös hinna; för öfr. som föreg.

24. *Cr. vulgare* Tul. Ann. Sc. nat. 1844, I, p. 90.

Syn. *Peziza lentifera* Poll. Hist. plant. Pal. III, p. 305.

Peziza crucibuliformis Schæff. Fung. Bav. t. 179.

Nidularia laevis Bull. Champ. p. 165, t. 40, f. 3.

Nidularia crucibulum Fr. Syst. myc. II, p. 299.

Cyathus crucibulum Hoffm. Veg. crypt. II, p. 29, t. 8, f. 1. Karst. Finl. ek. Flor. p. 46.

Peridiet valslikt klocklikt, temligen tjockt, filtludet, slutl. n. glatt, n. slätt, först ockragult, sedan rostfärgadt, invändigt alldeles slätt, glatt, n. glänsande, blekgult, omkr. 4 mm. högt. Peridiolerna cirkelrunda, i början hvitaktiga, derpå bleka eller blekgula.

Gamm. ved., a. (Nyl.—Lapl.)

Icke känd för någon nytta eller skada.

XIII. *Nidularia* Fr. Summ. Veg. Scand. p. 438.

Peridiet rundadt, sammansatt af en enkel hinna, oregelbundet sönderbristande, utan lock. Peridiolerna talrika, cirkelrunda, glatta, utan nafvel och nafvelsträng, i början inbäddade i en gelatinös massa. Sporerna bredt elliptiska, färglösa.

25. *N. farcta* (Roth.) Karst.

Syn. *Cyathus farctus* Roth. Cat. p. 237, t. 7, f. 2.

Nidularia radicata Fr. Syst. myc. II, p. 301.

Peridiet n. klotrundt, oregelbundet sönderbristande, tunnt, ulligt, smutsigt hvitaktigt eller grått, omkr. 6 mm. i diam., med m. lång, trådig rot. Peridiolerna cirkelrunda, sammantryckta, glatta, först hvita, slutligen mörkt dadelbruna, i torrt tillstånd rynkade, temligen stora (1 mm. i diam.). Sporerna 8—10 = 6 mmm.

Var. **confluens** Fr. Syst. myc. II, p. 301.

Skiljd från hufvudformen genom saknaden af den rotlika tråden.

Gamm. tallved, jord, h. o. d. (Helsingfors; Tyrvis; Tam-mela; Södra Österbotten).

Ensam eller flockvis växande, stundom sammanflytande.

XIV. *Sphaerobolus* Tod.

Peridiet rundadt, dubbelt; det yttre n. köttigt, i toppen stjernlikt sönderbristande, det inre hinnaktigt, slutligen lossnande, som en blåsa framträdande och med en knäpp elastiskt utkastande det ensamma peridiolet. Sporerna bredt elliptiska, färglösa, släta.

26. **Sph. stellatus** Tod. Fung. Meckl. I, p. 43. Pat. Tab. anal. V. p. 207, f. 476.

Yttre peridiet blekgult, i början n. ludet, sedan glatt, sönderbristande i 5—7, likformiga, spetsiga flikar; inre tunnt, genomskinligt, hvitaktigt. Peridiolet köttigt. Sporerna bredt elliptiska eller oregelbundet äggrunda, 8—9 = 6 mmm. Basiderna 4—5-sporiga.

Gammal ved, allehanda afskräden, t. a. (Nyl.—Lapl).
Sommar, höst.

Växer i flockar, utbrytande.

II.

Hattsvampar.

(Hymenomycetes.)

Fruktkroppen köttig, läderartad, trädhård eller geléartad. Fruktlagret beklädande större eller mindre del af fruktkroppens fria yta och innehållande typiskt fyrasporiga basider.

Öfversigt af Hattsvamparnes familjer.

- * Basiderna klubblika, från öfre ändan utskjutande typiskt 4 sterigmer.

Fam. I. *Agaricineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.

Syn. *Polyphyllei* Quél. Ench. p. 1.

Fruktlagret lamelligt.

Fam. II. *Polyporineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.

Fruktlagret pipigt eller porigt.

Fam. III. *Hydnaceae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.

Syn. *Erinacei* Quél. Ench. p. 188.

Fruktlagret taggigt.

Fam. IV. *Thelephoraceae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Fauna et Flor. Fenn. II).

Syn. *Thelephoreae et Clavarieae* Fr. pr. p. Karst. Hattsv. I, pag. X pr. p.

Fruktlagret slätt.

** Basiderna delande sig med vertikala väggar eller genom djupare inskränningar.

Fam. V. *Tremellineae* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XI.

Fruktkroppen geléartad, sällan läderartad.

Fam. I. *Agaricineae* Fr.

Öfversigt af underfamiljerna.

Underfam. 1. *Paxilleae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Fauna et Flor. Fenn. II: 1881, p. 3.)

Syn. *Paxillés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75 (1877)*.

Lamellerna hinnaktiga, i kanten skarpa, löst fästade vid hatten och lätt frånskiljbara från denna. Mellanlagret (trama) icke eller föga sammanhängande med hattens kött.

Underfam. 2. *Agariceae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 3.)

Syn. *Agaricés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75.

Lamellerna hinnaktiga, fast fästade vid hatten, med svårighet lösgjorda från denna, i kanten skarpa.

Underfam. 3. *Cantharelleae* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 75.)

Syn. *Cantharellés* Pat. Hym. d'Eur. p. 75.

Lamellerna tjocka, smala, n. åderlika, i kanten trubbiga, oftast greniga.

* Såsom noggsamt lär märkas, återfinnas de flesta af författarens förut såsom nya uppställda underfamiljer och släkten i Patouillards citerade arbete.

Underfam. 1. *Paxilleae* Karst.

Öfversigt af släktena.

* Sporerna hvitaktiga eller smutsigt hvitaktiga.

† Lamellerna urnupna *Lyophyllum*.

†† Lamellerna nedlöpande *Lepista*.

** Sporerna rostfärgade.

† Hatten försedd med fot *Paxillus*.

†† Hatten utan fot *Tapinia*.

XV. *Lyophyllum* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro
Faun. et Flor. Fenn. II, pag. 3.)

Lamellerna urnupna. Sporerna smutsigt hvitaktiga, släta.

27. *L. leucophaeatum* Karst. Hym. Fenn. p. 3. Icon.,
f. XXXV.

Syn. *Collybia leucophaeata* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro
Faun. et Flor. fenn., 9, p. 336). Fr. Hym. Eur.
p. 111. Karst. Hattsv. I, p. 142.

Tricholoma leucophaeatum Karst. Myc. Fenn. III,
p. 44.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i Mustialatrakten.

XVI. *Lepista* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 479.

Öfversigt af arterna.

- * Hattens kant fårad gigantea.
 ** Hattens kant slät extenuata.

28. *L. gigantea* (Sow.) Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro
 Faun. et Flor. fenn. II, p. 3).

Syn. *Clitocybe gigantea* (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
 70.

Paxillus giganteus Fr. Hym. Eur. p. 401.

Gräsbev. äng och fält, m. r. (Åbo).

29. *L. extenuata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 480.

Syn. *Paxillus extenuatus* Fr. Epicr. p. 316. Monogr. II,
 p. 116. Hym. Eur. p. 402. Icon., t. 164, f. 2.
 Cook. Illustr., t. 873.

Sporerna elliptiskt sferiska, gråhvita, 4—4 = 2—3 mmm.
 Barrskog, på fukt. gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

XVII. *Paxillus* (Fr.) Karst. Hym. Fenn. p. 3. Hattsv.
 I, p. XXIII, 450.

Syn. *Tapinia* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.

Basiderna långa. Sporerna rundadt elliptiska, släta.

Öfversigt af arterna.

- * Foten glatt involutus.

** Foten öfverdragen med ett tätt lager
af brunsvart sammetsludd . . . atrotomentosus.

30. P. involutus (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 450.
Cook. Illustr., t. 875?

Syn. *Tapinia involuta* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.

Sporerna rundadt elliptiska, 15 = 5—8 mmm., gula eller gulbruna.

Skog., synnerl. löfskog, på och vid stubb., myrstack, a.
(Nyl.—Lapl. [Rasnavolok]).

31. P. atrotomentosus (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
451. Cook. Illustr., t. 876.

Syn. *Tapinia atrotomentosa* Pat. Hym. d'Eur. p. 130.

Sporerna rundadt elliptiska, n. lerbärgade, 4—6 = 3—4
mmm.

Barrskog, på jord och trädstamm., h. o. d. (Åbotrakten;
Tammela; Satakunta.)

XVIII. *Tapinia* (Fr.) Hattsv. I, p. XXIII, 452.

32. T. panuoides (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 452.

Syn. *Merulius lamellosus* Sow. Engl. Fung., t. 403.

Paxillus lamellirugus (De C.) Quéll. Ench. p. 93.

Paxillus panuoides Fr. Pat. Tab. anat. II, p. 55
f. 127. Cook. Illustr., t. 878.

Cystider inga. Sporerna rundadt elliptiska, släta, 4—6
= 3 mmm.

Gamm. furuved, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäsch. . . .]).

Underfam. 2. *Agariceae* Karst.

Öfversigt af släktena.

* Sporerna hvita eller hvitaktiga, undantagsvis skiftande n.
i gult.

† Köttiga, mjuka, sällan köttigt sega.

A Lamellerna hinnaktiga, saftlösa, tunna.

a Hatten försedd med fot.

+ Foten köttig eller tågig.

○ Foten central eller excentrisk.

△ Hyllet tydligt.

: Hattens kött skildt från
fotens.

α Hyllet dubbelt . . . Amanita.

β Hyllet enkelt.

1 Hyllet fritt. Foten

utan ring . . . Amanitopsis.

2 Hyllet fastväxt vid
hattens öfverhud.

Foten med ring . Lepiota.

:: Hattens kött samman-
flytande med fotens.

α Lamellerna urnupna . Armillaria.

β Lamellerna nedlöpan-
de Armillariella.

- △△ Hyllet otydligt eller 0.
 : Lamellerna urnupna . . Tricholoma.
 :: Lamellerna nedlöpande.
 α Sporerna släta eller
 sträfvä Clitocybe.
 β Sporerna fintaggiga . Laccaria.
 ○○ Foten lateral Pleurotus.
 ++ Foten broskartad.
 ○ Hatten och lamellerna mjuka.
 △ Lamellerna fria, vidfästade
 eller fastväxta Mycena.
 △△ Lamellerna nedlöpande . Omphalia.
 ○○ Hatten och lamellerna köt-
 tigt sega.
 △ Hattens kant inrullad . . Marasmius.
 △△ Hatten beklädd med ett
 lager taggiga eller vårtiga,
 cystidlika utskott,
 dess kant rak Androsaceus.
 b Hatten utan fot Phyllotus.
 B Lamellerna tjocka, bräckliga eller saft-
 fulla.
 a Mellanlagret (trama) heteromorft,
 pseudoparenchymatiskt.
 + Lamellerna mjölkfulla Lactarius.
 ++ Lamellerna saftlösa, m. bräck-
 liga Russula.
 b Mellanlagret (trama) homomorft. La-
 mellerna n. vaxartade, mjuka,
 vattenfulla.
 + Med ett slemmigt hylle . . . Hygrophorus.
 ++ Utan hylle.

○ Hatten köttig, fast . . . Camarophyllus.

○○ Hatten tunn, bräcklig . . . Hygrocybe.

†† Sega, n. läderartade.

A Lamellerna tandade eller sargade.

a Med fot Lentinus.

b Utan fot Hemicybe.

B Lamellerna helbräddade.

a Med fot.

+ Foten excentrisk Panus.

++ Foten lateral Panellus.

b Utan fot Scytinotus.

(*Marasmius. Androsaceus.*)

** Sporerna rosenfärgade.

† Foten central.

A Foten köttig eller tågig.

a Lamellerna fria. Fotens kött skildt
från hattens.

+ Hyllet hinnaktigt Volvaria.

++ Hylle 0 Pluteus.

b Lamellerna icke fria. Hattens kött
sammanflytande med fotens.

+ Lamellerna urbugtade . . . Entoloma.

++ Lamellerna nedlöpande . . . Clitopilus.

B Foten broskartad.

a Lamellerna vidfästade eller fast-
växta.

+ Hattens kant i början inböjd . Leptonia.

++ Hattens kant rak Nolanea.

b Lamellerna nedlöpande . . . Eccilia.

†† Hatten utan fot, upp- och nedvänd:

A Sporerna kantiga Claudopus.

B Sporerna icke kantiga Dochmiopus.

*** Sporerna ockragula, rost- eller lerrfärgade.

† Hatten med fot.

A Foten med ring.

a Hyllet dubbelt; det allmänna m.
snart försvinnande. Sporerna
rynliga Rozites.

b Hyllet enkelt. Sporerna släta. . Pholiota.

B Foten utan ring.

a Foten köttig eller tågig.

+ Lamellerna nedlöpande, icke
mjöliga.

○ Sporerna släta Flammula.

○○ Sporerna kantiga. Ripartites.

++ Lamellerna urnupna, fastväxta,
sällan n. nedlöpande.

○ Lamellerna mjöliga af de
ockragula sporerna. Hyl-
let enkelt eller dubbelt,
ytligt, spindelväfslikt . . . Cortinarius.

○○ Hyllet fastväxt vid hattens
öfverhud, otydligt eller 0.
Lamellerna bara.

△ Hyllet fastväxt vid hattens
öfverhud.

: Sporerna jemna, släta . Inocybe.

:: Sporerna kantiga . . . Clypeus.

△△ Hyllet otydligt eller 0 . Hebeloma.

b Foten broskartad.

+ Hattens kött sammanflytande
med fotens.

○ Lamellerna fria eller fast-
växta.

- Δ Hattens kant i början in-
 böjd Naucoria.
 ΔΔ Hattens kant rak. . . Galera.
 ○○ Lamellerna n. nedlöpan-
 de . Tubaria.
 ++ Hattens kött skildt från fotens.
 Lamellerna m. mjuka . . . Bolbitius.
 †† Foten lateral eller ingen.
 A Hatten half eller med lateral fot . Crepidotus.
 B Hatten upp- och nedvänd . . . Phialocybe.
 **** Sporerna mörk- eller svartbruna, vanligen mer eller min-
 dre skiftande i purpurrött.
 † Foten med ring.
 A Hattens kött skildt från fotens . . Agaricus.
 B Hattens kött sammanflytande med fo-
 tens Stropharia.
 †† Foten utan ring.
 A Foten köttig eller tågig.
 a Hyllet bildar en väflik nätslöja,
 som under utvecklingen lossnar
 från foten och derefter vidhän-
 ger hattens kant såsom fransar.
 Hatten spröd Hypholoma.
 b Hyllet otydligt. Hatten seg . . Naematoloma.
 B Foten n. broskartad.
 a Lamellerna fastväxta eller vidfä-
 stade.
 + Hattens kant i början inböjd . Psilocybe.
 ++ Hattens kant rak och tryckt.
 till foten Psathyra.
 b Lamellerna baktill m. breda, n. ned-
 löpan-
 de Deconica.

***** Sporerna svarta, undantagsvis bruna (*Coprinopsis*).

† Lamellerna skilda från hvarandra, icke
sönderflytande.

A Lamellerna tunna. Foten broskartad.

a Foten med ring. Anellaria.

b Foten utan ring.

+ Hattens kant utlöpande, slät . Panaeolus.

++ Hattens kant icke utlöpande,
strimmig Psathyrella.

B Lamellerna tjocka, n. gelatinösa . . Gomphidius.

†† Lamellerna i början sammanpackade,
hastigt upplösande sig i ett svart fly-
tande ämne.

A Foten med slida Oncopus.

B Foten utan slida.

a Foten med ring. Pselliophora.

b Foten utan ring Coprinus.

XIX. *Amanita* Pers. Karst. Hattsv. I, p. XI, 1.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga karakteristiska eller
inga. Mellanlagret homomorft, sammansatt af n. långsträckt
parallela hyfer.

Öfversigt af arterna.

* Allmänna hyllet öppnande sig i toppen.

† Hatten hvit virosa.

†† Hatten brun porphyria.

** Allmänna hyllet sönderbristande på midten. Hatten af hyl-
lets lemningar fjällig eller fläckig eller vårtfull.

† Hatten fjällig.

A Hatten hvit eller blekgul mappa.

B Hatten gråbrun recutita.

†† Hatten vårtfull.

A Hattens kött nära öfra ytan gult . muscaria.

B Hattens kött nära öfra ytan hvitt . pantherina.

- *** Allmänna hyllet fritt, snart försvinnande, kvarlemnande vanl. mjöliga vårtor på hattens yta rubescens.

33. Am. virosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 1.

Sporerna klotrunda, 10—16 mmm. i diam.

Löfskog. eller blandskog., rar (Mustiala).

34. Am. porphyria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 2.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika.

Barrskog., på högländtare st., a. i södra Finl.

35. Am. mappa Fr. Epicr. p. 6. Hym. Eur. p. 19.Syn. *Agaricus mappa* Willd. Flor. Ber. p. 381. Batsch.

Elench. fung., p. 57.

Amanita venenosa Pers. Karst. Hattsv. I, p. 2.

Sporerna klotrunda, n. sträfva, 7—9 mmm. i diam.

Löfskog., m. r. (Runsala; Mustiala; Helsingfors).

36. Am. recutita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 3.

Barrskog., m. r. (Helsingfors).

37. *Am. muscaria* (Linn.) Pers. Karst. Hattsv. I, p. 3.

Sporerna 9—12 = 6—9 mmm. Basideraa klubblikt aflånga, 4-sporiga, 44—48 = 8—10 mmm.

Skogstrakt., a. (Nyl.—Lapl.)

38. *Am. pantherina* (De C.) Fr. Cook. Illustr. t. 6. Karst.

Hattsv. I, p. 2. Pat. Tab. an. p. 5, n:o 502.

Sporerna klotrunda eller ellipsoidiska, 9—10 = 8—9 mmm. Basiderna klubblika, 4—5-sporiga, 36—42 = 8 (enligt Vogl.)

Löfskog., lund., vid vägar, m. r. (Helsingfors).

39. *Am. rubescens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 4.

Pat. Tab. anal. IV, p. 138, f. 303.

Sporerna 7—9 = 6—8 mmm. Basiderna klubblika, 4-sporiga, 39—41 = 7—10 mmm.

Skog., lund., a. (Nyl.—Vasa).

XX. *Amanitopsis* Roz. Karst. Hattsv. I, p. XI, 6.

Syn. *Vaginarina* Forq. Champ. sup., p. 45.

Lamellerna till sin inre byggnad öfverensstämmande med föregående släktes.

Öfversigt af arterna.

* Hatten bar eller besatt med breda fjäll.

† Slidan hinnaktig, lös, fri. Hatten bar

eller besatt med få fjäll *vaginata*.

†† Slidan tilltryckt, snart upplöst till fjäll.

Hatten fullsatt med fjäll *friabilis*.

** Hatten beströdd med små, kantiga fjäll . *hyperborea*.

40. *Am. vaginata* (Bull.) Roz. Karst. Hattsv. I, p. 6.
Sporerna klotrunda, 10—15 mmm. i diam.
Torra st. i skog., a. (Nyl.—Lapl.)

41. *Am. friabilis* Karst.

Syn. *Amanita vaginata* (Bull.) * *friabilis* Karst. Symb.
ad Myc. Fenn. (Medd. af Soc. pro Faun. et
Flor. fenn., 6: 1881, p. 1.) Hattsv. I, p. 547.

Löfsk., på fuktiga st., a. i Tammela.

Mindre än föreg. Hatten gråaktig. Sporerna klotrunda,
11—21 mmm. i diam.

42. *Am. hyperborea* Karst. Myc. Fenn. III, p. 27. Hattsv. I, p. 7.

Flodstränd., på sandjord, m. r. (Kola).

XXI. *Lepiota* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XII, 7.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna icke anmärkningsvärda
eller inga. Sporerna klotrunda, äggformiga, aflånga eller
cylindriska.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.

† Lamellerna skilda från foten medelst en
halsring.

A Foten försedd med en fri, flyttbar
ring.

a Hattens öfverhud tjock.

- + Köttet vid brytning oföränderligt procera.
- ++ Köttet vid brytning rodnande . rachodes.
- b Hattens öfverhud tunn excoriata.
- B Foten försedd med en fastsittande ring.
- a Lukslösa.
- + Hattens puckel brandgul . . . clypeolaria.
- ++ Hattens puckel svartbrun . . felina.
- b Illaluktande.
- + Hatten i början sträfhårig och flockullig, sedan taggig af upprätta, spetsiga, spärrade fjäll acutesquamosa.
- ++ Hatten betäckt med glatta, n. gryniga fjäll cristata.
- †† Lamellerna icke skilda från foten genom någon halsring.
- A Ringen nedhängande cepaestipes.
- B Ringen uppstigande.
- a Hatten fjällig lignicola.
- b Hatten gryn mjölig.
- + Lamellerna fria eller vidfästade.
- Hatten till färgen oföränderlig.
- △ Hatten blekt köttröd . . carcharias.
- △△ Hatten cinnoberröd . . cinnabarina.
- Hatten vid torkning urbleknande granulosa.
- ++ Lamellerna fastväxta . . . amianthina.
- ** Hatten klibbig illinita.

43. L. procera (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 7.

Basiderna 30—35 = 10—15 mmm. (50 = 15 mmm. enl. Heese, 32—38 = 10—12 enligt Vogl.). Sporererna 18—22 = 10—12 mmm.

Löfskog., lund., åkrar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

44. L. rachodes (Vitt.) Fr. Cook. Illustr. t. 22. Karst. Hattsv. I, p. 8.

Sporerna 10—12 = 6—8 mmm. Basiderna 25—30 = 8—10 mmm.

Skog., på myrstackar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Anses af Quélet vara en varietet af föregående, men är otvifvelaktigt en m. god art.

45. L. excoriata (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 8.

Sporerna 14—16 = 10—11 mmm.

Öppna fält, ängsbackar, åkrar, h. o. d. i södra o. mellersta Finl.

46. L. clypeolaria (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 10.

Basiderna klubblika, 31—34 = 8—10 mmm. Sporererna aflånga, 16—20 = 5—6 mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Vasa).

47. L. felina (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 10. Pat.

Tab. anal. 2:e Ser. p. 7, f. 505.

„Sporerna äggrunda, 8—9 = 4—5 mmm.“

Barrskog., r. (Tammela; Åbo).

48. *L. acutesquamosa* Weinm. Cook. Illustr. t. 14. Karst.
Hattsv. I, p. 9.

Sporerna 8—10 = 2—3 mmm. (enl. Britz.)
Trädgård., m. r. (Helsingfors).

49. *L. cristata* (Alb. et Schw.) Fr. Cook. Illustr. t. 29.
Karst. Hattsv. I, p. 10. Pat. Tab. an. p. 6, f. 505.

Basiderna cylindriskt klubblika, 25—28 = 4—5 mmm.
Sporerna afsmalnande uppåt, 6—8 = 2—3 mmm.
Odl., gräsbev. st., företrädesvis i trädg., h. o. d. i södra
Finland.

50. *L. cepaestipes* (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 13.
Oranger., m. r. (Helsingfors).

51. *L. lignicola* Karst. Hattsv. I, p. 547. Icon. fig. 1.
Symb. ad. Myc. Fenn. VII (1881), p. 1.

Sporerna 4—5 = 3—4 mmm.
Blandskog., på förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

52. *L. carcharias* (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 42. Karst.
Hattsv. I, p. 14.

Sporerna 5—6 = 3 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

53. *L. cinnabarina* (Alb. A. Schw.) Fr. Karst. Hattsv.
I, p. 14. Pat. Tab. an. II, p. 41, n:o 102.

Sporerna bredt elliptiska, 4 = 3 mmm.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.
 Är en god art, icke följandes varietet.

54. *L. granulosa* (Batsch.) Fr. Cook. Illustr. t. 18, f. 1.
 Karst. Hattsv. I, p. 14.

Sporerna 5—6 = 3 mmm. Basiderna små.
 Öppna slätt., bland mossor, m. r. (Mustiala).

55. *L. amianthina* (Scop.) Fr. Cook. Illustr. t. 213, f. 2.
 Karst. Hattsv. I, p. 15.

Barrskog. och öppna fält, bland mossor, a. (Nyl.—Vasa).

56. *L. illinita* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 16.

Sporerna n. klotrunda, 4—6 mmm. i diam.
 Skogstr., äng., ljunghed., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

XXII. *Armillaria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XII, 18.

Syn. *Gyrophila* Quéf. Ench. p. 9 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna klotrunda eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.

† Luktlösa.

A Foten vid basen rofformigt uppsväld . bulbigera.

B Foten nedåt afsmalnande robusta.

- †† Luktande af nymalet mjöl constricta.
 * Hatten klibbig : aurantia.

57. Arm. bulbigera (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 18.

Sporerna elliptiskt äggrunda, 7—10 = 4—5 mmm.
 Barrskog., r. (Tammela; Runsala; Nyland).

58. Arm. robusta (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Barrskog., r. (Tammela; Åbo).

59. Arm. constricta Fr. Karst. Hattsv. I, p. 20.

Gräsbev. fält, hvarest gräset blifvit bortsvedt af hästurin, m. r. (Tammela vid Heinämaa och Mustiala). 9, 10.

60. Arm. aurantia (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, omkr. 3 mmm. i diam.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

XXIII. Armillariella Karst. Hattsv. I, p. XII.

Syn. *Omphalia* Quél. Ench. p. 19 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska eller aflånga.

Öfversigt af arterna.

- * Foten central mellea.
 ** Foten excentrisk.
 † Lamellerna icke anastomoserande . . dryina.
 †† Lamellerna baktill anastomoserande . corticata.

61. Arm. mellea (Vahl.) Karst. Hattsv. I, p. 21.

Basiderna klubblika, 32—34 = 7 mmm. Sporerna bredt elliptiska, omkr. 9 = 6 mmm.

Skog., på stubb., stamm. och jord, a. (Nyl.—Lapl.)

62. Arm. dryina (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 27. Cook.
 Illustr. t. 226. Pat. Tab. anal. 2:e Ser. p. 11, f. 517.

Sporerna aflånga.

Ekstamm., m. r. (Runsala?).

63. Arm. corticata (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 22. Pat.
 Tab. anal. 2:e Ser. p. 10, f. 516.

Basiderna 40—45 = 6 mmm. Sporerna aflånga, 10—12 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Löfträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

XXIV. Tricholoma (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XII, 30.

Mellanlagret, basiderna och cystiderna såsom hos föreg. Sporerna släta eller vårtfulla.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten klibbig, grynig, silkesluden eller slutl. i ytan sönder-
 sprucken till glatta fjäll. (*Tricholoma* Quél. Ench. p. 10).

† Hatten klibbig.

A Lamellernas färg oföränderlig.

a Lamellerna svafvelgula eqvestre.

b Lamellerna hvita eller grågula.

+ Hatten blåaktigt rökgrå eller

sotbrun portentosum.

++ Hatten grågul fucatum.

B Lamellerna till färgen föränderliga.

a Foten i början klibbig, inuti gul . flavobrunneum.

b Foten torr, inuti hvit.

+ Luktlösa.

○ Hatten streckteknad albobrunneum.

○○ Hatten icke streckteknad . ustale.

++ Luktande pessundatum.

†† Hatten torr.

A Hatten hinntäckt.

a Hattens hud trasig, flockös eller
fritrådigt fjällig. (*Cortinellus*
Roz. Karst. Hattsv. I, p. XII,
24.

+ Lamellerna ofläckade.

○ Gula.

△ Smaklös rutilans.

△△ Köttet af skarp smak.

: Hatten sträf af svart-
aktiga fjäll decorum.:: Hattens hud upplöst i
längslöpande fibriller . aestuans.○○ Hvita eller gulaktigt smuts-
bruna.

△ Luktlös columbeta.

△△ Doftande.

- : Hatten hvit leucocephalum.
- :: Hatten gulaktigt smuts-
brun luridum.
- ++ Lamellerna slutligen rödbrun-
aktiga eller askgrå samt i
eggen vanligen rödbrun- el-
ler rödfäckiga.
 - Lamellerna slutligen röd-
brunaktiga.
 - △ Hattens kant i början in-
böjd och finluden . . . imbricatum
 - △△ Hattens kant inrullad och
skäggig vaccinum.
 - Lamellerna slutligen grå-
aktiga.
 - △ Hattens kant hvitullig . gausapatum.
 - △△ Hattens kant glatt . . terreum.
- b Hattens hud styf, prickig, grymig
eller slutligen söndersprucken
till glatta fjäll.
 - + Lamellerna hvitaktiga.
 - Hattens kött vid tryckning
rodnande saponaceum.
 - Hattens kött icke rodnande.
 - △ Foten tät, jemntjock . . atrocinerum.
 - △△ Foten ihålig, nedåt af-
smalnande cuneifolium.
 - ++ Lamellerna gråaktiga.
 - Hatten n. glatt virgatum.
 - Hatten tätt besatt med fi-
briller dissultans.
- B Hatten hudlös, i början silkesluden.

a Doftande.

- + Lamellerna svafvelgula . . . sulphureum.
- ++ Lamellerna hvita.
 - Hatten blekt sämskfärgad . lascivum.
 - Hatten hvitaktig.
 - △ Lamellerna mycket glesa . inamoenum.
 - △△ Lamellerna teml. tättsittande.
 - : Nästan luktlös . . . album.
 - :: Starkt luktande. . . raphanicum.

b Luktlösa.

- + Lamellerna gula . . . cerinum.
- ++ Lamellerna hvita . . . carneum.

** Hatten glatt, slät (*Gymnoloma* Quéf. Ench. p. 15).

† Hatten icke ombytande färg efter väderleken.

A Hatten mjuk, spröd.

a Lamellerna hvitaktiga.

- + Foten central linctum.
- ++ Foten excentrisk ulmarium.

b Lamellerna slutligen sotbruna . . tigrinum.

B Hatten kompakt, äldre spongiös.

a Lamellerna till färgen oföränderliga.

+ Hattens kant utskjutande . . Schumacheri.

++ Hattens kant icke utskjutande.

○ Hatten hvit strictipes.

○○ Hatten icke hvit.

△ Foten enfärgad Conradii.

△△ Foten nedtill svartaktig. arcuatum.

b Lamellernas färg föränderlig . . personatum.

†† Hatten ombytande färg efter väder-
leken (hygrofan).

A Lamellerna hvitaktiga.

a Foten n. fåråd grammopodium.

b Foten icke fåråd.

+ Hatten glatt, bar.

○ Foten glatt, bar.

△ Foten mörkstrimmig . melaleucum.

△△ Foten icke mörkstrim-
mig microcephalum.

○○ Foten åtminstone i top-
pen mjölig eller pudrad.

△ Foten kaffebrun, i top-
pen n. pudrad . . brevipes.

△△ Foten blek, öfverallt
luden och mjölig . humile.

†† Hatten stoftpudrad . . . subpulverulentum.

B Lamellerna n. violetta eller gråa.

a Lamellerna i början violetta . sordidum.

b Lamellerna gråa.

○ Luktlös lixivium.

○○ Stinkande putidum.

64. Tr. equestre (Linn.) Fr. Cook. Illustr. t. 72. Karst.
Hattsv. I, p. 30.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 4 mmm.

Bergiga barrskog., a. (Nyl.—Lapl.) Ätlig.

65. Tr. portentosum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 31.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.

Barrskog., a. i södra Finl. Ätlig

66. *Tr. fucatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 32.

Hatten grågul, stundom tigerskäckig. Sporerna ägg-runda, 6 mmm. långa.

Tallskog., m. r. (Mustiala). 8.

67. *Tr. flavobrunneum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 33.

Löfskog., lund., a. (Nyl.—Lapl.)

**68. *Tr. albobrunneum* (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 197.
Karst. Hattsv. I, p. 34.**

Sporerna elliptiska eller ägg-runda, $5-6 = 4$ mmm. (enligt Vogl.) Basiderna $36 = 6$ mmm. (enl. Vogl.)

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

*** *Tr. irregulare* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1881).
p. 1.**

Hatten köttig, först kägellik, sedan utbredd, m. oregelbunden, vågbräddad, n. klibbig, fintrådigt strimmad eller inväxt småfjällig, blekaktig, rödgul eller rödbrun, ända till 10 cm. bred. Foten n. ihålig, jemntjock, uppstigande, bågböjd, vågig, hvit, i toppen flockullig, torr, inuti af samma färg, 6—9 cm. lång, 1,5—3 cm. tjock. Lamellerna urnupna, tätsittande, hvita, slutligen brunfläckiga. Sporerna $3-4 = 2-3$ mmm. Luktat starkt af mjöl.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala). — Tätt tufvad.

69. *Tr. ustale* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 34.

Tallskog., m. r. (Södra Finl.)

70. *Tr. pessundatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 34.

* **stans** Fr.

Berg. tallskog., h. o. d. i södra Finl.

71. *Tr. rutilans* (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 89. Karst.
Hattsv. I, p. 24.

Sporerna sferiskt elliptiska, 5—8 = 6—7 mmm.

Skog., på stammar, stubbar och rötter, a. (Nyl.—Lapl.
[Knjäschaguba]).

72. *Tr. decorum* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 25.

Sporerna 6 mmm. i diam.

Berg. barrskog., på furustubb., r. (Tammela).

73. *Tr. æstuans* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 25.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.

Gran- och tallskog., bland mossor, m. r. (Tammela).

74. *Tr. columbetta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 26.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam.

Löfskog., m. r. (Runsala).

75. *Tr. leucocephalum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna n. sträfva, 9—10 = 4—8 mmm.

Lund., äng., r. (Mustiala).

76. *Tr. luridum* (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 214. Karst.
Hattsv. I, p. 37.

Sporerna $3-6 = 3-4$ mmm.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

77. *Tr. imbricatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna $6 = 4-5$ mmm.
Barrskog., a. i södra och mellersta Finl.

78. *Tr. vaccinum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 28.

Sporerna omkr. 6 mmm. i diam.
Barrskogar, på fukt. st. a. i södra och mellersta Finl.

Ätlig.

79. *Tr. gausapatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 29.

Lund., m. r. (Mustiala).

80. *Tr. saponaceum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 36.

Sporerna $4-5 = 2-3,5$ mmm.
Skog., helst barrskog., a. (Nyl.—Kuortane). Misstänkt.

81. *Tr. atrocinerum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 38.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

82. *Tr. cuneifolium* Fr. Cook. Illustr. t. 261. Karst.
Hattsv. I, p. 38.

Sporerna elliptiskt sferiska, $4-5 = 3$ mmm.
Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

83. *Tr. virgatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 39.

Sporerna elliptiskt sferiska, $5-6 = 3$ mmm.
Skog., företrädesvis barrskog., a. i södra Finl.

84. *Tr. dissultans* Karst. Myc. Femm. III, p. 41.

Hatten köttig, tunn, spröd, först kullrig, sedan platt, med spetsig puckel, fullkomligt torr, tätt besatt med ytliga, nätligt förenade, ljusgråaktiga fibriller, omkr. 4 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, löst fintrådig, i toppen stoftpudrad, vit, omkr. 5 cm. hög, på tvären afskuren uppbristande uti tillbakarullade flikar. Lamellerna urnupna, nedlöpande med en liten tand, teml. tättsittande, ljusgråaktiga eller isgråa. Sporerna sferiskt elliptiska eller n. sferiska, $5-6 = 4$ mmm. i diam.

Barrskog., på öppna st., bland barr, m. r. (Mustiala). 10.

85. *Tr. sulphureum* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 62. Karst. Hattsv. I, p. 40. Pat. Tab. an. p. 7, n:o 507.

Sporerna $4-5 = 2-3$ mmm.
Löfskog., m. r. (Runsala).

86. *Tr. lascivum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Ekskog., m. r. (Runsala).

87. *Tr. inamoenum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Barrskog., helst granskog., bland *Hypna*, a. i södra och mellersta Finl.

Sporerna äggrunda, $9-11 = 5-7$ mmm.

Är icke en varietet af *Tr. sulphureum* (Bull.), såsom Quélet förmenar, utan en själfständig, mycket god art.

88. *Tr. album* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 41.

Löf- och blandskog., m. r. (Mustiala).

89. *Tr. raphanicum* Karst. Hattsv. II, p. 227. Icon., f. X. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 39 (1882).

Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Skog., lund., a. i Tammela. Torde sammanflyta med

Tr. stiparophyllum Fr.

90. *Tr. leucocephalum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 27.

Sporerna n. sträfva, 9—10 = 4—8 mmm.

Lund., äng., m. r. (Mustiala).

91. *Tr. cerinum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 42.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Var. **obscuratum** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 1.

Barrskog., helst under granar, m. r. (Tammela).

92. *Tr. carneum* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 44.

Öppna gräsv. fält, m. r. (Mustiala).

* ***Tr. carneolum*** Fr.

Öppna gräsv. fält, m. r. (Mustiala).

93. *Tr. linctum* Karst. Hattsv. I, p. 46. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 2.

Sporerna 3—4 = 2 mmm. Basiderna omkr. 30 = 5 mmm. Öppna sandmoar i barrskog., m. r. (Mustiala).

94. *Tr. ulmarium* (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 46.

Sporerna klotrunda, 3—5 mmm. i diam. Cystider inga. Lofträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

95. *Tr. tigrinum* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 47.

Hatten ljusgrå, brunfläckig. Sporerna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.

Barrskog., vid väg., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

Enligt Quélet en varietet af *Tr. graveolens* (Pers.)!

96. *Tr. Schumacheri* Fr. Cook. Illustr. t. 168. Karst. Hattsv. I, p. 48.

Sporerna äggrunda.

Skog., feta plats., m. r. (Mustiala).

97. *Tr. strictipes* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 7. Hattsv. II, p. 227. Icon. f. XXI.

Sporerna bredt elliptiska, 6—9 = 4—5 mmm.

Lund., gräsv. st., t. a. i Tammela.

98. *Tr. Conradii* Karst. Hattsv. I, p. 548. Symb. ad Myc. Fenn. VII, 1881, p. 2.

Sporerna n. klotrunda, 5 = 4 mmm. eller 4—6 mmm. i diam.

Barrskog., på öppna plats., m. r. (Mustiala).

99. *Tr. arcuatum* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 218, f. 1.
Karst. Hattsv. I, p. 49.

Gräsbev. st., m. r. (Åbo).

* ***Tr. oreinum*** Fr. Cook. Illustr. t. 218, f. 2. Karst.
Hattsv. I, p. 49.

Ljunghed., m. r. (Mustiala).

100. *Tr. personatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 50.

Sporerna bredt elliptiska, $11 = 6$ mmm.

Gräsväxta fält och backar i löfskog., trädgård., h. o. d.
i södra och mellersta Finl. Läcker matsvamp.

101. *Tr. grammopodium* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 98.
Karst. Hattsv. I, p. 51.

Löfskog., lund., m. r. (Åbo).

102. *Tr. melaleucum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 52.

Syn. *Melaleuca vulgaris* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna $6-8 = 4-5$ mmm., sträfva.*

Äng., trädgård., vid väggkant., a. i södra och mell. Finl.

103. *Tr. microcephalum* Karst. (Hedvigia, 1881, n:o 12.)
Hattsv. II, p. 228. Icon. f. XII.

Sporerna klotrunda. $5-6 = 5$ mmm.

Blandskog., på öppna, mossbev. st., m. r. (Mustiala).

Möjligen en varietet af föreg.

* Arterna af *Tricholoma* med vårtfulla eller sträfva sporer sammanföres af Patouillard uti ett nybildadt slägte, benämndt *Melaleuca*.

- 104. *Tr. brevipes*** (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 68. Karst. Hattsv. I, p. 53.

Gräsbev. st., trädgård., på mulljord, m. r. (Mustiala).

- 105. *Tr. humile*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 53. Cook. Illustr. t. 99 och 263.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm.

Trädgård., äng., fält, h. o. d. i södra Finl.

- 106. *Tr. subpulverulentum*** (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 219. Karst. Hattsv. I, p. 54.

Trädgård., gräsv. fält, m. r. (Jomala socken). 8.

- 107. *Tr. sordidum*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 54.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4 mmm.

Feta, gräsbev. plats., vid väg., trädgård., h. o. d. i södra Finland.

- 108. *Tr. lixivium*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 55.

Öppna, gräsbev. fält, m. r. (Åbo).

- 109. *Tr. putidum*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 56.

Bland tallbarr, m. r. (Mustiala).

XXV. *Clitocybe* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Syn. *Omphalia* Quél. Ench. p. 19 pr. p.

Mellanlagret (trama) homomorft. Basiderna merendels smala, 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga. Sporerna släta eller vårtfulla,* äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Foten central.

† Hatten köttig, icke hygroman.

A Hatten i förstora kullrig, sedan platt eller nedtryckt, regelbunden.

a Hatten grå eller brun.

+ Foten tjock.

○ Hatten yngre betäckt af grå-hvitt stoft, sporerne vårtfulla. *nebularis*.

○○ Hatten bar. *clavipes*.

++ Foten spenslig *hirneola*.

b Hatten icke grå eller brun.

+ Hatten blekt rödaktig, sämsk- eller lorfärgad eller grön.

○ Hatten rödaktig.

△ Hatten bar *ambigua*.

△△ Hatten stoftpudrad . . . *rivulosa*.

○○ Hatten icke rödaktig.

△ Hatten sämsk- eller lorfärgad.

: Hatten glatt *subalutacea*.

:: Hatten n. luden . . . *interveniens*.

△△ Hatten grönaktig . . . *odora*.

* Arterna med sträfva sporer hänföras af Patouillard till *Lepista* (Fr.) Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

++ Hatten hvit.

○ Lamellerna m. tättsittande . . . cerussata.

○○ Lamellerna tättsittande.

△ Foten fibrös.

: Foten utan fjäll.

α Hatten torr.

1 Foten inuti spongiös.

∞ Lamellerna slutl.

gulaktiga . . . phyllophila.

∞ Lamellerna stän-

digt hvita . . . pithyophila.

2 Foten helt och hållet

fibrös . . . dealbata.

β Hatten teml. klabbig . subviscifera.

:: Foten försedd med svart-
aktiga fjäll.α Hatten på ytan icke sön-
dersprucken till fjäll. puellula.β Hatten söndersprucken
till fjäll . . . adsentiens.

△△ Foten vaxartad . . . candicans.

B Hatten i förstone puckelbärande, oregel-
bunden. Tufvade (merendels).

a Hatten grå eller brun.

+ Lamellerna i början sotbruna . . ampla.

++ Lamellerna hvita eller gulbleka.

○ Lamellerna hvita. Tufvad . . decastes.

○○ Lamellerna gulbleka eller grå-
hvita. N. broskartad, sällan
tufvad . . . fumosa.

b Hatten hvit . . . opaca.

C Hatten djupt naffad.

a Hatten icke hvit.

+ Hatten silkesluden eller fjällig.

○ Luktlös.

△ Hatten i början puckelbäran-

de maxima.

△△ Hatten icke pucklig . . . squamosa.

○○ Luktande af nymalet mjöl . sinopica.

++ Hatten glatt.

○ Foten tät.

△ Köttet hvitt geotropus.

△△ Köttet färgadt.

: Köttet ockragult . . . gilva.

:: Köttet hvitt, slutl. gulak-
tigt splendens.

○○ Foten slutl. ihålig.

△ Hatten slak flaccida.

△△ Hatten icke slak inversa.

b Hatten fint silkesluden, hvit . . . tuba.

†† Hatten u. hinnaktig, hygroman.

A Hatten nedtryckt. Lamellerna nedlö-
pande.

a Foten fintrådig.

+ Hatten bar cyathiformis.

++ Hatten betäckt af ett blygrått
stoff pruinosa.

b Foten glatt.

+ Hatten i början sotbrun, i torr vä-
derlek gråaktig concava.++ Hatten grå eller gulblek, torr
hvitt eller hvitaktig.

○ Hattens kant strimmig . . . vibecina.

○○ Hattens kant slät brumalis.

B Hatten i början kullrig, sedan platt eller nedtryckt. Lamellerna fastväxta eller med en liten tand nedlöpande.

a Lamellerna askgråaktiga.

+ Luktlösa.

○ Foten upptill bar eller n. silkesluden.

△ Foten uppåt afsmalnande. orbiformis.

△△ Foten jemntjock . . . obolus.

○○ Foten upptill mjölig. . . metachroa.

++ Doftande.

○ Lamellerna olivfärgade . . pausiaca.

○○ Lamellerna smutsgråa . . odorula.

b Lamellerna hvitaktiga.

+ Lamellerna nedlöpande med en spetsig tand.

○ Lamellerna tättsittande.

△ Luktlös diatreta.

△△ Doftande.

: Luktande af rättika . rigidata.

:: Luktande af anis . . fragrans.

++ Lamellerna fastväxta.

○ Lamellerna breda.

△ Luktlös macrophylla.

△△ Luktande af anis. . . obsoleta.

○○ Lamellerna smala . . . mortuosa.

** Foten excentrisk.

† Luktlösa.

A Hatten icke pucklig.

a Hatten kullrig, i midten icke nedtryckt pantoleuroides.

b Hatten i midten nedtryckt . . . pometi.

- B Hatten pucklig dothiophora.
 †† Doftande.
 A Illaluktande nauseosodulcis.
 B Luktande af mjöl lignatilis.

110. Cl. nebularis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Sporerna 3—7 = 3—4 mmm., vårtfulla.
 Lund., trädgård., h. o. d. i södra Finl.

111. Cl. clavipes (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 57.

Sporerna rundadt elliptiska, 5—7 = 3—4 mmm.
 Skog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

112. Cl. hirneola Fr. Karst. Hattsv. I, p. 59.

Sporerna gråbleka, 5 = 3 mmm.
 Backslutningar i barrskog., fält, bland gräs och mossa.
 h. o. d. i södra och mellersta Finl.

113. Cl. ambigua Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X, p. 57
 (1882). Icon. f. XXV.

Hatten köttig, tunn, seg, cirkelrund, kullrig, trubbig, stundom n. pucklig eller slutl. n. nedtryckt och naflad, fullkomligt glatt och slät, med inböjd och n. hvitfjunig kant, rödaktigt blekbrun, vanl. stötande i köttrödt, torr urbleknande, men icke hygrosan, 1—1,5 cm. bred. Foten fylld, seg, jemntjock, nedböjd, glatt, nedtill n. tilltjocknad, rotlikt förlängd och omsluten af ett hvitaktigt ludd, i toppen n. finfjunig, blekaktig, 6—10 cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna fastväxtnedlöpande, tättsittande, bågböjda, jemnskala, mjuka, teml.

tjocka, bleka. Sporerna n. sferiska eller bredt elliptiska,
4—5 = 3 mmm.

Granskog., bland Hypna, m. r. (Mustiala).

114. Cl. rivulosa (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 200, f. 1.
Karst. Hattsv. I, p. 62.

Mossbelupna äng., vägkant. h. o. d. i södra Finl.

115. Cl. subalutacea (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 62.

Sporerna „6—8 = 4 mmm.“

Lund., på fukt. st., m. r. (Tammela).

116. Cl. interveniens Karst. Hattsv. I, p. 63.

Sporerna aflånga, 6—7 = 2—2,5 mmm.

Löf- och blandskog., m. r. (Mustiala).

117. Cl. odora (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 63. Pat.
Tab. an. V, p. 182, n:o 404.

Sporerna 6 = 5 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

118. Cl. cerussata Fr. Cook. Illustr. t. 121. Karst.
Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 4 = 3 mmm.

* **Cl. difformis** Schum. Cook. Illustr. t. 122.

Sporerna 4—5 = 3 mmm. Basiderna klubblika, 20 = 6
mmmm.

Barrskog., lund., på feta platser, vid väg., i granskapet
af ladugårdar, h. o. d. i södra Finl.

119. Cl. phyllophila Fr. Cook. Illustr. t. 81. Karst.
Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 4—8 = 3—5 mmm.

Löfskog., r. (Åbo; Tammela).

120. Cl. pithyophila Secr. Cook. Illustr. t. 103. Karst.
Hattsv. I, p. 64.

Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

121. Cl. dealbata (Sow.) Fr. Cook. Illustr. t. 104. Karst.
Hattsv. I, p. 67.

Gräsbev. st., m. r. (Tammela).

122. Cl. subviscifera Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV
(1878), p. 171. Hattsv. I, p. 65.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Barrskog., bland mossor, m. r. (Mustiala).

123. Cl. puellula Karst. Hattsv. I, p. 65. Symb. ad
Myc. Fenn. XVIII, p. 78. Icon., f. XXXI.

Syn. *Cl. lauta* Karst. in Rev. Myc. n:o 33.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.

Kärrjord, väkant., h. o. d. i Tammela.

124. Cl. adsentiens Karst. Hattsv. I, p. 65.

Trädgård., på mulljord, m. r. (Mustiala).

- 125. *Cl. candicans*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 66.
Sporerna 4—6 = 4 mmm.
Skog., företrädesvis björk- och alskog., på fukt. st., a.
i södra Finl.
- 126. *Cl. ampla*** (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 67.
* ***fennica*** Karst. Hattsv. I, p. 68. Cook. Illustr. t. 645.
Bergiga granskog., bland mossor, m. r. (Mustiala).
- 127. *Cl. decastes*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 68.
Ekskog., m. r. (Åbo; Jomala socken på Åland).
- 128. *Cl. fumosa*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 69.
Sporerna klotrunda, 6 mmm. i diam.
Skog., h. o. d. i södra Finl.
- 129. *Cl. opaca*** (With.) Fr. Cook. Illustr. t. 176.
Skog., r. i södra Finl. Är möjligen endast en varietet
af *Cl. cerussata*.
- 130. *Cl. maxima*** (Fl. Wett.) Fr. Cook. Illustr. t. 135.
Karst. Hattsv. I, p. 71.
Syn: *Lepista maxima* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.
Sporerna 4—7 = 3—4 mmm., fintaggiga.
Skog., på skugg. st. m. r. (Tammela).
- * ***Cl. infundibuliformis*** (Schæff.) Fr. Cook. Illustr. t. 107.
Karst. Hattsv. I, p. 71.

Sporerna 5—6 = 3—4 mmm.

Bergiga skog. och fält, a. (Nyl.—Lapl.)

131. Cl. squamulosa (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 71.

Gräsv. st., företrädesvis vid väg., h. o. d. i södra och mellersta Finl.

* **membranacea** (Fr.) Karst. Cook. Illustr. t. 646.

Sporerna 6 = 4 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

132. Cl. sinopica Fr. Karst. Hattsv. I. p. 73.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm.

Bergiga barrskog., företrädesvis på brända marker, h. o. d. i södra Finl.

133. Cl. geotropus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 73.

Cook. Illustr. t. 83. Pat. Tab. an. p. 93, n:o 208.

Sporerna äggrunda, 6—7 = 4—5 mmm. Basiderna klubblika.

Barrskog., m. r. (Åbo).

134. Cl. gilva (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 136. Karst.

Hattsv. I, p. 74.

Syn. *Lepista gilva* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna sträfv, n. klotrunda, 5 = 4 mmm.

Bergiga barrskog., r. (Södra Finl.)

135. *Cl. splendens* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 74.

Sporerna n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Skog., r. (Åbo; Mustiala).

136. *Cl. flaccida* (Sow.) Fr. Cook. Illustr. t. 123, 137.

Syn. *Lepista flaccida* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna 4—5 = 3—4 mmm., sträfvä.

Skog., m. r. (Åbo).

137. *Cl. inversa* (Scop.) Fr. Cook. Illustr. t. 84. Karst.

Hattsv. I, p. 75.

Syn. *Lepista inversa* Pat. Hym. d'Eur. p. 96.

Sporerna sträfvä, 5 = 4 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

138. *Cl. tuba* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 76.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

Skild från *Cl. pithyophila* genom sin näflade hatt och sina långt nedlöpande lameller.

139. *Cl. cyathiformis* Fr. Cook. Illustr., t. 113. Karst.

Hattsv. I, p. 77. Pat. Tab. an. III, p. 93, n:o 207.

Sporerna 9—12 = 4—6 mmm. Cystider inga. Basiderna klubblika, 24—26 = 6—8.

Fuktiga skogsmark., äfven på murken ved, t. a. (Nyl.—Vasa).

* ***trivialis*** Fr.

Skog., på torra, öppna plats., h. o. d. i södra Finl.

**** expallens** (Pers.) Fr.
Skogstr., m. r. (Mustiala).

140. pruinosa (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 78.
Barrskog., bland mossa, m. r. (Åbo).

141. Cl. concava (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 79.
Sporerna „äggrunda, 8—12 = 6—8 mmm.“
Skogstr., lund., m. r. (Mustiala).

142. Cl. vibecina Fr. Karst. Hattsv. I, p. 79.
Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.
Barrskog., på fukt. st., bland mossa, h. o. d.

143. Cl. brumalis Fr. Cook. Illustr. t. 114. Karst. Hattsv.
I, p. 80.
Sporerna n. klotrunda, 3—3,5 mmm. i diam. eller 4—5
= 3—4 mmm.
Barrskog., bland barr, m. r. (Mustiala).

144. Cl. orbiformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 80.
Barrskog., på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

145. Cl. obolus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 82.
Sporerna „7 mmm. i diam., fintaggiga.“
Tallmoar, m. r. (Tammela). 11.

- 146. Cl. metachroa** Fr. Cook. Illustr. t. 115. Karst. Hattsv. I, p. 80.

Sporerna äggrunda eller elliptiska, 5—7 = 3—4. Basiderna klubblika, 26 = 4 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 147. Cl. pausiaca** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna 5—6 = 2—3 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

- 148. Cl. ditopus** Fr. Cook. Illustr. t. 116. Karst. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna n. klotrunda, 2—4 mmm. i diam.

Barrskog., r. (Mustiala; Åbo).

- 149. Cl. odorula** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, 1879, p. 3. Hattsv. I, p. 81.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.

Barrskog., bland barr, m. r. (Mustiala).

- 150. Cl. diatreta** Fr. Cook. Illustr. t. 232. Karst. Hattsv. I, p. 82.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam. Basiderna aflångt klubblika, omkr. 15 mmm. långa och 5 mmm. tjocka.

Barrskog., trädgård., a. i södra Finl.

- 151. Cl. rigidata** Karst. Hedw. 1883, p. 127. Symb. ad Myc. Fenn. XIII, p. 1. Icon. f. XXII.

Hatten teml. köttig, styf, platt, nedtryckt, oregelbunden och olikformig, slät, glatt, blekaktig, i torr väderlek hvitnande, omkr. 3 cm. bred. Foten fylld, oftast sammantryckt eller rämlad, upptill tilltjocknad, fintrådig, slutl. n. glatt, nedåt förlängd till en lång, tjock rot, blekaktig, omkr. 3 cm. lång, ända till 1 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. tättsittande, smala, blekaktiga. Sporerne elliptiska, $4-7 = 2-3$ mmm.

Tallmoar, vid vägar, m. r. (Åbo). Växer tillsammans med *Cl. rivulosa*.

- 152. *Cl. fragrans*** (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.
Cook. Illustr. t. 232. Pat. Tab. an. V, p. 182,
n:o 405.

Sporerne elliptiskt sferiska eller äggrunda, $3-5 = 3$ mmm. Basiderna $15-20 = 6-7$ mmm.

Skogsmark., fält, bland mossa och gräs, a. (Nyl.—Vasa).

- 153. *Cl. angustissima*** (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.
Sporerne elliptiskt sferiska, $4 = 2-3$ mmm.
Lund., buskmark., bland löf och mossa, m. r. (Mustiala).

- 154. *Cl. macrophylla*** Karst. Hattsv. I, p. 228. Icon.,
f. XV.

Förtork. koexkrem., m. r. (Mustiala). Steril.

- 155. *Cl. obsoleta*** (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.
Cook. Illustr. t. 233.

Sporerne elliptiska, $5-7 = 2-3$ mmm.

Barrskog., helst vid väg., m. r. (Tammela).

156. *Cl. mortuosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 83.

Lund., på gräsv. st., m. r. (Tammela).

157. *Cl. pometi* (Fr.) Karst. — β ***saliceti*** Karst. Symb.
ad Myc. Fenn. VI, p. 4 (1879). Hattsv. I, p. 85.

Sporerna elliptiska, $6-9 = 3-4$ mmm.

Stamm. af jolster, m. r. (Mustiala).

158. *Cl. dothiophora* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 60. — β ***depressa*** Karst. n. var.

Hatten platt, med bred puckel, hyalint hvitaktig, torr
hvit. Foten jemntjock, vanl. krökt, hvit. Lamellerna hvita.

Skogstr., på gräsv. st., m. r. (Mustiala). 8—10. Half
tum hög, luktlös svamp, lätt igenkänlig genom sin excentriska
puckel.

159. *Cl. nauseosodulcis* Karst. Hedw. 1883, p. 177. Symb.
ad Myc. Fenn. XIII, p. 2. Icon. f. XXIII.

Hatten köttig, med n. hinnaktig kant, mjuk, n. spröd,
oregelbunden och olikformig, först kullrig, sedan platt, slät,
glatt, slutl. ofta i ytan söndersprucken till rutformiga fjäll,
enfärgad, sämskfärgad, 2—25 cm. bred, ofvanom foten ända
till 3 cm. tjock. Foten excentrisk, sällan central, vanl. ojemn
och krökt, tät, filtluden, äldre n. glatt, hvitaktig, 4—14 cm.
hög, 1—5 cm. tjock. Lamellerna nedlöpande, tätsittande,
jemsmala, här och der förgrenade, bleka, 1—1,5 cm. breda.
Sporerna sferiskt elliptiska, $4-8 = 5$. Basiderna cylindriskt
klubblika, $46 = 9-10$ mmm. tjocka. Cystider inga.

Barrskog., på myrstackar, m. r. (Mustiala vid Heinäs-järvi). 9. — Vaul. tufvad. Smaken obehaglig, n. sötaktig. Lukten i synnerhet hos äldre exemplar ytterst obehaglig, stinkande.

160. Cl. lignatilis (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 86.

Sporerna 4—6 = 3—4 mmm., n. klotrunda. Basiderna klubblikt cylindriska omkr. 16 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Murkna stammar af löfträd, företrädesvis björk, t. a. i södra Finl.

XXVI. Laccaria Cook. Pat. Hym. d'Eur. p. 76.

Lamellerna fastväxta, teml. tjocka, breda, glesa. Sporerna sferiska, fintaggiga, stora. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna icke hvita laccata.

** Lamellerna hvita grumata.

161. L. laccata (Scop.) Cook.

Syn. *Camarophyllus laccatus* Karst. Hattsv. I, p. 231.

Clitocybe laccata Fr. Pat. Tab. an. II, p. 42, f.

104. Vogl. Obs. anal. p. 14, t. 3, f. 9.

Sporerna sferiska, 9—10 mmm. i diam. Basiderna klubblikt aflånga, 4-sporiga, 27—31 = 7—8 mmm.

Jord, helst mulljord, a. (Nyl.—Lapl.) Ätlig.

162. *L. grumata* (Scop.) Karst. * *L. albida* Karst.

Syn. *Camarophyllus grumatus* Karst. * *C. albidus* Karst.
Hattsv. I, p. 232.

Hygrophorus grumatus (Fr.) * *H. difformis* Karst.
(Grevillea, 1879, n:o 42, p. 64.)

Sporerna 8—9 mmm. i diam.

Backsluttn., på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

XXVII. *Pleurotus* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XIII, 88.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna klubb- eller flaskformiga, ofta inga.*

Öfversigt af arterna.

* Hatten n. hel, baktill otydligt kantad.

† Hatten uppstigande *ostreatus*.

†† Hatten horisontel *salignus*.

** Hatten half, baktill okantad.

† Upprätta. (*Geopetalum* Pat. Hym.
d'Eur. p. 127.)

A Hatten klockformig *semiinfundibuliformis*.

B Hatten spadlik *petaloides*.

†† Horisontela.

A Hatten torr.

a Hatten köttig.

+ Lamellerna bleka eller
gulaktiga.

○ Foten tydlig, trind. . . *pulmonarius*.

* De cystidbärande arterna torde rättast böra sammanföras i ett skildt slägte.

- Foten otydlig Alméni.
 ++ Lamellerna hvita eller gråa.
 ○ Lamellerna hvita.
 △ Foten tydlig mitis.
 △△ Foten otydlig limpidus.
 ○○ Lamellerna gråa tremulus.
 b Hatten hinnaktig.
 + Grå acerosus.
 ++ Snöhvít dictyorhizus.
 B Hatten betäckt med en slemartad hin-
 na eller till sin öfre del geléartad.
 a Hatten glatt serotinus.
 b Hatten luden.
 + Hatten n. sträfhårig pulmonariellus.
 ++ Hatten sammetsluden limpidoides.

163. Pl. ostreatus (Jacqv.) Fr.

Syn. *Clitocybe ostreata* Karst. Hattsv. I, p. 87.

Sporerna aflånga, 9—11 = 3—4 mmm. Cystiderna klubb-
 lika, i spetsen försedda med en liten äggrund knapp.

Gamla trädstamm., m. r. (Helsingfors; Tammela; Åbo).

164. Pl. salignus (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 228.

Syn. *Clitocybe saligna* Karst. Hattsv. I, p. 87.

Sporerna äggrundt aflånga, ofta böjda, 8—14 = 3—4,5
 mmm.

Videstamm., m. r. (Helsingfors enl. W. Nylander).

165. Pl. semiinfundibuliformis Karst. Symb. ad Myc. Fenn.

XIX. (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn.,
 14: 1887, p. 85).

Syn. *Pleurotus petaloides* * *Pl. spathulatus* (Pers.) Fr.
Karst. Hattsv. I, p. 88.

Upprätt, enkel. Hatten n. köttig, trattlik, uppfläkt på ena sidan, slät, blekt rostfärgad, glatt med vågig, tillbakaböjd kant, omkr. 3 cm. bred. Foten fullkomligt lateral, sammantryckt, jemntjock, vid basen lindrigt tilltjocknad, teml. smal, beklädd med ett tunnt ludd, hvitblek, 0,5—3 cm. hög, 3—5 mm. tjock. Lamellerna långt nedlöpande, ganska tättsittande, jembreda, smala, slutl. gulaktiga. Basiderna cylindriska klubblika, omkr. 30 mmm. långa. Cystiderna sparsamma, spolförmiga, med sned, smal bas, 57—78 = 10—20 mmm., m. spetsiga. Sporererna sferiskt elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

På och bland förkoln. ved, m. r. (Mustiala). 8—10.

166. *Pl. petaloides* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 88.
Pat. Tab. anal. V, p. 189, f. 421.

Var. *glabralus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIX (1887),
p. 85.

N. upprätt. Hatten köttig, bredt spadformig, glatt, slät, vågbräddad, sämskfärgad, skiftande nedtill i violett samt mot kanten i grönt (i torrt tillstånd), 5—7 cm. hög, 3—6 cm. bred. Foten m. kort, tjock, n. glatt. Lamellerna långt nedlöpande, m. tättsittande, ganska smala, gulaktiga (torra). Sporererna bredt elliptiska, med mörkt ytterhülle, 4—5 = 3—3,5 mmm.

På sågspån i Ananashuset på Fagervik: Edw. Hisinger.

Cystiderna tjocka, inträngande djupt i väfnaden, med framstickande, kägellik, vårtfull spets (enl. Patouillard).

167. Pl. pulmonarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 88.

Basiderna klubblikt cylindriska, omkr. $30 = 5-6$ mmm.
Cystider inga. Sporerna aflånga, $7-9 = 3-4$ mmm., utan
oljedroppar.

Stamm. af rönn och björk, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

168. Pl. Alméni Fr. Karst. Hattsv. I, p. 89.

Sporerna $7-9 = 3-4$ mmm., aflånga. Cystider inga.
Basiderna m. små.

Gamla stammar af gran, h. o. d. i södra Finl.

169. Pl. mitis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 90. Cook.

Illustr. t. 211. Quél. Ench. p. 149.

Sporerna cylindriska, omkr. $3 = 1$ mmm. Cystider inga.
Basiderna omkr. $24 = 3-4$ mmm.

Torra grenar af barrträd, synnerl. tall, a. (Nyl.—Vasa).

Hattens färg föränderlig, än hvit eller hvitaktig, än röd-
brunaktig, beroende af väderleken.*

170. Pl. limpidus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 90. Pat. Tab.

anal. 2:e Ser. p. 11, f. 518.

Sporerna klotrunda. $8-9$ mmm. i diam. Cystider inga.

Torra grenar af lind. m. r. (Mustiala).

171. Pl. tremulus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91.

Cook. Illustr. t. 242, f. 2.

* Den rödbrunaktiga formen anses af Quélet möjligen utgöra en
skild art.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5—7 mmm. Cystider inga.

På jord och moss, h. o. d. i södra Finl.

172. *Pl. acerosus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91. Cook. Illustr. t. 242, f. 3. Pat. Tab. anal. V, p. 189, f. 423.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6 = 4 mmm. Cystider inga.

På barr, jord, moss, murken ved, torra grangrenar, vid väg., h. o. d. i södra Finl.

173. *Pl. dictyorrhizus* (De C.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 91.

Sporerna „äggrunda, 6 mmm. långa.“

Jord, rutten ved, drifbänk., m. r. (Mustiala).

174. *Pl. serotinus* (Schrad.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 89.

Cook. Illustr. t. 258, f. 2.

Sporerna cylindriska. vanl. böjda, 3—5 = 1 mmm. Basiderna smala, små. Cystider inga.

Stammar af löfträd, helst al, sällan af barrträd, a. (Nyl. —Lapl.)

175. *Pl. pulmonariellus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 172. Hattsv. I, p. 89.

Stamm. af klibbal, m. r. (Mustiala).

176. *Pl. limpidoides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 7. Hattsv. II, p. 229. Icon., f. III.

Sporerna elliptiska, med tvenne oljedroppar, $6-9 = 3-4$ mmm. Cystiderna spolformiga, m. spetsiga, omkring $55 = 9-11$ mmm.

Gamla björkstamm., m. r. (Mustiala).

XXVIII. *Mycena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIV, 97.

Sporerna elliptiska eller sferiska, släta. Mellanlagret (trama) heteromorft, har afrundade celler i midten och långsträckta på sidorna. Basiderna korta. Cystiderna af varierande form eller inga.

Öfversigt af arterna.

- * Lamellerna med mörkare färgad, tandad egg.
 - † Icke rosenröda.
 - A Lamellernas egg saffransfärgad . . . elegans.
 - B Lamellernas egg mörkt purpurfärgad. rubromarginata.
 - †† Rosenröd rosella.
- ** Lamellerna enfärgade.
 - † Färgen ren, icke stötande i brunt eller grått.
 - A Hatten stötande i rött.
 - a Hattens kant genomskinligt strim-
mig.
 - + Lamellerna breda.
 - Lamellerna bukiga . . . pura.
 - Lamellerna jembreda . . . zepirus.
 - ++ Lamellerna smala. adonis.
 - b Hatten n. färad. lineata.

B Hatten gulaktig eller hvit.

a Hatten gulaktig, glatt luteoalba.

b Hatten hvit.

+ Foten upptill pudrad flavoalba.

++ Foten bar lactea.

†† Brun- eller gråaktiga.

A Foten nedtill icke uppsvälld eller in-
ympad, ofta rotlikt förlängd.

a Foten torr eller n. slipprig.

+ Foten saftlös.

○ Foten teml. tjock eller smal.

△ Foten styf, rotlikt förlängd.

: Foten torr.

α Foten slät.

1 Hatten ojemn af

upphöjda åsar . rugosa.

2 Hatten strimmig. galericulata.

β Foten fårad polygramma.

:: Foten slipprig lævigata.

△△ Foten spröd.

: Doftande.

α Starkt luktande.

1 Foten gulaktig . alcalina.

2 Foten hvitaktig . ammoniaca.

β Svagt luktande.

1 Lamellerna sins-
emellan fria . . metata.

2 Lamellerna för-
enade genom tvär-

ådror rigidula.

:: Luktlösa.

α Hatten veckadt fårad. plicosa.

β Hatten strimmig.

1 Lamellerna förenade

genom tvärådror . stannea.

2 Lamellerna sinsemel-

lan fria vitrea.

○○ Foten m. smal, slak.

△ Doftande cinerella.

△△ Luktlösa.

: Lamellerna fria.

α Foten glatt filipes.

β Foten luden och mjölig. amicta.

:: Lamellerna n. fastväxta.

α Hatten trubbig debilis.

β Hatten med en vårtlik

knöl eller n. pucklig.

1 Lamellerna afsmal-

nande och fastväxta. vitilis.

2 Lamellerna omkring

foten förenade till

en ring. . . . collariata.

++ Foten fylld med färgad saft.

○ Saften rödaktig.

△ Lamellerna enfärgade.

: Foten hvitmjölig . . . hæmatopus.

:: Foten bar cruenta.

△△ Lamellerna i eggen svart-

aktigt purpurfärgade . . sangvinolenta

○○ saften vit galopus.

b Foten slemmig.

+ Hatten klibbig.

○ Foten vanl. gulaktig epipterygia.

○○ Foten vanl. askgrå vulgaris.

++ Hatten torr.

○ Foten n. klibbig citrinella.

○○ Foten m. slemmig rorida.

B Foten vid basen utvidgad till en naken, kretsformig skifva eller lökligt uppsvälld och borsthårig eller inympad.

a Foten icke inympad.

+ Hvitaktiga.

○ Hatten besatt med m. fina, spridda hår.

△ Foten mjölig eller finluden . coprinoides.

△△ Foten bar stylobates.

○○ Hatten glatt echinipes.

++ Rosenröd pterigena.

b Foten inympad corticola.

177. *M. elegans* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 98. Cook. Illustr. t. 284, f. 1.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 5—6 mmm.

Barrskog., a. i södra och mellersta Finl.

178. *M. rubromarginata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 99.

Sporerna elliptiskt sferiska, 5—6 = 3—4 mmm.

Förmultn. ved, på fukt. st., h. o. d. (Södra Finl.)

179. *M. rosella* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 100. Cook. Illustr. t. 131. C.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 3—4 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

180. *M. pura* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 100. Cook.
Illustr. t. 157. Pat. Tab. anal. IV, p. 148, f. 313.

Sporerna 6—10=4 mmm. Cystiderna bredt valsformiga.
Skog., ljunghedar, på mossbelupna st., a. (Nyl.—Lapl.

[Soukelo]).

181. *M. zephrus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101.

Skog., m. r. (Åbo).

182. *M. adonis* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101. Cook.

Illustr. t. 185.

Lund., m. r. (Mustiala).

183. *M. lineata* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 101.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 5—7 mmm. Basiderna klubb-
lika, 16—21 = 5—6 mmm. Cystider inga enl. Vogl.

Lund., äng., bland mossa, m. r. (Åbo).

184. *M. luteoalba* (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 102.

Cook. Illustr. t. 159.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Åbo).

185. *M. flavoalba* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 103. Pat. Tab.
anal. III, p. 96, f. 216.

Sporerna 6—8 = 3—4 mmm. Cystiderna bukiga eller
kägellikt flaskformiga.

Skogstr., ljunghedar, öppna pl., h. o. d. i södra Fiul.

- 186. *M. lactea*** (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 103. Cook. Illustr. t. 159.

Sporerna 4—7 = 3—4 mmm. Basiderna 18—21 = 4—5 mmm. Cystider inga enl. Vogl.

Barrskog., mest på öppna pl. och bland barr, a. (Nyl.—Lapl.)

- 187. *M. rugosa*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 105. Cook. Illustr. t. 186.

Förmultn. löfträdsstamm., t. a. i södra Finl.

- 188. *M. galericulata*** (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 106. Cook. Illustr. t. 222. Pat. Tab. anal. III, p. 95, f. 214; IV, p. 145, f. 137.

Sporerna äggrunda, 8—11 = 4—6. Basiderna 2-sporiga, klubblika, 21—26 = 7—10 mmm. Cystider inga.

Gamla trädstammar, a. (Nyl.—Lapl.) Varierar större med skrynkligt fårad hatt (*β æstiva* [Pers.]) och m. liten (hat- ten 0,5—1 cm. bred, foten 2—3 cm. lång), tufvad, med båg- böjd fot (*γ nana* Karst.)

- 189. *M. polygramma*** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 106. Cook. Illustr. t. 223.

Sporerna 10—12 = 6—8 mmm.

Stamm., helst af ek och hassel, stundom på jord, m. r. (Åbo; Lapland).

- 190. *M. lævigata*** (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 108. Sporerna elliptiska, 6 = 3 mmm.

Barrskogar, på trädstamm., stockar, ved på våta st., a.
(Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Quélet (Soc. bot. Franc. 1876, p. 326)
sferiska, punkterade, 6 mmm. i diam.

191. *M. alcalina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 109.

Sporerna 8—10 = 6—7 mmm.

Barrskog., på murkna stubb., a. (Nyl.—Vasa).

192. *M. ammoniaca* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 110. Cook.
Illustr. t. 238, f. 1.

Sporerna 8—10 = 4—6 mmm.

Barrskogar, på murkna stubbar, åkerrenar, m. r. (Mustiala).

193. *M. metata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 110. Cook. Il-
lustr. t. 238, f. 2.

Sporerna 8—10 = 4—6 mmm.

Barrskog., äng., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

194. *M. rigidula* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879),
p. 5. Hattsv. I, p. 110.

Sporerna sferiska, 6—7 mmm. i diam.

Sandjord, vid väg., m. r. (Mustiala).

195. *M. plicosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 111.

Mulljord, m. r. (Mustiala).

196. *M. stannea* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 112.

Sporerna „7—10 = 4 mmm.“

Gräsv. st. i skog., m. r. (Mustiala).

197. *M. vitrea* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 112.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, 6—8 = 3—6 mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Tammela).

198. *M. cinerella* Karst. Icon. t. XXIV, Hattsv. I. p. 113.

Sporerna elliptiska, 10 = 6 mmm.

Barrskogar, bland tallbarr och mossor, m. r. (Mustiala).

Växer tillsammans med *M. metata* och *M. collariata*.

199. *M. filipes* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 113.

Cook. Illustr. t. 161.

Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

200. *M. amicta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 114 *β leucopsis*

Karst. Icon., f. XXXII. Hattsv. I, p. 549.

Syn. *Agaricus amictus* var. *incongruens* Britz. Hyporh. und Leucosp. Südbayern, p. 147.

Hatten vit, vanligen lutande, genomskinligt strimmig

Sporerna 8—10 = 4 mmm.

Spånhog., m. r. (Mustiala).

201. *M. debilis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 115.

Sporerna „9—10 = 6—7 mmm.“

Sanka äng., bland mossor, h. o. d. i södra Finl.

202. *M. vitilis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 115. Cook. Illustr. t. 189, f. 2.

Sporerna „10—12 = 4—5 mmm.“

Fukt. st., bland mossor, h. o. d. i södra Finl.

203. *M. collariata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 116.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 5 mmm.

Barrskog., bland barr och mossor, r. (Mustiala).

204. *M. latebricola* Karst. Hattsv. I, p. 117. Icon., f. XXXIII.

Gammal tallved och bark, m. r. (Mustiala).

205. *M. hæmatopus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 117.

Sporerna 6—9 = 5—6 mmm.

Gamla stamm. af gran., a. (Nyl.—Lapl.)

206. *M. cruenta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118. Cook. Illustr. t. 162.

Sporerna n. klotrunda, 6—12 = 5—9 mmm.

Barrskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

207. *M. sangvinolenta* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118. Pat. Tab. anal. IV, p. 144, f. 316.

Sporerna äggrunda, 8—9 = 6—7 mmm. Cystiderna utskjutande, flaskformiga, m. spetsiga.

Fukt. st., bland löf, h. o. d. i södra Finl.

- 208. *M. galopus*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 118.
Cook. Illustr. t. 207, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p. 45,
f. 109. Vogl. Obs. anal. II, p. 238, t. VIII, f. 22.

Sporerna 9—10=4—5 mmm. Basiderna 26—30=5—6
mmm. Cystiderna spolförmiga, 60—70=10—12 mmm. en-
ligt Vogl.

Skog., på fukt. st., bland löf, stundom på murken ved,
r. (Åbotrakten).

- 209. *M. epipterygia*** (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
119. Cook. Illustr. t. 208, f. 1. Pat. Tab. anal.
III, p. 96, f. 215.

Sporerna 8—10=4—5 mmm. Cystider inga.

Bland löf och mossor, stundom på murkna stubbar, a.
(Nyl.—Vasa).

- 210. *M. vulgaris*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 120.
Cook. Illustr. t. 191, f. 2.

Sporerna 5—6=3—4 mmm.

Barrskog., bland barr och mossor, a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Phillips 10=4 mmm.!

- 211. *M. citrinella*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 120.
Cook. Illustr. t. 248, f. 1.

Barrskog., bland barr och mossor, m. r. (Åbo).

- 212. *M. rorida*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 121. Cook. Il-
lustr. t. 248, f. 3. Pat. Tab. anal. V, p. 187, f.
417.

Sporerna 8—11 = 4 mm., klubblika, krökta. Basiderna bredt klubblika. Cystiderna bredt spolfformiga. Qvistar, blad, strö, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

213. *M. coprinoides* Karst. (Grevillea, 1879, p. 63). Hattsv. I, p. 121. Icon., f. 11.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—5 mm.
Gamm. sälgbark, m. r. (Mustiala; Åbo).

214. *M. stylobates* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 121. Cook. Illustr. t. 249, f. 1.

Sporerna elliptiska eller ovala, 3 = 1,5 mm.
Qvistar, blad, ved, h. o. d. i södra och mellersta Finl.

215. *M. echinipes* (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 122. Mulljord och förmultn. löf, m. r. (Åbo).

216. *M. pterigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 123.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 4—5 mm.
Torra blad och bladskaft af ormbunkar, hjortron och rönn, halm, h. o. d. i södra och mellersta Finl.

217. *M. corticola* (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 123. Pat. Tab. anal III, p. 97, f. 217.

Sporerna klotrunda, släta, 8—10 mm. i diam. Basiderna klubblika. Cystiderna klubblika, i toppen försedda med krökta, tublika utskott, 40—50 = 7—8 mm.

Löfträdsstamm., bland lafvar och mossa, h. o. d. i södra Finland.

XXIX. *Omphalia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 125.Syn. *Omphalina* Quél. Ench. p. 42.

Mellanlagret (trama) heteromorft, med afrundade celler i midten och långsträckta på sidorna. Basiderna merendels smala, 4-sporiga. Cystider förefinnas eller saknas. Sporerna äggrunda, elliptiska, aflånga, släta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten teml. plattad, med inböjd kant.

† Lamellerna smala.

A Lamellerna m. tättsittande.

a Blåaktigt gulbleka.

+ Lamellerna hvitaktiga *umbilicata*.++ Lamellerna snöhvita. *maura*.b Snöhvita *scyphoides*.

B Lamellerna teml. glesa.

a Lamellerna guldgula eller rödlätta.

+ Foten guldgul *chrysophylla*.++ Foten först blek, sedan brunaktig *pyxidata*.

b Lamellerna hvitaktiga eller gråa.

+ Hatten öfverallt strimmig . . . *striæpileus*.

++ Hatten i kanten strimmig.

○ Foten 1—2 tum hög.

△ Hatten torr, silkesluden eller småfjällig.

: Hatten platt, naflad.

α Hatten gråaktigt sotbrun *epichysium*.β Hatten blekt brungul. *sphagnicola*.:: Hatten trattlik . . . *philonotis*.

△△ Hatten glatt.

: Lamellerna hvita.

α Hatten askgrå . . . leucophylla.

β Hatten vit . . . scyphiformis.

:: Lamellerna gråa . . . oniscus.

○○ Foten omkr. $\frac{1}{2}$ tum hög . rustica.

†† Lamellerna m. glesa, breda.

A Lamellerna teml. smala hepatica.

B Lamellerna breda.

a Hatten teml. köttig umbellifera.

b Hatten hinnaktig stellata.

** Hatten i början klocklik, med rak kant.

† Lamellerna breda.

A Hatten gul, blåaktigt gulblek eller grå.

a Foten teml. tjock.

+ Foten dadelfärgad.

○ Lamellerna bågformigt krökta campanella.

○○ Lamellerna fria, m. breda . psilocyboides.

++ Foten blåaktigt gulblek eller
hvitgrå.

○ Lamellerna tättsittande . . . reclinis.

○○ Lamellerna glesa. grisea.

b Foten trådsmal.

+ Hatten gråbrun. setipes.

++ Hatten n. pomeransgul. fibula.

B Hatten vit gracillima.

†† Lamellerna smala, vecklika integrella.

218. *Omph. umbilicata* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 126.

Sporerna „6—8=4 mmm.“

Skog., m. r. (Mustiala).

- 219. *Omph. maura*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 127. Cook.
Illustr. t. 287, f. 1.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.
Brända marker, h. o. d. i södra Finl.

- * ***Omph. invita*** Karst. Hattsv. I, p. 127.

Sporerna 5—6 = 3 mmm.
Jord, gammal ved, m. r. (Mustiala).

- 220. *Omph. scyphoides*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 128. Pat.
Tab. anal. V, p. 188, f. 419.

Sporerna äggrunda, 6—8 mmm. Cystiderna föga ut-
skjutande, spolfformiga.

Öppna, gräsv. st., h. o. d. i södra Finl.

- 221. *Omph. chrysophylla*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 128.

Sporerna 10—12 mmm. långa enligt Quélet (Bull. Soc.
bot. Franç. 1877, p. 319).

Murken furuved, h. o. d. i södra Finl.

- 222. *Omph. pyxidata*** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129.
Cook. Illustr. t. 194, f. 2.

Sporerna 7—8 = 5—6 mmm. eller 5—6 i diam.

Öppna fält, vid väg., a. i södra och mellersta Finl. (Ja-
kobstad).

- 223. *Omph. striæpileus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, 5—7 mmm. i
diam.

Skog. på gräsv. st., m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Champ. Normand., 1880, p. 4)
äggrundt sfäriska, vårtigt taggiga, 7—8 mmm. långa. God
art, icke föregåendes varietet.

224. *Omph. epichysium* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
130.

Sporerna 8—10 = 4—5 mmm.

Murken ved, h. o. d. i södra Finl.

225. *Omph. sphagnicola* (Berk.) Karst. Hattsv. 1, p. 130.
Cook. Illustr. t. 289, f. 1.

Sporerna 6—9 = 3—5 mmm.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Tammela).

226. *Omph. philonotis* (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
131.

Sporerna 5—7 = 3—4 mmm.

Kärr, m. r. (Mustiala).

227. *Omph. leucophylla* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 129.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

228. *Omph. scyphiformis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 132.

Sporerna 6—9 = 3—5 mmm.

Jord, bland mossa, m. r. (Mustiala).

229. *Omph. oniscus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 131.

Sporerna „äggrunda, $6-7=5,5$ mmm.“
Torf- och sandjord, m. r. (Åbo).

230. *Omph. rustica* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 131.

Ljungmark., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

231. *Omph. hepatica* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 133. Cook. Illustr. t. 250, f. 2.

Sporerna $5-8=2-4$ mmm.

Vid väg., m. r. (Mustiala).

232. *Omph. umbellifera* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 133. Cook. Illustr. t. 271. Pat. Tab. anal. III, p. 99, f. 222.

Sporerna äggrunda, $9-13=7-9$ mmm. Cystider inga.
Torfjord, murken ved, a. (Nyl.—Lapl. [Ishafvets kust]).

233. *Omph. stellata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 135. Cook. Illustr. t. 241, f. 3.

Sporerna äggrunda, $6-7=3-5$ mmm. Cystider inga.
Trädstamm., stock., ved, på våta st., h. o. d. i södra

Finland.

234. *Omph. campanella* (Batsch.) Karst. Hattsv. I, p. 135. Cook. Illustr. t. 273, f. 1.

Sporerna $4-5=3$ mmm.

Murkna barrträdsstamm., jord, a. (Nyl.—Lapl.)

235. *Omph. psilocyboides* Karst. Myc. Fenn. III, p. 368.
Hattsv. I, p. 136. Icon., f. XXXIV.

Fukt. gräsv. st., m. r. (Tammela).

236. *Omph. reclinis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 137.

Sporerna elliptiskt sferiska, $6=4-5$ mmm.

Nedfallna granqvistar och barr, m. r. (Tammela).

* ***Omph. deflexa*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879),
p. 7. Hattsv. I, p. 137.

Sporerna klotrunda, $5-7=4-6$ mmm.

Öppna, sterila plats., m. r. (Mustiala).

237. *Omph. grisea* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138.

Sporerna 6—9 mmm. i diam.

Öppna, gräsbev. plats., m. r. (Mustiala).

238. *Omph. setipes* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138.

Fukt. st., bland mossor, h. o. d. i södra Finland. Var.

atrocyanea Fr. lika allmän som hufvudarten.

239. *Omph. fibula* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 138.

Cook. Illustr. t. 274, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p.

46, f. 110.

Sporerna $4-5=3$ mmm. Cystiderna flaskformiga.

Fukt. st., bland mossor, a. (Nyl.—Lapl.) Var. *Swartzii*

Fr. Pat. Tab. anal. V, p. 188, f. 420 mindre allmän än huf-

vudformen.

240. *Omph. gracillima* (Weinm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 139.

Sporerna elliptiska eller aflångt äggrunda, $8-10=4-6$ mmm.

Kärr, på förmultn. växter, m. r. (Mustiala).

241. *Omph. integrella* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 139.

Sporerna $6-7 = 4$ mmm.

Rutten ved, förmultn. löf, mulljord, m. r. (Åbo?).

XXX. *Marasmius* (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 140.

Marasmius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 165.

Mellanlagret (trama) homomorft. Basiderna smala. Cystider inga. Hattens kant i början inrullad.

Öfversigt af arterna.

I. *Collybia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 140.

Hatten icke fårad eller skrynklig.

* Lamellerna hvita eller rent och lifligt färgade, icke gråa.

† Foten fårad eller fintrådigt strimmig.

A Lamellerna breda.

a Foten tät.

+ Hatten glatt. semitalis.

- ++ Hatten trådigt streckad eller
 hårig platyphyllus.
- b Foten ihålig lentiniformis.
- B Lamellerna smala.
- a Foten n. bukig maculatus.
- b Foten icke bukig.
- + Foten uppåt afsmalnande, n.
 kägellik.
- Lamellerna slutl. fläckiga . distortus.
- Lamellerna ständigt hvita . butyraceus.
- ++ Foten jemntjock.
- Hatten torr asemus.
- Hatten n. klibbig . . . stridulus.
- †† Foten sammetsmårig, flockullig eller
 pudrad.
- A Lamellerna teml. glesa, breda.
- a Hatten klibbig.
- + Foten svartaktigt kastanjebrun. velutipes.
- ++ Foten blekbrun molochinus.
- b Hatten torr stipitarius.
- B Lamellerna m. tättsittande, ganska
 smala.
- a Lamellerna fria.
- + Foten öfverallt beklädd med
 möjligt ludd confluens.
- ++ Foten bar eller i början mjö-
 lig.
- Roten lång, glatt myosurus.
- Roten teml. lång, borst-
 hårig conigenus.
- b Lamellerna fastväxta.
- + Roten fintrådig cirrhatu.

- ++ Roten glatt. *tuberosus*.
- +++ Foten pipig, slät bar, jemntjoek. -
- A Lamellerna m. breda *esculentus*.
- B Lamellerna smala, tättsittande.
- a Lamellerna m. tättsittande, i början blekröda *acervatus*.
- b Lamellerna tättsittande.
- + Foten brun- eller gulaktig.
- Lamellerna hvita eller blekaktiga.
- △ Hatten vanl. i midten nedtryckt.
- ⋮ Hatten platt, enfärgad. *dryophilus*.
- ⋮⋮ Hatten pucklig, i midten mörkare *ocellatus*.
- △△ Hatten icke nedtryckt . *aquosus*.
- Lamellerna gula *macilentus*.
- ++ Foten vit.
- Hatten mörkt orangegul. . *clavus*.
- Hatten snövit *muscigenus*.
- ** Lamellerna gråaktiga.
- † Lamellerna tättsittande, teml. smala.
- A Doftande:
- a Starklukttande.
- + Foten rotlikt förlängd *rancidus*.
- ++ Foten icke förlängd.
- Hatten glatt. *coracinus*.
- Hatten luden *impexus*.
- b Svaglukttande. *daemonicus*.
- B Luktlösa.
- a Hatten askgrå eller blåaktigt gulblek.

- + Foten i ytan vågigt ojemn. . . inolens.
- ++ Fotens yta jemn.
 - Hatten stoftpudrad . . . ignobilis.
 - Hatten bar. . . miser.
- b Hatten becksvarf eller brun.
 - + Hatten i midten nedtryckt. . . atratus.
 - ++ Hatten pucklig.
 - Knölen liten, vårtlik . . . ambustus.
 - Knölen bred . . . subsimulans.
- †† Lamellerna teml. breda och glesa.
 - A Foten rotlikt förlängd . . . protractus.
 - B Foten utan rot.
 - a Foten jemntjock . . . cessans.
 - b Foten uppåt tilltjocknande . . . clusilis.

II. *Eu-Marasmius*.

Marasmius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XV, 165 pr. p.

Hatten fårad eller skrynklig.

* Foten icke inympad i matrix.

† Foten tät eller mörkfull.

A Foten nedtill ullig eller borsthårig.

a Lamellerna glesa, teml. tjocka . . . urens.

b Lamellerna n. tättsittande . . . peronatus.

B Foten vid basen bar . . . oreades.

†† Foten pipig.

A Lökluktande . . . prasiosmus.

B. Luktlösa.

a Lamellerna bleka . . . terginus.

b Lamellerna rödbruna . . . putillus.

** Foten inympad i matrix.

† Foten bar.

- A Lökluktande scorodonius.
 B Luktlös calopus.
 †† Foten mjölig ramealis.

242. M. semitalis (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia semitalis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 141.
 Barrskog., på gräsbev. st., vid väg., m. r. (Mustiala).

243. M. platyphyllus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia platyphylla* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 142.
 Sporererna klotrunda, 3—8 mmm. i diam. Cystider inga.
 Basiderna cylindriskt klubblika, 45—50 = 7—9 mmm.
 På eller vid stubbar af löfträd, helst björk, a. i södra
 Finl. Hör möjligtvis till *Lyophyllum*.

244. M. lentiniformis Karst.

Syn. *Collybia lentiniformis* Karst. Myc. Fenn. III, p. 366.
 Hattsv. I, p. 142.
 Sporererna 10—11 = 4—6 mmm. Cystider inga. Basi-
 derna cylindriskt klubblika, 30 = 6—7 mmm.
 Tallskog., på sandjord, vid vägar, m. r. (Mustiala).

245. M. maculatus (Alb. et Schw.) Karst.

Syn. *Collybia maculata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144.
 Cook. Illustr. t. 142.
Collybia fodiens Kalchbr. Icon. sel. Hym. Hung.
 p. 62, t. XXXVI, f. 2.
 Sporererna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.
 Barrskog., på fukt. st., a. i södra Finl.

246. M. distortus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia distorta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144.
Förmultn. barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

247. M. butyraceus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia butyracea* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 144.
Cook. Illustr. t. 143.

Sporerna 7—8 = 4—5 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Vasa).

248. M. asemus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia asema* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

249. M. stridulus (Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.

Syn. *Collybia stridula* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 145.
Barrskog., m. r. (Mustiala).

250. M. velutipes (Curt.) Karst. nec Berk et C.

Syn. *Collybia velutipes* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 147.
Cook. Illustr. t. 184.

Pleurotus velutipes Quél. Assoc. Franç. 1880, p. 3.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystiderna spolförmiga,
50—60 = 14 mmm. Sporerna elliptiska, 6—10 = 4—2 mmm.
Stamm. af salix-arter, sällan al, a. (Nyl.—Lapl.).

251. M. molochinus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia molochina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 149.
Sporerna cylindriska, 6—7 = 1—1,5 mmm.
Barrskog., på förmultn. stamm., m. r. (Mustiala).

252. M. stipitarius (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia stipitaria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 149.
Cook. Illustr. t. 149. Pat. Tab. anal. 2 ser., p.
13, t. 525.

„Basiderna klubblika. Cystiderna spetsade. Sporerna
äggrunda.“

Förmultn. strån, qvistar, gräsrötter, m. r. (Åbo).

253. M. confluens (Pers.) Karst.

Syn. *Collybia confluens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 150.
Cook. Illustr. t. 150.

Sporerna 7—9 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

254. M. myosurus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia myosura* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 151.
Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

255. M. conigenus (Pers.) Karst.

Syn. *Collybia conigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 151.

Cystiderna rundadt elliptiska. Sporerna äggrunda, 3—5
= 2—3 mmm.

Tall- och grankottar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

256. M. cirrhatus (Schum.) Karst.

Syn. *Collybia cirrhata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 15. Pat.
Tab. anal. 2 ser. p. 14, f. 526.

Sporerna n. klotrunda, 4 = 2—3 mmm. Cystider inga.
Ruttna svampar bland mossor, a. (Nyl.—Lapl.)

257. M. tuberosus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia tuberosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 152.

Cook. Illustr. t. 144.

Sporerna rundadt elliptiska, $2,5 = 2$ mmm.

Ruttna skiflingar, h. o. d. i södra Finl.

258. M. esculentus (Wulf.) Karst.

Syn. *Collybia esculenta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 154.

Cook. Illustr. t. 152.

Var. α **tenacellus** (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 154. Cook. Illustr. t. 649.

Sporerna elliptiska, $5-8 = 3-4$ mmm.

Skog., bland mossor, ris och kottar, a. (Nyl.—Vasa).

Var. β **stolonifer** (Jungh.) Karst. Hattsv. I, p. 154. Cook. Illustr. t. 152.

Sporerna elliptiska, $6-8 = 3-4$ mmm.

Skog., bland mossor och ris, på kottar, a. (Nyl.—Vasa).

259. M. acervatus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia acervata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 154.

Sporerna elliptiska, $6 = 3$ mmm.

Tallstubb., m. r. (Tammela).

260. M. dryophilus (Bolt.) Larst.

Syn. *Collybia dryophila* Fr. Karst. Hattsv. I, 155. Cook.

Illustr. t. 204. Pat. Tab. anal. IV, p. 144, f. 315.

Basiderna klubblika. Cystider inga. Sporerna äggrunda,

$5 = 4$ mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

261. M. aqvosus (Bull.) Karst.

Syn. *Collybia aqvosata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 155.

Sporerna 5—7 = 4 mmm.

Skogar, på fukt. st., bland mossor, r. (Åbo; Tammela; Urdiala).

Är troligen en underart af föreg.

262. M. ocellatus (Fr.) Karst.

Syn. *Agaricus clavus* Bull. Herb. t. 569, f. 1. H.

Agaricus Gyldenstedtii Weinm. Hym. Ross., p. 98.

Collybia ocellata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 157.

Barrskog., på gräsbev. st., vid väg., m. r. (Åbo).

263. M. macilentus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia macilenta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 156.

Sporerna äggrunda, 5—6 mmm. långa.

Berg. barrskogar, bland tallbarr, m. r. (Tammela flerstädes).

264. M. clavus (Linn.) Karst.

Syn. *Collybia clavus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 156. Cook. Illustr. t. 147.

Strån, qvistar, m. r. (Åbo).

265. M. muscigenus (Schum.) Karst.

Syn. *Collybia muscigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 157.

Trädstubb., bland mossor, m. r. (Åbo).

266. M. rancidus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia rancida* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 158.

Sporerna elliptiskt sferiska, $5-8 = 4-5$ mmm.

Skog., äng., h. o. d. (Tammela på flere st.; Åbo; Helsingfors).

267. M. coracinus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia coracina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 158.

Sporerna äggrundt sferiska, $6-7$ mmm. i diam.

Skogstr., h. o. d. i Tammela.

268. M. impexus Karst.

Syn. *Collybia impexa* Karst. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flora fenn., 5: 1879, p. 38) Hattsv. I, p. 549.

Sporerna n. klotrunda, $2-3,5$ mmm. i diam.

Vid väg., m. r. (Mustiala).

269. M. dæmonicus Karst.

Syn. *Collybia dæmonica* Karst. Myc. Fenn. III, p. 366.
Hattsv. I, p. 159. Icon., f. XXXVI.

Sporerna elliptiska, $8-10 = 4-5$ mmm. Cystider inga.

Basiderna cylindriskt klubblika, $30-40 = 6-7$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

270. M. inolens (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia inolens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 160.

Sporerna $7-8 = 4-5$ mmm.

Barrskog., fält, på gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

271. *M. iguobilis* Karst.

Syn. *Collybia ignobilis* Karst. Myc. Fenn. III, p. 368.

Hattsv. I, p. 160. Icon., f. XXXVII.

Sporerna elliptiska, $7-8 = 4$ mmm.

På barr, m. r. (Mustiala).

272. *M. miser* (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia misera* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 161.

„Sporerna fintaggiga, 7 mmm. långa.“

Barrskog., m. r. (Tammela på Syrjä ås). Tillsammans med de trenne föreg.

273. *M. atratus* (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia atrata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 161.

Agaricus nigrellus Alb. et Schw. Consp. p. 222.

Sporerna elliptiskt sferiska, $6-7 = 4-5$ mmm.

Öppna, nakna, företrädesvis brända ställen, h. o. d. i Tammela.

274. *M. ambustus* (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia ambusta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 162.

Svedjeländ., förkoln. ved, h. o. d. i södra Finl.

275. *M. subsimulans* Karst.

Syn. *Collybia subsimulans* (Meddel. Soc. pro Faun. et

Flor. fenn., 5: 1879, p. 38. Karst. Hattsv. I, p. 549.

Sporerna elliptiska, $7-9 = 4$ mmm. Cystider inga. Basiderna 4-sporiga, omkr. $30 = 6$ mmm.

Förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

276. M. protractus (Fr.) Karst.

Syn. *Collybia protracta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 163.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

277. M. cessans Karst.

Syn. *Collybia cessans* Karst. Hattsv. I, p. 163.

Sporerna 5—6 = 4 mmm.

På hög. af granbarr, h. o. d. i Mustiala-trakten.

278. M. clusilis Fr. * **M. incomis** Karst.

Syn. *Collybia incomis* Karst. Hattsv. I, p. 164.

Sporerna 7—9 = 5—6 mmm.

Naken, torr sandjord, m. r. (Mustiala).

279. M. urens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 165.

Sporerna „3—4 = 2,5—3 mmm.“

Skogsmark., m. r. (Mustiala; Åbo).

80. M. peronatus (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 165.

Sporerna n. elliptiska, 6—8 = 3—5 mmm.

Skog., synnerl. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

God, fullkomligt konstant art.

281. M. oreades (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 166.

Sporerna n. klotrunda, 6—7 = 5—6 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

Tramahyferna 5—7 mmm. tjocka.

282. *M. prasiosmus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 167.

Ekskog., bland löf, m. r. (Åbo).

283. *M. terginus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 168.

Sporerna n. elliptiska, $7 = 4$ mmm.

Bland löf, synnerl. af björk, på fukt. st., m. r. (Mus-
tiala).

284. *M. putillus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 169.

Sporerna elliptiska, $9 = 5 - 6$ mmm.

Berg. barrskogar, på torra st., bland tallbarr, h. o. d.
(Nyl.—Lapl.)

285. *M. scorodonius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 170.

Sporerna $6 - 10 = 3 - 4$ mmm.

Torra grenar, risqvistar af ljung, lingonris etc., t. a.
(Nyl.—Vasa).

286. *M. calopus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 171.

Torra grenar, risqvistar, gräsrötter, m. r. (Åbo; Jomala).

287. *M. ramealis* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 174.

Sporerna äggrunda, $10 = 3 - 4$ mmm.

Torra qvistar af hassel, ek, tall och en, h. o. d. i södra
Finland.

XXXI. *Androsaceus* (Pers.) Pat. Hym. d'Eur. p. 105.

Syn. *Marasmius* II Fr. Karst. Hattsv. I, p. 174.

Hatten hinnaktig, seg, först klockformig, sedan plattad, veckad eller rynkig, med i början rät och tilltryckt kant, be-
beklädd med ett lager rundade, äggrunda eller aflånga, upp-
till taggiga utskott. Foten hornartad, pipig, oftast inkilad i
matrix. Lamellerna få, fastväxta eller skilda från foten ge-
nom en halsring. Cystiderna vid basen uppblåsta. Sporerne
äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten rotlikt förlängd chordalis.

** Foten inkilad i matrix.

† Foten glatt.

A Lamellerna skilda från foten genom
en ring.

a Hatten naflad rotula.

b Hatten pucklig graminum.

B Lamellerna fastväxta vulgaris.

†† Foten sammets hårig.

A Stinkande perforans.

B Luktlös.

a Foten central epiphyllus.

b Foten excentrisk, kort Caricis.

288. *Andr. chordalis* (Fr.) Karst.

Syn. *Marasmius chordalis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 175.

Sporerna „spolformiga, 8—10 = 6 mmm.“

Skog., på gräsbev. st., vid vägar, h. o. d. i södra Finl.
(Tammela; Kalvola; Åbo; Åland).

289. Andr. rotula (Scop.) Pat.Syn. *Marasmius rotula* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 176.

Sporerna „6—8 = 3—4 mmm.“

Trädstammar, löf, h. o. d. i södra Finland (Helsingfors, Sibbo; Åbo; Tammela; Tyrvis).

290. Andr. graminum (Lib.) Pat.Syn. *Marasmius graminum* Berk. Karst. Hattsv. I, p. 176.

Sporerna äggrunda, 5—6 = 3 mmm.

Vissn. strån och blad, m. r. (Mustiala).

291. Andr. vulgaris Karst.Syn. *Marasmius androsaceus* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177.

Sporerna aflångt äggrunda, 6—9 = 3 mmm.

Tallbarr och löf, stundom på bark, a. (Nyl.—Lapl.)

292. Andr. perforans (Fr.) Pat.Syn. *Marasmius perforans* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177.

Sporerna 6—8 = 2—3 mmm.

Granbarr, a. (Nyl.—Lapl.)

293. Andr. epiphyllus (Pers.)Syn. *Marasmius epiphyllus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 177.

Pat. Tab. anal. III, p. 98, f. 219.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, 6—9 = 3—5 mmm.

Basiderna cylindriskt klubblika, 25—30 = 6—8 mmm.

Förmultn. blad och stjelkar, a. (Nyl.—Vasa).

294. Andr. Caricis Karst. Hattsv. I, p. 174.

Basiderna klubblika, 30=8—9 mmm.

På förmultn. blad af starrarter, m. r. (Mustiala).

XXXII. Phyllotus Karst. Hattsv. I, p. XIV, 92.

Syn. *Calathinus* Quél. Ench. p. 46.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten köttig (*Euphyllotus*).

† Hatten torr.

A Gul nidulans.

B Hvita.

a Utan fot.

+ Lamellerna m. smala porrigens.

++ Lamellerna breda pinsitus.

b Med kort fot. septicus.

†† Hatten till sin öfre del gelatinös eller
beklädd med en slemhinna (*Myxoderma* Karst.)

A Hatten till sin öfre del gelatinös . Mustialensis.

B Hatten beklädd med en slemhinna.

a Hatten oregelbunden, n. köttig . furvellus.

b Hatten skällik, n. hinnaktig . . applicatus.

** Hatten hinnaktig, torr.

† Gråaktig striatulus.

†† Snöhvit.

A Hatten slät perpusillus.

B Hatten veckad subplicatus.

295. Ph. nidulans (Pers.) Karst.Syn. *Claudopus nidulans* Karst. Hattsv. I, p. 288.

Sporerna 3—5 = 1—2 mmm., aflånga. Cystider har förf. icke funnit; sådana uppgifvas dock af Patouillard förekomma om hösten.

Björk- och granstubb., h. o. d. i södra Finl.

296. Ph. porrigens (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 92.Syn. *Pleurotus porrigens* Fr. Cook. Illustr. t. 259, f. 1.

Sporerna sferiskt elliptiska, 6—8 = 4—6 mmm.

Tallstamm., m. r. (Helsingfors).

297. Ph. pinsitus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 92.

Sporerna „äggrunda, 10—11 mmm. långa“.

Murkna stubb. och stamm. af löfträd, m. r. (Helsingfors).

298. Ph. septicus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 92.Syn. *Pleurotus septicus* Fr. Cook. Illustr. t. 259, f. 2.

Sporerna „elliptiskt sferiska, 8—10 = 6—7 mmm.“

Förmultn. grenar, löf, m. r. (Tammela).

299. Ph. Mustialensis Karst. Hattsv. I, p. 94.Syn. *Agaricus Mustialensis* Karst. Myc. III, p. 99.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 4 mmm. Basiderna klubblika, 30—35 = 8—9 mmm. Cystider inga.

Furustamm., m. r. (Mustiala).

300. Ph. applicatus (Batsch.) Karst. Hattsv. I, p. 94.

Syn. *Pleurotus applicatus* Fr. Cook. Illustr. t. 244, f. 3.

Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 11, f. 519.

Sporerna klotrunna, släta, 4—6 mm. i diam. Cystider inga. Basiderna klubblika, 4-sporiga.

Murken ved, helst af vide, h. o. d. i södra Finl.

301. Ph. furvellus Karst. Hattsv. I, p. 94.

Sporerna 6—9 = 4—5 mm.

Stamm. af rönn, björk, asp och vide, h. o. d. i södra Finland.

302. Ph. striatulus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 94.

Sporerna klotrunda. Cystider inga.

Murken ved, helst af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

303. Ph. perpusillus (Fr.) Karst. Hattsv. 1, p. 95.

Torra stammar och grenar, m. r. (Åbo).

304. Ph. subplicatus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X
(Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1883,
p. 58.

Hatten hinnaktig, m. tunn, upp- och nedvänd, sittande, n. kretsformig, vanl. hel, n. platt, strimmig, fint silkesluden, hvit, vid basen ullig eller luddig, 4—7 cm. bred. Lamellerna samma nölöpande i en excentrisk punkt, n. glesa, breda, hvita eller hvitaktiga, talrika. Sporerna äggrunda eller bredt elliptiska, 6—7 = 4—5 mm.

Albark, m. r. (Mustiala). 10.

Var. **cinerellus** Karst.

Hatten ljust askgrå eller blågråaktig.

Granbark, m. r. (Mustiala vid Saloisjärvi).

XXXIII. **Lactarius** Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVI, 178.

Mellanlagret (trama) heteromorft, sammansatt af blå-
lika och bandlika celler. Basiderna långa, 4-sporiga. Cysti-
derna af varierande form och storlek eller föga anmärknings-
värda. Sporerne mer eller mindre taggiga, rundade, hvita eller
gulaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna till färgen oföränderliga, bara.

† Mjölksaften i början vit.

A Hatten klibbig.

a Hattens kant i början inrullad och
filthårig.

+ Mjölksaften svafvelgul.

○ Hattens kant luden . . . *resimus*.

○○ Hattens kant skäggig . . . *scrobiculatus*.

++ Mjölksafteu vit eller slutl.
lilafärgad.

○ Mjölksaften oföränderl. vit.

△ Hattens kant luden eller
skäggig.

: Hatten slutligen ned-
tryckt.

α Hattens kant hvit-
skäggig. . . . *torminosus*.

β Hattens kant gullu-

den necator.

:: Hatten slutl. trattlik . controversus.

$\Delta\Delta$ Hattens kant finluden . pubescens.

OO Mjölksaften slutligen ljust

violett aspideus.

b Hattens kant bar.

+ Mjölksaften oföränderlig.

○ Foten tät zonarius.

OO Foten slutligen ihålig.

Δ Lamellerna i brottet grå-

aktiga musteus.

$\Delta\Delta$ Lamellerna vid brytning

oföränderliga.

: Hatten fuktig, knapt

klibbig utilis.

:: Hatten mycket klibbig.

α Hatten i början brun-

röd hysginus.

β Hatten i början bly-

grå trivialis.

++ Mjölksaften till färgen förän-
derlig.

○ Mjölksaften slutl. rodnande . luridus.

OO Mjölksaften slutligen ljus-

violett uvidus.

B Hatten torr, hinnlös.

a Hatten gråaktig.

+ Mjölksaften oföränderligt hvit.

○ Lamellerna tjocka flexuosus.

OO Lamellerna temligen tunna. pyrogalus.

++ Mjölksaften slutl. rodnande . acris.

- b Hatten vit.
- + Mjölksaften ymnig.
 - Lamellerna fastväxta . . . pargamenus.
 - Lamellerna nedlöpande . . . piperatus.
 - ++ Mjölksaften sparsam . . . vellereus.
 - †† Mjölksaften gulröd deliciosus.
 - ** Lamellerna med åldern ändrande färg, slutligen gul- eller vitpudrade.
 - † Hatten i förstone klibbig.
 - A Hatten trubbig.
 - a Hatten kanelfärgad qvietus.
 - b Hatten brandgul, med kamformigt strimmig kant cremor.
 - B Hatten i början pucklig.
 - a Mjölksaften hvitaktig, slutl. grå . vietus.
 - b Mjölksaften oföränderlig cyathula.
 - †† Hatten torr.
 - A Hatten fjällig, luden eller pudrad.
 - a Mjölksaften ganska skarp . . . rufus.
 - b Mjölksaften bitter eller n. söt.
 - + Foten finluden.
 - Luktlösa eller svagtluktande.
 - △ Hatten på ytan upplöst i fjällgrynigt ludd . . . helvus.
 - △△ Hatten betäckt med grått ludd. mammosus.
 - Starklukande glyciosmus.
 - ++ Foten stoftpuudad eller bar.
 - Mjölksaften n. söt.
 - △ Hatten veckadt rynkig . lignyotus.
 - △△ Hatten slät azonites.
 - Mjölksaften skarp . . . lateritioroseus.

B Hatten glatt och glansk.

a Foten tät, hård *volemus*.

b Foten fylld.

+ Luktlösa.

○ Hatten brandgulaktig . . . *mitissimus*.

○○ Hatten rödbrun *subdulcis*.

++ Doftande.

○ Hatten med otydligt bälte . *camphoratus*.

○○ Hatten utan bälte . . . *subumbonatus*.

305. *L. resimus* Fr. Icon. t. 169, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 178.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 6—7 mmm.

Berg. skog., r. (Tammela på flera st.). — Giftig.

Utan giltigt skäl ansedd af Quélet att vara endast en varietet af följande.

306. *L. scrobiculatus* (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 178. Pat. Tab. anal. V, p. 184, f. 409.

Syn. *Lactarius representaneus* Britz. Hym. Südb. IV, 136, f. 3.

Sporerna elliptiskt sferiska, 11—12 = 8—9 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna föga anmärkningsvärda.

Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

307. *L. torminosus* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 179. Vogl. Obs. anal. (Nuovo Giorn. Botan. Ital., vol. XIX, n:o 3, p. 240, t. VIII, f. 27).

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam. Basiderna spolformigt klubblika, 44—50 = 8—10 mmm.

Öppna, gräsv. fält, skog., a. (Nyl.—Lapl.)

308. *L. necator* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 179.

Sporerna klotrunda, sträfva, 6—8 mmm. i diam.

Fukt. löf- och blandskog., a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

309. *L. controversus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 180.

Sporerna elliptiska, fintaggiga, 7—8 = 6,5 mmm.

Öppna, gräsbev. fält, helst i löfskogar och parker, m. r. (Åbo).

310. *L. pubescens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 180.

Lund., äng., m. r. (Mustiala?).

311. *L. aspideus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 181.

Sporerna klotrunda, 9—10 mmm. i diam.

Fukt. st., helst i grannskapet af videbuskar, m. r. (Mustiala park).

312. *L. zonarius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 182.

Skog., på gräsbev. st., m. r. (Åbo).

313. *L. musteus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 182.

Sporerna n. klotrunda, 6—9 = 6—7 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Mustiala).

314. *L. utilis* (Weinm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 183.

Blandskog., m. r. (Mustiala).

315. *L. hysginus* Fr. Icon. t. 169, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 183.

Sporerna klotrunda, 6—8 mmm. i diam.

Skogstr., på gräsbev. st., m. r. (Tammela).

Varierar med i midten mörkare hatt och kort, slät och fast fot (var. *discoideus* Karst.).

316. *L. trivialis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 184.

Sporerna n. klotrunda, 6—10 mmm. i diam.

Barrskog., på fukt., mossbev. st., a. i södra Finl.

317. *L. luridus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 184.

Sporerna n. klotrunda, 8 = 6 mmm.

Fält, ljunghed., m. r. (Mustiala).

318. *L. uvidus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 185. Pat. Tab. anal. III, p. 93, f. 209.

Sporerna klotrunda, 8—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika. Cystiderna klubblika, utskjutande.

Fukt. lund., a. (Nyl.—Lapl. [Ruva]).

Af denna art förekommer en varietet (var. *subzonarius* Karst.) med gulaktig, äldre genomskinligt strimmig samt med otydliga bälten försedd hatt.

319. L. flexuosus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 185.

Sporerna n, klotrunda, fintaggiga, 6—8 mmm. i diam.
Gräsbev. st., helst vid väg., a. (Nyl.—Vasa).

* **L. roseozonatus** Post, Fr. Icon. t. 169, f. 3. Karst.
Hattsv. I, p. 185.

Gräsbev. st., m. r. (Jomala socken). 8.

320. L. pyrogalus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 186. Pat.
Tab. anal. II, p. 51, f. 121.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, 6—10 mmm. i diam.
Cystiderna spolformiga.

Fukt. lund., r. (Nyl.—Vasa).

321. L. acris (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 186.

Sporerna n. klotrunda, 8—10 mmm. i diam.

Löfskog., lund., m. r. (Runsala).

322. L. pargamenus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 187. Vogl.

Obs. anal. (Nuov. Giorn. Bot. Ital. vol. XIX, n:o
3, p. 241, t. VIII, f. 28).

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam. Basiderna
klubblika, 55—60 = 10—12 mmm. Cystider inga. (Enligt
Voglino).

Skogstr., m. r. (Åbo).

323. L. piperatus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 187.

Pat. Tab. anal. II, p. 51, f. 121.

Sporerna n. klotrunda, icke taggiga, 6—8 mmm. i diam.
„Cystiderna cylindriskt klubblika.“

Skog., h. o. d. i södra Finl.

324. L. vellereus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 188.

Sporerna 9 = 7 mmm., knappast fintaggiga.

Löfskog., h. o. d. i södra Finl.

325. L. deliciosus (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 188.

Vogl. Obs. anal. (Nuovo Giorn. Bot. Ital., vol. XIX, n:o 3, p. 241, t. VIII, f. 29.)

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam. Basiderna klubblika, 42—46 = 10 mmm.

Barrskog., på gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl. [Ruva]).

326. L. quietus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 189.

Sporerna klotrunda, 9—11 mmm. i diam. eller 8—9 = 6 mmm.

Löfskog., m. r. (Åbo).

327. L. cremor Karst. Hattsv. I, p. 191.

* **L. pauper** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 9: 1882, p. 58. Icon. f. XXV.

Hatten köttig, mjuk, teml. glatt, i ytan fint punkterad, utan bälten, torr?, gulaktigt kötröd eller rödgulaktigt sämskfärgad, torr n. ockragul, med hinnaktig, slutligen kammligt fårad kant, 8—11 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, bar, glatt, af hattens färg, men blekare, omkring 4 cm. hög och 1,5 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. glesa, tunna, mjuka, af hattens färg, 5 mm. breda. Köttet saftlöst, slutl. skarpt, hvitt. Sporerna 10 mmm. i diam.

Granskog., på öppna pl., m. r. (Mustiala).

- 328. *L. vietus*** Fr. Icon. t. 170, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 191.

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam.
Lund., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

- 329. *L. cyathula*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 191.

Syn. *Lactarius cupularis* (Bull. t. 554) Quélet.
Björkskog., m. r. (Åbo?).

- 330. *L. rufus*** (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192.

Sporerna klotrunda, n. fintaggiga, 6—8 mmm. i diam.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 331. *L. helvus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192.

Sporerna klotrunda, 6—7 mmm. i diam.
Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

- 332. *L. mammosus*** Fr. Icon. t. 170, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 193.

Sporerna n. klotrunda.
Barrskog., vid bäck. och väg., r. (Åbo; Mustiala; Tyrvis).

- 333. *L. glycosmus*** Fr. Icon. t. 170, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 19.

Sporerna klotrunda, 6—8 mmm. i diam. eller 8—10 = 6—8 mmm.

Skog., lund., a. (Nyl.—Vasa). Träffas tillsammans med *Laccaria laccata* och *Lactarius subdulcis*.

- 334. *L. lignyotus*** Fr. Icon. t. 171, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 194.

Sporerna klotrunda, 6—9 mmm. i diam.

Granskog., m. r. (Vasa).

- 335. *L. azonites*** (Bull. t. 567, f. 3) Quél. Ench. p. 130.

Syn. *Lactarius fuliginosus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 194.

Pat. Tab. anal. IV. p. 147, f. 322.

Sporerna klotrunda, 6—10 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

- 336. *L. lateritioroseus*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XXIV.

Syn. *Lactarius lilacinus* Karst. Hattsv. I, p. 195.

Hatten köttig, med ganska tunn kant, spröd, slutligen bugtbräddad, ofta oregelbunden, stundom med otydliga bälten, i ytan söndersprucken till små, grynlika, mot kanten större fjäll, tegelfärgadt rosenröd, ända till 1 cm. tjock. Foten fylld, understundom nedtill tilltjocknad och ihålig, krökt eller flerböjd, sällan spänd, m. fint flockullig, slutligen af hattens färg, men blekare, ända till 7 cm. lång och 2 cm. tjock. Lamellerna slutligen gulaktiga, n. glesa, ända till 5 mm. breda. Sporerna klotrundt elliptiska, taggiga, 6—9 mmm. i diam.

Lund., a. i Tammela. 8—10.

- 337. *L. volemus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 196.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm. i diam. Cystiderna cylindriska, utskjutande, vågiga, spetsade.

Skog., helst löfskog., m. r. (Runsala).

338. *L. mitissimus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 197. Pat.
Tab. anal. V, p. 184, f. 408.

Sporerna 6—8 = 4—6 mmm. Cystider inga. (Enl. Pat.)
Skog., m. r. (Åbo?).

339. *L. subdulcis* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna n. klotrunda, 6—8 mmm. i diam.
Skog., a. (Nyl.—Vasa).

340. *L. camphoratus* (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna klotrunda, 7—8 mmm. i diam.
Skog., m. r. (Tyrvis).

341. *L. subumbonatus* Lindgr. Karst. Hattsv. I, p. 198.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm, i diam.
Löfskog., m. r. (Runsala). 6—9.

XXXIV. *Russula* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 199.

Mellanlagret (trama) heteromorft, sammansatt af blås-
och bandlika celler. Basiderna långa, klubblika, 4-sporiga.
Cystiderna af varierande form och storlek eller föga anmärk-
ningsvärda. Sporerna rundade eller äggformiga, taggiga, hvita
eller af det gulaktiga innehållet guldskimrande.

Öfversigt af arterna.

* Hatten kompakt, slät (icke strimmig).

† Hattens kart tjock, köttig.

A Hatten slutligen svartnande.

a Lamellerna tjocka, glesa . . . nigricans.

b Lamellerna tunna, tättsittande . . . adusta.

B Hatten oföränderligt hvit delica.

†† Hattens kant tunn.

A Hatten icke skiftande i rödt . . . furcata.

B Hattens färg stötande i rödt.

a Hatten betäckt af en klibbig hud. rosacea.

b Hatten hinnlös, torr.

+ Mycket skarp rubra.

++ Mild xerampelina.

** Hattens kant tunn och fårad.

† Hatten kompakt, hård. Lamellerna olika långa.

A Luktlösa.

a Mild heterophylla.

b Skarp consobrina.

B Stinkande foetens.

†† Hatten m. spröd. Lamellerna lika långa.

A Lamellerna och sporerna hvita.

a Skarpa.

+ Hattens kött närmast öfverhuden ljusrödt emetica.

++ Hattens kött öfverallt hvitt.

○ Hatten gul, med jemn kant. ochroleuca.

○○ Hattens kant knotttrigt fårad fragilis.

b Mild æruginea.

B Lamellerna och sporerna åtminstone slutl. gulaktiga. (*Russulina* Karst.)

a Lamellerna i början hvita.

+ Hatten köttig.

○ Luktlösa.

△ Foten oföränderligt hvit. integra.

△△ Foten slutligen gråaktig. decolorans.

○○ Doftande nitida.

++ Hatten n. hinnaktig puellaris.

b Lamellerna i början ockragula . alutacea.

342. *R. nigricans* (Bull.) Fr. Karst. p. Hattsv. I, 199.

„Sporerna klotrunda, prickiga, 8—9 = 6—7 eller 6—7 mmm. i diam.“

Skog., m. r. (Merimasku?).

343. *R. adusta* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 199.

Sporerna klotrunda, 8—9 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

344. *R. delica* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 200.

Sporerna klotrunda, 7—12 mmm. i diam.

Skog., a. i södra Finl.

345. *R. furcata* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 201.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, 7—8 mmm. i diam.

Skog., på fukt. skugg. st., m. r. (Åbo).

346. *R. rosacea* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 202.

Sporerna klotrunda, prickiga, 8—9 = 6—7 eller 6—7 mmm. i diam.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

347. *R. rubra* (De C.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 204. Pat.
Tab. anal. 2:e ser., p. 9, f. 512.

Sporerna elliptiskt sferiska, $9 = 7$ mmm. Cystiderna aflånga, trubbiga.

Skog., på torra st., h. o. d. i södra Finl.

348. *R. xerampelina* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 205.

Sporerna klotrunda, 7—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika, $55-65 = 8-9$ mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

349. *R. heterophylla* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 207.

Sporerna sferiskt elliptiska, fintaggiga, $6-7 = 5-6$ mmm.

Mossbelupna skogsäng., buskm., m. r. (Åbo).

350. *R. consobrina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 207.

Spoterna klotrunda, 6—9 mmm. i diam.

Berg. granskog., bland mossa, h. o. d. i södra Finl.

351. *R. foetens* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 208.*

Sporerna klotrunda, otydligt fintaggiga, 8 mmm. i diam.
eller $9-10 = 7-8$ mmm.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

* *Russula simillima* Peck. 24 Rep. St. Mus. p. 75 är troligen en luktlös varietet af denna art. Äfven af andra starklukande arter, såsom t. ex. *Cortinarius suillus* förekomma luktlösa former.

352. R. emetica (Harz.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 290.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, $9-10=8$ eller $8-10$ mmm. i diam.

Skog., på fukt., mossbev. st., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

353. R. ochroleuca (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna äggrunda, prickiga, 7 mmm. i diam.

Skog., lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

354. R. fragilis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna n. klotrunda, $8-10=8$ mmm.

Skog., lund., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

355. R. æruginea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 210.

Sporerna n. klotrunda, $8-10$ mmm. i diam.

Skog., m. r. (Åbo).

356. R. integra (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 211.

Sporerna n. klotrunda, $10=8$ eller $7-9$ mmm. i diam.
Cystiderna kägellika, tillspetsade.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

357. R. decolorans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 212.

Sporerna klotrunda, ockragula, $7-10$ mmm. i diam

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

358. R. nitida (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213.

Sporerna n. klotrunda, $8-10=6-8$ mmm.

Blandsk., m. r. (Åbo?).

359. R. puellaris Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213.

„Cystiderna spolfformiga, $60 = 8$ mmm. Sporerna n. klotrunda, fintaggiga, gulaktiga, $10 = 8$ mmm.“

Skogstr., vid väg., kärr, m. r. (Åbo).

360. R. alutacea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 213. Vogl.

Obs. anal. (Nuovo Giocorn. Bot. II., vol. XIX, p. 245, t. VIII, f. 30). Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 9, f. 513.

„Sporerna klotrunda, blekt ockragula, 6—8 mmm. i diam. Basiderna klubblika, $26 - 30 = 10 - 12$ mmm. Cystider inga“.

Skog., m. r. (Åbo?)

Af Saccardo uppgifves sporernas dimensioner till $11 - 14 = 8 - 10$ mmm.

XXXV. Hygrophorus (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVI, 216.

Mellanlagret (trama) homomorft, med bandformiga, krökta hyfer. Basiderna 4-sporiga. Cystider merendels inga. Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

* Färgen hvit eller ljus och ren.

† Färgen hvit.

A Hattens kant luddig chrysodon.

B Hattens kant först finluden, sedan

glatt eburneus.

†† Gul- eller rödaktiga.

A Välluktande melizeus.

B Luktlösa.

a Foten upptill rödprickig erubescens.

b Foten i toppen vitprickig.

+ Hatten enfärgad pudorinus.

++ Hatten i midten mörkare . . . discoideus.

** Brun- eller gråaktiga.

† Hatten betäckt af ett lossnande slem-
lager.

A Lamellerna snöhvita olivaceoalbus.

B Lamellerna gula hypothejus.

†† Hatten klibbig.

A Lamellerna snöhvita.

a Luktande agathosmus.

b Luktlösa.

+ Hatten i midten brunaktig.

○ Hatten i midten vårtig pustulatus.

○○ Hatten fjällig eller fintrådig tephroleucus.

++ Hatten enfärgad, blåaktigt gul-

blek lividoalbus.

B Lamellerna rosenröda calophyllus.

361. H. chryson (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 216.

Sporerna elliptiska, 8—9=4—5 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

362. H. eburneus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 217.

Sporerna n. klotrunda, 5—6 mmm. i diam.

Äng., lund., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 363. *H. melizeus*** Fr. Icon. t. 165, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 218. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 8, f. 509.

Sporerna äggrunda. Cystider inga.

Lund., m. r. (Åbo).

- 364. *H. erubescens*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 219.

Syn. *Hygrophorus russula* Quéf. Ench. p. 49.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mmm.

Barrskog., a. i södra Finl.

- 365. *H. pudorinus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 219.

Sporerna elliptiska, 8 = 4 mmm.

Berg. granskog., m. r. (Tammela).

- 366. *H. discoideus*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 220.

Sporerna 6—7 = 4—5 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 367. *H. olivaceoalbus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 221.

Sporerna elliptiska, 7—10 = 4—5 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

- 368. *H. hypothejus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 222. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 8, f. 510.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, 8—9 = 4—5 mmm.

Basiderna klubblika. Cystider inga.

Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

- 369. *H. agathosmus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 222. Pat.
Tab. anal. III, p. 94, f. 210.

Sporerna elliptiskt sferiska, $8-9 = 5$ mmm. Basiderna klubblika. Cystider inga.

Granskog., a. (Nyl.—Lapl.) Tillsammans med *H. olivaceoalbus*.

- 370. *H. pustulatus*** (Pers.) Fr. Icon. t. 166, f. 3. Karst.
Hattsv. I, p. 223.

Sporerna elliptiska, $7-10 = 4-5$ mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl. — Växer tillsammans med följ.

- 371. *H. tephroleucus*** (Pers) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 223.

Sporerna elliptiska, $13-15 = 7-9$ mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Bull. Soc. bot. Franç. 1879, p. 228) äggrundt sferiska, 8 mmm. långa.

- 372. *H. lividoalbus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 223.

Sporerna „ $10-12 = 6-7$ mmm.“

Skog., m. r. (Tammela).

- 373. *H. calophyllus*** Karst. Hattsv. I, p. 224.

Sporerna $6-8 = 4-5$ mmm.

Tallskog., på moar, m. r. (Tammela).

Vidt skild från *Camarophyllus caprinus* (Scop.)

XXXVI. *Camarophyllus* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVII, 224.

Mellanlagret homomorft, med bandlika, krökta hyfer.
Basiderna 4-sporiga. Cystider oftast inga.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna långt nedlöpande.

† Foten fintrådig caprinus.

†† Foten glatt.

A Hatten köttig.

a Hatten i midten upphöjd . . . pratensis.

b Hatten trubbig, slutligen nedtryckt.

+ Hatten vit.

○ Lamellerna hvita virgineus.

○○ Lamellerna gula bicolor.

++ Hatten grå cinereus.

B Hatten n. hinnaktig, naflad . . . niveus.

** Lamellerna bukiga, urbugtade eller fastväxta.

† Lamellerna urbugtade.

A Foten tät fornicatus.

B Foten ihålig streptopus.

†† Lamellerna med en tand nedlöpande.

A Luktande ovinus.

B Luktlösa.

a Hatten torr subradiatus.

b Hatten ganska klibbig irrigatus.

374. *C. caprinus* (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 224.

Sporerna 7—9 = 5—7 mmm.

Barrskog., a. (Södra Finl.)

Sporerna enligt Quélet (Champ. Normand. 1880, p. 17)
10 mmm. långa.

375. *C. pratensis* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 225.

Sporerna 6—10 = 4—5 mmm.

Gräs- eller mossbev. äng., back., a. (Nyl.—Vasa).

376. *C. virgineus* (Wulf.) Karst. Hattsv. I, p. 225.

Sporerna elliptiska, 10—12 = 6—7. Basiderna aflångt
klubblika, 41—50 = 7 mmm. Cystider inga.

Gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl.)

377. *C. bicolor* Karst. Hattsv. I, p. 226. Icon. t. XIII.

Syn. *Hygrophorus pratensis* β *silvaticus* Karst. Myc.
Fenn. III, p. 198.

H. bicolor Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878),
p. 178.

Hygrophorus Karstenii Sacc. et Cub. Syll. V, p.
401.

Sporerna n. elliptiska, 10 = 6 mmm.

Granskog. (Tammela, flerstädes).

378. *C. cinereus* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 226.

Sporerna elliptiskt sferiska, 9—10 = 6—8 mmm.

Skog., mossstupna äng., t. r. i södra Finl.

379. *C. niveus* (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 226.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm.

Sterila äng., bland mossa, m. r. (Mustiala).

380. *C. fornicatus* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 227.

Äng., m. r. (Mustiala).

381. *C. streptopus* (Fr. Karst. Hattsv. I, p. 227. Pat.
Tab. anal. III, p. 95, f. 213.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—7 = 4—5 mmm. Cystider inga.

Gräsbev. backsluttn., r. (Tammela).

382. *C. ovinus* (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 228.

Sporerna 5 = 3—4 mmm.

Äng., skog., m. r. (Mustiala).

383. *C. subradiatus* (Schum.) Karst. Hattsv. I, p. 228.

Sporerna 6—8 = 5—6 mmm.

Ljunghed., bland mossor, r. i södra Finl.

384. *C. irrigatus* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 229.

Sporerna 9 = 4 mmm.

Syn. *Hygrophorus irrigatus* Fr. Icon. t., 168, f. 3.

Skog., bland mossor, m. r. (Mustiala).

XXXVII. *Hygrocybe* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. XVII,
233.

Syn. *Hygrophorus* Quéf. Ench. p. 52.

Basiderna 4-sporiga. Cystider saknas vanl. Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna.

- * Lamellerna nedlöpande.
- † Hatten till färgen oföränderlig.
- A Hatten och foten brandgula *laeta*.
- B Hatten och foten vaxgula *ceracea*.
- †† Hatten urbleknande.
- A Hatten klibbig *coccinea*.
- B Hatten torr *miniata*.
- ** Lamellerna fastväxta.
- † Färgen ren och ljus.
- A Hatten klibbig eller n. torr.
- a Hatten klock- eller kägellik.
- + Lamellerna tjocka.
- Foten strimmig, vid basen
 hvit *punicea*.
- Foten slät, vid basen brand-
 gulaktig *obrussea*.
- ++ Lamellerna teml. tunna *conica*.
- b Hatten kullrig *chlorophana*.
- B Hatten slembeklädd *psittacina*.
- †† Brunaktiga.
- A Luktlös *ungvinosa*.
- B Starktluktande *nitrata*.

385. *H. laeta* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 233.

„Sporerna n. klotrunda, 9—10 = 6—8 mmm.“

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

386. *H. ceracea* (Wulf.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna 7 = 4 mmm.

Mosslupn. äng., betesm., a. (Nyl.—Lapl.)

387. *H. coccinea* (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna 6—8 = 4—5 mmm.

Mossbelupna äng., back., a. i södra Finl.

388. *H. miniata* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 234.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—9 = 4—6 mmm.

Fukt. gräsv. st., a. (Nyl.—Lapl.)

389. *H. punicea* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 235.

Sporerna 10 = 4—5 mmm.

Mossbelupna äng., m. r. (Åbo; Jomala).

390. *H. obrussea* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 236.

Sporerna elliptiska, 7 = 3 mmm.

Lund., m. r. (Mustiala; Åbo).

Sporernas dimensioner uppgifvas oriktigt af Britzelmayr
till 10—12 = 6—8 mmm.

391. *H. conica* (Scop.) Karst. Hattsv. I, p. 236.

Sporerna 10—11 = 6—8 mmm.

Högländta äng. och back., a. (Nyl.—Lapl.)

392. *H. chlorophana* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 236. Pat.

Tab. anal. 2:e ser. p. 9, f. 511.

Syn. *Hygrophorus chlorophanus* Fr. Icon. t. 167, f. 4.

Sporerna äggrunda, 8 mmm. långa. Cystider inga.

Skogstr. gräsbev. st., r. i södra Finl.

393. *H. psittacina* (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 237.
Pat. Tab. anal. III, p. 95, f. 212.

Sporerna 7—8=5—6 mmm. Cystider inga.

Äng., betesm., skog., a. i södra Finl.

394. *H. unguinosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 237.

Sporerna 9=6—7 mmm.

Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

395. *H. nitrata* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 237.

Sporerna 7—8=5—6 mmm.

Skog., lund., sandback., h. o. d. i södra Finl.

XXXVIII. *Lentinus* (Fr.) Karst.

Syn. *Lentinus* et *Lentinellus* Karst. Hattsv. XVIII, 245,
246.

Bssiderna 4-sporiga. Cystider inga eller rara. Sporerna klotrunda eller äggformiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten fjällig.

† Lamellerna hvitaktiga *lepideus*.

†† Lamellerna rostfärgade *domesticus*.

** Hatten glatt *cochleatus*.

396. *L. lepideus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 245.

Sporerna 2—3 mmm. i diam.

Gammal furuved, a. (Nyl.—Vasa).

397. *L. domesticus* Karst. Fung. nov. (Rev. Myc., n:o 33, Janv. 1887, p. 9). Icon. f. XLIX.

Hatten köttig, seg, i kanten tunn, n. trattlik, oregelbunden, sned, rostfärgad, af mörkare, tilltryckta eller uppåtböjda fjäll, fläckig, med ljust, brunaktigt gulrödt kött, omkring 18 cm. bred. Foten excentrisk, nedåt afsmalnande, bågböjd, tät, rostgulaktig, besatt med fastväxta fjäll, vid basen hvitaktig, omkring 9 cm. lång och 3 cm. tjock. Lamellerna långt nedlöpande, ljust gulaktigt brunröda, slutligen skiftande i n. kött-rödt, ända till 3 cm. breda. Sporerna äggrunda, färglösa, 3—5=2—3 mmm.

Funnen på takpanelningen i Viksbergs färgeri i Sept. Medd. af brukspatron A. Borgström. Beslägtad med *L. leontopodius* Schulz.

398. *L. cochleatus* Fr.

Syn. *Lentinellus cochleatus* Karst. Hattsv. I, p. 247.

Sporerna n. sferiska, 4—6 mmm. i diam.

Stamm. och ved af lönfräd, h. a. (Nyl.—Lapl.)

* ***L. omphalodes*** Fr.

Syn. *Lentinellus omphalodes* Karst. Hattsv. I, p. 248.

Lentinus dentatus (Pers.) Qué. Ench. p. 151.

Barrskog., på jord m. r. (Mustiala).

XXXIX. *Hemicybe* Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 248.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade.

Öfversigt af arterna.

* Rödbruna eller sämskfärgade.

† Hatten slät ursina.

†† Hatten vanl. skrynklig.

A Hatten glatt castorea.

B Hatten flockullig eller filtluden.

a Hatten hvitaktig tomentella.

b Hatten brun vulpina.

** Hvit auricula.

399. H. ursina (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 248.

Sporerna klotrunda, n. sträfva, 4 mmm. i diam.

Murkna löfträdsstamm., m. r. (Tammela).

400. H. castorea (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 229.

Syn. *Lentinus castoreus* Fr. Icon. t. 175, f. 3.

Sporerna klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Gamm. furu- och björkved, m. r. (Tammela).

401. H. tomentella Karst.

Syn. *Lentinus tomentellus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 14: 1887, p. 79.)

Nästan utan fot, tegellagdt tufvad, köttigt läderartad. Hatten horisontel, tunglik eller omvänt äggformig, med otydliga åsar, hvitaktig, sedan blekt rödbrunaktig, torr gulaktig, från basen ända utöfver midten betäckt af ett tunnt ludd, med bågböjd, helbräddad, inrullad kant, omkr. 8 cm. bred. Lamellerna m. tättsittande, smala, jemnbreda, finnaggade eller tandade, hvitaktiga, torra rödbrunaktiga, omkring 5 mm. breda.

Utdöda björkar i djupa barrskog., m. r. (Tammela). 8.

402. *H. vulpina* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 249.

Syn. *Lentinus vulpinus* Fr. Icon. t. 176, f. 1.

Sporerna n. klotrunda, 2 mmm. i diam.

Gamla rönnar, m. r. (Runsala).

403. *H. auricula* (Fr.) Karst, Hattsv. I, p. 249.

Syn. *Lentinus auricula* Fr. Icon. t. 175, f. 2.

Sporerna omkr. 2 mmm. i diam.

Löfträdsstamm., m. r. (Tammela).

*** *H. robusta* Karst.**

Hatten i torrt tillstånd ockragul, inböjd samt försedd med rynkiga åsar, vid basen 1 cm. tjock. Lamellerna 3 mm. breda. Sporerna omkr. 3 mmm. i diam.

Gamla äpleträd, m. r. (Pojo).

XL. *Panus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIV, 92.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna klubblika, stundom föga anmärkningsvärda.

404. *P. torulosus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 96.

Sporerna 5—6 = 2—3 mmm.

Björkstubb., a. i södra Finl.

XLI. *Panellus* Karst. Hattsv. I, p. XIV, 96

405. *P. stipticus* (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 96.

Sporerna 2—3 = 1—2 mmm.

Förmultn. stubb. och stamm. af löfträd, synnerligen ek,
h. o. d. i södra Finl.

XLII. Scytinotus Karst. Hattsv. I, p. XIV, 97.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna cylindriska.

406. Sc. ringens (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 97.

Syn. *Panus ringens* Fr. Icon. t. 176, f. 2.

Sporerna cylindriska, böjda, 5—6 = 1 mmm.

Stamm., gren. af björk och al, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

XLIII. Volvaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 250.

Mellanlagret (trama) homomorft med parallela, långsträckta cellkedjor. Basiderna långa, 4-sporiga. Cystiderna talrika, oftast spolförmiga. Sporerna elliptiska eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten torr *virgata*.
 ** Hatten klibbig.
 † Hattens kant slät *speciosa*.
 †† Hattens kant strimmig *gloiocephala*.

407. V. virgata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 250. Cook. Illustr. t. 294.

Syn. *Agaricus (Volvaria) volvaceus* Pat. Tab. anal. IV, p. 151, f. 331.

Sporerna elliptiska, släta, 7—9 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna framskjutande, spolfformiga, hvass- eller trubbspetsade.

Feta, gödsl. pl., m. r. (Åbo; Paldamo).

408. V. speciosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 251. Cook. Illustr. t. t. 297.

Sporerna elliptiska, släta, 12—18 = 8—10 mmm. Basiderna klubblika, teml. stora.

Gödselhög., gödsl. plats., r. (Merimasku; Åbo; Mustiala). Växer tillsammans med *Anellaria separata*.

409. V. gloiocephala (De C.) Fr. Hym. Eur., p. 183. Cook. Illustr. t. 298. Pat. Tab. anal. III, p. 100, f. 224.

Syn. *Agaricus gloiocephalus* De C. Flor. Fr. VI, p. 52.

Hatten köttig, först klocklik, sedan plattad, pucklig, glatt, slemmig, sotbrun eller askgrå, i kanten strimmig. Foten tät, glatt, vid basen med omkringskuren slida. Lamellerna fria, rödaktiga. Sporerna elliptiska, släta, regelbundna, 12—15 = 6—9 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 8.

Sporerna enligt Saccardo 19 = 9 mmm.

XLIV. Pluteus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 252.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna till formen m. varierande. Sporerna äggrunda, elliptiska eller klotrunda.

Öfversigt af arterna.

- * Hattens öfverhud snart upplöst i ludd, fjäll eller fibriller.
 † Hatten brun eller grå *cervinus*.
 †† Hatten slutligen gulaktig *sororiatus*.
 ** Hatten stoftbeströdd eller bar.
 † Hatten stoftpudrad *nanus*.
 †† Hatten bar *phlebophorus*.

410. *Pl. cervinus* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 252.
 Cook. Illustr. t. 301. Pat. Tab. anal. IV, p. 152,
 f. 335.

Sporerna bredt elliptiska, 7—8 = 2—6 mmm. Cystiderna spolfformiga, med fyra korta utskott i toppen, 70 = 12—15 mmm.

Murkna stubb., stamm., ved, halmtak, a. (Nyl.—Lapl.)

* ***Pl. petasatus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 253. Cook. Illustr. t. 303.

Gödselhög., drifbänk., m. r. (Mustiala).

** ***Pl. umbrosus*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 253.
 Cook. Illustr. t. 304.

Sporerna bredt elliptiska, 6—7 = 5—6 mmm. „Basiderna klubblika, 26 = 7—8 mmm. Cystiderna spolfformiga, 65—80 = 18—20 mmm.“

Murkna trädstamm., på skugg. st., h. o. d. (Nyl.—Vasa).

*** ***Pl. alandicus*** Karst. Hattsv. II, p. 230. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 43.

Stamm. af äpleträd, m. r. (Jomala).

411. *Pl. sororiatum* Karst. Hattsv. I, p. 254.

Sporerna elliptiskt sferiska, släta, 7—8 = 6 mmm.

Förkoln. och murken ved, m. r. (Mustiala). — God art.

412. *Pl. nanus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 256.

Cook. Illustr. t. 305.

Sporerna „oregelbundna, fintaggiga, 5—6 mmm. i diam.“

Murkna stammar, m. r. (Mustiala).

413. *Pl. phlebophorus* (Ditm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.

257. Cook. Illustr. t. 422.

Sporerna sferiska, 5—9 mmm. i diam.

Murkna stammar af björk och sälg, m. r. (Mustiala).

XLV. *Entoloma* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 456.

Basiderna 4-sporiga. Cystider saknas oftast. Sporerna kantiga. (*Ent. quisquiliare* har jemna sporer).

Öfversigt af arterna.

* Hatten i torr och fuktig väderlek af samma färg.

† Hatten glatt.

A Luktande af mjöl lividum.

B Luktlösa eller illaluktande.

a Luktlösa eller svagtluktande.

+ Foten svartaktigt brandgul *quisquiliare*.

++ Foten stålblå *ardosiacum*.

b Illaluktande *madidum*.

†† Hatten luden eller fjällig.

A Lamellerna mörkt sotbruna . . . jubatum.

B Lamellerna i början hvitaktiga.

a Hatten pucklig . . . subrubens.

b Hatten trubbig.

+ Hatten grå . . . griseocyaneum.

++ Hatten snöhvít . . . sericellum.

** Hatten hygrofan.

† Luktlösa.

A Lamellerna släta.

a Foten icke skrufvriden.

+ Foten fintrådig . . . clypeatum.

++ Foten glatt . . . rhodopolius.

b Foten skrufvriden . . . majale.

B Lamellerna på tvären ribbade . . . costatum.

†† Luktande.

A Luktande af mjöl . . . sericeum.

B Luktande af alkalier . . . nidorosum.

414. Ent. lividum (Bull.) Fr. Icon., t. 90, f. 3. Karst.
Hattsv. I, p. 258.

Sporerna oregelbundna eller n. kantiga, 8—9 mmm.
i diam.

Skogstr., m. r. (Runsala). Tillsammans med *Lactarius*
acris.

415. Ent. quisquiliare Karst. Hattsv. I, p. 260.

Sporerna elliptiska, släta, 9—10 = 4—5 mmm.

Fukt. och skugg. st., på mulljord och förmultn. växter,
m. r. (Vasa; Mustiala). Tillsammans med *Laccaria laccata*.

416. Ent. ardosiacum (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 261.

Sporerna klotrunda, kantiga eller taggiga, 6—8 mmm.
i diam.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

417. Ent. madidum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 261.

Sporerna klotrunda, kantiga, 8 mmm. i diam.

Bland mossor, löf, m. r. (Helsingfors).

418. Ent. jubatum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 263.

Sporerna elliptiska, kantiga, 11—12 = 7 mmm.

Mosslupn. äng., m. r. (Mustiala).

* **Ent. subrubens** Karst. Hattsv. I, p. 263.

Syn. *Entyloma jubatum* Fr. * *Ent. subrubens* Karst.

Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 8.

Sporerna elliptiska, kantiga, 9—12 = 6—7 mmm.

Skogstr., m. r. (Mustiala).

Mycket nära beslägtad med föreg., möjligen endast en
varietet af densamma.

419. Ent. griseocyanum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 264.

Sporerna kantiga, 8—9 mmm. i diam.

Skogsback., betesmark., a. (Nyl.—Lapl.)

420. Ent. sericellum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 264. Cook.

Illustr. t. 307.

Sporerna kantiga, 8—10 mmm. i diam. eller 10—11 =
8 mmm.

Gräsbev. st., a. i södra Finl.

- 421. Ent. clypeatum** (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 265.
Cook. Illustr. t. 319. Pat. Tab. anal. IV, p. 153,
f. 337.

Sporerna kantiga, 8—10 mmm. Cystider inga.
Äng., odl. och grus. plats., m. r. (Åbo).

- 422. Ent. rhodopolium** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 265. Pat.
Tab. anal. IX, p. 153, f. 338.

Sporerna kantiga, 6—10 mmm. i diam. Cystider inga.
Skog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

- 423. Ent. majale** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 267.

Sporerna rundadt elliptiska, kantiga, 10—14 = 7—10.
Granskog., m. r. (Mustiala).

- 424. Ent. costatum** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 267.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.

Sump. äng., kärr, m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Saccardo 12—14 = 8—10 mmm.

- * **Ent. Cordæ** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879),
p. 9.

Sporerna 5—6 mmm. i diam.

Ljungback., bland björnmossa, m. r. (Mustiala).

- 425. Ent. sericeum** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 268.

Sporerna kantiga, 7—9 mmm. i diam.

Äng., a. (Nyl.—Lapl.)

426. Ent. nidorosum Fr. Karst. Hattsv. I, p. 268.

Sporerna kantiga, omkr. 7—10 mmm. i diam.

Lund., m. r. (Mustiala).

XLVI. Clitopilus Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 269.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna långt nedlöpande.

† Luktande af mjöl.

A Foten glatt prunulus.

B Foten luden lentulus.

†† Luktlösa.

A Mörkt askgrå undatus.

B Hvit, med dragning i rödt cancerinus.

** Lamellerna fastväxta, med en tand ned-

löpande vilis.

427. Cl. prunulus (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 269.

Syn. *Paxillus prunulus* Quél. Ench. p. 92.

Sporerna äggrundt elliptiska, 10—16 = 6 mmm.

Skogstr., a. (Nyl.—Vasa).

428. Cl. lentulus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878),
p. 172. Hattsv. I, p. 270.

Sporerna kantiga, 2—4 mmm. i diam.

Granskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

429. Cl. undatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 271.

Sporerna kantiga, rostgula, 9=6 mmm.

Torra st., a. (Nyl.—Lapl.)

Af Quélet uppgifvas origtigt sporernas dimensioner till 10—12 mmm. i diam.

430. Cl. cancrinus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 271.

Sporerna kantiga, 9—12=8—9 mmm. eller 8—9 mmm. i diam.

Feta, gräsbev. st., vid väg., r. (Åbo; Mustiala).

431. Cl. vilis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 272. Cook. Illustr. t. 487.

Sporerna kantiga, 9=6 mmm.

Barrskog., på öppna backar, bland mossa, m. r. (Mustiala).

XLVII. Leptonia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 272.

Basiderna 4-sporiga. Cystider oftast inga. Sporerna kantiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten i torr och fuktig väderlek af samma färg.

† Lamellerna hvitaktiga.

A Foten icke prickig.

a Hatten i början kägellik, pucklig. anatina.

b Hatten i början kullrig, trubbig . lampropoda.

B Foten upptill svartprickig æthiops.
(chloropolia)

†† Lamellerna i början blåa, gulbleka eller bleka.

A Lamellerna i början blåa.

a Foten upptill svartprickig. Lamellerna i eggen svarta och sågade serrulata.

b Foten icke prickig.

+ Hatten icke strimmig (slät), blåsvart chalybæa.

++ Hatten strimmig lazulina.

B Lamellerna gulbleka eller bleka.

a Foten gul formosa.

a Foten grönaktig chloropolia.

** Hatten i regnig och torr väderlek af olika färg (hygrofan).

† Lamellerna enfärgade.

A Lamellerna afsmalnande mot hattens kant asprella.

B Lamellerna bukiga.

a Foten i toppen svartprickig. scabrosa.

b Foten bar æmulans.

†† Lamellerna i eggen n. svarta. nefrens.

432. *L. anatina* (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 273.

Sporerna „elliptiskt sferiska, kantiga, 10—12 = 7—8 mmm.“

Öppna, gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

433. *L. lampropoda* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 274.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga eller taggiga, 9—12 = 6—8 mmm.

Gräsbev. bank. och fält, h. o. d. i södra Finl.

434. *L. æthiops* (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 274.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 10—13 = 7—8 mmm.

Öppna, gräsbev. st. i södra Finl.

435. *L. serulata* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 275.

Sporerna bredt elliptiska, kantiga, 9—10 = 7—8 mmm.

Magra, högländta bergsback., fält, a. (Nyl.—Lapl.)

436. *L. chalybæa* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 276.

Sporerna elliptiska, kantiga, 9—11 = 6—7 mmm.

Högländta, gräsbev. back., äng., m. r. (Mustiala).

437. *L. lazulina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 276.

Sporerna kantiga, 10—11 = 6 mmm.

Gräsbev. fält och skog., m. r. (Åbo).

438. *L. formosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna kantiga, 9—12 = 8 mmm.

Skog., företrädesvis barrskog., m. r. (Mustiala).

439. *L. chloropolia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 12—14 = 6—8 mmm.

Skog., m. r. (Tammela).

440. L. asprella Fr. Karst. Hattsv. I, p. 278.

Sporerna bredt elliptiska eller n. klotrunda, kantiga, 8—9=6—7 mmm.

Back., fält, a. i södra Finl.

441. L. scabrosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

442. L. æmulans Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIII (1885), p. 3.

Hatten n. hinnaktig, kullrig och naflad, småfjällig, grå, opak, icke hygroman, slät, 1—3 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, slät, rak, glatt, i toppen n. bar, blåaktigt blekgul, vid basen blek, 3—5 cm. lång, 1,5—2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, lossnande, breda, m. bukiga, brunaktigt bleka. Sporerna elliptiskt sferiska, kantiga, 7—9=6 mmm.

Barrskog., på gräsbev. st., m. r. (Mustiala). 8.

Till utseende lik *Clitopilus vilis*.

443. L. nefrens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279.

Fukt. st., kärr, m. r. (Tammela).

XLVIII. **Nolanea** Fr. Karst. Hattsv. I, p. XIX, 279.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna icke anmärkningsvärda. Sporerna kantiga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten hygroman.

† Lamellerna gråa, stötande än i brunt, än i blekt.

- A Foten strimmig, silkeshårig och tågig. *pascua*.
- B Foten slät, glatt.
- a Lamellerna bleka *minuta*.
- b Lamellerna gråa.
- + Doftande.
- Foten bar *limosa*.
- Foten upptill hvitmjölig . *mammosa*.
- ++ Luktlös *juncea*.
- †† Lamellerna hvitaktiga eller hvita.
- A Lamellerna glesa.
- a Foten bar, gulaktig *vinacea*.
- b Foten finluden, mjölig, gröngulaktig *icterina*.
- B Lamellerna m. tättsittande *infula*.
- ** Hatten icke hygrosfan *exilis*.

444. *N. pascua* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 279. Cook. Illustr. t. 376.

Sporerna stjernformigt kantiga, 8—9 mmm. i diam.
Betesmark., äng., skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

* ***N. pallescens*** Karst. Hattsv. I, p. 280.

Barrskog., på fukt. st., r. (Mustiala).

445. *N. minuta* Karst. Hattsv. I, p. 281.

Sporerna klotrunda, n. kantiga, 7—9 mmm. i diam.
Förmultn. halmstrån, m. r. (Mustiala).

446. *N. limosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 281.

Kärr, på gyttja, m. r. (Torneå Lappmark).

- 447. *N. mammosa*** (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 281.
Cook. Illustr. t. 377; f. 2.

Sporerna elliptiska, kantiga, 10—13=5—8 mmm.
Öppna, gräsbev. st., backslutningar, a. i södra Finl.

- 448. *N. juncea*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 282.

Sporerna klotrunda, stjernformigt kantiga, 9—11 mmm.
i diam.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Mustiala).

- * ***N. virgatula*** Karst. Hattsv. I, p. 282.

Torra st. Knappast funnen i Finl.

- 449. *N. vinacea*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 283. Var.
sqvamulosa Karst.

Sporerna kantiga, 10—12=7—8 mmm.
Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

- 450. *N. icterina*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 284.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.
Lund., trädgård., på jord, r. (Tammela).

- 451. *N. infula*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 285.

Skogstrakt., på gräsbev. eller brända marker, h. o. d. i
södra Finl.

- 452. *N. exilis*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 286. Var. ***marginella*** Karst.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

XLIX. *Eccilia* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XX, 287.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna tättsittande.

† Foten blåaktigt gulblek eller blek.

A Hatten hygroman *polita*.B Hatten icke hygroman *nigrella*.†† Foten brunaktig *Parkensis*.** Lamellerna glesa *griseorubella*.453. *Ecc. polita* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 287.

Kärr, m. r. (Mustiala).

454. *Ecc. nigrella* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 288.

Lund., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

455. *Ecc. Parkensis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 287.

Sporerna kantiga, 6—9 mmm. i diam.

Gräsbev. st., vid väg., äfven på fukt. naken jord, m. r.
(Mustiala).456. *Ecc. griseorubella* (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
288.

Sporerna kantiga, 7—9 mmm. i diam.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

L. *Claudopus* W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XX, 288.

Sporerna kantiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten n. silkesluden depluens.
 ** Hatten luden byssisedus.

457. Cl. depluens (Batsch.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 289. Pat. Tab. anal. V, f. 431.

Sporerna kantiga, 9—11 = 6—8 mmm.

Lund., på mossa och hvarjehanda affall, m. r. (Mustiala).

458. Cl. byssisedus (Pers.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 290.

Sporerna kantiga, 10 = 8 eller 7—9 mmm. i diam.

Murken björkved, h. o. d. i södra Finl.

LI. *Dochmiopus* Pat. Hym. d'Eur. p. 113.

Sporerna icke kantiga.

Öfversigt af arterna.

- * Sporerna 9—14 = 5—8 mmm. *variabilis*.
 ** Sporerna 6 = 3—4 mmm. *microsporus*.

459. D. variabilis (Pers.) Pat. Hym. d'Eur. p. 113.

Syn. *Claudopus variabilis* W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 289. Cook. Illustr. t. 344, f. 1. Pat. Tab. anal. III, p. 101, f. 225.

Cystiderna cylindriskt klubblika, irreguliera, få.

Gnenar och stubb., företrädesvis af gran; äfven på jord,

a. (Nyl.—Vasa).

460. D. microsporus Karst.

Syn. *Claudopus variabilis* var. *microsporus* Karst. Hattsv.

I, p. 289. Vogl. Obs. anal., p. 26, t. IV, f. 27.

Mindre än föreg., men för öfrigt mycket lik denna.

Gren. af sälg, m. r. (Åbo).

LII. *Rozites* Karst. Hattsv. I, p. XX, 290.

Sporerna rynkiga. Basiderna 4-sporiga.

461. R. caperata (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 290. Cook.

Illustr. t. 348.

Sporerna äggrunda, vanligen oliksidiga, 11—12 = 8—9
mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

LIII. *Pholiota* Fr.

Syn. *Pholiota* Karst. Hattsv. I, p. XX, 291 et

Roumeguerites Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 452.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form, stundom inga. Sporerna oftast äggrunda eller elliptiska, ockragula eller rostfärgade.

Öfversigt af arterna.

* På marken växande arter. (*Roumeguerites*)

† Icke hygrofana.

A Sporerna rostfärgade.

a Sporerna ljust rostfärgade.

+ Hatten fintrådig eller silkesluden terrigena.

++ Hatten glatt.

○ Hatten icke strimmig, blekt ockragul togularis.

○○ Hatten rostfärgad, med strimmig kant blattaria.

b Sporerna mörkt rostbruna.

+ Hatten n. kompakt, slutl. rutigt sprickig dura.

++ Hatten mjuk, icke sprickig . praecox.

B Sporerna lerfärgade elatella.

†† Hygrofana.

A Hatten öfverallt strimmig mycenoides.

B Hatten slät (= icke strimmig) pumila.

** På stammar, ved, löf och barr växande arter. (*Eu-Pholiota*).

† Hatten icke hygrofan.

A Hatten fjällig.

a Lamellerna i början hvita.

+ Hattens fjäll tilltryckta.

○ Hatten blek eller gulaktig.

△ Hatten helt och hållet köttig heteroclita.

△△ Hatten till sin yttre del vaxartadt gelatinös cerifera.

- Hatten mörkbrun eller brandgul.
- △ Foten mörkbrun . . . aurivella.
- △△ Foten blekt rostgul . . subsqvarrosa.
- ++ Hatten besatt med uppböjda, spärrade fjäll . . . sqvarrosa.
- b Lamellerna i början gula.
- + Hatten klibbig . . . lucifera.
- ++ Hatten torr.
- Lamellerna i början intensivt svafvelgula . . . flammans.
- Lamellerna gulaktiga.
- △ Foten vid basen knölik . tuberculosa.
- △△ Foten jemntjock.
- : Foten fintrådig . . . curvipes.
- :: Foten nedtill besatt med n. spärrade fjäll . Kolaënsis.
- †† Hatten hygroman.
- A Hatten fjällig eller fjällmjölig.
- a Hatten fjällig . . . phalerata.
- b Hatten betäckt med fjällmjöligt ludd confragosa.
- B Hatten glatt, bar.
- a Foten fjällig . . . mutabilis.
- b Foten fintrådig eller n. glatt.
- + Lamellerna smala . . . marginata.
- ++ Lamellerna n. triangelformiga. unicolor.

462. *Ph. terrigena* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 292. Kalchbr. Icon. Hungar. t. XIV. Cook. Illustr. t. 349.

Sporerna elliptiska eller äggrundt elliptiska, 5—8=2—3 mmm.

Mull- och sandjord, m. r. (Mustiala i parken). 8.

Britzelmayrs *Agaricus terrigenus* är icke identisk med Fries' art.

463. Ph. togularis (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 293.
Pat. Tab. anal. IV, p. 154, f. 339.

Sporerna bredt elliptiska, $9-10 = 6-7$ mmm.

Trädgård., park., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Britz. $8=4$ mmm. Förekommer tillsammans med *Inocybe geophylla* och *In. trivialis*.

464. Ph. blattaria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 293.

Odl. st., trädgård., m. r. (Mustiala).

465. Ph. dura (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 294. Cook.
Illustr. t. 423.

Sporerna $8-10 = 4-7$ mmm.

Gödsl. st., trädgård., drifbänkar, m. r. (Mustiala).

466. Ph. praecox (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 294.
Cook. Illustr. t. 360. Pat. Tab. anal. II, p. 47,
f. 112.

Syn. *Agaricus praecox* Pers. var. *minor* Britz.

Sporerna $8-13 = 5-7$ mmm. Cystiderna kolfformiga, med vågig hals.

Trädgård., vid vägar, på feta, gräsbev. platser, a. (Nyl.—Lapl.)

467. Ph. elatella Karst.

Syn. *Roumeguerites elatellus* Karst. Hattsv. II, p. 232.
Hebeloma elatellum Sacc. Syll. V, p. 808.

Sporerna elliptiska, $8 = 4-5$ mmm. Basiderna klubblika, $21-25 = 7$ mmm. Cystider inga.
 Tallskog., m. r. (Mustiala).

468. Ph. mycenoides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 306. Cook.
 Illustr. t. 503, f. 2.

Sporerna „elliptiska, $8-10 = 5-6$ mmm.“
 Torfmossar, m. r. (Tammela).

469. Ph. pumila (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 306.

Sporerna „ $8-10 = 5-6$ mmm.“
 Mossbelupna fält, betesmarker, på moss., m. r. (Åbo).

470. Ph. heteroclita Fr. Karst. Hattsv. I, p. 296. Cook.
 Illustr. t. 366.

Sporerna $8-10 = 5-6$ mmm.
 Stammar af löfträd, synnerligen björk, h. o. d. i södra Finland.

471. Ph. cerifera Karst. Myc. Fenn. III, p. 169. Hattsv.
 I, p. 297.

Sporerna $8-10 = 6-7$ mmm.
 Lefvande stammar af jolster, m. r. (Mustiala).

- 472. Ph. aurivella** (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 297.
Cook. Illustr. t. 351.

Sporerna elliptiska, $8-9=4-5$ mmm. Basiderna klubblika, $18-20=6-7$ mmm.

Stammar af löfträd, synnerligen Salix-arter, h. o. d. i södra Finl.

- * **Ph. filamentosa** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 297.

Sporerna elliptiska, omkr. $6=3-4$ mmm.

Barrskog., på förmultn. ved, m. r. (Tammela; Åbo).

- 473. Ph. subsqvarrosa** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 298.

Murkna trädstubb., m. r. (Mustiala).

- 474. Ph. sqvarrosa** (Müll.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 298.

Cook. Illustr. t. 367. Pat. Tab. anal. IV, p. 154, f. 340.

Sporerna elliptiska, $7-8=4-5$ mmm. Cystiderna utskjutande, bukiga.

På eller vid gamla löfträdsstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

- 475. Ph. lucifera** (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 300.

Sporerna elliptiska, $8-10=5-6$ mmm.

Stubb., förkoln. ved, m. r. (Mustiala).

- 476. Ph. flammans** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 301.

Sporerna elliptiska, $4=2$ mmm.

Berg. barrskogar, på stammar och ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.)

477. *Ph. tuberculosa* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 301.

Sporerna elliptiska, $7-10 = 4-5$ mmm.

Torra björkar, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

478. *Ph. curvipes* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 302.

Sporerna elliptiska, $6-7 = 2-4$ mmm.

Gamla aspar, h. o. d. i södra Finl. (Tammela; Runsala; Kalvola; Urdiala).

479. *Ph. kolaënsis* Karst. Hattsv. I, p. 302.

Torra videgrenar, m. r. (Kola).

480. *Ph. phalerata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 303.

Barrskog., på barr och ved, m. r. (Åbo).

481. *confragosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 304.

Sporerna elliptiska eller sferiskt elliptiska, $5-6 = 4-5$ mmm.

Murkna stubb., m. r. (Mustiala).

482. *Ph. mutabilis* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 304.

Sporerna äggrundt elliptiska, $7-13 = 4-6$ mmm.

Förmultn. stubbar och stammar af löfträd, synnerligen björk, a. (Nyl.—Lapl.)

483. *Ph. marginata* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 305. Cook. Illustr. t. 372.

Sporerna $6-7 = 3-4$ mmm.

Stamm., ved och barr af barrträd, a. (Nyl.—Vasa).
Sporerna enligt Britzelmayr 10—14 = 4—6 mmm.

484. Ph. unicolor (Fl. Dan.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 305.
Cook. Illustr. t. 362, f. 2.

Sporerna „9—10 = 5 mmm.“

Murkna stockar, m. r. (Lapl.)

LIV. Flammula Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXI, 401.

Syn. *Gymnopilus* Karst. Hattsv. I, p. XXI, 400 et
Gymnocybe Karst. Hattsv. I, p. XXII, 412.

Basiderna 4-sporiga. Cystider anträffade hos flere arter.
Sporerna äggrunda eller elliptiska, rostfärgade eller ockragula.

Öfversigt af arterna.

* Med hulle. (*Eu-Flammula*.)

† Hatten hinntäckt

A Hattens hinna afskiljbar, m. klibbig.

a Hatten hvitaktig lenta.

b Hatten brandgul eller gulaktig.

+ Sporerna rostfärgade.

○ Foten hvitaktig. Köttet hvitt. lubrica.

○○ Foten gulaktig. Köttet grön-
gult spumosa.

++ Sporerna rostfärgade, med stark

dragning åt kaffebrunt . . carbonaria.

B Hattens hinna icke fränskiljbar.

- a Hatten glatt eller i början silkesluden.
- + Slöjan tydlig, länge qvarsittande.
- Foten blek, fjälligt fintrådig. *astragalina*.
- Foten gul.
- △ Hatten slipprig. Lamellerna först gulbleka eller smutsigt bleka, slutligen rostfärgade . . . *alnicola*.
- △△ Hatten fuktig. Lamellerna först hvitaktiga, sedan höggula, slutligen brandgult rostfärgade . *flavida*.
- ++ Slöjan kortvarig *inopoda*.
- b Hattens hinna silkesartad *scamba*.
- †† Hatten hinnlös.
- A Lamellerna fläckiga *penetrans*.
- B Lamellerna utan fläckar.
- a Slöjan bildande en oegentlig ring. *hybrida*.
- b Slöjan otydlig.
- + Hatten fjälligt luddig. *sapinea*.
- ++ Hatten besatt med papiller eller små spetsiga fjäll. *limulata*.

* Utan hulle. (*Gymnopilus* Karst.)

- A Lamellerna fastväxta med n. nedlöpande spets *abrupta*.
- B Lamellerna lossnande.
- a Lamellerna breda *liqviritiae*.
- b Lamellerna smala *picrea*.

485. *Fl. lenta* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 401. Cook.
Illustr. t. 439, 440.

Sporerna elliptiska, $6-7=3-4$ mmm. Basiderna klubb-
lika, $20=6$ mmm. Cystiderna utskjutande, $47-54=10$ mmm.
Bland spånor och löf, a. (Nyl.—Lapl.)
Quélet far helt säkert vilse, då han till denna art hän-
för Fr. Icon. t. 112, f. 1.

486. *Fl. lubrica* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 402.

Sporerna bredt elliptiska, $6-7=3-4$ mmm.
Skog., på feta, gräsv. st., i närheten af stubb., h. o. d.
i södra Finl.

487. *Fl. spumosa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 404.

Sporerna n. elliptiska, $7-8=4$ mmm.
Barrskog., på gräsbev. st., sällan på stubb., h. o. d. i
södra Finl.

488. *Fl. carbonaria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 404.

Sporerna elliptiska, omkr. $6=4$ mmm. Cystiderna spol-
formiga.
Brända mark., a. (Nyl.—Lapl.)
Sporerna enligt Britzelmayr $10-11=5-6$ mmm.!

489. *Fl. astragalina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 405.

Murken gran- och tallved, m. r. (Åbo).

490. *Fl. alnicola* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 406. Cook.
Illustr. t. 443.

Sporerna n. elliptiska, omkr. $8=5$ mmm.

Löfträdsstamm., h. o. d. i södra Finl.

491. *Fl. flavida* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 406.
Cook. Illustr. t. 444.

Sporerna $6-8=3-5$ mmm.

Barrskog., på murkna stubb. och stamm., h. o. d. i södra Finl.

492. *Fl. inopoda* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 407.

Sporerna n. elliptiska, smutsigt rostbruna, $6-8=4-6$ mmm.

Barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

493. *Fl. scamba* Fr. Obs. Myc. 2, p. 45.

Syn. *Ripartites scambus* Karst. Hattsv. I, p. 479.

Paxillus scambus Quél. Ench. p. 92.

Sporerna elliptiska, $10-11=5-6$ mmm.

Barrskogar, på mulljord och förmultn. ved, h. o. d. i södra Finl.

494. *Fl. penetrans* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 409.

Sporerna elliptiska, ockragula, $7-8=4$ mmm.

Barrskog., på förmultn. ved, a. (Nyl.—Vasa).

Sporerna enligt Britzelmayr $8-10=4-6$ mmm.

495. Fl. hybrida Fr. Karst. Hattsv. I, p. 409. Cook.
Illustr. t. 615.

Sporerna elliptiska, ockragula, $8-10=4-6$ mmm.

Spånhögar, furuved, h. o. d. i södra Finl. (Åbo; Mustiala etc.)

God art, icke, såsom Quélet äskar tro, en varietet till följ.

496. Fl. sapinea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 410.

Sporerna n. elliptiska, ockragula, omkr. $8=5$ mmm.

Berg. barrskog., på barrträdsstamm., gammal ved, sällan på jord, r. (Åbo; Mustiala).

497. Fl. limulata Fr. Karst. Hattsv. I, p. 410.

Sporerna elliptiska, rostbruna, $6-7=3-4$ mmm.

Sågspån och ved af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

498. Fl. abrupta Fr.

Syn. *Gymnocybe abrupta* Karst. Hattsv. I, p. 412.

Sporerna brandgula, $5-7=3-5$ mmm.

Skogstr., m. r. (Mustiala).

499. Fl. liqviritiæ (Pers.) Fr.

Syn. *Gymnopilus liqviritiæ* Karst. Hattsv. I, p. 400.

Sporerna elliptiska.

Murkna granstubbar, sällan tallstubbar, h. o. d. i södra Finl.

500. *Fl. picrea* (Pers.) Fr.Syn. *Gymnopilus picreus* Karst. Hattsv. I, p. 400.

Sporerna bredt elliptiska, rostbruna, 8=5—6 mmm.

Tallstubb., a. (Nyl.—Vasa).

LV. *Ripartites* Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 477, pr. p.

Sporerna taggiga.

501. *R. tricholoma* (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. I, p. 477.Syn. *Paxillus tricholoma* Quél. Ench. p. 92.

Sporerna klotrunda, fintaggiga, omkr. 4 mmm. i diam.

Skog., m. r. (Tammela h. o. d.)

LVI. *Cortinarius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXI, 306.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af vexlande form. Sporerna sträfva eller släta, äggrunda, elliptiska eller rundade, ockragula.

Öfversigt af arterna.

* Hatten icke hygrofan.

† Hatten klibbig.

A Foten och hyllet torra. (*Phlegma-*
cium Fr.)

a Slöjan ringformigt nedhängande från den n. jemntjocka eller klubblika fotens topp.

+ Lamellerna i början bleka, sedan lerbärgade.

○ Foten fjällig.

△ Foten försedd med flere af fjäll bildade ringar. triumphans.

△△ Foten flockullig och fjällig. claricolor.

○○ Foten flockullig eller fintrådig.

△ Foten hvitullig, äldre bar, valsformig. turmalis.

△△ Foten fintrådig.

: Hatten snart torr och flockullig balteatus.

:: Hatten glatt sebaceus.

++ Lamellerna icke bleka.

○ Lamellerna i början blåaktiga, violetta eller stötande i purpurrött.

△ Foten hvit varius.

△△ Foten i början violett . cyanopus.

○○ Lamellerna i början gula eller olivfärgade.

△ Lamellerna gula percomis.

△△ Lamellerna n. olivfärgade.

: Lamellerna krusiga . anfractus.

:: Lamellerna icke krusiga subtortus.

- b Slöjan uppstigande, utgående från fotens bas eller midt.
- + Foten vid basen uppsvälld till en kantad knöl. Slöjan utgående från fotknölens kant.
- Lamellerna i början hvitaktiga.
- △ Lamellerna sågade. . . multiformis
- △△ Lamellerna helbräddade. rapaceus.
- Lamellerna icke hvitaktiga.
- △ Lamellerna i början blåa eller stötande i purpurrött.
- ⋮ Lamellerna i början blåaktiga.
- α Hattens kött slutligen gulnande . . . glaucopus.
- β Hattens kött blått.
- 1 Lamellerna vid beröring eller brytning icke ändrande färg . . . coerulescens.
- 2 Lamellerna vid beröring n. purpurröda. . . purpurascens.
- :: Lamellerna i början stötande i purpurrött. arqvatus.
- △△ Lamellerna gula eller olivfärgade.
- ⋮ Lamellerna i börjangu-
la.

- α Lamellerna helbräd-
dade, slutligen n.
brandgula . . . fulgens.
 - β Lamellerna finsågade,
slutl. skiftande i
olivgrönt . . . elegantior.
 - :: Lamellerna olivfärga-
de scaurus.
- ++ Slöjan utgående från fotens
bas eller midt. Foten genast
från början utdragen, n. jemn-
tjock.
- Lamellerna urbugtade eller
vidfästade.
- △ Foten hvit.
 - : Lamerna i början hvit-
aktiga eller blåakti-
ga.
 - α Hatten rödaktig . . serarius.
 - β Hatten lerbärgad el-
ler brandgul.
 - 1 Hatten lerbärgad. decoloratus.
 - 2 Hatten brandgul. consobrinus.
 - :: Lamellerna i början
skiftande i purpur-
rött porphyropus.
- Lamellerna n. nedlöpande.
 - △ Hatten slät, icke gryn-
prickig corruscans.
 - △△ Hatten i ytan sönder-
sprucken till gryniga
rutor papulosus.

B Foten och hyllet slemmiga. (*Myxarium* Fr.)

a Hyllet flocköst.

- + Hatten köttig, slät . . . collinitus.
- ++ Hatten åtminstone mot kanten hinnaktig, strimmig.
 - Hatten i början klocklik, i kanten strimmig . . . mucifluus.
 - Hatten i början valslik, med veckadt skrynklig kant . elatior.

b Hyllet slemartadt.

- + Lamellerna i början blåaktiga.
 - Foten glatt.
 - △ Lamellerna i eggen violetta salor.
 - △△ Lamellerna enfärgade . delibutus.
 - Foten flockullig, med slemmiga hyllebälten . . . subglutinosus.
- ++ Lamellerna i början blekröda, ockragula eller kanelbruna.
 - Lamellerna i början blekröda, tättsittande . . . illibatus.
 - Lamellerna ockragula eller kanelbruna.
 - △ Smaklösa.
 - : Lamellerna nedlöpan-
de epipoleus.
 - :: Lamellerna urnupna . stillatitius.
 - △△ Smakande af galla . . . vibratilis.

†† Hatten torr.

- A Hattens hud upplöst i ludd eller fibriller. Foten vanligen vid ba-

sen knöllickt uppsvälld. (*Inoloma*
Fr.)

a Lamellerna i början bleka.

+ Hatten opak, enfärgad.

○ Foten kort, vid basen afsmal-
nande, n. vigglik . . . opimus.

○○ Foten förlängd till en spet-
sig rot. argutus.

++ Hatten glänsande, mot kanten
ljusviolett. argentatus.

b Lamellerna icke bleka.

+ Sporerna elliptiska.

○ Lamellerna i början blåak-
tiga eller violetta.

△ Luktlösa.

: Mörkblå violaceus.

:: Blekt blåaktiga.

α Lamellerna i början
gråaktigt blåa . alboviolaceus.

β Lamellerna i början
blekt purpurrod-
aktiga malachius.

△△ Luktande.

: Foten vid basen, syn-
nerligen inuti, hvit. camphoratus.

:: Fotens bas gulaktig . hircinus.

○○ Lamellerna i början ockra-
gula eller kanelbruna.

△ Foten åtminstone i toppen
violett.

: Fotens bas uppsvälld.

- α Lamellerna i början
ljult saffransgula. *traganus*.
- β Lamellerna kanelfärgade. *suillus*.
- :: Foten jemntjock eller
nedåt afsmalnande . *venustus*.
- $\Delta\Delta$ Foten gul *callisteus*.
- ++ Sporerna n. klotrunda *pholideus*.
- B Hatten i början silkesluden, slutl. n.
glatt. Foten vanligen jemntjock.
(*Dermocybe* Fr.)
- a Lamellerna i början bleka.
- + Lamellerna fastväxta *riculatus*.
- ++ Lamellerna urnupna *tabularis*.
- b Lamellerna icke bleka.
- + Lamellerna i början violetta eller skiftande i purpurrödt.
- Foten med ringlikt hyllebälte *caninus*,
- Foten utan bälte.
- Δ Hatten plattad, hvit *albocyaneus*.
- $\Delta\Delta$ Hatten i midten hvälfad eller kullrig, brunaktig.
- : Foten hvittrådig eller
n. fjällig *anomalus*.
- : Foten fläckig af rödbruna fjäll *spilomeus*.
- ++ Lamellerna gula, röda, oliv eller kanelfärgade.
- Luktlösa.
- Δ Lamellerna utan fläckar.
- : Foten fjällig.
- α Foten blek *ochrophyllus*.

β Foten skiftande i pur-
röd calopus.

:: Foten fintrådig.

α Foten blodröd.

1 Hatten blodröd . sanguineus.

2 Hatten mörkt pur-
purbrun purpureobadius.

β Foten gulaktig eller
brandgulaktig.

1 Hatten vanl. ka-
nelbrun cinnamomeus.

2 Hatten gul eller
röd.

∞ Hatten brand-
gulaktigt blod-
röd concinnus.

∞ Hatten gul . infucatus.

$\Delta\Delta$ Lamellerna rödfleckiga . fucatophyllus.

$\circ\circ$ Doftande raphanoides.

** Hatten hygroman.

† Hyllet dubbelt; det allmänna uppstigande, bildande omkring fotens nedra del en fjällig, strumplik slida eller högre upp en mer eller mindre utvecklade, oegentlig ring. (*Telamonia* Fr.)

A Lamellerna temligen breda och glesa.

a Foten hvit eller hvitaktig.

+ Hatten fjällig eller luden.

\circ Hatten besatt med ljusgråa fibriller eller fjäll.

- △ Foten silkesluden . . testaceocanescens.
- △△ Foten flockulligt fjällig rusticus.
- Hatten betäckt af fjälligt ludd. laniger.
- ++ Hatten glatt, endast mot kanten i början silkesluden.
- Hatten föga hygrofan. . bivelus.
- Hatten hygrofan.
 - △ Hatten dadelfärgad . bulbosus.
 - △△ Hatten blek, med dragning åt brunt, rödbrunt eller gult. . arvalis.
- b Foten och lamellerna icke hvita.
 - + Lamellerna violetta eller purpurfärgade.
 - Foten vid basen uppsvälld.
 - △ Foten blek eller i toppen violett.
 - : Hatten slutl. glatt . impennis.
 - :: Hatten flockullig . plumiger.
 - △△ Foten såväl ut- som invändigt violett. . scutulatus.
 - Foten jemntjock . . . evernius.
 - ++ Lamellerna icke violetta.
 - Foten och hyllet rödlätta eller gula.
 - △ Hatten från början fintrådig eller fjällig. Foten med röda bälten armiflatus.

△△ Hatten i början glatt.

: Hatten trubbig eller
med bred puckel.

α Foten gulaktig, slutl.
vid basensaffrans-
gul limonius.

β Foten rostfärgad eller
brandgulaktig.

1 Hyllet rostfärgadt. helvolus.

2 Hyllet hvitt . . . hinnuleus.

:: Hatten med spetsig
puckel gentilis.

○○ Foten och hyllet brunaktiga
eller smutsgråa.

△ Foten tät, uppåt afsmal-
nande.

: Foten med brunaktigt
bälte bovinus.

:: Foten utan bälte.

α Hatten svartbrun . brunneus.

β Hatten och lameller-
na kanelfärgade,
med dragning i
brandgult . . . brunneofulvus.

△△ Foten slutl. ihålig, jenn-
tjock glandicolor.

B Lamellerna smala och tätsittande.

a Foten vit.

+ Foten klubblik triformis.

++ Foten nedåt afsmalnande biformis.

b Foten icke vit.

- + Hatten kanelbrun eller brandgul, stundom i början violett.
- Hatten och foten i början violetta. flexipes.
- Hatten och foten rostfärgade eller brandgulaktiga.
- △ Hatten rostfärgad, med dragning i brandgult, i början bar incisus.
- △△ Hatten kanelfärgad, i början silkesluden . . . iliopodius.
- ++ Hatten och foten kaffebruna.
- Hatten flockullig hemitrichus
- Hatten glatt eller silkesluden.
- △ Hatten glatt, glänsande . rigidus.
- △△ Hatten fjälligt silkesluden paleaceus.
- †† Hyllet enkelt. Foten bar, utan bälte.
(*Hydrocybe* Fr.)
- A Hattens kant i början inrullad.
- a Foten och slöjan hvita.
- + Fasta och hårda.
- Lamellerna vid beröring icke änderande färg.
- △ Hatten rost- eller kanelfärgad.
- : Foten nedåt tilltjocknande.
- α Lamellerna urnupna. subferrugineus.
- β Lamellerna fastväxta. armeniacus.

- ∴ Foten jemntjock, vals-
lik damascenus.
- °△△ Hatten blekbrun eller
grått brungul.
 - : Hatten platt privignus.
 - ∴ Hatten klocklik. candelaris.
- Lamellerna vid beröring pur-
purfärgade tortuosus.
- ++ Mjuk och spröd dilutus.
- b** Foten icke vit.
 - + Foten i början violett eller röd-
brunaktig.
 - Lamellerna i början blekt
purpurröda saturninus.
 - Lamellerna i början otyd-
ligt violetta.
 - △ Hatten hygroman.
 - : Hatten blekt gulröd imbutus.
 - ∴ Hatten kanelfärgad cypriacus.
 - △△ Hatten knappast hygroman,
torr glänsande castaneus.
 - ++ Foten blekgul, stötande i brand-
gult eller kaffebrun.
 - Foten blekgul phæophyllus.
 - Foten rödgulaktig eller brun.
 - △ Slöjan kaffebrun ell. brand-
gul.
 - : Slöjan brandgul. angulosus.
 - ∴ Slöjan kaffebrun uraceus.
 - △△ Slöjan vit jubarinus.
- B** Hattens kant i början rak.
 - a Foten, åtminstone torr, vit.

+ Foten styf, n. broskartad.

○ Lamellerna brandgult kanelbruna : dolabratus.

○○ Lamellerna slutl. mörkt kanelbruna rigens.

++ Foten mjuk.

○ Foten teml. tjock, jemntjock.

△ Foten snöhvít leucopus.

△△ Foten blekaktig . . . fulvescens.

○○ Foten smal, gulaktig, med hvít, syllikt afsmalnande bas scandens.

b Foten icke hvít.

+ Foten violett, blek eller gulaktig.

○ Foten i toppen violett . . erythrinus.

○○ Foten gul- eller blekaktig.

△ Foten beklädd med en lätt afskild hinna decipiens.

△△ Foten icke beklädd med en lätt lossnande hinna.

: Foten gulaktig.

α Hatten gul detonsus.

β Hatten mörkt brandgul saniosus.

:: Foten blek.

α Foten tjock, vid basen smal obtusus.

β Foten spenslig, jemntjock acutus.

++ Foten brunaktig.

- Hatten med trubbig puckel
af samma färg som hatten. depressus.
- Hatten med spetsig, svart-
aktig puckel fasciatus.

502. C. triumphans Fr. Icon. t. 141, f. 1. Karst. Hattsv.
I, p. 307.

Sporerna elliptiska, 12—16=5—6 mmm.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala?).

503. C. claricolor Fr. Icon. t. 141, f. 2. Karst. Hattsv.
I, p. 307.

Sporerna 9—12=6 mmm.

Löfskog., helst björksk., a. i södra Finl.

God matsvamp. Växer flockvis.

504. C. turmalis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 308. Cook.
Illustr. t. 694.

Sporerna 7—11=5—6 mmm.

Skog., bland löf, m. r. (Mustiala).

Är ingalunda en varietet af föregående, såsom Quélet
antager.

505. C. balteatus Fr. Icon. t. 142, f. 2. Karst. Hattsv.
I, p. 309.

Sporerna 12=5—6 mmm.

Skog., synnerligen barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 506. C. sebaceus** Fr. Icon. t. 143, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 309.

Sporerna 10=6—7 mmm.

Barrskog., m. r. (Tammela).

- * **C. sororius** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 175.

Syn. *Cortinarius calimorphus* Karst. Hattsv. I, p. 309.

Sporerna äggrundt elliptiska, 8—10=5—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

- 507. C. varius** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 310. Cook. Illustr. t. 698.

Sporerna elliptiska, 10—13=6 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 508. C. cyanopus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 311. Cook. Illustr. t. 699.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

- 509. C. percomis** Fr. Icon. t. 143, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 312.

Sporerna n. elliptiska, 11—12=7—8 mmm.

Granskog., m. r. (Mustiala).

- 510. C. anfractus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 314. Cook. Illustr. t. 705.

Sporerna „6=4 mmm.“

Skog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

511. C. subtortus Fr.

Sporerna 8—9=6—7 mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

512. C. multiformis Fr. Karst. Hattsv. I, p. 315. Cook.

Illustr. t. 708, 709.

Sporerna 8—9=5—6 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

513. C. rapaceus Fr. Icon. t. 145, f. 1. Karst. Hattsv.

I, p. 316.

Berg. barrskog., m. r. (Åbo).

514. C. glaucopus (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 317.

Cook. Illustr. t. 712.

Sporerna 8—9=5 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

515. C. cœrulescens (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.

319. Cook. Illustr. t. 721, 722.

Sporerna 9—10=5—6 mmm.

Berg. skogstr., h. o. d. i södra Finl.

516. C. purpurascens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 319. Cook.

Illustr. t. 723, 724.

Sporerna elliptiska, 8—9=5—6 mmm.

Berg. skog., h. o. d. i södra Finl.

Var. **subpurpurascens** (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 319. Cook. Illustr. t. 725.

Skogstr., h. o. d. i södra Finl.

517. **C. arqvatus** (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 320.

Sporerna elliptiska, 10—12=6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

518. **C. fulgens** (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 321. Cook. Illustr. t. 716.

Sporerna oregelbundna, 10=5 mmm.

Barrskog., a. i södra Finl.

* **C. fulmineus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 322. Cook. Illustr. t. 717.

Sporerna oregelbundna, 10=5—6 mmm.

Löfskog., m. r. (Mustiala).

Anses äfven af Quélet vara en varietet af *C. fulgens*.

519. **C. elegantior** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 322.

Sporerna sferiskt elliptiska, 11—14=7—8 mmm.

Berg. barrskog., helst granskog., m. r. (Mustiala).

520. **C. scaurus** Fr. Icon. t. 146, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 323. Cook. Illustr. t. 755. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital. v. XIX), p. 249, t. IX, f. 43.

„Sporerna elliptiska, n. vårtiga, 9=4 mmm. Basiderna klubblika, tjocka, 22—26=8 mmm.“

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

521. *C. serarius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 325.

Skog., m. r. (Mustiala).

522. *C. decoloratus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 327. Cook.
Illustr. t. 729.

Sporerna 8—9 = 5—6 mmm.

Skog., m. r. (Nyl.—Lapl.)

* ***C. leucophanes*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 3.

Hatten köttig, tunn, kullrig, regelbunden, klibbig, vit, slät, glatt, 3—5,5 cm. bred. Foten nedtill tilltjocknad, vid basen afsmalnande, af sløjans lemningar i början fintrådig, slutl. glatt, vit, omkr. 3,5 cm. lång, 6—7 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, tättsittande, blekt ockragula. Sporerna elliptiskt sferiska, 5—6 = 4 mmm.

Barrskog., på torra st., m. r. (Mustiala).

523. *C. consobrinus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV,
(1878), p. 175. Hattsv. I, p. 327.

Sporerna 9—10 = 4—5 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

524. *C. decolorans* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 328.
Cook. Illustr. t. 730.

Sporerna 8—9 = 7—8 mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 525. *C. porphyropus*** (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 328. Cook. Illustr. t. 731.

Sporerna 11—13 = 6 mmm.

Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

- 526. *C. corruscans*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 329. Cook. Illustr. t. 733.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

- 527. *C. papulosus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 329. Cook. Illustr. t. 718.

Sporerna 8—10 = 6—7 mmm., bredt elliptiska.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

- 528. *C. collinitus*** (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 332. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital. vol. XIX), p. 249, f. IX, f. 44.

Sporerna elliptiska, n. vårtiga, 12—14 = 6—7 mmm.

Basiderna klubblika, „38—45 = 10“ mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 529. *C. mucifluus*** Fr. Icon. t. 148, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 333.

Barrskog., på sandbotten, ljunmark., m. r. (Södra Finl.)

- 530. *C. elatior*** Fr. Icon. t. 149, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 134. Vogl. Obs. anal. (Estr. dal Nuov. Giorn. Bot. Ital. vol. XIX), p. 250, t. IX, f. 45.

„Sporerna elliptiska, n. vårtiga, $12 = 7-8$ mmm. Basiderna klubblika, $38-42 = 10-12$ mmm. Cystiderna omvänt äggrunda, upp- och nedtill spetsade, $35-42 = 20-26$ mmm.“

Skog., företrädesvis barrskog., h. o. d. i södra Finl.

531. C. salor Fr. Icon. t. 150, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 336. Cook. Illustr. t. 768.

Löfskog., lund., m. r. (Mustiala).

532. C. delibutus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 336.

Sporerna klotrunda eller äggrundt klotrunda, n. sträffa, $7=6$ eller $6-7$ mmm. i diam.

Skog., på fukt., gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

533. C. subglutinosus Karst. Hattsv. I, p. 337.

Sporerna elliptiska, $10-13 = 6-8$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

534. C. illibatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338.

Sporerna elliptiska, $8-10 = 4-5$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

535. C. epipoleus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338.

Skog., m. r. (Åbo).

536. *C. stillatitius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 338. Cook.
Illustr. t. 831.

Sporerna $8=6$ mmm., äggrunda.

Mosslupna äng., m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1883, p. 5) aflånga,
fintaggiga, 14 mmm. långa!

537. *C. vibratilis* Fr. Karst. Hattsv. I, 339.

Sporerna $6-8=4-5$ mmm., elliptiskt sferiska.

Skog., a. i södra Finl.

538. *C. opimus* Fr. Icon. t. 151, f. 1. Karst. Hattsv. I,
p. 340.

Skogstr., m. r. (Mustiala).

539. *C. argutus* Fr. Icon. t. 151, f. 2.

Löfskog., m. r. (Mustiala).

Sporerna enl. Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 9) 9 mmm. långa.

540. *C. argentatus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 341.

Sporerna elliptiskt sferiska, $8-10=6-7$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

541. *C. violaceus* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 342.

Pat. Tab. anal. II, p. 54, f. 127.

Sporerna $12-13=7-8$ mmm., vårtiga. Cystiderna
klubblika, vida.

Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

542. C. alboviolaceus Fr. Icon. t. 151, f. 3. Karst.
Hattsv. I, p. 343.

Sporerna 6—9 = 4—5 mmm.

Skog., företrädesvis löfskog., h. o. d. i södra Finl.

543. C. malachus Fr. Karst. Hattsv. 1, p. 343. Cook.
Illustr. t. 756.

Sporerna bredt elliptiska, 8—9 = 5—6 mmm.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Champ. Norm. 1880, p. 15) 10
—15 mmm. långa.

544. C. camphoratus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 344. Cook.
Illustr. t. 771.

Sporerna 9 = 6 mmm.

Berg. barrskog., r. (Tammela; Åbo).

545. C. hircinus (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 344.

Syn. *Cortinarius amethystinus* (Schæff. t. 56) Quélet. Ench.
p. 80?

Sporerna elliptiska, 9—10 = 4—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

546. C. traganus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 345. Cook.
Illustr. t. 757.

Sporerna 8—10 = 5—6 mmm., ovala.

Berg. barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

- 547. C. suillus** Fr. Icon. t. 152, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 345.

Sporerna elliptiska, $10-12=6-7$ mmm.

Granskog, m. r. (Mustiala).

Stundom (vissa år?) luktlös (var. *finitimus* Weinm.)

- 548. C. venustus** Karst. (Grevillea n:o 42, p. 64) Hattsv. I, p. 346.

Sporerna elliptiska, $7-8=4-5$ mmm.

Barrskog, m. r. (Mustiala).

- 549. C. callisteus** Fr. Icon. t. 153, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 347. Cook. Illustr. t. 774, 864.

Sporerna elliptiskt sferiska, $8-10=6-8$ mmm.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 550. C. pholideus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 349. Cook. Illustr. t. 761.

Sporerna n. klotrunda, $6-7=5-6$ mmm.

Löfskog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

- 551. C. riculatus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 351.

Sporerna $9-10=7-9$ mmm.

Skogstr., m. r. (Mustiala)

- 552. C. tabularis** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 352. Cook. Illustr. t. 783.

Sporerna sferiskt elliptiska, $10-16=7-9$ mmm.

Löfskog., m. r. (Tammela).

553. C. caninus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 353. Cook.
Illustr. t. 765.

Sporerna „sferiskt elliptiska, 8—10=7—8 mmm.“
Skog., m. r. (Mustiala).

554. C. albocyaneus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 354.

Björkskog., bland löf, m. r. (Åbo).

555. C. anomalus Fr. Icon. t. 154, f. 2. Cook. Illustr.
t. 776. Karst. Hattsv. I, p. 355.

Sporerna 8—9 = 6—7 mmm.

Löfskog., var. *pineti* Karst. i barrskog., a. i södra Finl.

556. C. spilomeus Fr. Icon. t. 154, f. 3.

Sporerna n. klotrunda, 8—9 = 7—8 mmm.

Skog., äng., h. o. d. i södra Finl.

557. C. ochrophyllus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 352.

Löfskog., m. r. (Åbo).

558. C. calopus Karst. Hedw. 1881, n:o 12. Hattsv. II,
p. 230. Icon., f. XVIII.

Sporerna ovala, 7—8 = 4—5 mmm.

Barrskog., på fukt. st., bland mossor, m. r. (Mustiala).

559. C. sanguineus (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 356.
Cook. Illustr. t. 786.

Sporerna elliptiskt sferiska, reguliera, 6—8 = 4—5 mmm.

Granskog., h. o. d. i södra Finl.

560. *C. purpureobadius* Karst. Hattsv. II, p. 231. Symb.
ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 45.

Sporerna elliptiska, $8-10=4$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

561. *C. cinnamomeus* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
357. Cook. Illustr. t. 777, 778.

Sporerna ovala.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Var. 1. ***semisanguineus*** Fr. Cook. Illustr. t. 779.

Syn. *Cortinarius miltinus* Fr. Var. *semisanguineus* Qué.
Ench. p. 82.

Sporerna $6-7=4-5$ mmm.

Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

* ***C. croceus*** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 357. Cook.
Illustr. t. 780.

Skog., m. r. (Åbo).

562. *C. concinnus* Karst. Hattsv. I, p. 358.

Sporerna elliptiska, $9-12=6$ mmm.

Fukt. ställen, bland Salix-busk., m. r. (Tammela; Helsingfors).

563. *C. infucatus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 358. Cook.
Illustr. t. 781.

Skog., m. r. (Mustiala).

564. *C. fucatophyllus* (Lasch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 359.

Barrskog., m. r. (Tyrvis?)

Anses af Quélet vara en varietet af *C. malicorius*, om med rätta, kan förf. icke afgöra.

565. *C. raphanoides* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 361.

Cook. Illustr. t. 833, f. A.

Sporerna „äggrunda, nertill spetsade, 7—10=6 mmm.“

Löf- och barrskog., m. r. (Mustiala).

566. *C. testaceocanescens* (Weinm.) Karst. Hattsv. I, p.

363.

Syn. *Cortinarius macropus* (Pers.) Quél. Ench. p. 84?

Barrskog., m. r. (Mustiala).

567. *C. rusticus* Karst. Hattsv. II, p. 231.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 5—6 mmm.

Barrskog., på fukt. st., bland mossa, m. r. (Mustiala).

568. *C. laniger* Fr. Icon. t. 156, f. 2. Karst. Hattsv.

I, p. 363. Cook. Illustr. t. 800.

Sporerna elliptiska, 11—12 = 6—7 mmm.

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

569. *C. bivelus* Fr. Icon. t. 156, f. 1. Karst. Hattsv.

I, p. 363. Cook. Illustr. t. 852.

Sporerna 8—10 = 5—6 mmm.

Skogstr., a. i södra Finl.

570. *C. bulbosus* (Sow.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 364.
Cook. Illustr. t. 834.

Skogstr., m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

571. *C. arvalis* Karst. Hattsv. I, p. 364.

Sporerna 9—10 = 5—6 mmm.

Odl. st., m. r. (Helsingfors).

Har stor habituell likhet med *C. urbicus* Fr. Karst.
Hattsv. I, p. 364. Cook. Illustr. t. 818.

572. *C. impennis* Fr. Icon. t. 157, f. 2. Karst. Hattsv.
I, p. 366. Cook. Illustr. t. 853.

* *C. lucorum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 366. Icon., f.
XXXIX.

Sporerna vanl. klotrunda, sträfvä, 6 mmm. i diam. eller
7—8 = 6—7 mmm. Basiderna klubblika, omkr. 33 = 8—10
mmm.

Lund., m. r. (Mustiala).

573. *C. scutulatus* Fr. Icon. t. 158, f. 2. Karst. Hattsv.
I, p. 367. Cook. Illustr. t. 820, f. A.

Sporerna elliptiska eller ovala, 7—9 = 5—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

574. *C. plumiger* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 367.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

575. C. evernius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 367. Cook.
Illustr. t. 821, 866.

Sporerna 8—12=5—7 mmm., äggrunda.

Barrskog., på fukt. st., a. (Nyl.—Vasa).

Anses af Quélet vara en varietet till *C. scutulatus* Fr.,
men med orätt.

576. C. armillatus Fr. Icon. t. 158, f. 1. Karst. Hattsv.
I, p. 368. Cook. Illustr. t. 802.

Sporerna elliptiska, 8—12 = 6—7 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Anträffas än mindre, saknande hylle (var. *pumilus* Karst.),
än med långdragen, m. smal fot och kortvarigt hylle (var.
gracilipes Karst.).

577. C. limonius Fr. Icon. t. 159, f. 1. Karst. Hattsv.
I, p. 369. Cook. Illustr. t. 804, f. A.

Sporerna äggrunda, n. sträfvä, 7—9 = 6 mmm.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

578. C. helvolus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 370. Cook.
Illustr. t. 804, f. B.

Skog., m. r. (Runsala).

579. C. hinnuleus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 370. Cook.
Illustr. t. 805.

Sporerna ovala, 8—10=6—7 mmm.

Skog., lund., m. r. (Mustiala).

* *populeti* Karst. n. subsp.

Hatten n. hinnaktig, i början kägellik, sedan platt, med spetsig eller trubbig puckel, i torrt tillstånd gulnande, mot kanten silkesluden. Foten slutligen ihålig, fibrös, blek, inuti mörkt brandgul, med otydligt ringformigt bälte. Lamellerna fastväxta, opaka, i början brandgulaktiga, sedan kanelfärgade. Sporerna äggrunda, n. sträfvä, $8 = 6$ mmm.

Lund., m. r. (Runsala).

580. *C. gentilis* Fr. Icon. t. 159, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 371. Cook. Illustr. t. 806.

Sporerna $8-9 = 5-6$ mmm.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

581. *C. bovinus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 372. Cook. Illustr. t. 822.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

582. *C. brunneus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 372. Cook. Illustr. t. 854, 868.

Sporerna $10-12 = 6-7$ mmm., äggrunda.

Berg. barrskog., a. i södra Finl.

Af denna art förekommer i kärren omkring Mustiala en späd form (var. *paludicola* Karst.) med platt, mörkbrun hatt och lång, naken, mörkbrun fot.

583. *C. brunneofulvus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 373.

Sporerna elliptiska, slutl. småvärtiga, 10 mmm. långa, enligt Quélet.

Granskog., t. r. i södra Finl.

584. *C. glandicolor* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 373. Cook.
Illustr. t. 789.

Sporerna 7—10 = 5 mmm.

Barrskog., m. r. (Tammela).

585. *C. triformis* Fr. Cook. Illustr. t. 790. * ***C. melleo-***
pallens Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

** ***C. fuscopallens*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375.

Tallmoar, m. r. (Tammela).

586. *C. biformis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 375. Cook.
Illustr. t. 869.

Sporerna elliptiska, 12—18 = 6 mmm. (enl. Cook.).

Berg. barrskog., m. r. (Tammela).

587. *C. flexipes* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 376.
Cook. Illustr. t. 824.

Sporerna elliptiska, 9—10 = 5 mmm.

Skog., a. i södra Finl.

588. *C. incisus* Fr. Icon. t. 160, f. 1. Karst. Hattsv.
I, p. 378. Cook. Illustr. t. 807.

Sporerna 9—12 = 6—7 mmm., elliptiska.

Barrskog., fukt. äng., kärr, a. i södra Finl.

Hatten understundom olivfärgadt kaffebrun (var. *olivascens* Karst.)

- 589. *C. hemitrichus* (Pers.) Fr. Icon. t. 160, f. 2? Karst. Hattsv. I, p. 379. Cook. Illustr. t. 825.**

Sporerna n. elliptiska, $7-8=4-5$ mmm.

Skog., företrädesvis björkskog., bland mossa och löf, h. o. d. i södra Finl.

- 590. *C. iliopodius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 378. Cook. Illustr. t. 839, f. B.**

Sporerna elliptiska, $7-8$ mmm. långa.

Skog., lund., m. r. (Åbo).

- 591. *C. rigidus* (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 379. Cook. Illustr. t. 791.**

Sporerna $10-16=4-6$ mmm., elliptiska.

Skog., på fukt. st., h. o. d. i södra Finl.

- 592. *C. paleaceus* Fr. Icon. t. 160, f. 4. Cook. Illustr. t. 826.**

Sporerna elliptiska.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

- 593. *C. subferrugineus* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 381. Cook. Illustr. t. 808.**

Sporerna $7-10=5-6$ mmm.

Skog., företrädesvis löfskog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 594. *C. armeniacus* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 381. Cook. Illustr. t. 793.**

Sporerna elliptiskt sferiska, $4-5=3$ mmm.

Skog., synnerligen berg. barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

595. C. damascenus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 382. Cook.
Illustr. t. 856.

Sporerna elliptiska, $8-12 = 4-7$ mmm.
Äng., m. r. (Mustiala).

596. C. privignus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 382. Cook.
Illustr. t. 827.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Tyrvis).

597. C. candelaris Fr. Karst. Hattsv. I, p. 383.

Sporerna elliptiska, $8-12 = 5-6$ mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala). 10.

598. C. tortuosus Fr. Icon., t. 161, f. 1.

Barrskog., på fukt. st., kärr, m. r. (Åbo).

599. C. dilutus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 384. Cook.
Illustr. t. 810.

Sporerna „sferiskt elliptiska, $6-8 = 4-5$ mmm.“
Skog., synnerligen barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

600. C. imbutus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 386. Cook.
Illustr. t. 870. Var. *vilior* Karst. n. var.

Blekare än hufvudformen. Hatten kägellik kullrig, i torr väderlek sämskfärgad, 4 cm. bred. Foten 9 cm. lång, 1 cm. tjock. Lamellerna 4 mm. breda. Sporerna elliptiska, $9-12 = 4-5$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

601. *C. saturninus* Fr. Icon. t. 161, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 386. Cook. Illustr. t. 828.

Lund., fukt. sankä äng., m. r. (Mustiala).

602. *C. cypricus* Fr. * *C. laetior* Karst. Hattsv. I, p. 387.

Sporerna elliptiska, $7-9 = 4-6$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

603. *C. castaneus* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 388.

Cook. Illustr. t. 842.

Sporerna elliptiska.

Gräsbev. st., a. (Nyl.—Lapl.)

* ***C. cohabitans* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV (1878), p. 176. Hattsv. I, p. 388.**

Sporerna n. elliptiska, $8-9 = 5$ mmm.

Gräsbev. st. i trädgård., m. r. (Mustiala).

604. *C. phæophyllus* Karst. Hattsv. I, p. 390. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 3. Icon., f. XXXVIII.

Sporerna elliptiska, $7-9 = 4-5$ mmm.

Skogstr., på gräsbev., skugg. st., m. r. (Mustiala).

605. *C. angulosus* Fr. Icon. t. 162, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 391.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

* ***C. angulatus* Karst. Hattsv. I, p. 391.**

Löfskog., m. r. (Mustiala).

- 606. *C. uraceus*** Fr. Icon. t. 162, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 392. Cook. Illustr. t. 796.

Sporerna ovala, $8-9 = 5-6$ mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo).

- 607. *C. jubarinus*** Fr, Karst. Hattsv. I, p. 392. Cook. Illustr. t. 797.

Sporerna äggrunda, $7 = 4$ mmm.

Torra, täta barrskog., h. o. d. i södra Finl.

- 608. *C. dolabratus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394. Cook. Illustr. t. 811.

Sporerna elliptiska.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

- 609. *C. rigens*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394. Cook. Illustr. t. 812.

Sporerna elliptiskt sferiska, $7-9 = 6$ mmm.

Barrskog., a i södra Finl.

- 610. *C. fulvescens*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 394.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

- 611. *C. leucopus*** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook. Illustr. t. 843, f. B.

Barrskog., bland mossa, r. (Mustiala; Åbo).

- 612. *C. scandens*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook.
Illustr. t. 830.

Sporerna elliptiskt äggrunda, nertill spetsade, $8-9 = 5$ mmm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

Afbildningen (Fr. Icon. t. 163, f. 1) öfverensstämmer ej med beskrifningen.

- 613. *C. erythrinus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 395. Cook.
Illustr. t. 798, f. A.

Skogstr., lund., bland löf, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

- 614. *C. decipiens*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 396.
Cook, Illustr. t. 798, f. B.

Sporerna elliptiska.

Skog., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

- 615. *C. detonsus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 397.

Sporerna $6-9 = 5-6$ mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

- 616. *C. saniosus*** Fr. Icon. t. 163, f. 2. Karst. Hattsv.
I, p. 397.

Sporerna elliptiska, $9-12 = 5-6$ mmm.

Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

Varierar med längre, smalare, flerböjd, silkesluden, såväl utvändigt som inuti gulaktig fot (var. *paludosus* Karst. n. var.). Växer i kärr.

617. C. obtusus Fr. Icon. t. 163, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 397. Cook. Illustr. t. 845, f. A.

Sporerna äggrundt elliptiska, 7—9 = 5—6 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Vasa).

618. C. acutus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 398. Cook. Illustr. t. 845, f. B.

Blandskog., h. o. d. i södra Finl.

619. C. depressus (Weinm.) Fr. Icon. t. 163, f. 4. Karst. Hattsv. I, p. 399. Cook. Illustr. t. 860.

Skog., på fukt. st. (Åbo).

620. C. fasciatus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 400.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala; Åbo).

LVII. Inocybe Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 453, pr. p.

Hyllet fintrådigt, sammanväxt med hattens hud. Sporererna jemna och släta. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna utskjutande, vanl. nedanom midten bukiga, med trubbig, ofta vårtfull spets, saknas stundom.

Öfversigt af arterna.

* Hatten torr.

† Foten fjällig eller fintrådigt.

A Hatten i början spärrfjällig.

- a Lamellerna blekt kanelbruna . . . plumosa.
 b Lamellerna kaffebruna . . . pollicaris.
- B Hatten icke spärrfjällig.
- a Hatten trasigt fjällig eller trådig.
 + Foten icke stötande i blått.
 ○ Foten blek- eller bruntrådig.
 △ Doftande.
 : Luktande af äppel. . pyriodora.
 :: Illaluktande . . . prætermissa.
 △△ Luktlösa.
 : Foten bar i toppen . lacera.
 :: Foten fjällmjölig i toppen deglubens.
 ○○ Foten gultrådig delecta.
 ++ Foten, synnerligen upptill, blåaktig obscura.
- b Hattens hud på längden sprickig.
 + Foten icke uppsvälld vid basen.
 ○ Lamellerna n. fria descissa.
 ○○ Lamellerna fastväxta . . lævigata.
 ++ Foten vid basen n. knölformigt uppsvälld.
 ○ Köttet rodnande hiulca.
 ○○ Köttet icke rodnande . . rimosä.
- ++ Foten glatt.
- A Hatten i början kullrig.
- a Lamellerna hvitaktiga sambucina.
 b Lamellerna tidigt gula, slutl. olivgröna lucifuga.
- B Hatten klock- eller kägellik.
- a Hatten klockklik. Foten brun eller blek scabella.

b Hatten kägellik geophylla.

** Hatten klibbig vatricosa.

621. *In. plumosa* (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 455.
Cook. Illustr. t. 425.

* *In. abjecta* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IV, p. 172.
Hattsv. I, p. 456.

Sporerna elliptiska, 10—13 = 5—7 mmm. Cystiderna
spolformiga, 60 = 15—18 mmm.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

622. *In. pollicaris* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Medd.
af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1882, p. 68).

Hatten köttig, tunn, klockformig, snart plattad, spärr-
fjällig, brunaktigt sämskfärgad, knapt 1 cm. bred. Foten
jemtjock, med små, luddiga, spärrade fjäll, af hattens färg,
knapt 3 cm. hög. Lamellerna vidfästade, tätsittande, bukiga,
brunaktigt kanelfärgade (torra n. svarta). Sporerna bredt
elliptiska, brunaktiga och genomskinliga (under mikroskopet),
3—5 = 2—3 mmm.

I växthuset i Helsingfors' botaniska trädgård: W. Ny-
lander. 4.

623. *In. pyriodora* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 456.
Cook. Illustr. t. 472. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p.
15, f. 528.

Sporerna äggrunda, ockragula, 12—15 = 6—7 mmm.
Cystiderna utskjutande, bukiga eller kolfformiga, i toppen
värtiga eller taggiga.

Lund., vid väg., m. r. (Åbo).

624. *In. prætermissa* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 11: 1885, p. 3).

Hatten köttig, först klockformig, sedan kullrig, slutl. utplattad, n. pucklig, fjälligt fintrådig, kaffebrun, 3 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, n. flerböjd, gråbrun, med skiftning i rödbrunt, luddig af fina, först hvitaktiga, sedan rödbrunaktiga trådar, i toppen hvitmjölig, vid basen stötande (alltid?) i spanskgrönt, 4—5 cm. lång. Lamellerna fastväxta, blekt lerfärgade, slutligen n. kanelfärgade, i eggen hvita och naggade. Sporerna aflångt elliptiska, ofta oliksidiga, med en aflång olj-droppe, gulaktiga (under mikr.), 10—13=5—6 mmm.

Barrskog., vid vägar, m. r. (Mustiala, Aug. och Sept. 1866). — Lukten stark, obehaglig.

625. *In. lacera* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 457. Cook. Illustr. t. 583. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 16, f. 531?

Sporerna elliptiskt aflånga, 12—19 = 5—6 mmm.

Barrskog., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

626. *In. deglubens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 459. Cook. Illustr. t. 394.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

627. *In. trivialis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 43. Icon. f. XLII.

Syn. *Inocybe deglubens* Fr. var. *trivialis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 43.

Hatten köttig, tunn, först kägelformig, sedan klocklik eller kullrig, slutl. plattad, vanligen nedtryckt, med trubbig puckel, longitudinelt sprickig och trådigt sargad, i midten än slät, än söndersprucken i fjäll, blekaktig eller musgrå, med dragning i brungult eller dadelbrunt, ända till 5 cm. bred. Foten tät, jemntjock, fast, rak eller n. flerböjd, fintrådig, sedan n. glatt, i toppen hvitblek och n. mjölig, slutligen äfven inuti stötande i rödbrunt, vid basen icke uppsväld, ända till 6 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna vidfästade eller n. fastväxta, tättsittande, bukiga, först hvitaktiga, sedan lerbärgade, slutl. brunaktiga, 2—3 mm. breda. Sporerna elliptiska, 10—12=4—5 mmm. Cystiderna klubblika, med en lång cylindrisk spets, 60—70 = 15—22 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., t. a. i Mustialatrakten.

Ofta tufvad. Köttet hvitblekt, smak- och luktlöst.

628. In. delecta Karst. Hattsv. I, p. 460.

Cystiderna cylindriska, 6—10 mmm. tjocka? Sporerna elliptiska, vanl. oliksidiga och med en oljedroppe, 9—11 = 5—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

629. In. obscura (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 460.

Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 20, f. 542.

Sporerna elliptiska, 7—9=5—6 mmm. Cystiderna spolförmiga, bukiga, med småtaggig spets.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

630. In. descissa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 463. Cook.

Illustr. t. 428.

Sporerna elliptiska, 9—10=4—5 mmm. Basiderna 30=9 mmm. Cystiderna bukigt spolfformiga, 60—70=18—21 mmm. Skog., m. r. (Mustiala).

631. *In. laevigata* Karst.

Syn. *Ripartites laevigatus* Karst. Hattsv. I, p. 478.

Sporerna elliptiska, vanligen oliksidiga, å båda ändarna trubbiga, 9—11 = 4—5 mmm. Cystider icke med säkerhet funna (cylindriska?).

Ljungmark., m. r. (Mustiala).

632. *In. hiulca* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 461. Cook. Illustr. t. 397.

Sporerna äggrunda, 9=5 mmm.

Mossbev. st., m. r. (Åbo).

633. *In. rimosa* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 462. Cook. Illustr. t. 384.

Sporerna elliptiska, gulaktiga, 8—12 = 5—8 mmm. Cystiderna cylindriska, i spetsen brunvårtiga, utskjutande.

Skog., m. r. (Mustiala).

In. rimosa Pat. anal. II, p. 18, f. 114 hör icke hit.

634. *In. sambucina* Fr. Cook. Illustr. t. 399. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 17, f. 535?

Syn. *Hebeloma sambucinum* Karst. Hattsv. I, p. 474.

Sporerna äggrunda, 10—14 = 6—7 mmm. Basiderna klubblika.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala).

- 635. *In. lucifuga*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 464. Cook. Illustr. t. 429, f. 1. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 17, f. 533.

Sporerna äggrunda, $10 = 6$ mmm. Cystiderna utskjutande, nedanom midten bukiga, i toppen besatta med taggrika vårtor.

Barrskog., m. r. (Runsala).

- 636. *In. debilipes*** Karst. n. sp.

Syn. *Hebeloma scabellum* Karst. Hattsv. I, p. 476.

Sporerna äggrunda, ockragula, $8-10=5-6$ mmm.

Skog., på gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

Har släta och jemna sporer samt torde för den skull icke böra identifieras med *In. scabella* Fr. Symb. Myc. I, p. 250. Icon. t. 110, f. 1, hvilken uppgifves hafva stjernlikt kantiga sporer.

- 637. *In. geophylla*** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 464. Cook. Illustr. t. 401. Pat. Tab. anal. III, p. 102, f. 228.

Sporerna elliptiska, ockragula, $8-10=4-6$ mmm. Cystiderna flask- eller pistillformiga, i toppen besatta med små brunaktiga vårtor, $60=21-27$ mmm. Foten öfverallt mjölig.

Var. *geophila* Pers.

Syn. *Inocybe geophylla* var. *lilacina* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 28.

Cystiderna bukigt spolfformiga, $45-58=12-16$ mmm.

Sporerna såsom hos hufvudformen.

På lerjord, h. o. d. i södra Finl.

Af Patouillard uppgifvas sporerna vara spetsiga (jmf. Tab. anal. 2:e ser., p. 21, f. 545).

638. In. vatricosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 465. Cook. Illustr. t. 403.

Sporerna ovala, 9—10 = 6—7 mmm.

Barrskog., på jord och ved, h. o. d. i södra Finl.

LVIII. Clypeus Britz. *Derm. und Melan.* Südbayern p. 149.

Sporerna kantiga; för öfrigt som föreg.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna bredt elliptiska, ojemt vågiga . *fastigiata*.

** Sporerna stjernformigt kantiga.

† Foten vid basen uppsvälld till en plattad knöl *asterospora*.

†† Eoten icke uppsvälld vid basen . . . *proximella*.

639. Cl. fastigiatus (Schæff.) Karst.

Syn. *Inocybe fastigiata* Karst. Hattsv. I, p. 461. Cook. Illustr. t. 383.

Cystiderna klubblika, 60—70 = 20 mmm. Basiderna äggrundt klubblika, 25—30 = 10 mmm., 3-sporiga. Sporerna bredt elliptiska, m. sträfva, med spetsadt kantig bas, 8—12 = 5—8 mmm.

Fält., m. r. (Mustiala).

Pat. Tab. anal. IV, p. 156, f. 143 hör icke hit.

640. Cl. asterosporus (Quél.) Karst.

Syn. *Inocybe asterospora* Quél. Bull. Soc. Bot. Franç. 1879, p. 50. Sc. nat. Rouen 1879, t. 2, f. 6. Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 21, f. 546.

Hatten köttig, tunn, först kägellikt kullrig, sedan utplattad, pucklig, longitudinelt sprickig samt i ytan upplöst i trådar, brun, 1—6 cm. bred. Foten fylld, jemntjock, vid basen uppsvälld till en kantad knöl, strimmig, finluden, rödbrunaktig, 6—9 cm. hög, 3—5 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, tättsittande, först bleka, sedan kaffebruna. Sporerne stjernlikt kantiga, 12—15 = 10—11 mmm. Cystiderna valsformiga, nedan om midten bukigt uppsvällda, utskjutande, med vårtfull spets, 50—70 = 12—21 mmm.

Skogstr., på fukt. st., t. a. i södra Finl.

641. Cl. proximellus Karst.

Syn. *Inocybe proximella* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1883, p. 44). Icon., f. XVI.

Hatten köttig, tunn, först kägellikt kullrig, sedan utplattad, pucklig, med först hel och slät, sedan longitudinelt sprickig och i trådar upplöst hud, blekaktig, i midten stötande i gulbrunt eller dadelbrunt, inuti hvit, 2—4 cm. bred. Foten fylld, uppåt n. afsmalnande, vanl. uppstigande, stundom flerböjd, vid basen icke uppsvälld, n. fintrådig, i toppen knappast klimjöligen, blekaktig, inuti hvit, 6—8 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, tättsittande, bukiga, först bleka, sedan lerafärgade, slutl. brunaktiga, 2—3 mm. breda. Sporerne kantiga, 8—9 = 5—6 mmm. Cystiderna bukigt spolformiga, 57—65 = 18—21 mmm.

Barrskog., bland mossor, m. r. (*Mustiala*). 8.

(*Clypeus fibrosus* [Sow.] Karst. Cook. Illustr. t. 454 är icke med säkerhet känd från Finland.)

LIX. *Hebeloma* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIV, 471.

Hatten glatt eller af hyllets lemningar silkesluden, med hel och vanl. klibbig hud. Hyllet fintrådigt, ytligt eller 0. Sporerna vanl. lerfärgade. Cystiderna icke vårtiga, ofta inga. För öfrigt som *Inocybe*.

Öfversigt af arterna.

* Med slöja.

† Foten vid basen uppsväld. Hatten n.

klibbig. Luktande af rättika.

A Foten tät *fastibile*.

B Foten ihålig *testaceum*.

†† Foten jemntjock. Hatten klibbig. Svagt doftande.

A Hatten besatt med klibbiga papiller. *punctatum*.

B Hatten utan papiller.

a Hatten i omkretsen betäckt af ett klibbigt silkesludd *versipelle*.

b Hatten n. bar, rödgulaktig, i midten dadelbrun *mesophæum*.

** Utan slöja eller hylle.

† Hatten köttig.

A Luktande af rättiga eller tvål.

a Lamellerna breda *sinapizans*.

b Lamellerna smala.

- + Luktande af rättika crustuliniforme.
 ++ Luktande af tvål, subsaponaceum.

B Lukten svag, angenäm.

a Foten i toppen mjölig.

+ Foten lång.

○ Foten icke skrufvriden . . longicaudum.

○○ Foten skrufvriden . . . elatum.

++ Foten kort truncatum.

b Foten öfverallt bar nudipes.

†† Hatten tunn.

A Luktlösa eller svagt luktande.

a Hatten klibbig spoliatum.

b Hatten torr.

+ Foten slutl. brunaktig . . . syrjense.

++ Foten oföränderligt hvit . . tortuosum.

B Luktande starkt af rättika deflectens.

642. H. fastibile (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 406.

Syn. *Inocybe fastibilis* Roz. Karst. Hattsv. I, p. 467.

Sporerna elliptiska, lerfärgade, 10—12 = 6—8 mmm.

Skog., h. o. d. i södra Finl.

643. H. testaceum (Batsch.) Fr. Cook. Illustr. t. 408.

Syn. *Inocybe testacea* Karst. Hattsv. I, p. 468.

Skog., m. r. (Åbo).

644. H. punctatum Fr.

Syn. *Inocybe punctata* Karst. Hattsv. I, p. 469.

Sporerna bredt elliptiska, lerfärgade, 7—11 = 5—6 mmm.“

Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

645. H. versipelle Fr.

Syn. *Inocybe versipellis* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Sporerna „12 mmm. långa, äggrunda.“

Skogstr., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

646. H. mesophæum Fr. Cook. Illustr. t. 411, 412.

Syn. *Inocybe mesophaea* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Sporerna 8—10 = 5 mmm.

Barrskog., lund., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

647. H. sinapizans Fr. Karst. Hattsv. I, p. 471. Cook.

Illustr. t. 413.

Sporerna äggrunda, 12 = 7 mmm.

Löfskog., på fukt. st., m. r. (Runsala; Jomala).

648. H. crustuliniforme (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.

471. Cook. Illustr. t. 414.

Sporerna elliptiska, oliksidiga, 10—12 = 5—7 mmm. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider 0.

Äng., lund., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

649. H. subsaponaceum Karst. Symb. ad Myc. Fenn.

XIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., II: 1885, p. 3). Icon., f. XLIV.

Hatten köttig, först kullrig, sedan platt, trubbig, slät, bar, torr, blek, med stark dragning i rödgult, ända till 3 cm. bred. Foten först fylld, sedan ihålig, jemntjock, merendels n. flerböjd, icke spiralvriden, tilltryckt fintrådig, i toppen n. mjölig, blekaktig, nedtill (synnerligen vid beröring)

mörkbrunn, 2—3 cm. hög, 3—4 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, lossnande, tättsittande, saftlösa i eggen m. fint naggade, i början hvitaktigt lerbärgade, sedan ljust rostfärgade, 2 mm. breda. Sporerna äggrundt aflånga, 6—10 = 4—6 mmm.

Gransk., bland barr, m. r. (Mustiala, nära Saloisjärvi). 8.

Växer i flockar. Smaken bitter. Lukten stark, lik den af tvål. Närmast beslägtad med *Hebeloma elatum* (Batsch.)

650. *H. longicaudum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 472.
Cook. Illustr. t. 415.

Sporerna elliptiska, 10—12 = 5—7 mmm.

Skogstr., h. o. d. i södra Finl.

651. *H. elatum* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 472.

Basiderna 32—40 = 10 mmm.; sporerna 11—14 = 6—7 mmm. enligt Sacc.

Granskog., m. r. (Mustiala).

652. *H. truncatum* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 473.

Cook. Illustr. t. 417.

Tricholoma truncatum Quél. Champ. Norm. 1880, p. 3.

Sporerna äggrunda, 12—13 = 5—7 mmm., lerbärgade enligt Cooke.

Löfskog., m. r. (Åbo).

653. *H. nudipes* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 473. Cook. Illustr. t. 418.

Sporerna ovala, 8—12 = 4—6 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

654. *H. spoliatum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 474.

Sporerna 10 = 6 mmm.

Berg. barrskog., m. r. (Mustiala).

655. *H. syrjense* Karst. Myc. Fenn. III, p. 371. Hattsv. I, p. 475.

Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—6 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

656. *H. tortuosum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 15. Hattsv. I, p. 475.

Syn.? *Naucoria latissima* Cook. Illustr. t. 482.

Sporerna äggrunda, 6—9 = 4—5 mmm.

Alskog., h. o. d. i Mustialatrakten.

657. *H. deflectens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 14. Hattsv. I, p. 475. Icon. f. XLIII.

Sporerna sferiskt ovala, oregelbundna, 7—9 = 5—6 mmm.

Basiderna klubblika, små, 4-sporiga. Cystider icke funna.

Back., fält., h. o. d. i Tammela.

LX. *Naucoria* Fr.

Syn. *Simocybe* et *Naucoria* Karst. Hattsv. I, p. XXII, 416, 429.

Basiderna 2- 4-sporiga. Cystider funna hos flera. Sporerna äggrunda eller elliptiska, ockragula eller bruna.

Öfversigt af arterna.

* Hatten glatt.

† Hulle saknas. Sporerna rostfärgade.

A Lamellerna fria eller vidfästade.

a Lamellerna tätsittande.

+ Luktlösa.

○ Foten fylld, i början blek . lugubris.

○○ Foten pipig, blodröd . . Jennyae.

++ Doftande Cucumis.

b Lamellerna glesa miserrima.

B Lamellerna fastväxta.

a Hatten i början kullrig, sedan platt.

+ Hatten torr, hygroman.

○ Foten blek hyperella.

○○ Foten vid basen mörkbrun. cerodes.

++ Hatten teml. klubbig, gul . . pusiola.

b Hatten i början klocklik, sedan utbredd.

+ Hatten naflad nucua.

++ Hatten platt eller pucklig.

○ Foten glatt, mjölig.

△ Hatten torr scolecina.

△△ Hatten teml. klubbig . sideroides.

○○ Foten fintrådig eller fjällig.

△ Foten nedtill besatt med hvita flockulliga fjäll . badipes.

△△ Foten besatt med tilltryckta fina trådar.

: Hatten kägellikt klocklik flacca.

:: Hatten kullrigt klocklik camerina.

†† Hyllet vanl. otydligt. Sporerna mörkt rostbruna.

A På fält och åkrar växande arter.

a Foten blekaktig. *vervacti*.

b Foten gulaktig eller brun.

+ Foten vid basen n. uppsvälld. *pediades*.

++ Foten vid basen icke uppsvälld.

○ Foten inneslutande ett lätt
afskildt pipigt rör . . . *semiorbicularis*.

○○ Foten pipig eller ihålig.

△ Med lång, trådformig rot. *arvalis*.

△△ Utan rot. *tabacina*.

B I skogstrakter, på fuktiga ställen förekommande.

a Hatten n. klibbig.

+ Lamellerna helbräddade. . . . *tenax*.

++ Lamellerna sågade *myosotis*.

b Hatten torr eller fuktig.

+ Foten fintrådig. *scorpioides*.

++ Foten glatt. *temulenta*.

** Hatten fjällig eller silkesluden. Hyllet tydligt.

† Hatten fjällig.

A Hattens fjäll lossnande *Tavastensis*.

B Hattens fjäll fastväxta.

a Hatten naflad *erinacea*.

b Hatten trubbig.

+ Foten fjälligt luden *siparia*.

++ Foten fintrådig eller glatt.

○ Foten kanelbrun *conspersa*.

○○ Foten gulaktig eller blek.

- △ Foten fintrådig escharoides.
 △△ Foten glatt limbata.
 †† Hatten silkesluden segestria.

658. N. lugubris Fr. Icon. t. 121. f. 1.

Syn. *Simocybe lugubris* Karst. Hattsv. I, p. 416.

Sporerna 8 = 5 mmm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

659. N. Jennyae Karst. (Hedwigia 1881, n:o 12).

Syn. *Simocybe Christinae* (Fr. pr. p.) Karst. Hattsv. I,
p. 417.

Sporerna äggrunda, 4—5 = 3 mmm.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

660. N. cucumis (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 452.

Syn. *Simocybe cucumis* Karst. Hattsv. I, p. 419.

Bar jord, vid väg., bland spånor, m. r. (Mustiala).

661. N. miserrima Karst.

Syn. *Simocybe miserrima* Karst. Hattsv. I, p. 550.

Bar sandjord, vid väg., m. r. (Mustiala).

662. N. hyperella Fr.

Syn. *Simocybe hyperella* Karst. Hattsv. I, p. 421.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

663. *N. cerodes* Fr. * *muscorum* Karst.

Syn. *Simocybe cerodes* * *muscorum* Karst. Hattsv. I, p. 422.
Löfskog., på fukt st., m. r. (Mustiala).

664. *N. pusiola* Fr. Cook Illustr. t. 457.

Syn. *Simocybe pusiola* Karst. Hattsv. I, p. 423.

Sporerna 8 = 4 mm.

Äng., m. r. (Mustiala).

665. *N. nucea* (Bolt.) Fr. Icon. t. 124, f. 1.

Syn. *Simocybe nucea* Karst. Hattsv. I, p. 423.

Sporerna ovala, 11—13 = 6—7 mm.

Barrskog., m. r. (Åbo).

666. *N. scolecina* Fr. Cook. Illustr. t. 491.

Syn. *Simocybe scolecina* Karst. Hattsv. I, p. 423.

Sporerna 10—12 = 6 mm.

Fukt. st., på grusbotten, bland alar, m. r. (Mustiala).

667. *N. sideroides* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 458.

Syn. *Simocybe sideroides* Karst. Hattsv. I, p. 424.

Sporerna vanl. elliptiska, 6—10 = 4—6 mm.

Tallstubb. och jord, m. r. (Tammela).

668. *N. badipes* (Pers.?) Fr. Cook. Illustr. t. 491.

Syn. *Simocybe badipes* Karst. Hattsv. I, p. 425.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 6 mm.

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Tammela).

669. N. flacca Karst. Icon. f. XVII.

Syn. *Simocybe? flacca* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 4.

Hatten n. köttig, kägellikt klockformig, pucklig, sämskfärgadt kanelbrun, 1,5 cm. bred. Foten broskartad, pipig, jemntjock, af hattens färg, men blekare, nedtill n. umbrabrun, hvittrådig, 6—7 cm. lång, 1—2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, snart fria, n. tättsittande, af hattens färg, breda (3 mm.). Sporererna n. elliptiska, oliksidiga, mot båda ändarne afsmalnande, gula, genomskinliga (under mikr.), 9—11 = 5 mmm. Luktlös, n. utan hylle. Fotens hud sammanväfd af vanl. skrufvridna fibrer.

Barrskog., vid väg., bland mossor, m. r. (Tammela). 9.

670. N. camerina Fr.

Syn. *Simocybe camerina* Karst. Hattsv. I, p. 425.

Sporererna 6—8 = 4 mmm.

Murkna barrträdsstamm., m. r. (Mustiala).

Sporererna enligt Quélet (Champ. Norm. 1880, p. 9) 15 mmm. långa.

671. N. vervacti Fr. Cook. Illustr. t. 617, f. 1.

Syn. *Simocybe vervacti* Karst. Hattsv. I, p. 426.

Sporererna 12—16 = 8—10 mmm.

Feta äng., lind., m. r. (Tammela).

672. N. pediades Fr. Cook. Illustr. t. 492. Pat. Tab. anal. IV, p. 157, f. 346.

Syn. *Simocybe pediades* Karst. Hattsv. I, p. 427.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna äggrundt spolfformiga, 30—38 = 7—9 mmm. Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

673. *N. semiorbicularis* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 493, f. 1.

Syn. *Simocybe semiorbicularis* Karst. Hattsv. I, p. 427.

Sporerna 12—14 = 8—9 mmm.

Väggkant., grus, lund, m. r. (Åbo).

674. *N. arvalis* Fr. Cook. Illustr. t. 489.

Syn. *Simocybe arvalis* Karst. Hattsv. I, p. 428.

Åkrar och feta gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

675. *N. tabacina* (De C.) Fr. Cook. Illustr. t. 493, f. 2.

Sporerna „8—9 = 4—5 mmm.“

Vid väg., m. r. (Mustiala).

676. *N. tenax* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 429. Cook. Illustr. t. 617, f. 2.

Sporerna „äggrundt ovala, 5 = 4 mmm.“

Barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo; Mustiala).

677. *N. myosotis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 430. Cook. Illustr. t. 494.

Syn. *Agaricus consentiens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. III, p. 139.

Sporerna elliptiska, 12—18 = 6—9 mmm.

Våta äng., kärr, t. a. i södra Finl.

678. N. scorpioides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 431.

Sporerna bredt elliptiska, 5—6 mmm. långa.

Torfjord, m. r. (Mustiala).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1883, p. 3) 10—12 mmm. långa.

679. N. temulenta Fr.

Syn. *Simocybe temulenta* Karst. Hattsv. I, p. 428.

Sporerna elliptiska, 12 = 6 mmm.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

680. N. Tavastensis Karst. Hattsv. I, p. 430. Icon. f. XL.

Syn. *Naucoria myosotis* var. *major* Cook. Illustr. t. 494.

Sporerna elliptiska, 15—17 = 8—9 mmm.

Kärr, diken, h. o. d. i Tammela; Storkyrö.

681. N. erinacea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 432. Cook. Illustr. t. 480, f. 1.

Sporerna elliptiskt sferiska, 9—15 = 6—9 mmm.

Torra grenar af lönträd, m. r. (Mustiala).

682. N. siparia Fr. Karst. Hattsv. I, p. 433.

Syn. *Inocybe siparia* Roz.

Utdöda stamblad af *Polystichum Filix mas* på skugg. st., m. r. (Tyrvis).

683. N. conspersa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 433. Cook.
Illustr. t. 512, f. 1.

Syn. *Inocybe conspersa* Roz.

Sporerna elliptiska, 9—11 = 5—6 mmm.

På fukt. st. (Helsingfors; Åbo; Mustiala).

684. N. escharoides Fr. Karst. Hattsv. I, p. 434. Cook.
Illustr. t. 512, f. 2.

Sporerna elliptiska, 7—9 = 5 mmm.

Fukt. och skugg. st., stränd., a. i södra Finl.

685. N. limbata (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 434.

Sporerna 6—9 = 4—6 mmm.

Barrskog., på öppna sandback., m. r. (Mustiala).

686. N. segestria Fr. Karst. Hattsv. I, p. 435.

Sporerna 9 = 5—6 mmm.

Bland löf, mossa och spånor, m. r. (Åbo).

LXI. Galera Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIII, 436.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form.
Sporerna elliptiska eller äggrunda, ockragult rostfärgade.

Öfversigt af arterna.

* Hulle saknas. (*Eu-Galera* Karst.)

† Hatten trubbig. Foten vanl. spänd.

A Lamellerna vidfästade eller n. fria.

a Foten vid basen rofликт uppsvälld. sphærobasis.

b Foten nedtill icke uppsvälld.

+ Foten spänd tenera.

++ Foten flerböjd siliginea.

B Lamellerna fastväxta spartea.

†† Hatten försedd med en liten knöllick

puckel hypnorum.

** Hulle förefinnes. (*Galerula* Karst.) . . mycenopsis.

687. G. sphaerobasis Post. Karst. Hattsv. I, p. 436.

Sporerna elliptiska, 12—14 = 5—8 mmm.

Feta, gräsbev. st. i närheten af byar, h. o. d. (Tammela; Åbo; Åland.)

688. G. tenera (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 437.

Cook. Illustr. t. 461 (var. *pilosella* Pers.)

Sporerna elliptiska, 14—21 = 8—12 mmm. Cystiderna pistillformiga, med kort, m. smal hals.

Gräsbev. st., exkrem., murkna stubb., a. (Nyl.—Lapl)

Sporerna enligt Britzelmayr 12—14 = 6—9 mmm.

689. G. siliginea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 437.

Sporerna elliptiska, 11—13 = 5—7 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

Var. *flexipes* Karst. Hattsv. I, p. 438.

Bland spänor, m. r. (Mustiala).

690. G. spartea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 439. Cook. Il-

lustr. t. 481.

Brända mark, m. r. (Åbo).

691. *G. Hypnorum* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 441.
Cook. Illustr. t. 465. Pat. Tab., anal. III, p. 103,
f. 230.

Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—8 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna nedtill bukiga, upptill fingerformiga, utskjutande, 40—45 = 10—12 mmm.

Äng., betesfält, skog., bland mossor, a. (Nyl.—Lapl).

- Var. *Bryorum* Pers. Karst. Hattsv. I, p. 441.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 4—5 mmm.

Barrskog., bland mossor.

- * *G. Sphagnorum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 441.

Sporerna elliptiska, 10 = 6 mmm.

Kärr, bland mossor, h. o. d. i södra Finl.

692. *G. mycenopsis* Fr. Cook. Illustr. t. 467, f. 2.

Syn. *Galerula mycenopsis* Karst. Hattsv. I, p. 443.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm.

Fukt., gräsbev. st., bland mossor, m. r. (Mustiala).

-
- LXII. *Tubaria* W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XXIII,
444.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af vexlande form. Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta, rostfärgade eller brunaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna rostfärgade.

† Hatten torr.

A Hatten med koncentrisk, flockulliga

fjäll. anthracophila.

B Hatten flockulligt fjällig. furfuracea.

†† Hatten klibbig.

A Hatten mot kanten försedd med kon-

centrisk, flockulliga fjäll . . . stagnina.

B Hatten utan fjäll viscidula.

** Sporerna rostfärgade, med dragning i kaffebrunt.

† Lamellerna fastväxta, triangelformiga . inquilina.

†† Lamellerna nedlöpande, smala . . . phæophylla.

693. T. anthracophila Karst. Hattsv. I, p. 444. Icon., f. XLI.

Sporerna $6 = 3 - 4$ mmm., bredt elliptiska. Basiderna cylindriskt klubblika, omkr. $45 = 6 - 9$ mmm.

Bland förkoln. ved, m. r. (Mustiala).

694. T. furfuracea (Pers.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 444. Cook. Illustr. t. 603.

Sporerna elliptiskt sferiska, $7 - 3 = 4 - 5$ mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna trådformiga, upptill utsvällda, m. utskjutande.

Jord, bland ved, löf etc., a. (Nyl.—Lapl.)

Beslägtad med *T. pellucida* (Bull. t. 535, f. 3), men habituellt genast skild genom sin slutligen naflade och puckliga hatt.

695. *T. stagnina* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 445.

Kärr, bland hvitmossa, m. r. (Tammela).

696. *T. viscidula* Karst. Hattsv. I, p. 446.

Syn. *Galera viscidula* Karst. (Grevillea, 1879, n:o 42, p. 63.)

Sporerna bredt elliptiska, 6—7 = 3—4 mmm.

Vissnade grässtrån, m. r. (Mustiala).

697. *T. inquilina* (Fr.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 447.

Cook. Illustr. t. 493.

Murken ved, bland risqvistar, vid väg., m. r. (Åbo).

Enligt Fries skild från *Tubaria nuciseda* (Fr.) genom lamellernas och sporeernas färg; enl. Quélet identisk med denna.

698. *T. phæophylla* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII.

(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881, p. 8.)

Hatten n. köttig, kullrig, slutl. platt eller nedtryckt, i midten ofta hvälfd, glatt, torr, i fuktigt väder genomskinligt strimmig, först vattenaktigt, sedan brandgult kanelfärgad, torr slät och urblekt, ofta blek, 1—2 cm. bred; dess kött blekt och af teml. bäsksmak. Foten pipig, i toppen tilltjocknad, flerböjd, ofta sammantryckt, trådigt fjällig, brunblek, slutligen nedtill svartaktigt brun. Hyllet kortvarigt. Lamellerna nedlöpande, tätsittande, smala, bågböjda, först bleka, sedan mörkt kanelbruna. Sporerna n. elliptiska, 6—7 = 5—5 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Växer flockvis, understundom n. tufvad.

LXIII. *Bolbitius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXIII, 447.

Basiderna n. klotrunda. Cystiderna uppblåsta. Sporerna elliptiska eller äggrunda, rosenfärgadt ockragula.

Öfversigt af arterna.

- * Foten vid basen icke knölformigt uppsväld.
- † Foten fjällmjölig eller luddig.
 - A Hyllet icke tydligt vitellinus.
 - B Hyllet tydligt, snart försvinnande . Boltoni.
- †† Foten naken fragilis.
- ** Foten vid basen knölformigt uppsväld . bulbillosus.

699. *B. vitellinus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 447.

Sporerna 14 = 8 mmm.

Hästexkr. och starkt gödslade fält, h. o. d. i södra Finl.

* *B. Boltoni* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448. Cook. Illustr. t. 689.

Sporerna 12—14 = 8 mmm.

Starkt gödslade platser, högar af förruttnade löf, m. r.

(Åbo).

** *B. fragilis* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448.

Sporerna 14—15 = 8—9 mmm.

Vid väg., fält, h. o. d. i södra Finl.

700. *B. bulbillosus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 448.

Sporerna bredt elliptiska, rostfärgade, 12—14 = 8 mmm.

Feta, gräsbev. st., m. r. (Mustiala park).

LXIV. *Crepidotus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXII, 413.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna n. klotrunda.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten geléartadt köttig. mollis.
 ** Hatten köttig, tunn applanatus.

701. *Cr. mollis* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 413.

Cook. Illustr. t. 498. Pat. Tab. III, p. 101, f. 225.

Sporerna äggformigt klotrunda, 5—6 mmm. i diam. Basiderna klubblika, omkr. 18 = 6 mmm.

Murkna stamm., m. r. (Tyrvis).

702. *Cr. applanatus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 414.

Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.

Murkna löfträd, h. o. d. i Tammela.

LXV. *Phialocybe* Karst. Hattsv. I, p. XXII, 415.

Öfversigt af arterna.

- * Lamellerna blekt gulröda epibrya.
 ** Lamellerna bruna inhonesta.

703. *Ph. epibrya* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 415. Cook.

Illustr. t. 516, f. 3.

På moss, m. r. (Åbo),

704. Ph. inhonesta Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII.
(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886,
p. 160).

Hatt hinnaktig, upp- och nervänd, sittande, tilltryckt silkesluden, kretsformig eller n. njurformig, hvitaktig, omkr. 1 cm. bred. Lamellerna breda, tunna, n. tättsittande, hvitaktiga, slutl. kaffebruna. Sporererna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5—6 mmm. Basiderna omvänt äggrunda eller n. elliptiska, omkr. 12 mmm. långa.

Aspbark, m. r. (Mustiala).

Är närmast beslägtad med föreg., men skiljer sig från denna genom sina mörkare färgade lameller och sin storlek.

LXVI. Agaricus (Linn.) Karst. Hattsv. I, p. XXV,
482.

Basiderna 4-sporiga. Cystider anträffade hos några arter. Sporererna äggrunda eller elliptiskt sferiska, purpurbruna.

Öfversigt af arterna.

* Lamellerna hvitaktiga, slutl. bruna . . . augustus.

** Lamellerna köttröda eller i början hvita,
sedan rödlätta, slutl. brunaktiga.

† Ringen dubbel arvensis.

†† Ringen enkel.

A Lamellerna slutl. svartbruna.

a Hatten trubbig, dess kött rodnande. campestris.

b Hatten n. pucklig, rödbrun, dess

kött hvitt. silvaticus.

B Lamellerna slutl. n. brunaktiga.

a Köttet vid brytning icke rodnande. comtulus.

b Köttet vid brytning blodrött . . sangvinarius.

705. Ag. augustus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 482.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—7 = 4 mmm.

Skog., m. r. (Åbo?)

706. Ag. arvensis (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 483.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—10 = 6 mmm. Hatten
hvit.*

Öppna fält, äfven på odlad jord, skog., vid myrstack.,
a. (Nyl.—Lapl.)

707. Ag. campestris Linn. Karst. Hattsv. I, p. 484.

Sporerna elliptiskt sferiska, 6—8 = 5 mmm.

Öppna fält, trädgård., vid väg., skog., a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **villaticus** Fr. Cook. Illustr. t. 585.

Gödsl. st., m. r. (Åbo).

708. Ag. silvaticus (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 485.

Cook. Illustr. t. 530.

Sporerna 7—8 = 4 mmm.

Skog., m. r. (Mustiala).

* Åtskilliga svampar tyckas under högre breddgrader antaga ljusare och renare färger.

709. Ag. comtulus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 486.

Sporerna elliptiskt sferiska, $4-5=3-4$ mmm.

Feta, gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

710. Ag. sangvinarius Karst. Hattsv. II, p. 232. Symb.
ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 46. Icon. f. XLV.

Sporerna elliptiska, $5-7=3-4$ mmm. Basiderna klubb-
lika, små, 4-sporiga.

Barrskog., vid väg., på gödsl. sandjord, m. r. (Mustiala).

LXVII. Stropharia Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXV, 487.

Basiderna merendels n. klotrunda. Cystider anträffade.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, purpurfärgadt svarta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten hinntäckt, n. klibbig.

† På marken och på stubbar växande.

A Lamellerna n. nedlöpande depilata.

B Lamellerna fastväxta eller vidfästade.

a Hatten slemmig.

+ Hatten gulgrön æruginosa.

++ Hatten gulblek, med dragning

i purpurrött inuncta.

b Hatten n. klibbig.

+ Hatten gul melasperma.

++ Hatten hvit albonitens.

†† På ekrementer växande.

A Hatten med fjällig kant. luteonitens.

B Hatten glatt.

a Hatten hemisferisk.

+ Foten torr merdaria.

++ Foten klibbig.

○ Foten luddig stercoraria.

○○ Foten glatt. semiglobata.

b Hatten kägelformig, spetsig semilanceata.

** Hatten hinnlös.

† Hatten glatt. spintrigera.

†† Hatten fjällig caput-medusæ.

711. *Str. depilata* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 487.

Sporerna elliptiska, 11—14 = 6—8 mmm.

Barrskog., sällan löfskog., a. (Nyl.—Lapl.)

712. *Str. æruginosa* (Curt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 488.

Cook. Illustr. t. 551.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 4—6 mmm.

Skog., lund., äng., a. (Nyl.—Vasa).

* *albocyanea* (Desm.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 488. Cook.

Illustr. t. 552.

Sporerna 7—8 = 4—5 mmm.

Skog., äng., m. r. (Tammela).

713. *Str. inuncta* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 489. Cook. Il-

lustr. t. 534.

Sporerna elliptiska, 8 = 4—5 mmm.

Gräsbev. st., vid väg., m. r. (Mustiala; Åbo).

Sporerna enligt Quélet 10 mmm. långa.

714. *Str. melasperma* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 489.

Öppna gräsbev. fält, m. r. (Åbo?)

715. *Str. albonitens* Fr. Icon. t. 131, f. 2. Karst. Hattsv. I, p. 490.

Foten glatt, af hyllets lemningar silkesluden. Sporerne äggrunda, $6-8=4-5$ mm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

716. *Str. luteonitens* (Vahl.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 491. Cook. Illustr. t. 604.

Sporerna „bruna, $14=6-7$ mm.“

Vid väg., åkr., gödselsaml., m. r. (Lapl.)

717. *Str. merdaria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 491. Cook. Illustr. t. t. 537.

Sporerna svartbruna, $12-16=6-8$ mm.

Förtork. exkrem., starkt gödslad jord, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Uti Saccardos Syll. V (p. 1020) angifves sporerne dimensioner till $8=5$ mm.

718. *Str. stercoraria* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 538.

Sporerna kaffebruna, stötande i purpurrödt, $17-21=13-16$ mm.

Skog., på fukt. st., sump. äng., på förtork. exkrem., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

Var. *flexuosa* Britz. Mel. p. 169, f. 31.

Smutsigt gulaktig. Hatten med tydligare puckel. Foten flerböjd, lång.

Gödsl. st. i skog., h. o. d. i Mustiala trakten.

719 Str. semiglobata (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 539. Pat. Tab. anal. III, p. 104, f. 234.

Sporerna purpurroda, med dragning i kaffebrunt, 10—19 = 8—10 mmm. Basiderna utskjutande, omvänt äggrunda. Gödselstäd., förtork. exkrem., a. (Nyl.—Lapl.)

* **Str. siccipes** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 46. Sacc. Syll. V, p. 1022.

Hatten n. köttig, först hemisferisk. sedan plattad, trubbig, kretsformig, bar, slät eller slutl. i kanten genomskinligt strimmig, klibbig, lerfärgadt hvit, torr gulaktig, 2—3 cm. bred. Foten fylld, stundom slutl. ihålig, flerböjd eller rak, slät, finluden, ofvanom den ofullständiga, torra och fränstående ringen n. finluddig eller stoftpuvrad, blekaktig, torr, 4—7 cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. nedlöpande, lerfärgade, med n. bruna molnfläckar, slutligen kaffebruna, ända till 9 cm. breda. Sporerna elliptiska, brunaktiga och genomskinliga (under mikr.), 12—15 = 7—9 mmm.

Oxgödsel, h. o. d. i Mustialatrakten. 7—9.

720. Str. semilanceata (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 492. Cook. Illustr. t. 572.

Sporerna elliptiska, 9—16 = 4—9 mmm.

Gödsl. och fet jord, a. i södra Finl.

721. Str. spintrigera Fr. Icon. t. 132, f. 1. Karst. Hattsv. I, p. 494.

Syn. *Hypholoma spintrigerum* Quél. Ench. p. 116.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 4—6 mmm.

Har i Quélets Enchiridion origtigt fått sin plats närmast

Hypholoma appendiculatum (Bull.).

Murkna stammar och rötter af löfträd, m. r. (Mustiala).

722. Str. caput-medusæ Fr. Icon. t. 131, f. 3. Karst. Hattsv. I, p. 493.

Sporerna aflångt äggrunda, kaffebruna, skiftande i purpurrodt, 9—11 = 4—5 mmm.

Skog., på murkna björkstubb., m. r. (Mustiala).

LXVIII. *Hypholoma* (Fr.) Pat. Hym. d'Eur. p. 123.

Syn. *Hypholoma* Auctt. pr. p.

Hatten betäckt med en icke fränskiljbar hinna, i kanten inböjd, spröd. Foten ihålig, spröd. Slöjan vidhängande hattens kant. Lamellerna afrundadt vidfästade eller n. fastväxta. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form. Sporerna elliptiska, purpurfärgadt bruna, släta eller sträfva.

Öfversigt af arterna.

* Sporerna finvärtiga. Hatten af inväxta trådar silkesluden eller fjällig. (*Lacrymaria* Pat. Hym. d'Eur. p. 122). . . . velutinum.

** Sporerna släta. Hatten slutl. glatt.

† Hatten prickig subpapillosum.

†† Hatten icke prickig.

A Lamellerna icke tårstänkta.

a Lamellerna gråa, sedan svartbruna. cascum.

b Lamellerna i början violetta eller
hvitaktiga.

+ Lamellerna i början violetta . Candolleum.

++ Lamellerna i början hvitaktiga.

○ Lamellerna n. fastväxta.

△ Lamellerna snart blekt
köttröda, slutl. kaffe-
bruna appendiculatum.

△△ Lamellerna slutl. purpur-
bruna chondrodermum.

○○ Lamellerna vidfästade, lätt
lossnande, snart gråa, slut-
ligen brunaktiga . . . piluliforme.

B Lamellerna tårstänkta hydrophilum.

723. H. velutinum (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 499.

Syn. *Lacrymaria velutina* Pat. Hym. d'Eur. p. 124.

Cystiderna utskjutande, cylindriskt klubblika, $40 = 9$
mm. Sporerna elliptiska, $9 - 12 = 6 - 7$ mm.

Vid väg., gator, i källare, h. o. d. i södra Finl.

724. H. subpapillosum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Med-
del. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879, p.
17). Hattsv. I, p. 501. Icon. f. XXVII.

Sporerna elliptiska, $5 - 6 = 3$ mm.

Gamm. björkved, m. r. (Mustiala).

725. *H. cascum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 500. Cook.
Illustr. t. 544.

Trädgård., m. r. (Mustiala).

726. *H. Candolleianum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 501. Cook.
Illustr. t. 546. Pat. Tab. anal. IV, p. 159, f. 350.

Basiderna 4-sporiga, klubblika. Sporerna elliptiska, 8
= 4 mm.

På mulljord, äfven på murkna stubb., m. r. (Mustiala).

727. *H. appendiculatum* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p.
502. Cook. Illustr. t. 547. Pat. tab. anal. IV,
p. 159, f. 349.

Cystiderna utskjutande, valsformiga, nedanom midten n.
upplåsta. Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mm.

Stubb. af löfträd, a. (Nyl.—Vasa).

728. *H. chondrodermum* Berk. et Br. Cook. Illustr. t.
606, f. 1.

Syn. *Hypholoma sublentum* Karst. Symb. ad Myc. X
(1882), p. 60. Hattsv. II, p. 233.

Sporerna elliptiska, 8—10 = 4—5 mm.

Bland spånor, m. r. (Mustiala).

729. *H. piluliforme* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 502.

Mossbekl. trädstamm., m. r. (Mustiala?).

Enligt Quélet en form af följ.

730. *H. hydrophilum* (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 502.

Cystiderna 54—75=18 mmm. Basiderna 22—24=3—5 mmm. Sporerna 7—8=3—4 mmm

Bland löf, spånor, på trädstubb., m. r. (Runsala).

LXIX. *Næmatoloma* Karst. Hattsv. I, p. XXV, 495.

Syn. *Hypholoma* Fr. pr. p.

Stropharia III *Flammuloides* Quéf. Ench. p. 113.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska eller aflånga, slåta, violettbruna.

Öfversigt af arterna.

* Hatten jemn och slät.

† Lamellerna smala.

A Köttet hvitt.

a Hatten i midten mörkare, fast . lateritium.

b Hatten enfärgad, tunn capnoides.

B Köttet gulaktigt.

a Lamellerna slutl. gråaktiga epixanthum.

b Lamellerna slutl. grönaktiga fasciculare.

†† Lamellerna breda marginatum.

** Hatten äldre rynkig udum.

731. *N. lateritium* (Schæff.) Karst. Cook. Illustr. t. 527, 558.

Syn. *N. sublateritium* Karst. Hattsv. I, p. 495.

Sporerna elliptiska, 6—7=3—4 mmm.

Torra stamm., synnerligen af ek och björk, m. r. (Runsala; Tammela).

732. N. capnoides (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 495.

Syn. *Hypholoma capnoides* Fr. Icon. t. 133, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, $7 = 5$ mmm.

Gamla tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna enligt Britzelmayr $8 = 4$ mmm.

733. N. epixanthum (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 495.

Syn. *Hypholoma epixanthum* Fr. Icon. t. 133.

Sporerna elliptiska, $6 - 7 = 4$ mmm.

Gamla trädstamm., synnerl. af tall, m. r. (Mustiala).

734. N. fasciculare (Huds.) Karst. Hattsv. I, p. 496.

Syn. *Hypholoma fasciculare* Cook. Illustr. t. 561.

Sporerna elliptiska, $6 - 7 = 4$ mmm. Cystiderna spol-

formiga.

Förmultn. löfträdsstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

* **N. elæodes** (Fr.) Karst.

Lamellerna först gröna, sedan olivfärgade.

Trädstamm, m. r. (Mustiala).

Föga skild från hufvudarten. Anses äfven af Quélet

vara en varietet af denna.

735. N. marginatum (Pers.) Karst.

Syn. *Hypholoma dispersum* Fr. Cook. Illustr. t. 586.

Næmatoloma dispersum Karst. Hattsv. I, p. 496.

Sporerna „elliptiska, $12 - 14 = 6$ mmm.“

Barrskog., helst granskog., på stubbar och jord, m. r.

(Mustiala).

736. N. udum (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 497.

Syn. *Psilocybe uda* Fr. Cook. Illustr. t. 569.

Sporerna 16—20 = 7—9 mmm.

Kärr, a. (Nyl.—Lapl.)

LXX. Psilocybe Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 503.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna af varierande form.
Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta.

Öfversigt af arterna.

* Hatten köttig eller köttigt hinnaktig.

† Hatten hinnlös. Foten styf. Hulle 0.

Sporerna bruna (*Homophron* Britz.).

A Lamellerna bleka, sedan köttröda,

slutl. svartbruna *spadicea*.

B Lamellerna först hvita, sedan grå-

svarta *cernua*.

†† Hatten hinntäckt. Spoyerna vanl. vio-

lettbruna (*Eu-Psilocybe* Karst.)

A Hatten i regnväder teml. klibbig . . . *dichroa*.

B Hatten torr *callosa*.

** Hatten hinnaktig, pucklig.

† Hatten blekt rostfärgad *simulans*.

†† Hatten stötande i olivbrunt *Gilletii*.

737. Ps. spadicea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 506. Cook.

Illustr. t. 610.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 4—5 mmm.

Trädstamm., t. a. i södra Finl.

Sporerna enligt Britzelmayr $6-7 = 3-4$ mmm.

738. Ps. cernua (Vahl.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 506.

Cook. Illustr. t. 574.

„Cystiderna spolformiga, $36 = 8-9$ mmm. Sporerna $7-12 = 5-7$ mmm.“

Trädstamm., murken ved, bland löf, m. r. (Mustiala).

739. Ps. dicroa (Pers.?) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI

(1879), p. 17.

Syn. *Psilocybe ericaea* * *dichroa* Karst. Hattsv. I, p. 504.

Agaricus ericaeus var. *minor* Weinm. Hym. et Gast.

Ross., p. 255.

Hatten köttigt hinnaktig, först kägelformigt klocklik, sedan kullrig, n. pucklig, i kanten n. genomskinligt strimmig, glatt, n. klibbig, n. glansk, dadelbrun, i torr väderlek n. sämskfärgad, $2,5-3,5$ cm. bred. Foten nedtill lindrigt tilltjocknande, pipig, silkesluden, först blek, sedan brunaktig, omkr. 7 cm. lång, upptill $2-3$, nedtill $3-4$ mm. tjock. Lamellerna vidfästade, bukiga, breda, bruna, stötande i purpurrött, i eggen whitaktiga. Sporerna elliptiska eller äggrunda, $9-10 = 5-6$ mmm. — Var. β **tenuior**. Hatten omkr. 1 cm. bred. Foten jemntjock, $5-6$ cm. lång, 2 mm. tjock. Lamellerna kaffebruna.

Torfjord, m. r. (Mustiala).

740. Ps. callosa Fr. Karst. Hattsv. I, p. 505.

Gräsbev. st, vid väg., r. (Helsingfors; Åbo; Lapl.)

741. Ps. simulans Karst. Hattsv. I, p. 508. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1880), p. 5. Icon. f. XLVII.

Basiderna 4-sporiga. Sporerna äggrunda, 4—6=3 mmm. Murkna, mossbev. trän på våta st., m. r. (Mustiala).

742. Ps. Gilletii Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879), p. 32. Hattsv. I, p. 509. Icon. f. XLVI.

Basiderna klubblika, 4-sporiga, små. Sporerna elliptiska, 10—13=5—6 mmm., med 1—2 oljedroppar.

Skogstr., vid väg., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

LXXI. *Psathyra* Fr.

Syn. *Psathyra* Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 509.

Pannucia Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 509.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna variabla. Sporerna elliptiska eller äggrunda, släta, purpurbruna eller purpursvarta.

Öfversigt af arterna.

* Utan hylle (*Eu-Psathyra*).

† Hatten slutl. klockformig eller hemisferisk.

A Foten rak.

a Lamellerna skiftande i purpurrött eller violett.

+ Hatten slät, icke rynkig, blek. conopilea.

++ Hatten torr n. rynkig, vanl. skiftande i rosenrött. Lamellerna stötande i violett. corrugis.

b Lamellerna kaffebruna.

+ Foten hvit torpens.

++ Foten blekt rödbrunaktig . . foenisecii.

B Foten flerböjd eller skrufvriden . . gyroflexa.

†† Hatten slutl. plattad.

A Lamellerna slutl. askgrå tenuicula.

B Lamellerna svartbruna obtusata.

* Med hylle. (*Pannucia* Karst.)

† Foten snart glatt fatua.

†† Foten fintrådig eller fjällig.

A Hatten m. snart glatt.

a Lamellerna i början askgrå, sedan
svartaktiga, med purpurröd an-
strykning fibrillosa.

b Lamellerna vattnigt kanelbruna . frustulenta.

B Hatten fjälligt ullig, filtluden eller
finluddig.

a Hatten fjälligt ullig eller filtluden.

+ Hatten icke strimmig, fjälligt
ullig pennata.

++ Hatten filtluden, i kanten strim-
mig gossypina.

b Hatten fjällmjöligt finluddig . . staminoides.

743. Ps. conopilea Fr. Karst. Hattsv. I, p. 509. Cook.
Illustr. t. 575.

Sporerna „14 = 7—8 mmm.“

Trädgård., på gräsbev. st., m. r. (Åbo; Mustiala).

744. Ps. corrugis (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510.
Cook. Illustr. t. 576.

Sporerna „elliptiska, 12—14 = 6—7 mmm.“

Trädgård., lund., på skugg. st., m. r. (Mustiala).

745. *Ps. torpens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510.

Mulljord, m. r. (Merimasku).

* ***Ps. subnuda*** Karst. Hattsv. II, p. 234. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 60.

Sporerna elliptiska, bruna, $8-9 = 4$ mmm.

Löfskog., på skugg. st., m. r. (Mustiala).

Förekommer tillsammans med *Coprinus micaceus*, *Lactarius foetens*, *Russula delica*.

746. *Ps. foenicicii* (Pers.) Qué. Ench. p. 117.

Syn. *Psilocybe foenicicii* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 508.

Sporerna ovala, $11-14 = 6-10$ mmm.

Feta, gräsbev. st., vid väg., i trädgård., a. i södra Finl.

747. *Ps. gyroflexa* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 510.

Sporerna „ $8-10 = 4-5$ mmm.“

Mulljord, m. r. (Åbo).

748. *Ps. tenuicula* Karst. Hattsv. I, p. 511. Icon., f. XXVIII.

Sporerna elliptiska, $5-6 = 3$ mmm.

Förmultn. örter, m. r. (Tammela).

749. *Ps. obtusata* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 511. Cook. Illustr. t. 593.

Sporerna elliptiska, $6-7 = 4$ mmm.

På eller i närheten af trädstamm., m. r. (Mustiala).

750. Ps. fatua Fr. Cook. Illustr. t. 595, f. 1.

Syn. *Pannucia fatua* Karst. Hattsv. I, p. 512.

Trädgård., lund., på feta, gräsbev. st., m. r. (Merimasku; Tammela).

751. Ps. fibrillosa (Pers.) Fr. Cook. Illustr. t. 595, f. 2.

Syn. *Pannucia fibrillosa* Karst. Hattsv. I, p. 513.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

752. Ps. frustulenta Fr.

Syn. *Pannucia frustulenta* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 513.

Sporerna n. elliptiska, rostbruna, 5—7 = 3—4 mmm.

Vid skogsväg., på grus- och sandbotten, m. r. (Tammela på Syrjä ås).

753. Ps. pennata Fr. Cook. Illustr. t. 508, f. 2.

Syn. *Pannucia pennata* Karst. Hattsv. I, p. 514.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3 mmm.

Jord, synnerl. brända marker, bland spånor, h. o. d. i södra Finl.

754. Ps. gossypina (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 612, f. 1.

Syn. *Pannucia pennata* * *gossypina* Karst. Hattsv. I, p. 515.

Sporerna „10—12 = 6 mmm.“

Jord, komposthög., m. r. (Mustiala).

755. Ps. staminoides Karst. n. sp.

Syn. *Ps. urticæcola* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 48. Vix Berk. et Br. Cook. Illustr. t. 596, f. 2.

Hatten hinnaktig, m. tunn, i början rundadt äggformig, slät, slutl. klocklik och med strimmig kant, hvitgrå, sedan mörkgrå, vid torkning antagande en brunaktig anstrykning, klimjöligt finluddig, 2—5 mm. bred. Foten n. glatt, hyalint vit, 1 cm. hög. Lamellerna slutl. svarta. Sporererna bredt elliptiska, 6—8 = 3,5—4,5 mmm.

I blomkrukor, m. r. (Mustiala). 5.

LXXII. Deconica W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. XXVI, 515.

Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten afsmalnande uppåt, först märgfylld.

Lamellerna nedlöpande *coprophila*.

** Foten jemntjock, pipig. Lamellerna fastväxta.

† Hatten klibbig, pucklig *bullacea*.

†† Hatten torr, trubbig. *atorrufa*.

756. D. coprophila (Bull.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 515. Cook. Illustr. t. 608, f. 1.

Sporerna „13—14 = 8 mmm.“

Gödselhög., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

- 757. *D. bullacea* (Bull.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 516.
Cook. Illustr. t. 608, f. 2.**

Sporerna rundadt elliptiska, $6-10 = 4-7$ mmm.

Gödsetst., torra exkr., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

- 758. *D. atrorufa* (Schæff.) W. Sm. Karst. Hattsv. I, p. 517. Cook. Illustr. t. 571?**

Sporerna äggrunda, $6-8 = 4-6$ mmm

Öppna sandback. och fält, äfven skog., på gräsbev. st.,

a. i södra Finl.

- LXXIII. *Anellaria* Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 517.**

Basiderna 4-sporiga. Sporerna elliptiska, svarta, släta.

- 759. *An. separata* (Linn.) Karst. Hattsv. I, p. 517. Cook. Illustr. t. 623. Pat. Tab. anal. IV, p. 160, f. 352.**

Sporerna elliptiska, svarta, $18-22 = 10-12$ mmm.

Gödsetst., exkrem., a. (Nyl.—Lapl.)

- LXXIV. *Panæolus* (Fr.) Karst.**

Syn. *Chalymmota* et *Panæolus* Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 518, 520.

Basiderna 4-sporiga Sporerna ovala eller elliptiska.

svarta, släta.

Öfversigt af arterna . . .

* Hyllet vidhängande hattens kant, trasig . sphinctrinus.

** Hyllet m. kortvarigt eller 0.

† Hatten vanligtvis utan bälte:

A Foten rödbrunaktig campanulatus.

B Foten hvitaktig papilionaceus.

†† Hatten med ett cirkelformigt bälte . fimicola.

760. P. sphinctrinus Fr. Cook. Illustr. t. 628.

Syn. *Chalymmota sphinctrina* Karst. Hattsv. I, p. 518.

Sporerna ovala, 12—16 = 7—10 mmm.

Gödselstäd., exkrem., h. o. d. i södra Finl.

Väl skild från följ., för hvars varietet den hålles af Quélet.

761. P. campanulatus (Linn.) Fr. Cook. Illustr. t. 629.

Pat. Tab. anal. III, p. 107, f. 239.

Syn. *Chalymmota campanulata* Karst. Hattsv. I, p. 519.

Sporerna elliptiska 12—14 = 8—10 mmm. Basiderna klubbformiga, 4-sporiga.

762. P. papilionaceus (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 630.

Syn. *Chalymmota papilionacea* Karst. Hattsv. I, p. 519.

Sporerna ovala, 12—17 = 8—11 mmm.

Gödsl. jord, exkrem., vid väg., t. a. i södra Finl.

763. P. fimicola Fr. Karst. Hattsv. I, p. 520. Cook.

Illustr. t. 632, f. 2.

Sporerna elliptiska, 16 = 8—10 mmm.

Gödselstäd., gödslad jord, exkrem., m. r. (Mustiala).

LXXV. *Psathyrella* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVII,
521.

Basiderna 4-sporiga. Sporererna elliptiska eller äggrunda,
svarta, släta. Cystider funna hos en del arter.

Öfversigt af arterna.

* Foten spänd, glatt.

† Lamellerna i eggen röda *gracilis*.

†† Lamellerna enfärgade.

A Hatten genomskinligt strimmig . . . *sqvamifera*.

B Hatten fåråd.

a Foten svag, slutl. askgrå *impatiens*.

b Foten spröd, blek *hiascens*.

** Foten flerböjd, i toppen pudrad.

† Foten med en rotlik förlängning *caudatus*.

†† Foten icke förlängd.

A Hatten genomskinligt strimmig.

a Lamellerna enfärgade *atomata*.

a Lamellerna i eggen röda *subrosea*.

B Hatten fåradt veckad *disseminata*.

764. *Ps. gracilis* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 521. Cook.

Illustr. t. 634. Pat. Tab. anal. III, p. 106, f. 238.

Sporerna elliptiska, 10—14 = 7—8 mmm. Basiderna
klubblika. Cystiderna utskjutande, spolförmiga eller n. vals-
formiga, 50 = 10 mmm.

Trädgård., lund., vid väg., h. o. d. i södra Finl.

765. *Ps. sqvamifera* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882),

p. 60. Icon. f. XLVIII.

Sporerna elliptiska, svarta, med dragning i brunt, ogenomskinliga (under mikr.), $11-13 = 6$ mmm. Cystiderna spolförmiga, $45 = 9$ mmm.

Förmultn. grenar i skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

766. *Ps. impatiens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 522.

Sporerna elliptiska, svarta, $12-14 = 5-7$ mmm.

Lund., m. r. (Mustiala).

767. *Ps. hiascens* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 522. Cook.

Illustr. t. 635.

Sporerna $10-12 = 7-11$ mmm.

Feta, gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

768. *Ps. caudata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 523. Cook.

Illustr. t. 637.

Sporerna elliptiska, kaffebruna och ogenomskinliga (under mikr.), $12-15 = 6-9$ mmm.

Trädgård., åkr., gödsl. st. (Mustiala; Åbo).

769. *Ps. atomata* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 524. Cook.

Illustr. t. 638. Pat. Tab. anal. III, p. 105, f. 236.

Sporerna elliptiska, svarta, $13-15 = 6-8$ mmm. Basiderna utskjutande, äggrundt rundade, uppblåsta, 4-sporiga.

Gräsbev. st., vid väg., a. i södra Finl.

770. *Ps. subrosea* Karst. Hattsv. I, p. 524.

Sporerna elliptiska, svarta, $10-13 = 5-6$ mmm.

Förmultn. ved, m. r. (Mustiala).

- 771. Ps. disseminata** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 524. Cook. Illustr. t. 657, f. 2. Pat. Tab. anal. IV, p. 160, f. 351.

Sporerna äggrundt elliptiska, purpurbruna, 6—8 = 3—4 mm. Basiderna klubblika. Cystiderna spolfformiga, 36—43 = 14—16 mm.? Parafyserna kantigt äggrunda.

Murkna löfträdsstubb., äfven på mulljord, h. o. d. i södra Finl.

LXXVI. Gomphidius Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXVII, 525.

Basiderna 4-sporiga, bukigt klubbformiga. Cystiderna cylindriska, utskjutande. Sporerna aflånga, med oljedroppar, svartaktiga eller mörkgråa.

Öfversigt af arterna:

- * Lamellerna gråaktiga.
 - † Fosen vid basen gul glutinosus.
 - †† Foten vid basen blekröd roseus.
- ** Lamellerna slutl. bruna, med dragning i purpurrödt viscidus.

- 772. G. glutinosus** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 525.

Sporerna spolfformigt aflånga, 16—23 = 6—8 mm. Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

- 773. G. roseus** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 525.

Sporerna 20—23 = 6—7 mm., spolfformigt aflånga. Fält, back., h. o. d. i södra Finl.

774. *G. viscidus* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 526.

Sporerna aflånga, 16—23 = 6—8 mmm. Cystiderna cylindriska, mot basen afsmalnande, 125—155 = 15 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXVII. *Oncopus* Karst. Hattsv. I, p. XXVIII, 526.

775. *Onc. sterqvilinus* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 527; II, p. 235.

Syn. *Coprinus sterqvilinus* Fr. Cook. Illustr. t. 660. Pat. Tab. anal. V, p. 195, f. 437.

Sporerna äggrunda, svarta, ogenomskinliga (under mikr.), 17—21 = 11—13 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala park). 8.

LXXVIII. *Pselliophora* Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 528.

Öfversigt af arterna:

* Hatten hinntäckt.

† Hatten hvit.

A Hatten i början cylindrisk comata.

B Hatten i början äggrund ovata.

†† Hatten gråaktig atramentaria.

** Hatten hinnlös ephemeroides.

776. Ps. comata (Muell.) Karst. Hattsv. I, p. 528.

Syn. *Coprinus comatus* Fr. Pat. Tab. anal. V, p. 198, 448.

Sporerna elliptiska, svarta, $11-13=6-8$ mmm.

På feta, gräsbev. st. i städer och byar, h. o. d. i södra

Finl. (Mustiala; Helsingfors; Åbo).

777. Ps. ovata (Schæff.) Karst. Hattsv. I, p. 528.

Syn. *Coprinus ovatus* (Schæff.) Cook. Illustr. t. 659.
Pat. Tab. anal. V, p. 195, f. 439.

Sporerna svartbruna, stötande n. i grönt, elliptiska, $10-12=7-8$ mmm. Basiderna utskjutande, aflånga, mot basen afsmalnande. Parafyserna klubblika.

Feta, gräsbev. st., helst vid byar, m. r. (Åbo).

Kan på inga grunder anses vara endast en varietet af föregående.

778. Ps. atramentaria (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 529.

Syn. *Coprinus atramentarius* (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 662. Pat. Tab. anal. p. 199, f. 452.

Sporerna elliptiska eller rundadt elliptiska, svartbruna, $9-10=6$ mmm. Parafyserna omvänt äggrunda. Cystiderna m. utskjutande, aflånga, med ett litet, smalt skaft, $80-90=18-27$ mmm.

Fet mulljord vid vägar, byar, a. (Nyl.—Vasa).

779. Ps. ephemeroides (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 530.

Sporerna elliptiska, $10-14=6-7$ mmm.

Exkrem., h. o. d. i södra Finl.

* *Ps. muscorum* Karst. Hattsv. I, p. 531.

Syn. *Coprinus muscorum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 21 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879).

Sporerna äggrunda, 7—9 = 6—8 mmm.

På mossor, m. r. (Mustiala).

LXXIX. *Coprinus* (Fr.) Karst.

Syn. *Coprinus* et *Coprinellus* Karst. Hattsv. I, p. XXVIII, 531, 542.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystiderna talrika, af varierande form, ofta m. stora. Parafyserna talrika. Sporerna af mångfalldig form, svarta eller bruna.

Öfversigt af arterna:

* Sporerna svarta eller svartbruna (*Eu-Coprinus* Karst.).

† Med hulle (*Coprinus* Karst. Hattsv. I).

A Hatten fjällig eller storkullig.

a Hatten hinntäckt.

+ Hatten blåaktigt gulblek eller gråaktig.

○ Hatten besatt med spärrade, flockulliga fjäll fimetarius.

○○ Hatten luden eller filtluden.

△ Foten glatt cinereus.

△△ Foten sammetsmårig . . tomentosus.

++ Hatten snöhvitt niveus.

b Hatten hinnlös.

+ Foten flockullig eller silkesluden.

- Hatten i början flockullig.
 - △ Sporerna elliptiska . . . lagopus.
 - △△ Sporerna n. klotrunda . lagopides.
- Hatten i början spindelväfs-
 - hårig Spegazzinii.
- ++ Foten glatt.
 - Lamellerna kaffebruna . . mycenopsis.
 - Lamellerna slutl. svarta.
 - △ Lamellerna talrika.
 - : Sporerna elliptiska.
 - α Hatten gråaktigt gul-
 - blek sororius.
 - β Hatten gråaktig . . nythemerus.
 - :: Sporerna pyramidfor-
 - miga affinis.
 - △△ Lamellerna få radiatus.
- B Hatten betäckt af skimrande mjöl,
 - korn eller småfjäll.
 - a Hatten hinntäckt micaceus.
 - b Hatten hinnlös.
 - + Fotens topp icke uppsväld.
 - Foten silkesluden eller i bör-
 - jan pudrad.
 - △ Luktlösa.
 - : Lamellerna slutl. brun-
 - svarta domesticus.
 - :: Lamellerna svarta . . stercorarius.
 - △△ Illaluktande inamoenus.
 - Foten glatt, genomskinlig . ephemerus.
 - ++ Foten i toppen uppsväld . . plicatilis.
 - †† Utan hylle (*Coprinulus* Karst. Hattsv. I).
 - Hatten hinntäckt.

a Hatten i midten prickig deliquescens.

b Hatten icke prickig.

+ Hatten klibbig congregatus.

++ Hatten torr tardus.

B Hatten hinnlös.

a Lamellerna slutl. svartaktigt röd-
lätta eller kaffebruna.

+ Sporerna turbanlika eller kan-
tiga.

○ Sporerna turbanlika Boudieri.

○○ Sporerna kantiga. . . . Schroeteri.

++ Sporerna elliptiska.

○ Foten i början finluden . . proximellus.

○○ Foten glatt pellucidus.

b Lamellerna slutl. svarta.

○ Sporerna elliptiska phyllophilus.

○○ Sporerna äggrundt kantiga . miser.

** Sporerna mörkbruna (*Coprinopsis* Karst.

Hym. fenn. p. 27 (Acta Soc. pro Faun.
et Flor. fenn., vol. II, 1881).

† Foten bar. phæosporus.

†† Foten pudrad Friesii.

780. C. fimetarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 532.
Cook. Illustr. t. 669.

Sporerna elliptiska, 15—18 = 9—12 mmm.

Gödselstäd., fet jord, drifbänk, a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **macrorhizus** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533.
Cook. Illustr. t. 670.

Drifbänk., m. r. (Mustiala).

- 781. *C. cinereus*** (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533.
Cook. Illustr. t. 672, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, kaffebruna och ogenomskinliga (under mikr.), 9—12 = 7—9 mmm.

Fet jord och gödselstäd., tillsammans med föreg., m. r. (Mustiala).

God art; icke, såsom Quélet antager, en form af föreg.

- 782. *C. tomentosus*** (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 533.
Skog. och trädgård., på gödsl. jord, m. r. (Mustiala).

- 783. *C. niveus*** (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 534. Cook.
Illustr. t. 672, f. 2. Pat. Tab. anal. V, p. 196, f. 442.

Sporerna äggrunda, oregelbundna, svarta, ogenomskinliga (under mikr.) 14—17 = 8—14 mmm.

Företrädesvis hästexkrem., h. o. d. i södra Finl.

- 784. *C. lagopus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 534. Cook.
Illustr. t. 681. Pat. Tab. anal. p. 197, f. 445.

Sporerna elliptiska, svarta, ogenomskinliga (under mikr.), 11—13 = 6 mmm. Cystiderna m. utskjutande, aflångt äggformiga.

Lund., på fukt. och skugg. st., h. o. d. i Tammela.

- * ***C. Albertinii*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22
(Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 5: 1879)
Hattsv. I, p. 535.

Sporerna elliptiska, ogenomskinliga (under mikr.), 10—19 = 6 mmm.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

- 785. C. lagopides** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 23 (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879). Hattsv. I, p. 535, II, p. 235; Symb. ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 9: 1882, p. 48). Icon. f. L.

Hatten blekgrå, i midten blåaktigt gulblek, besatt med hvita fjäll. Foten i toppen flockulligt mjölig. Sporerna n. klotrunda, oregelbundna, svarta (under mikr.), 6—8 = 5—6 mmm.

Mulljord, m. r. (Mustiala).

- 786. C. Spegazzinii** Karst. Hattsv. I, p. 550. Symb. ad Myc. Fenn. VII (1880), p. 5. Icon. f. LI.

Sporerna elliptiska, bruna och n. ogenomskinliga (under mikrosk.), 9—14 = 5—6 mmm. Cystiderna kolflika, 18—30 mmm. tjocka.

I blomkrukor, m. r. (Mustiala).

- 787. C. mycenopsis** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 8 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 6: 1881).

Hatten m. tunn, i början klockformig, sedan platt, klimjölig, snart bar, klufvet fårad, gråaktigt sotbrun, med hvälfad, dadelbrun disk, 3—7 cm. bred. Foten pipig, uppåt lindrigt afsmalnande, glatt, upptill n. fint flockullig och strimmig, snöhvitt, ända till 14 cm. hög, vid basen ända till 0,5 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, jemnsmala, purpurfärgadt bruna. Sporerna elliptiska eller äggrunda, bruna och n. genomskinliga (under mikr.), 7—8 = 4 mmm.

Äng., m. r. (Mustiala). 9.

- 788. *C. sororius*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII, p. 9
(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 6: 1881).

Lik föreg., men mindre. Hatten bar (från början?).
omkr. 2 cm. bred. Foten slät, otydligt flockullig, vitaktig,
genomskinlig, 5—6 cm. lång. Lamellerna först vitaktiga
eller gråaktiga, sedan svarta. Sporerna elliptiska, bruna och
ogenomskinliga (under mikr.), 9—12 = 6—7 mmm.

Äng., på gräs- och mossbev. st., m. r. (Mustiala). 9.

- 789. *C. nycthemerus*** Fr. Karst. Hattsv. I, p. 536. Symb.
ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et
Flor. fenn., 9: 1882, p. 48). Cook. Illustr. t. 682,
f. 2.

Hatten blåaktigt gulblek eller askgrå, stundom rökgrå,
med liten, nedtryckt, rödbrunaktig disk, 0,5—2 cm. bred.
Foten uppåt afsmalnande, n. glatt, vitgrå, genomskinlig, torr
glänsande vit, 2—10 cm. hög, 1—3 mm. tjock. Sporerna
elliptiska, under mikr. ogenomskinliga, 12—15 = 6—8 mmm.

Gödsl. st., h. o. d. i Tammela.

- 790. *C. affinis*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 21
(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879);
Hattsv. I, p. 536. Icon., f. LII.

Sporerna pyramidformiga, under mikr. ogenomskinliga,
6—8 = 5—7 mmm.

Bar jord, äfven på ved, m. r. (Mustiala).

- 791. *C. radiatus*** (Bolt.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 536.
Cook. Illustr. t. 683, f. 1. Pat. Tab. anal. V, p.
179, f. 450.

Sporerna elliptiska eller rundadt elliptiska, svarta, 8—10 = 6—8 mmm.

Skogstr., på förtork. exkrem., a. i södra Finl.

792. C. micaceus (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 537.

Cook. Illustr. t. 673.

Sporerna äggrundt elliptiska, brunsvarta, 6—10 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna aflångt klotformiga, 130—140 = 40—45 mmm.

Trädgård., skog., äfven på murkna stubb., h. o. d. (Nyl.—Vasa).

* **C. marcescens** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 23.

Hattsv. I, p. 537.

Sporerna äggrundt elliptiska, ofta oliksidiga, bruna och genomskinliga (under mikr.), 6—9 = 4—6 mmm.

Lund., bland löf, m. r. (Mustiala).

793. C. domesticus (Pers.) Fr. Icon. t. 140, f. 3. Karst.

Hattsv. I, p. 539. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22.

Sporerna sferiskt elliptiska, 8—9 = 5—6 mmm.

Gator, trädgård., på fet jord, äfven på murken ved, m. r. (Mustiala). 7, 8.

794. C. stercorarius Fr. Karst. Hattsv. I, p. 539. Cook.

Illustr. t. 685, f. 1.

Sporerna elliptiska, 6—8 = 3—4 mmm.

Gödsl. st., exkrem., vid väg., m. r. (Mustiala).

- 795. *C. inamoenus* Karst.** (*Grevillea* n:o 42, p. 63). Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 22 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879. Hattsv. I, p. 539. Icon f. IV.

Sporerna elliptiska, bruna och ogenomskinliga (under mikr.), 7—11 = 4—6 mmm.

Hög. af förmultn. löf, m. r. (Mustiala).

- 796. *C. ephemerus* (Bull.) Fr.** Karst. Hattsv. I, p. 540. Cook. Illustr. t. 685, f. 2. Pat. Tab. anal. V, p. 198, f. 449.

Sporerna elliptiska, svartbruna, 7—10 = 4—6 mmm. Cystiderna m. utskjutande, elliptiska, 50—70 = 25—30 mmm. Parafyserna äggrundt rundade. Basiderna utskjutande, upp-svälldt klubblika.

Fet och gödsl. jord, a. (Nyl.—Lapl.)

- 797. *C. plicatilis* (Curt.) Fr.** Karst. Hattsv. I, p. 541. Cook. Illustr. t. 686, f. 1. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 24, f. 556.

Sporerna n. elliptiskt klotrunda, oregelbundna, brunaktigt svarta, 10—14 = 6—9 mmm. Basiderna klubblika. Cystiderna äggrundt klubbformiga, 40—50 = 18—25 mmm., utskjutande.

Fält, trädgård., vid väg., t. a. i södra Finl.

- 798. *C. deliquescens* (Bull.) Fr.** Cook. Illustr. t. 678. Syn. *Coprinellus deliquescens* Karst. Hattsv. I, p. 542. Skog., på stubb., bland löf och mossor, m. r. (Åbo).

799. C. congregatus (Bull.) Fr. Cook. Illustr. t. 679.

Syn. *Coprinellus congregatus* Karst. Hattsv. I, p. 543.

Fet jord, m. r. (Åbo).

800. C. tardus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 20

(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 5: 1879).

Icon. f. XIX. Cook. Illustr. t. 719.

Syn. *Coprinellus tardus* Karst. Hattsv. I, p. 543.

Sporerna äggrunda, n. kantiga, oregelbundna, 12—15
= 7—9 mmm.

Bar jord, m. r. (Mustiala park).

801. C. Boudieri Quél. Bull. Soc. Franç. 1877, p. 321,

t. 5, f. 4. Karst. Hattsv. I, p. 541.

Sporerna kägellika, i båda ändarne afstympade, i den
öfre derjämte försedd med en liten vårta, svarta, 10—12=6—7
mmm.

Brända mark., h. o. d. i södra Finl.

802. C. Schræteri Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p.

20 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5:

1879). Hattsv. I, p. 543.

Sporerna äggrunda, klotrunda eller elliptiska, kantiga,
under mikr. bruna och genomskinliga, 13—15=8—12 mmm.

Koexkrem., m. r. (Mustiala).

803. C. proximellus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI,

p. 20.

Syn. *Coprinellus proximellus* Karst. Hattsv. I, p. 544.

Sporerna elliptiska, under mikr. n. genomskinliga, 10—13
=5—7 mmm.

Gödsl. st., m. r. (Mustiala).

804. C. pellucidus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p.
61 (1883).

Syn. *Coprinus diaphanus* Quél. Bull. Soc. Bot. Franç.
1877, t. V, f. 7.

Coprinellus pellucidus Karst. Hattsv. II, p. 236.

Sporerna elliptiska, under mikr. genomskinliga, 7—9=4
mmm.

Koexkrem., m. r. (Mustiala).

805. C. phyllophilus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p.
21 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5:
1879).

Syn. *Coprinellus phyllophilus* Karst. Hattsv. I, p. 544.

Sporerna elliptiska, under mikr. ogenomskinliga, 10—13
=5—7 mmm.

På löf, m. r. (Mustiala).

806. C. miser Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 61
(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 9: 1883).
Icon. f. XXIX.

Syn. *Coprinellus miser* Karst. Hattsv. II, p. 236.

Sporerna äggrunda, kantiga eller rundadt elliptiska, un-
der mikr. ogenomskinliga, 7—9 = 6—8 mmm.

Hästgöds., m. r. (Mustiala).

- 807. C. phæosporus** Karst. Hattsv. II, p. 236. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 9 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881).

Sporerna elliptiska, under mikrosk. ogenomskinliga och mörkbruna, 9—15 = 5—9 mmm.

Gödsl. st., förmultn. strån, m. r. (Mustiala park).

- 808. C. Friesii** Quél. Champ. Jura et Vosges p. 129, t. 23, f. 5. Karst. Hattsv. I, p. 540. Pat. Tab. anal. V, p. 198, f. 446.

Sporerna äggrunda, n. kantiga, svartbruna. Basiderna utskjutande, klubblika. Cystiderna aflångt äggrunda.

På gräs, m. r. (Mustiala).

Växer tillsammans med föreg., *Pholiota præcox*, *Panæolus papilionaceus*, *P. campanulatus*, *P. sphinctrinis*, *Psathyrella disseminata*, *Ps. atomata*, *Deconica bullacea*.

Underfam. 3. *Cantharelleæ* Karst. Hymen. Fenn. p. 37 (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn., vol. II: 1881).

Cystider inga.

Öfversigt af släktena:

* Hyllet flocköst mjöligt. Lamellerna saftfulla *Nyctalis*.

** Hylle saknas. Lamellerna icke saftfulla.

† Lamellerna icke tuklufna.

A Hatten med fot.

a Foten central eller excentrisk.

- + Fruktlagret tydligt och regelbundet lamelligt *Cantharellus*.
 ++ Fruktlagret otydligt och oregelbundet ådrigt eller skrynkeldt *Craterellus*.
 b Foten lateral *Leptoglossum*.
 B Hatten skällik, fotlös *Leptotus*.
 †† Lamellernas egg på längden djupt tukulufven *Schizophyllum*.
-

LXXX. *Nyctalis* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XXV, 481.

Basiderna 4-sporiga. Sporererna elliptiska, hyalina.

809. *N. asterophora* Fr. Epicr. p. 371.

Syn. *N. parasitica* Karst. Hattsv. I, p. 481.

Sporerna aflånga eller elliptiska, $3 = 1 - 1,5$ mmm.

Ruttn. svamp., synnerligen *Russula adusta*, vissa regniga somrar, a. i södra Finl.

LXXXI. *Cantharellus* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVII, 238.

Basiderna 4-, 5-, 6-, 8-sporiga. Cystider inga. Sporererna elliptiska eller äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Foten tät.

† Hatten platt eller nedtryckt.

A Hatten glatt.

a Äggul *cibarius*.

b Hatten köttröd, tunn. Foten och
lamellerna gulaktiga . . . *deflectens*.

B Hatten finluden.

a Hatten nedtryckt *aurantiacus*.

b Hatten i början pucklig . . . *muscoides*.

†† Hatten trattformig *albidus*.

* Foten pipig *infundibuliformis*.

810. *C. cibarius* Fr. Karst. Hattsv. I, p. 238. Gill.
Champ. Franç. p. 352, f. Pat. Tab. anal. I, p.
12, f. 11.

Sporerna äggrunda, 8—9 = 5—6 mmm. Basiderna m.
långt skaftade, 5—8, aldrig 4-sporiga.
Skog., a. (Nyl.—Vasa).

811. *C. deflectens* Karst.

Syn. *Clitocybe cantharelloides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn.
XVII, p. 150 (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor.
fenn., 13: 1886).

Hatten n. köttig, nedtryckt och naflad, glatt, köttröd
eller gulröd, 1—2 cm. bred. Foten n. jemntjock, teml. glatt,
gulaktig, 3—4 cm. hög. Lamellerna teml. långt nedlöpande,
glesa, stundom förgrenade, ganska smala, gulaktiga.

Blandskog., bland mossor, m. r. (Mustiala). 9.

812. *C. aurantiacus* (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 238.
Gill. Champ. Franç. p. 352, f.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

Skog., äng., åkr., myrstack., spånhög., a. (Nyl.—Vasa).

Af dess många varieteter må följande omnämnas:

1. *fuscolutescens* Karst. Fung. Fenn. exs. 229. Hatten i midten brunaktig, mot kanten vit- eller gulaktig. Foten brunaktig. Lamellerna vit- eller gulaktiga.
2. *lacteus* Karst. Mjölkhvit.
3. *flavens* Karst. Hatten gulaktig. Lamellerna hvita.

813. C. muscoides (Wulf.) Karst.

Syn. *Agaricus muscoides* Wulf. (Jacqv. Misc. II, t. 16, f. 1).

Merulius umbonatus Gmel (Linn. Syst. Nat. II, p. 1430).

Cantharellus umbonatus (Gmel.) Pers. Karst. Hattsv. I, p. 239.

Cystider inga. Basiderna klubblika, långt skaftade, 40—45=6—7 mmm. Sporerne aflånga, med 1—2 oljedroppar, 6—9=2—3 mmm.

Mossiga, högländta skogstr., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

814. C. albidus Fr. Karst. Hattsv. I, p. 239.

Syn. *Merulius undulatus* Flor. Dan. t. 1293, f. 1.

Cantharellus Prescottii Weinm. (Flora 1832, p. 452).

Cantharellus parilis Weinm. Hym. Ross. p. 285.

Äng., bland mossa, m. r. (Mustiala).

815. C. infundibuliformis (Scop.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 240.

Sporerna 9—11=7—8 mmm., sferiskt elliptiska. Cystider inga.

Skog., på fukt. st., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXXII. *Craterellus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV,
119.

Basiderna 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna
elliptiska.

Öfversigt af arterna.

- * Foten gul. *lutescens*.
** Foten svartaktig *cornucopioides*.

816. *Cr. lutescens* (Pers) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 119.

Sporerna elliptiska.

Berg. barrskog., på fukt. st., m. r. (Åbo).

**817. *Cr. cornucopioides* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p.
119. Pat. Tab. anal. I, p. 13, f. 16. Basiderna
2-sporiga, klubblika.**

Sporerna elliptiska, 12—14 = 7—8 mmm.

Skog., h. o. d. i södra Finl.

LXXXIII. *Leptoglossum* Karst. Hattsv. I, p. XVII,
242.

Syn. *Dictyolus* Quéf. Ench. p. 139 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten glatt, med bälte *muscigenum*.
** Hatten silkesluden, utan bälte *glaucum*.

818. L. muscigenum (Bull.) Karst. Hattsv. I, p. 242.

Syn. *Agaricus muscigenus* Bull. Herb. t. 288.

Helvella dimidiata Bull. Champ. I, p. 290, t. 498,
f. 2.

Merulius muscigenus Pers. Syn. p. 493.

Merulius serotinus Pers. Myc. Eur. II, p. 22.

Cantharellus muscigenus Fr. Syst. Myc. t. 323. Pat.
Tab. anal. I, p. 12, f. 12.

Sporerna äggrunda, små. Basiderna klubblika. Cystider inga.

På mossor, äfven på halmtak, m. r. (Åbo).

819. L. glaucum (Batsch) Karst. Hattsv. I, p. 242.

Syn. *Agaricus glaucus* Batsch. Elench. Cont. I, p. 169.
f. 123.

Peziza foliacea Holmsk. Otia II, p. 42, t. 23.

Merulius foliaceus Pers. Myc. Eur. II, p. 24.

Cantharellus glaucus Fr. Epicr. p. 368.

Cystider inga. Basiderna klubblika, 25—35 = 6—7 mmm.

Sporerna äggrunda, 5—6 = 4 mmm.

Sandjord, m. r. (Mustiala).

LXXXIV. *Leptotus* Karst. Hattsv. I, p. XVII, 242.

Syn. *Dictyolus* Quél. Ench. p. 139 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda eller n. klotrunda.

Öfversigt af arterna:

- * Lamellerna nätlikt förenade *retirugus*.
 ** Lamellerna sinsemellan fria *lobatus*.

820. *L. retirugus* (Fr.) Karst. Hattsv. I, p. 243.

Syn. *Merulius reticulatus* Gmel. (Linn. Syst. Nat. II, p. 1401).

Cystider inga. Basiderna skaftade, 6 mmm. tjocka. Sporererna äggrunda, sferiskt elliptiska eller n. klotrunda, 6—9=5—6 mmm.

På mossor, h. o. d. i Tammela socken och Åbotrakten.

821. *L. lobatus* (Pers.) Karst. Hattsv. I, p. 243.

Syn. *Cantharellus lobatus* Pat. Tab. anal. I, p. 12, f. B.

Sporerna äggrunda eller n. klotrunda, 6—9=5—6 mmm.

Cystider inga.

Fukt. st., på mossor, r. (Åbo; Tammela).

LXXXV. *Schizophyllum* Fr. Karst. Hattsv. I, p. XVIII, 245.

Basiderna 4-sporiga. Sporererna cylindriska.

822. *Sch. alneum* (Linn.) H. Karst. (Deutsch. Flor. p. 99).

Syn. *Agaricus alneus* Linn. Fl. Svec. 1242.

Schizophyllum commune Fr. Karst. Hattsv. I, p. 245.

Sporerna cylindriska, krökta, 4—6=1—2,5 mmm.

Löfträdsstamm., t. r. (Kalvola; Tammela; Åbo; Helsingfors).

Af G. Winter (Pilze, p. 493) uppgifvas oriktigt sporerna vara klotrunda, 2,5 mmm. i diam.

Fam. II. *Polyporineae* Fr.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Boletineae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16).

Syn. *Boleti* Quél. Ench. p. 155.

Fruktlagret pipigt, ofta olikartadt fruktkroppens substans samt bestående af från denna och sinsemellan lätt skilda pipor.

Underfam. 2. *Polyporaceae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 17).

Fruktlagret porigt, likartadt fruktkroppens substans samt med denna utgörande en sammanhängande massa.

Underfam. 3. *Merulieae* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 19). Hymen. Fenn. p. 32.

Fruktlagret vaxartadt, med hoptrasslade lameller, oregelbundna fällar eller afbrutna veck.

Underfam. 1. *Boletineae* Karst.

Öfversigt af släktena.

* Piporna tätt sammanpackade, lätt lossnande.

† Sporerna rosenröda Tylopilus.

†† Sporerna brunaktigt lerbärgade. Piporna smutsigt hvita eller gråa . . . Krombholzia.

†† Sporerna gula eller rostfärgade.

A Piporna långa, i mynningen regelbundna.

a Foten försedd med ring Cricunopus.

b Foten utan ring.

+ Foten grof, nätådrig, nedtill uppsväld Tubiporus.

++ Foten icke nätådrig, jemntjock Boletus.

B Piporna m. korta, i mynningen ore-gelbundna, veckade eller slingrande Gyrodon.

** Piporna fria, från hvarandra fullkomligt skilda.

† Fruktkroppen köttig, hattlik Fistulina.

†† Fruktkroppen skorplikt utbredd eller m. otydlig.

A Fruktkroppen skorplikt utbredd, hinnaktig Porothelium.

B Fruktkroppen otydlig eller n. saknas Solenia.

LXXXVI. *Tylopilus* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16). Hattsv. II, p. V, 2.

Syn. *Dictyopus* Quél. Ench. p. 159 pr. p.

823. *T. felleus* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 2.

Sporerna spolformiga, under mikr. glasklara, 12—16 = 4—6.

Barr- och blandskog, r. (Helsingfors; Vasa; Mustiala).

LXXXVII. *Krombholzia* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. VI, 17.

Syn. *Gyroporus* Quél. Ench. p. 161 pr. p.

Öfversigt af arterna.

* Hattens kant spindelväfshårig. Köttet löst. scabra.

** Hatten med en tydlig hinna kring de yngres kant. Köttet fast versipellis.

824. Kr. scabra (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 17. Pat. Tab. anal. I, p. 11, f. 10.

Sporerna spolfformiga, mörkt lerbärgade eller n. brungråa, 14—18 = 6 mmm., med 2—3 oljedroppar. Basiderna klubblika.

Skogstr., björkskog., a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

Den anmärkningsvärdaste af dennas många varieteter är: *niveus* (Fr.) Karst. (*Boletus niveus* Fr. Obs. I, p. III), hvit med hattens disk, fotens bas och stundom köttet spanskgrönaktiga.

825. Kr. versipellis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 17.

Sporerna spolfformiga, mörkt lerbärgade, 17—20 = 6—7,5 mmm.

Skogsäng., a. (Nyl.—Lapl.)

LXXXVIII. *Cricunopus* Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16). Hattsv. II, p. V, 3.

Syn. *Peplopus* Quél. Ench. p. 155.

Öfversigt af arterna:

- * *Piporna smala*, trinda.
 † Hatten brun luteus.
 †† Guld- eller brandgul elegans.
 ** *Piporna vida*, kantiga, sammansatta . . flavidus.

826. *Cr. luteus* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 3.

Sporerna mörkt gulbruna, elliptiska eller aflånga, 6—8 = 3 mmm.

Barrskog., på öppna pl., vid väg., a. (Nyl.—Lapl.)

827. *Cr. elegans* (Schum.) Karst. Hattsv. II, p. 4.

Sporerna elliptiska eller aflånga, under mikr. glasklara, 7—9 = 3—4 mmm.

I närheten af lärkträd, m. r. (Mustiala).

Denna intressanta svamp har ännu aldrig blifvit sedd utom under planterade lärkträd.

828. *Cr. flavidus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 4.

Sporerna elliptiskt aflånga, 8—10 = 3,5—4 mmm.

Kärrmark., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

LXXXIX. *Tubiporus* (Paul.) Karst. (Revue myc. janv. 1881, p. 16) Hattsv. II, p. V, 5.

Syn. *Dictyopus* Quél. Ench. p. 159 pr. p.

Piplagret fastväxt vid eller insänkt omkring foten. *Piporna* gula, ofta i mynningen röda. Sporerna gula, spolformiga.

Öfversigt af arterna:

- * *Piporna enfärgade* *edulis*.
 ** *Piporna i mynningen röda*.
 † Foten mönjaröd *luridus*.
 †† Foten hvit *leucopus*.

829. *T. edulis* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 5. Pat. Tab. anal. I, p. 11, f. 9.

Sporerna spolfformiga, gula, 14—16 = 4—5,5 mmm.
 Skogstr., a. (Nyl.—Lapl.)

830. *T. luridus* (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 8.
 Löfskog., m. r. (Kaita, nära Nådendal).

831. *T. leucopus* Karst. Hattsv. II, p. 9.
 Syn. *Boletus leucopus* Karst. Sydsv. Finl. Polyp. p. 17.
 Fr. Hym. Eur. p. 512.
 Tallmoar, m. r. (Pisparisti skog vid Åbo, 1858).

XC. *Boletus* (Dill.) Karst. Hattsv. II, p. VI, 9 (pr. p.)
 Syn. *Gymnopus* Quél. Ench. p. 156 et *Versipellis* Quél.
 Ench. p. 157 pr. p.
 Piplagret fastväxt eller nedlöpnande.

Öfversigt af arterna:

- * Hatten betäckt af en klibbig hinna (*Gymnopus* Quél.)

† Smaken mild.

A Foten upptill fingrynig *granulatus*.

B Foten icke fingrynig.

a Piplagret nedlöpande. Piporna sam-

mansatta *bovinus*.

b Piplagret fastväxt *badius*.

†† Skarp och brännande *piperatus*.

** Hatten torr (*Versipellis* Qué.)

† Hatten filtluden *subtomentosus*.

†† Hatten besatt med små, mörka fjäll . *variegatus*.

832. *B. granulatus* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 10. Pat.
Tab. anal. IV, p. 162, f. 355.

Sporerna ockragula, spolfformiga eller aflånga, 8—10 = 3
mmm. Cystiderna utskjutande, klubblika. Basiderna ägg-
runda, med ett cylindriskt skaft.

Barrskog, der alfven är tallmosand, r. (Tammela; Åbo).

833. *B. bovinus* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 10.

Sporerna aflånga, glasklara (under mikr.), 8—10 = 3 mmm.
Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

834. *B. badius* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 11.

Sporerna spolfformiga, ockragula, 15—20 = 5—6 mmm.
Barrskog., m. r. (Mustiala; Åbo).

835. *B. piperatus* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 11.

Sporerna aflångt elliptiska, 8—9 = 3—4 mmm.
Skog., a. (Nyl.—Lapl.)

836. B. subtomentosus (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 13.

Sporerna spolförmiga, 11—13 = 4—5 mmm.

Skogstrakt., a. (Nyl.—Lapl.)

837. B. variegatus Swartz. Karst. Hattsv. II, p. 12.

Sporerna aflångt elliptiska, 8—11 = 3—4 mmm.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

XCI. Gyrodon Opat. Karst. Hattsv. II, p. VI, 18.

Syn. *Uloporus* Quélet. Ench. p. 162.

Öfversigt af arterna:

* Hatten kullrig, mörkt kaffebrun. *G. lividus* * *labyrinthicus*.

** Hatten å ömse sidor plattad,
mörkt rödbrun *sistotrema*.

838. G. lividus (Bull.) * *labyrinthicus* (Fr.) Karst. Hattsv.

II, p. 19.

Sporerna bredt elliptiska, 5—6 = 3—4 mmm.

Sjöstrand., m. r. (Mustiala, vid Lammi).

839. G. sistotrema Fr. Karst. Hattsv. II, p. 19.

Sporerna n. cylindriska, 10—15 mmm. långa enl. Quélet.

Skog., på torra st. bland *Vaccinium*arter, m. r. (Åbo, 1858).

XCII. *Fistulina* Bull. Karst. Hattsv. II, p. VI, 20.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Sporerna äggrunda, släta, ljusröda. Hatten på sin öfra yta afsöndrande äggrunda konidier.

840. *F. hepatica* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 20.

Sporerna äggrunda, med sned spets, 4—6 = 3 mm.
Ekstubb., m. r. (Runsala).

XCIII. *Porothelium* Fr. Karst. Hattsv. II, p. VII, 20.

Sporerna elliptiska, hyalina. Basiderna klubblika. Cystider inga.

841. *P. lacerum* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 20. Fr. Icon. t. 192, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, med en grönaktig oljedroppe, 4—6 = 3 mm.

Björkbark, m. r. (Taipalmaa vid Mustiala: Kand. K. Starbäck, 1887). 7.

XCIV. *Solenia* Hoffm. Karst. Hattsv. II, p. VII, 21.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade eller cylindriska, hvita, släta.

Detta egendomliga slägte torde kanske riktigare böra ställas i närheten af *Thelephore*-slägtet *Cyphella*; vill man uppfatta hvarje särskildt rör såsom en sjelfständig fruktkropp, skulle denna skilja sig från *Cyphella*-fruktkroppen endast genom en trängre öppning.

Öfversigt af arterna:

- * *Piporna hvita*.
 † *Piporna n. silkesludna* *fasciculata*.
 †† *Piporna glatta* *candida*.
 ** *Piporna gula eller bruna*.
 † *Piporna skaftade eller päronformiga, gul-*
 bruna *ochracea*.
 †† *Piporna oskaftade*.
 A *Piporna gråbruna* *poriaeformis*.
 B *Piporna cylindriska, saffransgula* . . *crocea*.

842. S. fasciculata (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 21.

Syn. *Peziza Solenia* De C. Flor. Franç. II, p. 80.

Sporerna 6—8 mmm. i diam., hyalina, med dragning i gröngult. Basiderna 20—25 = 6—7 mmm. Cystider inga. Förmultn. ved och bark, h. o. d. i södra Finl.

843. S. candida Hoffm. Flor. Germ. II, t. VIII, f. 1.
 Karst. Hattsv. II, p. 21.

Förmultn. ved, m. r. (Åbo).

844. S. ochracea Hoffm. Karst. Hattsv. I, p. 22.

Syn. *Peziza ochracea* Pers. Syn. p. 675.

Peziza Hoffmanni Spreng. (Linn. Syst. veg. IV, p. 516).

Peziza anomala Pers. Obs. I, p. 29.

Peziza rugosa Sow. Engl. Fung. t. 369, f. 3.

Peziza stipata Pers. Myc. Eur. I, p. 270.

Tapesia anomala Fuck. Symb. myc. p. 300.

Solenia anomala Fuck. Symb. myc. Nachtr. 1, p. 2
Pat. Tab. anal.

Solenia ochracea * *S. anomala* Karst. Hattsv. II,
p. 22.

Sporerna äggrunda, $6 = 4$ mmm. Cystider inga.

Torra grenar och stamm. af åtskilliga träd och buskar,
a. (Nyl.—Lapl.)

845. *S. poriaeformis* (Pers.) Fuck. Symb. myc. Nachtr.
I, p. 2.

Syn. *Peziza anomala* γ *poriaeformis* Pers. Syn. p. 656.

Peziza poriaeformis De C. Flor. Franç. VI, p. 26.

Peziza tephrosia Pers. Myc. Eur. I, p. 271.

Tapesia poriaeformis Fuck. Symb. p. 301.

Piporna m. tätt gytrade, sammanflytande, oskaftade,
cylindriska, filtludna, gråbruna, sittande på ett blekare fär-
gadt, oregelmässigt utbreddt, fibröst underlag (mycel). Spo-
rerna cylindriska, $10-14 = 3-4$ mmm.

Sälgved, m. r. (Mustiala).

846. *S. crocea* Karst. Symb. ad myc. Fenn. XVI (1884),
p. 148.

Piporna gytrade, cylindriska, upprätta, filtludna, saff-
ransfärgade, omkr. $0,3$ mmm. höga. Sporerna klubblika, i
öfre ändan spetsade, $9-12 = 3-4$ mmm.

Torra blad af *Struthiopteris germanica*, m. r. (Sibbo vid
Söderkulla). 7.

Underfam. 2. *Polyporeae* Karst.

Öfversigt af släktena:

- * Sporerna hvita eller hvitgula. Fruktkroppen, åtminstone inuti, vit, blek, ofta stötande mer eller mindre i gult, rödt eller blått.
- † Fruktkroppen hattlik.
- A Hatten köttig.
- a Hatten enkel. Polyporus.
- b Hatten sammansatt Polypilus.
- B Hatten seg.
- a Hatten med fot. Polyporellus.
- b Hatten utan fot.
- + Porlagret slutl. lossnande . . Piptoporus.
- ++ Porlagret icke lossnande.
- Mellanväggarna tunna.
- △ Hatten köttig, utan bälten. Bjerkandera.
- △△ Hatten läderartad, med bälten Hansenia.
- Mellanväggarna tjocka.
- △ Porerna trinda, stundom aflånga, helbräddade, små eller medelstora.
- : Hatten beklädd med en tjock skorpa. Porerna lika djupa. Fomitopsis.
- :: Hatten utan skorplik beklädnad. Porerna olika djupa Pycnopus.
- △△ Porerna vida, ofta slingrande.

- : Porernas mellanväggar
helbräddade. Frukt-
lagret n. lamelligt . Lenzites.
- :: Porernas mellanväggar
sargade eller delade.
 - α Porernas mellanväggar
slutl. sargade . Dædalea.
 - β Porernas mellanväggar
helt och hållet
delade Irpex.
- †† Fruktkroppen m. tunn, upp- och
nervänd, skorplikt utbredd, ofta byssus-
artad, stundom otydlig.
 - A Porerna trinda eller kantiga.
 - a Mellanväggarna tunna.
 - + Fruktlagret sammanhängande
med hymenoforet Physisporus.
 - ++ Fruktlagret skildt från hyme-
noforet. Physisporinus.
 - b Mellanväggarna tjocka Antrodia.
 - B Porerna slingrande med helt och hål-
let delade mellanväggar Xylodon.
- ** Fruktkroppen, åtminstone inuti, mörkfär-
gad (rostfärgad, brun eller brandgul).
Sporerna ockragula, understundom hvit-
aktiga.
 - † Fruktkroppen hattlik.
 - A Med fot.
 - a Hatten filtluden.
 - + Fruktlagret icke besatt med borst Polystictus.
 - ++ Fruktlagret besatt med borst
(cystider) Onnia.

b Fruktkroppen öfverdragen med en
lackartad skorpa Ganoderma.

B Utan fot.

a Hatten i början saftfull och n. köttig Ischnoderma.

b Hatten saftlös, torr, seg.

+ Fruktkroppens inre väfnad tå-
gig. Porernas mellanväggar
tunna, oftast sargade . . . Inonotus.

++ Fruktkroppens inre väfnad bom-
ullsartad eller flocköst fnösk-
artad. Porernas mellanväg-
gar tjocka eller teml. tunna,
helbräddade.

○ Porerna trinda.

△ Hatten beklädd med en
hornartad skorpa.

: Sporerna n. färglösa . Fomes.

:: Sporerna gulbrunaktiga Elfvingia.

△△ Hatten åtminstone i bör-
jan filtluden.

: Porerna lika djupa . Phellinus.

:: Porerna olika djupa . Trametes.

○○ Porerna m. vida. Frukt-
lagret n. lamelligt . . . Lenzitina.

†† Fruktkroppen m. tunn, upp- och ner-
vänd, skorpliktbred Poria.

XCV. Polyporus (Mich.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881,
p. 17). Hattsv. II, p. VII, 22.

Syn. *Caloporus* Quél. Ench. p. 164.

Sporerna elliptiska, ägg- eller n. klotrunda.

Öfversigt af arterna:

* *Porerna* hvitaktiga eller gråaktiga *leucomelas*.

** *Porerna* gulaktiga *ovinus*.

847. *P. leucomelas* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 23.
Fr. Icon. t. 179, f. 1.

Sporerna 5—6 = 4—5 mmm.

Berg. barrskog. h. o. d. i Nyland och Tavastland.

848. *P. ovinus* (Schæff.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 23.

Syn. *Boletus fragilis* Pers. Obs. I, p. 84.

Boletus albidus Pers. Syn. p. 515.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, 3—4 = 3 mmm.

Berg. barrskog., mest på sandbotten, a. (Nyl.—Vasa).

XCVI. *Polypilus* Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 17).
Hattsv. II, p. VII, 24.

Syn. *Cladomeris* Quél. Ench. p. 167. Pat. Hym. d'Eur.
p. 137.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda
eller inga.

Öfversigt af arterna:

* Hatten köttig, med fot.

† Hatten sotfärgad *frondosus*.

†† Hatten tegelröd eller mörkgul *confluens*.

** Hatten ostartad *caudicinus*.

849. P. frondosus (Schrank) Karst. Hattsv. II, p. 25.

Syn. *Polyporus frondosus* Rostk. Pilze Deutschl. t. 18.

Boletus frondosus Flor. Dan. t. 952.

Sporerna 4—5 = 3 mmm.

Ekstubb., m. r. (Runsala).

850. P. confluens (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II, p. 26.

Syn. *Polyporus confluens* Fr. Syst. myc. I, p. 355.

Polyporus Artemidorus Lenz. Schwämm. p. 80, f. 43.

Polyporus aurantius Trog (Flora 1832, p. 354).

Sporerna 3—4 = 2—3 mmm.

Berg. barrskog., h. o. i södra Finl.

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1880, p. 9) ägg-
runda, 6—7 mmm. långa.

851. P. caudicinus (Schæff.) Karst.

Syn. *Boletus caudicinus* Schæff. Fung. t. 131, 132.

Boletus coriaceus Huds. Flor. Angl. p. 625.

Boletus tenax Bolt. Funguss. t. 75.

Boletus lingua cervina Schrank Baiersche Flor. II,
p. 618.

Boletus citrinus Plan. Flor. erford. p. 26,

Sistotrema sulphureum Reb. Flor. Neom. p. 376.

Polyporus Todari Inz. Fung. Sicil. t. II, f. 2.

Polyporus sulphureus Fr. Syst. myc. I, p. 357.

Polypilus sulphureus Karst. Hattsv. II, p. 26.

Sporerna ovala, finprickiga, hvita, 7 = 4—5 mmm.

Stammar af löfträd, synnerligen ek, m. r. (Åbo; Reso;
Merimasku; Åland).

XCVII. *Polyporellus* Karst. (Symb. ad myc. Fenn. VI, p. 23 (1879). (Rev. myc. janv. 1881, p. 17) Hattsv. II, p. VIII, 27.

Syn. *Cerioporus* Quél. Ench. p. 167 pr. p., *Leucoporus* Quél. Ench. p. 165, *Melanopus* Pat. Hym. d'Eur. p. 137.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga. Sporerna elliptiska, äggrunda eller cylindriska.

Öfversigt af arterna:

- * Foten excentrisk eller lateral, nedtill svart (*Melanopus* Pat.)
 - † Hatten fjällig eller finluden.
 - A Hatten fjällig *sqvamosus*.
 - B Hatten finluddig *umbilicatus*.
 - †† Hatten alldeles glatt.
 - A Foten i början sammetsmårig . . *picipes*.
 - B Foten glatt.
 - a Hattens kant tunn *varius*.
 - b Hatten öfverallt lika tjock . . *elegans*.
- ** Foten central, enfärgad.
 - † Hatten på ytan ojämn, fjällig eller luden.
 - A Hatten i början blek *lepideus*.
 - B Hatten i början svartaktigt eller gråaktigt brun *brumalis*.
 - †† Hatten slät, glatt. *incendiarius*.

852. *P. sqvamosus* (Huds.) Karst. Hattsv. II, p. 30.

Syn. *Boletus sqvamosus* Huds. Flor. Angl. p. 626.

Boletus caudicinus var. 1. Scop. Flor. Carn. II, p. 469.

Boletus cellulusus Lightf. Flor. Scot. p. 1032.

Boletus Juglandis Bull. Champ. p. 344.

Boletus platyporus Pers. Disp. p. 27.

Polyporus squamosus Fr. Syst. myc. I, p. 343.

Polyporus giganteus Harz. Schwämm. t. 32.

Polyporus flabelliformis Pers. Myc. Eur. II, p. 53.

Sporerna äggformiga, 12—14 = 4—5 mmm.

Gamla pilträdsstamm., m. r. (Tammela).

853. *P. umbilicatus* (Scop.) Karst.

Syn. *Boletus infundibuliformis* Pers. Disp. p. 70. Syn.
p. 516.

Polyporellus infundibuliformis Karst. Hattsv. II, p.
30.

Polyporus flavescens Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor.
Heft 28, p. 45, t. 23).

Boletus umbilicatus Scop. Flor. Carn. II, p. 466.

Boletus melanopus Pers. Disp. p. 70. Syn. p. 517.

Polyporus melanopus β *cyathoides* Fr. Syst. myc.
I, p. 348.

Polyporellus infundibuliformis * *P. melanopus* Karst.
Hattsv. II, p. 31.

Sporerna 7—9 = 2—4 mmm.

Trädrött., gren., h. o. d. i södra Finl.

854. *P. picipes* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 31.

Syn. *Polyporus varius* Grev. Scott. Crypt. Flor. t. 202.

Polyporus melanopus α *infundibuliformis* Pers. Icon.
pict. t. IV, f. 1, 2.

Polyporus nigripes Wallr. Deutschl. Krypt. Flor.
IV, p. 598.

Polyporus picipes Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 59,
f. 136.

Sporerna aflånga, med tvenne oljedroppar, $7-8 = 2$
mmm.

Gamla pilstamm., m. r. (Åbo).

855. *P. varius* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 32.

Syn. *Polyporus Boltoni* Rostk. Pilz. Deutsch. t. 24.

Sporerna $8 = 2-3$ mmm.

Gamla löfträdsstamm., t. r. (Tammela; Åbo; Jalasjärvi;
Hollola; Viborg; Jomala).

* ***P. tubæformis*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (Medd.
af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 69).
Icon. f. LIII.

Hatten öfverallt n. lika tjock, trattlik, bugtbräddad, all-
deles glatt, rödaktigt mörkbrun, 1—4 cm. bred. Foten cen-
tral, flerböjd, svartgrå, 2—4 cm. hög. Porerna hvitaktiga.

Förmultn. algren., m. r. (Mustiala). 8 (1880).

856. *P. elegans* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 32.

Syn. *Polyporus elegans* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 59,
f. 136. Rostk. t. 11.

Sporerna aflånga, med tvenne oljedroppar, $8 = 2$ mmm.

På gamla stammar och grenar af löfträd, synnerligen
Salix-arter, h. o. d. (Nyl.—Lapl.). 6, 7, 10, 11.

Var. mindre med n. regelbunden hatt och jemntjock, excentrisk fot (var. *nummularius* Fr. Rostk. [Sturm Deutsch. Flor. t. 12). Karst. Hattsv. II, p. 33.

857. P. lepideus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 27.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—5 = 0,5—1 mm.

Stamm. af löfträd, företrädesvis björk, h. o. d. (Nyl.—Kajana: K. P. Malmgren).

Var. **submurinus** Karst. Hattsv. II, p. 24.

Förmultn. ved, m. r. (Mustiala).

858. P. brumalis (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 28.

Syn. *Polyporus brumalis* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 58, f. 135.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—4 = 0,5—1 mm.

Förmultn. stamm. af löfträd, helst björk, al och ek, a. (Nyl.—Lapl. [Inari]).

859. P. incendiarius (Weinm.) Karst. Hattsv. II, p. 29.

Förkolade stubb., m. r. (Mustiala).

XCVIII. *Piptoporus* Karst. (Rev. mycol. janv. 1881, p. 17). Hattsv. II, p. IX, 44.

Sporerna cylindriska, hvita.

860. *P. betulinus* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 44.

Syn. *Placodes betulinus* Quél. Ench. p. 170.

Sporerna n. krökta, $4 = 1$ mmm.

Gamla björkar, a. (Nyl.—Lapl.)

XCIX. *Bjerkandera* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 38 (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 5: 1879).

Syn. *Bjerkandera* Karst. Hattsv. II, p. VIII, 35.*

Leptoporus Quél. Ench. p. 175 pr. p. Pat. Hym. d'Eur. p. 139.

Hatten hinnlös, utan bälten, fibrös, köttig, geléartad eller spongiös, stundom slutl. n. korkartad, inuti hvit. Sporerna äggrunda, elliptiska, aflånga eller cylindriska. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna:

1. *Eu-Bjerkandera* Karst. Hatten köttig, luden eller n. glatt. Sporerna cylindriska eller aflånga.

* Porerna hvita. Icke öfvervintrande.

† Porerna runda. Mellanväggarna merendels helbräddade.

A Porerna skilda från hymenoforet genom ett tunnt, mörkbrunt lager. Holmiensis.

B Porerna icke skilda från hymenoforet genom något färgadt lager.

a Hattens kant icke hårbräddad.

+ Hatten luden eller silkeshårig.

○ Hatten luden, grå. . . . tephroleuca.

○○ Hatten silkeshårig, hvit . subsericella.

++ Hatten glatt.

○ Hatten gulaktig eller slutl.
brun.

△ Hatten gulaktig. pallescens.

△△ Hatten hvit, slutl. brun. squalens.

○○ Hatten blek eller hvit.

△ Hatten blek eller blekgrå. chionea.

△△ Hatten hvit. acricula.

b Hattens kant hårbräddad ciliatula.

†† Porerna långsträckta, slingrande eller
labyrinthformiga. Mellanväggarna
merendels hvasskantade och sar-
gade.

A Porerna slutligen labyrinthformiga,
hvita lactea.

B Porerna flerböjda.

a Hatten vid beröring brunfläckig . fragilis.

b Hatten vid beröring till färgen
oföränderlig.

+ Porerna vid tryckning rödfläcki-
ga. Gult köttröd mollis.

++ Porerna vid tryckning till fär-
gen oförändrade.

○ Hatten blåfläckig cæsia.

○○ Hatten icke fläckig.

△ Hatten hvit trabea.

△△ Hatten hvitaktig, stötan-
de n. i brunt eller grått. destructor.

** Porerna färgade. Vanl. öfvervintrande.

† Porerna gråaktiga.

- A Hatten tjock, fast, silkesluden . . . fumosa.
 B Hatten tunn, luden adusta.
 †† Porerna gula eller bruna.
 A Porerna bruna dichroa.
 B Porerna gula.
 a Porerna ljusgula serpula.
 b Porerna guldgula amorpha.

II. *Spongipellis* Pat. Hym. d'Eur. p. 140.

Hatten i början n. geléartad eller spongiös, borst-, filt- eller stråfhårig. Sporerna äggrunda eller cylindriska.

* Hatten först spongiös.

† Porerna vid beröring mörkt rödbruna . Veinmanni.

†† Porerna vid beröring icke ändrande
färg.

A Hatten stråfhårig borealis.

B Hatten filthårigt gropig melina.

** Hatten i början n. geléartad mollusca.

861. Bj. Holmiensis (Fr.) Karst.

Syn. *Polyporus salignus* Fr. * *P. Holmiensis* Fr. Nov. Symb. p. 42. Hym. Eur. p. 544. Icon. t. 181, f. 1.

Bjerkandera pallescens (Fr.) * *Bj. pura* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 69 (1882).

Tufvad. Hattarne korkartade, hårda, tegellagda, halfva, njurformiga eller halfcirkelformiga, vid basen nedlöpande, helbräddade, släta, utan bälten, hvita eller blekaktiga, 5—15 cm. breda. Porerna understundom sargade, små, hvita, torra blekgulaktiga.

Gamla stamm. af alm och al, m. r. (Helsingfors i botaniska trädgården: W. Nylander). Winter.

862. Bj. tephroleuca (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 35.

Syn. *Polyporus tephroleucus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 26. Förmultn. trä, m. r. (Åbo; Tammela).

863. Bj. subsericella Karst. Fung. Fenn. atqve Sibir. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 11: 1884, p. 136).

Hatten köttigt seg, tunn, half, af olika form, oregelbunden, understundom afsmalnande mot basen, plattad, fint silkesluden, mot basen stundom i början n. luden, med otydliga, koncentriska fåror, vit, här och der (vid beröring) brunrödfläckig, med teml. hvass kant, omkr. 2 mm. bred. Porerna n. kantiga, grunda, likformiga, små, hvita, med tunna, hvasskantade och fintandade mellanväggar.

På gammal ved i växthusen i botaniska trädgården i Helsingfors: Edw. Wainio.

Tufvad eller ensam. Smaken n. bitter. Beslägtad med *Bj. alba* (Huds.)

864. Bj. pallescens Fr. Karst. Hattsv. II, p. 36.

Torra stamm. och gren. af löftr., h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

Sporerna äggrundt aflånga, 6 mmm. långa enligt Quélet Ass. Franç. 1883, p. 5.

865. Bj. squalens Karst. Symb. ad myc. Fenn. XVIII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 79).

Syn. *Trametes squalens* Karst. (G. Wint. Fung. Eur. et extracur. exs. n:o 3528).

Hattarne blårartadt korkartade, teml. mjuka i fuktigt tillstånd, tresidiga, långsträckta, radvis sammanflytande, utan bälten, glatta, blekaktiga, sedan rödbruna eller svartbruna, 2 mm.—2 cm. tjocka, med teml. hvass kant, oftast likväl helt och hållet skorplikt utbredda. Porerna vanl. runda, n. likformiga, trubbiga, helbräddade, små, hvitaktiga, slutl. ofta brunaktiga.

Berg. barrskog., på murkna tallstamm., 7, 8 m. r. (Mustiala i närheten af Salois-sjö).

Påminner mycket om *Trametes serialis*.

866. Bj. chionea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 36.

Sporerna aflånga, hvita, 3—5 = 1,5—2 mmm.

Förmultn. stamm. af löfträd, helst björk, h. o. d. i södra Finl.

* **Bj. acricula** Karst. n. subsp.

Hvit. Hatten half, köttig, tunn, mjuk, n. slät, glatt, utan bälten, omkr. 3 cm. bred. Porerna teml. djupa, m. små, runda, med helbräddade mellanväggar. Smaken bitter. Lukten stark.

På granved, m. r. (Mustiala). 10 (1866).

867. Bj. ciliatula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 80). Icon. f. LIV.

Hatten köttigt seg, kretsformig, kullrig, med afsmalnad bas och utstående, hvass och hårbräddad kant, baktill fint gropigt borsthårig, vitaktig, 1—1,5 cm. bred. Porerna plana, n. runda, slutligen stundom flerböjda, mera små, hvita, med trubbiga, helbräddade mellanväggar. Sporerna aflånga eller elliptiska, n. krökta, 4—5 = 1 mmm. Basiderna klubblika, 10—15 = 4—5 mmm.

Torra grenar af gråal, m. r. (Mustiala). 10.

868. Bj. lactea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 36.

Syn. *Polyporus lacteus* Fr. Icon. t. 182, f. 1. Pat. Tab. anal. III, p. 109, f, 244. Rostk. Pilze Deutschl. t. 23.

Sporerna cylindriska, krökta, hvita, små.

Gamla trädstamm., m. r. (Mustiala).

869. Bj. fragilis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus fragilis* Fr. Icon. t. 182, f. 2.

Sporerna cylindriska, vanl. raka, 6—7 = 1—1,5 mmm.

Murken gran- och tallved, h. o. d. i södra Finl.

Sporerna elliptiska, 8 mmm. långa enligt Quélet (Ass. Franç. 1884. p. 6).

870. Bj. mollis (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus mollis* (Pers.) Icon. t. 182, f. 3.

Sporerna cylindriska, ofta n. krökta, 4—5 = 0,5—1 mmm.

Gamla tall- och granstock., h. o. d. i södra Finl.

871. Bj. cæsia (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Sporerna cylindriska, vanl. n. krökta, $3-4 = 0,5-1,5$ mmm.

Förmultn. stockar, t. a. i södra Finl.

872. Bj. trabea (Rostk.) Karst. Hattsv. II, p. 37.

Syn. *Polyporus trabeus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 28.

Förmultn. tall- och granstock., m. r. (Mustiala; Tammerfors).

873. Bj. destructor (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 38.

Sporerna cylindriska, böjda, $3-5 = 0,5-1$ mmm.

Var. 1. **undulata** (Fr.) Karst.

Syn. *Boletus sebaceus* Leys. Flor. Halens. n:o 1250.

Fruktkroppen vidt utbredd, kantad, hvitaktigt kastanjebrun.

Var. 2. **griseus** (Wint. Pilze. Band 1. Lief. 7, p. 433).

Syn. *Polyporus alutaceus* Rostk. (Sturm, Deutschl. Flor. IV Band, p. 57, t. 27).

Hatten glatt, grå.

På gammal ved, synnerligen uti qvarndammar, fuktiga boningshus, källare, m. r. (Mustiala: O. Karsten). — Angriper träd och medverkar till dess förruttelse.

874. Bj. fumosa (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 38.

Syn. *Polyporus fumosus* Pers. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 42.

Gamla pilstamm., m. r. (Helsingfors i Kaisaniemi park).

875. Bj. adusta (Willd.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Syn. *Boletus suberosus* Batsch. Elench. Cont. II, p. 119.

Boletus concentricus Schum. Enum. II, p. 387.

Poria argentea Ehrenb. Silv. Ber. p. 17.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 3—5 = 1—2 mmm.

Gamla löfträdsstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

Skiljer sig från föreg. genom tunnare och mörkare hatt.

876. Bj. dichroa (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Syn. *Polyporus dichrous* Fr. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 39.

Sporerna cylindriska, vanl. n. böjda, 4—6 = 0,5—1 mmm.

Björk- och alstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.).

877. Bj. serpula Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII
(Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14:
1887, p. 79).

Hatten köttigt seg, utbredd och uppböjd, teml. tunn, slät, n. luden, slutligen n. glatt, omkr. 3 cm. bred. Porerna olikformiga, höggula, små. Sporerna cylindriska, 3—5 = 0,5—1 mmm.

Gråal, i barkspringor, äfven på *Inonotus radiatus*, m. r. (Mustiala vid Särkjärvi sjö).

878. Bj. irregularis (Scop.) Karst.

Syn. *Boletus nitidus* Alb. et Schw. Consp. p. 258.

Boletus irregularis Sow. Engl. Fung. t. 423.

Polyporus roscoporis Rostk. Pilz. Deutschl. p. 23,
t. 12.

Bjerkandera amorpha (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 39.

Sporerna 3-4 = 1-1,5 mmm.

Förmultn. tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.)

879. Bj. Weinmanni (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 40.

Tallstock., m. r. (Mustiala).

880. Bj. borealis (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 40.

Syn. *Polyporus borealis* Fr. Syst. Myc. I, p. 366. Rostk.
Pilz. Deutschl. t. 40.

Boletus albus Schæff. Icon. t. 314?

Boletus borealis Wahl. Flor. Svec. n:o 2000.

Sporerna äggrunda, 4-5=3 mmm.

Granar, h. o. d. i södra Finl. — Angriper äfven lefvande granar och förstör dessa.

881. Bj. melina Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII
(1887), p. 80. Icon. t. LV.

Hatten först köttigt spongiös, sedan seg, half, tresidig, utan yttre bälten, filthårigt gropig, stundom slät, med utstående, hvass kant, hvitaktig, snart blekt rökfärgad, slutl. blek eller honungsgul, ända till 6 cm. lång och 2 cm. bred, vid basen ända till 4 cm. tjock. Porerna runda eller slingrande, n. labyrinthformiga, plana, små, hvitaktiga, med tunna, helbräddade mellanväggar. Sporerna cylindriska, raka eller n. böjda, 4 = 0,5 mmm.

Förmultn. björkstamm., m. r. (Mustiala). 10.

Vanligen tegellagd, utbredd på tvären, undertill platt, af fågig struktur. Lukten svag.

882. *Bj. mollusca* Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 9). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 80.

Hvit. Hatten köttig, n. geléartad, utbredd och uppböjd, på längden utsträckt, jemn och slät, med hvass kant och strödda, temligen långa och tjocka hår. Porerna runda, förlängda eller slingrande, med mjuka, sargade mellanväggar. Sporerna aflånga, räta, med 1—2 oljedroppar, 3—4 = 1—1,5 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

C. *Hansenia* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879, p. 39).

Syn. *Bjerkandera* Karst. Hattsv. II, p. VIII, 35.**

Coriolus Quél. Ench. p. 175. Pat. Hym. d'Eur. p. 139.

Hatten kork- eller läderartad, af torr beskaffenhet, luden eller stråfhårig, med bälten. Basiderna små, äggrundt klubbformiga, 4-sporiga. Cystider inga eller föga anmärkningsvärda. Sporerna äggrunda, aflånga eller n. cylindriska, små, hvita.

Öfversigt af arterna.

* Porerna i början vitaktiga eller hvita.

† Hatten borsthårig eller stråfluden . . hirsuta.

†† Hatten sammetsmårig.

A Hatten kullrig.

a Hatten vid basen hvälfad och knö-

lig, luden, opak zonata.

- b Hatten vid basen föga hvälfd, icke
knölig, finluden, hvit pubescens.
- B Hatten tillplattad.
- a Hatten hvit, opak, med otydliga
bälten velutina.
- b Hatten glänsande, med olikfärgade
bälten versicolor.
- ** Porerna i början violetta abietina.

883. *H. hirsuta* (Wulf.) Karst.

Syn. *Bjerkandera hirsuta* (Wulf.) Karst. Hattsv. II, p. 41.

Sporerna äggrunda, omkr. 3 mmm. i diam,
Löfträds stubb. och stamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

884. *H. zonata* (Fr.) Karst.

Syn. *Bjerkandera zonata* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 42.
Sporerna 6—9 = 3—4 mmm.

Stamm. af löfträd, synnerligen björk och asp, a. (Nyl.—Lapl.)

885. *H. pubescens* (Schum.) Karst.

Syn. *Bjerkandera pubescens* (Schum.) Karst. Hattsv. II,
p. 41.

Hansenia imitata Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII
(1886), p. 161.

Polyporus pubescens Rostk. Pilz. Deutschl. t. 21.

Döda stammar af björk, al och lind, h. o. d. i södra
Finl.

886. H. velutina (Pers.) Karst.

Syn. *Bjerkandera velutina* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 42.

Sporerna 3—4 = 1 mmm.

Trädstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

887. H. versicolor (Linn.) Karst.

Syn. *Bjerkandera versicolor* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 42.

Polyporus versicolor Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 62, t. 143.

Sporerna 6—8 = 2—3 mmm.

Förmultn. stubb. af löfträd, m. r. (Tammela vid kyrkan).

888. H. abietina (Dicks.) Karst.

Syn. *Bjerkandera abietina* (Dicks.) Karst. Hattsv. II, p. 43.

Sporerna aflånga, raka eller n. böjda, 4—6 = 1,5—3 mmm.

Gran-, sällan tallstock., a. (Nyl.—Lapl.).

CI. *Fomitopsis* Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18
pr. p. Hymen. Fenn. p. 31. Hattsv. II, p. 46.

Syn. *Placodes* Quéll. Ench. p. 170 pr. p. Pat. Hym.
d'Eur. p. 139 pr. p.

Polyporus Fr. pr. p.

Hatten äldre beklädd med en mer eller mindre tjock, vanl. svartaktig skorpa. Porerna lika djupa. Sporerna klotrunda eller äggrunda, hvita.

Öfversigt af arterna:

- * Hatten i början glatt.
- † Porerna i början gulaktiga *pinicola*.
- †† Porerna rödlätta *rosea*.
- ** Hatten i början luden *connata*.

889. *F. pinicola* (Swartz.) Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18.

Syn. *Boletus pinicola* Swartz. (Vet. Akad. Handl. 1810, p. 88).

Boletus fulvus et semiovatus Schæff. Icon. t. 262 o. 270.

Boletus igniarius Flor. Dan. t. 593.

Boletus marginatus Pers. Disp. p. 28.

Polyporus pinicola Fr. Syst. myc. I, p. 372.

Trametes Pini Fuck. Symb. Nachtr. I, p. 8.

Trametes pinicola Karst. Hattsv. II, p. 46.

Sporerna äggrunda, hvita.

På gran-, mindre ofta tall-, björk- och alstammar och stubb., a. (Nyl.—Lapl.)

890. *F. rosea* (Alb. et Schw.) Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 18. Fr. Icon. t. 186, f. 1.

Syn. *Trametes rosea* Karst. Hattsv. II, p. 47.

Placodes rosea Quéll. Ench. p. 171.

Polyporus rufopallidus Trog? Fr. Icon. t. 186, f. 1.

Granstockar, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

Sporerna äggrunda, fintaggiga, gulaktiga, 6 mmm. långa enligt Quélet (Ass. Franç. 1884, p. 6).

891. F. connata (Weinm.? Fr.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18).

Syn. *Trametes connata* Karst. Hattsv. II, p. 47.

Polyporus connatus Fr. Icon. t. 185, f. 2.

Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Gamla löfträdsstamm., h. o. d. (Nyl.—Nerpes).

CII. **Pycnoporus** Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 30).

Syn. *Trametes* Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. IX, 46 pr. p.

Hatten utan skorplik beklädnad. Porerna olika djupa.

Öfversigt af arterna.

* Hvita.

† Doftande odorus.

†† Luktlösa.

A Hatten tjock. Porerna hvita . . . serialis.

B Hatten n. hinnaktig. Porerna gul-

bleka Epilobii.

** Cinnoberröd cinnabarinus.

892. P. odorus (Somm.) Karst.

Syn. *Trametes odora* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 50.

Sporerna „äggrunda, hyalina, 5—6 = 3 mmm.“

Gamla stamm. af rönn och sälg, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin; Tammela).

Sporerna äggrunda, skiftande i citrongult, 7—8 mmm. långa enligt Quélet (Bull. Soc. bot. Franç. 1879, p. 229).

893. P. serialis (Fr.) Karst.

Syn. *Trametes serialis* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 50. Fr. Icon. t. 191, f. 2.

Sporerna elliptiskt cylindriska, 10—12 mmm. långa enligt Quélet?

Gran- och tallstockar, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

894. P. Epilobii Karst.

Syn. *Trametes Epilobii* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. IX, p. 361) Hattsv. II, p. 51. Fr. Hym. Eur. p. 585.

Torra stjelkar och videbark, m. r. (Tammela; Kola).

895. P. cinnabarinus (Jacqv.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18.

Syn. *Trametes cinnabarina* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 51.

Sporerna aflånga, 6—9 = 2—3 mmm.

Förmultn. löfträd, företrädesvis björk, rönn och al, h. o. p. (Nyl.—Kuusamo).

CIII. *Lenzites* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 53.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna föga anmärkningsvärda eller inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten utan bälten.

† Fruktlagret i början porigt *quercinus*.

†† Fruktlagret i början lamelligt.

A Lamellerna sinsemellan nätlikt för-
enade *sorbinus*.

B Lamellerna greniga, m. breda . . . *heteromorphus*.

** Hatten med bälten.

† Bälten otydliga, likafärgade *betulinus*.

†† Bälten olikfärgade *variegatus*.

896. *L. quercina* (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 54.

Sporerna äggrunda.

Stubb. af ek, sällan tall, r. (Runsala; Merimasku; Kyrkslätt).

897. *L. sorbina* Karst. Hattsv. II, p. 54.

Rönstock., m. r. (Mustiala).

898. *L. heteromorpha* Fr. Icon. t. 177, f. 3. Karst.
Hattsv. II, p. 55.

Sporerna rundade, 3—5 mmm. i diam.

Granstubb., m. r. (Vasa; Åland).

899. L. betulina (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 53.

Sporerna klotrunda eller elliptiskt sferiska, 5—6 mmm.
i diam.

Förmultn. löfträd, helst björk, t. a. i södra Finl.

900. L. variegata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 53.

Aspstock., m. r. (Mustiala).

CIV. Dædalea (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 51.

Sporerna äggrunda.

Öfversigt af arterna.

* Hatten slutl. n. brun mollis.

** Hatten grå eller blek.

† Hatten borsthårig med bälten unicolor.

†† Hatten n. utan bälten, med glatt kant. Oudemansii.

901. D. mollis Somm. Karst. Hattsv. II, p. 52.

Sporerna 1—1,5 mmm. i diam.

Torra stamm. af asp, björk, al och hägg, t. a. (Nyl.—Lapl.)

902. D. unicolor (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 52.

Sporerna 6—9 = 3—5 mmm.

Förmultn. löfträd, helst al och björk, a. (Nyl.—Lapl.)

903. D. Oudemansii Fr. Hym. Eur. p. 588.

Hatten kork- eller läderartad, med n. otydliga bälten, sammetshårig, askgrå, inuti hvit, med glatt, blekare kant. Porerna flerböjda, smala, tandade.

Tallved, m. r. (Helsingfors' botaniska trädgård: Edw. Wainio).

Var. **fennica** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 69.

Hatten köttigt korkartad, tunn, platt, nedlöpande och sammanväxande, borsthårigt luden, slutl. n. glatt, slät, utan bälten, blekaktig, med skarp, utstående, slutl. här och der svartaktig kant, inuti blek, omkr. 3 cm. bred. Porerna olikformiga, sargade, bleka, slutligen smutsigt brunaktiga. Sporererna äggrunda, $4 = 3$ mmm.

Tallved, m. r. (Hollola: Edw. Wainio).

CV. Irpex (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. IX, 55.

Cystiderna små eller inga.

Öfversigt af arterna.

* Hatten baktill utdragen, hängande . . . pendulus.

** Hatten sittande eller utbredd och uppböjd,
skarpt kantad.

† Porerna hvita.

A Hatten bredt njurlik, med koncentriska

fårer lacteus.

- B Hatten vidt utbredd, i öfre kanten n.
 uppböjd, slät *sinuosus*.
 †† *Porerna violetta* *fuscoviolaceus*.

904. *Irp. pendulus* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 55.

Sporerna 3—5 = 1,5—2 mmm.

Tall- och granklabbar, m. r. (Mustiala).

905. *Irp. lacteus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 56.

Sporerna 4—5 = 2—3 mmm.

Torra stamm. af rönn, björk, al och gran, h. o. d. (Nyl. —Vasa).

906. *Irp. sinuosus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 56.

Torra björk- och algrenar, h. o. d. i södra Finl. 8—4.

Var. *purus* Karst.

Glänsande hvit.

På förmultnade stamm. af *Caragana arborescens*, m. r. (Mustiala).

907. *Irp. fuscoviolaceus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 55.

Sporerna 3—5 = 1 mmm.

Gamla stamm. af barrträd, sällan björk och al, a. (Nyl. —Lapl.).

CVI. *Physisporus* Chev. Karst. Hattsv. II, p. IX, 56.Syn. *Polyporus* Fr. pr. p.*Poria* Pers. Quél. Ench. p. 178 pr. p. Pat. Hym.
d'Eur. p. 141 pr. p.

Basiderna till formen varierande. Cystiderna äggrunda, oftast inga. Sporerna klotrunda, elliptiska, äggrunda, aflånga eller cylindriska.

Öfversigt af arterna.

* Mellanväggarne n. vaxartade (*Caloporus*
Karst.).† Porerna n. runda, mörkröda eller svart-
aktigt blodröda *incarnatus*.†† Porerna vinkliga, gulaktiga eller brand-
gula.A Porerna brandgulaktiga *aneirinus*.B Porerna hvita eller höggula *expallescens*.

** Mellanväggarna sega.

† Porerna runda eller vinkliga, med mer-
endels tunna mellanväggar.

A Porerna gula eller blåhvita.

a Porerna äggula.

+ Porerna runda *vitellinulus*.++ Porerna vinkliga *aurantiacus*.

b Porerna ljusgula eller blåhvita.

+ Porerna ljusgulaktiga.

○ Porerna ljusgula.

△ Porerna runda, reguliera. *euporus*.△△ Porerna kantiga, irregu-
liera. *lacer*.○○ Porerna gulaktigt hvita . *luteoalbus*.

- ++ Porerna blåhvita *cæsioalbus*.
- B Porerna åtminstone i början hvita.
- a Porerna sammanträngda, vanligen små, runda, likformiga.
- + Mångfärgad *varicolor*.
- ++ Enfärgade.
- Porerna teml. små och fasta.
- △ Porlagret hvarfvigt . . . *crassus*.
- △△ Porlagret icke hvarfvigt.
- : Fruktkroppen vågig,
med bar kant . . . *medulla panis*.
- :: Fruktkroppen icke vågig.
- α I omkretsen n. finluddig *lenis*.
- β I omkretsen flockullig eller borstullig eller borsthårig.
- 1 Fruktkropp. i omkretsen flockullig. *corticola*.
- 2 Fruktkropp. i omkretsen borsthårig *Rostafinskii*.
- Porerna m. små.
- △ Fruktkroppen i omkretsen fransig *molluscus*.
- △△ Fruktkropp. icke fransig.
- : Fruktkroppen fastväxt vid matrix, glatt . . . *vulgaris*.
- :: Fruktkropp. fränskiljbar, vid beröring n. violett *inconstans*.

- b Porerna teml. vida, vinkliga, olikformiga.
- + Fruktkroppen med blodfärgade fläckar. sangvinolentus.
 - ++ Fruktkroppen utan fläckar.
 - Porerna vid torkning gulnande serenus.
 - Porerna oföränderligt hvita.
 - △ Myceliet inväxt. Bleka.
 - : Porerna medelstora.
 - Mjuk mucidus.
 - :: Porerna vida. Fast . vaporarius.
 - △△ Myceliet fritt.
 - : Fruktkroppen hinnaktig, med rhizomorpha liknande åsar . Vaillantii.
 - :: Fruktkroppen m. mjuk, utan åsar.
 - α Porerna djupa . . bombycinoides.
 - β Porerna m. grunda, skålformiga, glesa . reticulatus.
 - †† Porerna vida, bugtiga eller flerböjda, med teml. tjocka mellanväggar . . sinuosus.

908. Ph. incarnatus (Alb. et Schw.) Gill. Champ. Franç. p. 699. Karst. Hattsv. II, p. 57. Roum. Fung. Gall. exs. n:o 4305.

Syn. *Caloporus incarnatus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X, p. 62.

Polyporus incarnatus Fr. Icon. t. 189, f. 1.

Fruktkroppen utbredd, okantad, understundom upptill med uppböjd, tjock kant, fastväxt, luddartadt hinnaktig, hvit, slutligen jemn och och slät, glatt, ljust kötröd samt, der den är tjockare, n. korkartad, ända till 30 cm. lång och 10 cm. bred. Porerna n. vaxartade, olikformiga, n. runda, vanligen sneda och gapande, trubbiga, kött- eller blodröda, stötande än i brunt än i svart. Basiderna n. klotrunda. Cystiderna äggrunda. Sporererna äggrunda.

Förmultn. tallstubb. och stamm., h. o. d. (Ruovesi; Tyrvis; Åbo; Tammela; Kola).

909. Ph. aneirinus (Somm.) Gill. Champ. Franç. p. 698.
Karst. Hattsv. II, p. 65.

Förmultn. aspved, m. r. (Åbo).

910. Ph. expallescens Karst.

Syn. *Caloporus expallescens* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1883, p. 110).

Fruktkroppen utbredd, tunn, fastväxt, glatt, hvit, vid torkning smutsigt blekbrun, i omkretsen likartad. Porerna vaxartade, kantiga, medelstora, ganska grunda, olikformiga. Sporererna klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Murk. björkved, m. r. (Mustiala). Sept. 1867, Juli 1887.

Var. **flavidulus** Karst.

Fruktkroppen m. tunn, i omkretsen spindelväfshårig. Porerna medelstora, höggula.

Förkol. ved, m. r. (Mustiala). Sept. 1868.

911. Ph. vitellinulus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VII
(Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 6: 1881.)

Syn. *Physisporus nitidus* (Alb. et Schw.) * *Ph. vitellinulus* Karst. Hattsv. II, p. 59.

Fruktkroppen ända till 2 dm. lång och 5 cm. bred. Porerna hvarfviga, sammanträngda, m. små. Sporerna 2—3 = 1—2 mm.

Förmultn. stamm. af gråal, m. r. (Tammela vid Heinämaa).

912. Ph. aurantiacus (Rostk.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1886), p. 81.

Syn. *Polyporus aurantiacus* Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor. III, 4 Band., p. 119, t. 58.

Polyporus nidulans Fr. * *P. spongiosus* Fr. Hym. Eur. p. 548?

Fruktkroppen utbredd, köttigt korkartad, helt och hållet pomeransgul, med trubbig, slät kant och vinkluga, trubbiga porer.

Var. **Saloisensis** Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 10).

Fruktkroppen utbredd, frånskiljbar, teml. tjock, i omkretsen n. bar. Porerna tätt sammanträngda, köttiga, vinkluga, olikformiga, vanl. sneda, äggula, med tunna, fintandade mellanväggar.

På gammal tallved, m. r. (Mustiala).

Beslägtad med *Physisporus placenta* (Fr.). Antager slutligen, företrädesvis inuti, en brunaktig färg.

913. Ph. euporus Karst. Hattsv. II, p. 59.

Syn. *Polyporus euporus* Karst. (Notis. ur-Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn., IX [1868], p. 360). Fr. Hym. Eur. p. 575.

Sporerna $3 = 0,5$ mmm.

Torra vide- och aspgrönar, h. o. d. i Tammela.

914. Ph. lacer Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 69).

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, sammanflytande, tunn, mjuk, löst vidfästad, hvit, i omkretsen tunn, byssusartad och likafärgad. Porerna vinkliga eller n. runda, olikformiga, små, med m. tunna. slutl. m. sargade mellanväggar.

Tallved, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin). 3.

915. Ph. luteoalbus Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 2). Symb. ad myc. Fenn. XVIII, p. 82.

Fruktkroppen utbredd, begränsad, fränskiljbar, glatt eller n. glatt, hvit, med skiftning i gult, med m. tunnt, hinnaktigt underlag. Porerna rundade, sällan aflånga, med tunna, helbräddade, slutl. ofta sargade mellanväggar. Sporerna aflånga eller n. elliptiska, räta, $3-6 = 2$ mmm.

Murken eller förmultn. tallved, h. o. d. omkr. Mustiala.

916. Ph. cæsioalbus Karst. (Hedw. 1883, p. 177). Symb. ad Myc. Fenn. XIII, p. 4. Icon. f. XXX.

Fruktkroppen läderartadt hinnaktig, n. kretsformig, stundom sammanflytande, fränskiljbar, hvit, med teml. bred, filtartad, snövit kant. Porerna oregelbundna, runda, aflånga, vinkliga, m. små, låga, blekt blåhvita, vid torkning bleknande,

med m. tunna, stundom sargade mellanväggar. Sporerna af långa eller elliptiska, räta, oliksidiga eller n. krökta, hvita, 5—6 = 2—3 mmm.

På torr granbark, m. r. (Mustiala på Syrjä ås). 11.

917. Ph. varicolor Karst. (Thym. Mycoth. univ.) Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1880), p. 10. Hattsv. II, p. 59.

Sporerna klotrunda, 3—6 mmm. i diam.

Förmultn. alar, m. r. (Mustiala vid Salois sjö).

918. Ph. crassus Karst. n. sp.

Syn. *Physisporus obducens* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 61 pr. p.

Fruktkroppen korkartad, omkr. 1 cm. tjock. Porerna m. små, vid torkning gulnande. Porlagret hvarfvigt, 3—4 mm. tjockt.

Förmultn. tallstamm., r. (Tammela; Åbo; Helsingfors).

Genom sitt tjocka underlag lätt skild från *Physisporus obducens* (Pers.)

919. Ph. medulla-panis (Fr.) Gill. Champ. Franç. 697. Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Polyporus medulla-panis* Fr. Icon. t. 190, f. 2.

Sporerna rundadt elliptiska, 4—5 = 3—4 mmm.

Murket trä, m. r. (Tammela; Helsingfors).

920. Ph. lenis Karst. (G. Wint. Fung. Eur. et extra-eur. exs. n:o 3527). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 82).

Fruktkroppen utbredd, teml. mjuk, vidfästad, med tunt, i veden inträngande mycelie, vit, i omkretsen obegränsad och n. byssusartad. Porerna runda, aflånga eller vinkliga, små, med helbräddade mellanväggar, 1—3 mmm. djupa. Sporererna klotrunda, omkr. 1 mmm. i diam.

Murkna tallstockar i berg. barrskogar, m. r. (Mustiala vid Salois sjö). 8—10.

921. *Ph. corticola* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Fruktkroppen filtartadt hinnaktig, vidfästad, frånskiljbar, hvitaktig, stundom i fuktigt väder gråaktigt blek, med bomullsartad, n. fransad, vit kant. Porerna först grunda, n. punktformiga, runda, sedan olikformiga, rundade eller vinkliga, mera små, bleka, med tunna, stundom sargade mellanväggar.

På aspbark, h. o. d. i Tammela.

922. *Ph. Rostafinskii* Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Polyporus Rostafinskii* Karst. Myc. Fenn. III, p. 274.

Sporerna rundade, 4—6 mmm. i diam.

Albark, m. r. (Mustiala).

**923. *Ph. molluscus* (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697.
Karst. Hattsv. II, p. 62.**

Syn. *Polyporus molluscus* Fr. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 64.

Sporerna rundade eller äggrunda, 3 mmm. i diam.?

Gammalt trä, förmultn. löf osv., h. o. d. i södra Finl.

- 924. Ph. vulgaris** (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697.
Karst. Hattsv. II, p. 61.

Sporerna äggrundt klotrunda, 3—5 mmm. i diam.
Förmultn. stamm. af barr- och löfträd, a. (Nyl.—Lapl.)

* **Ph. selectus** Karst.

Syn. *Physisporus vulgaris* (Fr.) var. *flavus* Karst. Hattsv.
II, p. 62.

Förmultn. stamm. af barrträd, t. a.

- 925. Ph. inconstans** Karst. (Rev. myc. n:o 33, p. 10).
Symb. ad myc. Fenn. XVIII (Meddel. af Soc. pro
Faun. et Flor. Fenn., 14: 1887, p. 81).

Fruktkroppen utbredd, frånskiljbar, m. tunn, mjuk, bar,
vid torkning i omkretsen tunt fluluddigt klimjöligen, hvit, äldre,
ofta äfven vid beröring, antagande en ljust violettaktig färg.
Porerna sammanträngda, runda, n. hela, m. små, i torrt till-
stånd bleka eller gulaktiga. Sporerna n. krökta, 3—4 =
0,5—1 mmm.

På rutten aspved, m. r. (Mustiala). 7, 8.

- 926. Ph. sangvinolentus** (Alb. et Schw.) Gill. Champ.
Franç. p. 695. Karst. Hattsv. II, p. 62.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—6 = 0,5—1 mmm.
Ruttet trä, fuktig jord, m. r. (Tammela h. o. d.)

- 927. Ph. serenus** Karst. Hattsv. II, p. 60.

Syn. *Antrodia serena* Karst. Symb. ad myc. Fenn. VII
(1881). p. 10.

Sporerna cylindriska, vanl. n. böjda, omkr. $4=0,5$ mmm.
Aspstock., m. r. (Mustiala).

928. Ph. mucidus (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 697. Karst.
Hattsv. II, p. 61.

Sporerna elliptiskt sferiska eller n. elliptiska, $5-6 = 3-4$ mmm.

Berg. barrskog., på murkna tallstamm., h. o. d. i Tammela.

* **Ph. hians** Karst. Hattsv. II, p. 59.

Syn. *Polyporus hians* Karst. Fung. Fenn. exs. 619. Myc.
Fenn. III, p. 273.

Förkoln. tallved, m. r. (Tammela; Hollola: Edw. Wainio).

929. Ph. vaporarius (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 696.
Karst. Hattsv. II, p. 63. Fung. Gall. exs. n:o
4306.

Sporerna cylindriska, n. böjda, $4-6 = 0,5-1$ mmm.

Berg. barrskog., på gammal tallved, h. o. d. i södra Finl.

930. Ph. Vaillantii (Fr.) Gill. Champ. Franç. p. 696.
Karst. Hattsv. II, p. 63.

Sporerna elliptiska, $5-4 = 3$ mmm.

Granbark., m. r. (Tyrvis?).

931. Ph. bombycinoides Karst.

Syn. *Physisporus molluscus* (Fr.) **bombycinoides* Karst.
Symb. ad Myc. Fenn. XIV 1884), p. 21.

Fruktkroppen m. mjuk, temligen tjock, löst vidfästad, i omkretsen byssusartad. Porerna vinkliga, olikformiga, djupa, medelstora, blekaktiga, närmare kanten stora och m. grunda, med m. tunna, tandade eller sargade mellanväggar.

Murken ved, m. r. (Nyslott: O. Carlenius).

932. Ph. reticulatus (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Ruttet trä, m. r. (Mustiala).

933. Ph. sinuosus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 64.

Syn. *Polyporus sinuosus* Syst. myc. I, p. 381. Icon. t. 190, f. 1.

Döda granstamm., m. r. (Tammela).

CVII. Antrodia Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 5: 1879, p. 26).

Syn. *Trametes* Fr. pr. p.

Fruktkroppen upp- och nedvänd, utbredd. Porernas mellanväggar tjocka, trubbiga, olika djupa.

934. Antr. serpens (Fr.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI, p. 26.

Syn. *Trametes serpens* Fr. t. 192, f. 3.

Physisporus serpens Karst. Hattsv. II, p. 64.

Löfträdsstamm., r. i södra Finl.

Var. *tuber* Karst.

Fruktkroppen knölförmig, blek, omkr. 2 cm. i diam.

Murken ved, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin).

CVIII. *Physisporinus* n. gen.

Fruktkroppen utbredd, seg, läderartad. Porlagret köttigt, lätt lossnande. Sporererna ovala, medelstora.

935. *Ph. vitreus* (Pers.) Karst.

Syn. *Poria vitrea* Pers. Obs. I, p. 15.

Polyporus vitreus Fr. Syst. Myc. I, p. 381.

Polyporus xylostromeus Pers. Myc. Eur. II, p. 112.

Physisporus vitreus Gill. Champ. Franç. p. 696.

Karst. Hattsv. II, p. 61.

Sporerna ovala, spetsade, stundom sneda och stötande n. i gult, 6—9 = 4 mmm.

Murkna björkstamm., m. r. (Mustiala).

CIX. *Xylodon* (Ehrenb.) Karst. Hym. Fenn. p. 31 (Acta

Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, 1881). Hattsv.

II, p. IX, 65. Pat. Hym. d'Fur. p. 142 pr. p.

Syn. *Irpex* Fr. pr. p.

Basiderna ofta n. klotrunda. Sporererna äggrunda, hvita.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen i omkretsen filtartad . . . paradoxus.

** Fruktkroppen i omkretsen byssusartad.

- † Tänderna radställda candidus.
 †† Tänderna icke radställda, sneda . . obliquus.

936. X. paradoxus (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 65.

Döda stammar af björk och körsbärsträd, m. r. (Helsingfors?).

937. X. candidus Ehrenb. Karst. Hattsv. II, p. 66.

Basiderna n. klotrunda. Sporerna äggrunda.

Stubb. och stamm. af björk, rönn, al och vide, a. (Nyl.—Lapl. [Susijärvi]).

938. X. obliquus (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 66.

Sporerna n. äggrunda, 4—6 = 3—4 mmm.

Stubb. och stamm. af björk, rönn, al och vide, a. (Nyl.—Lapl. [Susijärvi]).

CX. Polystictus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. X, 67. Pat. Hym. d'Eur. p. 138.

Syn. *Phelloporus* Quél. Ench. p. 166. Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Basiderna klubblika eller aflånga, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna brandgula eller ockragula, bredt elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Hatten med tydliga bälten perennis.

** Hatten utan bälten Schweinitzii.

- 939. *P. perennis* (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 67.
Rostk. Pilz. Deutschl. t. 6.**

Basiderna 4-sporiga, klubblika, krökta. Sporerne bredt elliptiska, 4—5 = 2 mmm.

Tallmoar, a. (Nyl.—Lapl.).

- 940. *P. Schweinitzii* Fr. Icon. t. 179, f. 3.**

Basiderna aflånga. Cystider n. inga eller obetydliga. Sporerne bredt elliptiska, ockragula, 7 = 4—5 mmm.

På och i närheten af tallstubb., m. r. (Åbo; Tammela; Brödtorp).

CXI. *Onnia* n. gen.

Cystiderna borstlika, styfva, spetsiga, bruna.

Öfversigt af arterna.

- * Hatten sammansatt af tvänne lager . . . *circinata*.
** Hatten inuti likartad *tomentosa*.

- 941. *O. circinata* (Fr.) Karst.**

Syn. *Polystictus circinatus* Karst. Hattsv. II, p. 67.

Polyporus circinatus Fr. Icon. t. 108, f. 1.

Sporerna bredt elliptiska, 3—4 = 2—3 mmm.

Högar af granbarr, m. r. (Brödtorp i Nyland: E. Hisinger).

- 942. *O. tomentosa* (Fr.) Karst.**

Syn. *Polyporus tomentosus* Fr. Syst. Myc. I, p. 351.

Polyporus rufescens Rostk. 4, t. 7.

Polystictus tomentosus Karst. Hattsv. II, p. 67.

Sporerna bredt elliptiska. Cystiderna 30—60 = 10—15
mmm.

Barrskog., m. r. (Merimasku; Tammela vid Susikais och
Salois).

CXII. Ganoderma Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 17).

Hattsv. II, p. VIII, 33. Pat. Hym. d'Eur. p. 142
pr. p.

Syn. *Polyporus* Auctr. pr. p.

Placodes Quéél. Ench. pr. p.

Basiderna 4-sporiga, n. klotrunda. Cystiderna icke an-
märkningsvärda. Sporerna äggrunda eller elliptiska, vårtiga,
gulbrunaktiga.

943. G. lucidum (Leyss.) Karst. Hattsv. II, p. 33.

Syn. *Polyporus lucidus* Leyss. Rostk. Pilz. Deutschl. t. 13

Sporerna äggrunda eller elliptiska, 9—10=6—7 mmm.

Förmultn. stubb. och stamm. af ek, al och gran, m. r.
(Merimasku; Runsala; Vasa).

CXIII. Ischnoderma Karst. Symb. ad Myc. Fenn.

(Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 5: 1879,
p. 24). Hattsv. II, p. X, 74.

Syn. *Polyporus* Auctt. pr.

Placodes Quéél. Ench. p. 170.

Sporerna gula, rundadt elliptiska.

Öfversigt af arterna.

- * Porerna i början bleka, nakna resinosum.
 ** Porerna rostfärgade, i början öfverdragna
 med ett talgigt ludd fraxineum.

944. Ischn. resinosum (Schrad.) Karst. * **benzoinum** (Wahl.)
 Karst. Hattsv. II, p. 74.

Syn. *Polyporus benzoinus* Fr. Icon. t. 183, f. 2.

Polyporus confluens Rostk. Pilz. Deutschl. t. 34.

Sporerna rundadt elliptiska, gulaktiga (under mikrosk.),
 4—6 = 3—4 mmm.

Barrskogar, på granstubb., h. o. d. (Merimasku; Åbo;
 Tammela; Helsingfors; Lappfjerd; Vasa).

945. Ischn. fraxineum (Bull.) Karst.

Syn. *Boletus fraxineus* Bull. Champ. t. 433, f. 2.

Polyporus fraxineus Fr. Syst. myc. I, p. 374.

Trametes fraxinea Karst. Hattsv. I, p. 48.

Placodes fraxinea Quél. Ench. p. 172.

Förmultn. stubb. och stamm. af ask, m. r. (Jomala).

Sporerna äggrundt sferiska eller sferiska, brunaktiga,
 n. färglösa (under mikr.), 6—8 mmm.

CXIV. Inonotus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 19.)

Hattsv. II, p. X, 69. Pat. Hym. d'Eur. p. 140.

Syn. *Polyporus* Auctt. pr. p.

Inodermus Quél. Ench. p. 173. Pat. Hym. d'Eur.
 p. 143.

Sporerna gula eller bleka, elliptiska. Basiderna klubb-
 formiga, 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

- * Porerna i början svafvelgula, med helbräddade mellanväggar Herbergi.
- ** Porerna i början blekaktiga eller blekt rostfärgade, med sargade mellanväggar.
- † Hatten i början stråfhårig.
- A Hymenoforet tjockt.
- a Hatten brandgul, till sin yttre del mjuk fulvus.
- b Hatten n. rostfärgad, stråfluden . hispidus.
- B Hymenoforet tunnt.
- a Hatten blekt brandgul, inuti rostbrunaktig. vulpinus.
- b Hatten inuti stötande i pomeransgult eller purpurrödt.
- + Hatten inuti stötande i pomeransgult fibrillosus.
- ++ Hatten inuti stötande i purpurrödt triqveter.
- †† Hatten i början luden.
- A Hatten i början sammetsluden, sedan med strålformiga rynkor . . . radiatus.
- B Hatten i början finluden, utan rynkor, mjuk. Sporerna bleka (*Hapalopilus* Karst.) nidulans.

I. *Eu-Inonotus*.

946. In.? Herbergi (Rostk.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 14: 1887, p. 86).

Syn. *Polyporus Herbergi* Rostk. (Sturm. Deutschl. Flor. p. 35, t. 18.

Polyporus spongia Fr. Monogr. II, p. 268. Hym. Eur. p. 542. Icon. t. 180, f. 2.

Inonotus spongia Karst. Hattsv. II, p. 69.

Sporerna rundadt elliptiska, gulaktiga, 5—6 = 4 mmm.

Stammar af asp och gran, r. (Merimasku; Tammela;

Pojo: Edw. Hisinger).

Sporerna enligt Quélet hyalina, 8 mmm. långa. Närmast beslägtad med *Polystictus Schweinitzii*.

947. In. fulvus (Fr.) Karst.

Syn. *Polyporus fulvus* Fr. Epicr. p. 465. Monogr. II, p. 270. Hym. Eur. p. 559. Icon. t. 184, f. 3.

Fomes fulvus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77.

Stammar af löfträd, helst asp, m. r. (Åbo?).

948. In. hispidus (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 70.

Syn. *Polyporus hispidus* Fr. Pat. Tab. anal. II, p. 61, f. 140.

Ekstamm., m. r. (Runsala). Observerad endast en gång.

949. In. vulpinus Fr. Karst. Hattsv. II, p. 72.

Syn. *Polyporus hispidus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 31.

Sporerna elliptiska, ockragula, 5—6 = 3 mmm.

Asp., h. o. d. i Tammela.

Närbeslägtad med *In. cuticularis* (Bull.) samt ofta förvexlad med denna.

950. In. fibrillosus Karst. Hattsv. II, p. 72.

Syn. *Polyporus fibrillosus* Karst. Sydsv. Finl. Polyp. p. 30.

Polyporus vulpinus Karst. Myc. Fenn. III, p. 268.

Sporerna 6—7 = 3—4 mmm., blekgulaktiga (under mikr.)
Asp- och tallstock., m. r. (Tammela; Sideby).

Vacker svamp, lätt skild från föreg. och öfriga samsläktningar genom sina lysande färger.

951. In. triqveter Fr. Karst. Hattsv. II, p. 73.

Syn. *Polyporus triqveter* Fr. Epicr. p. 474. Icon. t. 187, f. 1.

Var. **purpurascens** Karst. n. var.

Hatten n. glatt? svartaktigt rostbrun, inuti purpurfärgadt rostbrun, plattad, tunn, baktill utsträckt. Porerna temligen djupa, labyrinthformiga, sargade, stötande starkt i purpurrodt, små.

Murkna tallstamm., m. r. (Merimasku). Ett enda föråldradt exemplar funnet.

952. In. radiatus (Sow.) Karst. Hattsv. II, p. 72.

Sporerna rundadt elliptiska, ockragula, 4—6 = 3—4 mmm.

Torra stamm. af al, hassel och *Salix*-arter, a. i södra Finl.

* **In. scrobiculatus** Karst. Hattsv. II, p. 238. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 50.

Sporerna rundadt elliptiska, ockragula, 4—5 = 3—4 mmm.

Torra stamm. af syren, hassel och al, m. r. (Mustiala; Runsala).

II. Hapalopilus Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 18).

Syn. *Inonotus* Pat. Hym. d'Eur. p. 140.

Sporerna färglösa (under mikr.), äggrunda.

953. In. nidulans (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 71.

Hatten oftast å ömse sidor m. kullrig.

Torra rönn- och björkstammar, t. a. (Nyl.—Lapl.)

Anses af Quélet vara identisk med *In. rutilans* (Pers.).

Var. **ribicola** Karst. Hattsv. II, p. 71.

Sporerna äggrundt sferiska, glasklara (under mikr.), 2—3 = 2—3 mmm.

Torra stammar af *Ribes*-arter och hägg, m. r. (Mustiala). 8—2.

CXV. Fomes Fr. Karst. Hattsv. II, p. X, 75 pr. p.

Syn. *Placodes* Quélet. Ench. p. 170 pr. p.

Hatten beklädd med en m. hård skorpa, glatt eller i början fint flockullig. Porlagret hvarfvigt. Mångåriga. Cystider inga. Sporerna n. klotrunda, färglösa (under mikr.).

Öfversigt af arterna.

* Hatten glatt.

† Hatten inuti mjuk fomentarius.

†† Hatten inuti hård nigricans.

** Hatten i början fint flockullig igniarius.

954. F. fomentarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 76.

Sporerna?

Löfträd, företrädesvis björk, a. (Nyl.—Lapl.)

955. F. nigricans Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77. Fr. Icon.
t. 184, f. 2. Pat. Tab. anal. II, p. 60, f. 139.

Basiderna korta, rundade. Sporerna klotrunda, färglösa
(under mikr.), 6—8 mmm. i diam.

Björk, a. (Nyl.—Lapl.)

956. F. igniarius (Linn.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 77.

Syn. *Phellinus igniarius* Quél. Ench. p. 172.

Sporerna klotrunda, n. färglösa (under mikr.), 5—7
mmm. i diam.

Stamm. af löfträd, a. (Nyl.—Lapl.)

CXVI. *Elfvingia* n. gen.

Hatten beklädd med en spröd, skorpartad hud, glatt.
Cystiderna föga anmärkningsvärda. Basiderna n. klotrunda,
4-sporiga. Sporerna äggrunda, vårtfulla, gulbrunaktiga.

957. *Elfv. applanata* (Pers.) Karst.Syn. *Fomes applanatus* Karst. Hattsv. II, p. 76.*Ganoderna applanatum* Pat. Hym. d'Eur. p. 143.Sporerne äggrunda, vårtfulla, gulbrunaktiga, 6—8=5—6
mmm.

Aspstock., h. o. d. i södra Finl.

CXVII. *Phellinus* Quél. Ench. p. 172.Syn. *Trametes* Fr. Summ. Veg. Scand. p. 323 pr. p.*Fomes* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 77 pr. p.

Öfversigt af arterna:

* Porerna grunda.

† Hatten i början filtluden, slutl. glatt,

fårad salicinus.

†† Hatten sammetsmårig, n. slät, plattad . Ribis.

** Porerna m. djupa cryptarum.

958. *Ph. salicinus* (Pers.) Quél. Ench. p. 173.Syn. *Polyporus salicinus* Fr. Icon. t. 185, f. 1.*Fomes salicinus* Karst. Hattsv. II, p. 78. Icon. t. V.Sporerne rundade, glasklara (under mikr.), omkring 5
mmm. i diam.

Stamm. af vide-arter och poppel, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. *Loniceræ* (Weinm.).Syn. *Fomes conchatus* * *F. Loniceræ* (Weinm.) Karst.
Hattsv. II, p. 78.Stamm. af *Lonicera tatarica*, m. r. (Mustiala).

959. Ph. Ribis (Schum.) Quél. Ench. p. 173.

Syn. *Fomes Ribis* Karst. Hattsv. II, p. 78.

Rötter och stamm. af *Ribes*-arter, m. r. (Åbo?).

960. Ph. cryptarum (Bull.) Karst.

Syn. *Boletus cryptarum* Bull. Champ. t. 478.

Polyporus cryptarum Fr. Syst. Myc. I, p. 376.

Hym. Eur. p. 566.

Hätten kork- eller fnöskartad, utbredd och uppböjd, utan bälten, tilltryckt silkesluden, rödbrunaktigt rostbrun, inuti blekare. Porerna m. djupa, små, runda, rostfärgade. Sporerna?

Murken tallved, m. r. (Mustiala, 1887).

CXVIII. *Trametes* (Fr.) Karst.

Syn. *Trametes* Fr. Hym. Eur. p. 581 pr. p.

Fomes Karst. Hattsv. II, p. 75.

Öfversigt af arterna:

* Luktlösa.

† Hatten med koncentriska fåror . . . Pini.

†† Hatten utan koncentriska fåror . . . theleporoides.

** Luktande af fenkol odorata.

961. Tr. Pini (Brot.) Fr. Epicr. p.

Syn. *Fomes Pini* Karst. Hattsv. II, p. 79.

Sporerna n. klotrunda, gula, 4—5 mmm. i diam.

Tallstamm., h. o. d. (Nyl.—Lapl.).

* **Tr. Abietis** Karst.

Syn. *Fomes Abietis* Karst. Hattsv. II, p. 242. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 63.

Sporerna n. klotrunda, gula, 4—5 mmm. i diam.

Stammar och grenar af gamla granar, h. o. d. (Tammela; Sastmola; Jakobstad; Rasnavolok; Kola). Jemf.: E. Henning, Växtfysionomiska anteckningar från vestra Härjedalen. Stockholm, 1887 (Bihang till Kongl. Sv. Vet.-Akad. Handl. Band 13. Afd. III, n:o 4).

962. Tr. Thelephoroides Karst.

Syn. *Fomes Thelephoroides* Karst. (Revue myc. janv. 1887, p. 1). Icon. f. LVII.

Hatten n. half, n. tegellagd, plattad, gropig eller fjällig, utan bälten, smutsigt mörk- eller n. svartbrun, inuti flockös, fnöskartad, rostfärgad, med tunn, sargad, blekare kant, 4—5 cm. bred och lång. Porerna medelstora, oregelbundna och olikformiga, runda, aflånga eller n. flerböjda, öfverdragna med ett blågråaktigt stoft.

Tallstubb., m. r. (Mustiala). 8.

Såväl till formen som färgen öfverensstämmande med *Thelephora laciniata*.

963. Tr. odorata (Wulf.) Karst.

Syn. *Fomes odoratus* Karst. Hattsv. II, p. 79.

Sporerna?

Gran- och tallstockar, a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

CXIX. *Lenzitina* Karst.Syn. *Gloeophyllum* Karst. Hattsv. II, p. X, 79.*Lenzites* Auctt.

Basiderna 4-sporiga. Cystiderna oansenliga eller inga.

Öfversigt af arterna:

- * Lamellerna förgrenade eller nätlikt förgrenade *sæpiaria*.
- ** Lamellerna enkla, ogrenade.
 - † Hatten half *septentrionalis*.
 - †† Hatten utbredd och uppböjd *abietina*.

964. *L. sæpiaria* (Schæff.) Karst.Syn. *Gloeophyllum sæpiarium* Karst. Hattsv. II, p. 80.

Sporerna klotrunda, med tjock, mörk ytterhinna, 3—4 mmm. i diam.

Gamla tall- och granstock., a. (Nyl.—Lapl.).

Varierar med glattare och blekare hatt samt tunnare och sågtandade lameller (var. *serratum* Karst. n. var.). Anträffad på björkstammar vid Mustiala.**965. *L. septentrionalis* Karst.**Syn. *Lenzites septentrionalis* Karst. Enum. Fung. et Myx. in Lapp. orient. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 8: 1882, p. 199).*Gloeophyllum septentrionale* Karst. Hattsv. II, p. 80.

Björkstock., m. r. (Kuusamo; Soukelo; Kola).

966. L. abietina (Bull.) Karst.

Syn. *Lenzites abietinus* (Bull.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 54.

Förmultn. granved, m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

CXX. Poria (Hill.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII, p. 10. Hattsv. II, p. XI, 81.

Syn. *Poria* Quél. Ench. p. 178 pr. min. p.

Öfversigt af arterna.

* *Porerna* kaffebruna eller svartaktiga.

† Fruktkroppen i omkretsen upprätt och kamflikad obliqua.

†† Fruktkroppen i omkretsen nedtryckt.

A Glatt, n. utan underlag unita.

B Filtartad ferrugineofusca.

** *Porerna* gråa eller rostfärgade.

† *Porerna* rostfärgade.

A *Porerna* medelstora eller teml. stora.

a Fruktkroppen tjock.

+ *Porerna* medelstora, ganska djupa, med sargade mellanväggar ferruginosa.

†† *Porerna* teml. stora, med helbräddade mellanväggar contigua.

b Fruktkroppen teml. tunn. *Porerna* stötande i saffransgult rixosa.

B *Porerna* m. små lævigata.

†† *Porerna* gråaktiga canescens.

967. *P. obliqua* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 81.

Syn. *Polyporus obliquus* Fr. Icon. t. 188, f. 1.

Sporerna äggrundt sferiska, 4—6 = 3—5 mmm.

Torra al- och björkstamm., h. o. d. i Tammela.

968. *P. unita* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 81.

Syn. *Polyporus unitus* Pers. Myc. Eur. I, p. 93. Fr
Elench. I, p. 116. Hym. Eur. p. 570. Icon. t.
188, f. 2.

Ved och bark af tall och gran, m. r. (Asikkala: J. P. Norrlin; Pojo: Edw. Hisinger; Merimasku).

969. *P. ferrugineofusca* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor, fenn., 14: 1887, p. 82). Icon. f. LVI (*poris nimis magnis*).

Fruktkroppen utbredd, filtartad, rostfärgad, med dragning i brandgult. Porerna runda, likformiga, trubbiga, kaffebruna, m. små.

Berg. barrskog., på granbark, m. r. (Mustiala vid Salois).

970. *P. ferruginosa* (Schrad.) Karst. Hattsv. II, p. 82.

Basiderna aflångt klubbformiga. „Cystiderna aflånga, spetsiga, tjockväggiga, färgade.“

Gammal ved, m. r. (Mustiala?).

971. *P. contigua* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 82.

Syn. *Polyporus pachyus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 5.

Gamm. ved, m. r. (Helsingfors?).

972. P. rixosa Karst. Hattsv. II, p. 83.

Syn. *Polyporus croceus* Karst. Sydsv. Finl. Polyp. p. 39.

Polyporus contiguus * *P. rixosus* Karst. Myc. Fenn. III, p. 272.

Sporerna?

Granved, r. (Tammela; Åbo; Vasa).

Lik *Polyporus contiguus* Rostk. Pilz. Deutschl. t. 8.

973. P. lævigata (Fr.) Karst.

Sporerna?

På björk- och albark, h. o. d. i södra Finl.]

974. P. canescens Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 10).

Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Fruktkroppen oregelbunden och radvis utbredd, läderartad, fränskiljbar, begränsad, glatt eller n. glatt, inuti rostbrunaktig. Porerna runda eller flerböjda, ofta sneda, fasta, i början hvitaktiga, snart ljusgråa, vid tryckning brunaktiga, små eller n. medelstora, 2—3 mm. djupa. Sporerna aflånga, krökta, 5—6 = 1,5—2 mmm.

På bark af gråal, m. r. (Mustiala). 9, 10.

Underfam. 3. *Meruliceæ* Karst.

Öfversigt af släktena.

- * Fruktkroppen hattlik. Fruktlagret lamelligt tandadt Sistotrema.

** Fruktkroppen skorplikt utbredd, stundom

i öfre kanten uppböjd (hattlik). Fruktlagret nätformigt veckadt eller rynkadt.

† Fruktlagret med ytliga, nätformiga porer.

A Sporerna hvita eller gulaktiga.

a Fruktkroppen upp- och nedvänd, med uppböjd kant.

+ Fruktkroppen köttigt geléartad. Merulius.

++ Fruktkroppen hinnaktig . . Plicatura.

b Fruktkroppen utbredd, byssus-artad hinnaktig

Serpula.

B Sporerna rostfärgade Gyrophora.

†† Fruktlagret af låga veck rynkadt . . Phlebia.

CXXI. *Sistotrema* Pers. Karst. Hattsv. II, p. XI, 83.

Basiderna 6-sporiga. Cystider inga.

975. *S. confluens* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 84.

Sporerna äggrunda, hvita, 3—4 = 2—3 mmm. Basiderna 6-sporiga.

Sandjord, vid väg., på mossa, h. o. d. i Tammela.

CXXII. *Merulius* Hall. Fr. pr. p. Karst.

Fruktkroppen utbredd och uppböjd, gelatinöst broskartad. Sporerna cylindriska, hvita.

976. M. tremellosus Schrad. Spic. p. 139. Hattsv. II, p. 84.

Syn. *Agaricus betulinus* Flor Dan. t. 776, f. 1.

Xylomyzon tremellosum Pers. Myc. Eur. II, p. 30.

Sporerna 4 = 1 mmm.

Förmultn. stockar, a. (Nyl.—Lapl.)

CXXIII. Plicatura Peck. i XXIV Rep. New-York State Museum p. 76.*

Fruktkroppen utbredd och uppböjd, i midten eller baktill fastväxt, hinnaktig. Sporerna aflångt cylindriska, hvita. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

977. Pl. nivea (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius niveus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 85.

Plicatura Alni Peck (XXIV Rep. New-York State Museum, p. 76).

Troglia Alni Peck (Mycoth. univ. n:o 804). Sacc. Syll. V, p. 637.

Sporerna 3 = 1 mmm.

Torra alar, sällan björkar, a. (Nyl.—Lapl.)

978. Pl. faginea (Schrad.) Karst.

Syn. *Merulius crispus* Pers. Icon. et descr. t. 8, f. 7.

Merulius fagineus Schrad. Spic. p. 137.

* Kan med nästan lika skäl räknas till *Cantharellae* som till *Merulieae*.

Cantharellus crispus Fr. Syst. Myc. I, p. 323.

Trogia crispa Fr. Hym. Eur. p. 492. Karst. Hattsv.

I, p. 245. Pat. Tab. anal. p. 13, f. 14.

Sporerna cylindriska, böjda, 4 = 1 mmm.

Torra grenar af hassel, björk, al och rönn, h. o. d. i södra Finl.

CXXIV. *Serpula* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIV (1884), p. 31 pr. p.

Syn. *Merulius* Auctt. pr. p.

Merulius *** *Serpula* Pers. Syn. p. 496.

Fruktkroppen utbredd, i omkretsen byssusartad, skorp-lik eller flocköst hinnaktig. Sporerna mer eller mindre bredt elliptiska, hvita eller gulaktiga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen byssusartadt hinnaktig, lossnande.

† Fruktlagret färgadt.

A Fruktlagret rödt.

a Fruktkroppen guldgul aurea.

b Fruktlagret kötrödt mollusca.

B Fruktlagret smutsigt gult, slutl. oliv-

brunt himantioides.

†† Fruktlagret mjölkhvitt, med svag skift-

ning i gult fugax.

** Fruktkroppen skorpartadt fastväxt.

† Fruktkroppen hvit, med glesa, smutsigt

gula porformiga veck porinoides.

†† Fruktkroppen först blek, sedan rod-

nande serpens.

979. S. aurea (Fr.) Karst.Syn. *Merulius vastator* Fr. Syst. Myc. I, p. 329.*Merulius aureus* Fr. Elench. I, p. 62. Karst. Hattsv. II, p. 85.

Sporerna elliptiska eller n. klotrunda, gulaktiga, färglösa (under mikr.), 6—7 = 3—4 mmm.

Murken tallved, m. r. (Helsingfors; Åbo).

980. S. mollusca (Fr.) Karst.Syn. *Merulius molluscus* Fr. Icon. t. 193. Karst. Hattsv. II, p. 86.*Xylomyzon molluscum et pulchrum* Pers. Myc. Eur. II, p. 30, 32.

Sporerna äggrunda, 3—4 = 2—3 mmm., glasklara (under mikr.).

Förmultn. tallved, äfven på jord, t. a. i södra Finl.

981. S. himantioides (Fr.) Karst.Syn. *Merulius himantioides* Fr. Icon. t. 193, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 86.*Xylomyzon versicolor et croceum* Pers. Myc. Eur. II, p. 30, 33.

Sporerna äggrunda, glasklara (under mikr.), 5—6 = 4—4,5 mmm. Fruktlagret slutl. möjligt af sporerna.

Förmultn. ved af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

982. S. fugax (Fr.) Karst.Syn. *Merulius fugax* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.*Merulius interplicatus* Lasch. (Linnæa IV, p. 553).

Sporerna aflånga, krökta, glasklara (under mikr.), $3=0,5$ mmm.

Förmultn. bark och ved, h. o. d. i Tammela.

983. *S. porinoides* (Fr.) Karst.

Syn. *Merulius porinoides* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.

Xylomyzon porinoides et *pauli rugum* Pers. Myc.

Eur. II, p. 32, 33.

Ved och bark af barrträd, h. o. d. i Tammela.

984. *S. serpens* (Tod.) Karst.

Syn. *Merulius serpens* Tod. Karst. Hattsv. II, p. 87.

Fr. Icon. t. 193, f. 3.

Xylomyzon crustosum Pers. Myc. Eur. II, p. 34.

Sporerna aflånga, $4 = 1-2$ mmm.

Förmultn. gran- och tallved, t. a. i södra Finl.

CXXV. *Gyrophora* Pat. Hym. d'Eur. p. 143.

Syn. *Merulius* Auctt. pr. p.

Xylomyzon Pers. Myc. Eur. pr. p.

Fruktkroppen svampigt köttig eller hinnaktig. Sporerna rostfärgade.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen spongiös, i kanten utsipp-
rande vattendroppar, slutl. helt brun . lacrymans.
- ** Fruktkroppen hinnaktig, blekt kötröd, slut-
ligen n. olivfärgad sqvalida.

985. G. lacrymans (Wulf.) Pat.

Syn. *Merulius lacrymans* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 87.

Merulius destruens Pers. Syn. p. 496. Pat. Tab. anal. II, p. 57, f. 132.

Xylomyzon destruens Pers. Myc. Eur. II, p. 27.

Sporerna äggrunda, olikssidiga, intensivt gulbruna, 10–12 = 5–6 mm. Basiderna klubbformigt cylindriska.

Slöjdadt trä i källare, boningshus o. s. v. (Nyl.—Lappfjärd).

986. G. squalida (Fr.) Pat.

Syn. *Merulius squalidus* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 88.

Stockar, företrädesvis i trummor, m. r. (Helsingfors enl. W. Nylander).

CXXVI. Phlebia Fr. Karst. Hattsv. II, p. XI, 88.

Sporerna cylindriska, hvita.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen röd aurantiaca.
 ** Fruktkroppen hvit centrifuga.

987. Phl. aurantiaca (Sow.) Karst.

Syn. *Auricularia aurantiaca* Sow. Engl. Fung. t. 291.

Phlebia radiata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 86.

Sporerna cylindriska, n. böjda, 4–5 = 1–2 mm.

Torra löfträd, h. o. d. i södra Finl.

Var. 1. **merismoides** Fr.

Syn. *Phlebia merismoides* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 88.

Pat. Tab. anal. II, p. 58, f. 133.

Mossbeklädda trädstamm., mossa, m. r. (Åbo; Mustiala).

Var. 2. **contorta** Fr.

Syn. *Phlebia contorta* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 89. Roum.

Fung. Gall. n:o 4308.

Torra rönn., h. o. d. i södra Finl.

988. Phl. centrifuga Karst. Hattsv. II, p. 89.

Sporerna 5—7 = 1,5—3 mmm.

Granstockar, m. r. (Mustiala).

Fam. III. *Hydnaceæ* Fr.

Syn. *Erinacei* Quél. Ench. p. 188.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Hydneæ* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 33).

Fräktlagret taggigt.

Underfam. 2. *Grandinieæ* Karst. Hym. Fenn. p. 35.

Fruktlagret besatt med knölar eller vårtor.

Underfam. 1. *Hydneæ*.

Öfversigt af släktena:

* Taggarne hvita, stundom gulaktiga eller gröna. Sporerna hvita.

† Fruktkroppen köttig eller seg.

A Fruktkroppen köttig.

a Fruktkroppen hattlik.

+ Hatten med fot Tyrodon.

++ Hatten utan fot, half . . . Creolophus.

b Fruktkroppen korallikt förgrenad . Dryodon.

B Fruktkroppen seg.

a Fruktkroppen hattlik, utan fot . Climacodon.

b Fruktkroppen utbredd, m. tunn . Hydnum.

†† Fruktkroppen outvecklad eller n. sak-

nas Mucronella.

** Taggarne åtminstone äldre brunaktiga eller gråa. Sporererna merendels brunaktiga.

† Fruktkroppen köttig eller seg, hattlik.

A Fruktkroppen köttig Sarcodon.

B Fruktkroppen seg.

a Hatten hel, med central fot . . Calodon.

b Hatten half.

+ Med lateral fot. Pleurodon.

++ Utan fot. Sclerodon.

†† Fruktkroppen utbredd, m. tunn . . . Acia.

CXXVII. *Tyrodon* Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 19).

Hattsv. II, p. XII, 90.

Syn. *Sarcodon* Quél. Ench. p. 188 pr. p.

Basiderna aflångt klubblika, 2—4-sporiga. Cystider inga eller föga karakteristiska.

989. *T. repandus* (Linn.) Karst. Hattsv. II, p. 90.

Syn. *Hydnum repandum* Linn. Flor. Svec. n:o 1258.

Hydnum flavidum et *rufescens* Schæff. Icon. t. 318,
141.

Hydnum carnosum et *clandestinum* Batsch. Elench.
p. 111, 113.

Hydnum medium Pers. Obs. II, p. 96.

Sporerna klotrunda, 5—9 mmm. i diam.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

990. T. rufescens (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 90.

Syn. *Hydnum repandum* Bolt. Funguss. t. 88.

Sporerna äggrunda.

Skog., t. a. i södra Finl.

Nära beslägtad med föreg., möjligen endast en varietet
af denna.

CXXVIII. Creolophus Karst. Symb. ad Myc. Fenn.
VI (1879), p. 27. Hattsv. II, p. XII, 93. °

Syn. *Pleurodon* Quéf. Clav. syn. Hym. Eur. p. 198 pr. p.

Dryodon Quéf. Ench. p. 192 pr. p.

Sporerna klotrunda.

Öfversigt af arterna:

* Hatten finluden. *corrugatus*.

** Hatten beklädd med tilltryckta fibrer, i
kanten fransad *cirrhatum*.

991. Cr. corrugatus (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 93.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.

Gamla björkar, m. r. (Mustiala).

992. *Cr. cirrhatus* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 93.

Sporerna klotrunda, 2—3 mmm. i diam.

Gamla björkar, m. r. (Merimasku; Mustiala).

CXXIX. *Dryodon* Quél. Clav. syn. Hym. Eur. 198.
Karst. Hattsv. II, p. XII, 92.

Cystiderna föga anmärkningsvärda. Sporerna runda.

993. *Dr. coralloides* (Scop.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 92.

Syn. *Hydnum coralloides* Scop. Flor. Carn. II, p. 472.

Hydnum laciniatum Leers Herbar. p. 276.

Hydnum crispum Scop. Flor. Carn. p. 473.

Hydnum abietinum Schrad. Spic. p. 181.

Hydnum muscoides Schum. Enum. II, p. 394.

Sporerna klotrunda, 4—6 mmm. i diam.

Förmultn. björkstamm., h. o. d. i södra Finl. (Helsingfors; Tammela; Åbo; Merimasku etc.).

* *Dr. caput ursi* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 92.

Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.

Förmultn. björkar, h. o. d. (Tammela; Helsingfors; Kalvola etc.).

CXXX. *Climacodon* (Karst. Rev. myc. janv. 1881, p. 20). Hattsv. II, p. XII, 97.

Sporerna rundade, hvita.

994. *Cl. septentrionalis* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 97.

Sporerna rundade, 3—5 mmm. i diam.

Sjuka stamm. af åtskilliga löfträd, m. r. (Tyrvis; Helsingfors; Fagervik).

CXXXI. *Hydnum* (Linn.) Quél. Clav. syn. Hym. Eur.
p. 200 pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 98.

Syn. *Odontia* Quél. Ench. p. 194 pr. p.

Odontina Pat. Hym. d'Eur. p. 147.

Basiderna klubblika, 4-sporiga, små. „Cystiderna ofta m. utskjutande, tjockväggiga och skrynkliga.“ Sporerna runda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Taggarne hvita, ofta med åldern gulnande.

† Fruktkroppen hinnaktig.

A Taggarne korta niveum.

B Taggarne långa, hårfina crinitum.

†† Fruktkroppen icke hinnaktig.

A Fruktkroppen filtartad eller flocköst
kliartad.

a Taggarne spetsiga argutum.
(fallax).

b Taggarne trubbiga stipatum.

B Fruktkroppen mjöligt skorpartad eller
inväxt och fläcklik, stundom n. ge-
latinös.

a Fruktkroppen mjöligt skorpartad . farinaceum.

- b Fruktkroppen fläcklik.
 + Fruktkroppen gråhvitaktig subtile.
 ++ Fruktkroppen blågråaktig subgelatinosum.
- ** Taggarne gulaktiga eller gröna.
 † Taggarne gröna. viride.
 †† Taggarne gulaktiga.
 A Fruktkroppen hinnaktig, frånskiljbar. pinastri.
 B Fruktkroppen filtartadt klimjöligen. . . fallax.

995. *H. niveum* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Fruktkroppen undertill blekt guldgul. Sporerna klotrunda, 4—5 mmm. i diam.

Alved, m. r. (Åbo; Borgå; Mustiala vid Lammi).

996. *H. crinitum* Karst. Hattsv. II, p. 99. Symb. ad Myc. Fenn. IX (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1882, p. 50).

Sporerna aflånga eller elliptiska, glasklara (under mikr.), 6—9 = 3—4 mmm.

Murk. tallved, m. r. (Merimasku).

997. *H. argutum* Fr.

Syn. *Odontia arguta* Quél. Karst. Hattsv. II, p. 117.

Ruttet trä, m. r. (Merimasku).

998. *H. stipatum* Fr. Icon. t. 194, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 117.

Förmultn. ved, m. r. (Åbo?).

999. *H. farinaceum* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Ruttet trä, företrädesvis af tall, m. r. (Åbo; Mustiala).

1000. *H. subtile* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 99.

Ved och bark, m. r. (Mustiala).

1001. *H. subgelatinosum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 50.

Fruktkroppen fläcklikt inväxt, glatt, vattnigt blågråaktig, vid torkning antagande en rödbrunaktig anstrykning. Taggarne n. gelatinösa, glesa, sylformiga, likformiga, helbräddade, glatta, i början hvitaktiga, sedan gulaktiga, vid torkning rödbrunaktiga, 0,3—0,8 mm. långa, vid basen knapt 0,1 mm. tjocka. Sporerne bredt elliptiska, $6 = 4$ mmm.

Murk. björk- och tallved, m. r. (Mustiala).

1002. *H. viride* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 101.

Murk. alved, m. r. (Helsingfors i Brunsparken: W. Nylander).

1003. *H. pinastri* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 100.

Tallbark, m. r. (södra Finl.).

1004. *H. fallax* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 101.

Förmultn. ved och bark af löfträd, förnämligast ek och korkartade tickor, h. o. d. i södra Finl. (Åbo; Tammela; Kalvola etc.).

* *H. raduloides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn., 9: 1883, p. 110).

Fruktkroppen utbredd, tunn, flocköst kliartad, fastväxt, hvit, i omkretsen likartad. Taggarne m. täta, trinda, spetsiga, hela, spröda, n. likformiga, teml. stora, stoftpudrade, ofta sneda, gulaktiga (torra).

Gammal aspved, r. (Merimasku; Tammela).

CXXXII. *Mucronella* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 102.

Basiderna ensporiga. Sporerne n. klotrunda.

Öfversigt af arterna.

* Taggarne smala, spridda *calva*.

** Taggarne teml. tjocka, ordnade i begränsade grupper *aggregata*.

1005. *M. calva* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Syn. *Isaria calva* Fr. Syst. myc. III, p. 227. Sacc. Syll. IV, p. 593.

Sporerna n. klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

Murk. tallved, h. o. d. i södra Finl.

1005 b. *M. subtilis* Karst. n. sp.

Taggarne tätstående, m. smala och spetsiga, hvita, vid torkning knappast gulnande, knappt 1 mm. höga. Sporerne 2—4 = 2 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

1006. *M. aggregata* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Gammal ved, m. r. (Mustiala).

CXXXIII. *Sarcodon* Quél. Clav. syn. Hym. Eur. p. 195 pr. p. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 20). Hattsv. II, p. XIII, 103.

Basiderna aflångt klubbformiga, 4-sporiga. Sporerna kantiga eller taggiga, färgade.

Öfversigt af arterna:

* Hatten fjällig eller luden.

† Foten enfärgad.

A Hatten betäckt af rutformiga, fastväxta fjäll *imbricatus*.

B Hatten af ytliga och lätt lossnande fjäll fläckig *subsquamosus*.

†† Foten vid basen grå *fennicus*.

** Hatten glatt.

† Hatten regelbunden *laevigatus*.

†† Hatten oregelbunden, vågig *fragilis*.

1007. *S. imbricatus* (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 103.

Sporerna klotrunda, kantiga eller knöliga, bruna, omkring 3—5 mmm i diam.

Barrskog., a. (Nyl.—Lapl.)

1008. S. subsquamosus (Batsch.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 104.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

1009. S. fennicus Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 10).
Icon. f. LIX.

Syn. *Sarcodon scabrosus* (Fr.) var. *fennicus* Karst. Hattsv. II, p. 104.

Sporerna 4—5 mmm. i diam., klotrunda, sträfva eller n. kantiga, stötande n. i brunt (under mikr.).

Blandskog., m. r. (Tammela vid Valkjärvi).

1010. S. lævigatus (Swartz) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 104.

Sporerna klotrunda, vårtiga, blekt citrongula, 7 mmm. i diam. enligt Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 13).

Barrskog., m. r. (Åbo).

1011. S. fragilis (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 105.

Fruktkroppen vitgrå, slutl. (vid torkning) antagande en rödbrunaktig anstrykning. Taggarne i början hvitaktiga, sedan askgråa. Sporerna n. klotrunda, sträfva, n. färglösa (under mikr.), 3—4 mmm. i diam.

Barrskog., r. (Tammela flerstädes; Tyrvis).

CXXXIV. *Calodon* Quéf. Clav. syn. Hym. Eur. p. 196
pr. p. Karst. Hattsv. II, p. 106.

Basiderna klubbformigt aflånga, 4-sporiga. Cystiderna föga karakteristiska. Sporerna rundade, kantiga eller vårtiga, ockragula eller bruna, möjligen hvita hos undersl. *Phellodon*.

Öfversigt af arterna.

I. Taggarne och sporerna brunaktiga (*Eu-Calodon*).

* Hatten blå eller svafvelgul.

† Hatten blå, med central fot.

A Starkt luktande af anis svaveolens.

B Luktlös coeruleus.

†† Hatten svafvelgul, vanl. half geogenius.

** Hatten rost- eller orangegul.

† Hatten orangegul aurantiacus.

†† Hatten rostfärgad.

A Hatten innehållande blodfärgad saft. ferrugineus.

B Hatten saftlös.

a Foten tjock och styf scrobiculatus.

b Foten spenslig gracilipes.

II. Taggarne hvita (*Phellodon*, Karst.)

* Hatten och foten svartaktiga.

† Hatten och foten filtludna niger.

†† Hatten och foten glatta melaleucus.

** Hatten och foten brunaktigt askgråa cyathiformis.

1012. *C. svaveolens* (Scop.) Quéf. Karst. Hattsv. II, p. 106.

Syn. *Hydnum pullum* Fr. Obs. I, p. 133.

Sporerna n. klotrunda, knöliga, n. kantiga, brunaktiga, 6—8 mmm. i diam.

Barrskog., a. (Nyl.—Vasa).

1013. *C. coeruleus* (Vahl.) Karst. Hattsv. II, p. 106.

Fruktkroppen omvänt kägelformig. Hatten korkartad, kompakt, tjock, vågig, knölig, utan bälten, blå, fläckvis blekgrå, betäckt af ett tjockt hvitt ludd, inuti hvit-, brandgul-, rostbrun- och blåfläckig, 4—9 cm. bred. Foten kort eller m. kort (2—5 cm. hög), äfven inuti rostfärgadt brandgul, slutl. brunaktig. Taggarne likformiga, korta, först blåa, sedan brunaktiga. Sporerna n. klotrunda, sträfva, brunaktiga, 7—9 mmm. i diam.

Barrskog., t. a. i. Mustialatrakten.

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1882, p. 14) klotrunda, fintaggiga, 5—6 mmm. i diam.

1014. *C. geogenius* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 109.]

Sporerna kantiga, 3—4 mmm. i diam., gulaktiga.

Granskog., på sandjord, helst vid väg., m. r. (Mustiala).

1015. *C. aurantiacus* (Batsch.) Quélet. Karst. Hattsv. II, p. 107.

Syn. *Hydnum suberosum* var. β *aurantiacum* Batsch. Elench. Cont. II, p. 99.

Hydnum aurantiacum Pers. Syn. Add. p. XXX.

Sporerna klotrunda, n. kantiga, 4—8 mmm. i diam.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1016. *C. ferrugineus* (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 107.

Syn. *Hydnum hybridum* Bull. Champ. p. 307, t. 453, f. 2.

Sporerna kantiga, 3—4 mmm. i diam., brunaktiga.
Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1017. *C. scrobiculatus* (Fr.) Quél. Karst. Hattsv. II, p. 108.

Sporerna klotrunda, kantiga, 3—4 mmm. i diam.
Berg. barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1018. *C. gracilipes* Karst. Hattsv. II, p. 109.

Syn. *Hydnum gracilipes* Karst. Polyp. et Hydn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 362).

Sporerna klotrunda, ojemna, bruna, 2—3 mmm. i diam.
Barrskog., bland och under mossa, m. r. (Mustiala).

1019. *C. niger* (Fr.) Quél.

Syn. *Phellodon niger* Karst. Hattsv. II, p. 95. Fung. Gall. n:o 4309.

Sporerna klotrunda, vårtiga, 4 mmm. i diam.
Barrskog., r. (Tammela h. o. d.)

1020. *C. melaleucus* (Fr.) Quél.

Syn. *Phellodon melaleucus* Karst. Hattsv. II, p. 96.
Hydnum zonatum Gmel (Linn. Syst. nat. II, 2, p. 1438).

Sporerna klotrunda, n. kantiga, glasklara (under mikr.),
2—4 mmm. i diam.

Barrskog., h. o. d. i södra Finl.

1021.7 *C. cyathiformis* (Schæff.) Quél.

Syn. *Phellodon cyathiformis* Karst. Hattsv. II, p. 96.

Sporerna klotrunda, sträfva, färglösa, 2—4 mmm. i diam.
Barrskog., t. a. (Nyl.—Vasa).

CXXXV. *Pleurodon* Quél. Clav. Hym. p. 198. Karst.
Hattsv. II, p. XIII, 110.

Syn. *Leptodon* Quél. Ench. p. 191 pr. p.

Cystiderna cylindriska, föga utskjutande. Basiderna klubb-
lika, 4-sporiga. Sporerna äggrunda eller klotrunda, färglösa
(under mikr.).

1022. *Pl. auriscalpium* (Linn.) Quél. Karst. Hattsv. II
p. 110.

Syn. *Hydnum auriscalpium* Linn. Flor. Svec. n:o 1260.
Pat. Tab. anal. II, p. 63, f. 146.

Sporerna n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.
Tallkottar, a. (Nyl.—Lapl.)

CXXXVI. *Sclerodon* Karst.

Syn. *Gloiodon* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879),
p. 28. Hattsv. II, p. XIII, 110.

1023. *Sci. strigosus* (Swartz) Karst.Syn. *Gloiodon strigosus* Karst. Hattsv. II, p. 110.Sporerna klotrunda, glasklara (under mikr.), 3—5 mmm.
i diam.

Gamla löfträdsstamm., m. r. (Mustiala).

**CXXXVII. *Acia* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VI (1879),
p. 28. Hattsv. II, p. XIII, 111.**Syn. *Hydnum* Quél. Clav. Hym. Eur. p. 200 pr. p.*Odontia* Quél. Ench. p. 194 pr. p.

Öfversigt af arterna:

- * Taggarne i början gråhvita, slutl. svart-
aktiga castanea.
- ** Taggarne rostfärgade tomentosa.

* **Eu-*Acia*** Karst. Sporerna cylindriska eller aflånga,
färglösa.**1024. *Ac. castanea* (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II,
p. 111.**Syn. *Hydnum castaneum* Alb. et Schw. Consp., p. 269.*Hydnum fuscoatrum* Fr. Nov. Flor. Svec. II, p. 39.Sporerna aflånga eller cylindriska, raka eller n. böjda,
glasklara (under mikr.), omkr. $4 = 1$ mmm.Gammal ved, företrädesvis af asp, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäs-
schaguba]).

** **Aciella** Karst. n. subgen. Sporerne rundade, gulbrunaktiga.

1025. Ac. tomentosa (Schrad.) Karst.

Syn. *Hydnum tomentosum* Schrad. Spic. t. 4, f. 3.

Acia ferruginea (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 112.

Sporerna rundade, glasklara eller ljusst gulbrunaktiga (under mikr.), 4—6 mmm. i diam.

Förmultnad ved, stubbar, bark, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

Underfam. 2. *Grandinieæ*.

Öfversigt af släktena:

* Sporerne hvita.

† Fruktlagret med oregelbundna, förlängda, trubbiga vaxartade knölar . . Radulum.

†† Fruktlagret försedt med vårtlika upphöjningar.

A Fruktlagret vaxartadt. Utan cystider. *Grandinia*.

B Fruktlagret torrt. Med cystider.

a Vårtorna af cystiderna hårtoppade. *Kneiffia*.

b Vårtorna i toppen kamflikade, brunaktiga *Odontia*.

** Sporerne bruna eller gula. *Kneiffiella*.

CXXXVIII. Radulum Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIII, 113.

Sporerna aflånga eller äggrunda, hvita. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktkroppens öfre kant uppböjd. Knö-
larne hängande pendulum.
- ** Fruktkroppen fullständigt utbredd.
- † Fruktkroppen från början blottad, yttlig.
- A Fruktkroppen i början i omkretsen
byssusartad orbiculare.
- B Fruktkroppen glatt.
- a Knölarne kägellika, korta molare.
- b Knölarne m. oregelbundna, mång-
formiga, m. korta, spröda fragile.
- †† Fruktkroppen inväxt, afbarkande fagineum.

1026. R. pendulum Fr. Icon. t. 195, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 113.

Gammal bark af al och björk, m. r. (Mustiala).

1027. R. orbiculare Fr. Karst. Hattsv. II, p. 113.

Sporerna cylindriskt äggrunda, n. böjda, hvita, 2—3 = 0,5—1 mmm.

Torra stamm. och grenar af asp, björk, al och vide, a. (Nyl.—Lapl.).

1028. R. molare Fr. Karst. Hattsv. II, p. 114.

Gamla ekstubb., m. r. (Merimasku).

1029. R. fragile Karst. (Hedw. 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, skorpartadt fastväxt, finlud-
digt kliartad, m. tunn, mjölkvit, i omkretsen likartad. Knö-

larne m. korta, m. oregelbundna och mångformiga, spröda, stundom med fina papiller, torra gulaktigt bleka. Sporerna klotrundt äggformiga, 2 mmm. i diam.

Murken björkved, m. r. (Mustiala). 8.

1030. *R. fagineum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 114.

Var. β . *betulinum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII (1883), p. 211.

Knölarne hela.

Björkved, m. r. (Mustiala). 9.

CXXXIX. *Grandinia* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 115.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda eller elliptiska, stundom kantiga.

Öfversigt af arterna:

* Sporerna jemna (*Eu-Grandinia*).

† Fruktkroppen n. slemmigt vaxartad. . mucida.

†† Fruktkroppen vaxartad.

A Fruktkroppen ockragul, sämskfärgad eller lergul.

a Vårtorna likformiga granulosa.

b Vårtorna olikformiga serialis.

B Fruktkroppen hvitaktig eller blekaktig.

a Sporerna elliptiska crustosa.

b Sporerna klotrunda terrestris.

** Sporerna kantiga (*Grandinina*) , microspora.

1031. *Gr. mucida* Fr. Icon. t. 195, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 115.

Murken björkved, m. r. (Mustiala?).

1032. *Gr. granulosa* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 115.

Gammal ved, m. r. (Mustiala?).

1033. *Gr. serialis* (Fr.) Karst.

Syn. *Corticium seriale* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 152.

Sporerna äggrundt sferiska, 4—5 = 3—4 mmm.

Tallved, a. (Nyl.—Lapl.).

1034. *Gr. crustosa* (Pers.) Fr. Epicr. p. 528.

Syn. *Odontia crustosa* Pers. Obs. II, p. 16. Karst. Hattsv. II, p. 118.

Sporerna elliptiska, 3—4 = 2 mmm.

Gammal bark, ved, tickor, h. o. d. i södra Finl.

1034 b. *Gr. terrestris* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XII, p. 111.

Fruktkroppen utbredd, skorpartadt fastväxt, m. tunn, blekaktig, i omkretsen i början spindelväfshårig, slutl. likartad. Sporerna klotrunda, 3—4 mmm. i diam.

1035. *Gr. microspora* Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, löst vidfäst, n. hinnaktig, mjuk, m. tunn, i omkretsen i början n. byssusartad, vit, torr kalk-

hvit. Vårtorna m. tättsittande, ofta sammanflytande, m. ore-gelbundna, små, n. gryniga. Sporerna klotrunda, spetsvinkligt kantiga, glasklara (under mikr.), 4 = 3 mmm. eller 2—4 mmm. i diam. Basiderna m. små, 4-sporiga. Cystider inga. Hyferna m. fina, 2—3 mmm. tjocka.

Murk. björkved, m. r. (Mustiala). 10.

CXL. *Kneiffia* Fr. *Epier.* p. 529.

Fruktkroppen utbredd, flocköst kliartad eller mjölartad, stundum hinnaktig eller i början n. köttig, likartad, torr, besatt med gröfre, rundade eller finare, tagg- eller n. borstlika, af framstickande cystider i toppen håriga vårtor. Sporerna sferiska, elliptiska eller cylindriska.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen med åldern, särdeles vid torkning sönderfallande i ett bomullsartadt ludd setigera.
- ** Fruktkroppen vid torkning oföränderlig.
 - † Fruktkroppen hinnaktig, med rundade vårtor. Sporerna äggrunda . . . papillosa.
 - †† Fruktkroppen flocköst kli- eller mjölartad, stundom yngre n. köttig.
 - A Sporerna klotrunda eller n. klotrunda.
 - a Fruktkroppen vid torkning gulnande.
 - + Vårtorna kägellika, sammantryckta, ofta sammanväxta, borstflikade irpicoides.

- ++ Vårtorna n. borstlika, glesstående ambigua.
- b Fruktkroppen icke gulnande.
 - + Vårtorna teml. stora, knöllika, m. tätstående, i toppen hårfransade vagans.
 - ++ Vårtorna små, n. borstlika.
 - Vårtorna m. små och fina . subtilis.
 - Vårtorna teml. grofva . . lactea.
- B Sporerna elliptiska eller cylindriska.
 - a Sporerna raka, ovala breviseta.
 - b Sporerna böjda.
 - + Sporerna elliptiska sera.
 - ++ Sporerna cylindriska stenospora.

1036. Kn. setigera Fr. Epicr. p. 529.

Syn. *Corticium setigerum* Karst. Hattsv. II, p. 143 pr. p.

Basiderna tätstående, klubblika, 5—6 mm. tjocka. Cystiderna trådformiga, trubbiga, raka eller flerböjda, slutligen greniga och delade, stundom gryniga, 10—12 mm. tjocka. Sporerna aflånga eller elliptiskt aflånga, raka eller n. böjda, 8—9 = 3—3,5 mm. tjocka.

Björk-, sällan alstammar, h. o. d. i södra Finl. Höst—vår.

1037. Kn. papillosa (Fr.) Karst.

Syn. *Odontia papillosa* Karst. Hattsv. II, p. 117. Rabenh. Wint. Fungi Eur. 2824.

Sporerna äggrunda, 4—9 = 2—3 mm.

Tallbark., a. (Nyl.—Vasa).

1038. Kn. irpicoides Karst. n. sp.

Syn. *Odontia stipata* Karst. Hattsv. II, p. 117 pr. p.

Fruktkroppen vidt utbredd eller kretsformig, skorpartadt fastväxt, filtartad, i omkretsen likartad, blek eller hvitaktig, vid torkning gulnande. Vårtorna m. täta, ofta sammanväxta, plattade, tagg- eller tandformiga, spetsiga, i toppen borstfransade. Sporerne klotrunda eller n. klotrunda, 4—5 = 3—4 mmm. eller 3 mmm. i diam. Cystiderna cylindriska, trådformiga, glasklara, bara, oledade, oftast knippvis sammanväxta, 5—7 mmm. tjocka.

Gammal bark, sällan ved, af björk, rönn och al, h. o. d. i södra Finl. 9, 10.

Hyferna greniga, ledade, med en knut vid lederna, 3—4 mmm. tjocka.

1039. Kn. ambigua Karst.

Syn. *Odontia ambigua* Karst. Hattsv. II, p. 240. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 51.

Sporerna klotrunda eller n. klotrunda, 3—5 mmm. i diam.

Gammal ved och bark af tall, vide och al, h. o. d. (Nyl.—Jakobstad). 10—12.

1040. Kn. vagans Karst.

Syn. *Radulum vagans* Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, skorpartadt fastväxt, m. tunn, filtartad, i omkretsen i början n. filtluden, oföränderligt hvitaktig. Vårtorna knölformiga, m. täta, små, olikformiga, trinda, kägellika, sammantryckta, sneda, ofta sammanflytande, i top-

pen finfransade. Sporerna sferiskt elliptiska, 3—4 = 2—3 mmm. Cystiderna trådformiga, talrika, glasklara, 4—6 mmm. tjocka.

Murken tallved, m. r. (Mustiala). 9.

Närmast beslägtad med *Kn. irpicoides*.

1041. *Kn. subtilis* Karst. (Hedwigia 1886, Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, skorpartadt fastväxt, ytterst tunn, hvitaktigt blek, vedfärgad eller gråaktig, i omkretsen likartad. Vårtorna borstlika, små, m. fina, n. tätstående. Sporerna sferiskt elliptiska.

Gammal tallved, m. r. (Mustiala). 11.

1042. *Kn. lactea* Karst.

Syn. *Odontia lactea* Karst. Hattsv. II, p. 239. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 51.

Enbark, m. r. (Mustiala). Förekommer äfven i Brasilien.

*** *Kn. abietina* Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).**

Syn. *Kneiffia setigera* Ell. North American Fungi, n:o 713.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, ytterst tunn, skorpartadt fastväxt, oföränderligt hvitblek, i omkretsen likartad. Vårtorna tätstående, m. låga. Sporerna sferiskt elliptiska, vanl. med en droppe, 3—5 = 2—4 mmm.

Gammal granbark, m. r. (Mustiala). 8. Förekommer äfven i Nordamerika.

1043. Kn. breviseta Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, skorpartadt fastväxt, flocköst kliartad, ytterst tunn, hvitaktig eller mjölkhvit, i omkretsen likartad. Vårtorna tätstående, borstlika, m. små, torra lerbärgade eller gulbrunaktiga. Sporerne ovala, vanl. med en oljedroppe, $5-9 = 3-5$ mmm.

Gammal tallved, h. o. d. i Mustiala trakten. 10, 11.

Närmast beslägtad med *Kn. ambigua*.

1044. Kn. sera (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora sera* Pers. Syn. p. 580.

Th. bombycina Sommerf. Lapp., p. 284. Fr. Elench.

I, p. 211.

Corticium serum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 147.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, upptill n. afsmalnande, glasklara (under mikr.), grynbeklädda, få. Sporerne ellip-tiska, lindrigt böjda eller raka, $6-8 = 2,5-3,5$ mmm. Hyferna greniga, ledade, släta, $3-5$ mmm. tjocka.

Utdöda stamm. af al, sällan björk och pil, t. a. (Nyl. —Lapl.). Höst—vår.

1045. Kn. stenospora Karst. (Hedwigia 1886. Heft VI).

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, flocköst kliartad, ganska tunn, skorpartadt fastväxt, blekaktig, vid torkning antagande en smutsigt höggulaktig färg, i omkretsen likartad. Vårtorna m. tättsittande, olikformiga, borst- eller tandformiga. Sporerne cylindriska, n. böjda eller n. raka, $5-8 = 1$ mmm.

Murken tallved, h. o. d. i södra Finl. 9—5.

**CXLI. *Odontia* Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XIV,
116 pr. p.**

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, genomdragen af rhizomorfer liknande åsar, med grynlika, i spetsen flerklufna, rödbrunaktiga vårtor. Sporerna aflånga, glasklara (under mikr.). Cystider inga.

1046. *Od. fimbriata* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 116.

Sporerna aflånga eller elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm.

Förmultn. löfträdsstamm., h. o. d. (Helsingfors; Kalvola; Tammela; Urdiala; Tyrvis; Åbo).

CXLII. *Kneiffiella* Karst. n. gen.

Syn. *Odontia* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 116 pr. p.
Pat. Hym. d'Eur., p. 149.

Fruktkroppen hinnaktigt byssusartad, utbredd, besatt med sylformiga, i toppen af de utskjutande cystiderna borsthåriga vårtor. Basiderna 4-sporiga. Cystiderna cylindriska. Sporerna klotrunda, vårtigt kantiga, bruna eller ockragula.

1047. *Kn. barba Jovis* (Bull.) Karst.

Syn. *Hydnum barba Jovis* Bull. Champ. Fr. t. 481, f. 2. With. Arr. IV, p. 337. Fr. Syst. myc. I, p. 421.
Odontia barba Jovis Fr. Epicr. p. 528. Hym. Eur. p. 627.

Fruktkroppen utbredd, filtartad, mjuk, löst vidfästad, i omkretsen likartad, brandgulaktigt rostfärgad. Vårtorna mörkt

rostbruna, syllika, i toppen borsthåriga. Sporerna klotrunda, kantigt vårtiga, brunaktigt guldgula (under mikr.) 6—9 mmm. i diam. Basiderna klubblika, hyalina, 5—8 mmm. tjocka. Cystiderna cylindriska, trubbiga, vanligen flerböjda, ledade, brunt guldgula, 5—10 mmm. tjocka, af varierande längd.

Aspbark, m. r. (Mustiala). 9, 10.

Hyferna greniga, ledade, utan knutar vid lederna, brandgulaktiga, 2—4 mmm. tjocka.

Fam. IV. *Thelephoraceæ* Karst.

Öfversigt af underfamiljerna:

Underfam. 1. *Clavariæ* Fr. Karst. Hattsv. I, p. X.

Fruktkroppen köttig eller vaxartad, vertikal, allsidigt beklädd med fruktlager.

Underfam. 2. *Thelephoreæ* Fr. Karst. Hattsv. II, p. X.

Fruktkroppen hud-, läder-, vaxartad eller flocköst filtartad, sällan köttig, horisontelt utbredd, sällan vertikal.

Underfam. 1. *Clavariæ* Fr.

Öfversigt af släktena:

* Sporerna hvita.

† Fruktkroppen köttig *Clavaria*.

†† Fruktkroppen vaxartad.

A Fruktkroppen vid torkning hårdnande, oskaftad eller nedtill afsmalande till en kort fot. Utan sklerotier *Pistillaria*.

B Fruktkroppen med distinkt, lång fot.

Oftast med sklerotier. . . . Typhula.

** Sporerna gulaktiga.

† Fruktkroppen från en gemensam bas

förgrenande sig till en mängd platta,

jämte hvarandra liggande skifvor . Sparassis.

†† Fruktkroppen från en gemensam bas

förgrenande sig till trinda grenar . Clavariella.

CXLIII. *Clavaria* Linn. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 166
pr. p.

Fruktkroppen köttig, bildad af en från basen till toppen likartad väfnad, korallikt förgrenad eller enkel, utan distinkt fot. Fruktlagret beklädande hela fruktkroppen, med undantag af basen. Basiderna 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda, elliptiska eller aflånga, släta eller sträfva.

Öfversigt af arterna.

* På marken eller förmultnande ved växande arter.

† Fruktkroppen förgrenad.

A Gulaktiga eller lilafärgade.

a Bålen tjock.

+ Grenarne enfärgade flava

++ Grenarne i toppen röda . . . botrytes.

b Bålen smal.

+ Fruktkroppen lilafärgad, med

dragning i purpurrödt . . lilacina.

++ Gulaktiga.

- Fruktkroppen m. grenig. . fastigiata.
- Fruktkroppen fågrenig. . muscoides.

B Hvita, gråa eller brunaktiga.

a På marken växande.

+ Grenarne i vecken icke hoptryckta.

- Månggreniga.

△ Grenarne aftrubbade.

: Hvit coralloides.

:: Gråaktig cinerea.

- Fågrenig rugosa.

++ Grenarne i vecken hoptryckta. Kunzei.

b På förmultnande ved växande.

+ Grenarne i toppen skällikt ur-

holkade pyxidata.

++ Grenarne icke urholkade.

- Slutl. sotbrun virgata.

- Oföränderligt hvit epichnoa.

†† Fruktkroppen enkel.

A Fruktkropparne tuf- eller knippevis förenade.

- a Blekt purpurröd purpurea.

b Gula eller hvita.

+ Gula.

- Fruktkroppen ihålig. Sporererna klotrunda fusiformis.

- Fruktkroppen tät. Sporererna elliptiska inaequalis.

++ Hvita.

- Klubban fylld, syllik vermicularis.

- Klubban ihålig, n. trubbig. fragilis.

B Fruktkropparne icke tuf- eller knipp-
vis förenade.

a Gul- eller brunaktiga.

+ Klubban fylld.

○ På marken växande.

△ Glatt pistillaris.

△△ Vid basen luden . . . ligula.

○○ På trädstammar växande . paradoxa.

++ Klubban ihålig fistulosa.

b Hvita.

+ Fruktkroppen rännlad . . . canaliculata.

++ Fruktkroppen slät . . . mucida.

** På lefvande mossor växande . . . muscigena.

1048. Cl. flava Schæff. Karst. Hattsv. II, p. 166.

Sporerna elliptiska. 8—10 = 4 mmm.

Skog., a. (Nyl.—Lapl.).

1049. Cl. botrytes Pers. Karst. Hattsv. II, p. 166.

Syn. *Clavaria coralloides* Scop. Fung. Hung. p. 150.

Clavaria acroporphyria Schæff. Icon. t. 176.

Clavaria plebeja Wulf. (Jacqv. Coll. II. p. 101, t. 13).

Sporerna elliptiska, 12—15 = 6 mmm.

Barrskog., tallmoar, m. r. (Lemo; Tammela).

1050. Cl. sublilacina Karst.

Syn. *Clavaria lilacina* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 167.

Clavaria purpurea Schæff. Icon. t. 172

Sporerna 9—10 = 6—7 mmm.

Skog. ljunghusk., r. (Mustiala; Åbo).

1051. Cl. fastigiata Linn. Karst. Hattsv. II, p. 167.

Sporerna n. klotrunda, 6 mmm. i diam.

Skog., äng., m. r. (Helsingfors; Mustiala).

1052. Cl. muscoides Linn. Karst. Hattsv. II, p. 167.

Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 27, f. 564.

Basiderna 2-sporiga, cylindriskt klubblika. Sporerna klotrunda, 6 mmm. i diam.

Ängsback., skog., h. o. d. i södra Finl.

1053. Cl. coralloides Linn. Karst. Hattsv. II, p. 168.

Gräsväxta st., t. r. (Åbo; Mustiala; Urdiala).

1054. Cl. cinerea Bull. Karst. Hattsv. II, p. 168. Pat.

Tab. anal. II, p. 67, f. 154.

Sporerna elliptiskt sferiska, 8—10 = 6 mmm. „Basiderna 2-sporiga.“

Skogstr., t. r. (Tammela; Ätsäri).

1055. Cl. rugosa Bull. Karst. Hattsv. II, p. 168. Pat.

Tab. anal. I, p. 20, f. 38.

Sporerna äggrunda, hvita, med en stor oljedroppe, 8—10 = 7—8 mmm.

Skog., på fukt. st., m. r. (Mustiala).

1056. Cl. Kunzei Fr. Karst. Hattsv. II, p. 169.

Sporerna klotrunda, 6—7 mmm. i diam.

Sågspånhög., m. r. (Mustiala: Onni Karsten).

1057. *Cl. pyxidata* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 169.

Sporerna elliptiskt sferiska, $4 = 2,5-3$ mmm.

Förmultnadt trä, r. (Tammela; Helsingfors; Tyrvis).

1058. *Cl. virgata* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 170.

Förmultn. tallved, m. r. (Mustiala).

1059. *Cl. epichnoa* Fr. Icon. t. 199, f. 3. Karst. Hattsv. II, p. 170.

Förmultn. trä, m. r. (Mustiala).

1060. *Cl. purpurea* Muell. Karst. Hattsv. II, p. 171.

Sporerna elliptiska, $7-9 = 4$ mmm.

Berg. barrskogar, m. r. (Mustiala; Vasa).

1061. *Cl. fusiformis* Sow. Karst. Hattsv. II, p. 171. Pat. Tab. anal. 2:e ser., p. 28, f. 565.

„Sporerna klotrunda.“

Gräsbev. st., m. r. (Åbo).

1062. *Cl. inæqualis* Muell. Karst. Hattsv. II, p. 171.

Pat. Tab. anal. I, p. 21, f. 40.

Sporerna äggrunha, $5-6 = 3-4$ mmm.

Gräsbev. st., h. o. d. i södra Finl.

Troligen endast en varietet af föreg.

1063. *Cl. vermiculata* Mich. Gen. plant. p. 209, t. 87, f. 12.

Syn. *Cl. vermicularis* Scop. Fr. Karst. Hattsv. II, p. 172.

Gräsbev. st., m. r. (Mustiala).

1064. *Cl. fragilis* Holmsk. Pat. Tab. anal. V, p. 205, f. 468.

Syn. *Clavaria simplex* Retz. Karst. Hattsv. II, p. 172. Sporerna elliptiska, 4—6 = 2—3 mm.

Hedar, backar, a. (Nyl.—Lapl.)

1065. *Cl. pistillaris* Linn. Fl. svec. II, p. 456. Karst. Hattsv. II, p. 173. Pat. Tab. anal. III, p. 116, f. 260.

Basiderna cylindriskt klubblika, 4-sporiga. Sporerna elliptiska, 10—11 = 5—6 mm.

Skog., m. r. (Åbo; Mustiala).

1066. *Cl. ligula* Schaeff. Karst. Hattsv. II, p. 174.

Sporerna aflångt elliptiska, 10—11 = 4—5 mm.

Barrskog., helst granskog., a. (Nyl.—Lapl.)

1067. *Cl. paradoxa* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 9: 1868, p. 372). Hattsv. II, p. 174.

Sporerna spolförmiga, 4—6 = 2 mm. Basiderna klubblika.

Tallbark, m. r. (Mustiala).

1068. Cl. fistulosa Holmsk. (Flor. Dan. t. 1256). Karst.
Hattsv. II, p. 175.

Syn. *Clavaria pilipes* Flor. Dan. t. 1100.

Eriocladus fistulosus Lev. (Ann. sc. nat. 1846, V,
p. 159).

Sporerna bredt elliptiska, 14—16 = 6—7 mmm.

Förmultn. ris och qvistar, löfhögar, jord, h. o. d. (Nyl.
—Jakobstad).

1069. Cl. canaliculata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 175.

Gräsbev. fukt. st., m. r. (Mustiala?).

1070. Cl. mucida Pers. Karst. Hattsv. II, p. 176.

Sporerna elliptiska, 5—6 = 2—3 mmm.

Murken ved och jord, oftast på *Pleurococcus*, h. o. d.
i södra Finl.

1071. Cl. muscigena Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun.
et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 373). Hattsv.
II, p. 179.

På lefvande *Climacium dendroides*, m. r. (Mustiala).

CXLIV. Pistillaria Fr.

Syn. *Clavaria* ** *Pistillaria* Karst. Hattsv. II, p. 177.

Fruktkroppen vaxartad, vid torkning hårdnande, enkel,
sällan grenig, klubblik eller jemntjock, öfver allt beklädd med
fruktlager eller med en kort, af styfva, slingrande, ända in

i klubban fortlöpande hyfer bildad fot. Basiderna 1-, 2- eller 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda, elliptiska eller spolfformiga. Utan sklerotier. Små, på torra stjelkar och blad växande svampar.

Öfversigt af arterna:

* Klubban rosenröd micans.

** Klubban hvitaktig.

† Fruktkroppen omvänt äggrund.

A Fruktkroppen glasklar, genomskinlig. culmigena.

B Fruktkroppen hvitaktig, ogenomskinlig.

a Fruktkroppen n. hoptryckt.

+ Foten n. ingen qvisqviliaris.

++ Foten längre än klubban, kort

sträfhårig puberula.

b Fruktkroppen icke hoptryckt, trind. ovata.

†† Fruktkroppen n. jemntjock.

A Klubban rak pusilla.

B Klubban skärformigt krökt. subfalcata.

1072. *P. micans* (Pers.) Fr. Pat. Tab. anal. I, p. 22, f. 43.

Syn. *Clavaria micans* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 177.

Sporerna äggrundt elliptiska, 9—10 = 5—6 mmm. Basiderna 2-sporiga.

Torra örter, synnerl. gråbo och tistel, t. r. (Tammela; Merimasku).

Var. *Sedi* Karst.

Torra stjelkar af *Sedum acre*, m. r. (Mustiala).

1073. *P. culmigena* Fr. Pat. Tab. anal. III, p. 118, f. 265.

Syn. *Clavaria culmigena* Karst. Hattsv. II, p. 177.

Sporerna n. spolformiga, 4—6 = 2 mmm.

Torra grässtrån, t. r. (Mustiala; Åbo; Jakobstad).

1074. *P. quisquiliaris* Fr.

Syn. *Clavaria quisquiliaris* Karst. Hattsv. II, p. 178.

Sporerna elliptiskt aflånga, 15 mmm. långa.

Torra blad af *Pteris aquilina*, t. r. (Merimasku; Tam-mela; Helsingfors).

Var. **inflata** Karst.

Torra stjelkar af mjölkört, m. r. (Mustiala).

1075. *P. puberula* Berk. Outl. p. 286. Fr. Hym. Eur. p. 688.

Fruktkroppen enkel, omvänt äggrund, bukig, hvit, med kort, tågig, filtluden fot.

Var. **viscidula** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVII (Meddel. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn., 13: 1886, p. 161).

Fruktkroppen enkel, med fot, 3—5 mm. hög. Klubban omvänt äggrund, torr hopplattad, n. gelatinös, n. klibbig, hvit, torr gulaktig. Foten kort stråfluden, genomskinlig eller hyalint hvitaktig, vanligen längre än klubban.

Torra stjelkar af mjölkört, m. r. (Mustiala). 9.

Innehåller i ymnighet oxalsyrade kalkkristaller.

1076. P. ovata (Pers.) Fr.

Syn. *Clavaria ovata* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 178. Pat.
Tab. anal. I, p. 25, f. 54.

Vissn. blad af *Rosa*- och *Rubus*-arter, m. r. (Mustiala).

1077. P. pusilla (Pers.) Fr. Pat. Tab. anal. I, p. 23,
f. 49.

Syn. *Clavaria pusilla* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 179.

Sporerna äggrunda. Basiderna 4-sporiga.

Multn. björklöf, m. r. (Mustiala).

1078. P. subfalcata Karst.

Syn. *Typhula falcata* Karst.

Clavaria subfalcata Karst. Hattsv. II, p. 180.

Sporerna elliptiska, 6—8=3—4 mmm.

Torra stjelkar af mjölkört, m. r. (Mustiala).

CXLV. Typhula Pers. Karst. Hattsv. II, p. XVII,
181.

Fruktkroppen klubblik eller jemntjock, vaxartad, med oftast lång, tråd. smal, distinkt, fibrös fot. Fruktlagret beklädande klubban. Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda elliptiska eller aflånga. — Merendels med sklerotier. Små, på torra stjelkar och blad, sällan på grenar af buskar växande svampar.

Öfversigt af arterna.

* Med sklerotier.

† Fruktkroppen hvit.

A Fruktkroppen smalt syllik, med åldern gulnande Friesii.

B Fruktkroppen klubblik.

a Foten alldeles glatt, kort . . . ovata.

b Foten luden eller n. luden, lång.

+ Foten småluden gyrans.

++ Foten n. luden.

○ Sklerotiet brandgult . . . graminum.

○○ Sklerotiet blekt caricina.

†† Fruktkroppen åtminstone delvis stötande i rödt, brunt eller grått.

A Fruktkroppen trådlik.

a Fruktkroppen slutligen rödbrunaktig juncea.

b Fruktkroppen upptill blekt kött-röd (*phacorrhiza filiformis*). . incarnata.

B Fruktkroppen klubblik.

a Klubban hvit. Foten svartröd . erythropus.

b Klubban grå eller grön variabilis.

** Utan tydliga sklerotier.

† Klubban rosenröd elegantula.

† Klubban hvit.

A Klubban glatt.

a Foten lång fruticum.

b Foten kort candida.

B Klubban af de framstickande sterigmerna fint borsthårig

. anceps.

1079. T. Friesii Karst. Hattsv. II, p. 182.

Syn. *Typhula sclerotioides* (Pers.) Fr. Epicr. p. 585.
Sporerna elliptiska eller aflånga, 6—9 = 3—4 mmm.
Torra örtstjelkar, m. r. (Mustiala).

1080. T. ovata Karst. Hattsv. II, p. 183.

Sporerna elliptiska, 7—8 = 3,5 mmm.
Torra aspblad, r. (Helsingfors; Mustiala; Jakobstad).
Sklerotierna skiffformiga, svartaktiga, oftast inga.

1081. T. gyrans (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 183.

Pat. Tab. anal. III, p. 116, f. 262.

Sporerna elliptiska. Basiderna 4-sporiga.
Förmultn. blad, h. o. d. i södra Finl.
Ofta med sklerotier.

1082. T. graminum Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et
Flor. Fenn., 9: 1868, p. 373). Hattsv. II, p. 183.

Vissn. gräsblad, m. r. (Mustiala). Sklerotierna allmänna.
Var. större (var. *filicina* Karst.).

1083. T. caricina Karst. Hattsv. II, p. 184.

Förmultn. blad af *Carex*-arter, m. r. (Mustiala).

1084. T. juncea (Alb. et Schw.) Karst. Hattsv. II, p. 181.

Syn. *Clavaria juncea* Alb. et Schw. Pat. Tab. anal. V,
p. 205, f. 469.

Clavaria complanata De B. Pilz. p. 44.

Sporerna äggr. aflånga eller elliptiska, 10—12 = 5 mmm.
Löfhög., h. o. d. i södra Finl.
Anträffas ofta utan sklerotier.

1085. *T. phacorrhiza* (Reich.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 182.
Bland förmultn. löf, m. r. (Åbo).

1086. *T. filiformis* (Bull.) Fr.
Syn. *Clavaria filiformis* Bull. Karst. Hattsv. II, p. 180.
Förmultn. löf, m. r. (Mustiala).

1087. *T. incarnata* Lasch. Karst. Hattsv. II, p. 182.
Löfhög., m. r. (Åbo).

1088. *T. erythropus* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 182.
Pat. Tab. anal. IV, p. 164, f. 360.
Sporerna aflånga, $4-6 = 2$ mmm.
Förmultn. löf, h. o. d. i södra Finl.

1089. *T. variabilis* Riess. Karst. Hattsv. II, p. 183.
Syn. *T. semen* Quél. Soc. Bot. Franç. 1877. t. 6, f. 2.
„Sporerna spolförmigt elliptiska, 10—15 mmm. långa.“
Bland förmultn. löf och stjelkar. I Finland icke anträffad med frukt.

1090. *T. elegantula* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh., 9: 1871, p. 222). Myc. Fenn. III, p. 340. Fr. Hym. Eur. p. 706.

Syn. *Clavaria elegantula* Karst. Hattsv. II, p. 179. Icon. f. VII.

Sporerna elliptiska, $6-9 = 3-4$ mmm.
Torra rötter och strån af qvickrot, m. r. (Mustiala).

1091. T. fruticum Karst.

Syn. *Clavaria fruticum* Karst. Hattsv. II, p. 179.

Sporerna elliptiska, $6 = 3$ mmm.

Förmultn. grenar af *Rosa pimpinellifolia*, m. r. (Mustiala).

1092. T. longipes Karst.

Syn. *Clavaria longipes* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 70.

Fruktkroppen vit. Klubban aflångt äggrund, $0,2$ mm. lång, $0,13$ mm. tjock. Foten trådlik, jemnsmal, flerböjd, omkring 2 mm. lång och $0,065$ mm. tjock.

Torra blad i växthusen i Helsingfors' botaniska trädgård: W. Nylander.

1093. T. candida Fr. Monogr. II, p. 282. Hym. Eur. p. 685. Icon. t. 200, f. 3.

Syn. *Clavaria candidula* Karst. Hattsv. II, p. 180.

Förmultn. vide- och björklöf, m. r. (Mustiala).

1094. T. anceps Karst. n. sp.

Syn. *Clavaria gracilis* Karst. Hattsv. II, p. 181.

Sporerna klotrunda, $8-10$ mmm. i diam.

Multn. löf, m. r. (Mustiala).

CXLV. Sparassis Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 165.

Cystider inga. Sporerna n. klotrunda eller äggrunda, n. jemna och släta, blekt citrongula.

1095. *Sp. crispa* (Wulf.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 165.

Sporerna n. klotrunda eller äggrunda, 5—7 mmm. i diam.

Barrskog., helst nära gamla trädrötter, äfven i parker, m. r. (Runsala; Rimito; Fagervik: Edw. Hisinger).

CXLVI. *Clavariella* Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 21). Hattsv. II, p. XVII, 184.

Basiderna klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda, äggrunda eller elliptiska, släta eller prickiga.

Öfversigt af arterna.

* På marken växande arter.

† Gula, rödaktiga eller n. sotbruna.

A Ockragula.

a Bålen teml. tjock.

+ Grenarne trubbiga. aurea.

++ Grenarne mot spetsen afsmalande eller spetsiga.

○ Bålen glatt eumorpha.

○○ Bålen filtluden abietina.

b Bålen smal, spenslig.

+ Skrynklig. corrugata.

++ Slät flaccida.

B Grenarne n. sotbruna eller sämskfärgade.

a Grenarne gulaktigt sotbruna . . . fennica.

b Grenarne blekt sämskfärgade . . . svecica.

†† Blekaktiga eller hvita.

- A Grenarne upptill utvidgade. Hvit . *cristata*.
 B Grenarne uppåt afsmalnande, trinda.
 Blekaktig *gracilis*.
- ** På stubbar och stammar växande arter.
- † Grenarne upptill grönaktiga *apiculata*.
 †† Grenarne enfärgade.
- A Mycket grenig.
- a Grenarne spetsiga *crispula*.
 b Grenarne trubbiga. *soluta*.
- B Fågrenig *byssiseda*.

1096. *Cl. aurea* (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 184.

Sporerna aflånga, 8—11 = 4 mmm.
 Berg. barrskog., företrädesvis granskog., t. a. i Mustiala
 trakten, äfven känd från Åbo.

1097. *Cl. eumorpha* Karst.

Syn. *Cl. spinulosa* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 185.

* *Cl. eumorpha* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX
 (1882), p. 55. Hattsv. II, p. 185.

Sporerna elliptiska, prickiga, ockragula, 7 = 4 mmm.
 Barrskog., på skugg., mossbev. st., m. r. (Mustiala vid
 Salois sjö).

**1098. *Cl. abietina* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 185. Pat.
 Tab. anal. 2:e ser. p. 28, f. 566?**

Sporerna n. elliptiska, 7—10 = 4—6 mmm.
 Granskog., a. (Nyl.—Vasa).

1099. *Cl. corrugata* Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria corrugata* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh., 9: 1868, p. 371). Fr. Hym. Eur. p. 671.

Sporerna omkr. $6 = 4$ mmm.

Blandskog., på sandjord, m. r. (Mustiala på Syrjä ås).

1100. *Cl. flaccida* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria flaccida* Fr. Icon., t. 199, f. 4. Pat. Tab. anal. I, p. 21, f. 39.

Basiderna framstickande, 4-sporiga. Sporerna bredt elliptiska, $4-5 = 3$ mmm.

Bland barr, a. i södra Finl.

Anses af Quélet vara identisk med *Cl. abietina* (Pers.)!

1101. *Cl. fennica* Karst. Hattsv. II, p. 186.

Syn. *Clavaria fennica* Karst. (Not. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 372).

Sporerna n. elliptiska, ockragula, $8 = 4$ mmm.

Granskog., m. r. (Mustiala).

1102. *Cl. svecica* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 187.

Barrskog., m. r. (Mustiala).

1103. *Cl. cristata* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 187.

Syn. *Clavaria cristata* Pers. Pat. Tab. anal. I, p. 20, t. 37.

Sporerna äggrunda, hvita, med dragning i ockragult, med en oljedroppe, $5-7 = 3-4$ mmm.

Skog., på fukt. st. (Tammela).

1104. *Cl. gracilis* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Barrskog., bland mossa, m. r. (Mustiala).

1105. *Cl. stricta* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Sporerna mörkt kanelbruna, „6 = 3—4 mmm.“

Gamla aspstubb., m. r. (Åbo).

1106. *Cl. apiculata* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 188.

Sporerna elliptiska, 8—9 = 4—5 mmm.

Murkna granstubb., t. r. i södra Finl. (Tammela; Åbo).

1107. *Cl. crispula* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 189.

„Sporerna 5—6 = 3 mmm.“

Trädstamm., nära marken, bland mossa, m. r. (Mustiala).

1108. *Cl. soluta* Karst. (v. Thuem. Mycoth. univ. n:o 1308). Symb. ad Myc. Fenn. VI (1880), p. 44.

Hattsv. II, p. 189.

Sporerna klotrunda, omkr. 2 mmm. i diam.

Torra granqvistar och kottar, m. r. (Tammela, på Syrjä ås).

1109. *Cl. byssiseda* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 190.

Pat. Tab. anal. 2:e ser. p. 28, f. 567.

Sporerna äggrunda, gula, 8 mmm. långa.

Förmultnade stammar och ved af ek och björk, m. r. (Runsala).

Thelephoreae Fr.

Öfversigt af släktena:

* Sporerna hvitaktiga.

† Fruktkroppen hattlik, skålförmig eller korallikt förgrenad, seg.

A Hatten hel, med fot Craterella.

B Hatten korallikt förgrenad, utbredd eller skålförmig.

a Hatten korallikt förgrenad . . . Polyozus.

b Hatten utbredd med uppböjd kant eller skållik.

+ Hatten utbredd och uppböjd.

○ Fruktlagret borstlöst . . . Stereum.

○○ Fruktlagret borstbärande . Hymenochaete.

++ Hatten skållik, hinnaktig . . Cyphella.

†† Fruktkroppen helt och hållet utbredd, upp- och nervänd.

A Fruktkroppen kantad.

a Cystider inga.

+ Fruktkroppen köttig Lomatia.

++ Fruktkroppen ved- eller läderartad.

○ Fruktkroppen vedartad, trädhård Xylobolus.

○○ Fruktkroppen broskaktigt läderartad Sterellum.

b Med cystider.

+ Cystiderna spetsade, bruna, tjockväggiga, n. utskjutande. Chaetocarpus.

++ Cystiderna gulaktiga, insänkta.

- Cystiderna trådlika, öfver-
skjutande basiderna . . . Trichocarpus.
- Cystiderna spolfformiga,
djupt insänkta Cryptochaete.

B Fruktkroppen skorplikt utbredd, okantad.

a Saprofyter.

+ Utan cystider.

- Fruktlagret tydligt, distinkt.
 - △ Fruktlagret vaxartadt . Corticium.
 - △△ Fruktlagret torrt, grus-
artadt Xerocarpus.
- Fruktlagret otydligt.
 - △ Fruktkroppen grus- eller
papperartad Lyomyces.
 - △△ Fruktkroppen bomullsar-
tad. Sporerna små . Tomentella.

++ Med cystider.

- Fruktlagret tydligt.
 - △ Cystiderna icke geléarta-
de.
 - : Cystiderna bleka eller
gula.
 - α Cystiderna icke fram-
stickande . . . Peniophora.
 - β Cystiderna framstic-
kande.
 - 1 Sporerna encelli-
ga. Läderartade. Phanerochaete.
 - 2 Sporerna tvåcelli-
ga. Vaxartade . Peniophorella.

- ∴ Cystiderna bruna,
spetsiga, tjockväg-
ga Hymenochaetella.
- △△ Cystiderna åtminstone
delvis geléartade . Gloeocystidium.
- Fruktlagret outveckladt. Diplonema.
- b Biofytter Exobasidium.
- ** Sporerna bruna eller blåaktiga.
- † Fruktkroppen hattlik eller korallikt
förgrenad.
- A Hatten hel, med central fot . . Scyphopilus.
- B Hatten förgrenad eller utbredd och
uppböjd.
- a Hatten upplöst i grenar . . . Merisma.
- b Hatten half eller utbredd och
i öfre kanten uppböjd . . Thelephora.
- †† Hatten skorplikt utbredd.
- A Sporerna brunaktiga.
- a Sporerna släta, fruktlagret tyd-
ligt, vaxartadt.
- + Utan cystider Coniophora.
- ++ Med cystider Coniophorella.
- b Sporerna taggiga eller vårtfulla. Hypochnus.
- B Sporerna blåaktiga Hypochnopsis.

CXLVII. *Craterella* Pers. Karst. Hattsv. II, p. XIV,
121. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p.
10.

Basiderna 4-sporiga. Cystider 0.

1110. *Cr. undulata* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 121.

Syn. *Merulius undulatus* Pers. Syn. p. 492.

Helvella crispa Bull. Champ. t. 465, f. 1.

Craterella crispa Pers. Obs. I, p. 30.

Merulius crispus Pers. Icon. et descr. t. 8, f. 78.

Cantharellus undulatus Fr. Syst. myc. I, p. 321.

Thelephora undulata Fr. Elench. I, p. 164.

Cantharellus fimbriatus Weinm. Syll. II, p. 99.

Sporerna elliptiska, 4—5 = 2—2,5 mmm.

Tallmoar, företrädesvis på brända mark., bland mossor, h. o. d. (Nyland; Tavastland; Satakunta; egentliga Finl.).

Växer tillsammans med *Polystictus perennis*, *Boletus bovinus*, *Deconica atrorufa*. Fruktlagret uppgifves af Fries vara besatt med fina borst, men sådana har förf. icke, oakadt ifrigt efterletande, kunnat upptäcka.

CXLVIII. *Polyozus* Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 22). Hattsv. II, p. XIV, 122.

Sporerna hvita, släta.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen blekt rostfärgad contortus.

** Fruktkroppen gulblek Hisingeri.

1111. *P. contortus* Karst. Hattsv. II, p. 122. Icon. f. VIII.

Syn. *Thelephora contorta* Karst. Not. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. fenn. Förh. 9: 1868, p. 368. Myc. Fenn. III, p. 304. Fr. Hym. Eur. p. 635.

Sporerna 14—18 = 5—6 mmm.

Tallskog., på sandjord, m. r. (Mustiala på Runkomäki).

Denna sällsynta och vackra svamp är till sitt yttre utseende ganska lik *Thelephora clavularis* Fr. Epicr. p. 537. Icon., t. 196, f. 3. (*Merisma clavulare* Fr. Obs. I, p. 156.)

1112. *P. Hisingeri* Karst. n. sp.

Fruktkroppen spenslig, dichotomiskt förgrenad, gulaktigt blek, 2—3 cm. hög. Bålen smal, upprätt, n. bar. Grenarne plattade, n. spända, stoftpudrade, spetsiga. Sporerna n. klotrunda, 2 mmm. i diam. eller 3 = 2 mmm.

På rötterna af *Cyathea medullaris* i orchidehuset på Fagervik: Edv. Hisinger. 7.

Uppkallad efter Baron Edv. Hisinger.

CXLIX. *Stereum* (Pers.) Karst.

Syn. *Stereum* Karst. Hattsv. II, p. XIV, 123 pr. p.

Fruktlagret glatt. Basiderna cylindriska, långa, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna elliptiska eller aflånga, släta.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen filt- eller stråfluden.

† Fruktlagret stötande i purpurrött . . . purpureum.

†† Fruktlagret gulaktigt hirsutum.

** Fruktkroppen silkesluden eller n. luden.

† Fruktlagret vid tryckning blodrött.

A Fruktlagret brunaktigt grått, bart . . . sangvinolentum.

B Fruktlagret gulaktigt, stoftbestrött . . . rugosum.

†† Fruktlagret vid tryckning icke ändrande färg.

A Fruktlagret hvitaktigt.

a Fruktkroppen dadelbrun *fuscum*.

b Fruktkroppen vit *subcostatum*.

B Fruktlagret brunaktigt *evolvens*.

1113. *St. purpureum* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 123.

Sporerna aflångt äggrunda, $6-8 = 2-3$ mm.

Löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).

1114. *St. hirsutum* (Willd.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 124.

Sporerna $6-7 = 2-3$ mm.

Gamla löfträd, a. (Nyl.—Lapl.).

Uti G. Winters Pilze, 5 Lief., p. 345, uppgifves origtigt sporerna vara klotrunda och m. små.

1115. *St. sangvinolentum* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 125.

Syn. *Thelephora hirsuta* β Pers. Syn. p. 570.

Thelephora sericea β Pers. Myc. Eur. I, p. 117.

Sporerna aflånga, n. böjda, $4-6 = 2$ mm.

Barrträdens bark, a. (Nyl.—Lapl.).

Uti G. Winters Pilze, 5 Lief., p. 345, uppgifvas sporernas dimensioner vara $8-10 = 3$ mm.

* ***St. rigens* Karst. Hattsv. II, p. 243. Symb. ad myc. Fenn. X, p. 64.**

Sporerna elliptiska, $6-7 = 3$ mm.

Granbark, m. r. (Mustiala).

1116. St. rugosum Pers. Karst. Hattsv. II, p. 128.

Syn. *Thelephora rugosa* Pers. Syn. p. 569.

Thelephora corylea Pers. Syn. p. 569.

Stereum Coryli Pers. Obs. I, p. 35.

Sporerna aflånga, 7—10 = 3—5 mmm.

Utdöda löfträd, synnerligen al, ek, hassel, björk och vide, sällan gran, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. β **aurantiacum** Karst. Hattsv. II, p. 243.

Björkstubb. m. r. (Tammela vid Klemelä).

1117. St. fuscum (Schrad.) Karst. Icon., t. IX.

Syn. *Stereum bicolor* Fr. Icon., t. 197, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 125.

Sporerna bredt elliptiska, med en oljedroppe, 3—4 = 2—3 mmm.

Döda stammar af gråal och björk, m. r. (Mustiala i Haarankorpi skog).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1884, p. 7) klotrunda, korniga, gula, 10 mmm. i diam.!

1118. St. subcostatum Karst. (Hedwigia, 1881, n:o 12). Hattsv. II, p. 124.

Förmultn. grenar och stammar af löfträd, företrädesvis björk och vide, h. o. d. i Tammela.

Af denna svamp har förf., märkvärdigt nog, ej anträffat något exemplar, hvars fruktlager ej herbergerat en liten parasitisk pyrenomycet, *Nectriella Quéletii* Karst., som meddelar detsamma en gulrödaktig färg.

1119. *St. evolvens* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 126.

Syn. *Corticium evolvens* Fr. Epicr. p. 558.

Corticium laeve Auctt. plur. Conf. Karst. Symb. ad
Myc. Fenn. IX (1882), p. 62.

Sporerna aflånga, raka, 3—7 = 1—2 mmm. Basiderna
n. cylindriska, 3—4 mmm. tjocka.

Löfträdsstammar och grenar med slät bark, a. (Nyl.—
Lapl.).

Närmast beslägtad med *Stereum fuscum* (Schrad.).

CL. Hymenochaete Lév.

Syn. *Stereum* Auctt. Karst. Hattsv. II, p. XIV, 123
pr. p.

Fruktlagret af de framstickande cystiderna borsthårigt.
Cystiderna ganska talrika, förlängda, spetsiga, n. utskjutande,
tjockväggiga och färgade.

Öfversigt af arterna.

* Hattens mellanlager brandgult rostfärgadt. *rubiginosa*.

** Hattens mellanlager guldgult. *tabacina*.

1120. *H. rubiginosa* (Dicks.) Lév.

Syn. *Helvella rubiginosa* Dicks. Plant. crypt. Brit. I, p.
20 sec. Pers.

Thelephora rubiginosa Schrad. Spic. p. 185.

Stereum rubiginosum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 126.

Sporerna cylindriska, böjda.

Ekved, m. r. (Runsala).

1121. H. tabacina (Sow.) Lév.

- Syn. *Auricularia tabacina* Sow. Engl. Fung. t. 25.
Auricularia nicotiana Bolt. Fung. t. 174.
Thelephora variegata Schrad. Spic. p. 185.
Thelephora ferruginea Pers. Syn. p. 569.
Thelephora tabacina Fr. Syst. I, p. 437.
Stereum tabacinum Fr. Epicr. p. 550. Karst. Hattsv.
 II, p. 126.
Stereum Curtisii Berk. Ell. North American Fungi
 16.

Sporerna cylindriska, böjda, 3—5 = 1 mmm.

Torra grenar af löfträd, helst hassel, vide och rönn, h.
 o. d. (Nyl.—Lapl.).

CLI. Cyphella Fr. Karst. Hattsv. II, p. XV, 128.

Syn. *Cyphella* et *Calypstella* Quéf. Ench. p. 215 et 216.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda,
 elliptiska eller aflånga.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen n. korkartad. alboviolascens.
 ** Fruktkroppen hinnaktig.
 † Fruktkroppen klockformig, med fot.
 A Fruktlagret smårynkigt membranacea.
 B Fruktlagret slätt capula.
 †† Fruktkroppen sittande, sällan med fot,
 skållik, sällan klocklik.
 A På lefvande mossor växande.
 a Fruktkroppen snöhvít. muscigena.

b Fruktkroppen hvitaktig.

+ Fruktlagret smårynkigt, röd-
 brunaktigt galeata.

++ Fruktlagret hvitaktigt, glatt . muscicola.

B På torra stjelkar, ved etc. växande.

a Fruktkroppen gråblek. griseopallida.

b Fruktkroppen vit.

+ Fruktkroppen klocklik, hängan-
 de abieticola.

++ Fruktkroppen icke hängande,
 undantagsvis valsformig.

○ Fruktkroppen sned . . . filicina.

○○ Fruktkroppen icke sned.

△ Fruktkroppen flikig . . Goldbachii.

△△ Fruktkroppen hel.

: Fruktkroppen omkr. 1
 mm. i diam. . . . villosa.

:: Fruktkroppen m. liten,
 kortvarig punctiformis.

1122. *C. alboviolascens* (Alb. et Schw.) Karst. Fung. Fenn.
 exs. 715. Myc. Fenn. III, p. 322. Hattsv. II,
 p. 133.

Syn. *Peziza alboviolascens* Alb. et Schw. Consp. Fung.
 Nisk. p. 322, t. 8, f. 4.

Cyphella Curreyi Berk. et Br. (Ann. and Mag. of
 Nat. Hist. 1861).

Sporerna äggrundt sferiska, oliksidiga, 11—16 = 9—12
 mmm.

Bark och ved af löfträd och löfbuskar, t. a. (Nyl.—
 Vasa).

1122. C. membranacea (Alb. et Schw.) Karst. Myc. Fenn. III, p. 324. Hattsv. II, p. 128.

Syn. *Cantharellus fissilis* Fr. Syst. Myc. I, p. 324.

Peziza lacera Pers. Myc. Eur. I, p. 280.

Cyphella lacera Fr. Syst. Myc. II, p. 202.

Torra örtstjelkar och risqvistar, m. r. (Mustiala).

1123. C. capula (Holmsk.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 129. Pat. Tab. anal. I, p. 20, f. 35, 36.

Sporerna äggrunda, 7—9 = 4—5 mmm.

Ört- och gräsrötter, äfven stjelkar, m. r. (Mustiala).

1124. C. muscigena (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 130. Pat. Tab. anal. V, p. 203, f. 465.

Syn. *Thelephora muscigena* Pers. Syn. p. 572.

Cantharellus lævis Fr. Syst. Myc. I, p. 324.

Thelephora vulgaris Pers. Myc. Eur. I, p. 115, t. VII, f. 6.

Sporerna ovala eller elliptiska, 7—8 = 4 mmm.

Större mossor, h. o. d. i södra Finl.

1125. C. galeata (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 130.

Syn. *Merulius galeatus* Schum. Enum. II, p. 371.

Merulius muscorum Somm. Flor. Lapp. p. 268.

Mossor, m. r. (Mustiala).

1126. C. muscicola Fr. Karst. Hattsv. II, p. 131. Pat. Tab. anal. I, p. 19, f. 31.

Sporerna klotrunda, 5—6 = 4—5 mmm.

Mossor, h. o. d. i södra Finl.

- 1127. C. griseopallida** Weinm. Karst. Hattsv. II, p. 131.
Pat. Tab. anal. III, p. 114, f. 255. Var. **lignorum** Karst. n. var.

Sporerna n. klotrunda, 7 mmm. i diam.

Förmultn. tallved, äfven på fuktig jord, m. r. (Mustiala).

- 1128. C. abieticola** Karst. Fung. Fenn. exs. 718. Myc. Fenn. III, p. 322. Hattsv. II, p. 131.

Sporerna elliptiska eller aflånga, $6-8 = 2,5-3$ mmm.

Granbark, m. r. (Mustiala).

Förenas af Quélet med *Cyphella infundibuliformis* (Alb. et Schw.), men är vidt skild från denna.

- 1129. C. filicina** Karst. Fung. Fenn. exs. 717. Myc. Fenn. III, p. 324. Hattsv. II, p. 131.

Syn.? *Cyphella Friesii* Cr. Flor. Fin. f. 11.

Sporerna elliptiska eller n. sferiska eller äggrunda, $4-7 = 2-3$ mmm.

Döda ormbunkar, h. o. d. i södra Finl.

- 1130. C. Goldbachii** Weinm. Karst. Hattsv. I, p. 132.
Pat. Tab. anal. I, p. 19, f. 33.

Sporerna bredt elliptiska, $4 = 2-3$ mmm.

Torra grässtrån, m. r. (Mustiala).

- 1131. C. villosa** (Pers. pr. p.) Karst. Fung. Fenn. exs. 719. Myc. Fenn. III, p. 325. Hattsv. II, p. 132.
Pat. Tab. anal. III, p. 115, f. 257.

Sporerna äggrunda eller elliptiska.

Torra örtstjelkar, t. r. (Mustiala; Åbo; Helsingfors; Söderkulla).

Sporerna enligt Quélet (Ass. Franç. 1878, p. 290) elliptiska, 20 mmm. långa!

* **C. solenioides** Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn., 11: 1871, p. 221). Myc. Fenn. III, p. 325.

Sporerna bredt elliptiska, omkr. $5 = 3$ mmm.

Torra stjelkar, m. r. (Mustiala).

1132. C. punctiformis (Fr.) Karst. Fung. Fenn. exs. 714. Myc. Fenn. III, p. 326. Hattsv. II, p. 132.

Sporerna elliptiska eller aflånga, $5-8 = 2-4$ mmm.

Basiderna klubblika, $12 = 5-6$ mmm.

Förmultnande blad och stjelkar, h. o. d. i södra Finl.

CLII. Lomatia (Fr.) Karst. n. gen.

Fruktkroppen upp- och nedvänd, med endast sin centrala del fästad vid matrix, kantad, vanl. i början skållik, sedan utbredd, köttigt eller n. gelatinöst läderartad, sammansatt af fina, trådlika, sammanklibbade, guldgula eller färglösa hyfer. Fruktlagret tjockt. Basiderna klubblikt cylindriska, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna cylindriska, böjda, färglösa.

1133. L. salicina (Fr.) Karst.Syn. *Thelephora salicina* Fr. Syst. Myc. I, p. 442.*Corticium salicinum* Fr. Epicr. p. 558. Karst. Hattsv. II, p. 140.*Thelephora cruenta* a. Alb. et Schw. Consp. p. 277?*Peziza sarcoides* Wahl. Flor. Lapp. p. 538.

Basiderna klubblikt cylindriska, ända till 90 mmm. långa, 6—9 mmm. tjocka. Sporerna cylindriska, böjda, 16—18 = 4—6 mmm.

Bark af *Salix*- och *Populus*-arter, a. (Nyl.—Lapl.)

Corticium sarcoides Fr. Karst. Hattsv. II, p. 140 är icke med säkerhet känd från Finland.

CLIII. Xylobolus Karst. Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. fenn. 6: 1881. Hym. Fenn. p. 40.Syn. *Xerocarpus* * *Xylobolus* Karst. Hattsv. II, p. 133.*Stereum* Auctt. ex. p.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nedvänd, kantad, ved-artad, hård. Fruktlagret läderartadt, i början stoftbeströdt, ofta hvarfvigt. Cystider inga. Sporerna färglösa, släta, små.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret kanelfärgadt, urbleknande . . frustulosus.

** Fruktlagret svartbrunt tumulosus.

1134. X. frustulosus (Pers.) Karst. Hym. Fenn. p. 40.Syn. *Thelephora frustulosa* Pers. Syn. p. 577.*Thelephora sinuans* Pers. Myc. Eur. p. 128.

Stereum frustulosum Fr. Epicr. p. 552.

Xerocarpus frustulosus Karst. Hattsv. II, p. 134.

Sporerna bredt elliptiska, 3—5 = 3—4 mmm.

Hårdnad ek- och aspved, m. r. (Runsala; Susikais i Tam-mela).

1135. X. tumulosus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11.

Syn. *Xerocarpus violaceolividus* (Somm.) var. *tumulosus* Karst. Hattsv. II, p. 134.

Vissn. gren. af korgvide, m. r. (Mustiala). 4.

CLIV. Sterellum Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, brosk-
likt läderartad. Fruktlagret stoftbeströdt, oftast knöligt. Cy-
stider inga. Sporerna cylindriska, färglösa, släta små.

1136. St. Pini (Schleich.) Karst.

Syn. *Stereum Pini* Fr. Epicr. p. 553. Karst. Myc. Fenn. III, p. 309.

Thelephora Pini Schleich. Fr. Obs. I, p. 154.

Xerocarpus Pini Karst. Hattsv. II, p. 135.

Sporerna cylindriska, böjda, 6—7 = 2 mmm.

Tallbark, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

CLV. *Chaetocarpus* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, läderartad. Cystiderna n. framstickande, cylindriska, trubbiga, tjockväggiga, bruna. Sporerne färglösa, släta, m. små.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktlagret i början n. sammetsludet, ofta med koncentriska bälten (*Eu-Chaetocarpus*) abietinus.
- ** Fruktlagret beklädt med ett tjockt filtludd, med strällikt utlöpande bälten (*Coniophoropsis*) centrifugus.

1137. *Ch. abietinus* (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora abietina* Pers. Syn. p. 573.

Stereum abietinum Fr. Epicr. p. 553.

Xerocarpus abietinus Karst. Hattsv. II, p. 136.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, släta, bara, bruna, ända till 160 mmm. långa, 6—12 mmm. tjocka (vid basen). Sporerne aflånga, 2—3 = 1 mmm.

Förmultn. ved af tall och gran, t. a. (Nyl.—Lapl.).

1138. *Ch.? centrifugus* (Weinm.) Karst.

Syn. *Thelephora centrifuga* Weinm. Hym. et Gast. Ross. p. 392.

Corticium (Coniophora) centrifugum Fr. Hym. Eur. p. 658.

Coniophora centrifuga Karst. Hattsv. II, p. 160.

Hymenochaete centrifuga Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882), p. 70.

Fruktkroppen läderartad, grå eller svart, brunluden.
Fruktlagret tätt filtludet.

Gamm. trä, m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

CLVI. *Trichocarpus* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad, kork-
artad. Cystiderna icke framstickande, trådformiga, gulaktiga,
tunnväggiga. Sporerna färglösa, släta, m. små.

1139. *Tr. ambiguus* Karst.

Syn. *Xerocarpus ambiguus* Karst. Hym. Fenn. (Acta
Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 38). Hattsv.
I, p. 135.

Cystiderna trådformiga, upptill afsmalnande, med n. trub-
big spets, sträfva, gulaktiga, omkr. $70 = 4-6$ mmm. Spo-
rerna n. klotrunda, $0,5-1$ mmm. i diam.

Granbark, m. r. (Åbo).

CLVII. *Cryptochaete* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, kantad eller
åtminstone tydligt begränsad, broskaktigt läder- eller grus-
artad. Fruktlagret stoftpuvdradt. Cystiderna spol- eller klubb-
lika, gulaktiga eller n. färglösa, djupt insänkta. Sporerna
cylindriska eller aflånga, böjda, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Fruktlagret rödbrunt, gråpuvdradt . . . rufa.

** Fruktlagret köttrodt, hvitpuvdradt . . . polygonia.

1140. Cr. rufa (Fr.) Karst.Syn. *Thelephora rufa* Fr. Elench. I, p. 187.*Auricularia cinerea* Sow. t. 388, f. 3 (sec. Fr.).*Stereum rufum* Fr. Epicr. p. 552.*Xerocarpus rufus* Karst. Hattsv. II, p. 135.

Cystiderna spol- eller borstlika, stundom oregelbundna, med grynigt innehåll, ljusst gulaktiga, 30—70 = 18—20 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 6—9 = 2—3 mmm.

Torra grenar af asp och balsampoppel, t. r. (Tammela flerstädes). 2, 3, 9.

1141. Cr. polygonia (Pers.) Karst.Syn. *Corticium polygonium* Pers. Disp. p. 30.*Xerocarpus polygonius* Karst. Hattsv. II, p. 136.

Cystiderna uppblåst klubblika, djupt nedsänkta, med grynigt innehåll, gulaktiga, 45—50 = 10—20 mmm. Sporerna cylindriska, vanl. böjda, 8—10 = 2—3 mmm.

Torra grenar af asp och vide, h. o. d. i södra Finl.

CLVIII. Corticium Fr. pr. p. Karst. Hattsv. II, p. XV, 140.

Fruktlagret vaxartadt. Basiderna 2—4-sporiga. Cystider inga. Sporerna cylindriska, aflånga, äggrunda eller sfेरiska, släta, färglösa.

Öfversigt af arterna.

* Fruktkroppen åtminstone i förstone i omkretsen och undertill fibrillöst byssusartad.

† Fruktkroppen undertill och i omkretsen
hvit.

A Sporerna klotrunda eller elliptiskt
klotrunda.

a Basiderna 2-sporiga. Sporerna spar-
samma: læve.

b Basiderna 4-sporiga.

+ Fruktkroppen af flockös struk-
tur, teml. tjock, torr vanl.
stötande i gult granulatium.

++ Fruktkroppen hinnaktig, m.
tunn, torr vanl. stötande i
lergrått pellicula.

B Sporerna elliptiska, aflånga eller cy-
lindriska.

a Hyferna oledade, tjockväggiga, sega.

+ Fruktkroppen filtartad, med
oregelbundna upphöjningar . rude.

++ Fruktkroppen hinnaktig, jemn,
i omkretsen löst fibrillös . lacteum.

b Hyferna ledade, tunnväggiga.

+ Fruktkroppen mjölkvit . . . myxosporium.

++ Fruktkroppen brunaktig,
sämskfärgad eller smutsigt
hvitaktig.

○ Fruktlagret glänsande . . . nitidulum.

○○ Fruktlagret opakt.

△ Sporerna elliptiska eller
aflånga, raka. sordidum.

△△ Sporerna cylindriska, böj-
da subalutaceum.

†† Fruktkroppen blodröd sangvineum.

** Fruktkroppen fastklibbad, i omkretsen
glatt eller n. glatt.

† Sporerna raka.

A Fruktlagret med oregelbundna, knö-
lika upphöjningar.

a Fruktlagret ockragult. ochraceum.

b Fruktlagret smutsigt blek- eller
brungult deflectens.

B Fruktlagret utan knölar.

a Fruktlagret klibbigt lividum.

b Fruktlagret icke klibbigt.

+ Fruktlagret blåaktigt lividocoeruleum.

++ Fruktlagret hvitaktigt, lerbär-
gadt eller n. rosenrödt.

○ Fruktlagret hvitaktigt eller
lerfärgadt.

△ Sporerna elliptiskt klot-
runda, ymniga contiguum.

△△ Sporerna aflånga.

: Fruktkroppen vit acerinum.

:: Fruktkroppen lerbär-
gad calceum.

○○ Fruktlagret blekt rosenrödt. roseolum.

†† Sporerna böjda.

A Fruktkroppen ytlig, blekt köttrod,
urbleknande nudum.

B Fruktkroppen i början betäckt af
värdväxtens bark comedens.

1142. C. læve Pers. Disp. p. 30. Karst. Hattsv. II, p. 144.

Syn. *Thelephora papyracea* Schrad. Spic. p. 186.

Thelephora laevis Pers. Syn. p. 575.

Hypochnus laevis Bon. Handb. p. 160.

Thelephora alutacea Schrad. Spic. p. 187.

Thelephora radiosa Fr. Obs. II, p. 277.

Corticium radiosum Fr. Epicr. p. 560. Karst.
Hattsv. II, p. 144.

Athelia ochracea Pers. Myc. Eur. I, p. 84.

Basiderna klubblika, 40—60 = 8—10 mmm. Sporerna
klotrunda, stötande s. i gult, 6—9 mmm. i diam.

Gamm. ved och bark, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. padineum** Karst.

Syn. *C. confluens* Fr. * *padinum* Karst. Hattsv. II, p.
149.

Vissn. grenar af hägg, r. (Mustiala).

** **C. cæsioalbum** Karst.

Syn. *C. confluens* Fr. ** *cæsioalbum* Karst. Hattsv. II,
p. 149.

Vissn. grenar af *Caragana arborescens*, m. r. (Mustiala).

*** **C. pelliculare** Karst. n. subsp.

Fruktkroppen m. tunn, med m. tunnt, hinnaktigt, hvit-
aktigt, vid torkning höggulaktigt fruktlager.

Förmultn. björk- och alved, stenar, m. r. (Mustiala).

**** **C. lævissinum** Karst.

Syn. *Xeroearpus lævissimus* Karst. Symb. ad Myc. Fenn.
XII (1883), p. 111.

Fruktkroppen utbredd, tunn, fastväxt, slät, sammanhängande, tydligt luddig, med bart, blekt sämskfärgadt fruktlager
Murken asp- och björkved, m. r. (Mustiala).

1143. C. granulatum (Bon.) Karst. Hattsv. II, p. 244.
Wint. Pilz. p. 329.

Sporerna rundadt elliptiska, 5—12 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, ledade, släta, glasklara (under mikr.), flerböjda, vid lederna ensidigt knöliga, 4—10 mmm. tjocka.

Döda stamm. af videarter, rönn, *Cornus sanguinea*, a. (Nyl.—Lapl.).

* **C. molle** Fr.? Karst. Hattsv. II, p. 147.

Sporerna äggrunda, 9 = 6—7 mmm. Hyferna släta, grenade, ledade, vid lederna vanligen ensidigt knöliga, 5—6 mmm. tjocka.

Gamla tallar, m. r. (Mustiala). •

1144. C. pellicula Fr.? Karst. Symb. ad myc. Fenn. XIII (1885), p. 5.

Fruktkroppen kretsformig eller utbredd, n. fastväxt, vaxartadt hinnaktig, m. tunn, okantad, torr sprickfull, understundom besatt med små papiller, glatt, undertill fintrådig, i omkretsen likartad eller otydligt flocköst kliartad, hvit, torr med dragning i lergrått eller brunt. Sporerna klotrunda, sällan elliptiskt klotrunda, släta, 6—8 = 6 mmm. eller 6 mmm. i diam.

Granbark, m. r. (Mustiala). 11.

Hyferna ledade, utan sidoknölar, försvinnande, 5—6 mmm. tjocka.

1145. C. rude Karst. Hattsv. II, p. 143. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 53.

Sporerna elliptiska, $4 = 2-3$ mmm. Hyferna föga förgrenade, oledade, tjockväggiga, vanligen spända, $2-3$ mmm. tjocka.

Granbark, m. r. (Mustiala).

1146. C. lacteum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Sporerna aflånga eller n. äggrunda, $3-4 = 1-2$ mmm. Gammal ved och bark, synnerligen af barrträd, t. a. i södra Finl.

1147. C. myxosporum Karst. Hattsv. II, p. 240. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1883), p. 53.

Sporerna aflånga, vanl. böjda, $8-9 = 3-4$ mmm.

Tallbark, m. r. (Mustiala).

1148. C. nitidulum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna $2-3 = 1$ mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda, n. grönaktigt hyalina, greniga, $2-3$ mmm. tjocka.

Torra grenar af sälg, m. r. (Mustiala).

1149. C. sordidum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Fruktkroppen utbredd, fastklibbad, okantad, vaxartad, undertill n. flockullig, slät, torr sprickig, smutsigt hvitaktig, torr brungulaktig, i omkretsen luddigt kliartad. Sporerna elliptiska eller aflånga, $4-5 = 2-3$ mmm.

Förmultn. tallgrenar, m. r. (Mustiala).

Hyferna förgrenade, tätt ledade, utan knölar vid lederna, 5—6 mmm. tjocka.

1150. C. subalutaceum Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Fruktkroppen vidt utbredd, fastväxt, okantad, sammanhängande, luddigt kliartad, gulaktigt lerfärgad, i omkretsen likartad, med vaxartadt, tunnt, mörkare färgadt fruktlager. Sporerna cylindriska, böjda, 5—6 = 1 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala). 9.

1151. C. sanguineum Fr. Icon., t. 198, f. 2. Karst. Hattsv. II, p. 146.

Sporerna elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm.

Förmultn. tall- och enved, a. (Nyl.—Lapl.).

1152. C. ochraceum Fr. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Sporerna elliptiskt sferiska, 4—6 = 3—4 mmm.

Förmultn. ved och bark af såväl barr- som löfträd, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1153. C. deflectens Karst.

Syn. *Grandinia deflectens* Karst. Hattsv. II, p. 239.

Sporerna bredt elliptiska, 3 = 2 mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda eller inga.

Gamm. asp bark, h. o. d. i Mustialatrakten.

1154. *C. lividum* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna cylindriska, 3—6 = 1—2 mmm. Hyferna snart försvinnande eller n. inga.

Förmultn. tallved, a. (Nyl.—Lapl.).

1155. *C. lividocoeruleum* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 370). Myc. Fenn. III, p. 315. Hattsv. II, p. 150. Fr. Hym. Eur. p. 652.

Sporerna elliptiska eller aflånga, stundom oliksidiga, 7—10 = 4—6 mmm. Basiderna klubblika, 5 mmm. tjocka. Hyferna föga anmärkningsvärda eller inga.

Förmultn. tall- och björkved, r. (Mustiala; Ruva i ryska Lapm.).

1156. *C. contiguum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 11. Hattsv. II, p. 150.

Sporerna äggrunda, 5—7 = 3—4 mmm.

Enved, sälg- och asp bark, m. r. (Tammela).

1157. *C. acerinum* Pers. Obs. myc. 2, p. 37, 38.

Syn. *Thelephora acerina* Pers. Syn. p. 581. Fr. Hym. Eur. p. 645.

Xerocarpus acerinus Karst. Hattsv. II, p. 139.

Basiderna cylindriskt klubblika, 30—45 = 7—10 mmm.

Sporerna n. elliptiska, 2—4 = 1—2 mmm. Hyfer inga.

Gammal bark af lönn och pyramidpoppel, m. r. (Mustiala).

1158. *C. calceum* (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 149. Pat.
Tab. anal. 2:e ser. p. 27, f. 562?

Sporerna omkr. $3 = 1$ mmm.

Tall- och granved, a. (Nyl.—Lapl.).

Var. ***caulicola*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882),
p. 65.

Torra hallonstjelkar, h. o. d. i södra Finl.

1159. *C. roseolum* Karst. n. sp.

Fruktkroppen vidt utbredd, vaxartad, m. tunn, glatt, sammanhängande, i omkretsen likartad, blekt rosenröd eller violett. Sporerna elliptiskt sferiska, merendels med en oljedroppe, $5-6 = 3-4$ mmm.

Björkbark, h. o. d. i Tammela.

Hyferna förgrenade, ledade, utan knölar, $2-4$ mmm. tjocka.

1160. *C. nudum* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 148.

Fruktkroppen i början vaxartad, glatt och blekt kött-röd, af parenchymatisk struktur. Sporerna aflånga, böjda, $12-18 = 3-4$ mmm.

Stubb. af lönn, m. r. (Mustiala).

1161. *C. comedens* (Nees) Karst. Hattsv. II, p. 151.

Sporerna cylindriska, böjda, $17-21 = 6-9$ mmm.

Torra gren. af ek, hassel och al, t. a. (Nyl.—Lapl.).

CLIX. *Xerocarpus* Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 22). Hattsv. II, p. XV, 133 pr. p.

Fruktkroppen utbredd, okantad, flocköst grusartad. Fruktlagret distinkt, af torr beskaffenhet. Cystider 0. Sporerna aflånga, små.

1162. *X. subsulphureus* Karst. Hattsv. II, p. 138. Roum. Fung. Gall. exs. n:o 4307.

Syn. *Corticium subsulphureum* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12.

Sporerna aflånga, 3—6 = 1—3 mmm. Hyferna 4—5 mmm. tjocka.

Förmultn. stock., h. o. d. i Tammela.

Bihang.

Sterila, ofullständigt kända arter.

* Fruktkroppen mjöligt grusartad.

† Mjölkhvit farinellus.

†† Grått brungul helvolus.

** Flocköst grusartad. Hyfernas grenar utspärrade, hvasspetsade (*Vararia* Karst.) alutarius.

1163. *X. farinellus* Karst. Hattsv. II, p. 139.

Granbark, m. r. (Mustiala).

1164. *X. helvolus* Karst. Hattsv. II, p. 243.

Bark af hagtorn, m. r. (Åbo).

1165. X. alutarius (Berk. et Cook.) Karst.

Syn. *Corticium alutarium* Berk. et Cook. Ellis et Everh.
North American Fungi, n:o 517.

Fruktkroppen utbredd, fastväxt, flocköst grusartad, blekgulaktig eller blekt svafvelgul, i omkretsen vanl. byssusartad och stundom med strälligt utlöpande fibriller. Fruktlagret sammanhängande, slätt, tunnt, hvitaktigt sämskfärgadt.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

CLX. Lyomyces Karst. Hattsv. II, p. XV, 153.

Fruktkroppen utbredd, okantad, grusartad eller papperartad. Fruktlagret n. tunnt, knappt distinkt. Sporerna ägrunda eller n. klotrunda, hyalina, släta, teml. stora. Basiderna klubblika, 4-sporiga.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktkroppen rosenröd, slutl. m. rynkig,
hinnaktig roseus.
- ** Fruktkroppen grusartad, gulblek, betäckt
af rosenrödatigt stoft polygonioides.

1166. L. roseus (Pers.) Karst. Hattsv. II, p. 153.

Syn. *Corticium roseum* Pers. Disp. p. 31.

Thelephora rosea Pers. Syn. p. 575.

Sporerna elliptiskt eller äggrundt sferiska, 11—12 = 7—10 mmm. Basiderna klubblika, 9 mmm. tjocka. Hyferna tjockväggiga, sega, utan knölar, löst hoptofvade.

Torra grenar af asp, björk och vide, a. (Nyl.—Lapl.).

1167. L. polygonioides Karst.

Syn. *Corticium polygonioides* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12.

Xerocarpus polygonioides Karst. Hattsv. II, p. 138.

Sporerna n. sferiska, 5—6=4—5 mmm. Hyferna 3—5 mmm. tjocka.

CLXI. Tomentella (Pers. Obs. 2 pr. p.) Karst.

Syn. *Hypochnus* (Fr. pr. p.) Pat. Hym. d'Eur. p. 152.

Fruktkroppen utbredd, okantad, bomulls- eller filtartad. Fruktlagret m. tunnt, bildadt af löst hoptofvade hyfer. Basiderna löst förenade. Cystider inga. Sporerna klotrunda, färglösa, släta, små.

Öfversigt af arterna:

* Hyferna sträfva.

† Lifligt svafvelgula.

A Sporerna klotrunda. Hyferna sträfva . sulphurea.

B Sporerna elliptiskt sferiska. Hyferna

fint sträfva eller n. släta . . . sulphurina.

†† Snöhvit byssina.

** Hyferna icke sträfva obducens.

1168. T. sulphurea (Pers.) Karst.

Syn. *Corticium sulphureum* Pers. Obs. I, p. 38.

Thelephora sulphurea Pers. Syn. p. 579.

Lyomyces sulphureus Karst. Hattsv. II, p. 241.

Symb. ad Myc. Fenn. IX, p. 54.

Fruktlagret gråaktigt eller chokoladfärgadt. Sporerna klotrunda, färglösa, med en oljedroppe, 2—3 mmm. i diam. Hyferna brandgula (under mikr.), sträfva, 2—4 mmm. tjocka. Ruttet trä, a. i södra Finl.

Var. leucophanes Karst.

Fruktlagret hinnaktigt, tunnt, hvitt eller hvitaktigt. Tallbark, m. r. (Tammela).

1169. T. sulphurina Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, fibrillöst byssusartad, fastväxt, lifligt n. orangegult svafvelgul, i omkretsen i början byssusartad. Fruktlagret hinnaktigt, tunnt, m. sprödt, slätt, vid torkning sönderbristande, sämskfärgadt. Sporerna elliptiska eller sferiskt elliptiska, färglösa, 3—4 = 2 mmm. Hyferna greniga, ledade, stundom anastomoserande, vid lederna ensidigt uppsvällda, fint sträfva eller släta, färglösa eller hyalint gulaktiga (under mikr.), 5—6 mmm. tjocka.

Tallbark, m. r. (Jalasjärvi). 7.

1170. T. byssina Karst.

Syn. *Lyomyces byssinus* Karst. Fung. rar. Fenn. atque nonn. Sibir. (Medd. af Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. 11: 1884, p. 137).

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, byssusartad, löst vidfästad, n. mjuk, snöhvít, undertill spindelväfslikt byssusartad, i omkretsen spindelväfslikt, med ett hinnaktigt, m. tunnt, m. sprödt, sammanhängande, slätt fruktlager. Sporerna klotrunda, färglösa, 2—4 mmm. i diam. Hyferna sträfva, utan knölar, 2—3 mmm. tjocka.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala; Helsingfors: Edw. Wainio). 10.

1171. T. obducens Karst. n. sp.

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, inkrusterande, bysusartad, löst vidfästad, blekt svafvelgul, i omkretsen stundom ljusgrå, med inströdda orangegult svafvelgula fibriller. Fruktlagret tunnt, slätt, torrt n. sprickigt, gråaktigt eller blekt chokoladfärgadt. Sporerna sferiskt elliptiska, färglösa, med en stor, hyalint grön oljedroppe. Hyferna föga greniga, något ledade, vid lederna ensidigt knöliga, släta, fasta.

Förkol. ved, qvistar etc., m. r. (Mustiala). 11.

CLXII. Peniophora Cook. (Grev. VIII, p. 20).

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, okantad, grusartad, luddartad, broskartad, vaxartad eller n. köttig, med mer eller mindre distinkt fruktlager. Cystiderna kägellika eller tappformiga, n. styfva, n. sträfva, föga eller icke framstickande, bleka eller gula. Sporerna n. klotrunda, elliptiska, aflånga eller cylindriska, färglösa.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen åtminstone i torrt tillstånd broskartadt hinnaktig, slutl. lossnande.
- † Fruktkroppen i omkretsen borsthårig, hyalint hvit gigantea.
- †† Fruktkroppen glatt, svartaktig, med blekt köttrött fruktlager carnea.

** Fruktkroppen icke broskartadt hinnaktig.

† Fruktkroppen (eller åtminstone frukt-
lagret) i början vaxartad. Sporerna
cylindriska eller elliptiska.

A Sporerna böjda.

a Sporerna elliptiska prætermissa.

b Sporerna cylindriska.

+ Fruktkroppen glatt, gråaktig . cinerea.

++ Fruktkroppen i omkretsen i
början fibrillös, köttröd . . incarnata.

B Sporerna raka.

a Fruktkroppen vaxartadt gelatinös,
blek, med spridda, knölrika pa-
piller æmulans.

†† Fruktkroppen grusartad, torr.

A Sporerna n. klotrunda Syringæ.

B Sporerna aflånga lævigata.

1172. *P. gigantea* (Fr.) Karst.

Syn. *Corticium giganteum* Fr. Icon. t. 197, f. 3. Karst.
Hattsv. II, p. 142.

Cystiderna spolfformiga, afsmalnande mot spetsen, spridda,
knapt nående öfver basiderna, hyalina, vårtfulla. Sporerna
elliptiska eller sferiskt elliptiska, 4—5 = 3 mmm.

Gamla tallstamm., a. (Nyl.—Lapl.).

1173. *P. carnea* (Willd.) Karst.

Syn. *Lichen carneus* Willd. Flor. Ber. p. 358.

Auricularia corticalis Bull. Champ. t. 436, f. 1.

Thelephora quercina Pers. Syn. p. 573.

Corticium quercinum Fr. Epicr. p. 563. Pat. Tab. anal. III, 112, f. 253.

Peniophora quercina Cook. (Grev. VIII, p. 20, t. 125, f. 13).

Xerocarpus carneus Karst. Hattsv. II, p. 134.

Cystiderna knapt eller icke öfverskjutande basiderna, syllikt kolfformiga, tjockväggiga, hyalina eller gulaktigt hyalina, sträfva, $30-50 = 8-14$ mmm. Sporerne aflånga eller cylindriska, böjda, $7-9 = 2-3$ mmm.

Ek och lind, m. r. (Merimasku; Runsala).

1174. P. prætermissa Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, fastklibbad, tunn, blekgrå, stundom med svag dragning i rödbrunt, vid torkning hvitnande eller gulnande, i omkretsen i början finluddig, slutl. bar, likartad. Basiderna cylindriskt klubblika, $30 = 6-8$ mmm. Cystiderna spolfformiga, oregelbundna, insänkta, gulaktiga, $70-80 = 9-10$ mmm. Sporerne elliptiska, raka eller lindrigt böjda, trubbiga, utan eller med 1-2 oljedroppar, färglösa, $10-12 = 5-6$ mmm. Hyfer inga.

Gamm. ved af gråal, m. r. (Mustiala). 9, 10.

1175. P. cinerea (Fr.) Cook. (Grev. VIII, p. 20, t. 123, f. 8).

Syn. *Corticium cinereum* Fr. Icon. t. 198, f. 4. Karst. Hattsv. II, p. 148 Pat. Tab. anal. III, p. 112, f. 251.

Cystiderna spolfformiga, trubbiga, tjockväggiga, hyalina eller gulaktigt hyalina, $20-38 = 7-10$ mmm. Basiderna klubb-

lika, 4-sporiga, med böjda sterigmer. Sporerna cylindriska eller aflånga, vanl. böjda, slåta, $3-5=1$ mmm.

Bark och ved af löfträäd, a. (Nyl.—Lapl.)

Var. **Piceae** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XIII (1884), p. 4.

Fruktkroppen utbredd, sammanflytande, fastväxt, torr, tunn, slåt, sammanhängande, blåsvart, torr n. violettgrå och lindrigt stoftbeströdd, i omkretsen likartad. Sporerna cylindriska, böjda, $5-6=2$ mmm. Cystiderna n. hyalina, $16-30=8-11$ mmm.

Torra graugren., m. r. (Mustiala). 11.

1176. P. incarnata (Pers.) Karst.

Syn. *Thelephora incarnata* Pers. Syn. p. 573.

Corticium incarnatum Fr. Epicr. p. 564. Karst. Hattsv. II, p. 145.

Cystiderna trubbigt tillspetsade, tjockväggiga, grönaktigt eller gulaktigt hyalina, stråfva eller gryniga, icke öfvernående basiderna, omkring 10 mmm. tjocka. Basiderna klubblika, 4-sporiga. Sporerna elliptiskt aflånga eller cylindriska, raka eller n. böjda, $9-12=4-5$ mmm.

Gamm. ved och bark af löfträäd, a. (Nyl.—Lapl.).

Sporerna enligt Winter och Fuckel klotrunda, 4 mmm. i diam.! Hyferna trubbspetsade, ledade, greniga, utan knölar vid lederna, ofta gryniga, hyalina, $3-4$ mmm. tjocka.

1177. P. convolvens Karst.

Syn. *Corticium convolvens* Karst. Hattsv. II, p. 148.

Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 54.

Cystiderna cylindriska eller spolformigt cylindriska, talrika, tunnväggiga, stundom nående öfver basiderna, gulaktiga eller n. hyalina, 10—15 mmm. tjocka. Sporerne äggrundt sferiska, $3-5 = 2-3$ mmm.

Murken björkved, m. r. (Mustiala).

1178. P. æmulans Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, kretsformigt begränsad eller aflång, fastväxt, teml. tunn, n. vaxartad, vid torkning hårdnande, slät, sammanhängande, torr ofta sprickfull, stoftpuddrad, i omkretsen likartad, blekt sämskfärgad, ofta med dragning i rosenrött, slutl. stötande mer eller mindre i rostbrunt. Cystiderna spolformiga eller kägellika, rynkiga, $40 = 12$ mmm., hyalina eller gulaktigt hyalina. Sporerne aflånga eller elliptiskt aflånga, raka, ofta oliksidiga, hyalina, $5-9 = 3-3,5$ mmm. Hyferna föga anmärkningsvärda.

Torr ved af löfträd, företrädesvis asp, m. r. (Mustiala). 11.

Mycket lik en urblekt, mager form af *Peniophora incarnata*.

1179. P. Siringæ Karst.

Syn. *Xerocarpus violaceo-lividus* (Somm.).

* *X. Siringæ* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. IX (1882), p. 52.

Fruktkroppen vidt utbredd, läderlikt grusartad, fastväxt, brunaktig, i omkretsen ofta i början hvit, med dragning i rödbrunt. Fruktlagret knöligt, blåsvart, skiftande i purpurrött, äldre och torr styft, m. sprickigt och beströdt med ett teml. tjockt lager af ljusgrått eller vitaktigt stoft. Cy-

stiderna spolfformiga, gryniga eller sträfva, ända till 50 mmm. långa, 6—8 mmm. tjocka. Sporerne äggrunda, 3 = 2 mmm. eller 2 mmm. i diam. Hyfer inga.

Lefvande och döda stamm. och grenar af syren, m. r. (Mustiala). Höst—vår.

1180. *P. lævigata* (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora lævigata* Fr. Elench. I, p. 224.

Corticium lævigatum Fr. Epicr. p. 565.

Xerocarpus lævigatus Karst. Hattsv. II, p. 139.

Corticium juniperi Karst.

Xerocarpus juniperi Karst. Hattsv. II, p. 138.

Cystiderna n. framstickande, cylindriskt spolfformiga, gryniga eller sträfva, hyalina, gulaktigt hyalina eller brungulaktiga, 75—80 = 8—10 mmm. Sporerne aflånga, raka, 7—11 = 3—4 mmm.

Enbark, t. r. (Tammerfors; Tammela).

Peniophora juniperi Karst. är en äldre form af *Pen. lævigata* (Fr.).

CLXIII. *Phanerochaete* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, okantad, kork- eller läderartad, med tydligt fruktlager. Cystiderna framstickande, tunnväggiga, bleka, cylindriska. Sporerne elliptiska, encelliga.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret stoftpudradt, blekt rödgult. *alnea*.

** Fruktlagret bart, sämskfärgadt *odorata*.

1181. Ph. alnea (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora alnea* Fr. Syst. Myc. I, p. 446.

Stereum alneum Fr. Epicr. p. 553.

Xerocarpus alneus Karst. Hattsv. II, p. 137.

Corticium decolorans Karst. Hattsv. II, p. 144.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, grynbeklädda, hyalina, 120 = 9—12 mmm. Sporerna elliptiska, 4—6 = 2—3 mmm.

Al och tall, h. o. d. (Nyl.—Vasa).

Hyferna greniga, ledade, 6—7 mmm. tjocka.

1182. Ph. odorata (Fr.) Karst.

Syn. *Thelephora odorata* Fr. Syst. Myc. I, p. 445.

Stereum odoratum Fr. Epicr. p. 553.

Xerocarpus odoratus Karst. Hattsv. II, p. 137.

Cystiderna cylindriska, trubbiga, n. bara, hyalina, 6—9 mmm. tjocka. Sporerna elliptiska, 4—6 = 3 mmm. Hyferna släta, utan knölar, 3—4 mmm. tjocka.

Tallstamm., h. o. d. i södra Finl.

Hyferna ogrenade, oledade, flerböjda, med tjock membran, hyalina, 3—5 mmm. tjocka.

CLXIV. Peniophorella Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, vaxartad. Cystiderna m. framstickande, borstformiga, hyalina. Sporerna cylindriska, 2-celliga.

1183. P. pubera (Fr.?) Karst.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, vaxartad, fastväxt, okantad, hvit eller lerafärgad. Fruktlagret slätt, af de

framstickande cystiderna sammetsmårigt, i torrt tillstånd sprickigt och stötande n. i brunt. Cystiderna borstlika, hyalina, långa. Sporerna cylindriska, trubbiga, raka, vanl. ensepterade, $6-8 = 2$ mm.

CLXV. *Hymenochætella* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, upp- och nervänd, okantad, af torr beskaffenhet. Fruktlagret af de framstickande cystiderna borsthårigt. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, bruna. Sporerna aflånga, färglösa.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktkroppen flocköst grusartad, gulaktigt
kanelfärgad arida.
- ** Fruktkroppen filtartad, rostbrunt kanel-
färgad laxa.

1184. *H. arida* Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, obegränsad, löst flocköst grusartad, tunn, fastväxt, blekt brandgul. Fruktlagret slätt, sammanhängande, torrt, sprödt, blekt kanelfärgadt. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, rostbruna, $75-100 = 6-9$ mm. Basiderna cylindriskt klubblika, $2-4$ mm. tjocka. Sporerna utdraget aflånga, raka eller böjda, hyalina, $4-7 = 0,5-1,5$ mm. Hyferna greniga, ledade, utan knölar vid lederna, hyalint gulaktiga (under mikr.), $3-4$ mm. tjocka.

Bark af löfträd, m. r. (*Mustiala*). 7.

1185. H. laxa Karst. n. sp.

Syn. *Corticium? cinnamomeum* Karst. Hattsv. II, p. 146
pr. p.

Fruktkroppen utbredd, obegränsad, tunn, löst filtartad, fastväxt, rostbrunt kanelfärgad, i omkretsen likartad. Fruktlagret torrt, slätt, sammanhängande. Cystiderna borstlika, spetsiga, tjockväggiga, rostbruna (under mikr. bruna, guldglänsande), 60—70 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, ledade, hög- eller brandgulaktiga, 3—5 mmm. tjocka.

Torra gren. af hassel, m. r. (Runsala).

CLXVI. Glæocystidium Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, okantad, fastklibbad, n. hinnaktig, tunn. Cystiderna framstickande, glesstående, grofva, kägelformiga, till större eller mindre del n. geléartade. Sporererna aflånga, vanl. böjda, färglösa.

Öfversigt af arterna:

* Cystiderna m. glesa, stora exsudans.

** Cystiderna teml. täta, små guttuliferum.

1186. Gl. exsudans Karst.

Syn. *Grandinia exsudans* Karst. Hattsv. II, p. 239.

Cystiderna glesstående, kägellika, n. geléartade, vid torkning gulnande, 0,2—0,3 mm. höga. Sporererna trinda, vanl. n. böjda, 4—6 = 1—2 mmm.

Granved, m. r. (Mustiala).

1187. *Gl. guttuliferum* Karst. n. sp.

Fruktkroppen vidt utbredd, obegränsad, fastväxt, sammanhängande, sällan sprickig, i omkretsen i början fint flocköst pudrad. Fruktlagret torrt, slätt, smutsigt hvitaktigt, slutl. isabellfärgadt eller blekt gulbrunaktigt. Cystiderna framstående, temligen tättsittande, cylindriskt kägellika, trubbiga, vanl. i toppen försedda med en klotrund, brandgul, gulskimrande slemdroppe, 20—35 mmm. tjocka. Sporerna aflånga, trubbiga, raka, sällan lindrigt böjda, färglösa, 10—12 = 3—4 mmm.

Gamm. aspved, m. r. (*Mustiala*). 10.

CLXVII. *Diplonema* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, byssusartad. Fruktlagret icke distinkt, bildadt af löst sammanställda, klubblika basider och trådformiga, färglösa cystider. Sporerna äggrunda, n. färglösa eller färglösa.

1188. *D. sordescens* Karst. n. sp.

Fruktkroppen oregelbundet utbredd, obegränsad, spindelväfsartadt hinnaktig, vidfästad, hvitaktig. Fruktlagret m. tunnt, löst, svafvelgult smutsblekt. Cystiderna cylindriska, trubbiga, här och der hopsnörda eller ledade, n. sträfva, n. framstickande, hyalina. Basiderna cylindriskt klubblika, 5—6 mmm. tjocka. Sporerna äggrunda, med en grönaktig oljedroppe, 3—5 = 2—3 mmm. Hyferna greniga, ledade, släta eller n. släta, vid lederna ensidigt knöliga, gulaktigt hyalina,

3 mmm. tjocka (med inblandade tjockare [ända till 10 mmm. tjocka]) och n. svafvelgula.

Gamm. bark af *Alnus incana* m. r. (Mustiala).

CLVIII. *Exobasidium* Vor. Karst. Hattsv. II, p. XV, 152.

Basiderna cylindriskt klubblika, 4-sporiga, sammanställda till ett tunnt, värdväxtens kutikula genombrytande fruktlager. Sporerne spolfformiga, färglösa. Mycelet endofytiskt.

Öfversigt af arterna.

- * Mycelet förorsakar köttiga, köttröda svullnader *Vaccinii*.
- ** Mycelet framkallar rödaktiga eller gulaktiga fläckar.
- † Fläckarne rödaktiga.
 - A Fläckarne purpurröda *Andromedae*.
 - B Fläckarne köttrödaktiga *Myrtilli*.
- †† Fläckarne små, gulaktiga *Ledi*.

1189. Ex. *Vaccinii* (Fuck.) Vor. Karst. Hattsv. II, p. 152.

Sporerna cylindriska eller spolfformiga, 5—8=1—2 mmm. Blad, sällan stjelkar af lingonbuskar, a. (Nyl.—Lapl.).

1190. Ex. *Andromedæ* Karst. (v. Thuem. Mycoth. univ. n:o 1110) Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. Fenn. II, p. 39). Hattsv. II, p. 153.

Blad och stamm. af *Andromeda polifolia* och *Arctostaphylos Uva Ursi*, a. (Nyl.—La dl.).

1191. Ex. *Myrtilli* Thuem. Karst. Hattsv. II, p. 152.

Blad af *Vaccinium uliginosum*, h. o. d. i södra Finl.

1192. Ex. *Ledi* Karst. (Grev. 1879, n:o 42, p. 64). (v.

Thuem. Myc. univ. n:o 1506). Hattsv. II, p. 153.

Sporerna 4—6 = 1 mmm.

Blad af *Ledum palustre*, h. o. d. i södra Finl.

På grund af de stora skiljaktigheter här ofvan upptagna formerna förete i sitt utseende och växtsätt anser förf. sig fortfarande vara berättigad att betrakta alla dessa såsom själfständiga arter.

LCXIX. *Seyphopilus* Karst. Hym. Fenn. (Acta Soc. pro Faun. et Flor. fenn. II, p. 40). Hattsv. II, p. XVI, 155.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. — Motsvarar *Craterella*.

1193. *Sc. caryophylleus* (Schæff.) Karst. Hattsv. II, p. 155.

Sporerna klotrunda eller kantiga, taggvårtiga, bruna, 8—10 = 7 mmm.

Björkskog., m. r. (Runsala; Mustiala).

CLXX. *Merisma* Pers. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23). Hattsv. II, p. XVI, 156.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporererna kantigt sferiska, vårtfulla, bruna. — Motsvarar *Polyozus*.

Öfversigt af arterna.

* Luktlös anthocephalum.

** Illaluktande. palmatum.

1194. *M. anthocephalum* (Bull.) Karst. Hattsv. II, p. 156.

Sporerna klotrunda eller kantiga, taggvårtiga, bruna, 7—9=6 mmm. eller 6—8 mmm. i diam.

Löfskog., m. r. (Mustiala).

1195. *M. palmatum* (Scop.) Pers. Karst. Hattsv. II, p. 156.

Sporerna klotrunda, vårtiga, bruna, 8—12 mmm. i diam. Barrskog., t. a. (Nyl.—Vasa).

* *M. diffusum* (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 157.

Syn. *Thelephora diffusa* Fr. Icon. t. 196, f. 4.

Vid väg., m. r. (Mustiala).

CLXXI. *Thelephora* (Ehrh.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23). Hattsv. I, p. XVI, 157.

Syn. *Phylacteria* Pat. Hym. d'Eur. p. 153 pr. p.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporererna kantigt sferiska, vårtiga, bruna. — Motsvarar *Stereum*.

1196. *Th. laciniata* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 157.

Syn. *Stereum laciniatum* Pers. Obs. I, p. 36.

Auricularia caryophyllea Sow. Engl. Fung. t. 213.

Thelephora intybacea Fr. Syst. Myc. I, p. 431.

Sporerna 6—9 mmm. i diam.

Förmultn. stubb., rött., stjelk., jord, företrädesvis i barrskog., a. (Nyl.—Lapl.).

CLXXII. *Coniophora* Pers. Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23. Hattsv. II, p. XVI, 159.

Basiderna 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna äggrunda, elliptiska eller aflånga, släta, rostfärgade. — Motsvarar *Corticium*.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktkroppen n. köttig. Fruktlagret vågigt, knöligt. puteanea.
- ** Fruktkroppen hinnaktig eller grusartad, Fruktlagret slätt.
- † Fruktlagret i början stötande mer eller mindre i gult.
- A Fruktlagret i början höggult eller svafvelgult.
- a Fruktkroppen i början byssusartad och hvit eller gulhv. Fruktlagret slutl. kompakt och höggult. byssoidea.
- b Fruktlagret i början svafvelgult, sedan stötande mer eller mindre i brunt, tunnt. arida.

- B Fruktlagret saffransgult. Fruktkroppen n. korkartad. Sporerna aflånga, vanl. böjda, färglösa eller gulaktiga (under mikr.) . . . laeticolor.
- †† Fruktlagret brunt eller brunaktigt.
- A Fruktkroppen i omkretsen fransad och hvitaktig subcinnamomea.
- B Fruktkroppen i omkretsen likartad.
- a Fruktkroppen hinnaktig.
- + Mörkbrun. furva.
- ++ Gråbrun. fumosa.
- b Fruktkroppen grusartad, tunn, kaffebrun macra.

1197. C. puteanea (Schum.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 159.
Pat. Tab. anal. III, p. 113, f. 253.

Syn. *Thelephora puteanea* Schum. Enum. Saell. II, p. 397 (1801).

Thelephora cerebella Pers. Syn. p. 580 (1801).

Corticium (Coniophora) putcanum Fr. Hym. Eur. p. 657.

Hypochnus confluens Bon. Handb. p. 159.

Sporerna bredt elliptiska, gulbruna, 10—15 = 7—9 mmm.

Förmultn., helst slöjdadt trä, a. (Nyl.—Lapl.).

1198. C. byssoidea (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 160.

Syn. *Thelephora byssoidea* Pers. Syn. p. 577.

Sporerna bredt elliptiska, 12—15 = 7—9 mmm.

Bekläder mossor, på marken liggande qvistar, bark o.

s. v., h. o. d. i södra Finl. 9—11.

1199. *C. arida* Fr. Icon. t. 199, f. 1. Karst. Hattsv. II, p. 161.

Syn. *Thelephora arida* Fr. Elench. I, p. 197.

Sporerna elliptiska eller äggrunda, trubbiga, 9—13 = 6—8 mm.

Förmultn., företrädesvis slöjdadt, trä, a. (Nyl.—Lapl.).

* ***C. lurida*** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12. Hattsv. II, p. 161.

Sporerna elliptiska, 9—12 = 6—7 mm.

Gamm. tallved, r. (Tammela).

Är en mellanform emellan *C. arida* och *C. puteanea*.

1200. *C. læticolor* Karst. Hattsv. II, p. 137.

Syn. *Coniophora crocea* Karst. (Rev. myc. janv. 1887, p. 2). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Fruktkroppen hinnaktig, fastväxt, sammanhängande, glatt, saffransgul, fuktad och gnuggad antagande en rödbrunaktig anstrykning, i omkretsen likartad. Fruktlagret slätt, stoftbeströdt, sammanhängande, ockragult. Sporerna aflånga eller n. elliptiska, raka eller böjda, m. blekt gulaktiga (under mikr.), 6—9 = 2—4 mm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

1201. *C. subcinnamomea* Karst. n. sp.

Fruktkroppen n. kretsformig eller oregelbundet utbredd, grusigt hinnaktig, fastväxt, sammanhängande, blekt eller rostbrunaktigt kanelfärgad, i omkretsen strälligt fintrådig och hvitaktig. Sporerna äggrunda eller elliptiska, gulaktiga (un-

der mikr.), 9—12 = 6—8 mmm. Hyferna greniga, färglösa, vanl. öfverströdda med kalkgryn, 4—7 mmm. tjocka.

Granbark och förkol. tallved, m. r. (Mustiala; Helsingfors). 10.

Är närmast beslägtad med *Coniophora arida*, men skiljes lätt från denna genom sitt n. kanelfärgade, icke svafvelgula fruktlager.

1202. C. furva Karst. Hattsv. II, p. 243. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Sporerna elliptiska, n. afsmalnande mot ändarne, raka, stundom oliksidiga, ljusst gulaktiga (under mikr.), 9—12 = 5—6 mmm. Hyferna ledade, färglösa, gulaktiga eller brungulaktiga, 2—10 mmm. tjocka.

Multn. granstamm., m. r. (Mustiala i djupa barrskog.).

1203. C. fumosa (Fr.?) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 13. Hattsv. II, p. 161.

Syn.? *Corticium fumosum* Fr. Epicr. p. 562. Hym. Eur. p. 651.

Sporerna äggrunda, 9—10 = 6—7 mmm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

1204. C. macra Karst. Hattsv. II, p. 245. Symb. ad Myc. Fenn. X (1882), p. 65.

Sporerna bredt elliptiska, 10—12 = 7—9 mmm.

Albark, m. r. (Mustiala).

Fruktkroppen är icke besatt med borst.

CLXXIII. *Coniophorella* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, hinnaktig, okantad. Cystiderna borst- eller trådlika, färglösa, framstickande. Sporererna elliptiska, olivbruna.

1205. *C. olivacea* (Fr.) Karst.

Syn. *Hypochnus olivaceus* Fr. Obs. 2, p. 284. Hym. Eur. p. 660. Quél. Ass. Franç. 1882, p. 15, non Bull. Soc. Bot. Franç. 1877, p. 325.

Thelephora olivacea Fr. Elench. I, p. 197.

Coniophora olivacea Karst. Hattsv. II, p. 162. Wint. Fung. Eur. et extraeur. n:o 2721.

Cystiderna cylindriska, mot spetsen afsmalnande, besatta med kalkgryn, hyalina. Sporererna elliptiska, gulaktiga (under mikr.), 9—12 = 5—6 mmm.

Bjelkar, stockar, a. (Nyl.—Lapl.).

* *C. atrocinerea* Karst. (Thuem. Myc. univ.) Symb ad. Myc. Fenn. VIII (1881), p. 12. Hattsv. II, p. 162.

Basiderna klubblika, 6 mmm. tjocka. Cystiderna framstickande, uppåt afsmalnande, besatta med kalkgryn. Sporererna ovala eller n. elliptiska, 9—12 = 5—6 mmm., gulaktigt hyalina eller hyalina (under mikr.).

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala).

CLXXIV. *Hypochnus* (Fr. pr. p.) Karst. (Rev. myc. janv. 1881, p. 23) Hattsv. II, p. XV, 162.

Syn. *Tomentella* (Pers. Obs. 2 pr. p.) Pat. Hym. d'Eur. p. 154.

Fruktlagret bildadt af löst hoptofvade frukthyfer, vanl. bomulls- eller filtartadt. Basiderna löst sammanställda, klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna rundade, taggiga eller vårtiga, bruna, brunaktiga eller gråa.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkroppen köttigt filtartad crustaceus.
- ** Fruktkroppen filt- eller byssusartad, stundom flocköst hinnaktig.
 - † Fruktkroppen brunaktig. Hyferna släta.
 - A Fruktkroppen tjock, ullig, med teml. tjockt, sammanhängande, slutligen svartnande fruktlager tristis.
 - B Fruktkroppen tunn.
 - a Rost- eller kaffebrun.
 - + Rostfärgad ferrugineus.
 - ++ Kaffebrun fuscus.
 - b Gråbrun mucidulus.
 - †† Fruktkroppen gråaktig eller hvitaktig. Hyferna n. sträfva.
 - A Fruktkroppen gråaktig, med brunaktigt olivfärgadt fruktlager . . . asperulus.
 - B Fruktkroppen hvitaktig, med gråaktigt fruktlager cinerascens.

1206. *H. crustaceus* (Schum.) Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna rundadt kantiga, taggvårtiga, bruna, 8–9 = 6–7. Hyferna greniga, tätt ledade, knöliga, 4–7 mmm. tjocka.

Skog., på bar jord, h. o. d. i södra Finl.

1207. H. tristis Karst.

Syn. *Hypochnus subfuscus* * *H. tristis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 71.

Fruktkroppen ull- eller filtlik, lös, tjock, kaffebrun, i omkretsen likartad. Fruktlagret slutl. sammanhängande, slätt, t. tjockt, svartaktigt, med dragning i olivbrunt eller grönt, af de lossnande sporerne brunmjöligt. Sporerne rundadt kantiga, taggvårtiga, gula eller brungula (under mikr.), 8—12 mmm. i diam. Hyferna släta, utan knölar vid lederna, brungula (under mikr.), 4—6 mmm. tjocka.

Multn. bark och ved af löfträäd, h. o. d. i Mustiala-trakten. 8—10.

1208. H. ferrugineus (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 162.

Sporerna klotrunda, taggiga, gulaktiga eller n. färglösa (under mikr.), 7—10 mmm. i diam. Basiderna klubblika. Hyferna gulaktiga (under mikr.), 10—14 mmm. tjocka.

Ved och bark af löfträäd, t. r. (Mustiala; Ruovesi; Vassa). 5, 8.

1209. H. fuscus (Pers.) Karst. Symb. ad Myc. Fenn. VIII (1881), p. 13. Hattsv. II, p. 163.

Syn. *Corticium fuscum* Pers. Obs. I, p. 38.

Sporerna sferiska eller n. sferiska, taggiga, ljust brandgulaktiga eller höggulaktiga (under mikr.), 7—9 = 6—8 mmm. eller 6—10 mmm. i diam. Hyferna vid lederna ensidigt knöliga, ljust gulaktiga eller färglösa (under mikr.), 5—8 mmm. tjocka.

Albark, r. (Tammela). 8—10.

Var. **radiosus** Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI, p. 71.

Fruktkroppen undertill blekt fibrillös, i omkretsen blek och fibrillöst fransad.

Ved, m. r. (Helsingfors: W. Nylander).

* **H. subfuscus** Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna sferiska, 8—12 mmm. i diam. Hyferna ljust gulaktiga (under mikr.), utan knölar.

Jord, förmultn. ved, qvist., lefvande örter o. s. v., m. r. (Mustiala).

1210. H. mucidulus Karst. Hattsv. II, p. 163.

Sporerna rundadt kantiga, taggvårtiga, gulaktiga eller färglösa (under mikr.). Hyferna greniga, ledade, utan knölar, färglösa eller hyalint gulaktiga, 2—3 mmm. tjocka.

Ruttet trä, m. r. (Mustiala).

1211. H. asperulus Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, flocköst hinnaktig, tunn, vidfästad eller n. fastväxt, sammanhängande, slät, ljusgrå, i omkretsen byssusartad. Fruktlagret tunnt, mjöligt, brunaktigt olivfärgadt. Sporerna klotrunda, fintaggiga, ljusbruna, 6—9 mmm. i diam. Hyferna n. greniga, n. ledade, n. sträfvå, tunnväggiga, stundom ensidigt knöliga vid lederna, färglösa eller n. färglösa, 3—6 mmm. tjocka.

Björkved, m. r. (Ryska Lapm. vid Knjäschatuba).

1212. H. cinerascens Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, i början byssusartad, hvitaktig, derefter midtpå gråaktig, i omkretsen likartad, utan särskildt

fruktlager. Sporerna sferiska, taggiga, gråaktiga, 6—7 mmm. i diam. Hyferna greniga, n. sträfva, hyalina eller gulaktigt hyalina, 3—4 mmm. tjocka.

Gamm. videbark, m. r. (Mustiala).

CLXXV. *Hypochnopsis* Karst. n. gen.

Fruktkroppen utbredd, byssus- eller filtartad. Fruktlagret bildadt af löst hoptofvade frukthyfer, ofta n. hinnaktigt. Basiderna löst sammanställda, klubblika, 4-sporiga. Cystider inga. Sporerna klotrunda eller äggrunda, blåaktiga, släta.

Öfversigt af arterna:

* Fruktlagret fullsatt med grynlika papiller. *Mustialensis*.

** Fruktlagret utan papiller.

† Fruktkroppen bomullsartad, blåaktig . . . *cærulescens*.

†† Fruktkroppen filtartad, brun *fuscata*.

1213. *H. Mustialensis* Karst.

Syn. *Hypochnus Mustialaënsis* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 11 [1871], p. 222).

Myc. Fenn. III, p. 320.

Corticium Mustialaënsis Fr. Hym. Eur. p. 705.

Lyomyces Mustialensis Karst. Hattsv. II, p. 154.

Sporerna klotrunda eller äggrunda, grönaktiga, med mörk vägg, 4—6=3—4 mmm. eller 3—5 mmm. i diam. Hyferna 4—6 mmm. tjocka.

Gamm. ved och bark, m. r. (Mustiala).

1214. H. cærulescens Karst.

Syn. *Lyomyces coerulecens* Karst. Hattsv. II, p. 154.

Sporerna klotrunda, blåaktiga, 3—5 mmm. i diam.

Multn. ved och bark af björk, m. r. (Mustiala).

1215. H. fuscata Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbredd, ofta kretsformigt begränsad, filtartad, mjuk, vidfästad, brun. Fruktlagret löst, stundom sprickigt, n. blåaktigt svart. Sporerna klotrunda, blåaktiga med mörk vägg (under mikr.), släta, 3—4 mmm. i diam. Hyferna greniga, ledade, släta, gulbruna (under mikr.), 5—7 mmm. tjocka.

Tallbark, m. r. (Messuby). Sept. 1860.

Fam. IV. *Tremellineæ* Fr.

Syn. *Tremelleæ* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVII, 191.

Underfam. I. *Tremelleæ* Karst.

Syn. *Tremellineæ* Schroet. Krypt.-Flor. von Schlesien, III Band, 1 Lief., p. 89 (1885).

Basiderna i början klotrunda eller äggrunda, sedan (kort före sporbildningen) delande sig med (1—2) vertikala mellenväggar samt utskjutande från hvarje del ett sporalstrande utskott (sterigma).

Underfam. 2. *Dacryomycetææ* Schroet. Krypt.-Flor. von Schlesien, III Band, 1 Lief., p. 90.

Basiderna enkla, snart genom en djupare inskärning gaffelformigt delade; hvarje gren afsnörande i sin spets en spor.

Underfam. 1. *Tremelleæ* Karst.

Öfversigt af släktena.

- * Fruktkroppen geléartad, undertill besatt med taggliska utskott. Tremellodon.
- ** Fruktkroppen icke taggig.
 - † Fruktkroppen geléartad.
 - A Fruktkroppen inneslutande en köttig, hård kärna Nematelia.
 - B Fruktkroppen inuti likartad, utan kärna.
 - a Fruktkroppen i början beklädd med ett konidier afsöndrande lager. Tremella.
 - b Fruktkroppen icke beklädd med konidielager.
 - + Fruktkroppen besatt med sega, konidier innehållande gömmen. Ditaugium.
 - ++ Fruktkroppen utan särskilda konidiegömmen. Sporerna cylindriska, böjda. Exidia.
 - †† Fruktkroppen i början filtartad, sedan köttig eller vaxartad. Sebacina.

CLXXVI. Tremellodon Pers. Karst. Hattsv. II, p. XII, 95.

Basiderna klotrunda. Sporerna n. klotrunda.

1216. *Tr. gelatinosus* (Scop.) Pers. Karst. Hattsv. II,
p. 95.

Sporerna elliptiskt sferiska, 7—8 = 5—6 mm.

Murkna stubbar af barrträd, h. o. d. i södra Finl.

CLXXVII. *Næmatelia* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIX,
200.

Basiderna n. klotrunda.

1217. *N. encephala* (Willd.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 200.

Sporerna äggrunda.

Fällda stamm. af tall och gran, t. a. (Nyl.—Jakobstad).

CLXXVIII. *Tremella* (Dill.) Fr. Karst. Hattsv. II, p.
XVIII, 194 pr. p.

Basiderna sferiska eller elliptiskt sferiska, gulaktiga eller
färglösa. Konidierna klotrunda eller elliptiska.

Öfversigt af arterna:

* Fruktkroppen gul.

† Fruktkroppen sammansatt af vågigt vin-
dade flikar, höggulaktig eller höggul.

Konidierna 2—3 mm. i diam. . . . lutescens.

†† Fruktkroppen vindad, orangegul. Ko-

nidierna 1—2 mm. i diam. . . . mesenterica.

** Fruktkroppen grågrön, kägellik glaucopallida.

1218. *Tr. lutescens* Pers. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna klotrunda eller elliptiskt sferiska, gula, $12 = 10$ mmm. eller $10-13$ mmm. i diam. Konidierna n. klotrunda, gula, $1-2$ mmm. i diam. eller $2 = 1,5$ mmm.

Torra grenar af löfträd, företrädesvis gråal, h. o. d. i södra Finl. Höst—vår.

1219. *Tr. mesenterica* Retz. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Syn. *Elvellia mesenterica* Schæff. Icon. Fung. t. 168.

Tremella chrysocoma Bull. Champ. t. 174.

Basiderna omkring 16 mmm. i diam. Konidierna klotrunda eller n. klotrunda, gula, $2-3$ mmm. i diam. eller $4 = 3$ mmm. Sporerna?

Gren. af björk, m. r. (Mustiala).

1220. *Tr. glaucopallida* Karst.

Syn. *Exidia glaucopallida* Karst. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 9: 1868, p. 374). Myc. Fenn. III, p. 348. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna $9-12$ mmm. i diam. Konidierna elliptiska, vanl. med tvenne oljedroppar, hyalina eller grönaktigt hyalina, $6 = 3$ mmm. Sporerna?

Förmultn. alstubb., m. r. (Mustiala).

(*Tremella indecorata* Somm. Karst. Hattsv. II, p. 197 är en *Melanconium*-art.)

CLXXIX. *Ditangium* Karst. Fung. Fenn. exs. 656.
Hattsv. II, p. XIX. 204.

Syn. *Poroidea* Göttinger (Sauter, Nachr. und Bericht. 2.
Flor. Salzburgs in Mitth. d. Ges. f. Salzb. Lan-
deskund. XX Band, p. 218). Wint. Pilz. p. 275.
Ombrophila Quél. Ench. p. 230 pr. p.

Konidierna knippvisa, cylindriska, böjda.

1221. *D. insigne* Karst. Fung. Fenn. exs. n:o 656. Symb.
ad Myc. Fenn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et
Flor. Fenn. Förh. 11: 1871, p. 213).

Syn. *Poroidea pithyophila* Gött. Wint. Pilz. p. 275.
Ombrophila rubella Quél. Assoc. Franç. 1882, t.
11, f. 17. Ench. p. 230. Pat. Tab. anal. II, p.
68, f. 157.

Gamm. granbark, m. r. (Tammela).

CLXXX. *Exidia* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVIII, 197.

Basiderna klotrunda eller elliptiskt sferiska, brunaktiga,
gulaktiga eller färglösa. Sporerna aflånga, vanl. böjda.

Öfversigt af arterna.

* Basiderna och hyferna oftast brunaktiga.

† Fruktkroppen brun.

A Fruktkroppen sammansatt af tunna,
vågiga och veckade flikar . . . foliacea.

- B Fruktkroppen utbredd, tjock, vindadt
 vågig saccharina.
- †† Fruktkroppen svartaktig. Hyferna färglösa Basiderna oftast färglösa . . nigrescens.
- ** Basiderna gulaktiga eller färglösa.
- † Fruktkroppen med tvär, platt disk och m. kort, fotlik bas.
- A Disken glandelprickig, svart, glänsande truncata.
- B Disken åtminstone i början brun.
- a Disken ådrig, slutl. svartaktig. recisa.
- b Disken slät, ständigt brun brunneola.
- †† Fruktkroppen rundad, plattad eller utbredd, utan fot.
- A Ytliga.
- a Svart- eller brunaktiga.
- + Brunaktiga.
- Fruktkroppen n. tufvad, flikad intumescens.
- Fruktkroppen n. rund och slät, icke flikad repanda.
- ++ Svartaktiga.
- Fruktkroppen undertill filt-luden eller borsthårig.
- △ Fruktkroppen undertill
 filt-luden glandulosa.
- △△ Fruktkroppen undertill
 borsthårig strigosa.
- Fruktkroppen undertill glatt pithya.
- b Fruktkroppen i början hvitaktig eller hyalin.

- + Fruktkroppen uppstigande, vågigt vindad, torr brunaktig . albida.
 ++ Fruktkroppen ¶skorplikt utbredd, tunn, n. klibbig . . viscosa.

1222. Ex. foliacea (Pers.) Karst.

Syn. *Tremella foliacea* Pers. Obs. 2, p. 98. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna brunaktiga eller gulaktiga, 10—20 mmm. i diam. eller 20=15 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 10—12 = 4—5 mmm. Hyferna brun- eller gulaktiga, stundom färglösa, 2—3 mmm. tjocka.

Gamla stamm. af barr-, sällan löfträd, t. a. (Nyl.—Lapl.)

1223. Ex. saccharina Fr. Karst. Hattsv. II, p. 198.

Basiderna klot- eller äggrunda, brun- eller gulaktiga, 10—15 mmm. i diam. eller 16—18=12—13 mmm. Sporerna cylindriska, böjda, 12 = 4 mmm. Hyferna brun- eller gulaktiga, stundom färglösa, 2—3 mmm. tjocka.

Fällda barrträdsstamm., t. a. i södra Finl.

1224. Ex. nigrescens (Fr.) Karst.

Syn. *Tremella nigrescens* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 195.

Basiderna färglösa, stundom brunaktiga, 15 = 11 mmm. eller 10—12 mmm. i diam. Hyferna färglösa eller gulaktigt hyalina, 1—1,5 mmm. tjocka.

Rönnar, m. r. (Mustiala; Vichtis).

1225. Ex. truncata Fr. Karst. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa, 8—10 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 14—16 = 5—6 mmm.

Torra gren. af lind, m. r. (Merimasku).

1226. Ex. recisa (Ditm.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 197.

Syn. *Tremella recisa* Ditm. (Sturm, Deutschl. Flor. I, p. 27, t. 13).

Sporerna aflånga, böjda, 10—13 = 2—3 mmm.

Döda stammar och grenar af videarter, a. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1227. Ex. brunneola Karst. n. sp.

Fruktkroppen i början utbrytande, sedan ytlig, m. mjuk, gelatinös, elastisk, slak, tunn, disk- eller öronformig, slät, i väta uppsvälld, brun, torr hinnaktig, mörkbrun, undertill ådrig och sträfprickig, med m. kort fot, omkr. 2 cm. bred. Basiderna klotrunda, gulaktiga eller hyalina, 10—12 mmm. i diam. Sporerna cylindriska eller aflånga, böjda, 16—24 = 3—5 mmm.

Torra grenar af pyramidpoppel, m. r. (Mustiala). 3.

1228. Ex. intumescens (Sm.) Karst.

Syn. *Tremella intumescens* Sm. Engl. Bot. t. 1870. Karst. Hattsv. II, p. 196.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa (under mikr.), 10—15 mmm. i diam. Sporerna aflånga, böjda, 13 = 4 mmm.

Gren. och stamm. af björk och hassel, m. r. (Mustiala; Runsala).

1229. Ex. repanda Fr. Karst. Hattsv. II, p. 199.

Basiderna klotrunda, gulaktigt hyalina eller hyalina, 10—12 mmm. i diam. Sporerne aflånga, böjda, 10—16 = 4—6 mmm.

Gren. af al och björk, h. o. d. (Nyl.—Lapl. [Kola]).

1230. Ex. glandulosa Fr. Karst. Hattsv. II, p. 198.

Syn. *Tremella glandulosa* Bull. Champ. t. 420, f. 1.

Tremella arborea Huds. Angl. II, p. 563.

Tremella atra Flor. Dan. t. 884.

Tremella spiculosa Pers. Syn. p. 624.

Basiderna klotrunda, gulaktiga eller färglösa, 10—12 mmm. i diam. Sporerne aflånga, böjda, 9—13 = 3—5 mmm.

Stamm. af löfträd, a. (Nyl.—Lapl. [Knjäschaguba]).

1231. Ex. strigosa Karst.

Syn. *Exidia glandulosa* (Bull.) * *Ex. strigosa* Karst.

Myc. Fenn. III, p. 349. Hattsv. II, p. 198.

Basiderna klotrunda, gulaktigt hyalina eller hyalina, 12—13 mmm. i diam. Sporerne cylindriska, böjda, med två oljedroppar, 14—16 = 4—5 mmm. Borsten trubbspetsade, 150—300 = 90—150 mmm.

Torra gren. af hassel, m. r. (Runsala).

1232. Ex. pithya Fr. Karst. Hattsv. II, p. 199.

* *Friesiana* Karst. (v. Thuëm., Mycoth. univ. n:o 1111).

Hattsv. II, p. 199.

Sporerne aflånga, böjda, 16—18 = 5—6 mmm.

Tall- och granbark, a. i södra Finl.

1233. Ex. albida (Huds.) Karst.

Syn. *Tremella albida* Huds. Flor. Angl. II, p. 565. Karst. Hattsv. II, p. 196.

Tremella cerebrina alba Bull. Champ. t. 386, f. A.

Tremella hyalina Pers. Myc. Eur. I, p. 105. Quél. Ench. p. 228.

Basiderna klot- eller äggrunda, färglösa eller hyalint gulaktiga, 8—12 mmm. i diam. Sporerne aflånga, böjda, med 1 eller 2 oljedroppar, 10—15 = 4—7 mmm.

Stamm. och grenar af lönträd, synnerligast al, asp och rönn, t. a. (Nyl.—Vasa).

* **tuberculata** Karst. n. subsp.

Fruktkroppen knottrigt knölig.

Gren. af björk och lind, h. o. d. i Mustialatrakten.

1234. Ex. viscosa (Berk.) Karst.

Syn. *Tremella viscosa* Berk. Outl. p. 288. Pat. Tab. anal. n:o 475.

Fruktkroppen skorplikt utbredd, obegränsad, vågig, n. klibbig, blekt blågul eller hyalin, i omkretsen likartad, bar. Sporerne elliptiska, vanl. n. böjda, 12—14 = 5—7 mmm. Basiderna sferiska eller elliptiskt sferiska, 12—15 mmm. i diam. eller 12—22 = 15 mmm.

Ved af björk, vide, syren, h. o. d. i Tammela.

1235. Ex. juniperina Karst.

Syn. *Tremella juniperina* Karst. Fung. Fenn. exs. 812. Hattsv. II, p. 197.

Basiderna klotrunda, 10—12 mmm. i diam.

Gren. af en, h. o. d. i Tammela.

CLXXXI. *Sebacina* Tul. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 201.

Fruktkroppen yngre beklädd med ett fint, konidier af-söndrande ludd. Fruktlagret slutligen glatt. Basiderna klot-runda eller elliptiska. Sporerna aflånga, böjda.

1236. *S. incrustans* (Pers.) Tul. (Ann. sc. nat.) Karst. Hattsv. II, p. 201.

Syn. *Corticium incrustans* Pers. Obs. I, p. 39.

Thelephora incrustans Pers. Syn. p. 577.

Thelephora sebacea Pers. Syn. p. 577.

Fruktkroppen hvitaktig, slutl. gulaktig, i omkretsen i början flockös. Basiderna 10—12 mmm. i diam. Sporerna aflånga eller elliptiska. n. böjda, 17—19 = 6—7 mmm. Konidierna äggrundt aflånga, 10 = 5 mmm.

Skogar, beklädande marken och hvarjehanda föremål, m. r. (Helsingfors).

Underfam. 2. *Dacryomyceteae* Schröt.

Öfversigt af släktena:

* Fruktkroppen gelatinöst broskartad eller gelatinös, homogen.

† Fruktkroppen vertikal, cylindrisk eller

klubblik, enkel eller grenig . . . Calocera.

- †† Fruktkroppen gelatinös, rundad eller oregelbunden, ofta veckad Dacryomyces.
- ** Fruktkroppen köttigt broskartad eller köttigt vaxartad.
- † Fruktkroppen köttigt broskartad, skål-lik, med gelatinös disk Ditiola.
- †† Fruktkroppen köttigt vaxartad, skorp-lik utbredd. Ceracea.

CLXXXII. *Calocera* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XVIII, 191.

Öfversigt af arterna.

- * Fruktkroppen förgrenad.
- † Orangegul, slemmig. Grenarna dichotomiska viscosa.
- †† Höggul furcata.
- ** Fruktkroppen enkel.
- † Tufvad cornea.
- †† Ensam.
- A Höggul striata.
- B Hvit gracillima.

1237. *C. viscosa* (Pers.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 191.

Syn. *Clavaria viscosa* Pers. Comm. p. 53, t. 1, f. 5.

Clavaria flammea Schæff. Icon. t. 174.

Clavaria aurea Ehrh. Crypt. Dec. 28.

Sporerna cylindriskt aflånga, vanligen böjda, gulaktiga, 8—10 = 4 mmm.

Barrskog., på murken ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl. [Soukelo]).

Var. *dilatata* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XI (1882),
p. 71.

Fruktkroppen plattad. Grenarne upptill utvidgade och
i toppen intryckta.

Murkn. stubb., m. r. (Pojo: Edw. Hisinger; Mouhijärvi).

1238. *Cl. furcata* Fr. Karst. Hattsv. II, p. 192.

Sporerna elliptiskt aflånga, vanl. böjda, $8-10 = 4-5$
mmm.

Gamla barrträdsstamm., a. (Nyl.—Jakobstad).

1239. *C. cornea* (Batsch.) Fr. Karst. Hattsv. I, p. 192.
Pat. Tab. anal. II, p. 68, f. 156.

Sporerna cylindriska, vanligen n. böjda, $10-12 = 4-5$
mmm.

Stamm. och ved af löfträd, a. i södra Finl.

Hymenialhyferna vid basen försedda med fina, greniga
trådar, från hvilkas spetsar afsöndras m. små, äggrunda ko-
nidier.

1240. *C. striata* (Hoffm.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 193.

Syn. *Clavaria striata* Hoffm. Germ. t. 7, f. 1.

Sporerna $6-7 = 4-5$ mmm.

Trädstubb., m. r. (Tammela vid Susikais).

1241. *C. gracillima* Weinm. Karst. Hattsv. II, p. 193.

Sporerna elliptiska, $5-6 = 3$ mmm.

Murken ved af asp, m. r. (Tammela).

CLXXXIII. *Dacryomyces* Nees. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 201.

Sporerna elliptiska, aflånga eller njurformiga, encelliga, fullmogna eller vid inträffande groning oftast flercelliga, gula eller färglösa.

Öfversigt af arterna:

- * Fruktkropparne på ett gemensamt, gelé-
artadt underlag paradoxus.
- ** Fruktkropparne ensamma.
 - † Fruktkroppen blekt köttröd incarnatus.
 - †† Fruktkroppen gul eller hvitaktig.
 - A Fruktkroppen gul eller blekaktig.
 - a Fruktkroppen slät, jemn.
 - + Fruktkroppen gul.
 - Fruktkroppen snart disk- eller n. skålförmig, orange-röd chrysocomus.
 - Fruktkroppen rundad, höggul laevis.
 - ++ Fruktkroppen blekaktig, med gulaktig disk confluens.
 - b Fruktkroppen veckad eller vindad.
 - + Fruktkroppen orangegul eller höggul.
 - Sporerna 16—30 = 5—12 mmm.
 - △ Fruktkroppen vågigt veckad, uppstigande eller utbrytande.

- : Fruktkroppen uppstigande eller upprätt, med krusigt naggad kant. tremelloides.
- :: Fruktkroppen utbrytande, med jemn kant. mesentericus.
- △△ Fruktkroppen n. rundad, kullrig, slutl. veckad . abietinus.
- Sporerna 7—10=3 mmm. microsporus.
- ++ Fruktkroppen gulaktig, slutl. hyalin deliqvescens.
- B Fruktkroppen smutsigt mjölkhvit, n. hyalin cæsius.

1242. D. paradoxus Karst. (Hedwigia, 1886, Heft 6).

Fruktkropparne rundadt platta, förlängda, krökta, oföränderligt orangegula eller guldgula, omkr. 5 mm. breda, sittande på ett tjockt, gelatinöst, mjukt, blekt blågulaktigt eller blekt köttigt underlag. Sporerna aflånga, böjda, 10—21 = 5—7 mmm.

Murken tallved, m. r. (Mustiala).

1243. D. incarnatus Karst. Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887), p. 83.

Nästan tufvad. Fruktkroppen n. rund, okantad, midtpå ofta nedtryckt, slät, torr vågigt veckad, med m. kort fot, blekt köttigt, undertill blektigt, omkr. 6 mm. bred.

Torra stammar af jolster, i barkspringor, m. r. (Mustiala). 11.

1244. D. chrysocomus (Bull.) Tul. (Ann. sc. nat. III, 19, p. 211). Fr. Hym. Eur. p. 699. Karst. Hattsv. II, p. 202.

Syn. *Peziza chrysocoma* Bull. Champ. p. 264, t. 376, f. 2.

Pezza aurea Pers. Obs. I, p. 41.

Peziza subplana Schum. Enum. II, p. 416.

Calloria chrysocoma Fr. Summ. Veg. Scand. p. 359.

Sporerna elliptiska, ljust gulaktiga, fullmogna eller vid inträffande groning flercelliga, 20—28 = 9—11 mmm.

Gamm. ved af barrträd, a. i södra Finl.

1245. D. lævis Karst. n. sp.

Fruktkropparne n. klotrunda, oftast gytttrade, släta, m. mjuka, gelatinösa, först hyalina, sedan höggula, 3—4 mm. breda. Sporerna aflånga, vanl. böjda, encelliga, 16—18 = 4 mmm.

Gamm. ved af gråal, m. r. (Mustiala). 10.

Var. *subundulatus* Karst.

Fruktkropparne rundade eller aflånga, oregelbundna, slutl. n. vågiga.

Gamm. ved af vide, m. r. (Mustiala).

1246. D. confluens Karst. (Wint. Fung. Eur. et extra-eur. exs. n:o 3522). Symb. ad Myc. Fenn. XVIII (1887) p. 83.

Fruktkropparne rundadt diskformiga, okantade, släta, icke vindade, sammanflytande, gelatinösa, blekaktiga, med gulaktig disk, torra vanl. n. höggula eller brandgulaktiga,

ända till 2 cm. breda, undertill afsmalnande till en m. kort, i veden inträngande, stundom luden fot. Sporerne aflånga, encelliga, sällan tvåcelliga, böjda, 10—24 = 6—7 mmm.

Murkna tallstamm., m. r. (Mustiala). 9.

1247. D. tremelloides Karst. Hattsv. II, p. 241.

Sporerne aflånga, mot basen böjda, gulaktiga, 6—7-septerade, 16—22 = 6—7 mmm.

Ved och bark af tall och gran, t. a. i södra Finl.

1248. D. mesentericus Karst. n. sp.

Fruktkroppen utbrytande, rundad, aflång eller n. jemnbred, djupt vågigt veckad, höggul, torr brunaktig, 0,5—1,5 cm. bred. Sporerne aflånga, böjda, ljust gulaktiga, 3—7-septerade, 12—21 = 5—7 mmm.

Björk, r. (Mustiala; Kola).

1249. D. abietinus (Pers.) Karst.

Syn. *Tremella abietina* Pers. Obs. I, p. 78. Syn. p. 627.

Dacryomyces stillatus Nees. Karst. Hattsv. II, p. 202.

Calloria stillata Fr. Summ. Veg. Scand. p. 359.

Sporerne cylindriska, n. böjda, 8—9-septerade, 18—28 = 8—11 mmm.

Ved och grenar af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.).

1250. D. microsporus Karst. n. sp.

Fruktkroppen i början diskformig, slät, blek och fotlös, derpå vågigt veckad, blekgul och ofta med mer eller mindre

tydlig, brandgulaktig fot, torr stötande mer eller mindre i orangegult. Sporerne cylindriska eller aflånga, encelliga, 7—10 = 3 mmm.

Gamm. tallved, m. r. (Mustiala). 6.

1251. *D. deliquescens* (Bull.) Dub. (Bot. Gall. II, p. 729). Karst. Hattsv. II, p. 201.

Syn. *Tremella deliquescens* Bull. Champ. p. 219, t. 455.

Tremella lacrymalis Pers. Syn. p. 628.

Dacrymyces tortus Fr. Elench. II, p. 36.

Calloria deliquescens Fr. Summ. Veg. Sc. p. 359.

Septocolla adpressa Bon. Handb. p. 152.

Sporerna cylindriska eller aflånga, n. böjda, slutl. 3-septerade, 18—22 = 6 mmm.

Ved af barrträd, a. (Nyl.—Lapl.)

1252. *D. caesius* Somm. Flor. Lapp. p. 309. Karst. Hattsv. II, p. 202.

Ruttet trä, m. r. (Merimasku?)

CLXXXIV. *Ditiola* Fr. Karst. Hattsv. II, p. XIX, 203.

Basiderna gaffelgreniga. Sporerne elliptiska, ljusst gulaktiga, en eller mångcelliga.

Öfversigt af arterna.

* Fruktlagret först rödt, sedan orangegult . *radicata*.

** Fruktlagret guldgult eller blekgult . . *conformis*.

1253. *D. radicata* (Alb. et Schw.) Fr. Karst. Hattsv. II, p. 203.

Syn. *Helotium radicatum* Alb. et Schw. Consp. p. 348, t. VIII, f. 6.

Elvella lentiformis Scop. Flor. Carn. II, p. 481.

Leotia tuberculata Flor. Dan., t. 1378, f. 2.

Sporerna n. elliptiska, vanl. böjda eller oliksidiga, enstundom tvåcelliga, $8-12 = 4-5$ mmm.

Förmultn. tallved, h. o. d. (Nyl.—Lapl.)

1254. *D. conformis* Karst. Symb. ad Myc. Fenn. (Notis. ur Sällsk. pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. 11: 1871, p. 223).

Sporerna elliptiska, ljusst gulaktiga, vanligen två-mångcelliga, $18-26 = 8-10$ mmm.

Förmultn. grenar af al, m. r. (Hollola: Edw. Wainio; Mustiala).

CLXXXV. *Ceracea* Cragin A New genus and sp. of Tremell Fung. p. 82.

Fruktkroppen skorpliktt utbredd, obegränsad, m. tunn, köttigt vaxartad. Basiderna gaffelgreniga. Sporerna aflånga, encelliga, hyalina.

1255. *C. vernicosa* Cragin.

Fruktkroppen brunaktig, slutl. svart, m. tunn. Sporerna aflånga, vanl. böjda, encelliga, hyalina, $9-12 = 3-4$ mmm

På *Hansenia velutina* (Pers.), m. r. (Mustiala). 9.

Denna högst egendomliga svamp är förut känd endast från Kansas i Nordamerika.

Tillägg.

Pag. 93, efter rad. 4 införes:

Omph. costatula n. sp.

Hatten n. hinnaktig, först kullrig, sedan platt, understundom n. trattlik, naflad, vanl. genomborrad, n. öfverallt genomskinligt strimmig, blek, med utstående kant, 3—5 cm. bred. Foten pipig, jemntjock, vid basen uppböjd, i början något silkesluden, snart glatt, först hvit, derpå blek, 4—6 cm. lång, 1,5—2,5 mm. tjock. Lamellerna nedlöpande, glesa, bågböjda, på sidorna nätådriga, här och der vid basen förenade genom låga tvärådror, hvita, 3—4 mm. breda. Basiderna cylindriskt klubbformiga, 36—38 = 6—7 mmm. Sporerne elliptiska, med en oljedroppe, 6—7 = 3—4 mmm. Cystider inga.

Förmultn. ved, gren. och kottar af tall, h. o. d. i Mustialatrakten. 7—8.

Pag. 128, efter rad. 10 införes:

Form. *fennica*: Hatten köttig, först kullrig, sedan utbredd, slutl. i midten mer eller mindre nedtryckt, oregelbunden, blekt blågrön eller hvitaktig, opak, n. klibbig, med lätt frånskiljbar hinna, knottigt fårad kant och hvitt, hos yngre exx. n. bittert kött, 6—10 cm. bred. Foten tät, inuti spon-

giös, cylindrisk, ofta nedtill uppsväld eller afsmalnande, slät, hvit, 3—5 cm. lång, 1—3 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, lika långa, breda (8—10 mm.), hvita, slutl. med blekt gulbrunaktiga fläckar. Basiderna klubblika, 30—36 = 9 mmm. Sporererna elliptiskt sferiska, m. fintaggiga, hvita, 6—8 = 5—7 mmm. Cystiderna från en smal böjd bas utvidgade till en spolförmig klubba, teml. sparsamma, 70—74 = 6—8 mmm. — Skog., vid väg., a. i södra Finl. 7, 8.

Var. *rufa* n. var.

Hatten blekt rödbrun, med svag skiftning i purpur- eller blodrött, 9—12 cm. bred. Lamellerna utskjutande. Cystider icke anträffade.

Skog., vid väg., m. r. (Mustiala).

R. pallescens n. sp.

Hatten köttig, yngre teml. styf och hård, plattad, slutl. i midten nedtryckt eller konkav, vanl. n. oregelbunden, n. klibbig, blekaktig, äldre stötande i smutsgult, n. opak, med utstående, slutligen knottrigt fårad kant och hvitt, hos yngre *exx.* ganska skarpt kött, 4—6 cm. bred. Foten tät, inuti spongiös, fast, knapt elastisk, n. slät, hvit, jemntjock, mot basen n. afsmalnande, vanl. krökt, 3—5 cm. lång, 0,5—1 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, bukiga, lika långa, hvita, slutligen stötande i n. gult, mjöliga, smala (2—4 mm. breda). Basiderna klubblika, 30—36 = 8—9 mmm. Sporererna sferiskt elliptiska, sträfva eller m. fintaggiga, hvita eller slutl. hvitgula, 7—9 = 5—7 mmm. Cystiderna talrika, cylindriskt spolförmiga, spetsade, 65—75 = 8—10 mmm.

Barrskog., vid väg., m. r. (Mustiala vid Salois sjö). 7.

Igenkännes lätt af sin bleka, i yngre stadium styfva, m. skarpa och i midten vanl. med en låg, bred upphöjning försedda hatt.

Pag. 128, efter rad. 17 införes:

Var. *lutea* (*R. lutea* Vent. t. 83, f. 5, 6?).

Hatten mjuk, gul, sällan rosenfärgadt blodröd, blekt blodröd eller hvitaktig. Foten jemntjock eller nedtill tilltjocknande, vit. Lamellerna gulaktiga.

Vid väg., a. i södra Finl.

Pag. 128, efter rad. 20 införes:

Var. *constans* (*Russula constans* Britz. Hym. Südb. IV, p. 141, f. 33?).

Hatten köttig, först kullrig sedan platt, slutl. i midten nedtryckt, regelbunden, kretsformig, slät, klibbig, enfärgadt blekt citrongul, med knottrigt fårad kant och hvitt, vid torkning grånande, smaklöst kött, 5—10 cm. bred. Foten cylindrisk, rak, slät, vit, slutl. grånande, 4—8 cm. lång, 1—3 cm. tjock. Lamellerna n. vidfästade, n. tättsittande, omkr. 1 cm. breda, afsmalnande mot foten, hvita eller gulaktiga, vid torkning grånande eller n. svartnande. Basiderna klubblika, $35-38 = 10-11$ mmm. Sporererna elliptiskt sferiska, fintaggiga, gulaktigt hvita, $7-9 = 6-7$ mmm. eller $6-8$ mmm. i diam. Cystiderna spolförmiga, nedtill afsmalnande och krökta, $65-72 = 11-12$ mmm.

Skog., a. i södra Finl. 7, 8.

Pag. 208, efter rad. 23 införes:

In. conformata n. sp.

Hatten n. köttig, tunn, med n. hinnaktig kant, i början n. kullrig, derpå platt, med puckel, tilltryckt fint flocköst småfjällig, brunaktigt eller rostbrunaktigt blek, 1—2 cm. bred. Foten tät, jemntjock, n. flerböjd, tilltryckt fint fintrådigt flockullig, 3—4 cm. lång, omkr. 3 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, n. tättsittande, bukiga, först bleka, sedan brunaktiga. Basiderna cylindriskt klubblika, $30-35 = 6-7$ mmm. Sporerne ovala, oliksidiga, kaffebruna (under mikr. höggula), $8-10 = 4-5$ mmm. Cystiderna cylindriskt spolförmiga, vid basen spetsade, i toppen vårtiga, hyalina, bara, $70-77 = 10-13$ mmm.

Vid väg., på mossbev. st., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Lik *Inocybe prætermissa*, men är m. mindre än denna.

Pag. 210, efter rad. 9 införes:

In. pusio n. sp.

Hatten n. köttig, i början kägellik kullrig, sedan utbredd, pucklig, fintrådigt sprickig, brunaktigt blek, 2—3 cm. bred. Foten tät, jemntjock, vanl. flerböjd, n. glatt, i toppen i början n. violett, 3—5 cm, lång, 2—4 mm. tjock. Lamellerna vidfästade, med en tand nedlöpande, n. tättsittande, bukiga, först hvitbleka sedan lerfärgade, slutl. stötande n. i brunt, i eggen finnaggade. Basiderna cylindriskt klubblika, $25-36 = 6-9$ mmm. Sporerne ovalt elliptiska, elliptiska eller äggrunda, bruna (under mikr. höggulaktiga), $8-10 = 4-6$ mmm. Cystiderna uppblåst spolförmiga, med vårtig topp och spetsig bas, bara, hyalina, $45-70 = 19-25$ mmm.

Vid väg., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Visar stor öfverensstämmelse med föreg., från hvilken den skiljer sig bland annat genom m. tjockare cystider.

Pag. 210, efter rad. 17 tillägges: ; icke funna af förf.

Pag. 215, efter rad. 27 införes:

H. subtortum n. sp.

Hatten köttig, tunn, först kullrig, sedan platt, åtminstone i förstone regelbunden, trubbig, slät (utan strimmor), glatt, i början närmast kanten af hyllets lemningar tilltryckt silkesluden, klibbig eller n. slemmig, blek, ofta skiftande företrädesvis midten i rödgult, 4—6 cm. bred. Foten ihålig, jemntjock, vanl. skrufvriden, tilltryckt fintrådig, i toppen möjlig, hvitaktig, nedtill brandgulaktig, stundom gul- eller brunaktig, 7—9 cm. lång, 0,5—1,0 cm. tjock. Lamellerna fastväxta, n. nedlöpande, tättsittande, jembredt lancettlika, hvitaktiga, slutl. lerfärgade, i eggen fint luddnaggade, 2—3 mm. breda. Basiderna cylindriskt klubblika, omkring 30 = 6—7 mmm. Sporerna äggrunda, bruna (under mikr. höggulaktiga), 7—9 = 4—6 mmm. Cystider inga.

Vid väg., m. r. (Mustiala park). 7, 8.

Köttet vattigt, n. luktlöst. Utgör nästan en mellanform emellan *H. punctatum* och *H. versipelle*, skiljande sig från den förra genom saknaden af papiller på hatten och från den senare genom sina smalare fastväxta lameller.

Pag. 216, efter rad. 8 införes:

H. holophæum Fr. Icon., t. 113, f. 3.

Syn. *Inocybe holophæa* Karst. Hattsv. I, p. 470.

Hatten vanl. oregelbunden, mot kanten blekare, n. lerfärgad, 2—4 cm. bred. Foten jemntjock, stundom vid basen

n. tilltjocknad, tilltryckt fintrådigt strimmig, brunaktig, 3—5 cm. lång, 4 mm. tjock. Basiderna cylindriskt klubblika, 30—35 = 6—9 mmm. Sporerne elliptiska, trubbiga, ljust gulaktiga (under mikr.), 9—10 = 5—6 mmm. Cystider inga.

Öppna fält, vid väg., m. r. (Mustiala). 7.

Vanl. tufvad.

Pag. 333, efter rad. 2 införes:

F. robustus n. sp.

Hatten korkartadt vedhård, hofformigt dynlik, m. tjock (omkr. 10 cm.), i ytan skrofligt ojenn och sprickig, opak, mörkbrun, inuti brandgult rostfärgad, med teml. glesa koncentriskiska fåror och trubbig, n. rostbrun kant. Porlagret kullrigt, tydligt hvarfvigt. Porerna ytterst små, rostfärgade, slutl. mörkbruna.

Ekstamm., m. r. (Runsala flerestädes).

Pag. 388, efter rad. 14 tillägges: Af denna art är i Finland anträffad endast en helt och hållet sämskfärgad varietet: var. *alutacea* (*Clavaria rufescens* Schæff. var. *frondosarum* Bres. in Hedwigia 1885, p. 148?).

Pag. 390, efter rad. 2 införes:

Cl. dendroidea (Fr.) Karst. Hattsv. II, p. 189.

Sporerne aflångt elliptiska, 8—12 = 4—5 mmm.

Högar af barr och qvistar, h. o. d. i Tammela.

Alfabetisk förteckning öfver släktenamen.

	Sid.		Sid.
Acia	361	Clypeus	212
Agaricus	233	Coniophora	434
Amanita	37	Coniophorella	438
Amanitopsis	39	Coprinus	258
Androsaceus	109	Corticium	408
Anellaria	251	Cortinarius	170
Antrodia	323	Craterella	393
Armillaria	44	Craterellus	272
Armillariella	45	Creolophus	349
		Crepidotus	232
Bjerkandera	294	Cricunopus	277
Bolbitius	231	Crucibulum	24
Boletus	279	Cryptochaete	407
Bovista	8	Cyathus	22
Bovistaria	9	Cyphella	399
Calocera	454	Dacryomyces	456
Calodon	357	Daedalea	310
Camarophyllus	133	Deconica	250
Cantharellus	269	Diplonema	430
Ceracea	461	Ditangium	447
Chaetocarpus	406	Ditiola	460
Claudopus	157	Dochmiopus	157
Clavaria	373	Dryodon	350
Clavariella	387		
Climacodon	350	Eccilia	156
Clitocybe	59	Elfvingia	333
Clitopilus	149	Entoloma	145

	Sid.		Sid.
<i>Exidia</i>	447	<i>Kneiffiella</i>	371
<i>Exobasidium</i>	431	<i>Krombolzia</i>	277
<i>Fistulina</i>	282	<i>Laccaria</i>	73
<i>Flammula</i>	165	<i>Lactarius</i>	114
<i>Fomes</i>	332	<i>Lentinus</i>	138
<i>Fomitopsis</i>	305	<i>Lenzites</i>	308
<i>Galera</i>	226	<i>Lenzitina</i>	337
<i>Ganoderma</i>	326	<i>Lepiota</i>	40
<i>Gautieria</i>	21	<i>Lepista</i>	30
<i>Geaster</i>	6	<i>Leptoglossum</i>	272
<i>Gloeocystidium</i>	429	<i>Leptonia</i>	150
<i>Gomphidius</i>	255	<i>Leptotus</i>	273
<i>Grandinia</i>	364	<i>Lomatia</i>	403
<i>Gyrodon</i>	281	<i>Lycoperdon</i>	12
<i>Gyrophora</i>	345	<i>Lyomyces</i>	418
		<i>Lyophyllum</i>	29
<i>Hansenia</i>	303	<i>Marasmius</i>	96
<i>Hebeloma</i>	214	<i>Merisma</i>	433
<i>Hemicybe</i>	139	<i>Merulius</i>	341
<i>Hydnangium</i>	20	<i>Mucronella</i>	354
<i>Hydnum</i>	351	<i>Mycena</i>	79
<i>Hygrocybe</i>	135	<i>Naematelia</i>	445
<i>Hygrophorus</i>	129	<i>Naematoloma</i>	242
<i>Hymenochaete</i>	398	<i>Naucoria</i>	218
<i>Hymenochaetella</i>	428	<i>Nidularia</i>	24
<i>Hymenogaster</i>	20	<i>Nolanea</i>	153
<i>Hypholoma</i>	239	<i>Nyctalis</i>	269
<i>Hypochnopsis</i>	442		
<i>Hypochnus</i>	438	<i>Odontia</i>	371
<i>Inocybe</i>	205	<i>Oncopus</i>	256
<i>Inonotus</i>	328	<i>Onnia</i>	326
<i>Irpex</i>	311	<i>Omphalia</i>	90
<i>Ischnoderma</i>	327		
<i>Kneiffia</i>	366	<i>Panaeolus</i>	251

	Sid.		Sid.
Panellus	141	Russula	124
Panus	141		
Paxillus	30	Sarcodon	355
Peniophora	421	Schizophyllum	274
Peniophorella	427	Scleroderma	16
Phanerochaete	426	Sclerodon	360
Phellinus	334	Scyphopilus	432
Phialocybe	232	Scytinotus	142
Phlebia	346	Sebacina	453
Pholiota	158	Serpula	343
Phyllotus	111	Sistotrema	341
Physisporinus	324	Solenia	282
Physisporus	312	Sparassis	386
Piptoporus	293	Sphaerobolus	25
Pistillaria	379	Sterellum	405
Pleurodon	360	Stereum	395
Pleurotus	74	Stropharia	235
Plicatura	342		
Pluteus	143	Tapinia	31
Polyozus	394	Thelephora	433
Polypilus	288	Tomentella	419
Polyporellus	290	Trametes	335
Polyporus	287	Tremella	445
Polysaccum	17	Tremellodon	444
Polystictus	325	Trichocarpus	407
Poria	338	Tricholoma	46
Porothelium	282	Tubaria	228
Psathyra	246	Tubiporus	278
Psathyrella	253	Tylopilus	276
Pselliophora	256	Typhula	382
Psilocybe	244	Tyrodon	348
Pycnoporus	307		
		Volvaria	142
Radulum	362		
Rhizopogon	18	Xerocarpus	417
Ripartites	170	Xylobolus	404
Rozites	158	Xylodon	324

Förteckning

på tiden, då de Allmännaste træ och buskar kring Åbo utslagit blad och blommor åhren 1750, 51 och 52, enligen Kongl. Vet. Acad. begæran utrönt af I. Leche *).

1750.

1751.

1752.

Syringa.

Den 21 Apr. begynner sprida sina blad.	Den 18 Apr. Knoppen stor, men ei öppnar sig utan på få buskar.	Den 18 Apr. begynner knoppen at sprida spitsarna.
D. 5 Maj. blomknopparna begynna blifva bara.	D. 24 Apr. hos Imberg öppnat knoppen.	D. 21 Apr. bladen något skilda på samma buskar.
D. 17 Maj. ei ænnu öppnar blomor.	D. 28 Apr. knoppen ej aldeles skild.	D. 29 Apr. blomklasarna utom bladen.
D. 19 Maj. begynner bloma.	D. 16 Maj. Imberg: bladen næstan færdiga, men ingen bloma öppnad.	D. 6 Maj. ingen bloma ænnu nær öppning.
D. 31 Maj. i full bloma.	D. 29 Maj. begynna öppnas.	D. 23 Maj. begyn. bloma hos Imberg.
	D. 2 Juni. mæsta blomorna færdiga.	D. 28 Maj. mæst i full bloma.

Lonicera. 192 Xylosteum.

Den 15 Apr. Runsala temmel. fullkomna blad.	Den 6 Maj. i Muhcuri skog temmel. stora blad.	Den 18 Apr. Heikilæ, bladen utom knoppen, men ei skilda.
	D. 10 Maj. blomorna ei ænnu utslagna.	D. 24 Apr. i Muhcuri temmel. stora blad, och rudimenta florum synliga.
	D. 23 Maj. færdiga blomor.	D. 4 Maj. Vanhalinna stora blad, men inga blomor ænnu utslagna.
		D. 11 Maj. på Runsala mæsta blomorna utslagna.
		D. 20 Maj. Vid Vanhalinna inga blomor ænnu utslagna.

*) Nedanstående anteckningar af prof. Joh. Leche anträffades af mig i Kongl. Svenska Vetenskaps-Akademiens bibliotek i Stockholm och lemnades välvilligt till offentliggörande. Vid den vigt, som numera fästes vid fenologiska undersökningar, torde dessa bidrag från en äldre tid icke sakna intresse.

O. Hjelt.

*Ribes 195. Krusbærsbuske.***1750.**

Den 27 Apr. blomorna til
halfdelen utslagna.

D. 5 Maj. blomorna be-
gynna förfalla.

1751.

Den 9 Apr. begyn. öpna
knopp.

D. 15 Apr. halföppenknopp
hos Imberg.

D. 18 Apr. begyn. sprida
bladen.

D. 24 Apr. temmel. stora
blad, men blommorna
synas ej ännu.

D. 28 Apr. blomknopparna
synas, men små.

D. 10 Maj. somliga blom-
mor utslagna.

1752.

Den 12 Apr. redan öpp-
nat knoppen.

D. 18 Apr. Blad utslagna
och skilda.

D. 29 Apr. några få blo-
mor utslagna.

D. 6 Maj. mest alla ut-
slagna.

Ribes 197. Röda Vinbærsbuske.

Den 26 Mart. begyn. öpna
knoppen hos Imberg.

D. 5 Maj. mest alla blo-
mor färdiga.

D. 12 Maj ännu uti full
bloma.

Den 14 Apr. begyn. öpna
knoppen hos Imberg.

D. 18 Apr. begyn. sprida
bladen.

D. 24 Apr. hos Schneider
teml. stora blad, men
hos Imberg knapt mer
än öpnat knoppen på
somliga buskar.

D. 28 Apr. racemi flor.
skilda från bladen.

D. 2 Maj. en eller annan
bloma utslagen hos
Schneider i Lugnet, men
ei annars.

D. 16 Maj. mest alla blo-
mor utslagne.

D. 21 Maj. ännu uti full
bloma hos Imberg.

Den 18 Apr. hos Imberg
begrinner knoppen
spricka.

Den 20 Apr. bladen slå
ut på samma.

NB. på svarta vinbærs-
buskarna teml. stora
blad.

D. 29 Apr. blomor utslagne
på somliga buskar.

D. 6 Maj. mest alla blo-
mor färdiga.

Ribes racemis crectis 198. Måbær eller Degbær.

1750.

Den 15 Apr. næstan fullkomna blad med en eller annan bloma utslagen på Runsala öen.
D. 23 Maj. blomorna aldeles förfallna.

1751.

Den 24 April hos Söderberg, bladen skilda från hvart annat, och rudimenta florum synliga.
D. 10 Maj. $\frac{1}{2}$ del af blomorna på hvar racemus färdiga vid Heikilæ och bladen mest aldeles upvecklade.
D. 23 Maj. blomorna aldeles förfallna utan at förändra sin liusa färg.

1752.

Den 18 Apr. bladen titta fram.
D. 24 Apr. i Muheuri racemi florum vuxit öfver de små bladen.
D. 2 Maj. vid Vanhalinna mest alla blomor färdiga.
D. 11 Maj. i full bloma.

Berberis.

Den 17 Maj. visar blomsterknopparna, men ej ännu nær öppning.

Den 24 Apr. tyckes begynna öppna knoppen.
D. 2 Maj. knoppen skiljes.
D. 10 Maj. skild, blomknopparna synas bara.
D. 16 Maj. temel. stora blad, racemi så långa at pedunculi synas.
D. 19 Maj. temmel. fullkomna blad, men blomorna ej ännu nær öppning.

Den 22 Apr. begynner öppna knoppen.
D. 6 Maj. bladen temmel. stora, och klasarna titta fram.
D. 28 Maj. begynner bloma.

Arbutus 339. Mjölonris.

Den 27 Apr. næstan alla blomor färdiga.

Den 6 Maj. blommorna ei ännu utslagna.
Den 10 Maj. på Heikilæ några färdiga blomor.

Den 30 Apr. några blomor färdiga.
Den 2 Maj. alla blomor färdiga på Vanhalinna.

1750.

1751.

1752.

Acer 303. Lönn.

Den 16 Apr. hos Imberg utspricka bladen.	Den 24 Apr. hos Imberg knoppen ei æn öpnad.	Den 18 Apr. öpnar sig ei æn.
Den 27 Apr. bladen ænnu hopvikna.	Den 28 Apr. blomorna beggynna öpnas.	Den 26 Apr. begynnur visa blomorna.
Den 17 Maj. full bloma och færdiga blad.	Den 10 Maj. bladen så stora at deras færg sy- nes på någon distance.	Den 29 Apr. temmel. mån- ga færdiga blomor, men bladen ei ænnu skilda från hvart annat.
	Den 16 Maj. næst alla blad upwicklade, och blomorna fullkoml. ut- slagne.	
	Den 21. næst fullkomna blad.	

Padus 396. Hægg.

Den 13 Maj. i full bloma, och då sås Linfrö i Fin- land.	Den 24 Apr. bladen be- gynna krypa ut af knop- pen.	Den 18 Apr. Bladen titta ut af knoppen.
Den 23 Maj. til hælfften slæpt petala och utblo- mat vid Heikilæ.	Den 2 Maj. næstan full- komna blad, och blom- klasarna skilda från bladen.	Den 24 Apr. blomklasarna skylas ei mer af bladen.
	Den 11 Maj. bladen tem- mel. stora, men de yt- terste ei aldeles up- wicklade, ingen bloma nær öpning.	Den 4 Maj. blomklasarna långa, men ingen bloma nær öpning, ei heller den 6.
	Den 16 Maj. begynnur bloma.	Den 11 Maj. næstan i full bloma på Runsala.
	Den 19 Maj. halfdelen af blomorna utslagne.	Den 20 Maj. I full bloma vid Vanhalinna.

1750.

1751.

1752.

Cerasus hortensis.

Den 21 Apr. begynner litet sprida sina blad.	Den 15 Apr. begynner litet öppna knoppen hos Imberg.	Den 18 Apr. hos Imberg knopparna svulna.
Den 27 Apr. blomknopparna titta fram.	Den 18 Apr. ei ännu öppnat knoppen hos Synnerberg och Hvitfot.	Den 21 Apr. ei ännu öppna sig.
Den 5 Maj. blomorna skilda från bladen, men ei öppnade.	Den 24 Apr. ei heller ännu.	Den 29 Apr. rudimenta florum visa sig utom bladen.
Den 12—17 Maj. begynna komma i bloma.	Den 28 Apr. begynner.	Den 12 Maj. ingen bloma ännu öppnad på Caister-niemi.
	Den 10 Maj. blomorna skilda från bladen, men ei hos Synnerberg.	Den 14 Maj. ei heller hos Stålhanske, men hos Imberg många blomor.
	Den 16 Maj. hos Imberg begynna färdiga blad, och blomorna vilja öppna sig, men ei så hos Synnerberg.	Den 19 Maj. beg. bloma hos Stålhans.
	Den 21 Maj. $\frac{1}{3}$ af blomorna hos Imberg utslagne.	Den 23 Maj. hos Imberg $\frac{1}{3}$ förfallna, $\frac{1}{3}$ i full bloma och $\frac{1}{3}$ ei ännu utslagna.
	Den 29 Maj. $\frac{1}{3}$ förbi, $\frac{1}{3}$ i bloma, $\frac{1}{3}$ ei ännu utslagne ibd.	

Prunus hortensis.

Den 12—17 Maj begynner bloma.	Den 16 Maj. bladen ei alla skilda uti knoppen, men blomknoppen skild från bladen.	Den 6 Maj. bladen skiljas i somliga knoppar.
	Den 29 Maj. mest alla blomor färdiga.	Den 19 Maj. temmel. stora blad och en eller annan bloma vil öppna sig.
		Den 28 Maj. somliga blomor affalla, och somliga ei ännu utslagna.

1751.

Cratægus. Oxel.

Den 15 Apr. hos Imberg begynner öppna knopp.
 D. 24 Apr. rudimenta florum utom bladen.
 D. 28 Apr. knopporna ei ännu skilda.
 D. 19 Maj. blomorna laga sig til öppning, och bladen mest fullkomna.
 Den 29 Maj. några blomor utslagna.

Den 18 Apr. knapt begynt öppna knoppen.
 D. 20 Apr. rudimenta florum utom bladen.
 D. 29 Apr. ingen bloma utslagen.
 D. 15 Maj. ei heller ännu.
 D. 23 Maj. några få blomor utslagna.

1750.

1751.

Sorbus. Rönn.

Den 24 Mart. begyn. öppna knoppen.
 d. 15 Apr. något stora blad, men ei upvikna.
 d. 21 Apr. utvikna blad.
 d. 17 Maj. synas blomorna, men ei ännu nær öppning.
 d. 29 Maj. fullkomen bloma.

Den 9 Apr. öppnar knopp.
 d. 18 Apr. blomklasarna af bladen skylas ei mer.
 d. 2 Maj. bladen aldeles upvecklade och
 d. 11 Maj. färdiga, dock fattas æn litet i storleken.
 d. 19 Maj. Bloman ei nær öppning.
 d. 29 Maj. lagar sig til at slå ut.
 d. 2 Jun. i full bloma.

1752.

Den 18 Apr. bladen utom stipulis, såsom en klubba.
 d. 21 Apr. i solbad hos Schneider, blomklasen sticker fram.
 d. 29 Apr. bladen skilda åt, på somliga træn upvecklade.
 d. 6 Maj. racemus synes grenig.
 d. 28 Maj. i full bloma.

Äppleträd.

Den 15 Apr. de röda bladspitzarne titta fram af knoppen i Runsala skog.
 d. 21 Apr. i Åbo skiljas bladen från hvarandra och rudimenta flor. synas.
 d. 5 Maj. alla blad skilda och temel. öppnade.
 d. 12 Maj. begynt bloma.
 d. 17 Maj. ei ännu uti full bloma.

Den 15 Apr. begyn. litet öppna knoppen.
 d. 18 Apr. visar sina röda spitzar.
 d. 28 Apr. continuerar at öppna knoppen, men olika på serskilda träd.
 d. 10 Maj. blomorna skilda från bladen på somliga träd.
 d. 16 Maj. bladen på soml. träd stora som en sex styfver, och blomknopporna rodna, men på andra ei ännu.
 d. 21 Maj. blomor på somliga träd.
 d. 29 Maj. mest alla blomor färdiga.
 d. 2 Jun. somliga blomor fälla pétala.

Den 21 [Apr.] bladspitzarna titta fram.
 d. 29 Apr. bladen på soml. träd skilda, så at blomknoppen skönjes.
 d. 4 Maj idem.
 d. 14 Maj blomknopporna äro röda.
 d. 19 Maj. på soml. träd några blomor färdiga.
 d. 23 Maj. mest öfveralt i fullkomlig bloma.

1750.

1751.

1752.

Rosenbusken.

Den 27 Apr. merendels upvecklat sina blad. d. 5 Maj. bladen temmel. fullkomna.	Den 15 Apr. begynner knapt öppna knoppen. d. 24 Apr. ei ännu öppnade. d. 28 Apr. öppnas. d. 16 Maj. $\frac{1}{4}$ af antalet af gemmis ännu ei aldeles öppnade. d. 21 Maj. mest fullkomna blad.	Den 18 Apr. titta bladspitzarna fram. d. 29 Apr. foliola på somliga skilda från hvar annan. d. 14 Maj. fullkomna blad.
---	---	--

Betula. Björk.

Den 15 Apr. på Runsala begynner få mogna blomor, och löfven utslagna, fast ännu små.	Den 28 Apr. temel. stora blad, och alla blomor utslagna i skogen, dock mer och mindre på ser-skilda träd. d. 3 Maj. hos Schneider full och hängande blomma och teml. stora blad.	Den 18 Apr. Heikilæ bladspitzarne titta knapt fram. d. 21 Apr. blomorna begynna hänga hos Schneider. d. 22 Apr. bladen begynna skiljas på Hirvisalo. d. 29 Apr. nästan alla blomor färdiga och bladen temel. planerade hos Schneider.
--	---	--

Corylus. Hassel.

Den 15 Apr. bladen synl. utom knoppen på Runsala.	Den 18 Apr. Hos Hasselbohm fullkoml. blomor af bægge kön. d. 10 Maj. begyn. få blad vid Heikilæ. d. 17 Maj. æn i bloma uti Muheuri.	Den 1 Apr. de röda pistillerna titta fram. d. 9 Apr. voro de färdiga. d. 22 Apr. bladen sprida sig på Hirvisalo. d. 24 Apr. pistillerna ännu högröda och bladen mest i alla knoppor skilda uti Muheuri. d. 29 Apr. bladen stora som 6 styfrar.
---	---	--

1750.

1751.

1752.

Den gröna Pilen.

Den 23 Apr. bladen temmel. skilda, så at en hop af Juli voro synliga.
d. 13 Maj. slæpper sina fullmogna.

Den 14 Apr. blomklasarna næstan bara.
d. 2 Maj. soml. blomor færdiga, bladen en fingersbred långa, men somliga juli ænnu grå.
d. 10 Maj. mæst alla amenta færdiga blomor.
d. 16 Maj. mæst alla blomor förbi.
d. 19 Maj. begynner slæppa amenta.

Den 25 Apr. bladen skilda och amenta temmel. stora.
d. 4 Maj. i full bloma.

Fraximus. Ask.

Den 27 Apr. begynner öpna knoppen på somliga, som voro mera i skygd.
d. 5 Maj. færdiga blomor.
d. 17 Maj. færdiga blad.

Den 24 Apr. aldeles intet begynt öpna knoppen.
d. 28 Apr. ei heller, men
d. 10 Maj. begynna knoporna svulua.
d. 16 Maj. öpnas de ytterste gemmæ.
d. 21 Maj. blad på de grenar, som mæst varit i skygd, aldeles spridda, och blomorna redan förbi.

Den 27 Apr. i full bloma och bladen vilja spridasig.

Förteckning på de dagarna, då vårsæden såddes omkring Åbo.

1750.

Den 30 Martij sådde Öfverst. Stackelberg ærter på Custö, d. 7 och 9 Apr. såddes ærter på Rimito af Öfverst. Lientn. Gripenberg.

1751.

Den 13 Apr. såddes ærter på Heikilæ.
d. 19 Apr. i nästa socknerna kring Åbo.
d. 22 Apr. af Rådm. Imberg.
d. 6 Maj. Rådm. Edner och det efter Prof. Lauræiastrologiska lærdom, men det lyckades ei. Retu eller gröna ærtlössen skæmde dem. Grannarnes ærter, som voro sådda 14 dagar förut, smittade hans med Retu.

1752.

Den 11 Apr. ærter såddes på landet kring Åbo.
d. 17 Apr. Rådm. Edner hvita och gröna.
d. 18 & 20 på Heikilæ.
d. 20 på Rimito af Öf. L. Gripenberg.
d. 15 af hans grannar.
d. 25 Apr. af D. Lauræus.

Den 10 Apr. korn och spelt af Imberg.

d. 13 Apr. Himmelskorn.

d. 16 Apr. Gumrikskorn af Rådm. Edner.

d. 14 Apr. Korn och hafre af Bahr.

d. 27 Apr. och

4 Maj korn af Garberg.

Den 18 Apr. Hafre på Heikilæ.

d. 20 & 22 Apr. korn ibd.

d. 22 Apr. korn af Imberg.

d. 23 Apr. Himmel-Gumrikskorn och hafre af Rådm. Edner.

fr. d. 19 til d. 26 Apr. korn, hafre i nästa socknerna kring Åbo.

Den 23, 24 Apr. Hafre på Heikilæ.

d. 29 Apr. Hafre, korn och spelt af Rådm. Edner.

d. 28, 29, 30 Apr. korn hos Öfv. L. Gripenberg.

d. 29 Apr. 6 & 8 Maj korn på Heikilæ.

Förteckning på de dagarna, då vårsæden uppskars kring Åbo.

1750.

1751.

1752.

Öfv. Stackelberg berättade at ærterna lyckats fast han sådt så bittida, men andra nekade det.	Den 12 Aug. uppskuros ærterna på Heikilæ.	Den 29 & 30 Juli uptogs ærterna på Heikilæ. Rådm. Edner. d. 20 Julii de hvita. d. 3 Aug. de gröna.
Den 30 Jul. uppskars kornet af Rådm. Edner. d. 1 Aug. af Garberg, det som var sådt d. 27 Apr. var bättre æn det som såddes d. 4 Maji. d. 2 Aug. skars kornet af Bahr.	Den 10 Aug. korn och hafre upsk. af R. Edner. d. 16 Aug. hafren på Heikilæ. d. 19 Aug. det kornet som såddes d. 20 Apr. ibd. d. 27 Aug. det kornet som såddes d. 22 Apr. ibd.	Den 16 Jul. togs Råge vid Heikilæ. d. 18 Juli Råg och Hvet af Rådm. Edner. d. 28 Jul. korn, spelt och hafre af R. Edner. dito hafre på Heikilæ. d. 28 Jul., 3 och 4 Aug. skars kornet på Heikilæ.

Tiden då de villa växterna kring Åbo utslagit sina blomor 1752.

<p>1 Apr. <i>Corylus</i> begynte skjuta fram sina röda pistiller, d. 9 voro de färdiga, likaledes mares.</p> <p>9 „ <i>Hepatica</i> en eller annan utslagen bloma, d. 18 voro många färdiga, d. 22 i full bloma, d. 4 Maj fäller petala.</p> <p>11 „ <i>Salix pentandr.</i> vid Skantzen har några få färdiga blomor.</p> <p>15 „ <i>Draba</i>, d. 24 ännu i bloma.</p> <p>19 „ <i>Empetrum</i>.
<i>Tussilago</i>, d. 4 Maj i full bloma.</p> <p>20 „ <i>Petasites</i>, d. 1 Maj ännu blomor.</p> <p>18 „ <i>Fumaria bulbosa radice non cava major</i> mest färdig, d. 24 i full bloma i Muheuri.</p> <p>22 „ <i>Viola tric. arv. fl. lut.</i>
<i>Equisetum arv.</i>
<i>Osmunda lunaria</i> visar fram sin racemus på Hirvisalo.
<i>Caltha</i> några blomor, d. 24 halfdelen af blomorna färdiga.</p> <p>24 „ <i>Ornithogal.</i> 270. temmel. i bloma i Muheuri, d. 4 Maj på Vanhalinna i full bloma.
<i>Anemone alba</i> begynn. d. 4 Maj i full bloma.
<i>Adoxa</i> en bloma öpnar sig, d. 4 Maj i full bloma på Vanhalinna.
<i>Salix</i> 805 redan förbi i Muheuri.
<i>Leontodon</i> 1:m en bloma allenast på en backe mot solen, d. 4 Maj många blommor, der solbadd var, d. 8 maj mest alla blomor utslagna.
<i>Juncus f. plan. pilos. panic. sparsa.</i>
<i>Carex nigr. vern. vulg.</i>, nästan förbi.</p> | <p>26 Apr. <i>Myosurus</i> på de i höstas med amerikansk frö sådde sængar.
<i>Acer</i> begynner.</p> <p>29 „ <i>Pulmonaria.</i> <i>Betula.</i></p> <p>2 Maj. <i>Viol. tricol. fl. coer.</i>
<i>Viola martia.</i>
<i>Viola palustris rotundif.</i>
<i>Ribes racem. erect.</i>, halfva racemus färdig.
<i>Myosotis arv.</i>
<i>Arbutus</i> i full bloma.
<i>Vaccinium f. ov. serrat. decid.</i>
<i>Primula</i> temeligen i bloma.
<i>Orobus vernus.</i>
<i>Potentilla adscendens.</i>
<i>Arabis f. lanc. petiol. integerrimis.</i>
<i>Salix</i> grå vide — <i>Oxys.</i>
<i>Anthoxanthum</i> begynner.
<i>Glechoma</i> på Vanhal. begynn.
<i>Anemone lutea</i> begynn.
<i>Gnaphalium purp.</i> begynn.
<i>Juncus capitul. psyllii.</i>
<i>Salix</i> 807 Aboens. Gåsvide.</p> <p>3 „ <i>Salix</i> grön pil i full bloma.
<i>Ribes</i> röda vinbær half i bloma.</p> <p>6 „ <i>Veronica fl. solitar. fol. pedunculo longioribus, cordatis.</i>
<i>Isopyrum.</i></p> <p>11 „ <i>Cerastium viscosum</i> begynn.
<i>Geum rubrum</i> begynn.
<i>Orobus fol. ovatis.</i>
<i>Cardamine prat.</i>
<i>Padus</i> begynner.
<i>Lonicera</i> begynner.
<i>Mespilus cotoneaster</i> begynn.
<i>Fragaria</i> begynner.
<i>Convallaria, Sigillum Salomon.</i> vill snart begynna.</p> |
|--|--|

- Carex 758. Hvispstarr.
 Alchemilla f. palmatis.
 12 Maj. Thlaspi siliquis latis.
 Lamium rubr.
 Thlaspi bursa pastoris.
 Ledum vill begynna.
 Lithosperm. radiçe rubra.
 14 „ Cucnbal. dioic. fl. rubr.
 19 „ Lamium album.
 Asperugo.
 Malus hort.
 Cerasus hort.
 20 „ Narcissus nect. rubr.
 Tulipa. — Juniperus.
 Eriophorum spicis pendulis.
 Alsine gramineo folio.
 Tormentilla begynn.
 Vaccinium Lingon begynn.
 Cherophyllum hundkex begyn.
 Chelidonium begyn.

- Tyrritis pilosa.
 Trifol. prat. rubr. begyn.
 Menyanthes begynn.
 Ranuncul. f. rad. reniform. ib.
 Rumex acetosa maj.
 Phaca sibir.
 Lunaria fr. orbiculato.
 Cerastium Fl. Sv. 382.
 Ranuncul. 466. pedunc. teretib.
 Ranunculus ficaria.
 Rubus fragaria fol. fl. rubr.
 24 „ Cheiranthus fl. luteo.
 Scandix chærophyll. satir.
 Syringa.
 Arenaria multicaulis.
 26 „ Hyoscyamus.
 Cynoglossum.
 Sorbus begynn.
 Crætægus, Oxel, begynn.

BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR OCH FOLK

Utgifna

af

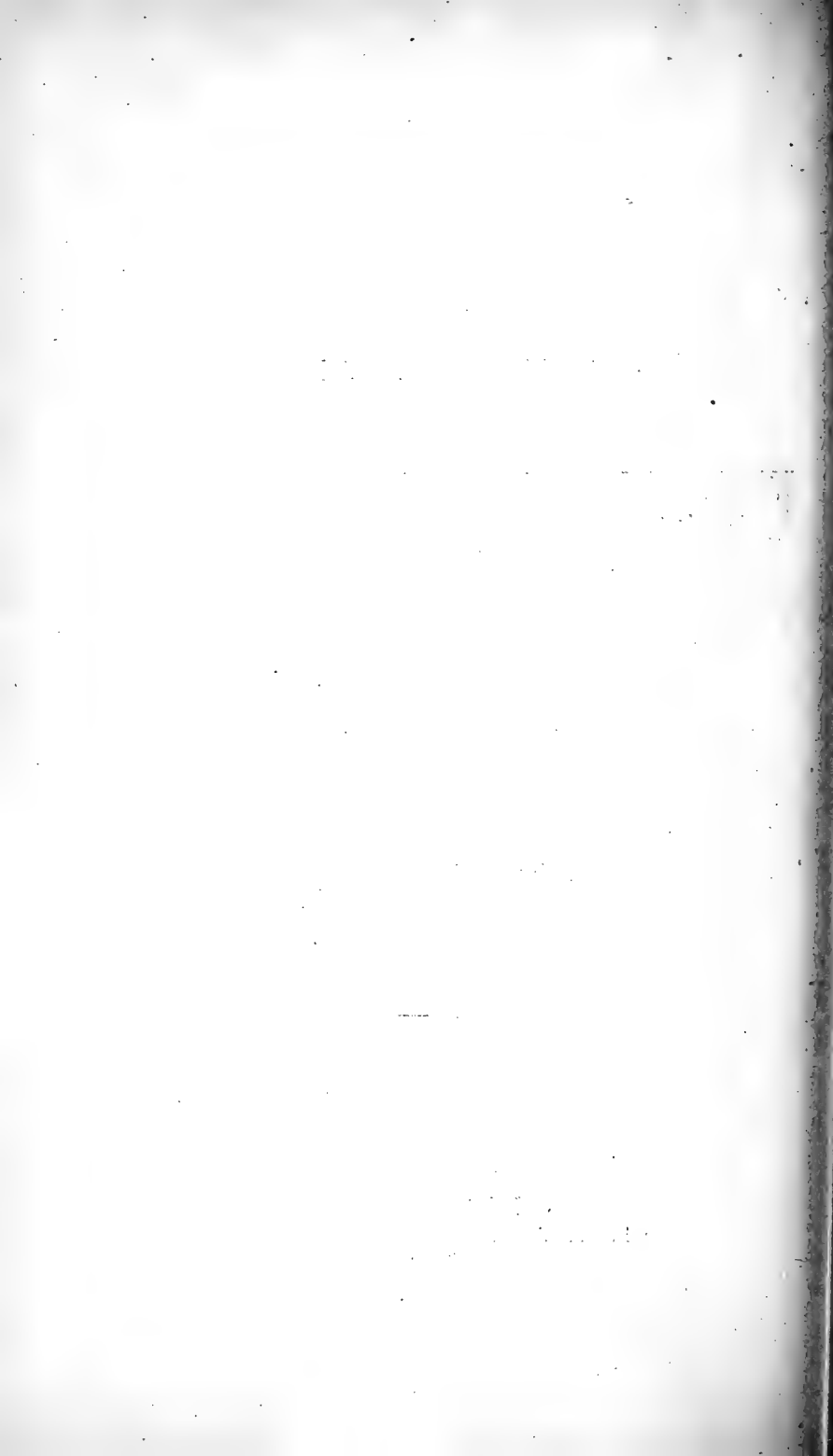
Finska Vetenskaps-Societeten.

Fyrationdenionde Häftet.

Helsingfors,

**Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,
1890.**

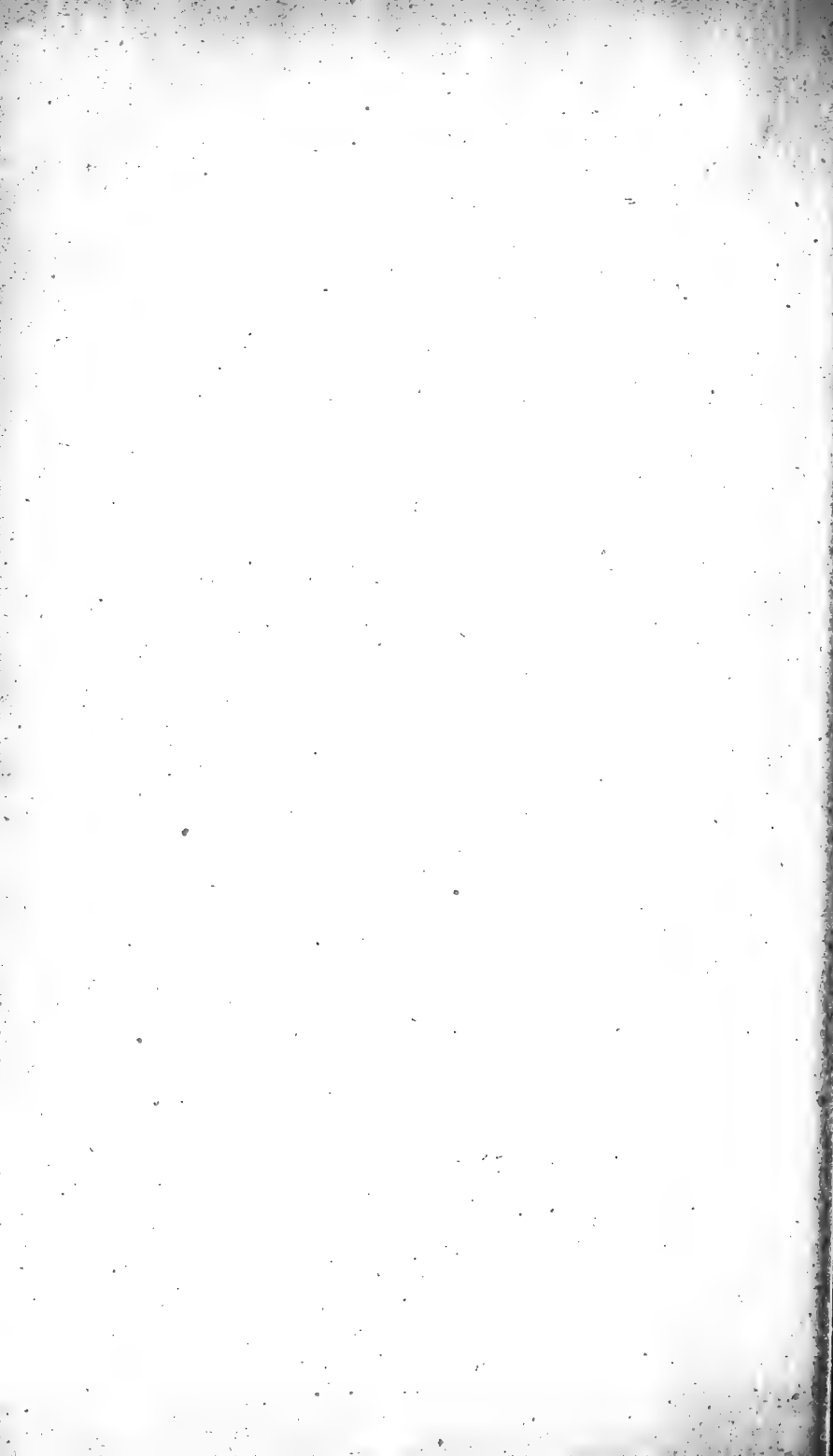

111

INNEHÅLL:

	Sid.
Savonlinnan läänin oloista vuoteen 1571. Kirjoittanut <i>Hannes Gebhard</i> .	1.
Mortaliteten i Finland 1878—1886. Af <i>L. Lindelöf</i>	115.
Ordlista öfver det svenska allmogemålet i Finnby kapell af Bjärnä socken i Åbo län af <i>Herman Vendell</i>	151.

Savonlinnan läänin oloista

vuoteen 1571.

Kirjottanut

Hannes Gebhard.

00732

VI

Sisällysluettelo:

I Asutus.

	Siv.
Lappalaiset läänin ensimmäiset asukkaat	1—4.
Suomalaisista paikkain- ja sukunimistä läänissä	5—8.
Yhtäläisiä nimiä Länsi-Savossa ja Muolan tienoilla	8—11.
Itä-Savon nimet erilaisia ja viittaavat Laatokan pohjoisia ran- toja alkukodikseen	11—14.
Karjalaisia asui Länsi-Savossa jo 11:lla ja Itä-Savossa ainakin 13:lla sataluvulla	14—16.
Savonlinnan läänin rajat	16—26.
Pähkinäsaaren rauhan raja	17—25.
Läänin kartta vuodelta 1571	26—29.
” hallinnollinen ja kirkollinen jako v. 1571	29—31.
Asutuksen tiheys eri osissa lääniä	31—32.
” leveneminen keskuspaikoista läänin syrjäisempiin seu- tuihin	32—37.
Tavinsalmen asuttaminen	37—42.
Savolaisten siirtyminen Oulunjärven tienoille, Pohjois-Hämeen ja muulle	42—47.
Savonlinnan läänin asukasluvu 1541—1571	47—54.
Syyt sen vähenemiseen Länsi-Savossa loppupuolella vuosisataa	50—52.

II Maanomistus, verotus ja hallinto.

Miten savolaiset ottivat erämaita haltuunsa	55—57.
Rajoja talollisten maanomistusten välillä	58.
Takamaat	58—59.
Kirvesmiehet	59—61.
Torpparit	61.
Rälssimaata Rantasalmella v. 1567	61.

VIII

	Siv.
„Päävero“	62—65.
Nimismiehenvero, (matkaveroa, käräjäkestitsemisiä y. m.)	65—66.
Neljännesmiehenvero (laivanrahtiveroa ruokaruotsiveroa, y. m. kestitsemisiä)	66—68.
Kymmenesmiehenvero	68.
Linnan rakentamisvero (neljänneskuntavero)	68—69.
Kirkkokymmenes (kilttirahoja, jousirahoja, kirvesrahoja y. m.)	69—72.
Veronmaksusta yleensä	72—74.

Savonlinnan läänin ylimmäiset hoitajat, eli linnanvoudit	74—77.
Ratsu- eli maanvoudit	78—80.
Kirjurit	81.
Nimismiehet	81—83.
Neljännesmiehet	83—84.
Kymmenesmiehet	85.
Urakkajärjestelmän alkuja kruunun verojen kannossa, y. m.	85—87.

III Elinkeinot ja varallisuus.

Kalastus	88—89.
Metsästys	89—91.
Kaskenpoltto	92—94.
Ohran, kauran, rukiin y. m. viljeleminen	95—96.
Karjanhoidon edistyminen 1541—1571	96—98.
„ tila v. 1571	98—100.
Kotieläinten luku Savossa 1571 ja 1880	100—104.
Muita elinkeinoja	104—105.
Kaupasta	105—110.
Kauppatiet	106—107.
Tavarain hintoja	109—110.
Varallisuus läänissä v. 1571	110—118.

Liite I. Savonlinnan läänissä v. 1571 verotettujen
asukkaitten sukunimet I—XIX.

„ II. Savonlinnan lääni v. 1541—1571 maakir-
jojen mukaan XXI—XXVIII.

- Liite III Savonlinnan lääni v. 1571 hopeaverokir-
jan, maakirjan ja papinveroluettelon mukaan **XXIX—XXXVIII.**
- „ IV. Irtanainen omaisuus Savonlinnan läänissä
v. 1571 hopeaveroa varten tehdyn kirjutuk-
sen ja takseerauksen mukaan, ynnä tarkas-
tus näitten tietojen luotettavuudesta . . **XXXIX—LXIII.**
-

A)

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

I. Asutus.

Savonlinnan läänin ensimmäiset tunnetut asukkaat ovat olleet lappalaisia. Tosin ovat nykyään niin ansiokkaat miehet, kun Storm Kristianiassa ja Retzius Ruotsissa eri tutkimuksien kautta tulleet siihen yhteiseen päätökseen, että lappalaiset eivät muka koskaan ole asuneet niinkään etelässä Suomessa, kun tämä minun tutkimusalani on; ja kumminikin olen uskaltanut lausua aivan vastakkaisen väitteen. Tähän päätökseen on ollut monta syytä. Tuulestako ensinnäkin suomalaiset olisivat temmanneet nuo yli koko Savon alituisesti tavattavat paikannimet Lapinniemi, Lapinlahti, Lapinranta, Lapinsalo y. m.? Tähän tulee lisäksi se, että itse kansa kertoo vielä tänäkin päivänä ainakin Iisalmella ¹⁾ ja Kiuruvedellä ²⁾ että, kun nykyset asukkaat tulivat sinne, tapasivat he siellä lappalaisia, sekä että ainakin useimmat niistä suomalaistuneista suvuista, joilla nyt on sukunimenä Lappalainen, suorastaan polveutuvat niistä. Nämä kaksi syytä eivät tosin vielä paljoa yksinään merkitse, mutta kun ne saavat vahvistuksensa historiallisista asiakirjoista, niin asia mielestäni tulee aivan varmaksi. N. k. „Verokirjoissa“ eli maahirjoissa tavataan näet usein Uuden ajan alussa lappalaisia verotettuna. Ne mainitaan nimittäin joka nimismieskunnassa

¹⁾ Kansakoulun opettaja Elias Komulaisen minulle antaman tiedon mukaan.

²⁾ Neiti Alli Nissisen vielä käsikirjoituksena oleva muinaistieteellinen kertomus Pielaveden kihlakunnasta.

verokirjan lopussa eri otsakirjotuksella „*Lappar*“ ja maksavat veronsa eri parseleissa, kun läänin muut asukkaat. Tämösiä on J. M. Salenius tavannut hyvin monta, ja hänen mukaan ¹⁾ tahdon tässä luetella muutamia: Maanjaostelu kirjassa v. 1664 sanotaan: „Se neljän lappalaisen vero, jota tähän asti vuosittain on kirjotettu verokirjoihin, pyyhkitään nyt kokonaan (pois), koska mainitut lappalaiset 12 tahi 14 vuotta takaperin (siis v. 1652 tahi 1650) ovat siirtyneet pois ja heidän veronsa siis sen jälkeen on tauonnut. Se on viimeinen tieto lappalaisten selusjoukosta Savossa“. — „Vielä v. 1568 oli Vähä-Savon voutikunnassa 7 lappalaista, jotka tavallisesti mainitaan verokirjan lopussa ja joilla yhä vielä oli sukunimenä Lappalainen“. — „Rantasalmen nimismiehen piirikunnassa neljä lappalaista v. 1543 suoritti ainoastaan „pääveroa“ („hufvudskatt“) arviopuntalukua myöten („efter skattskinntal“). Näitten lisäksi olen onnistunut löytämään uuden tiedon, jonka mukaan lappalaisia on asunut vieläkin etelämpänä. Vuosien 1551 ja 1554 „verokirjoissa“ mainitaan Pellosniemen pitäjässä, Hallilan neljännekunnassa ²⁾ muitten veronmaksajien jälkeen:

Lapparne:

1 sk. m. Per Mongs Lappalainen 4 L^ſ geddor.

3 sk. m. Peder Lars Lappalainen 4 L^ſ geddor.

Siis nykyisen Mikkelin kaupungin kohdalla eli ehkä vähän etelämpänäkin oleskeli verotettuja lappalaisia keskipai-koilla 15:sta vuosisataa. Myöhemmin en ole samalta seudulta enään löytänyt lappalaisia näin erikseen verotettuna, mutta saman seudun verokirjoissa mainitaan paljoa myöhemmin ja

¹⁾ Katso hänen teostansa „Tietoja Tavisalmen eli Kuopion pitäjältä vuosilta 1548—1626“ (Kuopio 1882) siv. 3—6.

²⁾ Katso tekemääni karttaa Savonlinnan läänistä v. 1571, julaistu Suomen Maantieteellisen Seuran aikakauskirjassa „*Fennia* I, 12“.

vielä meidänkin aikoina monta sukua nimellä Lappalainen. V. 1571 on 7:llä verotetulla Pellosniemen nimismieskunnassa ja koko läänissä 26:lla sukunimenä Lappalainen.

Voimme siis seurata Lapin poikien väistymistä Mikkelin seuduilta Iisalmen tienoille asti vuosisadan kuluessa (1551—1652).

Tahdon tässä yhteydessä mainita, että olen erästä toista tarkotusta varten koonnut kaikissa Suomen keskiaikaa koskevissa painetuissa asiakirjoissa olevat suomalaiset suku- ja paikkainnimet. Mutta näitten joukosta en ole Länsi-Suomessa löytänyt sukunimeä Lappalainen yhtään kertaa ja paikannimeäkään, joka viittaisi Pohjolassa asuviin heimolaisiimme, en mitään muuta, kun Lapin pitäjän nimen ¹⁾. Tämän johdosta nousee empimättä epäily, tokkohan Länsi-Suomessa koskaan on ollut lappalaisia. Tätä epäilystä vahvistaisi sekin seikka, että Länsi-Suomessa ei kuule koskaan kansan puhuvan lapinhaudoista, lapinraunioista y. m. s., niin kun Itä-Suomessa ja Pohjanmaalla. Ainakin todistavat nämä tosiasiat sen, että jos lappalaisia on ollut koskaan Länsi-Suomessa, niin ovat he sieltä muuttaneet ainakin 300 vuotta ennemmin kun Itä-Suomesta. Syynä, miksi he Itä-Suomessa ovat viihtyneet enemmän aikaa, voi muitten muassa olla sekin, että savolaiset eivät näy esiintyneen „herroina“ eli verottajina lappalaisia kohtaan, niin kun hämäläiset, vaan savolainen ja lappalainen ovat olleet paremmin toistensa vertaisia novgorodilaisten ja sittemmin ruotsalaisten alla.

Tämä seikka, sekä se, että kaikki ne kivikauden ai-

¹⁾ Tätä vastoin on prof. Freudenthal tutkiessaan ruotsalaisia paikkain nimiä myöhemmiltä ajoilta Uudella maalla, Ahvenanmaalla ja Varsinais-Suomessa löytänyt näiltä tienoin kaikkiaan 12 nimeä, joihin Lapp-sana on runkona. Katso: Bidrag till kändedomen om Finlands natur och folk, 8 siv. 22, ja 11, siv. 15—49.

kuset ihmisen pääkallot, jotka löydettiin Laatokan kanavan pohjasta, ovat pitkä-, eivätkä lyhytpäisiä, kuten nykysten lappalaisten pääkallot, ovat lisätodistuksia sille v. Dübenin väitteelle, että lappalaiset eivät olisikaan vaeltaneet nykysille asuinpaikoilleen läpi meidän maamme, vaan tulleet idästä päin läpi nyk. Venäjän-Karjalan, ja vasta sitten pohjasesta päin ruvenneet tunkeumaan etelää kohti sekä Suomessa että Ruotsissa ¹⁾).

Kun siis olemme seuranneet lappalaisten kulkua pohjoseen päin Savon vesistöä pitkin Uuden ajan alussa ja vihdoin saatoimme „viimeisen lappalaisen“ maakunnan rajojen ulkopuolelle, niin nousevat kysymykset, mikä oli se väki, joka pakotti nämä Pohjan „pojat polokset“ nykysille tuntureilleen, mistä se tuli ja millon se tuli?

Yleisesti tunnetaan, että ne olivat karjalaisia, mutta siitä, mistä nämä karjalaiset tulivat Savon vesille, ei ole vielä oltu selvillä.

Porthan ja Koskinen ovat arvelleet, että Savon asutus olisi tapahtunut karjalaisten rintamaasta, s. o. Laatokan rannoilta, mutta Aug. Ahlqvist sitä vastoin tahtoo todistaessaan „Kalevalan Karjalaisuutta“ luulla, että asutus olisi tullut pohjosesta päin, Venäjän Karjalasta.

Saadakseni vastausta tuohon kysymykseen, mistä karjalaiset, ovat tulleet Savoan, hankin hra Julius Paasosen käsikirjotuksena olevan muinaistieteellisen kertomuksen Mikkelin kihlakunnasta; ²⁾ muita Etelä-Savon kihlakuntia ei ole vielä tässä suhteessa tutkittu. Mutta aivan vähän siinä oli asutuksesta. Tämäkin Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaatti on,

¹⁾ G. v. Düben: Lappland och Lapparne, siv. 398—400.

²⁾ Tätä painetaan par'aikaa Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjaan X otsakirjotuksella: Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa.

samaten kun useat muut, pitänyt kansan taruja esi-isiensä muutosta nykysille asuinsijoilleen vähäpätösinä, haaveillen sen sijaan hyvinkin aikaisesta kivikauden asutuksesta muutamien lapinraunioitten ja irtanaisten kivitalttojen nojalla. Ja kumminkin näkyy kansassa vielä monessa tienoin elävän jokseenkin varmoja muistoja siitä, mistä ensimmäiset asukkaat ovat tulleet eri kyliin ja taloihin.

Kun en itse ole ollut tilaisuudessa tehdä tämmöstä tutkimusmatkaa Savoon, vaikka se tuntuisikin hyvin viehättävältä, olen pyrkinyt uutta tietä myöten tämän asian perille. Huomasin näet tutkiessani Savon karttaa, että hyvin useat paikkain nimet, jotka tavataan Pohjois-Savossa, Pohjois-Hämeessä ja Kajaanin kihlakunnassa y. m. seuduin, mihin enin osa asukkaista on muuttanut Etelä-Savosta, ovat samoja, kun ne, jotka näemme Etelä-Savossa. Siirtolaiset ovat siis uusilla anastamalla seuduillaan ruvenneet kutsumaan paikkoja samoilla nimillä, kun heidän vanhoilla kotiseuduillaankin. Tämä on hyvin yleinen ja luonnollinen ilmiö, joka vielä uusimpinakin aikoina havataan esim. Pohjois-Amerikan siirtokunnissa.

Missä siis samanlaisia paikkain nimiä, kun Etelä-Savossa? — semmoseksi muuttuu äskönen kysymyksemme.

Saadakseni vastausta tähän, olen käyttänyt sitä sukunimistöä, jonka olen saanut tämän teoksen viime lukua varten kopioimista n. s. hopeaveroluetteloista, ja jonka olen painattanut Liitteeksi I siv. I—XIX.

Vaikka olen tehnyt tämän luettelon asutustutkimuksiani varten, en voi kumminkaan olla tässä mainitsematta muutamia huomioita, joita olen tehnyt nimien synnystä y. m. s., vaikka minun täytyy tunnustaa, että tässä tulen liikkumaan vähän oudolla maalla. Mutta toivon siitä selvitystä tällekin käsillä olevalle asialle.

Ensiksikin tulee minun mainita, että useampia näistä

nimistä yhtä hyvin voisi kutsua paikkain-, kun sukunimiksi, sillä hyvin usea niistä löydetään nykyajan kartalta talon, kylän jopa kirkkopitäjänkin nimenä, tietysti asianmukaisella päätteellä. Tämä seikka vahvistaa sitä arveluani, jonka tein tutkiessani länsisuomalaisia keskiaikaisia nimiä, että paikkain- ja sukunimet ovat alkujaan olleet niin hyvin Itä- kun Länsi-Suomessakin samat, eli että taloa ja isäntää alkujaan on kutsuttu samalla nimellä, vaikka ehkä eri päätteellä. Myöhempi kehitys on tehnyt sen erotuksen, että hämäläiset eivät pidä vakinaista sukunimeä, vaan vaihtavat nimensä talon mukaan, jota vastoin itä-suomalainen ylimalkaan pitää itse perityn nimensä, vaikka hän muuttaakin eri paikkaan, jolla on toinen nimi. Nykysessä Mikkelin läänissä on vielä useimmilla vanhoilla taloilla sama nimi, kun isännälläkin.

Tähän liittyy se uusi huomioni, että useammat näistä suku- (=paikkain-) nimistä ehkä ovat alkuperältään pakanuuden aikusia. Olen näet tullut vähitellen siihen vakuutukseen, että suomalaisilla, ennen kun ne kastettiin, oli ainoastaan yksi nimi, jonka mukaan heidän talonsakin nimitettiin, sekä että kun papit kastaessaan antoivat heille uudet ristimänimet Hindrik, Pavel, Peder, Sigfrid, Feodor, Filippus y. m. s., niin entiset nimet jäivät talojen ja sukunimiksi. Tämmösiksi alkuperäisiksi luulisin m. m. seuraavia:

Ahma, Aino, Hakuli, Halli, Halu, Hapia, Happo *, Haukka *, Heiska, Himo, Himoton, Hiiri, Hirvi, Huja, Hukka *, Hotakka, Huopa, Huttu, Hyväneuvonen, Härkä, Iha, Ihalempinen, Ikäheimonen, Itku, Janoton, Jurva *, Kaukapäinen, Karhu *, Karska, Kielevä, Kiiski, Kilju, Kilpi, Kitu, Koljo, Kolehma, Kova, Kämärä, Kätevä, Kunnia, Kukko *, Kuokka, Kupia, Kurki *, Kurikka *, Kuru, Kuva, Laukki, Leino *,

*) Tällä tähdellä merkityt löytyvät vieläkin näin lyhyessä muodossa sukuniminä Itä- ja Pohjois-Suomessa. Ehkä useampiakin.

Lemmitty, Lempivalkonen, Leppä, Liinaharja, Lintu, Lippo, Liukku, Luukka, Mela, Metso *, Mielikki, Mieli, Mulka, Mulli, Mursu, Musta, Mäkärä, Niira, Nissi, Nykä, Närhi, Oinas, Oras, Orava *, Paasi, Paras, Pisto, Pitkä, Pullo, Pylkkä, Päivä, Pälli, Pöljä, Pöllö, Pöppö, Pöyhkö, Raaska, Raha, Rautaparta, Remes, Remo, Repo *, Rikko, Rissa, Rossi *, Rotti, Runttikorva, Ruso, Räisä, Sairas, Salli, Saukko *, Siira *, Sisko, Sopa, Sormo, Sorsa *, Tarkka, Tarpo, Tenho, Tervo, Tikka *, Timo, Tiussa, Toivo, Tolvana, Tornio, Torvi, Tukia, Tuovi, Ukko, Ulma, Utria, Valkea, Valta, Vanha, Varpunen, Vara, Viljakas, Vitikka *, Viuhko, Väisä y. m.

Näitten nimien merkitystä kun tarkastelemme, niin huomaamme, että useimmat niistä ovat eläimen nimiä tahi ilmasevat joko ruumiin eli hengen ominaisuutta, ja tuo mielestäni tuntuu hyvin luonnolliselta alkuperäiseltä nimitykseltä ¹⁾).

Vielä uskottavammaksi tulee asia senkin kautta, että myöhemmin on koko joukko suku- (ja paikkain-) nimiä muodostunut kristinopin tuomista etunimistä, niin kun esim.: Martti — Marttinen, Martikainen; Mikko — Mikkonen, Mikkolainen; Nikolai — Nikkonen, Nikulainen; Olli — Ollikainen, Olkkonen, Ollinen; Benjamin — Pennanen; Bengt — Penttinen;

¹⁾ Ruotsissakin näytään kansan alkuperäisimmiksi nimiksi arvel-tavan samanlaisia, eli eläinten tahi ominaisuuden nimiä, niin kun esim. Hjerpe, Geting, Lustig, Kämpe y. m. s. Katso Esaias Tegnér: Om svenska familjenamn, Nordisk Tidskrift 1882. — Sen jälkeen, kun tämän kirjotin, olen tullut tietämään, että Aug. Ahlqvist on jo v. 1860 Suomi-vihkossa näyttänyt, että suomalaiset, samaten kun ruotsalaiset, saksalaiset ja venäläisetkin, ovat ottaneet itselleen sukunimiä eläinten, kasvien y. m. luonnossa tavattavien esineitten nimistä, samaten ihmisten ruumiillisten ja henkisten ominaisuuksien nimistä, askareitten eli virkojen nimityksistä, kansojen ja kotopaikan nimistä, sekä vihdoin ristimänimistä.

Staffan — Tapanainen, Tappainen; Tuomas — Tuomahainen; Filip eli Filemon — Vilpponen; Georg — Yrjänäinen; Feodor — Huotari y. m. m.

Sukunimiä on myös annettu ja annetaan vielä nykyisen paikkakunnan eli maan mukaan, mistä joku uutisasukas on tullut. Näin kutsutaan nykyään usein suurissa työpai-koissa semmosia miehiä, jotka ovat tulleet kaukaa, oudoista paikoista eli muuten ovat erillään muista, vaikka heillä onkin oma sukunimensä.

V. 1571 löytyy esim. Visulahden nimismieskunnassa, joka on lähinnä Hämeen rajaa, 15 verotettua miestä nimellä Hä-mäläinen. Kun luettelosta näemme, että tätä nimeä ei ole hetikään näin suuressa määrässä muualla, niin täytyy kai us-koa sitä luonnollista seikkaa, että sen nimelliset ovat tulleet Hämeestä ¹⁾. Nimestä Lappalainen olen jo edellisessä puhu-nut samaan suuntaan. Näin syntyneiksi luulisin myös sem-mosia nimiä, kun Lapveteläinen, Jääskeläinen, Karjalainen, Venäläinen, Vepsäläinen y. m. Merkillistä on, että sukuni-meä Savolainen ei löydy Emä-Savossa ollenkaan, mutta Sää-mingissä neljällä ja Rantasalmella seitsemällä verotetulla. Tästä ei voi muuta päätätä, kun että nämä suvut ovat ai-koinaan Emä-Savosta muuttaneita ja uusilla kotopaikoillaan saaneet tuon nimen, jollon ehkä heidän entinen nimensä on jäänyt unhotuksiin ²⁾.

Mutta palatkaamme jo asutusta tutkimaan. Ottaen kä-

¹⁾ Että Hämeestä on tullut asukkaita Länsi-Savoon, näyttää Ju-lius Paasonen e. m. kirjoituksessaan.

²⁾ Tässä sukunimistä puhuessa tahdon vielä mainita seuraavaa omituisen ilmiön, jonka olen huomannut vanhoissa maakirjoissa eri vuo-silta samalla seudun asuvien verotettujen nimissä: Hongastames (1557), Honganen (1571), Hongiston mies (1593); Kerrimes (1551), Keriames (1571), Käremies (1593); Malliasmes (1571 ja 1593); Anniames (1571) maakir-jassa, mutta Aniaisen hopeaverokirjassa, Surnumes (1571) sekä maa-

siini Liitteenä I olevan nimiluettelon ja sen lisäksi ne veropiirikuntain nimet, jotka ovat esim. Liitteessä III, läksin hakemaan yhtäläisiä nimiä eri osista Karjalaa. Muutamia samantyyppisiä löytyy tietysti melkein joka suunnalla, mutta ne eivät vielä merkitse paljoa, varsinkin jos ne ovat aivan tavallisia yli koko maan, eli johtuvat samanluontosista paikoista, niin kun esim. Vehmainen ja Vehmasmäki, Mäntyharju ja Mäntymäki y. m. s. Mutta nykyisen Muolan pitäjän tienoilta olen löytänyt tavallista enemmän Savon nimien kanssa yhtäläisiä ja useat päistä nimistä ovat semmosia, joita en ole löytänyt muualta. Tällaisia yhteisiä nimiä ovat esim.: Ahmanen, Airinen (Airikainen), Aniainen, Arminen, Hartikainen, Heikurila, *Hotakka*, *Himala*, Hintsanen, Hyttiäinen, *Ihannus*, Ilola, Immonen, Jutikkala, *Juva*, Juvonen, Kallinen, Kaipainen, Kasanen, Kilkinen, Kiuronen, Koistila, Kurkela, Kurvila, Kuokkanen, *Kämärälä*, Lattula, Lemmitty, Manninen, Mykänen (Mykyrinen), *Mälkölä*, Norola (Norchola), Nousiala, *Närhilä*, Oinala, Olkkonen, Oravala, Paukkanen, Pennanen, Peissinen, Pirinen, Poukkula, *Punnus-*, Pyykkönen, Pällilä, *Rämälä*, *Savola*, (Savoinen, Saavola, Savolain y. m. muotoja hyvin usein Muolan pitäjässä 15-sataluvulla), Sakkalila, Seloila, Siitonen, *Soikkala*, Sormola, Soronen, Tervola, Toikka, Uskila, *Vainikainen*, Vihola. Tähän luetteloon voisi lisätä vielä monta muuta, jotka eivät ole näin merkillisiä eli kuvaavia,

että hopeaverokirjassa, mutta toisessa paikassa asuu samana vuonna Surnusia.

Toinen huomaamani mainitsemista ansaitseva seikka on se, että tuossa nimiluettelossa ei löydy vanhassa kansan runoudessa olevien nimien kaltasia muita, kun Lemmitty ja Mielikkinen, jota vastoin tutkimieni keskiaikaisten länsisuomalaisten nimien seassa semmosia löytyi jokseenkin monta, niin kun esim. Ahtiala, Sampo, Tapiola, Tursala y. m. Lieneeköhän tämä satunnaista?

kun useat näistä, mutta jotka yhdessä näitten kanssa tekevät todenmukaiseksi sen, että ainakin osa Savon asutuksesta on tullut Muolan tienoilta. Minun täytyy tähän lisätä, että nämä muolalaiset nimet ovat otettu v:n 1543 maakirjasta, joten ei voi väittää, että päinvastoin Muolan nimet olisivat tulleet Savosta silloin, kun suurien sotien jälkeen tänne päin muutti väkeä pohjosesta ¹⁾).

Kun siis noin monta yhtäläistä nimeä löytyy niinkin ahtaassa piirissä, kun Muolan pitäjä oli, ja niin kuvaavia, kun varsinkin nuo harventamani ovat, ja toiseksi, kun tämmösiä nimiä näin suuressa määrässä näin pieneltä alueelta ei löydä muista osista Karjalaa, niin on minusta ainakin todenmukaista, että Muolan tienoilta on muuttanut siirtokuntia Savoan, tuoden vanhasta kotiseudustaan nimiä uutisasutuksilleen. Ja varsinkin kun muistaa, että Saimaan vesistöt arvattavasti ovat olleet jo ammosista ajoista saakka karjalaisen takamaita, jonne he kesillä muuttivat kalastamaan ja kaskea polttamaan, niin voi ajatella, että eri paikkakunnat Savossa saivat nimiä jo ennen, kun varsinainen asutus tuli sinne, siten, että esim. Himalan talo eli kylä Muolassa oli anastanut itselleen vissin kalastus- ja kaskenpolttoalueen Savon takamailla ja kutsui sitä Himalan saareksi.

Mutta, kysynee lukia, voiko todellakin uskoa, että Muolasta asti olisi pidetty takamaita Saimaan rannoilla? Tähän vastaan sillä vertailulla, että Uuden ajan alussa kävivät sekä hämäläiset että savolaiset Oulun järvellä kalastamassa, ja meidän tulee muistaa, että siihen aikaan kumpasillakin heimoilla oli paljoa pitempi matka kalastuspaikoilleen, kun Muolalaisilla aikonaan Kristiinan ja Mikkelin tienoille ²⁾).

¹⁾ Tämä oikasee m. m. sen väärän luulon, että Punnusjärvi olisi saanut nimensä Pontus de la Gardie'sta.

²⁾ Katso kirjoitustani: „Mitä vanhat asiakirjat kertovat Oulunjärven pitäjästä?“ Valvoja 1887.

Samaten tiedämme, että esim. Partalan kuninkaan kartanolla (lähellä Juvan kirkkoa) oli v. 1561 kalastuspaikkoja, „liggiande 30 mil ifrå gården uti Österbotten in mot Ryske gränsen“¹⁾. Ja vielä Kustaa Fincken aikana kävivät Viipurin läänin asukkaat Puruvedellä kalastamassa²⁾. Miksi eivät muolalaiset olisi tehneet samaten, kun heidän kotiseutunsa ehkä alkoivat käydä kaskenpoltolle ahtaiksi ja likiseudut olivat jääskeläisten y. m. hallussa?

Omituista on, että nimi Savola, Savonen y. m. variaatioonit olivat v. 1543 Muolassa niin yleiset. Olisikohan tällä nimellä mitään yhteyttä tuon usein mainitun „Savakkojen“³⁾ lahkoon kanssa ja olisivatko nykiset savolaiset saaneet nimensä näiltä? Ainakin tämä on yhtä uskottavaa, kun että Savon nimi tulisi savusta eli savesta⁴⁾.

Mutta kun tarkastelemme noita äsken lueteltuja Muolan pitäjän ja Savon yhteisiä nimiä, niin huomaamme, että ne kaikki löytyvät nykyisten Mikkelin, Anttolan, Kristiinan ja Juvan kirkkojen tienoilla, joka seikka viittaisi siihen, että Muolan tienoilta tulleet asukkaat ovat asettuneet ainoastaan näille seuduille. Täältäkö sitten asutus on levinnyt Sääminville ja Rantasalmellekin? Kun katselemme lähemmin Liitettä I, niin näemme pian, että viimeksimainituissa pitäjissä on koko joukko suku-nimiä, joita ei näe niitten naapuri pitäjissä lännessä ollenkaan, tahi ainakin aivan vähän. Semmoisia ovat esim. Asikainen, Hakkarainen, Haatana, Hiltunen, Hirvonen, Holopainen, Ihalempinen, Ikäheimonen, Immonen, Jaatinen, Janoton, Jurva, Jyrkinen, Kaartinen, Kammonen,

¹⁾ V. A. n:o 6316.

²⁾ V. A. Allmänna Handlingar e) siv. 25—29.

³⁾ Katso J. M. Salenius: Histor. kertom. Muolan eli Pyhäristin pitäjistä, Helsinki 1871, siv. 18.

⁴⁾ Katso H. G. Porthan: „Chronicon Episcoporum“ siv. 186.

Kiljunen, Kilpeläinen, Kinnunen, Kontiainen, Kosonen, Kuikkanen, Kärvinen, Laamanen, Lipponen, Luostarinen, Luukkonen, Lötjönen, Miellikinen, Mikkonen, Mikkolainen, Mononen, Mähönen, Naukkarinen, Nousiainen, Paakkinen, Parviainen, Pelkonen, Pitkänen, Rinkinen, Ropponen, Räisänen, Saukkonen, Siirani, Silventoinen, Simonen, Toivani, Tolvani, Tynkinen.

Tämä luettelo, jossa moni nimi edustaa laajalle levinnyttä sukua, jo saapi meidät näkemään, että Säamingin, Rantasalmen ja Kerimäen tienoille on tullut muualtakin asukkaita, kun Emä-Savosta. Mistä nämä siis?

Saadakseni vastausta tähän kysymykseen, olen verratnut kartalla paikkain nimiä eri seuduilta Karjalassa, mutta vaikea on tulla minkäänlaisiin varmoihin päätöksiin. Tässä muutamia huomaamiani seikkoja, jotka tekevät todennukaisiksi sen arvelun, että asutus olisi tullut Laatokan rannoilta, Kurkijoen ja Sortavalan tienoilta.

Kartalla kun katselemme seutuja eteläpuolella Mikkelin läänin rajaa, niin huomaamme nimen *Torsanjärvi* ja siitä pohjoseen sekä luoteeseen päin nimen *Torsantaka*. Tästä voimme päättää, että ne ihmiset, jotka ovat omistaneet nuo Torsantaka-nimiset Savon vesistöjen varrella olevat seudut, tietysti ovat asuneet Torsanjärven vastakkaisella puolella. Sillä puolella ovat lähimmät seudut tosin vielä tänäkin päivänä asu-mattomia, mutta sieltä alkaa tuo verrattain iso Hiitolan joki joka saattaa meidät Kurkijoen pitäjän vanhastaan ja tiheään asutuille seuduille. Tässä tulee muistaa, että Hiitolan jokivarsi on kansan tarun mukaan ikimuistettavista ajoista ast ollut yleisesti kuljettuna kauppatienä Sulkavan, Säamingin ja Rantasalmen pitäjien asukkailla, ja että vielä nykyaikana kin se on näitten seutujen ja Laatokan välittäjänä ¹⁾.

¹⁾ Maist. Th. Schwindt'in suullinen tiedonanto.

Mutta Kurkijoen seuduilta en ole ollut tilaisuudessa hankkia paljo nimiä aikaisemmilta ajoilta, koska tämä osa Karjalaa ei kuulunut Ruotsin vallan alle, niin kun Muola. Kumminkin olen eräästä venäläisestä verokirjasta vuodelta 1500 ¹⁾ maist. Schwindt'in avulla saanut seuraavat nimet, jotka muistuttavat savolaisia: *Kallila*, *Hiitola*, *Vanila*, *Asila*, *Haapalahti*, *Kitula*, *Kuikkala*, *Hirelä*, *Sorola*, *Kurola*, *Iinlahti*, *Tervonen*, *Tennilä*, *Laatikkala*, *Valtala*, *Rahola*. Näitten lisäksi voisi vielä mainita, että Torsajärven luona on *Varpavuori*, Säämingissä *Varparannan* kylä.

Mitä taasen Sortavalan tienoihin tulee, niin olen sen paikkainnimissä ja Kerimäen seutujen nimissä löytänyt omituisen yhtäpitävän ryhmittelyn, joka ei voi olla satunnainen. Sortavalan kaupungista itään päin näemme näet kartalta mannermaalla *Kerisyryjä*-nimisen tiheään asutun seudun ja sen vieressä *Ruokojärven* kylän. Näitten alla on Laatokassa suuri *Pellotsalo*, ja tämän nimen läheisyydessä mainitsee seutujen ensimmäinen ruotsalainen verokirja (v. 1618) nimen *Vaherlahti*. Kun nyt luomme silmämme Kerimäen seutujen kartalle, niin huomaamme ihan samanlaisen ryhmittelyn. „Mannermaalla“ on *Kerimäki* ja sen vieressä *Ruokojärvi*, näitten alla, vähän lounaseen päin, suuret saaret *Pellotsalo* ja *Vaahersalo*.

Lisätodisteena tähän on se, että juuri äsken luetteleman Länsi-Savolle omituiset sukunimet ovat Sortavalankin ympäristöllä tavallisimmat ja yleisimmät ²⁾, sekä että Savon kielimurre ulottuu Sortavalan tienoille saakka.

Näin olen luullut voineeni näyttää ainakin todenmukai-

¹⁾ Julaistu aikakauskirjassa: „Временника Московск. общ. истор. и древност. XII.“

²⁾ Maist. O. Relanderin suullinen tiedonanto.

seksi sen, että tutkittavalleni alueelle asukkaita on tullut Vuosta pitkin ja Saimaan yli Etelä-Karjalasta Emä-Savoon ja Juvalle, Hiitolan jokea pitkin Kurkijoen tienoilta Sulkavalle, Sääminkiin ja Rantasalmelle sekä Sortavalan tienoilta Kerimäen seuduille. Vastaiset tutkimukset, kielitutkimus, kansantarut, muinaistutkimus¹⁾ ja kansatiede ottakoot selville, miten paljo tässä arvelussani on totta, ja oikaiskoot erehdykseni, jos semmosia löytyy.

Tällä en tahdo sanoa, että ei asukkaita olisi tullut muualtakin mainituille seuduille. Päinvastoin on jo ennen mainittu, että lännestäkin, Hämeestä on tullut siirtolaisia. Samaten on vähempiä joukkoja arvatenkin tullut muualtakin.

Nyt nousee kysymys, millon ovat nämä ensimmäiset siirtokunnat vakinaisesti asettuneet näille seuduin?

Yleisesti on tähän saakka luultu, että tämä olisi tapahtunut verrattain myöhään ja Porthan on koettanut määritellä ajan niin, että se olisi tapahtunut Torkel Knuutinpojan Karjalan retken jälkeen. Mutta tämän ovat arvokkaat muinaistieteelliset löydöt Tuukkalassa (lähellä Mikkeliä) v. 1885 oikaisseet sen verran, että näitten mukaan voimme päättää seudulla olleen asukkaita ainakin jo 11:llä sataluvulla.

Olikohan silloin vielä itäinen puoli Savoa erämaana?

Tähän ei nykyään voi varmasti vastata, mutta jo ensi silmäys tekemälleni kartalle vakuuttaa, että Rantasalmi ainakin 15:llä sataluvulla oli melkein yhtä tiheään asuttu keskus- eli pesäpaikka, kun Mikkelin—Kristiinan seudutkin. Tämän lisäksi eräs toinenkin seikka saapi meidät uskomaan, että Itä-Savon seudut eivät ainakaan Pähkinäsaaren rauhan

¹⁾ Muinaistieteelliset löydöt eivät ainakaan vastusta väitettäni. Tuukkalan löydöt ja Etelä-Karjalasta saadut muinaiskalut ovat niit muodoltaan melkein pä aivan yhdenlaiset.

aikana (1323) olleet niinkään asumattomia, kun tähän saakka on luultu.

Porthanilla on näet seuraava tieto:¹⁾ Kirjeen kautta, annettu v. 1364, on kuningas „Albertus“ (Albrekt) lahjottanut puolet *Semingasala*'sta, joka sitä ennen oli ollut annettuna hänen päällikölleen, Nicolas Tuurenp. Bjelkelle, mutta tämän kuoltua tullut jälleen kuninkaan haltuun, Vexiöön Tuomas-nimiselle piispalle, kumminkin sillä ehdolla, että se palautetaan niin pian kun Säämingille asetetaan oma kirkko. Toinen puoli oli sitä ennen ollut Benedikto Tuurenpojalla. Äsken mainittu Niilo Tuurenpoika Bjelke oli tullut Viipurin linnan päälliköksi v. 1357 ja luultavaa on, että hän silloin jo hankki itselleen puolet Säämingin salosta. Mutta mitä hän teki puolella Säämingin saloa? Mahdotonta on selittää tätä jo Pähkinäsaaren rauhakirjassa mainittua Sämusaloa siksi pieneksi luodoksi, jolle Savonlinna on rakennettu, vaan täytyy otaksua, että sillä tarkotettiin suurempaa alaa. Jo tuo sana *salo* viittaa siihen, ja lisäksi tulee se tosiasia, että siihen aikaan kuninkaan maalahjotukset korkeimmille virkamiehilleen tarkottivat näitten palkkaamista siten, että he saivat oikeuden kantaa veroja lahjotetulta alueelta. Sen vuoksi on todennukaisempi Sämusaloksi selittää sitä mannermaata, joka on mainitusta luodosta länteen päin²⁾ ja jolla suurin osa nykyistä Säämingin pitäjää kirkkoineenkin on. Koska se jo v. 1364 kelpasi Viipurin linnan päällikölle lahjotettavaksi, niin on se ollut tietysti asuttua. Se seikka, että sitä, vaikka se oikeastaan on osa mannermaasta, kutsuttiin siihen aikaan saloksi, näyttää viittaavan siihen, että tämän rantamaan asuk-

¹⁾ H. G. Porthans skrifter i urval utgifna af Finska Litteratursällskapet. Ensi osa, siv. 238, not. 43.

²⁾ E. G. Palmén, Sten Stures strid med konung Hans, siv. 58.

kaat olivat erotettuina läntisistä naapureistaan pitkien asu-
mattomien ja ehkä vielä alhaisempien ja vetisempien seutujen
kautta, kun nykyään.

Se tosiasia, että Kerimäki tulee niin myöhään tunne-
tuksi historiassamme, ei riitä todistamaan seudun myöhem-
pää asutusta, varsinkin, kun tämä seutu ensi rajan kautta
tuli ulkopuolelle Ruotsin valtakuntaa.

Kaikesta tästä näemme siis, että vakinainen asutus on
nykysessä Mikkelin läänissä paljoka vanhempi, kun ennen on
voitu luullakaan. Mutta arvattavaa on, että tämä alku on
ollut jokseenkin pieni ja asunut harvassa. Näyttää siltä, kun
sen rajana lännessä olisi ollut Hämeen ja Savon vesien jakaja
(joka kantaa „Savon selän“ pilviä tavottelevaa nimeä). Syynä
tähän arveluuni on se, että tämän jakajan läntisellä puolella
olevat seudut ovat v:n 1571 kartan mukaan paljoka harvem-
min asuttuja, kun Mikkelin seudut, sekä toiseksi se, että
niistä rajakirjoista, jotka Kaarle VIII Knuutinpoika teetti,
lopettaakseen Hämäläisten ja Savolaisten välillä syntyviä
alituisia riitoja Hämeen itäisen vesistön omistamisesta, käypi
aivan selväksi, että Hämäläiset oikeastaan olivat kärsineet
vääryyttä¹⁾. Ensimmäinen näitä sovitteluja tapahtui Turun
maanoikeuden tuomion kautta v. 1415²⁾. Mutta silloin mää-
rättiin harvoja rajapaikkoja, ja riita kiihtyi vaan kiihtymis-
tään, jonka vuoksi Kaarlo Knuutinpoika vv. 1445 ja 1446
antoi neljän Pohjanmaalta valitun puolueettoman syynimiehen
käydä nämä rajat moneen kertaan Naglasaaresta (Kymijoen
niskasta) Maanselälle saakka, missä Venäjän, Pohjanmaan
Hämeen ja Savon rajojen sanottiin yhtyvän Kalliovuorella³⁾

¹⁾ Arv., Handl. V, 9.

²⁾ Sylloge Mon. ss. 161—162.

³⁾ Arv. Handl. V. 1 seur.

nykyisten Pielaveden, Pihtiputaan ja Pyhäjärven pitäjien kulkumuksessa. Kuninkaaksi tultuaan Kaarle Knuutinpoika vielä kerran alkuvuodella 1452 antoi täydellisen syynilautakunnan, jossa oli puoleksi rälssimiehiä, puoleksi talonpoikia, käydä sama raja, joka sitten ikuisiksi ajoiksi vahvistettiin¹⁾. Se jako, joka täten tehtiin, on pääasiallisesti ratkaissut riidat ja pääsuunnilleen luonut meidän aikoihimme saakka pysyneen maakuntarajan Hämeen ja Savon välille. V:n 1446 ja 1452 rajakirjoissa mainitut rajapaikat olen useammat löytänyt kartalta ja niitten mukaan vetänyt Savonlinnan läänin läntisen rajan v. 1571. Ainoastaan nyk. Pielaveden kirkolta olen ehkä poikennut alkuperäisestä rajasta vähän länteen päin, sen mukaan kun olen huomannut Tavinsalmen²⁾ ja Rautalammen pitäjiiin luettuja asuttuja seutuja. Kaarle Knuutinpojan raja näkyy kulkeneen nyk. Pielaveden kirkolta suoraan pohjaseen Kiuruvedelle ja sieltä vasta kääntyneen Kalliovuorelle. Kun vertaamme tätä rajaa Savon selkään, niin huomaamme, että savolaiset olivat jo vuoteen 1446 tehneet melkosen vallotuksen länttä kohti.

Mutta vielä suurempia he saivat aikaan idässä, vaikka heillä siellä oli itse valtakunnan raja vastuksena. Tämä oli tuo riidanalainen Pähkinäsaaren rauhan raja. Riidanalainen tämä raja on ollut monta vuosisataa Venäläisten ja Ruotsalaisten välillä, ja riidanalainen se on vielä meidän aikanammekin, nyt kumminkin ainoastaan historian tutkiain välillä.

¹⁾ Arv. Handl. VI s. 26—29. Että tämä raja vielä historiallisellakin ajalla on mielinnyt siirtymään yhä länteenpäin, sen on Julius Paasonen tutkimuksessaan „Savon ja Hämeen välisestä rajasta“ ilmi tuonut. Tämä painetaan hänen edellä mainitun kirjoituksensa kanssa Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjassa X.

²⁾ Vasta kun painattaminen oli alkanut, sain tietää, että tämä nimi on Tavinsalmi, eikä Tavisalmi.

Toivoin jo, että tämä riita olisi ollut ratkaistu ja että minä en olisi tarvinnut siitä kovin laveasti puhua, mutta viimeksi on prof. M. G. Schybergson kirjottamassaan „Finlands historia“ mielestäni vieläkin vetänyt rajan teille tietämättömille, jonka vuoksi minun täytynee vähän tarkemmin puhua siitä, koska asia niin läheisesti koskee tutkimusalaani.

Miten on siis Pähkinäsaaren rauhan raja kulkenut? Kaikki tämän asian tutkiat ovat aivan yhdessä käyneet tätä rajaa koko Viipurin läänin läpi ja, vieläpä tultuaan nyk. Mikkelin lääniinkin, kulkeneet Torsajärvestä Särkilahden ja Saamingin salon (Sämusale) kautta Siitinselälle (Sijti) lähelle nykyistä Varkautta. Mutta tästä lähtien on oltu eri mieltä. Lehtori T. Aminoff, jonka ansioksi edellisten Mikkelin läänissä olevien rajapaikkojen määrääminen on luettava, sanoo, että raja täältä kulki „— — Varkauden ja Leppävirtain kautta Kalavedelle ja sieltä vasta poikkesi Karjalan koskelle 1)“. Tämän Karjalankosken luulee hän olevan Nilsiässä Vuotjärven ja Akoveden välillä. Tämän etemmäksi Aminoff ei ole yrittänytkään. Yrjö-Koskinen on jatkanut, ja ainakin todenmukaiseksi näyttänyt 2), että rajakirjassa mainittu Petajoki on sama, kun nykyinen Pyhäjoki Pohjanmalla, ja että tämän joen nimen muuttaminen on tapahtunut 15:llla sataluvulla. Tämän jälkeen on Suomessa E. G. Palmén 3) ottanut rajan tarkan tutkimuksen alaiseksi ja saapi asiaa jo jotenkin oikealle tolalle. Hän jo epäilee tuota Aminoffin määräämää Karjalankoskea Nilsiässä ja sanoo, että se on ollut liian syrjässä voidakseen v. 1323 vetää rajanmääräajien huomiota puoleensa. Toista tämän nimistä koskea ei ole vieläkään määrätty ja Palmén ei näy toivovankaan sen löytämistä „siitäkin syystä, että kosken nimi hyvin helposti on voinut

1) Hist. Arkisto III, 172—3.

2) Hist. Arkisto V, 76, 87—91.

3) Sten Stures strid med konung Hans, siv. 54—65.

muuttuakin sen jälkeen, kun seutua on ruvettu pitämään Savoon kuuluvaksi, eikä Karjalaan“. Tämä on yhtä todenmukaista kun se tosiasia, että nimi „Karjalanmaanselkä“, joka mainitaan v. 1415 rajakirjassa Hämäläisten ja Savolaisten välillä, on tykkänään kadonnut ja selkää kutsutaan meidän aikamme ainoasti Maanseläksi. Mutta yhtä luultavaa on, että nimi on pysynytkin, vaikka sitä ei ole kartoissamme merkitty, samaten kun seuraavaakaan rajamerkkiä, Kolemakoskea¹⁾). Tästä paikannimestä sanoo Palmén, että „se varmuudella viittaa Pihtiputaan pitäjään, jossa vielä tänäänkin erään suuren järven nimi on Kolimajärvi, mutta koski nähtävästi, sen mukaan kun kartoista voi päätätä, on saanut uuden nimen“. Mutta meidän kartoistamme ei pitäisi päätätä tämmösissä asioissa. Olen tätä varten näet käynyt katsomassa maanmittaushallituksen käsin piirrettyjä laajoja pitäjäänkarttoja, vaan niistä en ole löytänyt en Karjalan- enkä Kolemakoskea. Sitä vastoin olen saanut käsiini erään E. Rudbeck'in ja Alb. Rothmann'in tekemän hyvin tarkan „Matkakertomuksen Pohjois-Hämeestä v. 1850“²⁾). Tämän tekiät luettelevat m. m. Kolimajärven ja Keiteleen välillä olevassa joessa koko joukon koskia, ja niitten seassa myös *Kolimakosken*. Jos siis raja on kulkenut vesiä myöten Siitinselältä eteenpäinkin, niin kun Särkilahdesta siihen saakka ja niin kun rajapaikkojen nimistäkin voi päätätä, niin sen on pitänyt heti Siitinselältä jo poiketa enemmän länttä kohti ja käydä siis Osmajärven, Sörsaveden, Suonteenselän, Suonenjoen, Vaajasalmen ja Konneveden kautta Keiteleesen, ja sitä pitkin Kolimakoskelle, josta sillä Kolimajärven kautta oli lyhyt (enimmäkseen) vesimatka

¹⁾ Tämän venäläiset kirjottivat näin, ruotsalaiset Koluma ja Koloma.

²⁾ Talletetaan käsikirjotuksena Suom. Kirjallisuuden Seuran arhistossa.

Pyhäjoen latvoille. Karjalankoskea siis pitäisi hakea Keiteleen ja Siitinselän väliltä, jolla arvattavasti on montakin koskea.

Mitä on sitten niillä syitä, jotka väittävät tämän rajan kulkeneen Siitinselältä koilliseen päin Jäämereen saakka?

Etevin tämän mielipiteen kannattajista ja tämän kysymyksen perinpohjaisimpia tutkioita on S. O. Rydberg Ruotsissa, joka on pannut tämän kysymyksen ratkasemiseen enemmän työtä, kun kukaan muu¹⁾. Mutta vaikka hän luulee tutkimuksiensa loppupäätöksenä olevan sen, että raja on kulkenut Jäämereen, niin minun täytyy tunnustaa, että lukiesani hänen tutkimustaan, kävi minulle yhä varmemmaksi, että raja *ei ole kulkenut Jäämereen, vaan Pohjanlahteen*. Katselkaammepa miten hän puhuu noista rajakirjan riidanalaisista paikkainnimistä, Kainuun meri (Helsingehaf), Petajoki, Kolumakoski ja Karjalankoski?

Mitä nimeen Kainuun meri (Helsingehaf, Cainohaf) tulee, niin täytyy ensiksikin muistuttaa, että Rydberg ei näy ollenkaan tuntevan, mitä Koskinen on julaissut tästä ennen viittaamissani paikoissa. Rydbergillä on sitä vastoin hyvin laaja tutkimus, jossa hän aluksi tuopi esille monta todistusta, joissa näytetään, että venäläiset ovat monta kertaa vaatineet ruotsalaisilta takasin ne osat Suomea, jotka aikojen kuluessa olivat asutuksen kautta joutuneet Ruotsin vallan alle, vaikka ne olivat ulkopuolella tuota äsken määräämääni rajaa, ja että näissä vaatimuksissa selvään sanotaan Kainuun merellä tarkotettavan Pohjanlahtea. Näitä todistuksia vastaan väittää Rydberg hyvin virallisella äänellä, että ne eivät ole suuresta merkityksestä, koska ne perustuvat suurimmaksi osaksi kansan ja erittäinkin kysymyksessä olevien seutujen asukkaiden traditsiooneihin, eivätkä mihinkään rauhakirjan pykäliin, ei-

¹⁾ Sveriges traktater med främmande makter I, ss. 434—504.

vätkä edes ole lähteneet Venäjän hallituksesta. Tämän väitteen on jo Palmén kumonnut; ¹⁾ lisätä vaan tahdon, että en voi ymmärtää, miten Rydberg ei voi tässä suhteessa uskoa kansan traditsioonia. Lisätodisteina sille, että Kainuun merellä tarkotettiin Pohjanlahtea, tuo Rydberg näet vielä ne tiedot, että Suomen kansa vielä nytkin kutsuu Pohjanlahden ranta- maata Kainuunmaaksi, sekä että Kaarle IX, joka itse oli matkustanut näillä seuduin, eräässä kirjeessä 5 p. toukok. 1595 mainitsee, että, jos raja olisi käynyt Kainuun merelle saakka, niin kun venäläiset ovat vaatineet, niin suurin osa Pohjan- maata menisi Ruotsalaisilta. Tähän lisäksi voisin minä mai- nita, että Savonlinnanläänin n. k. sakkoluetteloissa 15-sata- luvulta ²⁾ näkee, että siihen aikaan *Pohjanmaata* sanottiin vuorotellen „Österbotteniksi“ ja *Kainuiksi*; että ruotsalaista Pohjanlahteen tulevaa jokea Kalix elf suomalaiset vielä nyt- kin kutsuvat *Kainuun* joeksi; että v. Düben on selvään to- distanut, että Kainuunmaa, eli Qvaenland ennen on ollut = Hel- singland = Pohjanlahden rannalla oleva maa ³⁾; sekä että sitä Hanhikiveä, joka on Pyhäjoen suussa, ja jota venäläiset vaati- muksissaan mainitsevat rajapaikaksi, seudun asukkaat vielä tänäkin päivänä sanovat vanhaksi rajamerkiksi. Näitä todistuk- sia vastaan tuopi Rydberg hyvin tärkeinä kaksi seuraavaa: 1:ksi että kuningas Alfred, jolla Otarin kautta on ollut tietoja poh- jaisista maista, kääntäessään Orosiuksen teosta on latinalaisen nimen Septentrionalis Oceanus kääntänyt sanalla Cwaen-sae; ja 2:ksi että muuan saksalainen parooni Sigismund von Her- berstein oli lähettiläänä Moskovassa tutustunut erääseen Gre- gorius Isthoma'an, joka tulkkina oli matkustanut Väinäjoen suusta laivalla Trondhjemiin, ja tältä tulkilta oli Herberstein

¹⁾ E. m. teos siv. 61.

²⁾ Esim. v. 1572, V. A. N:o 6462.

³⁾ G. v. Düben: Lappland och Lapparne, siv 363.

m. m. saanut sen tiedon, että hän Väinäjoen suusta ensiksi oli matkustanut Lappalaisten maan sivu ja sitten tullut Nordpoden'iin (Norrbotten), joka oli Ruotsin kuninkaan aluetta ja jota Venäläiset kutsuivat Kajenska Semlaksi (Kajeenilaiseksi maaksi). Ompa todellakin kummastuttavaa, miten noin etevä tutkia voi enemmän luottaa näihin satunnaisiin ulkomaalaisten miesten muistiinpanoihin, jotka ovat muilta ulkomaalaisilta saatuja tietoja, kun niin suoranaisiin tietoihin, joita meillä on koko siltä kansalta jonka alueesta on puhetta ja sitä paitse sen kansan hallitsialta, joka itse on matkustanut näillä seuduilla. Se, että Jäämerta olisi kutsuttu Cwaensae'ksi, todistaa korkeintaan sitä, että kainulaisten alue olisi aikonaan ulottunut Pohjanlahden rannoilta Jäämerelle asti. Mutta ei suinkaan se tämän todistuksen mukaan ole ulottunut Kantalahden puolelle, jonne Ruotsin politiikki tahtoi ja ruotsalaiset historioitsijat tahtovat rajaa, vaan Vardö'n seuduille. Se tulee selville sekä Otherin että Isthoma'nkin lauseesta.

Mutta Rydberg ei ole löytänyt kenenkään ulkomaalaisen matkailijan muistiinpanoista todistuksia siihen, että Jäämerta koskaan olisi kutsuttu nimellä Helsingehaf, joka löytyy Pähkinäsaaren rauhankirjan latinaisessa tekstissä. Päin vastoin hän itse siv. 464 „Fundinn Noregrin“ mukaan tietää, että juuri *Pohjanlahtea kutsuttiin Helsingjabotniksi*. Tämä todistus ei kumminkaan merkitse hänen silmissään mitään.

Siihen, että Petäjoki on sama kun Pyhäjoki, ei Rydberg valitettavasti ole tietänyt niistä äsken mainitsemistani Koskisen esille tuomista todistuksista, vaan luulee löytäneensä sen nimisen joen Pohjois-Savosta. Tätä hän ei sen lähemmin määrittele, mutta en ainakaan minä ole n. k. kenraalikartalta löytänyt sen nimellistä jokea, vaan ainoastaan Pettäisten lampia ja Petäjäjärven, josta näkyy juoksevan pieni puro isompaan Vuotjärveen sekä Petäjäkoski eräässä pienessä joessa.

Mahdollista on, että nimi Petäjäjokikin löytyy täällä, mutta se on arvattavasti hyvin pieni, koska sen nimeä ei löydy kartalta. Miksi sitten rajan määrääjien huomioon tuo pieni oja olisi pistänyt? Ja toinen kysymys, miksi tästä ojasta lähtien Jäämerelle asti ei mainita yhtään rajapaikkaa, vaikka tästä Petäjäjoesta Jäämerelle on paljoa pitempi matka, kun Suomen lahdelle, josta raja alkaa? Tähän vastaa Rydberg sillä, että nämä seudut muka olivat niin asumattomia, että ei *voitu* nimittää erityisiä paikkoja tältä väliltä. Mutta ovathan Jäämeren rantamat olleet jo paljoa aikaisemmin asuttuja ja luulisihan näitten asukkaitten antaneen nimiä ainakin joille ja järville vähän ylempänäkin sisämaassa.

Kolemakoskesta Rydberg ei mainitse sanaakaan ja Karjalankosken määräämisessä hän tietysti luottaa Aminoffiin.

Ja kumminkin on Rydberg saanut rajan koillista kohti Jäämerelle.

Tämmöseen päätökseen on hän voinut tulla ainoastaan siitä syystä, että hän ei ole tuntenut kylliksi tarkoin Suomen sisämaan maantietoa eikä sen asutushistoriaa 1300—1500-luvulla, eikä myöskään kylliksi tarkoin katsellut Ruotsin hallitsiain politiikkaa 15-sataluvulla.

Tunnettuahan on, että nämä seudut Siitinselästä Pyhäjoelle saakka ja tämän rajan itäpuolella 1300-luvulla olivat aivan asumattomia ja siis arvottomia sen ajan Ruotsin hallitsiain silmissä, jotka sitä vastoin olivat hyvin mielissään niistä kolmesta kihlakunnasta (Savo, Jääski ja Äyräpää), jotka he Pähkinäsaaren rauhassa saivat „ystävyyden osotteeksi“.

Mutta katselkaamme vielä, mitä Suomen myöhemmästä historiasta voimme oppia tämän asian valaisemiseksi.

Ensiksikin on merkillistä, että tämä Pähkinäsaaren rauha Keskiajalla uudistettiin alituisesti ja aina päätettiin kokoon-tua vissille paikalle, rajaa uudestaan käymään, mutta nämä

rajankäynnit aina lykättiin, koska millon minkin puolen lähettäjä jäivät määräpaikalle tulematta. Näitä rajankäynnin lykkäämisiä mainitaan ainakin vv. 1463, 1470, 1474, 1483, 1488, 1497, 1506, 1513¹⁾). Mitä taasen siihen Rydbergin väitteeseen tulee, että Ruotsin hallitus ei olisi ruvennut asuttamaan rajan ulkopuolella olevia seutuja, jos he olisivat luulleet rajan kulkeneen Pohjanlahteen, niin sitä tosiasiaa voi mielestäni paremmalla syyllä pitää todistuksena aivan päinvastaiselle mielipiteelle. Juuri sen vuoksi, että raja käytiin noin epäedulliseksi Ruotsin valtakunnalle, ovat sen hallitsijat olleet niin kiihkeitä hiljaisen asutuksen kautta valloittamaan näitä erämaita rajan toisella puolella. Tämä politiikki näkyy jo alkaneen heti rauhanteon jälkeen Pohjanlahden rannikon suhteen. Sittemmin tuli Ruotsin valtakunnalle heikkouden aika ja paljo muuta, joka veti huomiota puoleensa, niin että tämä tuuma jää lepäämään. Kumminkin ovat ruotsalaiset vastahakosia käymään uudelleen rajaa v. 1516, vaikka venäläiset nerokkaasti vaativat sitä. Tott kirjottaa mainittuna vuonna Viipurin linnasta, kehottaen Ruotsin hallitusta lykkäämään asiaa vastaiseksi²⁾). Mutta Kustaa Vaasa, jonka kautta Ruotsi uudelleen kohosi itsenäiseksi ja mahtavaksi, jatkoi innolla, jopa kiihkeästi samaa asuttamis-politiikkia. Hän laittoi Savoona toimeliaan Kustaa Fincken ja tämän avulla hän sai Pohjois-Savoona, Oulunjärven tienoille ja Pohjois-Hämeeseen sekä Sisä-Pohjanmaahan ensimmäiset vakinaiset asukkaat. Tästä asuttamisesta hän kirjottaa alituisesti ja useinkin hyvin kiihkeästi ja kirjeistä näkee, että hän tällä asutuksella tarkoitti *valtakuntansa laajentamista*³⁾). Huomattavaa on, että juuri

¹⁾ Katso J. M. Salenius: Historiallisia tietoja Äyräpään vanhasta kihlakunnasta siv. 8.

²⁾ Grönblad: „Nya källor till Finlands Medeltidshistoria“, s. 710.

³⁾ Esim. Arvidsons Handl. VII, 213, jossa hän sanoo „— — att

tähän aikaan ilmestyy tuo väärennys Pähkinäsaaren rauhan-
teonkirjasta, jonka Rydberg julkasee ¹⁾, ja että sama Kustaa
Vaasan poliitikki se vaatii rajankäyntiä Venäjää kohti lykättä-
väksi vastaiseksi, arvatenkin siitä syystä, että hän saisi aikaa
asutuksen kautta muuttamaan rajan suuntaa aivan toisaalle ²⁾.
Kustaa Vaasan jälkeen on Kaarle IX useimmilla aloilla ne-
rokkaasti jatkanut isänsä työtä. Hän, joka tiesi minne Päh-
kinäsaaren rauhan vanha raja oikeastaan veti, on yhtä innok-
kaasti, kun isänsäkin ajanut samaa asuttamis-politiikkiä. Venä-
jän karjalaiset olivat tällä välin melkein tykkänään hävittäneet
Kajaanin seutujen asutuksen. Sen vuoksi päätti Kaarle IX ra-
kennuttaa sinne linnan sen suojaksi ja tätä rakennustyötä hän
ajoi aivan yhtä suurella kiivaudella, kun isänsä uutisasutusta ³⁾.

Kun otamme huomioon kaikki edellä esiin tuodut tosi-
asiat, niin täytyy kummastella, miten Schybergson on vielä
voinut pysyä tuossa Rydbergin uskossa. Ja vielä suurem-
maksi kasvaa kummastuksemme, kun huomaamme, että hän
on pitänyt tärkeimpinä juuri niitä todistuksia (Alfred'in ja
Herberstein'in), jotka kumminkin ovat itse asiassa heikoimpia.

Toivon, että edellisellä lukijalle ehkä jo kovinkin ikä-
väksi käyneellä esitykselläni olen esiintuonut kylliksi syitä,
joitten nojalla olen kartalle vetänyt sen viivan, joka pääsuun-
nilleen osottaa Savon ensimmäistä itärajaa.

Mutta kauan ei tämä raja pysynyt täälläkään, enemmän
kun Pohjanmaallakaan. Arvattavasti tuo 1400-luvulla vähi-

en hop motthe rycke vp och göre heman på alle sijdher uth medh then
Rydze grentzen — — — och vårt land ther egenom och så till för-
mering — — komme motthe etc“,

¹⁾ Sverges traktater siv. 451—454.

²⁾ Katso Arv. Handl. II, siv. 308.

³⁾ Hannes Gebhard: „Kajaanin linnasta“, painettu Muinaismuisto-
yhdistyksen aikakauskirjassa X.

tellen vakaantunut raja Hämettä kohti vähän ehkäsi Savolaisten tulvausta sinne päin ja käänsi ainakin Juvan kirkon seutujen asukkaitten kulun itää kohti. Sitä todistavat osaksi Juvan kirkkopitäjän raja v. 1571 ja ne useat sukunimet, jotka ovat yhteisiä Juvan ja Rantasalmen nimismieskunnille, osaksi myös kansantaru, jonka mukaan Juvalta on ensiksi käyty kalastamassa Rantasalmen saaristossa ja sitten vähitellen asetettu taloksikin. Vielä enemmän Savon alue laajeni Suomalaisen pappien kautta, jotka saattoivat Säämingin ja Kerimäen seudut Turun piispan ja samalla Ruotsin kuninkaan alamaisiksi. Näin tuli vihdoinkin savolaisten alue v. 1571 ulottumaan niin kauas itään päin, kun kartastani näkyy. Tämä raja ei voine olla aivan tarkka, sillä sen olen vetänyt ainoastaan sen mukaan, kun olen idässä löytänyt Savonlinnan läänissä verotettuja alueita. Siitä vieläkin idempänä kulkee kartallani Täyssinän rauhan raja (1595). Eteläraja näkyy pysyneen pääasiallisesti semmosenaan, kun se nykyaikaan ilmestyy Mikkelin ja Viipurin läänien erottajana. Ainoastaan yhdessä kohti on minun täytynyt siitä poiketa, niin kun lukia sen helposti huomaa. Pohjiosessa taas on Maanselän niminen vedenjakaja aina ollut luonnollisena rajana.

Siinä on siis edessämme „Savonlinnan lääni“ v. 1571.

Lukia kysyneehän ehkä, miten tuo vuosi on niin merkillinen, että juuri siltä vuodelta on tehty karttakin. Ei mitenkään, ei historiallisessa eikä maantieteellisessä suhteessa. Aivan käytännölliset syyt saivat minut piirustamaan karttaa tältä vuodelta. Erästä tarkotusta varten, joka tämän teoksen viime luvussa käypi selville, täytyi näet arkistosta kopioida eräs veroluettelo tältä vuodelta, jossa luettelossa läänin jako on selvempi, kun missään muussa tämän ajan asiakirjassa, koska siinä on mainittuna eri veropiirien nimetkin, eikä, niin kun tavallisesti, ainoastaan järjestysnumerot, jotka

näkyvät vaihdelleen hyvin satunnaisesti. Oli siis luonnollista, että käytin tuota valmista ainehistoa.

Kartta on syntynyt seuraavalla tavalla. Lääni oli veronkantoa varten jaettu veropiireihin. Pienin piiri oli kymmeneskunta, jossa löytyi 11—17 verotettua taloa; kymmeneskuntia meni 6 joka neljäneskuntaan ja näitä oli 4 joka nimismieskunnassa, paitse Tavinsalmen pohjoisimpana olevassa nimismieskunnassa, jonka harvassa asuva väestö mahtui 2-teen neljäneskuntaan. Alottaessani karttatyötäni hain ensin maanmittaushallituksen n. k. kenraalikartalta eri kymmeneskuntain nimiä, ja löysinkin niitä useammat nykysinä kylien, talojen eli muina niminä. Sitten rupesin löytämäni kymmeneskunnan nimen ympäriltä hakemaan niitten talojen (=talollisten) nimiä, jotka v:nä 1571 verokirjassa mainitaan siihen kuuluviksi, ja sain siten suunnilleen kymmeneskunnan alueen. Ja kun olin näin saanut toistensa läheisyydessä olevien kymmeneskuntien alueet suunnilleen määräytyiksi, rupesin vetämään rajoja niitten ympärille. Sillon huomasin, että nykyset kartalle merkityt rajat useinkin sopivat 1500-luvun rajoiksi; mutta usein niistä täytyi poiketakin, eli vetää rajoja semmosiin paikkoihin, joissa ei nyt rajoja löydy, ja sillon ovat vesistöt, vesien jakajat, asumattomat seudut y. m. s. olleet ohjeinani.

Näin syntyi kymmeneskunta toisensa viereen ja kuudesta kymmeneskunnasta vähitellen neljäneskunta, j. n. e. Mutta tulipa semmosiakin seutuja eteen, joissa täytyi vetää rajat jokseenkin arvaamalla, ja vihdoin nykyten Mikkelin—Kristiinan sekä Juvan—Rantasalmen kirkkojen tienoot, joilla oli aivan mahdotonta saada varmoja rajoja, syystä että seudut ovat tiheään asuttuja ja kenraalikartalle ei ole mahtunut tarpeeksi talojen nimiä, jotka ovat työn *a* ja *o*. Voidakseni siis jatkaa piirustamistani ja kontroleeratakseni jo valmista työtäni, sain maanmittaushallituksessa käytettäväkseni siellä säilytettyjä

käsin piirrettyjä suuria kihlakuntien ja pitäjien karttoja. Näitten ynnä nykysten maakirjojen avulla (joista jälkimäisistä sain kaikki talojen nimet) olen vihdoin saanut kartan niin varmaksi, kun sen voi saada, ja ainakin olen itse vakuutettu siitä, että siinä ei pitäisi kovin suuria erehdyksiä olla.

Tahdon tässä kumminkin luetella ne suurimmat heikkoudet, jotka itse olen työtä tehdessäni huomannut.

Vetäessäni kymmeneskuntain rajoja, tein kymmeneskunnat ensiksi usein liian suuriksi, niin että kun rupesin niiden naapuri kymmeneskuntia tekemään, täytyi minun muuttaa edellisisten rajoja.

Mikkelin seuduilla on maanomistusoloissa jäänyt kaskea polttavien esi-isien perintönä se omituisuus, että yhdellä kylällä voi olla maata monessa eri paikassa, muitten kylien maitten välissä. Näin on esim. Norolan kylällä neljässä eri kohti maata, ja sen kautta on aivan mahdotonta tarkalleen määrätä Norolan kymmeneskunnan rajat vuodelta 1571, varsinkin kun tietää, että isojako on koettanut vähän sovittaa näitä hankalia oloja.

Rantasalmen tienoilta en ole löytänyt kahta kymmeneskuntaa (III, 4 ja 6) miltään kartalta, vaan on minun täytynyt arvaamalla panna niiksi ne alueet, jotka ovat jääneet jälle niiden lähiseutujen rajoja piirtäessä.

Tavinsalmen nimismieskunnassa on ollut hyvinkin vaikea tarkkaan määrätä miten Saamaisten (I) neljänneskunnan eri kymmeneskunnat eroavat toisistaan, syystä että täällä jo alkaa osaksi se eroavaisuus, että taloilla ja isännillä on eri nimet, vaikka tämä ei vielä ole sääntönä. Sen vuoksi on minun täytynyt vetää rajat tavoittelemattakaan mitään tarkkuutta.

Olen täten lukialtani ehkä liiaksikin riistänyt pois illusionit tämän kartan tarkkuudesta, mutta se on ollut siinä

toivossa, että hän sitä enemmän luottaisi siihen, mitä on jällelle jäänyt.

No mitä hyötyä tuommosesta kartasta sitten on, jossa niinkin paljo on anteeksi annettavaa?

Ensiksikin saamme siitä paremmin kun minkäänlaisista kirjallisista selityksistä selville, kuinka laaja Savonlinnan lääni oli tähän aikaan.

Toiseksi näemme kartalta, ainakin suunnilleen, miten lääni *hallinnollisessa* suhteessa oli jaettu v. 1571. Näemme että Visulahden nimismieskunta ulottui Puulaveden rannoilta ja nykyisen Mikkelin kaupungin pohjoispuolelta pohjaseen aina nykyisen Rautalammen kirkon tienoille saakka. Sen eteläpuolella oli Pellosniemen nimismieskunta. Näitten kahden naapurina idässä oli Juva, jota Visulahdesta erotti osaksi Savonselkä, Pellosniemestä Luoteri- ja Latvavesi. Juvan nimismieskunnan etelä- ja itärajalta oli Sääminki, johon kuuluivat nykyiset Puumalan, Sulkavan, Säämingin ja Kerimäen kirkkojen seudut. Säämingistä pohjoseen oli Rantasalmen nimismieskunta, joka käsitti nyk. Rantasalmen, Kangasniemen ja Heinäveden kirkkojen tienoot. Rantasalmea erotti Tavisalmesta pohjosessa nykyinen Kuopion ja Mikkelin läänien raja.

Itse kussakin nimismieskunnassa olen erottanut neljäneskunnat toisistaan roomalaisten ja joka neljäskunnassa olevat 6 kymmeneskuntaa araapialaisten numeroitten kautta. Liitteessä III ovat niitä vastaavat nimet, ynnä joka kymmeneskunnassa olevien verotalollisten luvut, y. m.

Tämä hallinnollinen jako perustuu maakirjoihin. *Kirkollisen* jaon rajoja tehdessäni oli minulla saman vuoden n. k. papinveroluettelot perustuksena. Niin kun lukia näkee, yhtyvät ne useinkin hallintopitäjien rajoihin. Eroavaisuudet olen voinut määrätä siitä, että papinveroluetteloissa luetellaan

erikseen, mitkä talolliset itse kustakin kymmeneskunnasta kuuluivat eri kirkkopitäjiin.

Kirkkopitäjiä ei ollut koko läänissä v. 1571 enemmän kun neljä. Näistä oli *Mikkeli* eli Suursavo vanhin, mainitaan ensi kerran sillä nimellä v. 1329, ja oli aluksi ainoana uuden opin ahjona koko Savossa. Siitä lohkastiin *Juva* eli Pyhän Ristin kirkko v. 1442 ja tästä *Sääminki* kappeliksi v. 1447¹⁾; omaksi kirkkoherrakunnaksi tämä tuli vasta jälkeen vuoden 1477. Näin kolmeen pitäjään jaettuna pysyi lääni vuoteen 1552 saakka, jolloin Tavinsalmen eli *Kuopionniemen* pitäjä perustettiin²⁾. Kartalta näemme, että, niin kun jo edellä mainitsin, kirkkopitäjien ja hallintopiirien rajat pääasiassa ovat samoja. Huolimatta pienistä eroavaisuuksista, näemme, että Suursavo käsitti Visulahden ja Pellosniemen, Juva, Sääminki ja Tavisalmi saman nimiset nimismieskunnat. Ainoastaan Rantasalmi oli jaettu näitten kolmen kesken. Kumminkin mainitaan sitä kappelina jo v. 1554¹⁾ mutta vasta v. 1578 sai se oman kirkon.

Pieniä nämä kirkkoherrain alueet eivät siis olleet. Ja asukkaitten kirkkomatkat sitten, kymmeniä peninkulmia monelta eri suunnalta. Eräs kirje vuodelta 1504³⁾, sanoo juuri näistä Savon kirkkopitäjistä, että ne olivat silloin jo niin suuria, että niissä asui 12—1300 talollista, joista monella oli enemmän kun 15 peninkulmaa kirkolle; tästä seurasi, että useakaan ei tullut kirkolle kun joka kolmantena eli neljäntenä vuonna. „Heidän kristinuskon oppinsa oli sen vuoksi hyvin pieni, — jatketaan kirjeessä — he elivät lappalaisten ja pakanain tavoin. Moni sai kuolla ilman sakramenttia kuolin-

¹⁾ Akiander: Herdaminne.

²⁾ Frosterus: Kuopio sockens ålder, namn och första kyrka.

³⁾ Turun tuomiokirkon „Mustakirja“, fol. 258.

vuoteellaan ja lapset kuolivat kastamatta, varsinkin keliriiton aikana syksyllä ja keväällä⁴.

Samaten kerrotaan Iisalmen tienoilta, että ennen kun Kuopionniemellä oli kirkko, täytyi täältä käydä Säamingillä asti, ja sen vuoksi lapsia ei kastettu, ennen kun nämä voivat itse hiihtää vanhempainsa seurassa „papin pakinoille“¹⁾.

Mutta palatkaamme kartalle!

Kun rupeamme tutkimaan sitä yhdessä niitten numeroitten kanssa, jotka saamme Liitteistä II ja III sekä Liitteessä I olevien sukunimien avulla, niin saamme selvemmän käsityksen tämän seudun asutusoloista, kun mitenkään muuten.

Kun ensiksikin otamme ne tiedot, jotka saamme Liitteestä II, tarkempaan huomioon, niin näemme kohta, että tämän kartan otsakirjotuksena olisi voinut yhtä hyvin olla „Savonlinnan läänin-kartta vuodelta 1541“, kun vuodelta 1571, jos emme ota lukuun Tavinsalmen nimismieskuntaa, joka tällä välin sai vakinaiset asukkaansa.

Savonlinnan lääni, paitse mainittua nimismieskuntaa, oli näet jo v. 1541 jaettu Visulahden, Pellosniemen, Juvan, Säamingin ja Rantasalmen nimismieskuntiin ja jokaisessa näistä oli jo silloin 4 neljänneskuntaa, ja neljänneskunnissa 6 kymmeneskuntaa²⁾. Veroa maksavien talollisten luku ei ole tällä ajalla mainitulla alueella noussut ollenkaan, päinvastoin. Se oli nimittäin v. 1541—3,359, v. 1551—3,331, v. 1561—3,330, v. 1571—2,901³⁾. Koko- + puoliverojen luku on vähennyt vielä suuremmassa määrässä; se oli v. 1541—2,036, v. 1551—1,822;

¹⁾ Frosterus, e. m. teos.

²⁾ Rantasalmen pitäjän neljänneskunnista katso etempänä.

³⁾ Tähän on otettu myöskin verosta vapautetut Visulahden ja Pellosniemen sekä n. k. „torpparit“ Rantasalmen nimismieskunnasta. Syyt siihen selviävät etempänä.

v. 1551—1,704, v. 1571—1,566. Vasta tulemme näkemään, että syynä tähän vähentymiseen on pääasillisesti ollut pois-
muutto.

Mutta tästä jo selviää, että se edistyminen näitten seutujen asutussuhteissa, joka kartasta voi tulla näkyviin, on jo tapahtunut ennen v. 1541, ja että seudut mainittuna vuonna ovat olleet vieläkin tiheämmin asuttuja, kun v. 1571.

Ensimmäinen silmään pistävä asia kartalla on se, että Mikkelin—Kristiinan ympäristöllä ja Juvan—Rantasalmen tienoilla ovat nuo kymmeneskunnat paljoa pienemmät, kun muualla. Kun tämän vuoksi katsahdamme Liitteessä III olevia numeroita, niin huomaamme pian, että nämä kaksi seutua Uuden ajan alussa olivat tiheimmin asuttuja koko läänissä, eli kaksi sivistyksen keskustaa, sillä koko- + puoliverojen ja siis asukkaitten luku eri kymmeneskunnissa ei ole vaihdellut kovin paljo. Vertaa esim. Pellosniemen nimismieskunnassa Kyyhkylänniemen (II, 5) kymmeneskunnan aluetta Suojärven (I, 6) piiriin, joissa kummassakin oli 15 verotalollista, eli Visulahden nimismieskunnassa esim. III 1:n ja 2:n pintaalaa, joista 1:ssä oli 19 verotalollista, 2:ssa 22. Sama ilmiö on edessämme, kun katselemme Rantasalmen seutuja. Parkumäen ja Heinäveden kymmeneskunnissa (I, 1 ja 6) on melkein yhtä monta talollista, vaikka edellisen pintaala ei ole täysin kuudetta osaa jälkimäisen alasta.

Vielä hämmästyttävämpiä huomaamme luodessamme silmäyksen pohjoseen, missä esim. Nerkonjärven (II, 6) kymmeneskunnan aluetta hallitsee 31 talollista, vaikka sille mah-
tuisi kaikki Penosniemen 24 kymmeneskuntaa 461 talollisensa kanssa.

Katselkaammepa vielä karttaa!

Kirkkopitäjien muoto on omituinen ja varsin kuvaava asutuksen levenemiselle. Pitäjät ovat näet pitkän soikeita ja

ulottuvat etelästä pohjoseen pitkin vesistöjä. Sama ilmiö meitä kohtaa, jos tarkkaamme neljänneskuntien muotoa ja ulottumista itsekussakin nimismieskunnassa. Esim. Visulahdessa alkavat I, II ja IV kukin Mikkelin tienojen tiheään asutusta keskustasta ja ulkonevat pitkänsoikeina harvempaan asuttuja seutuja kohti pohjoseen ja luoteeseen päin. Samaten Juvalla I ja II sekä Rantasalmella I, II ja IV neljänneskunta. Tämän teoksen toisessa luvussa tulemme näkemään, miten veronkantoa varten — jota varten nämä piirikunnat olivat muodostuneetkin — oli alkujaan ollut käytännöllisessä suhteessa tärkeätä, että saatiin yhteen piiriin heimolaisia. Että sitä tarkotusta oli pidetty silmällä jakaessa alueita, käypi selville siitä, että näemme joka neljänneskunnassa esiintyvän samoja sukunimiä sen eri kymmeneskunnissa, ja että noita nimiä ei tapaa saman nimismieskunnan muissa osissa, useita ei edes koko läänissä. Seuraavassa tahdon tuoda esille muutamia esimerkkiä. Ne nimet ovat harvennettuja, joita ei tapaa muissa neljänneskunnissa samaa nimismieskuntaa. Jos esim. otamme Visulahden I:sen neljänneskunnan, niin näemme, että suvut *Marttinen* ja *Manninen* ovat tavallisia 1, 2, 3 kymmeneskunnassa, *Kekkonen* 1, 3, 4, 5 kymmeneskunnassa, *Laitiainen*, *Heinonen*, 1, 2, *Kauppinen*, *Hokkanen*, *Ikonen*, *Papainen*, 1, 3, *Remonen* 2, 4, 5, *Liukkonen* 4, 5, 6, *Ahikainen* 4, 6 y. m.

Ne kaksi kansan suusta kuultua sukutraditsioonina, jotka olen saanut käsiini, kertovat asutuksen kulusta aivan samaa, kun nuo arkistotutkimuksieni kautta saadut päätelmät. *Pieksämäellä* kerrotaan Pynnölän, Hyyrylän ja Nojolan talojen olevan vanhimpia. Ensimmäiset asukkaat olivat tulleet tänne Suursavosta ja asettuneet nykysen kirkon tienoille. Siitä oli muutamia sitten lähtenyt tekemään taloja Vuonsalolle ja Pynnölään Puulaveden pohjoisrannalla. Täältä lähti sittemmin

viisi taloutta Rautalammin pitäjään, jossa he perustivat Pynnönmäen kylän. — *Hirvensalmen* Tuukkalan kylään ovat asukkaat tulleet Mikkelin Tuukkalasta ¹⁾.

Jos otamme Rantasalmella Putkisalmen (I) neljänneskunnan sukunimet tarkastettaviksi, niin näemme, että esim. suku *Tiilikainen* löytyy 5, 3, 6 kymmeneskunnassa, *Asikainen* 5, 3, 4, *Varonen*, 5, 6, Luostarinen 2, 4, *Issakainen* 3, 4 j. n. e. Täällä Rantasalmen nimismieskunnassa on se vielä huomioon otettava, että muilla neljänneskunnilla, jokaisella paitse III:lla, on aluetta kummallakin puolen tuota laajaa Haukivettä. Arvatenkin on täälläkin asutus tapahtunut siten, että Rantasalmen nykyisen kirkon puolella olevat asukkaat ovat ensiksi viljelleet nykyisiä Heinäveden ja Kangasniemen seutuja takamainaan ja kalastuspaikkoinaan ja että he sittemmin, kun „koti on alkanut käydä ahtaaksi“, ovat lähettäneet „poikiaan ja vävyjään“ — niin kun eräässä asiakirjassa mainitaan asutuksen käyneen — entisille takamailleen vakinaisiksi asukkaiksi. Vesi ei siis ole ollut erottajana, vaan päinvastoin.

Tätä viimeksi mainittua voi myös sanoa Kerimäen (Sääminki III) neljänneskunnan 4, 5, 6:sta kymmeneskunnasta. Kerimäen neljänneskunnassa tapaamme sukunimen *Jaatinen* 1, 2, 3, 6 kymmeneskunnassa, Paakkinen 1, 2, 4 *Naukkari-*
nen 1, 3, *Silventoinen* ja *Jyrkkinen* 2, 4, 6, *Simonen* 2, 3, *Räisänen* 2, 4, *Lötjönen* 2, 6, *Toivonen* 2, 3, 6. Näistä päättäen on toinen kymmeneskunta ollut asutuksen pesäpaikka ja lähettänyt uutisasukkaita neljänneskunnan muihin osiin. Tässä neljänneskunnassa muuten ovat nimet Naukkari-,
Silventoinen, Jyrkkinen, Lötjönen, Hiljakainen, Tuniainen, Vanninen semmosia, joita ei löydä läänin muista osista.

Juvalla III:nessa neljänneskunnassa näemme sukunimen

¹⁾ Julius Paasosen e. m. kirjotus.

Kuosmanen 1, 2, 3, 5 kymmeneskunnassa, *Rastonen* 1, 2, Härkönen 1, 4, 5, 6, *Narinen* 2, 4, 6, Marttinen 3, 4, 6, *Lehikoinen* 3, 4, Halonen 4, 5. Näyttää siis siltä, kun tuo järven ympärillä oleva 4 kymmeneskunta olisi ollut vanhin asumapaikka tässä neljänneskunnassa, koska niin monessa muussa on samoja nimiä, kun tässä.

Kun Pellosniemellä otamme esim. I neljänneskunnan tarkastettavaksemme, niin näemme siellä nimen *Toivonen* 1, 2, 3, Rahikainen 1, 5, *Soikkanen* 2, 4, *Kääriäinen* ja *Tornioinen* 2, 4, 6, Marttinen 2, 3, 5, *Messoinen* 2, 3, 4, Lapveteläinen 2, 4, 5, Pekkoinen 3, 4, 5, Hyryyläinen 4, 5, Minkkinen 5, 6.

Tässä sopinee ehkä mainita se poikkeus, jonka Norolan (III) neljänneskunnan ensimmäinen kymmeneskunta Visulahdessa tekee, kun se näet on aivan kaukana erillään muista samaan piiriin kuuluvista kymmeneskunnista. Sitä ei voine muuten selittää, kun että Kutemajärvi on ollut aikonaan Norolaisten takamaana, jonne he sitten, „kun aika oli täytetty“, toimittivat vakinaisen asutuksen. Siihen viittaavat yhteiset nimet, semmoset kun Pällinen, Remonen, Ikonen, Tarvonen y. m.

Millon tämä asutus näistä keskuksista on levinnyt ulomaksi, on vaikea sanoa. Yhden viittauksen vastaukseksi antaa seuraava ilmiö. Katsokaamme Liitettä II, F. Siitä huomaamme, että tuossa äsken asutetussa Tavinsalmen pitäjässä puoliverojen luku ensi verotuksessa (v. 1548) oli tavattoman suuri kokoverojen lukuun nähden, mutta että tämä suhde kokonaan muuttuu 23 vuoden kuluessa. Kokoverojen luku näet kasvaa 102:sta 162:een, puoliverojen luku vähenee 115:sta 8:aan. Jos siis koko läänissä alussa 1540-lukua on käytetty samaa periaatetta, joka täten käypi näkyviin Tavinsalmen suhteen sen ensi verotusvuosina, että nim. taloille ensiksi on pantu puoliveroa, joka jonkun ajan kuluttua korotetaan, niin voimme siitä päättää,

että vähää ennen v. 1541 olisi uudisasutus ollut hyvinkin vilkasta juuri niissä osissa lääniä, joita edellisessä olemme opineet pitämään myöhemmin asuttuina, ja että siis asutus tänne on tapahtunut juuri Uuden ajan alussa. Koko läänissä on 1541—1571 puoliverojen luku vähennyt 798—595—280—85 (Liite II G) ja kokoverojen sen mukaan noussut. Jos otamme tämän asian vähän tarkemman tarkastuksen alaseksi, ja ensiksikin katsomme esim. Rantasalmen nimismieskuntaa (Liite II E), niin näemme että v. 1541 koko veroa maksavia oli 249, puoliveroa 242, eli melkein yhtä paljon kumpiakin, jota vastoin v. 1571 edellisiä 303, toisia ainoastaan 19. Kun nyt katselemme eri neljänneskuntia, niin astuu suuri erotus esiin Rantasalmen ja Tuusmäen neljänneskuntien välillä. Edellisessä oli v. 1541 49 kokoveroa ja 81 puoliveroa, jälkimmäisessä 77 kokoveroa ja ainoastaan 32 puoliveroa. Rantasalmessa puoliverojen luku 30:ssä vuodessa vähenee 4:ään Tuusmäessä 6:teen. Tämän kautta vakaantuu meissä se ajatus, joka meillä jo edellisestä on ollut, että nim. Tuusmäen seudulla oli jo vanhastaan tiheä asutus, jota vastoin se Rantasalmen neljänneskunnassa, samaten kun nimismieskunnassa muissakin osissa, on Uuden ajan alussa kasvanut vilkkaasti.

Pellosniemen ja Visulahden nimismieskunnissa on puoliverojen luvun suhde kokoverojen lukuun v. 1541 edelliseen verraten pieni, mutta kumminkin näkyy niitä silloin vielä olleen jokseenkin paljo.

Tätä vastoin on Juvan nimismieskunnan Joroisten ja Vesikansan neljänneskunnissa tämän mukaan uutisasutus ollut v. 1541 paikoilla hyvinkin vilkas, mutta Koikkalan neljänneskunnassa aivan pieni; — siinähan jo edellisessä päätimme asutuksen vanhaksi.

Säämingin nimismieskunnan Puumalan neljänneskunnassa on 1541 hyvin vähän puoliveroja, muissa sitä vastoin jokseen-

kin paljo. Esim. IV:ssä neljännekunnassa on v. 1541 62 kokon- ja 43 puoliveroa, mutta tämä suhde vähitellen muuttuu, niin että v. 1571 kokoveroja on 83 ja puoliveroja ainoastaan 4. Tämän neljännekunnan asutuksen suhteen on asiakirjoistakin todistusta. Neljännekunnan pohjoisosassa, eli Säämingin kirkon läheisyydessä, on arvatenkin vanha asutus, mutta sen eteläosaan, eli Saukonsaarelle, Peltosaarelle, Pienelle saarelle, Vehasaarelle, y. m. on eräästä Novgorodin suuriruhtinaan Wasilij Iwanowitsch'in kirjeestä päättäen tullut uutisasukkaita vasta Uuden ajan alussa. Hän valitti v. 1526, että Ruotsin valtakunnan miehet juuri siihen aikaan ovat anastaneet nämä saaret, vaikka ne kuuluvat Käkisalmen lääniin¹⁾.

Mutta tähän aikaan, eli Uuden ajan alussa, alkoivat nämä Savonlinnan läänin asutut seudut käydä ahtaiksi, savolaisille piti näet olla paljo maata, he kun vielä elivät suureksi osaksi metsästä: kaskenpoltosta, kalastuksesta ja metsästyksestä. Tämän vuoksi he eivät sopineet asumaan tiheissä kylissä, niin kun heidän molemmat naapurinsa hämäläiset ja Venäjän karjalaiset ja tästä selviää se suuremoinen vallo- tustyö, minkä Savolaiset 15-sataluvun kuluessa suorittivat. He ottivat haltuunsa suuria metsäalueita, vaikka he eivät olleet suurilukusia.

On luultu, että tämä uutisasuttamisen into on ollut kuningas Kustaa I:sen ja hänen voutinsa Kustaa Fincken yksinomaista ansiota, siten että savolaiset ainoastaan heidän houkuttuksestaan ja tyrkytyksestään olisivat lähteneet erämaihin. Mutta miksi eivät nämä kuninkaan houkutukset saaneet hämäläisiä liikkeelle edes heidän omille takamailleenkaan, vielä vähemmin etemmäksi? Syy on juuri etsittävä siitä, että hämäläiset olivat tottuneet asumaan kylissä ja saamaan leipänsä kotinur-

¹⁾ Arv. Handl. VIII, 15.

kissa olevista pelloistaan, jota vastoin savolaisten elämäntapoihin erämaan elämä paremmin soveltui. Tätä savolaisten omaa halua uutisasituksen levittäämiseen todistaa se seikka, että heitä oli jo v. 1531, s. o. ensimmäisinä vuosina, joilta meillä on tietoja, Oulun järven tienoilla verotettuna. Tämän vuoden tilikirjoissa mainitaan, että savolaisilta (Saffuobönder), jotka asuvat Limingan pitäjän erämaissa, otetaan vuotuisesti veroa 1 kippunta haukia¹⁾. Hiukan myöhemmiltä ajoilta näemme, että Limingan erämaina²⁾ pidettiin Oulunjärven seutuja. Näemme tästä, että savolaiset olivat innokkaita erämaitten vallottajia jo ennen, kun kukaan muu oli heitä siihen tyrkyttänyt.

Se on siis kuningas Kustaa I:sen ja Kustaa Fincken ansiota, että he oivalsivat tämän savolaisten asutus-innostuksen suuren tärkeyden ja rupesivat sitä yllyttämään ja järjellisesti ohjaamaan.

Pohjois-Savoa (eli sitä osaa läänistä, jota sittemmin kutsuttiin Tavinsalmen pitäjäksi) olivat Etelä-Savon asukkaat tottuneet viljelemään yhteisenä takamaana ja sieltä kaikki viisi nimismieskuntaa hankkineet enimmän elatuksensa. „Mutta sitten tapahtui, että meitä alkoi kasvaa kovin monta yhdelle talolle, niin että emme voineet siinä elää. Sen vuoksime erosimme toisistamme ja rakensimme taloja takamaillemme“.

¹⁾ V. A. Vol. 4529, 7.

²⁾ Katso kirjatustani: „Mitä vanhat asiakirjat kertovat Oulunjärven pitäjistä“ (Valvoja 1887, 8—9). Tuo ylempänä mainitsemani uusi tieto arkistosta selittää seuraavan seikan: Kansalta olin kuullut, että Venetheiton ja Nimisjärven kylää (Oulunjärven luoteisella raunalla ja siis lähinnä Liminkaa) pidettiin vanhimpina asuttuina sentuina, mutta arkistosta olin saanut sen tiedon, että kun Savolaiset v. 1552 tulivat tänne, niin he asettuivat järven pohjaiselle, koilliselle ja etelärannoille. Tästäkin näemme kuinka kansan taruissa useinkin on paljo luotettavaa.

Näin kertovat uutisasukkaat itse v. 1545 ja kutsuvat sitä osaa lääniä, johon he täten olivat asettuneet „uudeksi“, eli nimismieskunnan viidenneksi neljännekunnaksi ¹⁾). Että tämä on kuulunut Rantasalmen nimismieskuntaan, arvelee jo Koskinenkin ²⁾), ja se käypi aivan varmaksi, kun näemme v. 1571 kartalta, että Tavinsalmen nimismieskunnan I neljänneskunta on muuhun pitäjän alueeseen verrattuna jo tiheään asuttua. Sitä paitse todistaa sitä se kirje, jonka Fincke v. 1547 kirjottaa kuninkaalleen ³⁾). Siinä hän ehdottaa, että tehtäisiin uusi nimismieskunta ja sen alueeksi määrättäisiin se erämaa, jossa vasta asettuneet talonpojat asuvat, mutta sen lisäksi otettaisiin siihen vähän muilta nimismiehiltä aluetta, niin että Tavinsalmella nimismies voisi elää. Tähän esitykseen on kuningas suostunutkin ⁴⁾), ja v. 1548 verotettiin Tavinsalmen nimismieskuntaa ensi kerran.

Olemme tässä siis nähneet, miten savolaisten omat erämaat saivat vakinaisen asutuksensa 1540-luvulla. Mistä tämä asutus on tullut, siihen osaksi vastaavat äsken siteeraamani rantasalmelaisten omat lauseet. Toiseksi löydämme tähän kysymykseen vastauksen Liitteestä I, jossa pian huomaamme, että Tavinsalmen nimismieskunnan sukunimet ovat suureksi osaksi samoja, kun Rantasalmen ja Juvan. Niitä en tarvitse tässä erikseen mainita, sillä lukia voi ne kyllä löytää itsekin. Mutta vieläkin tarkempaan voipi tätä ulossirtoa määrätä Liitteen II avulla, kun näet katselemme missä osissa lääniä tilallisten, eli savujen luku on vähennyt, missä enennyt. Koko- ja puoliverojen lukuun ei tässä voi niinkään luottaa, sillä yhdellä verolla oli 1—7 asukasta eli savua. Näistä saman talon

¹⁾ Arv. Handl. VI, 310—312.

²⁾ Nuijasota, s. 32.

³⁾ Arv. Handl. II, 265.

⁴⁾ Arv. Handl. II 270.

useista asukkaista juuri nuo siirtolaiset eli uutisviljelijät lähtivät. Katselkaamme siis noita numeroita Liitteessä II.

Näemme heti, että edistyminen yleensä koko läänissä on ollut melkosen suuri tuolla vuosikymmenellä 1541—1551. Verojen luku, arviopuntaaloiden ja varsinkin talollisten luku on enennyt. Mutta kun katselemme eri nimismieskuntia, niin näemme, että tämä eneneminen on ollut runsain Säämingissä, sen jälkeen Visulahdessa ja Pellosniemellä. Sitä vastoin on Juvalla savujen luku vähennyt melkosesti ja Rantasalmella vieläkin suuremmassa määrässä. Tästä siis voimme jo päätätä, että ei ainakaan yleisesti ole muutettu Tavinsalmelle noista kolmesta ensiksi mainituista nimismieskunnista, joka muutto sitä vastoin Rantasalmelta on ollut hyvin suuri.

Kun tarkastamme lähemmin Juvan nimismieskunnan eri neljänneskuntien talollisten lukuja vv. 1541 ja 1551, niin näemme seuraavat muutokset tapahtuneiksi:

Joroinen — 21.

Vesikansa — 29.

Koikkala + 8.

Juva + 21.

Suurin vähentyminen on siis niissä osissa Juvaa, jotka ovat lähinnä Tavinsalmea.

Rantasalmen neljänneskunnista taas saamme seuraavat luvut samasta asiasta.

Putkisalme — 33.

Rantasalme — 47.

Tuusmäki — 23.

Keriharju — 20.

Tästä näemme, että siirto Rantasalmelta on mahtanut olla aivan yleinen. Mutta tässä tulee meidän muistaa äsken mainittu lause Rantasalmen 5:nestä neljänneskunnasta. Tämä vähennys ei siis ole ainoastaan tullut siitä, että Rantasalmesta

on *muuttanut* asukkaita, vaan suureksi osaksi myös siitä, että tästä, nimismieskunnasta on *lohkaistu* osa pois.

Näitä numeroita katsellessamme meidän ei saa pitää niitä suinkaan absoluuttisina, eli laskea näitten nojalla, että esim. Juvalta on todellakin muuttanut 50 savua. Ne ainoastaan viittaavat meille, mistä poismuutto on ollut suurempi ja yleisempi. Tähän tulee vielä lisäksi samoista osista se luonnollinen lisääntyminen, mikä niissä, niin kun läänin muissa-kin osissa, olisi muuten tapahtunut. Ja toiseksi on aivan luonnollista, että erämaille on tullut muualtakin asukkaita, kun juuri näistä osista, joissa asukasluku on vähennyt. Niin on esim. hyvin luultavaa, että Juvan nimismieskunnan Koikkalan neljännekunnasta on muuttanut melkoinen määrä, koska siinä näkyy lisääntyminen olleen verrattain pieni.

Näistä siirtokuntain tuloista Tavinsalmeen kertoo kansa itse seuraavaa. *Kuopion* pitäjään on Ihalaisten suku tullut Ihalan saarelta Saimaasta. *Karttulaan* on ensimmäinen asukas Kolomainen 7 poikansa ja vävynsä kanssa tullut Punnonmäen kylään Juvalta. *Maaningan* pitäjän Kurolanlahden kylään on ensimmäinen asukas, Kuronen, tullut Säamingistä. Käärme-
lahden kylässä on vanhin talo Haatala, johon Haataset ovat tulleet „Savonlinnan takaa“, ja Aatolan talo, johon edellisten lanko oli asettunut ¹⁾).

Kiuruvedellä on vanhimpia sukuja Remeksen suku, joka on tullut Rantasalmelta ²⁾. Hyvösen suku on tullut Sulkavalta. Tikkasten esiisä on Leppävirroilta. Iisalmella ovat Huttunen ja Moilanen vanhimpia ³⁾, ja ne suvut tapaa näiltä seuduin jo 1571 v:n verokirjoissa.

¹⁾ Nämä harvalukuiset tiedot ovat H. E. Wegeliuksen kirjoituksesta: „Muinaisjäännöksiä Kuopion kihlakunnasta“, painettu Muinais-
muistoyhdistyksen Aikakauskirjassa.

²⁾ Vertaa Liite I, siv. XV, palsta 2, rivi 6.

³⁾ Alli Nissisen edellisessä mainittu teos.

Mutta katsokaammepa vielä, mitä nuo äsken siteeraamani Savonlinnan läänin asukkaat valittavat Tavinsalmen asuttamisen johdosta. He sanovat, että kun heiltä on viety takamaat (Tavinsalmen pitäjässä), niin ovat he köyhtyneet, ja eivät nyt tiedä, miten tulla toimeen vaimoineen ja lapsineen ¹⁾. Näemme tästä, että heille ovat olot käyneet ahtaiksi, elatuksen hankkiminen kotiseuduilla vaikeaksi. Sen vuoksi ovat he sitten 1550-luvulla niin herkkiä noudattamaan kuninkaan ja Fincken yllytyksiä muuttamaan Oulunjärven tienoille ja Pohjois-Hämeeseen.

Ensiksi olivat Oulunjärven tienoot kuninkaan huolen alaisina. Korsholman linnan voudin piti hankkia Pohjanmaalta asukkaita sinne ²⁾, mutta kun täältä asukkaat eivät olleet oikein mieluisia lähtemään, niin houkuteltiin savolaisia, ja saatiinkin. Eräässä kirjeessään näitten erämaitten asuttamisesta, vuodelta 1550 ³⁾, lausuu kuningas: „— — Ja koska me olemme kuulleet, että se erämaa on mahtava ja suuri metsä ja että siellä kyllä on varaa tehdä hyviä tiloja joissa ihmiset voivat asua. Meille on myöskin kerrottu, kuten me myös joka päivä huomaamme niistä maanomistusta koskevista valituksista, joita meidän käsiteltäväksemme tulee, että ihmiset eivät sovi hyvin niille tiloille, joita he nyt omistavat, sentähden on meidän tahtomme ja käskymme, että te pidätte neuvoa, että joku osa rahvasta ryhtyisi raatamaan ja rakentamaan mainitulla erämaalla, erittäinkin että joku osa lähtisi liikkeelle ja tekisi asuntonsa kaikille sivuille pitkin Venäjän rajaa, jotta tämä joukko vastustaisi venäläisiä siellä, missä ne koettavat tehdä väkivaltaa valtakunnan alueella; ja meidän maallemme siten enennykseksi ja parannukseksi tulisi j. n. e.

¹⁾ Arv. Handl. VI, 310.

²⁾ Arv. Handl. VII, 304.

³⁾ Arv. Handl. VII, 312.

Sitä te kaikki ja kumminkin erittäin siellä, missä olette käskynhaltioina tarkimmasti noudattakaa“. Tästä kirjeestä, joka lähetettiin Suomen molemmille laamanneille, kaikille linnojen voudeille ja muille käskynhaltioille, näemme, kuinka erämaitten asuttaminen oli Kustaa Vaasan mielestä tärkeä. Ja jo edellisessä olen maininnut, että eivät kutkaan Suomen asukkaat ole auttaneet häntä tässä tuumassa niin, kun savolaiset, ei kukaan käskynhaltia niin, kun Savonlinnan läänin vouti, Kustaa Fincke.

Jo kahden vuoden kuluttua voi Fincke kirjottaa kuninkaalleen, että 140 savolaista oli perheineen lähtenyt uusia asuinpaikkoja hakemaan itselleen Oulunjärven ympärille ja heitä on uusia siirtokuntia seurannut pitkin vuosisataa¹⁾.

Seurasi sitten Pohjois-Hämeen asuttaminen.

Kun Fincke kehottaa lääninsä asukkaita siirtymään Hämeen takamaille asumaan, niin nämä, ikävystyneinä ahtaisiin kalavesiinsä ja jo moneen kertaan poltettuihin kaskimaihinsa, mielellään²⁾ lupaavat lähteä sinne ottamaan haltuunsa noita suuria metsiä, joista he jo vuosisatoja olivat riidelleet hämäläisten kanssa, ja ensimmäiset heistä ovat nähtävästi v. 1551 muuttaneet. Täällä nämä saivat ensin — samoin kun heidän veljensä Oulunjärven tienoilla — kokea monta kovaa hämäläisiltä, jotka luonnollisesti karsain silmin katselivat, miten heidän esiisiltään perityt takamaansa vähitellen anasteltiin; mutta uusia siirtolaisia tuli joka vuosi ja hämäläisten täytyi väistyä askel askeleelta.

Jos nyt tahdomme, samaten kun äsken, saada vastausta siihen kysymykseen, mitkä osat lääninä ovat tällä vuosikymmenellä lähettäneet uutisasukkaita, niin on mielestäni ollut

¹⁾ Tästä Oulunjärven seutujen asuttamisesta viittaa e. m. kirjojutukseeni Valvojassa 1887.

²⁾ Arv. Handl. II, 313 seur.

parempi ottaa selvä siitä, montako savua eri piireissä löytyi v. 1554 (1556) ¹⁾, kun v. 1561, sillä vuosien 1551—1554 (1556) välillä on nähtävästi suurin osa siirtolaisista muuttanut ja sen vuoksi on parempi verrata vuoteen 1554 (1556) kun 1561, johon saakka savujen luku jo on ennättänyt kasvaa ja taasaantua, niin että sinä vuonna erotus v. 1551 lukuihin nähden ei ole niin tuntuva, kun v. 1554 (1556), jona „verenvuodatus“ vielä oli aivan veres.

Ja tämä „verenvuodatus“, eli talollisten luvun väheneminen v. 1551—1554 (6) ei ole ollutkaan aivan vähänen, vaikka se jo vuoteen 1561 jälleen on rivakasti kasvanut. Koko läänissä se näet oli 1551 — 3,359, v. 1554 (6) — 3,121 ja v. 1561 — 3,686. Näistä kolmesta luvusta voimme jo arvata, miten suuri tuo poismuutto läänistä on ollut. Eri nimismieskuntia tarkastellessamme huomaamme, että savuluvut ovat muuttaneet seuraavalla tavalla:

Visulahti	—	40	(—	6 %	koko luvusta v. 1551).
Pellosniemi	—	106	(—	14 %	„ „ „ „)
Juva	+	29	(+	5 %	„ „ „ „)
Sääminki	—	60	(—	8 %	„ „ „ „)
Rantasalmi	—	73	(—	13 %	„ „ „ „)
Tavinsalmi	+	12	(+	4 %	„ „ „ „)

Näemme, että Pellosniemi on tällä kertaa uhrannut enin ja sen jälkeen Rantasalmi taasen lähettänyt jokseenkin paljon uutisviljeliöitä. Sitä vastoin ovat juvalaiset tällä kertaa pysyneet kotipuolellaan ja samaten ovat Tavinsalmenkin vasta tulleet asukkaat tyytyneet uusiin kotiseutuihinsa.

Visulahden nimismieskunnassa on Vuolingon ja Paukkulan neljänneskunnista, jotka ulottuvat Hämeen rajalle, talol-

¹⁾ Tämä vuosiluku 1556 sulkumerkkien väliin on tullut siitä, että Pellosniemen ja Visulahden maakirjat v. 1554 ja 1555 ovat kateessa, jonka vuoksi olen ottanut vastaavat numerot v. 1556.

listen luku yhteensä vähennyt 35:llä, eli, toisin sanoen, melkein koko vähennys on tapahtunut näissä osissa nimismieskuntaa.

Samaten on Pellosniemen nimismieskunnassa vähennys ollut suurin (38), Hallilan neljänneskunnassa (I), joka on Hämeen rajalla, pienin Kiialassa (II).

Juvan nimismieskunnassa on Koikkalassa ja Juvalla talolisten luku enennyt suuressa määrässä, ja vähennys tapahtunut Vesikansan (II) ja Joroisten (I) neljänneskunnissa, jotka niinkään ulottuvat Hämettä kohti; mutta vähennys, kaikkiaan 12 talollista, ei ole näillä seuduin hetikään niin suuri, kun Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa.

Säämingillä ovat varsinkin Idänlahden (IV) ja Säämingin (II) neljänneskuntain asukkaat olleet halukkaita vaihtamaan kivikkoja saaristojaan erämaitten avariin kalavesiin ja aarniometsiin.

Rantasalmella on poismuutto ollut jokseenkin tasasta koko nimismieskunnasta.

Se seikka, että savuluku Tavinsalmen nimismieskunnan pohjoisemmassa neljänneskunnassa ei ole enennyt kun yhdellä, viittaa siihen, että etelämpää tulevat siirtokunnat ovat mennessään houkutelleet täältäkin muutamia seuraansa.

Mitä nimet puhuvat tästä asiasta?

Tätä teostani varten olen saanut ylioppilas K. J. Jalkaselta käytettäväkseni hänen tutkimuksensa: „Hämeenmaan pohjoisten erämaiden asutus ja olot vv. 1550—1571“. Tässä tutkimuksessa on m. m. liitteenä kaikki hänen tapaamansa suomalaiset sukunimet Pohjois-Hämeen verokirjoissa v. 1571. Näitä nimiä vertaamalla Liitteeseni I olen saanut selville, että mainittuna vuonna n. k. Rautalammin nimismieskunnan 115:sta sukunimestä oli kaikkiaan 68 samanlaista, kun Savonlinnan läänissä. Näistä 14 ovat semmosia, joita ainoastaan löytää Säämingin ja Rantasalmen kunnista, 16 ainoastaan Visulahden ja Pellosniemen

kunnista, loput ovat yhteisiä, eli yleisiä. Näistä päättäen on siis Säämingistä ja Rantasalmeltakin lähtenyt uutisasukkaita Pohjois-Hämeesen melkosen paljo, arvatenkin kulkien samoja teitä, kun Pähkinäsaaren rauhanteon raja aikonaan.

Oulunjärven pitäjän tilikirjoja tutkimalla olen tullut siihen päätökseen, että melkein viides osa nimistä ovat semmoisia, joita v. 1571 tapaa ainoastaan Länsi-Savossa, eli Visulahdella ja Pellosniemellä, toiset, eli suurin osa, viittaavat Rantasalmea ja Sääminkiä alkukodikseen, samaten kun useampien Oulunjärven tienoilla asuvien sukujen traditsioonitkin.

Numerot ja nimet ovat siis kumpasetkin näyttäneet meille, että 1550-luvulla tapahtuva poismuutto Savonlinnan läänistä on ollut jokseenkin yleinen ja suuri, ja että kaikista osista lääninä on lähtenyt uutisasukkaita sekä Hämeesen päin, että Oulunjärven tienoille.

Mutta tämä poismuutto ei ole lakannut vielä v. 1554. Päin vastoin tietää Jalkanen tutkimuksissaan, että suurempia siirtokuntia on tullut koko 1550-luvulla ja minä olen 1571 vuoden hopeaverokirjasta saanut selville, että Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista on sinä vuonna poismuuttaneiksi merkittyä 21 Hämeesen ja ainakin 10 Pohjanmaalle („Kainus“ tahi „Norrbotten“).

Siitä päättäen, että savuluku Oulunjärven pitäjässä v. 1563—1578 nousi 166—280, vaikka n. k. vihovenäläiset, eli Venäjän karjalaiset tälläkin välin olivat hävittäneet ja ryöstäneet heidän alueellaan monta kertaa, on tännekin siirtynyt tällä ajalla melkonen joukko uutisasukkaita. Muuten ei voi selittää tuota pikasta kasvamista.

Näin voittamiensa uusia alueitaan ovat savolaiset myöhemmin levittäneet yhtä rivakasti. Pohjois-Hämeestä he kulkivat sisäosiin Pohjanmaata Ängeslevälle, Laitasaarelle, Utajärvelle, Pyhäjärvelle, Haapajärvelle, Reisjärvelle, Evijärvelle,

Lappajärvelle, Saarijärvelle, Alavuudelle, Normarkkuun, Mouhijärvelle ¹⁾. Sitä paitsi ovat he Oulunjärven tienoilta ja Tavinsalmelta siirtyneet Venäjän Karjalaan ²⁾; ja Pohjois-Hämeestä savolaisia on Kaarle IX:n aikoina muuttanut suuria parvia Ruotsin ja Norjan välisille metsille, josta he meidän aikoinamme näkyvät pyrkivän vieläkin lännemmäksi, Pohjois-Amerikkaan ³⁾. Tähän tulee vielä lisäksi se, että valtakunnan raja v. 1595 muuttui paljoa idemmäksi, kun se v. 1571 oli, sillä Kaavi, Liperi, Nurmes ja Pielisjärvi olivat saaneet Savosta runsaasti asukkaita ⁴⁾, sekä että Savosta myöhempinä aikoina, 16 sataluvulla, kun suurien sotien tähden Etelä-Karjalasta asukkaat pakenivat sisemmäksi Venäjälle, lähti väkeä niitten autioksi jättämiä tulisijoja lämmittämään ⁴⁾.

„Ylipäätä voiipi todenmukaan lausua, että missä osaa maatamme jylyhiä korpia on löytynyt, siellä on Savolaisen kirves kaikunut“ ¹⁾.

Tämä suuremoinen ja outoa hämmästyttävä valloitus on jo edellisessä saanut selityksensä siitä, että savolaiset eivät ensiksi ole asuneet tiheissä kylissä viljellen peltoa, vaan kaukana toisistaan olevilla yksinäisillä taloilla, joitten välillä he voivat kaskea polttaa, kalastaa ja metsästää.

Silmätkäämmpä vielä Liitettä II ja koettakaamme siitä saada tietää Savonlinnan läänin *asukaslukua* vv. 1541—1571.

Meillä on perustettu asukasluvun laskemiset niiltä ajoilta, joilta ei vielä ole kansanlaskutaulustoa, verotalojen lukumää-

¹⁾ Torsten Aminoff: „Savolaisten sija Suomen asutushistoriassa“, Koitar I, s. 110—124.

²⁾ Katso J. V. Juvelius: „Muistoja Pohjoisen Venäjän Karjalan muinaisuudesta“.

³⁾ Petrus Nordmann: „Finnarne i mellersta Sverige“.

⁴⁾ Tämän näkee Savonlinnan läänin tilikirjoista 16-sataluvulta. Katso esim. „Nyslotts läns qvittansbok“ vuodelta 1647.

rään, olettamalla, että joka talolla olisi ollut yksi talollinen eli talous. Tämä ei ole oikea perustus ainakaan Savonlinnan läänin suhteen, sillä Liitteestä II näemme heti, että yhdellä talolla on ollut monta „savua“ eli talollista. Kun laskemme kokoveroa ja puoliveroa maksavat talot yhteen, niin näemme, että Savonlinnan läänissä v. 1541 oli 3,359 talollista 2036 taloa kohti, v. 1551 3,621 talollista 2043 taloa kohti v. 1561 3,686 talollista 1,874 taloa kohti ja v. 1571 3,039 talollista 1,736 taloa kohti. Useammilla tosin oli ainoastaan 1 tahi 2 talollista, mutta löytyipä semmosiakin verotaloja, joille sopi 7:kin talollista.

Tämän on S. G. Elmgren aavistanutkin, laskiessaan Suomen väkilukua 1553 ja 1560¹⁾, mutta hän on korjannut asian sillä, että hän on aivan mielivaltaisesti muuttanut kaikki puoliveroiksi²⁾, s. o. kertonut kokoverojen summan 2:lla ja siihen laskenut puoliverojen summan. Se, joka tietää, mitä nuo „heleskatter“ ja „halfskatter“ merkitsevät, huomaa heti, että tuommonen menettely on mielivaltaa. Tämä ei ole kumminkaan estänyt häntä tällä tavoin sattumalta saamasta suunnilleen oikeat loppusummat. Syynä hänen menettelynsä on ollut se, että vuoden 1553 ja 1560 maakirjoissa ei löydy yhteenlaskettuna savujen, eli talollisten lukuja. Tämmöstä yhteenlaskua ei ole muilta, kun v. 1541. Muitten vuosien savuluvut olen saanut itse yhteenlaskemalla ne maakirjoista. Savuluvusta olen saanut koko väkiluvun, kertomalla sen 7:llä, niin kun Hans Forssell³⁾ on tehnyt Ruotsin myöhemmin asutujen seutujen suhteen, ja hänen mukaansa meidän historiamme tutkiat koko Suomen suhteen.

¹⁾ Hist. Arkisto V, 22—31.

²⁾ Siv. 26—27.

³⁾ Anteckningar om Sverges jordbruksnäring i 16:de seklet, siv. 45.

Näitten kylläkin epämääräisten laskujen kautta on alla oleva taulu syntynyt, josta näemme suunnilleen, miten väkiluku Savonlinnan läänin eri osissa on vaihdellut vv. 1541, 1551, 1561, 1571:

	1541	1551	1561	1571
Visulahti	4,700	4,800	4,600	3,300
Pellosniemi	4,600	5,300	4,600	3,200
Juva	4,600	4,100	5,000	4,200
Sääminki	4,700	5,000	5,000	5,400
Rantasalmi	5,000	4,100	4,100	4,200
Tavinsalmi		2,100	2,500	2,600
Linnanväkeä y. m. . . .	400	400	700	700
Summa Savonlinnan lääni	24,000	25,800	26,500	23,600

Nämä numerot eivät tarvitse paljo selitystä, sillä edellisestä tiedämme syyt niiden vaihtelemiseen.

Se on silmään pistävä tosiasia, että v. 1541 nimismieskunnat olivat jotensakin yhtä suuria väkiluvultaan. Ainoastaan Rantasalmi tekee pienen poikkeuksen, sillä siellä oli edellä mainittu „uusi neljänneskunta“ syntynyt, joka sittemmin lohkastiin Tavinsalmen nimismiehen alle. Tätä yhtäläisyyttä nimismieskuntain väkiluvussa ei voine muuten selittää, kun että tämä kameraalinen jako Uuden ajan alussa oli vasta pantu toimeen, eli ainakin uudestaan järjestetty, sillä jo seuraavalla vuosikymmenellä näemme suuria eroavaisuuksia väkiluvussa ja eroavaisuudet kasvavat, kuta etemmäksi me seuraamme kehitystä.

Suurimman huomion herättää vuoden 1571 loppusumma, sillä sen mukaan on läänin väestö sitä edellisellä vuosikymmenellä vähentynyt melkein 3,000:lla. Kun lähemmin tarkastamme

tätä hämmästyttävää ilmiötä, niin näemme, että väkiluku on tällä ajalla tavallisuuden mukaan kasvanut Säämingissä, Rantasalmella ja Tavinsalmella ja että tuo suuri vähennys on tapahtunut etupäässä Suursavossa, eli Visulahdessa ja Pellosniemellä. Kummassakin näissä on asukasluku v. 1571 melkein 25 % pienempi kun v. 1561.

Mikä tähän on ollut syynä?

Ei missään mainita minkäänlaisia ruttoja näillä seuduilla tähän aikaan käyneeksi ja sen vuoksi luulin ensiksi, että olin löytänyt uusia „lisätietoja Suomen sotahistoriaan“, eli että se sota, jota käytiin Juhana III:n hallituksen alkuvuosina venäläisiä vastaan, ja joka teki tuhoja näitten seutujen lähitienoilla Viipurin läänissä ¹⁾, olisi ulottanut hävitystyötään tännekin. Mutta en ole mistään löytänyt todistusta siihenkään arveluun.

Ainoa outo ilmiö tämän ajan asiakirjoissa on n. k. „autioluettelo“, joka vuosittain tulee esille ja aina yhä suurempana. Sen mukaan on Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa yhteensä ollut „autiona“, s. o. verosta vapautettuja:

	Kokov.	Puoliv.	Arviop. alaa	Verotalollisia.
v. 1568	5	3	47	?
„ 1569	19	3	147	28
„ 1570	29	7	228	43
„ 1571	58	17	470	78
„ 1574	51	69	548	81
„ 1576	50	74	629	136
„ 1585	125	166	1285	349
„ 1596	183	200	1872	430

¹⁾ Katso: Werner Tavaststjerna: „Lisätietoja Suomen sotahistoriaan“, siv. 37—40.

V. 1585 oli m. m. 8 kymmeneskuntaa ¹⁾ kokonaan „autiona“, v. 1596 16. Todellakin suuri vähennys kruunun tulossa noin pieneltä alueelta! Ja maakirjat eivät hiisku saanaakaan, josta voisi saada selvitystä tähän ilmiöön. Jos otamme ne luvut, jotka ilmaisevat jokaiselle veroa maksavalle talolliselle tulevan keskimääräisen arviopunnan-alojen luvun, niin saamme samasta alueesta seuraavat tiedot:

V. 1541—3,3.

„ 1551—3,1.

„ 1561—3,4.

„ 1569—3,6.

„ 1571—4,8.

„ 1576—4,6.

„ 1585—9,2.

Vertaamaalla näitä edellisiin numeroihin näemme, että tuo keskimäärä rupeaa nousemaan suhteettomaksi (muihin läänin osiin verraten) juuri samaan aikaan, kun „autioitten“ lukukin. Tämän johdosta olen päättänyt, että se kirjoitus, joka on Arvidsson'in „Handlingar'eissä“ VI, 377—381 päällekirjotuksella „Kuinka Savonlinnan läänin talonpojat petollisesti salaavat (hukkaavat) Kruunun laillisia veroja“, juuri puhuu näistä „autiotilojen“ enenemisestä. Kirjotuksella ei ole vuosilukua, mutta Arvidsson sanoo sen olevan 15-sataluvulta jälkeen Kustaa I:sen. Siinä aluksi näytetään useita esimerkkiä juuri siitä, miten verotalojen (oikeammin veroa maksavien koko- ja puoliverojen) luku on vähennyt, mutta samalla veroa maksavien arviopunnan-alojen summa noussut. Esim. siten, että kaksi kokoveroa, joilla kummallakin on ollut 5 arviopunnan-alaa, on lyöty yhdeksi, joka maksoi pääveroa 10:ltä

¹⁾ Nimittäin Pellosniemi, Juurisalme, Ilmielahti, Suojärvi, Joniainen, Pieksämäki, Harjumaa ja Ikola.

arviopunnan-alalta, mutta toinen kokovero on siten hävinnyt pois. Eli siten, että kun yhdellä oli 8 arviopunnan-alaa ja toisella 6 (siis kaksi kokoveroa)¹⁾, niin edelliseltä muutettiin jälkimmäiselle 4, joten edellinen siis muuttui puoliveroksi, ja toinen pysyi kokoverona y. m. m. Samasta kirjotuksesta näemme, että „kovat ja sotaiset ajat“ olivat syynä tähän menettelyyn. Vähempivaraisten täytyi silloin jättää maansa „autioksi“, kun eivät jaksaneet maksaa verojaan, ja nämä maat ottivat varakkaat itselleen, lisäten ainoastaan „pääveroan“, joka, niin kun seuraavassa tulemme näkemään, oli muihin verraten aivan pieni. Voidakseen tätä paremmin tehdä, ovat talolliset K:n M:tin luona panetelleet vouteja ja saaneet ne viraltaan pois, niin että voudit ovat pysyneet viroissaan ainoastaan yhden, kaksi ja kolme vuotta kukin. Ja aina kun outo on tullut, ovat talonpojat koettaneet pettää häntä edellä kerrotulla tavalla.

Kaikesta tästä päättäen on siis syynä tuohon „autiotalojen“ luvun suureen kasvamiseen ollut se, että vähävaraset eivät ole jaksaneet maksaa verojaan, vaan luovuttaneet maansa varakkaammille. Tällä tosin en vielä ole selittänyt muuta kun „autiotilojen“ suuren enenemisen. Mutta arvatenkin lähti moni, joka näin oli luopunut maaltaan, pois läänistä, muualle hakemaan elatustaan. V:n 1571 hopeaverokirjat mainitsevat kaikkiaan 46 poismuuttanutta taloutta Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista.

Muulla tavalla en voi selittää tuota väkiluvun vähene- mistä.

Tämmösiin päätöksiin läänin väkiluvusta tulemme käytämällä ainoastaan niitä tietoja, jotka saamme maakirjoista. Mutta tutkimalla muitakin saman ajan verokirjoja, saamme

¹⁾ Katso näistä asioista selvitystäni II:ssa luvussa.

selville, että väkiluku oikeastaan on ollut paljo suurempi, kun maakirjasta on voinut päättää. Savonlinnan läänissä on näet löytynyt yksi kansanluokka, joka erään veroselityksen mukaan on kyllä sekin maata viljellyt, vaan on ollut niin köyhä, että ei ole jaksanut maksaa kruunulle mitään veroa ja sen vuoksi ei ole otettu maakirjoihin ¹⁾. Papille se sitä vastoin maksoi veroa ja n. k. papinveroluetteloista, jotka alkavat vuodesta 1556, saamme niitten luvun. Näitä kutsutaan kirvesmiehiksi. Näitten luvun eri neljänneskunnissa v. 1571 näemme Liitteestä III. Mutta kun tässä liitteessä vertaamme papinveroluettelon muitakin numeroita maakirjan tietoihin, niin näemme, että papinveroluettelon numerot ylimalkaan ovat pienempiä, kun maakirjojen. Ja vieläkin suuremmaksi tulee erotus ainakin muutamissa osissa lääniä, jos vertaamme papinveroluetteloa hopeaverokirjaan, sillä tämä on tarkempi muita. Kun nyt tämän vertailun jälkeen rupeamme määräämään väkilukua läänin eri kunnissa v. 1571, niin saamme seuraavat luvut:

	Verotilallisia.	Kirvesmiehiä.	Summa talouksia.	Asukkaita.
Visulahti	467 ²⁾	+ 196 ²⁾	663	4,200
Pellosniemi	460 ²⁾	+ 235 ²⁾	695	4,400
Juva	598 ³⁾	+ 34 ⁴⁾	632	4,400
Sääminki	774 ³⁾	+ 27 ⁴⁾	801	5,600
Rantasalmi	597 ³⁾ ⁵⁾	+ 88 ⁴⁾	685	4,600
Tavinsalmi	375 ³⁾ ⁵⁾	+ 41 ⁴⁾	416	2,800
	Summa 3,271	+ 621	3,892	26,000
Linnanväkeä y. m.				700
			Summa 26,700	

¹⁾ Katso siv. 59 kirvesmiehistä.

²⁾ Hopeaverokirjan mukaan.

³⁾ Maakirjan mukaan.

⁴⁾ Papinverokirjan mukaan.

⁵⁾ Tähän olen laskenut n. k. „torpparien“ luvun myös.

Kirvesmiesten perheessä ei voi olettaa niin monta henkilöä, kun verotalollisten. Sen vuoksi olen kertonut kirvesmiesten luvut ainoastaan 5:llä, mutta verotalollisten 7:llä, niin kun ennenkin, ja siten saanut koko läänin asukasluvun 26,700:ksi ja siis 3,100 henkeä suuremmaksi, kun maakirjojen mukaan.

Arvatenkin on tämä viimeksi saatu summa lähempänä todellisuutta.

II. Maanomistus, verotus ja hallinto.

Edellisessä olemme pääpiirteissään seuranneet karjalaisen siirtymistä entisille takamailleen Saimaan vesistöjä myöten. Katsokaammepa nyt, miten tuo yksityiskohdissaan on tapahtunut.

Erästä kirjeestä vuodelta 1552 käypi selville, miten tämä muutto tapahtui Oulunjärven tienoille. Ensiksi lähti ainoastaan miesväkeä talonpaikkoja etsimään, hakkasivat sinne sopivia kaskimaita, kalastivat koko kesän ja panivat saaliinsa talteen tulevaa kesää varten. Talveksi he palasivat kotiinsa ja veivät vasta seuraavana keväänä jättien lähdettyä vaimonsa ja perheensä sekä tavaransa. Sillon he ensi aluksi polttivat ja kylvivät kaskensa ja rupesivat sitten suojuksia hankkimaan ja kalastamaan. Tämä „suunnitelma“ näyttää hyvin luonnolliselta ja arvattavasti sen mukaan oli totuttu toimimaan jo vuosisatojen kuluessa.

Kansa kertoo Iisalmen puolelta ¹⁾, että nykyselle Vänninmäen seudulle tuli ensiksi eräs Huttunen monen poikansa kanssa ja „*kaarsi itselleen ja pojilleen maaksi*, niin suuren alueen“, että se nykyään käsittää Vänninmäen, Ryhälänmäen, Viitoan y. m. kylät, joita kaikkia vielä nytkin sanotaan yhteisellä nimellä „Huttulan sukukunnaksi“. Samaten kerrotaan ²⁾

¹⁾ Alli Nissisen edellä mainittu kirjotus.

²⁾ H. E. Wegeliuksen e. m. teos.

että Karttulaan tuli ensiksi eräs Kolomainen 7 poikansa ynnä vävynsä Karttusen kanssa, *otti koko paikkakunnan haltuunsa ja jakoi sen poikansa ja vävynsä kesken*. Etelä-Savosta ei ole kerätty tämmöisiä tarinoita, mutta verokirjoista saamme viittauksia, jotka todistavat, että siellä aikoinaan oli tapahtunut samalla lailla. Säämingin nimismieskunnan Laamalan (I, 1) kymmeneskunnassa on 9:llä verotalollisella nimi Laamanen, Pihlajaniemellä (II, 5) 21:llä nimi Hirvonen. Juvan nimismieskunnan Kiiskilän (IV, 2) kymmeneskunnassa on 8:lla nimi Kiiskinen. Rantasalmen nimismieskunnan Asikkalan (I, 3) kymmeneskunnassa on 11:llä nimi Asikainen. Visulahden nimismieskunnan Leinolan (IV, 1) kymmeneskunnassa on 8:lla sukunimi Leinonen. Pellosniemen nimismieskunnassa näemme esim. Toivolan (I, 1) kymmeneskunnassa 29:llä nimenä Toivonen, Himalassa (III, 1) 15:llä nimi Himainen j. n. e.

Nämä tosiasiat antavat mielestäni meidän nähdä aivan hyvin, että Etelä-Savossa asutus on käynyt samalla tavoin, kun miten kansa kertoo sen tapahtuneen pohjosempana. Siten on esim. Laamalaan arvattavasti tullut joku Laamas-ukko poikineen ja ehkä vävyineen, ja antanut nimen seudulle ja taloilleen. Välistä on tämmönen suku antanut suurempia-kin paikkain nimiä. Esim. Kerimäellä näemme Keräsiä, Heistä sai ensin Kerimäen kymmeneskunta nimensä 15-sataluvulla, nykyään kutsutaan koko kirkkokuntaa sillä nimellä. Samaten tapaamme nykyisen Jäppilän kirkon tienoilla Uuden ajan alussa Jäppisiä, Anttolan kirkon seuduilla Anttosia, j. n. e.

Näitä naapurina asuvia heimolaisia ovat vieraat kutsuneet yhteisellä nimellä *kansa*. Siitä ovat kymmeneskuntain nimet Järvikansa (Pellosniemi IV, 5 ja Juva I, 3) ja Uusikansa (Juva III, 5) sekä neljänneskunnan nimi Vesikansa (Juva II) vielä muistona. Näemme että sanalla kansa siis

15-sataluvulla on ollut paljo ahtaampi merkitys, kun meidän aikanamme.

Miten siis tämmönen sukukunta, eli kansa, otti haltuunsa sen maan, johon se asettui? Tähän meillä ei ole varmoja tosiasioita vastaukseksi, ainoastaan viittauksia ja arveluja. Kun isä poikineen ja vävyinen asettui erämaahan, niin hän alussa arvattavasti ei jakanut sitä, vaan kaikki olivat samassa taloudessa, kaikki hakkasivat yhteisesti kaske, kylvivät ja korjasivat yhteisesti, kävivät kalastamassa yhdessä. Tämmösessä isossa talossa asui vielä 15-sataluvulla seitsemänkin eri perhettä. Se on ollut kylän alku savolaisten läntisillä ja itäisillä naapureilla. Tiedämmehän että sekä hämäläisillä että karjalaisilla jo aikasin on kehittynyt kyliä, s. o. joukko taloja likellä toisiaan ja niitten ympärillä ja välillä pellot. Nämä olivat hämäläisillä alkujaan ¹⁾ ja ovat Venäjän karjalaisilla vielä nykyään kyläkunnan yhteisiä. Mutta Savossa on juuri se seikka, että asukkailla ei ollut vakinaisia peltoja, vaan että he viljelivät pääasiallisesti kaskenpolttoa, ehkäissyt tuon moniperheisen talon kehittymisen kyläksi. Sillä kaskenpoltton tähden ei ollut mukavaa kovin monen perheen asua kauvan likekkään. Sen vuoksi on talosta perhe toisensa perästä lähtenyt toiselle vaaralle, toiselle saarelle omaa taloa tekemään. Tästä maananastamistavasta saamme vähän vihiä Viipurin läänin verokirjasta vuodelta 1543, jossa luemme: Talonpoika asettuu erämaahan, rakentaa itselleen huoneen eli pari ja viljelee maata kolme vuotta. Neljäntenä vuonna ottaa hän veroa kantaakseen sen mukaan kun jaksaa kaskea hakata. Sitten tulee toinen samanlainen mies, asettuen $\frac{1}{2}$ —2 peninkulman päähän edellisestä ja viljelee hänkin

¹⁾ Yrjö Koskinen: Tutkimus maanomistusseikoista Suomessa Keskiajalla.

erämaata niin paljo kun jaksaa; — — — heillä ei ole koskaan rajoja tahi pyykkejä toistensa välillä, vaan he viljelevät maata toistensa rinnalla — —, heidän väliä voi olla 5—8 jopa 16—18-kin peninkulmaa. Myös on heillä tapana, että kun joku talokas on asunut yhdellä paikalla 10—20 vuotta eli vähemmänkin aikaa, niin muuttaa hän toiseen kohti, jättäen entisen paikan autioksi.

Mutta vähitellen täytyi ruveta erottamaankin toistensa alueita toisistaan, käytiin rajoja ja niitä pidettiin pyhinä. Rikokset niitä vastaan rangaistaan suurilla sakoilla (40 silloista hopeamarkkaa). Melkeinpä joka käräjissä näkee sakotetun siitä, että oli tehty *väkivaltaa* ¹⁾ toisen mailla. „Väkivalta“ tapahtui tavallisesti siinä muodossa, että pahanteikiä oli omin lupinsa hakannut kaskea vieraalle alueelle, eli anastanut vieraan niityn, eli kalavedet, eli m. s. ²⁾. V. 1556 sakotettiin 5:ttä tavinsalmelaista siitä, että olivat „*hakanneet rikki vanhoja rajapyykkejä*“ ³⁾. Samaten mainitaan v. 1571 Pellosniemen nimismieskunnan käräjissä sakotetun erästä miestä, kun hän oli „*käynyt oikeitten kohtuullisten rajojen yli*“ toisen *takamaille*. Näistä tosiasioista käypi siis selville, että noista Viipurin läänin maakirjassa kerrottujen maanomistussuhteitten ajoilta oli tapahtunut edistyminen ja että Savossa jo 1550—70-luvulla osattiin erottaa itsekunkin talokkaan alueet toisistaan.

Edellisessä on mainittu *takamaita*. Takamaita oli alkujaan kahta lajia, nimittäin talon läheisyydessä ja etempänä. Nuo edellä viittaamani sakkoluettelot todistavat, että tavinsalmelai-

¹⁾ Tätä paitse sakotetaan usein *luvattomasta viljelyksestä* (äverkan), mutta siitä ainoastaan 3 markkaa rikokselta.

²⁾ Katso sakkoluetteloja esim. vv. 1561, 1566, 1568, 1571 (V. A. N:ris 6331, 6399, 6424, 6651).

³⁾ V. A. 6216.

sillakin oli takamaita, ja eräästä kirjeestä vuodelta 1556¹⁾ näemme, että läänin asukkaat, sittenkin kun Tavinsalmi oli saanut vakinaisen asutuksen, lähtivät keväällä „heti pietarinmessun jälkeen erämaihinsa“. Täytyy siis otaksua, että savolaisilla taloilla on ollut takamaita likempänäkin taloan. Mutta niin kun edellisestä tiedämme, olivat Etelä-Savon asukkaat viljelleet aikoinaan Pohjois-Savoa yhteisenä takamaanaan. Että nämä etempänä olevat takamaat olisivat olleet jaettuina, sitä en voi uskoa, mutta luultavaa on, että itsekullakin nuottueella, tahi talolla oli omat paikkansa, joissa se oli *tottunut* käymään²⁾. Tämä kultanen aika loppui, kun Kustaa Vaasa julisti kaikki valtakunnan asumattomat seudut „Jumalan, Kuningaan ja Ruotsin Kruunun,“ omiksi 15²⁰/IV42 ja niihin sittemmin tuli vakinainen asutus. — Kun Tavinsalmelle tuli uutisasukkaita, niin nämä eivät saaneet tehdä taloa eivätkä polttaa kaskea „K. Majesteetin takamailla“, ilman että heillä oli siihen erityinen lupa ja että he syynilautakunnan läsnäollessa olivat saaneet siihen omistusoikeuden³⁾.

Eräs toinen, verotalollisia alhaisempi laji maanviljeliöitä olivat Savonlinnan läänissä n. k. *kirvesmiehet* (näitä sanotaan millon⁴⁾) „Liuskames“, „yxman“, „kirfwisbönder“. Nämä eivät maksaneet kruunulle mitään veroa, ja sen vuoksi ne eivät tule aikaisemmissa verokirjoissa ollenkaan näkyviinkään, mutta vuodelta 1556, eli niin pian kun papinverosta aletaan tehdä tiliä kruunulle, tulevat nämä näkyviin. Ensimmäisissä verokir-

¹⁾ Arv. Handl. IV, 219.

²⁾ Vertaa, mitä ylioppilas K. J. Jalkanen e. m. kirjotuksessaan on sanonut Hämeen takamaitten omistamisesta.

³⁾ V. A. 6152, sakkoluettelo.

⁴⁾ Että Liuskamies oli = yxman = kirfwisbönder, olen todistanut eräässä pienessä tutkimuksessa, joka painetaan par'aikaa *Historiallisen Arkiston X:een* vihkoon, Historiallisen Seuran pöytäkirjoihin.

joissa ei selitetä mitä he ovat. Mutta vuoden 1561 verokirjoissa heistä jo lyhyesti mainitaan, että he olivat „husmen eller arbetskarlar“¹⁾ (huonekuntasia eli työmiehiä), eli torppareita²⁾. Eri tavalla v:n 1571 papinveroluettelo Visulahden ja Pellosniemen pitäjistä määrittelee „yxmen“, sanoen, että he olivat „köyhiä talonpoikia („bönder“, tätä sanaa ei käytetä tähän aikaan ainoastaan merkityksessä *talollinen*), jotka viljelevät maata veroa maksavien toveriensa rinnalla („skatte stalbröder“), joista edellisinä vuosina muutamat ovat olleet savuluvussa ja jousiluvussa. Mutta nyt v. 1571 ovat he kirjoitetut papinveroluetteloon kirvesmiehiksi köyhyytensä vuoksi. Ja heitä ei ole kirjoitettu maakirjaan, vaan ainoastaan papinveroluetteloon. Ja he maksavat jokainen kirvesveroa, eikä mitään muuta“³⁾. Tämän enempää emme saa heistä tietää. V:n 1571 hopeaveroluettelosta saamme kumminkin nähdä, että heillä oli omaisuutta tavallisesti yksi lehmä ja lamma sekä hevonenkin, muutamilla enemmän, toisilla vähemmän, joillakuilla ainoastaan yksi vuohi. Siitä, että kirvesmiehillä tavallisesti oli samat sukunimet, kun samassa kymmeneskunnassa olevilla verotalollisillakin, voipi ehkä päätätä, että ne useinkin olivat verotalollisten veljiä, poikia, serkkuja eli m. s.

Ne olivat siis maanviljeliöitä, eli oikeammin kasken polttajia, ja heillä oli oma taloutensa. Mutta asuivatko he omissa rakennuksissaan, vai verotalollisten huonemiehinä, ja kenen metsässä he kaskea polttivat? Luultavinta on, että he yleisillä takamailla olivat yhtä oikeutettuja maanomistajia, kun verotalollisetkin, vaikka köyhiä. Mahdollisesti he olivat samanlaisia, kun „stubbebönder“ Jääskessä 15-sataluvulla, joista sanotaan, että heillä „ei ollut niin paljon peltoa, niittyjä ja

1) V. A. N:o 6316.

2) 6313.

3) 6445.

ulkomaita, kun tavallisilla veroilla“ (s. o. verotaloilla)¹⁾. Ruot-
sissa mainitsee H. Hildebrand keskiajalla löytyneen „stubbe-
karlar“, mutta hän ei selitä mitä ne olivat, muuta kun että
ne „asuivat yhteismaalla“²⁾.

Kirvesmiehiä oli varsinkin muutamissa osissa lääniiä
koko joukko. (Katso Liite III, papinveroluettelo). Visu-
lahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa heitä v. 1571 tie-
noilla on tavattoman paljo, mutta se tulee siitä, että useat
entiset verotalolliset tähän aikaan olivat köyhyytensä vuoksi
muuttuneet kirvesmiehiksi.

Samassa Liitteessä III näemme myös *torppareita* mai-
nittavan. Tämä nimitys tulee esille ensi kerran Rantasalmen
ja Tavinsalmen verokirjoissa v. 1570 ja katoaa jo v. 1572.
Verokirjoissa selitetäänkin heistä, että he ovat entisiä vero-
talollisia, joita köyhyytensä vuoksi näinä vuosina on pantu neljä
maksamaan yhtä kokoveroa ja papinverokirjojen mukaan he
maksavat ainoastaan kirvesmiehen veroa ja lukkarinveroa. V:n
1573 verokirjoissa he esiintyvät jälleen tavallisina verotalollisina.

Liitteessä II, E on kolme *lampuotia* mainittu. Nämä
näemme ensi kerran v. 1567 maakirjassa (Harjurannan IV,
6 kymmeneskunnassa) nimityksellä „frelsis landbönder“, mutta
ilman mitään selitystä. Vasta v. 1574 maakirjassa, jossa
niitä on neljä, näemme aivan lyhyesti merkittynä, että kaksi
heistä oli *Juhana Knuutinpojan* (arvatenkin *Kurjen*, Poh-
janmaan ja Satakunnan laamannin), toiset kaksi *Hannu*
Skalm'in. Anrepin „Ättartaflor'eissa“ ei näe mitään mainitta-
van näitten miesten maanomistuksista Rantasalmella, joten
tämä siis lienee aivan uusi tieto siitä, että Savonlinnan lää-
nissä jo tähän aikaan oli *rälssimaata*.

¹⁾ J. M. Salenius: Äyräpään kihlakunnasta, siv. 60.

²⁾ Hildebrand: „Sverges Medeltid“ I siv. 86.

Asutusta ja maanomistusta on *verotus* seurannut syvim-
pään lahden pohjukkaan, kaukaisimmille metsäsaloille, pitkin
pieniä puroja ylös sydänmaan harjanteille, poikki taipaleitten
— kaikkialle missä vaan näkyi ihmisjälkiä ja mistä vaan ka-
jahteli kasken kaatajan kirves.

Vanhin veroja on arvattavasti se, jota 15-sataluvulla
kutsutaan *pääveroksi* ja joka silloin jo oli maaveroa. Oikeata
vakinaista maaverotusta ei tietysti voinut tulla kysymykseen-
kään täällä, missä ei vakinaista viljeltyä maata löytynyt.
Kumminkin sanotaan, että pääveroa otettiin „maaluvun mu-
kaan“ (efter jordatal). Kun näet kasket olivat hakatut ja
poltetut, tuli syynimiesten käydä arvioimassa, paljoko kaskeen
meni siemeniä ja miten viljava maa oli (som the kunna
pröfva jorden vara fruktsam — — och korngill) ja sen mu-
kaan määrätä talolle vero. Veroyksikkönä oli „arviopunnan-
ala“ s. o. niin suuri maa, että sille kylvettiin 1 punta ru-
kiita, 1 punta ohria ja 1 punta kauroja ¹⁾. Arviopunnan-
alaa sanotaan verokirjoissa eri nimillä: jordatal, skattetal,
skattmarker, skattland, skattmarkland, skattskinn, skattskinn-
tal. Tästä viimeksi mainitusta nimityksestä („veronahkaluku“)
voimme arvata, että tämä „päävero“ on vanha, sillä nimitys ar-
vatenkin on muistona niiltä ajoilta, jolloin asukkaat maksoivat
veronsa nahkoissa (ehkä pääluvun mukaan?) Niiltä ajoilta on
veronmaksu muuttunut, samaten kun arvatenkin verotusesine,
mutta nimitys on vielä jäänyt uusille esineille.

Edellä olevan tilikirjoista saadun selityksen mukaan olisi-
vat siis keskiaikoilla 15-satalukua pääverotuksen esineenä
olleet ainoastaan kaskimaat. Mutta eräästä Savon talonpoi-
kien valituksesta lopulta 15-satalukua ²⁾ käypi selville, että
siihen aikaan kun Etelä-Savon asukkaat viljelivät Pohjois-

¹⁾ V. A. 6134.

²⁾ Arv. Handl. VI, 382.

Savoa takamaanaan, käyden kesillä siellä kalastamassa, metsästävässä y. m., on päävero laskettu Etelä-Savon taloille myöskin siitä tulosta, mikä heillä on ollut näistä takamaisista. Tarkotetaanko tällä ainoastaan kaskenpolttoa erämaissa, vai myös kalastusta ja metsästystä? Että ainakin niityt ovat lasketut arviopunnan-aloiksi, näkee eräästä veroselityksestä vuodelta 1556 ¹⁾.

Tuota ilmotusta, että arviopunnan-ala oli niin suuri, että sille kylvettiin 3 puntaa viljaa (s. o. noin 9 tynnyriä ²⁾), näkyy jo Rosenberg epäilevän ³⁾. Ja oudolta se vaan tuntuu, kun näemme, että jokaista verotettua talollista kohti oli kokoa läänissä

V. 1541 — 3,3 arviopunnan-alaa.

V. 1551 — 3,4 „

V. 1651 — 3,4 „

V. 1571 — 3,9 „

V. 1571 oli läänin eri kunnissa arviopunnan-alan luku joka verotettua talollista kohti seuraava:

Visulahti 4,7. Sääminki 3,2.

Pellosniemi 4,9. Rantasalmi 3,7.

Juva 4,1. Tavinsalmi 3,2.

Tämän mukaan olisi siis jokaisen verotalollisen kylvö v. 1571 keskimäärin ollut noin 36 tynnyriä, ja Pellosniemellä, jossa joka talollista kohti oli hopeaveroluettelon mukaan keskimäärin ainoastaan 1,7 lehmää ja 1,2 hevosta, olisi se ollut yli 40 tynnyrin. Tämä tuntuu hyvinkin epäiltävältä, kun tiedämme, kuinka köyhää tämä seutu samaan aikaan oli. Rosenberg selittää tämän seikan siten, että vv. 1540—1560 välillä joku uusi veronlaskutapa

¹⁾ Arv. Handl. III, 282.

²⁾ Katso L. Falkman: „Om mått och vigt i Sverige“, siv. 305.

³⁾ J. V. Rosenberg: „Bidrag till jordbeskattningsens historia i Finland under medlet af sextonde seklet“, siv. 88.

oli syntynyt, päättäen siitä, että muuan veronselittäjä vuodelta 1556¹⁾ kertoo, että kun takamaille oli tullut vakinainen asutus, ottivat talolliset, saadakseen itselleen maata, arviopunnan-veron joka viljapunnan alalle, s. o. kolmikertaisen veron. Tämän jälkeen oli — hänen mukaan — arviopunnan-ala = 6 pannin-alaa, niin että arviopunnan-alalle kylvettiin 2 pannia rukiita, 2 pannia ohria, 2 pannia kauroja. Rosenborgkin jo huomauttaa tämän ilmotuksen sisällyksen järjettömyydestä, mutta uskoo kumminkin, että *joku* muutos on arviopunnan-alan laskussa tapahtunut. Tätä hän tulee uskoneeksi varsinkin siitä, että arviopunnan-alojen luku läänissä v. 1540—1560 ei ole kasvanut ollenkaan. Se on kyllä totta, että koko luku läänissä tällä välin ei ole suuresti kasvanut, mutta edellisestä luvusta toivon lukialleni käyneen selville, että syynä siihen on ollut tuo suuri poismuutto, joka juuri tähän aikaan oli kiivaimillaan. Ja noista tässä ylempänä olevista numeroista näemme, että *arviopunnan-alojen luku itsekutakin talollista kohti päinvastoin on noussut.*

Muuten tuon Rosenborg'in luulotellun muutoksen olisi mielestäni pitänyt saada aivan päinvastaisia, eli arviopunnan-alojen luvun kohtuuttoman kasvamisen aikaan, koskahan asukkaat muka joka entisestä arviopunnan-alasta ottivat tehdäkseen kolmen alan veron! — Veronselittäjä vuodelta 1556 on siis erehtynyt jollakin tavalla. Mahdollisesti hän tarkoittaa sillä sitä, että Etelä-Savon asukkaat, menetettyään takamaansa Tavinsalmella, saatiin edelleenkin maksamaan se vero, joka heille oli pantu noitten takamaitten viljelemisestä.

Olkoonpa miten oli, mutta nämä tosiasiat, nim.

1:ksi että verolle laskiessa ei ainoastaan katsottu maan laajuuteen (= kylvömäärään), vaan myös sen viljavuuteen;

¹⁾ Katso Arv. Handl. III, 281.

2:ksi että arviopunnan-aloiksi laskettiin myös takamaita ja niittyjä; josta seurasi, että

3:ksi arviopunnan-alan keskimääräinen luku on niin kohuttoman suuri,

todistavat mielestäni sen, että *arviopunnan-alalla meidän tulee ymmärtää jonkinlaista veroyksikköä, jonka perustuksella veroa otettiin, eikä mitään määrättyä maanala* niin kun tynnyrialaa, kapanalaa y. m. ¹⁾). On siis luultavaa, että syynimiehet arvioivat kaikki talon tulot sekä kaskista, että karjasta kalavesistä, metsästyksestä y. m. ja panivat sen mukaan talolle arviopuntaluvun, eli että tuo arvioiminen suunnilleen vastasi nykyajan „jyvittämistä“ ja verolle panoa isossa jaossa. Siinä suhteessa näissä oli erotus, että edellisen piti vanhimpien selityksien mukaan tapahtua joka vuosi, mutta jälkimmäinen määrää veron pysyväiseksi.

Itsekullekin verotettavalle talolle pantiin 1—8 ja välistä useampiakin arviopunnan-aloja, ja joka arviopunnan-alalta maksettiin 1541—1557 2 panna ohria; viimeksi mainitusta vuodesta alkaen sen lisäksi 2 naulaa lihaa.

Muut kruunulle menevät verot ovat myöhemmältä ajalta, ja niitä maksettiin toisen perustuksen mukaan. Veroyksikkönä oli näet *kokovero*, s. o. se talollinen (eli ne talolliset), jolle oli pantu pääveroa 5²⁾ arviopunnan-alaa, eli sitä enemmän; *puolivero* oli taasen se, joka maksoi pääveroa vähemmästä, kun viidestä arviopunnan-alasta. Tämä vastaa nykyistä manttaalia.

Tämän laskun mukaan maksettiin ensiksikin

Nimismiehenveroa, jota meni joka koko- ja kahdelta puoliverolta:

¹⁾ Että samaten muillakin pintamitoilla (esim. tynnyrialalla) on ollut toinenkin, kameraalinen, merkitys, sen näemme L. Falkman'in äsken mainitusta teoksesta siv. 148—198.

²⁾ Eikä 4, niin kun Rosenborg e. m. teoksen 90:llä siv. sanoo.

Rukiita 2 (1^{1/2}) kolmannesta.

Ohria 1 panni.

Kauroja 1 panni.

Voita 2 ₧.

Humalia 1 ₧.

Heiniä 1 parmas.

Olkia 2 kupua.

Polttopuita 2 kuormaa.

Päivätöitä 2¹⁾.

Suurin osa näistä veroparseleista oli n. k. *matkaveroa* (gengärd)²⁾. Tämä matkavero oli Ruotsin valtakunnassa ilmestynyt maata viljelevän kansan rasitukseksi Keskiajalla kuninkaan ja hänen lähettämiensä virkamiesten ja näitten hevosien ruokkoa varten. Mutta kun tämmösiä matkustuksia tapahtui harvon, varsinkin etempänä oleviin seutuihin, muutettiin tämä alkujaan satunnainen rasitus vähitellen vakinaiseksi veroksi, jota tuli maksaa ensiksi joka kolmas vuosi³⁾, mutta sittemmin vuosittain. Siihen aikaan, jolta meillä on tietoja (vuodesta 1539), maksetaan sitä Savonlinnan läänissä jo joka vuosi.

Toinen osa tätä nimismiehenveroa oli *käräjäkestittämisen maksuja*, jotka pantiin myöskin toimeen Keskiajan loppupuolella. Nimismiehen tuli kestitä käräjien pitäjiä neljä kertaa vuodessa (katso seur.) ja siitä hän sai kantaa veroa kuntansa verotalollisilta.

Neljännesmiehenveroa maksoi jokainen koko- ja 2 puoli-
veroa:

1) Rahaa 12 (18) penninkiä.

Ohria 2 pannaia.

Tuohia 25 kiskoa.

Tervaa 8 naulaa.

¹⁾ Esim. V. A. n:o 6449.

²⁾ V. A. n:o 6134 ja n:o 1.

³⁾ Hans Hildebrand: *Sverges Medeltid*, s. 268—270. Vertaa myös mitä L. H. Rydin sanoo siitä kirjoituksessaan: „P. M. angående det svenska skatteväsendets utveckling“, siv. 7 painettu liitteenä teokseen „Skatteregleringskomiténs betänkande IV“. Tukholmassa 1882.

Kauroja 1 panni.	Heiniä $\frac{1}{2}$ parmasta.
Voita 2 naulaa.	Teeriä 1 kappale.
Humalia 1 naula.	Jäniksiä $\frac{1}{2}$ „
Tuoretta kalaa $\frac{1}{2}$ L \mathring{a} .	Munia 6 „
Hamppuja 1 naula.	

Näistä oli v. 1557 kolme viimeksi mainittua parselia muutettu lihaksi ja kohotettu pääveroksi (katso edellistä).

Rahaksi (12 eli 18 penninkiä) oli n. k. „laivanrahtivero“ muutettu; sitä maksoi v. 1543 joka neljänneskunta 1 punnan rukiita ja 1 punnan ohria. Tämän laivanrahtiveron oli Pietari Maununpoika (1540—42) pannut Savonlinnan lääniläisille sen vuoksi, että kun Savonlinnan lääni oli erotettu Viipurin linnan läänistä, niin Savonlinnan vouti olisi saanut itse ruveta kustantamaan verojen kuljettamista Viipurista Tukholmaan. Tätä hän ei ollut ruvennut suorittamaan, vaan nosti siitä veroa alustalaisiltaan. Tätä veroa oli hänen jälkeläisensä Klemetti kirjuri vielä lisännyt. Siitä valittivat ¹⁾ savolaiset Knuutti Antinpoika Lillie'lle ja Juho Olavinpojalle, jotka kävivät v. 1545 pitämässä tutkimuskäräjiä Viipurissa, ja savolaiset saivatkin näillä käräjillä mainitun veron poistetuksi. Mutta Fincke esittää kuninkaalle, että jos kuningas hyväksyy tämän tuomion päätöksen, niin pitäisi velvottaa läänin asukkaat rakentamaan ja kunnossa pitämään yhtä laivaa samaa tarkotusta varten. Kuninkaan tahto oli, että vero jäisi entiselleen, ja siihen ei ollut muilla sen enempää sanomista ¹⁾).

Mutta suurin osa tätä neljännesmiehenveroa on sama, jota sen ajan suomalaiset kutsuivat „ruokaruotsiksi“ ²⁾. Sa-

¹⁾ Arv. Handl. VI, 308 seur. II, 265—6 ja 270; I, 249—251.

²⁾ Katso niitä vaillinaisia läänin tiliä, jotka valtionarkistossa löytyvät vuodelta 1541, sekä Y. Koskinen: Historiallinen Arkisto, IV, siv. 107—113.

maten kun nimismiesten, tuli näet neljännesmiestenkin kestitä sekä linnanvoutia ja tuomaria, jotka kävivät käräjillä, että maanvoutia, kun tämä oli verottamassa tahi veroa kantamassa ¹⁾, ja sitä kestitystä varten sai hän kantaa veroa neljänneskunnastaan. Tämä vero on tietysti pantu samaan aikaan kun nimismiehenverokin.

Kymmenesmiehenveroa maksoi joka kokovero, eli 2 puoli-veroa: ²⁾

Ohria 2 kolmannesta.	Munia 6 kpl.
Kauroja 1 „	Pyitä 5 „
Lampaita $\frac{1}{3}$ kpl.	Jäniksiä $\frac{1}{2}$ kpl.
Kapahaukia 9 ₣.	Olkia 2 kupua.
Tuoretta kalaa 2 L₣.	

Sitä paitse kymmeneskunnalta 2 kanaa, 1 parmas heiniä ja „myllypäivätöitä“ (maledagsverken) 6 kpl.

Näitä paitse olivat savolaiset ottaneet *Savonlinnan rakentamista varten* ³⁾ uuden raskaan veron suorittaakseen *neljänneskunnittain*; joka neljänneskunta hankki vuodessa:

Tukkia 12 kpl.	2 (1) työmiestä 20 viikkoa.
Lautoja 40 kpl.	2 (3) „ 6 „
⁴⁾ Kalkkia 1 (2) tynn.	12 „pitkää kyyditsemistä“.
Harkkorautaa 3 L₣.	1 matkavene ⁵⁾ , eli 4 pannia n. k. kavasohria.

¹⁾ Katso seur. Tämä siis selittää ruokaruotsin vähän toisin, kun Y. Koskinen äsken viittaamassani paikassa (siv. 111).

²⁾ Arv. Handl. III, 307, 313 y. m.

³⁾ V. A. Allmänna Handlingar N:o 1, sekä Savonlinnan läänin tiilit vuosilta 1541 ja 1543. Arv. Handl. III, 249 ja 277—317.

⁴⁾ Säämingistä ei maksettu kalkkia.

⁵⁾ Näitä veneitä sanottiin *kavasseiksi* (V. A. Allmänna Handlingar N:o 1). Sana tulee ehkä venäläisestä *кабачь*; katso Aug. Ahlqvist: „Kulturwörter der westfinnischen Sprachen“ siv. 167. Tileistä näemme, että niissä käytettiin purjeitakin.

Höyheniä 1 L \mathfrak{R} .

Neljänneskunta-veroa meni vielä joka kokoverolta:

Polttopuita 1 syli.

Heiniä 1 parmas.

Päivätöitä 6 (eli sen sijaan 1 L \mathfrak{R} „viikkokaloja“). }¹⁾

Veropäivätöitä 4;

sekä joka puoliverolta:

Päivätöitä 16.

Heiniä $\frac{1}{2}$ parmasta²⁾.

Nämä kaikki olivat vakinaisia veroja. Mutta usein otettiin, millon mitäkin tarvetta varten, ylimääräisiä veroja, joita kannettiin savulta, kymmeneskunnalta eli muulla tavoin. Rasittavin näistä oli n. k. hopeavero, josta olen puhunut Liitteessä IV.

Kirkkokymmenes on vanhimpia veroja kaikkialla. Savonlinnan läänissä tätä kumminkaan ei maksettu kymmenyksenä kaikesta sadosta, vaan täällä oli vakinainen vero sen sijassa, pääasiallisesti samoilla perustuksilla, kun maavero. V. 1329 kirjottaa kuningas Maunu Liehakko „kaikille Savilahden kirkkokunnassa asuville“, ja manaa heitä maksamaan „kymmenyksiä“ samalla tavalla, kun heidän naapurinsa Hämeessä³⁾. Samasta asiasta muistuttaa vielä v. 1370 Turun piispa Johannes⁴⁾. Millä tavalla siis Hämeessä maksettiin kymmenyksiä? Erästä selvityksestä *papinverosta* Turun hiip-

1) Näitten kahden veron sijasta maksettiin Visulahdelta ja Pellosniemeltä $\frac{1}{4}$ sylvä kiviä.

2) Tämän lisäksi maksettiin Visulahdelta ja Pellosniemeltä $\frac{1}{4}$ sylvä kiviä. — Sitä paitse tuli näitten molempien nimismieskuntien suorittaa 25 lästiä hiiliä kunkin.

3) Porthan: Chron. Episcop. siv. 186.

4) Chron. Episcop. 303.

pakunnassa v. 1542—1543 ¹⁾ näemme, että „hämeenoikeuden“ mukaan maksettiin joka lypsävältä lehmältä 1 naula voita ja maholta $\frac{1}{2}$ naulaa; jokaiselta talolliselta, joka teurasti sian, yksi sianpaisti, eli $\frac{1}{2}$ äyriä rahassa; joka verolta 6 karppia ohria, 6 karppia kauroja ja sitä paitse rukiita melkein yhtä paljo. Kymmenysrahoja maksoi joka jousi 1 äyrin, mikä raha jaettiin kaniikkien, tuomiokirkon ja pitäjänkirkon välillä. Samanlaiset ovat ne ensimmäiset tiedot, jotka meillä on papinverosta *Savilahden* (Mikkelin) pitäjästä (1543) ¹⁾. Lähde on alusta turmeltunut, niin että emme saa selville viljaveron paljoutta, mutta muut verot ovat ihan samat, kun edellä mainitut hämeenoikeuden veromäärät. Kun kruununmiesten alussa Uutta aikaa ei tarvinnut tehdä tiliä tästä verosta, niin ei meillä ole siitä tietoja, ennen kun v:n 1556 jälkeen. Siitä vuodesta lähtien näet Kustaa Vaasa otti kruunulle puolet sekä papin että kirkkojen ja piispan saatavista ja sen kautta tulemme saamaan tietoja verokirjoista. V. 1571 maksettiin papinveroa seuraavat määrät:

Kilttirahoja (jotka ennen olivat olleet piispan yksinomaista veroa) ²⁾ 12 penninkiä joka koko- ja 6 penninkiä joka puoliverolta.

Jousirahoja (jotka ennen oli jaettu tasan tuomiokapitulin, kaniikkien ja pitäjän kirkon välillä) ¹⁾ 6 penninkiä jokaiselta talolliselta ja hänen pojaltaan, joka oli täyttänyt 15 vuotta (toisin: käynyt ripillä).

Kirvesrahoja (näitä ei näy otetun vielä v. 1543, mutta v. 1557 näemme sen ensi kerran mainittavan) $1\frac{1}{2}$ äyriä jokaiselta kirvesmieheltä. Tämä vero korotettiin Mikkelin

¹⁾ V. A. N:o 6. Vertaa myös, mitä T:ri A. G. Fontell on kirjottanut näistä asioista väitöskirjassaan: „Om svenska och finska rätten“.

²⁾ V. A. N:o 3708.

pitäjässä v. 1562 4:ksi äyriksi, mutta siitä ei saa mitään tietoa, mistä syystä tämä tapahtui.

Voita joka lypsävältä lehmältä 1 naula, maholta $1\frac{1}{2}$.

Sianlihaa jokaiselta talolliselta, joka teurasti sian, yksi paisti. Ne, jotka eivät teurastaneet, maksoivat v. 1543 ¹⁾ $1\frac{1}{2}$ äyriä, mutta ainakin vuodesta 1556 alkaen $1\frac{1}{2}$ äyriä.

Rukiita 2 kolmannelta joka savulta. Tavinsalmen kirkkopitäjässä maksettiin 2 kolmannelta ainoastaan joka „leipävakalta“. Tavallisesti oli leipävakkojen ja savujen luku yhtä suuri, mutta esim. v. 1564 kuului 1—3 savua eli tilallista yhteen leipävakkaan ²⁾).

Ohria joka savulta 1 kolmannes eli vähemmän varojen ja vuodentulon mukaan, miten syynimiehet arvioivat.

Kauroja samaten kun ohriakin. — Näitä kahta viimestä veroparselia sanotaan välistä „pieneksi kymmenykseksi“, vaikka samalla muistutetaan, että ne eivät olleet kymmenettä osaa sadosta.

Lukkarinveroa joka savulta 1 kolmannes ohria.

Viljaverojen ynnä voim ja sianlihan sanoo v. 1543 tili-kirja olleen seurakunnan papin yksinomasia tuloja. Mutta vuodesta 1556 otti Kustaa Vaasa nämä, samaten kun muutkin edellä mainitut verolajit kruunun kannettaviksi ja luovutti niistä puolet ³⁾ seurakunnan papille („sulasta armosta“, lisäävät tilintekiät tavallisesti).

Mutta Kustaa Vaasa ei vielä tyytynyt tähänkään. V. 1556 kesäkuussa hän laatii melkein 5 painosivua pitkän kir-

¹⁾ V. A. N:o 6.

²⁾ J. M. Salenius: „Tietoja Tavinsalmen eli Kuopion pitäjistä vuosilta 1548—1626“, siv. 27. Vertaa V. A. N:o 6452.

³⁾ Erityisenä poikkeuksena mainitaan, että kuningas on vuodesta 1561—1565 antanut Mikkelin kirkkoherralle *koko* papinveron.

een ¹⁾ „kaikille alammaisillään, jotka asuvat Savonlinnan läänissä“. Siinä hän selittää, että jumala kaikkivaltias jo alusta alkaen on säätänyt ja sittemmin on yli koko kristikunnan pidetty sääntönä, että jokainen, sekä köyhä että rikas, on jumalan ja Ruotsin valtakunnan lain mukaan ollut velvollinen maksamaan kymmenyksen kaikesta, minkä jumala vuosittain antaa kasvaa. Ja kun Savossa ei ole tätä sääntöä noudatettu, niin jumala laittoi sinne edellisenä vuonna kovan kuivuuden ja hallan, niin että ruoho kuivi ja vilja turmeltui. Samaten jumala semmosesta rikoksesta rankasee sodalla, ruttotaudilla ja kalliilla ajalla y. m. s. Ja vieläpä valtaa heidät pakaneus ja epäkristillinen elämä ja lopuksi tulevat he ijankaikkiseen kadotukseen, jos eivät ala toisin ajatella, parantaa elämäänsä ja maksaa oikean kymmenyksensä. Selitettyänsä vielä, että nuo kymmenysverot käytetään köyhille koulupojille ja koulumestareille elatukseksi, ja niille kurjille, jotka hospitaaleissa viruvat, sekä niille, jotka ulkomailla yliopistoissa, valtakunnan hyödyksi, opiskelevat, lupaa hän vihdoin, jos he kymmenyksen maksavat, jumalan kaikkivaltiaan satakertaisen palkinnon tässä ja tulevassa maailmassa, mutta uhkaa, että jos he eivät maksa, niin jumala ottaa omalla kädellään heidän ladoisiansa osansa ja hänen itsensä täytyy raugaista heitä Ruotsin valtakunnan lain mukaan.

Mutta Savon ukot eivät näy säikähtäneen näitä uhkauksia, sillä näemme eräästä kirjeestä ²⁾ samalta vuodelta elokuussa, että papit ovat koettaneet saada heitä siihen, mutta turhaan, ja että käskynhaltiat kehottavat jättämään yrityksen vastaiseksi.

Täytyy todellakin kummastella tuota verojen paljoutta ja varsinkin sitä erinomaista tyyneyttä, jolla tämän ajan ihmiset

¹⁾ Arv. Handl. IV, 236—241.

²⁾ Arv. Handl. IV, siv. 312.

ottivat kantaakseen tuommosta verokuormaa; kummastuksemme on sitä oikeutetumpi, kun tämän teoksen III:sta luvusta näemme, kuinka köyhiä tämän ajan savolaiset olivat. Edellisestä esityksestä huomaamme, että tämä suuri verotaakka kasvoi juuri Keskiajan lopulla ja Uuden ajan alussa aivan tavattomassa määrässä. Sillón tuli Savo itsenäiseksi lääniksi, sinne tuli oma vouti ja tuomari ja laamanni, jotka kulkivat kestityksillä, sillón pantiin laivanrahtivero, sillón korotettiin papinveroa ja tästä lähtien alkavat ylimääräiset verot tulla yhä säännöllisemmiksi ja useammiksi. Emme voi muuten selittää tuota yhä kasvaneitten verojen maksamiseen kykenemistä, kun että kaskenpoltto ja kalastaminen siihen aikaan ovat mahtaneet tuottaa tavattoman paljo. Ja kun nämä tulolähteet rupesivat kuivumaan, ja verot siitä huolimatta ovat jääneet entiselleen, niin sillón olivat savolaiset valmiit siirtymään erämaihin, siinä toivossa, että verotaakka siellä olisi huokeampi, eli elanto helpommin saatavana. Siv. 50—52 näimme, miten vähävaraiset Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnissa varsinkin loppupuolella 1500-lukua yleisesti luovuttivat talonsa varakkaammille, kun verot heistä olivat liian rasittavia.

Kuinka nöyriä veronmaksuun täällä oltiin ennen vanhaan, huomaamme Viipurin ja Savonlinnan päällikön kirjeestä vuodelta 1521¹⁾, jossa mainitaan, että „tässä maanosassa on köyhä, mutta veron maksuun suopea rahvas“. Mutta että savolaiset eivät ainakaan vähän myöhemmin olleet niinkään „suopeita“, näemme siitä, että heitä melkein pä useimmilla käräjillä sakotettiin „niskottelemisesta“ veronmaksussa. Varsinkin ovat veropäivätyöt, joita välistä piti tehdä Viipurin linnassa, ja verojen kyyditsemiset²⁾ olleet heidän mielestään ra-

¹⁾ Grönblad: Nya källor till Finlands Medeltidshistoria, siv. 710.

²⁾ Esim. Kuopion tienoilta Viipuriin ja Helsinkiin saakka.

sittavia. Esim. v. 1549¹⁾ sakotettiin yksillä käräjillä 17 talollista „niskottelemisesta“ kyyditsemisessä; v. 1562 yksillä käräjillä 11 päivätöitten laiminlyömisestä; v. 1566²⁾ yksillä käräjillä 12 veronmaksun aikanaan suorittamatta jättämisestä; v. 1571 samaten 7 päivätöitten laiminlyömisestä³⁾. V. 1557 sakotettiin yhtä miestä siitä, että hän oli käsenyt pirun viedä kuninkaan verot Savonlinnaan(!)⁴⁾

Yksi rasitus edellisten lisäksi oli *teitten ja siltain ylläpitäminen*. Näitten laiminlyömisestä näkee myös usein sakkoja määrätyn.

Kun Savon kihlakunta v. 1323 joutui Ruotsin vallan alle, oli se silloin vielä liiaksi vähänarvonen, voidakseen muodostaa erityistä suurempaa hallintopiiriä, vaan yhdistettiin se luonnollisesti Viipurin lääniin, eli Viipurin linnan haltian alueeseen. Tämän kautta tulivat Viipurin linnan käskynhaltiat samalla olemaan Savon *kihlakunnankin* ja sittemmin Savon *maakunnan* ylimmäisiä hoitajia.

Näitä yhteisiä käskynhaltioita ja läänitysmiehiä mainitaan⁵⁾:

Pietari Båt 1320—1327; Sune Niilonp. Stålarin 1368; 1369; Hennichinus Dyme 1373; Kaarle Ulfinp. Sparre 1396; Thord Bonde 1403⁶⁾ —17; Kristier Niilonp. Vaasa 1438; Kaarle Knuutinp. Bonde 1442—1448. — Viimemainitusta meidän erityisesti tulee muistella, että hän toimitti nuo edellä mainitut rajankäynnit Savon ja Hämeen välillä. Muuten hänellä on ollut melkein kuninkaallinen valta läänissään. — Aake Akselinp.

¹⁾ V. A. N:o 6152.

²⁾ V. A. N:o 6399.

³⁾ Tässä täytyy muistaa, että käräjiä pidettiin 2—4 joka nimismieskunnassa.

⁴⁾ V. A. N:o 6255.

⁵⁾ Stjernman: Höfdingaminne ja Biografinen Nimikirja.

⁶⁾ Grönblad: Nya källor till Finlands Medeltids historia, siv. 28.

Tott 1466; Eerikki Akselinp. Tott 1467—1481. — Tällä miehellä on tärkeä merkitys Savon historiassa, sillä hän on „pannut lukon estääkseen Venäjän vallan etenemistä Savon pohjoisille vesille“ rakentamalla Olavinlinnan¹⁾, jota ensiksi kutsuttiin „Uudeksi linnaksi“, mutta myöhemmin Savon linnaksi. Täten hän on tehnyt mahdolliseksi koko sen hiljaisen erämaan vallottamisen, josta tämä teokseni on koettanut kuvata muutamia pääpiirteitä. Linnan alku rakennettiin vuosina 1475 ja 1477. Edellisessä olemme nähneet, että savolaiset ovat suurilla uhrauksilla auttaneet häntä tässä heidän kaikkien yhteistä hyötyä tarkottavassa toimessa. — Iivari Akselinp. Tott 1481—1483; Knuutti Posse 1483—1490; Niilo Eerikinp. Gyllenstjerna 1490—1495; Knuutti Posse 1495—1497; Wijnholt 1497—1499; Eerikki Tuurenp. Bjelke 1499—1511. — „Häntä koko maa on surrut“, kun hän meni pois, sillä hän näkyy olleen aikaansa nähden tavattoman suopea, sen kansan hyvää harrastava, joka oli hänen läänityksensä. Muun muassa on hän ensimmäinen mies, joka on yrittänyt yhdistämään Savon vesistöä Suomen lahteen kanavan kautta²⁾. — Tämän leski Gunilla Bjelke 1511—12; Tönne Eerikinp. Tott 1513—1520; Rolof Matinp. 1521—23; Juhana, Hoijan kreivi 1525—1534; Niilo Grabbe 1534—1545; Maunu Niilonpoika 1545—.

Heti saatuaan Viipurin linnan ja läänin haltuunsa, alkoi kuningas Kustaa Vaasa miettiä sen jakamista siten, että Savonlinnaan tulisi eri haltia³⁾ ja v. 1535 näemmekin siellä jo Eerikki Spåra'n. Hänen jälkeensä on siellä ollut eräs Pietari Maununpoika vuodesta 1540 ja Klemetti kirjuri (Suomen Klemetti) 1542—1547, jonka aikana Tavinsalmen pitäjää oli

1) Yrjö Koskinen: „Savo ja Savonlinna“.

2) Grönblad: Nya källor, siv. 710.

3) Arv. Handl. V, 298 ja 316.

ruvettu asuttamaan. Viime mainittuna vuonna 7 p. helmi-kuuta tuli Savonlinnan ja läänin ylimmäiseksi käskynhaltiaksi edellisestä tunnettu Kustaa Fincke (alkujaan Rankonen), joka sitä ennen oli ollut pari vuotta käskynhaltian apulaisena Viipurissa. Hän lienee ollut Savonlinnaan tullessaan alulla neljättä kymmentä ja siis paraassa, voimakkaimmassa iässään. Ja täällä hän 15 vuoden kuluessa on suorittanutkin paraimman työnsä ja ansainnut maamme sivistyshistoriassa merkillisen sian. Hänen apulaisekseen määrättiin vuosiksi 1555—1557 Tuure Pietarinp. Bjelke. Edellisestä jo tunnemme, miten Fincke nerokkaammin kun kukaan muu maamme käskynhaltioista ajoi uutisasutuksen asiaa. Samaten olen jo huomauttanut siitä, että Fincken asuttamispuuhia ovat edistäneet toiselta puolen Kustaa Vaasan alituiset muistutukset, toiselta savolaisten oma taipumus siirtymiseen. Mutta kumminkin täytyy jälkimaailman tunnustaa, että Fincke on tässä suhteessa kunnolla täyttänyt tärkeän paikkansa ja siinä on jo paljon sanottu. Sitten, kun Bjelke tuli, ovat nämä kaksi yhdessä uterasti toimineet n. k. latokartanoitten aikaansaamiseksi ja veronkannon ja veronmaksunjärjestämiseksi ajanmukaisemmalle kannalle, jonka kautta talollisten ryöstämistä koetettiin ehkäistä. Bjelken toimia Savonlinnan läänin hoidossa ei ole niinkään tunnettu, kun ne ansaitsisivat. Hän tosin ei taitanut suomenkieltä, niin kun Fincke, mutta hänen kirjeistään kuninkaalle mielestäni näkee, että hän on koettanut työskennellä kansan eduksi ja että hän on ollut hienompi ja jalompi luontonen kun Fincke. Eikä hänestä ole kuultu semmosia törkeitä syytöksiä, kun Finckestä. Tästä näet sanotaan, että kun hän tuli käräjille, niin ei kukaan talonpoika voinut astua tuomioistuimen eteen valittamaan kurjuuttaan, ennen kun hän oli Finckelle hänen makuuhuoneesensa tuonut erinäisiä lahjoja, ja sen kautta oli useimmilla käräjillä Fincken lahjoista nous-

sut paljoa korkeampi kasa, kun K:n M:n sakko-osista. Sillä talolliset, kun edeltäpäin sopivat Fincken kanssa käräjäjutut, eivät siten tarvinneet maksaa mitään sakkorahoja kuninkaalle¹⁾. Tämä lahjojen ottaminen oli tosin siihen aikaan hyvinkin tavallista, mutta ei se voi kumminkaan kokonaan puhdistaa Finckeä. Minkälainen Fincke on ollut lääninsä alempia virkamiehiä kohtaan, näemme seuraavista esimerkeistä. V. 1554 kirjottaa hän kuninkaalle, että hän on pannut linnan torniin erään linnan kirjurin, joka on kantanut muuatta veroa 19 markkaa 3 äyriä enemmän, kun hänen tileistään näkee²⁾. Mutta äsken mainitusta valituskirjasta näemme, että toiset linnan kirjurit ovat samaan aikaan (1556) veronkannossa otaneet kaikenlaisia pikkuveroja itselleen, eikä Fincke heitä siitä ole rangaissut.

Fincken jälkeen ovat Eerikki Arvidinp. Stålarin 1563—1566 ja Yrjö Maununp. 1567—1575 tehneet tiliä Savonlinnan läänistä.

Tämä *linnanvouti*, joksi häntä tavallisesti siihen aikaan mainittiin, vastaa monessa suhteessa meidän aikamme maaherroja eli kuvernöörejä. He olivat hallinnossa välittäjiä kuninkaan keskusviraston ja lääninsä alhaisempien virkamiesten ja veronkantajien välillä. Muuten he edustivat kuningasta: puhuivat kuninkaan puolesta asukkaitten kanssa uusista veroista, lukivat heille kuninkaan julistuksia, keskustelivat heidän kanssaan sotavarustuksista y. m. s. Käräjillä he samaten istuivat muka lain valvojina kuninkaan puolesta. — Heidän tuli tehdä tili kaikesta, mitä he kantoivat yli koko läänin ja pitää läänin alempia virkamiehiä silmällä. Sitä paitse linnan voudin tuli valvoa, että lakia ja hallituksen käskyjä noudatettiin.

¹⁾ V. A. „Allmänna Handlingar“ e siv. 25—29.

²⁾ Arv. Handl. III, 208.

Linnanvoutia arvossa lähimmät virkamiehet olivat n. k. ratsu- eli *maanvoudit*. Näitä oli Savonlinnan läänissä vuoteen 1556 ainoastaan kaksi, joista toisen alueena oli Savilahden voutikunta (= Visulahti, Pellosniemi ja Juva) ja toisen Pohjois-Savon (Norrbotten) voutikunta (= Sääminki, Rantasalmi ja Tavinsalmi). Kun tämän jälkeen hankittiin n. k. latokartano eli kuninkaankartano joka nimismieskuntaan, niin kartanolle piti olla vouti ja tämä samalla tuli nimismieskunnankin hoitajaksi. Näin 6:teen voutikuntaan jaettuna lääni pysyi vuoteen 1561 saakka. Sillon lyötiin ¹⁾ kaksi nimismieskuntaa yhteen, niin että vuodesta 1562—1571 on läänissä kolme voutikuntaa (nim. Visulahti ja Pellosniemi, Juva ja Sääminki, Rantasalmi ja Tavinsalmi).

Näitten maan- eli ratsuvoutien päätehtävänä oli pääveron, neljänneskuntaveron, sakkojen ja ylimääräisten verojen sekä varemmin n. k. nimismies- ja neljännesmiestaksan (katso seur.) ja vuodesta 1556 papiu- ynnä nimismiehen- neljännesmiehen- ja kymmenesmiehen veron kantaminen ja näistä samalla kun asumansa kartanon hoidosta tilin tekeminen. Ainakin Uuden ajan alussa veroja ei kannettu voutin talolla eli muussa vississä paikassa, vaan vouti matkusti neljä kertaa vuodessa ympäri voutikuntaansa parinkymmenen hevosen kanssa käräjäpaikoilla ²⁾ keräämässä veroparseleita; tästä virkanimi „ratsuvouti;“ sillon tuli nimismiesten ja neljännesmiesten kestitä häntä vissit päivät. — Vouti määräsi millon ja missä veropäivätyöt olivat suoritettavat, minne ja millon kyyditykset ja verojen kuljettamiset olivat tehtävät.

Näemme, että voudeilla oli tavattoman suuri valta, ja

¹⁾ Kun. Eerikin tahdosta, Arv. Handl. X, 8.

²⁾ V:n 1539 selityksestä (V. A. N:o 1, siv. 42—54) saamme tietää, että talvikäräjillä kannettiin vero turkikset, kesäkäräjillä hau'it ja syyskäräjillä eläimiä, humaloita ja viljaa.

näin etäisessä seudussa, minne kuninkaan silmä ei ulottunut, saattoivat he käyttää sitä jokseenkin huonosti. Ja mitäpä voisi entisiltä sotamiehiltä odottaakaan. Kustaa Vaasa näet piti pääasiana saada voutien virkaan semmosia miehiä, „jotka ymmärtävät peltotyötä, kalastusta y. m. s.“ ja sitä hän luuli vasta Smälannista Savoon tulleitten nihtien taitavan paremmin, kun muitten, sekä määräsi, että v. 1552 heistä oli parhaimmat valittavat voudeiksi. Tunnettu on Kustaa Vaasan epäluulo suomalaisia kohtaan; se ilmaupi muun muassa siinäkin, että ratsuvouteina Savonlinnan läänissä ei koko tällä aikaa näe yhtään savolaista miestä. En voi sanoa, miten taitavia maanviljeliöitä ja talouden hoitajia nuo kuninkaan asettamat voudit olivat, mutta eivät ainakaan Bjelke ja Fincke pidä heitä sopivina virkoihinsa. Usein he kirjottavat heidän kelvottomuudestaan ja eräästä heidän kirjeestään v. 1556 luemme, että Smälannin nihdit eivät ole aivan taitavia kruunun tuloja ja menoja hoitamaan, eivätkä edes utteria talouden hoitajia, vaikka he (Bjelke ja Fincke) ovat koettaneet valita parhaimmat kaikista. Heidän pyynnöstään määräsikin kuningas samana vuonna entisiä voutien kirjuria näille taitamattomille voudeille avuksi¹⁾. — Kirjurien avulla voudit olivat vuoteen 1551 saakka tehneet tilinsä linnan voudille, vaan Fincken pyynnöstä antoi Kustaa Vaasa²⁾ mainittuna vuonna voudeille käskyn tehdä tilinsä suoraan kuninkaalle. Usein näemme tileistä, että joko vouti tahi kirjuri itse matkusti tilinsä kanssa Tukholmaan selvittelemään sitä. Näissä tileissä on toisella puolen kaikki tulot kartanosta, veroista, sakkorahoista y. m., toisella puolen kaikki se, mitä oli viety Viipuriin, Savonlinnaan, Helsinkiin tahi muualle, mitä oli läpi

¹⁾ Arv. Handl. IV, 98, 251 ja 346 y. m.

²⁾ Arv. Handl. II, 316.

matkustavalle sotaväelle paikalla syötetty, mitä kartanolla oli ollut menoja muulle kuninkaan palveluksessa olevalle väelle, ja lopuksi ne jäännökset, jotka Tukholmaan laitettiin.

Jo edellisessä mainitsin, että voudeilla oli suuri tilaisuus käyttää valtaansa väärin maakunnan asukkaitten rasi-
tukseksi. Näistä rasituksista valittivat asukkaat usein kunin-
kaalle ¹⁾, ja arvattavasti ovat nämä valitukset auttaneet-
kin siten, että vouteja usein vaihdettiin ²⁾, koska esim. Visu-
lahtea hoiti 20 vuoden kuluessa 5 eri voutia ³⁾. Mutta ei-
vät Savon miehet näistä vaihdoistakaan näy paljoa hyötyneen,
koskahan he ovat ryhtyneet itsekin oikeuttaan puolustamaan
— tappamalla voutejaan. V. 1558 tapettiin sekä Rantasal-
men että Pellosniemen vouti ⁴⁾.

Mutta ei ainoastaan maakunta kärsinyt voutien kelvotto-
muudesta. Kuningasta, eli oikeammin kruunua heillä oli tileis-
sään aivan yhtä helppo pettää ja usein näemmekin, että he sen
tekevät. Yksi heistä, entinen nihti Olavi Rännäri (Rennare)
joutuu vihdoin petollisuuksistaan tuomion eteen. Tämä oli ollut
Säämingin voutina 1557—1561 ja kun viimeksi mainittuna
vuonna Juva ja Sääminki yhdistettiin ja Juhana herttua käski
Fincken valita parhaimmat edelleenkin olemaan voutina ja
erottaa huonommat, niin Rännäri tuli Juvan ja Säämingin
voudiksi, pysyen tässä virassa vuoteen 1565 saakka. Tänä
vuonna vihdoin oli hänen ja hänen kirjurinsa epärehellisyys
tullut yläilmoissa huomatuksi, miehet haastettiin kuningas
Ferikki XIV:n tuomion eteen Tukholmaan, syytettiin 7:ssä eri
pykälässä kaikenlaisista tavoista, joilla he olivat tiliä tehdes-

¹⁾ Esim. Arv. Handl. VI, 306—312.

²⁾ Arv. Handl. VI, 380—381.

³⁾ Tileistä päättäen.

⁴⁾ Arv. Handl. IV, 343 ja 349.

sään pettäneet kruunua, ja omien tunnustuksiensa nojalla tuomittiin kumpikin hirsipuuhun ¹⁾).

Sekä linnan- että maanvoudilla oli, niin kun jo edellisestä on nähty, apunaan *kirjuri*, joka näkyy suureksi osaksi ja ehkä kokonaankin hoitaneen tilinteot. Usein hän kävi Tukholmassakin tiliään selvittelemässä. Hän on siis virkamies hänkin, yhtä hyvin kun voutikin. Hänen apulaisinaan oli 1—2 ja useampiakin *alakirjuria*, jotka arvatenkin olivat puhtaaksi kirjottajia, eli, niin kun nykyajan virkakielellä sanottaisiin, „extra kopisteja“.

Palkkaa oli voudilla, paitse tietysti vapaa hoito kuninkaankartanolla itselleen ja perheelleen, 100—120 markkaa ja sen lisäksi 50 markkaa „vaaterahaa“. Kirjureilla oli 80 + 40 markkaa ja alakirjureilla 25 + 12 markkaa.

Nämä, vouti ja hänen kirjurinsa, olivat siis „virkamiehiä“ sanan nykyaikaisessa merkityksessä, heillä kun oli vakinainen vuosipalkka. Sitä eivät heitä alemmat veronkantajat, nimis-, neljännes- ja kymmenesmiehet olleet.

Nimismiehet Ruotsin valtakunnassa olivat Keskiaikana olleet tärkeitä hallinnon jäseniä; heillä oli melkein sama asema, kun linnanvoudeilla ja osaksi maanvoudeilla Kustaa Vaasan aikana ²⁾. Mitä he sitten Kustaa Vaasan aikana olivat? Hans Forssell ³⁾ ei näy olevan oikein selvillä siitä, mitä nimismiehet oikeastaan olivat. Varmaan hän näkyy tietävän, että he olivat *talollisia*, muuten sanoo hän, että voudin käsky-läisinä nimismiehet ja neljännesmiehet *ehkä* kantoivat veroja

¹⁾ Tuomio on painettu sekä Arv. Handl. X, 126 että Hist. Handl., Ny följd XIII, 195.

²⁾ J. J. Nordström: „Den Svensk-finska samhällsförfattningens historia, siv. 431, 477, 511 y. m.

³⁾ Teoksessaan „Bidrag till historien om Sveriges förvaltning under Gustaf den förste“, siv. 91—97.

piirikunnistaan; sekä että „*luultavasti* sai nimismies virkansa voudilta“, ja *arvelee*, että nimismiehillä oli „tekemistä kyyditsemisen ja kestitsemisen kanssa“.

Savonlinnan läänissä on hallinto vuoteen 1556 (?) saakka nähtävästi pysynyt selvemmin, kun Ruotsissa, keskiaikaisella kannalla, koska Forssell Ruotsissa olevien lähteitten mukaan ainoastaan voi tehdä arveluja, ja minä Savonlinnan läänin tilikirjoista saatujen tietojen nojalla luulen voivani olla paljoo varmempi puhuessani näistä alemmista hallinnon jäsenistä.

Yrjö Koskinen sanoo ¹⁾ Suomen Keskiajan virkamiehistä, että „alhaisempia virkamiehiä kuin vouti ei näy olleen; sillä nimismiehet kuuluivat talonpoikien luokkaan, kukin omassa pitäjässään“. Tämän lausunnon edellinen osa on yhtä pitävä sekä Forssellin että minun edellä lausumani mielipiteen kanssa, mutta jälkimmäinen („sillä nimismiehet kuuluivat talonpoikien luokkaan“) ei ole mielestäni täysin riittävä selitys päälauseelle. Voudit näet eivät olleet — niin kun edellisestä tiedämme — ollenkaan sivistyneempiä kun nimismiehetkään, vaan tavallisesti myöskin *talonpoikia* (eivät *talonomistajia*), vaikka aina ruotsalaisia. Mutta *ruotsalaisia* näemme Savonlinnan läänissä useinkin vv. 1541—1571 *nimismiehinäkin* ²⁾. Suurin erotus on siinä, että, niin kun jo edellä mainitsin, voudeilla oli vakinainen vuotuinen palkka, mutta *nimismiehet olivat*, samaten kun *neljännes-* ja *kymmenesmiehet*, veron kannossa *kruunun urakkamiehiä*, jotka olivat piirikunnassaan ottaneet kantaakseen vussin veron vissiiä *taksaa* y. m. velvollisuuksia vastaan ³⁾. Nimismiehet kantoivat näet „itselleen elatukseksi

¹⁾ Suomen kansan historia, toinen painos, siv. 108—109.

²⁾ Esim. v. 1541 Pellosniemellä, Juvalla ja Rantasalmella.

³⁾ Tämä on aivan samanlaista kun se, josta Hans Hildebrand teoksessaan „Sveriges Medeltid“ siv. 279 puhuu, vaikka hän ei näy käyttävän nimitystä „urakkamies“.

koko- ja puoliverojen mukaan“ piiristään veron, josta jo edellisessä olen tehnyt selkoa. Sen lisäksi maksoi hänelle jokainen hänen piiriinsä kuuluva neljännes- ja kymmenesmies vissin veron (katso seur.). Näistä tuloista, jotka voivat olla hyvinkin vaihtelevia, sen mukaan, kun koko- ja puoliverojen luku vaihteli, tuli nimismiehen

1:ksi, maksaa vuotuinen määrätty taksa linnaan (vv. 1552—1556 maanvoudille, jonka tuli tehdä siitä tili kruunulle) rukiita 5 puntaa, ohria 10 puntaa, voita 5 L \mathring{r} , humalia 5 L \mathring{r} , 1 härkä, 8 lammasta, ja tämän lisänä oli vuonna 1556 2 nelikkoa kauroja; ¹⁾)

2:ksi tuli hänen kestitä linnan voutia, joka kävi 4 käräjillä vuodessa, 3 yötä joka kerralla, ynnä 35 hevosta; maanvoutia samaten ynnä 17—18 hevosta 4 kertaa, 5 yötä; laamannia ynnä hänen 12 hevosta 3 yötä kerran vuodessa ²⁾). Syystä, että laamanni aniharvon kävi käräjillä, muuttui tämä kestitseminen veroksi, jota nimismies maksoi 3 puntaa rukiita ja 2 puntaa kauroja vuosittain ³⁾). Paitse näitä menoja, jotka verokirja mainitsee, sanotaan nimismiehellä olleen vielä velvollisuutena kestitä tuomaria ynnä hänen 4 hevostaan joka käräjien aikana 3 yötä; jos tämä ei käynyt käräjiä pitämässä, niin hänen tuli saada 1 punta ohria ³⁾), eli 2 puntaa kauroja.

Samalla tavoin olivat *neljännesmiehet* urakkamiehiä omassa piirissään. He kantoivat näet myöskin „itselleen elatukseksi“ koko- ja puoliverojen mukaan veron, niin kun edellisestä tiedämme, ja sitä paitse joka kymmenesmieheltä alempana mainitut parselit. Tästä kannosta tuli neljännesmiesten maksaa

¹⁾ Vertaa v:n 1543 (N:o 6134) veroselityksiä valtionarkistossa niihin tietoihin, jotka saadaan Arv. Handl. III, 243—249, ja 277—.

²⁾ V:n 1543 tilikirja.

³⁾ Arv. Handl. III, 245—246.

1:ksi kruunulle 1 punta ohria, 1 punta rukiita, hevosvuokraohria ¹⁾ 2¹/₂ punttaa, neljännesmiekskauroja 2 punttaa, neljännesmiesvoita 1 L \mathcal{R} , lihaa 2 L \mathcal{R} , haukia 1 L \mathcal{R} , salmikaloja ²⁾ 14 L \mathcal{R} (alias 1¹/₂ tynnyriä), karitsoja 2, jäniksiä 12 (24), kanoja 12, metsälintuja 25, munia 120, humalia ¹/₂ L \mathcal{R} , kynttilöitä 90 kpl., hamppuja 2 L \mathcal{R} , niiniä 1 L \mathcal{R} , höyheniä 1 L \mathcal{R} , „herranantia“ 10 oravannahkaa, „rouvanantia“ 10 nahkaa, „lastenantia“ 5 nahkaa, „palvelusväenantia“ 5 nahkaa y. m. y. m. ³⁾. Näitä paitse oli neljännesmiehillä aikojen kuluessa tullut tavaksi, antaa pieniä „lahjoja“ oravannahkoissa eli hau'eissa laamannille, tuomarille, linnan kirjurille, maakirjurille, (linnan) kyökkimestarille, kokille ja kellaripalvelialle;

2:ksi nimismiehelle kryyniä 1 kolmannes, papuja 1 kolmannes, lampaita 9 kpl., karitsoja 3 kpl., kanoja 9 kpl., jäniksiä 15 kpl., lintuja 25 kpl., munia 100 kpl., lihaa 4 L \mathcal{R} , voita ¹/₂ L \mathcal{R} , suoloja 1¹/₂ L \mathcal{R} , haukia 5 L \mathcal{R} , salmikaloja 3 L \mathcal{R} , 1 sianpaisti ja kynttilöitä 75 kpl.; ³⁾

3:ksi tuli neljännesmiesten kestitä linnanvoutia, kun tämä kävi käräjillä hänen luonaan, 2 kertaa vuodessa, 2 yötä kerrallaan, ynnä hänen 35 hevostansa. Samaten maanvoutia 4 kertaa vuodessa, 2 yötä joka kerralla ³⁾. Tämän lisäksi mainitaan v. 1555 neljännesmiehen menojen joukossa tuomarille 2 punttaa ohria, 2 L \mathcal{R} haukia ja 1 ketun nahka, sekä hospitaaliiin 4 pannia ohria ⁴⁾.

¹⁾ „Se on niitä hevosia varten, joitten tulee tehdä pitkiä kyytimatkoja Viipuriin“, selittävät tilit (N:o 1).

²⁾ Katso siv. 88.

³⁾ V. A. N:o 6134. Tästä eroaa monessa parselissa ne tiedot, jotka ovat Arv. Handl. III, 244.

⁴⁾ Arv. Handl. III, 248.

Kymmenesmiehet kantoivat piiristään edellä mainitun veron, josta heidän tuli maksaa

1:ksi nimismiehille lintuja, kaloja, y. m. sen mukaan, miten heillä oli varoja, ilman minkäänlaista määrää; ¹⁾

2:ksi neljännesmiehille ohria 5 pannia, tuoreita kaloja 6 L⁷ y. m. samaten kun nimismiehillekin ²⁾).

Näemme tässä siis alkuja urakkajärjestelmään, joka paljokin muistuttaa roomalaisten publikaanijärjestelmää. Sillä kansa valittaa, että Savonlinnan läänissä (samaten kun Viipurin ja Hämeen läänissä sekä Uudellamaalla) on ollut tapana, että nimismiehet ja neljännesmiehet ovat *ostaneet* virkansa voudeilta, ja kun siten ovat saaneet virkansa, niin ovat he itse tehneet veronkantomittansa ja puntarinsa oman tahtonsa mukaan ³⁾. Kuninkaan korviin tulikin usein valituksia siitä, että nimis- ja neljännesmiehet rasittivat talollisia päivätöillä ynnä muilla tavattomilla verotuksilla ⁴⁾. Mutta täytyihän näitten koettaa ottaa piiristään minkä saivat, kun ne, joita heidän tuli kestitä, pitivät heitä pahoin. Ja heidän ei tullut syöttää ja juottaa ainoastaan noita edellä mainittuja virkamiehiä ja niitten seurueita, jotka tulivat säännöllisesti joka vuosi, vaan sitä paitse kaikkia kuninkaan lähettämiä herroja ja vieläpä kaikkia aatelisiakin, jotka matkustivat omilla asioillaan. Tästä herrojen pahasta kohtelusta ja luonnottomista vaatimuksista kääntyvät nimismiehet usein kuninkaan puoleen valituksilla ja avun pyynnöillä. V. 1537 kirjottaa Kustaa Vaasa ankaran avonaisen kirjeen Suomen aatelille, jossa hän väittää, että heillä on aivan väärä käsitys siitä, että nimismiesten muka pitäisi elättää talossaan jokaista aatelistia ja

¹⁾ Arv. Handl. III, 244.

²⁾ Arv. Handl. III, 246.

³⁾ Arv. Handl. VI, 348.

⁴⁾ Esim. Arv. Handl. III, 190.

käskee heidän olla vaatimatta ja pakottamatta nimismiehiä siihen. „Osalla teistä, jatkaa kuningas kirjettään, on tapana, tullessaan nimismiehen taloon, jos siellä ei ole kaikki mielenne mukaista, vaatia, pieksää ja pakottaa nimismiehiä ja verotalollisia, aivan kun ne olisivat teidän omia alammaisianne, ostettuja virolaisia ja orjia, — — ikään kun noilla kurjilla ei olisi mitään puollustusta“. Kuningas sanoo itse olevansa heidän puollustajansa ja manaa aatelisia kovan rangaistuksen uhalla lopettamaan tuo tapa ¹⁾). Samana vuonna hän kirjottaa voudeille ja käskee heidänkin vähentää sitä seuruetta, jonka kanssa he kävivät kestimässä, sekä sitä ylellistä mässäämistä, jota he olivat harjottaneet nimismiesten luona ²⁾). Vielä v. 1557 Juhana herttua isänsä puolesta kieltää kuoleman rangaistuksen uhalla kyydillä matkustamasta kaikkia niitä, joilla ei ole kuninkaan eli hänen antamaansa passia ³⁾).

Mutta nämä rasittavat kyyditsemiset ja kestitsemiset eivät kumminkaan näy estäneen useimpia urakkamiehiä rikastumasta, sillä se vero, jonka he saivat kantaa piiristään tätä varten, näkyy korvanneen hyvinkin heidän menonsa. Vaurastumista edisti vielä se seikka, että näistä urakkamiehistä tavallisesti tuli maakauppiaita, siten että he vaihtoivat kokoomiaan veroparseleita Venäjän karjalaisten ja Viipurin porvarien tavaroihin, joita he sitten vuorostaan kaupitsivat. (Katso Luku III).

Koko tämä Keskiajalta jäänyt urakkajärjestelmä lakautettiin Uuden ajan alussa. Jo v. 1526/v56 ⁴⁾ käskee Kustaa Vaasa, että voutien vast'edes tulisi kantaa nimismiesvero ja nimismiehille oli annettava se „vapaus“, joka niillä oli

¹⁾ Arv. Handl. V, 351—352.

²⁾ Arv. Handl. V, 343—346.

³⁾ Arv. Handl. IV, 339.

⁴⁾ Arv. Handl. IV, 204.

Ruotsissa. En tiedä varmaan sanoa, minä vuonna tämä muutos itse asiassa on tapahtunut, mutta vasta vuoden 1559 tileissä näemme ensi kerran mainittavan, että nimismiehillä ja neljännesmiehillä on talonsa vapaa veroista ja että vouti heille antaa vissin määrän eri parseleissa „siitä vaivasta (omak), joka heillä on kyyditsemisestä“ ¹⁾. Tästä lähtien nimismiehet ja neljännesmiehet siis muuttuvat yksinomaa kestikievareiksi. Merkillistä on, että vielä meidän aikoinammekin on muutamia samoja taloja kestikievareina, kun 15-sataluvulla. (Esim. *Toivola* Mikkelistä lounaseen päin menevän valtamaantien varrella nykyssä Mäntyharjun seurakunnassa).

Veronimitykset „nimismiesvero“, „neljännesmiesvero“ ja „kymmenesmiesvero“ kyllä pysyivät vielä tästä lähtienkin, samaten kun itse verotkin. Ne vaan tulivat nyt vakavammiksi ja niiden kannossa arvatenkaan ei ollut enää niin paljo sijaa mielivaltaisuudelle ja vääryydelle, kun ennen. Samalla oli kruunulle suuri etu tästä muutosta, kun näet monista parseleista, jotka ennen olivat jääneet virkamiesten ja veronkantajien taskuun, nyt tehtiin tili kruunulle.

¹⁾ Vertaa Arv. Handl. IV, 339.

III. Elinkeinot ja varallisuus.

Tärkeimmät elinkeinot ovat Savossakin tietysti aikoinaan olleet kalastus ja metsästys. Että nämä eivät enää 1500-luvun keskipaikoilla olleet tärkeimmät, tulemme alempana näkemään. Mutta kumminkin on tällön vielä *kalastuksella* ollut suuri merkityksensä savolaisten elinkeinona. Sen näemme m. m. edellä mainitusta Savonlinnan lääniläisten valituksesta, jossa he sanovat, että vouti on rakennuttanut kuninkaan kartanon heidän takamailleen (Tavinsalmelle), „sinne josta viisi pitäjää (nimismieskuntaa) ovat saaneet parhaimman elatuksensa, ja meidän *parhaimmille kalavesillemme*“. „— — ja nyt emme köyhät miehet tiedä, miten vaimojemme ja lastemme kanssa toimeen tulla“¹⁾. Erästä toisesta kirjeestä v. 1556²⁾ näemme, että läänin asukkaat vielä senkin jälkeen, kun he olivat menettäneet nuo „parhaimmat kalavetensä“, lähtivät joka kesä „heti pietarinmessun jälkeen kaikki ulos erämaihin ja heitä ei voi siitä estää, sillä heillä ei olisi muuten varoja maksaa verojaan, vielä vähemmin hankkia K. M:tin (sota-) väelle talvella muonaa“. Tuosta Tavinsalmen erämaissa kalastamisesta olivat asukkaat ehkä tottuneet maksamaan e. m. salmikalvoja³⁾, joita ehkä alussa oli kannettu Savonlinnan ja Säämingin salon välisestä salmesta, ja n. k. siltakaloja, joita he

¹⁾ Arv. Handl. VI, 309—310.

²⁾ Arv. Handl. IV, 219—220.

³⁾ Katso siv. 84.

olivat tottuneet antamaan palatessaan kalalta ja kulkiessaan linnan sivu, toiset yhden, toiset kaksi haukia veneeltä ¹⁾. Toinen suuri yhteiskalastuspaikka oli Puruvesi, jossa v. 1543 läänin asukkaita oli käynyt kalastamassa 406 pienemmällä ja 15 suurella nuotalla ²⁾. Kuinka tärkeänä kalanpyyntiä vielä 15-sataluvulla pidettiin, voimme arvata siitakin, että Savonlinnalla itsellään oli ympäri lääniä v. 1571 kaikkiaan 13 kalastuspaikkaa, joissa kalastettiin 11 nuotalla, 15 lohiverkolla, 130 siikaverkolla, 350 haukiverkolla, 120 lahnaverkolla, 40 säynjäverkolla, 2 laanalla, 3 selkänuotalla eli vadalla, 57 katiskalla ja 23 merralla ³⁾. Näistä saatiin voudin tilin mukaan v. 1571 yhteensä suolakalaa 6 lästiä, 9 tynnyriä 1 ³/₄ nelikkoa, eli lähelle 190 tynnyriä, ja tuoretta kalaa 27 kip-puntaa 10 naulaa. Enin näytään saaneen haukia ja pientä kalaa (ahvenia, särkiä y. m.) ja siikojakin. Lohia saatiin 5 tynnyriä, lahnoja ja säynjäjä aivan vähän.

Toinen todistus kalastuksen tärkeydestä on se, että Kustaa Vaasa, tuo suuri ja taitava talouden hoitaja, piti esim. Partalan kuninkaankartanoansa varten kalavesiä Pohjanmaalla ⁴⁾, sekä se, että sama kuningas alituisesti kirjottaa käs-kynhaltioilleen kalastuksesta ja kalastuspaikoistaan ⁵⁾ Savonlinnan läänissä.

Vähemmin tiedämme *metsästyksestä* tältä ajalta. Mutta ei se ole aivan vähänen ollut, sen voimme arvata siitä, että savolaiset koko tällä ajalla, käydessään kauppaa „venäläisten“ (Venäjän-Karjalan asukkaitten) kanssa, tavallisesti vaihtoivat näitten palttinaan ja sarkaan y. m. *turkiksia*, eli että *raha*-sa-

¹⁾ V. A. N:o 1.

²⁾ V. A. N:o 6134.

³⁾ V. A. N:o 6440.

⁴⁾ Katso siv. 11.

⁵⁾ Esim. Arv. Handl. III, 257; IV, 205.

nalla vielä tällön oli osaksi vanha merkityksensä. Samaa todistaa se seikka, että koko tällä ajalla (1541—1571) maksetaan aina joku osa veroista turkiksissa. Visulahden ja Pello-
 niemen nimismieskuntien tilikirjoissa tosin ei enää näe paljo turkiksia mainittavan. (Esim. v. 1541 ei ollenkaan ja v. 1551 ainoastaan 6 hirvannahkaa, nämäkin näitten alueitten etäisistä, myöhemmin asutuista osista). Mutta muusta osasta lääninä näemme jokseenkin tasan maksettavan veroja turkiksissa. Voudit tekevät tiliä seuraavista turkiksista vv. 1541, 1552, 1561, 1571

		V. 1541	1552	1561	1771
Hirven	nahkoja	5	17		
Karhun	„				5
Ketun (punasen)	„	12	3	19	41
Ristiketun	„				4
Kärpän	„	189	242	77	64
Oravan	„	1684	1768	141	1040
Hillerin	„	6		1	
Ilveksen	„	1			1
Näädän	„	20	7	2	2
Vesikon	„	53	43	6	14
Saukon	„	2	8		2
„Samfong“	„		1981	55	2097
Ahman	„			2	

Näitä numeroita ei suinkaan saa pitää mitenkään täydellisinä tai varmoina. Ensiksikin tarkottavat v:n 1541 numerot ainoastaan niitä turkiksia, jotka maksettiin „päáverona“, eivätkä siis kelpaa verrattaviksi muitten kanssa. Kaikkia en ole näet saanut tältä vuodelta, koska tilit ovat hyvin vaillinaisia. Sitä vastoin on v:n 1571 numeroissa myös semmosia nahkoja, joita kuninkaan erityisestä käskystä ostettiin, verona saatujen kanssa lähetettäväksi Tukholmaan. Toiseksi tulee

muistaa, että nämä turkikset ovat ainoastaan niitä, jotka maksettiin verona kruunulle; mutta niistä emme saa tietää mitään, jotka läänistä vaihtokaupan kautta vietiin ulos. Luonnollista on, että monikin, jolla olisikin ollut turkiksia, mieluummin maksoi veronsa ohrissa eli muussa, koska turkikset olivat lääniläisten harvoja kaupaksi käypiä kaluja ja viljalla oli verrattain huono hinta¹⁾. Sen verran me noista numeroista kumminkin voimme huomata (varsinkin vertaamalla v:n 1552 ja 1561 lukuja, jotka ovat samanlaisista lähteistä) että tämä aikakausi juuri on metsästyksen loppuaikojia. Mitä läänin eri osiin tulee, niin olen jo edellisessä huomauttanut, että Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnista, joissa oli vanhin asutus, ei enää makseta paljo ollelleen turkiksia verona. Se osa, mistä koko ajalla tuli ensin nahkatavaroita, oli Juvan pitäjän pohjoinen puoli. Tavinsalmelta on kruunu saanut verrattain vähän turkiksia, siihen nähden, että se oli myöhään ja harvaan asuttua. Sakkoluettelosta näemme, että sieltä vietiin alituisesti turkiksia kaupaksi Kainuusen.

Kun katselemme eri lajeja turkiksia, niin heti kysymme, mitä nuo „Samfong“ ovat. Siitä en ole saanut selvää, mutta luulen sen merkitsevän *sekanahkoja*, eli oravan, vesikon ja ehkä karpänkin nahkoja. Tämän päätän siitä, että niitä löytyi verrattain paljo, ja että ne olivat saman arvosia, kun oravan ja vesikon nahat. Jäniksen ja peuran nahkoja kaipaamme kerrassaan tästä luettelosta, mutta se tulee siitä syystä, että mahdollisesti niitä ei viety Tukholmaan. Tileistä näemme kumminkin, että jäniksen nahkoihin on vaihdettu kauppatavaroita „venäläisiltä“. Omituiselta näyttää myös karhun nahkojen vähyys, ja hirvi näkyy jo tähän aikaan olleen

¹⁾ Arv. Handl. II, 311.

harvinainen Savossa. Siihen viittaa kuningas Juhana III:n kirjekin, v. 1556¹⁾).

Äsken sanoin, että kalastus ja metsästys eivät enää tähän aikaan olleet tärkeimmät elinkeinot Savonlinnan läänissä. Se oli *kaskenpoltto*. Sen voimme päättää siitäkin, että kaskenpoltoa pidetään verotuksen perustuksena jo v:n 1543 veroselityksessä, missä luemme: „Ja koska Savonlinnan läänissä ei ole ollenkaan vuotuisia eli vakinaisia viljapeltoja, niin kun Hämeessä eli muualla Suomessa, vaan (savolaisten) täytyy viljellä metsää ja hakata kaskimaita, joita he voivat pitää korkeintain 6—8 vuotta — —. Sitten tulee heidän hakea itselleen uusia peltoja ja kaskimaita“. Kuinka tällä kasken viljelemisellä vv. 1541—1551 oli tärkeä sija elinkeinojen joukossa, voimme toiseksi päättää seuraavasta seikasta. Edellisestä (siv. 66) tiedämme, että pääveroa otettiin alussa oikeastaan ohrissa, mutta veroselityksistä näemme, että asukkaat saivat vaihtaa ohrat lihaan, kalaan ja turkiksiin sen mukaan, mitä itsekukin voi parhaiten hankkia²⁾. Tilikirjoista saamme laskemalla selville, että pääveroa maksettiin:

	ohrissa	lihassa	kaloissa ja turkiksissa	rukiissa
v. 1541	67 %	18 %	10 %	5 %
„ 1546	73 %	20 %	5 %	2 %
„ 1549	73 %	22 %	3 %	2 %
„ 1550	60 %	36 %	3 %	1 %
„ 1551	59 %	35 %	2 %	4 %

Nämä numerot eivät todista mitään varmasti, sillä veroa maksoi tietysti jokainen siinä tavarassa, joka hänelle oli edullisinta, mutta niistä voimme kumminkin suunnil-

¹⁾ Arv. Handl. IV, 313.

²⁾ 8—10:stä arviopunnan-alasta 1 lehmä, 2:sta 1 lammas tai vuohi, 1:stä 2 L $\frac{1}{2}$ haukia, eli 1 ketun nahka, eli 8—12 oravan nahkaa, j. n. e.

leen nähdä, että viljaa on läänissä löytynyt jokseenkin runsaasti¹⁾, sekä että kalastuksen ja metsästyksen aikakausi alkoi olla lopussa.

Myöhemmiltä ajoilta ei voi saada samanlaisia tietoja. Ja kun Savonlinnan läänistä ei maksettu kymmenyksiä, niin emme voi saada tietoja siitä, kuinka paljo täällä viljaa saatiin vuodessa.

Sen vuoksi aion koettaa seuraavaa tietä päästäkseni tämän asian perille. Kun näet veronselitysten mukaan pääveroa maksettiin sen mukaan, kun itsekukin kylvi, niin luulin olevani siitä saada perustusta jonkunlaisille laskuille. Mutta kun sittemmin tulin siihen vakuutukseen, että arviopunnanalaksi paneminen arvatenkin tarkoitti myöskin niittyjä ja kalavesiä, niin täytyi minun tietysti luopua koko yrityksestä. Toinen kysymys olisi silloin ollut, millä numerolla tuolla lailla saatu kylvöluku olisi ollut kerrottava, jos mieli saada todenmukaisin satoluku. Voudit, tehdessään tiliä kuninkaan kartanoitten hoidosta, sanovat saaneensa 2—4:nen, harvon 6:nen jyvän. Mutta edellisestä tunnemme voidit hyvinkin itsekkäiksi, voidaksemme luottaa heihin. Sen vuoksi kysyin jo Maanviljelysneuvos N. Grotenfeltiltä tietoja näistä asioista, ja hän on hyväntahtoisesti tätä varten eri kokouksissa Mikkelin läänissä, joissa hän tuli tekemisiin maanviljeliäin kanssa, kuulustellut, mitä nykyään saadaan kaskista, ja mitä ennen luullaan saadun. Hänen tutkimuksiensa loppupäätöksenä oli se, että 1500-luvun kylvöluku olisi kerrottava *vähintäinkin 10:llä*. Sillä nykyään saadaan 4—12 jyvää, mutta kaikki ovat olleet yksimielisiä siitä, että ennen on kaskimaista varmaankin saatu paljoa enemmän, koska metsä savolaisten tullessa erämaihin

¹⁾ Sitä todistaa myöskin siv. 91 mainitsemani viljan alha inen hinta läänissä 1550-luvulla.

vielä oli „neitseellistä“, koskemattonta, maata peitti vuosisatojen lehti- ja risukasat, jota vastoin myöhemmin vuosisatojen kaskenviljelys on syönyt maan pinnan melkein paljaaksi ruokamullasta. Tätä asiaa todistaa sekin, että 15-sataluvulla voitiin kaskesta ottaa 6—8 satoa, nykyään korkeintaan 2, harvon enemmän, mutta tavallisesti ei oteta kun yksi sato. Ja kuitenkin nykyinen metsän vähyys ei silloisia kaskenpoltta- jia estänyt vaihtelemasta viljavainioitaan. — Tämän olen tahtonut mainita, koska sekin puolestaan todistaa, miten vähän voutien rehellisyyteen tilien teossa on luottamista.

Kun siis meillä ei parempia tietoja ole, tahdon tuoda esille semmosia, kun on saatavissa, vaikka niillä ei suuria saada aikaan. Voutien tilit kruunulle tehtiin näet siten, että ensiksi laskettiin yhteen kaikki, mitä kruunulle eri parseleissa oikeastaan olisi ollut tulevaa, siitä otettiin sitten pois se, mitä ei tullut sisään syystä tai toisesta („afkortningen“) ja sen jälke- en laskettiin, mitä eri parseleista on maksettu muissa tava- roissa, kun ne oikeastaan olisivat olleet maksettavat („förbyt- ningen“), ja kaikesta tästä saatiin viimein kruunun todelliset tulot („rette opbörden“, tahi „behollen summa“). Tästä sum- masta olen ottanut ne tiedot, jotka saadaan kruunun tuloista Savonlinnan läänistä eri viljalajeissa vv. 1551, 1561 ja 1571. Täysissä lästeissä — lästi = noin 36 tynnyriä — saatiin:

	Rukiita	Ohria	Kauroja
V. 1551	11	58	17 ¹⁾
„ 1561	27	140	51 ¹⁾
„ 1571	46	160	62,

joista saamme seuraavat prosenttiluvut:

¹⁾ Tuo suuri eroavaisuus kruunun tuloissa vv. 1551 ja 1561 saa selityksensä siv. 86 mainitusta tällä vuosikymmenellä tapahtuneesta ve- ronkanto-järjestelmän muutoksesta.

	Rukiita	Ohria	Kauroja
V. 1551	13 %	68 %	19 %
„ 1561	12 „	65 „	23 „
„ 1571	17 „	59 „	24 „

Näistä numeroista tosin emme voi päättää mitään varmaa, vaan kun tiedämme, että veroja koetettiin ylimalkaan ottaa itsekustakin maakunnasta semmosissa parseleissa, joita asukkaitten oli mahdollista maksaa, ja että veron maksajat saivat vaihtaa eri parseleita sen mukaan, miten heille vaan oli edullisinta, niin mielestäni kumminkin voimme vähän tehdä arveluja näitten viimeksi saatujen prosentilukujen nojalla.

Niistä, samaten kun siv. 92 olevista varhaisempia aikoja kuvaavista, näemme, että viljalajeista *ohralla* epäilemättä tähän aikaan on ollut etusija. Mutta kumpasestakin taulusta näemme myös, että Savonlinnan lääniläiset vuosi vuodelta rupeavat maksamaan verojaan suhteellisesti yhä vähemmän ohrissa.

Se, joka tuntee Savon maanviljelyksen historiaa viime ajoilta, ja tietää, miten vähän *kauroja* siellä tämän vuosisadan alussa on viljelty, ja miten sen viljeleminen vasta aivan viimesillä vuosikymmenillä on ruvennut kasvamaan, kummastelee todellakin, kun näkee yllä olevista numeroista, että Savonlinnan läänistä on maksettu veroja kauroissakin ja että esim. v. 1571 kauroja on maksettu 24 % kaikista viljalajeista.

Rukiin viljeleminen on ollut verrattain pieni tähän aikaan. Omituinen ilmiö on se, että Tavinsalmelta ensi vuosina (1548—1551) maksetaan pääveroa verrattain paljo rukiissa. V. 1548 maksetaan näet 48 % pääverosta rukiissa, 31 % ohrissa. Varsinkin on Savilahden myöhimmin asutussa neljänneskunnassa rukiita maksettu paljo (55 %). Jo v. 1549 tämä suhde on muuttunut siinä määrässä, että koko

nimismieskunnasta maksettiin pääveroa rukiissa 25 %, ohrissa 51 %. Ja seuraavina vuosina se muuttuu yhä vaan, niin että kohta ohrilla on sama etusiansa, kun muuallakin läänissä. Tätä ei voine muuten selittää, kun että Tavinsalmella ovat vasta tulleet kylväneet ensiksi kaskiinsa rukiita ja niistä makसानeet veronsa, mutta sittemmin samoihin kaskiin kylväneet ohria ja kauruja, koska rukiit eivät menesty monta vuotta samassa kaskessa.

Kun vertaamme läänin eri osia toisiinsa v. 1571, niin näemme, että kauruja on maksettu enin (noin 50 %) Visulahdesta ja Pellosniemeltä ja vähin (15 %) Rantasalmelta ja Tavinsalmelta; rukiita sitä vastoin enin viimeksi mainituista nimismieskunnista (43 %) vähin Juvalta ja Säamingistä (25 %).

Muista viljalajeista emme näe tileissä mitään mainittavan, paitse *vehnästä*, jota kuninkaan kartanoilla viljeltiin aivan vähän.

Nauriita on ainakin kuninkaan kartanoilla viljelty hyvin vähän, välistä ei ollenkaan. Sen sijaan näytään viljellyn *herneitä* ja *papuja*. Linnan läheisyydessä on sitä paitse viljelty *kaalia* ja *sinappiakin* vähäsen.

Karjanhoidosta tulee minun nyt puhua. Tästäkään emme tiedä paljo ennen v. 1571. Siv. 92 olevista veronmaksua valaisevista prosenttiluvuista v. 1541—1551 näimme, että v. 1541 on lihassa maksettu 18 % kaikista veroparseleista, ja että tämä luku on vuosi vuodelta noussut niin että v. 1551 jo maksettiin 35 %. Kun tiedämme, että tämä oli lehmän, lampaan ja vuohen lihaa, niin voimme tästä arvata, että näiltä ajoilta alkaa karjanhoito tulla tärkeämmäksi elinkeinoksi. Sitä todistavat puolestaan myös seuraavat numerot, jotka olen saanut laskemalla papinveroa maksetun voimukaan lehmäluvun Savilahden, eli Mikkelin kirkkopitäjässä, joka suunnille oli alaltaan sama kun Visulahden ja Pellosniemen nimismieskunnat yhteensä:

	Lehmiä	Taloutta	Lehmiä taloutta kohti
V. 1543	850	1326	0,6
„ 1561	1508	1323	1,1
„ 1571	1516	932	1,6 ¹⁾

Varhaisemmilta ajoilta ei saa koko läänin koskevia lukuja, mutta papinveroluetteloiden mukaan oli jokaista verotettua taloutta kohti vv. 1561, 1566, 1571 seuraava määrä lehmiä läänin eri osissa:

	v. 1561	v. 1566	v. 1571
Visulahdessa . . .	1,4	1,4	1,4
Pellosniemellä . . .	0,9	1,8	1,9
Juvalla	1,4	1,5	1,7
Säämingissä . . .	1,5	1,3	1,3
Rantasalmella . . .	1,0	1,4	1,7
Tavinsalmella . . .	1,3	2,0	2,1
Savonlinnan läänissä	1,3	1,5	1,7

Kaikki nämä numerot siis näyttävät, että karjanhoito tämän tutkimuksemme käsittämällä ajalla on ollut vilkkaassa edistymisessä, siitä kun se Uuden ajan alussa on nähtävästi ollut aivan alulla. Tämän karjanhoidon enenevän merkityksen jälkeen v. 1541 selittää mielestäni erämaitten asuttaminen. Etelä-Savon asukkaat olivat näet tottuneet siihen asti hakemaan elatuksensa erämaista, ja kun tämä vanhastaan totuttu elinkeino 1540-luvulla yhtäkkiä riistettiin pois, niin he ensiksi pääsivät haikeat valitushuudot, mutta vähitellen on heidän täytynyt ruveta hankkimaan itselleen uusia elinkeinoja ²⁾ ja

¹⁾ Sille, joka epäilee tätä lehmäluvun vähyyttä, tahdon mainita, että Fincke v. 1556 kirjottaa kuninkaalle, että hänen läänissään on verotalollisia, joilla monellakaan ei ole omituista lehmää, vaan he pitävät 2—3 yhdessä yhden lehmän. Arv. Handl. IV, 210.

²⁾ Samaten ovat esim. meidän aikoinamme rautatiet pakottaneet entisiä rahtimiehiä maanviljelykseen, vaikka he ensin ovat valittaneet kuolevansa nälkään.

viimeksi mainitut luvut mielestäni kertovat, että karjanhoito on ollut se, joka tästä enin on hyötynyt.

Karjanhoidon tilaa läänissä v. 1571 valasevat lähemmin ne tiedot, jotka saamme n. k. hopeaveroluetteloista, ja jotka olen koonnut Liitteen IV.

Asian selvyudeksi olen seuraavaan tauluun sovitellut mainitusta liitteestä saadun keskimääräisen karjanluvun itse-kutakin taloutta kohti läänin eri nimismieskunnissa ja koko läänissä, ja vertailun vuoksi olen ottanut vastaavat luvut Sai-rion pitäjistä (Hämeessä), koko Ruotsista ynnä erittäin Ån-germanlannin läänistä, jossa asutus oli suunnille yhtä nuori, kun Savossa, ja vihdoin Savilahden neljänneskunnasta.

	Hevosia.	Lehmiä.	Nuorta kar-jaa.		Lampaita.	Vuohta.	Sikojia.
			3-4 vuot.	2-2 vuot.			
Visulahti	1,4	2,2	0,3	0,3	2,6	1,4	0,9
Pellosniemi	1,2	1,7	0,2	0,6	2,0	0,9	0,7
Juva	1,1	1,8	0,2	0,5	2,2	0,5	0,4
Sääminki	1,2	1,7	0,2	0,3	2,5	0,3	0,5
Rantasalmi	1,1	1,8	0,2	0,5	2,6	0,3	0,3
Tavinsalmi	1,2	2,2	0,2	0,6	2,7	0,3	0,4
Savonlinnan lääni	1,2	1,9	0,2	0,6	2,4	0,6	0,5
Saarion pitäjä (Hämeessä) ¹⁾ .	0,9	2,3	0,4	2,3	2,3	1,0	0,4
Ruotsi	1,2	4,8	0,9	1,7	4,8	1,7	2,3
	(2,0) ²⁾	(4,0) ²⁾					
Ångermanlannin lääni	0,9	4,8	0,1	0,6	4,7	2,1	0,7
Savilahden neljänneskunta . . .	1,3	2,5	0,4	0,3	3,4	0,4	0,5

¹⁾ Hist. Arkisto VIII, 72, Garibaldi Nyströmin tutkimus.

²⁾ Nämä toiset numerot tulevat siitä, että olen siirtänyt härkien luvun hevosten luvun kanssa yhteen, koska härkiä käytettiin Ruotsissa siihenkin aikaan hevosten asemasta.

Jos otamme ensin huomioon koko lääniä koskevat luvut, niin ensimmäinen silmään pistävä asia on se, että lehmien ja hevosten suhde toisiinsa on meidän aikamme oloihin nähden niin tavaton. Yhtä hevosta kohti pidettiin näet ainoastaan 1,7 lehmää, ja joka taloudella oli ainoastaan 1,9 lehmää. Saarion pitäjässä on tuo suhde vähän luonnollisempi ja Ruotsissa oli se jo 1500-luvulla melkein sama, kun Savossa nyky-aikaan. Mutta toiseksi hämmästyttää meitä tuo savolaisten hevosten paljous jo itsessäänkin ja vielä enemmän Ruotsin ja varsinkin Saarion pitäjään ja Ångermanlannin lääniin verrattuna. Meidän täytyy näistä numeroista tulla siihen päätökseen, että karjanhoito vielä tähän aikaan Savossa on ollut aivan alullaan, mutta että savolaisten hevoset jo tähän aikaan ovat olleet suuresta merkityksestä. Seuraavasta (siv. 105) tulemme näkemään, että Savosta jo tähän aikaan arvattavasti on myyty hevosia Venäjälle ja ehkä muuallekin. Varsinkin on hevosten luvuissa suuri erotus, jos vertaamme Ångermanlannin lääniä Visulahden nimismieskuntaan. Karjanhoidon alottelevaa tilaa Savonlinnan läänissä todistaa myöskin 1—2 vuotisten luvut, sillä sen sijaan kun Savossa kasvatettiin 0,8 nuorta, oli Ruotsissa 1,7, eli suunnille kolme kertaa enemmän ja Saarion pitäjässä 2,3, mikä tuntuu vähän luonnottomalta Ruotsiin verrattuna. Samaten oli lampaita ja varsinkin sikoja Savossa Ruotsiin verraten hyvin vähän. Nuorten nautaeläinten ja sikojen kasvattamisessa Savo voi kestää vertausta ainoastaan Ångermanlannin läänin kanssa, jossa viljelys oli suunnille samanikänen. Vuohia on Savossa verrattain kaikkein vähin. Vuohelle pitää tehdä hyviä aitoja, jos mieli suojella peltojaan. Kun Savossa kaskenpoltto oli tärkein viljaviljelys ja kaskia ei kannata panna hyvään aitaan, niin savolaiset arvattavasti tästä syystä eivät mielellään suosineet tätä muuten runsaslypsystä ja vähään tyytyvää eläintä.

Eri nimismieskuntia toisiinsa verratkaamme! Näemme heti, että Pellosniemi, Juva, Sääminki ja Rantasalmi ovat jotensakin yhdenvertasia (se vaan erotuksena, että Säämingissä ja Rantasalmella on lampaita enemmän, vuohia vähemmän), ja kaikissa karjanhoito vähempi kun Visulahdessa ja — *Tavinsalmella*, kumma kyllä. Se on tietysti kaikkien mielestä luonnollista, että Visulahdessa karjaa on enemmän kun sitä itäisemmissä kunnissa, kun tiedämme että täällä asutus on vanha. Mutta Tavinsalmella kun on melkein yhtä paljo karjaa, se se tunnustaa oudolta. Nähdäksemme, mikä osa Tavinsalmea se noin etevä oli, olen ottanut yllä olevaan tauluun vastaavat murreluvut Savilahden, läänin pohjoisimpana olevasta ja harvimmin asutusta neljänneskunnasta, ja niistä luvuista näemme suureksi hämmästyseksemme, että täällä pidetään suhteellisesti enimmäin karjaa koko läänissä. Varsinkin eroavat lehmien ja lampaitten luvut suuresti läänin keskimäärästä. Vuohien ja sikojen luvut eivät ole tavattomia, päin vastoin.

Tätä tosiasiaa — jos se todellakin on *tosi* asia — en ainkaan minä voi selittää muuten, kun että nämä numerot todistavat, että Etelä-Savossakaan ei vielä tähän aikaan oltu paljo kohottu kalastuksen ja kaskenpolton elämästä. Ja semmosta elämää varten on *Etelä-Savo ollut liiaksi asuttua*, josta syystä varallisuus oli hyvin pieni (katso siv. 111). Sitä vastoin oli Savilahden neljänneskunnassa aluetta kylliksi, Tapio ja Ahti olivat auliita ja neitseellinen metsä tarjosi kaskenpolttajalle runsaita satoja. Näitten avulla olivat asukkaat päässeet vaurastumaan ja hankkimaan itselleen karjaa, joka tähän aikaan, niin kun edellisestä olemme nähneet, alkoi saada yhä suurempaa merkitystä savolaistenkin silmissä.

Vaikka Liitteessä IV, siv. XL—XLIX olen lausunut mieliteeni hopeaveroluettelon numerojen vähäisestä arvosta, jos niitä verrataan nykyajan lukuihin, koska niitten mukaan karjan

luku on mielestäni aivan liian pieni todellisuuteen nähden, niin en ole kumminkaan voinut olla tekemättä samaa vertausta nykyaikaan, kun Hans Forssell Ruotsissa, mutta edeltäpäin tahdon sanoa, että lukia pankoon tälle vertaukselle niin paljo arvoa, kun hän tahtoo.

Ruuetessani tätä vertausta tekemään, jätin heti pois koko Pohjois-Savon, eli Tavinsalmen nimismieskunnan, sillä kun tämä oli tavattoman harvaan asuttua, niin vertaus nykyaikaan näin pieneltä alueelta olisi tullut vieläkin epäedullisemmaksi, kun se kaikessa tapauksessa tulee olemaan. Kun vastaisuudessa otetaan koko Suomi vertauksen alaiseksi, niin tietysti silloin ei voi jättää mitään eri aluetta pois, mutta näin pientä aluetta verratessani pidin luonnollisempana tehdä se. Kun sitten rupesin vertaamaan nykyaikaan Etelä-Savoa, joka melkein vastaa nyk. Mikkelin lääniä, niin minun on täytynt Mikkelin läänistä saatujen tilastollisten tietojen summasta lohkaista pois ne numerot, jotka kuuluvat Savonrannan kappeliin idässä, sekä Mäntyharjun, Heinolan, Sysmän, Hartolan, Joutsan, Luhangon ja Leivonmäen seurakuntiin lännessä, sillä nehen eivät kuuluneet Savonlinnan lääniin v. 1571.

Nykyajan vertausvuodeksi olen ottanut v. 1880.

Mainitulla alueella voi vuosien 1571 ja 1880 eläinluvut panna täysissä sataluvuissa seuraaviksi:

	V. 1571	V. 1880.
Hevosia	4,300	— 15,900.
Härkiä, lehmiä ja raavaampaa nuorta karjaa	7,500	— 58,900.
2—1 vuoden nuorta karjaa	2,000	— 19,500.
Lampaita	9,800	— 44,100.
Vuohia	2,400	— 300.
Sikoja	2,000	— 10,500.

Näitten numerojen mukaan olisi siis *hevosten* luku tällä

ajalla kasvanut 3,7 kertaa niin suureksi, joka ei tunnusta kovin uskomattomalta, koska Forssellin mukaan hevosten luku koko Ruotsissa samaan aikaan on noussut $2\frac{1}{2}$ kertaa niin suureksi, ja muutamissa osissa 4—5-kin kertaa niin suureksi.

Lehmién luku on kasvanut aivan suunnattomasti Ruotsiin verraten, nimittäin 7,8 kertaa niin suureksi, ja Ruotsissa ainoastaan 3 kertaa. Tässä taas näemme, miten karjanhoito on ollut hyvin alottavalla kannalla vielä 1571 ja siitä alkaen edistynyt tavattoman nopeasti. Nuoren karjan lukujen suhde on samoilta vuosilta kun 1: 10.

Lampaita näkyy Savossa jo 1571 olleen jokseenkin paljo, sillä niitten luku on kasvanut ainoastaan 4—5, Ruotsissa 3 kertaa niin suureksi.

Vuohi, joka 16:lla sataluvulla Ruotsissa muutamain paikoin oli tavallisempi kun lammas ja jonka luku yli koko Ruotsin oli lampaitten lukuun kun 1: 3, oli Savossa jo siihen aikaankin harvinaisempi, vaikka kumminkin paljoa tavallisempi, kun meidän aikanamme. Sen luku on näet vähentynyt vuoteen 1880 $\frac{1}{6}$:ksi osaksi siitä mitä se 1571 oli, joka Ruotsin oloihin verrattuna on aivan suunnatonta. Se on kyllä Ruotsissakin vähentynyt, mutta ainoastaan puoleksi siitä, mitä se oli 1571. Meillä vuohi näkyy nykyaikana katoavan kerassaan, sillä sitä pidetään metsälle vahingollisena. Mutta esim. Saksassa on vuohien luku viimesinäkin vuosikymmeninä jokseenkin paljo kasvanut, vaikka siellä metsää on hoidettu jo ammoisista ajoista asti hyvin huolellisesti.

Sitä vastoin on näitten tietojen mukaan *sikoja* ruvettu kasvattamaan paljon enemmän, kun 16:lla sataluvulla. Onhan kyllä Savo tunnettu sikojensa paljoudesta, vaan oudolta kumminkin tuntuu, että se on tällä aikaa noussut kymmenkertaisesti, kun se Ruotsissa on ainoastaan $\frac{1}{2}$ suurempi.

Jos edellä saadut eri eläinlajien summat muutetaan nautaeläimen arvoon ¹⁾, niin saadaan

V. 1571— 16,630

„ 1880—102,060.

Nämä numerot siis osottavat eläinluvun kasvamisen tällä ajalla 1:stä 6₁₄:ään. Ruotsissa sama kasvaminen on kun 1:2₅₈.

Seuraavassa taulussa otamme verrataksemme väkilukua eläinlukuun vuosina 1571 ja 1880 (1871). Etelä-Savossa määräämme väkiluvun tasasesti 24,000:ksi v. 1571 ja 120,000:ksi v. 1880.

	100 henkilöä kohti pidettiin									
	Summa eläimiä nautaeläinten arvossa.		Hevosia.		Lehmiä.		Lampaita.		Sikoja.	
	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)	1571	1880 (1871)
Etelä-Savossa .	69	85	18	13	31	49	41	37	9	17
Ruotsissa (1871)	154	63	21	9	64	31	76	38	39	8

Ruotsissa on kotieläinten luku niin kun äsken näimme kasvanut 2₅₈ kertaa niin suureksi. Mutta verrattuna väkiluvun kasvamiseen ei eläinluku ole voinut likimainkaan seurata sitä, sillä se on vähentynyt melkein yhtä paljo, eli on ainoastaan 2₄₄:s osa 1571 vuoden luvusta. Mutta Forssell sanoo ²⁾, että tämä ei kummastusta herätä, koska samalla lailla on käynyt useassa muussa maassa, jossa varallisuus kumminkin on ollut enenemässä. Tämmösen kehittymisen on vaikuttanut osaksi itse karjanhoidon edistyminen, osaksi se, että kansa on hankkinut itselleen muita tärkeitä elinkeinoja. Sen vuoksi

¹⁾ Katso Hans Forssell: „Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring i 16:de seklet“, siv. 173. Hän on tässä muuttamisessa pannut yhden raavaan nautaeläimen = $\frac{2}{3}$ hevosta; = 2 nuorta nautaeläintä; = 10 lammasta; = 12 vuolta; = 4 sikaa.

²⁾ Sama teos siv. 54—55.

emme tarvitse liiaksi iloita edellisestä taulusta, joka näyttää, miten eläinluku väkilukuun nähden Etelä-Savossa on kasvanut, Ruotsissa melkoisesti vähennyt. Tämä asian laita osottaa vaan sen, että Savossa eletään vieläkin niin sanoakseni „karjanhoidon aikakaudessa“, josta Ruotsi näkyy aikoja sitten kehittyneen etemmäksi.

Nuo Forssellin sanat selittävät myös sen, miten eläinluku kumminkaan asukaslukuun nähden ei ole sen enempää nousut Savossa. Päinvastoin on hevosten ja lampaitten luku vähennyt. Ainoastaan lehmät ja siat ovat meidän aikanamme tiheämmässä tavattavina Etelä-Savossa, kun v. 1571 (100 asukasta kohti).

Omituinen silmään pistävä ilmiö on se, että Etelä-Savossa v. 1571 pidettiin 100 henkilöä kohti suunnille yhtä paljon karjaa, kun Ruotsissa 300 vuotta myöhemmin. Taulusta näemme, että lehmiiä oli aivan yhtä monta (31), lampaita 41 ja 38, sikoja 9 ja 8. Mutta hevosia oli Savossa 2 kertaa enemmän, eli 18, Ruotsissa 9, josta taas näemme miten tärkeä elinkeino hevosten kasvattaminen ja myyminen mahtoi olla jo 15-sataluvun savolaisille.

Tervanpoltto näkyy tähän aikaan olleen aivan vähänen, koskahan harva maksaa tervaveronsa luonnossa, melkein kaikki rahassa eli viljassa.

Myllyteollisuus on ollut „kotiteollisuutta“ sanan ahtaimmassa merkityksessä, sillä aivan kaikki näkyvät jauhaneen elonsa käsikivellä. Kun Fincke tahtoi rakentaa tuuli- ja vesimyllyjä, niin hän pyysi rakentajia kuninkaalta Tukholmasta ¹⁾. V. 1571 mainitaan ²⁾ linnan tarpeet käytetyn 2:ssa vesimyl-

¹⁾ Arv. Handl. IV, 202 ja 210.

²⁾ V. A. N:o 6440.

lyssä, Kallislahdessa ja Naistenlahdessa, sekä 1:ssä „hevosmyllyssä“ linnan luona. Muita myllyjä löytyi kruunulla Säämingissä Putkilahden kuninkaankartanon luona vesimylly, Rantasalmella kuninkaankartanon luona vesimylly, jossa oli 4 kiviparia, Juvan kuninkaankartanolla vesimylly, Sairolan kartanolla Visulahdessa „jalkamylly“ ja Kiialan kartanon tarvetta varten Pellosniemellä vesimylly.

Vakinaisia *ammattilaisia*, eli käsityöläisiä ei tietysti tähän aikaan vielä ollut. Itsekukin teki joka käsityötä kotitarpeikseen. Mutta aina niitä kumminkin löytyi muutamia, jotka jossakin eri ammatissa kohosivat muita taitavammiksi. Heidän kumminkaan ei kannattanut lyöttäytyä yksinomaan tätä taipumustaan seuraamaan, vaan he jäivät tavallisesti toisten tavoin kaskea ja kalavesiä viljeleviksi. Ainoastaan väliajoin he harjottivat käsitöitä.

Tunnetuinpia olivat Savon *sepät*; kun kuningas tarvitsee Ruotsissa hyviä seppiä, niin hän tilaa ne Savosta ¹⁾. Muita ammattilaisia mainitaan joku suutari, timperi, „tiilimaakari“, ja ehkä joskus muukin, niinkun esim. tynnyrin tekiä.

Kaupasta Savonlinnan läänissä 15-sataluvulta ei ole paljo tietoja. Tärkeä näkyy jo vanhoista ajoista saakka olleen *hevoskauppa* Venäläisten kanssa. Jo kuningas Maunu Eerikinpoika kirjottaa siitä v. 1347 Viipurin läänin asukkaille (joihin savolaisetkin siihen aikaan kuuluivat) ja määrää, että he saavat kyllä viedä hevosia maasta, „mutta ei nuorempia, kun 8 vuotisia, eikä kalliimpia, kun 4 markan arvosia“. (!) ²⁾ Edellisestä olemme nähneet, että Savonlinnan lääniläisillä oli suhteellisesti hyvinkin paljo hevosia; arvattavasti he ovat kasvattaneet niitä Venäjälle myytäväiksi.

¹⁾ Arv. Handl. IV, 86—87.

²⁾ Arv. Handl. I, 3.

Että läänissä on ollut *viljaakin* enemmän kun siellä tarvittiin, voimme arvata siitä, että siellä on ollut huono hinta viljalla ¹⁾).

Muita tärkeitä ulosvientitavaroita ovat *kapahau'it* ja *turkikset* olleet ²⁾).

Näitä tavaroita ovat savolaiset vaihtaneet pääasiallisesti *suoloihin, sarkaan, palttinaan ja vaskeen* ²⁾ y. m.

Omituiselta näyttää nykyajan ihmisten silmissä se asia, että 15-sataluvun Savolaisilla oli niin paljo *vaskea*; hopeaveroluettelosta näemme, että melkeimpä jokaisella takseeratulla perheellä oli ainakin 5 naulaa, useammalla enemmänkin. Sitä kummallisemmalta se näyttää, kun ajattelee, että siihen aikaan ei vielä tunnettu kahvia ja kahvipannua, joka nykyajan varattomimmissakin ylimaassa taloissa on ainoa vaskikalu. Mutta tämä asia selviää, kun muistamme, että 15-sataluvun savolaiset eivät tunteneet raudan valamistaitoa, jonka vuoksi heillä ei ollut rautapatoja keittoastioina, vaan vaskikattiloita, eli „kasaria“. Viiden naulan painava kattila vetää noin 2—3 kannua ja siinä kiehuu jo tavalliselle „kattilakunnalle“ yhden aterian kalakeitto. Messinkiä ja tinaa oli ainoastaan papeilla, voudeilla, nimismiehillä ja ani harvalla varakkaalla talollisella. Messingistä tehtiin myöskin keittoastioita, tinasta muita astioita, niin kun oluttuoppia, lautasia, isoja vattia y. m. Hopeaa on takseerattu hyvin vähän.

Tärkeimmät *kauppatiet* olivat seuraavat:

1:o *Viipurista* Lapveden (9 penink.), Taipaleen (4 p.) Puumalan ja Liistensaaren kuninkaan kartanon (8 p.) kautta *Savonlinnaan*.

2:o *Viipurista* laskettiin siihen aikaan 20 peninkulmaa *Mikkeliin*, sieltä 8 *Juvalle*, sieltä 8 *Joroisiin* ³⁾). Erittäin mai-

¹⁾ Arv. Handl. II, 311.

²⁾ Arv. Handl. III, 162, 206—207; IV, 312. y. m.

³⁾ Näemme tästä, että 2 silloista peninkulmaa = 1 nykyinen.

nitaan, että Viipurista voi kulkea maisin Joroisiin asti, mutta siitä ylöspäin kulettiin vesiä myöten: Joroisista *Tavinsalmelle* 20 p., *Tavinsalmelta Oulun Taipaleelle* 17 p. (jokia, järviä ja soita, joitten yli veneet vedettiin; tällä välin sanottiin olevan v. 1556 8—10 taloa; *Taipaleen poikki* (arvattavasti Vuottolahteen) Oulunjärven rannalle 9 peninkulmaa kylätöntä matkaa, jota veneet vedettiin, *Oulunjärven* yli 7 penink., sitten 3 p. ennen kun asuttuja seutuja alkaa ja vihdoin 12 p. *Oulun satamaan*. Siis Kuopiosta Ouluun laskettiin 15-sataluvulla olevan 48 peninkulmaa.

3:o *Savonlinnasta* Hartvikin talon kautta Rantasalmella (3 p.), Partalan talon kautta Juvalla (7 p.), Kiialan talon kautta Suursavossa (10 p.), Toivolan talon kautta Pellosniemellä (7), ja Hollolan kautta *Hämeenlinnaan*, sekä sieltä *Turkuun*, ja toinen *Helsinkiin* ¹⁾. Tämä tie Savonlinnasta Toivolaan on asemalleen sama vielä tänäkin päivänä.

Hallituksen tahto oli, niin kun tunnemme, että maakauppaa ei saisi käydä, vaan tulisi kaiken välityksen maalaisten ja kaupunkien porvarien välillä tapahtua kaupungeissa. Tämän mukaan olisi siis Viipurissa suurimmaksi osaksi savolaisien kaupan pitänyt tapahtua. Ja se olikin Kustaa Vaasan tahto ²⁾. Mutta kun viipurilaiset tämän johdosta rupesivat pitämään aivan suunnattomia hintoja tavaroillaan, niin savolaiset lähtivät Turkuun ja Helsinkiin kyselemään suolatynnyrin y. m. hintoja. Sakkoluetteloista sitä paitse näemme, että Savonlinnan lääniläisiä sakotettiin alituisesti siitä, että he kävivät kauppoja hieromassa *Oulun satamassa*, eli Kainuussa. Mutta hyvin paljo näyttään tehneen maakauppaa kotosallakin, jonne tuli sekä Viipurin porvareita, että venäläisiä (arvattavasti Venäjän karjalaisia) tavaroineen, käyden kylästä kylään, ottaen hamppu-

¹⁾ V. A. Allmänna Handlingar sekä Arv. Handl. IV, 311.

²⁾ Arv. Handl. III, 206—207.

leiviskästä 40 oravannahkaa, 2 äyriä sarkakyyvärältä, j. n. e.¹⁾ Hallitus tahtoi pakottaa tätä kauppaa tapahtumaan Venäjän rajalla²⁾, mutta epäellä voi, tokkohan siitä on ollut apua. Maakaupan keskustana näkyy olleen Savonlinna, missä itse kuninkaan voutikin tileistä päättäen on vaihtanut itselleen mitä on tarvinnut, ja hänen esimerkkiään seuraten muu linnanväki sekä läänin kalastajat, jotka linnan sivu palasivat kesän saaliin kanssa takamailtaan.

Etevimmät maakauppiaat Savonlinnan läänissä ovat voutit, nimismiehet, neljännesmiehet ja papitkin olleet. V. 1525 ja 1539 kieltää Kustaa Vaasa kaikkia Viipurin läänissä, Savossa tahi muualla asuvia pappeja, vouteja ja nimismiehiä y. m. käymästä kauppaa venäläisten ja muitten kanssa³⁾. Ja että tämä kiello ei auttanut, vaan samaa kauppaa jatkettiin, todistaa se saman kiellon uudistaminen, joka tapahtui v. 1557⁴⁾. Tätä kielloa seurasi se käsky, että sen joka tahtoi jatkaa kaupankäyntiä tuli muuttaa kaupunkiin asumaan.

Että *oluen kauppaa* on harjoitettu kirkkojen ympärillä sekä muissa kokouspaikoissa, näemme kiellosta v. 1541⁵⁾.

Seuraavassa tahdon mainita muutamien *tavarain hintoja* kauppaolojen selvikkeeksi, mutta jo edeltä tahdon huomauttaa, että tämä luettelo ei ole suinkaan täydellinen, eikä arvatenkaan varma, sillä useat hinnoista ovat kruunun määräämiä, joitten mukaan läänin asukkaat saivat vaihtaa veroparaseleitaan, ja ne pysyvät aivan samoina vv. 1541—1571. Nämä tileistä saatavat hinnat vaatisivat tulla erityisen laajemman vertailevan tutkimuksen alaisiksi.

¹⁾ Arv. Handl. III, 162 ja IV, 348.

²⁾ Arv. Handl. IV, 312.

³⁾ Gustaf I:s registratur I, 50 ja Arv. Handl. VI, 169.

⁴⁾ Arv. Handl. IV, 342.

⁵⁾ Arv. Handl. VI, 207.

	Markkaa.	Äyriä.
1 panni ohria = rukiita	3—4	—
1 „ kaurjoja	1 1/2	—
1 parmas heiniä	—	4—5
1 kupu olkia	—	1/4
1 lehmä	12	—
1 lammas	1 1/2	—
1 sianpaisti	—	2
1 kana	—	1
1 L \mathcal{E} lihaa	2	—
1 „ talia	2	—
1 „ voita	2 1/4	—
1 „ suoloja	3	—
1 tri olutta	2—3 1/2	—
1 L \mathcal{E} tuoretta kalaa	—	2—4
1 „ kapahaukia	1	—
1 nelikko suolattuja silakoita	1 1/4	—
1 tri suolattua turskaa	4	—
1 L \mathcal{E} humaloita	—	6 1/2
1 „ niiniä	—	2
1 „ hamppuja	2 1/4	—
1 kyyn. Venäjän palttinaa	—	1—2
1 „ „ sarkaa	—	2
1 riisi paperia	3	—
1 pari kenkiä	—	2—4
1 hevosen nahka	1	—
1 lampaan „	—	3—4
1 lehmän „	1 1/2	—
1 ketun „	2/3—1 2/3	—
1 karhun talja	3—4	—
1 L \mathcal{E} höyheniä	1	—

	Markkaa.	Äyriä.
1 L \ddot{a} rautaa	—	4
1 „ tervaa	—	1 1/4
1 t:nri „	2	—
1 „ kalkkia	1	—
1 syli polttopuita	—	1—3
1 tukki	—	2—4
1 lauta	—	2
25 kisko tuolta	—	1
1 päivätyö	—	2—4

Kun jaamme hopeaveroluetteloista saadut eri nimismieskuntien irtanaisen omaisuuden arvosummat vastaavilla takseerattujen talouksien summilla, niin saamme itsekunkin talouden keskimääräisen omaisuuden arvoa näyttämään seuraavat luvut:

Visulahti	48	Savonlinnan lääni	42
Pellosniemi	39	Savilahden n. k.	56
Juva	40	Saarion pitäjä	48
Sääminki	42	Rautalammin pitäjä	62 ¹⁾
Rantasalmi	40	Ångermanlannin lääni	129
Tavinsalmi	48		

Näistä numeroista voimme aavistaa, miten vähävarainen Savonlinnan lääni on ollut 15-sata luvulla. Keskimääräinen varallisuus koko läänissä oli ainoastaan 42, jota vastaava luku Saarion pitäjässä oli 48, Rautalammin hiljakkoin asutetussa pitäjässä 62 ja Ångermanlannin läänissä 129. Osaksi vaikuttaa tähän suureen erotukseen se, että Rautalammissa ja Ångermanlannin läänissä ei ole takseerattu muita, kun verotalollisia. Mutta sittenkin on erotus kovin suuri, ja emme voi muuta nähdä, kun että siihen on paljo vaikuttanut se, että

¹⁾ Ylioppilas K. J. Jalkasen laskujen mukaan.

Savonlinnan läänin luetteloissa näemme niin vähän rahaa, hopeaa ja muita metalleja, joitten yhteinen rahanarvo Ångermanlannin läänissä on ainakin 65 markkaa taloutta kohti, mutta Savonlinnan läänissä ainoastaan vähän päälle 7 markan. Eri osia Savonlinnan läänissä kun vertaamme toisiinsa, niin huomaamme, että näitten numeroitten mukaan varallisuus on ollut pienin Pellosniemellä ja suurin Visulahdessa ja Tavinsalmella. Tässä siis sama ilmiö kun siv. 100. Varakkain on Savilahden neljänneskunta ollut, jossa keskimääräinen varallisuus (56 markkaa) niin suuresti eroaa koko läänin keskimääräisestä varallisuudesta (42).

Tätä samaa opettaa meille alla oleva taulu, johon olen vertauksen vuoksi asettanut neljään eri kolumniin omaisuuden arvon mukaan takseerattujen talouksien prosenttiluvut eri nimismieskunnissa sekä yhteensä koko läänissä ynnä viimeksi Savilahden neljänneskunnassa. Ensimmäisessä kolumnissa näemme prosenttiluvun niistä, joitten omaisuus on takseerattu vähemmäksi kun 25 silloista markkaa, toisessa niistä, joilla oli omaisuutta 25—49 markan arvosta, kolmannessa niistä, joilla oli 50—99 markan arvosta, ja viimeisessä niistä, joilla oli 100—300 markan eli suuremmasta arvosta:

	alle 25 mk.	25—49 mk.	50—99 mk.	100—300 mk.
Visulahti	27,1	38,6	27,5	6,0
Pellosniemi	44,8	33,5	18,0	4,1
Juva	40,1	37,9	16,4	5,6
Sääminki	36,7	38,5	18,9	5,9
Rantasalmi	37,1	40,7	18,5	3,7
Tavinsalmi	32,6	37,5	21,0	8,9
Savonlinnan lääni . .	36,4	38,6	19,4	5,6
Savilahden nelj. k. . .	24,8	36,4	25,2	13,6

Taulu ei tarvitse paljo tekstiä, se puhuu selvää kieltä itse puolestaan. Se puhuu samaa, kun edelliset taulutkin, vaikka ehkä vieläkin selvemmin. Näemme, että Pellosniemellä on enin vähävaraista väkeä, Savilahden neljänneskunnassa vähin. Ja hämmästyseksemme näemme tästä sen, että varakkaita on enin Savilahdessa. Kun lähemmin tutkin tämän seudun eri osia, niin näin, että *Maaningan tienoot ovat olleet kaikkein varakkaimpia koko Savonlinnan läänissä tähän aikaan.*

Aivan pienen pieni on se prosenttiluku (5,6) joka osottaa varakkaimpien suhteen muihin koko läänissä. Tähän kolumniin kuuluivat tietysti kirkkoherrat ja voudit ja nimismiehet. Muut näyttävät olleen kymmenes- ja neljännesmiehiä. Nämä urakkamiehet ne ovat koettaneet rikastua miten vaan ovat voineet ja siten aikojen kuluessa kohonneet varallisuudessa muita ylemmäksi.

Tässä tahdon luetella muutamia rikkaimpia Savossa. Varaikkain kaikista oli, niin kun jo voi arvatakin, Mikkelin eli Savilahden kirkkoherra, jolla oli 1200 markkaa rahaa, 100 luotia hopeaa, 4 1/2 L \mathcal{R} vaskea, 3 1/2 L \mathcal{R} tinaa, 1/2 L \mathcal{R} messinkiä, 9 hevosta, 5 härkää, 21 lehmää, 28 nuorta, 30 lammasta, 8 vuolta ja 8 sikaa; tämä omaisuus oli takseerattu 2230 markasta, eli suunnille yhtä paljosta, kun tavallinen kymmeneskunta, jossa oli 30 talokasta.

Visulahden Leinolan kymmeneskunnassa oli Juho Lehkaisella 17 \mathcal{R} vaskea, 14 \mathcal{R} tinaa, 7 hevosta, 8 lehmää 8 nuorta, 10 lammasta, 9 vuolta, 7 sikaa, yhteensä 330 markan arvosta.

Pellosniemen nimismieskunnan Yöveden kymmeneskunnassa oli Pekka Heikkisellä 100 markkaa rahaa, 4 L \mathcal{R} vaskea, 8 \mathcal{R} tinaa, 2 hevosta, 8 lehmää, 5 nuorta, 16 lammasta, 10 vuolta, 4 sikaa, kaikkiaan 290 markan arvosta.

Säämingissä oli Joutsenmäen kymmeneskunnassa Pekka Hakkaraisella rahaa 20 markkaa, hopeaa 40 luotia, vaskea 2¹/₂ L \mathring{a} , hevosia 4, lehmiä 10, nuoria 5, lampaita 20, sikoja 3, yhteensä 208 markan arvosta. Saman pitäjän kirkkoherran omaisuus oli takseerattu 247 markasta ja vouti 291 markasta.

Juvan pitäjän Koikkalan kymmeneskunnassa oli Juho Leskisellä 10 luotia hopeaa, 6 L \mathring{a} vaskea, 10 \mathring{a} tinaa, 7 hevosta, 10 lehmää, 10 nuorta, 12 lammasta, 5 vuohta, 6 sikaa, eli yhteen 308 markan arvosta. Saman pitäjän kirkkoherran omaisuus oli takseerattu 289 markasta.

Rantasalmella näkyy Parkumäki jo tähän aikaan olleen vankkaa kylää. Siellä löytyi monta varakasta, ja yhdellä heistä, Antti Hartikaisella, oli 40 luotia hopeaa, 2 L \mathring{a} vaskea, 4 hevosta, 9 lehmää, 7 nuorta, 10 lammasta, 7 vuohta ja 3 sikaa, yhteensä 383 markan arvosta. Eräällä toisella samassa kymmeneskunnassa oli 264 markkaan takseerattu omaisuus ja Matti Hyppösellä Putkisalmella oli omaisuus takseerattu 308 markkaan. Voudin omaisuus oli takseerattu 341 markaksi.

Tavinsalmen pitäjän Pielaveden kymmeneskunnassa oli Antti Niskasella 15 luotia hopeaa, 3 L \mathring{a} vaskea, 3 hevosta, 7 lehmää, 5 nuorta, 8 lammasta, 3 vuohta ja 4 sikaa, takseerattuna 256 markaksi. Maaningalla oli Juho Tuovisella 10 luotia hopeata, 4 L \mathring{a} vaskea, 3 hevosta, 6 lehmää, 4 nuorta, 10 lammasta, 3 vuohta, 1 sika, yhteensä takseerattu 205:ksi markaksi. Kirkkoherran omaisuus oli 478 markan arvosta.

Lisäys:

Sivulla 61 puhutaan Juhana Knuutinp. Kurjesta. Siihen olisi lisättävää, että hän vv. 1567—1569 oli Savon kihlakunnan tuomarina.

Lyhennyksiä:

V. A. = Suomen vanhempi valtionarkisto.

Arv. Handl. = A. I. Arvidsson: Handlingar till upplysning af Finlands häfder.

Liite I.

1

Savonlinnan läänissä v. 1571 verotettujen asukkaitten
suomalaiset sukunimet.

Tässä liitteessä aakkosellisessa järjestyksessä olevat sukunimet olen kerännyt v. 1571 tehdyistä hopeaveroluetteloista ja niihin liisännyt vielä ne sukunimet, jotka eivät löydy niissä, vaan muissa saman vuoden tilikirjoissa. Tässä ovat siis kaikki ne sukunimet, joita käsillä olevien lähteitten mukaan on käytetty Savonlinnan läänissä mainittuna vuonna. Luettelon olen tehnyt asutustutkimuksiani varten ja sen tähden on tietysti ollut tärkeätä saada yhdistetyiksi kaikki samaa nimeä tarkoittavat eri variatioonit. Mutta niitä varten, jotka tahtovat tutkia nimiä kielellisessä suhteessa, olen jokaisen nykyaikaseen muotoon muuttamani nimen jälkeen sulkkumerkkien sisään pannut kaikki ne eri muodot, joissa olen nimiä tavannut ruotsalaisen, meidän aikamme foneettisiin tutkimuksiin aivan vähän perehtyneen, kirjurin merkitseminä. Niille, jotka ehkä epäilevät tätä minun ryhmittelyäni ja muuttamistani mielivaltaiseksi, tahdon sanoa, että kaikissa epäeltävissä tapauksissa olen verrannut samaa nimeä ensin eri verokirjoihin samalta vuodelta (joissa se useinkin on eri lailla kirjetettu), ja sitä paitse vielä tarpeen mukaan aikaisempiin ja myöhempisiin verokirjoihin ja vihdoin nykyajan kartalla sekä nykyajan maakirjoissa oleviin nimiin. (Tämmösen vertailun kautta sain esim. sen muuten vaikeasti selitettävän tiedon, että Nerffuinen = Närhinen); merkillistä näet on, että useammalla talolla vielä tänä päivänä asuu sama suku, kun 15-sataluvulla.

Tässä nimien muuttamisessa nykyaikaseen mnotoonsa on minulla vielä ollut Gottlundin suuri sukunimikokoelma, jossa hän on erikseen merkinnyt ne nimet ja nimien muodot, jotka hän on tavannut Juvalla; tämä kokoelma on Historiallisen Seuran hallussa.

Semmosia muutoksia en ole erikseen merkinnyt, kun esim. verokirjoissa on kirjoitettu Arpiain, mutta minä olen kirjottanut Arpiainen, ja samaten olen kirjottanut esim. Karvonen, pro Karvoimen, Hukkanen pro Hukkainen, muita pieniä muutoksia mainitsematta.

Mutta lukia näkee pian, että usea nimi on tullut luetteloon semmosena, kun se ilmestyy verokirjoissa, syystä että en ole arvaamalla ruvennut muuttelamaan sitä.

Numerot ilmasevat montako verotettua on löytynyt itseskullakin nimellä läänin eri nimismieskunnissa, Visulahdessa, Pellosniemellä, Juvalla, Säamingissä, Rantasalmella ja Tavisalmella.

	Visalahti.	Pellosniemi.	Juva.	Sämingi.	Rantasalmi.	Tavisalmi.		Visalahti.	Pellosniemi.	Juva.	Sämingi.	Rantasalmi.	Tavisalmi.
Ahikainen (Affuikinen)	5						Anheinen, Aniames, Aniainen) .						
Ahmanen (Achman)				1			Antikainen (Antichan)					2	
Ahonen (Ahon, Ahoinen)			2		4		Anttoinen (Anthoinen)	3	4				
Ainollinen (Aijnolin, Aijnelin)	6						Antroinen		1				
Ainovainen (Aijnovais)					1		Arminen						1
Airaksinen (Aijraxin)					1		Arpiainen	4					
Airikainen (Ayrikain)					2		Asiainen						1
Akkanen (Ackan)				1			Asikainen	5				17	
Alion(en)			1				Assilainen	1					
Aniainen	1	9					Auvinen (Auffuin, Affuoinen)	1		6	7		
(Aninen, Anniames,							Erkkinen (Erichen, Erickson)	1	1	1	1		
							Eronen (-oinen)				1	2	

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Eskelinen (Eskelin, Eskelson)	—	—	1	—	—	2	Harjulainen (Har- iulan)	—	—	—	2	—	—
Haapalainen	—	—	—	—	1	—	Hassonen (Hadzoi- nen, Hatzon, Has- soinen, Hassinen)	—	2	3	—	—	1
Haarapäävinen (Ha- rapaijuin)	—	2	—	—	—	—	Hasunen	—	—	—	2	—	—
Haatanainen (Haat- tan, Hatainen) . .	—	—	—	2	—	4	Haukkanen (Hau- kainen)	—	—	—	—	—	5
Haikkonen (Haic- kon)	—	—	1	—	—	1	Haverinen (Haffue- rin)	—	—	—	—	1	2
Hakkarainen	—	1	—	1	7	3	Heilonen (Heijlai- nen)	3	2	—	—	—	—
Hakulin(en)	4	2	—	9	6	1	Helpanainen	—	1	—	—	—	—
Hallinen (Hali- nen)	4	—	—	—	—	—	Heikkinen (Heij- keinen, Heckin, Heickin, Heijeki- nen)	16	6	5	6	—	—
Hallikainen (Halic- kan)	—	—	2	—	—	—	Heikurinen (Heic- kurin)	—	—	1	4	—	2
Halonen (Haloinen, Haloinen)	—	1	6	2	3	6	Heinonen (Heine, Heijnon, Heijnoi- nen)	7	1	5	17	1	—
Haluinen	3	—	—	—	—	—	Heiskanen (Heis- kan, Heyskinen).	2	—	2	—	—	2
Halffuardin	—	—	—	1	—	—	Henkinen	—	3	—	—	—	—
Halsinen	—	—	—	—	—	1	Herranen	—	1	—	—	—	—
Halttonen	—	—	—	—	4	—	Herttuan	—	—	1	1	—	—
Hamunen	—	—	—	3	—	—	Hietanen	—	1	—	—	—	1
Hampainen	—	1	—	—	—	—	Hiironen	8	4	—	—	1	—
Haniainen	1	—	—	—	—	—	Hiliakainen (Hilia- chan)	—	—	—	2	—	—
Hannunen (Han- nun, Hannunpoi- ca, Hansson) . . .	1	—	—	—	1	3	Hiltunen (Hiltton, Hilduinen)	—	—	—	—	4	2
Hannuksinen	—	—	—	—	1	—	Himainen	—	17	—	—	—	—
Hapiainen (Hapian)	—	3	—	1	—	—							
Happonen	—	—	—	—	1	—							
Harmainen (Har- mann)	—	4	—	2	—	1							
Hartikainen (Hard- wick)	—	2	—	—	3	—							

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Himatoinen	6						fuoinen, Hijffuöi-						
Himtzikainen	1						nen)	2	12	3	3	3	
Hintzan				3			Hyvärinen (Hyff-			3	3	1	4
Hirvonen (Hirffuon,							verinen)						
Hirffoin)		1	28	2	2		Hyryläinen (Hyre-						
Holopainen				2	3	1	lain, Hyrylinen,						
Holsth				1			Hijrijleinen) . .	7					
Hongastonmies		2					Häikiäinen (Heiki-						
Hokkanen	7						einen)					1	
Hotakkanen			1				Häkkinen						1
Hujonen	1						Hämäläinen (Hae-						
Huitti		1					melen, Hemeli-						
Hukkanen				2	1		nen, Hemeleinen,						
Hulkkonen (Hul-							Hämeleinen) . .	15	1	4		1	3
choinen)				1	1		Hänninen (Heninen,						
Huopanen (Hoopai-							Hennin)	4	5				
nen, Hopainen) . .		5					Härkönen (Here-						
Huotari (Hottar) . .	4						koinen, Haereken,						
Huovinen (Hoffvi-							Haerekön, Harc-						
nen)					2		köinen)	1	21				2
Huppurinen						1	Häyrinen (Heyri-						
Hurskainen			10				nen, Haeurin,						
Huttinen		2	1	1			Häyffrinen) . . .	18	2	3			1
Huttuinen		4			1	3	Ihalainen (Ihalan,						
Hussanen		2					Ihalinen, Jhalai-						
Hynninen			1				nen)	8	3	4			
Hyppöinen						3	Ihalempinen (-mbi-						
Hyttinen (Hyttiei-							nen)					4	7
nen, Hyttyin, Hyt-							Ihanuxin					1	
tin)	14	7	2			3	Iikkanen (Ickan) .		3				
Hyväneuvoinen							Iiläinen (Ijll, Ijlli-						
(Hyffveneuvoinen)	3						nen, Ijlleinen, Ila-						
Hyvönen (Hyffuon,							nen, Ijlöinen,						
Hyffueinen, Hijf-							Ylöinen)	8	1			1	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Ikonen (Jekoinen, Ikoinen)	16	4	—	—	3	2	Jussinen	—	1	—	—	—	—
Ikäheimonen (Ikeheimon, Ikeheimoinen)	—	—	—	—	8	1	Jurva (Jurffuan, Iurffuan)	—	—	—	7	—	1
Immonen (Jmmoin, Jmmon, Immoinen)	—	—	2	2	4	2	Jurvonen (Jurffuoinen)	1	1	—	—	—	—
Inalainen	3	—	—	—	—	—	Juutinen (Jwтин)	—	—	2	—	1	—
Inkinen (Ingin, Incihin, Inhinen Ingingen)	—	6	6	4	1	—	Juvonen (Jwffuon, Juffuoinen)	—	—	—	4	2	2
Inkonen (Ingoinen)	—	1	—	—	—	—	Jyrkkinen	—	—	—	9	—	—
Inkorinen	—	2	—	—	—	—	Jäppinen (Jeppin)	—	—	3	—	—	—
Innanen (Innain)	—	1	—	—	—	—	Järveläinen (Jerffuelen, Järffwelein)	1	—	1	—	4	1
Innonpoika	—	1	—	—	—	—	Jääskeläinen (Jeskeleinen, Jeskeläinen, Jäskeleinen)	2	2	—	1	2	3
Issakainen	—	—	—	—	5	—	Kaartinen (Kardin, Kartinen, Kaardininen)	—	—	—	13	2	2
Issonen	—	2	—	—	—	—	Kahilainen	—	—	—	—	—	—
Itkonen	—	—	—	—	—	1	Kaikkonen (Kaijkon, Kaikoinen)	1	4	—	1	—	2
Jaatinen (Jatinen, Jaatin)	—	—	—	16	11	—	Kaipiainen (Kaij pahoinen, Caipainen, Caijpon, Kaij pahan)	8	9	10	6	—	—
Jackim	—	—	—	2	—	—	Kaissanen	—	—	—	—	—	—
Janhonen (Janan, Janhon)	—	—	5	—	—	—	Kakkinen	—	—	2	—	3	6
Janoton	—	—	—	15	—	—	Kallinen	—	—	3	2	—	1
Jokelainen	—	—	—	—	1	—	Kalke (Calcke)	—	—	1	—	—	—
Josunen	—	—	3	—	—	—	Kalttunen	—	—	—	2	—	—
Jottonen (Jottainen, Jottoinen)	—	2	—	—	—	—	Kamalainen (Kamalan)	—	—	1	1	—	—
Jukarainen	—	3	—	—	—	—	Kammonen	—	—	—	—	6	—
Julkkunen (Julchuin)	—	—	—	—	—	1							
Jumppanen	—	—	—	1	—	—							
Jussaroinen	1	—	—	—	—	—							

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kankkonen (Kanc-							Keistinen			2			
kon)			3	1	3		Keiffverin (?) . . .			1			
Kansikoinen . . .						1	Kekkonen (Kecké-						
Kantanen (Kandai-							len, Keckinen,						
nen)						3	Keckon, Keckoi-						
Kapaiachon (?) . .				3			nen)	14	10	9	3	4	
Karakainen						2	Kelkkonen (Celc-						
Karhu (Björnin,							koinen, Kelckan)		2		5		
Karhun)	1	10		5	5		Kemi			1			
Karjalainen (Karia-							Kempainen (Kem-						
lan)	12	1	2	10		1	bas, Kenpahainen,						
Karppinen (Karpai-							Kemppin)	3		3	3		
nen, Karppin, Kar-							Keronen (Keron,						
poinen, Karpinen)	4			6	1	4	Kerroinen)	3	4		1		
Karskas						1	Kesonen					1	1
Karstonen		2					Kettunen (Kettun,						
Karttunen						1	Kettuinen)			6		4	2
Karvanen				1			Kieleväinen (Ke-						
Karvinen (Karrui-							lev...)						1
nen)		2		6		2	Kiihkelinen (Kichk-)						1
Karvonen						1	Kiiskinen (Kijskij,						
Kasanen						1	Kiskinen, Kiiski-						
Kasinen					1		linen)			10	2	4	1
Kasurinen						2	Kiljunen (Kiliun,						
Katsoinen					1		Kilion, Kijloinen)		1		9		1
Kaukapäinen		2				2	Kilkkänen (Kilc-						
Kaukonen		2			4		kan, Kijlekin,						
Kauppinen (Caup-							Kilchainen)		2	3			1
pin, Cauppi, Cau-							Kilpeläinen (Kilpi-						
pinen)	12	2	9	7	1	3	einen, Kilpon, Kil-						
Keinänen (Käinei-							peleinen)			1		4	1
nen)	1						Kinnunen (Kinnoi-						
Keissanen (Keijsa-							nen)					9	11
nen)	2						Kiprinen		3				

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kirmanen	2	—	—	—	—	—	Kuittunen	—	4	—	—	—	—
Kistonen	—	—	—	1	—	—	Kuivalainen (Quif- fualain)	2	2	1	—	1	1
Kitunen (Kittun, Kituinen)	1	4	1	4	—	—	Kukkonen (Kuckon, Kuckoinen, Kuc- kainen)	2	3	8	—	6	2
Knuuttinen	—	1	—	—	—	—	Kunniainen	—	—	—	—	—	1
Koikkalainen	1	—	—	1	—	—	Kunnonen	1	—	—	—	—	—
Koirmess	—	1	—	—	—	—	Kuohonen (Koohon)	—	—	1	1	—	—
Koistinen	—	—	—	—	—	3	Kuokkanen (Koo- kan)	—	—	2	4	—	—
Kokkonen (Kocka, Kockan, Kockon, Kockoinen)	4	—	—	5	1	—	Kuoponen (Koopoi- nen)	1	—	—	—	—	—
Kolehmainen (Co- leman, Kolimai- nen, Kolemäinen)	—	—	9	—	7	9	Kuosmanen (Cos- man, Kosmain, Käässmainen) . . .	10	—	16	—	3	1
Koljonen (Kolion, Kollioinen)	—	4	1	—	—	3	Kupiainen (Cwpiän)	—	—	—	7	—	—
Kompinen (Combi- nen)	—	—	—	—	—	1	Kupparinen (Kup- parij, Kupparin)	—	1	2	—	—	—
Kononen	—	—	—	—	—	2	Kurikkainen (Kw- rickan, Kurikai- nen, Kurickari- nen)	2	1	1	—	—	—
Kontiainen	—	1	—	7	3	1	Kurkinen (Kurki, Kurkin, Kurcki- nen)	1	—	—	7	3	—
Koponen (Koppoin, Kopoinen)	—	1	—	—	12	5	Kurunen (Kurui- nen, Kuroinen) . . .	1	1	—	—	7	2
Korhonen	6	6	—	—	6	2	Kurvinen (Kurffui- nen, Kurffuoinen)	—	6	—	—	—	3
Koskimies	1	—	—	—	—	—	Kuvainen	2	—	—	—	—	—
Kosonen (Kosonn, Kosoinen)	—	—	—	13	2	2	Kuvaja (Kuffuaia)	—	—	—	—	—	1
Kotilainen (Kotti- lain, Kotilainen)	3	5	—	—	4	—	Kyllönen (Kylioi- nen, Kyllioinen,	—	—	—	—	—	—
Kovalainen	1	—	—	—	—	—							
Koviakainen (Käf- fwkainen)	1	4	—	—	—	—							
Kovonen	2	—	—	—	—	—							
Kuikkanen (Cwic- kan)	—	—	—	4	—	—							

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Kylliöinen, Kyllöinen)	—	8	4	—	6	1	Lanikainen (Laninen)	4	—	—	—	—	—
Kähkönen	—	—	1	1	—	2	Lantiainen	2	2	—	—	—	—
Kämäräinen (Kaemeren, Kemereinen, Kämereinen)	—	—	1	—	3	1	Lappalainen (Lappinpoika, Laplein, Lapleinen, Lappalan, Lappalainen)	1	7	2	1	4	11
Kärkkäinen (Kaerken, Kaerckehin, Kerckainen, Kerckeinen)	—	—	3	—	3	1	Lappveteläinen (Lapvetelin, Lappvettelin)	—	5	5	—	—	—
Kärvinen (Kerffuin, Kerffuinen)	—	—	3	3	6	—	Laskonen	—	7	—	—	—	—
Kärsälaitinen	—	—	—	—	—	1	Lassinen	3	5	—	—	—	—
Käteväinen (Ketevoiven, Ketteveinen, Keteven)	—	4	2	15	—	—	Laatikkainen (Lattikainen, Lattikainen)	3	—	—	—	—	—
Kääriäinen (Kerrinen, Kerrimes)	5	5	—	—	—	—	Lattuinen	—	—	—	—	—	1
Könönen	—	—	—	—	2	—	Laukkanen (Lauchinen, Lauckejinen, Lauhahinen, Lauckan)	7	2	1	8	5	—
Laakkonen (Laakkon)	—	—	5	1	—	3	Laukarinen	—	1	—	—	—	—
Laamanen (Laman, Lamanen)	—	—	2	13	—	1	Laulaja (Lauloija)	1	—	—	—	—	—
Lahinen	5	1	—	—	—	—	Launinen	—	—	3	—	—	—
Laihiainen	—	3	—	—	—	—	Laurikainen	4	6	—	—	—	—
Laine	—	1	—	—	—	—	Lauritzainen	—	—	—	—	1	—
Laininen	1	—	—	—	—	—	Lautiainen (Lauttian, Lauttiainen)	2	—	1	—	—	—
Laitinen (Lajttiainen, Lajttieinen, Lajttinen)	6	7	1	—	2	4	Lehikoinen	3	—	2	—	—	—
Lambahan (?)	—	—	2	—	—	—	Leinonen (Leijninen, Leijnonen)	12	14	11	1	—	—
Lampinen	3	—	—	—	—	—	Lemmittyinen (Lemmijtyinen, Lem-	—	—	—	—	—	—
Langinen	—	—	—	—	2	—		—	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
mijttin, Lemnetijinen)	1	5	—	2	1	—	Liuttinen (Liwtin)	—	—	2	—	—	—
Lempivalkonen (Lembivalchon) .	—	—	—	2	—	—	Lukkarinen (Lwckarin)	2	—	1	—	2	2
Lentonen (Lendon)	—	—	—	1	—	—	Luostarinen (Lostararin, Lostarinen)	—	—	—	9	7	1
Leppänen (Leppeinen)	1	—	—	—	—	5	Luttinen	—	—	—	—	3	1
Leskinen (Leskinn, Leskinen).	2	2	3	11	9	4	Luukkonen (Luukkon, Lwckon).	—	—	1	12	—	—
Lestonen	—	—	—	—	1	—	Lyytikäinen (Lydecken, Lydeckeinen, Lydikeinen, Lijdickeinen, Lijtickeinen)	—	10	—	—	—	2
Levonen (Leffuen, Leffuon, Leffuoinen, Leuoinen) .	1	—	2	1	—	2	Lötjönen (Lödien)	—	—	—	5	—	—
Liikanen (Likainen, Lijekan, Lijkainen, Lickoinen, Lickainen, Liickainen)	1	4	5	2	—	2	Mahanen	—	—	—	—	—	1
Liimatainen (Limatan, Lijmatainen)	—	2	—	4	—	—	Makkonen (Mackon, Mackoinen)	—	2	—	7	—	1
Liinaharja (Linaharja)	—	—	1	—	—	—	Malinen	—	—	—	—	6	—
Likavainen (Lichaua)	1	—	—	—	—	—	Malliasmies	—	1	—	—	—	—
Likomainen	1	—	—	—	—	—	Mammonen	—	—	2	—	—	—
Lintunen (Lindoinen, Lindun)	—	—	3	—	—	1	Manninen (Manninen, Mannoinen, Manninen)	11	4	2	—	—	—
Lipponen (Lippoinen, Lippon)	—	—	1	3	1	3	Mannikainen (Mannichan)	—	—	1	2	—	—
Liukkonen (Liukkoinen, Liwkainen)	7	1	—	—	—	—	Maranen (Maran, Marinen, Marainen)	1	—	3	1	2	—
Littiäinen (Lijttiäinen)	—	1	—	—	—	—	Martikainen (Martica, Martan, Martichan, Martikainen)	—	8	6	—	—	1
							Marttinén (Marttin,						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Martinen, Mart- thinen)	4	10	8	2	1	1	kainen, Micko- nen)	2	—	2	13	3	—
Massinen	—	—	—	2	—	—	Mikkolainen (Mic- kulan)	—	—	—	6	—	1
Matikainen	—	—	—	—	2	—	Minkinen	—	8	—	—	—	—
Matiskainen	4	—	—	—	—	—	Moilanen (Moijli- nen, Moilainen) .	4	—	—	—	5	1
Mattinen (Matzon, Matthoinen, Ma- tin, Mattin, Mat- tinen, Matinen)	5	2	2	3	2	—	Mononen (Monon, Månsson)	—	—	1	6	—	—
Mattilainen (Mat- tilan, Matilan, Mattulainen, Mat- tilainen)	3	—	8	—	—	—	Montainen	3	—	—	—	—	—
Meckolchoinen (?) .	—	4	—	—	—	—	Montonen (Monda- oinen, Mondoinen)	—	1	3	4	—	3
Melanen	1	—	—	—	—	—	Muhonen	—	—	—	3	—	—
Mendoinen	—	1	—	—	—	—	Muinen (Muinai- nen)	3	—	—	—	2	—
Meriläinen (Meer- lainen)	—	—	—	—	—	1	Mulkkänen (Mul- chan)	—	—	4	—	—	—
Merska	—	—	—	—	—	1	Mulliainen	—	1	—	—	—	—
Mero	—	1	—	—	—	1	Muldiainen	—	—	—	—	1	—
Metsonen (Messoi- nen, Messieinen)	2	9	—	—	—	—	Munkurinen	—	1	—	—	—	—
Mettelinen	—	—	—	3	—	—	Mursonen	—	—	—	1	—	—
Mielikkinen (Meli- ken)	—	—	—	6	—	—	Mutkanen	—	—	—	1	—	—
Mielonen (Mieloi- nen, Melon, Me- loinen)	2	5	—	1	4	—	Mustonen	—	—	6	—	3	1
Miettinen (Meetti- nen)	—	—	—	—	—	1	Mykkänen	—	—	—	—	3	—
Miettunen (Met- tun)	—	1	1	1	—	—	Mähönen	—	—	—	5	—	2
Mikkonen (Mic- chon, Mickon, Mic-	—	—	—	—	—	—	Mäkeläinen (Meke- leinen)	—	—	1	1	—	2
	—	—	—	—	—	—	Mäkinen (Mecki- nen)	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	Mäkäräinen (Mec- kereinen)	3	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	Määttä	—	—	—	—	—	1
	—	—	—	—	—	—	Mönkkönen (Mönc- kön, Mönkyinen)	—	—	—	1	—	1

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Möttö	—	—	—	—	—	2	roinen, Nuthroi-	—	—	—	—	—	—
Narinen	—	—	11	—	—	—	nen)	—	3	—	—	—	—
Naukkarinen(Nauc-	—	—	—	8	—	—	Nykänen (Nychei-	7	—	—	—	—	—
karin)	—	—	—	—	—	—	nen, Nijekeinen)	—	—	—	—	—	—
Nenonen	—	—	—	1	—	—	Närhinen (Nerffui-	—	—	—	—	—	—
Nevoinen	1	—	—	—	—	—	nen)	1	3	—	—	—	—
Niiranen (Nijran,	—	—	—	—	—	—	Näärinkinen (Nae-	—	—	3	—	—	—
Nirainen, Niroi-	—	1	—	1	5	—	ringin)	—	—	—	—	—	—
nen)	—	—	—	—	—	—	Oinonen (Oijnoin-	—	—	—	—	—	—
Nikkinen	—	—	—	—	—	5	nen, Oijnon, Oij-	—	—	—	—	—	—
Nikkonen	—	—	3	—	—	—	nahainen)	—	—	4	—	—	3
Nikulainen (Nicku-	—	—	—	—	—	—	Oikarinen (Oicka-	—	—	—	—	—	—
lan, Nichlainen,	—	—	—	—	—	—	rinen, Oickai-	—	—	—	—	—	—
Nikulahainen) . .	6	2	2	—	2	—	nen)	11	3	1	—	—	—
Nikkarinen	2	—	—	—	—	—	Olkkonen (Olchoi-	—	—	—	—	—	—
Nikkarainen	1	—	—	—	—	—	nen, Olchon) . . .	1	8	—	1	4	2
Nirkkanen (Nirc-	—	—	—	2	—	—	Ollikainen (Ollic-	—	—	—	—	—	—
kan)	—	—	—	—	—	—	kan, Olikainen) .	7	4	1	—	—	5
Niskanen	—	—	—	—	—	1	Ollinen	—	3	—	2	2	2
Nissinen (Nijsen,	—	—	8	—	—	3	Oranen (Årrainen,	—	—	—	—	—	—
Nissin, Nissinen)	—	—	—	—	—	—	Årainen, Åroinen,	—	—	—	—	—	—
Nijthinen (?)	1	—	—	—	—	—	Oran, Orainn, O-	—	—	—	—	—	—
Niutas	—	—	—	—	—	1	ranen)	7	3	4	—	—	—
Nojonen (Noijon,	—	—	—	—	—	—	Oravainen	—	—	—	—	—	1
Noijoinen)	1	—	—	1	—	—	Outtinen	2	3	—	—	—	—
Noponen	—	2	1	—	—	—	Paananen (Paanon,	—	—	—	—	—	—
Nousiainen (Nou-	—	—	—	—	—	—	Paunon)	—	—	2	1	—	—
sian)	2	1	1	5	12	—	Paakkinen (Paaku-	—	—	—	—	—	—
Nukanen	—	—	—	—	—	1	nan, Packin) . . .	—	1	—	11	—	—
Nulpponen	—	—	3	—	—	—	Paasonen (Paasa-	—	—	—	—	—	—
Nupponen	—	—	—	—	2	—	nen, Pasan, Pa-	—	—	—	—	—	—
Nurjanen (Nwrian)	—	—	2	—	—	—	sainen, Passoinen,	—	—	—	—	—	—
Nuthuinen (?) (Nu-	—	—	—	—	—	—	Pasian)	1	2	4	—	—	1
thiainen, Nuch-	—	—	—	—	—	—	Paastinen	1	—	—	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.	
Paavilainen (Pauilainen)	3	1	—	—	—	—	tinin, Benttichen, Pentinen).	1	8	3	5	2	1	
Pajanan (Paijan, Payeinen, Pajainen)	1	1	2	2	—	—	Pernanen (?) (Pernen, Perneinen)	—	—	8	—	1	—	
Palanen (Palan, Palinen, Palainen)	3	5	1	—	—	2	Pesonen (Pesonn, Pessoinen)	2	—	1	—	3	—	
Pankar (-inen)	1	—	—	—	—	—	Pettonen	—	7	—	—	—	—	
Papainen	7	—	—	—	—	—	Peuhonen	4	—	—	—	—	—	
Parahainen	2	—	—	—	1	—	Peukkinen (Peuheinen, Peukinen)	—	4	—	—	2	—	
Parantainen	3	—	—	—	—	—	Pietikäinen (Bedicken, Pedikeinen)	—	1	1	—	—	1	
Parikainen	—	1	—	—	—	—	Pietiläinen (Petileinen, Petilen)	—	1	—	—	—	1	
Parkkinen (Parchinen, Parcainen)	—	8	1	—	1	1	Pietinen (Petinen, Peettinen)	—	4	—	—	—	—	
Parkatinen	—	7	—	—	—	—	Piipponen (Pipoinen)	—	1	—	—	—	—	
Partanen (Pardann, Pardainen, Partthan, Partanen)	—	—	10	23	—	2	Piiranan	—	—	—	—	—	3	
Parviainen (Parfuiain)	—	—	—	—	8	2	Piispanen	—	2	2	—	—	—	
Paskoinen	—	1	—	—	—	—	Pilvenäinen (Pijlueneinen)	—	3	—	—	—	—	
Patainen	—	—	—	—	—	1	Pippurinen	—	—	—	—	1	2	
Pauku	—	1	—	—	—	—	Pirinen	—	—	—	—	2	—	
Peijssinen (?)	—	1	—	—	—	—	Pirskainen	—	—	—	—	4	—	
Pekkanen (Peekinen, Peckoin, Peckainen)	—	6	8	—	—	3	1	Pistonen	—	6	10	—	—	—
Pelkonen (Pelchon, Pelchainen)	—	—	—	11	—	—	5	Pitkänen (Pittken, Pitkeinen)	—	—	—	17	—	—
Pennanen (Penoinen, Penninen, Penneinen)	—	—	—	—	—	—	1	Poikonen (Poijokkon, Poickon, Poykoinen)	—	—	4	—	—	1
Penttinen (Bengtsson, Bengtin, Benc-	—	3	1	—	—	—	1	Polchehin (? Bolche)	—	2	—	—	—	—
								Porkka	—	2	1	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Pouhonen	9	1	—	—	—	—	Pällinen (Pellin) .	7	1	7	2	—	—
Puhakainen	—	—	—	—	—	1	Pölliäinen (Pöliet-	—	—	—	—	—	1
Pukarainen	—	1	—	—	—	—	nen, Polien, Pöl-	—	—	—	—	—	—
Pulliainen (Pullo, Pullonen, Pullion, Pullioinen, Pulli- ainen)	5	—	—	1	1	—	leinen)	2	3	1	—	8	—
Pulkkinen (Pulchin, Pulchinen)	—	5	1	14	—	2	Pöllönen (Pöllen, Pöllänen, Pöllöi- nen)	1	1	—	7	—	—
Puntainen (Pundai- nen, Punndainen)	5	5	—	—	—	—	Pölkänen (Pölchei- nen)	1	2	—	—	—	—
Purhonen	—	—	3	—	—	—	Pönttänen (Pöndei- nen)	1	3	—	—	—	—
Pursiainen	—	3	—	—	1	1	Pönninen	—	—	—	1	—	—
Purunen	—	—	1	—	—	—	Pöppönen (Pöpen, Pöpeinen, Pöppoi- nen)	1	—	6	—	—	1
Pussinen	—	—	—	—	1	1	Pöyhkönen (Pöyh- koinen)	—	—	—	—	—	4
Putkonen (Puttkon, Puttoinen, Put- koinen)	—	3	5	1	3	—	Pören (?).	—	—	3	—	—	—
Puurtinen (Purdin, Puurdinen)	—	—	1	—	5	—	Raaska (Raska, Ras- kan, Rasku, Ras- san, Raaska) . . .	2	1	8	—	—	—
Puustinen	—	—	—	—	2	—	Rahikainen	10	—	—	—	—	—
Pijlinen (?).	—	—	—	—	5	—	Rahunen (Rahoi- nen, Rahuin) . . .	6	1	—	—	2	2
Pylkkänen (Pijlchi- nen, Pijlekehinen, Pijleheinen)	3	16	—	—	—	—	Ramonen	2	—	—	—	—	—
Pynnönen (Pijnei- nen, Pynneinen, Pynnoinen)	4	4	—	—	—	—	Randalauki (?) . . .	1	—	—	—	—	—
Pyykkönen (Pijc- koinen, Pycköi- nen)	—	1	—	—	—	1	Rantanen	1	—	—	—	—	—
Päivinen (Peiffui- nen, Päijuinen, Paijvin, Paijinen)	8	1	—	—	3	—	Rastonen	—	—	4	—	—	—
							Ratikainen (Ratic- kan)	—	—	6	—	—	—
							Rautaparta	—	—	5	—	—	2
							Rautiainen (Rau- tias, Rautian, Rautiainen)	1	—	3	—	7	1

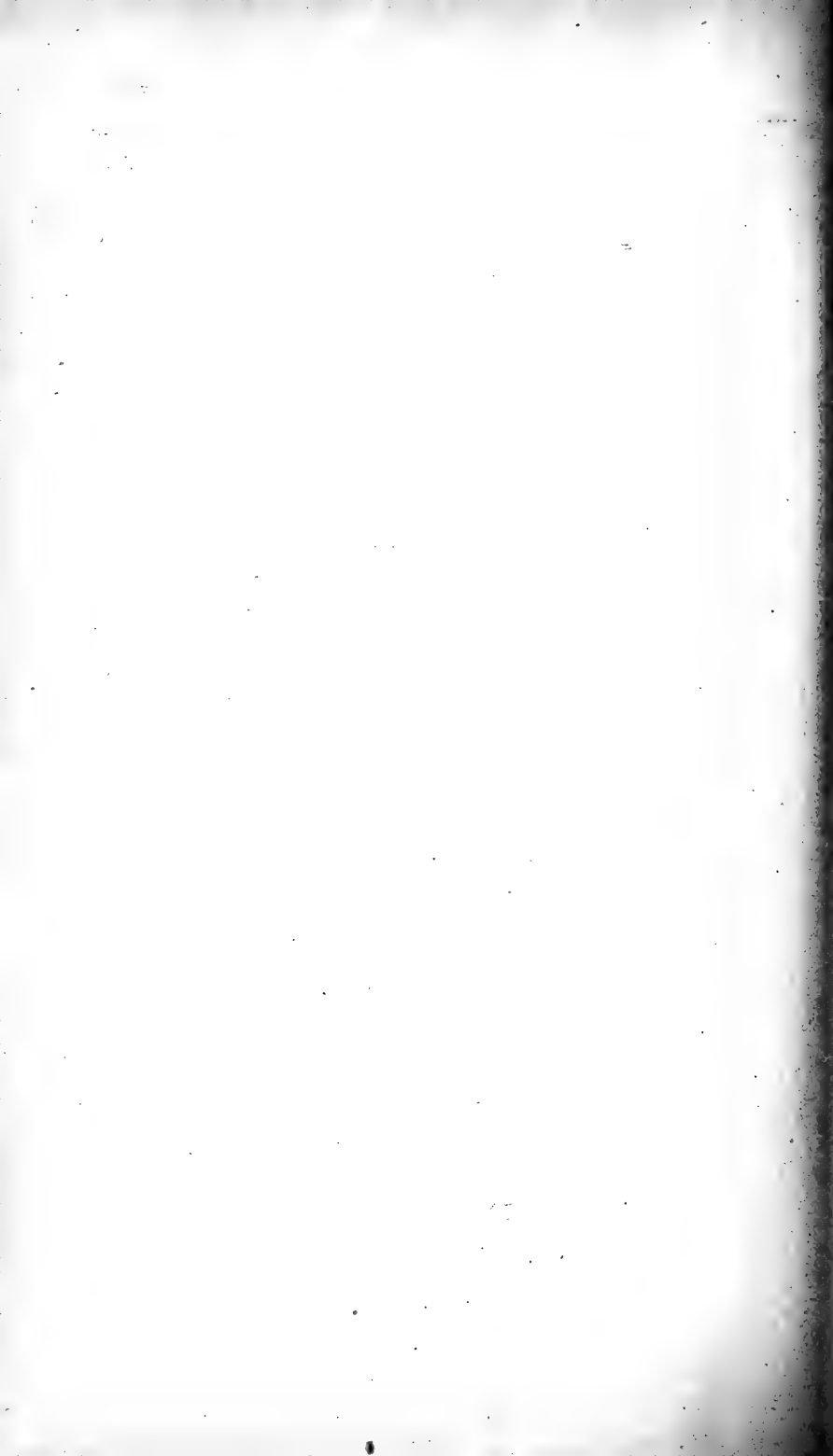
	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Behunen	3	—	1	—	—	—	Runttikorva (Runttikorffua)	—	—	—	—	—	1
Bekkainen	1	—	—	—	—	—	Ruokolainen (Rockan, Rockalainen, Rockolainen, Rokolainen)	7	—	—	4	—	—
Reinikainen (Reijnickan, Renikainen, Reinikainen)	2	1	—	1	—	1	Ruotsalainen (Rotzalan, Rodzalainen)	—	—	5	2	2	3
Remeksinen	—	—	—	—	5	—	Rusanen	5	—	—	—	—	—
Remonen	15	1	—	—	—	—	Rynänen (Rijneinen)	1	—	—	—	—	1
Reponen (Reppon, Repon, Repoinen)	6	5	—	4	—	—	Rytkönen (Ryttkön, Ryttkoinen)	—	—	1	—	—	2
Bettoinen	1	—	—	—	—	—	Rännäri (Rennare)	—	—	—	—	1	—
Reuskin (?)	—	—	1	—	—	—	Räisänen (Raijsen, Reiseinen)	—	—	—	2	4	—
Rikkonen (Rikoinen, Rijckon)	2	—	—	5	—	—	Saha	—	—	—	—	1	—
Rimi	2	—	—	—	—	—	Saironen (Saijroinen, Saijrainen)	6	—	—	—	1	—
Rimppi	—	—	1	—	—	—	Sakkalainen (Sakkalan)	—	—	—	2	—	—
Rinkinen (Ringin, Rinkinen)	—	—	—	4	3	1	Saksainen (Saxainen)	1	—	—	—	—	—
Rintanen	1	—	—	—	—	—	Sallinen (Sallin, Sallinn, Sallinen)	4	—	—	3	9	1
Ripituinen	1	—	—	—	—	—	Sarainen	—	—	—	—	1	1
Rissanen (Rissan, Rissainen)	—	—	3	—	—	3	Sattilainen	—	2	—	—	—	—
Rittonen	—	2	—	—	—	—	Saukkonen (Saukon, Saijckon)	—	—	—	10	—	1
Roininen	—	3	—	—	—	—	Savonen	1	—	—	—	—	—
Ronkainen (Rongan)	—	—	3	—	—	—	Savolainen (Sawolain, Saffuolan)	—	—	—	4	7	—
Ropponen (Roppon, Roppoin)	—	—	—	2	—	2	Selonen	—	4	—	—	—	—
Rouhiainen	—	—	—	—	2	1							
Rossinen (Rossin, Rutzin, Ruotsinen?)	1	—	3	—	3	—							
Rottinen (Ruotsinen?)	—	—	3	—	—	2							

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Seijkonen (-kinen)	2	—	—	—	—	—	Sorvari (Sorffuan,						
Seppänen (Seppon,							Sorffuar, Soruar,						
Seppen, Seppo,							Soruari)	1	3	—	1	1	—
Seppoinen, Sep-							Suhonen	—	—	—	—	—	1
pettii)	16	—	2	5	—	—	Suikkonen	—	—	2	—	—	—
Sianjalka	—	—	—	—	—	2	Sutinen	—	—	—	—	—	1
Sihvonen (Signon,	—	—	—	—	—	—	Suttinen	4	—	—	—	—	—
Sigffuon)	—	—	—	3	—	—	Suuripää	—	—	—	—	—	1
Siiranan (Sijrainen)	—	—	—	4	—	—	Suuntari (Suttar) .	—	5	—	—	—	—
Siitonen	—	—	—	—	—	1	Synon (?)	—	—	1	—	—	—
Sikanen (Sickan, Si-	—	—	—	—	—	—	Säkkinen (Sekinen,	—	—	—	—	—	—
kainen).	3	—	4	—	—	—	Seeckinen)	8	—	—	—	—	1
Silanen	1	—	—	—	2	—	Särkinen (Serk-) .	1	—	—	—	—	—
Silvantoinen	—	—	—	16	—	—	Tahvanainen (Staf-	—	—	—	—	—	—
Silvestenpoika . . .	—	1	—	—	—	—	fanain)	—	—	—	—	—	3
Simonen	—	—	—	6	—	—	Taivahainen (Taijif-	—	—	—	—	—	—
Sinkonen (Sinnkoi-	—	—	—	—	—	—	fuahan)	—	—	1	—	—	—
nen, Sinckon) . . .	—	2	—	1	—	—	Taipalinen	—	12	—	—	—	—
Siparinen	—	—	—	2	—	—	Talikainen (Talic-	—	—	—	—	—	—
Sironen	—	—	—	—	2	—	kan)	—	—	—	1	—	—
Siskonen	—	5	—	—	—	—	Takanen (Tackai-	—	—	—	—	—	—
Sistonen	—	—	—	—	2	—	nen, Takainen) . .	4	—	—	—	—	—
Skinnari	2	—	—	—	—	—	Takkinen	—	—	2	—	5	3
Soikkanen (Soikai-	—	—	—	—	—	—	Talonen	—	—	—	—	5	1
nen, Soickainen). .	—	8	—	—	1	—	Tamppinen	—	—	—	—	1	—
Soininen	—	—	—	—	—	1	Tanninen	—	—	3	3	—	—
Sokkanen (Säck-) . .	—	3	—	—	—	—	Tantzainen (Tans-	—	—	—	—	—	—
Sopanan (Sopann,	—	—	—	—	—	—	kanen?)	3	—	—	—	—	—
Sopainen).	1	—	1	4	3	—	Tapanainen (Staf-	—	—	—	—	—	—
Sormonen (Sormon,	—	—	—	—	—	—	fan)	—	4	—	—	—	—
Sormoinen, Sor-	—	—	—	—	—	5	Tappainen	—	1	—	—	—	—
manen).	—	—	11	—	—	—	Tarhonen	—	2	—	—	—	—
Soronen	—	—	—	—	—	1	Tarkkinen (Tarkoi-	—	—	—	—	—	—
Sorsa	—	—	—	—	—	5	nen, Targian) . . .	—	1	6	—	—	—

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Tarpinen (Tarbinen)	—	—	—	—	1	—	Toivanen (Toiffuan, Toijffuainen)	—	3	—	10	4	1
Tarvonen (Tarffuahan, Tarffuoinen, Taruoinen)	5	—	4	—	—	—	Toivari (Toiffuar, Toijuarij)	5	—	—	—	—	—
Taskinen	—	—	—	1	6	1	Toivakainen (Toiffuachan, Toiffuakainen)	2	6	3	—	—	—
Taupinen	3	—	—	—	—	—	Toivonen (Toiffoin, Toijuoinen)	—	31	—	—	—	—
Telkkonen	—	—	1	—	—	—	Tolonen	—	—	1	—	—	—
Tenhonen (Tenhon, Tenhoinen)	1	2	7	—	2	1	Tolkki (Tolcki, Tolechin)	—	1	1	—	—	—
Tervonen (Terffuon, Tervoinen)	1	3	—	4	—	1	Tolppa (Tolpan, Tolppan, Tolppa)	—	—	—	4	—	—
Teräväinen (Terveven)	—	—	—	1	—	—	Tolvanen (Tolffuan, Tolffuainen)	—	—	—	12	5	1
Tihinen	—	—	—	—	1	1	Tomperi (Thomber, Tomberin)	1	—	1	—	—	—
Tihonen	6	—	—	—	—	—	Tompttin (?)	—	—	—	1	—	—
Tiilikainen (Tijlikainen)	1	4	—	—	5	—	Torapainen (Torapan)	—	—	—	3	—	—
Tijllinen	—	3	—	—	—	—	Tornioinen	—	7	—	—	—	—
Tijttan (?)	—	—	—	1	—	—	Toronen	—	—	1	—	—	—
Tikkanen (Tikkainen, Tickainen)	1	7	—	—	6	—	Torponen	—	1	—	—	—	—
Timonen	—	—	2	1	5	—	Torvinen (Torffuinen, Toruinen)	—	—	—	—	4	2
Tindoinen (?)	—	—	—	—	—	1	Tuhkunen (Tuhkuinen, Tuhkinen, Tuhkunen)	—	—	—	—	—	4
Tirinen	—	—	3	—	—	—	Tukiainen (Twchian, Twckian, Tukainen, Tukainen)	1	11	4	—	—	—
Tirkkonen (Tirkkoinen)	—	—	—	—	—	1	Tunainen	—	—	—	—	1	—
Tirronen	—	—	—	—	2	1							
Tiussanen (Tiussain, Tiussainen)	—	11	—	—	—	—							
Toijanen	—	6	—	—	—	—							
Toikkanen (Toikkainen)	1	—	—	—	—	—							

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
Tunninen				1			Valkonen (Walc-						
Tuomahainen (Tho-						2	hoinen, Walkoi-	7	5				
Tuovinen (Toffui-					2	4	nen)						
Tuovinen (Toffwinen) .							Valtanen (Waldoi-	1		3			
Tuppurainen					1	1	nen, Valdön) . .						
Turackan (?)			3				Vanhanen (Vanhan,	2			7		
Twrdir (?)				2			Wanhainen) . . .					2	
Turpeinen			1	1	1		Vanninen						
Turunen (Twrnun,							Vappunen	1					
Turuinen)			1		9	11	Varpunen	1					
Tynkinen (Tijn-							Varonen (Waroi-						5
kijn, Tynckin,							nen)						
Tynckinen)				7			Vartiainen (Warti-	1					2
Tynninen						1	nen, Wardiainen)						
Ukkonen (Weko,							Vatanen (Watai-			6			
Vekon, Wekoinen,							nen)						
Wekonen)	5			5			Watihkoinen . . .					1	
Ulmanen (Vlman,							Vankkonen (Vauc-				3		
Vlmain, *Vlmai-						2	kon)						
nen, Velmasson(?))			2	1	1	2	Vehmanen (Vech-			3			
Unkroin (Unkari-							man, Vechmonen)						
nen?)	1						Vellonen (Wellon)				2		
Uskinen (Vskin, Ws-							Venäläinen (Venhe-						
kinen)				3			len, Wenhilainen,						
Utriainen (Wdri-							Wenelain, Vene-						
jan, Vdriainen,							len, Weneinen,						
Vdrijan)			5	3		4	Wäneinen) . . .	1	5	1	4	5	4
Vainikainen (Vaij-							Vepsäläinen (Wep-						
nichan)				1			soin, Wepselei-						
Vaissinen (Vaijsin)	2		1				nen)	1				2	1
Vaittinen (Waijt-				1			Veronen (Wereinen,						
tin)							Werieinen, We-	4					
Valikainen						1	roinen)						
							Vesterinen (Weste-						

	V.	P.	J.	S.	R.	T.		V.	P.	J.	S.	R.	T.
ren, Westerin, Westereinen) . . .	1	1			2		Wolkkonen (Vol- choin)	2					
Vihavainen (Viha- uan)			2	7			Wäisänen (Vaeij- sin, Wejsin, Weijs- sinen)	2	13				
Viholainen (Wiho- lan)					2		Väkeväinen (Vec- keuen, Waecke- en)					3	
Viklonen	3						Vätänen (Veten, Waetten)					4	
Viljakainen (Wilia- chan, Williakai- nen)	14	3		2	2	3	Väyrynen (Vaeu- rija)			1			
Vilpponen (Filip?)			1				Ylettyinen (Ilijit- tin, Yletyinen, Y- lyttinen)			1		1	1
Virpi (Wirppin) .			1				Yrjänäinen (Yrje- neinen)						2
Vitikainen (Wit- tikin, Witikai- nen)			4				Ärvähäinen (Erf- fueheinen)						1
Vitsiäinen (Witt- zieinen)			2				Änekeinen (?) . . .						1
Viuhkonen (Wiuh- kon, Wiuhkoi- nen)					1	3							

Liite II.

Savonlinnan lääni 1541—1571.

Tässä liitteessä näemme ne muutokset, jotka vv. 1541—51—61—71 välillä ovat tapahtuneet Savonlinnan läänin eri nimismies- ja neljännekunnissa koko- ja puoliverojen, arviopunnanalojen ja talollisten luvun suhteen. Tiedot olen tähän yhdistänyt mainittujen vuosien maakirjoista, joissa useimmat luvut löytyvät valmiiksi yhteenlaskettuina. Ainoastaan talollisten (joita kutsutaan maakirjoissa „skattebönder“, „rökar“, „mantal“) luvut on minun pitänyt useammista maakirjoista laskea yhteen, koska 15-sataluvun kirjurit eivät näy sitä tehneen. Käsitteet koko- ja puolivero, arviopunnanala y. m. löytyvät tekstissä selitettynä. „Verosta vapaita“ ovat ne, jotka maakirjoissa sanotaan „ödis“ eli autioiksi. Mutta kun näemme, että näillä „autiotiloilla“ löytyy asukkaitakin, niin oli minusta oikeampi nimittää heitä „verosta vapaiksi“. — Siellä täällä huomattavat epäsäännöllisyydet on lähteitten puutteellisuus vaikuttanut.

Visulahti.

Neljännes- ja nimismies- kunta.	Veroa maksavia.				Verosta vapaita.				
	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunan- alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunan- alaa.	Talollisia.	
I Vuolinko	1541	59	33	553	193	—	—	—	—
	1551	65	22	549	193	—	—	—	—
	1561	68	19	552	171	—	—	—	—
	1571	73	5	530	111	3	2	26	5
II Paukkula	1541	65	29	542	192	—	—	—	—
	1551	68	17	531	168	—	—	—	—
	1561	68	15	551	189	—	—	—	—
	1571	63	4	479	96	9	4	76	14
III Norola	1541	63	28	575	139	—	—	—	—
	1551	70	14	581	168	—	—	—	—
	1561	69	11	570	148	—	—	—	—
	1571	58	5	471	100	13	4	99	18
IV Melkola	1541	62	28	536	145	—	—	—	—
	1551	69	15	551	163	—	—	—	—
	1561	74	3	551	156	—	—	—	—
	1571	67	4	501	118	7	1	47	9
Summa Visulahti	1541	249	118	2,206	669	—	—	—	—
	1551	272	68	2,212	692	—	—	—	—
	1561	279	48	2,224	664	—	—	—	—
	1571	261	18	1,981	425	32	11	248	46

Pellosniemi.

Neljänes- ja nimismies- kunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan- alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan- alaa.	Talollisia.
I Hallila	1541	59	23	535	165	—	—	—	—
	1551	62	19	542	210	—	—	—	—
	1561	68	10	544	179	—	—	—	—
	1571	69	—	515	115	4	—	30	4
II Kiiala	1541	52	30	579	129	2	—	5	?
	1551	58	24	613	141	—	1	4	1
	1561	73	13	640	136	—	—	—	—
	1571	57	2	486	73	14	6	132	20
III Pellosniemi	1541	59	12	521	181	—	—	—	—
	1551	62	8	537	204	—	—	—	—
	1561	69	8	580	186	—	—	—	—
	1571	67	—	538	117	5	—	41	5
IV Pitkälähti	1541	62	13	617	182	—	—	—	—
	1551	62	14	626	199	—	—	—	—
	1561	65	7	567	157	—	—	—	—
	1571	66	3	564	124	3	—	19	3
Summa Pellosniemi	1541	232	78	2,252	657	2	—	5	?
	1551	244	65	2,318	754	—	1	4	1
	1561	275	38	2,331	658	—	—	—	—
	1571	259	5	2,103	429	26	6	222	32

Juva.

Neljännen- ja nimismies- kunta.	Veroa maksavia.				Verosta vapaita.				
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopun- naan- alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopun- naan- alaa.	Talollisia.
I Jorois	1541	60	65	531	173	1	2	11	?
	1551	75	26	601	152	—	—	—	—
	1561	77	17	618	196	—	—	—	—
	1571	87	6	637	154	—	—	—	—
II Wesikansa	1541	65	69	596	195	?	?	8	?
	1551	70	31	575	166	—	—	—	—
	1561	82	7	600	190	—	—	—	—
	1571	84	6	615	154	—	—	—	—
III Koikkala	1541	73	10	570	130	—	—	—	—
	1551	75	13	605	138	—	—	—	—
	1561	75	13	613	167	—	—	—	—
	1571	81	4	617	141	—	—	—	—
IV Juva	1541	71	40	562	156	?	?	5	?
	1551	76	23	599	135	—	—	—	—
	1561	78	17	618	162	—	—	—	—
	1571	83	5	608	149	—	—	—	—
Summa Juva	1541	269	184	2,259	654	?	?	24	?
	1551	296	93	2,380	591	—	—	—	—
	1561	312	54	2,449	715	—	—	—	—
	1571	33	21	2,477	598	—	—	—	—

Sääminki.

Neljännes- ja nimismies- kunta.		Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan- alaa.	Talollisia.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunnan- alaa.	Talollisia.
I Puumala	1541	67	11	515	144	—	2	7	?
	1551	71	8	550	160	—	—	—	—
	1558	74	3	558	163	—	—	—	—
	1571	76	5	585	164	—	—	—	—
II Sääminki	1541	51	65	484	175	—	7	14	?
	1551	62	41	546	181	—	—	—	—
	1558	80	12	612	178	—	—	—	—
	1571	83	4	631	183	—	—	—	—
III Haapala	1541	59	57	515	186	1	1	9	—
	1551	70	43	603	191	—	—	—	—
	1558	81	10	625	205	—	—	—	—
	1571	89	1	692	214	—	—	—	—
IV Idänlahti	1541	62	43	510	164	4	3	33	?
	1551	70	28	562	175	—	—	5	—
	1558	79	5	580	161	—	—	—	—
	1571	83	4	595	183	—	—	—	—
Summa Sääminki	1541	239	176	2,024	669	5	13	63	?
	1551	273	120	2,261	707	—	—	5	—
	1558	314	30	2,375	707	—	—	—	—
	1571	331	14	2,503	774	—	—	—	—

Rantasalmi.

Neljännen- ja nimismies- kunta.		Veroa maksavia.					Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunan- alaa.	Talollisia.	Torppareita.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunan- alaa.	Talollisia.
I Putkisalmi	1541	66	60	616	185	—	—	—	—	—
	1551	69	37	569	152	—	—	—	—	—
	1559	67	29	573	158	—	—	—	—	—
	1571	79	5	584	152	13	—	—	—	—
II Rantasalmi	1541	49	81	513	187	—	2	9	34	11
	1551	52	49	515	140	—	—	?	7	?
	1559	61	30	519	147	—	—	—	—	—
	1571	76	4	540	118	30	2	2	18	4
III Tuusmäki	1541	77	32	589	162	—	—	—	—	—
	1551	72	14	517	139	—	?	?	13	?
	1559	70	10	525	135	—	—	—	—	—
	1571	72	6	513	128	9	1	—	5	1
IV Keriharju	1541	57	69	543	176	—	—	5	11	5
	1551	62	36	541	156	—	—	—	—	—
	1559	65	22	532	146	—	—	—	—	—
	1571	76	4	573	¹⁾ 131	16	—	1	3	1
Summa Rantasalmi	1541	249	242	2,261	710	—	2	14	45	16
	1551	255	136	2,142	587	—	?	?	20	?
	1559	263	91	2,149	586	—	—	—	—	—
	1571	303	19	2,210	¹⁾ 529	68	3	3	26	

¹⁾ Näistä on 3 lampuotia.

Liite II, F.

Tavisalmi.

Neljännen- ja nimismies- kunta.		Veroa maksavia.					Verosta vapaita.			
		Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunna- alaa.	Talollisia.	Torppareita.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Arviopunna- alaa.	Talollisia.
I Saamainen	1548	48	59	470	138	—	—	—	—	—
	1551	—	—	—	135	—	—	—	14	—
	1562	75	9	546	173	—	—	3	11	5
	1571	80	3	571	116	57	1	1	9	3
II Savilahti	1548	54	56	518	140	—	—	—	—	—
	1551	—	—	—	155	—	—	—	19	—
	1562	76	10	584	183	—	3	3	25	7
	1571	82	5	629	168	34	—	—	—	—
Summa Tavisalmi	1548	102	115	988	278	—	—	—	—	—
	1551	108	113	1,026	290	—	—	—	33	—
	1562	151	19	1,130	356	—	3	7	36	12
	1571	162	8	1,200	284	91	1	1	9	3

Liite II, G.

Savonlinnan lääni.

Savonlinnan lääni	1541	1,238	798	11,002	3,359	—	?	?	137	?
	1551	1,448	595	12,339	3,621	—	?	?	62	?
	1558—62	1,594	280	12,658	3,686	—	3	7	36	12
	1571	1,651	85	12,474	3,039	159	62	21	505	87

Liite III.

Savonlinnan lääni v. 1571

Hopeaverokirjan, Maakirjan ja Papinveroluettelon
mukaan.

Runkona tässä liitteessä ovat ne yksityiskohtiin menevät tiedot, jotka olen ottanut v:n 1571 maakirjoista. Vertauksen vuoksi ja täytteeksi niille olen asettanut niitten kummallekin puolelle ne tiedot, jotka saadaan saman hopeavero- ja papinveroluetteloista. Näitä viimeksi mainittuja on ollut vaikea sovitella Rantasalmen nimismieskunnan suhteen, koska tämä oli jaettu Säämingin, Juvan ja Tavisalmen kirkkopitäjien välillä, ja veroluettelot ovat tehdyt sen mukaan. Toivon kumminkin että ryhmittelyssäni ei ole kovin monta eli kovin suurta erehdystä.

Visulahti.

Neljänes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.							Papinveroluetteloissa.								
	Verotollisia.	Linskamiehii.	Huonemiehii.	Ei takseerattuja.	Veroa maksavia.			Verosta vapaita.				Kokoihtii.	Puoikittii.	Jousia.	Kivemiesiihii.	Leipivakkooja.	Lehmiä.	Savuja.		
					Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.	Arviopunnim- alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.								Arviopunnim- alaa.	
I. Vuolinko.																				
Bynsiä	22	18	—	8	40	12	1	23	89	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Himottula	19	14	—	2	33	10	1	17	78	2	2	4	19	—	—	—	—	—		
Vanhamäkiöinen	21	14	—	5	35	12	2	21	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Harjumaa	16	7	—	1	23	13	—	16	86	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Rantakylä	17	10	—	2	27	14	1	16	99	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Vuolinko	20	10	—	6	30	12	—	18	84	1	—	1	7	—	—	—	—	—		
S:a Vuolinko	115	73	—	24	188	73	5	111	530	3	2	5	26	75	2	227	13	111	163	111
II. Paukkula.																				
Pyhitty	19	14	—	5	33	10	2	16	85	1	2	3	12	—	—	—	—	—	—	—
Pieksämäki . . .	16	11	—	4	27	10	—	14	76	2	—	2	14	—	—	—	—	—	—	—
Pyhänpohja . . .	16	12	—	5	28	10	1	15	74	2	1	3	18	—	—	—	—	—	—	—
Suosaari	13	5	—	7	18	10	—	12	71	3	—	4	23	—	—	—	—	—	—	—
Harjumaa	20	—	—	—	20	10	1	18	81	1	1	2	9	—	—	—	—	—	—	—
okioinen	21	15	—	—	36	13	—	21	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Paukkula	105	57	—	21	162	63	4	96	479	9	4	14	76	63	4	192	5	101	144	101
III. Norola.																				
Kutomajärvi . . .	18	8	—	2	26	8	1	13	70	4	1	6	30	—	—	—	—	—	—	—
Visulahti	22	3	—	4	25	11	2	22	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalpiala	20	3	—	4	23	11	—	18	85	1	1	2	9	—	—	—	—	—	—	—
Norola	18	7	—	8	25	7	1	12	53	5	1	6	36	—	—	—	—	—	—	—
Abula	24	1	—	4	25	11	—	19	89	1	1	2	12	—	—	—	—	—	—	—
onoinen	20	4	—	6	24	10	1	16	80	2	—	2	12	—	—	—	—	—	—	—
S:a Norola	122	26	—	28	148	58	5	100	471	13	4	18	99	59	3	183	23	100	168	100

Neljännes- ja kymmenes-kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.							Papinveroluetteloissa.					
	Verotallisia.	Linskamiehiä.	Huonemiehiä.	Ei takseerat-tuja.	Veroa maksavia.			Verosta vapaita.				Kokokititä.	Puolikititä.	Jousia.	Kirvamielisiä.	Leipivätköjä.	Lohmia.
					Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotallisia.	Arviopunan-alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotallisia.						
IV. Melkola.																	
1. Leinola	28	9	—	4	37	13	1	28	104	—	—	—	—				
2. Remola	14	6	—	5	20	9	—	18	60	3	1	4	22				
3. Ikola	19	6	—	4	25	11	—	18	72	2	—	3	13				
4. Vehkamäkiöinen	17	9	—	2	26	9	2	15	76	2	—	2	12				
5. Vehmainen . . .	18	1	—	1	19	12	1	18	91	—	—	—	—				
6. Haukivuori . . .	29	9	—	4	43 ¹⁾	13	—	26	98	—	—	—	—				
S:a Melkola	125	40	—	20	170	67	4	118	501	7	1	9	47	71	7	247	21 118 182
Summa Visulahti	467	196	—	93	668	261	18	425	1,981	32	11	46	248	268	16	849	62 430 657

Litt. III, B.

Pellosniemi.

I. Hallila.																	
1. Toivola	36	6	—	—	42	13	—	31	99	—	—	—	—				
2. Hirvensalmi . . .	23	21	—	1	45	11	—	18	80	1	—	1	7				
3. Lahnaniemi . . .	23	14	—	4	37	12	—	18	90	—	—	—	—				
4. Vatila	18	4	—	4	22	12	—	18	88	—	—	—	—				
5. Taipale	20	8	1	9	29	10	—	15	72	2	—	2	15				
6. Suojärvi	17	11	2	4	29	11	—	15	86	1	—	1	8				
S:a Hallila	137	64	3	22	204	69	—	115	515	4	—	4	30	69	—	241	49 115 222
II. Kiiala.																	
1. Tohmala	14	7	1	5	22	7	1	12	62	3	2	5	33				
2. Pellosniemi . . .	13	12	—	1	25	11	—	13	95	1	—	1	8				
3. Alasjärvi	13	9	—	3	22	9	—	12	77	3	—	3	23				
4. Kangaskylä . . .	11	6	—	3	17	9	—	10	71	3	1	4	24				
5. Kyyhkyläniemi	14	10	—	1	24	12	1	15	110	1	3	4	22				
6. Variala	13	12	—	3	25	9	—	11	71	3	—	3	22				
S:a Kiiala	78	56	1	16	135	57	2	73	486	14	6	20	132	57	2	140	26 73 134

¹⁾ Tässä summassa on 5 verotettua, joita verokirja kutsuu nimellä „Hofmän“. Ne olivat entisiä linnanpalvelioita, jotka maanviljelijöiksi ruvettuaan ovat saaneet muntami-ronhuojennuksia kuninkaalta.

Kylän- ja ymmenes- kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.							Papinveroluetteloissa.								
	Verotallisia.	Iisunkamiehinä.	Huonemiehinä.	Ei takseerattuja.	Summa takseerattuja.	Veroa maksavia.			Verosta vapaita.				Kokokillitit.	Puolikillitit.	Jousia.	Kiviesmiehinä.	Leipivakkoina.	Lehmiä.	Savuja.	
						Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotallisia.	Arviopunnar-alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotallisia.								Arviopunnar-alaa.
Pellosniemi.																				
Himala . . .	33	9	—	—	42	12	—	32	99	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Yövesi . . .	18	21	—	2	39	10	—	18	80	2	—	2	18	—	—	—	—	—	—	
Laitiala . . .	16	11	—	1	27	12	—	17	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Taipale . . .	19	9	—	1	28	12	—	21	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Juurisalmi . . .	15	15	—	3	30	11	—	14	88	1	—	1	7	—	—	—	—	—	—	
Hongaistenmaa	20	2	—	3	22	10	—	15	84	2	—	2	16	—	—	—	—	—	—	
Pellosniemi	121	67	—	10	188	67	—	117	538	5	—	5	41	67	—	265	19	117	270	117
Pitkälähti.																				
Seppälä . . .	19	9	—	1	28	10	2	19	86	1	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—
Umielähti . . .	18	7	—	2	25	11	1	20	96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hurisalo . . .	25	11	—	1	36	11	—	24	92	1	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—
Pitkälähti . . .	20	10	—	5	30	11	—	18	90	1	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—
Ärvikansa . . .	19	6	—	—	25	12	—	20	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uivesi	23	5	—	3	28	11	—	23	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a Pitkälähti	124	48	—	12	172	66	3	124	564	3	—	3	19	65	3	273	28	124	229	124
Pellosniemi	460	235	4	60	699	259	5	429	2,103	26	6	32	222	258	5	919	122	429	858	429

III, C.

Juva.

Joroinen.																					
Täkiöinen . . .	—	—	—	—	26	15	—	28	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Joroinen . . .	—	—	—	—	18	15	2	21	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ärvikansa . . .	—	—	—	—	20	15	—	20	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yväsilta . . .	—	—	—	2	24	13	2	27	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tietainen . . .	—	—	—	1	32	14	2	34	108	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Antontie	—	—	—	—	23	15	—	24	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
a Joroinen	—	—	—	3	143	87	6	154	637	—	—	—	—	84	9	284	13	144	231	157	

Neljänes- ja kymmenes- kunnat.	Hopeaverokirjoissa.				Maakirjoissa.							Papinveroluetteloissa.						
	Verotalollisia.	Luskamiehiä.	Huonomiehiä.	Ei takseerattuja.	Veroa maksavia.				Verosta vapaita.			Kokokittiiä.	Puolikittiiä.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Lopplivakkoja.	Lehmiä.	
					Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.	Arvioipunnantaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotalollisia.							Arvioipunnantaa.
II. Vesikansa.																		
1. Wehmainen . . .	—	—	—	—	22	15	1	25	115	—	—	—						
2. Vuorenmaa . . .	—	—	—	—	20	13	1	22	100	—	—	—						
3. Kaitainen . . .	—	—	—	—	29	14	3	28	114	—	—	—						
4. Hällinmäki . . .	—	—	—	—	28	14	1	29	94	—	—	—						
5. Savuniemi . . .	—	—	—	—	26	14	—	27	95	—	—	—						
6. Maavesi . . .	—	—	—	1	22	14	—	23	97	—	—	—						
S:a Vesikansa	—	—	—	1	147	84	6	154	615	—	—	—	83	6	283	10	141	216
III. Koikkala.																		
1. Mäkiöinen . . .	—	—	—	—	19	14	—	19	99	—	—	—						
2. Narila . . .	—	—	—	—	24	13	3	26	112	—	—	—						
3. Maivala . . .	—	—	—	—	19	13	—	19	92	—	—	—						
4. Koikkala . . .	—	—	—	—	24	15	—	24	120	—	—	—						
5. Uusikansa . . .	—	—	—	—	28	12	1	29	85	—	—	—						
6. Rantoinen . . .	—	—	—	—	24	14	—	24	109	—	—	—						
S:a Koikkala	—	—	—	—	138	81	4	141	617	—	—	—	82	4	285	8	133	299
IV. Juva.																		
1. Mattila . . .	—	—	—	—	22	14	1	24	102	—	—	—						
2. Kiiskilä . . .	—	—	—	1	23	15	—	24	104	—	—	—						
3. Ollikkala . . .	—	—	—	—	23	12	2	25	87	—	—	—						
4. Juva . . .	—	—	—	1	26	15	—	28	118	—	—	—						
5. Härkälä . . .	—	—	—	—	28	14	1	28	105	—	—	—						
6. Suuriniemi . . .	—	—	—	—	19	13	1	20	92	—	—	—						
S:a Juva	—	—	—	2	141	83	5	149	608	—	—	—	83	5	287	3	145	294
Summa Juvan p.	—	—	—	6	569	335	21	598	2,477	—	—	—	332	24	1,139	34	563	1,044

Sääminki.

Neljänes- ja kymmenes- kunnat.	Hopeavero- kirjoissa.		Maakirjoissa.								Papinveroluetteloissa.						
	Verotollisia.	Huonemiehii. Ei takseerattuja.	Veroa maksavia.				Verosta vapaita.				Kokkiittii.	Puolikiittii.	Jousia.	Kivessmiehtii.	Leipiväkköja.	Lehmiä.	Savuja.
			Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.	Arviopunnun- alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.	Arviopunnun- alaa.							
I. Puumala.																	
Laamala	—	—	1	30	13	—	30	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kitula	—	—	—	22	12	2	25	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luukkola	—	—	1	23	13	—	22	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lintusalo	—	—	—	31	13	—	27	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Partala	—	—	—	34	13	—	33	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ryhätaipale	—	—	—	25	12	3	27	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Puumala	—	—	2	165	76	5	164	585	—	—	—	—	80	4	246	9	84 188 ?
II. Sääminki.																	
Hiltula	—	—	—	26	13	—	27	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Joutsenmäki	—	—	—	32	13	—	34	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Karvila	—	—	—	40	14	1	42	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Warpasranta	—	—	—	35	15	—	34	114	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pihlajaniemi	—	—	—	44	14	2	41	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kokonsaari	—	—	—	31	14	1	35	106	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Sääminki	—	—	—	208	83	4	213	631	—	—	—	—	83	13	305	6	100 292 ?
III. Haapala.																	
Seppäjärvi	—	—	—	42	15	—	39	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haapala	—	—	—	34	14	1	31	117	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ruokojärvi	—	—	—	40	15	—	34	114	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kulennoinen	—	—	—	39	15	—	38	122	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosola	—	—	1	34	15	—	33	119	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kerimäki	—	—	—	40	15	—	39	109	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Haapala	—	—	1	229	89	1	214	692	—	—	—	—	88	8	374	5	96 274 ?

Neljännes- ja kymmeneskunnat.	Hopeaverokirjoissa.			Maakirjoissa.							Papinveroluetteloissa						
	Verotollisia.	Huone miehii.	Ei takseerattuja.	Veroa maksavia.			Verosta vapaita.				Kokokitittä.	Puolikittii.	Jousia.	Kirvesmiehiä.	Torppeita.	Leipivakkvoja.	Lehmiä.
				Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.	Torppeita.	Arviopunnan-alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.							
IV. Idänlahti.																	
1. Ruokoniemi	—	—	—	29	13	1	29	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Särkilähti .	—	—	—	31	14	—	31	—	106	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Idänlahti . .	—	—	—	28	14	—	28	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Otavaniemi.	—	—	—	30	14	1	28	—	102	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Kaitainen . .	—	—	—	29	14	1	30	—	94	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Telalahti . .	—	—	—	28	14	1	37	—	103	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Idänlahti	—	—	—	175	83	4	183	—	595	—	—	—	—	75	14	239	7 — 89 197
S:a Sääminki	—	—	3	777	331	14	774	—	2,503	—	—	—	—	326	39	1,164	27 — 369 96

Liite III, E.

Rantasalmi.

I. Putkisalmi.																	
1. Parkumäki .	29	3	1	32	14	1	32	1	107	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Waahersalo	22	3	1	25	13	1	24	2	95	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Asikkala . .	29	1	2	30	13	1	31	—	94	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Heinäselkä .	24	—	—	24	12	—	21	3	79	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Osikonmäki	21	—	—	21	14	—	18	3	99	—	—	—	—	—	—	—	—
6. Heinävesi .	29	—	—	29	13	2	26	4	110	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a Putkisalmi	154	7	4	161	79	5	152	13	584	—	—	—	—	80	7	245	4 14 84 32
II. Rantasalmi.																	
1. Syväys . . .	16	—	1	16	13	—	17	2	88	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Rantasalo .	23	—	1	23	13	—	18	7	100	1	—	1	5	—	—	—	—
3. Lautakotalahti . . .	24	—	1	24	13	—	19	4	86	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Woinsalmi .	26	—	1	26	14	—	23	4	100	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Harjuranta .	23	—	—	23	12	1	19	8	83	1	1	2	10	—	—	—	—
6. Palvalahti .	21	2	—	23	11	3	22	5	83	—	1	1	3	—	—	—	—
S:a Rantasalmi	133	2	4	135	76	4	118	30	540	2	2	4	18	70	14	219	19 28 120 2

Neljännes- ja kymmeneskunnat.	Hopeaverokirjoissa.			Maakirjoissa.								Papinveroluetteloissa.									
	Verotollisia.	Huonemiehiä.	Ei takseerattuja.	Veroa maksavia.				Verosta vapaita.				Kokokitittä.	Puolikittitä.	Jonsia.	Kirvesmiehiä.	Torppareita.	Leipiväkköjä.	Lohmia.	Savua.		
				Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.	Torppareita.	Arviopunnan- alaa.	Kokoveroja.	Puoliveroja.	Verotollisia.									Arviopunnan- alaa.	
III. Tuusmäki.																					
Hiisimäki . . .	19	1	—	20	11	2	24	3	71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Haltula . . .	20	—	—	20	13	2	19	2	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Kolkontai- pale	25	1	—	26	12	—	22	1	89	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Pohjoinen . . .	17	—	—	17	12	—	20	—	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Tuusmäki . . .	21	—	—	21	12	—	22	—	84	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
Venälä	21	—	—	21	12	2	21	3	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
S:sa Tuusmäki	123	2	—	125	72	6	128	9	513	1	—	1	5	72	6	231	24	9	94	220	137
IV. Keriharju.																					
Hakotaipale . . .	22	—	—	22	12	1	20	2	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hosiaranta . . .	23	—	1	23	14	—	22	2	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kerisalo	19	—	—	19	12	2	17	6	102	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Haapataipale . .	24	—	1	24	12	—	25	2	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Warkaus	28	—	1	28	13	—	22	1	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Harjuranta . . .	30	—	—	30	13	1	25	3	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:sa Keriharju	146	—	3	146	76	4 ¹⁾	131	16	573	—	1	1	3	72	10	243	41	21	108	256	150
S:sa Rantasalmi	556	11	11	567	303	19 ¹⁾	529	68	2,219	3	3	6	26	294	37	938	88	72	406	1,065	578

1) Näistä 3 lampuotia.

Liite IV.

Irtanainen omaisuus Savonlinnan läänissä

v. 1571

hopeaveroa varten tehdyn kirjutuksen ja takseerauksen mukaan.

Veroista puhuessani mainitsin, että 15-sataluvulla jo otettiin melkoinen määrä ylimääräisiä veroja. Näistä oli n. k. „hopeavero“ kaikista raskain. Tämä „hopeavero“ eli kymmenes¹⁾ osa väestön irtanaisen omaisuuden raha-arvosta, kannettiin v. 1571 yli koko Ruotsin valtakunnan etupäässä Elfsborgin linnan lunastamista varten tanskalaisten vallasta. Sen vuoksi pantiin kirjoihin jokaisen aatelittoman perheen omaisuus, tälle laskettiin arvo ja siitä otettiin kymmenes osa rahassa eli hopeassa. Niitä tietoja, joita nämä luettelot antavat, ei ole meillä vielä paljo käytetty historiaa varten. Mutta Ruotsissa on jo etevä tutkia Hans Forssell ottanut nämä luettelot tarkan ja suuritöisen tutkimuksen alle ja tämän tutkimuksen tuloksina on hän julaissut teoksensa „Sverige 1571“ sekä „Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring i sextonde seklet“. Näitä teoksia olen tietysti pftänyt ohjeenani, kun olen lähtenyt numeroilla valaisemaan tutkittavan alueeni varallisuutta v. 1571, ja niistä on minulle ollut paljo hyötyä ja helpotusta työssäni.

Mutta tietysti en ole voinut tehdä aivan samanlaisia kokemuksia työssäni, kun hän, ja olen siis tullut vähän eroamaan

¹⁾ Maaseudulta $\frac{1}{10}$. Mutta kaupungista otettiin mistä $\frac{1}{12}$, mistä $\frac{1}{18}$, ja $\frac{1}{20}$ -kin.

hänestä. Mitä varsinkin tulee siihen tarkkaan tutkimukseen, jonka Forssell on tehnyt alussa teostaan „Sverige 1571“ sen tilastollisen ainehaston luotettavuudesta, joka saadaan „hopeaveroluetteloista“, niin minun täytyy tunnustaa, että en voi olla niin uskovainen, kun hän. En tiedä, lieneekö tähän syynä se, että Savonlinnan läänissä ehkä tätä veroa ei otettu niin tarkkaan kun Ruotsissa, eli pitääkö minun ehkä syyttää suurempaa individuaalista taipumustani epäilemiseen — sitä en voi päättää. Mutta vaikka minun kokemukseni tietysti on paljoa pienempi, kun Hans Forssellin, — hän kun on tutkinut *koko* Ruotsin hopeaveroluetteloita, ja minulla on tutkimukseni alueena ollut ainoastaan *yksi lääni* Suomesta — niin uskallan kumminkin tuoda esille ne syyt, joitten vuoksi en voi yhtyä seuraaviin Hans Forssell'in sanoihin niitten luotettavuudesta: „Sanalla sanoen, saapi ainakin useammista asiakirjoista sen vakuutuksen, että täällä raastettiin ja syynättiin kaikki suurimmasta pienimpään asti“. ¹⁾

Ensimmäinen kysymys on tietysti se, kuka eli kutka ovat suorittaneet tuon takseeraustyön?

Hans Forssell sanoo sen tapahtuneen itse kussakin seurakunnassa lautakunnan ja papin kautta. Että pappi olisi ollut tekemässä tätä takseeraamista, eli pesäkirjotusta, päättää hän siitä, että joka luettelon alle on pappi liittänyt valallaan tehdyn vakuutuksen, että kaikki on käynyt rehellisesti ja vilpittä, ja vieläpä tämän vakuutuksen alle pistänyt sinettinsäkin.

Mitä Savonlinnan lääniin tulee, niin saamme verottamisesta seuraavan tiedon niistä sanoista, joilla sekä Juvan-Säämingin että Rantasalmen-Tavisalmen vouti alkaa tilinsä hopeaverosta:

„Apuverokirja - - - -n nimismieskunnasta siitä väestä, joka

¹⁾ „Sverige 1571“, siv. 11.

kuuluu --- -n kirkkopitäjään, jonka (apuveron) jalosukunen Pertteli Yrjönpoika Strömsnäsin herra ¹⁾ sekä Kamarikirjuri Pentti Perttelin. Hänen Kunink. Majesteettinsa, meidän Armoillisimman Herramme käskystä pani Savonlinnan läänissä, joka myöskin on suoritettu — — kymmenesmiesten kertomuksen ja itsekkunkin miehen valan mukaan, joka tässä jälempänä seuraa, joka kirkkopitäjästä erikseen⁴.

Siis kymmenesmiesten kertomuksen mukaan. Ei ole siis käyty talosta taloon „raastamassa ja syynäämässä“, tahi „omantunnon mukaan punnitsemassa itsekkunkin metallivarastoja sekä laskemassa ja arvioimassa jokaisen karjastoja“. ²⁾ Papit arvatunkin ovat kirjottaneet tuon valallisen vakuutuksen hallituksen käskystä. Mutta se, joka vähänkään on perehtynyt historiaan, tietää kuinka vähästä arvosta valapattosuutta ennen aikaan pidettiin, ³⁾ ja siis voimme epäillä, onko pappikaan kulkenut

¹⁾ Eräästä kirjeestä on Hans Forssell saanut sen tiedon, että muuan Hannu Laurinp. Isnäs'in herra oli määrätty veroa kantamaan Savonlinnan ja Wiipurin läänissä, mutta häntä ei näy ei kuulu ainakaan Savonlinnan läänin tileissä. Hänen sijassaan on siis tuo Strömsnäsin herra, josta tiedämme, että hän on ollut Lappveden kihlakunnan voutina 1547—56, Wiipurin linnan päällikkönä 1566—67 ja Wenäjän kieltä taitavana on hän tulkkina kulkenut hallituksen lähetyskunnan mukana Wenäjälle vv. 1561, 1566 ja 1574. Hän aateloittiin nimellä Mjöhund, mutta hänen kuollessaan v. 1580 sammui suku miesperillisten puutteessa. Katso Schlegel ja Klingspor: „Den med sköldebref förlånade men ej å riddarhuset introducerade svenska adelns ättartaflor“, siv. 190.

²⁾ Näin arvelee A. G. Fontell: „Finsk Tidskrift“ Tom 18, s. 102. Että vaskimäärää ei ainakaan Säämingin ja Juvan nimismieskunnissa ole puntarilla mitattu, huomaa heti veroluettelosta, sillä itsekkullekin taloudelle on pantu ainoastaan tasanen määrä 5, 10, 15, 20 R tai enempi. Mahdotonta on uskoa, että asukkaitten kattilat *täällä* olisivat olleet niin yhtä suuria, kun ne esim. Visulahdessa ovat hyvin erilaisia.

³⁾ Muistakaamme esim. piispa Terseruksen elämää.

jokaisen omaisuutta arvostelemassa, koska hänellä tästä tiestä västi ei ollut mitään hyötyäkään. Myöhemmin ovat papit välistä vakuuttaneet yhtä juhlallisesti voutien „autioluetteloita“ Visulahden ja Pellosniemen kunnissa oikeiksi. Ja jokaiseen papinveroluetteloon liittää aina pappi juhlallisen valan sen todenperäisyydestä, ja kumminkin on esim. lehmien luku koko läänissä v:n 1571 papinveroluettelon mukaan n. 1,600 vähempi, kun hopeaveroluettelon mukaan. Emme siis kaikesta tästä päättäen ainakaan noita pappien vakuutuksia voi pitää minikäänlaisina takeina hopeaveroluetteloiden tarkkuudesta, eivätkä ne edes todista sitä, että papit olisivat tehneet tuota „pesäkirjotusta“.

Päinvastoin näyttää minusta siltä, kun tuo kirjoitus ja takseeraus olisi tapahtunut kymmenesmiesten (Visulahdessa ja Pellosniemellä lautakunnan) avulla *voutien* kautta. Sillä nämä luettelot ovat ensiksikin ulkonaiseen asuunsa nähden joka voutikunnassa erilaiset, eivätkä kirkkopitäjissä. Niin on esim. Visulahden-Pellosniemen vouti tehnyt tilinsä oikein kolumnien kanssa, toiset ilman niitä; toiseksi on Juvan-Säämingin vouti kirjottanut erikseen jokaisen takseeratun omaisuuden arvosuman ja sen jälkeen siitä juoksevan veron, mutta Rantasalmen-Tavisalmen vouti on tehnyt eri luettelon tätä summaa ja siitä juoksevaa veroa varten. Ja tileissä ovat veronmaksajat ryhmitetytkin hallintopitäjittäin, eivätkä kirkkopitäjittäin, niin kun kaikissa papinveroluetteloissa. Tästä ovat kumminkin Rantasalmi ja Tavisalmi poikkeuksia.

Mutta vielä suurempia erotuksia huomaa itse verotuksessa. Kun Juvan-Säämingin vouti on ottanut hopeaveroa ainoastaan verotalollisilta, nojautuen herrainpäivien päätöksen ¹⁾ sanoihin, on Visulahden-Pellosniemen vouti verottanut myöskin

¹⁾ 15²⁸/71. Katso H. Forssell: „Sverige 1571“, siv. 27.

niitä maanviljeliöitä, jotka eivät maksaneet kruunulle veroa sekä huonemiehiäkin, missä niitä on ollut, he puolestaan seuraten sitä „Ordningh eller förslagh“, joka tätä verotusta varten lähetettiin eri osiin maata.¹⁾ Samaten näyttää verotus Juvan-Säämingin voutikunnassa olleen lievempi veroesineittenkin suhteen. Niissä ei ole näet ollenkaan verotettu varsahevosia. Mainitsematta muita pienempiä eroavaisuuksia.

Tällä olen koettanut toteen näyttää, että Savossa on hopeaveron kirjoinen pääasiallisesti tapahtunut *voutien kautta*, vaikka pappi on kirjottanutkin tuon tavallisen vakuutuksensa luetteloiden alle. Ja edellisestä olemme oppineet tuntemaan sen aikaisten voutien rehellisyyden, josta taasen voipi saada syytä epäilemään näitten luetteloiden luotettavuutta.

Forssell näkyy arvelevan, että verottajat ovat olleet oikein turhantarkkoja tutkiessaan jokaisen omaisuutta, lisäten, että monelta köyhältä leskeltäkin ja huonekuntaselta on viety veroa hänen ainoasta lehmästään, eli vuohestaan, eli ainoasta hopealusikastaan.²⁾ (!)

Tähän voimme muistuttaa, että tämmöinen turhamainen tarkkuus ainoastaan on voinut tulla kysymykseen köyhiä ja vähävarasia kohtaan, joitten omaisuus oli kaikille tunnettu ja joka päivä näkyvässä. Niinhän on meidän aikanammekin tulojen takseerausissa asian laita, että ne, joilla on pienet tulot, voidaan takseerata viimeeseen markkaan saakka, mutta varakkaitten tuloja on mahdoton oikein arvostella, jos he eivät itse tahdo ilmoittaa niitä. Ja jollei suuri yleisö meidän aikamme mielellään tahdo rehellisesti tunnustaa kaikkia tulojaan, niin vielä vähemmin se tapahtui 300 vuotta takaperin ja erittäin tässä tapauksessa, jossa tuli kysymykseen kymmenes osa kai-

¹⁾ „Sverige 1751“, siv. 28.

²⁾ „Sverige 1571“, siv. 11.

kesta omaisuudesta. Sen todistaa paraiten se seikka, että Savonlinnan läänissä hopeaveroluettelon mukaan ani harvalla verotalollisella oli rahoja, mutta saman vuoden muista tilikirjoista näemme, että hyvin useat talolliset ovat maksaneet veropäivätoita, veroheiniä, verotervaa y. m. s. *rahassa*.

En voi käsittää, miten Forssell ei ole tullut epäilleeksi näitten luettelojen todenmukaisuutta sillonkaan, kun hän tutkii niitä tietoja, joita ne antavat sen aikuisten ruotsalaisten omistamasta *kullasta*.¹⁾ Hän kyllä tulee siihen päätökseen, että koko pitäjissä ja kihlakunnissa ei ole kenellekään kirjojettu kultaa, mutta kumminkin näkee luettelon loppusummassa jonkun kultarahankin. Tämän johdosta hän kysyy, mistä nämä kultarahat ovat tähän loppusummaan tulleet, mutta ei voi selittää sitä millään lailla. Juuri tämä seikka se oli, joka sai minut ensiksi epäilemään näitä luetteloja, ja mielestäni sitä ei voi millään muulla lailla tyydyttävästi selittää, kun siten, että verottajat, eli omaisuuden kirjottajat ovat olleet leväperäisiä juuri *varakkaita* kohtaan, niin kun jo edellä olen koettanut osottaa, ja sitten rahoja lähetettäessä „kuninkaan kamariin“, on joku näistä varakkaista vaihtanut kultarahojaan pienempiin — hyvin varomattomasti kyllä.

Ja turhantarkkoja voivat verottajat olla vähävarasia kohtaan vielä siitäkin syystä, että ne eivät olleet tilaisuudessa kestitä ja lahjoa kymmenesmiehiä ja voutia, niin kun varakkaammat. Täytyy muistaa, että tähän aikaan lahjominen oli tavallinen puheen alku virkamiesten kanssa.

Lopuksi tahdon muistuttaa, että vielä meidän aikanamekin useammat varmaankin piilottaisivat kaikki rahansa ja muut arvokalunsa näkymättömiin, kun tietäisivät, että tuommonen verotus olisi tulossa.

¹⁾ „Sverige 1751“, siv. 13—14.

Kaikesta tästä päättäen en voi siis pitää hopeaveroluetteloja niin suuressa arvossa, kun Forssell, ainakaan mitä *rahaan* ja *metalliin* tulee. Ja samaten ovat ne numerot, jotka osottavat karjan paljoutta pidettävät *vähimmyyksiä*, jotka varakkaimmissa taloissa voivat olla *kaukanakin* todellisuudesta.

Mutta koska tämä eroavaisuus todellisuudesta kaikkialla luonnollisesti on käynyt yhtäälle, niin näillä numeroilla on arvonsa siinä, että niitten nojalla voi verrata eri seutujen varallisuutta ja kehityskantaa toisiinsa *samalta ajalta*.

Numeroitten todellista arvoa ei voi pitää suurena, ja sen vuoksi mielestäni H. Forssell on ollut kovin rohkea määrätessään, että esim. hevosten luku Ruotsissa on v. 1571—1871 kasvanut juuri $2\frac{1}{2}$ kertaa isommaksi.

Tämä läänin hopeaveroluetteloista yleensä. Että eri voutikuntainkin veroluettelot ovat erilaisia tarkkuutensa suhteen, näkee pian. Luotettavimmat ovat Visulahden-Pellosniemen tilit, vähimmin luotettavia Juvan-Säämingin.

Hopeaveroa varten takseerattujen summa on Visulahdessa ja Pellosniemessä paljoo suurempi, kun maakirjan savujen ja papinveroluettelon kirvesmiesten summat yhteensä. Juvan ja Säämingin pitäjissä ei ole verotettu muita kun maakirjaan merkityitä verotalollisia. Samaten ovat Rantasalmella ja Tavisalmellakin kirvesmiehet jääneet verottamatta. Sen vuoksi olen näitten pitäjien loppusummaan lisännyt papinveroluettelosta saamani kirvesmiesten luvun, ja heille arvion mukaan pannut vaskea ja karjaa sen jälkeen, kun olen huomannut heitä vastaavilla liuskamichillä olleen Visulahden ja Pellosniemen pitäjissä. Puollustukseksi tähän menettelyyni voin mainita, että Hans Forssell'in on useassa kohti Ruotsissa täytyntä näin arvaamalla laskea koko pitäjienkin omaisuuden siitä syystä, että muutamista osista maata hopeaveroluettelot ovat kadonneet.

Forssell on ottanut nämä numerot ainoastaan pitäjittäin.

Mutta koska Savonlinnan lääni Ruotsiin verrattuna oli harvaan asuttua, ja kun olen ottanut näin supistetun alan tutkittavakseni, niin oli minusta syytä ottaa nämä tiedot kymmeneskunnittain. Siten ovat taulut Liitteessä IV syntyneet. Niistä näemme ensin jokaisen kymmeneskunnan yhteen lasketun omaisuuden erikseen, sitten jokaisen neljänneskunnan omaisuuden ja lopussa vihdoin koko pitäjän omaisuuden. Nämä taulut ovat jokseenkin samankaltaset, kun useammat Forsell'in tauluista. Niistä puuttuu ainoastaan kolumnit kultaa ja rautaa varten, sillä edellistä ei ole takseerattu ollenkaan ja rautaakaan ei löydy luetteloissa mainittuna enempää, kun yhdellä talokkaalla Rantasalmella 5 naulaa, jonka tähden en ole ottanut sitä ollenkaan tauluihin. Hevosia luettellessa mainitaan melkein aina sekä luku että arvo; ani harvon jääpi jompikumpi pois, ja sen olen täyttänyt sen mukaan, miten itse kussakin tapauksessa on todennukaisimmalta näyttänyt. Enimmiten olen pannut yhden hevosen kymmenen markan arvoiseksi, niin kun se on useimpien pitäjien luetteloissa.

Mutta arveluttavampi on se seikka, että kaikissa pitäjissä ehkä ei ole otettu *varsoja* ollenkaan lukuun. Tämän ajan voutien muissa tileissä hevosista puhuessa mainitaan näet *aina* „hevokset“, „tammat“ ja „varsat“ erikseen. Samaten on Rantasalmen ja Tavisalmen hopeaveroluetteloissa aina erikseen mainittuna kaikki kolme eri lajia ja varsoilla on aina pienempi arvo (tavallisesti 5 markkaa, muilla 10) kun aikaisilla. Mutta kaikkien muitten pitäjien luetteloissa mainitaan erikseen ainoastaan „hevosia“ ja „tammoja“, mutta ei varsoja. Juvan ja Säamingin luetteloiden mukaan ei niissä pitäjissä olisi löytynytäkään halvempi-arvosia hevosia, kun 10 markan. Sitä vastoin on verottaja Visulahdessa ja Pellosniemessä pannut useinkin pienempiä arvoja hevosille, kun 10 markkaa. Syytä verottajilla olisi ollutkin heittää varsat pois verotuksesta, sillä se „järjestys“,

joka seurasi valtiopäivien pöytäkirjaa 25 päivästä tammikuuta 1571, ja jossa nautaeläimet ovat hyvin tarkkaan erotetut ikänsä mukaan, sanoo että „hevosia ja tammoja on arvosteleminen sen mukaan kun ne ovat hyviä“. Siis sekään ei puhu mitään varsoista, vaikka se tarkkaan panee veron erittäin 1, 2, 3 ja 4 vuoden vanhoille nautaeläimille. Jos siis varsoja ei ole otettu veron alasiaksi, niin hevosten luku on muissa osissa lääninä ainakin 10% pienempi kun Rantasalmessa ja Tavisalmessa. — Tästä seikasta ei Forssell puhu mitään. Mutta jos Ruotsissakin olisi varsoja jätetty takseeraamatta, niin voisimme siitä saada vähän selvitystä sille oudon suurelle enenemiselle, mikä hänen numeroistaan päättäen on Ruotsin hevosluvussa tapahtunut vuosien 1571 ja 1805 välillä.¹⁾

Hopean arvon olen pannut 5:ksi markaksi, koska olen nähnyt sen semmosena Tavisalmen ja Rantasalmen pitäjien lueteloissa. Mitä tuohon omaisuuden raha-arvoon tulee, jonka olen pannut viime kolumniin, niin Forssell jo huomauttaa, että sillä ei ole suurta todellista merkitystä, koska eri parselit joka osassa valtakuntaa arvosteltiin ihan samojen hintojen mukaan.²⁾ Mutta juuri samasta syystä niitä voi käyttää vertauksena eri pitäjien ja maakuntien välillä. Että ne eivät ole aivan oikein laskettunakaan, olen kyllä huomannut; Rantasalmen ja Tavisalmen pitäjistä on nim., niin kun edellä mainitsin, kaksi eri hopeaveroluetteloa, joista toinen on samanlainen kun muistakin pitäjistä, toinen sisältää ainoastaan jokaisen takseeratun omaisuuden raha-arvon ja siitä menevän veron. Näitä vertasin toi-

¹⁾ Katso: „Anteckningar till Sveriges jordbruksnäring i sextonde seklet“, siv. 33—34.

²⁾ Lehmä = 10 markkaa, 4-vuotias mullikka $7\frac{1}{2}$, 3-vuotias 5, 2-vuotias $2\frac{1}{2}$, 1-vuotias $1\frac{1}{4}$, vuohi, sika ja lammas $1\frac{1}{4}$ markkaa. Ainoastaan hevosille pantiin eri hinta eri seuduilla arvion mukaan. Tina ja messinki 10 markkaa *L \mathcal{R}* , vaski $7\frac{1}{2}$ markkaa. H. Forssell, Sverige 1571, 28—29.

siinsa ja huomasin useita suuriakin eroavaisuuksia, jotka nähtävästi olivat syntyneet vouden eli kirjurin luvunlaskun taitamattomuudesta. Kun nim. rupesin laskemaan eri parselien rahanarvoa yhteen, niin huomasin useimmiten, että ei kumpikaan ollut aivan oikea. Siinä tapauksessa otin aina sen, joka oli lähinnä oikeaa.

Koska siis nuo arvosummat eivät ole tarkkoja, niin en ole huolinnut panna niitä tauluihin aivan äyrilleen, niin kun ne saapi veroluetteloista, vaan ainoastaan täysissä kymmenissä. „Markka“ merkitsee tietysti Ruotsin hopeamarkkaa, jonka arvo 1500-luvulla vaihteli hyvin paljo. Siitä päättäen, että hevosesta maksettiin 10 silloista markkaa ja päivätyöstä $\frac{1}{4}$ markkaa, voinee sanoa, että silloisen markan arvo nykyseen Suomen markkaan verrattuna suunnilleen oli kun 10:1.

Neljänes- ja kymmeneskunta.	Summa tak- seerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hoponta, luotia.	Vaskea		Tinaa, t.	Messinkiä, t.	Hevosia	
				Lt.	tt.			kpl.	arvo mkkaa.
I. Vuolinko.									
1. Synsiä	40	—	—	22	10	—	7	49	338
2. Himottula	33	—	—	19	9	—	2	40	302
3. Vanhamäkiöinen	35	—	—	18	2	—	12	52	396
4. Harjumaa	23	—	—	13	19	—	3	34	258
5. Rantakylä	27	—	10	15	11	5	6	39	287
6. Vuolinko	30	—	—	14	3	—	12	32	247
S:a Vuolinko	188	—	10	103	14	5	42	246	1,828
II. Paukkula.									
1. Pyhitty	33	—	1	14	17	—	4	46	293
2. Pieksämäki	27	120	4	16	10	—	6	31	203
3. Pyhänpohja	28	—	—	14	3	—	4	35	243
4. Suosaari	18	—	11	15	6	20	—	21	135
5. Harjumaa	20	—	—	13	—	6	5	36	319
6. Jokioinen	36	—	13	30	2	6	8	55	404
S:a Paukkula	162	120	29	103	18	32	27	224	1,597
III. Norola.									
1. Kutomajärvi	26	—	—	14	5	—	—	30	181
2. Visulahti	25	—	—	13	2	—	—	39	291
3. Kaipiala	23	—	—	15	10	6	—	33	247
4. Norola	25	—	—	12	10	4	—	31	203
5. Rahula	25	—	—	14	12	—	—	39	309
6. Jonioinen	24	—	—	14	7	—	4	32	250
S:a Norola	148	—	—	84	6	10	4	204	1,481
IV. Melkola.									
1. Leinola	37	—	8	27	5	36	15	56	526
2. Remola	20	—	2	12	18	8	11	24	182
3. Ikola	25	—	—	18	11	—	10	35	346
4. Vehkamäkiöinen	26	—	4	30	10	14	16	38	396
5. Vehmainen	19	—	—	11	—	—	8	29	230
6. Haukivuori	43	—	12	28	17	1	3	65	426
S:a Melkola	170	—	26	129	1	59	63	247	2,106
Summa Visulahti	668	120	65	420	19	106	136	921	7,012

Neljännen- ja kymmeneskunta.	Summa fak- seorattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopetta, luottia.	Vaskea		Tinaa, g.	Messinkia, g.	Hevosia	
				Lg.	g.			kpl.	arvo mkkaa.
I. Hallila.									
1. Toivola	42	—	—	18	17	4	—	66	475
2. Hirvensalmi	45	—	—	20	11	5	—	50	382
3. Lahnaniemi	37	—	—	17	9	—	12	41	250
4. Vatile	22	—	—	14	9	—	16	36	255
5. Taipale	29	—	—	14	17	—	—	37	309
6. Suojärvi	29	—	—	10	17	—	4	29	210
S:a Hallila	204	—	—	97	—	9	32	259	1,881
II. Kiiala.									
1. Tohmala	22	—	18	9	11	2	14	19	151
2. Pellosniemi	28	1,200	113	13	8	70	17	33	288
3. Alasjärvi	22	—	—	10	16	—	4	30	170
4. Kangaskylä	17	—	—	7	17	—	4	16	126
5. Kyyhkylänniemi	24	—	—	11	10	5	—	32	206
6. Variala	25	—	—	9	6	—	10	20	129
S:a Kiiala	138	1,200	131	62	8	77	49	150	1,070
III. Pellosniemi.									
1. Himala	42	10	3	19	13	10	10	48	363
2. Yövesi	39	100	—	17	11	8	1	37	303
3. Laitiala	27	—	—	11	—	—	3	34	240
4. Taipale	28	—	—	12	1	—	—	24	186
5. Juurialmi	30	—	—	15	14	—	5	23	158
6. Hongaistenmaa	22	—	—	10	2	—	5	29	228
S:a Pellosniemi	188	110	3	86	1	18	24	195	1,478
IV. Pitkälähti.									
1. Seppälä	28	75	—	14	2	6	6	42	304
2. Ilmielähti	25	—	—	9	1	7	6	30	227
3. Hurisalo	36	—	—	19	16	29	20	59	419
4. Pitkälähti	30	5	—	11	5	12	8	41	273
5. Järvikansa	25	—	—	22	11	21	9	41	254
6. Ylivesi	18	—	—	11	11	—	—	30	191
S:a Pitkälähti	172	80	—	88	6	75	49	243	1,668
S:a Pellosniemi	702	1,390	134	333	15	179	154	847	6,097

niemi.

Hartia, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl.		Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljänes- ja kymmeneskunta.
		3-4 v.	1-2 v.					
—	89	5	32	109	27	36	1,790	Hallila.
—	64	7	20	90	38	45	1,460	Toivola.
—	66	4	18	53	29	26	1,230	Hirvensalmi.
—	57	7	19	66	41	25	1,160	Lahnaniemi.
—	55	3	8	50	32	16	1,120	Vatila.
—	48	7	15	39	22	16	870	Taipale.
—	379	33	112	407	189	164	7,630	Suojärvi.
—	24	3	15	28	13	10	750	S:ma Hallila.
5	57	26	22	63	32	20	3,140	Kiiala.
—	40	3	11	40	12	13	770	Tohmala.
—	23	1	3	11	9	6	450	Pellosniemi.
—	49	10	23	28	16	16	940	Alasjärvi.
—	31	1	13	41	21	15	640	Kangaskylä.
5	224	44	87	211	103	80	6,690	Kyyhkylän.
—	50	12	18	95	34	29	1,340	Variala.
—	67	5	21	70	28	17	1,330	S:a Kiiala.
—	43	6	11	46	12	15	890	Pellosniemi.
—	40	1	12	55	21	13	790	Himala.
—	40	7	16	58	22	20	900	Yövesi.
—	35	—	12	35	9	13	740	Laitiala.
—	275	31	90	359	126	107	5,990	Taipale.
—	68	7	16	71	26	20	1,380	Juurisalmi.
—	41	10	9	43	14	13	860	Hongaistenmaa.
—	80	9	39	125	40	35	1,760	S:a Pellosniemi.
—	41	7	21	65	41	22	1,010	Pitkälähti.
—	51	10	31	82	52	31	1,350	Seppälä.
—	37	7	21	57	39	21	870	Ilmielähti.
—	318	50	137	443	212	142	7,230	Hurisalo.
5	1,196	158	426	1,420	630	493	27,540	Pitkälähti.
								Järvikansa.
								Ylivesi.
								S:a Pitkälähti.
								S:a Pellosniemi.

Neljänes- ja kymmeneskunta.	Summa tak- seuratuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luottia.	Vaskea		Tinaa, g.	Messinkiä, g.	Hevosia	
				Lt.	g.			kpl.	arvo mkk.
I. Joroinen.									
1. Mäkiöinen	26	—	30	8	5	5	—	31	345
3. Joroinen	18	—	40	4	10	10	—	24	270
3. Järvikansa	20	—	—	2	10	—	—	19	210
4. Syväsilta	24	—	—	5	—	—	—	26	305
5. Hietainen	32	—	—	5	—	—	—	28	305
6. Suontie	23	—	—	8	7½	—	—	20	255
S:a Joroinen	143	—	70	33	12½	15	—	148	1,690
II. Vesikansa.									
1. Vehmainen	22	—	100	8	2½	10	—	25	245
2. Vuorenmaa	20	—	—	3	7½	—	—	18	205
3. Kaitainen	29	—	—	6	10	—	—	28	275
4. Hällinmäki	28	—	—	5	15	—	—	28	335
5. Savuniemi	26	—	—	4	17½	—	—	28	330
6. Maavesi	22	—	—	5	15	—	—	28	315
S:a Vesikansa	147	—	100	34	7½	10	—	153	1,705
III. Koikkala.									
1. Mäkiöinen	19	—	—	10	10	20	—	31	280
2. Narila	24	—	—	8	5	—	—	25	235
3. Maivala	19	—	—	11	10	5	—	29	405
4. Koikkala	24	—	10	13	15	40	—	33	365
5. Uusi Kymmenys	28	—	—	6	17½	—	—	26	255
6. Rantoinen	24	—	—	7	12½	5	—	39	430
S:a Koikkala	138	—	10	58	10	70	—	183	1,970
IV. Juva.									
1. Mattila	22	—	—	7	5	—	—	28	260
2. Kiiskilä	23	—	5	9	10	10	—	34	335
3. Ollikkala	23	—	—	9	2½	—	—	24	275
4. Juva	26	50	100	12	12½	30	—	30	325
5. Härkälä	28	—	—	7	12½	—	—	31	325
6. Suuriniemi	19	—	—	6	2½	—	—	26	290
S:a Juva	141	50	105	52	5	40	—	173	1,810
Kirvesmiehiä	34	—	—	3	5	—	—	10	100
S:a Juva	603	50	285	182	—	135	—	667	7,275

Neljänes- ja kymmeneskunta.	Suunta tak- seoratuja.	Rahaa, markkaa.	Hopeata, luotta.	Vaskea		Tinaa, oz.	Messinkiä, oz.	Hevosia	
				L.oz.	oz.			kpj.	ALVO mkaa.
I. Puumala.									
1. Laamala	30	—	9	13	15	5	—	40	505
2. Kitula	22	—	—	8	5	—	—	32	380
3. Luukkola	23	—	—	10	—	—	—	29	325
4. Lintusalo	31	—	—	11	—	5	—	41	505
5. Partala	34	—	—	12	2½	—	—	43	435
6. Ryhätaipale	25	—	—	14	15	3	—	43	405
S:a Puumala	165	—	9	69	17½	13	—	228	2,555
II. Sääminki.									
1. Hiltula	26	—	30	7	5	—	—	28	310
2. Joutsenmäki	32	20	40	8	—	—	—	40	465
3. Karvila	40	—	—	11	2½	—	—	49	520
4. Varparanta	35	—	—	9	7½	—	—	41	435
5. Pihlajaniemi	44	—	—	15	2½	—	—	56	645
6. Kokonsaari	31	160	170	12	7½	20	—	45	525
S:a Sääminki	208	180	240	63	5	20	—	259	2,900
III. Haapala.									
1. Seppäjärvi	42	—	—	16	12½	—	—	53	590
2. Haapala	34	—	—	9	17½	—	—	44	485
3. Ruokojärvi	40	—	—	11	10	—	—	50	560
4. Kulennoinen	39	—	—	6	17½	—	—	40	415
5. Kosola	34	—	—	7	2½	—	—	37	400
6. Kerimäki	40	—	—	11	7½	—	—	51	590
S:a Haapala	229	—	—	63	7½	—	—	275	3,040
IV. Idänlahti.									
1. Ruokoniemi	29	—	10	6	10	—	—	29	320
2. Särkilahti	31	—	—	7	17½	—	—	28	330
3. Idänlahti	28	10	3	9	7½	—	—	32	380
4. Otavaniemi	30	100	138	15	5	15	20	40	485
5. Kaitainen	29	—	—	12	5	—	—	45	425
6. Telalahti	28	—	3	11	—	—	—	32	340
S:a Idänlahti	175	110	154	62	5	15	20	206	2,280
Kirvesmiehiä	27	—	—	3	5	—	—	10	100
S:a Sääminki	804	290	403	262	—	48	20	978	10,875

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa tak- seerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopetta, luotta.	Vaskea		Tinaa, zt.	Messinkii, zt.	Hevosia	
				Lt.	zt.			kpl.	arvo mkkaa.
I. Putkisalmi.									
1. Parkumäki	32	—	58 $\frac{1}{2}$	13	15	9	—	44	477
2. Vaahersalo	25	—	—	6	17	—	—	34	334
3. Asikkala	30	—	—	7	1	—	—	44	467
4. Heinäselkä	24	—	—	4	18	—	—	26	284
5. Osikonmäki	21	—	35	8	13	3	—	27	297
6. Heinävesi	29	—	—	7	7	—	—	33	432
S:a Putkisalmi	161	—	93 $\frac{1}{2}$	48	11	12	—	205	2,291
II. Rantasalmi.									
1. Syväys	16	—	—	3	13	6	—	23	289
2. Rantasalo	23	—	—	5	15	—	—	25	305
3. Lautakotalahti	24	—	—	5	4	—	—	28	356
4. Voinsalmi	26	—	—	7	10	—	—	32	392
5. Harjuranta	23	—	—	3	11	—	—	17	203
6. Palvalahti	23	—	14 $\frac{1}{2}$	10	3	—	—	30	319
S:a Rantasalmi	135	—	14 $\frac{1}{2}$	35	16	6	—	155	1,864
III. Tuusmäki.									
1. Hiisimäki	20	—	—	5	12	—	—	19	210
2. Haltula	20	—	30	8	13	23	—	29	316
3. Kolkontaipale	26	—	—	8	1	4	—	39	427
4. Pohjainen	17	—	—	3	10	—	—	22	247
5. Tuusmäki	21	—	—	4	7	—	—	28	335
6. Venälä	21	—	25	4	13	6	2	28	290
S:a Tuusmäki	125	—	55	34	16	33	2	165	1,825
IV. Keriharju.									
1. Hakotaipale	22	—	—	5	10	2	—	31	292
2. Hosiaranta	23	—	—	5	11	2	—	29	297
3. Kerisalo	19	—	—	5	1	—	—	19	214
4. Haapataipale	24	—	—	4	13	—	—	33	332
5. Varkaus	28	—	—	8	5	—	—	28	336
6. Harjuranta	30	—	—	9	10	—	—	28	341
S:a Keriharju	146	—	—	38	10	4	—	168	1,812
Kirvesmiehiä	88	—	—	22	—	—	—	60	400
S:a Rantasalmi	655	—	163	179	13	55	2	753	8,192

salmi.

Harkittu, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl.		Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikoja, kpl.	Arvo markkaa.	Neljänes- ja kymmeneskunta.
		3—4 v.	1—2 v.					
—	72	11	40	113	16	21	1,940	Putkisalmi.
—	56	7	15	77	1	10	1,110	Parkumäki.
—	63	6	16	94	10	4	1,330	Vaahersalo.
—	46	2	8	45	11	9	890	Asikkala.
—	54	9	18	73	13	5	1,270	Heinäselkä.
—	47	3	4	79	1	9	1,090	Osikonmäki.
—	338	38	101	481	52	58	7,630	Heinävesi.
—	37	5	6	40	1	4	780	S:a Putkisalmi.
—	42	3	6	54	—	1	860	Rantasalmi.
—	47	2	7	61	3	4	970	Syväys.
—	55	6	16	87	3	11	1,190	Rantasalo.
—	26	2	3	20	2	—	560	Lautakotalahti.
—	54	10	15	93	5	26	1,220	Voinsalmi.
—	261	28	53	355	14	46	5,580	Harjuranta.
—	34	2	33	33	7	3	710	Palvalahti.
—	47	4	23	54	14	11	1,170	S:a Rantasalmi.
—	55	3	26	72	6	11	1,210	Tuusmäki.
—	26	6	15	58	4	9	680	Hiisimäki.
—	26	7	8	63	8	5	770	Haltula.
—	32	10	18	60	10	13	980	Kolkontaipale.
—	220	32	123	340	49	52	5,520	Pohjainen.
—	38	2	14	58	1	9	840	Tuusmäki.
—	47	6	11	69	6	5	960	Venälä.
—	37	—	10	54	7	8	720	S:a Tuusmäki.
—	36	—	8	56	4	3	820	Keriharju.
—	59	9	9	130	5	6	1,210	Hakotaipale.
—	56	15	9	104	4	6	1,170	Hosiaranta.
—	273	32	61	471	27	37	5,720	Kerisalo.
—	88	13	18	88	44	18	1,760	Haapataipale.
—	1,180	143	356	1,735	186	211	26,210	Varkaus.
								Harjuranta.
								S:a Keriharju.
								Kirvesmiehiä.
								S:a Rantasalmi.

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa tak- seuratuja.	Rahaa, markkaa.	Hoponta, luottia.	Vaskea		Tinaa, %.	Messinkiä, %.	Hevosia	
				Lta.	ta.			kpl.	arvo mkaa.
I. Saamainen.									
1. Kalamämäki . . .	25	—	—	8	12	—	—	28	363
2. Saamainen	31	—	—	6	18	—	—	24	316
3. Puutosmäki . . .	20	—	—	4	6	—	—	18	216
4. Leppävirta	24	—	—	8	9	—	—	26	339
5. Konnuslahti . . .	24	—	—	5	18	—	—	26	354
6. Pieni Konnuslahti	24	—	—	4	15	—	—	24	299
S:a Saamainen	148	—	—	38	18	—	—	146	1,887
II. Savilahti.									
1. Kuopionniemi . .	27	—	—	9	15	—	—	34	403
2. Jännevirta	37	—	15	12	15	—	—	37	448
3. Vehmasmäki . . .	34	—	30	12	14	10	—	41	495
4. Maaninka	46	—	17	27	10	3	9	64	797
5. Pielavesi	37	—	49	34	4	4	—	66	853
6. Nerkonjärvi . . .	38	—	5	20	2	—	—	65	782
S:a Savilahti	219	—	116	117	—	17	9	307	3,778
Kirvesmiehiä	41	—	—	10	—	—	—	28	140
S:a Tavisalmi	408	—	116	165	18	17	9	481	5,805

salmi.

Harkkia, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl.		Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikojia, kpl.	Arvo markkaa.	Neljänes- ja kymmeneskunta.
		3-4 v.	1-2 v.					
—	52	14	8	56	2	10	1,120	Saamainen. Kalamamäki.
—	51	6	13	30	3	3	970	Saamainen.
—	32	6	4	36	—	2	650	Puutosmäki.
—	52	6	4	58	2	12	1,050	Leppävirta.
—	38	1	12	43	—	5	860	Konnuslahti.
—	35	4	7	39	2	5	770	P:i Konnuslahti.
—	260	37	48	262	9	37	5,420	S:a Saamainen.
—	58	13	21	68	6	14	1,260	Savilahti. Kuopionniemi.
—	81	12	24	84	7	11	1,620	Jännevirta.
—	88	9	25	97	9	14	1,860	Vehmasmäki.
—	130	19	45	215	33	25	2,910	Maaninka.
—	110	16	25	154	22	21	2,840	Pielavesi.
—	112	24	43	174	9	36	2,550	Nerkonjärvi.
—	579	93	183	792	86	121	13,040	S:a Savilahti.
—	41	6	8	41	20	8	820	Kirvesmiehiä.
—	880	136	239	1,095	115	166	19,280	S:a Tavisalmi.

Neljännes- ja kymmeneskunta.	Summa tak- seerattuja.	Rahaa, markkaa.	Hopetta, luotta.	Vaskea		Tinaa, g.	Messinkih, g.	Hevosia	
				Lt.	st.			kpl.	Arto mkaa.
Visulahti	668	120	65	420	19	106	186	921	7,012
Pellosniemi	702	1,390	134	333	15	179	154	847	6,097
Juva	603	50	235	182	—	135	—	667	7,275
Sääminki	804	290	403	262	—	48	20	978	10,875
Rantasalmi	655	—	163	179	13	55	2	753	8,192
Tavisalmi	408	—	116	165	18	17	9	481	5,805
Summa Savonlinnan l.	3,840	1,850	1,166	1,544	5	540	321	4,647	45,256
Visulahti, Pellosniemi, Juva, Sääminki ja Rantasalmi yhteen .	—	—	—	—	—	—	—	4,166	—
Savonlinnan kahdessa latokartanossa ¹⁾ sekä Rantasalmen, ¹⁾ Sai- rialan ²⁾ ja Putkilah- den ³⁾ kartanoissa, yhteen	—	—	—	—	—	—	—	139	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	4,305	—

¹⁾ V:n 1570 tilien mukaan. — ²⁾ V:n 1571 tavaraluettelon mukaan.

Iisistä tauluista:

Härkin, kpl.	Lehmiä, kpl.	Nuorta karjaa, kpl.		Lampaita, kpl.	Vuohia, kpl.	Sikojia, kpl.	Arvo markkaa.	Neljänes- ja kymmeneskunta.
		3-4 v.	1-2 v.					
7	1,451	238	536	1,708	912	578	31,740	Visulahti.
5	1,196	158	426	1,420	630	493	27,540	Pellosniemi.
—	1,081	158	271	1,300	279	245	24,130	Juva.
—	1,352	171	278	2,031	273	390	33,740	Sääminki.
—	1,180	143	356	1,735	186	211	26,210	Rantasalmi.
—	880	136	239	1,095	115	166	19,280	Tavisalmi.
12	7,140	1,004	2,106	9,289	2,395	2,083	162,640	S:a Savonlinnan l.
12	6,260	868	1,867	8,194	2,280	1,917	—	
34	213	168	157	1,612	155	150	—	
46	6,473	1,036	2,024	9,806	2,435	2,067	—	

— ^{a)} V:n 1569 tavaralettelon mukaan.

IXIV

11/11/11

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

115

MORTALITETEN I FINLAND

1878—1886.

AF

L. LINDELÖF.

Ändamålet med förevarande uppsats är en undersökning af mortalitetsordningen i Finland särskildt för hvardera könet af landets befolkning, sådan den framgår vid jämförelse emellan de af Statistiska Byrån offentliggjorda uppgifterna öfver folkmängden vid 1880 års utgång samt öfver dödligheten under åren 1878—1886, hvarutom hänsyn tagits jemväl till nativiteten under åren 1876—1885.

Mortalitetsordningen åskådliggöres lämpligast genom en s. k. *mortalitets- eller lifslängds-tabell*, hvilken utvisar huru många af ett visst antal födde personer i medeltal uppnå hvarje särskildt åldersår. För uppgörandet af en sådan tabell erfordras närmast utredning om antalet döde inom hvarje ettårig åldersklass, jemfördt med antalet af dem som inträdt i samma klass. Denna utredning förutsätter åter ändamålsenligt anordnade uppgifter öfver såväl lefvande som affidne inom den folkgrupp och den tidsperiod, som äro i fråga.

Hvad Finlands hela befolkning beträffar, finnes i de genom presterskapet insamlade, af Statistiska Byrån ordnade och utgifna uppgifterna öfver folkmängden och mortaliteten ett rikt material för undersökningar af antydd art, hvilket dock hittills endast i ringa mon blifvit tillgodogjort. ¹⁾

¹⁾ Mig veterligen har någon annan tabell öfver lifslängden i Finland härförinnan ej sett dagen, än den som ingår i min inbjudnings-skrift till 1873 års magisterpromotion. Den grunder sig på dödligheten under åren 1861—1865 samt folkmängden i början och slutet af denna period.

Orsaken härtill ligger väl till väsendtlig del i materialets beskaffenhet. Ända till år 1878 innehöll den årliga mortalitetsstatistiken uppgifter om döde endast inom vissa större åldersgrupper (0—1, 1—3, 3—5, 5—10, 10—15 år, o. s. v.) och äfven de hvart femte år uppgjorda folkmängdstabellerna upptogo de lefvande fördelade i enahanda grupper. Bearbetningen af ett dylikt material är förenadt med vissa omgångar och svårigheter, emedan luckorna deri måste fyllas genom sannolika värden, härledda medelst beräkning.

En väsendtlig förbättring af dödlighetsstatistiken i vårt land har från och med år 1878 kommit till stånd. Efter nämnda tid upptaga nämligen de af presterskapet årligen uppgjorda dödlighetstabellerna en fördelning af de under året afidne icke blott efter ettåriga åldersklasser samt efter födelseår, utan äfven kombineradt efter åldersklass och födelseår, så att det exempelvis angifves, huru många af dem, som voro födde 1838, dogo under året 1878 före och huru många efter det de fyllt 40 år. Detta särskiljande är af synnerlig vigt, emedan det endast derigenom blir möjligt att exakt följa hvarje årsgeneration i dess successiva afgang, utan anlitande af någon hypotes om de afidnes sannolika åldersfördelning. I de statistiska publikationerna efter sagde tid upptages emellertid fördelningen af döde endast efter åldersklasser och födelseår, men icke kombineradt efter båda dessa synpunkter. Ehuru nämnda publikationer innehålla ett betydligt säkrare material för undersökning af mortalitetsordningen, än det som fanns att tillgå dertförinnan, lemna de dock sålunda ännu icke fullständig upplysning om alla de förhållanden, som dervid böra beaktas, och det blir fortfarande nödigt att vid materialets tillgodogörande för antydda ändamål delvis använda ett approximativt förfarande. Det synes visserligen som om fördelningen af de i en åldersklass

döde mellan de generationer de tillhört äfvensom fördelningen af döde hörande till en viss generation emellan behöriga åldersklasser borde kunna härledas genom successiv jämförelse mellan de parallela uppgifterna öfver döde i skilda åldersklasser och döde af skilda årsgenerationer. Låtom oss till förtydligande häraf betrakta exempelvis dödlighetstabellerna för år 1878. Om vi här från antalet döde under 1 år subtrahera antalet döde af 1878 års generation, erhålla vi tydligen antalet af personer hörande till 1877 års generation, som affidit i åldersklassen 0—1. Om sistnämnda tal subtraheras från hela antalet döde af 1877 års generation, utvisar resten, huru många personer af denna generation dött i åldersklassen 1—2; subtraheras åter deras antal från hela antalet döde i åldersklassen 1—2, erhålles antalet döde inom denna klass, hörande till 1876 års generation, o. s. v.

Sålunda skulle delningen af åldersklasserna föras steg för steg genom hela tabellen. Det vore förty möjligt att uti dödlighetstabellerna, äfven i deras nuvarande skick, skilja en generation från de närmast stående och göra sig reda för dess successiva minskning inom hvarje af de åldersklasser den passerar inom observationstiden. Och då generationens bestånd vid 1880 års utgång genom senaste folkräkning är känd, egde vi nödiga data jemväl för en direkt utredning af det antal till densamma hörande personer, som inträdt i hvarje sådan åldersklass.¹⁾

Detta förfarande hafva vi i sjelfva verket använt i fråga om de fem yngsta åldersklasserna, med iakttagande att antalet kvarlevande af generationerna 1876—1880 härledts

¹⁾ En efter dessa grunder upprättad tablå öfver folkmängden och dödligheten under åren 1878—1886 har af Chefen för statistiska byrån välvilligt ställts till förf:s förfogande, men af de här anförda skäl i förevarande arbete kunnat endast i ringa mon tillgodogöras.

ur deras ursprungliga bestånd, eller antalet födde under sagde år, och icke ur folkmängdstabellen. Emot metoden i allmänhet vore också intet att anmärka, om de statistiska uppgifterna öfver mortaliteten vore fullt pålitliga. Men förefinnes i någon af dem en origtighet, så fortplantar sig denna vid den ofvan beskrifna successiva fördelnings-operationen genom hela dödlighetstabellen och rubbar i synnerhet förhållandet inom de högsta åldersklasserna, der antalet af både lefvande och döde är ringa. Också visade det sig att den vid längre drifven tillämpning ganska snart ledde till uppenbart felaktiga och därför oantagliga resultat, ity att den erhållna talföljden, i stället att förtgå regelbundet med endast tillfälliga störingar, företedde en allt mera framträdande vaxling af alternierande för stora och för små tal.

Vid sådant förhållande måste den direkta metoden öfverges och ersättas af ett på sannolikhetskäl grundadt approximativt förfarande. Det som härvid sjelfmant erbjuder sig, är följande. Gäller det fördelningen af de under ett visst år döde af en gifven årsgeneration, antaga vi att halfva antalet af dem faller på hvardera af de två ettåriga åldersklasser dessa personer tillhört. Är det åter fråga om antalet döde inom en viss åldersklass, hänföra vi likaledes hälften af detta antal till hvardera af de två generationer, som kontribuerat till detsamma. Tillämpningen häraf är enkel och förklaras tillräckligt genom nedanstående exempel.

Af mankön, födde år 1838, qvarlefd vid 1880 års utgång enligt senaste folkräkning inalles 11227 personer. För att med ledning häraf utreda huru många personer af ifrågasvarande generation upplefvat 40 års ålder, hvilket inföll under loppet af år 1878, har man att tillika beakta dödligheten inom densamma under åren 1880, 1879 och 1878. Den utgjorde resp. 133, 100 och 136, eller inalles 369 personer.

Häraf erhålles det sökta antalet $11227 + 133 + 100 + \frac{136}{2} = 11528$. Enahanda kalkyl tillämpad på alla de generationer (från åren 1838—1845), hvilka under perioden 1878—1885 (incl.) fylde 40 år, ger följande resultat:

Af mankön födde år:	uppnådde nedanstående antal 40 års ålder:
1838	11528
1839	12330
1840	12447,5
1841	12329
1842	13349,5
1843	13131,5
1844	13038
1845	13803,5
	101957

För att utreda å andra sidan, huru många personer hörande till de nyss betraktade åtta generationerna af mankön afledo i en ålder mellan 40 och 41 år, göra vi följande sammanställning. Af mankön dogo öfverhufvud i åldersklassen 40—41

år 1878	140 personer
„ 1879	121 „
„ 1880	160 „
„ 1881	148 „
„ 1882	128 „
„ 1883	120 „
„ 1884	154 „
„ 1885	136 „
„ 1886	157 „
	1264 „

Af de 140 personer, som 1878 dogo i antydd ålder, hörde likväl endast en del, vi antaga hälften, till 1838 och de öfrige, till 1837 års generation; af de 157 åter, som år 1886 dogo i samma ålder och hvilka följakteligen voro födde dels 1845, dels 1846, antages likaså hälften hafva tillhört 1845 års generation. Då vi här befatta oss endast med 1838—1845 års generationer, men icke med dem från 1837 och 1846, afgår alltså från nästnämnda summa 1264 halfva antalet döde under första och sista åren eller $\frac{140 + 157}{2} = 148,5$; resten 1115,5 utvisar antalet döde i åldern 40—41 af generationerna 1838—1845.

Det här gjorda antagandet om de inom en åldersklass dödes fördelning på skilda generationer verkar, såsom synes, endast på första och sista åren af hela observationsperioden och den dervid häftande osäkerheten har därför, relativt taget, så mycket mindre inflytande på resultatet, ju längre tid perioden omfattar.

Den nu beskrifna preliminära bearbetningen af det statistiska materialet hade sålunda till ändamål att fastställa, särskildt för hvardera könet, 1:o antalet lefvande som inträdt i hvarje åldersklass och der varit föremål för observation (levande under risk), och 2:o huru många af dem aflidit inom samma åldersklass. I betraktande kommo härvid

för årsklassen:	personer födde åren:
0—1	1877—1885
1—2	1877—1884
2—3	1876—1883
3—4	1875—1882
o. s. v.	

För de yngsta generationerna har, såsom redan förut antydts, antalet öfverlevande vid viss ålder direkte härledts ur motsvarande antal födde, hvaremot för alla öfriga gene-

rationer 1880 års folkräkning tjenat till utgångspunkt. I hvardera fallet återstår ännu att korrigera resultatet för de förändringar i resp. generationers bestånd, som förorsakats genom migrationen. Angående denna finner man i de statistiska publikationerna följande summariska upplysningar.

Folkmängdens tillväxt (+) eller minskning (−) genom in- och utflyttningar utgjorde

	Mankön. Antal.	Qvinkön. Antal.
1878	+ 8	− 323
1879	+ 285	+ 212
1880	+ 633	+ 632
1881	+ 97	+ 41
1882	+ 304	+ 92
1883	− 514	− 720
1884	+ 186	− 9
1885	+ 89	− 20
	+ 1088	− 95

I saknad af uppgift om de in- och utflyttades ålder har jag antagit att de fördelat sig på de skilda åldersklasserna i samma förhållande som befolkningen (den manliga eller qvinliga) i sin helhet. I enlighet härmed beräknades sedan migrationens inverkan på antalet lefvande af hvarje åldersklass vid den tidpunkt, då klassens åldersmedium af dem passerades. Detaljerna af denna räkning torde här kunna förbigås. De erhållna korrektionerna voro i allmänhet obetydliga; de äro emellertid observerade i följande tabell, som innehåller de definitiva data för vår undersökning öfver mortaliteten. Här betecknar x åldersår, L_x antalet lefvande af åldern x , D_x huru många af dem afidit mellan x och $x+1$ års ålder samt $m_x = \frac{D_x}{L_x}$ den häraf framgående mortaliteten eller sannolikheten att dö inom 1 år.

M a n k ö n.							
x	L_x	D_x	m_x	x	L_x	D_x	m_x
0	345744	60127	0,17391	50	72315	1290	0,01784
1	253023	16851	06660	51	70358	1216	01728
2	232644	9420	04049	52	67925	1293	01904
3	220437	6351	02881	53	67651	1342	01984
4	211925	4679	02208	54	66600	1359	02041
5	205853	3379	01641	55	65616	1497	02281
6	200866	2582	01285	56	62787	1588	02529
7	195784	1998	01021	57	60762	1488	02449
8	192719	1527	00792	58	57901	1604	02770
9	187332	1337	00714	59	55096	1552	02817
10	176602	1044	00591	60	52435	1741	03320
11	168456	911	00541	61	49597	1772	03573
12	160502	797	00497	62	46720	1804	03861
13	155205	661	00426	63	43476	1723	03963
14	153883	670	00435	64	40774	1772	04345
15	149884	655	00437	65	37088	1776	04789
16	145123	703	00484	66	34238	1767	05161
17	142954	699	00489	67	31233	1770	05667
18	146644	842	00574	68	28709	1782	06207
19	148429	974	00656	69	25291	1629	06441
20	149229	1093	00732	70	21932	1700	07751
21	147269	1133	00769	71	19173	1510	07876
22	142582	1119	00785	72	16929	1460	08624
23	139888	1040	00743	73	15226	1456	09563
24	138622	990	00714	74	13346	1420	0,1064
25	135818	1007	00741	75	11738	1308	1114
26	133373	1029	00772	76	9898	1270	1283
27	131274	940	00716	77	8739	1157	1324
28	128172	923	00720	78	7865	1106	1406
29	126900	941	00742	79	6813	1025	1504
30	125060	962	00769	80	5692	972	1708
31	122231	983	00804	81	4598	827	1799
32	118649	911	00768	82	3709	704	1898
33	116841	904	00774	83	2988	604	2021
34	114847	979	00852	84	2312	522	2258
35	112293	992	00883	85	1748	412	2357
36	111136	1006	00905	86	1272	320	2516
37	108445	999	00921	87	922	242	2625
38	106040	981	00925	88	692	209	3020
39	104398	1074	01029	89	496	94	1895
40	101938	1116	01095	90	329	96	2918
41	97901	1047	01069	91	215	76	0,353
42	94256	1058	01123	92	132	48	364
43	91117	1049	01151	93	83	25	301
44	88341	1053	01192	94	51	14	274
45	84144	1157	01375	95	41	4	098
46	80214	1052	01312	96	35	3	086
47	76585	1039	01357	97	28	3	107
48	74558	1065	01428	98	19	6	316
49	73212	1131	01545	99	16	2	125
50	72315	1290	01784	100	7	1	143

rad dödlighet.

Q v i n k ö n.

x	L_x	D_x	m_x	x	L_x	D_x	m_x
0	328439	48713	0,14832	50	79423	952	0,01199
1	247980	15537	06265	51	77941	1076	01381
2	229541	8870	03864	52	75976	1083	01425
3	218179	6107	02799	53	76299	1119	01467
4	209892	4450	02120	54	75454	1181	01565
5	204113	3343	01638	55	74885	1327	01772
6	198923	2481	01247	56	72087	1338	01856
7	194256	2052	01056	57	70407	1448	02057
8	191527	1547	00808	58	67751	1427	02106
9	186186	1161	00624	59	65129	1500	02303
10	175177	1020	00582	60	62366	1653	02650
11	167286	834	00499	61	59691	1646	02758
12	159466	782	00490	62	56909	1772	03114
13	154481	755	00489	63	53483	1845	03450
14	153263	740	00483	64	50790	1857	03656
15	149056	797	00535	65	46521	2013	04327
16	144869	833	00575	66	43459	1941	04466
17	142905	820	00574	67	40352	2034	05041
18	146914	860	00585	68	37427	2042	05456
19	148134	848	00572	69	33432	1877	05614
20	148966	923	00613	70	29462	1951	06622
21	147629	894	00606	71	26226	1814	06917
22	143187	949	00663	72	23562	1918	08140
23	140307	911	00649	73	21593	1763	08165
24	138975	917	00660	74	19182	1740	09071
25	136237	991	00727	75	17016	1750	0,1028
26	133866	947	00707	76	14944	1607	1075
27	132986	966	00726	77	13440	1575	1172
28	130661	947	00725	78	12261	1590	1297
29	129905	863	00664	79	10619	1470	1384
30	128690	1032	00802	80	9040	1359	1503
31	126923	1044	00823	81	7597	1248	1643
32	123505	1042	00844	82	6262	1068	1706
33	122013	1041	00853	83	5183	923	1781
34	120259	970	00807	84	4081	772	1892
35	117605	1033	00878	85	3255	645	1982
36	116751	1108	00949	86	2514	519	2064
37	113869	1039	00912	87	1936	417	2154
38	111640	1020	00914	88	1505	361	2399
39	109747	975	00888	89	1087	298	2742
40	107389	1031	00960	90	747	182	0,244
41	103599	1074	01037	91	543	142	262
42	99876	945	00946	92	373	108	290
43	96645	1014	01049	93	271	56	207
44	93814	936	00998	94	187	34	182
45	89670	875	00976	95	141	24	170
46	85879	867	01010	96	95	22	232
47	82794	878	01060	97	66	12	182
48	81208	932	01148	98	47	7	149
49	79928	930	01164	99	33	4	121
50	79423	952	01199	100	26	7	269

Innan man på grund af den observerade eller rättare ur observationerna omedelbart härledda talserien för döds-sannolikheten (= sannolikheten att dö inom 1 år) m_x kan uppgöra en mortalitetstabell, som skall framställa det normala förloppet af en generations afgang, måste denna serie, som i sitt ursprungliga skick företer större eller mindre tillfälliga afvikelser från en regelbunden gång, utjemmas så, att nämnde afvikelser varda i möjligaste mån aflägsnade, utan att dock den korrigerade serien skiljer sig mer än nödigt är från den ursprungliga. För en dylik utjemning, som är ett viktigt problem i den matematiska statistiken, hafva särskilda metoder blifvit använda och föreslagna. Vi skola här till granskning upptaga några af de vanligaste bland dem.

Den grafiska metoden. — Man konstruerar i ett rättvinkligt koordinatsystem, med x såsom abskissa och m_x såsom ordinata, de punkter, som motsvara de funna talvärdena för m_x , och drager efter ögonmått en sammanhängande jernkrökt linie, hvilken så nära som möjligt ansluter sig till dessa punkter. Ordinaterna till denna linie gälla såsom korrigerade värden af m_x . Med enhvar af de funna korrektionserna för m_x multipliceras motsvarande antal lefvande L_x , då produkten anger differensen mellan antalet döde enligt beräkning med de nya värdena på m_x och enligt observation. Såsom kriterium för utjemningen gäller att summan af dessa differenser, tagna med behöriga tecken, försvinner (åtminstone i det närmaste) icke blott för kurvan i dess helhet, utan äfven för vissa efter pröfning valda större delar af densamma. Kurvas förlopp jemkas försöksvis, tills detta resultat ernåtts.

Denna metod användes med fördel, då man åtnöjer sig med ett fåtal (2 eller 3) siffror i resultatet. Men vid fler-siffriga tal blir den grafiska uppmätningen osäker och utjemningen på denna väg mindre fullständig.

Medeltalsmetoden. — Ett mycket elementärt, i folk-mängds-statistiken ofta användt förfarande består deri, att man helt enkelt tager medeltalet af ett visst antal (3 eller 5) på hvarandra följande värden af m_x och låter detta medeltal gälla för åldersmediet. Förfarandet upprepas två eller flere gånger, tills önskvärd grad af utjemning erhållits. Metoden innebär tydligen det antagande, att dödlighetskurvan förlöper rätlinigt inom hvarje af de betraktade 3- eller 5-åriga intervallerna, ett antagande som emellertid är oberättigadt. För de sträckor, der kurvan är konvex nedåt (mot x -axeln), ger den för stora, för dem åter, der kurvan är konkav, för små värden på m_x . Ju större krökningen är eller bör vara, desto mer vanställdt blir resultatet. Detta är i synnerhet fallet för den yngsta ålderssträckan, der mortalitetskurvan är starkt konvex nedåt och der medeltalsvärdena för m_x därför genomgående öfverstiga de normala. Anmärkas kan dessutom, att utjemningen enligt denna metod fortskrider långsamt och ännu efter trefaldig tillämpning deraf kvarlemnar oregelbundenheter, som i en för finare undersökningar afsedd tabell svårligen kunna tolereras.

Woolhouse's metod. — Denna metod, som är mycket anlitad af engelska aktuarier, består i följande. Låt y_{-7} , y_{-6} , y_{-5} , y_{-4} , y_{-3} , y_{-2} , y_{-1} , y_0 , y_1 , y_2 , y_3 , y_4 , y_5 , y_6 , y_7 beteckna femton på hvarandra följande termer i den serie, som skall utjemnas. Dessa termer förbindas med hvarandra tre om tre med femårliga intervaller, hvarigenom följande fem värdegrupper erhållas:

y_{-7} ,	y_{-2} ,	y_3 ,
y_{-6} ,	y_{-1} ,	y_4 ,
y_{-5} ,	y_0 ,	y_5 ,
y_{-4} ,	y_1 ,	y_6 ,
y_{-3} ,	y_2 ,	y_7 .

Genom sammansatt interpolation med hänsyn till första och andra differenserna beräknas nu för hvarje grupp särskildt värdet af y_0 och medeltalet af de fem skilda värden som sålunda erhållas för den mellersta termen y_0 (och hvaribland det observerade värdet af denna term äfven ingår), betraktas såsom korrigeradt värde för densamma. Då den antydda räkningen utföres, erhålles för detta värde uttrycket

$$y'_0 = 0,200 y_0 + 0,192 (y_{-1} + y_1) + 0,168 (y_{-2} + y_2) \\ + 0,056 (y_{-3} + y_3) + 0,024 (y_{-4} + y_4) - 0,016 (y_{-6} + y_6) \\ - 0,024 (y_{-7} + y_7). \quad ^1)$$

Såsom synes ingå termerna y_{-5} och y_5 alldeles icke i bestämningen af detta medelvärde.

Oafsedt det praktiska värde, som onekligen tillkommer denna formel och gör att den i många fall kan med fördel användas, synes den dock i teoretiskt hänseende icke vara alldeles oantastlig. Vill man engång låta ett visst antal termer i den föreliggande observationsserien konkurrera vid korrigerig af den mellersta bland dem, under antagande att andra differensen är konstant eller, med andra ord, att de betraktade termerna höra satisfiera en equation af formen

$$y = a + bx + cx^2,$$

så är det tvifvelsutän mest rationellt att bestämma konstanterna a , b , c enligt minsta-qvadrat-metoden och att, sedan man härigenom framställt en analytisk funktion, hvilken så nära som möjligt ansluter sig till ifrågavarande termer, låta det värde densamma antager för det mellersta argumentet

¹⁾ Ett i möjligaste mon enkelt praktiskt förfarande för formelns tillämpning har framställts af Mr Ackland i *Journal of the Institute of Actuaries* för Juli 1882.

gälla såsom korrigeradt värde för medeltermen y_0 . Man erhöle då, i stället för den Woolhouse'ska utjemningsformeln, följande eqvation

$$1105 y'_0 = 167 y_0 + 162 (y_{-1} + y_1) + 147 (y_{-2} + y_2) \\ + 122 (y_{-3} + y_3) + 87 (y_{-4} + y_4) + 42 (y_{-5} + y_5) \\ - 13 (y_{-6} + y_6) - 78 (y_{-7} + y_7),$$

eller närmevis

$$y'_0 = 0,152 y_0 + 0,147 (y_{-1} + y_1) + 0,133 (y_{-2} + y_2) \\ + 0,110 (y_{-3} + y_3) + 0,079 (y_{-4} + y_4) + 0,038 (y_{-5} + y_5) \\ - 0,012 (y_{-6} + y_6) - 0,071 (y_{-7} + y_7).$$

Woolhouse tillämpar sin formel icke omedelbart på dödlighetsserien m_x , utan på den derur härledda lifslängdstabellen eller dess differenser, d. v. s. på antalet döde i de successiva åldersklasserna af ett gifvet antal födde. Derigenom ernår han fördelen att operera med mindre tal. Men fullt korrekt är det icke att verkställa utjemningen på en härledd talserie i stället för den observerade, isynnerhet då, såsom här är fallet, ett fel eller en oregelbundenhet i någon punkt af den senare serien verkar störande på hela återstående delen af den förra. Äfven graden af utjemning, som genom denna formel vinnas, lemna, oaktadt det stora antal termer den tager i anspråk, ännu något öfrigt att önska. För början och slutet af mortalitetstabellen, der hypotesen om en konstant andra differens ej är hållbar, kan den Woolhouse'ska metodens användning svårligen ifrågakomma.

Analytisk metod. — I motsats mot de föregående utjemningsmetoderna, hvilka kunna med ett gemensamt namn betecknas såsom *mekaniska*, hafva några matematiker sökt utfinna en analytisk formel, som skulle representera dödligheten vid olika åldrar. Den första formel af detta slag,

som vunnit allmännare beaktande, är följande, som framstälts af Gompertz år 1825 (i Transactions of the Royal Society of London):

$$l_x = AH^q.$$

Här betecknar l_x antalet öfverlevande vid åldern x af ett gifvet antal födde ($l_0 = AH$), samt A , H och q kvantiteter, som äro konstanta eller variera blott långsamt under längre tidsintervaller.¹⁾ Denna formel besitter en anmärkningsvärd egenskap. Om man har att enligt densamma beräkna sannolikheten för en grupp af flere lif (hvarje af gifven ålder) att fortbestå till oförminskadt antal efter en viss tid t , så kan man ersätta gruppen med ett enda lif af lämpligen vald ålder och beräkna sannolikheten för detta att kvarstå efter tiden t ; resultatet blir i båda faller detsamma och det för hvarje värde af t . Härigenom reduceras beräkningen af en förbindelseränta på huru många lif som helst till beräkning af en enkel lifränta. Tyvärr ger formeln dock en alltför felaktig bild af den menskliga vitaliteten i dess helhet, för att i nyssnämndt afseende ega någon praktiskt betydelse.

Genom logaritmisk differentiering af berörde formel erhålles för *dödlighetsstyrkan* μ_x vid åldern x ett uttryck af formen

$$\mu_x = - \frac{dl_x}{l_x dx} = b q^x;$$

¹⁾ Med afseende derpå att vitaliteten sålunda vore beroende af tre parametrar, kallar Gompertz sin formel „the vital Rule of Three“. För att omfatta hela lifslängden i ett enda uttryck har han sedermera funnit sig föranlåten att utvidga formeln genom tillägg af några nya exponential-faktorer, hvarigenom dock dess enhelhet gått förlorad och den kommit att innehålla ända till 10 konstanter.

enligt densamma skulle således dödlighetsstyrkan vexa med åldern i geometrisk progression. *Makeham* har förbättrat hypotesen i så måtto, att han till sistnämnda uttryck tillagt en konstant term och satt

$$\mu_x = a + bq^x.$$

Genom integration häraf har han ledt sig till följande formel för antalet öfverlevande:

$$l_x = AH^q s^x.$$

Det har visat sig, att denna formel, genom lämplig bestämning af de fyra deri ingående konstanterna A , H , q , s , kunnat bringas i ganska nära öfverensstämmelse med flere kända mortalitetstabeller inom ett vidsträckt åldersområde (ungefär från 20 till 80 eller 90 år). Anmärkningsvärdt är att man vid skilda tillämpningar af formeln erhållit nära nog samstämmiga värden för q . *Makeham* anser att man i allmänhet kunde, utan märkbart fel, à priori antaga $\text{Log } q = 0,04$, hvarigenom endast tre konstanter återstode att bestämmas och formelns tillämpning blefve väsendtligen förenklad.

Den *Makehamska* formeln har en egenskap, analog med den som ofvan anfördes i fråga om den *Gompertzska*. Mot en grupp lif af olika åldrar svarar här en lika stor grupp lif, alla af en och samma ålder, så beskaffad, att sannolikheten för hvardera gruppens fortbestånd efter en godtycklig tidsperiod är densamma. Härigenom reduceras kombinationsräntan för ett antal personer af olika åldrar till kombinationsränta för ett lika antal jemnåriga. Omvänt kan bevisas att en formel för mortaliteten, som uppfyller detta vilkor, nödvändigtvis sammanfaller med de *Makehamska*.¹⁾

¹⁾ I sin *Calcul des probabilités*, Paris 1889, sid. 316 o. f. har *Bertrand* behandlat problemet att finna det analytiska uttrycket för en

Att formeln ej kan ega giltighet för mortalitetskurvan i dess hela utsträckning följer redan deraf, att enligt den samma dödlighetsstyrkan, uttryckt genom $a + bq^x$, skulle tillvexa kontinuerligen, börjande från födseln, medan den i verkligheten enligt alla iakttagelser aftager under de första åldersåren ganska starkt, tills den vid åldern 13 eller 14 år uppnår ett minimum, hvarefter den begynner stiga i början långsamt och sedan allt hastigare. Makeham har emellertid trott sig kunna genom upprepad tillämpning af sin formel verkställa utjemningen af en mortalitetstabell i dess helhet. Bibehållande för q värdet $10^{0,04}$ oföränderligt, bestämde han konstanterna A , H , s först så, att formeln med önskvärd noggranhet anslöt sig till den ur observationerna omedelbart härledda serien för l_x från $x = 14$ framåt; de värden formeln då gaf för åldersperioden 0—14 subtraherades från de gifna värdena på l_x . Den dervid uppkommande restserien utjemnades genom samma formel men med nya värden på konstanterna A , H , s , så valda att formeln noga återgaf de mot $x = 6$, 9 och 12 svarande termerna i sistnämnda serie, hvarefter en ny restserie beräknades för åldern 0—5. Denna utjemnades slutligen genom formelns anslutning till seriens tre första termer. Den upprepade tillämpningen af formeln

mortalitetslag, enligt hvilken de kombinerade lefnadschancerna för två personer af olika åldrar äro *proportionela* mot lefnadschancerna för en tredje person af lämpligt vald ålder, och kommit till det origtiga resultat, att det sökta uttrycket vore identiskt med Makehams formel. Felet hos Bertrand beror på ett förbiseende deraf, att den af honom införda integrationskonstanten C_1 på grund af de gifna villkoren nödvändigtvis är $= 0$, hvilket gör att till resultat erhålles icke den Makehamska utan den Gompertzka formeln, men äfven detta blott under förutsättning att proportionalitets-faktorn G är $= 1$, d. ä. att de båda i satsen berörde sannolikheterna äro icke blott proportionela utan lika stora. I annat fall har det af Bertrand uppställda problemet icke någon lösning.

ingrep endast i ringa mon och föga märkligt på den förut utjemnade delen af observationsserien.

Den Makehamska formeln har i senare tid vunnit flerfaldig användning vid utjemnandet af mortalitetstabeller för lifförsäkrings- och pensionsväsendet. Dervid har förfarits på olika sätt. Dels har man åtnöjt sig med att söka närmevärden för konstanterna A , H , s , q genom formelns anslutning till fyra termer i den gifna serien, motsvarande exempelvis ena gången $x = 20, 40, 60, 80$ och den andra $x = 25, 45, 65, 85$, hvarefter medium tagits af de båda bestämmningarna; dels har man sökt att på en gång, med begagnande af hela observationsmaterialet, bestämma de sannolikaste värdena på dessa konstanter. Sistnämnda förfarande har med framgång tillämpats af Tysklands mest framstående tekniker på detta område, hrr *W. Lazarus* i Hamburg och *J. Karup* i Gotha, af hvilka den förre enligt sådan metod behandlat bl. a. mortaliteten inom en förening af tyska lifförsäkringsbolag och den senare speciellt dödlighetsstatistiken inom lifförsäkringsbanken i Gotha¹⁾. I båda fallen erhöles en anslutning till observationerna, som kunde anses fullt tillfredsställande.

Emellertid kvarstår den redan nämnda olägenheten, att formeln ej omfattar mortalitetslagen för de yngre årsklasserna och således ej är omedelbart tillämplig på en mortalitetstabell i dess helhet, begynnande från födseln. Försök saknas icke att fylla denna brist, ehuru knapt något af dem kan anses hafva fullständigt nått målet. Den af Makeham

¹⁾ I en värdefull uppsats: „Die Ausgleichung der Sterblichkeits-erfahrungen der Gothaer Bank nach der Gompertz—Makeham'schen Sterblichkeitsformel“, Göttingen 1884, har hr Karup klart och omständligt utvecklat de något komplicerade räknepöreskrifter, som härvid kommo i användning.

sjelf föreslagna upprepade användningen af formeln med olika värden på konstanterna för skilda åldersperioder är redan i det föregående omnämnd. *Lazarus* antager

$$l_x = A. H^a . s^x . K r^x$$

och förmenar att i denna funktion skulle afspegla sig grunddragen af mortaliteten från födseln till döden. Det är åter den *Makeham'ska* formeln med tillägg af en faktor $K r^x$, hvars speciela uppgift vore att representera dödligheten under barnåldern utan att märkbart inverka på den öfriga delen af tabellen. *Thiele* åter sätter

$$- \text{Log } m_x = \alpha_1 10^{-\beta_1 x} + \alpha_2 10^{-\beta_2 (x-c)^2} + \alpha_3 10^{\beta_3 x},$$

hvarvid de tre termerna i högra membrum i ordning skulle karakterisera mortaliteten under första, mellersta och sista perioden af lifvet. Det må erinras att första och sista termerna, tagna i och för sig, äro identiska med den *Gompertz'ska* formeln. För bestämmande af de sju konstanterna i sin formel föreslår *Thiele* bildandet af sju normalvärden af m_x (motsvarande normalorter i astronomin), efter hvilka formeln skulle exakt afpassas.

Hvad särskildt barnadödligheten beträffar, öfverensstämma dessa olika teorier i grunden deri, att den låte framställa sig genom en exponentialfunktion af samma form som den *Gompertz'ska*. Betecknar w_x sannolikheten för en x -åring att lefva efter 1 år, skulle man då hafva relationen

$$\text{Log } w_x = - c r^x,$$

der c och r vore oföränderliga för värden af x icke öfverstigande en viss gräns. Jag har pröfvat formeln på den i

Finland observerade mortaliteten hos mankön (sid. 10) och funnit

för åldern	r
0—1	0,361
1—2	0,600
2—3	0,708
3—4	0,764
4—5	0,741
5—6	0,782
6—7	0,793
7—8	0,776
8—9	0,900

Såsom synes, varierar r isynnerhet i början temmeligen starkt och visar en tendens att ökas med x , hvaraf följer att formeln ej kan, med bibehållande af ett konstant värde för r , gifva en tillförlitlig bild af dödligheten inom den första åldersperioden, åtminstone hvad befolkningen i Finland beträffar.

Gauss har funnit hela antalet döde i den spädaste åldern af ett gifvet antal födde vara nära proportionellt mot kubikroten ur tiden. I enlighet härmed erhöles för antalet öfverlevande uttrycket

$$l_x = a - b x^{1/3}.$$

Det synes dock som om exponenten ställde sig något olika för skilda nationer eller samhällsgrupper. I hvarje fall har formeln giltighet blott för en period af ett eller några få åldersår och egnar sig ej för något vidsträcktare bruk.

Prof. *Oppermann* har (1870) för dödlighetsstyrkan μ angifvit formeln

$$\mu_x = ax^{-1/2} + b + cx^{1/2}$$

såsom giltig för åldern intill 20 år. Den kan dock svårli-
gen tillerkännas teoretiskt berättigande, då den för $x = 0$
gäfvade en oändlig mortalitet.

I detta sammanhang må ännu omnämnas en formel,
som jag redan vid tidigare undersökningar (1873) funnit nå-
gorlunda passa in på barnadödligheten i Finland. Den lyder:

$$l_x = a + b(0,75 + x)^{-1/2}.$$

Oändlighetspunkten är här förflyttad till $3/4$ år före födseln,
hvertill en fysiologisk förklaringsgrund låge nära till hands.
Sjelfallet kan dock en ännu bättre öfverensstämmelse med
observationerna ernås, om man i stället för bråket $0,75$ inför
en ny konstant n och bestämmer ett lämpligt värde för
denna. Vid ett försök att lämpa formeln till den nu före-
liggande mortalitetsserien för kvinnor erhöles exempelvis för
 $n = 0,7$ och $\frac{a}{b} = 1,002$ följande resultat:

x	m_x		$O-B$ (i enhet af 5:te dec.).
	Beräkn.	Observ.	
0	0,14832	0,14832	+ 0
1	6441	6265	- 176
2	3855	3864	+ 9
3	2650	2799	+ 149
4	1970	2120	+ 150
5	1540	1638	+ 98
6	1249	1247	- 2
7	1040	1056	+ 16
8	884	808	- 76
9	764	624	- 140
10	669	582	- 87
11	592	499	- 93
12	529	490	- 39
13	477	489	+ 12
14	432	483	+ 51

Valet af utjemningsmetod i ett gifvet fall måste delvis bero på observationsseriens beskaffenhet och ändamål. Gäller det att konstruera en mortalitetstabell för praktisk användning vid lifförsäkrings- eller pensionsberäkningar, har den analytiska metoden utan tvifvel företräde i anseende till den regelbundna gång af serien, som derigenom vinnes och som i dylikt fall är af synnerlig vigt. Det tvång den analytiska formeln pålägger observationerna och som aldrig kan helt och hållet undvikas, är här af mindre betydelse. Afser man deremot endast ett rent statistiskt ändamål, såsom utredningen af mortalitetens allmänna gång och fluktuationer under skilda åldersperioder hos ett lands befolkning, har tillämpningen af en à priori antagen formel icke mer samma berättigande. Här ligger nemligen större vigt på, än i föregående fallet, att utjemningen af tillfälliga oregelbundenheter i mortalitetslinien icke tillika eliminerar någon lokal krökning, som för henne kan vara karakteristisk. I förevarande undersökning har jag därför trott mig böra afstå från användningen af det analytiska förfarandet, och det så mycket hellre, som en sträng tillämpning af Makehamska formeln enligt sannolikhetsteorins fordringar kräver ett arbete, som knapt skulle stå i förhållande till beskaffenheten af det förefintliga statistiska materialet eller till ändamålet med denna uppsats, som är att utgöra en förberedande undersökning af mortaliteten i Finland, under afvaktan att sagda material kompletteras genom en ny folkräkning.

Sålunda hänvisad till ett mekaniskt tillvägagående i afseende å utjemningen, har jag ställt för mig den speciela uppgiften att ersätta den grafiska metoden genom en aritmetisk, som vore, om möjligt, verksammare än denna och medgäfv lika stor anslutning till observationerna. Min första tanke

var att korrigera hvarje term i observationsserien medelst en parabolisk funktion af andra graden, hvilken möjligast nära anslöte sig till denna term samt till de två föregående och två efterföljande termerna. Till närmare förklaring af saken uppställa vi följande schema:

Observ. serie.	I Diff.	II Diff.	III Diff.	IV Diff.
$f(x-2)$				
$f(x-1)$	$f_1(x-\frac{3}{2})$			
$f(x)$	$f_1(x-\frac{1}{2})$	$f_2(x-1)$	$f_3(x-\frac{1}{2})$	
$f(x+1)$	$f_1(x+\frac{1}{2})$	$f_2(x)$	$f_3(x+\frac{1}{2})$	$f_4(x)$
$f(x+2)$	$f_1(x+\frac{3}{2})$	$f_2(x+1)$		

Vi antaga nu

$$(1) \quad f(x+n) = a + bn + cn^2$$

och göra successivt $n = -2, -1, 0, +1, +2$, hvilket gifver fem equationer till bestämmande af de tre konstanterna a, b, c . När dessa equationer behandlas enligt minsta-quadratmetoden, erhålles för konstanten a , på hvilken ensam det här ankommer, värdet

$$(2) \quad a = \frac{17}{35} f(x) + \frac{12}{35} [f(x-1) + f(x+1)] - \frac{3}{35} [f(x-2) + f(x+2)].$$

Detta är det korrigerade värdet för $f(x)$, emedan formeln (1) för $n=0$ reduceras till $f(x) = a$. Det anförda resultatet kan betydligt förenklas. Man har nemligen, såsom af ofvanstående schema lätt framgår,

$$f(x-1) + f(x+1) = 2f(x) + f_2(x)$$

$$f(x-2) + f(x+2) = 2f(x) + 4f_2(x) + f_4(x).$$

Genom insättning häraf i formeln (2) fås

$$a = f(x) - \frac{8}{35} f_4(x)$$

eller, med andra ord,

$$\text{korrekt. för } f(x) = -\frac{3}{35} f_4(x). \quad 1)$$

Metoden blefve således helt enkelt den, att man uträknar de successiva differenserna till och med den fjerde till den observationsserie, som skall utjemnas, och derefter korrigerar hvarje term i serien med $-\frac{3}{35}$ af den i samma horisontallinie dermed stående fjerde differensen. Den korrigerade serien behandlas ånyo på samma sätt och förfarandet upprepas så länge, tills önskad grad af utjemning vunnits. Dock måste man äfven här undantaga de 4 eller 5 yngsta åldersklasserna, emedan mortalitetens verkliga gång inom dem ej låter framställa sig med tillräcklig noggrannhet ens under en kortare period genom en parabolisk funktion sådan som (1).

För att lemna läsaren tillfälle att bedöma det praktiska värdet af denna metod vill jag här anföra det resultat som enligt densamma erhållits genom fyra successiva utjemningar af tabellen öfver dödssannolikheten (m_x) för qvinnor.

1) Resultatet blefve detsamma, om man i stället för (1) antog en parabolisk formel af tredje graden, emedan vid dess behandling enligt minsta-quadrat-metoden termer af udda grad icke inverka på slutvärdet för a .

Mortaliteten för qvinnor.

x	Summan af 4 successiva korrektioner för m_x	Utjem- nadt vär- de af m_x	Diff.	x	Summan af 4 successiva korrektioner för m_x	Utjem- nadt vär- de af m_x	Diff.
0	0	0,14832		50	+ 47	0,01246	
1	0	6265	- 8567	51	- 48	1333	+ 87
2	0	3864	- 2401	52	- 12	1413	+ 80
3	0	2799	- 1065	53	+ 22	1489	+ 76
4	- 14	2106	- 693	54	+ 28	1593	+ 104
5	- 11	1627	- 479	55	- 38	1734	+ 141
6	+ 27	1274	- 353	56	+ 24	1880	+ 146
7	- 43	1013	- 261	57	- 49	2008	+ 128
8	0	808	- 205	58	+ 43	2149	+ 141
9	+ 31	655	- 153	59	+ 33	2336	+ 187
10	- 24	558	- 97	60	- 83	2567	+ 231
11	+ 9	508	- 50	61	+ 62	2820	+ 253
12	- 5	485	- 23	62	- 18	3096	+ 276
13	- 7	482	- 3	63	- 39	3411	+ 315
14	+ 16	499	+ 17	64	+ 119	3775	+ 364
15	- 4	531	+ 32	65	- 151	4176	+ 401
16	- 13	562	+ 31	66	+ 118	4584	+ 408
17	+ 3	577	+ 15	67	- 67	4974	+ 390
18	- 4	581	+ 4	68	- 88	5368	+ 394
19	+ 14	586	+ 5	69	+ 224	5838	+ 470
20	- 12	601	+ 15	70	- 176	6446	+ 608
21	+ 16	622	+ 21	71	+ 204	7121	+ 675
22	- 22	641	+ 19	72	- 363	7777	+ 656
23	+ 9	658	+ 17	73	+ 260	8425	+ 648
24	+ 20	680	+ 22	74	+ 93	9164	+ 739
25	- 24	703	+ 23	75	- 28	0,1000	+ 84
26	+ 11	718	+ 15	76	+ 13	1088	+ 88
27	- 11	715	- 3	77	+ 9	1181	+ 93
28	- 17	708	- 7	78	- 14	1283	+ 102
29	+ 59	723	+ 15	79	+ 11	1395	+ 112
30	- 33	769	+ 46	80	+ 8	1511	+ 116
31	- 5	818	+ 49	81	- 25	1618	+ 107
32	- 3	841	+ 23	82	+ 5	1711	+ 93
33	- 14	839	- 2	83	+ 17	1798	+ 87
34	+ 40	847	+ 8				
35	+ 1	879	+ 32				
36	- 37	912	+ 33				
37	+ 7	919	+ 7				
38	- 3	911	- 8				
39	+ 33	921	+ 10				
40	- 6	954	+ 33				
41	- 48	989	+ 35				
42	+ 60	1006	+ 17				
43	- 42	1007	+ 1				
44	- 1	997	- 10				
45	+ 18	994	- 3				
46	+ 6	1016	+ 22				
47	+ 4	1064	+ 48				
48	- 31	1117	+ 53				
49	+ 9	1173	+ 56				
50	+ 47	1246	+ 73				

Andra kolumnen i föregående tabell upptager den genom fyra utjemningar erhållna totala korrektionen för m_x (uttryckt i samma enhet som sista siffran i m_x). Ehuru denna korrektion stundom uppgår till betydande belopp, kvarstå dock ännu i den utjemnade serien för m_x , såsom af differenserna synes, särskilda svängningar af kort period, hvilka ej kunna vara grundade i sak utan tyda på en ofullständig utjemning. För att eliminera dem vore man tvungen att upprepa förfarandet ännu åtskilliga gånger. En snabbare konvergens erhöles visserligen, om metoden modifierades i så måtto, att man till bestämmande af koefficienterna i formeln (1) i stället för fem toge ett större antal, exempelvis sju eller nio termer i sender uti observationsserien. Men utom det att räkningen derigenom komplicerades, kunde man med skäl hysa betänklighet angående det berättigade i en dylik utsträckning af formeln.

Tvungen att lemna å sido äfven denna metod, som till en början tycktes lofva godt resultat, bestämde jag mig slutligen för följande, som är nära nog lika enkel, men lemnar ett större rum för godtycke.

I den gifna observationsserien (O) hafva differenserna af andra ordningen i allmänhet en ganska oregelbunden gång. Vi föresätta oss att bilda en ny serie med regelbundet förlöpande andra differenser och hvilken derjemte så nära som möjligt ansluter sig till O . Till den ändan söka vi först medelvärden för andra differenserna till O , hvilket enklast sker på följande sätt. Enligt schema å pag. 24 är

$$\frac{f(x-2) + f(x+2) - 2f(x)}{4} = \frac{f_2(x-1) + 2f_2(x) + f_2(x+1)}{4}.$$

Uttrycket i venstra membrum representerar således medelvärdet af tre successiva andra differenser, då åt den mel-

lersta af dem ges vigten 2 och åt hvardera af de öfriga vigten 1. Likaså finner man att i allmänhet

$$(3) \quad \frac{f(x-n) + f(x+n) - 2f(x)}{n^2}$$

utgör medeltalet af $2n + 1$ successiva andra differenser, då man åt den mellersta af dem ger vigten n samt åt de öfriga i ordning, åt hvardera sidan, viktarna $n-1, n-2, \dots, 3, 2, 1$. Enligt denna formel kalkylerades medelvärden för andra differenserna, i det n sattes = 5 för större delen af tabellen. Undantag härifrån gjordes för början och slutet af tabellen, der för n insattes efter omständigheterna talen 4, 3 eller 2.¹⁾ De erhållna medelvärdena bildade en ännu icke fullt regelbunden serie. Denna utjmnades nu, och som termerna i densamma i allmänhet voro små, kunde utjmnningen ske pröfningsvis eller, så att säga, efter ögonmått. Sedan en normalserie af andra differenser sålunda blifvit framställd, summerades denna term för term, hvarigenom erhöles en serie af första differenser och genom ytterligare summering af denna en serie af funktionsvärden (B_1), innehållande tvenne arbiträra konstanter, emedan man vid hvardera summeringen kunde begynna med ett efter behag valdt grundtal. Dessa konstanter bestämdes så, att första termen i serien B_1 och dessutom någon term i slutet af serien sammanfölo med motsvarande termer i den gifna (O). Serierna O och B_1 stå i det förhållande till hvarandra, att den senare, under det den företer en regelbunden gång, i sig upptagit det väsendtliga, eller det som man velat betrakta så,

¹⁾ För de fyra yngsta åldersklasserna bibehöllos de observerade värdena af m_x jemte deras differenser oförändrade. Observationerna från 90 år framåt lemnades åter utan afseende, såsom icke blott osäkra utan påtagligen felaktiga.

af de fluktuationer i afseende på andra differensen, som förekomma i den förra. Serien B_1 subtraheras nu term för term från O och restserien $O - B_1$ göres till föremål för utjemning. Problemet är nu såtillvida förenkladt, att andra differenserna kunna betraktas såsom nära nog, om också icke fullt, konstanta. Man kan därför verkställa utjemningen helt enkelt så, att man tager medeltalet af ett större antal, exempelvis 9 eller 11, termer i sender uti $O - B_1$ och låter detta gälla såsom korrigeradt värde för den mellersta af dem. Den erhållna medeltalsserien justeras pröfningsvis och sålunda framställes den till $O - B_1$ hörande utjemnade serien B_2 . Denna subtraheras åter från $O - B_1$ och med den nya restserien $O - B_1 - B_2$ företagas ännu några tilläfventyrs nödiga jemkningar i syfte att åstadkomma öfverensstämmelse mellan observeradt och beräknadt antal döde såväl för hela tabellen, som för vissa lämpligt valda afdelningar deraf. Man har dervid att försöksvis bestämma en serie B_3 i allmänhet obetydliga korrektioner (af hvilken en del äro 0), så beskaffade, att då termerna i restserien $O - B_1 - B_2 - B_3$ multipliceras med motsvarande antal levande L_x (sid. 10 och 11), de uppkommande produkterna, hvilka ej äro annat än differenserna mellan observeradt och beräknadt antal döde, uppfylla det nyss nämnda vilkoret. Räkningen är härmed avslutad och den sökta utjemnade serien är $B = B_1 + B_2 + B_3$.

Såsom antyddes, har denna beräkning dock ej kunnat utsträckas öfver de sista åldersklasserna i anseende till observationsmaterialets bristfälliga skick. Denna del af serien måste dervid kompletteras på annat sätt och har jag i sådant afseende använt Makehamska formeln. Konstanterna deri bestämdes genom formelns anslutning till de utjemnade värdena af m_x för $x = 75$, $x = 80$ och $x = 85$, och dermed beräknades sedan värdena af m_x från $x = 85$ framåt.

M a n k ö n.

x	Utjem- nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D'_x)$	x	Utjem- nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D'_x)$
0	0,17391		0	0	50	0,01662			
1	06660	-10731	0	0	51	01764	+ 102	+ 88	+ 3
2	04049	- 2611	0	0	52	01872	+ 108	- 24	- 21
3	02881	- 1168	0	0	53	01988	+ 116	+ 23	+ 2
4	02158	- 723	+ 106	+ 106	54	02114	+ 126	- 1	+ 1
5	01661	- 497	- 41	+ 65	55	02251	+ 137	- 46	- 45
6	01300	- 361	- 30	+ 35	56	02403	+ 152	+ 22	- 23
7	01035	- 265	- 27	+ 8	57	02574	+ 171	+ 82	+ 59
8	00844	- 191	- 100	+ 8	58	02765	+ 191	- 72	- 13
9	00707	- 137	+ 13	- 79	59	02978	+ 213	+ 7	- 6
10	00604	- 103	- 23	- 102	60	03214	+ 236	- 85	- 91
11	00525	- 79	- 23	- 102	61	03475	+ 261	+ 59	- 32
12	00467	- 58	+ 27	- 75	62	03761	+ 286	+ 52	+ 20
13	00434	- 33	+ 48	- 27	63	04075	+ 314	+ 49	+ 69
14	00425	- 9	- 12	- 39	64	04419	+ 344	- 46	+ 23
15	00437	+ 12	+ 15	- 24	65	04799	+ 380	- 28	- 5
16	00469	+ 32	0	- 24	66	05219	+ 420	- 1	- 6
17	00519	+ 50	+ 22	- 2	67	05683	+ 464	+ 420	- 23
18	00580	+ 61	- 43	- 45	68	06195	+ 512	- 17	- 26
19	00642	+ 62	- 9	- 54	69	06758	+ 563	- 3	- 20
20	00692	+ 50	+ 21	- 33	70	07375	+ 617	+ 6	- 99
21	00724	+ 32	+ 60	+ 27	71	08048	+ 673	- 79	- 16
22	00743	+ 19	+ 66	+ 93	72	08777	+ 729	+ 83	- 48
23	00750	+ 7	+ 60	+ 153	73	09562	+ 785	- 32	- 73
24	00753	+ 3	- 10	+ 143	74	0,1040	+ 84	- 25	- 72
25	00752	- 1	- 54	+ 89	75	1130	+ 90	+ 1	- 40
26	00751	- 1	- 15	+ 74	76	1225	+ 95	+ 32	- 58
27	00752	+ 1	+ 28	+ 102	77	1326	+ 101	- 18	- 1
28	00756	+ 4	- 47	+ 55	78	1432	+ 106	+ 57	- 3
29	00763	+ 7	- 46	+ 9	79	1543	+ 111	- 2	- 22
30	00773	+ 10	- 27	- 18	80	1658	+ 115	- 19	- 49
31	00786	+ 13	- 5	- 23	81	1778	+ 120	- 27	- 20
32	00802	+ 16	+ 22	- 1	82	1901	+ 123	+ 10	- 10
33	00821	+ 19	- 40	- 41	83	2026	+ 125	- 1	- 11
34	00844	+ 23	- 55	- 96	84	2154	+ 128	- 2	- 13
35	00870	+ 26	+ 9	- 87	85	2285	+ 131	+ 1	- 12
36	00899	+ 29	+ 15	- 72	86	2419	+ 134	+ 13	+ 1
37	00931	+ 32	+ 7	- 65	87	2556	+ 137	+ 12	+ 13
38	00965	+ 34	- 11	- 76	88	2697	+ 141	+ 6	+ 19
39	01001	+ 36	- 42	- 118	89	2841	+ 144	+ 23	+ 42
40	01039	+ 38	+ 29	- 89	90	2988	+ 147	- 47	5
41	01079	+ 40	+ 57	- 32	91	3139	+ 151	- 2	- 7
42	01121	+ 42	- 10	- 42	92	3293	+ 154	+ 8	+ 1
43	01166	+ 45	+ 2	- 40	93	3450	+ 157	+ 5	+ 6
44	01215	+ 49	- 14	- 54	94	3611	+ 161	- 4	+ 2
45	01269	+ 54	- 20	- 74	95	3776	+ 165		
46	01330	+ 61	+ 89	+ 15	96	3945	+ 169		
47	01400	+ 70	- 14	+ 1	97	4118	+ 173		
48	01479	+ 79	- 33	- 32	98	4295	+ 177		
49	01566	+ 87	- 38	- 70	99	4476	+ 181		
50	01662	+ 96	- 15	- 85	100	4661	+ 185		
			+ 88	+ 3					

tjemningen.

Q v i n k ö n.

Utjem- nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D'_x)$	x	Utjem- nadt värde för m_x	Diff.	$D_x - D'_x$	$\Sigma(D_x - D'_x)$
14832		0	0	50	0,01232			
06265	-8567	0	0	51	01304	+ 72	- 26	- 56
03864	-2401	0	0	52	01388	+ 84	+ 60	+ 4
02799	-1065	0	0	53	01483	+ 95	+ 28	+ 32
02120	- 679	0	0	54	01592	+ 109	- 12	+ 20
01653	- 467	0	0	55	01716	+ 124	- 20	0
01289	- 364	- 31	- 31	55	01716	+ 124	+ 42	+ 42
01004	- 285	- 84	- 115	56	01856	+ 140	0	+ 42
00789	- 215	+ 102	- 13	57	02013	+ 157	+ 31	+ 73
00639	- 150	+ 38	+ 25	58	02188	+ 175	- 56	+ 17
00549	- 90	- 28	- 3	59	02384	+ 196	- 53	- 36
00509	- 40	+ 58	+ 55	60	02603	+ 219	+ 29	- 7
00498	- 11	- 17	+ 38	61	02847	+ 244	- 53	- 60
00497	- 1	- 13	+ 25	62	03117	+ 270	- 2	- 62
00510	+ 13	- 12	+ 13	63	03417	+ 300	+ 17	- 45
00530	+ 20	- 41	- 28	64	03747	+ 330	+ 30	- 91
00549	+ 19	+ 7	- 21	65	04108	+ 361	+ 46	+ 11
00566	+ 17	+ 38	+ 17	66	04503	+ 395	- 16	- 5
00581	+ 15	+ 11	+ 28	67	04934	+ 431	+ 43	+ 38
00595	+ 14	+ 6	+ 34	68	05405	+ 471	+ 19	+ 57
00609	+ 14	- 34	0	69	05920	+ 515	- 102	- 45
00623	+ 14	+ 6	+ 6	70	06480	+ 560	+ 42	- 3
00638	+ 15	- 25	- 19	71	07088	+ 608	- 45	- 48
00654	+ 16	+ 36	+ 17	72	07744	+ 656	+ 92	+ 44
00670	+ 16	- 7	+ 10	73	08450	+ 706	- 62	- 18
00686	+ 16	- 14	- 4	74	09208	+ 758	- 26	- 44
00703	+ 17	+ 56	+ 52	75	0,1002	+ 81	+ 44	0
00721	+ 18	+ 5	+ 57	76	1090	+ 88	- 22	- 22
00740	+ 19	+ 7	+ 64	77	1184	+ 94	- 16	- 38
00759	+ 19	- 20	+ 44	78	1282	+ 98	+ 18	- 20
00780	+ 21	- 123	- 79	79	1383	+ 101	+ 1	- 19
00801	+ 21	+ 28	- 51	80	1487	+ 104	+ 14	- 5
00823	+ 22	+ 28	- 23	81	1592	+ 105	+ 38	+ 33
00844	+ 21	+ 26	+ 3	82	1697	+ 105	+ 6	+ 39
00863	+ 19	+ 11	+ 14	83	1803	+ 106	- 11	+ 28
00881	+ 18	- 67	- 53	84	1910	+ 107	- 7	+ 21
00898	+ 17	- 4	- 57	85	2018	+ 108	- 12	+ 9
00913	+ 15	+ 60	+ 3	86	2127	+ 109	- 16	- 7
00927	+ 14	- 1	+ 2	87	2237	+ 110	- 16	- 23
00940	+ 13	- 15	- 13	88	2348	+ 111	+ 8	- 15
00952	+ 12	- 57	- 70	89	2460	+ 112	+ 31	+ 16
00963	+ 11	+ 8	- 62	90	2574	+ 114	- 10	+ 6
00975	+ 12	+ 77	+ 15	91	2691	+ 117	- 4	+ 2
00988	+ 13	- 29	- 14	92	2811	+ 120	+ 3	+ 5
01003	+ 15	+ 59	+ 45	93	2935	+ 124		
01022	+ 19	- 5	+ 40	94	3064	+ 129		
01046	+ 24	- 41	- 1	95	3199	+ 135		
01078	+ 32	- 31	- 32	96	3341	+ 142		
01120	+ 42	- 15	- 47	97	3491	+ 150		
01171	+ 51	+ 23	- 24	98	3650	+ 159		
01232	+ 61	- 6	- 30	99	3819	+ 169		
		- 26	- 56	100	3999	+ 180		

Resultatet af berörde utjemning är sammanställt i tabellen II å näst föregående sidor. Andra kolumnen i denna tabell innehåller de utjemnade värdena af m_x och den tredje deras differenser (uttryckta i samma enhet som sista decimalen i m_x). Fjerde kolumnen innehåller skillnaden mellan det observerade antalet döde D_x enligt tab. I och det antal D_x , som enligt den utjemnade dödssannolikheten m_x skulle belöpa sig på motsvarande antal lefvande under risk L_x . Summan af $D_x - D'_x$, som ingår i sista kolumnen, lemnar en ledning för bedömande af den noggrannhet, hvarmed den utjemnade serien ansluter sig till observationerna. Då talen i denna kolumn äro temmeligen små i förhållande till hela antalet döde och dessutom tidtals vexla tecken, torde anslutningen kunna betraktas såsom fullt tillfredsställande. Graden af utjemning åter framgår af differensernas till m_x regelbundna gång.

Ur m_x , eller sannolikheten för en x -årig person att dö inom ett år, erhålles omedelbart sannolikheten för samma person att lefva efter ett år, som är

$$w_x = 1 - m_x.$$

Beteckna vi såsom förut med l_x sannolika antalet öfverlevande vid åldern x af ett gifvet antal födde (l_0), så har man å andra sidan

$$w_x = \frac{l_{x+1}}{l_x} \text{ eller } l_{x+1} = l_x w_x,$$

hvaraf

$$l_1 = l_0 w_0,$$

$$l_2 = l_1 w_1 = l_0 w_0 w_1,$$

$$l_3 = l_2 w_2 = l_0 w_0 w_1 w_2,$$

— — — — —

För att beräkna antalet öfverlevande vid 1, 2, 3 . . . års ålder, har man alltså endast att multiplicera det antal födde l_0 , man vill lägga till grund, successivt med w_0, w_1, w_2, \dots

Den sålunda härledda definitiva mortalitets- eller lifslängdstabellen intages här nedan under n:o III. Deri finnas sammanställda för hvardera könet och för hvarje åldersår x :

1:o $\text{Log} \frac{l_{x+1}}{l_x}$, 2:o antalet öfverlevande l_x af 100000 födde samt 3:o deras successiva afgång eller antalet döde $d_x = l_x - l_{x+1}$ inom hvarje årsklass.

M a n k ö n							
Ål- dersår	$\text{Log} \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver- levande l_x	Af- gång d_x	Ål- dersår	$\text{Log} \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver- levande l_x	Af- gång d_x
x				x			
0	9,917027	100000	17391	50	9,992721	47297	786
1	970068	82609	5502	51	992271	46511	820
2	982050	77107	3122	52	991802	45691	855
3	987304	73985	2131	53	991292	44836	890
4	990525	71854	1551	54	990738	43946	927
5	992726	70303	1168	55	990130	43019	967
6	994317	69135	899	56	989454	42052	1009
7	995482	68236	706	57	988702	41043	1054
8	996319	67530	570	58	987854	39989	1102
9	996919	66960	473	59	986902	38887	1156
10	997369	66487	401	60	985844	37731	1210
11	997714	66086	347	61	984671	36521	1266
12	997967	65739	308	62	983378	35255	1324
13	998111	65431	283	63	981959	33931	1381
14	998150	65148	277	64	980399	32550	1436
15	998098	64871	284	65	978673	31114	1491
16	997958	64587	303	66	976753	29623	1544
17	997740	64284	334	67	974622	28079	1594
18	997474	63950	370	68	972258	26485	1639
19	997203	63580	409	69	969640	24846	1677
20	996984	63171	437	70	966752	23169	1708
21	996844	62734	454	71	963585	21461	1726
22	996761	62280	463	72	960123	19735	1731
23	996731	61817	463	73	956365	18004	1719
24	996717	61354	462	74	95231	16285	1696
25	996722	60892	458	75	94797	14589	1647
26	996726	60434	454	76	94325	12942	1585
27	996722	59950	451	77	93822	11357	1506
28	996704	59529	450	78	93288	9851	1411
29	996674	59079	451	79	92722	8440	1302
30	996630	58628	453	80	92127	7138	1184
31	996573	58175	457	81	91498	5954	1058
32	996503	57718	463	82	90843	4896	931
33	996420	57255	470	83	90168	3965	803
34	996319	56785	479	84	89465	3162	681
35	996205	56306	490	85	88734	2481	567
36	996078	55816	502	86	87973	1914	463
37	995938	55314	515	87	87181	1451	371
38	995789	54799	529	88	86350	1080	291
39	995631	54270	543	89	85485	789	224
40	995464	53727	558	90	8458	565	169
41	995288	53169	574	91	8364	396	124
42	995104	52595	590	92	8265	272	90
43	994906	52005	606	93	8162	182	63
44	994691	51399	625	94	8054	119	43
45	994454	50774	644	95	7941	76	29
46	994185	50130	667	96	7821	47	18
47	993877	49463	692	97	7695	29	12
48	993529	48771	721	98	7563	17	7
49	993145	48050	753	99	7423	10	5
50	992721	47297	786	100	7275	5	2

tabell.

Q v i n k ö n.

Åldersår x	$\text{Log } \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver- levande l_x	Af- gång d_x	Åldersår x	$\text{Log } \frac{l_{x+1}}{l_x}$	Öfver- levande l_x	Af- gång d_x
0	9,930276	100000	14832	50	9,994616	50581	623
1	971902	85168	5336	51	994300	49958	651
2	982886	79832	3085	52	993930	49307	685
3	987671	76747	2148	53	993511	48622	721
4	990694	74599	1581	54	993030	47901	762
5	992761	73018	1207	55	992483	47139	809
6	994366	71811	926	56	991864	46330	860
7	995618	70885	711	57	991168	45470	915
8	996560	70174	554	58	990392	44555	975
9	997216	69620	445	59	989521	43580	1039
10	997609	69175	380	60	988546	42541	1107
11	997784	68795	350	61	987456	41434	1180
12	997832	68445	341	62	986248	40254	1255
13	997836	68104	338	63	984901	38999	1332
14	997779	67766	346	64	983414	37667	1412
15	997692	67420	357	65	981782	36255	1489
16	997609	67063	368	66	979990	34766	1566
17	997535	66695	378	67	978025	33200	1638
18	997469	66317	385	68	975868	31562	1706
19	997408	65932	393	69	973497	29856	1767
20	997347	65539	399	70	970904	28089	1820
21	997286	65140	406	71	968072	26269	1862
22	997220	64734	413	72	964995	24407	1890
23	997150	64321	420	73	961658	22517	1903
24	997080	63901	428	74	958048	20614	1898
25	997010	63473	436	75	95415	18716	1875
26	996936	63037	443	76	94988	16841	1836
27	996857	62594	451	77	94527	15005	1777
28	996774	62143	460	78	94042	13228	1695
29	996691	61683	469	79	93536	11533	1595
30	996599	61214	477	80	93008	9938	1478
31	996507	60737	487	81	92459	8460	1347
32	996411	60250	495	82	91924	7113	1207
33	996319	59755	505	83	91365	5906	1065
34	996236	59250	511	84	90795	4841	924
35	996157	58739	518	85	90211	3917	791
36	996082	58221	522	86	89614	3126	665
37	996017	57699	527	87	89003	2461	550
38	995955	57172	530	88	88377	1911	449
39	995898	56642	533	89	87737	1462	360
40	995846	56109	534	90	8708	1102	283
41	995798	55575	535	91	8639	819	221
42	995745	55040	537	92	8567	598	168
43	995688	54503	538	93	8491	430	126
44	995622	53965	541	94	8411	304	93
45	995539	53424	546	95	8326	211	68
46	995433	52878	553	96	8234	143	48
47	995293	52325	564	97	8135	95	33
48	995108	51761	580	98	8028	62	23
49	994884	51181	600	99	7911	39	15
50	994616	50581	623	100	7782	24	9

Vid jmförelse af denna mortalitetstabell med den af mig tidigare (1873) publicerade, hvilken grundade sig på statistiska uppgifter från åren 1861—1865, visar det sig att dödligheten nu varit betydligt mindre än under den förra perioden och det inom nästan alla åldersklasser. Jmföra vi exempelvis den utjämnade dödssannolikheten m_x under dessa perioder, så finna vi följande.

Af 1000 personer, som uppnått närstående åldersår, dogo inom ett år derefter:				
Åldersår.	M a n k ö n		Q v i n k ö n	
	1861—1865	1878—1886	1861—1865	1878—1886
0	193,8	173,9	164,5	148,3
5	19,5	16,6	19,3	16,5
10	8,1	6,0	7,8	5,5
15	4,6	4,4	4,7	5,3
20	6,8	6,9	6,3	6,1
25	7,4	7,5	7,0	6,9
30	8,1	7,7	7,8	7,8
35	9,0	8,7	9,3	8,8
40	11,1	10,4	10,7	9,5
45	14,7	12,7	12,2	10,2
50	19,0	16,6	14,5	12,3
55	24,3	22,5	19,6	17,2
60	36,5	32,1	30,6	26,0
65	56,7	48,0	49,0	41,1
70	82,7	73,8	72,8	64,8
75	125	113	107	100
80	185	166	165	149
85	274	228	240	202
90	346	299	327	257

Nuvarande undersökning omfattar sålunda en i sanitärt hänseende märkbart förmonligare period än den förra. För vinnande af säkrare resultat är det dock nödigt att afvakta kompletteringen af mortalitetsstatistiken för decenniet 1881—1890 och dess afslutning genom en ny folkräkning.

ORDLISTA

ÖFVER

DET SVENSKA ALLMOGEMÅLET

I

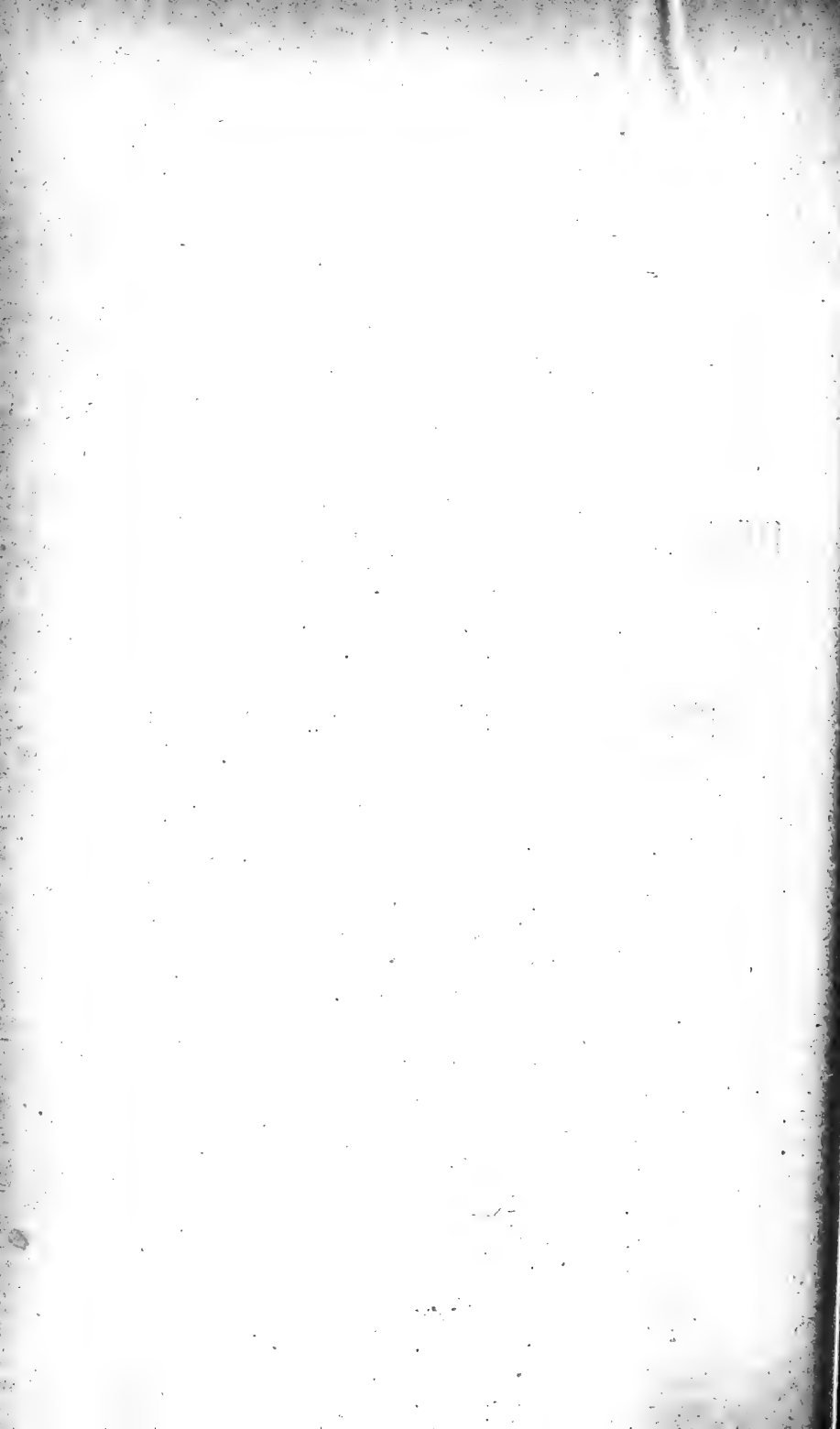
FINNBY KAPELL AF BJÄRNÅ SOCKEN I ÅBO LÄN

AF

HERMAN VENDELL

DOCENT.

Finnby kapellförsamling, underlydande *Bjärnä* socken, utgöres af byar och gårdar dels på en smal remsa af fastlandet, dels och hufvudsakligen på öarna *Storön* (äfven kallad *Finnby-ön*), *Kålsjö*, *Utö* och *Pettu*. Antalet invånare utgör vidpass 1,500, däribland något öfver 700 svenskar *). Det är först under en senare tid finnar i större mängd begynt inflytta, hvadan någon finsk invärkan på svenskt språk och svensk sed här icke i märkbar mån gjort sig gällande. Tvärtom utmärker sig dialekten genom många fornartade drag, hvarjämte gamla sägner, sagor och sånger bevaras i kärt minne.

Upptagande ett inskränkt område och gränsande i öster till *Nylands* västligaste kustsocknar, *Tenala* och *Bromarf*, i väster till *Kimito*, samt dessutom stående i liflig daglig förbindelse med dessa orter, har *Finnby* rönt påvärkan från båda hållen. Den här meddelade ordlistan, till hvilken material af mig samlades under uppehåll å orten sommaren 1888, utvisar nogsammt detta. Dock sluter sig målet vida närmare till öfriga i *Egentliga Finlands* och *Ålands* skärgårdar talade än till nyländskan, såsom synes af nedan följande korta framställning af målets ljud- och böjningsförhållanden.

*) Efter uppgift af pastor *A. E. Lundqvist*. Enl. „*Statistisk årsbok*“ för 1886 stege siffran blott till 509.

A. Ljudbeteckning.

<i>a</i>	utmärker ett mera slutet <i>a</i> -ljud = <i>Lll</i> Landsm. alfb. 99*).
<i>b</i>	„ hsv. <i>b</i> .
<i>d</i>	„ <i>d</i> .
<i>ɖ</i>	„ s. k. supradentalt <i>d</i> [uppk. af <i>r + d</i>] = <i>Lll</i> Landsm. alfb. 24 ff.
<i>ɗ</i>	„ s. k. kakuminalt <i>d</i> [uppk. af <i>ɭ + d</i>] = <i>Lll</i> Landsm. alfb. 37 ff.
<i>e</i>	„ hsv. slutet <i>e</i> .
<i>æ</i>	„ „ öppet <i>e</i> äfvensom <i>ä</i> i andra ställningar än framför <i>ɭ</i> , <i>r</i> , supradentaler och kakuminaler äfvensom <i>χ</i> . [<i>Lll</i> Landsm. alfb. 83 ff.]
<i>ə</i>	„ hsv. obetonadt <i>e</i> i ändelser och slutstafvelser.
<i>f</i>	„ „ <i>f</i> .
<i>g</i>	„ „ <i>g</i> .
<i>h</i>	„ „ <i>h</i> .
<i>χ</i>	„ tyskt <i>ach</i> -ljud [= <i>Lll</i> Landsm. alfb. 60?]. Brukas blott i ljudförbindelsen <i>-χt-</i> , motsvarande hsv. <i>-kt-</i> ; växlar städse med <i>-kt-</i> .
<i>i</i>	„ hsv. slutet <i>i</i> .
<i>ɨ</i>	„ „ öppet <i>i</i> = <i>Lll</i> Landsm. alfb. 77. Växlar ofta med <i>ɨ</i> .
<i>j</i>	„ hsv. <i>j</i> .
<i>k</i>	„ „ <i>k</i> .
<i>l</i>	„ „ <i>l</i> .
<i>ɭ</i>	„ s. k. kakuminalt <i>l</i> = <i>Lll</i> Landsm. alfb. 38 ff.
<i>m</i>	„ hsv. <i>m</i> .
<i>n</i>	„ „ <i>n</i> .

*) Detta ljud har jag trott mig höra allmänt i Finnby, icke *a*. Möjligt dock att detta senare förekommer i vissa ställningar. Enl. hvad jag nyss erfarit uppgifves *a* såsom ensamt herskande *a*-ljud äfven i Kimito, i Pargas (af stud. *Thurman*) och Måalaks (af stud. *Klockars*).

- ŋ* utmärker s. k. supradentalt *n* [uppk. af *r + n*] = *Lll*
 Landsm. alfb. 24 ff.
- n* „ s. k. kakuminalt *n* [uppk. af *l + n*] = *Lll*
 Landsm. alfb. 37 ff.
- g* „ hsv. *ng*-ljud.
- o* „ hsv. öppet *o* l. *å*. Förekommer blott ss. kort.
- o* „ „ slutet *o*. Förekommer blott ss. långt.
- p* „ „ *p*.
- r* „ „ *r*.
- s* „ „ *s*.
- ʃ* „ s. k. supradentalt *s* [uppk. af *r + s*] = *Lll*
 Landsm. alfb. 24 ff.
- ʂ* „ s. k. kakuminalt *s* [uppk. af *l + s*] = *Lll* Landsm.
 alfb. 37 ff.
- š* „ hsv. *sj*-ljud.
- t* „ „ *t*.
- ʈ* „ s. k. supradentalt *t* [uppk. af *r + t*] = *Lll*
 Landsm. alfb. 34 ff.
- ʈ* „ s. k. kakuminalt *t* [uppk. af *l + t*] = *Lll* Landsm.
 alfb. 37 ff.
- u* „ s. k. europeiskt *u* d. v. s. = tyskt o. finskt *u*
 = *Lll* Landsm. alfb. 109 ff.
- u* „ hsv. långt *u*.
- v* „ „ *v*.
- w* „ engelskt „double-*w*“ = *Lll* Landsm. alfb. 68 ff.
- y* „ hsv. slutet *y*. Ang. öppet *y* se A mom. 2.
- ɔ* „ „ slutet *å*. Förekommer blott ss. långt.
- æ* „ „ öppet *ä* = *Lll* Landsm. alfb. 85 ff.
- ø* „ „ öppet *ö*.
- ɞ* „ „ slutet *ö*. Förekommer blott ss. långt.

Streck under vokal eller konsonant angifver långt uttal af densamma.

Punkt under *i*, *ɛ*, *u* och *y* äfvensom *r* och *l* angifver reduceradt uttal. [*Lll* Landsm. alfb. 132.]

Angående målets *ljudförhållanden* bör anmärkas:

- 1) Tveljudet *ai* motsvarar isl. *ei*, antingen detta i nhsv. öfvergått till långt *e* eller till kort *e*.
- „ *ie* motsvarar hsv. långt *e* vanligen då detta är af yngre datum.
- „ *ɔi*, växl. med *ou*, motsvarar hsv. långt *ö*, då detta är = isl. *au* l. *ey*.
- „ *yø* l. *yø* motsvarar hsv. långt *ö*, vanligen då detta är = isl. *ø* eller af yngre datum, äfvensom hsv. kort *ö* någon gång då detta utvecklats sig ur äldre långt *ö* = isl. *au* l. *ey*.
- „ *ou* motsvarar ofta hsv. långt *o*.
- „ *ua* „ „ hsv. långt *å*.

Anm. Hvad användandet af *ai*—*ie* och *ɔi* *ou*—*yø* *yø* beträffar, så gäller det att ju längre mot norr och väster man kommer, dess mera öfverväga *ie* och *yø* *yø*, hvilka f. ö. känneteckna Kimitomålet. Samma är förhållandet med *ou*, som i sistnämnda munart allmänt, i Finnby däremot jämförelsevis sällan motsvarar hsv. långt *o*. Jag har hört många personer i detta afseende använda dubbla former af ett och samma ord. — *ua* förekommer allmänt för hsv. långt *å*.

2) Förre beståndsdelens af diftongen *yø* *yø* utgöres af öppet *y*. [*Lundell* Landsm. alfb. 79.]

3) *-rk-* och *-rp-* sammansmälta ofta till supradentala (kakuminala?) *k* och *p*. Som denna öfvergång måhända blott är individuel, betecknas den icke i föreliggande ordlista.

4) I den nulefvande medelåldersgenerationens fars- och morföräldrars tid uttalades — enligt uppgift — *g* och *k* hårdt äfven framför mjuka vokaler. Däraf förklaras den oregelbundenhet, som visar sig i uttalet af nämnda konsonanter, i det man t. o. m. inom ett och samma ord i antydd ställning påträffar

$$\begin{aligned} g &= gj = dj = j \\ k &= kj = tj \\ sk &= skj = stj = š. \end{aligned}$$

Lika växlande uttal af samma konsonanter har jag hört från *Tenala* i några ord (*mukulheit, skeid, skipar, gylto*); sådant skall äfven finnas delvis i *Kimito* och *Korpo*. I Pargas hafva *g* och *k* dels medio- dels præpalatalt uttal. — Obs. i ordl. *kisse* och *kysta* äfvensom, under *tjäder, kadur*. [Medioplat!]

5) Likaledes har man i mannaminne plägat bortkasta uddljudande *h* framför vokal. Detta förfarande, som i orten kallas *halftal*, påträffas ännu, ehuru sparsamt. Desslikes delvis i Bromarf, på Hangö och i Pojo samt allmänt i Snapper-tuna och Karis.

6) En af mine sagesmän, rusthållaren *H. A. Troberg*, nämde för mig exempel på användandet af *ɔ* (: tonlös vokal = *Lll* Landsm. alfb. 76) i sådana ställningar som *bluæt* hsv. *blätt*. Själ f. ö. ej. Enär det ännu stundom användes i *Hütis* och allmänt förekommer i *Kökar*, bör man icke betvifla dess bruk fordomtima, och kanske ännu individuelt, i *Finnby*.

Litet af alt detta [mom. 1—6] får man höra af invånarene på „*Uddarne*“ af Pettulandet, där dialekten talas i sin relativt ålderdomligaste skepnad.

B. Aksentförhållanden.

Med afseende å dessa är målets sammanhörighet med Egentliga Finnlands och Ålands munarter tydlig, på samma gång som skilnaden mellan grannförsamlingarna Finnby och Bromarf är således märkbar. Det står tyvärr icke i min förmåga att gifva annat än korta antydningar härutinnan.

Talets normalhöjd synes mig ligga högre här än i Bromarf.

Den expiratoriska hufvudaksenten hvilar i ojämförligt flesta fall på ordets första stafvelse; där afvikelse i ett eller annat hänseende äger rum, betecknas den i ordlistan med '. I Bromarf, Tenala, Pojo, Snappertuna och Karis samt Ingå däremot lägges dels denna, dels en mycket skarp biaksent på någon af ordets följande stafvelser.

Enkel gravis, enkel akut, levis och circumflex — den sistanförda i mycket stort omfång — användas inom båda områdena. Men circumflexen, alltid tvåspetsig, är i *Väst Nyland* fallande, i *Finnby* [och *Eg. Finnlands* hela öfriga skärgård?] stigande. Intervallerna mäta i *Finnby* ofta en sext. Har ett ords första stafvelse circumflex, så ligger den andra en half ton högre än den föregåendes slutton.

Ex. på föreg.:

<i>Bromarf</i> uttalas i <i>Bromarf</i> brōmár, i <i>Finnby</i> brómar					
<i>ormarne</i>	„	„	ōrmána,	„	órmana
<i>båtarne</i>	„	„	bätána,	„	bátana
<i>stuga</i>	„	„	stuvú,	„	stúvu
<i>*robank</i>	„	„	rúbáyk,	„	róbáyk
<i>flicka</i>	„	„	flíkó,	„	flíko o. s. v.

Skilnaden är så utpräglad att allmogemän säga sig kunna t. o. m. på kyrkosång igenkänna Bromarfs- och Tenala-boar från „finnbyggare“.

C. Öfversikt af ordböjningen.

I. Substantiva.

Maskulina.

Singularis.

Pluralis.

	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn.	<i>lom</i>	<i>lom'n</i>	<i>lomar</i>	<i>lomana</i>
	<i>stein</i>	<i>stein</i>	<i>steinar</i>	<i>steinana</i>
	<i>dragg</i>	<i>dragg'n</i> [yngre: <i>drandjn</i> l. <i>-m</i>]	<i>draggar</i>	<i>draggana</i>
	<i>klak</i>	<i>klak'n</i> [yngre: <i>klatjm</i> l. <i>-m</i>]	<i>klakar</i>	<i>klakana</i>
	<i>stavar</i>	<i>stavun</i>	<i>stavarar</i>	<i>stavrana</i>
	<i>baisar</i>	<i>baisan</i>	<i>baisarar</i> [yngre: <i>baisarø</i> & <i>baisarøn</i>]	<i>baisarøna</i>
	<i>hæl</i>	<i>hæln</i>	<i>hælar</i>	<i>hælana</i>
	<i>føt</i>	<i>føt'n</i>	<i>føtør</i>	<i>føtørøn</i>
	<i>rys</i>	<i>rys'n</i>	<i>rysør</i>	<i>rysana</i> & <i>rysøna</i>
	<i>møt</i>	<i>møt'n</i>	<i>møtør</i>	<i>møtana</i> & <i>møtøna</i>
Svag böjn.	<i>sta</i>	<i>stan</i>	<i>stadør</i>	<i>stadørøn</i>
	<i>hani</i> <i>staka</i>	<i>hanin</i> <i>stakan</i>	<i>hanar</i> <i>stakar</i>	<i>hanana</i> <i>stakana</i>

Feminina.

Singularis.

Pluralis.

	Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn.	<i>grind</i>	<i>grindøn</i>	<i>grindar</i>	<i>grindana</i>
	<i>tjærgg</i>	<i>tjærggøn</i> [yngre: <i>tjændjn</i> l. <i>-m</i>]	<i>tjærggar</i>	<i>tjærggana</i>

Singularis.

Pluralis.

Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
<i>sak</i>	<i>sakən</i> [yngre: <i>satjn</i> l. <i>satjn</i>]	<i>sakar</i>	<i>sakrən</i>
<i>səlv</i>	<i>səlvən</i>	<i>səlvər</i>	<i>səlvana</i> & <i>səlvəna</i>
<i>rot</i>	<i>rotən</i>	<i>ryötər</i>	<i>ryötərən</i>
<i>lys</i>	<i>lysən</i>	<i>lys</i>	<i>lysən</i> & <i>lysəna</i>
<i>mər</i>	<i>mərən</i>	<i>mərər</i>	<i>mərana</i>
<i>slua</i>	<i>sluən</i>	<i>sluənər</i>	<i>sluənana</i>
Svag böjn. <i>ledu</i>	<i>ledun</i>	<i>ledur</i>	<i>leduna</i>
<i>pigo</i>	<i>pigon</i>	<i>pigor</i>	<i>pigona</i>

Neutra.

Singularis.

Pluralis.

Obestämd form.	Bestämd form.	Obestämd form.	Bestämd form.
Stark böjn. <i>hus</i>	<i>husə</i>	<i>hus</i>	<i>husən</i> [yngre: <i>husəna</i>]
<i>tak</i>	<i>takə</i> [yngre: <i>tatj</i> l. <i>-i</i>]	<i>tak</i>	<i>takən</i> [yngre: <i>takəna</i>]
<i>rəisə</i>	<i>rəisə</i>	<i>rəisər</i> & <i>rəisən</i>	<i>rəisən</i> [yngre: <i>rəisəna</i>]
Svag böjn. <i>yərə</i>	<i>yərə</i>	<i>yərər</i> & <i>yərən</i>	<i>yərəna</i>

Ann. 1. Hufvudsakliga kännetecknet på genera utgöres af bestämda slutart. i sg.: msk. *-in*, finn *-ən*, ntr. *ə i i*.

Ann. 2. Genit. i både sing. o. plur. lyktas på *-s*.

Ann. 3. Plur. af svaga subst. utsättes ej i ordlistan, emedan de allä bildas i enl. med här anförda exempel.

II. Adjektiva.

1. Stark böjning.

α. Positivus.

Singularis.

Pluralis.

mask. & femin.	neutrum.	m. = fmn. = ntr.
<i>reim</i> 1. <i>reimər</i>	<i>reimt</i>	<i>reima</i>
<i>vuat</i> 1. <i>vuater</i>	<i>vuat</i>	<i>vuata</i>
<i>glad</i> 1. <i>glader</i>	<i>glat</i>	<i>glada</i>
<i>vakər</i>	<i>vakæt</i>	<i>vakra</i>
<i>hal</i> 1. <i>halər</i>	<i>halt</i>	<i>hala</i>
<i>kwik</i> 1. <i>kwikər</i>	<i>kwikt</i> 1. <i>kwixt</i>	<i>kwika</i>
<i>fri</i> 1. <i>frilər</i>	<i>frut</i>	<i>fria</i>
<i>stadi</i> 1. <i>stadigər</i>	<i>stadit</i>	<i>stadiga</i>
<i>vakm</i> 1. <i>vakigər</i>	<i>vakit</i>	<i>vakiga</i> 1. <i>vakna</i>
<i>lidu</i> 1. <i>lidugər</i>	<i>lidut</i>	<i>liduga</i>
<i>topo</i> 1. <i>topogər</i>	<i>topot</i>	<i>topoga</i>

β. Komparation.

Positiv.	Komparativ [sg. = pl.]	Superlativ [sg. = pl.]
<i>frir</i>	<i>frirər</i> p. 3 g.	<i>frirast</i> p. 3 g.
<i>stadigər</i>	<i>stadigərər</i> p. 3 g.	<i>stadigast</i> p. 3 g.
<i>topogər</i>	<i>topogərər</i> p. 3 g.	<i>topogast</i> p. 3 g.
<i>ugg</i> 1. <i>uggər</i>	<i>uggər</i> p. 3 g.	<i>ugg[<u>g</u>]st</i> p. 3 g.
[<i>go</i> 1. <i>goər</i>]	<i>batər</i> p. 3 g.	<i>bast</i> p. 3 g.
[<i>nəra</i> , adv.]	<i>namər</i> p. 3 g.	<i>namast</i> p. 3 g.

2. Svag böjning.

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
Sg m.		
<i>han reim kwad'n</i>	<i>han reimərər kwad'n</i>	<i>hanreimast</i> [1. <i>reimast</i>] <i>kwad'n</i>
<i>han topo kan</i>	<i>han topogərər kan</i>	<i>hantopogast</i> [1. <i>topogast</i>] <i>kan</i>
<i>han go hast'n</i>	<i>han batər hast'n</i>	<i>han best hast'n</i>

Positiv.	Komparativ.	Superlativ.
Sg. fmn.		
<i>hon rain flikon</i>	<i>hon rainarə flikon</i>	<i>hon rainastə [l. rainast] flikon</i>
<i>hon topo dosmon</i>	<i>hon topogarə dosmon</i>	<i>hon topogastə [l. topogast] dosmon</i>
<i>hon go kudon</i>	<i>hon batər kudon</i>	<i>hon best kudon</i>
Sg. n.		
<i>he rain buane</i>	<i>he rainarə buanə</i>	<i>he rainasta [l. rainast] buanə</i>
<i>he topo [l. topoga] jounə</i>	<i>he topogarə jounə</i>	<i>he topogasta [l. topogast] jounə</i>
<i>he go hūsə</i>	<i>he batra [l. batər] hūsə</i>	<i>he basta [l. best] hūsə</i>
Pl. m. f. n.		
<i>tom ny hūsən</i>	<i>tom nyarə hūsən</i>	<i>tom nyasta [l. nyast] hūsən</i>
<i>tom go karana</i>	<i>tom batər karana</i>	<i>tom basta [l. best] karana</i>

Anm. 1. Bestämningorden *han hon ha tom* kunna bortlämnas utan att böjningen f. ö. förändras.

Anm. 2. Adjektivens här ofvan upptagna svaga böjningssätt är redan ytterst sällsynt och blir så allt mera. Hon aflöses af den högsvenska; men då denna hufvudsakligen genom umgänge med „ståndspersoner“ och på sjöresor inhämtas, har följden blifvit en stor förvirring i språkformerna; sålunda får man höra *he ny hūsə* jämsides med *he nya hūsə*, *nya hūsə*, *ny hūsə*, *de nya hūse*, *de ny hūsə* o. s. v.

Anm. 3. I ordlistan upptages endast undantagsvis ntr. af adj., emedan denna forms bildning nogsamt framgår ur ofvanstående paradig.

III. Räkneorden

upptagas hvart för sig på behörigt ställe i ordlistan. Stående absolute eller ss. predikativ antaga räkneorden I—VII -a:

saksa o. s. v. — 21—29 &c. bildas på samma sätt som i riksspråket. Ordinaltalen [utom I och II] lykta på *-nda*, hvars *r* kan bortfalla ock därför i ordlistan satts inom klammer.

IV. Pronomina

anföras i ordlistan under resp. uppslagsord. Främmande för riksspråket äro **dessen*, **hocken* och **tocken*.

V. Verb.

	Infinitiv.	Presens indik. [sg. = plur.]	Preteritum ind. [sg. = plur.]	Imperativ.	Partic. pret.
St. I.	<i>brina</i> 1. 1. <i>brin</i>	<i>brinər</i> 1. <i>brindər</i>	<i>bran</i>	{sg. <i>brin</i> } {pl. —	} <i>brunin</i>
St. II.	<i>bæra</i> 1. 1. <i>bær</i>	<i>bær</i> 1. <i>bær</i>	<i>bar</i> 1. <i>bar</i>	{sg. <i>bær</i> } {pl. <i>bærin</i>	} <i>burin</i>
St. III.	<i>færa</i> 1. <i>far</i>	<i>far</i>	<i>for</i> 1. <i>four</i>	{sg. <i>far</i> } {pl. <i>farin</i>	} <i>farin</i>
St. IV.	<i>bita</i> 1. <i>bit</i>	<i>bitər</i>	<i>bit</i>	{sg. <i>bit</i> } {pl. <i>biten</i>	} <i>bitin</i>
St. V.	<i>bryta</i> 1. <i>bryt</i>	<i>brytər</i>	<i>bryöt</i>	{sg. <i>bryt</i> } {pl. <i>bryten</i>	} <i>brutin</i>
St. VI.	<i>gruata</i> 1. <i>gruat</i>	<i>gruatər</i>	<i>grict</i>	{sg. <i>gruat</i> } {pl. <i>gruatın</i>	} [<i>ut</i>] <i>gruatın</i>
St. I.	<i>kala</i> 1. <i>kal</i>	<i>kalar</i>	<i>kala</i>	{sg. <i>kala</i> 1. <i>kal</i> } {pl. <i>kalen</i>	} <i>kala</i>
St. II.	<i>værma</i> 1. <i>værm</i>	<i>værmər</i>	<i>værmid</i>	{sg. <i>værm</i> } {pl. <i>værmın</i>	} <i>værmid</i>
	<i>brana</i> 1. <i>bren</i>	<i>brandər</i>	<i>brand</i>	{sg. <i>bran</i> } {pl. <i>branın</i>	} <i>brand</i>
	<i>hyra</i> 1. <i>hyr</i>	<i>hyr</i>	<i>hyrd</i>	{sg. <i>hyr</i> } {pl. <i>hyrın</i>	} <i>hyrd</i>

	Infinitiv.	Presens indik. [sg. = plur.]	Præteritum ind. [sg. = plur.]	Imperativ.	Partic.
	<i>klipa</i> l. <i>klip</i>	<i>klipər</i>	<i>klift</i>	{ sg. <i>klip</i> pl. <i>klipn</i>	} <i>klift</i>
	<i>vaka</i> l. <i>vak</i>	<i>vakər</i>	<i>vakt</i> l. <i>væxt</i>	{ sg. <i>vak</i> pl. <i>vakn</i>	} <i>vakt</i> l. <i>ve</i>
	<i>sata</i> l. <i>sat</i>	<i>satər</i>	<i>sat</i>	{ sg. <i>sat</i> pl. <i>satn</i>	} <i>sat</i>
	<i>smørja</i> l. <i>sməri</i>	<i>smørjar</i>	<i>smod</i>	{ sg. <i>smørj</i> l. <i>smørg</i> l. <i>smørə</i> pl. <i>smørn</i>	} <i>smod</i>
Akt. Sv. III.	<i>fly</i>	<i>flyr</i>	<i>flyd</i>	{ sg. <i>fly</i> pl. <i>flyn</i>	} <i>flyd</i>
Pass.- reflex. St.	<i>bitas</i> l. <i>bits</i>	<i>bits</i>	[<i>beatst</i>]	{ sg. <i>bits</i> pl. <i>bitns</i>	} <i>bitist</i>
Sv. I.	<i>talas</i>	<i>talas</i>	<i>talast</i> l. <i>taladist</i>	{ sg. — pl. <i>talns</i>	} <i>talast</i>
Sv. II.	<i>synas</i> l. <i>syns</i>	<i>syns</i>	<i>suandist</i>		<i>suandast</i> <i>suandi</i>
Sv. III.	<i>tros</i> l. <i>troas</i>	<i>tros</i>	<i>trodist</i>	{ sg. — pl. <i>troms</i>	} <i>trodast</i>

Utom dessa verbformer förekomma:

1) af några vb. en pres. optativ, lyktande på -*ə* i sg., på -*m* i pl.: *talə*, *troə*, *trom*.

2) part. pres. Högst sällsynt i aktivum, där dess ändelse inom alla konjugationer är -*and* l. -*andə*, hvarjämte sv. III äfven tillfogar -*and* l. -*andə*: *roand*[*ə*], *flyand*[*ə*] jämte *flyandə*; bildas vida oftare af pass.-reflex., och då på -*andist*, -*andist*: *sitandist*, *roandist*, *guandist*, *flyandist* & *flyandist*. Pres. part. akt. brukas så godt som aldrig i dagligt allmogetal, men förekommer jämförelsevis ofta i folkvisor.

Ann. 1. Infinitivens *-a* kan saklöst bortlämnas; komme ordet då att slutas med två l. flere konsonanter, så inskjutes gärna ett *o* före den sista bland desse: t. ex. *bladra* l. *blador*. För att beteckna denna ändelsevokals obeständighet, har jag i ordlistan oftast satt den inom klammer: *tal[a]* o. s. v.

Ann. 2. Part. pret. akt. på *-a* (i I sv. konj.) äro oböjliga, alla öfra akt. part. pret. däremot kunna böjas ss. adjektiv.

Ann. 3. Part. pret. begagnas i könlös form äfven såsom „supinum“. Endast i denna egenskap användes detta tempus inom pass.-refl. (där dithörande bildningar altså äro oböjliga). — Dock begynner man också bilda supiner på högsvenskt sätt — churu långtifrån felfritt. Såsom frukter häraf finnas åtskilliga hybrida böjningsformer, synnerligen i pass.-reflex.; dessa äro, för så vidt de blifvit af mig kända, upptagna under respekt. verb i ordlistan.

Föreliggande ordlista är upprättad efter det af *A. No-reen* i „*Ordlista öfver Dalmålet*“ gifna föredömet, d. v. s. med de högsvenska formerna såsom upplagsord. Där sådana icke förut funnits, hafva nya bildats i enlighet med målets ljudlagar och utmärkas med *. Att många tvifvelaktiga former sålunda tillkommit, är både möjligt och sannolikt. Särskildt vill jag här fästa uppmärksamhet vid återgifvandet af aflednings *-an-* (i sammansättningar) med *-ande-*: dylika bildningar äro, enligt min öfvertygelse, ursprungligen part. pres., hvilka i sådan ställning oftast antagit betydelse af gerundium eller gerundivum.

Att förteckningen långt ifrån är fullständig, ligger i sakens natur. Dock torde de flesta rent svenska stamord äfvensom flertalet ord för vissa begrepp [ss. *arbete* och *möda*, *dröjsmål* o. *senfärdighet*, *rörelse*, *larm*, *kvida*, *tal*, *twist*, *slå*, *kvinna*, *okvädesord* m. fl. *)] vara upptagna.

Slutligen vill jag härmedels uttala en varm tacksägelse till alla de personer, hvilka, ofta med tiduppoftning, nitiskt bistått mig vid insamlandet af ord och uppgifter. Särskildt anser jag det vara min plikt att i detta afseende nämna: pastor *E. A. Lundqvist*, rusthållarene *J. A.* och *H. A. Troberg*, fröken *Matilda Troberg*, sjömannen *Karl Signell*, torparen *Vikman* å Pettu Lillgård. Heder och tack!

Helsingfors i december 1889.

Herman Vendell.

*) Jfr mina *Östsvenska monografier*.

Förkortningar.

adj.	= adjektivum.	ngn, ngt	= någon, något.
adv.	= adverbium.	no.	= norska.
akk.	= akkusativus.	n. pr.	= nomen proprium
akt.	= aktivum.	o.	= och.
best.	= bestämd.	obest.	= obestämd.
dat.	= dativus.	obr.	= obruklig(t).
eg.	= egentligen.	oböjl.	= oböjligt ord.
f.	= femininum.	okv.	= okvädesord.
fi.	= finska.	ord.	= ordinale.
gen.	= genitivus.	p.	= partikel.
hsv.	= högsvenska.	part.	= participium.
imp.	= imperativus.	pl.	= pluralis.
impers.	= impersonale.	pos.	= positivus.
inf.	= infinitivus.	pr.	= presens.
interj.	= interjektion.	prep.	= preposition.
ish.	= isynnerhet.	pret.	= preteritum.
intr.	= intransitivum.	pron.	= pronomen.
isl.	= isländska.	p. 3 g.	= per tria genera.
jfr.	= jämför.	refl.	= reflexivum.
koll.	= kollektivum.	Rz	= <i>Rietz</i> , Ordbok öfver svenska allmogesprå- ket. Siffran ut- märker sida, <i>a</i> första och <i>b</i> an- dra spalten.
komp.	= komparativus.		
konj.	= konjunktion.		
l.	= eller.		
m.	= maskulinum.		
m. m.	= med mera.		
n.	= neutrum.		

räkn.	= räkneord.	t. ex.	= till exempel.
sbst.	= substantivum.	tr.	= transitivum.
sg.	= singularis.	tls.	= talesätt.
sms.	= sammansättning.	ty.	= tyska.
ss.	= såsom.	ut.	= utan.
sup.	= supinum.	vanl.	= vanligen.
superl.	= superlativus.	vb.	= verbum.
sv.	= svag(t).		

A.

abborr[e] m. *abor* pl. -ar, m.

abc-bok f. *abesbok* l. -bók, f. Böjn. se *bok!*

acko[r]dera vb. *akudera*, sv. vb. 1.

aderton räkn. *adæton*.

[adjö] *adjös p. *ajyøs*.

af, åf prep. o. adv. *av*, *uav*, *ua*.

[affär] *affärd m. *afæd* & *afæd* pl. -er, m.

[afhällig] *åfhällog adj. *uåhalo* l. -oger, adj. Sluttande, om mark.

[aflång] *afvelång adj. *avøluaggør*.

afton m. *afton* pl. *aftnar*, m.; i aftons, i aftse: *i aftost*, *i aftsøs*, *i afsøs*.

afvig, afvog adj. *avo* l. -oger.

[afviga] *afva f. *avo*, f.

*afvräkt f. *avbræxt* ut. pl., f. Afdrift.

afväg, *åf- m. *uavæg* pl. -ar, m.

[aga f.] *age m. *aga*, m. — isl. *agi* m.

aga vb. *aga*, sv. vb. 1.

agelös adj. *agaløsør*. — isl. *agalauss*.

*agelösa f. *agaløiso* ut. pl., f. Själfsvöld.

agg n. *ag*, n.

*agg adj. *agør* ut. n., adj. Ilsken. Rz 3 a.

agn f. *agnar*, f. (?) pl.

aj interj. *aj*.

aja sig vb. *aj[a]* *sa* l. *si*, sv. vb. 1 Jämra sig, beklaga sig.

akt f. *axt* ut. pl., f.

akta vb. *axt[a]*, sv. vb. 1.

akter m. *axtär* ut. pl., m.

***aktersatt** adj. *axtæsatär*, adj. Baklastad. — no. *baksett* d. s.

***aktog** adj. *axto* l. *-ogär*, adj. Aktsam.

al f. *al* pl. *-ar* & *-är*, f.

[aldrig] ***alder** adv. *alder*. — *aldär mear*: Så snart som,

[alfägel] ***al** ***all(e)** m., ***alla** f. *al* pl. *-är*, m. — *al* pl. *-är*

m. — *alo*, f.

all adj. *alär*, adj. — n. stund. *alt*. — 1) = hsv. 2) Slut,

allddeles adv. *aldeäbs*.

allena adj. o. adv. *aläma*.

[allestädes] **adv.** (på) **alla ställen**: *alstälän*.

all[ra] adv. *al-* i sms. ss. *albäst*, *alfögt*.

alls adv. *als*, stundom *äs*.

alltid adv. *altid*, *altä*.

allvar n. *alvar*, n. — *alvarä*, adv. 1) På allvar. 2) Riktigt, fullständigt.

allvarsam adj. *alvarämbär*, n. *-mt*.

alm f. *alm* pl. *-ar* & *-är*, f.

al[ma]nacka f. *alnako* f. 1) = hsv. 2) se ***mångfälla**.

aln f. *aln* pl. *-ar*, f.

[alskog] ***ala-** *alaskog* & *-skoug* pl. *-ar*, m.

[A]merika ortn. *merika*.

[a]merikan[are] m. *merikanar* pl. *-arär* & *-arä*, m.

amper adj. *ampär*, adj. 1) = hsv. 2) Sträng.

ana vb. *an[a]*, sv. vb. 1. (Användes sällan).

and f. *and* pl. *ändär* & *ändär*, f.

andakt f. *andaxt* ut. pl., f. 1) = hsv. 2) Allvar, ifver.

andas vb. *andas*, sv. vb. 1.

ande m. *anda*, m. 1) Ande. 2) Anda.

***anderstång** f. *andæstuagg*, f. Träskoning under mede. (Böjn. se *stång!*) — isl. *öndurr* & *andri*, m.

***andra** vb. *andra*, sv. vb. 1. Beslå mede med fg.

andtäppa f. *antepo*, f.

andtäpt adj. *anteför*.

***andäres** adv. *andærs*, adv. 1) Bakvändt. 2) Motsols. — isl. *andæris*.

anka f. *ayko*, f.

ankare n. *aykar* pl. =, n.

***ankarten** m. *aykatem* pl. -*ar*, m. Ankarlägg.

[**annan**] ***annar** pron. *andær* f. *ana* n. *anat* & *anat* & *ana*, pl. *andær* & *andra*. Anv. ock ss. räkn. = *andre -a*.

[**annars**] ***annors** adv. *anoſ*.

annorlunda adv. *andærlunda*.

annor[städes] -stäns adv. *andæstæns*.

arbeta vb. *arbat[a]*, sv. vb. 1.

arbete n. *arbat[ə]* pl. -*en*, n.

***arbetsbräcklare** m. *arbeitsbroklar* pl. -*er*, m. Ifrig arbetare.

arf n. *arv* pl. =, n.

arfvinge m. *arviggi* pl. -*ggjar*, m. Sg. äfven *arvindji*.

arg adj. *argør* ut. n.

***arga** vb. *arg[a]*, sv. vb. 1. Reta, förarga. Rz 842 a. — no. *arga*.

argbigga f. *argbigo*, f.

[**ar**]kangelit m. *kaggelit* pl. -*er*, m.

arm m. *arm* pl. -*ar*, m.

arm adj. *armær* & *armbær*.

armbåge m. *armboga* pl. -*är*, m.

ars m. *aſ* pl. -*ar*, m.

arshål n. *aſol* pl. =, n.

***arsklint** *aſklint* pl. -*ar*, m. Arsklinka.

as n. *as* pl. =, n.

[**asa**] ***hasa** vb. *hasa*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Slinta; falla.

- ***asben** n. *asbean* pl. =, n. (okv.)
ask m. *ask* pl. -ar, m.
aska f. *asko* ut. pl., f.
as[ig] *-og adj. *aso* l. -ogär.
***ase-klack** m. *hasaktak* pl. -ar, m. Drummel, okv. Jfr. [asa].
asp f. *asp* pl. -ar & -är, f.
a[u]ktion m. *akšön* pl. -är, m.
ax n. *aks* pl. =, n.
[axel] ***axul** m. *aksul* pl. *aksular* & *akstar*, m.
axel f. *aksil* pl. *akstar*, f.

B.

- backe** m. *baka*, m. 1) Backe, brant. 2) Mark.
back[ig] *-og adj. *bako* l. -ogär.
bad n. *bad* pl. =, n. — *fistjin gar i bad*: Fisken drager sig upp i vikar för att „leka“.
bada vb. *bad[a]*, sv. vb. 1.
badda vb. *bad[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Slå. 3) *b. uav* Springa.
baddare m. *badar* pl. -är, m. Skälm.
***badfisk** m. *badfisk*, m. coll. Fisk som „går i bad“.
badstu[ga] f. *bastu*, f.
bagare m. *bagar* pl. -är, m.
[bak] ***bake** m. *baka*, m. Rygg på hand o. på äggvapen.
bak prep. o. adv. *bak*, *bak*. — *b. fyr* & *b. om*: Bakom.
baka vb. *baka*, sv. vb. 1.
***baktete** m. *bakbita*, m. Sittbräde akterut i båt.
bak[länges] *-elängdes adv. *bakaläggest*.
***bakstakad** adj. *bakstaka*, oböjl. Bakåtlutad, om msk.
[bak]ugn ***baku-** *baku-un* pl. -unar, m.

balk m. *balk* pl. -ar, m.

***balsa** f. *balsa*, f. Brasa, bål. — Jfr *Rz* 22 a.

***balsa** vb. *bals[a]*, vb. 1) Låga, blossa. 2) Brasa på.

band n. *band* pl. =, n.

banda vb. *band[a]*, sv. vb. 1.

***bang** adj. *baggar*, adj. Rädd. — nht. *bange*.

***bangas** *baggas*, sv. vb. 1 Vändas.

banka vb. *bagk[a]*, sv. vb. 1.

***banke** m. *bagka*, m. Tvärslå på „drög“. Jfr *Rz* 22 b.

banna vb. *ban[a]* o. *banas*, sv. vb. 1: 1) Gräla. 2) Svära.

bar adj. *barar*.

bara adv. o. konj. *bara*, *ba*.

barfotad adj. *barfota* & *-fouta*, oböjl.

barhufvad adj. *barhuva*, oböjl.

barhänd, *-**handad** adj. *barhentar*, *barhanda*, oböjl.

bark m. *bark* pl. -ar, m.

barka vb. *bark[a]*, sv. vb. 1: 1) Afbarka. 2) Springa häftigt.

barm m. *barm* pl. obr., m.

[**barn**] ***bån** *buar* pl. =, n.

barnslig ***barnsklig** adj. *basluger*, *baskluger*.

[**barr**] ***bar** n. *bar* pl. =, n.

[***bas** — jfr Nyl. Ordb.!] ***bås** n. *buas* pl. = n. Gång (viciis).

Obs. ***bas**: ***basa** II = sv. *gång*: *gå* = fht. *sind*: *sindan*.

basa vb. I *bas[a]*, sv. vb. 1: 1) Värma, badda. 2) Slå; aga.

***basa** vb. II *bas[a]*, sv. vb. 1 [*uæv*] Springa häftigt. — Jfr *Rz* 25 b.

***baska** vb. *bask[a]*, sv. vb. 1 [*om* l. *tl*] Slå. — Jfr. *Rz* 26 a.

bast n. *bast* ut pl., n.

[**baxna**] ***baxta** vb. *bakst[a]*, sv. vb. 1 Rädas. — För **baxtna*.

***baxt** m. *bakst* ut. pl., m. Bakning. — isl. *bakstr*, m.

beck n. *bik* ut. pl. n. — isl. *bik*, n.

- becka** vb. *bika*, sv. vb. 1. — isl. *bika*, vb.
beck[ig] *-og adj. *biko* l. -ogær.
bedja vb. *be* *bā* *bidi* & *bat*. — pret. pass. *badist*.
begära vb. *bjær*[a], sv. vb. 1.
behändig, ***behändlig** adj. *bhändligær*, adj. Underlig.
 ***behändlighet** f. *bhändliheart* ut. pl., f. Besynnerlighet.
behöfva vb. *bhyöv*[a], sv. vb. 2. [Hällre *tarfva*, *tränga*].
ben n. *bam* pl. =, n. På Storön äfven *bien*, n.
bena f. *barno*, f.
bena vb. I *bam*[a], sv. vb. 1 [*huar*, *fisk*].
 ***bena** vb. II *bam*[a], sv. vb. 1 [*uäv*] Springa, löpa.
 ***ben-kajn?** *bankain* ut. pl., m. Ett slags välling med ben och kött uti.
 ***ben-knoka** f. *banknoko*, f. Benknota.
 ***beräkn[ing]** *-an f. *braknan* ut. pl. f.
beröm n. *bryöm* ut. pl. n.
berömma vb. *bryöm*[a], sv. vb. 2.
 ***besare** m. *baisar* pl. -ær, m. Tiggare. Jfr *Rz* 31 b.
 ***bese** m. *bisi* pl. *bisar*, m. 1) Gubbe. 2) Kaxe. Jfr *Rz* 33 b.
 ***besel** m. *bisil* pl. -ar, m. Gubbe.
besitte interj. *bisiti*.
besman n. *bismand*, pl. =, n.
 [besvär] ***besvärd** n. *bisvæd* pl. obr., n. Jfr *affär!*
besynn[er]ligt adv. *bisynli* & -it, adv. Särdeles.
beta vb. I *bita*, sv. vb. 1 [*sundær*] Smula. — isl. *bita*.
beta vb. II *baul*[a], sv. vb. 1 (om kreatur).
betala vb. *bital*[a], sv. vb. 1.
betalning f. *bitaragg* ut. pl, f.
 ***bete** m. I *bita*, m. Smula, bit. — isl. *biti*, m.
 ***bete** m. II *bita*, m. Sittbräde i båt. — isl. *biti*, m.
bete n. *baul*(ø) ut. pl., n.
beteshage m. *baulshaga*, m.

bett n. *bit* pl. =, n.

***bettlar** m. pl. *bitlar*, m. pl. Betsel.

bettsak f. *bítsak* pl. -*er*, f. Äggvapen l. -värktyg.

bevara vb. *bvár[a]*, sv. vb. 1.

bi n. *bí* pl. = & *bin*, n.

***bi** konj. *bí*, konj. Medan.

***bigär[du]ing** f. *bjárígg* pl. -*ar*, f. Bård.

bild m. *bild* pl. -*er*, m.

bilderbok f. *bildərbok* l. -*bouk*, f. [Böjn. se *bok!*]

bill m. *bild* pl. -*ar*, m.

binda vb. *bind bant bundi*. — pret. pass. *bandæst*.

bita vb. *bit bært bitu*.

bitter adj. *bitær* n. *bitæt*.

bitt[ida] ***iga** adv. *bitu*, *bitiga*.

bjuda vb. *bjud[α]* *bjyød bjudi & budu*.

***bjuffog** adj. *bjöfo & -ogær*, adj. Dum, tafatt.

bjäbba f. *bjäbo*, f.

bjäbba vb. *bjäba*, sv. vb. 1.

bjäbb[ig] ***-og** adj. *bjäbo* l. -*ogær*.

***bjäbbla** vb. *bjäbla*, sv. vb. 1 Käbbla. Jfr *Rz* 35 b.

***bjäbblog** adj. *bjäblo* l. -*ogær*, adj. Gnatig.

***bjäfsa** f. *bjäfsö* f. Gnatig kvinna.

***bjäfsa** vb. *bjäfs[α]*, sv. vb. 1 Småskälla; kälta, gnata. Jfr *Rz* 35 b.

***bjäfsog** adj. *bjäfsö* l. -*ogær*, adj. Munvig.

bjälke m. *bjælk* pl. -*ar*, m.

bjällra f. *bjäldro*, f.

björk f. *björk* pl. -*er* & -*ar*, f.

björn m. *bjyøn* pl. -*ar*, m. 1) Björn. 2) Stenbjörn.

***björnuharfva** f. *bjyønharvo*, f. Harf med „*tassar*“.

***björnskälla** f. *bjyønstjälö*, f. *Campanula persicifolia*.

black m. *blak* pl. -*ar*, m. Black häst (vanl. i best. form).

black adj. *blakär*.

blad n. *blad* pl. =, n.

***blada** vb. *blad[a]*, sv. vb. 1 Bläddra. — no. *blada*.

***bladdra** vb. *blådra*, sv. vb. 1 Skräfla. — isl. *blaðra*.

***bladdrog** adj. *bladro* l. *-ogär*, adj. Munvig.

bland, **bland med** prep. *bland*, *bland ma*.

blanda f. *blando* ut. pl., f. Blandning.

blanda vb. *bland[a]*, sv. vb. 1.

***blandog** *blando* l. *-ogär*, adj. Bortblandad, virrig.

blank adj. *blåkär*.

blanka vb. *blåk[a]*, sv. vb. 1.

***blask** m. *blask* pl. *-är*, m. Slag, smäll.

***blaska** vb. *blask[a]*, sv. vb. 1 [*til ämā*] Slå till ngn.

bleck n. *blek* ut pl., n.

blek adj. *blekär*.

[blemma] ***blema** f. *blemo*, f. (på tungan).

[blessera] ***bläsera** vb. *blasiér[a]*, sv. vb. 1.

[blessyr] **blassyr** m. *blasyr* pl. *-är*, m.

***blick** m. *bläk* pl. *-är*, m. Blixt. — isl. *blik*, n. sken.

blicka? vb. *blåka*, sv. vb. 1 Lysa, glänsa. — isl. *blika*.

blid adj. *blidär*.

***blida** f. *blido* ut pl., f. Blidväder, tō.

***blidna** vb. *blidna*, sv. vb. 1 Slå sig (om väderlek), tōa.

bli[fva] vb. *blä blei & blew bliwi*.

blind adj. *blindär*.

***blindsticka** f. *blindstiko*, f. Trollslända, libellula.

***blistersvarta** f. *blustæsvafo*, f. En art svärta (∞fågeln).

***blistra** f. *blistro*, f. Blåspipa, flöjt. — isl. *blístra*, f.

blistra vb. *blístra*, sv. vb. 1 Hvissla. — isl. *blístra*.

***blixta** vb. *blíkst[a]*, sv. vb. 1 Blinka med ögonen. Jfr *Rz*

41 a.

block n. *blok* pl. =, n.

***blocka** vb. *bloka*, sv. vb. 1 Arbeta tungt och ifrigt. Jfr
Rz 41 b.

***blockare** m. *blokar* pl. -*er*, m. Ifrig arbetare.

blod m. *blöd* & *bloud* ut pl., m.

blod[ig] *-og adj. *blodo* l. -*ogær*.

blomma, ***bloma** f. *blumo* & *blomo*, f.

***bluddog** *blodo* l. -*ogær* adj. Virrig.

***bluddra** vb. *bludra*, sv. vb. 1 Sladdra. — Jfr **fluddra* hos
N—n Dalm.

***bluddrog** adj. *bludro* l. -*ogær* adj. Munvig.

***bluffa** f. *blofo* f. Tölp. — Jfr hsv. [*för*]*bluffa*.

***bluffog** adj. *blofo* l. -*ogær*, adj. Tölpaktig, dum.

bly n. *bly* ut. pl. n.

***blyxta** vb. *blykst[a]*, sv. vb. 1 = **blixta*.

blå adj. *bluær*.

blåbär n. *bluæbær* pl. =, n.

***blåka** vb. *blok[a]*, sv. vb. 1 Stirra, glo.

***blåk[elig]a** adv. *bloka*, adv. Mycket.

***blåkog** adj. *bloko* l. -*ogær*, adj. Dum.

***blåna** vb. *bluan[a]*, sv. vb. 1 Varda blå.

blåner f. pl. *bluan*, n. coll. — *bluanar*, f. pl. — hsv. *blår*
f. pl. anv. i målet ss. sing.: *bluær*, m.

blåsa f. *bluaso*, f.

blåsa vb. *bluas[a]*, sv. vb. 1.

bläck n. *blæk* ut. pl., n. — Jfr. **svarta* f. II.

***bläddra** f. I *bladro*, f. Fjäsk, våp.

bläddra f. II *bladro*, f.

***bläddra** vb. I *bladra*, sv. vb. 1 Fladdra, fläkta.

***bläddra** vb. II *bladra*, sv. vb. 1 [*uav*] Hastigt gifva sig i
väg. — Jfr Rz 43 a *blädra*: svänga.

***bläddrog** adj. *bladro* l. -*ogær*, adj. Fjäskig.

***bläkta** se *fläkta*.

- blänka** vb. *blænk[a]*, sv. vb. 2.
 [bläs] *bläse m. *blasa*, m.
 *bläsa vb. *blas[a]*, sv. vb. 1 Fjäska.
 *bläs[ig] -og adj. *blaso* l. -ogär.
 *blässa f. *blaso*, f. Strykspån.
 blöda vb. *blød[a]*, sv. vb. 2.
 blöt adj. *bløtær*.
 *plöta f. *bløto*, f. 1) Ngt uppblött. 2) Stryk.
 blöta vb. *bløt[a]*, sv. vb. 2.
 [blötna] *blätna vb. *blotna*, sv. vb. 1. — isl. *blotna*.
 bö n. *bō* & *bou* pl. =, n.
 bö vb. *bō* & *bou*, sv. vb. 3.
 bobba f. *bobo*, f.
 [bock] *buck m. *buk* pl. -ar, m. — isl. *bukkr*, m.
 [bocka] *bucka *buk[a]*, sv. vb. 1.
 [bod] *boda f. *bodo* & *boudo*, f.
 bog m. *bog* pl. -ar, m.
 *boga vb. *bog[a]*, sv. vb. 1 Kasta sig från olika håll, om vind.
 — *he bogar bræt i da*: Vinden är mycket ostadig i dag.
 *boja vb. *boj[a]*, sv. vb. 1 Bullra, larma.
 bok f. *bok* & *bouk* pl. *bykær* def. *bykren*, f. — Vanligare i pl. dock *bækær*.
 bol n. *bol* & *houl* pl. =, n.
 *bolsken adj. *bolskin*; adj. Brunstig, om kvinna och djurhona.
 bolster n. *bolstær* pl. =, n.
 bolster[var] *-vard n. *bolstærval* pl. =, n.
 bom m. *bom* & *boum* pl. -ar, m.
 [bonma] *boma vb *bom[a]* & *boum[a]*, sv. vb. 1.
 bonde m. *bon* pl. *byønder*, m.
 bord n. *bođ* & *bouđ* pl. =, n.
 *borkel n. *borkel*, n. coll. Kvistar och ris i skogen.

- [**borr**] *bår m. *buar* pl. -ar, m.
- borra**, *båra vb. *bor*[a] & *bur*[a] & *buar*[a], sv. vb. 1.
- [**borst** mf.] *börstor f. pl. *bøstør*, f. pl.
- borsta** vb. *bøstl*[a], sv. vb. 1:
- [***borsta sig**] *börsta sig vb. *bøstl*[a] *sa*, sv. vb. 1: 1) Resa borsten. 2) Yfvas. — isl. *byrstask* i bet. 1.
- borste** m. *bøsta*, m.
- bort**, *burt adv. *bot* & *but*, adv. 1) Bort. 2) Borta.
- [***bortfall**] *brottfall n. *brotfal* ut. pl., n. Fallandesot. — isl. *brottfall*, n.
- boskap**, *buskap m *boskap* & *bouskap* & *buskap* ut. pl., m.
- ***boss** m. *bos* pl. -ar, m. Kil, vigg. — no. *busse*, m.
- boss** n. *bos* ut. pl., n.
- ***bossa** vb. *bos*[a], sv. vb. 1 Strö boss under kreaturen. — no. *bosa*.
- bot** f. *bot* & *bout* ut. pl., f.
- bota** vb. *bot*[a] & *bout*[a], sv. vb. 1: 1) Låka, tr. 2) Lappa.
- botten** m. *bot'n* & *but'n* pl. =, n.
- ***bottengräs** n. *bot'ngras*, n. coll. Grässtubb.
- ***bottensvalla** vb. *bot'nsval*[a], sv. vb. 1 Bottenfrysa. — isl. *svell*, n. no. *svall*, m. is.
- [**bottna**] *byttna? *bitna* l. *bit'n*, sv. vb. 1.
- ***bottnare** *botnar* pl -ar, m. Blindtarm hos idislare.
- bottnare-bro**[de]r m. *botnarbror*, m. Processus vermiformis hos idislare. [Böjn. se *bro*[de]r].
- boxa** vb. *boks*[a], sv. vb. 1 [*tul ama*] Knuffa, slå.
- bra** adj. o. adv. *bra*.
- ***bracklog** adj. *braklo* l. -ogør adj. Orolig, fjäskig.
- braka** vb. *braka*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Hörbart släppa väder.
- ***brakar** m. pl. *brakar*, pl. coll. Snår.

- brake-Daniel** m. *brákadani*l ut. pl., m. Okv. på en som tidd och ofta släpper väder.
- brand** m. *brand* pl. -ar, m.
- brandstake** m. *brandstaka*, m.
- brant** m. *brant* pl. -ar, m.
- brant** adj. *brantär*, adj.
- *branta** vb. *brant*[a], sv. vb. 1 Slutta, stupa; om mark. — no. *bratta*.
- braska** *brask*[a], sv. vb. 1: 1) Skryta, vara stortalig. 2) [*uäv*] Skynda i väg.
- brassa** vb. *bras*[a], sv. vb. 1 Larma, stoja.
- braxen** m. *braks'n* pl. -ar, m.
- bred** adj. *brädär* n. *brät*.
- breda** vb. *bräid*[a], sv. vb. 2.
- *bredande-grep** f. *brädangrep* pl. -ar, f. Grep använd vid utbredning af gödsel.
- bredvid**[er], ***ved** prep. o. adv. *brävidär*, *brävi*, *bräve*.
- href** n. *bräv* & *bräv* pl. =, n.
- *bresta** vb. *bräst*[a], sv. vb. 1 Bryta; sprätta. — *Rz* 51 b.
Jfr isl. *bresta*, vb. intr.
- bricka** f. *briko*, f.
- bringa** f. *briggo* & *briggjo*, f.
- bringrem** f. *briggrem* pl. -ar, f. Bröstrem å häst.
- brinna** vb. *brin*[a] *bran* *brun*.
- brista** vb. *brist*[a] *bräst* *brusti*.
- brits** m. *brits* pl. -ar, m.
- bro** f. *bro* & *brou* pl. -nar, f.
- brodd** m. *brod* ut. pl., m.
- bro**[de]r m. *bror* l. *brou* pl. *bryödär*, m.
- brok**[ig] ***og** adj. *bröko* l. -ogär.
- [**broms**] ***bröms** m. *bryms* pl. -ar & -är, m. — fsv. *brims*, m.
- [**brösk**] ***brusk** n. *brusk*, n. coll.

brott n. I *brot* pl. =, n.

***brott** n. II *brot* pl. =, n. Underlag för häfstång. — isl. *brot*, n.

***brott** n. III *brot* pl. obrukl., n. Bränning mot grund. — isl. *brot*, n.

[**brottas**] ***brutas** vb. *brutas*, sv. vb. 1.

brud f. *brud* pl. -ar, f.

brudfolk n. *brudfolk*, n. coll.

brud[gum], ***gom** m. *brugom* pl. -ar, m.

***brudgumsdräng** m. *brugomsdragg* pl. -ar, m. Marskalk vid bröllop I äldre tider: ungersven som uppvaktade bruden.

***brudgumspiga** f. *brugomspigo*, f. Brudtärna. I äldre tider: ungmö som uppvaktade bruden.

***brudpiga** f. *brudpigo*, f. Brudtärna.

***brudstol** m. *brudstol* pl. -ar, m. Brudpall.

brudsäta f. *brudsato* & -*sato*, f.

bruk n. *bruk* pl. =, n. 1) Plägsed. 2) Järnvärk.

bruka vb. *bruk[a]*, sv. vb. 1.

brun adj. *brundor* n. *brunt*.

brunn m. *brun* pl. -ar, m.

***brunns-timra** f. *brunstimbro*, f. Brunnskar.

***bruta** f. I *brutu*, f. Linbråka. — *Rz* 53 b. no. *brotā*, f.

***bruta** f. II *brutu*, f. Person som jämt kältar.

bry sig vb. *bry se*, sv. vb. 3. *ja bryr me inta i he.*

brygga f. *brygo* & *brygjo*, f.

brygga vb. *bryg[a]*, sv. vb. 2.

bryn vb. *bryn* pl. =, n.

***bryna** vb. *bryn[a]*, sv. vb. 1 Gry. *dajin brynar rei.* — no. *bryna.*

***bryning** f. *bryngg*, ut. pl., f. Gryning. Af adj. *brun* älst „glänsande, gnistrande“. Jfr *Kluge* Etym. Wb. 87 a, *Skeat* Etym. Dict. ar. roots 246, s. 739 a.

- bryta** vb. *bryt[a]* *bryöt bruti*.
- [bräck] ***bråk** n. *bruak* ut. pl., n.
- ***bräckla** vb. *brokla*, sv. vb. 1 Arbeta ansträngdt.
- bråd** adj. *bruæðr*. — n. *bruæt* anv. ss. adv.
- ***brådhette** m. *bruæðhta* ut. pl., m. Hastigt påkommen hetta.
- brådska** f. *bruasko*, ut. pl., f.
- bråka** vb. I *broka*, sv. vb. 1.
- ***bråka** vb. II *brok[a]* i *sa mat*, sv. vb. 1 Äta glupskt.
- ***bråna** vb. I *bruan[a]*, sv. vb. 1 Gry.
- ***bråna?** ***bruna?** vb. II *brona*, sv. vb. 1 Skjuta fart, om båt.
— isl. *bruna*.
- ***bråna** vb. III *brona*, sv. vb. 1: 1) Glöda, hetta. 2) Svida (i halsen).
- ***bråne** m. *brona* ut. pl., m. 1) Hetta i blodet. 2) Sveda i halsen. — Jfr. *Rz* 53 b *brånä* f.
- ***brånehosta** f. *bronahosto* ut. pl., f. Hosta åtföljd af sveda i halsen.
- ***brånekolt** m. *bronakolt* pl. -ar, m. Bonjour med korta skört.
- ***bråta** vb. *brot[a]*, sv. vb. 1 Bråka lin. — Jfr **bruta*, f. I.
- bråte** m. *brota*, m.
- bräcka** vb. *brak[a]*, sv. vb. 2.
- bråde** n. *bræð* pl. -ar & -an, n.
- ***brådska** f. *brasko* ut. pl. f. Brådska.
- ***brådska** vb. *braska*, sv. vb. 1 Brådska.
- ***brådskog** adj. *brasko* l. -ogær, adj. Hetsig.
- bråka** vb. *bræh[a]*, sv. vb. 2.
- bråken** n. *brækæn* ut. pl., m.
- ***bråkna** f. *brækno*, f. Bråken.
- bränna** vb. *bræn[a]* *brænd*, vb. 1) Brinna, intr. (isl. *brenna*).
2) Bränna, tr. & intr.
- ***bränsla** f. *brænslo*, f. Vägtistel.

bröd n. *bryø* pl. *bryøn* & *bryør*, n.

***brödhjälle** m. *bryøjälä*, m. Ställning l. hylla hvarpå bröd sättes att torka. — Jfr *Rz* 280 b.

[**bröllop**] ***bryllop** n. *brylup* pl. =, n.

[**bröst**] ***bryst** n. *bryst* pl. =, n. — fsv. *bryst*, n.

[**bröst**]-trä, ***bryst-** n. *brystra* [Böjn. se *trä*] n. Bröstbom å väfstol.

***bubbla** vb. *bobla*, sv. vb. 1 Mumla. — Jfr *Rz* 63 a.

bud n. *bud* pl. =, n. — *skufa b.* tls. Föra bud.

***buddra** vb *budär budra*, vb. Tala på främmande tungomål.

***buffa** vb. *buf[a]*, sv. vb. 1 Stånga; knuffa. — Jfr. *Rz* 63 b.

[**bugna**] ***bågna** vb. *bogn[a]*, sv. vb. 1.

buk m. *buk* pl. -ar, m.

bukt f. *boxt* pl. -ar, f.

bula f. *bulö*, f.

***bulen** adj. *buln*, adj. Uppsvullen. — isl. *bólginn*.

***bull** m. *bul* pl. -ar & -er, m. Tjur. Vid lockande säges: *bulöna bulöna!* — isl. *böli*, m.

bulle m. *bulä*, m.

buller n. *bulder* ut. pl., n.

***bullerväder** n. *bulderväder* ut. pl., n. Oväder med åska och storm.

***bullog** adj. *bulö* l. -ogor, adj. Kullrig.

bullra vb. *bulder buldra*.

***bullrare** m. *bulderar* pl. -er, m. Bullersten.

[**bulna**] ***bålna** vb. *boln[a]*, sv. vb. 1.

***bummelera** vb. *bomler[a]*, sv. vb. 1 Bombardera, skjuta med kanoner.

***bunka** vb. *bugh[a]*, sv. vb. 1: 1) *jætta bugkar* Hjertat klappar. 2) *buatn bugkar* Båten höjer sig mot vågorna. 3) *bugk o ro* Ro långsamt och med svårighet. — nltj. *bungen bunken* vb. slå.

bunke m. I *bugka*, m.

***bunke** m. II *bugka*, m. Båt- l. skeppslast. — isl. *bunki*, m.
hop, hög.

burk m. *burk* pl. -ar, m.

***burklog** adj. *burklo* l. -ogør. adj. Tölpig.

***burklus** *burklus* pl. -ar, m Tölp.

***burkse?** m. *burks* pl. -ar, m. Tölp.

***burra** vb. I *bur[a]*, sv. vb. 1 Ostäda, oreda. *bur op huars*.

***burra** vb. II *bu[a]*, sv. vb. 1 Surra, om insekter. — Jfr
Rz 47 a *borra*.

***burrog** adj. *buo* l. -ogør, adj. Ruggig.

busa vb. *bu [a]*, sv. vb. 1.

buse m. *busi* ut. pl., m. Vanl. *busin*, m. def. 1) Vargen. 2)
Fan.

buske m. *boska*, m.

buss m. *bus* pl. -ar, m.

***bussaron** m. *busaron* pl. -ør, m. Kort och vid blaggarns-
skjorta.

***bussog** adj. *buso* l. -ogør, adj. 1) Duktig. 2) Djärf.

[but] ***butt** m. se *moln*.

***butta** f. *buto*, f. Piggvar. — Jfr Rz 67 b.

***buttra** vb. *butra*, sv. vb. 1 Mumla.

by m. *by* pl. -ar, m. Anv. äfven om enstaka gård.

bygga vb. *byg[a]*, sv. vb. 2.

byka vb. *byk[a]*, sv. vb. 2.

byk[e] n. *byk* pl. =, n.

***bysja** f. *bysö*, f. Sämre lägerplats af halm, därför: 1) Bås i
svinstia. 2) Oordnad bädd. — Jfr no. *bosa*, *busu* halm-
läger.

byta vb. *byt[a]*, sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) Dela.

bytta f. *byto*, f.

byxor f. pl. *byksor*, f. pl.

*båd n. *bod* pl. =, n. 1) Bud. 2) Förebud. 3) Gästabud. —
isl. *boð*, n.

båda vb. I *bod*[a], sv. vb. 1:1) = hsv. 2) Bjuda. — isl. *boða*.

båda vb. II *bod*[a], sv. vb. 1) Skina, om solen.

båda pron. räkn. *buāda*.

*både m. *boda*, m. Låg klippa i sjön. — isl. *boði*, m.

både—och konj. *bo—o*.

båge m. *boga*, m. — *va i boga*, tils. Vara i trångmål.

båk m. *buak* pl. -ar, m.

bål adj. *buälär*.

bålde m. *bolda*, m.

*bål[elig]a adv. *bolā*, adv. I hög grad.

båll m. *bol* pl. -ar, m.

bålstor adj. *bolstörör*.

bålt adv. *buält*.

bås n. *buas* pl. =, n.

*båsa vb. *bos*[a], sv. vb. 1) Koka öfver. — Jfr *Rz* 516 a.

båt m. *buat* pl. -ar, m.

båtshake m. *buashaka*, m.

bäck m. *bek* pl. -ar, m.

*bäckla f. I *beklo*, f. Slamsa.

*bäckla f. II *beklor*, f. pl. Långa styfva ben.

bäckla vb. *bekla*, sv. vb. 1) Uppföra sig ovärdigt. 2) [*uav*]

Springa styft men med långa steg. 3) [*kul*] Ramla om-

kull. — Jfr *Rz* 73 a.

*bäcklog adj. *beklo* l. -ogör, adj. Slamsig.

*bäcklus m. *beklus* pl. -ar, m. Slamsig mansperson.

bädd m. *bad* pl. -ar, m.

bädda vb. *bad*[a], sv. vb. 1. Hälst säges *bad op*.

[bägare] *begare m. *bigar* pl. -er, m. — isl. *bikarr*, m.

bägge pron. räkn. *begr*.

bälg m. *bælg* pl. -ar, m.

- *bälja vb. *bälja* l. *bæli*, sv. vb. 1 Råma. — isl. *belja*.
 bälte n. *bælt[ə]* pl. -*är* & -*ən*, n.
 bänk m. *bænk* pl. -*ar*, m.
 bär n. *bær* & *bær* pl. =, n.
 bära vb. *bær[a]* *bar* & *bar buri* pret. pass. *badst*.
 [bär]buske *bäre- m. *bæriboska* m. — isl. *ber*, m. st. -*ja*.
 bärg n. *bærg* pl. -*ar*, n.
 bärga vb. *bærg[a]*, sv. vb. 1.
 bärga sig vb. *bærg sa*, sv. vb. 1 & 2: 1) Uppföra sig. 2)
 Reda sig.
 *bärgande-lön f. *bærganlyön* ut. pl., f. Bärningslön.
 *bärgbunden adj. *bærgbundin*, adj. Bärpig.
 *bärghympel m. *bærghympil* pl. -*hymplar*, m. Bärklack.
 bärg[ig] *-og adj. *bærgo* l. -*ogær*.
 *bärgknall m. *bær(g)knal* pl. -*ar*, m. Bärklack.
 *bärgkubb m. *bær(g)kob* pl. -*ar*, m. Mindre bärspets.
 *bärpig adj. *bærpin* l. -*igær*, adj. Dräpig.
 *bärpiskroffa f. *bærpiskroffa*, f. Bärpiskroffa.
 [bäsk] *bäx adj. *bäksær*.
 bässe m. *bas* pl. -*ar*, m. Gumse.
 bättra vb. *batær batra*.
 bättre, bäst adj. komp. & superl. *batær bast*. — Komp. def.
ha batra.
 [bättring] *bättring f. *batæringg* ut. pl., f.
 *böckla vb. *bökla*, sv. vb. 1 [kul] Ramla ikull.
 böfvel m. *byövlr*, m. def. Hin onde.
 [bögel?] *böjel m. *böjil* pl. *böjalar*, m. Bukt, böjning.
 böja vb. *böj[a]*, sv. vb. 2.
 böka vb. *bök[a]* & *bök[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Väsnas.
 böla vb. *böul[a]*, sv. vb. 1.
 bön f. *byön* pl. -*ær*, f.
 böna f. *bömo*, f.

- [böra] *borda vb. *bod[a]* & *bud[a]*, sv. vb. 1.
 börda f. *byðdo*, f.
 *bördås m. *byðduas* pl. -ar, m. Takås (?).
 börja, *byrja vb. *bərja* & *byrja*, sv. vb. 1. *bər* anv. alltid ss.
 pres., ofta äfven ss. inf.
 *börja n. *bərja* ut. pl., n. Början.
 *børs-vind m. *bəsvind* ut. pl. m. Kvarnvind. — isl. *byrr*, m.
 medvind, god vind.
 *böska vb. *bəisk[a]*, sv. vb. 1 Blindvis rusa å stad.
 *böskog adj. *bəisko* l. -oger, adj. Rasande.
 [bössa] *byssa f. *byso*, f.
 *bössel? m. *bəisl* pl. -ar, m. Hackelseknif. — Vore isl.
 *beytill m. afledt fr. *bauta* vb. slå, stöta. -s- har usveck-
 lat sig ur pl. *beytlar.
 böta vb. *byøt[a]*, sv. vb. 2.
 böter f. pl. *byøtər*, f. pl.

D.

- *dabb m. *dab* pl. -ar, m. Tölp. — Jfr Rz 80 a. Linder Reg-
 ler och råd 205 b ang. detta och närmast följande två.
 *dabba sig vb. *dab[a]* *se* l. *si*, sv. vb. 1 Skämma ut sig.
 *dabbog adj. *dabo* l. -ogər, adj. Tölpig.
 *dafve m. *dava*, m. Sank däld. — isl. *dafi*, m. vattenpuss.
 dag m. *dag* l. *dā* pl. *dagar*, m.
 dagas vb. *dagas*, sv. vb. 1.
 dager m. *dagər* ut. pl., m.
 dagg f. *dag* ut pl., f.
 daglig adj. *daglīgər*.
 *dagsbryning f. *daksbryngg* ut. pl., f. Gryning, dagsbryn.

- ***dags-sanning** f. *daksanng* ut. pl. f. Sanning, „klar som dagen“.
- dal** m. *dal* pl. -ar, m.
- ***dalg** n. *dalg* & *dalj* ut. pl., n. Stryk.
- ***dalja** vb. *daly[a]* & *dalj[a]*, sv. vb. 1 Slå, piska. — inf. äfven *dals*. — no. *dalga*. Rz 83 a.
- ***dalla** vb. *dall[a]*, sv. vb. 1 Vanka, slå dank. — no. *dalla*.
- dam** n. *damb* ut. pl., n.
- damma** vb. *damb[a]*, sv. vb. 1: 1) Undanskaffa dam. 2) [*tl*] Slå. 3) [*uæv*] Springa häftigt.
- damm[ig]** *-og adj. *dambo* l. -ogär.
- ***dampa** vb. *damp[a]*, sv. vb. 1 Falla, ramlä.
- dangla** vb. *daggæl* *daggla*: 1) Dingla. 2) Slå dank.
- dank** m. I *dagk* pl. -ar, m. Ljusdank.
- ***dank** m. II *dagk* pl. -ar, m. Dagdrifvare.
- ***danka** vb. I *dagk[a]*, sv. vb. 1 [*tl*, *om*] Slå.
- ***danka** vb. II *dagk[a]*, sv. vb. 1 Slå dank. — no. *danka*.
- dans** m. *dans* pl. -ar, m.
- dansa** vb. *dans[a]*, sv. vb. 1.
- ***darjus** m. *darjus* pl. obr., m. Slarf (om person).
- darra** vb. *dar[a]*, sv. vb. 1.
- ***dask** n. *dask* ut. pl., n. Smäll, stryk.
- daska** vb. *dask[a]*, sv. vb. 1 [*om*] Ge stryk.
- de**, [dem] ***dom** pron. *t* l. *tom*, gen. *tevas*, akk. *tom*.
- ***defva** vb. *dva*, sv. vb. 1 Dunsta, ånga; säges om råg i rian.
- deg** m. *deg* pl. -ar, m.
- ***degälta** f. *degæltto*, f. Ältad degklimp.
- del** m. *del* pl. -ar, m.
- dela** vb. *del[a]*, sv. vb. 1.
- den det** pron. *tan*, n. *ha*, gen. *tas*. [*ha* af äldre **pæð* ur *pat.* æ trol. inkommet från msk. o. fmn.]

- ***dena** vb. *din*[a], sv. vb. 1 Styra kärt upp i vinden.
- ***dessen detta** pron. *tas'n*, f. =, n. *tata*, pl. *tasō* l. *tason*:
Denne denna detta. I sg. m. & f. äfven *tasō* l. *tason*,
hvilka former i äldre tid användts blott för fmn. sg. —
Jfr *dessen* v. Dl. (*Rz* 87 a).
- ***dessen-hjärna** pron. *tas'n jan* l. *tasō jan*, n. *tata jan*, pl.
tasō jan: Den här
- [**desto**] ***dysto** adv. *tysto*, *tystu*. — Beror *y* på folketymsmst. af *de-* med *þy þvi*?
- ***difla** vb. *divla*, sv. vb. 1 Svära och förbanna sig. — *Rz* 91 b.
- [**dig**] ***deg** pron. akk. *te*, *ta*.
- digna** vb. *dign*[a], sv. vb. 1.
- dika** vb. *dik*[a], sv. vb. 1.
- ***dikare** m. *dikar* pl. -*er*, m. Dikesgräfvare.
- dike** n. *dik* pl. =, n. *diks* l. *ditj* pl. -*en*, n.
- dikta** vb. *dixt*[a], sv. vb. 1 Tätta med mossor.
- dimma** f. *dimbo*, f.
- ***dimmedarjus** ***demme-** m. *dimidarjus*, pl. obr., m. Slusk, skojare. — Jfr *Östsv. Monogr.* XIX 1.
- dimm**[ig] ***-og** adj. *dimbo* l. -*ogär*.
- dimpa** vb. *dimp*[a], sv. vb. 1. — pret. äfven *damp*.
- din** pron. *tin*, f. *tn*, n. *tit*; pl. *tina*.
- dingla** vb. *duggla*, sv. vb. 1.
- disk** m. *disk* pl. -*er*, m.
- diska** vb. *disk*[a], sv. vb. 1.
- dit** adv. *tud*, *ti*, adv. 1) Dit. 2) Där. [**þið* ur *þi*[nga]t].
- ***dit-dän** adv. *ti-dén*, adv. 1) Dit så. 2) Där så. [*dän* af
**därna* **þærna* = isl. *þarna*].
- djun** n. *djun* l. *jup* pl. =, n.
- djun** adj. *djunær* l. *juper* n. *djuft* l. *juft*.
- djur** n. *djur* l. *jur* pl. =, n.

- ***djäflas** vb. *djævlas* l. *jævlas*, sv. vb. 1 = **difla*.
djäfvul m. *djævul* l. *jævul* pl. -*vlar*, m.
doeka f. *doko*, f.
***dockstol** m. *dokstol* pl. -*ar*, m. Bobin.
dof adj. *duævər*. [Sälls.]
***dofna** vb. *dovna*, sv. vb. 1 Domna. — isl. *dofna*.
***dofve** m. *dova*, ut. pl., m. Dvala. — isl. *dof*, m.
doktor m. *doxtur* l. *doxtör* pl. -*ar*, m.
***dolla** f. *dolo*, f. Toka. — nlty. *doll* adj. tokig.
***dollhandsk[e]** m. *dolhansk* pl. -*ar*, m. Fåne.
***dollog** adj. *dolo* l. -*ogər*, adj. 1) Fånig. 2) Tokrolig.
dom m. *dom* & *doum* pl. -*ar*, m.
domare m. *domar* & *doumar*, pl. -*ər*, m.
domedag m. *domida*, m. [Böjn. se *dag*].
domherre m. *domhær* pl. -*ar*, m. Pyrrhula vulgaris.
don n. *don*, pl. =, n. *donar*, f. pl.
***dona** vb. *don[a]*, sv. vb. 1 Syssla.
***doning** f. *donngar*, pl. t. Don, värktyg. — no. *doning*.
dop n. *dop* & *doup* ut. pl., n.
[doppa] *duppa f. *dupo* ut. pl. f. 1) Spad att doppa i. 2)
 Kaffe och bröd.
[doppa] *duppa vb. *dup[a]*, sv. vb. 1.
***dorfvä** vb. *dorv[a]*, sv. vb. 1 [*till, om*] Slå. — *Rz* 746 b.
 (Jfr *torfvä* vb.)
***dorfvare** m. *dorvar* pl. -*ər*, m. Gosse som går och slänger
 med armarne.
***dorfväl** m. *dorvul* pl. -*ar*, m. = **dorfvare*.
***dorga** vb. I *dorg[a]*, sv. vb. 1: 1) Larma. 2) Skräfla.
***dorga** vb. II *dorg[a]*, sv. vb. 1 [*till*] Slå, smälla. — *Rz*
 110 a.
***dorma** vb. I *dorm[a]*, sv. vb. 1 Slumra. — *Rz* 93 b. no.
dorma.

- ***dorma** vb. II *dorm*[a], sv. vb. 1 Arbeta otåligt och ilsket.
Rz 93 b *dorma* väsnas.
- ***dorma** f. *dormo*, f. Kvinna som **dormar* II.
- ***dormog** adj. I *dormo* l. -ogør, adj. Sömnig.
- ***dormog** adj. II *dormo* l. -ogør, adj. Arbetande otåligt och ilsket.
- ***dossa** *dos*[a], sv. vb. 1 [til] Slå.
- [dotter] ***dotra** f. *dotro* & *doutro*, f.
- draf** n. *drav* ut. pl., n.
- draga** vb. *draga* l. *dra*, *dra* & *drou*, *drat*: pass. *dras* *dro*-
dst *dratast*.
- ***draga** f. *dragu*, f. Dragstropp i seltyg.
- drake** m. *draka*, m.
- drak[e]bo** n. *drakabo* pl. = & -n, n.
- ***dram[m]a** vb. *dram*[a], sv. vb. 1 [til] Slå.
- drank** m. *dragk* ut. pl., m.
- ***drank-arshål** n. *dragkaşol* pl. =, n. Okv.
- ***drasel?** ***drassel** [af *dragsel?*] m. *drasil* pl. -ar, m. Vårds-
lös mansperson.
- ***drassla** vb. *drasl*[a], sv. vb. 1 Dröja, söla.
- ***drasslog** adj. *draslo* l. -ogør, adj. Långsam.
- dref** n. I *driev* ut. pl., n.
- ***dref** n. II *driev* ut. pl., n. Tätt duggregn.
- drieka** n. *drieka* ut. pl., n.
- drieka** vb. *drik*[a] *drak* *druki* & *druji*.
- drifklubba** f. *driuklubo*, f. Värktyg anv. vid skeppsbygge.
- drifva** f. *drivo*, f.
- drifva** vb. *dru*[a] *drew* *drivi*.
- ***dروفva** vb. *drou*[a], sv. vb. 1 [til] Slå till.
- dropa** ***dråpa** vb. *dropa*, sv. vb. 1.
- droppe**, ***dråpe** *dropa*, m. — isl. *dropi*, m.
- ***drulsa** f. *drolşo*, f. Lunsa.

- ***drulsog** adj. *dról̥so* l. -ogær, adj. Lunsig.
- drunkna** vb. *drugkæn drugkna*.
- drunta** vb. *drunt[α]*, sv. vb. 1 [*tíl*] Slå. — *Rz* 98 a.
- ***drunta** f. *dronto*, f. Lunsä. — *Rz* 99 a.
- dryck** m. *dryk* pl. obr., m.
- ***dryfta** f. *dryfto*, f. Lunsä.
- dryg** adj. *drygær* n. *dryxt*.
- ***drylta** vb. *drylt[α]*, sv. vb. 1 Dröla, söla.
- ***drymmel** m. *drymul* pl. -ar, m. Störvuxen karl.
- ***drynta** vb. *drynt[α]*, sv. vb. 1 [*tíl*] Slå.
- ***dråmel** *dromil* pl. -ar, m. 1) Grofbygd karl. 2) peditus.
- dråse** m. *drosa*, m.
- drägel** n. *dragæl & dragæl* ut. pl., m.
- drägla** vb. *dragla*, sv. vb. 1.
- ***dräkt** f. *drat* pl. -ær, f. *dræxt* pl. -ær, f. Anspann.
- dräktig** adj. *dræxtigær*.
- dräng** m. *drægg* pl. -ar, m.
- dränka** vb. *drækk[α]*, sv. vb. 2.
- dräpa** vb. *dræp[α]* *dræft*.
- ***dröflog** adj. *drævlo* l. -oger, adj. Envis.
- ***dröfvel** m. *drævil* pl. *drævlar*, m. Envis person.
- ***drög** m. *dryög* pl. -ar, m. Arbetskläde. — no. *drog*.
- dröja** vb. *dryög[α]*, sv. vb. 2.
- dröla** vb. *dryötl[α]*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
- ***drölog** adj. *dryölo* l. -oger, adj. Långsam.
- dröm** m. *dryøm* pl. -ar, m.
- drömma** vb. *dryøm[α]*, sv. vb. 2.
- ***dröna** vb. I *dryøn[α]*, sv. vb. 1 Råma med utdragen ton.
— isl. *drynja*.
- ***dröna** vb. II *dryøn[α]*, sv. vb. 1 Dröja söla. — *Rz* 100 a.
- drönare** m. *dryønær* pl. -ær, m. Sölkorf.
- ***drönog** adj. *dryöno* l. -oger, adj. Långsam. — *Rz* 102 b.

- ***drösa** vb. *dryəs[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla. — no. *drøsa*.
- ***drösog** adj. *dryøso* l. -ogər, adj. Trög, långsam.
- du** pron. *tu* & *tu*.
- dufva** f. *duwo*, f.
- dufven** adj. *duvin*.
- [**duga**] ***dåga** vb. *doga*, sv. vb. 2.
- dugga** vb. *dug[a]*, sv. vb. 1.
- ***duggog** adj. *dogo* l. -ogər, adj. Dum och trög.
- duk** m. *duk* pl. -ar, m.
- duka** vb. *duk[a]*, sv. vb. 1.
- ***dulsog** adj. *dołso* l. -ogər, adj. Trög.
- dum** adj. *dumbər* n. *dumt*, adj. 1) Dum. 2) Döfstum.
- ***dumlinge** m. *dumblyggi* l. -indji pl. -yggar, m. Dum person.
- ***dumma** vb. *domb[a]*, sv. vb. 1 Tumla sig, om häst.
- ***dumpa** vb. *dum[p[a]*, sv. 1 [*kuł*] Falla, ramla. = isl.; no. *dumpa*.
- ***dumsa** f. *domso*, f. Dum och trög kvinna.
- ***dumsog** adj. *domso* l. -ogər, adj. Dum och trög.
- dun** n. *dun*, n. coll.
- ***dunken** adj. *dugkin*, adj. Unken.
- duns** m. *duns* pl. -ar, m.
- ***dunt** m. *dunt* pl. -ar, m. Stöt i ryggen.
- ***dunta** vb. *dunt[a]*, sv. vb. 1 Gifva en **dunt*. — Rz 105 b.
- ***durr** n. *dur* ut. pl., n. Brak, dån.
- ***durra** vb. *dur[a]*, sv. vb. 1: 1) Braka, dåna. 2) Gnola. —
— Rz 106 a. no. *dura*.
- ***duska** vb. I *dusk[a]*, sv. vb. 1 Dugga under blåst. — Rz
106 b.
- ***duska** vb. II *dusk[a]*, sv. vb. 1 Dröja, söla. — Rz 107 a.
Hit äfven pr. ***duskja** *doša*, sv. vb. 1 Dröja, söla. —
Eller manne *doša* < **dołskja* < **dvelskja* √ *dval*?
- ***duskog** adj. *došo* l. -ogər, adj. Trög.

- ***duskus?** m. *došus* pl. -ar, m. Sölkorf, lätting.
- ***dusma** f. *dosmo*, f. Fet och trög kvinsperson. — Rz 85 a.
- ***dusmog** adj. *dosmo* l. -oger, adj. Trög, oföretagsam.
- ***dussa** f. *doso*, f. 1) Lunsig, undersätsig kvinna. 2) Smekord för hund. — l. **dossa* (jfr **tossa*).
- ***dussog** adj. *doso* l. -oger, adj. Kort och tjock.
- ***dusta?** ***dosta?** *doist*[a], sv. vb. 1 [om] Slå. — skottiska *doist*: slag.
- dygn** n. *dyg'n* pl. =, n.
- dyna** f. *dyno*, f.
- dynga** f. *dyggjo* ut. pl., f. — isl. *dyngja*, f.
- ***dynges-hop** m. *dyngeshop* pl. -ar, m. Dynghög.
- ***dynsta** vb. *dynst*[a], sv. vb. 1 [om] Slå.
- ***dynt** m. *dynt* ut. pl., m. Ondt gry. *han har dynt'n i sa.*
- dyn[var]** ***vard** n. *dynval* pl. =, n. Dynöfverdrag.
- då** prep. o. adv. *to*.
- ***dåka** vb. 1 *dok*[a], sv. vb. 1 Stinka. — Rz 109 a.
- ***dåka** vb. II *dok*[a], sv. vb. 1 [til] Slå. — Rz 92 b.
- ***dåke** m. *doka* ut. pl., m. 1) Ånga. 2) Imma. 3) Stank.
- ***dålefunk** m. *dólafogk* pl. -ar, m. Tölp. Oföretagsam karl.
- ***dålare** m. I *dolar* pl. -er, m. Dum karl.
- ***dålare** m. II *dolar* pl. -er, m. Smäll, slag. Eg. samma ord med fg.; vore fn. **dvalare*, m.
- dålig** adj. *duahger*. [Sällsynt; hållre *ful*, qv. v.]
- ***dålmåns** m. *dualmuans* pl. -ar, m. Dummerjöns.
- ***dåma** vb. *dom*[a], sv. vb. 1 [til, om] Slå.
- ***dån** n. *don* ut. pl., n.
- dåna** vb. *dona* & *duna*, sv. vb. 1. — *d. til*: Slå.
- ***dånerna** vb. *dumer*[a], sv. vb. 1 Larma, väsnas.
- ***dåpa** ***dopa** f. Sötunge, om flicka. Anv. helst i best. form. — Jfr nyfris. *doop*: homuncio, nanus.
- ***dåsa** f. *doso*, f. Dåsig kvinsperson.

***dåsa** vb. *dos[a]*, sv. vb. 1 [*til, om*] Slå.

dåsig *-og adj. *doso* l. -ogær.

däck n. *dak* pl. =, n.

dä[da]n adv. *den, ten, tadan*.

dä[da]n, -an-ifrån adv. *tanamfruan*, adv. Därifrån.

***däl** f. *dæl* pl. -ar, f. Däld. — Jfr no *døl* f. idm.

dämma vb. *dem[a]*, sv. vb. 2. — pres. *dambær*.

dänga vb. *degg[a]*, sv. vb. 2.

där adv. *tær*.

[***därna**] ***dänn[a]** adv. *ten*, adv. 1) Där. 2) Dit — *den*, se

**dit-därna*.

därtill part. *tæt*, konj. Tils.

dö vb. *dyø dyød doi*.

döda vb. I *dyød[a]*, sv. vb. 1.

***döda** vb. II *døud*, sv. vb. 2: 1) Spraka, om eld. 2) Stinka.

***dödskit** m. *dyøst* ut. pl., m. Träck som kreatur aflåter vid slaktandet.

döf adj. *dyøvær*.

döma vb. *dyøm[a]*, sv. vb. 2.

döpa vb. *dyøp[a]*, sv. vb. 2.

***döna** vb. *døun[a]*, sv. vb. 1 Lukta. — isl. *deyna*.

[**dörr**] ***dörrn** f. *dørn* pl. -ar, f. — *n* från fspr. pl. *dyrrnar*.

***dörragåt** m. *døraguæt* pl. -ar, m. Dörrtröskel.

E.

ed m. *ied* pl. -ær, m.

ed n. *eid* pl. =, n.

efter ***ett[er]** prep. o. adv. *atær, at*.

***eftrast** adv. *atast*, adv. Sist och slutligen.

ega vb. *eg[a]*, sv. vb. 2.

egen adj. *eigēn*.

[egendom] **ägendom* m. *äg'ndom* pl. -*ar*, m.

ek f. *ek* pl. *ekjar* & *eikar*, f.

eka f. *ekjo* & *eiko*, f. — isl. *eikja*, f.

ekorr[e] m. *ikur* pl. *ikurar*, m.

ekstock **ök*[k]stock m. *ekstok* pl. -*ar*, m. *üstok*, pl. -*ar*, m.

[elak] **ilak* adj. *ilakär*.

eld m. *uld* pl. -*ar*, m.

elda vb. *uld[a]*, sv. vb. 1.

eljes adv. *eljäst*.

[eller] **häller* konj. *haldär*.

**em* m. *aim* ut. pl., m. Ånga. — isl. *eimr*, m.

**em*[m]a vb. *aim[a]*, sv. vb. 1 Ånga. — *un* *aimar*.

en f. *ain* pl. -*er* & -*ar*, f.

en räkn. o. art. *ain* n. *ait*; pred. o. abs. *ena* *aita*.

**en* part. *an*, konj. 1) Att. 2) Men. — isl. *en*.

**enbälling* m. *ambælygg* pl. -*ar*, m. Kreatur m. *en* testikel.

enda adj. *anda*, oböjl.

endera pron. *andara*.

enfald[ig] **-og* adj. *anfaldo* l. -*ogär*.

enka f. *agko*, f.

**en-sinn?* adj. *amsender*, adj. Ensam. — qvs. „en i gången“.

enstöring m. *ainstyörigg* pl. -*ar*, m.

**enträdög* adj. *aintrado* l. -*ogär*, adj. Envis.

**envetog* adj. *ainvitugär*, adj. Envis.

envis adj. *ainvisär*, adj.

er pron. poss. *æran*, f. *ier*, n. *iet*, pl. *æra*.

est m. *aist* pl. -*er*, m.

[etter] **eter* n. *aitär* ut. pl., n.

*[etter]gadda, **eter-aitærgado*, f. Ettermyra.

*[etter]påse, **eter-aitærposa*, m. Argstint person.

evig adj. *ievigär*.

F.

*fabla vb. *fabla*, sv. v. 1 Prata i vädret. — lat. *fabulari*.

Rz 133 b.

fadder m. *fader* pl. *fadrar*, m.

fa[de]r m. *far* pl. obr., m.

faggor f. pl. *fagor*, f. pl. — Rz 123 b.

*faje m. *faja* pl. *fajar*, m. 1) Fader. 2) Husbonde. — Rz

124 a.

fal[a]ska f. *falsko* ut. pl., f.

*fall n. I *fald* ut. pl., n. Slipgår.

*fall n. II *fal* pl. =, n. Till afsvedjning nedhuggen skog.

falla vb. *fal ful fal*.

*fallera vb. *faher[a]*, sv. vb. 1 Fattas, brista. — Rz 126 a.

*fallsjuka f. *falsuko* ut. pl., f. Fallandesot.

falsk adj. *falsker*.

[famn] *fam m. *fam* pl. -ar, f.

fan m. *fan* best. =, ut. pl., m.

*far n. *far* pl. =, n. Farled.

fara f. I *faru*, f.

*fara f. II *faru* ut. pl., f. Farsot. — Rz 128 b.

fara vb. *far[a] for fari*.

farbro[r] m. *farbru* pl. -bryøder, m.

fa[r]fa[der] m. *fafa* ut. pl., m.

fa[r]lig adj. *falger*. — n. *falt* anv. ss. adv. Högeligen.

fa[r]mo[r] f. *famu*, f.

farstu f. *fastu*, f.

fart f. *fat* ut. pl., f.

fartyg n. *fatyg* pl. =, n.

[farväl] *-väll part. *farväl*.

[fasa f.] *fase m. *fasa* ut. pl., m.

*fasekuse m. *fasakus & fäsakus* pl. -ar, m. Buse.

faslig adj. *fasligør*.

fast adj. & adv. *fast*.

fast konj. *fast*. — *fast frit* konj. Änskönt.

fasta f. *fasto*, f.

fasta vb. *fast[a]* sv. vb. 1.

fastlagstisdag m. *fastlastisda* pl. *-tisdagar*, m.

fastland n. *fästland* ut. pl., n. Vanligare: *fasta landa*.

fastna vb. *fastn[a]* & *fasn[a]*, sv. vb. 1.

fat n. *fat* pl. =, n.

fatt adv. *fat*. *hur e ha fat? ha e so da fat*.

***fattande** n. *fatan* pl. =, n. Handtag på gryta. — Rz 132 a.

— Jfr **gripande*.

fattas vb. *fatas*, sv. vb. 1.

fattig adj. *fatin* & *fatigør*.

fel n. *fael* pl. =, n.

fela vb. *fael[a]*, sv. vb. 1. — *faelas*, sv. vb. dep. 1.

felakt[ig] *-og adj. *faelaxto* l. *-ogør*.

fem räkn. *fam*, abs. o. pred. *fama*. — ord. *famt[ɛ]*.

femma f. *famo*, f. 1) Femtal. 2) Hand, skämts.

femtio räkn. *famti*. — ord. *femtiond[ɛ]*.

femton räkn. *famton*. — ord. *famtond[ɛ]*.

***festra** f. *faestro*, f. Fjäskig kvinna.

***festra** vb. *faester faestra*, sv. vb. 1 Fjäska.

***festrog** adj. *faestro* l. *-ogør*, adj. Fjäskig.

fet adj. *faeter*.

***feta** vb. *faat[a]*, sv. vb. 1. Smörja.

***fete** m. *fita* ut. pl., m. Fetma. — isl. *fita*, f.

fett n. *fit* ut. pl., n.

***fet-tarm** m. *faatarm* pl. *-ar*, m. Stortarm.

***fibbel?** m. *fibul* m. *fiblar*, m. 1) Tuggmuskel. 2) Penis.

***fibel** m. *fibul* pl. *fiblar*, m. Tuggmuskel.

ficka f. *fiko*, f. — Vanligare är *taska*, qv. v.

fiende m. *fjænd(ə)* pl. -ər, m.

fil m. *fil* pl. -ar, m.

fil n. *fil* ut. pl., n. Filmjolk.

fla vb. *fil[a]*, sv. vb. 1.

***filbunke** m. *filbugka*, m. Filbytta.

***flleduna** f. *filaduno*, f. Cunnus. — Jfr isl. *fjöl* **felu*?

flit m. *flit* pl. -ar, m.

flita vb. *flit[a]*, sv. vb. 1.

[**fimmel**]**stång**, **fimmer-** f. *fimbæstuagg*, f. [Böjn. se *stång*].

***fims** m. *fims* pl. -ar, m. Fjärt.

***fimsa** vb. *fims[a]*, sv. vb. 1 Fjärta.

fin adj. *finär* & *findär*.

finger m. & n. *fjggär* pl. =, n. och pl. *figgrar*, m.

finna vb. *fin[a]* *fant funn*. — pret. pass. *fantäst*, pret. part. pass. *funtast*.

finne m. *fin* pl. -ər, m. (folkslag).

finländare m. *finlandar* pl. -ər, m.

finsk adj. *finskär*, adj.

finska f. *finsko* ut. pl., f. (språket).

fiol m. *fiol* & *fioul* pl. -ər, m.

***firra** vb. *fir[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*] Begifva sig af med hast.

fis m. *fis* pl. -ar, m.

fisa vb. *fis[a]* *fais fisi*.

fisk m. *fisk* pl. -ar, m.

fiska vb. *fisk[a]*, sv. vb. 1.

fiskare m. *fiskar* pl. -ər, m.

fisk-gjuse m. *fiskjus* pl. -ar, m.

***fiskig** adj. *fiskigär*, adj. Fiskrik.

***fisk-räs** n. *fiskras* ut. pl., n. Fiskafskräde.

***fispung** m. *fispugg* pl. -ar, m. Stackare, mes.

***fjabbla** vb. *fjabla*, sv. vb. 1 Sladdra.

***fjatta** f. *fjato*, f. Lunsa.

- ***fjattog** adj. *fjato* l. -ogær, adj. Undersätzig, lunsig.
- ***fjo[fv]a** vb. *fjoa*, sv. vb. 1: 1) Fyka. 2) Hvina.
- fjoll** n. *fjol* pl. =, n.
- fjolla** f. *fjolo*, f.
- fjoll[ig]** *-og adj. *fjolo* l. -ogær.
- ***fjom[m]a** vb. *fjom[a]*, sv. vb. 1: 1) Fnyka. 2) Hvina.
- ***fjord**, i **fjord** adv. *fjol*, i *fjol*, adv. I fjor. — isl. *i fjord*.
- *i **fjordes?** adv. tls. *i fjolast*, adv. tls. I fjor.
- ***fjordgammal** adj. *fjolgambæl* n. — *gamalt*, adj. Fjorgammal.
- ***fjordår** n. *fjoluar* ut. pl., n. Fjorår.
- ***fjordåres?** adv. *fjoluarast* & i *fj.*, adv. (tls.) I fjor.
- ***fjorton** räkn. *fjoton* l. *fjouton*. — ord. -nd[ɛ].
- ***fjosk** n. *fjosk* pl. =, n. Våp.
- ***fjoska** f. *fjosko*, f. Våp, om kvinna.
- ***fjoska** vb. *fjosk[a]*, sv. vb. 1 Bete sig våpigt.
- fjosk[ig]** *-og adj. *fjosko* l. -ogær. — Troligen *μετάθ.* häraf är lika betydande *fjoskogær* adj.
- ***fjubba** vb. *fjob[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa, ila.
- ***fjufva** vb. *fjuv[a]*, sv. vb. 1: 1) Fyka. 2) Hvina.
- fjun** n. *fjun* pl. =, n.
- ***fjunka** vb. *fjugk[a]*, sv. vb. 1 Springa.
- ***fjunkog** adj. *fjugko* l. -ogær, adj. Enfaldig.
- ***fjunta** f. *fjonto*, f. 1) Lunsä. 2) Trög kvinna.
- ***fjunta** vb. *fjunt[a]*, sv. vb. 1 Småspringa, lunka.
- ***fjuntel** m. *fjontil* pl. -ar, m. Halfåne.
- ***fjuntog** adj. *fjonto* l. -ogær, adj. 1) Lunsig. 2) Virrig.
- ***fjutta** f. *fjuto*, f. Fåne, man l. kvinna.
- ***fjutsa** vb. *fjuts[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.
- ***fjåme** m. *fjoma*, m. Lat kvinna.
- ***fjåmog** adj. *fjomo* l. -ogær l. *fjomuger*, adj. Dåsigt, trög. —
Jfr no. *fjåmen*: tokig.

- ***fjåsa** f. *fjoso*, f. Våp, om kvinna. — *Rz* 140 b.
- ***fjåsåg** adj. *fjoso* l. *-ogør*, adj. Tafatt, våpig.
- fjäder** f. *fjædr* pl. *fjædrar*, f.
- ***fjäderell** n. *fjæderål* pl. =, n. Fjäril. — Jfr *Rz* 143 b.
- ***fjädra** vb. *fjædra*, sv. vb. 1 Slå af och till, intr.
- fjäll** n. *fjal* pl. =, n. Fiskfjäll.
- fjälla** vb. I *fjal[a]*, sv. vb. 1.
- ***fjälla** vb. II *fjal[a]*, sv. vb. 1 [*uæv*] Springa.
- fjärd** m. *fjæl* pl. *-ar*, m.
- fjärde** räkn. *fjæd(ε)*.
- fjärding** m. *fjæhgg* pl. *-ar*, m.
- ***fjärg** m. *fjærg* pl. *-ar*, m. Afdelning af t. ex. åker, obesådt fält, skog. — Jfr *Rz* 143 a.
- ***fjärndel** m. *fjændæl* pl. *-ar*, m. Fjärdedel.
- ***fjåsa** vb. *fjæs[a]*, sv. vb. 1 Fjåska.
- ***fjåsig** adj. *fjæs* l. *-igør*, adj. Fjåsig.
- ***fjåsåg** adj. *fjåso* l. *-ogør*, adj. Svag till förståndet.
- ***fjåtja** vb. *fjatja*, sv. vb. 1 Gå trippande; *fjatjar o gæv*.
- fjätter**, *-ur m. *fjatur* pl. *fjatrar*, m. Trästycke, som för-
enar meden med slädgarneringen. De äro till antalet
två.
- ***fjönt** m. *fjönt* pl. *-ar*, m. Narr. — Jfr *Rz* 127 a.
- ***fjönta** f. *fjönto*, f. Narr, sjåp (om kvinna).
- ***fjönta** vb. *fjönt[a]*, sv. vb. 1 Uppföra sig narraktigt.
- ***fjönter** m. *fjönter* ut. pl., m. Narr.
- ***fjöntog** adj. *fjönto* l. *-ogør*, adj. Narraktig.
- ***fjöskog** adj. *fjøsuko* l. *-ogør*, adj. Tafatt, virrig.
- ***flabba** f. I *flabo*, f. Flabb.
- ***flabba** f. II *flabo*, f. Skräfla.
- ***flabba** vb. *flab[a]*, sv. vb. 1 Skräfla.
- ***flabbog** adj. *flabo* l. *-ogør*, adj. Skräflande.
- ***flabbus** m. *flabus* pl. obr., m. Skräflare.

- ***flackna** vb. *flak'n* l. *flakna*, sv. vb. 1 Utvidga sig på bredden, brista.
- [fladdra] ***bladdra** vb. *bladra*, sv. vb. 1.
- ***flade** m. *flada*, m. Mindre fjärd. — Rz 144 b.
- flaga** f. I *flagu*, f.
- ***flaga** f. II *flagu*, f. Vindkast. — no. *flaga*, f.
- flagg** f. *flag* pl. =, n.
- ***flagga** vb. *flag[a]*, sv. vb. 1 [om] Slå.
- flake** m. *flaka*, m.
- ***flamsa** f. *flamso*, f. Framfusig och näsvis kvinna. — no. *flamsa* vb. „vimse, flagre“.
- ***flamsog** adj. *flamso* l. *-oger*, adj. Framfusig, näsvis.
- ***flanka** vb. I *flangk[a]*, sv. vb. 1 Hugga en stock fyrkantig.
- ***flanka** vb. II *flagk[a]*, sv. vb. 1 Flacka. — Jfr no *flana* vb. *løbe blindt hen*.
- flarn** n. *flan*, pl. =, n.
- ***flarnhugg** n. *flanhug* pl. obr., n. Den del af nätets eller notens öfre sida, som gränsar till „kilen“.
- ***flarn[teln]** -telue m. *flantelna*, m. Öfre nottelnen.
- ***flasa** f. *flaso*, f. Fläck. — Jfr Rz 152 b.
- flaska** f. *flasko*, f.
- ***flaska** vb. I *flask[a]*, sv. vb. 1 Äta fult.
- ***flaska** vb. II *flask[a]*, sv. vb. 1 [om] Slå.
- ***flasma** f. *flasmo*, f. Hudutslag.
- ***flasmog** adj. *flasmo* l. *-ogær*, adj. Besvärad af hudutslag.
- flat** adj. *flatær*.
- flata** f. *flato*, f.
- ***flathandsk[e]** m. *flathansk* pl. obr., m. Mes.
- ***flatsa** vb. *flats[a]*, sv. vb. 1 [om] Slå.
- ***flatt** m. *flat* pl. *-ar*, m. Stöt, slag.
- ***flatta** vb. *flat[a]*, sv. vb. [om, tü] Slå, smälla.

- ***flatterstock** m. *flataestok* pl. -ar, m. Sittbräde på afträdeshus.
— l. = hsv. **flat-stock*?
- ***flatthandsk[e]** m. *flathansk* pl. obr., m. Mes.
- ***flema** f. *fleimo*, f. Blemma, flne.
- ***flemog** f. *fleimo* l. -ogør, adj. Behäftad med fg.
- ***flen** m. *flæn* ut. pl., m. Reumatism. — *Rz* 148 a.
- flere fleste** adj. komp. & superl. *flæra* komp., *flæsta* superl.
- flicka** f. *fliko*, f.
- flin** n. *flin* ut. pl., n.
- flina** vb. *flin[a]*, sv. vb. 1.
- ***flingra** f. *fluggro*, f. Flinga. — no. *flingra*, f. splint, skive.
- ***flinhammare** m. *flinhamør* ut. pl., m. Grinolle.
- flinta** f. *flinto*, f.
- ***flinta** vb. *flint[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.
- flisa** f. *fliso*, f.
- ***flis-lat** adj. *flislatør*, adj. Genomlat.
- ***flistra** f. *flistro*, f. Fjäsk, slarf (om man l. kvinna).
- ***flistrog** adj. *flistro* l. -ogør, adj. Fjäskig, slarfvig.
- flitig** *-og adj. *flito* l. -ogør.
- ***flittra** vb. *flitør flitra*, sv. vb. 1 Fnissa. — *Rz* 149 b.
- ***flittrog** adj. *flitro* l. -ogør, adj. Flinig.
- ***flo** n. *flø* pl. -n, n. Afloppsränna i fähus. — *Rz* 153 b. —
isl. *flór* m. golf i stall o. fähus.
- flock** m. *fløk* pl. -ar, m.
- flott** n. *flot* ut. pl., n.
- flott** adv. *flot* l. *po flot*.
- flotta** vb. I *flota*, sv. vb. 1.
- ***flotta** vb. II *flot[a]*, sv. vb. 1 [*til*] Slå.
- flotte** m. *flota*, m.
- ***fluddra** f. *flodro*, f. Fjäskig, lättsinnig kvinna.
- ***fluddra** vb. *flodra*, sv. vb. 1 Löpa ändamålslost omkring.
- ***fluddrog** adj. *flodro* l. -ogør, adj. Fjäskig, ostadig.

fluga f. *flugu*, f.

***flugg** n. *flug* ut. pl., n. Kvick och rörlig person.

***flugg** adj. *flug* l. *flugər*, adj. Kvick, om häst.

flundra f. *flundro*, f.

flunsa f. *flonso*, f.

***flunsa** vb. *flons*[a], sv. vb. 1 Springa lunsigt. — Rz 153 b.

fluns[ig] *-og adj. *flonso* l. -ogər.

***flurra** *flor*[a], sv. vb. 1 Puttra, om gryta.

***fluttra** vb. *flotr* *flotra*, sv. vb. 1 Sladdra; skvallra. — Jfr Rz 153 b *fludra*.

***fluttra** f. *flotro*, f. Sladderkäring.

***fluttrog** adj. *flotro* l. -ogər, adj. Sladderande; skvalleraktig.

***fluxta** vb. *flukst*[a], sv. vb. 1 Gifva sig i väg. — Jfr no. *flogsa*.

fly vb. *fly*, sv. vb. 3.

***fly** m. n. *fly* pl. obr., m. & n. Ankarklo.

***fly** n. *fly* pl. *flyn*, n. Gungfly. — Rz 151 b.

flyga vb. *flyg*[a] *flyög* *flugr*.

***flykt** m. *flyxt* pl. -ar, m. Rockblad.

flyta vb. *flyt* *flyöt* *fluti*.

flytta vb. *flyt*[a], sv. vb. 1.

flå vb. *flua*, sv. vb. 3.

***flåg** n. I *flog* pl. =, n. Ostadig, tanklös person.

***flåg** n. II *flog* ut. pl., n. Gikt. — isl. *flog*, n,

***flåg-hoppa** f. *floghoppo*, f. Fjäskig kvinna.

flåsa vb. *fluas*[a], sv. vb. 1.

***fläbb** m. *flab* ut. pl., m. Flabb. — Rz 144 b.

***fläbba** vb. *flab*[a], sv. vb. 1 Pladdra. — Rz 144 b.

fläck m. *flak* pl. -ar, m.

fläcka vb. *flak*[a], sv. vb. 1.

fläck[ig] *-og adj. *flako* l. -ogər.

[**fläkta**] ***bläkta** vb. *blæxt*[a], sv. vb. 1.

- [flämta] *flänta vb. *flänt*[a], sv. vb. 1.
 flänga vb. *flägg*[a], sv. vb. 2.
 *flängus m. *fläggus* pl. obr., m. Karl som städse reser af
 och till.
 fläsk n. *fläsk* ut. pl., n.
 fläta f. *fläto*, f.
 fläta vb. *flät*[a], sv. vb. 1.
 *flöd f. *flyöd* ut. pl., f. Öfversvämning. — isl. *flóðr*, f.
 [flöja] *flöga vb. *flyög*[a], sv. vb. 2.
 fnas n. *fnas* ut. pl., n.
 fnaska vb. *fnask*[a], sv. vb. 1 Äta fult.
 fnittra vb. *fnitr* *fnitra*, sv. vb. 1 Fnissa.
 fnurra f. *fnuro*, f.
 fnurra vb. *fnur*[a], sv. vb. 1 [uav] I vredesmod ila bort.
 fnyka vb. *fnyk*[a] *fnøk* *fnyki*.
 fnöske n. *fnösk* pl. -er & -en, n.
 [fock] *focke m. *foka*, m.
 foder n. *födar* ut. pl., n.
 *foderbräde n. *födarbräde* pl. -er, n. Beklädnadsbräde på
 dörrpost eller fönsterkarm.
 fodra vb. *födar*, *födra*, sv. vb. 1.
 fog[d]e m. *föd* l. *foud* pl. -ar, m.
 folk n. *folk* pl. =, n.
 folka *fordor f. pl. *folkafölor*, f. pl. Folkvett.
 folkarg adj. *folkargär*, adj. Folkilsken.
 *foppla vb. *fopla*, sv. vb. 1 Falla, ramla.
 *forda vb. *föl*[a], sv. vb. 1 Föra, flytta. — isl. *forða*.
 *fordor f. *fölor*, f. pl. Seder, sätt.
 fo[r]dra vb. *födra*, sv. vb. 1.
 *forga vb. *forg*[a], sv. vb. 1 Pladdra.
 *fork m. *fork* pl. -ar, m. Stång, hvarmed båt framstakas. —
 — isl. *forkr*, m.

form m. *form* pl. -ar, m.

fört adv. *föt*.

foster n. *föstar* pl. =, n.

fostra vb. *föstar fostra*, sv. vb. 1.

föt m. *föt* l. *fout* pl. *fjötär* l. *fötär*, m.

fotblad n. *fotblad* pl. =, n.

***fotstock** m. *fotstok* pl. -ar, m. Den långa stock som är anbragt närmast under kvarngolfvet.

***frad** n. *frad* ut. pl., n. Fradga, skum. — Rz 163 b. jfr isl. *fröða*, f.

[fradga] ***fragga** vb. *frag[a]*, sv. vb. 1 Skumma.

***fradhatt** m. *fradhat* pl. -ar, m. Lösryckt skum, i gestalt af bubblor, invid stranden.

fram adv. *fram*, adv. 1) Fram. 2) Framme.

***frambete** m. *frambita*, m. Sittbräde framtill i båten.

fram[fusig] ***fosig** adj. *framfosigar*.

***framlutog** adj. *framluto* l. -ogör, adj. Kutryggig.

***framsatt** adj. *framsatar*, adj. Förlastad, om båt.

frans m. *frans* pl. -ar, m.

***frasa** vb. *fras[a]*, sv. vb. 1 Sorla.

fred m. *freid* ut. pl., m.

[fredag] ***fridag** m. *frida* l. *frida* pl. *fridagar*, m.

fresta vb. *freast[a]*, sv. vb. 1 Försöka.

fri adj. *frær*.

fria vb. *fri[a]*, sv. vb. 1.

friare m. *friar* pl. -är, m.

frid m. *frid* ut. pl., m.

fridsam adj. *fridsambär*.

frisk adj. *friskör* n. *fris(k)t*, adj. 1) = hsv. 2) Söt, om vatten.

friska vb. *frisk[a]*, sv. vb. 1. *vedrä friskar i*.

friskna vb. *friskna*, sv. vb. 1.

*friskus m. *friskus* pl. -ar, m. Vindkåre.

from adj. *fromor*.

[frossa f.] *frosse m. *frossa* ut. pl., m.

frost f. *frost* pl. -or, m.

fru f. *fru* pl. -ar, f.

frusen adj. *frusin*.

frysa vb. *frys[a]* *fryös* & *fröis frusi*.

fråga f. *frågo*, f.

[fråga] *fråga vb. *fraga*, sv. vb. 1.

från prep. o. adv. *från*, *fron*.

fråken *fräk'n* ut. pl., m.

främmande adj. & subst. *främänd* pl. =, m.

främre främst adj. komp. & superl. *främber främst*.

främsta fingret *främstfingret* n. def. ut. best. form & plur.

Pekfingret.

*fräsa vb. I *fräs[a]*, sv. vb. 1 Putsa, snyta. *fräs juo! fräs nasan!* — Rz 168 a.

fräsa vb. II *fräs[a]*, sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) Hväsa

*fräsmå f. *fräsmo*, f. Hudutslag. — no. *frisma*, f.

*fräsmog adj. *fräsmo* l. -ogor, adj. Behäftad med hudutslag.

fräsning f. *fräsning* pl. -ar, m. Skumvåg.

frö n. *fryø* pl. *fryør* & *fryøn*, n.

*frön adj. *fryønör*, adj. Bräcklig, skör. — Rz 169 a.

fukt f. *fuxt* ut. pl., Lukt, stank.

fukta vb. *fuxt[a]*, sv. vb. 1 Lukta, stinka.

ful adj. *fulör*, adj. 1) Obehaglig, vidrig. 2) Dålig.

ful[ing] -*inge m. *fuluggi* pl. *fuluggar*, m.

full adj. *fulör* & *fuldör*.

full adv. *ful*, *ful*, *fol* adv. Väl, visserligen; troligen.

[fumla] *fumpla *fompla*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.

*fumsa f. *fomso*, f. Slarfva, fjäsk.

*fumsa vb. *foms[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, fjäska.

- *fumsog adj. *fomso* l. -ogør, adj. Slarfvig, fjäskig.
 fundera f. *fünduer*[a], sv. vb. 1.
 [fundering] *funderning f. *fündueningg* pl. -ar, f.
 fura f. *furu*, f.
 [*fusig] *fosig adj. *fosingør*, adj. Lysten. — isl. *fúss*.
 *futta vb. *fut*[a], sv. vb. 1 Blossa upp med ett knastrande ljud. *løis krutø futar*. — Rz 172 b.
 fy interj. *fy*. — *fy varde! *fy valis!*
 fylla f. *fylo*, f.
 fylla vb. *fyl*[a], sv. vb. 2.
 *fynda f. *fyndo*, f. Slamsa, kvinna sum ostädar.
 fyra f. *fyro*, f.
 fyra räkn. *fyra*.
 fyr[a]tio räkn. *föti*. — ord. *fötünd(ε)* & *fötünd(ε)*.
 *fyrfota f. *fyrfoto*, f. Fyrfota djur, ish. svin.
 få adj. *fuä*, oböjl.
 få vb. *fuä fik fuäd*.
 fåfäng adj. *fuafæggør* n. -g(k)t.
 fågel m. *fogæl* & *fogæl* pl. *foglar*, m.
 fåla vb. *fola*, sv. vb. 1.
 fåle m. *fola*, m.
 fånga vb. *fuægg*[a] & *foggg*[a], sv. vb. 1.
 fånge m. *fogge* pl. *foggar*, m.
 fån[ig] *-og adj. *fuano* l. -ogør.
 får n. I *fuär* pl. =, n.
 *får n. II *for* pl. =, n. Fåra. — isl. *for*, n.
 fåsa vb. *fosa*, sv. vb. 1 Prassla.
 fått adv. *fuät*.
 få n. *fä* pl. *fän*, n.
 fåakt[ig] *-og adj. *faaxto* l. -ogør.
 *fågård m. *fæguäd* pl. -ar, m. Fåhus; ladugård.
 fåll m. *fæld* pl. -ar, m.

fälla vb. *fal fald*.

fält n. *fält* pl. =, n. Fält; mark.

***fälta** vb. *fält[a]*, sv. vb. 1 Rödja och odla mark.

***fän** m. *fän* best. = l. *fänn* ut. pl., m. Hin onde.

färd f. I *fæd* pl. -*er*, f.

***färd** f. II *fælar*, f. pl. Spår. — isl. *ferðar*, f. pl.

***färdare** m. *fædar*, pl. -*er*, m. Färdman, resenär.

färdas vb. *fælas*, sv. vb. 1.

***färdera** adv. *fædier[a]*, sv. vb. 1 Färdiggöra. Bygga.

färdig adj. *fædigær*. — Vanligen säges: *jöra* l. *va ti fædis*:

Göra l. vara färdigt.

[**färg** m.] ***färga** f. *færgo*, f.

färga vb. *færg[a]*, sv. vb. 1.

färsk adj. *fæskær*.

föda f. *fyðo* ut. pl., f.

föda vb. *fyðd[a]*, sv. vb. 2.

[**följa**] ***fölga** vb. *følg[a]*, sv. vb. 2.

fönster n. *fønstær* pl. =, n.

för m. *fyør* pl. -*er*, m.

för prep. o. adv. *før*.

föra vb. *fyør[a]* *fyød*. — *f. ut* Berykta.

förarglig adj. *førarghgær*.

fördjäfadt adv. *førjævlat*, adv. Förbannadt.

före n. *fyøræ* ut. pl., n.

[**före**] ***fyre** prep. o. adv. *fyri*. — isl. *fyri*, *fyrir*.

***förfäradt** adv. *førferat*, adv. Synnerligen. f. *mytji*.

förgår, i f. adv. (tls.) *førguær*, i *førguær*.

***förgåres?** *førguærast*, i f. adv. (tls.) I förgår.

***förhappa sig** vb. *førhåp* se l. *si*, sv. vb. 1 Förtala sig.

för[jämnan] ***jämnan** tls. *før jäman*, adv. tls. Esomoftast.

förna f. *førno* ut. pl., f. Fjorgammalt gräs. — *Rz* 160 b. no.

forne.

förr, *förr adv. *för*, *for*.

förr-förr konj. *för-för*, konj. Förrän, innan.

[först adv., förste räkn.] *först *förste adv. & räkn. *föst*.

försöka vb. *fösoök*, sv. vb. 2.

*fösa vb. *fösa[a]*, sv. vb. 1 & 2: 1) Fösa. 2) Arbeta ifrigt och under ilsken sinnesstämning. — no. *föysa* vb. brusa upp.

G.

gadd m. *gād* pl. -ar, m.

gaffel m. *gafæl* & *gafäl* pl. *gaflar*, m.

*gaffla vb. *gavla*, sv. vb. 1: 1) Skräfla. 2) Gapa.

*gafflare m. *gavlar* pl. -ar, m. En som gapar kring sig.

*gafflog adj. *gavlo* l. -ogor, adj. Fallen för att *gaffla.

*gaffsog adj. *gapso* & *gafso* l. -ogor, adj. Gapig.

gafvel m. *gavæl* pl. *gavlar*, m.

gala vb. *gala*, sv. vb. 1.

galeas m. *gäljas* pl. -ar, m.

galen adj. *galn*.

[galla f.] *galle m. I *gala*, m. 1) ut. pl. Galle. 2) pl. -ar: Elak människa. — isl. *galli*, m. skada.

*galle m. II *gala* pl. -ar, m. I olika färger skimrande dånst-ring omkring l. bredvid solen. — nlt. *galle*.

*galma vb. *galma[a]*, sv. vb. 1 Skrika, väsnas. — *Rz* 228 b.

*galp m. *galp* pl. -ar, m. Pojke. — Jfr kanske isl. *garpr*, m. stridbar man. *r > l*.

*galpa vb. *galpa[a]*, sv. vb. 1 Tala oförsiktigt. — *Rz* 228 b.

galt m. *galt* pl. -ar, m.

gammal adj. *gamal* & *gambæl* n. *gamat*.

*gamm[el] *-ul m. *gamul* ut. pl. m. 1) Gubbe. 2) *gamun*, m. def. Hin onde.

***gamsa** vb. *gams[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 183 b. no.

gamsa.

***gan** n. *gan* pl. obr., m. 1) Gap; mun. 2) Gäl. — *Rz* 184 a.

— no. *gan*, n.

gap n. *gap* pl. =, n.

gapa vb. *gap[a]*, sv. vb. 1.

***gapetrast** m. *gapetrast* pl. -ar, m. Gapig person.

[**garn**] ***gå[r]n** n. *garn* ut. pl., n.

***gasa** vb. *gas[a]*, sv. vb. 1. Se stint, stirra. — no. *gasa.*

gasta vb. *gast[a]*, sv. vb. 1 Skrika.

gata f. *gatu* & *gato*, f.

***gefla** vb. *jevla*, sv. vb. 1 Tugga långsamt och med svårighet. — isl. *geifla*, vb. mumla.

***gefve** m. (*d*)*java*, m. Foderportion åt kreatur. — no. *gjæv.*

gemen adj. *jmainær*, adj. Nedlåtande.

gemål m. & f. *jmuæl* pl. =, n. (sic!)

[**gen**] ***gin** adj. *jindær* & *jinær*.

[**gena**] ***gina** vb. *jin[a]*, sv. vb. 1.

[**genast**] ***ginast** adv. *jinast*.

genom prep. o. adv. *jinum*, *jinun*.

***genomde** adv. *jinumð*, adv. Alt igenom, helt och hållet.

[**geografi** f.] ***jordgrafi** f. *jodgrafi* ut. pl., f.?

gers m. *jis* pl. -ar, m.

get f. (*d*)*jeat* pl. -ær, f.

geting m. *jeatyg* pl. -ar, m.

***getingbylla** f. *jeatygbylo*, f. Getingbo. — *Rz* 32 a.

gevär(d) n. *jvæd* pl. =, n.

gift n. *jift* pl. =, n.

gifta vb. *jift[a]*, sv. vb. 2.

[**gifva**] ***gefva** vb. (*d*)*jav[a]* & *je ga(v)* (*d*)*javr* & *jvr*. — isl.

gefa.

[**gipa**] ***gipe** m. *djipa*, m. Mungipa.

- ***gippla** vb. *jip̄la* l. *jip̄æl*, sv. vb. 1 Bruka munnen, käxa.
girig adj. *jiriḡer* & *jiruḡer* n. -it & -ut.
gissa vb. *jis[a]*, sv. vb. 1.
 ***gista** f. *jisto*, f. I jorden nedslagen stake tjänande till att hänga nät på. — *Rz* 194 a.
gisten adj. *jistin*.
gis[t]na vb. *jisn[a]*, sv. vb. 1.
gjord f. *jod̄* & *joud̄* pl. -ar, f.
gjuta vb. *jut[a]* *jūt jut̄*.
glad adj. *glad̄er* l. *glad̄er*, adj. 1) = hsv. 2) Klar. 3) Öppen, om is- l. vassfritt vatten.
 ***glaffra** vb. *glafra*, sv. vb. 1 Skräfla.
 ***glaffrog** adj. *glafro* l. -oḡer, adj. Pratsjuk.
 ***glafsa** f. *glafso*, f. Skräfla.
 ***glafsa** vb. *glafs[a]*, sv. vb. 1 Skräfla. — *Rz* 197 a.
 ***glafsog** adj. *glafso* l. -oḡer, adj. Skräflande.
 ***glapa** vb. *glap[a]* & *glap̄[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 197 a.
 ***glapug** adj. *glapu* l. -uḡer, adj. Munvig.
glas n. *glas* pl. =, n.
 ***gli** vb. *gli*, sv. vb. 3 Glänsa, skimra. — *Rz* 198 a. isl. *gljá*.
glimma vb. *glim[a]*, sv. vb. 1.
 ***glimme-klack** m. *glimaklak* pl. -ar, m. Sprätt.
 ***glinta** vb. *glint[a]*, sv. vb. 1 Glimta, „titta fram“ (om solen).
Rz 198 b.
 ***glisa** vb. *ghs[a]*, sv. vb. 1 Se, titta. — *Rz* 199 b. no. *glisa*, vb. glimta.
 ***glissa** vb. *ghs[a]*, sv. vb. 1 Flina. — *Rz* 199 b. isl. *glissa*.
glitter n. *gh̄t̄er* ut. pl., n.
glittra vb. *gh̄t̄er gh̄tra*.
 ***glo** n. *glo* pl. *glon*, n. Sumpig vik l. mindre vattensamling. — *Rz* 200 a.

glo vb. *glō*, sv. vb. 3.

***gloa** f. *glōo*, f. Glosögd kvinsperson.

***glom**[m]a vb. *glōm*[a], sv. vb. 1 Glo, titta. — Jfr *Rz* 200 b.
no. *glome*.

glopp n. *glōp* ut. pl., n.

gloppa vb. *glōp*[a], sv. vb. 1.

***glosa** vb. *glōs*[a], sv. vb. 1 Glo, stirra. — no. *glosa*.

***gluffa** f. *glūfo*, f. Snål kvinna.

***gluffa** vb. *glūf*[a], sv. vb. 1 Äta snålt. — *Rz* 199 a.

***gluffer** m. *glūfər* ut. pl., m. Snålvarg.

***gluffog** adj. *glūfo* l. *-ogər*, adj. Snål.

***glufsa** vb. *glūfs*[a], sv. vb. 1: 1) Äta snålt. 2) Tala i otid.
— *Rz* 199 a.

***glufsog** adj. *glūfso* l. *-ogər*, adj. Oförsiktig i tal.

glugg m. *glug* pl. *-ar*, m.

***glugga** vb. *glug*[a], sv. vb. 1 Se, titta. — Jfr no. *glyggja*,
vb. hos *Aasen* 229 a.

glunk m. *glugk* ut. pl., m.

glunka vb. *glugk*[a], sv. vb. 1.

glupa vb. *glup*[a], sv. vb. 1.

***glupen** adj. *glupin*, adj. Glupsk. — *Rz* 199 a.

glutta vb. *glut*[a], sv. vb. 1.

***glåma** vb. *glōm*[a], sv. vb. 1 [*ot sa*] Rycka åt sig.

gläd[j]a vb. *gläd*[a] *gläd* & *gläd*.

glädje f. *glädjə* ut. pl., f.

***gläfsa** f. *gləpso*, f. Sladderkåring.

gläfsa vb. *gləps*[a], sv. 1: 1) = hsv. 2) Sladdra.

***gläfsog** adj. *gləpso* l. *-ogər*, adj. Munvig.

***glänna** f. *gləno*, f. 1) Öppning mellan skyar. 2) Vassfritt
ställe i grundt vatten. — isl. *glenna*, vb. to open wide.
no. *glenna*, f.

glänsa vb. *gləns*[a], sv. vb. 2.

- *glänt m. *glänt* pl. -ar, m. Öppning mellan skyar. — *Rz* 203 a. no. *glette* m. n. [-tt- < -nt-].
- glänta vb. I *glänt*[a], sv. vb. 1 [*po dørnən*].
- *glänta vb. II *glänt*[a], sv. vb. 1: 1) Lysa fram, om solen. 2) Skymta fram l. förbi. — *Rz* 203 a.
- *gläppa vb. *gläp*[a], sv. vb. 1 [*u sæ*] Tala i otid. — *Rz* 203 b.
- *glätta f. *gläto*, f. Sladderkäring.
- *glätta vb. *glät*[a], sv. vb. 1 Sladdra. — isl. *glettask* no. *gletta*, vb.
- *glättog adj. I *gläto* l. -ogær, adj. Sladdrande.
- *glättog adj. II *gläto* l. -ogær, adj. Lös, om potatis.
- glöd f. *glyød* pl. -ær, f.
- glöda vb. *glyød*[a], sv. vb. 2.
- *glödstack m. *glyødstak* pl. -ar, m. Glödhög.
- glömma vb. *glyøm*[a], sv. vb. 2.
- glömsk adj. *glyømskær*.
- glömska f. *glyømsko* ut. pl., f.
- *glöta vb. *glöt*[a], sv. vb. 1 Gå l. röra i vatten. — *Rz* 204 a.
- *gnafva vb. *gnæv*[a], vb. 1 Gnaga. — *Rz* 204 a. da. *gnave*.
- gnaga vb. *gnag*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Kälta, gnata.
- *gnattra vb. *gnat̄ra*, sv. vb. 1 Snattra, om and. — Jfr *Rz* 204 b.
- gnetig adj. *gnetigær*.
- gnida vb. *gnid*[a] *gned gnidi*.
- *gnidig adj. *gnidigær*, adj. Girig.
- gnissla vb. *gnisla*, sv. vb. 1.
- gnista f. *gnisto*, f.
- *gnista vb. *gnist*[a], sv. vb. 1 Gnistra.
- *gnittra vb. *gnit̄ra*, sv. vb. 1 Fnissa. — *Rz* 204 b.
- *gnittrog adj. *gnitro* l. -ogær, adj. Fallen för att fnissa.

gnugga vb. *gnug*[a], sv. vb. 1: 1) Gnugga, gno. 2) [*uav*]
Gifva sig af med fart. — *gnug* se, vb. refl. Röra sig
oroligt, t. ex. på en stol.

***gnura** vb. *gnur*[a], sv. vb. 1 Gnida, gnugga. — no. *gnura*.

gny n. *gny* ut. pl., n.

gny vb. *gny*, sv. vb. 3.

gnägga vb. *gnag*[a], sv. vb. 1.

gnäll n. *gnäl* ut. pl., n.

gnälla vb. *gnäl*[a], sv. vb. 2.

god adj. *go* l. *gou* & -*er* n. *got*. — I hälsningsformer *gu*.

gods n. *gos* pl. =, n.

golf n. *golv* pl. =, n.

gom m. *gom* l. *goum* ut. pl., n.

***gorm** n. *gorm* ut. pl., n. Larm.

***gorma** vb. *gorm*[a], sv. vb. 1: 1) Larma. 2) Storma. —

Rz 225 b.

***gormer** m. *gormer* ut. pl., m. Person som för oljud med
skrik och svordomar.

***gormväder** n. *gormveder* ut. pl., n. Oväder med storm och
åska.

graf f. *grav* pl. -*ar*, f.

***gramsog** adj. *gramso* l. -*ogør*, adj. Smutsstrimmig.

gran f. *gran* & *gran* pl. -*ar*, f.

grann adj. *graner* & *grander*.

***grannblår** f. *granbluar* ut. pl., m. Blår som erhålles vid linets
andra häckling.

granne m. *gran*[a] pl. -*ar*, m.

gre[de]lin adj. *grälner*.

***gremi** n. *græmi* ut. pl., n. Larm, oväsen.

***gremia** vb. *græmi*[a], sv. vb. 1 Larma, väsnas.

gren m. f. *gram* pl. -*ar*, m.

grep f. *græp* pl. -*ar*, f.

***gresa** f. *grisu* ut. pl., f. Glänt. *dörnän stuar i grisu.*

***gresa** vb. I *gris[a]*, sv. vb. 1 Glänta.

***gresa** vb. II *gris[a]*, sv. vb. 1 Grina med tänderna. — no.
grisa.

***gribba** f. *gribo*, f. Argsint kvinsperson.

***gribbog** adj. *gribo* l. -*ogær*, adj. Argsint.

[**grimma**] ***grima** f. *grimo*, f.

[***grimmog**] ***grimog** adj. *grimo* l. -*ogær*, adj. 1) Bläsigt, om
oxe. 2) Smutsstrimmigt. — Jfr no. *grima* f. streck l.
strimma öfver ansigtet.

grimmät n. *grimnat* pl. =, n.

***grimsa** f. *grimso*, f. 1) Stjärnigt ko. 2) Smutsigt mska. —
Jfr Rz 212 b *grimmla*, f.

***grimsog** adj. *grimso* l. -*ogær*, adj. Smutsstrimmigt.

grina vb. *grin[a]*, sv. vb. 1.

grind f. *grind* pl. -*ar*, f.

***gripande** *gripan* pl. =, n. Handtag å kärl. — Jfr **fat-*
tande.

gripa vb. *grip[a]* *gräp* *grip*.

***gripog** adj. *gripo* l. -*ogær*, adj. = **grimmog.*

gris m. *gris* pl. -*ar*, m. Som lockord brukas *gis gis!*

grisa vb. *gris[a]*, sv. vb. 1.

***grissla** f. *gristo*, f. Brödspade. — no. *grisl*, f.

gristen adj. *gristin*, adj. Gles.

gro vb. *gro* l. *grou*, sv. vb. 3.

[**groblad**] ***groblad** n. *groblad* pl. =, n. — Jfr *Fries*
Växtn. 34 a.

groda f. *grodo*, f.

grodd m. *grod* ut. pl., m.

***grodigt** adv. *grodit*, adv. Rikligt. — nlt. *grôtig.*

grof adj. *grovær* & *grouvær*, komp. *gryvævær*, superl. *gryvævst.*

***grofaktog** adj. *grovaxto* l. -*ogær*, adj. Groft bygd, om person.

***grofskepp** n., förek. i tls. *fara till g—s fara *tu grovšips*
Taga hyra på utrikesseglande [= utom Nordsjön seg-
lande] skepp.

grop f. *grop* & *group* pl. *grøper*, f.

***grossla** vb. *grossla*, sv. vb. 1 Grymta, om svin.

gruflig adj. *gruflig*.

grufva sig vb. *gruwa*[a] *sa*, sv. vb. 1.

grumla vb. *grumla*, sv. vb. 1.

gruml[ig] *og adj. *grumlo* l. -ogør.

grummel n. *grumæl* ut. pl., n.

grund m. *grund* ut. pl., m.

grund n. *grund* pl. =, n.

grund adj. *grunær*.

***grunda** vb. *grun*[a], sv. vb. 1 [*op*, *te*] Varda grundare.

***grundsyra** f. *grundsyro* ut. pl., f. Fuktighet i marken.

grundval m. *grundval* pl. -ar, m.

***grundvala** vb. *grundval*[a], sv. vb. 1 Grunda, grundlägga.

***grunna** vb. I *grun*[a], sv. vb. 1 Misstänka. — Rz 215 b.

isl. *gruna*.

***grunna** vb. II *grun*[a], sv. vb. 1 Rossla.

***grunnehosta** f. *grunahosto* ut. pl., f. Torrhosta.

[**grus** n.] ***grös** n. *grøis* ut. pl., n.

***gruta** f. *gruto*, f. 1) Näring. 2) Smula, ish. mat. 3) Must.

Rz 216 b.

***gruta sig** vb. *grut sa*, sv. vb. 1 Intaga ett lätt mål.

[**grym**] ***gröm** adj. *grømr*.

[**grymta**] ***grynta** vb. *grynt*[a], sv. vb. 1.

gryn n. *gryn* pl. =, n.

[***grynda**] ***grynna** f. *gryno*, f. Mindre grund. — no. *grynna*.

gryta f. *gryto*, f.

grå adj. *grua* l. *gruær* n. *gruat*, adj. 1) = hsv. 2) Hysande
agg.

- *gråbärg n. *gruabærg*, n. Gråstensbärg. [Böjn. se *bärg*].
- *grå[er] m. *gruær* ut. pl., m. Benämning på vargen.
- *gråhaskig adj. *gruahašu* l. *-ugør*, adj. Grådaskig. — Jfr *Rz*
218 a *gråhyskjig*.
- gråt m. *gruat* ut. pl., m.
- gråta vb. *gruat[a]* *griet* *gruati*.
- gräbba f. *græbo*, f. Flicka. — *Rz* 211 a.
- grädde m. *græda* ut. pl., m.
- gräfte vb. *græft[a]*, sv. vb. 1.
- gräfva vb. *græv[a]* *grov* *grævi*.
- gräl n. *græl* ut. pl., n. Tvist.
- gräla vb. *græl[a]*, sv. vb. 1 Tvista.
- gräl[ig] *-og adj. *grælo* l. *-ogør*.
- *grälör f. pl., *grælor* f. pl., Banner.
- gräns m. *græns* pl. *-ar* & *-ær*, m.
- gränsa vb. *græns[a]*, sv. vb. 1.
- gräs n. *græs* pl. =, n.
- gräsand f. *græsand*, f. [Böjn. se *and*].
- gräshoppa f. *græshopo*, f.
- gröda f. *grjødo* ut. pl., f.
- grön adj. *grjønær*.
- *grönskas vb. *grjøniskas*, sv. vb. 1 Grönska.
- *gröpa vb. *grøp[a]*, sv. vb. 2 Sätta en näfve lin under
„käften“. [Se d. o.!]
- gröt m. *grøt* & *grjød* pl. *-ar*, m.
- gubbe m. *gobø* pl. *-ar*, m. Ss. smekord brukas *gubis* & *gubis* l. *gubás* pl. *-ar*, m.
- gud m. *gud* & *gu* pl. obr., m.
- gud[dotter] *-dotra f. *gudotro*, f.
- gudfar m. *gufar* ut. pl., m.
- gudlig adj. *gudligør*.
- gudmor f. *gumor* ut. pl., f.

gudson m. *guson* & *guson*, m. [Böjn. se *son*].

***guffa** f. *gufo*, f. Padda.

[gul] ***gol** adj. *golör*. — Rz 220 b. isl. *golr*.

guld n. *gul* ut. pl., n.

gumma f. *gumo*, f.

gump m. *gomp* pl. obr., m.

gumpa vb. *gump*[a], sv. vb. 1.

***gumsa** vb. *goms*[a], sv. vb. 1 Pladdra.

gunga f. *guggo*, f. 1) = hsv. 2) Gungstol.

gunga vb. *gugg*[a], sv. vb. 1.

gurka f. *gurko*, f.

[guvernör] ***gubernör** m. *gubænyör* pl. -ör, m.

gytja f. (*djytjo* ut. pl., f.

gå, ***ga** vb. *ga* l. *gæ* (*djik gai* & *gæd* & *got*.

gåfva f. *gåvo*, f.

[gång m.] ***gånga** f. *goggo*, f. vicis.

***gångspår** n. *gåggspor* pl. =, n. Gångstig.

går n. *gor* ut. pl., n.

gård m. *gæl* pl. -ar, m.

***gårlunsa** f. *górlunso*, f. Obehagligt fet kvinsperson.

går[väm] ***-vam** m. *górvamb* pl. -ar, m. En af idislarenes
magar.

gås f. *guas* pl. *jas*, f.

gåta f. *gæto*, f. 1) = hsv. 2) Berättelse; saga.

gädda f. *gado* & *djado* & *jado*, f.

***gäddsnifva** f. *jædsnvu*, f. Liten gädda.

gäl f. *jæl* pl. -ar, m.

gälla vb. *jæl*[a], sv. vb. 2 Vara värd.

gärda vb. *jæl*[a], sv. vb. 1.

***gärda** f. *jælo*, f. Inhägnadt fält.

gärde n. *jæl*, pl. =, n.

gärdesgård m. *jæsguæl* pl. -ar, m.

gärna adv. *gǣna & gjǣna & jǣna & djǣna.*

gäspa vb. *jāsp[a]*, sv. vb. 1.

gäst m. *jāst* pl. -*er*, m. — pl. def. *jāstræn.*

gästgifvare m. *jāstj̄var & jāšvar* pl. -*er*, m.

göda vb. *jȳd[a]*, sv. vb. 1.

gödning f. *jȳn̄gg* ut. pl., f. Gödsel.

göl m. *jȳl* pl. -*ar*, m.

göm[m]a f. *jȳmo*, f.

göm[m]a vb. *jȳm[a]*, sv. vb. 2.

göra vb. (*dj̄ar[a]*) (*dj̄odj.*)

gös m. *jȳs* pl. -*ar*, m.

H.

ha part. *h̄a.* Nyttjas i frågande betydelse.

haaskata fi. *h̄ask[a]*, sv. vb. 1 Öda, förslösa.

***habbla** f. *h̄ab̄lo*, f. Sladderkäring.

***habbla** vb. *h̄ab̄la*, sv. vb. 1. Sladdra. — Jfr *Rz* 223 a.

***habblog** adj. *h̄ab̄lo* l. -*oger*, adj. Pratsjuk.

hacka f. *h̄ako*, f.

hacka vb. *h̄ak[a]*, sv. vb. 1. — *h̄ak po nogon*: Kälta.

hackhosta f. *h̄akh̄osto* ut. pl., f.

hackspik m. *h̄aksp̄ik* pl. -*ar*, m.

haf n. *h̄av* pl. =, n.

hafre m. *h̄avra* ut. pl., m.

hafs m. *h̄aps* ut. pl., m.

***hafsa** f. *h̄aps̄o*, f. Slarfva.

hafsa vb. *h̄aps[a]*, sv. vb. 1. *h. i sa* Äta glupskt.

hafs[ig] *-**og** adj. *h̄aps̄o* l. -*oḡer*.

hafs-trut m. *h̄avstrut* pl. -*ar*, m.

hafva vb. *ha had havi & haft.*

hage m. *haga*, m.

hagel n. *hagæl* pl. =, n.

hagla vb. *hagla*, sv. vb. 1.

hak n. *hak* pl. =, n.

haka f. *haku*, f.

haka vb. *hak[a]*, sv. vb. 1.

hake m. *haka*, m.

hal adj. *hælr*.

hala vb. *hal[a]*, sv. vb. 1.

half adj. *halv & halvær.*

***hal-fläkt** m. *ablæxt* pl. -ær, m. Strandskata. — Jfr *Sv. Lit. Ssk. Skr.* VI 174.

***halftal** n. *halvtal* ut. pl., n. Utelämnande af uddljudande *h* framför vokal. — Jfr *halv-ördä* hos *Rz* 238 b.

halfva f. *halvo*, f.

hallon n. *halon & halun*, pl. =, n.

***hallonbrakar** m. pl. *halonbrakar*, m. pl. Hallonbuskar.

halm m. *halm* ut. pl., m.

hals m. *has*, pl. -ær, m. 1) = hsv. 2) Bärugudde.

***halsa** vb. *hasa & hasas*, sv. vb. 1 Omfamna. — *Rz* 238 a.

***halsfräs** n. *hasfras* pl. obr., n. Veckad fruntimmerskrage. — *Rz* 238 a.

***halshugg** n. *hashug* ut. pl., n. Hudspricka på tåns undersida.

halt adj. *hælr*.

halta vb. *halt[a]*, sv. vb. 1.

***hamla** f. *hamblo*, f. Fjäskig kvinna.

***hamla** vb. *hambla*, sv. vb. 1: 1) Famla. 2) Fjäska. — *hambæl uav* Rusa i väg. — *Rz* 239 a.

***hamlog** adj. *hamblo* l. -ogør, adj. Fjäskig.

hammare m. *hamar* pl. *ham(b)rar*, m. isl. *hamarr*, m.

hammarslag n. *hamaslag* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Hammarklack.

*hammel n. *hambæl* ut. pl., n. Fjäsk.

hamn f. *hamn* pl. -ar, f.

hampa f. *hampo* ut. pl., f.

*hamsa f. *hamsö*, f. Slarfva. — Rz 241 a.

*hamsa vb. I *hams[a]*, sv. vb. 1 Hopsamla t. ex. hö, ull. —

hamsa vb. II *hams[a]*, sv. vb. 1.

hams[ig] *-og adj. *hamsö* l. -ogør.

han pron. *han, en*; gen. *hans* & *hans* & *hansis*; dat. *honom, honon*; akk. *en, 'n* och = dat. — *han ti* l. *han ti* anv. ss. svordom.

hand f. *hand* pl. *handør* def. *handrøn*, f.

*handbake m. *handbaka*, m. Handrygg.

handel m. *handel* ut. pl., m.

*handflata f. *handflato*, f. Handens inre sida.

handla vb. *handla*, sv. vb. 1.

handsk[e] m. *hansk* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) Brukas ss. senare led i en mängd sammansättningar i förklenande betydelse. Motsvaras i åländska mål af **vant[e]* -*vant*.

handtag n. *hantag* pl. =, n.

handtera vb. *hantér[a]*, sv. vb. 1.

hane m. *han* pl. *hanør*, m. Tupp.

hank m. *hagk* pl. -ar, m.

*happla f. *haplö*, f. Sladderkåring.

happla vb. *hapla*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra. — Rz 243 b.

*happlog adj. *haplo* l. -ogør, adj. Skräflande.

hare m. *hara*, m.

[harf m.] *harfva f. *harvo*, f.

harfva vb. *harv[a]*, sv. vb. 1.

[harkrank] *hank-krank m. *hagkrægk* pl. -ar, m.

harm m. *harm* ut. pl., m.

harmas vb. *harmas*, sv. vb. 1.

- haro** fi. *haro*, f. Fjäskig kvinna. *haru* l. -*ogər*, adj. Fjäskig, tanklös.
- harpa** f. *harpo*, f. 1) = hsv. 2) Slusk.
- harpata** fi. *harp[a]*, sv. vb. 1 [uäv] Gå med långa steg.
- hasakka** fi. (?) *hásaka* ut. pl., m. Ölsupa.
- *haska** vb. *hask[a]*, sv. vb. 1 [uäv] Skynda, ila.
- hast[ig]** *-**og** adj. *hasto* l. -*ogər*, adj. Snabb till vrede.
- hata** vb. I *hat[a]* & *hat[a]*, sv. vb. 1.
- *hata** vb. II *hat[a]*, sv. vb. 1 Klia, intr. — *Rz* 247 b.
- hatt** m. *hat* pl. -*ar*, m.
- *hattstock** m. *hatstok* pl. -*ar*, m. Stock som, slagen genom kvarnaxeln, uppehåller den afdelning i hvilken stenarne m. m. befinna sig.
- hel** adj. *heilər*.
- helig** adj. *heli* l. -*igər*.
- helvete** n. *hælviti* ut. pl., n. Äfven *helviti*, n.
- hem** n. *heim* pl. =, n. Äfven *him*.
- hem** adv. *heim*, adv. 1) Hem. 2) Hemma. Äfven *him*.
- hemlig** adj. *hemli* l. -*igər*.
- hemman** n. *heimand* pl. =, n.
- *hemm[a]-vid** adv. *himve* & *heimave*, adv. Hemma.
- hemsk** adj. *hømskər*.
- herre** m. *hær(ə)* pl. -*ar*, m.
- hes** adj. *hæsər*.
- het** adj. *hætər* n. *hæt*.
- heta** vb. *hæt[a]*, sv. vb. 2.
- [**hetta** f.] ***hette** m. *hita* ut. pl., m. — isl. *hiti*, m.
- *hia** vb. *hi[a]*, sv. vb. 1 Upphöra, om oväder.
- *hiare** m. *hiar* pl. -*ər*, m. Vindkast.
- *hifva** vb. *hiu[a]*, sv. vb. 1 Kasta, vräka. — *Rz* 257 b.
- himmel** m. *himl* pl. *himlar*, m.
- hinder** n. *hindər* pl. =, n.

- *hindertyg n. *hindætyg* pl. =, n. Svansrem på häst.
 hindra vb. *hindra*, sv. vb. 1.
 *hingla vb. *huggla*, sv. vb. 1 Dröja, söla.
 hinna f. *hino*, f.
 hinna vb. *hin[a]* *hant* *huni*.
 *hir adj. *hir* l. *hirer*, adj. Yr. — fsv. *hira*, f. svindel.
 *hira vb. *hir[a]*, sv. vb. 1 Skymma, skymta. *he hirar för yögona*.
 *hirj n. *hirj* ut. pl., n. Skrål.
 *hirja vb. *hirj[a]*, sv. vb. 1 Skråla.
 *hirjog adj. *hirjo* l. *-ogær*, adj. Oregerlig, tumultuarisk.
 *hirog adj. *hiro* l. *-ogær*, adj. Yr.
 *hisa vb. *his[a]*, sv. vb. 1 Hisna. *he hisar i me*.
 hisklig adj. *hiskli* l. *-ogær*.
 hisna vb. *hisn[a]*, sv. vb. 1.
 hissa vb. *his[a]*, sv. vb. 1.
 hit adv. *hi*. — [**hið* < isl. **hið* < *hi[nga]t*].
 hitta vb. *hit[a]*, sv. vb. 1.
 *hittande-lön f. *hitanylön* ut. pl., f. Hittelön.
 *hixta vb. *hikst[a]*, sv. vb. 1 Skria, om häst.
 hjon n. *jön* & *joun* pl. =, n.
 hjul n. *jul* pl. =, n.
 *hjuljärn n. *juljæn* ut. pl., n. Hjulskena.
 *hjulspole m. *juspolæ*, m. Hjuleker.
 *hjälle m. *jala*, m. Längre vägghylla. — *Rz* 280 b. isl. *hjallr*, m.
 hjälp f. *jælp* ut. pl., f.
 hjälpa vb. *jælp[a]*, pret. o. sup. *jælst*.
 *hjälphest m. *jælphest* pl. *-ar*, m. Öfre stycke af väfskaft.
 [hjärna f.] *hjärne m. *jæna*, m. — fsv. *hiærni*, m.
 [hjärna] *hjänn adv. *jan*, adv. 1) Här. 2) Hit. — *janan*, adv. Härifrån. — fsv. *hiær*. isl. *hérna*.

hjärta n. *jæt̃a* pl. -*an*, n.

***hjärtpåse** m. *jæt̃posa* ut. pl., m. Hjärtsock.

***hjärtkött** n. *jæt̃jyt* ut. pl., n. Köttet längs ryggraden på slaktadt kreatur.

[**hjässa** f.] ***hjässe** m. *jas̃a*, m. — isl. *hjarsi*, m.

[**ho**] ***hoe** m. *hoa*, m.

***hocken**, ***hockon** pron. *hok̃ən* & *hokon*, f. *hokon*, n. *hoko*, pl. *hoko* & *hok̃na*; pron. 1) Hvilken. 2) Hvem. — *Rydqvist* Sv. Spr. L. II 508.

[**hof**] ***hofve** m. *hova*, m.

hof n. *hov* ut. pl., n. Mätta.

***hoja** vb. I *huj[a]*, sv. vb. 1 Hvina, brusa. — Jfr *Rz* 259 b.

***hoja** vb. II *huj[a]*, sv. vb. 1 Slå omkring sig.

***hojla** vb. *houl[a]*, sv. vb. 1 Skrika, ropa. — Jfr *Rz* 259 b
hója, vb. idm.

***hojta** vb. I *hout[a]*, sv. vb. 1 Skrika, ropa.

***hojta** vb. II *hout[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa, ila.

holm[e] m. *holm* pl. -*ar*, m.

homppa fi. *homp̃o*, f. Slarfvig kvinna; våp. — *homp̃o* l. -*ogər*, adj. Slarfvig; våpig.

homsia fi. *homs[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, fjäska.

ho[n] pron. *hon* & *hun* & *un*, *ho* & *hu*; gen. *henar* & *henas*, dat. akk. *hena* l. *a* l. = nom.

honing m. *huñgg* ut. pl., m.

hop, ***hoper** m. *hop* & *hop̃ər* pl. *hopar*, m.

hopa vb. I *hop[a]*, sv. vb. 1 = hsv.

***hopa** vb. *hop[a]*, sv. vb. 1 Skjuta årorna ifrån sig vid rodd.

hopp n. *hop* pl. =, n.

hoppa vb. *hop[a]*, sv. vb. 1.

hoppas vb. *hopas*, sv. vb. 1.

***hoppelhandsk[e]** m. *hóp̃ælhansk* pl. obr., m. Tölp.

***hoppla** f. *hop̃lo*, f. Småtokig kvinsperson.

- ***hoppla** vb. *hopæl hopla*, sv. vb. 1 Tala i kors.
- ***hopplog** adj. *hoplo* l. -ogær, adj. Småtokig.
- hør** n. *hør* & *hour* ut. pl., n.
- hora** f. *horo* & *houro*, f.
- hora** vb. *hør[a]* & *hour[a]*, sv. vb. 1.
- horata** fi. *hora*, sv. vb. 1 Pladdra. *horo* l. -ogær, adj. Munvig.
- ***horga** f. *horgo*, f. Trollpacka. — Jfr isl. *høgr*, m. offerhålgedom. no. *horg*. Rz 244 b *harg*.
- horn** n. *høn* pl. =, n.
- ***hornstickel** m. *hønstikl* ut. pl., m. Kvice i djurhorn.
- hosta** f. *hosto* ut. pl., f.
- hosta** vb. *höst[a]*, sv. vb. 1.
- hota** vb. *hotas*, sv. vb. 1: 1) Hota. 2) Ärna.
- hotottaa, hotuella** fi. *hota* & *hotas*, sv. vb. 1 Tala otydligt.
- ***hotta** f. *hoto*, f. Sko.
- ***hotta** vb. *hot[a]*, sv. vb. 1 Skutta. — *haran hotar*.
- ***hubba** f. *hobo*, f. Slamsa. — Rz 260 a.
- ***hubba** vb. *hob[a]*, sv. vb. 1 Fjäska, slarfva.
- hud** f. *hud* pl. -ar, f. [Hällre anv. *skinn*].
- hufvud** n. *huvu* pl. *huvun*, n.
- hufvudlager** n. *hivulagær* pl. obr., n. Hästhufvudlag.
- hugg** n. *hug* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Uthuggning i skog. 3) Styng (sjukd.)
- hugga** vb. *hug[a]* & *ug[a]*, sv. vb. 2.
- ***huggog** adj. *hogo* l. -ogær, adj. Enfaldig.
- ***huggstamp** m. *hugstamp* pl. -ar, m. Stamp använd vid spiksmide.
- hugsa** vb. *hoks[a]*, sv. vb. 1: 1) Märka. 2) Betänka. — isl. *hugsa*.
- huikata** f. *huik[a]*, sv. vb. 1 Ropa.
- hull** n. *hul* ut. pl., n.

humla f. *homlo*, f.

humle m. *homla* ut. pl. m.

hummelrefva f. *humælrævo*, f.

***humsa** vb. *homs[a]*, sv. vb. 1 Galoppera. — no. *humsa*,
vb. „humpe“.

hund m. *hun* pl. *hundar*, m.

***handkumming** m. *hünkumigg* ut. pl., m. Hundkumill.

hundra räkn. *hundra*. — ord. *hundrað*.

hundöra u. *hundyöra*, n. 1) = hsv. 2) Hjärtöra. [Böjn. se
öra].

hunger m. *huggær* ut. pl., m.

hunger[ig] ***-og** adj. *huggro* l. *-ogær*.

hurmata fi. *horm[a]*, sv. vb. 1 Sladdra. *hormo*, f. Sladder-
käring. *hormo* l. *-ogær*, adj. Sladdrande.

hur[u] adv. *hur*, *huru*. — *hur po vis*.

hur[ud]an pron. *huran* n. *hurant* pl. *hurana*.

hus n. *hus* pl. =, n.

***husa** f. *huso*, f. Huspiga.

[**hus**]bonde ***hoss-** m. *hosbon* & *hosbon*, m. [Böjn. se *bonde*].

hussu fi. *huso* l. *-ogær*, adj. Tokig.

hustru f. *hustru* & *hostro*, f.

hut interj. *hut*.

huttu fi. *hoto* l. *-ogær*, adj. Virrig.

hvad pron. *kva*.

hvarken-eller konj. *varkæn-haldær*.

hvar och en pron. *var o em*, n. *vat o eit*.

[***hvarna**] ***hvann** adv. *kvan*, adv. 1) Hvar. 2) Hvert.

hvass adj. *kwæsær*.

hvete n. *kwæt(ə)* ut. pl., n.

***hvia** vb. *kw[a]*, sv. vb. 1 Hvina, tjuta; om storm. — isl.

hvia; vb. skria, om häst.

hvila f. *kwilo* ut. pl., f.

- ***hvilas** vb. *kwilas*, sv. vb. 1 Hvila sig.
- ***hvisa** vb. *kwis[a]*, sv. vb. 1 Hviska. — isl. *kvisa*.
- hviska** vb. *kwisk[a]*, sv. vb. 1.
- ***hviskra** vb. *kwiskra*, sv. vb. 1 Hviska.
- hvit** adj. *kwitər*.
- hvita** f. *kwito*, f.
- [**hvärna**] ***hvänn** adv. *kwan*, adv. = [**hvarna*].
- hväsa** vb. *kwäs[a]*, sv. vb. 2.
- hvätja** vb. *watja*, sv. vb. 1. *wakja*, sv. vb. 1 Hvässa.
- ***hycklor** f. pl. *hyklor*, f. pl. Hälar.
- [**hyde**] ***hide** n. *hidə* ut. pl., n. Slödder, pack.
- hyfla** vb. *hyvla*, sv. vb. 1.
- hyfvel** m. *hyvil* pl. *hyvlar*, m.
- ***hygga** f. *hygjo* ut. pl., f. Förstånd. — isl. *hyggja*, f.
- ***hygga** vb. *hyg[a]*, sv. vb. 2 Hafva förstånd till ngt. — isl. *hyggja*, vb. tänka.
- ***hygge** n. *hygə* ut. pl., n. Eftertanke.
- hylla** f. *hylo*, f.
- hyuda** f. *hyndo*, f.
- hyra** f. *hyro*, f. 1) = hsv. 2) Vålförtjänt ovett. 3) Fylla.
- hyra** vb. I *hyr[a]*, sv. vb. 2.
- ***hyra** vb. II *hyr[a]*, sv. vb. 2 [*op*] Klarna. — isl. *hýrask*.
- håf** m. *huav* pl. -ar, m.
- håfva** vb. *huav[a]*, sv. vb. 1.
- [**håg**] ***håge** m. *hoga* ut. pl., m.
- hål** n. *hol* pl. =, n.
- ***hålebesa** f. *holabeiso*, f. Slamsa.
- hålla** vb. *hol* & *hold* pret. *hold* sup. *hold* & *holi*.
- ***hångla** vb. *huaggla*, sv. vb. 1 Lefva otuktigt med ngn. —
- Rz 281 b.
- hår** n. *huar* ut. pl., n.
- hård** adj. *huar*.

- hårfäste** n. *huærfastø* ut. pl., n.
hår[ig] *-og adj. *huæro* l. -ogør.
har[test] *-tjäst m. *huætjast* pl. -ar, m.
hä part. *ha*. Nyttjas i frågande betydelse.
häck m. *hak* pl. -ar, m.
häcka vb. *hak[a]*, sv. vb. 1.
häckla f. *haklo*, f.
häckla vb. *hakla*, sv. vb. 1.
häckling f. *haklugg* pl. -ar, f.
hä[da]n, ***hjä[da]n** adv. *han, jan*.
häfva vb. *hav[a]*, sv. vb. 2. *hav ut buat'n* Utskjuta båt.
häg f. *hæg* pl. -ar & -er, f.
häl m. *hæl* pl. -ar, m.
***häla** vb. *hæl[a]*, sv. vb. 1 Förse med tränagnar (**håle*).
***håle** m. *hæla*, m. Tränagel. — isl. *háll*, m.
hålg f. *hælg*, f.
hålla vb. *hal[a]*, sv. vb. 2.
hållre hålst adv. *haldør hælst & halst*.
hålsa f. *hælsø* ut. pl., f.
hålsa vb. *hæls[a]*, sv. vb. 1.
[håmta] ***hånta** vb. *hent[a]*, sv. vb. 1.
hånda vb. *hand[a]*, sv. vb. 2.
hånga vb. *hægg[a]*, sv. vb. 2.
***hångla** f. *hægglo*, f. Gångjärn. — Jfr *Rz* 282 b.
[hår] ***hjär** adv. *jær*. — Jfr [**hjärna*] *hjänn!*
hårfva f. *hærvø*, f.
hårfva vb. *hærv[a]*, sv. vb. 1.
***hårj** n. *hærj* ut. pl., n. Ovåsen, skrål.
***hårja** vb. *hærj[a]*, sv. vb. 1 Skråla, skria. — *Rz* 244 b.
***hårjog** adj. *hærjo* l. -ogør, adj. Fallen för att skråla.
hårma vb. *hærm[a]*, sv. vb. 1.
***hås** m. *has* pl. -ar, m. Håsja.

- *häsa vb. *has*[*a*], sv. vb. 1 Upphänga på häsja.
 häst m. *hast* pl. -*ar*, m. 1) = hsv. 2) Hingst.
 hästflåare m. *hastfluaar* pl. -*er*, m.
 *hästkreta? f. *hastkritu*, f. Hästkrake.
 hö n. *hø* ut. pl., n.
 höflig adj. *hyvulo* l. -*ogær*.
 hög m. *hygg* pl. -*ar*, m.
 högbo m. *hyggbo* l. -*bou* pl. -*bor* l. -*bouar*, m. Mystisk invånare i stenkumlen. När dimma höjer sig från kumlen, säges: *nu a hyggbon argær*.
 högre högst adj. komp. & superl. *hyggær hygkst*.
 höja vb. *høj*, sv. vb. 2.
 höjd f. *hygd* pl. -*er*, f.
 hög m. *hygk* pl. -*ar*, m.
 höna f. *hyøno*, f.
 [höns] *hyns n. *hyns*, pl. =, n.
 [höns]syra, *hyns- f. *hynsyro* ut. pl., f. Kråksyra.
 höra vb. *hyør*[*a*], sv. vb. 2.
 hörn n. *hyøn* pl. =, n.
 *hörta vb. *høt*[*a*], sv. vb. 1. Afstanna. — *Rz* 257 b.
 *hös n. *høis* ut. pl., n. Larm.
 *hösa vb. *høis*[*a*], 1 Larma.
 höst m. *hyøst* pl. -*ar*, m. — i *hyøstast* Sistlidne höst.
 [höta] *hytta vb. *hyt*[*a*], sv. vb. 2.
 *hötter n. *høtær* ut. pl., n. Sjötang, fucus.
 *hötternål f. *høtænuål* pl. -*ar*, f. Kantnål, syngnathus.

I.

i prep. *i*, *i*.

ibland prep. o. adv. *ibland*.

id m. *id* pl. *-ar*, m.

i[da]s vb. *is idæst*.

***idræktig** adj. *idræxti* l. *-igær*, adj. Dräktig, om djurhonor.

***i fluxten** adv. *i flukst'n*, adv. tls. Hastigt.

i förgår adv. tls. *i förguær & förguærast*.

igel m. *igæl & igæl* pl. *iglar*, m.

igen adv. *i(d)jen*. [Hällre användes **åter*].

i går adv. tls. *i guær*.

ihjäl adv. *ijæl*.

ihop adv. *ihop & ihoup*.

ihålig adj. *iholigær*.

ihållig adj. *ihohligær*.

i kap[p] adv. tls. *i kap*.

il m. *il* pl. *-ar*, m.

illa adv. *ila*.

***ille?** interj. *ih, ils* interj. [vanl. med *ändå ento*]. Ack! *ih ento en ha sku ga so! ils te poikana!* [Eg. imperat. af vb. **illa* qvs. Förbanna?]

illfänas vb. *ilfenas*, sv. vb. 1.

***illgräs** n. *ilgräs* ut. pl., n. Ogräs. — isl. *illgresi*, n.

***ill-märke** n. *ilmærki* ut. pl., n. coll. Mindre flygfä som plågar boskapen. — Rz 292 a.

***illväder** n. *ilvæðr* ut. pl., n. Oväder. — isl. *illviðri* no. *illveðer*, n.

***ilmot** adj. *ilmot*, adj. Lat, icke ihärdig.

ilska f. *ilskor* sg. obr., f.

***ilskas** vb. *ilskas*, sv. vb. 1 Förvärras, om sår.

in adv. *in*, adv. 1) In. 2) Inne.

***inga α)** adv. *ygga*, adv. 1) Icke. 2) Nej. β) subst. n. Intet, ingenting. *ti va ygga toko*.

[på] inga ställen adv. tls. *yggestaløn*, adv. Ingenstädes.

ingen pron. *yggan*, f. =, n. *inta & int nogo*; pl. *ygga*.

ingen[städes] *stans adv. *vgastans*.

inmarig adj. *inmarigər*, adj.

innanför adv. & prep. *manfyri*.

*innersida f. *indæsidō*, f. Insidea.

inre innerst komp. & superl. *indər* komp., *indæst* superl.

inspe[k]tör m. *insptör* pl. -ər, m. *spitör* pl. -ər, m.

is m. *is* pl. -ar, m.

*isa vb. *is[a]*, sv. vb. 1 Rysa. *he isar i me*. — Rz 294 a.

*isaborre m. *isabor* pl. -ar, m. Abborre som leker vid islossningstiden.

*isand f. *isand*, f. Harelda glacialis. [Böjn. se *and!*]

is[ig] *-og adj. *iso* l. -ogər.

*islägg m. *islag* pl. -ar, m. Skridsko af en **benknoka*.

*is[spjärna] -spje(r)na f. *ispjeno*, f. Sädesärila.

*is-stickel m. *istikel* pl. *istiktar*, m. Istapp.

is-[sörja] *-syrja f. *isyrjo* ut. pl., f.

ister n. *istər* ut. pl., n.

*is-valk m. *isvalk* pl. -ar, m. Isvall.

[i sänder] *i sönder adv. tls. *i söndər* & *i sundər*.

i tu adv. tls. *i tu*.

iåns, *iånstes, adv. *ijons*, *ijuans*, *ijonstst*.

J.

ja adv. *ja*, *jaa*.

jacka f. *jako*, f.

jag prep. *jag* & *ja* & *ja*, akk. *ma* & *m*.

jaga vb. *jag[a]*, sv. vb. 1.

jaka vb. *jak[a]*, sv. vb. 1. [Sälls.]

jakt f. *jaxt* pl. -ər, f. 1) Jagande. 2) Farkost.

- jama** vb. I *jām[a]*, sv. vb. 1 (om katt).
- *jama** vb. II *jām[a]*, sv. vb. 1 Sladdra, prata utan sammanhang.
- *jamsa** vb. *jāms[a]*, sv. vb. 1 Tala oredigt — no. *jamsa*.
- *jamsog** adj. *jāmsō* l. *-ogər*, adj. Oredigt, virrig.
- *jarma** vb. *jārm[a]*, sv. vb. 1 Gnälla, om lefvande varelse.
— *Rz* 296 a. — isl. *jarma*, vb. bräka.
- jo** adv. *jou*.
- *jolk** m. *jōlk* & *jōlak* pl. *-ar*, m. Pojke, gosse. — *Rz* 260 b.
- *joppel** n. *jōpæl* ut. pl., n. Pladder.
- *joppeltaska** f. *jōpæltasko*, f. Sladdertaska.
- *joppla** f. *jōplo*, f. Sladdertaska.
- *joppla** vb. *jōpla* l. *jōpæl*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.
- *jopplog** adj. *jōplo* l. *-ogər*, adj. Pladdrande, pratsjuk.
- jord** f. *jōd* & *jōud* pl. *-ar*, f.
- *jord[päron]** ***pärun** f. *jōdpærun* pl. =, n. Potatis.
- *jorsa** f. *jōso*, f. Sladderkäring.
- *jorsa** vb. *jōs[a]*, sv. vb. 1 Tala i kors. — Jfr *Rz* 299 b
jåra.
- *jorsog** adj. *jōso* l. *-ogər*, adj. Vimmelkantig.
- *joskog** adj. *jōsko* l. *-ogər*, adj. Halffänig.
- *jottra** vb. *jōtrā* l. *jōtər*, sv. vb. 1 Jollra, sladdra.
- ju** adv. *ju*.
- *jucka** vb. *jok[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*] Sakteligen gifva sig i väg.
— no. *jukka*, vb. gumpä.
- ju[fve]r** n. *jūr* pl. *jūvər*, n.
- jul** f. *jūl* pl. *-ar*, m.
- jula** vb. *jūl[a]*, sv. vb. 1.
- julle** m. *jūla*, m.
- jumfru** f. *jōmfru* pl. *jōmfrur*, f.
- *jumla** *jōmlā*, sv. vb. 1. Tala oredigt, sladdra. — Jfr *Rz* 299 a.

- just** adv. *just*, *jyst*.
justersåg m. *jústæsæg* pl. -ar, m.
juttua fi. *jut[a]*, sv. vb. 1 Prata.
***jåbel** m. *juabl* pl. -ar, m. Envis och „styf“ person.
***jåka** vb. *jok[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 299 b.
***jåla** vb. I *jol[a]*, sv. vb. 1 Prata. — no. *jåla*.
***jåla** vb. II *jol[a]*, sv. vb. 1 [*i sa*] Äta l. dricka glupskt.
***jåma** vb. *jom[a]*, sv. vb. 1 Skräfla. — no. *jåma*, vb. fjåse, gjækkes.
***jåmetaska** f. *jomatasko*, f. Sladdertaska.
***jåpa** f. *jopo*, f. Småtokig kvinsperson, med inbegrepp af pratsjuka.
***jåpa** vb. *jop[a]*, sv. vb. 1 Skräfla. — Jfr *Rz* 299 b.
***jåpetask** m. *jopatask* pl. -ar, m. Storskräflare.
***jåpog** adj. *jopo* l. -ogør, adj. Oredig, vimmelkantig.
jågare m. *jagar* & *jægar* pl. -ør, m.
***jåm[m]a** vb. *jam[a]*, sv. vb. 1 Upprepa ett och samma, pladdra.
jåmmer m. *jamør* & *jæmbør* ut. pl., m.
jåmme[r]ligeu adv. *jemhøen*.
jåm[n] adj. *jamør*.
***jåmna** f. *jamno*, f. Slått.
[jåmna] ***jåmma** vb. *jam[a]*, sv. vb. 1.
jåmra sig vb. *jamra* l. *jæmbør sa*, sv. vb. 1.
***jåmsa** vb. *jæms[a]*, sv. vb. 1 Pladdra. — *Rz* 222 b.
jåmt adj. *jamt*, *jæmt*.
***jårmsa** vb. *jærms[a]*, sv. vb. 1 Larma. — Jfr no. *jerma*, vb. bråka.
jårn n. *jæen* pl. =, n.
jårp[e] m. *jærp* pl. -ar, m.
jåsa vb. *jas[a]* *jast* *jasæ*.
jåst m. *jæst* ut. pl., m.
jåtte m. *jæt(ø)* pl. -ar, m.

***jättekast** n. *jätukast* pl. =, n. Stenkummel. — Jfr isl. *jötunn*, m.

Anm. Till utropet *jesta bua*, ungefär motsv. hsv. „Herre Jesus!“ har jag icke kunnat utfinna någon antaglig etymologi. Måhända dock, ehuru *två* ord numera tydligen uttalas, det är = hsv. *gästa[bud]* *-*båd* n. och ursprungliga meningen varit: „vid vår Herres gästabud!“ d. v. s. „vid altarets sakrament!“ — ?

K.

kaakkuri f. *kakar* pl. -*er*, m. Lom, Colymbus.

[**kabel**] ***kabbel** m. *kabil* pl. *kablar*, m.

kacka n. *kaka* ut. pl., n.

kacka vb. *kak[a]*, sv. vb. 1.

***kackarshus** n. *kakashus* pl. obr., n. Afträde.

***kackehus** n. *kakihus* pl. =, n. Afträde.

kackla vb. *kakla* l. *kakæl*, sv. vb. 1.

[**kaffe**] ***kafvel** m. *kavæl* pl. *kavlar*, m.

kafveldun n. *kavældun* ut. pl., n. Typha.

kagg[e] m. *kag* pl. -*ar*, m.

kaja f. *kajo*, f.

kaka *kaku*, f.

kakel n. *kakæl* pl. =, n.

kalf m. *kälv* pl. -*ar*, m.

***kalfhus** n. *kälvhus* ut. pl., n. Hinnan som omsluter kalffostret.

kalk m. *kalk* ut. pl., m.

kall adj. *kaldär* n. *kalt*.

kalla vb. *kai[a]*, sv. vb. 1.

kam m. *kamb* pl. -*ar*, m.

- kamma** vb. *kamb[a]*, sv. vb. 1.
kammare m. *kamar* pl. *kambrar*, m.
***kana** f. *kanu*, f. Spån. — Rz 306 b.
[kanarje]fågel ***kanal(j)e-** *kanálfogæl*, m. [Böjn. se *fågel*].
***kangla** f. *kagglo*, f. Ovig kvinsperson.
***kangla** vb. *kaggæl kangla*, sv. vb. 1 Gå styft och med svårighet. — Rz 307 a.
***kanglog** adj. *kagglo* l. *-ogær*, adj. Ostadig, gänglig.
***kanglus** m. *kagglus* pl. obr., m. Ovig mansperson.
kanna f. *kano*, f.
kanske adv. *kanšv*.
kant m. *kant* pl. *-ar & -ær*, m.
kantra vb. *kantær kantra*, sv. vb. 1: 1) intr. = hsv. 2) tr. Omstjälpa.
kap n. *kap* pl. =, n. Byte.
kapa vb. *kap[a]*, sv. vb. 1. — *k. uäv* Springa. — *k. om* Slå.
***kapel** m. *kapul* pl. *kaplar*, m. Gren huggen till ved.
kappa f. *kapo*, f.
[kappas] ***kapas** vb. *kapas*, sv. vb. 1.
kappe m. I *kapa*, m.
***kappe** m. II *kapa*, m. Hjulnaf.
[kappsegling] ***kapsegelning** f. *kapsigælvægg* pl. *-ar*, f.
kaptén m. *kaftén* pl. *-ær & -ar*, m.
kar n. *kar & kar* pl. =, n.
***kara?** ***karra?** f. *karu*, f. Vindkåre.
kara vb. *kar[a]*, sv. vb. 1.
karda f. *kađo*, f.
karda vb. *kađ[a]*. sv. vb. 1.
[kardborre] ***kar(d)bodd[e]** m. *karbod* pl. *-ar*, m.
kardning f. *kađnægg* pl. *-ar*, f. Den afkardade ullremsan.
karl m. *kar* pl. *karar*, m.
karm m. *karm* pl. *-ar*, m.

- ***karra** vb. *kar[a]*, sv. vb. 1 Kåra. — *Rz* 379 b.
- ***karrog** adj. *karo* l. -*ogør*, adj. Stripig.
- ***kars[e]** m. *kaš* pl. -*ar*, m. Kasse.
- kart** m. *kał* pl. -*ar*, m.
- karta** f. *kało*, f.
- ***kas** m. *kas* pl. -*ar*, m. Vårdkas.
- ***kasa** vb. I *kas[a]*, sv. vb. 1 [*ihop*] Samla, samka. — *Rz* 311 b. no *kasa*, vb.
- kasa** vb. II *kas[a]*, sv. vb. 1 [*at*] Jaga, drifva.
- ***kase** m. *kasa*, m. Hop, hög. — *Rz* 311 b *kas*. isl. *kps*.
- kassa** f. *kaso*, f.
- kast** n. *kast* pl. =, n.
- kasta** vb. *kast[a]*, sv. vb. 1.
- kata** vb. *kat[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda af stad.
- ***kataja** vb. *katáj[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] = föreg.
- katsa** f. *katso*, f.
- katt** m. *kat* pl. -*ar*, m.
- katta** f. *kato*, f.
- ***katte** m. *kata*, m. Hankatt.
- kax[e]** m. *kaks* pl. -*ar*, m.
- kedja** f. *tjedjo*, f.
- kela** fi. *tjæl[a]*, m. Bobin. — *tjæl[a]*, sv. vb. 1 Bobina.
- ***kicka** vb. I *tjik[a]*, sv. vb. 1 Gå, sätta sig i rörelse.
- ***kicka** vb. II *tjik[a]*, sv. vb. 1 Vackla, vara ostadig.
- ***kickla** vb. I *tjikla*, sv. vb. 1 Gå.
- ***kickla** vb. II *tjikla*, sv. vb. 1 Vackla.
- ***kicklog** adj. *tjiklo* l. -*ogør*, adj. Vacklande, ostadig.
- ***kickorede** n. *tjikureidø* pl. -*ør* & -*en*, n. Ostadig, gänglig person.
- kil** m. *tjul* pl. -*ar*, m.
- kila** m. *tjul[a]*, sv. vb. 1 — *tjul uav* Skynda i väg.
- ***kilshugg** n. *tjulshug* pl. obr., n. „Hugg“ närmast notkilen.

kim m. *tjimb* pl. -ar, m.

kimhyfvel m. *tjimbhyvel*, m. Undertill halfrund hyfvel. [Böjn. se *hyfvel*!]

***kimma** vb. *tjimb[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Ila, skynda.

***kimmas** vb. *tjimb_{as}*, sv. vb. 1 Slå sig af fukt.

***kimme** m. *tjim_{ba}*, m. Kim.

kimrök m. *tjimbrök* ut. pl., m.

***kina?** vb. *tjin[a]*, sv. vb. 1 Se, titta.

kinastaa fi. (?) *tjin[a]* & *tjin_{as}*, sv. vb. 1: 1) Streta mot.
2) Träta.

kind f. *tjind* pl. -er, f.

***kingla** vb. *tjuggla*, sv. vb. 1 Vackla, stå ostadigt.

***kinglog** adj. *tjugglo* l. -og_{er}, adj. Vacklande, ostadig.

kink n. I *tj_{gk}* pl. =, n. Kink (skeppst.)

***kink** n. II *tj_{gk}* pl. =, n. Kinkblåsa.

kinka vb. *tj_{gk}[a]*, sv. vb. 1.

kinklås n. *tj_{gklu_{as}}* pl. =, n. Kinkblåsa.

kink[ig] *-og adj. *tj_{gko}* l. -og_{er}.

***kirra** vb. *tj_r[a]*, sv. vb. 1 Kvida, om barn.

***kirrog** adj. *tj_{ro}* l. -og_{er}, adj. Grätig, om barn. — *Rz*

321 b.

kissa f. *k_{iso}*, f.

kisse m. *k_{isa}*, m.

kista f. *tj_{sto}*, f.

kitt n. *tj_t* & *tj_t* ut. pl., n.

kitta vb. I *tj_t[a]*, sv. vb. 1.

***kitta** vb. II *tj_t[a]* & *tj_{tas}*, sv. vb. 1 Kittla. — isl. *kita*.

kittel m. *tj_{tit}* pl. *tj_{titlar}*, m.

kittla vb. *tj_{titla}*, sv. vb. 1.

kjo[rte]l m. *tj_{ol}* & *tj_{oul}* pl. -ar, m.

klabb m. *kl_{ab}* pl. -ar, m.

klack m. *kl_{ak}* pl. -ar, m.

klafve m. *klava*, m.

klaga vb. *klag*[a], sv. vb. 1: 1) tr. Anklaga. 2) intr. Klaga.

***klant** m. *klant* pl. -ar, m. Mindre vedklabb.

klapp m. *klap* pl. -ar, m.

klappa vb. *klap*[a], sv. vb. 1.

klar adj. *klar* & *klarar*.

klarna vb. *klarn*[a], sv. vb. 1.

[klatscha] ***klatsa** vb. *klats*[a], sv. vb. 1.

[klef] ***klöf** m. *klöv* pl. -ar, m.

klen, ***klenog** adj. *klenar*, *kleno* l. -ogär.

klia vb. *kli*[a], sv. vb. 1.

klicka vb. *klik*[a], sv. vb. 1.

***kliffta** f. *klifto*, f. Den mindre linbråkan. — Rz 328 b.

[klifva] ***klyfva** vb. *klyv*[a] *klöv* *klyvi*.

klimp m. *klimp* pl. -ar, m.

***klingra** vb. *klugra* l. *kluggär*, sv. vb. 1.

klinka f. *kluko*, f.

***klinka** vb. *kluk*[a], sv. vb. 1 Halta.

klint m. *klint* pl. -ar, m.

klippa f. *klipo*, f.

klippa vb. *klip*[a] *klift*.

klippare m. *klipar* pl. -ar, m.

***klipping** m. I *klipigg* pl. -ar, m. Syrtut.

klipping m. II *klipigg* ut. pl., m. förek. i tils. *set* l. *lag klip-*
iggin te Dö.

***klipping** m. III *klipigg* pl. -ar, m. Liten klippa; förek. i
klippigana namn på några skär.

klister n. *klistar* ut. pl., n.

klo f. *klo* pl. *klon* l. *klonar* def. *klonan*, f.

klocka f. *kloko* & *kluko*, f.

klockare m. *klokar* pl. -ar, m.

***klofna** vb. *klonna*, sv. vb. 1 Remna. — Rz 328 b. isl. *klofna*.

klofve m. *klōva*, m.

klok adj. *klōk* l. -*ər*.

***klomma?** ***klumma?** vb. *klom*[*a*], sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.

— Jfr no. *kluma*, vb. förlama.

kloss m. *klos* pl. -*ar*, m.

***kloss** adv. & prep. *klos ve* l. *tl*, adv. & prep. Tätt invid.

— eng. *close*.

***klott** m. *klot* pl. -*ar*, m. Snorkluns.

***klotta** vb. *klot*[*a*], sv. vb. 1: 1) Klottra. 2) Kludda.

klubba f. *klōbo*, f.

***klubbog** adj. *klōbo* l. -*ogər*, adj. Ovig, trög. — Jfr *Rz*

330 a. no. *klubbutt*, adj. tjock, plump.

***klubbus** m. *klōbus* pl. obr., m. Tung och ovig person. —

no. *klubb*, m. klump.

***klucka** vb. *kluk*[*a*], sv. vb. 1 Skrocka, om hönor. — *Rz*

329 b.

***kludda** vb. I *klod*[*a*] & -*as*, sv. vb. 1 Fastna vid fötterna l.

medarne, om snö.

***kludda** vb. II *klod*[*a*], sv. vb. 1 Öfverdrifvet smeka.

***klumsa** f. *klōmso*, f. Klunsig, ovig kvinna. — Jfr *Rz* 330 a.

***klumsa** vb. *klōms*[*a*], sv. vb. 1 Bete sig ovigt.

***klumshaeka** f. *klōmshako*, f. Ovig person, man l. kvinna.

***klumsog** adj. *klōmso* l. -*ogər*, adj. Ovig, tölpig.

***klunka** vb. *klugk*[*a*], sv. vb. 1 Småspringa.

klunt m. *klont* pl. -*ar*, m. Klump.

klut m. *klut* pl. -*ar*, m.

***klutsa** vb. *kluts*[*a*], sv. vb. 1 Säges om det ljud som höres

när någon går i blöt lera l. i vatten. Äfven säges: *han*

klutsar i lerræn Går i leran.

klyfse f. *klyfsə* pl. -*ər* & -*ən*, n. Klase. — Jfr *Rz* 327 a

klifsa.

klyfva vb *klyv klōw klyvd* & *kluv*.

klyfvare m. *klyvar* pl. -*er*, m.

klyka f. *klyko*, f.

klå vb, *klua*, sv. vb. 3.

klåda f. *klådo*, f.

***klåpa** f. *klöpo*, f. Klåpare, usling.

***klåpog** adj. *klöpo* l. -*ogär*, adj. Usel.

klä[da] vb. *klä*, sv. vb. 3.

kläder pl. *klädär*, pl. t.

***kläfsa** vb. *kläps[a]*, sv. vb. 1 Gifva ett knakande l. sprakande ljud.

klämna f. *klämo*, f.

klämna vb. *kläm[a]*, sv. vb. 2.

kläpp m. *kläp* pl. -*ar*, m. 1) Kläpp, t. ex. klocke-. 2) Barn, ish. oäkta. — *Rz* 332 a.

***kläppa** vb. *kläp[a]*, sv. vb. 1 Framföda barn.

***kläppra** f. *kläpro*, f. Slabbertaska.

***kläppra** vb. *kläpra*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.

klättra vb. *klätär klätä*.

klöf f. *klöv* pl. -*ar*, f.

klöfver m. *klyövär* ut. pl., m.

[**klösa**] ***kläsa** vb. *kläs[a]*, sv. vb. 2.

knacka vb. *knak[a]*, sv. vb. 1.

***knackel** m. *knakil* pl. -*ar*, m. Stackare, pyssling.

***knackla** vb. I *knakla*, sv. vb. 1 Hopskrynkla.

***knackla** vb. II *knakæl knakla* [*fram sä*], sv. vb. 1 Småningom arbeta sig fram. — *Rz* 333 a.

***knackla** vb. III *knakla*, sv. vb. 1 Harska sig, hosta.

knacklog adj. *knaklo* l. -*ogär*, adj. Ojämn, t. ex. om väg.

knagg, ***knagge** *knag & knaga*, m.

knaka vb. *knaka*, sv. vb. 1.

***knall** m. I *knal* pl. -*ar*, m. Ojämnhet, upphöjning. — *Rz* 333 a.

- knall** m. II *knal* pl. -ar, m.
- knalla** vb. I *knal*[a], sv. vb. 1.
- ***knalla** vb. II *knal*[a], sv. vb. 1 [uav] Gå l. färdas makligt.
— *knal* se *uav* Gifva sig i väg. — *Rz* 333 a.
- ***knap** m. *knap* pl. -ar, m. Träkloss hvarvid segelskot fastgöras. *Rz* 333 a.
- knapp** m. *knap* pl. -ar, m.
- knapp** adj. *knapp*. — n. *knapt* anv. äfven ss. adv.
- knappa** f. *knapp* ut. pl., f. Brist, armod.
- knappa** vb. *knapp*[a], sv. vb. 1 [uav, in].
- ***knappe** m. *knappa*, m. Träkloss på tistelstång, använd vid förespänning.
- ***knappersten** m. *knappæsten* pl. -ar, m. Klappersten.
- knappra** vb. *knappra*, sv. vb. 1.
- ***knara** vb. *knara*, sv. vb. 1 Knarra.
- knarka** vb. *knark*[a], sv. vb. 1.
- ***knarr** m. *knar* ut. pl., m. Värk i Handleden. — *Rz* 334 a.
- knarra** vb. *knarr*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Spinna, om katt. 3) Kväka, om groda.
- ***knarsa** vb. *knars*[a], sv. vb. 1 Gifva ett knastrande ljud, t. ex. om tänder vid ätning. — *Rz* 337 a.
- ***knasa** vb. *knas*[a], sv. vb. 1 Coire. — *Rz* 334 b.
- ***knaska** vb. *knask*[ä], sv. vb. 1 [uav] Småningom l. makligt gifva sig i väg.
- ***knatta** vb. I *knatt*[a], sv. vb. 1 Hugga smått. — no. *knatta*.
- ***knatta** vb. II *knatt*[a], sv. vb. 1 [uav] Komma sakta framåt.
- ***knattel** m. *knattel* pl. -ar, m. Stackare, pyssling.
- ***kneka** f. *kneko*, f. Utväxt å trä.
- kneka** vb. *knik*[a], sv. vb. 1.
- ***knekog** adj. *kniku* l. -ugor, adj. Ostadig, gänglig.
- ***knickla** vb. *knikla* l. *knikæl*, sv. vb. 1 [uav, fram] Småningom och ojämt komma framåt.

- ***knicklog** adj. *kniklo* l. -ogør, adj. Skrofflig, ojämn.
- knif** m. *knw* pl. -ar, m.
- knip** n. *knip* ut. pl., n.
- knipa** f. *knipo*, f. Fuligula clangula.
- knipa** vb. *knip[a]* *knarp knipi*.
- ***knipnäfve** m. *knipnava*, m. Knytnäfve.
- knippa** f. *knipo*, f.
- knippe** n. *knipə* pl. -ər & -ən, n.
- ***knira** vb. *knira*, sv. vb. 1 Knarra.
- ***knirka** vb. *knirk[a]*, sv. vb. 1 Gnissla, t. ex. om dörr.
- ***knirra** vb. *knir[a]*, sv. vb. 1: 1) Knarra. 2) Knota.
- ***knirsa** vb. *knis[a]*, sv. vb. 1 Knastra.
- ***knoa** vb. *kno[a]*, sv. vb. 1: 1) Trycka, prässa. 2) [*tu*] Slå.
— no. *knua*.
- ***knockla** f. *knoklo*, f. Skrynkla.
- ***knockla** vb. *knokla*, sv. vb. 1 Skrynkla. — R_z 338 a.
- ***knocklog** adj. *knoklo* l. -ogør, adj. Skrynklig.
- ***knoe** m. *knoa*, m. Knoge. — isl. *knúi*, m.
- ***knoka** f. *knoko* l. *knouko*, f. Knota. — no. *knok*, m. *knoka*, f.
- [knopp] ***knupp** m. *knup* pl. -ar, m.
- ***knoppla** vb. *knopla* & -as, sv. vb. 1 Småbitas, om hästar.
- knorr** m. *knor* pl. -ar, m. Kaffeknorr.
- ***knorsa** vb. *knos[a]*, sv. vb. 1 Krossa.
- ***knoxa** vb. *knoks[a]*, sv. vb. 1 Brista tvärt af.
- knubb** m. *knob* pl. -ar, m.
- knuff** m. *knuf* pl. -ar, m.
- knuffa** vb. *knuf[a]*, sv. vb. 1.
- ***knuffla** vb. *knufla*, sv. vb. 1 [*om, tu*] Knuffa; slå.
- ***knullsk** adj. *knulsk* & -ør, adj. Kätjefull, om kviuna.
- knut** m. *knut* pl. -ar, m.
- knyck** m. *knyk* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) vicis.
- knycka** vb. *knyk[a]*, sv. vb. 2.

- ***knyckla** vb. *knyk_la*, sv. vb. 1 Hopskrynkla. — Rz 338 a.
- ***knycklog** adj. *knyk_lo* l. -ogør, adj. Ojämn, skrynklig.
- knyffel** m. *knyf_l* pl. *knyf_lar*, m.
- ***knyffla** vb. *knyf_la*, sv. vb. [*om*, *t_l*] Slå.
- knyla** f. *kny_lo*, f.
- ***knyla** vb. *kny_l[a]*, sv. vb. 1 [*om*, *t_l*] Slå, piska.
- ***knysa** vb. *knys[a]*, sv. vb. 1 [*i*] Tilltaga, om vind.
- ***knyska** vb. *knysk[a]*, sv. vb. 1 [*t_l*] Slänga, slå. — Jfr Rz 338 b *knuska*. no. *knuska*.
- knysta** vb. *knyst[a]*, sv. vb. 1.
- knyta** vb. *knyt[a]* *knyöt knuti*.
- knyte** n. *knyt_e* pl. -ør & -øn, n.
- ***knyttrog** adj. *knytro* l. -ogør, adj. Lockig. — Jfr hsv. *knott-rig*.
- knåda** vb. *knoda*, sv. vb. 1.
- ***knåka** vb. *knoka*, sv. vb. 1 Klämma, trycka. — Rz 337 b. no. *knoka*.
- knåpa** vb. I *knopa*, sv. 1.
- ***knåpa** vb. II *knopa*, sv. vb. 1 Vandra, slå dank.
- ***knåra?** vb. *knor[a]*, sv. vb. 1 [*sundør*] Krossa. — Jfr. no. *knyra*, vb. krysta, prässa.
- knä** n. *kne* pl. *knar* & *knän*, def. *knanan*, n.
- knäffel** m. *knæv_l* & *knäv_l* pl. obr., m.
- ***knäka** vb. *knak[a]*, sv. vb. 1: 1) Knaka. 2) Brista.
- ***knäkel** m. *knak_l* pl. *knak_lar*, m. Knäffel.
- knäppa** vb. *knep[a]*, sv. vb. 2.
- ***knäppe** n. *knep_e* pl. -ør & -øn, n. Klafve af trä. — Rz 341 b.
- ***knärka** vb. *knærk[a]*, sv. vb. 1 Knarra.
- ***knäsnäll** m. *knäsnuäld* pl. -ar, m. Knäskål.
- knöl** m. *knyö_l* pl. -ar, m.
- knöla** vb. *knyö_l[a]*, sv. vb. 1.

ko f. *ko* & *kou* pl. -*r* def. -*nan*, f.

koek m. *kok* pl. -*ar*, m. *ala man* o *kokin ma!*

***koekel** n. *kokæl* & *kokæl* ut. pl., n. 1) Hemlighetsfullt göromål. 2) Högröstadt samtal. — isl. *kukl*, n. trolleri. *Rz* 362 b.

***kockeltask** m. *kokæltask* pl. -*ar*, m. Person fallen för fg.

***kockla** vb. I *kokla*, sv. vb. 1 Ifrigt samspråka.

***kockla** vb. II *kokla*, sv. vb. 1 [*ku!*] Ramla, falla omkull.

***koffa** f. *kofo*, f. Löfgroda.

***kofvel** m. *kovl* pl. -*ar*, m. Örfil.

kofta f. *kofto*, f.

koikata fi. *kouk[a]*, sv. vb. 1 Galoppera.

koka f. *koko* l. *kouko*, f.

koka vb. *kok[a]* & *kouk[a]*, sv. vb. 1.

koj m. *koj* pl. -*er*, m.

koja f. *kojo*, f.

kol n. *kol* pl. =, n.

***kolahus** n. *kolahus* pl. =, n. Kolkoja.

kolka vb. *kolka[a]*, sv. vb. 1.

[**kol**]koja, ***kola-** f. *kolakojo*, f.

***kolla** f. *kolo*, f. Fån, om kvinna.

***kollog** adj. *kolo* l. -*ogær*, adj. Kollrig.

[**kol**]mila, ***kola-** f. *kolamilo*, f.

[**komma**] ***kumma** vb. *kuma kom* & *kom* & *komd kumu*.

komm[en]dera vb. *komdær[a]*, sv. vb. 1.

***komeslös?** adj. *komuslösær*, adj. Oföretagsam.

kommod m. *komod* pl. -*ar* & -*er*, m.

kompas[s] m. *kompas*, pl. -*ar*, m.

konst f. *konst* pl. -*er*, f.

konst[ig] ***-og** adj. *konsto* l. -*ogær*, adj.

kontti fi. *kont* pl. -*ar*, m. Näfverskäppa. *kont[a]*, sv. vb. 1

Bära tungt.

kon[ung] ***ing** m. *kunng* pl. -ar, m.

[**kopp**] ***kupp** m. *kup* pl. -ar, m.

koppa f. *kopo*, f. Hummelkoppa.

[**koppa**] ***kuppa** vb. I *kup[a]*, sv. vb. 1.

***koppa** vb. II *kopa*, sv. vb. 1: 1) Gunga, om t. ex. gung-fly. 2) Darra, om het luft.

koppar n. *kopar* ut. pl., n.

***koppla** f. *koplo*, f. Fordom ofvan sängen placerad hylla för tvål o. a. dyl.

koppor f. pl. *kopor* pl. t.

koppär[r] n. *kopær*, pl. =, n.

kopp[ärrig] ***ärog** adj. *kopæro* l. -ogär.

korf m. *korv* pl. -ar, m.

korg m. *korg* pl. -ar, m.

kork m. *kork* pl. -ar, m.

***korla** vb. *korl[a]* & *kurl[a]*, s. vb. 1 Kurra. — Rz 343 b.

korn n. *kon* pl. =, n.

***kornknarr** m. *konknar* pl. -ar, m. Åkerhöna.

korp m. *korp* pl. -ar, m.

kors n. *kos* pl. =, n.

***kort** m. *kot* pl. -ar, m. Gran- l. tallkotte.

kort n. *kot* pl. =, n.

kort adj. *kotär*.

korta vb. *kot[a]*, sv. vb. 1 [*uav*].

[**kosta**] ***kusta** vb. *kust[a]*, sv. vb. 1.

koxa vb. *koks[a]*, sv. vb. 1.

krabba f. *krabo*, f.

***krackla** f. I *kraklo*, f. Nödvuxet trä. [Jfr **krakel!*]

***krackla** f. II *kraklo*, f. Skräp, affall; t. ex. torra kvistar, löf o. s. v.

***krackla** vb. I *krakæl krakla* [*fram se*], sv. vb. 1 Småningom och trots svårigheter arbeta sig fram. — Rz 349 a.

- ***krackla** vb. II *krakla*, sv. vb. 1 Vara sjuklig.
- ***kracklog** adj. I *kraklo* l. *-ogor*, adj. Sjuklig. — isl. *krakligr*, adj. späd.
- ***kracklog** adj. II *kraklo* l. *-ogor*, adj. Ojämn, skroflig.
- krafla** vb. *kravla*, sv. vb. 1.
- kraft** f. *kraft* pl. *-or*, f.
- ***kragas** vb. *kragas*, sv. vb. 1: 1) Brottas. 2) „Tagas“ med ngn.
- krage** m. *kraga*, m.
- ***krak** n. *krak* pl. =, n. Underlag vid släpning. — Jfr *Rz* 324 a.
- ***kraka** vb. *krak[a]*, sv. vb. 1 Kraxa.
- ***kraka** f. *kraku*, f. Lat arbetare.
- ***krakas** vb. *krakas*, sv. vb. 1 Harska sig. — Jfr isl. *hráki*, m. spittle.
- krake** m. I *kraka*, m. Hästkrake.
- ***krake** m. II *kraka*, m. Stör; läkt. — isl. *kraki*, m.
- ***krakel** m. *krakil* pl. *-ar*, m. Nödvuxet trä.
- ***krakeföre** n. *krakafyörø* ut. pl., n. Dåligt före.
- kralla** vb. *krall[a]*, sv. vb. 1.
- kram** adj. *kramor*.
- ***krama** f. *kramo*, f. Göpen.
- krama** vb. *kram[a]*, sv. vb. 1.
- ***kramas** n. *kramás* ut. pl., n. Bagage.
- ***krambambuli** n. *krambambuli* ut. pl., n. Larm, oväsen.
- ***krambasa** vb. *krambasa*, sv. vb. 1 Larma, väsnas.
- kramp** m. *kramp* ut. pl., m.
- krampa** f. *krampo*, f.
- kran** m. *kran* pl. *-ar*, m.
- krans** m. *krans* pl. *-ar*, m.
- krasa** vb. *krasa*, sv. vb. 1.
- kratta** f. *krato*, f.

- [kreatur] ***krittúr** n. *krixtur* pl. =, n.
 ***krian** n. *kriand* pl. =, n. Nötkreatur.
 ***kriansfoder** n. *kriandsfoder* ut. pl., n. Kreatursfoder.
 ***krickel?** n. *krikæl* ut. pl., n. Krakél. — ***krikél?**
krig n. *krig* pl. =, n.
kriga vb. *krig[a]*, sv. vb. 1.
krigare m. *krigar*, pl. -*ær*, m.
 ***krilla** vb. *kril[a]*, sv. vb. 1 Kräla. — Rz 355 a.
kring prep. & adv. *krigg*.
kringla f. *krigglo*, f.
 ***kripal** adj. *kripalær*, adj. Skral, dålig.
 ***krippa** f. *kripu*, f. Stackare. — Jfr Dl. *kripp*, m. barn.
 ***krippog** adj. *kripugær*, adj. Usel, eländig.
 ***krissle** m. *krisla*, m. Böld i nacken l. ljumsken. — Jfr Rz
 351 b *krittel*. — **krisla* trol. af pl. **krittlar*.
kristen adj. *kristin*.
kristna vb. *kristn[a]* & *krism[a]*, sv. vb. 1.
 [krita] ***klita** f. *klito*, f.
 [krita] ***klita** vb. *klit[a]*, sv. vb. 1.
 ***kritta?** ***kreta?** f. *kritu*, f. 1) Stackare, om mskor. 2) Krake,
 om djur.
 ***krittel** m. se **krissle*.
 ***krix** m. *kriks* pl. -*ar*, m. Blårställning å spinnrock. — no.
kreksa, f. krokig gren l. kvist.
 ***krockel** n. *krokæl* ut. pl., n. Krängel.
 ***krockla** vb. *krokla*, sv. vb. 1 Krångla.
krocklog adj. *krocklo* l. -*ogær*, adj. Krånglig. — Rz 357 a.
krok m. *krok* & *krouk* pl. -*ar*, m.
krok[ig] ***-og** adj. *kroko* & *krouko* l. -*ogær*.
krona f. *krono* & *krouno*, f.
kropp m. *krop* pl. -*ar*, m.
krossa vb. *kros[a]*, sv. vb. 1.

- krubba** f. *krubo*, f.
kruka f. *kruko*, f.
krulla vb. *krul[α]*, sv. vb. 1.
krusa vb. *krus[α]*, sv. vb. 1.
krut n. *krut* ut. pl., n.
kryeka f. *kryko*, f.
kryd[d]a f. *krydər* pl. t.
krympa vb. *krymp[α]*, sv. vb. 2.
***krymperi** n. *krympəri* pl. obr., n. Afträde.
krypa vb. *kryp[α]* *krøp* & *kryøp* *krupi*.
[kryssa] ***krös[s]a** vb. *krøis[α]*, sv. vb. 1.
krysta vb. *kryst[α]*, sv. vb. 1 & 2.
kråka f. I *kruako*, f. *Corvus cornix*.
***kråka** f. II *kruako*, f. Grytvind. — Rz 359 a.
***kråta** vb. *krot[α]*, sv. vb. 1 Smula, söndra. — Jfr Rz 351 a.
 no. *krota*, f. smula.
kräckla f. *kraklo*, f.
***kräckla** vb. *krakla*, sv. vb. 1 Smått syssla med något? *han*
kräcklar o siglar.
kräfta f. *kräfto*, f.
kräfva f. *kravu*, f.
kräfva vb. *kræv[α]* *krævd*.
kräk n. *krak* pl. =, n.
***kräka** vb. *kræk[α]* *krak* *kraki*, vb. Krypa. — Rz 359 b. isl.
kreika.
kräkas vb. *krakas* *kraktist* *kraktast*.
***krälla** vb. *kræl[α]*, sv. vb. 1 Krypa, kräla. — Rz 363 a.
***kränka** f. *krækkjo*, f. Stolliknande underlag för såar o. s. v.
 — Rz 360 a. no. *krækkje*, n.
kröka vb. *kryøk[α]* *kryøxt* & *kryøkt* *kryøki*.
***kröla** vb. *krøul[α]*, sv. vb. 1 Kräla, vimla. — Rz 353 a.
kubb m. *kob* pl. -ar, m.

- ***kueku** f. *kuku*, f. Gök.
- ***kuckugran** f. *kukugran* pl. -*ar*, f. Fräken, equisetum.
- ***kuckukaka** f. *kukukaku* ut. pl., f. Harsyra, oxalis acetosella.
- ***kuckupiga** f. *kukupigo*, f. Göktyta, iynx torqvilla.
- ***kudda** f. *kudo*, f. Ko. — *Rz* 361 a.
- kugg** m. *kug* pl. =, n.
- kuggghjul** n. *kuggjul* pl. =, n.
- kula** f. *kulo*, f.
- kulen** adj. *kulm*.
- kull** adv. *kul*.
- kulle** m. *kula*, m.
- ***kumla** vb. *kombla*, sv. vb. 1 Röra sig ovigt.
- ***kumlog** adj. *komblo* l. -*ogär*, adj. Ovig. — *Rz* 344 b.
- kummel** n. I *kombæl* pl. =, n.
- ***kummel** n. II *kombæl* pl. =, n. Ovig person.
- ***kumsa** f. *komso*, f. Lunsig, ovig kvinna. — no. *kumsa*, f. röra; oreda; stor massa.
- ***kumsog** adj. *komso* l. -*ogär*, adj. Lunsig.
- kung** m. *kugg* pl. -*ar*, m.
- ***kungs-lufva** f. *kuggsluvo* pl. obr., f. Nätmage. — *Rz* 365 a.
- kunna** vb. *kun[a]* *kan* & *kän kund kuna*.
- kunn[ig]** *-*og* adj. *kuno* l. -*oger*.
- kunskap** m. *kunskap* ut. pl., m.
- kurva** fi. *kurvo*, f. Sköka.
- kurra** f. *kuro*, f.
- kurra** vb. I *kur[a]* & *kor[a]*, sv. vb. 1. *ha kurar* l. *korar* i *magan*.
- ***kurra** vb. II *kur[a]*, sv. vb. 1 Böja, bukta. — Jfr *Rz* 347 a.
- kurs** m. *kug* pl. obr., m.
- ***kursa** vb *kus[a]*, sv. vb. 1: 1) Resa af och till. 2) Syssla.

- *kursare m. *kuṣar* pl. -ar, m. Bestyrksam person.
- *kus[e] m. *kus* pl. -ar, m. Buse. — no. *kuse*, m. *Rz*. 366 b.
- *kusen adj. *kusn*, adj. Rolig, om människa. — Jfr *Rz* 380 a.
- kusk m. *kusk* pl. -ar, m.
- kuska vb. *kusk[a]*, sv. vb. 1.
- *kussemurra f. *kusimuro*, f. Cunnus.
- *kut m. *kut* pl. -ar, m. Ungsjäl, phoca.
- kuta vb. *kut[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*].
- *kvadd vb. *kwad* pl. -ar, m. Pojke. — *Rz* 362 a.
- kvar adv. *kwär*. [Sälls. Hällre anv. åter].
- [kvarka] *kvalka f. *kwalko* ut. pl., f.
- [kvarn] *kvärn f. *kwærn* pl. -ar, f. — Jfr *Rz* 375 a & b.
isl. *kvern*, f.
- [kvarn]stjärt, kvärn- m. *kwærnstjæt* pl. -ar, m. Stång medels hvilken väderkvarn vändes.
- kvast m. *kwast* pl. -ar, m.
- *kvep m. *kwæp* pl. -ar, m. Det ställe å en kring ett kärllagen vidja där denna är virad i korsform.
- kvesa f. *kwisu*, f.
- *kveta vb. *kwet[a]*, sv. vb. 1 Yttra. — isl. *kvita*.
- kvick adj. *kwikær*.
- kviga f. *kwigo*, f.
- *kvinka vb. *kwigk[a]*, sv. vb. 1 Jämra sig, om hund. — isl. *kveinka*, vb. klaga.
- kvinna f. *kwino*, f.
- kvist m. *kwist* pl. -ar, m.
- kväffa vb. *kwæv[a]*, sv. vb. 2. — *kwæv undi*: Intaga mycket vatten, om båt.
- kväll m. *kwald* & *kwaldær* pl. *kwaldær*, m.
- kyckling m. *tjycklygg* pl. -ar, m.
- kyla f. *tjylo* ut. pl., f.
- *kyllare m. *tjylær* pl. -ar, m. Rödbenta snäppan.

- [kyrka] *körka f. *tjörko*, f.
 kyss m. *tjys* pl. -ar, m.
 kyssa vb. *tjys*[a], sv. vb. 2.
 *kysta vb. *kyst*[a], sv. vb. 1 [tul] Slå till.
 kåda f. *kuado* ut. pl., f.
 kåd[ig] *-og adj. *kuado* l. -ogär.
 kål m. *kuäl* ut. pl., m.
 *kångla vb. *koggla*, sv. vb. 1 Gå ovigt och tungt. — Jfr *Rz* 307 b, 379 a.
 *kångla f. *kogglo*, f. Lunsig och ovig kvinna.
 *kånglog adj. *kogglo* l. -ogär, adj. Lunsig, ovig.
 kånka vb. *kogk*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Gå styft och tungt.
 *kånkadura f. *kogkaduro*, f. Lunsä.
 *kånkog adj. *kogko* l. -ogär; adj. Ovig.
 *kåsog adj. *kuaso* l. -ogär, adj. Bortblandad, vimmelkantig.
 — *Rz* 380 a.
 *kåta vb. *kot*[a], sv. vb. 1 Tälja. — *Rz* 381 a. isl. *kuta*, vb.
 *kåtande-knif m. *kótanknv* pl. -ar, m. Täljknif.
 *kåtetask m. *kotatask* pl. -ar, m. Trög arbetare.
 käbbel n. *tjabæl* ut. pl., n.
 *kääbbla f. *tjablo*, f. Sladdertaska.
 käbbla vb. *tjabla* l. *tjabæl*, sv. vb. 1.
 käbblig *-og adj. *tjablo* l. -ogär.
 *käckel n. *tjakæl* ut. pl., n. Gräl, kif.
 *käckelhandsk[e] m. *tjakælhansk* pl. obr., m. „Grälkadaver“.
 *käckla f. *tjaklo*, f. Trätgirig kvinna.
 *käckla vb. *tjakæl tjakla*, sv. vb. 1 Pladdra; *tjaklas*, sv. vb. 1 Kifvas, munhuggas. — *Rz* 382 a. mlty. *kekelen*, vb. träta.
 *käcklog adj. *tjaklo* l. -ogär, adj. Trätgirig.
 käft m. I *tjaft* pl. -ar, m.

- ***käft** m. II *tjæft* pl. -ar, m. Träknif medels hvilken linet frigöres från skäfvor.
- ***käfta** vb. I *tjæft*[a], sv. vb. 1 Medels **käft* II befria lin från skäfvor. — *Rz* 381 b.
- ***käfta** vb. II *tjæft*[a], sv. vb. 1 [uav] Springa, ila.
- käk** m. *tjak* pl. -ar, m.
- ***käka** vb. *tjak*[a], sv. vb. 1 Bruka munnen. — *Rz* 382 a.
- ***kälka** vb. *tjælk*[a], sv. vb. 1 Åka kälke.
- kälkbacke** m. *tjælkbaka*, m.
- kälke** m. *tjælka*, m.
- källa** f. *tjældo*, f.
- källare** m. *tjælär* pl. -ar, m.
- ***källen** adj. *tjæln*, adj. Blåsur, om mjölk. — *Rz* 382 b.
- ***käll-[ho]** *-**hoe** m. *tjældhoa*, m. Afslagsränna invid brunn.
- ***källna** vb. *tjælna*, sv. vb. 1 Varda blåsur, om mjölk.
- ***källtimra** f. *tjæld-timbros*, f. Brunnskar.
- ***källöga** n. *tjældyöga*, n. Källdrag. [Böjn. se *öga*!]
- känga** f. *tjæggo*, f.
- känna** vb. *tjan tjænd & tjænd*. — part. *tjænd* anv. äfven ss.
1) adj. Bekant med ngn l. ngt. 2) subst. m. ut. pl. Bekant, vän.
- käpp** m. *tjæp* pl. -ar, m.
- kär** adj. *tjærær*.
- ***kärfva** vb. *tjærv*[a], sv. vb. 1 Uppsätta i kärfvar.
- kärfve** m. *tjærva*, m.
- kär[i]ng** f. *tjærgg* pl. -ar, f.
- ***käring-rocken** m. def. *tjærgrotjm* ut. obest. form & plur., m. Orions bälte.
- kärlek** m. *tjærleak* ut. pl., m.
- kärna** f. *tjæno*, f.
- kärna** vb. *tjæn*[a], sv. vb. 1.
- kärne** m. *tjæna*, m.

kärra f. *tjæro*, f.

***kärra** vb. *tjær[a]*, sv. vb. 1 Utköra dynga på åkern.

kärt adv. 1) = hsv. 2) Noga. *po ha tjærasta*, tls.

kök n. *tjyök* pl. =, n.

köl m. *tjyöl* pl. -ar, m.

köld f. *tjyöld* ut. pl., f.

[***kölfva**] ***kälfva** f. *tjælvo*, f. Järnbeslagen staf. — Jfr isl.

kylfa, f. klubba.

köpa vb. *tjyöp[a]*, sv. vb. 2.

***köra** f. *tjyöro*, f. Körsla.

köra vb. *tjyör[a]*, sv. vb. 2.

[**kött**] ***kytt** n. *tjyt* ut. pl., n.

L.

labb m. *lab* pl. -ar, m.

lack n. *lak* pl. obr., n. Breflack.

lacka vb. I *lak[a]*, sv. vb. 1 Försegla.

lacka vb. II *lak[a]*, sv. vb. 1 Rinna, om svett.

[**lada**] ***läda** f. *ledu*, f. — isl. cas. obl. sg. *hlöðu*.

ladda vb. *lad[a]*, sv. vb. 1.

lafve m. *lava*, m.

lag m. I *lag* ut. pl., m. Lex.

lag m. II *lag* ut. pl., m. Vätska.

lag n. *lag* pl. =, n. — def. *lajr* anv. ss. adv. = Något litet; t. ex. *vin a l. po svid'n*.

laga vb. *lag[a]*, sv. vb. 1. — *lag om aina*: Slå ngn.

lagg f. *lag* pl. -ar, m.

lagga vb. *lag[a]*, sv. vb. 1.

lagom adv. *lagum*.

laka vb. *lak[a]*, sv. vb. 1.

lakan n. *lákand* pl. =, n.

lake m. I *laka*, m. Lota vulgaris.

lake m. II *laka* ut. pl., m.

lalla vb. I *lal[a]*, sv. vb. 1 Tala oredigt.

***lalla** vb. II *lal[a]*, sv. vb. 1 Småspringa. — Jfr *Rz* 390 a.

isl. *lalla*, vb. slå dank.

***lalla** vb. III *lal[a]*, sv. vb. 1 Söla, dröja. — Jfr isl. *lalla* under fg.

lallus fi. *lalus* pl. obr., m. Oföretagsam karl. — *lalo* l. -ogær, adj. Dåsigt, trög. [Det finska *lallus* trol. af fg.]

lam n. *lamb* pl. =, n.

lam adj. *lamær*.

***lam[m]a** vb. I *lam[a]*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.

lamma vb. II *lamb[a]*, sv. vb. 1.

lampa f. *lampo*, f.

lana f. *lano*, f.

land n. *land* pl. = l. *lendør*, n.

landa vb. *land[a]*, sv. vb. 1.

lapp m. *lap* pl. -ar, m.

lappa vb. *lap[a]*, sv. vb. 1.

[lappig] *-og adj. *lapo* l. -ogær.

larfva vb. *larv[a]*, sv. vb. 1.

***larpa** vb. *larp[a]*, sv. vb. 1 [*uæv*] Larfva.

lass n. *las* pl. =, n.

last f. *last* pl. -ær, f. Skeppslast.

lasta vb. *last[a]*, sv. vb. 1 Lasta.

lat adj. *latør* ut. n.

latas vb. *latas*, sv. vb. 1.

latläsare m. *lätlasar* pl. -ær, m. 1) = hsv. 2) Skämtsamt be-nämning på hufvudlöss.

***latta** f. *lato*, f. Planka i båtgarnering. — *Linder S. M. 97.*

Bodorff 55.

lax m. *laks* pl. -*ar*, m.

led m. *hed* pl. -*er*, m.

led n. I *hed* pl. =, n. Linje.

led n. II *hd* pl. =, n. Gärdesgårdsled.

led adj. *lædær* n. *leit*.

leda f. *leido* ut. pl., f.

leda vb. *leåd[a]*, sv. vb. 2.

***leda-skyttel** m. *lidaštsil* pl. -*štslar*, m. Stång i gärdesgårdsled. (*štsil* af pl. *skyttlar*).

led[ig] *-og adj. *lðu* l. -*ugær*. — isl. *lidugr*.

ledsam adj. *leisamber*. *lisamær*.

ledsen adj. *leis'n* ut. n.

ledsna vb. *leisn[a]*, sv. vb. 1.

lefva vb. *lv[a]* & *lav[a]*, sv. vb. 2. — isl. *lifa*.

lefver f. *lvær* pl. *lværar*, m. — isl. *lifr*, f.

lek m. *leik* pl. -*ar*, m. — *sama leik*, tls. Sammalunda.

leka vb. *leik[a]*, sv. vb. 2.

***lek[ande]** -ende n. *lækænd* pl. =, n. Spik i änden af ett slagskäft för att därvid fastbinda klubban. — isl. *leikandi*, m.? *Rz 389 b.*

lem m. *lam* pl. -*ar*, m.

[**len**] ***län** adj. *lenær*, adj. Blid, om väderlek.

[**lena**] ***läna** vb. *lan[a]*, sv. vb. 1 & 2: 1) Töa. 2) *Varda* lös, om jordmån efter köld eller törka.

ler n. *leir* f. (best. -*æn*) & n. (best. -*æ*) ut. pl.

lera f. *lairo* ut. pl., f.

ler[ig] *-og adj. *lairo* l. -*ogær*.

***lesa?** ***lissa?** f. *lisu*, f. Rynka, veck. — *Rz 405 b.* isl. *lissur*, f. pl. limbus vesticum.

lida vb. I *hd[a]* *hed hdi*, st. vb. Utstå.

lida vb. II *líd[α]* *läd ldi* Förgå, om tid.

lider n. *líd* pl. =, n.

lie m. *læ*, m.

lif n. *lív* pl. =, n.

lifva vb. *lív[α]*, sv. vb. 1 [*op ama*].

ligga vb. *líg[α]* *luíg & lüa lga*. — inf. pass. *líg[as]* anv.
ss. subst. (n. ? ut. pl.) i tls. *kva a ha før lgas*.

liggare m. *líg* pl. -er, m. Undre kvarnstenen.

lik n. I *lúk* pl. =, n. Död person.

lik n. II *lúk* pl. =, n. Segellik.

lika adj. *lúka*, oböjl.

lika adv. *lúka*, adv. 1) = hsv. 2) Iikväl.

likadan adj. *lúkadaner*.

lika fullt adv. tls. *lúkafult*.

likna vb. *lúkn[α]*, sv. vb. 1.

lilja f. *lújo*, f.

[*liljekonvalje* m.] **liljo[n]ko[n]valjon* n. *lújokováljon* pl. =, n.

***lill-kammaren** m. def. *lúlkaman* ut. obest. form o. plur., m.
Benämning på afträdet.

***lill-picko-pendele** g.? *lúlpíkúpéndele*, utan könsangifning och
böjn. Benämning på lillfingret. — fi. *pikku*, adj. liten.

lim n. *lím* ut. pl., n.

lim[m]a vb. *lím[α]*, sv. vb. 1.

lin n. *lín* ut. pl., n.

lina f. *lino*, f.

lind f. *lúnd* pl. -ar, f.

linda f. I *lúndo*, f. Barnlinda.

linda f. II *lúndo*, f. & *lúnda*, m. Gräslinda.

linda vb. *lúnd[α]*, sv. vb. 1.

lingon n. *lúngon* pl. =, n.

***lin-kloss** m. *lúnklos* pl. -ar, m. Trä hvarom en lintotte är
lindad.

- ***lin-näfve** m. *linava*, m. Så mycket lin som på en gång uppryckes.
- ***linrepa** f. *linripu*, f. Redskap hvarmed lin uppryckes.
- lirka** vb. *lirk[a]*, sv. vb. 1.
- ***lisslan** adv. *lislän*, adv. Litet, föga. — akk. sing. m. i fsv. *litlan* (*Rqv Sv. Spr. L. II 400*) + underförstådt *mon*.
- ***lissler** adj. *lislär* n. *litit*, adj. Liten. — isl. *littill*; *-sl-* af gamla pl. *litlir*, *-ar* &c.
- lita** vb. *lit[a]*, sv. vb. 1.
- liten** adj. *lit'n* n. *litø* (mest. adv.) o. *litit*.
- ***liten-aktog** adj. *litønaxto* l. *-ogør*, adj. Liten, obetydlig.
- ljud** n. *jud* pl. =, n.
- ljuga** vb. *jug[a]* *lög* & *jyög jugi*.
- ljum** adj. *jumør*.
- ljumma** vb. I *jum[a]*, sv. vb. 1 [*op*] Varda ljum(mare).
- ***ljumma** vb. II *jum[a]*, sv. vb. 1 Genljuda. — *Rz 410 a.*
isl. *hljóma*.
- ljung** f. *jugg* ut. pl., n.
- ljunga** vb. *jugg[a]*, sv. vb. 1.
- ljus** n. *jus* pl. =, n.
- ljus** adj. *jusør*.
- ***ljuske** m. *juska*, m. Ljumske. — *Rz 410 b.* isl. *ljóski*, m.
- ***ljuskär[i]ng** f. *justjærgg* pl. *-ar*, f. I väggen inslagen ställning, afsedd för pärtbloss. Brukas ej numera. — isl. *hlóðakarl*, m. *arinkall*, m.
- ljusna** vb. *jusn[a]*, sv. vb. 1.
- ljusning** f. *jusnng* ut. pl., f.
- ljus-stake** m. *justaka*, m.
- ljuster** n. *justør* pl. =, n.
- ljustra** vb. *justør justra*.
- lø** m. *lo* pl. *loar*, m. Lynx.
- lock** m. I *lok* pl. *-ar*, m. Hårlock.

- ***lock** m. II *lok* pl. -ar, m. Spindel. — *Rz* 418 b.
- lock** n. *lok* pl. =, n. på käril.
- locka** vb. *lok[a]*, sv. vb. 1.
- lod** n. *lod* pl. =, n.
- lof** n. *lov* ut. pl., n. Tillåtelse.
- loft** n. *loft* pl. =, n.
- lofva** (med *a*) vb. *lov[a]*, sv. vb. 1.
- lofva** (med *o*) vb. *lov[a]*, sv. vb. 1.
- lofve** m. *lova*, m.
- lo[g]e** m. *loa*, m.
- loka** f. *loko*, f.
- lom** m. *lom* pl. -ar, m.
- loma** vb. *lom[a]*, sv. vb. 1 [*uav*].
- ***lom[m]a** *lom[a]*, sv. vb. 1 Genljuda. — isl. *hljóma*. Jfr
**ljumma*.
- loppa** f. *lopo*, f.
- loppa** vb. *lop[a]*, sv. vb. 1.
- lort** m. *lot* pl. -ar, m.
- lorta** vb. *lot[a]*, sv. vb. 1.
- loss** adj. *los*, oböjl.
- lossa** vb. *los[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Lossna.
- lott** m. *lot* pl. -ar, m.
- [**lucka**] ***luka** f. *luko*, f.
- ***ludd** m. *lod* pl. -ar, m. Tölp.
- ***ludda** f. *lodo*, f. Tölpig, mindre vetande kvinsperson.
- luddig, luden** adj. *ludin*. — *ludi* ut. pl., m. är ett binamn på vargen.
- ***luddog** adj. *lodo* l. -ogor, adj. Tölpig; småfånig.
- luf** m. *luv* ut. pl., m.
- luffa** vb. *luf[a]*, sv. vb. 1.
- lufsa** vb. *lufs[a]*, sv. vb. 1.
- luft** f. *luft* ut. pl., f.

- [lugn] *lun adj. *lunär*.
- [lugna] *luna f. *luno* ut. pl., f. Uppehåll mellan vindstötter.
- [lugna] *luna *lun[a]*, sv. vb. impers. 1. — *Rz* 414 b.
- [lukt] *luft f. *loft* & *luft* ut. pl., f. — [pr **luxt*?]
- [lukta] lufta vb. *loft[a]*, sv. vb. 1.
- *[lukt]kruka, *luft- f. *luftkruko*, f. Illaluktande person.
- lulla vb. *lul[a]*, sv. vb. 1.
- *lum (med långt *m*) *lom* pl. -ar, m. Årskaft. — *Rz* 414 b.
isl. *hlumr*, m.
- *lumma vb. *lom[a]*, sv. vb. 1 Hetta. — *Rz* 414 b.
- lunga f. *luggo*, f.
- lunka vb. *lugg[a]*, sv. vb. 1.
- *lunna f. *lono*, f. Rulla l. kafvel öfver hvilken en farkost uppdrages l. utskjutes. — *Rz* 415 a. isl. *hlunnr*, m.
- lunsa f. *lunso*, f.
- *lunsa vb. *luns[a]*, sv. vb. 1 Springa lunsigt. — *Rz* 415 b.
- luns[ig] *-og adj. *lunso* l. -ogør, adj.
- *lunta vb. *lunt[a]*, sv. vb. 1 Luffa.
- lur m. *lur* pl. -ar, m. Slummer.
- lura vb. *lur[a]*, sv. vb. 1.
- lurk m. *lurk* pl. -ar, m.
- *lurpa vb. *lurp[a]*, sv. vb. 1 [*atør nagon*] Larfva.
- lus f. *lus* pl. *lys*, f.
- *lusa vb. *lus[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Gå makligt. — *Rz* 416 a.
- lust f. *lust* ut. pl., f.
- lüt f. *lüt* ut. pl., n.?
- luta vb. I *lut[a]*, sv. vb. 1, tr.
- luta vb. II *lut[a]*, sv. vb. 1, intr.
- *lutog adj. *luto* l. -ogør, adj. Krokig, böjd. — *Rz* 396 a.
isl. *hítr*.
- lya f. *lyo*, f.
- lycka f. I *lykjo*, f. Ögla. — isl. *lykkja*, f.

lycka f. II *lyko*, f. Medgång.

lyckas vb. *lykas*, sv. vb. 1.

lyda vb. *lyd[a]*, sv. vb. 2.

***lydas** vb. *lydas*, sv. vb. 2 Lyssna. — *Rz* 400 a. isl. *hlýða*.

— Inf. äfven *lys*.

lydakt[ig] *-og adj. *lydaxto* l. -oger.

lyfta vb. *lyft[a]*, sv. vb. 2.

lykta, ***lyfta** f. *lyxto* & *lyfto*, f.

***lysa** f. *lyso*, f. Ljusning mellan skyar. — *Rz* 408 a. no.

lysa, f.

lysa vb. *lys[a]*, sv. vb. 2.

lysning f. *lysnigg* pl. -ar, f.

låda f. *luado*, f.

***lådas** vb. *lodas* pres. *los* pret. *lodst* part. *lodast* Låtsa.

låg adj. *luager*, kom. *lager*, superl. *lakst*.

låga vb. *log[a]*, sv. vb. 1.

låge m. *loga*, m.

lån n: *luan* pl. =, n.

låna vb. *luan[a]*, sv. vb. 1.

lång adj. *luanger* (sälls.) & *loggør*, komp. *læggør* & *lægger*, superl. *lægst*.

***långaktog** adj. *longeraxto* l. -oger, adj. Långlett.

***långman** m. *longman*, m. def. Benämning på långfingret.

***långnäfve** m. *longnava*, m. Näfve **långtågor*, som viras kring **linklossen*.

långsam adj. *longsamber* (& *luaggs*), adj. 1) = hsv. 2) Ledsam, tråkig.

***lång[tåga] -tåge** m. *log(g)toga*, m. Linets finaste tågor, vunnna efter alla „bråkningarna“.

[**långs**] ***längs** adv. & prep. *læg(g)s*.

lår m. *luar* pl. -ar, m.

lår n. *luar* pl. =, n.

- läs** n. *luas* pl. =, n.
***läsa** vb. *luas*[a], sv. vb. 1 Läsa läs.
låt m. *luat* pl. -ar (sälls.), m.
låta vb. *luat*[a] *lent luati* Ljuda.
lä n. *la* ut. pl., n.
läder n. *ledər* ut. pl., n.
***lägd** f. *legd* pl. -ər, f. Däld. — isl. *lægð*, f.
lägg m. *leg* pl. -ar, m.
lägga vb. *leg*[a] *la legd* 1) = hsv. 2) Låta. *leg an ga!*
läka vb. I *lek*[a], sv. vb. 2, tr.
läka vb. II *lek*[a] *lak laki*, intr.
läkare m. *lekar* pl. -ər, m.
***läkna** vb. *lekn*[a], sv. vb. 1 Aftaga, om oväder. [I st. f. **lägna?* l. = isl. **hlækna* (af *hláka*, f. thaw?)]
[lämna] ***lämma** vb. *lem*[a], sv. vb. 1.
län n. *lan* pl. =, n.
länge adv. *legg*, komp. *leggər*, superl. *leggst*.
***länja** n. *lenjo* pl. -n, n. Fram- l. bakhäck på hövagn.
länsman m. *lensman* pl. *man*, m.
lär vb. *lær & lær*.
lära f. *læro*, f.
lära vb. *lær*[a], sv. vb. 2.
lärf n. *lærft* pl. obrukl., n.
[lärka] ***lärika** f. *læriko*, f. — fsv. *lærika*, f.
läsa vb. *las*[a] *las lasi* (i bok).
***lässa** vb. *les*[a], sv. vb. 1 Lassa. — Rz 387 a. isl. *hlessa*.
läst m. *last* pl. -ar & -ər, m. 1) = hsv. 2) Inrättning som hindrar plogbillen från att sjunka för lågt.
läte n. I *latə* pl. -ər & -ən, n.
***läte** n. II *latə* pl. -ər & -ən, n. Stort flöte på sköt, nät l. not. — Rz 398 b.
***låta** vb. *lat*[a] *lat lati* Tillåta.

- ***läterska** f. *latæsko*, f. Otuktig kvinna.
- lätja** f. *latjo* ut. pl., f.
- lätjas** vb. *latjas*, sv. vb. 1.
- lätt** adj. *lätər*, adj. 1) = hsv. 2) Billig.
- lätta** vb. *lat[a]*, sv. vb. 1.
- [**lätting**] ***lättinge** m. *lätuggji* pl. *lätuggar*, m.
- ***lättna** vb *latn[a]*, sv. vb. 1 Klarna. — *Rz* 399 a.
- ***lävång** m. *lavagg* pl. -ar, m. Det böjda järn som öfver rodret förenar babord och styrbord.
- läxa** f. *lakso*, f.
- ***läxamera** vb. *laksamér[a]*, sv. vb. 1 Uppläxa.
- löf** n. *lyøv* pl. =, n.
- ***löfmört** m. *lyøvmøt* pl. -ər, m. Mört som leker vid löfsprickningstiden.
- lögn** f. *log'n* pl. -ər, f.
- löja** f. *lyøjo*, f.
- lök** m. *lyøk* pl. -ar, m.
- lön** f. *lyøn* pl. -ər, f.
- löna** vb. *lyøn[a]*, sv. vb. 1.
- lön** f. *løn* pl. -ar & -ər, f.
- löpa** vb. *løp[a]* & *løup[a]* *løp lupi*.
- ***löpare** m. *løpar* pl. -ər, m. Öfre kvarnstenen.
- lördag** pl. *lyøda* & *lyøda* pl. *lyødagər*, m.
- lös** adj. *løsar*.
- lösa** vb. *løis[a]*, sv. vb. 1.
- [**löt**] ***löta** f. *løto*, f. Hjullöt.
- ***löta** f. *løto*, f. Ojämnhet på växande trä.

M.

- ***maff[e]** m. *maf* pl. -ar, m. Kaxe. — Jfr *Rz* 424 a *maffe*, m. en groft bygd tjur.

- mage m. *maga*, m.
 *mage-Daniel m. *mágadanił* ut. pl., m. Storbukig person.
 mager adj. *mager*.
 maka vb. *mak[a]*, sv. vb. 1.
 makt f. *máxt* pl. obr., f.
 mal m. *mal* pl. -ar, m. (insekten).
 mala vb. *mal[a]*, sv. vb. 1.
 malm m. I *mal̄m* pl. -ar, m. Sandig mark.
 malm m. II *mal̄m* ut. pl., m. Mineral.
 *malmgaleas m. *mal̄mgaljas* pl. -ar, m. Storstöflar.
 malt n. *mal̄t* ut. pl., n.
 mamma f. *mama*, f.
 man m. *man* pl. *men* & *menər* l. *manər*, m. Vir.
 man m. *man* pl. =, n. Djurman.
 mara f. *maru*, f.
 mark f. I *mark* pl. -ar, f. 1) Jord. 2) Fält.
 mark f. II *mark* pl. -ar, f. Vikt o. mynt.
 mar[e]katta f. *marakato*, f.
 marknad m. *markna* pl. *markna(də)r*, m.
 *mar-vade m. *marvada* ut. pl., m. Marvatten. — isl. *marvaði*,
 m. shoal-water, sea-water.
 marvatten n. *marvat'n* ut. pl., n.
 masa sig vb. *mas[a]* se, sv. vb. 1.
 mask m. *mask* pl. -ar, m.
 maska f. *masko*, f.
 mast m. *mast* pl. *mastər*, m.
 mat m. *mat* ut. pl., m.
 mata vb. *mat[a]*, sv. vb. 1.
 mat[e]-påse m. *mataposa*, m.
 matt adj. *matər*.
 matta f. *mato*, f.
 med, *mede m. *meid* pl. -ar, m. *meida*, m.

med adv. & prep. *ma*, *mā*.

med adv. *ma*, *mā*, adv. Också.

***medel** n. *mædlə*, n. def. Midt, anv. vid tidangifning.

medja f. *mīdjo*, f.

medvind m. *mævind* pl. -*ər*, m.

***medväder** n. *mævedər* ut. pl., n. Medvind.

***mege** m. *miga*, m. Penis på hingst och tjur. — *Rz* 437 b.

no. *miye*, *mega*.

mellan prep. *mlan*.

***mella[n]balk** m. *mlabalk* ut. pl., m. Diafragma.

***mellanblår** f. *mlanbluar* ut. pl., m. Den blå som erhålles vid häcklingen.

***mellanträ** n. *mlantre*, n. Trävirket mellan väfstolens sidostycken. [Böjn. se *trä!*]

mellerst adj. superl. *mlæst*.

memma f. *memo* ut. pl., f.

mena vb: *mæn[a]*, sv. vb. 1.

mening f. *mænygg* pl. -*ər*, f.

mera mest adj. & adv. komp. o. superl. *mær* komp., *mæst* superl.

meta vb. *mæt[a]*, sv. vb. 1.

metare m. *mætar* pl. -*ər*, m.

mete n. *mæt(ə)* ut. pl., n.

***metsnöre** n. *mætsnørə* pl. -*ər* & -*ən*, n. Metref.

met[spö] ***spöd** n. *mætspyød* pl. =, n.

***midd** f. *mīd* ut. pl., f. Midt. — isl. *mīð*, n.

middag m. *mīdā* pl. *mīdagər*, m.

***midt-i-bete** m. *mītibita*, m. Sittbräde midt i båten.

midt adv. *mīt*.

midt-i-vecko-dag m. *mītvīkudā* pl. obr., m. Onsdag. — isl.

mīðvīkudagr, m.

mil f. *mīl* pl. = & -*ər*, m.

- mila** f. *milo*, f.
mild adj. *mildær*.
***mildna** vb. *mildn[a]*, sv. vb. 1 Slå sig, om väderlek.
min pron. *min* f. *min* n. *mit*, pl. *mina*.
mindre minst adj. & adv. komp. & superl. *mindær* komp.,
minst superl.
***mindre-aktog** adj. *mindæxto* l. -*ogær*, adj. Obetydlig.
minnas vb. *minas mindæst mindast*.
minne n. *minø* pl. obr., n.
minska vb. *minsk[a]*, sv. vb. 1.
minut m. *minút* pl. -*ær*, m.
[missionär] *människonär m. *manšomér* pl. -*ar* & -*ær*, m.
misstag n. *mistag* pl. =, n.
mista vb. *mist[a]*, sv. vb. 1 o. 2.
mist[e] adv. *must*.
mjuk adj. *mjukær*.
mjukna vb. *mjukn[a]*, sv. vb. 1 [*op*].
[*mjäka] *meka vb. *meak[a]*, sv. vb. 1 Visa sig blöd och
omanlig.
[mjäker] *meker m. *meakær* ut. pl., m.
[mjäkig] *mekog adj. *meako* l. -*ogær*.
[*mjäkus] *mekus m. *meakus* pl. obr., m. Mjäker.
mjälte m. *mjæltæ*, m.
m[j]öd m. & n. *mø* & *mød* ut. pl., g.? [I folkvisor].
mjöl m. *mjøl* ut. pl., n.
mjöla vb. *mjøl[a]*, sv. vb. 1.
mjölk f. *mjøl̄k* ut. pl., f.
mjölka vb. *mjøl̄k[a]*, sv. vb. 1.
***mjölkblanda** f. *mjøl̄kblando* ut. pl., f. Blandning af mjölk
och vatten. — no. *mjølkeblanda*, f.
[mjölnare] *mölnare m. *møl̄nar* pl. -*ær*, m. — isl. *mylnari*, m.
[*mjölnerska] *mölnerska f. *møl̄næsko*, f. Mjölnarhustru.

*mjöltratt m. *mjöltrat* pl. -ar, m. Den ränna i väderkvarn, genom hvilken det färdigmalna mjölet tömmer sig i säcken, som är fäst vid hakar under „mjöltratten“.

mo m. *mo* pl. -ar, m.

mod n. *mod* ut. pl., n.

*modd n. *mod*, n. coll. Småmygg; mott.

*modda? vb. *mod[a]*, sv. vb. 1 Vandra t. ex. i djup snö.

[moder] *modra f. *modro* l. *moudro*, f. 1) = hsv. 2) Stor stock lägst ned vid vägglag. I betyd. 1 anv. äfven *mor* l. *mour*, ehuru blott i sg.

mogen adj. *mogin* & *modjin* [& -ou-].

mogna vb. *mogn[a]*, sv. vb. 1) = hsv., intr. 2) tr. Göra mogen, bringa till mognad.

*moken adj. *mokin* & *motjin* [& -ou-], adj. Boken, murken, skämd. — *Rz* 443 a.

*mökna vb. *mökn[a]* & *moukn[a]*, sv. vb. 1 Varda boken.

*molking m. *mulkgagg* pl. -ar, m. Ngt stort och oformligt; anv. t. ex. om bullerstenar.

möln n. *möln* pl. =, n.

*moppla vb. *mopla*, sv. vb. 1 Tala otydligt, sladdra. — nltv. *mumpeln*.

mord n. *mod* pl. =, n.

morfa[de]r m. *murfar* & *mufa* ut. pl., m.

morgon m. *moron* pl. *mornar*, m. — i *moron*: I morgon. — *morost* l. *morist*: I morgons, i morse.

mormo[de]r f. *murmur* & *mumu* ut. pl., f.

morra vb. *mor[a]*, sv. vb. 1.

*mossebär n. *mosabær* pl. =, n. Hjortron.

mosse m. I *mosa* pl. -ar, m. 1) Mosse. 2) Mossa.

*mosse m. II *musa* pl. -ar, m. Gammal man.

*mosse-lagg n. *mosalag* pl. obr., n. Rand af mosse.

***mosse-såta** f. *mosasuato* ut. pl., f. Mossfyllning i väggspinn-
gor.

mot adv. o. prep. *mot*, *mout*.

mota vb. *mot[a]* & *mout[a]*, sv. vb. 1.

***motbacke** m. *mothaka*, m. Uppförsbacke.

mot[ig] *-og adj. *moto* & *mouto* l. -ogär.

motvind m. *motvind* pl. -ar, m.

***motväder** n. *motvader* ut. pl., n. Motvindar.

mudder n. *muder* ut. pl., n.

mugg m. *mug* pl. -ar, m.

***mugga** vb. *mug[a]*, sv. vb. 1 Tugga smått. — Rz 448 b.

mulen adj. *muln*.

[mull] ***muld** f. *muld* ut. pl., f.

*[mull]kvarn? ***muld-** *muldkvan* pl. -ar, m. (Obs!) Mull-
vad. — Rz 427 a.

mulna vb. *muln[a]*, sv. vb. 1.

mumla vb. *mombla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Brumma, om
björnen. 3) *mombæl i sa*: Glupskt förtära mat eller
dryck.

mun m. *mun* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) Mynning.

mur pl. *mur* pl. -ar, m.

mura vb. *mur[a]*, sv. vb. 1.

murare m. *murar* pl. -ar, m.

murbruk n. *murbruk* ut. pl., n.

mus f. *mus* pl. -ar, f. Cunnus.

***mutta** f. *muto*, f. Cunnus. — Rz 449 b.

***muttla** vb. *mutla*, sv. vb. 1: 1) Mumla. 2) Knota. — Rz
449 b. fhty. *mutilón*.

mycket adv. *myki* & *mykji* & *mytji*.

mygga f. *mygjo*, f.

mylla f. *mylo*, ut. pl., f.

mylla vb. *myld[a]*, sv. vb. 1.

*myll[harf m.] *-harfva f. *myldharvo*, f. Mullskopa.

[myra] *möra f. *mæro*, f.

må hjvb. *mo*. Anv. äfven ss. frågepartikel.

må vb. *muā*, sv. vb. 3.

*mådas vb. *modas*, sv. vb. 2 Måste; pret. *modāst*, sup. *modast*.

måka vb. *mok[a]*, sv. vb. 1.

*måkare m. *muakar* pl. -*ær*, m. Stor hammare l. slägga. —
Rz 446 b. nlty *möker*, m.

mål n. *muāl* pl. =, n. 1) Rättegångssak. 2) Ändamål. 3)
Matmål. 4) Målföre, röst.

måla vb. *muāl[a]*, sv. vb. 1.

målare m. *muālar* pl. -*ær*, m.

mån adj. *muānær*.

månad *muāna* & *muān* pl. *muānar* & *muānadær*, m.

måndag m. *muānda* l. -*da* pl. - *dagar*, m.

måne m. *muāna*, m.

mången adj. Af sg. brukas blott n. i uttr. *muāgt o myki*;
i pl. säges *muāgga* l. *muāgg*; i st. f. *uā* äfven o. *māgg*
anv. ej utom i **mångfälla*.

mång[en]städes adv. *muāg(g)stans*.

*mångfälla f. *māggfāldo* pl. obr., f. Bladmagen hos nötkrea-
tur. — Rz 428 b.

*mångla? vb. *mogglā*, sv. vb. 1 Snatta.

mån[sken] *-skin n. *muānsin* ut. pl., n.

*måra vb. *mor[a]*, sv. vb. 1 [*uāv*] Ifrigt sträfva framåt.

mås m. *muās* pl. -*ar*, m.

*måsa f. *muāso*, f. Fiskmåsa.

måste vb. *most*, sv. vb. 2. *mostas*, sv. vb. 2.

mått n. *muāt* pl. =, n.

måktig adj. *mæxtgær*.

människa f. *menišo*, f.

- mänta** vb. *mānt*[a], sv. vb. 1 [*om*] Slå. — *Rz* 455 b.
***märe** *mæra* ut. pl., n. Mätta, hof. — isl. *méri*, n. gräns.
märg m. *mærg* ut. pl., m.
märka vb. *mærk*[a], sv. vb. 2.
märke n. *mærk* pl. -er & -en, n.
märkvärd[ig] *-og adj. *mærkwædo* l. -ogær.
märkla f. *mærlo*, f.
märr f. *mær* pl. -ær, f.
mässa f. *maso*, f.
mässing m. *masigg* ut. pl., m.
mässling m. *mashgg* ut. pl., m.
mästare m. *meistar* pl. -er, m.
mäta vb. *mat*[a], sv. vb. 2.
mätt adj. *matær*.
mö f. *mæ* pl. -ar, f.
möda f. *myödo*, f.
möda sig vb. *myöd*[a] *sa*, sv. vb. 1.
mögel n. *mægæl* & *mægæl* ut. pl., n.
mögla vb. *mägla*, sv. vb. 1.
möjlig adj. *mæih* l. -igær.
mör adj. *myörær*.
mörda vb. *myöd*[a], sv. vb. 1.
[mörja] *myrja f. *myrjo* ut. pl., f.
mörk adj. *mærk* l. -ær.
mörker n. *mærkær* & *myrkær* ut. pl., n. — def. sg. *mærkræ* & *mærknæ*.
mörkna vb. *mærkn*[a], sv. vb. 1.
mört m. *mæt* pl. -ær, m.
möss n. *mæs* pl. =, n.
[mössa] *myssa f. *myso*, f.
***mössvi** n. *mæsvi* ut. pl., n. Vicker, vicia cracca. — *Rz* 804 a.
möta vb. *myöt*[a], sv. vb. 2.

N.

nacke m. *naka*, m.

[nafle] *nafvel m. *navæl* pl. *navlar*, m.

nafvare m. *navar* pl. -*er*, m.

*nafvarhål n. *navarhol* pl. =, n. Borrhål.

nagel m. I *nagæl* pl. *naglar*, m. Finger- l. tånagel.

nagel m. II *nagæl* pl. *naglar*, m. Spik, stift.

*nagelband n. *nagælbänd* pl. =, n. Nagelfäste.

*nagelskott n. *nagælskot* pl. =, n. Nagelrot. (*Dalin* d. o. mom. 2).

*nagelspräck n. *nagælsprak* ut. pl., m. Af förkylning upp-
kommet nagelsprång.

nagg m. *nag* pl. -*ar*, m. Instrument hvarmed bröd naggas.

nagga vb. *nag[a]*, sv. vb. 1.

naken, nakog adj. *nakin* & *natjin*. *naku* l. -*uger*.

namn n. *namn* & *nam* pl. =, n.

*namnlösfingret n. def. *namnlösfingræ* ut. obest. form o. pl.,
n. Ringfingret.

namnsdag m. *namnsda* l. -*da* pl. - *dagar*, m.

napa fi. *napastok* pl. -*ar*, m. Kvarnaxel.

napp n. *nap* pl. =, n.

*nappa? f. *napu*, f. Selpinne. [Af fi. *napa*?]

nappa vb. *nap[a]*, sv. vb. 1.

*nargla vb. *nargla*, sv. vb. 1 Smått afgnaga. — *Rz* 461 b
narga.

narr m. *nar* pl. -*ar*, m.

narra vb. *nar[a]*, sv. vb. 1.

narras vb. *naras*, sv. vb. 1.

nate m. *nata* ut. pl., m.

*nategräs n. *natagras* ut. pl., n. Nate.

natt f. *nat* pl. *natær* & *natær*, f.

***nattbläddra** f. *natbläd̄ro*, f. Flädermus, vespertilio. — Jfr

Rz 463 b *nattblarra*, f.

natthärbärke n. *nathælb̄er* ut. pl., n.

***nattskäddra** f. *nats̄ed̄ro*, f. Nattskärva. — *Rz* 463 b.

***nattug** *natu* l. *-uḡer*, adj. Oföretagsam. — nlty. *natteln*, vb. arbeta långsamt.

neder adv. *nid̄er*, adv. 1) Ned. 2) Nere.

***nederlamad** adj. *nid̄erlām̄aḡer* n. *-at*, adj. Nedslagen, om påle o. s. v. — isl. *niðr-lamiðr* af *lemja lamða*, vb. slå.

nedre nederst adj. komp. & superl. *nid̄ra* komp., *nid̄æst* superl.

nedrig adj. *med̄riḡer*, adj. Nedlåtande.

ni pron. *n* l. *n*, akk. *ier*.

nicka vb. *nik[a]*, sv. vb. 1.

niga vb. *nig[a]*, sv. vb. 2 & *neig nigd*.

nio räkn. *niu*, *nə*. — ord. *niond(ε)*.

***nirgla** vb. *nirgl̄a*, sv. vb. 1 = **nargla*.

nittio räkn. *niti*. — ord. *nitiond(ε)*.

nittton räkn. *niton*. — ord. *nitiond(ε)*.

njure m. *njūra*, m.

njuritalg m. *njūtal̄g* ut. pl., m.

njuta vb. *njūt[a]* *njūst* (& *yð-*) *njūti*.

nock m. *nok* pl. *-ar*, m.

***nock** adv. *nuk*, adv. Nog, visserligen.

no[g] adv. *nou*. — *nóumár* d. s., egentl. „nog, vid [jungfru] Maria!“

noppa f. *nopo*, f.

***noppla** vb. *nopl̄a*, sv. vb. 1 Sägdes om fåglar när de plocka ohyra ur sina fjädrar.

nord m. *nođ* & *nouđ* ut. pl., m.

nordstjärnan f. def. *nođst̄jǣnon*, f. def.

norr subst. n. & adv. *nor*.

- nors** m. *nos* pl. -ar, m.
- ***noss** m. *nos* ut. pl., m. Lugg.
- ***nossa** vb. *nos*[a], sv. vb. 1 Lugga.
- not** f. *not* & *nout* pl. -ar & *nyötör* & *nötör*, f. Fisknot.
- ***notskolfva** f. *notskolvo*, f. Notens glesare del mot telharne.
- nu** adv. *nu*, *nu*.
- nubb** m. *nub* pl. -ar, m.
- nubba** vb. *nub*[a], sv. vb. 1.
- ***nurra** vb. *nur*[a], sv. vb. 1 Gnola.
- ny** adj. *ny* & *nyör*.
- ***nya** vb. *ny*[a], sv. vb. 1: 1) Förnya. 2) Reparera.
- nyckel** m. *nykil* pl. *nyklar*, m.
- nykt**[er] adj. *nyxt* & *nyxtör*.
- nysa** vb. *nys*[a], sv. vb. 2.
- nysta** vb. *nyst*[a], sv. vb. 1.
- nystan** n. *nystand* pl. =, n.
- nytja** vb. *nyti* & *nytja*, sv. vb. 1.
- nytta** f. *nyto* ut. pl., f.
- ***nytta** vb. *nyt*[a], sv. vb. 1 Gagna. — Rz 469 a. isl. *nyta*.
- nå** vb. *nuå*, sv. vb. 3. Hällre anv. pass. *nuås*, sv. vb. 3.
- nå** interj. *no*.
- nåd** f. *nuad* ut. pl., f.
- någon** pron. *nogon*, f. =, n. *nogo*; pl. *nogör* & *nogra*.
- nål** f. *nuål* pl. -ar, m.
- nåt** n. *nuat* pl. -ar, m.
- ***nåta** vb. *not*[a], sv. vb. 1 Dröja, söla.
- näbb** n. *nab* pl. -ar, m.
- näcken** m. def. *nakin* & *natjm*, m. def.
- näfve** m. *neva*, m.
- näfver** m. *nevör* pl =, n.
- när** part. & adv. *nær*.
- ***när** prep. *nær*, prep. Hos; vid.

när[a] adj. & adv. *næra, nær.*

[**närmare närmast**] ***nämm-** adj. o. adv. komp. & superl.

namər komp., *namast* superl.

närsynt adj. *næsyntər.*

näs n. *nas* pl. =, n. Udde.

näsa f. *nasa*, m. 1) Näsa. 2) Nos. 3) Ände af båt l. släde.

näs[borr] ***näseborre** m. *nasabora*, m.

näs[e]duk m. *nasaduk* pl. -ar, m.

nässla f. *naslo*, f.

***näse-stupa** adv. *nasastupa*, adv. Framstupa.

näst adj. *nasta*, oböjl.

nästan adv. *nestan*.

näs[e]tipp m. *nasatip* pl. -ar, m.

näs[e]vis adj. *nasavisər.*

***näs[vrida]** ***näsevrída** f. *nasabrída* ut. pl., f. Snufva.

nät n. *net* pl. =, n. — Den forna *ja*-stammen visar sig följande sammansättningar.

***näteflarn** n. *netiflan*, pl. =, n. Flarn på nättelen.

***nätehugg** n. *netihug* pl. =, n. Det ställe på nät där det vid utläggningen bildar en vinkel.

***näteklubb** m. *netiklob* pl. -ar, m. Vid band fäst flöte som utvisar hvar utlagdt nät befinner sig.

nätekoja f. *netikojo*, f.

näte-tarm m. *netitarm* pl. -ar, m. Blindtarm. (?)

näte-tjäle m. *netitjæla*, m. = **gista*.

nöd f. *nyød* ut. pl., f.

nöd[ig] *-og adj. *nyødo* l. -oger.

nödigt adv. *nyødigt*, adv. Motvilligt, ogärna.

nöjd adj. *nøjd* l. -ər. *nyøgdər* (sälls.)

nöt n. *nyöt* pl. =, n.

nöta vb. *nyöt[a]*, sv. vb. 2.

[**nötter**] ***nytter** f. pl. *nyter*, f. pl. Hasselnötter, coll.

*[nötter]korn, nytter- n. *nyterkon*, n. Hasselnöt.

*[nötter]skrika, *nytter- f. *nytæskrikjo*, f. Nötskrika.

*[nötter]trä, *nytter- n. *nytætra*, n. Hasselträ. [Böjn. se *trä*!]

O.

obegripligt adv. *obugriplut* (& *ou-*) adv. 1) = hsv. 2) I ofattbar grad, synnerligen.

och konj. *o*.

ock adv. *o*, *uā*.

också, ***ocksån** adv. *okso*, *okson*.

***odjäftadt** adv. *odjævat* (& *ou-*) förstärk adv. Särdeles. (*o* intens).

[**ofred**] ***ofrid** m. *ofrid* & *oufrid* ut. pl., m.

ofri adj. *ofri* l. *-er* (& *ou-*).

ofta adv. *ofta*. — I samma betyd. äfven *ofta goggor*.

ofvan adv. *o*. prep. *ovan*.

ofvanför adv. *o*. prep. *óvanfjri*.

***oförfasligt** adv. *oförfaslit* & *ou-*, adv. Förskräckligt, ofantligt. (*o* intens.)

oförhappandes adv. *oförhapandist* & *ou-*.

***oförskräckligt** adv. *oföskræklit* & *ou-*, adv. Förskräckligt, i högsta grad. (*o* intens.)

oförståndig adj. *oføstondh* l. *-igr* & *ou-*.

***oförsumlilig** adj. *oføsumligr* & *ou-*, adj. Mycket försumlilig (*o* intens.)

oförvarandes adv. *oförvarandist* & *ou-*.

ogräs n. *ogras* ut. pl., n.

***oj** inter. *oi*, interj. Aj! Ack! O! Ve!

***oja sig** vb. *oj[a] sa*, sv. vb. 1 Jämra sig.

ok n. *ok* pl. =, n.

oklok adj. *oklokär* & *ou-*.

okristnad adj. *okristna* & *ou-*, oböjl. *okristnat tjt* kallas
flickebarns bröst.

okänd adj. *otjändär* & *ou-*, adj. 1) Okänd för ngn. 2) Obe-
kant med ngn l. ngt.

olik adj. *olikä* & *ou-*. Äfven *oliker* & *ou-*.

olika adv. *olika* & *ou-*. Äfven *olika* & *ou-*.

olikt adv. *olixt* & *ou-*, adv. Synnerligen, i oväntad grad.
Äfven *olixt* & *ou-*.

olja f. *olja*, f.

olycka f. *olyko* & *ou-* ut. pl., f. Äfven *olyko* & *ou-*.

olyd[ig] *-og adj. *olydo* l. *-ogär* & *ou-*. Äfven *olydo* & *ou-*.

*om m. *om* ut. pl., m. Fläkt, ånga.

om prep. *om* & *om*.

om konj. *om* & *om*.

omaka vb. *omaka* & *ou-*, sv. vb. 1.

*om[m]a vb. *om[a]*, sv. vb. 1 Fläkta, ånga. — Jfr *Rz* 840 a.

omöjlig adj. *omöul* l. *-igär* & *ou-*, adj. 1) = hsv. 2) Omed-
görlig.

ond adj. *ondär*.

ondska f. *on(d)sko* ut. pl., f.

onytt[ig] *-og adj. *onyto* l. *-ogär* & *ou-*.

onöd[ig] *-og adj. *onyödo* l. *-ogär* & *ou-*.

ord n. *od* pl. =, n.

oreda f. *oraido* & *ou-* ut. pl., f.

oreda vb. *oraid[a]* & *ou-*, sv. vb. 1.

orka vb. *ork[a]*, sv. vb. 1. — pres. vanl. *ork*.

orm m. *orm* pl. *-ar*, m.

*orm-äla f. *ormälo*, f. Ormödla.

[orre] *urre m. *ur* pl. *-ar*, m.

***orubba** vb. *orub*[a] & *ou-*, sv. vb. 1 Rubba, störa. (o intens.)

os n. *os* ut. pl., n.

osa vb. *os*[a], sv. vb. 1. Vanl. säges *ha osar in*.

osann adj. *osanär* & *ou-*.

osanning f. *osanigg* & *ou-* pl. -ar, f.

oss pron. *os*.

ost m. *ost* & *oust* pl. -ar, m.

***ost-stomal** n. *oststomal* pl. =, n. Form hvarti ost prässas.

***ostöra** vb. *ostyör*[a] & *ou-*, sv. vb. 2 Störa, rubba. (o intens.)

ovan adj. *ovanär* & *ou-*.

***oviligt** adv. *ovilt* & *ou-*, adv. Alt igenom, särdeles.

oväder n. *oväder* & *ou-* ut. pl., n.

ovärdig adj. *ovædigær* & *ou-*.

ovärdigt adv. *ovædigt* & *ou-*, adv. Särdeles, ofantligt. *ovædigt myki*.

***ovördig** adj. *ovörlin* & *ou-*, adj. Ovärdig, oaktsam, vårdslös.

***ovördinge** m. *ovöryggi* & *ou-* pl. -gyar, m. Slarf.

ox[e] m. *oks* pl. -ar, m.

[**oxel**] ***osel** f. *osæl* pl. *oslar*, f.

***oxhyffel** m. *okshyvil* pl. -hyvlar, m. Stor hyffel med två handtag, kallade *horn*.

oxkörare m. *okstjörar* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) Taltrast.

oxog adj. *okso* l. -ogær, adj. Brunstig, om ko.

oår *ouar* pl. =, n.

oärlig adj. *oærl* l. -yær & *ou-*.

P.

packa vb. *pak*[a], sv. vb. 1.

packe m. *paka*, m.

pafsa f. *pafsó*, f. Padda.

paletå m. *paltua* pl. -*är*, m.

pall m. *pal* pl. -*ar*, m.

***pallra** *paldär paldra*, vb. Tala fort och oredigt. — *Rz*
493 b.

***pallrog** adj. *paldro* l. -*ogär*, adj. Småfånig.

palt m. *palt* pl. -*ar*, m.

***palta** vb. *palt[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*] Småspringa. — *Rz* 494 a.

panna f. *pano*, f. Käril; ångpanna. *pana* pl. *or*, f. Änne.

pannkaka f. *pankaku*, f.

pappa m. *papa* ut. pl., m.

papper n. *papär* pl. =, n.

par n. *par* pl. =, n.

pasma f. *pasmo*, f.

***passa** vb. I *pas[a]*, sv. vb. 1 Uppassa.

passa vb. II *pas[a]*, sv. vb. 1 Anstå.

passlig adj. *passgär*.

pastor m. *pastör* pl. -*är*, m.

***patent** adj. *patänt*, adj. Duglig.

[*patt* m.] ***patta** f. *pato*, f.

peka vb. *peka*, sv. vb. 1.

pelar[e] m. *pular* pl. -*er*, m.

[*pen* m.] ***pän** n. *pan* pl. =, n.

[*penitera*] ***pinutera** vb. *pinutier[a]*, sv. vb. 1 Plåga, ansätta.

penna f. *pano*, f.

penning, peng m. *penng* & *payg* pl. -*ar*, m.

peppar n. *pipar* ut. pl., m.

[*perpendikel*] ***terpentikel** m. *terpöntikel* pl. -*klar*, m.

picka f. *piko*, f.

picka vb. *pik[a]*, sv. vb. 1.

***pickstake** m. *pikstaka*, m. Broddad staf brukad vid isvan-
dring. — l. hsv. **pikstake?* isl. *pikstaf*, m.

piga f. *pigo*, f.

pigg m. *pig* pl. -ar, m.

***pigtalja** f. *pigtaljo*, f. Karl som lever otuktigt med pigor.

pik m. *pik* pl. -ar, m.

pil m. *pil* pl. -ar, m.

***pilleknarkare** m. *pilknarkar* pl. -ar, m. Sup.

***pimpa** f. *pimpo*, f. Cunnus.

***pimpa** vb. *pimp[a]*, sv. vb. 1 Coire. — Jfr Rz 501 a *pimpug*.

pina f. *pino*, f.

pina vb. *pin[a]*, sv. vb. 1.

***pingla** f. *pinglo*, f. Grodunge.

pingst f. *pingst* pl. -ar, f.

***pink** n. *pink* ut. pl., n. Urin.

***pinka** vb. *pink[a]*, sv. vb. 1 Urinera.

pinne m. *pina*, m.

pinn[harf] *-harfva f. *pinnharvo*, f.

pipa f. *pipo*, f.

pipa vb. *pip[a]*, sv. vb. 1.

***pirla** vb. *pirl[a]*, sv. vb. 1 [*uæv*] Röra sig med god fart, om båt. Eg. väl om det ljud som då uppstår i vattnet. — skottiska *pirl*: to whirl.

***pirra** vb. *pir[a]*, sv. vb. 1 Klaga, kvida; om barn.

***pirrog** adj. *piro* l. -ogor, adj. Gråtig, om barn.

piska f. *pisko*, f.

piska vb. *pisk[a]*, sv. vb. 1.

piss n. *pis* ut. pl., n.

***pissa** f. *pisu*, f. Cunnus. — l. hsv. **pesa*? (diall. *pes*, m. Penis).

pissa vb. *pis[a]*, sv. vb. 1.

pita vb. *pit[a]* *part piti*, vb. 1) Skrika. 2) Kvittra. *jarpana pitör*. — Rz 503 b.

- *pitog adj. *pito* l. -ogør, adj. Kinkig.
- *pittra vb. I *pittra*, sv. vb. 1 Kvittra.
- *pittra vb. II *pitør* l. *pittra*, sv. vb. 1 Värka så att det tillika sjuder l. kittlar.
- piustaa fi. *puusta*, sv. vb. 1 Fläkta, blåsa.
- *pjalta vb. *pjalta*[a], sv. vb. 1 [uäv] Tassa. — Rz 494 a.
- *pjasa vb. *pjas*[a], sv. vb. 1 Tassa. — Rz 503 b.
- *pjaska vb. *pjask*[a], sv. vb. 1 [uäv] Tassa, trippa. — Rz 503 b.
- *pjasog adj. *pjaso* l. -ogør, adj. Löjlig, barnslig.
- *pjepa vb. *pjep*[a], sv. vb. 1 Pjunka.
- *pjunka vb. *pjugk*[a], sv. vb. 1 [uäv] Småspringa.
- pjollr[ig] *-og adj. *pjollo* l. -ogør.
- *pjuska vb. *pjušk*[a], sv. vb. 1 [uäv] Gå med långa steg och krokig rygg. — Rz 504 a.
- *pjuxa vb. *pjuks*[a], sv. vb. 1 [uäv] = *pjuska.
- pjåka vb. I *pjuak*[a], sv. vb. 1.
- *pjåka vb. II *pjok*[a], sv. vb. 1 [uäv] Stulta, tassa.
- pjåk[ig] *-og adj. *pjuako* l. -ogør.
- pjåska vb. *pjosk*[a], sv. vb. 1 [ma, om nogon].
- pjåsk[ig] *-og adj. *pjosko* l. -ogør.
- pjäcka vb. *pjak*[a], sv. vb. 1 [uäv] Gå med snabba och korta steg.
- *pjätta vb. I *pjet*[a], sv. vb. 1 Slå sakta. — Rz 504 b.
- *pjätta vb. II *pjet*[a], sv. vb. 1 Småtrippa. — Rz 504 b.
- *pjöska vb. *pjuusk*[a], sv. vb. 1 [uäv] Gå krokig och med slängande armar.
- *pjöskog adj. *pjuusko* l. -ogør, adj. Fänig.
- plagga vb. *plag*[a], sv. vb. 1.
- [plank] *blank n. *blagk* pl. =, n.
- [planka] *blanka f. *blagko*, f.
- [planta] *plänta f. *planto*, f.

- ***plaska** vb. *plask*[a], sv. vb. 1 [*tl*, *om*] Slå, smälla till.
- platta** f. *plato*, f.
- platta** vb. I *plat*[a], sv. vb. 1 [*ut nogo*].
- ***platta** vb. II *plat*[a], sv. vb. 1: 1) [*tl*, *om*] Slå till ngn, isht barn. 2) Slå mot stranden, om våg.
- ***platta** vb. III *plat*[a], sv. vb. 1, descr. *platar o gar* Går *fi* fjäskigt och ovärdigt.
- ***platticka** f. *plátiko*, f. Med värktyg åstadkommen jämn yta.
- ***plattra** vb. I *platra*, sv. vb. 1 Pladdra.
- ***plattra** vb. II *platra*, sv. vb. 1 Smattra.
- ***plattus** m. *platus* pl. obr., m. En som **plattar* III.
- pligg** m. *plig* pl. -ar, m.
- pligga** vb. *plig*[a], sv. vb. 1.
- plikta** vb. *plikt*[a], sv. vb. 1.
- plocka**, ***plucka** vb. *plok*[a] & *pluk*[a], sv. vb. 1.
- plog** m. *plog* & *ploug* pl. -ar, m.
- plottra** vb. *plotra*, sv. vb. 1 Tala otydligt o. oredigt.
- ***plottrog** adj. *plotro* l. -ogør, adj. Otydlig och oredig i talet.
- plugg** m. *plug* pl. -ar, m.
- plåga** f. *pluago*, f.
- plåga** vb. *pluag*[a], sv. vb. 1.
- ***plåsja**? vb. *ploš*[a], sv. vb. 1 Gå i vatten l. lera.
- ***plåska**? vb. *pløisk*[a], sv. vb. 1 = fg.
- plåster** n. *pluaster* pl. =, n.
- plåt** m. *pluat* pl. -ar, m.
- ***plärr** n. *plær* ut. pl., n. Oväsen.
- ***plärra** vb. *plær*[a], sv. vb. 1 Väsna, stoja. — mhty. *plerren* skria.
- plätt** m. *plet* pl. -ar, m.
- ***plätta** vb. *plet*[a], sv. vb. 1 [*om*, *tl*] Daska, slå. — Rz 507 a.
- pojke** m. *poik* & *poitji* pl. *poikar*, m.

- *poj^kvesel m. *poj^kvesil* pl. -ar, m. Pojkstackare.
- pokero fi. (?) *pokar* pl. -ar, m. Stor, fet strömning.
- *popsa vb. *pops[a]*, sv. vb. 1 Äta, spisa.
- [*porla] *borla f. *borlo*, f. Vattenbubbla.
- poro fi. *poro* ut. pl., f. Grummel. *por[a]*, sv. vb. 1 Grumla.
poro l. -ogär, adj. Grumlig.
- *porra? *purra? vb. *por[a]*, sv. vb. 1: 1) [*po ana*] Blåsa på någon. 2) Fjärta.
- port m. *pot* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) Lucka på kvarnvinge.
- potta f. *poto*, f. 1) Nattkärl. 2) Kruka.
- praeka f. *prako*, f.
- *pralla vb. *pral[a]*, sv. vb. 1 Prata, sladdra. — *Rz* 509 b.
- *prallus m. *pralus* pl. -ar, m. Storpratare.
- prata *prat[a]*, sv. vb. 1.
- *prattla vb. *pratla*, sv. vb. 1 Pladdra, sladdra.
- predika vb. *predik[a]*, sv. vb. 1.
- predikning f. *predikning* pl. -ar, f.
- *priarna *priana priana* Lockord till kalffvar.
- prick m. *prk* pl. -ar, m.
- *pricka? *preka? f. *priku*, f. Cunnus.
- pricka vb. I *prk[a]*, sv. vb. 1 Utpricka farled.
- *pricka vb. II *prk[a]*, sv. vb. 1 Coire. — Jfr *Rz* 509 b
preka. — **preka?*
- *prigaler pl. t. *prigälär*, pl. t. Saker, effekter. — Jfr *Rz*
51 a *brigaler*.
- *primpa vb. *primp[a]*, sv. vb. 1 Cacare. — Jfr *Rz* 509 b
prempa laga till, anrätta.
- *primpesbräde n. *primpesbräde* pl. -ar & -en, n. Sittbräde i
afträdeshus.
- *primpeshus n. *primpeshus* pl. =, n. Afträde.
- *primpeshål n. *primpeshol* pl. =, n. Sitthål i **primpes-*
bräde.

- pris** m. *pris* pl. -ar, m.
- pris** n. *pris* pl. =, n.
- ***priska** vb. *prisk*[a], sv. vb. 1 Stänka, tr. o. intr.
- ***prissa**? f. *prisu*, f. Cunnus.
- prof** n. *prov* pl. =, n.
- profva** vb. *prov*[a], sv. vb. 1.
- prost** m. *prost* & *proust* pl. -ar, m.
- ***prumpa** vb. *prump*[a], sv. vb. 1 Fjärta. — isl. *prompa*. no.
prumpa.
- ***prunsa** vb. *pruns*[a], sv. vb. 1 Fjärta.
- ***prunta** vb. *prunt*[a], sv. vb. 1: 1) Fjärta. 2) Cacare.
- ***pranthus** n. *prunthus* pl. =, n. Afträde.
- ***prunthål** n. *prunthol* pl. =, n. = **primpushål*.
- ***pruppel?** ***proppel?** m. *prupul* ut. pl., m. Penis.
- pruta** vb. *prut*[a], sv. vb. 1.
- ***prutsa** vb. *pruts*[a], sv. vb. 1 Fjärta.
- ***prutta** vb. *prut*[a], sv. vb. 1 Fjärta.
- pryl** m. *pryl* pl. -ar, m.
- pråm** m. *pruam* pl. -ar, m.
- ***pråta** vb. *prot*[a], sv. vb. 1 Röra om, t. ex. i vatten.
- ***pråtog** adj. *proto* l. -ogør, adj. Fånig.
- ***pråtta** vb. I *prot*[a], sv. vb. 1 Orena.
- ***pråtta** vb. II *prot*[a], sv. vb. 1 Skräfla.
- ***prätte-Kitta** f. *protatjita* ut. pl., f. Munvig person, man l.
kvinna. — **Kitta* egentl. nom. pr. = *Kerstin*.
- ***prälla** vb. *präl*[a], sv. vb. 1 Plåddra. — *Rz* 509 b.
- ***prällus** m. *pralus* pl. obr., m. Pladdrare.
- ***präppeltask** m. *prepæltask* pl. -ar, m. Storskräflare.
- ***präppla** vb. *prepla*, sv. vb. 1 Skräfla. — Jfr nhty. *plap-*
pern.
- ***präpplog** adj. *preplo* l. -ogør, adj. Skräflande.
- ***präpplus** m. *preplus* pl. obr., m. Skräflare.

- prässa vb. *pras*[a], sv. vb. 1. — [Hällre **trysta*].
 präst m. *prast* pl. -ar & -er, m.
 prästgård m. *prestgual* pl. -ar, m.
 *prästklocka f. *prastkloko*, f. *Campanula persicifolia*.
 *prättla vb. *pratla*, sv. vb. 1 *Sladdra*.
 pröfva vb. *pryöv*[a], sv. vb. 1.
 *pula vb. *pul*[a], sv. vb. 1 *Coire*. — *Rz* 512 a.
 pulkka fi. *pulka*, m. *Träpinne*. *pulk*[a], sv. vb. 1 *Genom syl-*
 styng bringa testiklarne att förtorka.
 pund n. *pund* pl. =, n.
 pung m. *pugg* pl. -ar, m.
 puss m. *pus* pl. -ar, m. *Kyss*.
 pussa vb. *pus*[a], sv. vb. 1.
 pust m. *pust* pl. -ar, m. 1) = *hsv*. 2) *Mindre blåsbälg*.
 pusta vb. *pust*[a], sv. vb. 1.
 *putt m. *pot* pl. -ar, m. *Vattenpuss*. — *Rz* 514 b.
 puttra vb. *putra*, sv. vb. 1.
 pylsa f. *pylso*, f.
 *pylsare m. *pylsar* pl. -er, m. *Vindkast*.
 *pyra vb. *pyr*[a], sv. vb. 1 *Gråta*. — *Jfr Rz* 516 a *pyra*
 sippra ut.
 *pysa vb. *pys*[a], sv. vb. 1: 1) *Spraka*, om eld. 2) *Fräsa*,
 om hett vatten. — *Rz* 516 a.
 *pysselrede n. *pysælredæ* pl. -er & -en, n. *Person som syss-*
 lar med hvarjehanda.
 pyssla vb. *pysla*, sv. vb. 1.
 på prep. o. adv. *puå*, *po*.
 *på andern adv. tls. *po andæn*, adv. tls. *För andra gången*.
 påk m. I *puak* pl. -ar, m.
 *påk m. II *puak* pl. -ar, m. *Pojke*. — *Rz* 517 a.
 påle m. *puåla*, m.
 *på ricko tls. *po riku*, adv. tls. *Uşelt, eländigt*.

- påse** m. *posa*, m. 1) = hsv. 2) Scrotum.
- påsk** m. *puask* pl. -ar, m
- ***på släten** tls. *po slat'n*, adv. tls. På upphällningen, slut.
- ***påse-rygga** adv. *bæra nogon posarygga*, tls. Bära någon [lik-som en påse] på ryggen.
- ***påse-talg** m. *posatalg* ut. pl., m. Fettbildning vid kreaturs könsdelar.
- påta** vb. *pot[a]*, sv. vb. 1.
- päll** m. *päl* pl. =, n.
- päls** m. *pæls*, pl. -ar, m.
- ***pälsfarbror** m. *pælsfarbru* ut. pl., m. Benämning på var-gen.
- ***pära** f. *pæru*, f. Potatis. — Rz 518 a.
- pärla** f. *pærlo*, f.
- päron** n. *pærun* pl. =, n. 1) = hsv. 2) Potatis.
- ***päronfingret** n. *pærunfiggræ*, n. def. Benämning på pek-fingret.
- ***pärongrop** f. *pærungröp* pl. -ar, f. Potatesgrop.
- ***päronland** n. *pærunland* pl. =, n. Potatesland.
- ***päronstånd** n. *pærunstuand* pl. =, n. Potatesstånd.
- pärta** f. *pæto*, f.
- ***pärthjälle** m. *pæthjala*, m. Torkställning för pärtor.
- ***pärtkäring** f. *pæthjærgg* pl. -ar, f. Ställning hvari pärtblos-set fästes.
- pöl** m. *pyql* pl. -ar, m. Vattenpuss.
- ***pöna** vb. *pym* l. *pynja*, sv. vb. 1 Lipa.
- ***pöra** vb. *pøur[a]*, sv. vb. 1 Grumla. — Jfr fi. *poro*.
- pösa** vb. *pøus[a]*, sv. vb. 2.
- ***pöska** vb. *pøusk[a]*, sv. vb. 1 [*puä*, *uäv*] = **pjuska*. Kan-ske hällre **puska*.

R.

- ***rack** m. *rak* pl. -*ar*, m. En hvar bland de ringar som fasthålla seglet och rån vid masten.
- rackare** m. *rakar* pl. -*er*, m. — *rakas fmtratln!*
- ***rackel** n. *rakæl* ut. pl., n. Upphostadt slem. — *Rz* 548 a.
- rackla** vb. I *rakla*, sv. vb. 1.
- ***rackla** vb. II *rakæl rakla*, sv. vb. 1: 1) [*uäv*] Gifva sig åstad med osäkra steg. 2) [*kul, utot &c*] Ramla. — no. *rakla*, vb. flacka.
- ***racklog** adj. *raklo* l. -*ogær*, adj. Full af slem i halsen.
- rad** f. *rad* pl. -*ar*, f.
- rada** vb. I *rad[a]*, sv. vb. 1.
- ***rada** vb. II *rad[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*] Aftåga, om en skara människor. — Månne **vrada?* Jfr *Rz* 820 a *vrädand*.
- rafsa** vb. *raps[a]*, sv. vb. 1. — *r. i sa* Glupskt förtära mat.
- raft** m. *raft* pl. -*ar*, m.
- ***ragassa** vb. *ragas[a]*, sv. vb. 1 Väsna, stoja. — Jfr *Rz* 520 b.
- ragata** f. *ragáto*, f.
- ragg** f. *rag* ut. pl., f.
- ragg[ig]** *-*og* adj. *rago* l. -*ogær*.
- ragla** vb. *ragla*, sv. vb. 1.
- raiskata** fi. *raisk[a]*, sv. vb. 1 Förspilla; fördärfva.
- rak** adj. *rak* l. -*er*.
- ***raka** vb. I *rak[a]*, sv. vb. 1.
- raka** vb. II *rak[a]*, sv. vb. 1 [*uäv*] Gifva sig i väg med hast. — *Rz* 521 b.
- [**rakknif**] ***rakande-knif** m. *rákanknív* pl. -*ar*, m.
- rakna** vb. *rakn[a]*, sv. vb. 1 [*ut*].
- ***rakodant** m. *rakudant* pl. -*ar*, m. Vräkling.

- ***ralla** vb. *ra[ä]*, sv. vb. 1 Springa med skvaller. — *Rz* 522 b.
- ***rallkäring** f. *raltjærgg* pl. -*ar*, f. Skvallerkäring.
- ram** m. *ram* pl. -*ar*, m.
- ram** adj. *ramør*.
- ***rama** f. *ramo*, f. Göpen. — Jfr *Rz* 523 b *rama*, vb.
- rama** vb. *ram[ä]*, sv. vb. 1 Slå; dädan: 1) [*kul*] Ramla. 2) [*te me nogo*] a) Framkomma med ett oväntadt ord. b) Fjärta.
- ***rambasa** vb. *rambäs[ä]*, sv. vb. 1 Stoja, larma.
- ramla** vb. *rambla*, sv. vb. 1.
- rammel** n. *rambæl* ut. pl., n.
- ramsa** f. *ramso*, f.
- ramsvart** adj. *ramsvatør*.
- rand** f. *rand* pl. *rendør* & *randør*, f.
- rand[ig]** *-og adj. *rando* l. -*ogør*.
- ***rangla** vb. *raggla*, sv. vb. 1 Färdas utan mål. — Jfr *Rz* 524 b. no. *rangla*.
- ranka** f. *ragko*, f.
- ranka** vb. *ragk[ä]*, sv. vb. 1.
- ***rant** m. *rant* pl. -*ar*, m. Liderlig karl. — *Rz* 524 b.
- ranta** vb. *rant[ä]*, sv. vb. 1: 1) Flacka omkring. 2) Föra ett liderligt lif.
- ***rantog** adj. *ranto* l. -*ogør*, adj. Liderlig.
- rapp** n. *rap* pl. =, n.
- rappa** vb. *rap[ä]*, sv. vb. 1.
- ***rappelhandsk[e]** m. *rapælhansk* pl. -*ar*, m. Skräflare.
- ***rappla** f. *raplo*, f. Sladderkäring.
- ***rappla** vb. *rapla*, sv. vb. 1 Rabbla; sladdra.
- ***rapplog** adj. *raplo* l. -*ogør*, adj. Sladderaktig.
- ***rappoxe?** m. *rapoks* pl. -*ar*, m. Siklöja.
- rasa** vb. *ras[ä]*, sv. vb. 1.

rask adj. *raskær* n. *ras(k)t*.

raska vb. I *rask[a]*, sv. vb. 1 [*puä*] Skynda.

***raska** vb. II *rask[a]*, sv. vb. 1 Susa. — *he raskar i skogjin*
I. *skoujin*.

rata vb. *rat[a]*, sv. vb. 1.

reda f. *reido* ut. pl., f.

reda vb. *reid[a]*, sv. vb. 2 [*op, ut*].

re[dan] adv. *reä*.

[**redare**] ***räddare** m. *redar* pl. -ær, m.

rederi n. *reideri* pl. = & -ær, n.

red[ig] *-og adj. *reido* I. -ogær.

redlig adj. *riedli* I. -igær.

ref n. I *rw* pl. =, n. Sandbank. — isl. *rif*, n.

ref n. II *riev* pl. =, n. Ref i segel.

refben n. *raubean* pl. =, n.

reffla f. *riflo*, f.

refva f. *rawo*, f.

refva vb. *riev[a]*, sv. vb. 1.

***refve** m. *rwa*, m. Bakbom undertill i väfstol. Kring denne
lindar sig det väfda. — Rz 530 b. isl. *rifr*, m.

***refve-järn** n. *rwajæn* pl. =, n. Järn å bakbommen i väf-
stol.

refve-trä n. *rwatra*, n. Väfbult. [Böjn. se *tra*].

[**regel**] ***rigel** m. *rigæl* pl. *riglar*, m. (å dörr).

regera vb. *rijær[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Väsna.

[**regering**] ***regerning** f. *rijæniyg* ut. pl. f. 1) = hsv. 2)

Larm, oväsen.

[**regla**] ***rigla** vb. *rigla*, sv. vb. 1.

regn n. *ragæn* ut. pl., n.

regna vb. *ragæn* I. *regna*, sv. vb. 1.

regnbåge m. *ragænboga*, m.

***regndagg** f. *ragændag* ut. pl., f. Regnstänk.

regn[ig] *-og adj. *regno* l. -ogør.

reling m. *relygg* & *rælygg* pl. -ar, m.

***rem** m. *ream* pl. -ar, m. Stake, hvarmed isvæg utmärkes.

rem f. *ream* pl. -ar, f.

***rem** n. *rim* pl. =, n. Trä, löpande parallelt med slädmeden och bildande häckens l. korgens utkant. — *Rz* 529 a. isl. *rim*, n.

***rem[m]a** vb. *ream[a]*, sv. vb. 1 Medels **rem* (m.) utmärka vinterväg.

remna f. *rimno*, f.

remna vb. *rimna*, sv. vb. 1.

remsa f. *rimso*, f.

ren adj. *reiner*. — n. *reint* anv. ock ss. adv. i bet. af Alldeles.

rena vb. *reim[a]*, sv. vb. 1.

***renhäckling** f. *reinhæklugg* ut pl., f. Linets andra häckling.

rensa vb. *reins[a]*, sv. vb. 1.

rep n. *reap* pl. =, n.

***repa** f. *ripu*, f. Redskap hvarmed lin repas.

repa vb. I *rip[a]*, sv. vb. 1 Repa lin.

***repa** vb. II *reap[a]*, sv. vb. 1 Med rep ombinda, t. ex. ett lass.

resa f. *raiso*, f.

resa vb. I *reis[a]*, sv. vb. 1.

***resa** vb. II *ris[a]*, sv. vb. 1 [abs. & + *op*] Uppstiga. — isl. *riisa*.

ria f. *riio*, f.

ria vb. *ri[a]*, sv. vb. 1.

ribba f. *ribo*, f.

***ricka** f. *riku*, f. Opålitlig person.

***rickog** adj. *riku* l. -ugør, adj. 1) Ostadig, om ting. 2) Opålitlig, om person. — *Rz* 533 a.

- ***rickorede** n. *rikureado*, pl. -*æn*, n. Dåligt åkdon.
- rida** vb. *rid[a]* *read ridi*.
- ***rifva** f. *rivo*, f. Mindre näfverskäppa. — *Rz* 537 b.
- rifva** vb. *rw[a]* *raw rivi*.
- ***rifvor** f. pl. *rwur*, pl. t. Potatesfnas.
- rik** adj. *rikær*.
- rike** n. *ritji* pl. -*ær* & -*æn*, n.
- rik[e]döm** m. *rikdom* pl. -*ær*, m.
- rim** n. I *rim* pl. =, n. Versrim.
- rim** n. II *rim* ut. pl., n. Rimfrost. — isl. *hrím*, n.
- rimfrost** f. *rimfrost* ut. pl., m.
- rimma** vb. I *rim[a]*, sv. vb. 1 Göra l. vara rim (i vers). *he rimær* se Det anstår, det faller sig väl.
- rimma** vb. II *rim[a]*, sv. vb. 1 *he rimær* Det lägger sig rimfrost.
- ***rim[m]og** adj. *rimo* l. -*ogær*, adj. Rimbeströdd.
- ring** m. *rygg* pl. -*ær*, m.
- ringa** vb. *rygg[a]*, sv. vb. 2.
- rinna** vb. *rim[a]* *ran rum*.
- ripa** f. *ripo*, f.
- ***riröse** n. *riweis*(*ö*) pl. -*ær* & -*æn*, n. Samling af småsten på rieugnar.
- ris** n. *ris* ut. pl., n.
- risata** fi. *ris[a]*, sv. vb. 1 Slita, rifva. — *risahansk* ut. pl., m. Trashank.
- ***riska** f. *risko*, f. Ruska. — *Rz* 536 a—b.
- rissel** n. *risæl* pl. =, n.
- ***rist** f. *rist* pl. -*ær*, f. Ritadt streck.
- ***rista** f. *risto*, f. Rispa. — Jfr *Rz* 536 b.
- rista** vb. I *rist[a]*, sv. vb. 1 Skära.
- rista** vb. II *rist[a]*, sv. vb. 2 Skaka. — *he ristær i ma* Det går rysningar genom mig.

rita vb. I *rit[a]*, sv. vb. 1.

***rita** vb. II *rit[a]*, sv. vb. 2 Uppresa.

***ritgård** m. *ritgård* pl. -ar, m. Gärdesgård med snedt lig-
gande störrar.

ro f. *ro* pl. *ronar* def. *ronan*, f. Höft.

ro f. *ro* ut. pl., f. Hvila, lugn.

ro yb. *ro*, sv. vb. 3.

roa vb. *ro[a]* & *rou[a]*, sv. vb. 1.

***robank** m. *robänk* pl. -ar, m. Ett snickarverktyg.

rock m. I *rok* pl. -ar, m. Klädesplagg.

rock m. II *rok* pl. -ar, m. Spinnrock.

***rockarm** m. *rokarm* pl. -ar, m. Ställning hvori rockbladet
stickes.

rofva f. *rovo*, f.

***rol** n. *rol* & *roul* pl. =, n. Roder.

rolig adj. *rolig*.

rom m. *rom* ut. pl., m.

romo fi. *romo* l. -ogør, adj. Plump, otymplig.

romsi fi. *roms* pl. -ar, m. Stöd för fartyg.

rop n. *rop* l. *roup* pl. =, n.

ropa vb. *rop[a]* l. *roup[a]*, sv. vb. 1.

rossla vb. *rossla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Grymta.

rost m. & f. *rost* ut. pl., m.

rosta vb. *rost[a]*, sv. vb. 1.

rost[ig] *-og adj. *rosto* l. -ogør.

rot f. *rot* pl. *ryøter* & *røter*, f.

rote m. *rota*, m.

rotehjon n. *rotajon* pl. =, n.

rugga vb. I *rug[a]*, sv. vb. 1 (om fåglar).

***rugga** vb. II *rug[a]*, sv. vb. 1 Runka på hufvudet. — Rz

542 a. nor. *rugga*.

- ***rugga** vb. III *rug[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Sakteligen sträfvä framåt.
- rulla** vb. *rul[a]*, sv. vb. 1.
- rulle** m. *rula*, m.
- rull[harf]** ***harfva** f. *rulharvo*, f.
- rum** n. *rum* ut. pl., n. Utrymme.
- ***rum** adj. *rumär*, adj. Gles. — *Rz* 542 b.
- ***rum[m]as** *rumas*, sv. vb. 2 Rymmas.
- ***rumnot** f. *rumnot* ut. pl., f. Glesare delen af noten.
- rumpa** f. *rompo*, f.
- rumpa** vb. *romp[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Snopen aflägsna sig.
- ***rumpstickel** m. *rompstikil* pl. *-stiklar*, m. Rumpstånge.
- rump[tånge]** ***tange** m. *romptagga*, m.
- rund** adj. *rundär* n. *runt*.
- rund[t]ikring** adv. *rundär ikrig*, adv. o. prep. Rundt om.
- ***rusig?** adj. *rusin* l. *ruso* & *-ogär*, adj. Dålig. — Jfr *Rz* 544 a.
- rusk** n. I *rusk* ut. pl., n.
- ***rusk** n. II *rosk* ut. pl., n. Skräp. — no. *rusk*, n.
- ruska** vb. I *rusk[a]*, sv. vb. 1 [*om nogo*] Skaka, tr.
- ***ruska** vb. II *rusk[a]*, sv. vb. 1 Slaska. — *Rz* 544 a.
- ***ruska** vb. III *rosk[a]*, sv. vb. 1: 1) Ostäda, skräpa. 2) Prata strunt. — Jfr. *Rz* 525 a.
- rusk[ig]** ***og** adj. *rusko* l. *-ogär*.
- rusta** vb. *rust[a]*, sv. vb. 1 Laga, tillreda; reparera.
- rusthåll** n. *rusthol* pl. =, n.
- rusthållare** m. *rustholar* pl. *-är*, m.
- ruta** f. *ruto*, f.
- rutten** adj. *rutin*.
- ruttna** vb. *rotna*, sv. vb. 1.
- rya** f. *ryo*, f.
- ryek** n. *ryk* pl. =, n.

rycka vb. *ryk[a]*, sv. vb. 2.

rygg m. *ryg* pl. -ar, m.

***ryggog** adj. *rygo* l. -ogør, adj. Kullrig.

ryka vb. *ryk[a]* *røk ruki*.

rymma vb. *rym[a]* *røm rumi & rymd*.

rynka f. *rygkjo*, f.

rynka vb. *rygk[a]*, sv. vb. 1.

rynk[ig] *-og adj. *rygkjo* l. -ogør.

rysa vb. *rys[a]*, sv. vb. 2.

rysja f. *ryšo*, f.

rysk adj. *ryskør*, adj. 1) = hsv. 2) Vildsint.

ryss[e] m. *rys* pl. -ør, m.

***ryxta** vb. *rykst[a]*, sv. vb. 1 & 2: 1) Hicka. 2) Rapa.

***ryxtning** f. *rykstnygg* pl. -ar, f. 1) Hickning. 2) Rapning.

rå f. *ruæ* pl. *ruær & ruænar*, f.

[**rå**] ***råd** n. *ruad* pl. =, n. Troll.

rå adj. *ruær* n. *ruat*.

råd n. *ruad* pl. =, n.

råda vb. I *ruad[a]*, sv. vb. 2.

***råda** vb. II *roda*, sv. vb. 1 Rodna. — *Rz* 526 b. isl. *roða*.

***rådada** vb. *rod[a]*, sv. vb. 1: 1) Röra i l. ihop. 2) Tala osammenhängande.

***råddog** adj. *rodo* l. -ogør, adj. Oordnad.

***råde** m. *roda* ut. pl., m. Rodnad. — *Rz* 526 b. isl. *roði*, m.

råg m. *ruæg* ut. pl., m.

råga vb. *rog[a]*, sv. vb. 1.

råge m. *roga* ut. pl., m.

[**råk**] ***råka** f. *ruako*, f.

råka vb. *ruak[a]*, sv. vb. 1.

råtta f. *roto*, f.

räcka f. *rako*, f.

räcka vb. *rak[a]*, sv. vb. 2.

rädd adj. *rad̄ər* (ut. neutrum).

räd^{da} vb. *rad̄[a]*, sv. vb. 1.

rädd[håga f.] *-håge m. *radhoga* ut. pl., m.

räf m. *rav* pl. -ar, m.

räfl^{ya} f. *ravlyo*, f.

räfsa f. *rapso*, f.

räfsa vb. *reps[a]*, sv. vb. 1.

*räja? *re[d]a? vb. *rej[a]*, sv. vb. 1 Resa af och till. —

isl. *reiða* vb. drifva, vräka (tr.)

räkna vb. *rekna*, sv. vb. 1.

*räna vb. *ran[a]*, sv. vb. 1 Aftaga, minskas. — isl. *réna*.

ränna f. *rano*, f.

ränna vb. *ran[a]*, sv. vb. 2. — *ran op* 1) Uppskjuta, om planta. 2) Uppväxa, om ungdom.

*ränsar pl. t. *ransar*, pl. t., Efterbörd hos ko.

ränta f. *ranto*, f. Inelfvor.

*räs n. *ras* ut. pl., n. Fiskafskräde. — *Rz* 552 a.

räta vb. *rat[a]*, sv. vb. 1 [*ut*].

rätt adv. *raxt*.

röd adj. *ryödər* & *ryöər*.

*rödna vb. *ryön[a]*, sv. vb. 1 Varda röd.

[röf] *räf f. *rav* pl. -ar, f.

röfva vb. *ryöv[a]*, sv. vb. 1.

[*röfva] *räfva vb. *rav[a]*, sv. vb. 1 Gå baklänges.

röfvare m. *ryövar* pl. -ar, m.

*rögn f. *rog'n* pl. -ar, f. Rönn.

rök m. *roik* pl. -ar, m.

röka vb. *roik[a]*, sv. vb. 1 & 2.

rör n. *ryör* pl. =, n.

röra f. *ryoro* ut. pl., f.

röra vb. *ryör[a]*, sv. vb. 2.

[rörtofs] *rötofs m. *rotops* ut. pl., m.

[rörvass] *rövasse m. *rörvassa* ut. pl., m.

rösa vb. *rösa*[a], sv. vb. 1.

röse n. *röis* pl. =, n. *röiso* pl. -*er* & *en*, n.

*rösta vb. *röst*[a], sv. vb. 1: 1) Uppföra röste. 2) Luta, om tak.

röst[e] n. *röst* pl. =, n.

*röst[moder] -modra f. *röstmodro*, f. Längstocken i tak-åsen.

röta f. *röto* ut. pl., f.

röta vb. I *röt*[a], sv. vb. 1 (tr. o. intr.)

*röta vb. II *röt*[a] & *röt*[a], sv. vb. 2. Råma. - *Rz* 535 a. no. *rauta*.

S.

sacka vb. *sak*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Glida ned.

*sacka sig vb. *sak*[a] *se*, sv. vb. 1 Samla sig, skoeka sig; om moln.

sad[e]l m. *sadul* pl. *sadlar*, m. *säl* pl. -*ar*, m.

saf[d]la vb. *sadla*, sv. vb. 1. *säl*[a], sv. vb. 1.

saft f. *saft* pl. -*er*, f.

safva vb. *sav*[a], sv. vb. 1.

safve m. *sava* ut. pl., m.

*safve-tall f. *savatal* pl. -*ar*, f. Tall rik på safve.

saga f. *sagu*, f.

sak f. *sak* pl. *sakər* def. *sakrən*, f.

*saka vb. I *sak*[a], sv. vb. 1 Neka i kortspel - *Rz* 555 b. no. *saka*.

*saka vb. II *sacka? *sak*[a], sv. vb. 1 Söla, dröja.

sakna vb. *sakna*, sv. vb. 1.

sakta adj. o. adv. *saxta*.

sakta vb. *saxt*[a], sv. vb. 1.

*saktna vb. *saxtn*[a], sv. vb. 1 Sakta, intr.

sal m. *sal* pl. -ar, m.

sala vb. I *sal*[a], sv. vb. 1 [*ihop* & *ihoup*].

*sala vb. II *sal*[a], sv. vb. 1 Dröja, söla.

salt n. *salt* ut. pl., n.

salt, *saltog adj. *saltor* & *saltogor*.

salta vb. *salt*[a], sv. vb. 1.

salva f. *salvo*, f.

[samka] *sanka vb. *sagk*[a], sv. vb. 1.

samme adj. *sama*, oböjl. — *sama lek* se under **lek**.

sams adv. *sams*.

sand m. *sand* ut. pl., m.

sanda vb. *sand*[a], sv. vb. 1.

sand[grus] *-grös n. *sandgrus* ut. pl., n.

sand[ig] *-og adj. *sando* l. -ogor.

[sank] *sankig adj. *sangkigor*.

sann adj. *saner*.

sanna vb. *sana*[a], sv. vb. 1.

sanning f. *samgg* & *samgg* pl. -ar, f.

sarf m. *sarv* pl. -ar, m.

sarga vb. *sarg*[a], sv. vb. 1. — *sarg* i Skära i, om medar som vid dåligt förelag nå sanden.

satan m. *satan* ut. pl., m.

[se] *si si l. *sia sua(g) sid*.

sed m. *sied* pl. -ar, m.

se[da]n adv. & konj. *sedan*, *sen*. — *søn* Sedan när; t. ex.

søn han kom jan ha fenn vari löisar.

sedermåra adv. *sédərmaura*.

seg adj. *seigar* n. *seixt*.

segel n. *sigæl* pl. =, n.

segla vb. *segla*, sv. vb. 1. *seal*[a], sv. vb. 1.

- ***seka** vb. *sak*[a], sv. vb. 1 Dröja, söla.
- sela** vb. *sil*[a], sv. vb. 1.
- sele** m. *sila*, m.
- sel**[e]puta f. *silaputo*, f.
- ***sel**[e]tamp m. *silatamp* pl. -ar, m. Den stropp i seldon som instickes i fimmelstångsöglan.
- sen** adj. *sænər* & *seindər*.
- sen**a f. *sinu*, f. — isl. *sina*, f.
- sex** räkn. *saks*, abs. o. pred. *saksæ*.
- sextio** räkn. *saksti*. — ord. *sakstiond*(*?*).
- sexton** räkn. *sakston*. — ord. *sakstond*(*?*).
- siare** m. *sjar* pl. -ər, m.
- sida** f. *sido*, f.
- ***sie** m. *sia*, m. Båtbordsfogning. — Jfr no. *si*, n. *Aasen* 647 a.
- ***sifve** m. *siva*, pl. obr., m. Säf. — da. *siv*.
- sig** pron. *se*, *si*.
- ***sihår** n. *sihuar*, n. coll. Nöthår användt till stoppning i
**sjar*. — *Rz* 564 a.
- sik** m. *sik* pl. -ar, m.
- sikt** m. *sixt* pl. -ar, m.
- sikta** vb. *sixt*[a], sv. vb. 1.
- sil** m. *sil* pl. -ar, m.
- sila** vb. *sil*[a], sv. vb. 1.
- silfver** n. *silvər* ut. pl., n.
- ***silfverbrand** m. *silvərbränd* ut. pl., m. Benämning på ringfingret.
- silke** n. *silke* ut. pl., n. 1) Silke. 2) Siden.
- sill** f. *sil* pl. -ar, f. & m.
- simma** vb. *sim*[a], sv. vb. 1.
- Simon** n. pr. *simon* g.? oböjl. Benämning för afträde.
- simpa** f. *simpo*, f.

sin pron. *sin*, f. *sin*, n. *sit*; pl. *sina*.

sina vb. *sin*[a], sv. vb. 1.

sinka vb. *sink*[a], sv. vb. 1 Dröja, söla.

sinne n. *sinə* pl. obr., n.

sippa f. *sipo*, f.

sist adj. superl. & adv. *sist*.

sitta vb. *sit*[a] *sat suti* & *sita*.

*sittobräde n. *situbra* n. Sittbräde. [Böjn. se *bräde!*]

sjal m. *šal* pl. -ar, m.

*sjappa vb. *šap*[a], sv. vb. 1 Rymma, fly. Af fr. *échapper*.

sju räkn. *šu*, abs. o. pred. *šua*. — ordin. *šund*.

sjuda vb. *šud*[a] *šud šudi*.

sjuk adj. *šukər*.

sjuka f. *šuko*, f.

*sjukas vb. *šukas*, sv. vb. 1 [*at nogo*] Längta, trå.

sjukna vb. *šukn*[a], sv. vb. 1.

sjunga vb. *šugg*[a] pret. *səgg* sup. *šuggd* & *šugg*.

sjunka vb. *šugk*[a] *səyk šugki*.

sjuttio räkn. *šuti*. — ord. *šutond*(s).

sjutton räkn. *šuton*. — ord. *šutond*(s).

sjå n. *šou* ut. pl., n. Bestyr.

*sjåsa vb. *šos*[a], sv. vb. 1 Gå och „draga benen efter sig“.

*sjä part. *ša ša!* Lockord till häst.

själ m. *šæl* pl. -ar, m. Phoca.

själ f. *šæl* pl. -ar, f. Ande.

*själa[bössa] *-byssa f. *šælabyso*, f. Bössa använd vid själsjakt.

*sjalahotta f. *šelahoto*, f. Sko af själskinn.

själas vb. *šelas*, sv. vb. 1.

*själ[a]skinn n. *šelašin* pl. =, n. Själskinn.

själf pron. *šælv* & *šælvər*. — *han šælv* Hin onde.

sjätte räkn. *šətə*.

sjö m. *šyø* pl. -ar, m.

Sjöbärg n. pr. *šyó**ä**berg*, n. pr. Smeksam benämning för näcken.

sjöfolk n. *šyøfolk*, n. coll.

sjöfågel m. *šyøfogæł* pl. -fogl̄ar, m.

sjöman m. *šyøman* pl. -men & -man̄er, m.

***sjöskuren** adj. *šyøskur̄in*, adj. Inskuren af vikar. — Jfr isl. *vágskorinn*.

***sjöstilla** vb. *šyøstilna*, sv. vb. 1 Varda stiltje, lugna [å haf].

***sjöstillnad** m. *šyøstilna* ut. pl., m. Stiltje.

skabb m. *skab* ut. pl., m.

skabb[ig] *-og adj. *skabo* l. -oḡer.

[skada f.] ***skade** m. *skada* pl. obr., m.

skada vb. *skad[a]*, sv. vb. 1.

skaft n. *skaft* pl. =, n. 1) Skaft. 2) Solf.

***skaffkäpp** m. *skaftjap* pl. -ar, m. En hvar bland de trästickor i hvilka solfven äro fästa.

skafva vb. *skav[a]*, sv. vb. 1.

skaka vb. *skak[a]*, sv. vb. 1.

***skakande-sticka** f. *skakanstiko*, f. Redskap hvarmed lintåttar lagas.

skakel n. *skakul* pl. *skaklar*, m.

skal n. *skal* pl. =, n.

skala vb. I *skal[a]*, sv. vb. 1.

skala vb. II *skal[a]*, sv. vb. 1 [uav] Springa.

***skal[e]vabba** f. *skalavabo*, f. Skalbagger.

skall n. *skal* ut. pl., n.

skall hjvb. *ska* & *skä* pres., *sku* pret.

skalle m. I *skala*, m.

***skalle** m. II *skala*, m. Lång udde. — Jfr Rz 577 b.

skalla *skal[a]*, sv. vb. tr. 1.

skall[ig] *-og adj. *skalo* l. -oḡer.

- skallra** vb. *skaldra*, sv. vb. 1: 1) Skalla. 2) Skallra.
skalm f. *skalm* pl. *ar*, m.
skam f. *skam* ut. pl., f.
skamlös adj. *skamlösar*.
***skamtacka** f. *skamtako*, f. Liderlig, illa känd kvinsperson.
skandäck n. *skandek* pl. =, n.
skapa vb. *skap[a]*, sv. vb. 1.
***skapa sig** vb. *skap[a] se*, sv. vb. 1 Bete sig, uppföra sig.
skaplig adj. *skapli* l. *-igr*.
skare m. *skara* ut. pl., m.
skarv m. I *skarv* pl. *-ar*, m.
***skarv** m. II *skarv* pl. *-ar*, m. Graculus.
skarvfa vb. *skarv[a]*, sv. vb. 1.
skarp adj. *skarpär* n. *skarft*.
skate m. *skata*, m. 1) Udde. 2) Trätopp.
***skateblår** f. pl. *skatabluar* ut. pl., m. Den blå som erhålles från linets första häckling.
skatt m. *skat* pl. *-ar*, m.
ske vb. *še*, sv. vb. 3. [Sälls.]
sked f. *sked* & *šaid* pl. *-ar*, f. — *šied* pl. *-ar*, f.
***skel** n. *šil* & *stjul* ut. pl., n. 1) Det ställe å väf där trådarne korsas hvarandra. — *Rz* 585 a. 2) *ga i stjul*, tils. Gå åtskils, gå isär. — isl. *skil*, n.
[sken] ***skin** n. *šin* ut. pl., n. Glans.
skena f. *šano*, f.
***skena** vb. I *šam[a]*, sv. vb. 1 Skråma, såra. — *Rz* 586 a. isl. *skeina*.
skena vb. II *šam[a]*, sv. vb. 1.
skepp n. *skip* & *šip* & *stjip* pl. =, n.
skeppare m. *šipar* pl. *-ar*, m. — *skipur* pl. *-ar*, m.
skicka vb. *šik[a]* & *stjikh[a]*, sv. vb. 1.
skida f. *šido* & *stjido*, f. Snöskida.

- *skida vb. I *šid[a]* & *stjd[a]*, sv. vb. 1 Löpa på skidor.
- *skida vb. II *šid[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Skynda åstad.
- skifva f. *švo*, f.
- *skifva sig *šv[a]* *sa*, sv. vb. 1 Skynda sig.
- skilja vb. *šilja* & *stjlja šld* & *stjld*. — inf. äfven *šli*, *stjli*.
- *skiljemån m. *stjlmuan* ut. pl., m. Åtskilnad.
- skina vb. *šin[a]* *sain šni*. Äfven med *stj-*. *šin[a]*, sv. vb. 1
Blixtra.
- skinka f. *šyko*, f.
- skinn n. *šin* & *stjn* pl. =, n.
- *skiinbäll m. *šinbol* pl. -ar, m. Skämtsam benämning på
potatisar.
- skit m. *šit* & *stjt* & *skut* pl. -ar, m.
- skita vb. *šit[a]* *šait šiti*. Äfven med *sk-* och *stj-*.
- skitig adj. *šitigør* & *stjtigør* & *šitugør*.
- *skitspigg m. *stjtspig* pl. -ar, m. Spigg.
- *skjora f. *šoro* & *šouro*, f. Skata. — Rz 592 a. no. *skjor*
isl. *skjór*, f.
- skjorta f. *šoto*, f.
- *skjula f. *šulo*, f. Mjölkestäfva. — Rz 588 b. isl. *skjóla*, f.
- skjuta *šut[a]* *šait* & *šyöt šuti*. Ordet uttalas äfven med *skj-*
och *stj-*.
- skjuts m. *šus* pl. -ar, m. Äfven *skjus* och *stjus*.
- sko m. *sko* & *skou* pl. -nar, m.
- sko vb. *sko* & *skou*, sv. vb. 3.
- skoek m. *skok* pl. -ar, m.
- skof[fve]l m. *skol* pl. -ar, f.
- skog m. *skog* & *skoug* pl. -ar, m.
- *skogs-bäss[e] m. *skoksbas* (& *skouks-b.*) pl. -ar, m. Fästing,
ixodes.
- *skogs-svin n. *skoksvin* & *skouksvin* pl. =, n. Gräfsvin.
- *skol f. *skol* pl. -ar, f. Stöd. — Jfr *skorda.

- [skola f.] *skole m. *skola*, m.
 skola vb. *skol[a]*, sv. vb. 1.
 *skolfnot f. *skolvnót*, f. Notens glesaste parti. [Böjn. se not!]
 *skolfva f. *skolvo*, f. Gunga med fyra sittbräden.
 *skolfva vb. *skolv[a]*, sv. vb. 1: 1) Gunga. 2) Svikta. —
trenana skolvar.
 skomakare m. *skómákar* pl. -*ar*, m.
 skona vb. *skon[a]*, sv. vb. 1.
 skonare m. *skonar*, pl. -*er*, m.
 skopa f. *skopo* & *skoupo*, f.
 *skorda f. *skolo*, f. Båtstöd. — isl. *skorða*, f.
 *skorda vb. *skol[a]*, sv. vb. 1 Anbringa stöd under ngt. —
 isl. *skorða*.
 *skordning f. *skolnigg* ut. pl., f. Handlingen att *skorda.
 skorf m. *skorv* ut. pl., m.
 skorfv[ig] *-og adj. *skorvo* l. -*oger*.
 skorpa f. *skorpo*, f.
 *skorpog adj. *skorpo* l. -*ogær*, adj. Betäkt l. öfverdragen med
 skorpa.
 [s]korsten m. *kostam* pl. -*ar*, m.
 skot n. *skot* & *skout* pl. =, n.
 skota vb. *skot[a]* & *skout[a]*, sv. vb. 1.
 skott n. *skot* pl. =, n.
 skotta vb. *skot[a]*, sv. vb. 1.
 skottspole m. *skotspola*, m.
 skrabb f. *skrabo*, f. Skrabbig varelse.
 skrabb[ig] *-og adj. *skrabo* l. -*ogær*.
 *skracka vb. *skrak[a]*, sv. vb. 1 Skratta, om skatan. — no.
skrikka.
 *skrafla f. *skravlo*, f. Sladderkäring.

- ***skrafla** vb. *skravla*, sv. vb. 1: 1) Knarra. 2) Kurra, om magen. 3) Pladdra. — *Rz* 597 a. — no. *skravla*.
- ***skraflare** m. *skravlar* pl. -*ær*, m. Pratsmakare. — no. *skravlar*, m.
- ***skraflog** adj. *skravlo* l. -*ogær*, adj. Pratsam.
- ***skrafva** vb. *skrav[a]*, sv. vb. 1 Sladdra. — isl. *skrafa*.
- ***skrakog** adj. *skraku* l. -*ugær*, adj. Vårdslös. — Jfr *Rz* 596 b *skraka*.
- ***skrakog-Daniel** m. *skrakudaniil* pl. obr., m. Vårdslös mansperson.
- skramla** vb. *skrambla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Skräfla.
- skrapa** f. I *skrapu*, f.
- ***skrapa** f. II *skrapu*, f. Stackare.
- skrapa** vb. *skrap[a]*, sv. vb. 1: 1) Skrapa. 2) Smattra, om regn.
- ***skrappla** vb. *skrapla*, sv. vb. 1 Smattra, om regnet.
- ***skrata** f. *skratu*, f. 1) Skramla. 2) Fågelskrämna.
- ***skrata** vb. I *skrat[a]*, sv. vb. 1 [*et nogon*] Jaga. — *Rz* 596 b.
- ***skrata** vb. II *skrat[a]*, sv. vb. 2 Skvattra, om skatan. — no. *skrata*.
- ***skratog** adj. *skratu* l. -*ugær*, adj. Gäll.
- skratt** n. *skrat* ut. pl., n.
- skratta** vb. *skrat[a]*, sv. vb. 1.
- skrefva** f. *skrivu*, f. 1) = hsv. 2) Cunnus.
- skrift** f. I *skrift* pl. -*ær*, f. Skrifvet arbete.
- skrift** f. II *skrift* ut. pl., f. Nattvardsgång.
- skrifva** vb. *skriv[a]* *skrew skrivu*.
- skrik** n. *skrik* pl. =, n.
- skrika** f. *skrikjo*, f. — no. *skrikja*, f.
- skrika** vb. *skrik[a]* *skraik skriku*.
- skrin** n. *skrin* pl. =, n.

- skrinda** f. *skrin*do, f.
skrinna vb. *skrin*[a] *skran skrun*.
***skrinns-is** m. *skrinns* pl. -ar, m. Is tjänlig att åka skridsko på.
skrinnsko m. *skrinnsko* pl. -nar, m.
***skrofla** f. *skrovlo*, f. Bäragskrefva.
skrofl[ig] *-og adj. *skrovlo* l. -ogär, adj.
***skrofva** vb. *skrov*[a], sv. vb. 1 Uppfösa, t. ex. ved ur skuta.
 — Jfr no. *skroyva* sætte ngt høit l. løseligt op.
***skroppa** vb. *skrop*[a], sv. vb. 1 Prata, pladdra. — Rz 609 b.
***skrota** vb. *skrot*[a], sv. vb. 1 Skjuta sig åt sidan, om last i båt l. fartyg.
***skrubba** f. *skrubo*, f. Skrubbla.
skrubba vb. I *skrub*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Skrubbla ull. — Rz 601 a.
***skrubba** vb. II *skrob*[a], sv. vb. 1 Skubba.
***skrubbelstol** m. *skrubæls*tol pl. -ar, m. Pulpetliknande inrättning, hvori skrubblan är anbragt.
skrubbla vb. *skrubla*, sv. vb. 1.
skruf m. *skruv* pl. -ar, m.
skrufva vb. *skruv*[a], sv. vb. 1.
skrynka f. *skrygkjo*, f.
skrynka vb. *skrygk*[a], sv. vb. 1.
skrynk[ig] *-og adj. *skryngkjo* l. -ogär.
skråma f. *skruamö*, f.
skråma vb. *skruam*[a], sv. vb. 1.
***skräcka** f. *skräkjo*, f. Skrake, mergus. — Rz 604 a.
skräd[d]are m. *skredar* pl. -är, m.
skräfla f. *skrevlo*, f.
skräfla vb. *skrevæ*l *skrevla*, sv. vb. 1.
***skräflog** adj. *skrevlo* l. -ogär, adj. Skräflande.
***skräffelhandsk[e]** m. *skrevæ*lhansk pl. obr., m. Skräflare.

skräll m. *skral* pl. -ar, m.

skrälla vb. *skral[a]*, sv. vb. 2.

***skrällfylla** f. *skralfylo*, f. Duktig fylla.

skrämma vb. *skram[a]* *skramå*, sv. vb. 2.

skräna vb. *skren[a]*, sv. vb. 1.

skräppa f. *skrepo*, f.

***skräta?** ***skrätta?** vb. *skrat[a]*, sv. vb. 1 Skvattra.

***skudda** vb. *skod[a]*, sv. vb. 1 [*ve*] Libba vid, fastna vid.

skuff m. *skuf* pl. -ar, m.

skuffa vb. *skuf[a]*, sv. vb. 1.

skugga f. *skugo*, f.

skugga vb. *skug[a]*, sv. vb. 1.

skuld f. *skuld* pl. -ar, f.

***skulla** vb. *skul[a]*, sv. vb. 1 Synas högre och närmare i följd af dunstbildningar. Vid **skullning*, som är en vanlig företeelse å hafvet, synas föremålen *icke* upp-och-nedvända, hvaremot man tycker sig se *under* t. ex. holmen. Ett allmänt ord, som vore förtjänt af att upptagas i högsvenskan. — *Rz* 606 b. no. *skolla*.

skulle m. *skula*, m.

***skullna** vb. *skuln[a]*, sv. vb. 1 = **skulla*.

***skulma** vb. *skulm[a]*, sv. vb. 1 = **skulla*.

skum n. *skum* ut. pl., n.

skum[m]a vb. *skum[a]*, sv. vb. 1 (tr. o. intr.)

skumpa vb. *skump[a]*, sv. vb. 1.

***skura** f. *skuru*, f. 1) Skåra. 2) Inskärning i allmht. — *Rz* 592 a.

skura vb. *skur[a]*, sv. vb. 1.

***skurra** vb. *skur[a]*, sv. vb. 1 Fara med fart. — *Rz* 608 a. no. *skura*.

skuta f. *skuto*, f.

skutt n. *skut* pl. =, n.

- skutta** vb. *skut[α]*, sv. vb. 1.
skvala vb. *skwal[α]*, sv. vb. 1.
skvaller n. *skwaldər* ut. pl., n.
skvallra f. *skwaldro*, f.
skvallra vb. *skwaldra*, sv. vb. 1.
***skvallrog** adj. *skwaldro* l. -ogər, adj. Skvalleraktig.
skvalpa vb. *skwalp[α]*, sv. vb. 1.
***skvalp[kvarn]** ***kvärn** f. *skwalpkwæn* pl. -ar, f. Skvalt-
 kvarn.
skvatter n. *skwatər* ut. pl., n.
***skvattra** f. *skwatro*, f. Pratsjuk kvinsperson.
skvattra vb. *skwatra*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Pladdra.
***skvattrog** adj. *skwatro* l. -ogər, adj. Lös, vattig; om mat.
***skvira** f. *skvir[α]*, sv. vb. 1 Gnälla, ish. om barn. — no.
skværa: bräka.
***skvittra** vb. *skvittra*, sv. vb. 1 Pladdra.
***skvätta** f. *skwato*, f. & m. Fjäsker.
skvätta vb. *skwat[α]*, sv. vb. 1.
sky m. *šy* l. *stjy* pl. =, n. — isl. *ský*, n:
skydda vb. *šyd[α]*, sv. vb. 1.
[skygg] ***skjugg** adj. *šugər*.
[skygga] ***skjugga** vb. *šug[α]*, sv. vb. 1.
skyl m. *šyl* pl. -ar, m.
***skyl** n. *šyl* pl. =, n. Skjul.
skyla *šyl[α]*, sv. vb. 2.
***skylf** adj. *šylvər* n. *šylft*, adj. Sned, vind.
skytt m. *šyt* & *stjyt* pl. -ar, m.
skytta vb. *šyt[α]* & *stjyt[α]*, sv. vb. 1.
skyttel m. *šisul* pl. *šislar*, m. = **ledaskyttel*.
skåda vb. *skod[α]*, sv. vb. 1. — Inf. äfven *skodi*.
skål f. *skual* pl. -ar, f.
***skålebesa** f. *skolabeaso* f. Slamsa.

skålla vb. I *skuałd[a]*, sv. vb. 1.

skålla vb. II *skuałd[a]*, sv. vb. 1 Plankbeslå, t. ex. en jakt.

Jfr (?) *Rz* 613 b *skållä*.

skånk m. *skogk* pl. -ar, m.

skåp n. *skuap* pl. =, n.

***skåddra** f. *šadro*, f. Pratsam och fjäskig kvinsperson. — *Rz* 613 b.

***skåddrog** adj. *šadro* l. -ogər, adj. Fjäskig.

***skåddrus** m. *šadrus* ut. pl., m. 1) Pratmakare. 2) Fjäsker.

skäfvor f. pl. *šavar*, pl. t.

skäg n. *šag* pl. obr., n.

***skägga** vb. I *šag[a]*, sv. vb. 1 [*ve*, *hop*] Stöta ihop, om åkdon och farkoster.

***skägga** vb. II *šag[a]*, sv. vb. 1 Slarfva, slamsa.

***skägger** m. *šagər* oböjl., m. Hin onde.

skäg[ig] *-og adj. *šago* l. -ogər.

***skäg-mossel?** m. *šagmusil* pl. -ar, m. Yfskägig mansperson.

[**skäkta**] ***skäfte** f. *šafto*, f.

[**skäkta**] ***skäfte** vb. *šaft[a]*, sv. vb. 1.

[**skäkt**]blår, ***skäkt-** f. pl. *šaftbluar* ut. pl., m.

skälla f. *šalo* l. *stjalo*, f.

skälla vb. *šal[a]* l. *stjal[a]*, sv. vb. 2.

***skällkudda** f. *šalkudo*, f. Skällko.

skälm m. *šælm* pl. -ar, m.

skämmas vb. *šemas šamdæst šamdast*, sv. vb. 2.

skänka vb. *šagk[a]*, sv. vb. 2.

skär n. *šær* pl. =, n.

skärfva f. *šærvo*, f.

skära vb. *šær[a]* l. *stjær[a]* *skar* & *skar skuri*. — *šær ut* Kastrera. — pret. pass. *skadæst*.

- *skäreman m. *šeriman*, m. Skärgårdskarlar. [Böjn. se *man*!]
šerimans uakor a slada säges om hafvet under stiltje.
- skärgård, *skäre- m. *šeriguat* pl. -ar, m.
- skärm m. *šerm* pl. -ar, m.
- *skärva vb. *šær[a]*, sv. vb. 1 Raspa; om ljud som uppkommer när man drager en griffel mot taflan, afrifver en tygbit o. s. v. — Jfr *Rz* 616 b *skärja*: skrika, larma.
- skärskåda vb. *šéškod[a]*, sv. vb. 1.
- *sköda vb. *šyød[a]*, sv. vb. 1. = *sjåsa.
- skölja vb. *šq̄lg[a]*, sv. vb. 2.
- *sköra f. I *šyoro*, f. Skata. — *Rz* 592 a. isl. *skjór*, f.
- *sköra f. II *šyoro*, f. Benskref.
- *sköra vb. *šyör[a]*, sv. vb. 1 Göra *skörhugg i fäld stock i och för dess afbilande.
- skörd f. *šyqd* pl. -ar, f.
- *skörhugg n. *šyörhug* pl. =, n. Sned inhuggning i stock.
 Jfr *sköra vb.!
- skört n. *šat* pl. =, n.
- [sköt m.] *sköta f. *škoto*, f.
- sköta vb. *šat[a]* 1. *štyöt[a]*, sv. vb. 2..
- *slabb adj. *slabar*, adj. Slapp, slak; om tåg.
- *slabba f. *slabo*, f. Full sked.
- *slabba vb. I *slab[a]*, sv. vb. 1 Gifva efter, slakna.
- *slabba vb. II *slab[a]*, sv. vb. 1 Gå långsamt men säkert.
 — *ha slabar o gar*.
- *slabberpung m. *slaberpung* pl. -ar, m. Sladdrare.
- *slabbertaska f. *slabætasko*, f. Sladderkäring.
- *slabbra vb. *slabra*, sv. vb. 1 Sladdra. — *Rz* 421 a.
- *slackra vb. *slakra*, sv. vb. 1 Flina.
- *slada vb. *slad[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Färdas långsamt.
- sladd m. *slad* pl. -ar, m.
- sladda vb. *slad[a]*, sv. vb. 1.

- ***slafra** f. *slavro*, f. Sladdertaska.
- ***slafrog** adj. *slavro* l. *-ogør*, adj. Pratsam.
- ***slafsa** vb. *slafs[a]*, sv. vb. 1 [*i sa*] Lapa. — Rz 620 a. —
no. *slafsa*.
- slag** n. *slag* pl. =, n. — def. sg. *slajə* l. *slaji* anv. i bet.
af „alltid något“; t. ex. *nou va tan s. anto*.
- slaga** f. *slagu*, f.
- slagg** n. *slag* ut. pl., n.
- slagga** vb. *slag[a]*, sv. vb. 1 Gloppa.
- ***slag[o]klump** m. *slaguktomp* pl. *-ar*, m. Klubban på slagan.
- ***slag[o]val** m. *slaguvæl* pl. *-ar*, m. Slagskaft. — Rz 618 b.
- ***slagsida** f. *slagsido*, f. Slaksida på slaktkræk.
- slak** adj. *slakær*.
- slakna** vb. *slakna*, sv. vb. 1.
- slakta** vb. *slaxt[a]*, sv. vb. 1.
- ***slam[m]a** vb. *slam[a]*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla.
- ***slammertask** m. *slambætask* pl. *-ar*, m. Sladdrare.
- slamra** f. *slambro*, f. Sladdertaska.
- slamra** vb. *slambra*, sv. vb. 1.
- ***slamrog** adj. *slambro* l. *-ogør*, adj. Sladderaktig.
- slams** n. *slams*, ut. pl., n.
- slamsa** f. *slamsø*, f.
- slamsa** vb. *slams[a]*, sv. vb. 1.
- ***slange** m. *slagga*, m. Lång udde.
- ***slanka** vb. *slagh[a]*, sv. vb. 1 Slå dank. — Rz 624 a.
- ***slappertask** m. *slapætask* pl. *-ar*, m. Skræflare.
- ***slappra** f. *slapro*, f. Sladdra.
- ***slappra** vb. *slapra*, sv. vb. 1 Sladdra. — Rz 421 a.
- ***slapprog** adj. *slapro* l. *-ogør*, adj. Sladdrande.
- ***slapprus** m. *slaprus* pl. obr., m. Sladdrare.
- ***slarfdarjus** m. *slarvdarjus* pl. obr., m. Slarf, slarfver.
- slarfva** f. *slarvo*, f.

- *slasa f. *slasu*, f. Slamsa.
- *slasa vb. *slas[a]*, sv. vb. 1 Slamsa, slarfva. — Rz 621 b.
- *slasog adj. *slasu* l. -*ugør*, adj. Slamsig, slarfvig.
- slask n. *slask* ut. pl., n.
- slaska vb. *slask[a]*, sv. vb. 1.
- slask[ig] *-og adj. *slasko* l. -*ogør*.
- *slattra f. *slatro*, f. Sladdra. — Rz 619 b.
- *slattra vb. *slatør slatra*, sv. vb. 1 Sladdra.
- slattrog adj. I *slatro* l. -*oger*, adj. Pratsam. sladdrande.
- *slattrog adj. II *slatro* l. -*ogør*, adj. Slipprig.
- slef f. *slaw* pl. -*ar*, f.
- *sleka vb. *slæk[a]*, sv. vb. 2 Slicka. — Rz 621 b. isl. *sleikja*.
- *slek-i-pott m. *slækypot* ut. pl., m. Benämning på pekfingret.
- [slem] *slim n. *slm* ut. pl., n. — isl. *slim*, n.
- [slemmig] *slimog adj. *slmo* l. -*ogør*.
- slida f. *slido*, f.
- *slifsa vb. *slifs[a]*, sv. vb. 1 Läspa, tala otydligt.
- slimsa f. *slmsa*, f.
- slipa vb. *slip[a]*, sv. vb. 1.
- slip[ho] *-hoe m. *sliphoa*, m.
- slippa vb. *slip[a]* *slap* *slupi*.
- slipsten m. *slipstein* pl. -*ar*, m.
- *slipsör n. *slipsør* ut. pl., n. Slipgår.
- slockna vb. *slokn[a]*, sv. vb. 1.
- slott n. *slot* pl. =, n. — *slotø* är namn på en hög klippa, (holme) å hvilken under hednatid ett vikingafäste stött.
- *slotta vb. *slot[a]*, sv. vb. 1 [*tl*] Slå, smälla. — Jfr *flotta!*
- *slubb adj. *slobør*, adj. = *slabb.
- *slubba vb. *slob[a]*, sv. vb. 1. = *slabba vb. I.
- slug adj. *slugør*.
- sluka vb. *sluk[a]*, sv. vb. 1. — pret. äfven *sløk* & *slyök*.

- slunga** f. *sluggo*, f.
- slunga** vb. *slugg[a]*, sv. vb. 1.
- slut** n. *slut* pl. =, n.
- sluta** vb. *slut[a]*, sv. vb. 1.
- [**slutta**] ***slut[a]** vb. *slut[a]*, sv. vb. 1.
- [**sluttig**] ***slutog** adj. *sluto* l. -*ogør*, adj. Sluttande.
- ***sluttra** f. *slotro*, f. Sluddrande o. pratsjuk kvinna.
- ***sluttra** vb. *slotra*, sv. vb. 1 Sluddra, tala fort och otydligt.
- ***sly** n. *sly* ut. pl., n. Slem i vattnet. — *Rz* 622 b. isl. *slý*, n. byssus lanuginosa. no. *sly*, n. Slem.
- slå** f. *slua* pl. -*ar* & -*nar*, f.
- slå** vb. *slua slo slaju*. — *sluas slodist slagdast* slåss.
- ***slått** f. *sluat* ut. pl., f. Afslaget gräs på ängen. — Jfr *Rz* 619 a.
- ***slåttare** m. *sluatar*, pl. -*ør*, m. Slätterkarl.
- släcka** vb. *slæk[a]*, sv. vb. 2.
- släde** m. *slada*, m.
- slägga** f. *slagjo* & *sladjo*, f.
- släkt** f. *slæxt* pl. -*ør*, f.
- ***släktas** vb. *slæxtas*, sv. vb. 1 [*po, at*] Brås.
- släkting** *-**inge** m. *slæxtuggji* & -*mdji* pl. -*yggar*, m.
- slänga** vb. *slægg[a]*, sv. vb. 2.
- släpa** vb. *slæp[a]*, sv. vb. 1 t. o. intr.
- släppa** vb. *slæp[a]* *slæft*.
- ***släppträ** n. *slæptræ*, n. Spak hvarmed väfbulten omvrides.
[Böjn. se *trä!*]
- ***släta** f. *slato*, f. Slätt. — *Rz* 626 b *slätta*.
- släta** vb. *slat[a]*, sv. vb. 1.
- ***slät[klifva]** *-**klyfva** vb. *slatklyv[a]* -*kløw* -*klyvi* Klättra.
- ***slätt** f. *slat* ut. pl., f. Slut. — *ha e po slaten rar*.
- slätt** adv. *slat*, adv. Slut.
- ***slättra** f. *slatro*, f. Sladderkäring.

[slö] *slög adj. *slyögər*.

slöja f. *slöjo*, f.

slösa vb. *slyös[a]*, sv. vb. 1.

*smack m. *smak* pl. -ar, m. Segelfartyg.

smacka vb. I *smak[a]*, sv. vb. 1.

*smacka vb. II *smak[a]*, sv. vb. 1 [*tu*] Slå.

smak m. *smak* nt. pl., m.

smaka vb. *smak[a]*, sv. vb. 1.

smal adj. *smälər*.

*smala vb. *smäl[a]*, sv. vb. 1 [*ku*] Ramla. — Jfr Rz 637 b.

*smaltarm m. *smältarm* pl. -ar, m. Tunntarm.

smed m. *smied* pl. -ar & -ər, m. — *smid* pl. -ər, m.

smedja f. *smidjo*, f.

*smedje-[fläkta] *bläkta f. *smidblæxt*, f. Blåsbälg.

*smedjehärd m. *smidihæl* p. -ar, m. Äsja.

smeka vb. *smäck[a]*, sv. vb. 1.

smeta vb. *smät[a]*, sv. vb. 1.

smida vb. *smid[a]*, sv. vb. 2.

smita vb. *smät[a]*, sv. vb. 1 (pret. äfven *smeat*) Slå; kasta.

smitta f. *smito* ut. pl., f.

*smocka vb. *smok[a]*, sv. vb. 1 Slå.

smula f. *smulu*, f.

smula vb. *smol[a]*, sv. vb. 1.

smultron n. *smultron* pl. =, n.

smyga vb. *smyg[a]* *smyög smugi*.

små adj. *smua*. n. *smuat* anv. ofta ss. adv. = „i ringa grad“.

*småklöfvar f. pl. *smuáklövar*, pl. t. Lättklöfvar.

*småvetande adj. *smuávitand*, oböjl. Mindre vetande.

smäcka vb. *smak[a]*, sv. vb. 1.

smälla vb. *smäl[a]* *smäl smul*, vb. intr. — *smäl* sv. vb.

2, tr.

smälta vb. *smælt[ɑ]* *smält smulti* & *smælt*, intr. — *smælt[ɑ]*, sv. vb. 2, tr.

***smätta** vb. *smät[ɑ]*, sv. vb. 1 Kasta, slå. — *Rz* 634 a.

smör n. *smør* ut. pl., n.

smörgås f. *smörguäs* pl. -ar, m. Hällre säges *smør o bryø*.

smörja f. *smørjo*, f.

smörja vb. *smörja* l. *smøri*, pret. o. sup. *smođ* & *smørja*.

***snafsa** vb. *snafs[ɑ]*, sv. vb. 1 [*i se*] Förtära med glupskhet.

snafva vb. *snäv[ɑ]*, sv. vb. 1.

***snaka** vb. *snak[ɑ]*, sv. vb. 1 Objuden infinna sig vid gästbud. — *Rz* 638 b. isl. *snaka*.

***snakare** m. *snakar[ə]* pl. -ər, m. Objuden gäst.

snara f. *snaru*, f.

***snarande** adv. *snárändr*, adv. Snarare, förr; hällre.

***snarfla** vb. *snarvla*, sv. vb. 1: 1) Morra. 2) Skräfla, „tala i munnen på hvarandra“. — no. *snarva*.

***snarflog** adj. *snarvlo* l. -ogər, adj. Fallen för att **snarfla* i bet. 2.

***snarfvel** n. *snarvæl* ut. pl., n. 1) Hundmorr. 2) Skräffel.

snarka vb. *snark[ɑ]*, sv. vb. 1.

snart adv. *snaf*.

sned adj. *sneidør* n. *sneit*.

***snes** m. *sneis* pl. -ar, m. 1) Med tvärslåar försedd, i jorden nedslagen stake, hvarpå säd l. hö uppsättes att torka. 2) Axeln i en trälla. — *Rz* 641 b. isl. *sneiss*, m. pinne.

***snesa** vb. *sneis[ɑ]*, sv. vb. 1 Uppsätta säd l. hö på **snes* 1.

snickare m. *snikar* pl. -ər, m.

snickra vb. *snikra*, sv. vb. 1.

snibb m. *snib* pl. -ar, m.

***snifva** f. *snivu*, f. Snipa.

***snipe?** ***snippe?** m. *snipa*, m. Snibb. — *Rz* 643 b.

sno vb. *sno* & *snou*, sv. vb. 3.

snok m. *snok* pl. -ar, m. Coluber natrix.

***snoppa** vb. *snop*[a], sv. vb. 1 Snyfta. — fsv. *snoppa*.

snor m. *snor* ut. pl., m.

***snorhandsk**[e] m. *snorhånsk* pl. obr., m. Snorgers.

***snuvba** f. *snobo*, f. Otålig, hetlefrad person.

***snuvblog** adj. *snoblo* l. -ogør, adj. Enfaldig.

***snuvblog** adj. *snobo* l. -ogør, adj. Snarsticken.

***snuvcka** vb. *snuv*[a], sv. vb. 1 Snyfta. — Rz 647 b. no.
snuvcka.

***snuvplög** adj. *snuvlo* l. -ogør, adj. Snarsticken.

snuvrra f. *snuvro*, f.

snuvrra vb. *snuv*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Spinna, om katt.

snuv n. *snuv* ut. pl., n.

snuvsa vb. *snuvs*[a], sv. vb. 1.

***snuvtra** f. *snotro*, f. Snuskig kvinna.

***snuvtra** vb. *snotra*, sv. vb. 1 Nedsöla, ish. med snor.

***snuvtrog** adj. *snotro* l. -ogør, adj. Osnygg, snuskig.

***snuv** vb. *snuv* sv. vb. 3 Snöa. — Rz 643 b. no. *snuv*.

***snuvrra** f. *snuvro*, f. Fnurra på tråd. — hsv. **snuvrra*?

***snuvrrög** adj. *snuvro* l. -ogør, adj. Fnurrig, om tråd. — hsv.
**snuvrrög*?

***snuvta** f. *snuvto*, f. Snopp.

snuvta vb. I *snuvt*[a] *snuvt snuti* Snyta.

***snuvta** vb. II *snuvt*[a], sv. vb. 2 Snatta. — Rz 644 b.

***snuvta** vb. III *snuvt*[a] *snuvt snuti* [uav] Springa.

snuvål adj. *snuvåler*.

***snuvåla** vb. *snuvål*[a], sv. vb. 1 [i sa] Glupskt förtära.

***snuvåll** m. *snuvåld* pl. -ar, m. 1) Det S-formiga järnet på
spivrock. 2) Jfr **knäsnåll*. — Rz 643 a.

***snuvåt** n. *snot* pl. =, n. Nos; tryne. — Jfr Rz 644 a.

***snuvåta** vb. *snot*[a], sv. vb. 1 Snoka; brukas ish. om hundar.

snuvåcka f. *snuvåcko*, f.

snö m. *snj̥ø* ut. pl., m.

snöbäll m. *snj̥øbol* pl. -ar, m.

snö[flinga] *-*flingra* f. *snj̥øflaggro*, f.

snöpa vb. *snj̥øp[a]* *snj̥øft*.

snöre n. *sn̥ura* pl. -är & -än, n.

***snörfla** f. *sn̥rvlo*, f. Snöflande kvinsperson.

***snörfla** vb. *sn̥rvla*, sv. vb. 1 Snöfla.

***snörflog** adj. *sn̥rvlo* l. -ogär, adj. Snöflande.

***snörra** f., ***snörrog** adj. Se **snyrra*, **snyrrog*.

***sofna** vb. *sovna*, sv. vb. 1 Somna. — isl. *sofna*.

sofva vb. *sov[a]* *sovd*.

***sofve** m. *sovr* ut, pl., m. Sömnighet. — *sovrn a yvi ma*.

sol f. *sol* ut. pl., f.

***solgång** m. *solguagg* pl. obr., m. Solnedgång.

***solka** vb. *solk[a]*, sv. vb. 1 Grumla, orena. — *Rz* 559 a.

***solkog** adj. *solko* l. -ogär, adj. Grumlig, oren.

***solråde** m. *solroda* ut. pl., m. Rodnad vid solens upp- l. nedgång.

solrök m. *solrök* ut. pl., m.

som pron. & adv. *som* & *som*.

sommar m. *somar* pl. *somrar*, m.

***sommartistel** m. *somatistel* pl. -tlar, m. Tistelstäng använd vid körredskap sommartid; fästes med krok vid fordonet.

son m. *son* & *son* pl. *synär* & *sønär*, m.

sopa vb. *sop[a]* & *soup[a]*, sv. vb. 1.

sopor f. pl. *sopor* & *soupor*, pl. t.

soppa f. *sopo*, f.

sorg f. *sorg* pl. -är, f.

sorglig adj. *sorgliger*.

sot n. *sot* ut. pl., n.

sota vb. *sot[a]*, sv. vb. 1.

sotare m. *sotar* pl. -*er*, m.

sot[ig] *-og adj. *soto* l. -*og_{er}*.

spade m. *spada*, m.

[spak] *spake m. *spaka*, m.

spak adj. *spak_{er}*.

spann n. *span* pl. =, n.

spant n. *spant* pl. =, n.

spara vb. *spar[a]*, sv. vb. 1.

sparf m. *sparv* pl. -*ar*, m.

spark m. *spark* pl. -*ar*, m.

sparka vb. *spark[a]* & *sparkas*, sv. vb. 1.

sparlakan n. *sparlakand* pl. =, n.

sparre m. *spara*, m.

*sparrstād n. *sparrstād* pl. =, n. Mindre stād, aflāngt och i ene änden skarpt tillspetsadt.

spatt m. *spat* ut. pl., m.

spel, *späl n. *spæl* & *spæł* pl. =, n.

spela vb. *spæl[a]*, sv. vb. 1.

spelman m. *spælman*, m. [Böjn. se *man*, m.!]

spenat m. *spmat* ut. pl., m.

spene m. *spina*, m.

speta f. *spitu*, f.

speta vb. *spit[a]*, sv. vb. 1. — *spita sunda nogo*.

spett n. *spat* pl. =, n.

spigg m. *spig* pl. -*er*, m.

spik m. *spik* pl. -*ar*, m.

spika vb. *spik[a]*, sv. vb. 1.

*spik-käpp vb. *spiktjap* pl. -*ar*, m. Broddstaf.

spilla vb. *spil[a]*, sv. vb. 2.

spillkråka f. *spilkruako*, f.

spillra f. *spildro*, f.

spindel m. *spindl* pl. *spindlar*, m. Brukas ej om djuret — se *lock! — utan blott såsom vedernamn för spinkiga personer.

spinna vb. *spin[a]* *span* *spunn*.

spinnrock m. *spinrok* pl. *-ar*, m.

spira f. *spiro*, f.

spis m. *spis* pl. *-ar*, m. Spisel.

spisa vb. *spis[a]*, sv. vb. 1, intr.

***spisflisa** f. *spisfliso*, f. Spiselhäll.

spjälka vb. *spjælk[a]*, sv. vb. 2.

***spjälke** m. *spjælka*, m. Spjäle. — Rz 657 a. isl. *spjalk*, f.

***spjälkståndare** m. *spjælkstondar* pl. *-ar*, m. Staf i hvarje bland hökorgens fyra hörn.

spjärna vb. *spjærn[a]*, sv. vb. 1.

***splint** m. *splint* pl. *-ar*, m. Sprint.

***splita** f. *splito*, f. Sädesärta. — I Österb. *splito*.

splitra vb. *splitra*, f.

spole m. *spola*, m. Spjäle.

sporre m. *spora*, m. — isl. *spori*, m.

***sporslag** n. *sporslag* ut. pl., n. Nys, aning. — isl. **spur(ð)*-slag, n. jfr *spurðagi*, m. = Rz 659 b.

spott n. *spot* ut. pl., n.

spotta vb. *spot[a]*, sv. vb. 1.

***spraekla** vb. *sprakæl* *sprakla*, sv. vb. 1: 1) Spraka häftigt.
2) Dåna.

***spradda** vb. *sprad[a]*, sv. vb. 1 [*tl*] Slå.

***spragga** vb. *srag[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Springa styft.

***spraka** vb. *sprak[a]*, sv. vb. 1.

***sprake-djur** n. *sprakadjur* pl. obr., n. Öknamn på en arg-sibba.

spricka f. *sprickjo*, f. & *spriko*, f.

- spricka** vb. *spr̄ik[a]* *sprak spruki* & *sprutji*.
sprida vb. *spr̄id[a]*, sv. vb. 2.
springa vb. *spr̄agg[a]* *spragg spruggi* & *sprundji*.
sprint m. se **splint*.
sprita vb. *spr̄it[a]*, sv. vb. 1.
spritta vb. *spr̄it[a]* *sprat spruti*.
spruta f. *spr̄uto*, f.
spruta vb. *spr̄ut[a]*, sv. vb. 1.
språk n. *spr̄uak* pl. =, n.
språka vb. *spr̄uak[a]*, sv. vb. 1.
***språta** vb. *spr̄ot[a]*, sv. vb. 1. [*uav*] Ila med långa steg.
språte m. *spr̄ota*, m.
spräcka vb. *spr̄ak[a]*, sv. vb. 1.
spränga vb. *spr̄agg[a]*, sv. vb. 2.
sprätta vb. *spr̄at[a]*, sv. vb. 1 [*op*].
spröt n. *spr̄yöt* pl. =, n.
***spuggel** n. *spugæl* ut. pl., n. Spyor.
***spuggla** vb. *spugla*, sv. vb. 1 Kråkas, spy.
spy vb. *spy*, sv. vb. 3.
spå vb. *spua*, sv. vb. 3.
spåkåring f. *spuatjærgg* pl. -ar, f.
spåman m. *spuaman*, m. [Böjn. se *man!*]
[spån m.] *spåna f. *spuano*, f.
spånad m. *spona* ut. pl., m.
spår n. *spor* pl. =, n.
spåra vb. *spor[a]*, sv. vb. 1.
späck n. *spak* ut. pl., n.
spåda vb. *spad[a]* *spad*, sv. vb. 2.
spånna vb. *span[a]* *spand*, sv. vb. 2. — *sp. uav* Skynda i
väg.
spännare m. *spanar* pl. -er, m. Väfspännare.

***spärta** vb. *spæ[a]*, sv. vb. 1 Sparka, sprattla. — *sp. uav*

Gifva sig i väg.

***spärtor** f. pl. *spætor*, pl. t. Af höns uppsparkad sand.

[spö] ***spöd** n. *spyöd* pl. =, n.

spöka vb. *spyök[a]*, sv. vb. 1.

spök[e] n. *spyök* pl. =, n.

stabbe m. *staba*, m.

stack m. *stak* pl. -ar, m.

stacka vb. *stak[a]*, sv. vb. 1.

stackare m. *stakar*, pl. -ar, m.

stackars adj. *stakas*, oböjl.

***stackelbärg** m. *stakælbærg* pl. obr., m. Person som lätt

**stacklar* omkull.

stack[ig] ***-og** adj. *stako* l. -ogør.

***stackla** vb. *stakæl stakla*, sv. vb. 1 [*kul*] Falla, ramla. —

isl. *stakra*, vb. ragla.

stad m. *stad* & *sta(d)* pl. *stadær* def. *stedrøn*.

***stadfästa** f. *städfesto* ut. pl., f. Stadga.

[stadga?] ***stagga** vb. *stag[a]*, sv. vb. 1 [*mout*] Stanna mota.

stadig adj. *stadhør*.

stadighet f. *stadiheit* ut. pl., f.

[staf] ***stafver** m. *stavur* pl. *stavrar*, m.

stafva vb. *stav[a]*, sv. vb. 1.

stag n. *stag* & *stag* pl. =, n.

staka vb. *stak[a]*, sv. vb. 1.

stake m. *staka*, m.

stall n. *stal* pl. =, n.

stam m. *stam* pl. -ar, m.

stamma vb. *stam[a]*, sv. vb. 1 Härstamma.

stamp m. *stamp* pl. -ar, m.

stampa vb. *stamp[a]*, sv. vb. 1.

- ***stampsäck** m. *stampsek* pl. -ar, m. Vedernamn på en tjock, undersätsig och ovig person.
- stan[n]a** vb. *stan[a]*, sv. vb. 1.
- stans** m. *stans* pl. -ar, m.
- stapel** m. *stapul* pl. *staplar*, m.
- stapla** vb. *stapla*, sv. vb. 1.
- stappla** vb. *stapla*, sv. vb. 1. — *st. kul* Ramla, falla.
- star[e]** m. *star* pl. -ar, m.
- stark** adj. *starkär*.
- starr** m. I *star* ut. pl., m. Carex.
- starr** m. II *star* ut. pl., m. Ögonsjukdom.
- steg** n. *steg* pl. =, n.
- stege** m. *stiga*, m.
- stek** f. *stek* pl. -ar, f.
- steka** vb. *stek[a]*, sv. vb. 2.
- sten** m. *stam* pl. -ar, m.
- ***stenbjörn** m. *stambjörn* pl. -ar, m. Blockvagn använd vid stensläpning.
- ***stenhugg** n. *stamhug* pl. =, n. Den del af nätets l. notens undre sida, som gränsar till kilen.
- sten[ig]** *-og adj. *stamo* l. -ogär.
- ***stenknabb** m. *stamknab* pl. -ar, m. Stenfisa; liten sten.
- ***stenskvira** f. *stamskviro*, f. Stenskvätta.
- ***sten[teln]** *-telne m. *stamtälna*, m. Undre nättelen.
- ***sterna** vb. *stern[a]*, sv. vb. 1 Styfna, stelna. — isl. *stirðna*.
- sticka** f. *stiko*, f.
- sticka**, vb. *stik[a]* *stak stuki* & *stutji*.
- stift** n. *stift* pl. =, n.
- stiga** vb. *stig[a]* *starg stigi* & *stidji* & *stiji*.
- stilla** adj. o. adv. *stila*.
- stilla** vb. I *stil[a]*, sv. vb. 1.

***stilla** vb. II *stul[a]*, sv. vb. 1: 1) Ställa, ordna; t. ex. *stl kvænan*. 2) Utfodra kreatur. — no. isl. *stilla*.

***still-[lada]** *-läda f. *stälädu*, f. Foderlada.

stillna vb. *stälna*, sv. vb. 1.

***stillnad** m. *stälna*, ut. pl., m. Stiltje.

stim n. *stim* ut. pl., n. Lek, ras.

stim[m]a vb. *stim[a]*, sv. vb. 1 Leka, stoja.

sting n. *styg* pl. =, n. Styng (sjukd.)

***stingfluga** f. *stygflugu*, f. Styng, æstrus.

stinn adj. *stindör*.

stjåla vb. *stjæl[a]* *stjal stjuh*.

stjålk m. *stjælk* pl. -ar, m.

***stjålp?** m. *šəlp* pl. -ar, m. Skålformadt huggjärn till urgröpfung. — Rz 617 a *sköllp*.

stjålpa f. *stjælp[a]* *stjalp stjulp*.

stjärna f. *stjæno*, f.

stjårt m. *stjært* pl. -ar, m.

stock m. *stok* pl. -ar, m.

Stockholm m. *stokholm* oböjl., m. 1) Sveriges hufvudstad. 2) Afträdeshus. Jfr *Simon!*

***stock-krak** n. *stokrak* pl. =, n. Underlag vid stocksläpning.

stol m. *stol* pl. -ar, m.

stolpe m. *stolpa*, m.

***stom[m]al** n. *stomal* pl. =, n. Stomme; form. — hsv.

**stom[m]el?*

stop n. *stop* & *stoup* pl. =, n.

[**stopp**] ***stoppe** m. *stopa*, m.

stoppa vb. *stop[a]*, sv. vb. 1.

stor adj. *storör* & *stourör*. — *st. po sa* Högmodig, stolt.

***stor-klöfvar** f. pl. *störklövar*, f. pl. Egentliga klöfvarna på kreatur.

- storkna** vb. *storkn[a]*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Dö af sjukdom, om kreatur.
- storlek** m. *storleak* & *stourleak* pl. -ar, m.
- storm** m. *storm* pl. -ar, m.
- storma** vb. *storm[a]*, sv. vb. 1.
- storm[ig]** *-og adj. *stormo* & -ogør.
- straff** n. *straf* pl. =, n.
- straffa** vb. *straf[a]*, sv. vb. 1.
- stram** adj. *stramør*.
- strama** vb. *stram[a]*, sv. vb. 1.
- strand** f. *strand* pl. *strandør* & *strandør*, f.
- stranda** vb. *strand[a]*, sv. vb. 1.
- *strandfikel** m. *strandfikil* pl. -fiklar, m. Drillsnäppa.
- *strandstrickel** m. *strandstrikil* pl. -striklar, m. Drillsnäppa.
- Rz 684 a—b.
- strax, straxt** adv. *straks*, *strakst*.
- streck** n. *strek* pl. =, n.
- *streka** f. *striku*, f. 1) Ritadt l. inskuret streck. 2) Cunnus.
- streta** vb. *strut[a]*, sv. vb. 1 — no. isl. *strita*.
- *stretog** adj. *stritu* l. -ugør, adj. Motspänstig.
- strid** f. *strid* pl. -ør, f.
- strida** vb. *strid[a]*, sv. vb. 2.
- strim[m]a** f. *strimo*, f.
- [strimmig]** *strimog adj. *strimo* l. -ogør.
- stripa** f. *stripo*, f. Smutsstrimma.
- strip[ig]** *-og adj. *stripo* l. -ogør, adj. Smutsstrimmig i ansigtet.
- *stritsa** vb. *strits[a]*, sv. vb. 1 [uav] Fara af med fart.
- *stritta?** f. I *stritu*, f. Repstump.
- *stritta** f. II *stritu*, f. Fjæskig person.
- *stritta** f. III *strito* ut. pl., f. Diarré.

***stritta** vb. I *strit*[a], sv. vb. 1 Stänka, tr. & intr. — *Rz* 686 b.

***stritta** vb. II *strit*[a], sv. vb. 1 [uäv] Skynda sig bort.

***stritthandsk**[e] m. *strithansk* pl. obr., m. Fjäsker.

***strittog** adj. *stritu* l. -*ugør*, adj. Fjäskig.

***strittus** m. *stritus* ut. pl., m. Fjäsker.

stropp m. *strop* pl. -*ar*, m.

***strufva** vb. *struw*[a], sv. vb. 1 [ut] Utströmma, om vatten.

Jfr *Rz* 687 b.

strumpa f. *strumpo* & *strompo*, f.

strunt m. *strunt* pl. -*ar*, m.

***strunta** f. *stronto*, f. Årsskott på tall l. gran. — Jfr *Rz* 687 b.

***strunta** vb. *strunt*[a], sv. vb. 1 [i nogo] „Göra en konst i något“, förakta, ringakta.

***struntog** adj. *strunto* & *stronto* l. -*ogør*, adj. Dålig, oduglig.

strupe n. *strupa*, m.

strut m. *strut* pl. -*ar*, m.

strutta vb. *strut*[a], sv. vb. 1.

stryk n. *stryk* oböjl., n.

stryka vb. *stryk*[a] *strøk* *struki*.

***stryna** vb. *stryn*[a], sv. vb. 1 Strypa.

***strynt** m. *strynt* pl. -*ar*, m. Årsskott på tall l. gran.

strå n. *strua* pl. = & *struar* & *struan* & *struanar* def. *struanan* & *struanana*. Jfr *trä*!

stråke m. I *stroka*, m.

***stråke** m. II *stroka*, m. Streke. — *Rz* 685 b.

stråla vb. *strual*[a], sv. vb. 1.

stråle m. *struala*, m.

sträcka vb. *strak*[a], sv. vb. 2.

sträf adj. *strævør*.

***sträfva** f. *stravo*, f. Stötta.

sträng m. *stragg* pl. -ar, m.

[**sträng**] ***strång** adj. *struaggör* n. *struagt*.

strö vb. *ströi*, sv. vb. 3.

ström m. *stryöm* pl. -ar, m.

ström[m]a vb. *stryöm[a]*, sv. vb. 1.

strömming m. *strömugg* pl. -ar, m.

stubbe m. *stoba*, m.

stubb[ig] ***og** adj. *stubo* l. -ogär, adj. Undersätsig.

stufva vb. *stuw[a]*, sv. vb. 1 Stufva last.

[**stuga**] ***stufva** f. *stuvu*, f. — Rz 690 b. isl. *stofa*, f.

***stula** vb. I *stul[a]*, sv. vb. 1 Gå famlande. — Rz 689 b.

***stula** vb. II *stul[a]*, sv. vb. 1 Stampa, om båt i sjögång.

stum adj. *stumär* l. *stumbär*.

***stumme** m. *stumb(ə)* pl. -ar, m. Döfstum person.

stump m. *stomp* pl. -ar, m.

stund f. *stund* pl. -är, f.

stupa vb. *stup[a]*, sv. vb. 1.

stuss m. *stus* pl. -ar, m.

stut m. *stut* pl. -ar, m. Ung oxe.

stykke n. *styki* & *stykji* & *stytji* pl. -är & -än, n.

styf adj. *styvär*.

styffar m. *stýfar* & *stýfar* pl. obr., m.

styfmor f. *stýmodro* pl. obr., f.

styg adj. *stygär* n. *stykt* & *styxt*, adj. 1) = hsv. 2) Ful. 3)

Vidrig.

stygga f. *stygo*, f.

stylta f. *stylto*, f.

styra vb. *styr[a]*, sv. vb. 2.

styre n. *styrə* pl. -är & -än, n.

styrka f. *styrkjo* & *styrko*, f.

stå, ***sta** vb. *sta* & *stua stog* & *sto* & *stou stuat*.

***stånd** n. *stod* pl. =, n. Stöd. — Rz 669 a. isl. *stöð*, n.

***städa** vb. *stod*[a], sv. vb. 1: 1) Stödja. 2) Gagna. isl. *stoða*.

***ståka** vb. *stok*[a], sv. vb. 1 Vandra. — *Rz* 692 a.

stål n. *stuäl* pl. obr., n.

stålpenna f. *stuälpmo*, f. 1) = hsv. 2) Frack.

***ståna** vb. *ston*[a], sv. vb. 1 Stöka.

***ståmla** vb. *stuåmbla* & *stombla*, sv. vb. 1: 1) Famla. 2)

Stappla, ragla. — hsv. **stumla*? — *Rz* 674 a. isl.

stumra.

stånd n. *stuånd* pl. =, n.

ståndare m. *stuåndar* & *stondar* pl. -är, m. Uppståndare.

stång f. *stuågg* pl. *ståggär* & *stæggär*, f.

stånga vb. *stuågg*[a], sv. vb. 1.

stånka vb. *stogk*[a], sv. vb. 1.

***ståta** vb. *stot*[a], sv. vb. 1 Stamma. — *Rz* 649 b. no. *stota*.

isl. *stauta*.

***ståte-task** m. *stotatask* ut. pl., m. Stammande person.

städ n. *stad* pl. =, n.

städa vb. *stad*[a], sv. vb. 1.

städsla vb. *stasla*, sv. vb. 1.

***städs**lande-tid f. *staslantid* ut. pl., f. Städslingstid.

stäf m. *stäv* pl. -är, m.

stäfva f. *stævo*, f.

stäfva vb. *stäv*[a], sv. vb. 1.

***stäg**ne m. *stagna*, m. Mur, gärde.

ställa vb. *stal*[a], sv. vb. 2.

ställe n. *stalä* pl. -är & -än, n.

stämma f. I *stæmo*, f. Röst.

stämma f. II *stæmo*, f. Sammankomst.

stämma f. III *stæmo* ut. pl., f. Urinstäm

stämma vb. *stäm*[a], sv. vb. 2.

stänga vb. *stægg*[a], sv. vb. 2.

stänka vb. *stækk*[a], sv. vb. 2.

stärka vb. *stærk*[a], sv. vb. 2.

stöda vb. *styäd*[a], sv. vb. 2.

stödja vb. *stydjä*, sv. vb. 1 Ljustra. — inf. äfven *stydi*. —
isl. *styðja*, vb. stödjá.

stöfla vb. *styvla*, sv. vb. 1.

stölfvel m. *styvil* pl. *styvlar*, m.

stöpa vb. *støp*[a], sv. vb. 1.

stör m. *styör* pl. -ar, m.

störa vb. *styör*[a], sv. vb. 1.

***störja** vb. *styrja*, sv. vb. 1 Väsnas. — inf. äfven *styri*. —
no. *styrja* idm. isl. *styr*, m. strid.

större störst adj. komp. & superl. *stør* komp., *støst* superl.

stöt m. *støt* l. *styöt* pl. -ar, m.

stöta vb. *støt*[a] & *styöt*[a], sv. vb. 2.

stötta f. *styto*, f.

stötta vb. *stytt*[a], sv. vb. 1.

***stötting** m. *styttig* pl. -ar, m. Timmerkälke. — Rz 678 b.
no. *styting*, m.

***subba** vb. *sob*[a], sv. vb. 1 Orena, smutsa. — Rz 696 a.

subb[ig] *-og adj. *sobo* l. -ogør.

suck m. *suk* pl. -ar, m.

sucka vb. I *suk*[a], sv. vb. 1.

***sucka** vb. II *suk*[a], sv. vb. 1 Ägga, hetsa. — no. *sukka*.

***sud** f. *sud* pl. -ar, f. Båtkant. — Rz 696 a. isl. *súð*, f.
sammenføjning af bord.

suga vb. *sug*[a], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Di.

sugga vb. *sugo*, f.

sula f. *sulu*, f.

sump m. *sump* pl. -ar, m. Fisksump.

suud n. *sund* pl. =, n.

sup m. *sup* pl. -ar, m.

supa vb. *sup*[a] *søp sup*.

supare m. *supar* pl. -ər, m.

sur adj. *surər*.

surna vb. *sur̃[a]*, sv. vb. 1.

***suss** m. *sus* pl. -ər, m. Slag, smäll.

***sutta** vb. I *sut[a]*, sv. vb. 1 Kasta, slå. — *Rz* 701 a.

***sutta** vb. II *sut[a]*, sv. vb. 1 Sudda: 1) Måla. 2) Klåpa, fjäska.

***suttare** m. *sutar* & *sotar* pl. -ər, m. Klåpare.

***sutla** vb. I *sotla*, sv. vb. 1 Sudda. — *sotæl bot. nogo.* — *Rz* 701 a.

***sutla** vb. II *sotla* & *sutla*, sv. vb. 1 Tala oredigt l. otydligt.

***suttlog** adj. *sotlo* l. -ogər, adj. Otydlig i målet.

***suttra** vb. *sotra*, sv. vb. 1 = **sutla* II. — *Rz* 701 a. no. *suttra*.

***suttrog** adj. *sotro* l. -ogər, adj. = **suttlog*.

svabla vb. *svabla*, sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) [*om*] Slå.

***svada** vb. *svad[a]*, sv. vb. 1 Sladdra.

***svada** f. *svadu* ut. pl., f. Talförhet.

svafvel n. *svavæl* ut. pl., n.

***svag** n. *svag* pl. =, n. Dalstråk. — *Rz* 701 b.

svag adj. *svagər* n. *svaxt*.

sval adj. *svalər*.

svala f. *svalu*, f.

svale m. *svala*, m.

svalg n. *svalg* pl. =, n.

[*svalka* f.] ***svalke** m. *svalka* ut. pl., m.

svalka vb. *svalk[a]*, sv. vb. 1.

svall n. *sval* ut. pl., n.

svalla vb. *svall[a]*, sv. vb. 1.

***svalle** m. *svala*, m. Svallvåg.

- ***svalma** vb. *svalm*[a], sv. vb. 1 Blossa, flamma. — Jfr Rz 706 a *svalm*.
- ***svalme** m. *svalm*a, m. Låge, flamma.
- svalna** vb. *svaln*[a], sv. vb. 1.
- svamp** m. *svamp* pl. -ar, m.
- ***svange** m. *svagga*, m. Inbøjningen under foten. — Rz 707 b *svänge*. Jfr isl. *svangi*, m.
- svans** m. *svans* pl. -ar, m.
- svansa** vb. *svans*[a], sv. vb. 1 Kråma sig, yfvas.
- svar** n. *svar* pl. =, n.
- svara** vb. *svar*[a], sv. vb. 1.
- svarfva** vb. *svarv*[a], sv. vb. 1.
- svarfvare** m. *svarvar* pl. -er, m.
- svart** adj. *svat*er.
- ***svarta** f. I *svato*, f. Svärta (Fuligula fusca).
- ***svarta** f. II *svato* ut. pl., f. Skrifbläck. — Jfr fi. *muste*.
- sved** f. *svid* pl. -ar & -er, f.
- [**sveda** f.] ***svede** m. *svida* ut. pl., m. — isl. *svidi*, m.
- sveda** vb. *svid*[a], sv. vb. 2. — *svid uav* Gifva sig af med hast.
- svedja** vb. *svidja*, sv. vb. 1. — inf. äfven *svidi*.
- ***svegna** vb. *sviegn*[a], sv. vb. 1 Böja sig i följd af fuktighet. — Rz 705 a. isl. *svigna*.
- svensk** m. *svensk* pl. -ar & -er, m.
- svensk** adj. *svansk*er n. *svanst*.
- svenska** f. *svansko*, f.
- ***svep** m. *svaip* pl. -ar, m. = **kvap*. — no. *svaip*, m.
- ***svepa** f. *svipu*, f. Kvast. — Rz 703 b.
- svepa** vb. I *svaip*[a], sv. vb. 2: 1) = hsv. 2) = **hamsa* vb. I.
- ***svepa** vb. II *svip*[a], sv. vb. 1: 1) Sopa. 2) [ti] Slå. — isl. *svipa*.

Sverige ortn. *sværi* l. *sværji*.

sverigesbo m. *sværjisbo* l. -bou pl. -ar, m. Person född i Sverige.

svetsa vb. *svits[a]*, sv. vb. 1.

svett m. *svæt* ut. pl., m.

svettas vb. *svetas*, sv. vb. 1.

svett[ig] *-og adj. *svæito* l. -ogær.

svida vb. *svíd[a]* *svæd svídi*. — *svíd[a]*, sv. vb. 1.

svikta vb. *svixtas*, sv. vb. 1.

[svimma] *svimna vb. *svimna*, sv. vb. 1.

*svimsa f. *svimso*, f. Kvinna som **svimsar*.

*svimsa vb. *svims[a]*, sv. vb. 1 Svänga på stussen af hög-färd. — no. *svimsa*.

svin n. *svin* pl. =, n.

svåger m. *svuagær* pl. *svuagrær*, m.

svål m. *svuál* ut. pl., m.

svår adj. *svuarær*.

sväfva vb. I *svæv[a]*, sv. vb. 1.

*sväfva vb. II *svæv[a]*, sv. vb. 1 [*undi*] Gå i kvaf.

svägerska f. *svægæsko*, f.

svälja vb. *svælg[a]*, sv. vb. 2.

svälla vb. *svæl[a]*, sv. vb. 2.

svälta vb. *svælt[a]* *svælt svulti*, intr. — *svælt[a]*, sv. vb. 2, tr.

*svära f. *sværo*, f. Svärmoder. — Rz 710 a.

svära vb. *svær[a]* *svor* & *svour svuri*.

svärd n. *svæd* pl. =, n.

svärfar m. *sværfær* ut. pl., m.

svärta f. *svæto* ut. pl., f.

sy vb. *sy*, sv. vb. 3.

syd, sydlig se **söd*, **södlig*.

*syda vb. *syd*[a], sv. vb. 2 Luta, intr. — *syd* *sa* Hvila sig. —

Rz 696 a.

syl m. *syl* pl. -ar, m.

syll f. *syl* pl. =, n.

sylt m. *sylt* pl. -er, m.

sylta f. *sylto*, f.

sylta vb. *sylt*[a], sv. vb. 1.

*syn n. *synə*, n. def. Ansiktet.

syna vb. *syn*[a], sv. vb. 1.

synas vb. *syns suändast syntast & suändast*.

synd f. *synd* pl. -er, f.

synda vb. *synd*[a], sv. vb. 1.

syndare m. *syndar* pl. -er, m.

synd[ig] *-og adj. *syndo* l. -ogər.

syra f. *syro*, f.

syrsa f. *syso*, f.

*sytning f. *sytnigg* ut. pl., f. Fattigunderhåll. — *Rz* 712 b.

jfr isl. *sýta* vb. klaga, beklaga.

*sytningshjon n. *sytnngsjon* l. -joun pl. =, n. Underhålls-
tagare.

så m. *sua* pl. -ar, m.

så vb. *sua* sv. vb. 3. — *sua hínšit* Gå och slänga med ar-
marne.

så adv. *so*, *sua*.

*såd n. *sod* ut. pl., n. Spad. — *Rz* 569 b. isl. *sođ*, n.

sådd f. *suad* ut. pl., f.

sådor f. pl. *suador*, f. pl.

såg f. *suag* pl. -ar, f.

såga vb. *suag*[a], sv. vb. 1.

*sågspanne n. *suagspanə* pl. -er & -ən, n. De tåg som med
hvarandra förbinda trähandtagen på en handsåg.

*såka vb. I *sok*[a], sv. vb. 1 [*tul*] Slå.

- ***såka** vb. II *sok*[a], sv. vb. 1 Söla, dröja. — *Rz* 713 b.
- såla** vb. I *sol*[a], sv. vb. 1.
- ***såla** vb. II *sol*[a], sv. vb. 1 [tul] Slå. — *Rz* 713 b.
- ***sålare** m. *solar* pl. -er, m. Örfil.
- säll** n. *sol* pl. =, n.
- sålla** vb. *sol*[a], sv. vb. 1.
- sång** m. *suagg* & *sogg* pl. -er, m.
- sår** n. *suar* pl. =, n.
- såra** vb. *suar*[a], sv. vb. 1.
- ***sår** adj. *suarar*, adj. Sårig. — isl. *sárr*.
- ***såta** f. *suato*, f. Såta. — isl. *sáta*, f.
- ***såton** n. *suaton* pl. =, n. Såta. — *Rz* 571 a.
- säck** m. *sak* pl. -ar, m.
- [säd f.] ***sed** *sied* ut. pl., f. & m.
- säga** vb. *sej*[a] *sa saxt*.
- säker** adj. *sakar* n. *sakæt*.
- säl** m. *sæl* pl. -ar, m. Phoca.
- sälja** vb. *sælg*[a], sv. vb. 2.
- sällan** adv. *salan*.
- sälta** f. *sætto* ut. pl., f.
- sämre** **sämst** adj. o. adv. komp. & superl. *sambær* komp.,
samst superl.
- ***sända** f. *sendo*, f. Brynsten för liar. — no. *sende*, n.
- sända** vb. I *send*[a], sv. vb. 2.
- ***sända** vb. *send*[a], sv. vb. 1 Uppkasta råg till logen.
- säng** f. *sægg* pl. -ar, f.
- ***sänka** f. *sæpkjo*, f. Sankt ställe, däld. — *Rz* 567 b.
- sänka** vb. *sæyk*[a], sv. vb. 2 [Sälls.]
- särk** m. *særk* pl. -ar, m.
- ***säta** vb. I *sat*[a], sv. vb. 1 Uppsätta hö i sätor. — no.
sæta.
- ***säta** vb. II *sat*[a], sv. vb. 2 Akta, bry sig om. — no. *sæta*.

säte n. *satə* pl. -ər & -ən, n.

*sätta f. *setu* ut. pl. f. 1) Nedsättning af not. 2) Sättning af potatis.

sätta vb. *sat[a]* *sat* 1) = hsv. 2) Plantera. 3) Ympa. — inf. refl. *sas* Sätta sig. — *satens mår o talens vidär!*

*söd m. *søid* ut. pl., m. Syd, söder.

*södlig adj. *sødli* l. -igər, adj. Sydlig.

söfva vb. *syøv[a]*, sv. vb. 2.

söka vb. *søk[a]* & *syøk[a]*, sv. vb. 2.

*sölf f. *sølv* pl. -ər, f. Sälg.

sölja f. *søljo*, f.

söm m. *syøm* pl. -ər, m.

söm[m]a vb. *syøm[a]*, sv. vb. 1.

sömn m. *søm* ut. pl., m.

sömn[ig] *-og adj. *sømno* l. -ogər.

[söndag] *sundag m. *sunda* l. *sunda* pl. *sundagar*, m. — isl. *sunnudagr*, m.

[sönder] *sunder adv. *sunder*.

[söndra] *sundra vb. *sundra*, sv. vb. 1. — isl. *sundra*.

sörja f. *syrjo* ut. pl., f.

sörja vb. *sørg[a]*, sv. vb. 2.

söt adj. *syøtər*.

*söta f. *syøto* ut. pl., f. Sötma.

sötsur adj. *syøtsurər*.

*sötänog adj. *syøtano* l. -ogər, adj. Äckligt söt.

T.

tack f. *tak* ut. pl., f.

tacka f. I *tako*, f. Fårhona. — Vid lockande ropas *taka takona!*

tacka f. II *tako*, f. Järntacka.

tacka vb. *tak[a]*, sv. vb. 1.

tackel n. *takæl* ut. pl., n.

tackla vb. I *takla* l. *takæl*, sv. vb. 1, tr.

***tackla** vb. II *takæl takla*, sv. vb. 1 Klättra.

tacksam adj. *taksamər* & *taksambər*.

tafla f. *tavlo*, f.

tag n. *tag* l. *tag* pl. =, n.

ta[ga] vb. *ta tog* & *to* & *tou tat*. — pass. *tas tod̄st tat̄st*.

tagel n. *tagæl* pl. =, n.

tagg m. *tag* pl. -ar, m.

tagg[ig] *-og adj. *tago* l. -ogər.

tak n. *tak* pl. =, n.

***tak-krake** m. *takraka*, m. Takträ hvarpå halmen hvilar.

***taksele** m. *taksela*, m. Ställning af vinkellagda stänger öfverst på takhalmens stänger.

***taksyll** f. *taksyl* pl. =, n. Understa stocken i takresning.

***taktroda** f. *taktrodo*, f. Parallelt med kroppåsen löpande stänger öfver takhalmen.

tal n. *tal* pl. =, n.

tala vb. *tal[a]*, sv. vb. 1.

talg m. *talg* ut. pl., m.

talgljus n. *talgljus* pl. =, n.

talgoxe m. *talgoks* pl. -ar, m.

talja f. *taljo*, f.

***talka** vb. *talk[a]*, sv. vb. 1 Springa.

tall f. *tal* pl. -ar, f. & m.

***talla** vb. *tal[a]*, sv. vb. 1 Vanka; slå dank. — no. *talla*.

tallrik m. *taldrik* pl. -ar, m.

***tal[o]trast** m. *talutrast* pl. -ar, m. Taltrast. — Jfr *Rz* 749 b *töltrast*.

tam adj. *tamər*.

tamp m. *tamp* pl. -ar, m.

***tamsa** vb. *tams[a]*, sv. vb. 1 Falla, ramla. — I no. finnes ett vb. *tamsa*, som betyder: famla efter ord.

tand f. *tan* pl. *tandər* l. *tandər*, f.

tanke m. *tagka*, m.

tapp m. *tap* pl. -ar m.

tappa vb. I *tap[a]*, sv. vb. 1 Tömma.

tappa vb. II *tap[a]*, sv. vb. 1 Förlora.

***tappla** f. *taplo*, f. Flöjthål.

***tappla** vb. I *tapla*, sv. vb. 1: 1) Med fingren vidröra. 2) Modulera en flöjt. — Rz 724 b.

***tappla** vb. II *tapla*, sv. vb. 1 Smattra, om regn.

tarf n. *tarv* ut. pl., n.

tarfva vb. *tarv[a]*, sv. vb. 1.

tarm m. *tarm* pl. -ar, m.

***tarmbrästa** f. *tarmbrasto* ut. pl., f. På tarmarne sittande fett.

***taska** f. *tasko*, f. Ficka. — Rz 725 b.

***taska** vb. *task[a]*, sv. vb. 1 [*til*, *om*] Daska, slå.

***taskog** adj. *tasko* l. -ogər, adj. Småfänig. — Jfr Rz 725 b.

tass m. *tas* pl. -ar, m. 1) = hsv. 2) Kloformig tagg på „*björnharf“.

***tassa** f. *taso*, f. Toka. — Rz 725 b.

tassa vb. *tas[a]*, sv. vb. 1.

***tassel?** m. *tasul* pl. -ar, m. Lätting; oföretagsam karl.

***tassog** adj. *taso* l. -ogər, adj. Tokig, fänig. — no. *tassen*.

tattare m. *tatar* pl. -ər, m. Zigenare.

tavast m. *tavast* pl. -ər, m. 1) Tavast. 2) Finne i allmh.

***tavasthufvud** n. *tavasthuvu* pl. -huvun, n. Okvädesnamn på finne.

taxa f. *takso*, f.

te n. *te* ut. pl., n.

- tecken** n. *teken* pl. =, n.
teg m. *teg* pl. -*ar*, m.
[teln] ***telne** m. *telna*, m.
ten m. *ten* pl. -*ar*, m.
tenn n. *ten* ut. pl., n. — *tu* ut. pl., n.
[test] ***tjäst** m. *tjäst* pl. -*ar*, m. 1) Hårtest. 2) Litet lin-
knippe.
***ticka** f. *tiko*, f. Fnösksvamp, boletus. — *Rz* 732 a.
tid f. *tid* pl. -*er*, f.
tidig adj. *tidi* l. -*igär*.
tidning f. *tidning* pl. -*ar*, f.
tiga vb. *tig[a]*, sv. vb. 2. — pret. äfven *teg*.
tigga vb. *tig[a]*, sv. vb. 2.
tilja f. *tiljo*, f.
till, ***te**, ***tel** prep. o. adv. *til*, *ti*, *t*ä**, *te*; (postp. :) *tel*.
tillbaka, **tillbaks** adv. *tibaka*, *tibaks*.
***[till]** ***te minstone** adv. tils. *t*ä* minstone*, adv. tils. Åtminstone.
***[till]** ***te sals** adv. tils. *t*ä* sals*, adv. tils. Till salu.
[till] ***te salu** adv. tils. *t*ä* salu*.
tim[m]e m. *tima*, m. — isl. *tími*, m.
timmer n. *timbär* pl. =, n.
***timra** f. *timbro*, f. Upptimrad ställning. — no. *timbra*, f.
timra vb. *timbra*, sv. vb. 1.
tina f. *tino*, f.
tina vb. *tin[a]*, sv. vb. 1.
tinne m. *tina*, m.
[tinning] ***tvinning**, ***kvinning** m. *tivning* & *kuvning* pl. -*ar*,
m. — isl. *þunnvangi*, m.
tio, **tie** räkn. *tiu*, *tiu*. — ord. *tiund(ə)*, *tiund(ə)*.
tippua fi. *tip[a]*, sv. vb. 1 Droppa.
tisdag m. *tisda* l. -*da* pl. - *dagar*, m.

*tiss m. *tis* pl. -*ar*, m. Kvinnobröst. — Rz 737 a. no. *tissa*,
f. Jfr. *suga*.

tistel m. I *tistil* pl. *tistlar*, m. Carduus.

tistel m. II *tistil* pl. *tistlar*, m. Vagntistel.

tistelstång f. *tistilstuagg*, f. [Böjn. se *stång*!]

*tistla f. *tistlo*, f. Tistel, Carduus.

titta vb. *tut[a]*, sv. vb. 1.

tjock adj. *tjokär*, komp. *tjokär*, superl. *tjokst*.

*tjockska, *tjöckska f. *tjoksko* & *tjöksko* ut. pl., f. Grum-
mel, grums:

tjuder n. I *tjudär* pl. =, n.

*tjuder n. II *tjudär* ut. pl., n. Det kådiga, hårda, brand-
gula träslaget på sydsidan kring kärnen i gamla kro-
kiga tallar eller granar. — Rz 737 a *tjör*, 739 a *tjor*.

tjudra vb. *tjudra*, sv. vb. 1.

*tjudrog adj. *tjudro* l. -*ogär*, adj. Full af **tjuder* II, om
tall- och granvirke.

[tjuf] *tjyf m. *tjyv* pl. -*ar*, m.

tjufva, *tjyfva f. *tjuvo*, f. *tjyvo*, f.

[*tjufva] *tjyfva vb. *tjyv[a]*, sv. vb. 1 [op] Med *tjufva* upp-
kasta.

tjugo räkn. *tjugu*. — ord. *tjugunde*.

tjur m. *tjur* pl. -*ar*, m.

tjura vb. *tjur[a]* & *tjuras*, sv. vb. 1.

tjut n. *tjut* pl. =, n.

tjuta vb. *tjut[a]* *tjyöt* *tjuti*.

[tjäder] *käder m. *kadur* pl. *kadurar* & *kadrar*, m.

tjäna vb. *tjan[a]*, sv. vb. 1.

tjänare m. *tjanar* pl. -*är*, m.

tjänst f. *tjanst* & *tjanst* pl. -*är*, f.

tjära f. *tjæru* ut. pl., f.

tjära vb. *tjær[a]*, sv. vb. 1.

[tjärn m.] *tjärna f. *tjærno*, f.

tjärudal m. *tjærudal* pl. -ar, m.

*tocka vb. *tok[a]*, sv. vb. 1 Skuffa; stöta. — *Rz* 743 b. isl.

þoka.

*tocken, *tockon pron. *tokæn & tokon*, n. *toko*; pl. *toko &*

tokna; pron. Sådan. — *Rz* 743 b. *Rqv* III 228 b & 229 a.

tofs m. *tops* pl. -ar, m.

tek m. *tok* l. *touk* pl. -ar, m.

teka f. *toko* l. *touko*, f.

tek[ig] *-og adj. *toko & touko* l. -ogør, adj.

tolf räkn. *tolv*. — ord. *tolfti*.

*tolla f. *tolo*, f. Toka.

*tollhandsk[e] m. *tolhansk* ut. pl., m. Fåne.

*tollog adj. *tolo* l. -ogør, adj. Tokig, fånig. — *Rz* 744 a.

tom adj. *tomær* l. *toumær*.

toppeli fi. *tømpul* pl. -ar, m. Tölp. — *tømplo* l. -ogør, adj.

adj. Tölpig. — [Assim.:] *topæl topła*, sv. vb. 1 Fumla.

— *toplo*, f. Enfaldig kvinna. — *toplo* l. -ogør, adj. Ta-

fatt, tölpig.

tømt f. *tomt* pl. -ør, f.

*tomta vb. *tomt[a]*, sv. vb. 1 Bygga stenfot.

tømt[e] *tønt[e] m. *tomt & tont* pl. -ar, m.

topp m. *top* pl. -ar, m.

toppa vb. *top[a]*, sv. vb. 1.

topp[ig] *-og adj. *topo* l. -ogør.

[tor]dyffel, *torn- m. *tøndyvul* pl. *tøndjvlar*, m. [Obs. folk-

etym.!]

torf f. *torv* ut. pl., f.

torfva f. *torvo*, f.

torfva vb. *torv[a]*, sv. vb. 1 [til] Slå.

torg n. *torg* pl. =, n.

terka f. *torko* ut. pl., f.

torka vb. I *tork*[a], sv. vb. 1.

***torka** vb. II *tork*[a], sv. vb. 2 [tl] Slå.

***torkel** m. *torkil* pl. obr., m. Elak, egensinnig pojke. [= *Torkel* n. pr.?)

torn n. *ton* pl. =, n.

toro fi. *torojobo* f. m. Fån. — *job*(o) mångenstädes = Johan.

torp n. *torp* pl. =, n.

torpare m. *torpar* pl. -*er*, m.

torr adj. *torer* n. *tof*.

torsk m. *tosk* pl. -*er*, & -*ar*, m.

***torvigg** m. *torvig* pl. -*ar*, m. Forntid astenredskap.

tossa f. *toso*, f.

***tossa** vb. I *tos*[a], sv. vb. 1 [tl] Slå. — Jfr eng. *toss*:
kasta.

***tossa** vb. II *tos*[a], sv. vb. 1 Tassa.

trafva vb. *trav*[a], sv. vb. 1 Springa.

trafvare m. *travur* pl. -*ar*, m. [Jfr *skeppare*!]

[trafve] ***traf** m. *trav* pl. -*ar*, m.

***trajsa** vb. *trajs*[a], sv. vb. 1 Draga, släpa tungt.

tralla vb. *trall*[a], sv. vb. 1.

[trampa f.] ***tramp** m. *tramp* pl. -*ar*, m. Trampa i spinnrock.

trampa vb. *tramp*[a], sv. vb. 1.

***trampsticka** f. *trampstiko*, f. Den stång som förenar trampan med **snesen* i spinnrock.

[trana] ***träna** f. *tranu*, f. — Rz 748 b. isl. *trönu*, cas. obl. sg. af *trana*, f.

***tranta** vb. *trant*[a], sv. vb. 1 Larfva; småspringa. — Jfr Rz 749 a.

trappa f. *trapo*, f.

trasa f. *trasu*, f.

trasa vb. *tras*[a], sv. vb. 1 [*sunder*].

- tras[ig]** *-og adj. *trasu* l. -*ugør*.
traska vb. *trask[a]*, sv. vb. 1.
trast m. *trast* pl. -*ar*, m.
tratt m. *trat* pl. -*ar*, m.
tratta vb. *trat[a]*, sv. vb. 1 [*i nogon*].
***trattel** m. *tratil* m. Tölp. — Jfr *Rz* 749 a *trantel*.
tre räkn. *tri*, abs. o. pred. *tria*. — ord. *tridi*.
tre[d]sk adj. *treaskær* n. *traist*.
tre[d]skas vb. *treaskas*, sv. vb. 1.
[tre]flig *triflig adj. *trvli* l. -*igør*.
[tre]kant *tri- m. *trikant* pl. -*ør*, m.
[trekantig] *trikantog adj. *trikanto* l. -*ogør*.
tretti[o] räkn. *trati*. — ord. *trationd[i]*.
tretton räkn. *traton*. — ord. *tratonä[i]*.
***tre-ägga** f. *triagjo*, f. Tärna, sterna.
trilla f. *trilo*, f.
trilla vb. *tril[a]*, sv. vb. 1. — *tril uav* Ila i väg.
trilsk adj. *trilskær*.
trilskas vb. *trilskas*, sv. vb. 1.
trind adj. *trindær*.
trippa vb. *trip[a]*, sv. vb. 1.
***trippla** vb. *trippla*, sv. vb. 1 Trippa.
tro f. *tro* l. *trou* ut. pl., f.
tro vb. *tro* l. *trou*, sv. vb. 3. — *fan troæ prest'n!*
***trocka** vb. *trok[a]*, sv. vb. 1 Gå l. trampa tungt — no.
trokka. isl. **troðka* jfr *troða*.
***troda** f. *trodo*, f. Gärdesgårdsstång. — *Rz* 753 b. isl. *tróða*,
 f. *tróð*, n.
trogen adj. *trogin* & *trodjin* & *trojin*.
trohet f. *trohet* ut. pl., f.
troll n. *trol* pl. =, n.
trolla vb. *trol[a]*, sv. vb. 1.

- trollskott** n. *trólskót* ut. pl., n. Reumatisk värk, stundom förlamning i ryggkorset.
- tropp** m. *trop* pl. -ar, m. Skara af folk, får, hästar, nötkreatur, fisk (= stim).
- troppa** vb. *trop*[a], sv. vb. 1 [uäv].
- [trotsa] ***trossa** vb. *tros*[a], sv. vb. 1.
- ***trubbeluns** m. *trubiluns* pl. -ar, m. Luns; tölp.
- trubb[ig]** *-og adj. *trubo* & *trobo* l. -ogør.
- ***truda?** ***tråda?** f. *trudu*, f. Trampa i väfstol. — *Rz* 757 b.
no *troda*, *trøda*, f.
- ***trudoband** n. *truduband* pl. =, n. Solf. (?)
- ***trulsa** f. *truls,o*, f. Lunsä. — *Rz* 755 a.
- ***trulsa** vb. *truls*[a], sv. vb. 1 [tul] Slå.
- ***trulsog** adj. *truls,o* l. -ogør, adj. Lunsig.
- trumf** m. *trumf* pl. -ar, m.
- trumma** f. *trombo*, f.
- ***trunt** m. *tront* pl. -ar, m. Tölp.
- trut** m. I *trut* pl. -ar, m. Flabb.
- trut** m. II *trut* pl. -ar, m. En sjöfågel.
- trycka** vb. *tryk*[a], sv. vb. 1 Trycka böcker.
- trygg** adj. *trygør* n. *trykt* l. *tryxt*.
- ***tryne** n. *tryn* pl. =, n.
- ***trysta** vb. *tryst*[a], sv. vb. 1 & 2 Prässa; trycka, klämma.
— isl. *þrýsta*.
- träckla** vb. *trokla*, sv. vb. 1.
- tråd** m. *truäd* l. *trua* pl. *truädar*, m.
- tråda** vb. *trod*[a], sv. vb. 1. — *hanin trodar hyønon*.
- ***tråen** m. def. *truam* oböjl., m. def. Hin onde. — *truam*
bisiti!
- tråg** n. *trog* pl. =, n.
- ***tråma** vb. *trom*[a], sv. vb. 1 Klämma; prässa.
- trång** adj. *truaggør* l. *troggør*, komp. *traggør*, superl. *tragst*.

*tråsk n. *trosk* pl. =, n. Mindre groda. — *Rz* 747 a. no.
trausk.

*tråtta f. *troto*, f. Lunsa.

*tråtta vb. *trot*[*a*] l. *trot*[*a*], sv. vb. 1 Krossa, stöta.

*tråttog adj. *troto* l. -*ogər*, adj. Lunsig.

trå n. *tra* pl. *trar* & *tran* & *tranar* def. *trana* & *tranan* &
tranana, n.

träck m. *trak* ut. pl., m.

*träcka vb. *trak*[*a*], sv. vb. 2 Draga, om vind. — *Rz* 760 a.

träck[ig] *-og adj. *trako* l. -*ogər*.

trä[da] vb. *tra*, sv. vb. 3. — *nuā po truān*.

trä[de]såker m. *trāsuaķər*, m. [Böjn. se *åker*!]

träffa vb. *traf*[*a*], sv. vb. 1.

trägård m. *trāguā* pl. -*ar*, m.

*trä-krackla f. *trakraklo*, f. Nödvuxet trä.

[trälla f.] *dräll m. *dral* pl. -*ar*, m.

tränga vb. *tragg*[*a*], sv. vb. 1: 1) = hsv. 2) Nödgas.

*trängsle m. *traggsla* ut. pl., m. 1) Trängsel. 2) Trångmål.

tränjon n. *traggjon* pl. =, n.

träsk n. *trask* pl. = & *traskar*, n.

trög adj. *trygər*.

tröja f. *trajo*, f.

tröska vb. *trysk*[*a*], sv. vb. 1.

tröskel m. *troskol* pl. *trosklar*, m.

tröst f. *tryøst* ut. pl., f.

trösta vb. *tryøst*[*a*], sv. vb. 1.

trött adj. *trøtər* & *tryøtər*.

[tröttna] *trottna vb. *trotna*, sv. vb. 1. — Jfr *prot*, n.

tu räkn. *tu*, abs. o. pred. *tua*.

*tubb m. *tob* pl. -*ar*, m. Elritsa, leuciscus phoxinus.

*tubbas vb. *tubas*, sv. vb. 1 [*ma nogon*] „Tagas med ngn“.

***tudd** m. *tod* pl. -ar, m. Hopgyttrad massa; stopp. — Rz
761 a *tuddug*.

tufva f. *tuvo*, f.

***tuga** f. *tugu*, f. Vidjelänk. — Rz 740 a. no. *tugu*, f.:
trækbøile.

tugga f. *tugo*, f. Anv. hälst i plur. *tugor*.

tugga vb. *tug[a]*, sv. vb. 1.

tull m. *tul* pl. -ar, m.

tulla vb. *tul[a]*, sv. vb. 1.

tum m. *tum* pl. =, m. Längdmått.

***tummas** vb. *tombas*, sv. vb. 1 Tumla sig, om häst. — Rz
763 a. isl. *tumba* vb. falla omkull.

tumme m. *tuma*, m.

***tummetott** m. *tumtot* ut. pl., m. Benämning på tummen. — Rz
137 b, 138 a.

***tumsa** f. *tomso*, f. Våp.

***tumsog** adj. *tomso* l. -ogør, adj. Tafatt. — no. *tumsen*.

tunder n. *tundær* ut. pl., n.

tung adj. *tugg* l. -ør, komp. *tyggør*, superl. *tygst*.

tunga f. *tuggo*, f. Lingua.

tungspene m. *tuggspina*, m.

tunn adj. *tunør* l. *tundær*.

tunna f. *tuno*, f.

tupp m. *tup* pl. -ar, m. 1) Gallus. 2) Afträde.

***tuppa** vb. *tup[a]*, sv. vb. 1 Cacare.

***tuppe** m. *tupə* pl. -ar, m. Gallus.

tur m. *tur*, m. 1) ut. pl. Lyckträff. 2) pl. -ør, Resa.

***turas** vb. *turas*, sv. vb. 1 Lyckas.

tusan i svord. *tusan! ha va t! t. jævlar!*

tusen räkn. *tusen* l. *tus'n*. — ord. *tus'ndr*.

tut m. *tut* pl. -ar, m.

tuta vb. *tut[a]*, sv. vb. 1 Blåsa i horn.

***tutta** vb. I *tut*[a], sv. vb. 1 Slumra, om o. till barn.

***tutta** vb. II *tut*[a], sv. vb. 1 Tända eld på ngt.

***tuttog** adj. *tuto* l. -ogør, adj. Sömnig.

***tuttra** f. *totro*, f. Ngt hoprördt, omblandadt; röra.

***tuttra** vb. I *totra*, sv. vb. 1 Oreda, hopröra.

***tuttra** vb. II *totra* l. *totør*, sv. vb. 1 Stamma på målet. —

Rz 772 b.

***tuttrog** adj. *totro* l. -ogør, adj. 1) Oredig, hopföst. 2) Otydligt, om uttal. 3) Stammande, om person.

tvaga f. *tvagu*, f.

tvinga vb. *tvigg*[a] *tvagg tvuggi* & *tvundji*.

[**tvinna**] ***kvinna** vb. *kwinn*[a], sv. vb. 1 *kwinn uav* Hasta i väg.

två, ***kvå** räkn. *tvua* & *kwua*, abs. o. predik. -a.

***tvåa**, ***kvåa** f. *tvua*o & *kwua*o, f.

tvål m. *tvual* pl. -ar, m.

tvåla vb. *tvual*[a], sv. vb. 1 [*m*, *om*, *te*].

tvär adj. *tvær* l. -ør.

tvära f. *tværo*, f.

[**tvärt**] öfve[r], [***tvart-**] ***kvart-** prep. o. adv. *kwat* *yvi*.

tvätta, ***kvätta** vb. *tvat*[a] & *kwat*[a], sv. vb. 1.

***tya** vb. *ty*[a] & *tyja*, sv. vb. 1: 1) Båta, gagna. 2) Räcka till, spisa. — Rz 768 a. isl. *týja*.

tycka vb. *tyk*[a], sv. vb. 2. — pres. *tyk*.

***tyda** f. *tydo*, f. Förebud.

tyda vb. *tyd*[a], sv. vb. 2.

tyg n. *tyg* pl. = & *tygør*, n.

tynga vb. *tygg*[a], sv. vb. 2.

[***typpa**] ***tippa** f. *tipu* & *tipu*, f. Höns. — *tipu tipuna* anv. ss. lockord till höns. — Rz 744 b & 745 a.

tysk m. *tysk* pl. -ør, m.

tysk adj. *tyskør*.

tyska f. *tysko*, f.

tyst adj. *tystær*. — n. *tyst* anv. ss. adv.

tystna vb. *tystn[a]*, sv. vb. 1.

tå f. *tua* l. *tuæn* pl. *tuænar*, f.

*tå n. *tua* pl. = & *tuæn*, n. Bygata; väg mellan gårdesgårdar. — Rz 770 b. isl. *tá*, n.

tåga f. *tuægo*, f.

tågligt adv. *tuæghit*.

tågna vb. *togna* l. *tog'n*, sv. vb. 1.

tåla vb. *tol[a]*, sv. vb. 1.

*tåla sig vb. *tuäl_{sa} tuåla se*, sv. vb. 1 Hafva tålmod, vänta. — nou *fuæn tuäl_{sa} an*.

tålmod n. *tolamod* ut. pl., n.

tång f. *toyg* l. *tuæyg* pl. *tæygær*, f. Ett verktyg.

[tånge] *tange m. *tægga*, m.

tåp[ig] *-og adj. *topo* l. *-ogær*, adj. Enfaldig, dum.

tår m. *tuær* pl. *-ar*, m.

tåt m. *tuæt* pl. *-ar*, m.

tåt[el] *-ol m. *tuætol* pl. obr., m. coll.

tätte m. *tota*, m.

täcka f. *tako* & *takjo*, f. Takofs.

täcka vb. *tak[a]*, sv. vb. 2.

täcke n. *tak* & *tatji* pl. *-æn*, n.

*täckmygg m. *takmyg* m. coll. Småmygg. — Tros kallas så efter byn *Tüktom* [uttal på H.: *taktóm*] på Hangö.

tälja vb. *tælg[a]*, sv. vb. 2.

tända vb. *tænd[a]*, sv. vb. 2.

*tände n. *tændə* ut. pl., n. Tändningsmaterial.

tänka vb. *tægk[a]*, sv. vb. 2.

täppa f. *tapo*, f.

täppa vb. *tap[a]*, sv. vb. 2.

tära vb. *tær[a]*, sv. vb. 2.

tärna f. *tæno*, f.

tärning m. *tænygg* pl. -ar, m.

tät adj. *täter* n. *tät*.

täta vb. *tät[a]*, sv. vb. 1.

*tätnot f. *tätnot* ut. pl., f. Notdel med små maskor.

[töja] *töga vb. *työg[a]*, sv. vb. 2.

töm m. *tyøm* pl. -ar, m.

tömna vb. *tyøm[a]*, sv. vb. 2.

[töras] *tåras, *tordas vb. *toras tođast tođast*. — *tođas*, sv. vb. 2 (d. v. s. pret. o. part. = fg) — isl. *þora*.

[törel] *tírel m. *tril* pl. -ar, m. Kärnstöt. — Rz 769 b. isl. *þyrill*, m.

*törfve, *tärfve n. *tørva & tærva* ut. pl., n. Torrved.

törn m. *tyøn* ut. pl., m.

törna vb. *tyøn[a]*, sv. vb. 1.

törnbuske m. *tyønþóska*, m.

[törst] *torst m. *tošt* ut. pl., m. — isl. *þorsti*, m.

[törsta] *torsta vb. *tošt[a]*, sv. vb. 1.

[törstig] *torstog adj. *tošto* l. -ogär.

U.

udd m. *ud & od* pl. -ar, m.

udde m. *uda*, m.

uf m. *uv* pl. -ar, m.

*ugga f. *og[a]*, sv. vb. 1 Svalla, om sjö.

uggla f. *uglo*, f.

[ugn] *un m. *un* pl. -ar, m. — Rz 486 a.

[ugn]spjäll *un- n. *unspjæld* pl. =, n.

[*ugns]svepa, *uns- f. *unsvipu*, f. Ugnsopa. — Rz 703 b.

[*ugns]täppa, *uns- f. *unstapo*, f. Ugnslock. — Rz 724 b.

- ulfva** vb. *olv[a]*, sv. vb. 1.
ull f. *ul* ut. pl., f.
undan prep. o. adv. *undan*.
under n. *undær* pl. =, n.
unde[r] prep. o. adv. *undær*. [Sälls.] — *undi* komp. *undra*,
 superl. *undæst*. — fsv. *undir, undi*.
underarm m. *undærarm* & *undærm* pl. -ar, m.
***unde[r]bryt** n. *undibryt* ut. pl., n. Bortbrytande l. -hug-
 gande af de lägsta kvistarne på trä l. buske; användes
 till kreatursfoder.
undersam adj. *undæsambar*.
***underslag** n. *undæslag* pl. =, n. Underlag.
under[sätsig] ***satsog** adj. *undæsatso* l. -ogør.
undra vb. *undær undra*, sv. vb. 1.
undras vb. *undras*, sv. vb. 1.
ung adj. *uggør* n. *ugt*.
ungdom m. *uggdom* pl. -ar, m.
unge m. *uggi* & *uggji* & *undji* pl. *uggar*, m.
unna vb. *un[a]*, sv. vb. 1.
***unnes-lös** *unsløisær*, adj. Missunsam. — Rz 782 a.
[upp] opp adv. *op*.
[uppassare] oppassare m. *opasar* pl. -ær, m.
[uppe] oppe adv. *opi*.
uppför prep. o. adv. *opfer*.
uppföre adv. *opfyri*.
[upp]fösa, opp- vb. *opföis[a]*, sv. vb. 2 Uppkasta, t. ex. ved.
***upphäfvén** adj. *ophævín*, adj. Svullen. — *ja e so ophævín*
magan.
upplänning m. *oplanugg* pl. -ar, m. Inlandsbo.
***[upp]slagsgods, opp-** n. *ópslaksgós* ut. pl., n. Gammalt starkt
 tågvirke.

[*upp]tagande-tid, *opp- f. *optagantid* ut. pl., f. Tid lämplig för potäters upptagande från jorden.

[*upp]vatten, *opp- n. *opvat'n* ut. pl., n. Högt vattenstånd.

[uppå] *uppa prep. *upa*; begagnas ss. postpos. — fsv. *up a*.

[upp]åt, opp- adv. *opot*.

ur n. I *ur* pl. =, n.

*ur n. II *ur* ut. pl., n. Urväder. — *Rz* 782 b. isl. *úr*, n. småregn.

ur prep. *ur*.

urväder n. *urväder* ut. pl., n.

*uslas vb. *uslas*, sy. vb. 1 Jämra sig. — *Rz* 715 a. fsv. *usla sik*.

*uslig adj. *usli* l. *-igør*, adj. Usel.

[usling] *uslinge m. *usluggi* l. *usluggji* l. *uslindji* pl. *usluggar*, m.

ut adv. *ut*, adv. 1) Ut. 2) Ute.

utaf prep. o. adv. *utáv*, *úta*.

utan prep. o. adv. *utan*.

*utandes adv. *utandist*, adv. I högsta grad.

ute adv. *utø*.

*utfaren adj. *utfarin*, adj. Trött, medtagen.

utför prep. o. adv. *utfør*.

utföre adv. *utfyr*. Auv. ock ss. prep.

utgråten adj. *utgruatn*.

utskärare m. *útsærar* pl. *-or*, m. Snöpare; vanl. en rysse l. finne.

*utta f. *uto*, f. Tacka. Vid lockande ropas *uti uti!* *utona utona!* — Jfr *Rz* 785 a.

utter m. *otør* pl. *otrør*, m.

*utvatten n. *utvat'n* ut. pl., n. 1) Lågt vattenstånd. 2) Ebb; sådan förekommer märkbart i Strömma kanal.

utåt prep. o. adv. *utuæt*, *utot*.

V.

- ***vabba** f. *vabo*, f. Obehagligt fet kvinna. — Jfr *Rz* 790 b *vabb*, m. hängande buk; 368 b *kvabba*, f. = Fby-ordet.
- ***vabbog** adj. *vabo* l. -*ogør*, adj. Äcklig. — *Rz* 368 b *kvabba*, *kvabbla*; 790 b *vabbug*. — Rättare hsv. former **kvabba*, **kvabbog*?
- vacker** adj. *vakər* n. *vakæt*.
- ***vackra** vb. *vakər vakra*, sv. vb. 1 [*op*, *te*, *uä*] 1) Klarna.
2) Lugna, om sjö.
- vad** f. *vād* pl. *vadar* & *vador*, f.
- vad** n. *vād* pl. =, n. Pant.
- vada** vb. *vād[a]*, sv. vb. 1.
- vadd** m. *vād* ut. pl., m.
- vagga** f. *vago*, f.
- vagga** vb. *vag[a]*, sv. vb. 1, tr. o. intr.
- vaggvisa** f. *vagviso*, f.
- vagn** m. *vag'n* pl. -*ar*, m.
- vak** f. *vak* pl. =, n. Isvak.
- vaka** f. *vaku*, f. Nattvak.
- vaka** vb. *vak[a]*, sv. vb. 1.
- vaken** adj. *vakn*.
- vakna** vb. *vakna*, sv. vb. 1.
- vakt** m. & f. *vaxt* pl. -*ər*, m. & f.
- vakta** vb. *vaxt[a]*, sv. vb. 1.
- valen** adj. *valn*.
- vall** m. *val* pl. -*ar*. — *tjyər krixturen val* Drifva kreaturen på bete.
- valla** vb. *val[a]*, sv. vb. 1.
- valp**, *hvalp m. *valp* & *kwalp* pl. -*ar*, m.
- valpa** vb. *valp[a]*, sv. vb. 1.
- vals** m. I *vals*, pl. -*ar*, m. Cylinder.

vals m. II *vals*, pl. -*er*, m. Dans.

valsa vb. *vals*[*a*], sv. vb. 1.

valsvärk n. *valsverk* pl. =, n.

***valt** adj. *valtr*, adj. Rank. — *Rz* 829 b. isl. *valtr*.

van adj. *vaner* & *vanör*.

[**vana** f.] ***vane** m. *vana*, m. — *vana vil vana ha*, ordst. —
isl. *vani*, m.

vanka vb. *vagh*[*a*] & *vagkas*, sv. vb. 1 Vanka.

vauelig adj. *vaueligör* & *vauiligör*

vanna f. *vano*, f.

vant[*e*] m. *vant* pl. -*ar*, m.

***vanter** n. *vantör* pl. =, n. Vant.

vapen n. *vapön* & *vap'n* pl. =, n.

var n. *var* ut. pl., n.

vara f. *varu*, f.

vara vb. *var*[*a*] I. *va*, pret. *va* I. *va*, part. *vari*. — *var* *frit*
Må så vara!

***varas** vb. *varas*, sv. vb. 1 Vara sig.

varf n. *varv* pl. =, n.

varg m. *varg* pl. -*ar*, m.

varm adj. *varmör*.

***var[moder]** ***-modra** f. *varmodro*, f. Fast varklump i böld.

varp m. *varp* pl. -*ar*, m. Väfvarp.

varp n. *varp* pl. =, n. Nät- I. notvarp.

varpa vb. *varp*[*a*], sv. vb. 1.

varpankar n. *varpagkar* pl. =, n.

vase m. *vasa*, m.

[**vass**] ***vasse** m. *vasa* ut. pl., m.

***vasta** vb. *vast*[*a*], sv. vb. 1 Akta på. — *vast op nu!* —

Väl icke det finska *vastaa* (svara)?

vatten n. *vat'n* ut. pl., n.

vattna vb. *vatn*[*a*], sv. vb. 1.

- ***vattog** adj. *vato* l. -*ogør*, adj. Vattenhaltig.
- ***vattubulen** adj. *vatubulm*, adj. Uppsväld af fukt. — *Rz* 799 b.
- ***vattu**[fåra f.] *-får n. *vatufor* pl. =, n. Vattenfåra på åker.
- ***vattuhvälfvande** n. *vatukwælvande* ut. pl., n. Vågskvalp.
- vattupass** m. *vatupas* pl. =, n.
- ***vattupumpa** f. *vatupumpo*, f. Vattenkarafin.
- ***vattuvälling** m. *vatuwælyg* ut. pl., m. Vattvälling.
- vax** n. *vaks* ut. pl., n.
- veck** n. *vak* pl. =, n.
- vecka** f. *viku*, f. — isl. *vika*, f.
- veckla** vb. *vikla*, sv. vb. 1.
- ved** m. *ved* ut. pl., m. *vid* ut. pl., m. — isl. *viðr*, m. trä.
- ***vedahop** m. *vidahop* pl. -*ar*, m. Vedrad.
- ***vedakase** m. *vidakasa*, m. Vedhög.
- ***vedakrak** n. *vidakrak* pl. =, n. Underlag anv. vid vedsläpning.
- ***vedalass** n. *vidalas* pl. =, n. Vedlass.
- ***vedalider** n. *vidalidr* pl. =, n. Vedbod.
- ***vedaträ** n. *vidatra*, n. Vedträ. [Böjn. se *trä*!]
- vef** f. *vav* pl. -*ar*, f.
- vefva** vb. *vav[a]*, sv. vb. 1.
- vek** adj. *vaikør*.
- veke** m. *veika*, m.
- ***vela** f. *vailo*, f. Enfaldig l. svagsint person.
- ***velog** adj. *vailo* l. -*ogør*, adj. Enfaldig; svagsint. — *Rz* 802 a. isl. *veill*, adj. sjuk, svag.
- vers** m. *væs* pl. -*ar* & -*ør*, m.
- verst** m. *væst* pl. = sg. & -*ar*, m.
- veta** vb. *vit[a]*, pres. *veit*, pret. *vist*, part. *vita*.
- vetskap** m. *vitskap* ut. pl., m.

vett n. *vit* ut. pl., n. — isl. *vit*, n.

vette m. *vata*, m.

vett[ig] *-og adj. *vit* l. -*ugør*.

vettlös adj. *villøser*.

***vettlösa** f. *villøso* ut. pl., f. 1) Vettløshet. 2) Vanmakt, afsvimming.

vi pron. *vi* l. *vi*, akk. *os*.

***via** f. *vo*, f. Gräsand.

vid adj. *vidør* n. *vit*.

vi[d], **ve[d]**, ***vider** prep. o. adv. *vi*, *ve*, *vidør*. — *sitns m-dør o talns vidør!*

vide n. *vidø* l. *vidt* pl. obr., n.

videbuske m. *vidboska*, m.

vidja f. *vidjo*, f.

vidøppen adj. *vidypn*. — *lyg v*. Ligga på rygg med armar och ben utsträkt. — *Rz* 804 b.

vifta vb. *vift[a]*, sv. vb. 1.

vig adj. *vigor*.

viga vb. *vig[a]*, sv. vb. 2.

vigg m. *vig* pl. -*ar*, m.

vigning f. *vignigg* pl. -*ar*, f. Vigsel.

vik f. *vik* pl. -*ar*, f.

***vik** n. *vik* pl. =, n. Fogen framtill å det ställe af slädmede där han böjer sig uppåt.

vika vb. *vik[a]* *vaik viki*.

viktig adj. *vixti* l. -*igor*.

vild adj. *vildør*.

***vildgagel** n. *vildgagæl* l. *vilgagæl* pl. =, n. Vildbasare. — isl. *gagl*, n. vildgås.

***vilding[e]** m. *vildiggi* l. -*iggi* l. -*indji* pl. *vildiggar*, m. Vildbasare. — no. *villing*, m. galning.

[**vilja** f.] ***vilje** m. *vilja* ut. pl., m.

vil[j]a vb. *vil[a]* *vild* *vla.* — *vik* Låtom oss (vilja)! *vil*
reis nu!

***viljog** adj. *viljo* l. -*ogør*, adj. Villig. — isl. *viljugr*.

vilkua fi. *vilka*, sv. vb. 1 [*ma yögona*] Blänga.

villa f. *vilo*, f.

villa vb. *vil[a]*, sv. vb. 1.

vils[e] adv. *vils*.

vin n. *vin* pl. -*ør*, n.

vinbär n. *vinbær* pl. =, n.

[**vinbärs**]buske, ***vinbäre-** m. *vinbæriboska*, m.

vind m. I *vind* l. *vin* pl. *vindar*, Luftdrag.

vind m. II *vind* l. *vin* pl. *vindar*, m. Husvind.

vind adj. *vindør*.

vinda vb. *vind[a]*, sv. vb. 1.

vinge m. *vinga*, m.

***vingstock** m. *vingstok* pl. -*ar*, m. Vingaxel i kvarn.

***vingelhandsk[e]** m. *vingelhansk* pl. obr., m. Ostadig per-
son (fys. o. mor.)

vingla vb. *vingla*, sv. vb. 1. — *vingæl* *uav* Gå ostadigt,
ragla.

***vinglog** adj. *vinglo* l. -*ogør*, adj. Ostadig.

vinka vb. *vik[a]*, sv. vb. 1.

vinna vb. *vin[a]* *vant* *vuni*.

vinter m. *vintør* pl. *vintrar*, m.

***vintertistel** m. *vintætistel* pl. -*stlar*, m. Vintertid använd
tistelstång; fästes vid åkdonet med **knappe*.

vinterväg m. *vintarrag*, m. 1) pl. -*ar* = hsv. 2) *vintervägen*
m. def., oböjl.. Vintergatan. i *vintrast*: Sistlidne vinter.

vippa vb. *vip[a]*, sv. vb. 1 tr. o. intr. — *vip* *uav* Springa.

***vippträ** n. *viptra*, n. = **släppträ*. [Böjn. se *trä*!]

vis n. *vis* pl. =, n.

vis adj. *visør*.

visa f. *viso*, f.

visa vb. *vis[a]*, sv. vb. 1.

viska f. *visko*, f. 1) = hsv. 2) Linknippe.

***visklig** adj. *visklu* l. *-igör*, adj. 1) Duglig, häf. 2) Förståndig. — *Rz* 815 b. isl. *viskligi*.

vispa vb. *visp[a]*, sv. vb. 1.

***vispel** m. *vispul* pl. *visplar*, m. Visp.

viss adj. *visör*. — *me viso* Förvisso.

vitja vb. *vitja*, sv. vb. 1.

vittna vb. *vitna* l. *vit'n*, sv. vb. 1.

vittne n. *vitno* & *vit'n* pl. *-on*, n.

voivottaa fi. *vou[a]* *sa*, sv. vb. 1 Jämra sig.

voj interj. *voi*.

[**vrak**] ***brak** n. *brak* pl. =, n.

[**vred**] ***bred** adv. *breidör* n. *bræt*.

[***vrensk**] ***brensk** m. *brnsk* pl. *-ar*, m. Hingst.

[**vrenskas**] ***brinska** vb. *brnsh[a]*, sv. vb. 1.

[**vricka**] ***bricka**, ***ricka** vb. *bruk[a]*, sv. vb. 1 [*fout'n*]. — *rik[a]*, sv. vb. 1, tr. & intr.

[**vrida**] ***brida** f. *bridu*, f. Knippe af halm, hö o. s. v.

[**vrida**] ***brida** f. II *bridu*, f. Fyllig kvinsperson. — Jfr isl. *riðvaxinn*, adj. undersätsig.

[**vrida**] ***brida** vb. *brid[a]* *bræid* *bridi*.

[**vriden**] ***briden** adj. *bridin*.

[***vrina** > ***vrena**] ***bräna** vb. *bran[a]*, sv. vb. 1 Bräka. — *Rz* 819 a. jfr isl. *hrína*.

[**vrå**] ***brå** f. *brua* pl. *-nar*, f.

[**vråla**] ***bråla** vb. *brual[a]*, sv. vb. 1.

[**vråka**] ***bräka**, ***räka** vb. *brak[a]* *bræxt*, sv. vb. 2, tr. — *rak[a]* *rak* *raki*, intr.

vurmig adj. *vormi* l. *-igör*.

[**vysja**] ***vyssa** vb. *vys[a]*, sv. vb. 1.

våg f. I *vuag* pl. -ar, f. Bölja.

våg f. II *vuag* pl. -ar, f. för vägning.

våga vb. *vuag[a]*, sv. vb. 1.

*våla vb. *vuál[a]*, sv. vb. 1 Skria. — no. *våla*. isl. *vála*

Jfr *Rz* 822 a.

[våm] *vam m. *vamb* pl. -ar, m.

vånda f. *vuando* ut. pl., f.

[vånna] *hvanda vb. *kwandas*, sv. vb. 1. — ja *kwandas*
aldor fast ha sku va sant.

vår m. *vuar* pl. -ar, m. & f. — i *vuarast* Sistlidna vår.

vår pron. *voran*, f. *vuar*, n. *vuat*; pl. *vora*.

*våra f. *vuaro* ut. pl., f. Vårfrossa.

*våras vb. *vuaras*, sv. vb. 1: *ha vuaras* Våren nalkas. —

Jfr. *Rz* 823 b.

vård m. *vuad*, m. 1) pl. -ar; Minnesvård, grafvård. 2) ut.
pl. Vakt, skydd.

vårda vb. *vuad[a]*, sv. vb. 1.

vårdkas m. *vuadkas* pl. -ar, m.

vår[d]slös adj. *vuaslosor*.

[vårfrudag] *vårfördag m. *vuarsoda* pl. *vuarsodagar*, m.

[vårta] *varta f. *vato*, f. — *Rz* 798 a. isl. *varta*.

[vårt]bitare, *vart- m. *vatbitar* pl. -or, m.

våt adj. *vuator*.

väcka vb. *vak[a]* *væxt*.

väder n. *veder* ut. pl., n.

*väderbälg m. *vederbælg* pl. -ar, m. II.

väderkast n. *vederkast* pl. =, n.

*väder[spak] *spake m. *vedæspaka*, m. Lång åra, jaktåra.

väderstinn adj. *vedæstindor*.

*vädervind m. *vedorvind* pl. -ar, m. Hvirfvelvind.

*väderöga n. *vedoryoga* pl. obr., n. Af mångfärgade moln.

- band omgifven öppning mellan skyar, isht vid västra synranden vid solens nedgång. Bådar oväder.
- vädra** vb. *vedra*, sv. vb. 1 Fläkta, blåsa.
- väf** m. *væv* pl. -ar, m.
- *väfrumpa** f. *vævrompo*, f. Änden af varpen som sammanknytes. — Rz 833 b.
- *väfskel** n. *vævstjil* ut. pl., n. Det ställe på väfränningen där trädarne korsa hvarandra. — Rz 585 a.
- *väfstock** m. *vævstok* pl. -ar, m. Väfbult.
- *väfställ** n. *vævstal* pl. =, n. Väfstol.
- väft** m. *væft* ut. pl., f.
- väfva** vb. *væv[a]* *vov* *vævi*.
- väg** m. *væg* pl. -ar, m.
- väga** vb. I *væg[a]* *vægd*, tr. — *væg[a]* *vog* *vægi* & *vægd*, intr.
- väga** vb. II *væg[a]*, sv. vb. 1 Bana l. göra väg.
- vägg** f. *væg* pl. -ar, f.
- *vägga** f. *vægo*, f. *vægjo*, f. Vägglus.
- [vägskäl] ***vägaskel** n. *vægastjil* pl. =, n.
- *väjel** m. *væjil* pl. *væjilar* l. *vælar*, m. Narr, enfaldig stak-kare. — Äldre **vele*. Jfr **velog*.
- [väl] ***väll** adv. *val*, adv. 1) Bene. 2) Equidem.
- *välend[e]** n. *vælend* pl. =, n. Matstrupe hos slaktadt krea-tur. — Rz 829 b. isl. *vélindi*, n.
- välja** vb. *vælg[a]*, sv. vb. 2.
- *vällan** adv. *velan*, adv. Väl, visserligen; troligen.
- välling** m. *vælygg* ut. pl., m.
- välsigna** vb. *vælsin[a]*, sv. vb. 1.
- vält** m. *vælt* pl. -ar, m.
- välta** vb. *vælt[a]*, sv. vb. 1 Köra med vält.
- vän** m. *van* pl. *vaner*, m.
- vända** vb. *vænd[a]*, sv. vb. 2.

- vändhake** m. *vandhaka*, m. Timmermansredskap, medels hvilket stockar i en under uppförande varande byggnad vändas.
- vän[j]a** vb. *vanja* & *van[a]* l. *van*, pret. *vand* & *vand*, part. *vand* l. *vand* & *van*.
- vänlig** adj. *vanli* l. *-igr*, adj.
- vänskap** m. *vanskap* ut. pl., m.
- *vänskas** vb. *vanskas*, sv. vb. 1 [*ma nogon*] Söka vänskap med ngn. — isl. *vingask*.
- vänster** adj. *vanstær*, adj.
- vänster[händ]** *-händt adj. *vanstærhantær*.
- vänta** vb. *vant[a]*, sv. vb. 1.
- väppling** m. *væpligg* pl. *-ar*, m.
- värd** m. *væd* pl. *-ar*, m.
- värd** adj. *vædær* n. *væt*.
- värdera** vb. *vædær[a]*, sv. vb. 1.
- värd[ig]** *-og adj. *vædo* l. *-ogær*.
- värja** f. *værjo*, f.
- värk** m. *værk* pl. *-ar*, m.
- värk** n. *værk* pl. =, n.
- värka** vb. *værk[a]* *vark vurki* l. sv. vb. 2; intr.
- värld** f. *væd* pl. *-ar*, f.
- värma** vb. *værm[a]*, sv. vb. 2.
- värme** m. *værma* ut. pl., m.
- värpa** vb. *værp[a]* *værft* & *værpt*.
- värre värst** adj. o. adv. komp. & superl. *vær(ø)* komp., *væst* superl.
- *väsa** vb. *vas[a]*, sv. vb. 1 Väsnas; larma, stoja.
- *väsel** adj. *vasal*, adj. Eländig, stackars. — *Rz* 715 a. isl. *vesall*. fsv. *væsel*.
- väska** f. *vasko* & *vasko*, f.
- *vässla** adv. *vasla*, adv. Dåligt, illa
- väsna[s]** vb. *vasn[a]*, sv. vb. 1.

- väst** m. I *vast* pl. -ar, m. Lifestycke.
väst m. II *vast* ut. pl., m. Väster.
västänväder n. *västänvädär* ut. pl., n.
västlig adj. *vastli* l. -iger.
väta f. *vato* l. *vato* ut. pl., f.
väta vb. *vat[a]* l. *vat[a]*, sv. vb. 2.
växa vb. *vaks[a]* *vaks* *vuksi* & sv. vb. 2.
växla vb. *vaksla*, sv. vb. 1.
vört m. *völ* ut. pl., m.

Y.

- ylle** n. *ylb* ut. pl., n.
yngre yngst adj. komp. & superl. *yggor* komp., *yg(g)st* superl.
[yr] *ir adj. *wär*.
[yra] *ira vb. *w[a]*, sv. vb. 1 Yra, vara yr. — Jfr Rz 257 a *hira*.
[yra] *öra vb. *yör[a]*, sv. vb. 1 & 2 Yra, om snö.
yta f. *yto*, f.
y[t]tersida f. *ytæsuldo*, f.
yttre y[t]terst adj. komp. & superl. *ytör* komp., *ytæst* superl.
yxa f. *ykso*, f.
***yxa** vb. *yks[a]*, sv. vb. 1 [*uav*] Med yxa afhugga.

Å.

- å** f. *uå* pl. *uåar* & *uånar*, f.
åbrodd m. *uåbrod* ut. pl., m.

åda f. *uado*, f.

åder, ådra f. *uæder* l. *uædro* pl. *uædror*, f. — *lata* l. *slua* l.
ypna uæder Åderlåta.

åka vb. *uak*[a], sv. vb. 1.

åker m. *uækær* pl. *uækærar*, m.

ål m. *uæl* pl. -ar, m.

ålder m. *older* ut. pl., m.

åldras vb. *oldras*, sv. vb. 1.

år n. *uær* pl. =, n.

[åra] *år f. *uær* pl. -ar, f. — isl. *ár*, f.

årblad n. *uærblad* pl. =, n.

årder, *ålder n. *uæder* pl. =, n. *uælder* pl. =, n.

årklyka f. *uærklyko*, f.

*årlom m. *uærlom* pl. -ar, m. Årskaft.

[årta] *arta f. *ato*, f.

[åska f.] *åske m. *oska* ut. pl., m.

åska vb. *osk*[a], sv. vb. 1.

*åskbotten m. *oskbot'n* ut. pl., n. Tätt blåsvart åskmoln.

*åskbutt m. *oskbut* pl. -ar, m. Klack på åsksky.

*åsk-kil m. *osktjil* pl. -ar, m. = *torviggy.

åt prep. o. adv. *ot*.

åter adv. *uæter*.

åtra sig vb. *uætæ sa uætra sa*.

åtta räkn. *ota*. — ord. *otond*[t].

åtti[o] räkn. *oti*. — ord. *otiond*[t].

Ä.

äfja f. *avio* ut. pl., f.

äga se *ega*.

ägare m. *egar* pl. -er, m.

ägg f. *æg* pl. -ar, f.

ägg n. *æg* pl. =, n.

älska vb. *ælsk[a]*, sv. vb. 1.

*älskande-blomma f. *ælskanblomo*, f. Prästkrage, chrysanthemum.

älta f. *æltu* ut. pl., f. Frossa.

älta vb. *ælt[a]*, sv. vb. 1.

ämbar n. *ämbar* pl. =, n.

än prep. o. adv. *en*.

*ändarita vb. *ändarit*, sv. vb. 2 Resa på ände.

ände m. *ända & enda*, m.

ändra vb. *ändər endra*, sv. vb. 1.

[ändring] *änderning f. *ändænygg* pl. -ar, f.

ändtligen adv. *entlign*.

ändå adv. *endo, ento*.

äng f. *egg* pl. -ar, f.

änger m. (?) *eggər*, coll. Jag har ej hört genus angifvas.

ängslig adj. *eggslı* l. -ygər.

[*ängs]vall *änges- m. *eggısväl* pl. -ar, m. Ängsmark.

ännu adv. *enu, enu*.

*änog adj. *eno* l. -ogər, adj. Äcklig.

[äpple] *äppel n. *epæl* pl. =, n.

ära f. *æro* ut. pl., f.

ära vb. *ær[a]*, sv. vb. 1.

[ärende] *ärande n. *ærand* pl. =, n.

ärfva vb. *ær[a]*, sv. vb. 1 & 2.

*ärfving m. *ærvıgg* pl. -ar, m. Växtskott.

ärg m. f. *ærg* ut. pl, f.

ärga vb. *ærg[a]*, sv. vb. 1.

ärg[ig] *-og adj. *ærgo* l. -ogər.

ärlig adj. *ærli* l. -ygər.

ärm f. *ærm* pl. -ar & -ər, f.

[ärr] *är n. *ær* pl. =, n.

[ärrig] *ärog adj. *æro* l. *-ogær*, adj.

ärt f. *æł* pl. *-ær*, f.

*ärta vb. *æł[a]*, sv. vb. 1 [*op nogon* l. *nogon*] Reta. — R. 121 a. no. *erta*.

äta, *jäta vb. *æt[a]* l. *jæt[a]*, pret. *uæt*, part. *ati* l. *jati*.

*ätaude-tid f. *ätantid* pl. *-ær*, f. Tid hvarvid man plägar äta.

[Obs.! ger. = lat. *tempus edendi*].

Ö.

ö f. *øi* pl. *-ar*, f.

öda vb. *ød[a]*, sv. vb. 2.

öde n. *øds* & *yøds* pl. *-øn*, n.

ödemark f. *ødemark* pl. *-ær*, f.

[ödra] *ä[d]la f. *æło*, f.

öfre öfverst adj. komp. & superl. *øvra* komp., *øvæst* superl.

öfva vb. *yøv[a]*, sv. vb. 1.

[öfver] *yfver, *yfve prep. o. adv. *yvær*, *yvi*. — isl. *yfir*. fsv. *ivir*, *ivi*.

[*öfver]lång, *yfve- adv. tls. *yvi lögg*, adv. tls. Öfver ända.

öga n. *yøga* pl. *yøgor* l. *yøgon*, n.

ögla f. *yglø*, f.

ögonbryu n. *yøgonbryn* pl. =, n.

ögonhår n. *yøgonhuær* pl. =, n.

ögonsten m. *yøgonstein* pl. *-ar*, m.

ök n. *yøk* pl. =, n.

öka vb. *øk[a]*, sv. vb. 1.

öl n. *yøl* l. *øl* ut. pl., n.

öm adj. *yømbær*.

ömsa vb. *yms[a]*, sv. vb. 1.

ömsom adv. *ymsom* & *ymsom*.

önska vb. *ynsk[a]*, sv. vb. 1.

öppen adj. *ypin*.

*öppe[n]trutad adj. *ýpitrúta* oböjl. adj. Frispråkig.

*öppna f. *ypno*, f. Öppning.

öppna vb. *ypna*, sv. vb. 1.

*ör m. *övr* pl. *-ar*, m. Sandbank. — *Rz* 15 b. isl. *aurr*,
eyrr, m.

öra n. *yöra* pl. *yöror* l. *yöron*, 1.

*örfve n. *örvø* l. *yrvø* pl. *-er*, & *-en*, n. Lieskaft. — Jfr *Rz* 490 a.

öru m. *yön* pl. *-ar*, m.

*ör[on]hål n. *yörhol* l. *yörnhol* pl. =, n. Öronöppning.

örsnibb m. *yösnib* pl. *-ar* m.

[ösa] *hösa vb. *hösa[a]*, sv. vb. 2.

[öskar] *höskar n. *höskar* pl. =, n.

*öst *öist* pl. *-ar*, m. Östrum i båt. — isl. *austrrúm*, n.

öst m. *yöst* ut. pl., m.

östlig adj. *yöstli* l *-iger*, adj.

Tillägg

upptagande de vanligaste nomina propria och deras former.

Adolf afu, adu.

Alexander sändər.

Alexandra sandra, sandru, sasa.

Alfred afu.

Alma amu.

Amalia mali, mala.

Amanda amantu, manda, mandu, manda.

Amandus manə, mantus.

Amatus matus.

Anders antə.

Anna ana, anu.

Anton antə.

Artur atə, atə, ata, atar, atu.

August agə, agi, agar, agu, akar.

Bernhard bənt, pantu.

Berta bətə, bətu, bətar.

Brita brita, britu, britar.

Charlotta lotu, lotar, losu.

Daniel daml.

Edla əla, əlu, əlar.

Edvard ədu, ədu, ədu.

Eleonora nora, noru.

Elias *alar*.

Elisabet *h̄sa, h̄sar, h̄su*.

Elvira *vina, vinar, vinu*.

Emilia *m̄ha, m̄lu*.

Emil *iem̄l, iemu*.

Emma *amu*.

Erik *ierk̄ar*.

Erika *r̄ka, r̄ku, r̄ku, r̄kar*.

Erland *æl̄and, al̄ar*.

Eva *ieva, ievu, iev̄ar*.

Ferdinand *fǣdi*.

Florentin *fl̄ori*.

Frans *fras̄ø, frat̄ø*.

Fredrik *f̄æt̄ar, f̄æstar, f̄æst̄ar*.

Fredrika *f̄ika, f̄iku, f̄ik̄ar*.

Gabriel *gab̄i*.

Georg *jorg, jorgus, jori, jori*.

Gustaf, Gösta *gusta, gustu, gutu* (jfr Nu. i Estl. *guit̄s*) *kusu, jȳsta, jȳst̄ar*.

Gustafva *stava, stavu, stav̄ar*.

Hedvig *hada, hadu, had̄ar*.

Helena *h̄ena, h̄enu, h̄en̄ar*.

Henrietta *jata, jatu, jat̄ar*.

Henrik *hin̄s, haika, haik̄ar, haiku*.

Henrika = **Erika**.

Hilda *h̄l̄du, h̄ld̄ar*.

Ida *ida, idu, id̄ar*.

Isak *isu*.

Israël *isra*.

Jakob *job̄ø*.

Johanna *hana, hanu, han̄ar*.

Johannes *janu, jan̄ø, jan̄ar, just̄i*.

Josefina fina, finu, finar.

Julia jula, julu, jular.

Julius julə.

Karl kalə, kalu, kalar.

Karolina lna, lnu, lnar.

Katarina kaisa, kasu, kasar.

Klara klaru, klarər.

Kristina stina, stinu, stinar, stintu.

Lars laš, lasə, lasar.

Lovisa lsa, lsu, lsu, lsar, livisu, visu, visar.

Ludvig ludr, ludr.

Magnus muəns.

Margareta grieta, grietar, grietu.

Maria maju, majar, masu, masar.

Matilda tilda, tildu, tildar.

Mattias matə, mats.

Mikaël mikal, miko, miku.

Nicolaus nasə, nato, natu.

Olga aga.

Oliva lva, lvu, lba.

Olof ulə, ular.

Petrus patər, pelə,

Rickard riku.

Selma səlma, səlmu, səlmar, samu.

Serafina = Josefina.

Severin sevə.

Sigfrid sigr.

Sofia fia, fiu, fiar.

Susanna sana, sanu, sanar.

Teresia tiesa, tiesu, tiesar, tiesa.

Tobias tobi, tobus, tubə, tubi.

Tomas toma.

Ture *turə*.

Ulrik *ulə*.

Ulrika *ulə, ular, ola*.

Valborg *valba, valbu, valbar*.

Vilhelm *vilə, vilu, vilar*.

Vilhelmina *mina, minu, minsu, miku*.

266

Rättelse.

Bromarfs-orden å s. 158 hafva af misstag tecknats med *a* i st. f. *a*. Dock tørde båda ljuden användas inom olika trakter af nämnda socken och Tenala; desslikes har jag nyli- gen af personer, hemma från nordvästra delen af Pojo sok- ken, hört tydligt *a*. Hvad Finnby angår, har jag under loppet af arbetet blifvit allt mer öfvertygad därom att *a* i orten är enrådande „*a*-ljud“.

Tryckfel.

- s. 156 r. 12 står: *yø* l. *yø* läs: *yø* l. *yø*.
s. 156 r. 26 „ nllmänt „ allmänt.
s. 158 r. 5 „ således „ särdeles.

6

BIDRAG

till

KÄNNEDOM AF

FINLANDS NATUR OCH FOLK.

Utgifna

af

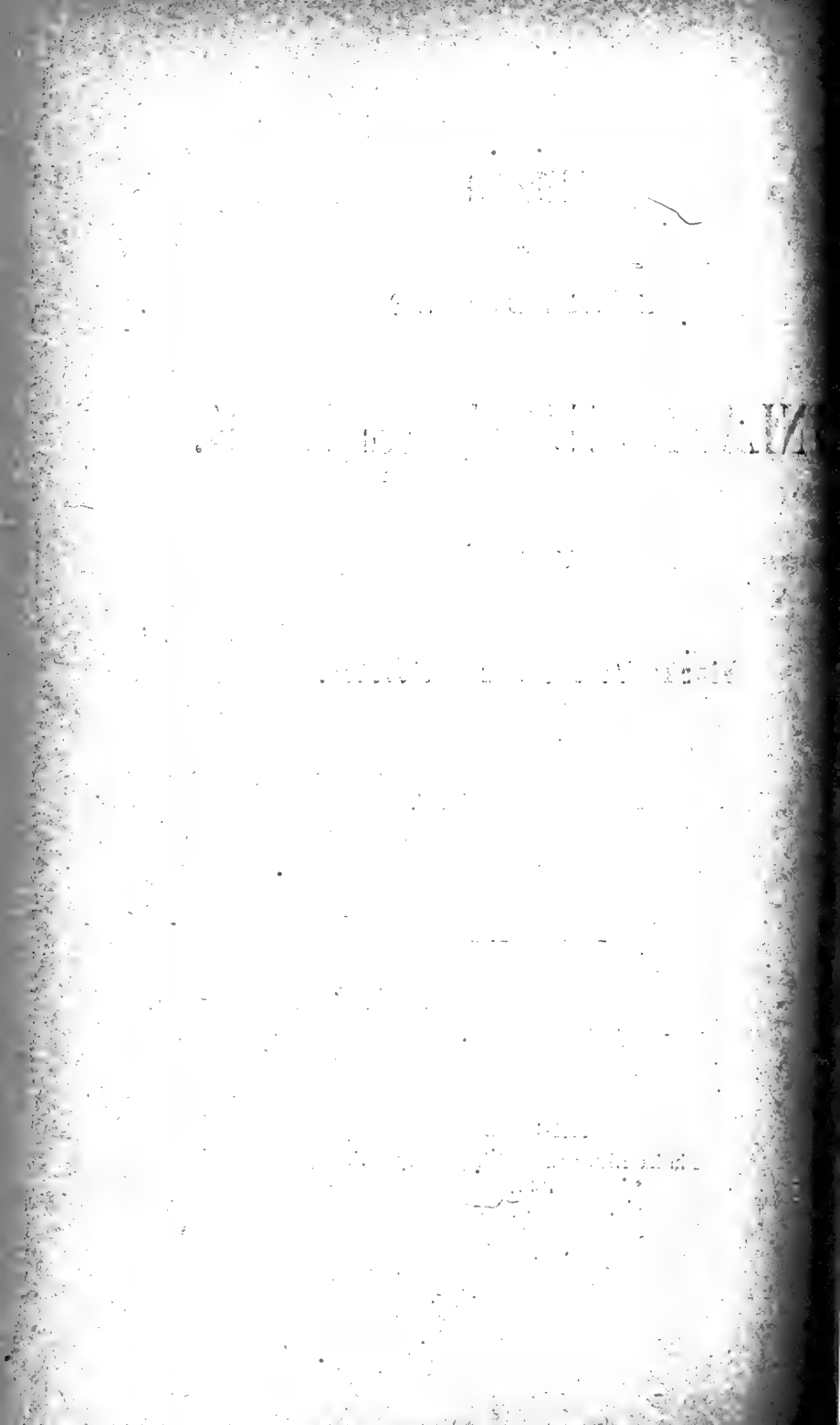
Finska Vetenskaps-Societeten.

Femtionde Häftet.

Helsingfors,

Finska Litteratur-Sällskapets tryckeri,
1891.

III

INNEHÅLL:

Siv.

ollan Lapin murteiden sanakirja ynnä kielennäytteitä, toimittanut Ar-
vid Genetz.

I

14

I
KUOLLAN LAPIN MURTEIDEN

SANAKIRJA

YNNÄ

KIELENNÄYTTTEITÄ

TOIMITTANUT

ARVID GENETZ.

WÖRTERBUCH

DER

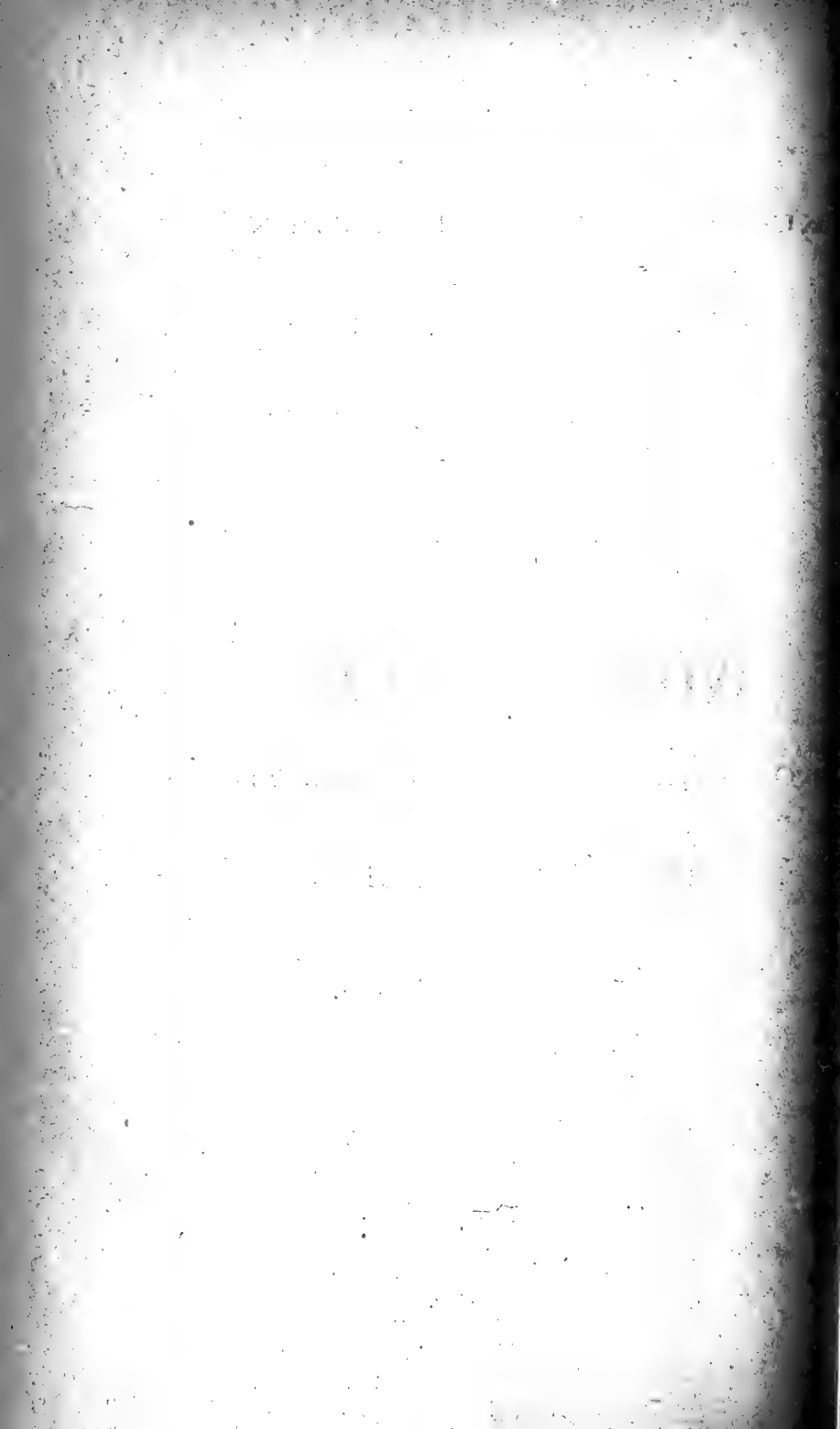
KOLA-LAPPISCHEN DIALEKTE

NEBST

SPRACHPROBEN

VON

ARVID GENETZ.

Alkulause.

Tämä teos on erään matkan tuloksia, jonka minä, n. s. kanslerinvaroista myönnettyllä matkarahalla, tein Venäjän Lapissa 1876 vuoden jälkipuoliskolla ja jonka tuotteina olen tätä ennen julkaissut: „*Matkamuistelmia Venäjän Lapista*,“ Suomen Kuvalehdessä vv. 1877—1879; „*Orosz-lapp nyelvmutatványok*“ (Venäjän-lappalaisia kielelnäytteitä, ynnä unkarinkielinen johdatus ja käännös), aikakauskirjassa *Nyelvtudományi Közlemények* XV, 1879; „*Orosz-lapp utazásomból*“ (Unkarin tiedeakatemian istunnossa 5 p. Toukok. 1879 pitämäni esitelmä Venäjän Lapin matkastani) kirjoitussarjassa *Értekezések a nyelv és szép tudományok Köréből* VIII, N:o 3, v. 1879; ynnä „*Махътвеест пасъ Евангели самас*“ (Matheuksen Evankeliumi Venäjän Lapin kielellä, Brittiläisen pipiliasenran kustantama), 1878.

Jos näiden teosten lisäksi mainitsen kieliopinluonnoksen „*Orosz-lapp nyelvtani vázlat*“, Budapest 1882, jonka Halász pani kokoon minun julkaisemistani kielelnäytteistä, ynnä Friis'in sanakirjan, jossa on joku määrä Kuollan Lapin sanoja sekaisin ja yhteisellä nimellä inarilaisten sanojen kanssa, niin olenkin luetellut kaikki lähteet, jotka tähän saakka ovat tarjonneet jotain tietoa Venäjän Lappa-

laisten kielestä ja henkisestä elämästä. Että sentähden suomalais-ugrilaiset kielimiehet ovat kauvan kaivanneet Venäjän Lapin tutkimusteni valmistumista, olen kyllä tiennyt eikä sen viipyminen ole saattanut olla kellekkään ikävämpää kuin itselleni; kuitenkin on tähän viipymiseen ollut päteviä ja osaksi poistamattomat syyt: aikaisemmin kokoomani muun ainekset ja ennen alottamani muut työt olivat ensin suoritettavat; muutamain koulukirjojen, mielestäni kipeämpi tarve oli ensin tyydytettävä; viime aikoina on ollut pari yleisempää luottamustointa, ja ensimmäiseksi ja viimeiseksi on joutunutkin työläs virka ollut tieteellistä työskentelyä hidastuttamassa. Sitä paitse itse tämä työ: neljän eri kielimurteen ainesten kokoominen eri teksteistä, sanaluetteloista ja muistoonpanoista ynnä niiden yhteen sovittaminen, vaatii arvaamattoman paljon aikaa ja työvoimaa, jota äsken viitatuista syistä on jäänyt liikennemään ainoastaan silloin tällöin, pikien väliaikojen päästä.

Ne neljä murretta, jotka ovat tässä edustettuina, ovat

Turjan murre (lapiksi *Tarje käll*), joka vallitsee niemimaan koko itäosassa, nim. paitse *Ponoissa* (merkitty: *Ponoissa*, *Sosnofkan*, *Lumbovskin* (merk. *Lumb.*); *Jokongan* (m. *Jokongon*), *Kuroptjovskin* ja *Kamenskin* lappalaiskylissä (lapiksi: *Pionn*, *Sosnofke*, *Lumbes* eli *Limbis*, *Jovkuj*, *Köttem-javre* ja *Kivituš*). Tätä murretta tutkin kaikkein tarkimmin, sekä sanaton että kieliopin suhteen, oleskellessani kolmatta kuukautta *Ponoissa*; se onkin sentähden pantu esityksen perustukseksi eikä sitä ole yleensä erikseen merkitty (joskus vain *Tillä*), vaan ovat kaikki teoksessa löytyvät merkitsemättömät murteet ymmärrettävät turjalaisiksi.

Kildinin (merk. *K.*) murre, jota puhutaan Kuollan kaupungin itä- ja eteläpuolella *Kildinin*, *Voronenskin*, *Varzinin*

Ljavozerkin (merk. Ljav.), *Lovozeron* (merk. KL. ja L.) ja *Maaselän* pogostissa (lapiksi: *Kildiñč*, *Kördöy* l. *Kördjöy*, *Arsjokk*, *Lej-ja_ivr*, *Lū-ja_ivr* l. *Luj-ja_ivr* ja *Māsc_ilg*); Varzinilla ja Ljavozerkillä on myöskin yhteinen nimi *Semiostrovsk* (merk. Sem.). Tätä murretta, samoin kuin seuraavaakin, tutkin Kuollassa ollessani.

Notozeron murre (merk. N.), jonka alana ovat *Notozeron* ja *Songelin* pogostat (lap. *Nuoht-ja_ivr* ja *Sünjel*) niemiin länsiosassa.

Akkalan murre (merk. A.), jota puhutaan Imandran eteläpuolella, *Akkalan* ja *Jokostrovin* (merk. Jokostr.) kylissä (lap. *A_ihkel* ja *Ču_ik-sül*); siitä minulla ei ole ollut muita muistoonpanoja kuin Matheuksen loppulukujen käännös, jonka tein Kantalahdessa ja josta sitten olen poiminut kaikki kielelliset tiedot, asettaen ne paikoilleen.

Niiden Venäjän Lappalaisten kielestä, jotka asuvat Kuollasta luoteeseen päin, ei ole minulla omiin havaintoihin perustuvia tietoja.

Mitä teoksen muodolliseen puoleen tulee, niin on minun ollut pakko järjestää sanakirja äännetieteellisen eikä aakkosellisen perustuksen mukaan, saadakseni eri murteiden muodot yhteen ja niin helposti löydettäväksi kuin mahdollista. Samasta syystä on vokaaleille, jotka enimmin vaihtelevat eri murteissa, täytynyt antaa ainoastaan tois-asteinen arvo sanoja järjestettäessä. Äänteiden järjestys on siis seuraava:

a) Konsonanttien:

- 1) *k*, *hk*, *kk*, *g*, *γ* (= pehmeä, aukollinen *g*)
- 2) *z*, *zx* (= venäjän *x*; osaksi sanojen sisässä, konsonantin edessä järjestyksen suhteen erottamatta *k*:sta)

3) *n̄, n̄n̄*4) *j, j̄j̄*5) *t, ht, tt, d, δ* (= pehmeä *d*, jota äännettäessä kiellään pannaan hampaiden väliin)6) *č, hč, čč, ž*7) *c, hc, cc, ž*8) *š, šš, ž*9) *s, ss, z*10) *ú, ún̄*11) *n, nn*12) *r, rr*13) *l, ll*14) *p, hp, pp, b, β* (= puhdas huuli-*v*)15) *v, vv, f*16) *m, mm.*

b) Vokaalien:

(joita siis tulee katsoa vasta sitten, kun sanan asema konsonanttien mukaan on haettu)

1) *a, a* (*a:n* ja *o:n* välinen), *o* (takavokaali = Viron *õ*)2) *ea* (*i*), *e, é* (umpinainen, *i*:hin vivahtava)3) *i* (*i*), *î* (= ven. *ы*) (*i*), *u* (*uo, uo*)4) *oa* (*i*), *uo, uo*)5) *o.*

Rivin alapuolelle asetettu pieni *i* ilmoittaa, että edellisen vokaaliäänteen loppupuolella kuuluu *i:n* vivahtus, joka samalla tuntuu vähän korottavan koko edellisen vokaalin ja hiuventavan seuraavan konsonantin, niin että esim. *talle so,rme, ču,hke* saatettaisiin jotenkin ääntämisen mukaisesti kirjoittaa näinkin: *tälle l. tälle, sörme, čühke l. čühke.*

Heittomerkki sanojen keskellä ja lopussa ilmoittaa puoleksi mykän vokaalin.

Helpottaakseni sanojen löytämistä ynnä niiden vertaamista läntisempien murteiden ja suomenkielen sanoihin olen useampien alkuperäisten artikkelien eteen sulkumerkkeihin pannut isoilla kirjaimilla painetut yksinkertaisimmat perusmuodot, semmoisina kuin olen ne olettanut verrattuani Kuollan Lapin eri murteiden sanamuodot toisiinsa. Kun jokin näiden perusmuotojen äänne on epävarma, olen sen merkinnyt pienellä kirjaimella, esim AITa, -o, ASTøJa.

Verbivartalot on ilmoitettu siten, että niiden loppuun on pantu tavausmerkki.

Semmoinen merkitsemistapa kuin: *kiomte (oa), kiesse(ea)* (impf. *i*) ilmoittaa, että näiden sanojen ensitavuun vokaalit saattavat muuttua sellaisiksi kuin sulkumerkeissä on osotettu, esim. *koamta, kīssim*.

Sanakirjan numerot 2047—2077 olen saanut toht. O. Kihlman'ilta, paitsi 2055 ja 2075, jotka epähuomiosta olivat jääneet edellisestä pois.

Nimiluettelossa olevat maantieteelliset tiedot ovat enimmäkseen Lappalaisten antamia; heidän asumussuhteensa ovat ilmoitetut semmoisiksi, kuin olivat v. 1876.

Kielennäytteinä olen sanakirjan jälkeen pannut muutamia lukuja Matheuksen Evankeliumin käännöstä ynnä alkuperäiset tarinat ja laulut yllämainitusta Unkarissa ilmestyneestä tekstikokoelmastani sekä varustanut alkuperäiset näytteet saksalaisella käännöksellä.

Helsingissä 1 p. Helmik. 1888.

T e k i j ä.

Kuollan Lapin sanakirja palkittiin Suomen Tiedeseuran 50-vuotisessa juhlassa 29 p. Huhtik. 1888 sillä palkinnolla, jonka Suomen valtio oli tätä tilaisuutta varten määrännyt annettavaksi parhaimmasta Seuran historialliskielitieteelliseen osastoon jätetystä teoksesta.

Vorwort und Einleitung.

Vorliegendes Werk ist ein Ergebniss einer Reise, die ich, mit einem aus dem sogenannten Kanzlerfonds der Helsingforscher Universität mir ertheilten Stipendium, während der zweiten Hälfte des Jahres 1876 im Russischen Lappland machte und von deren Resultaten folgende Arbeiten bereits früher erschienen sind: „*Matkamuistelmia Venäjän Lapista*“, in Suomen Kuvalehti 1877–1879; „*Orosz-lapp nyelvmutatványok*“ in Nyelvtudományi Közlemények XV, 1879; „*Orosz-lapp utazásomból*“ vorgetragen in der Sitzung der ungarischen Akademie der Wissenschaften d. 5. Mai 1879) in Értekezések a nyelv és szép tudományok Köréből VIII, N:o 3, 1879; *Махътвецъ пасъ Евангеліи самъ* (Uebersetzung des Evangeliums Matthäi, auf Kosten der Britischen Bibelgesellschaft), 1879.

Wenn ich zu diesen Arbeiten noch eine kleine Grammatik „*Orosz-lapp nyelvtani vázlat*“, Budapest 1882, die Falász aus den von mir veröffentlichten Sprachproben zusammenstellte, sowie Friis' lappisches Wörterbuch erwähne, welches eine Anzahl Kola-lappischer Wörter mit den Enare-lappischen vermischt enthält, so habe ich auch alle Quellen aufgezählt, die bisher irgend welche Angaben über die Sprache und das geistige Leben der russischen Lappen geboten haben. Dass deswegen die fin-

nisch-ugrischen Sprachforscher schon lange die Abschließung meiner russisch-lappischen Forschungen erwartet haben, ist mir nicht unbekannt gewesen, und niemandem kann die Verschiebung derselben unangenehmer gewesen sein als mir selbst; doch hat dieser Aufschub triftige und zum Theil unabweisbare Gründe gehabt, die theils in der Arbeit selbst theils ausserhalb derselben lagen.

Die hier vertretenen vier Dialekte sind:

Der *Tersche* (lappisch *Tarje kill*), welcher im ganzen östlichen Theile der Halbinsel herrscht, nämlich ausser in *Ponoi* (bezeichnet Pon.) auch in den Lappendorfschaften *Sosnofka*, *Lumbovsk* (bez. Lumb.), *Jokonga* (bez. Jok.), *Kuroptjovsk* und *Kamensk* (lappisch *Pionne*, *Sosniofke*, *Lumbes* oder *Limbess*, *Jokkuj*, *Kiottemjävve* und *Kintus*). Diese Mundart habe ich am genauesten sowohl in lexikalischer wie grammatikalischer Hinsicht untersucht; sie ist auch hier überhaupt nicht besonders (nur bisweilen mit T.) bezeichnet worden.

Der *Kildinsche* (bez. K.), welcher östlich und südlich von der Stadt Kola gesprochen wird in den Lappengosten *Kildin*, *Voronensk*, *Varsin*, *Ljavozerk* (bez. Ljav.), *Lovozero* (bez. KL.) und *Maselg* (lappisch *Kildinč*, *Kördj* od. *Kördjov*, *Arsjokk*, *Lej-jävve*, *Lü-jävve* od. *Luj-jävve* und *Mäselg*); *Varzin* und *Ljavozerk* tragen auch den gemeinsamen Namen *Semioströsk* (bez. Sem.). Diese Mundart, sowie die folgende, untersuchte ich während meines Aufenthaltes in Kola.

Der *Notozersche* (bez. N.), der die pogosten *Notozero* und *Songel* (lappisch *Nuoh-t-jävve* und *Sünjel* im westlichen Theile der Halbinsel umfasst.

Der *Akkalasche* (bez. A.), der südlich vom Imandra-See in den Dörfern *Akkala* (lapp. *Ahkkel*) und *Jokostriv* (bez. Jokostr. lapp. *Ču;k-sül*) vorkommt und von dem ich keine anderen Aufzeichnungen habe als die Uebersetzung der letzten Capitel des Evangeliums Matthäi.

Von der Sprache derjenigen russischen Lappen, die nordöstlich von Kola wohnen, habe ich keine auf eigene Beobachtungen gegründete Kenntniss.

Die Aufstellung des Wörterbuches ist *phonetisch* und zwar in der Art, dass die Vokale, die in den verschiedenen Mundarten am meisten wechseln, erst *in zweiter Reihe* in Betracht kommen. Die Ordnung der Laute ist also folgende:

a) Die der Konsonanten:

- 1) *k, hk, kk', g, γ* (weiches, spirantisches *g*)
- 2) *χ, χχ* (= russ. *x*; zum Theil im Inlaute, vor Konsonanten hinsichtlich der Ordnung nicht von *k* geschieden)
- 3) *ñ, ññ*
- 4) *j, jj*
- 5) *t, ht, tt, d, δ* (weiches, spirantisches, interdentalales *d*)
- 6) *č, hč, čč, č̣*
- 7) *c, hc, cc, č̣*
- 8) *š, šš, ž*
- 9) *s, ss, z*
- 10) *ń, ńń*
- 11) *n, nn*
- 12) *r, rr*
- 13) *l, ll*
- 14) *p, hp, pp, b, β* (bilabialisches *w*)
- 15) *v, vv, f*
- 16) *m, mm.*

b) Die der Vokale:

- 1) *a, a* (sehr offenes *o*), *o* (ein hinterer Vokal = estn. *o*)
- 2) *ea (ie), e, é* (geschlossenes, dem *i* nahe stehendes *e*)
- 3) *i (iē), i̇* (= russ. *и*) (*i̇*), *u (uə, uo)*
- 4) *oa (i̇o, uo, uo)*
- 5) *o.*

Ein kleines *i* unterhalb der Zeile bezeichnet, dass der vorhergehende Vokal etwas erhöht wird und am Ende einen Klang von *i* bekommt, wobei auch der nachfolgende Konsonant ein wenig palatalisirt wird, so dass z. B. *taille*, *soirme*, *čuhke* phonetisch ziemlich getreu auch in folgender Weise geschrieben werden könnten: *tälle* od. *tülle*, *sörme*, *čühke* od. *čühke*.

Der Apostroph in der Mitte und am Ende der Wörter bezeichnet einen halbstummen Vokal.

Um die Auffindung der Wörter und ihre Vergleichung mit den entsprechenden Wörtern der westlichen lappischen Mundarten und des Finnischen zu erleichtern, habe ich vor den meisten ursprünglichen Artikeln die erschlossenen einfachsten russisch-lappischen Grundformen, mit Uncialen gedruckt, in Parenthese gestellt. Wenn irgend ein Laut dieser Grundform unsicher schien, ist er mit kleinem Charakter bezeichnet, z. B. AITa, -o, ASToJa.

Die Verbalstämme sind durch einen Silbenstrich am Ende angegeben worden.

Die Bezeichnungswaise *kiönte* (oa), *kiesse* (ea) (i m p f. \bar{v}) giebt an, dass der Vokal der ersten Silbe dieser Wörter je nach dem Vokal der folgenden Silbe wechselt, z. B. *koamta*, *kissim*.

Die Nummern 2,047—2,077 verdanke ich zum grössten Theil Herrn Dr. O. Kihlman.

Die geographischen Angaben im Namenverzeichnisse stammen grösstentheils von den Lappen; ihre Wohnungsverhältnisse sind so angegeben worden, wie sie im Jahre 1876 waren.

Als *Sprachproben* habe ich einige Kapitel aus dem Evangelium Matthäi sowie alle originalen Märchen und Gesänge aus der oben genannten in Ungarn erschienenen Sprachtextsammlung dem Wörterbuch beigefügt und die letzteren mit deutscher Uebersetzung versehen.

Meine Reiseerfahrungen und ethnographischen Beobachtungen theile ich durch die folgende Uebersetzung meines obengenannten, in Ungarn gehaltenen Vortrages den deutschen Lesern mit:

Am 17. Juli 1876 ging ich in der Morgendämmerung -- in Sturm und Regen dem Wind entgegen -- über die russische Grenze und kam in der bekannten russisch-karelischen Gemeinde Wuokkiniemi an, wo Lönrot ein halbes Jahrhundert früher die grössten und schönsten Gesänge der Kalevala gesammelt und wo die alten mythischen Runen noch heute im Munde des Volkes leben. Für diesmal hatte ich aber keine Zeit weder hier noch anderswo im russischen Karelen zu verweilen, sondern musste vorwärts nach meinem entlegenen nordischen Ziele eilen. Somit reiste ich vier Tage und Nächte zu Boot von Wuokkiniemi bis zur Küste des weissen Meeres nach der Stadt Kem, zuerst über den See Kuittijärvi und sodann den grossen, stark strömenden Fluss Kem mit seinen vielen Stromschnellen hinunter. Kem ist eine nur unbedeutende, uninteressante Kleinstadt, wo es für mich nichts zu untersuchen oder zu besichtigen gab; darum begab ich mich noch am selben Tage von dort weiter nach dem Kloster Solowetzk, welches auf einer Insel im weissen Meere liegt, ungefähr 60 Kilometer von Kem -- also wieder zu Wasser. Auf der Station gab man mir 7 Weiber zum Rudern und als Steuermann eine Alte, Petrowna mit Namen, welche beständig einnickte, so dass die Ruderinnen immer wieder riefen: „*drenlesch, Petrowna*“ (Petrowna, du schlummerst), wenn sie merkten, dass das Fahrzeug ab und zu gegen den Strand steuerte. Es brauchte nicht viel gerudert zu werden, weil Mitwind war und so legte unser Boot mit Hülfe des Segels ziemlich schnell den halben Weg bis dahin, wo die Inselgruppe aufhört, zurück. Aber inzwischen war der Wind zum Sturm gewachsen, so dass die Ruderinnen nicht wagten, auf die offene See hinauszufahren, sondern einen Hafen zu erreichen suchten. In der That zieht sich an der Insel Kuzova eine lange, tiefe Bucht in's Land und am Strande derselben befindet sich eine für die Reisenden errichtete Hütte, wo man mitunter ganze drei Tage auf gutes Wetter warten muss. Hier landeten wir und begannen Essen und Theewasser zu kochen; bald darauf langte eine andere vom Kloster kommende Gesellschaft an, welche nur mit grösster Mühe sich vor dem Unwetter gerettet hatte; denn zwischen dem Kloster und Kem fährt man nur mit offenen Ruderbooten, sogen.

Karbasen. — Nach ungefähr zwölfstündigem Aufenthalt an der Insel begann der Wind sich zu legen; da konnten wir denn weiter fahren und des Abends kamen wir beim Kloster an. Dies ist eins der namhaftesten, schönsten und reichsten Klöster im ganzen nördlichen Russland; seine weissen Türme und hohen Mauern glänzen weit hinaus in die See, als wenn da eine Festung mitten im Meere läge. Wenn man in den Hafen hinein kommt, sieht man zur Linken zwei grosse für die Besucher erbaute Häuser und zur Rechten ein Schiffswerft.

Weiter hinauf, rund um das Kloster und teilweise innerhalb der Klostermauern selbst breiten sich Baum- und Gemüseärten aus, in welchen man jedoch keine edleren Baumarten findet als Birke und Eberesche und keine feinere Frucht als Kohl. Auch befindet sich da ein Thiergarten oder vielmehr das ganze Kloster bildet einen grossen Thiergarten, wo es nur eine Thierart giebt, nämlich viele hundert oder tausend Möven; diese dürfen da in Ruhe leben und sich vermehren, und die Fremden werfen ihnen allerhand Leckerbissen zu. Natürlich werden viele Kirchen, Malereien, Reliquien, Messgewänder und andere Kostbarkeiten zur Erbauung der Fremden gezeigt, aber alles dies ist ja für einen nicht griechisch-katholischen Besucher weniger interessant, welcher derartige russische Klöster schon früher gesehen. Eine Bibliothek oder ein Archiv hätte ich gerne gesehen und drückte auch diesen Wunsch dem Archimandriten bei meinem Besuche aus. Aber nach seiner Aussage befinden sich jetzt keine litterarischen Schätze mehr im Kloster, denn seit die Engländer im Krimkriege wie Seeräuber auch diesen stillen Zufluchtsort bombardirten — und Spuren dieses Bombardements werden noch heute an den Mauern und Gebäuden gezeigt —, wurden die wertvolleren Arbeiten zu einem etwas sichereren Platz gebracht, wenn ich nicht irre nach Wologda. — Den folgenden Tag begab ich mich mit dem eigenen Dampfer des Klosters, dessen Kapitän, Steuermann und ganze Mannschaft Mönche waren, nach Archangelsk; dieses Fahrzeug verkehrt nur zwischen dem Kloster und Archangelsk, um die vielen hundert Pilger zu holen und zurückzubringen, welche jährlich kommen, um ihre Andacht hier zu verrichten, ihre Gelübde zu erfüllen oder nur um sich zu amüsieren. In ungefähr 24 Stunden legte das Boot den Weg über das weisse Meer zurück und landete am folgenden Tage in die weite Mündung der Dwina an eine Feste, welche den Einlauf verteidigt, zur Linken liegend, und landete endlich im Hafen Solombala an dem nördlichen Ufer des Flusses. Die Vorstadt von Archangelsk liegt zwar dreiviertel Meile von dem Hauptteil der Stadt

entfernt, aber fast der ganze dorthin führende Weg zieht sich zwischen Gebäuden entlang, wodurch diese nordische Handelsstadt eine eigentümlich lange und schmale Form bekommt.

In Archangelsk musste ich einige Tage verweilen, um mir die nötigen Empfehlungsbriefe von dem Gouvernement zu verschaffen, um statistische und andere Angaben über die Lappen und deren Gebiet zu sammeln und insbesondere um nach dorthin fahrenden Schiffen mich zu erkundigen. Es war allerdings meine Absicht, zuerst die östliche, die sogenannten Tersche Küste der Halbinsel zu besuchen, weil sie weniger bekannt ist als die übrigen Teile; aber dorthin hätte ich auf keine andere Weise gelangen können als mit schlechten kleinen Fahrzeugen, welche oft wochenlang an einer Stelle auf günstigen Wind wartend festsitzen und zuweilen gar nicht das Ziel erreichen. Um dem Schicksal meines berühmten Landsmanns Castrén zu entgehen — auch er wollte sich von Archangelsk nach der Halbinsel Kola begeben, wurde aber von einem starken Sturm zur Umkehr gezwungen —, entschied ich mich also dafür, den grossen Dampfer zu benutzen, welcher von Archangelsk nach Vadö und Vadsö ging und einige Fischerplätze an der nördlichen, der sogenannten Murmanschen Küste der Halbinsel und die Stadt Kola anlief.

Der Dampfer Archangelsk ging auch zur bestimmten Zeit am 29. Juli von Solombala ab; es war das ein grosses, bequemes Schiff mit ungewöhnlicher Ordnung und Reinlichkeit, was zweifellos vorzugsweise das Verdienst des finnischen Kapitäns war. Nachdem wir die Mündung der Dwina passirt hatten, mussten wir zwei Stunden lang auf die Flut warten, um glücklich über eine Sandbank zu kommen. Inzwischen hatte ich Gelegenheit, mit meiner Reisegesellschaft Bekanntschaft zu machen; in der ersten Kajüte fuhren ausser mir nur zwei russische Beamte, der Friedensrichter und der Forstmeister des Kolabezirks. Im übrigen war die Gesellschaft sehr bunt: der Steuermann war Finne, der eine Maschinist ein Deutscher aus Riga, der andere Schwede; sechs Matrosen waren Finnen, welche sich nach der norwegischen Küste zum Fischen begeben, aber da der Fischfang einen schlechten Ertrag versprach, Dienste auf dem Dampfer genommen hatten. Mit einem Matrosen, welcher aus der Gegend von Reval stammte, versuchte ich Esthnisch zu sprechen, im übrigen hörte man meist russisch und norwegisch. Am 30. Juli erblickten wir die Tersche Küste und ich bedauerte doch, dass ich an den Leuchttürmen von Sosnowetz und Orlow vorbeifahren musste und besonders da der Kapitän mir zwischen denselben die

Mündung des Flusses Ponoï zeigte, welche allerdings in der Entfernung, aber doch deutlich zwischen hohen Bergen gesehen werden konnte.

Auf der anderen Seite des Ponoï erhob sich die Küste sofort; mit ihren Klippen stieg sie steil aus dem Meere empor und zwischen den Felsen erglänzte überall der weisse Schnee. Von Wald sieht man auf der ganzen Strecke keine Spur, bis man einige Meilen in die Kolabucht weiter hinein kommt. — Der günstigste Mitwind begleitete uns und alle Segel waren aufgesetzt, um dem Dampf nachzuhelfen, so dass wir eine recht rasche Fahrt machten, 8½ Seemeilen in der Stunde, und am Abend waren wir schon an der Landspitze und dem Leuchtturm von Swiatoi-Noss. Aber plötzlich bedeckte sich der Himmel und die Küste hüllte sich in dichten Nebel; die Fahrt musste verlangsamt werden, die Segel gerefft und die Richtung für die Nacht wurde nach dem Kompass bestimmt. Aber der Kompass ist auf Eisenschiffen nicht zuverlässig, was wir jetzt auch zu erfahren bekamen. Als ich am 31. Juli auf Deck ging, steuerte man in westsüdwestlicher Richtung, um der Küste wieder näher zu kommen. Die Abweichung des Kompasses und wahrscheinlich auch die Meeresströmung hatte uns in der Dunkelheit der nebligen Nacht weit aufs offene Eismeer hinaus geführt. Jetzt herrschte wieder klares, schönes Wetter und früh am Nachmittage hatte das Boot die erste Station, Sem Ostrowa, erreicht; aber plötzlich entstand ein solcher Sturm, dass wir nicht Anker werfen konnten, sondern mit halbem Dampf zwischen den Inseln lavieren und auf besseres Wetter warten mussten, damit wenigstens die Post vom Schiffe abgeholt werden könnte. Aber jede Verbindung zwischen dem Strande und dem Schiffe war unmöglich; auch ich war also gezwungen, an Bord zu bleiben und meinen beabsichtigten Besuch hier auf ein anderesmal aufzuschieben. In kurzem begaben wir uns wieder weiter, mit dem Gegenwinde kämpfend, bis wir nach Kola kamen. „Rasmus erscheint in Hemdsärmeln“ sagte der Kapitän mit einem dänischen Sprüchwort, als die Wogen um das Deck sausten und brausten und ihr Wasser auch oft darüber spritzten: der riesige Dampfer tanzte wie ein kleines Boot auf den Wellen und wenn man am Steuerruder stand, sah es aus, als ob der Bug sich bald zum Himmel hebe, bald sich in den Tiefen des Meeres begraben wolle. Mein lang gehegter Wunsch Walfische in der Nähe zu beobachten, wurde jetzt befriedigt. Während dieselben sich bisher nur in einer Entfernung von einigen tausend Schritten gezeigt hatten, so dass man nur das Wasser, welches sie in die Luft spritzten, deutlich erkennen konnte, schwamm jetzt in der Nacht

ein ganzer Schwarm ans Schiff heran und folgte demselben über eine Stunde.

Von der zweiten Station Gawrilowa merkte ich nichts, da ich grade schlief; zur dritten kamen wir am 1. August morgens. Da war ein fröhliches Leben; zu Ehren des St. Eliastages flaggten alle Fahrzeuge und Boote; Glockenclang rief die Leute zu der kleinen Kirche; Schnecken (sechsruderige Fischerboote) verkehrten ab und zu zwischen dem Strande und dem Dampfer, um Reisende und Waaren zu holen und zu bringen. — Die genannten Stationen sind alle Fischerplätze, an welchen sich des Sommers allerhand Volk sammelt, die aber im Winter ganz unbewohnt sind.

Denselben Tag nachmittags wendete sich das Dampfschiff vom Meere nach Süden, wir liefen in die Kola-Bucht ein. Während wir auf diesem langen schmalen Gewässer vorwärts fuhren, konnte man bemerken, wie die Schneeflecken immer mehr von den Felsen verschwanden und an deren Stelle zuerst niedriges Gesträuch, dann etwas höheres Buschwerk und schliesslich Gebüsche von verkrüppelten Birken traten. Eine viertel Meile von Kola ankerte das Schiff und von da fuhren wir mit einem Boot zur Stadt, wo wir um Mitternacht ankamen. Diese Stadt ist allerdings trotz ihrer beiden Kirchen weder grösser noch prächtiger als jedes beliebige Dorf; aber da es einmal die einzige Stadt ist auf dem weiten Gebiete der russischen Lappen und der Mittelpunkt der bürgerlichen und kirchlichen Verwaltung für die Halbinsel Kola und da ich einen ganzen Monat dort zubrachte, kann ich nicht umhin, einige Worte über den Ort zu bemerken. Er liegt hübsch an dem Ende der genannten Meeresbucht zwischen den beiden in dieselbe mündenden Flüssen Kola und Tulom. Unmittelbar hinter der Stadt erhebt sich ein hoher Berg, von wo man eine schöne Aussicht sowohl nach Norden über den Fjord, wie auch nach Südwesten über den breiten Tulom geniesst. Die Einwohner sind alle Russen, einige wenige Beamte, die meisten aber Fischhändler, welche ihre Waare weit über das Meer bis nach St. Petersburg senden. Lappen wohnen allerdings nicht weit davon, denn ein Dorf derselben, Kildin, ein sogenannter Pogost, liegt nur 19 Werst östlich von der Stadt und ein anderes, Notozersk, an dem See Notozero, aus welchem der Tulom herausfliesst; aber das Stadtleben fürchten diese freien Söhne der Tundra wie das Geängniss.

Einen grossen Teil der Stadtbewohner erblickte ich sofort, als wir uns dem Strande näherten. Da war der schmächtige Ispravnik (Polizeihauptmann), dem die ganze Halbinsel unterstellt ist, und sein alter Adjutant, beide in

XVIII

voller Uniform. Da sah man auch viele andere Stadtlebewohner, welche sich gesammelt, um die Ankommenden zu empfangen. Mit den übrigen Herren wurde auch ich zum Ispravnik eingeladen und so machte ich meine erste Visite in Kola um Mitternacht den 2. August. Es war ja kein grosser Unterschied zwischen Tag und Nacht; anfangs August konnte man ganz gut die ganze Nacht lesen und schreiben, wenn es nur klar war.

Am Tage nach meiner Ankunft begann ich mit Hilfe meines Hauswirts, des Posthalters von Kola, mich über die Lappen zu unterrichten, von denen ich noch keinen einzigen gesehen hatte. So wurde ich schnell mit dem Gemeindevorsteher in Kola bekannt, der ein echter Kildinscher Lappe war, aber zugleich ganz gut russisch verstand; und das war auch nötig, damit ich bei Untersuchung der lappischen Sprache mich der russischen als Vermittlerin bedienen konnte. Er musste in der Stadt bei der Gemeindebehörde verweilen, obwohl er, wie auch sonst die Bauernherren, welche von der Gemeinde auf drei Jahre gewählt werden, sich nicht viel auf die Gemeinde-Angelegenheiten verstand. Arbeit hatte er natürlich wenig, denn die Kanzleigeschäfte wurden von dem russischen Schreiber besorgt und sein Gehalt von der Kommune war vielleicht noch geringer als seine Arbeit, nur 20 Kopeken am Tage, so dass er gerne in meinen Dienst trat als Bedienter und Professor zugleich. Mit ihm studierte ich dann einen Monat lang die Kildinsche Mundart. Einen grossen Teil dieser Zeit wendete ich auf Übersetzung des Matthäusevangeliums an, welche ich der britischen und ausländischen Bibelgesellschaft versprochen hatte. Zuerst wollte ich den genannten Vorsteher (*Starshina*) dazu benutzen, aber die Sache schien ganz unmöglich zu sein, weil er die russische Schriftsprache gar nicht gewöhnt war, nach welcher die Übersetzung gemacht werden sollte. Später kamen zwei junge Lappen nach Kola, welche da in die Schule gegangen waren und also die russische Schriftsprache gut verstanden und sogar schreiben konnten. Aber der eine derselben stotterte sehr stark und war sehr schwach begabt. Der andere bekam Nasenbluten, als ich ihn ein paar Stunden bei mir an der Arbeit gehalten hatte. Der Vater hätte ihn allerdings gerne bei mir gelassen, aber der Bursche schützte jetzt eilige Arbeit vor, und sagte: „Habt Erbarmen, gnädiger Herr, und lasst mich nach Hause gehen; ich kann auf keinen Fall hier verweilen“. Ich wusste, dass dieser nette, ehrliche und kluge Jüngling früher bei einem Kaufmann in Kola gedient hatte, aber davongelaufen und heimgekehrt war, weil er sich nicht an das Stadtleben gewöhnen konnte. So konnte auch ich

nicht hoffen, dass er lange bei mir aushalten würde, auch wenn ich ihn nicht mit dem Vater hätte gehen lassen. — Da ich mit dem anderen kein Glück hatte, so wendete ich mich mit meiner Übersetzung wieder an den Vorsteher; da hatten wir uns schon an einander gewöhnt und ich war mit den wichtigsten Eigentümlichkeiten des Dialekts bekannt geworden und so gelang es schliesslich, den grössten Teil des Evangeliums in der Weise zu übersetzen, dass ich erst russisch vorlas und dann in der Alltagssprache jeden Satz wiederholte und er es dann in's Lappische übersetzte.

Eine Woche lang war dieser eigentliche Lehrer beinahe frei. Da kamen viele Notozersche und Songelsche Lappen mit ihrem Lachs nach Kola herunter und ich beschäftigte mich nun mit ihnen, um ihren Dialekt kennen zu lernen, welcher in vielen Punkten von dem Kildinschen abwich. Einen derselben wollte ich eine Zeitlang bei mir behalten und wirklich brachte ich ihn auch nach vielem Überreden und gutem Bezahlen glücklich dazu eine Woche in Kola zu bleiben. Aber als die anderen abgereist waren, hatte er keine Ruhe und nach 5½ Tagen musste ich ihn wieder ziehen lassen. Von diesen Lappen wurden mir auch einige Gesänge mitgeteilt, welche ich als Sprachproben veröffentliche, denn im übrigen müssten sie eher als Armutzeugniss gelten. Der Inhalt ist nämlich fast blödsinnig kindisch und was die Form betrifft, so ist das Versmass völlig unregelmässig oder vielmehr ist überhaupt kein Versmass vorhanden; Alliteration oder Reim kann man auch nicht bemerken und ihr einziger poetischer Schmuck ist ein sehr unregelmässiger und willkürlicher Parallelismus. Und nicht einmal das darf man annehmen, dass diese Form fertig und feststehend sei, denn nachdem ich einmal die Worte aufgeschrieben und den Sänger nun bat, sie zu wiederholen, wich das neue Diktat sehr von meiner ersten Aufzeichnung ab. Es braucht kaum erwähnt zu werden, dass solche Gesänge auch jetzt noch über die unbedeutendsten Dinge verfasst werden; alte mythische Gesänge kennt man gar nicht. Dies ist der Zustand des Volksgesanges bei den westlichen Lappen Russlands; die östlichen Lappen singen ohne Worte oder tragen einen beliebigen Satz singend vor, wie ich später bei den Terlappen beobachtete. Als ich z. B. einmal in einer lappischen Gesellschaft meinen lappischen Namen genannt hatte, Arvei Kavril alke (Archipp Gabriels Sohn), hörte ich etwas später denselben Namen auf den Flügeln des Gesanges mir entgegenkommen.

Von dem Leben der Kildinschen Lappen muss ich noch erwähnen, dass ein grosser Teil derselben im Sommer an der

Kola-Bucht wohnt, wo sie Lachs, Dorsch und andere Seefische fangen, aber um den Eliastag, den 1. August fangen sie ihre Rentiere auf den Tundren ein und ziehen sich mit all ihrem Hab und Gut in's Innere an die Ufer kleiner Seen. Da leben sie denn bis zum russischen Weihnachtsen, wo sie sich dann zum Winter in dem Pogost, d. h. dem Winterdorf, sammeln.

Als der Dampfer am 6. September auf der Rückfahrt von Norwegen wieder in der Kolabucht erschien, begab ich mich in meiner eigenen Jolle, die ich mir dort beschaffen hatte, zum Schiff, um wenigstens jetzt nach der Terscher Küste zu gelangen. Meinen Nachen liess der Kapitän auf's Deck nehmen; wir fuhren ab und erreichten nun in zwei Tagen den Einlauf des weissen Meeres. Es war schönes Wetter, weder heftiger Wind noch Nebel, aber am 8. September um Mittagzeit kurz vor unserer Ankunft am Ponoï hüllte sich Himmel und Meer in dichten Nebel, so dass man nur ab und zu die hohe Küste auf ungefähr eine halbe oder drei viertel Meile Entfernung erkennen konnte. Ich musste also mit dem Dampfer am Ponoï vorbeifahren in der Hoffnung, später wieder in seine Nähe zu gelangen, sobald der Nebel sich zerteilt. Denn es wehte Südwind und nach der Fluttabellen hätte auch das Wasser jetzt am Nachmittage von Süden nach Norden strömen sollen; so dass, wenn ich auch gerade auf den nächsten Strand zu, in westliche Richtung ruderte, mein Boot doch nach dem Gesetz vor dem Parallelogramm der Kräfte in nordwestlicher Richtung also in die Ponoimündung geraten musste. Aber obwohl der Nebel sich nicht verzog, durfte ich nach $\frac{1}{2}$ 3 Uhr nicht länger an Bord bleiben, mein Nachen wurde also in's Wasser heruntergelassen, mein Gepäck hineingebracht, schliesslich stieg ich selbst hinein, legte meinen Kompass auf die Ruderbank vor mir und ruderte fort unter den herzlichsten Glückwünschen der zurückbleibenden Bekannten. Bald verschwand das Schiff im Nebel; nur ab und zu hörte ich noch einzelne Pfliffe, dann verstummten auch diese und ich sah nichts anderes als Nebel und Wasser und hörte nicht anderes als das einförmige Knarren der Ruder. Nach eine Stunde oder mehr begann ich ein entferntes Brausen zu vernehmen und zuweilen drang der Möve melancholische Laut an mein Ohr; da wusste ich, dass der Strand nicht mehr weit entfernt sein konnte und bald bemerkte ich ein Fahrzeug, welches da zwischen den Klippen Schiffbruch gelitten hatte. Überall schwammen Bretter und andere Holzgeräte rings umher, welche man in der Gefahr über Bord geworfen hatte, und plötzlich zeigte sich das hohe Ufer vor mir. Oben auf dem Abhang erblickte ich ein Kreuz, wie es die Russen überall, wo Menschen wohnen und gerade weilen, ei-

ichten. An dem Kreuze bewegte sich ein Thier, es war ein Hund. Unten am Berge steigt durch den Nebel Rauch auf, aber es war, als käme er aus der Erde, denn kein Haus war sichtbar; auf den Strand war ein Boot gezogen. Alles dieses waren erfreuliche Zeichen, aber Menschen konnte ich nicht entdecken. Erst als ich näher kam, konnte ich die Stelle, wo der Rauch aufstieg, vom Boden unterscheiden; es war eine solche mit Torf gedeckte Hütte, wie sie von Lapponen bewohnt werden, nur mit dem Unterschied, dass diese sogar zwei kleine Fenster hatte. Um schliesslich jemanden zu Gesicht zu bekommen und zugleich mich auf herrennässige Art erkennen zu geben, feuerte ich einen Schuss unter die Fischmöven. - Da trat aus der Hütte ein Mann heraus in grosser Angst, ich möchte auf ihn schiessen, denn er und besonders die beiden in der Hütte befindlichen Frauen waren sehr bange vor mir geworden; sie hatten ihn nicht herauslassen wollen, in der Meinung, ich sei der Pope von Ponoï oder ein anderer Trunkenbold, der da in Hemdsärmeln draussen im Nebel ruderte. Aber als er aus meiner Anrede merkte, dass ich ein Fremder und nüchtern war, kam er schliesslich zum Strande herunter, half mir meine Jolle heraufholen und lud mich zu sich ein. Noch jetzt glaube ich, dass ich beim sogen. roten Vorgebirge angekommen sei, wohin ich eben gewollt, da es nahe an der Ponoïmündung liegt; der Lootse auf dem Dampfer hatte gesagt, es gebe dort viele Fischerplätze, wo ich Ruderer bis zum Dorfe bekommen könnte. Aber von meinen neuen Bekannten, einem Russen von Ponoï, erfuhr ich, dass das rote Vorgebirge etwa 20 Werst nördlich von hier liege; so weit hatte ich mich verirrt! Die Hauptursache dieses Irrthums möchte die gewesen sein, dass die Fluttabelle nicht zuverlässig waren, nämlich dass das Meerwasser erst später als angegeben war aus dem weissen Meer strömte; denn auch am folgenden Tage fand ich, dass die Meeresflut sich einige Stunden später in der Ponoï-Bucht einfand, als es nach der Karte, die mir Kapitän Ingman bei meiner Abfahrt gegeben hatte, hätte geschehen sollen. Eine andere Ursache war möglicherweise die, dass ich mit aller Kraft nach Westen ruderte, so dass der südliche Wind und der Wogenschwalm eine grosse Abweichung von der westlichen Richtung bewirken konnte. Aber das war gleichgültig: ich hatte die Persische Küste erreicht und wusste, dass ich in kurzem in Ponoï sein konnte, das war die Hauptsache. Doch beschloss ich hier bis zum Morgen zu verweilen, denn das Wetter war immer noch neblig und bald wäre der Abend hereingebrochen; ausserdem erfuhr ich, dass ich am folgenden Tage, wenn ich auch keine Ruderer bekäme, wenigstens in Ge-

sellschaft nach Ponoï kommen könnte. Wir trugen also das Nötigste von meinen Sachen aus dem Boot in die Hütte und man begann Theewasser und frischen Seelachs zum Abendbrot zu kochen. — Wir sassen grade beim Thee; der Fischer, die beiden Frauen, welche mit demselben da gemeinsam fischten, und ich; das Feuer flackerte lustig auf der offenen Feuerstätte mitten in der Hütte und das Gespräch war im vollen Gange, als noch zwei Gäste eintrafen. Das waren Leute eines Händlers von Ponoï, welche zu Boot die Küste entlang fuhren, um den Lachs an den Fischerplätzen aufzukaufen; nachts wollten sie hier rasten und am Morgen nach Ponoï fahren. Wir kamen also überein, zusammen zu reisen und nachdem wir die Mahlzeit eingenommen, legten wir uns zur Ruhe, jene in einem Zelt, welches sie aus Segeln herstellten, und mir überliess man in einer Ecke der Hütte einen Schlafplatz auf dem Boden.

Am 9. August war es ausgezeichnet warmes, klares und schönes Wetter, und voller Mitwind wehte nach Ponoï zu. Die Fischhändler gaben mir ein Segel, die Ruder waren überflüssig und um 6 Uhr stiessen wir mit unseren Booten vom Strande ab. Der Wind begann bald meine Jolle mit ziemlicher Geschwindigkeit vorwärts zu treiben und als ich sah, dass das andere Boot zurückblieb — denn die Leute liefen verschiedene Fischerplätze an — beschloss ich alleine nach Ponoï weiter zu fahren. Selten habe ich eine Fahrt so genossen wie diese, es war eine wirkliche Lustfahrt. Der Wind blies in die Segel, so dass ich an meine Kraft aufbieten musste, um die Jolle mit dem Ruder zu steuern. Längs dem Strande wurden mehrere Fischerplätze sichtbar, nicht mehr solche mit Torf gedeckte Hütten, sondern kleine Häuser aus Rundhölzern mit flachem Dach aufgeführt; aber ich fuhr stolz an ihnen vorbei in einem Abstand von ein oder anderthalb Tausend Schritten und nach ein paar Stunden öffnete sich vor mir die Mündung des Ponoï. Ich steuerte grade hinein, aber obwohl der Wind stark war und zuletzt noch mehr zugenommen hatte, wurde es mir doch schwer hineinzukommen. Es war grade Ebbe, das Wasser strömte aus dem Flusse von Nordwesten mit grosser Geschwindigkeit gegen den vom Südwind nordwärts getriebenen Wogenschwamm; hierdurch entstanden hohe, scharfe unregelmässige Wogen und das Wasser brauste um mich wie in der stärksten Stromschnelle. Ausserdem war das Wasser schon so sehr gefallen, dass seichte Stellen und Klippen überall sich zeigten. Glücklicherweise fand ich doch das tiefe Strombett und auf den Boden der Jolle im Wasser, das die Wogen hineingespritzt, knieend vermochte ich doch das Boot in der rechten Richtung zu hal-

en. Die gefährlichste Stelle, gegen welche der Wind mich wehen wollte, war eine lange grade Klippe unmittelbar am Rande des Strombetts. Da sassen eine Menge Fischmöven in der Reihe und betrachteten verwundert den seltsamen Reisenden, als wenn sie dächten: Verwegener Mensch, hier kannst du nicht vorbei kommen; sogleich wird dein Nachen an der Klippe zersmettert und mit deiner Reise ist es zu Ende. Ich vermochte gleichwohl mein Boot einige Faden von ihrem Sitzplatz zu halten; die Bucht wurde schmaler und schmaler, die hohen Ufer verminderten die Stärke des Windes und so segelte ich schön und sachte in die Ponoimündung ein. Weil auch hier günstiger Wind war, fuhr ich noch einige Werst hinauf, obgleich das Wasser so niedrig stand, dass ich zuweilen aussteigen musste, um das Boot von einem Steine herunterzubringen; zuweilen kam ich über Sandbänke auf die Art, dass ich nur den einen Fuss in dem Boot hielt, aber mit dem anderen und zugleich mit dem Hauptgewicht meines Körpers mich gegen den Grund des Flusses stemmte. Aber da es schliesslich unmöglich schien vorwärts zu kommen, und ich einen klaren Bach vom Abhang herunterspringen sah, landete ich, um zu trinken, zu Holzstücken und die Flut abzuwarten. Nach einer Stunde waren wir beide fertig; ich ruderte also über den Fluss, um den Wind in die Segel zu bekommen und segelte dann nach dem Dorf mit einigen Fischern um die Wette, welche aus der See heimfuhren. Sogleich war eine grosse Menge Leute bereit mein Boot auf's Ufer zu ziehen und meine Sachen in die Herberge, nämlich in's Haus des Kantors zu tragen und so war meine Ankunft in Ponoï in jeder Hinsicht glücklich. Ich hatte also keinen Grund zu bereuen, dass ich allein ohne Diener, mich auf diese unbekanntenen Pfade begeben. In Kola hatte ich mehrmals versucht, Lappen für diese Reise anzuwerben, zugleich als Diener und Sprachmeister. Aber das war nicht zu erreichen; sie wollten sich nicht weit von ihrer Heimat entfernen. Hernach erbot sich allerdings ein dort wohnender Kareler mit mir zu kommen. Ich wollte ihn und wie weit ich wollte; derselbe war aber dem Dampfer ergebn. Auf dem Dampfer hätte ich noch einen Russen bekommen können, aber da seine guten oder schlechten Eigenschaften mir völlig unbekannt waren und ich ihn ausserdem zwei bis drei Monate hätte unterhalten müssen, so ruderte er mich vom Schiffe an das Ufer, wollte mich auch ihn nicht in Dienst nehmen, denn ich hätte ihn doch in Ponoï nicht mehr nötig gehabt. Ausserdem verliess ich mich auf die Aussage des Schiffskapitäns, dass ich nach seiner Meinung nichts riskierte, wenn ich auch alleine abreiste; und der einzige Grund, warum dieses Unternehmen

mir etwas unbehaglich vorkam, war der, dass mein Ansehen bei den Ponoileuten dadurch einigermaßen leiden konnte. Aber im Gegentheil, nirgends begegnete man mir mit solcher Achtung wie hier. Gleich nach meinem Eintritt in mein Quartier fand sich der Polizeidiener ein, um meine Befehle entgegen zu nehmen und am folgenden Morgen, bevor ich aufgestanden, kam der Lappische Gemeindevorsteher mit seinem russischen Schreiber, ihre Aufwartung mir zu machen.

Der auf dem rechten Flussufer gelegene Ort Ponoï mit seinen zwei Kirchen ist der Mittelpunkt einer grossen Gemeinde, welche den ganzen östlichen Teil des russisch-lappischen Gebietes umfasst, nämlich ausser Ponoï noch fünf lappische Dorfwesen. Über die Bevölkerungsverhältnisse dieser Gemeinde erhielt ich von meinem Kantor folgende Angaben: In Ponoï wohnten 159 reine Russen, 23 russisch-lappische Mischlinge (deren Vater oder Mutter Lappen gewesen) und 18 Lappen. Sosnowka, das einzige feste lappische Dorf, das an der Meeresküste liegt, gegenüber der Insel und dem Leuchtturm Sosnowetz, hat nur 56 lappische Einwohner, welche wie die Russen in Ponoï in kleinen aus Rundhölzern aufgeführten Häusern wohnen und nur um zu jagen und zu fischen, ihre alten Wohnplätze an den Ufern des im Inneren liegenden Akejawre-Sees (Babinskoje osero) besuchen. Die Zahl der Lumbowschen Lappen war 105, die der Jokongaschen 117; in Kuroptjowsk leben 67 Lappen, welche eigentlich mit den Jokongaschen zusammengehören, aber im Herbst und Winter von ihnen getrennt wohnen. In Kamensk am oberen Laufe des Ponoï, 20 Meilen vom Dorf Ponoï, finden sich an zwei verschiedenen Punkten 86 lappische Bewohner. So möchte die Gesamtzahl der Terschen Lappen etwa 450 ausmachen.

Die hauptsächlichste Erwerbsquelle der Ponoier, wie der Lappen überhaupt, ist der Fischfang; damit müssen sie sich ihr Brot, Kleider, Bauholz und fast alle anderen Lebensbedürfnisse verschaffen. „Denn hier wächst kein Brot“, die Lappen z. B., welche Roggen niemals in anderer Form als zu Mehl vermahlen gesehen, haben keine andere Benennung dafür als „Brod erzeugendes Gras“. Von Wäldern findet sich keine Spur, so dass das Brennholz drei Meilen weit zum Dorf geschleppt werden muss und Bauholz nicht näher zu bekommen ist als in einer Entfernung von 30 Meilen aus den Wäldern im Inneren der Halbinsel. Auch kann man kein Vieh halten ausser ein paar Schafen und zusammen im ganzen Dorf etwa 20 Kühen, denn die Grasplätze an den Flussufern bringen sehr wenig hervor und sind so steil, dass die Schnitter nur mit grösster Mühe auf

den Knien schneiden und rechen können. Als Ersatz für Heu kann man nur Rentier-Moos bekommen und dieses wird demnach im Herbst auf den Tundren in kleinen Haufen gesammelt, welche dann im Winter zum Futter für Kühe, Schafe und Rentiere eingefahren werden.

Mit anderer Fischerei als Lachsfang beschäftigen sich die Ponoier wenig, denn bisher haben sie hinreichend von dieser besten und kostbarsten Fischart bekommen, zuerst im Sommer aus dem Meere an den zahlreichen guten Fischplätzen am Terschen Ufer und hernach im Herbst aus dem Ponoï, wohin der Fisch dann aufsteigt, um zu laichen. Es traf sich glücklich so, dass ich gerade ankam, als man im Fluss zu fischen begann. Um den Eliastag, den 1. August, macht ein von der Gemeinde zu diesem Zweck erwählter Mann ein Wehr quer über den Fluss zwei Werst oberhalb des Dorfes, damit der Lachs nicht höher aufsteigen kann. Da werden auch Netze ausgelegt, welche man jeden Morgen nachsieht, und die hier gefangenen Fische werden unter den Familien ihrem Steuersatz entsprechend verteilt. Und wenn dann um Johannes des Täufers Enthauptungstag, den 10. September, die Seefischerei weniger ergiebig wird und man merkt, dass der Lachs sich immer mehr im Flusse sammelt, dann kehren die Ponoier vom Meeresufer ins Dorf zurück und auch viele Lappen von Lumbowsk und Sosnowka nebst einigen von Kamensk ziehen sich hierhin, denn auch diese haben das Recht im Flusse zu fischen. Sobald alle angekommen, beginnt die Fischerei. Am Flussufer stehen 100—120 Boote neben einander; in jedem Boot ein Ruderer, gewöhnlich eine Frau, nebst einem Steuermann. Der Mann, welcher die Aufsicht über das Wehr hat, giebt ein Zeichen; dann stossen alle Boote vom Ufer ab mit einander um die Wette, denn der welcher zuerst ankommt, darf nach Belieben sich seinen Fischplatz aussuchen. Wenn man da angelangt ist, schlägt man zwei Pfähle in das Flussbett ein und befestigt an denselben das Netz, welches nun die ganze Fangzeit da bleibt und nur jeden Tag ausgenommen wird. Wenn der Fluss also mit Netzen fast gesperrt ist einige Werst unterhalb des Dorfes, dann beginnt die sogen. „Pojezdowka“, d. h. Fischen mit Handnetzen, welches so vor sich geht, dass immer zwei Boote zusammen langsam den Fluss hinunter fahren und die Steuerleute das Zugnetz zwischen sich halten; sobald sie merken, dass ein Fisch hineingeraten ist, ziehen sie das Netz herauf, so rasch sie können, nehmen den Fisch in das eine Boot, töten ihn sofort mit einem Schlag auf den Kopf und werfen das Netz wieder aus. Bald hat das Rudern und der Strom das Bootpaar bis zu einer Schnelle heruntergeführt.

welche sich nahe beim Dorfe befindet; dann trennen sich die Boote von einander und jedes für sich rudern und mit Stangen stossend streben sie nach dem Ausgangspunkt zurück, von wo sie dann wieder zusammen herunterfahren wie vorher.

Nächst der Fischerei nimmt vielleicht die Renntierzucht die zweite Stelle bei den Ponoiern ein, wenn auch die Anzahl der Renntiere gering ist, 400 oder nach einer anderen Angabe nur 300. Die Renntiermilch geniessen diese Russen ebensowenig wie die russischen Lappen noch bereiten sie Butter und Käse davon; dies Haustier dient ihnen nur als Last- und Schlachtthier. Das Melken wäre nicht einmal möglich, denn die russisch-lappischen Renntiere leben den ganzen Sommer hindurch in Freiheit auf den Tundren ohne Hirten. Um den Georgstag, den 5. Mai, beginnen die Renntierkühe zu kalben; der kleinen schwachen Kälber wegen wird die Heerde noch bis zum Michaelstag, d. 21. Juni, an einer Stelle gehalten in der Nähe des Dorfes. Aber dann lässt man sie auf die Tundren hinaus und fängt erst im Herbst, im Oktober an, sie zusammen zu treiben. Es ist natürlich, dass dann nicht mehr alle Tiere sich wieder einfinden; ein Teil derselben wird von fremden Leuten getödet oder von Wölfen gefressen, ein Teil verirrt sich oder kommt auf andere Weise um.

Die Anzahl der Renntiere, welche die Lappen besitzen, ist, beiläufig bemerkt, schwer zu bestimmen; teils wird sie vielleicht absichtlich von den Besitzern geheim gehalten aus Furcht, dass ein natürliches oder übernatürliches Übel sie treffen möchte, wenn sie die Zahl ihrer Tiere bekannt geben; teils ist es auch anzunehmen, dass die Lappen ihre Herden nicht genau berechnen können, da sie weder des Lesens noch des Schreibens kundig sind und die Anzahl der Renntiere tatsächlich sehr stark wechselt. Aber andererseits wäre es merkwürdig, wenn der Lappe, welcher so genau die Renntiere kennt, nicht nur seine eigenen sondern auch die fremden — so genau, dass er blos nach der Form des Geweihs entscheiden kann, welchem Tier dasselbe angehört und wer der Besitzer ist — wenn dieser Lappe, meine ich, nicht wenigstens annähernd die Anzahl seiner Renntiere angeben könnte. Wenn man also ihn dazu bringen kann, die Zahl zu nennen, so glaube ich, darf man sich auch im allgemeinen darauf verlassen, oder dass die wirkliche Anzahl wenigstens nicht geringer ist als die angegebene. Die lumbowschen Lappen, welche in dieser Hinsicht wegen ihres Reichtums berühmt sind, haben nach verschiedenen Angaben 3,000—4,000 Tiere; die jokongaschen ungefähr 1,000; die kamenskischen 390; die sosnowkaschen

200; also allein auf dem terlappischen Gebiet 5,000—6,000. Hierzu kommen dann die Herden der an der Südküste wohnenden Russen und die der russischen Lappen im Westen, deren Anzahl ich jedoch nicht in Erfahrung bringen konnte.

Die dritte und zugleich schwierigste und gefährlichste Erwerbsquelle besteht im Fangen oder richtiger Töten von einigen Robbenarten, das Anfang März beginnt und einige Wochen dauert. Zu dieser Zeit sammeln sich viele Leute aus dem ganzen östlichen Gebiet der russischen Lappen, sogar von dem Semiostrowschen Pogost in Ponoï und Umgegend, und gehen von da auf Schneeschuhen an den Strand und auf's Eis hinaus, indem sie die Meeresbeute aufsuchen und mit Keulen totschiagen; denn der Seehund kann sich nicht schnell in's Wasser flüchten, wenn er sich einmal zum Ausruhen und Sonnen auf's Eis gelegt hat. So bekommen sie oft so viele, wie sie nur zu töten und zum Strande zu schleppen vermögen; dort ziehen sie dann das Fell ab und kochen den Speck aus. Aber oft muss man die reiche Beute im Stiche lassen und selbst an den Strand flüchten, denn auf das Eis kann man sich nicht verlassen. Wenn man das Eis einmal krachen hört, so ist man oft genug auch schon ein Mann des Todes: das Krachen kam daher, dass das Eis geborsten ist; wenn man über den Riss springen will, öffnet sich schon ein klafferbreiter Abgrund, denn hier ist die Meeresströmung sehr reissend in der Ebbe und Flutzeit. Man kann sich glücklich schätzen, wenn nach einigen Tagen das Eis wieder zum Strande zurückgeht wenn auch mehrere Meilen von dem früheren Punkte entfernt; mancher wird sofort von dem Eise zerquetscht oder in's offene Meer hinausgeführt, und man hört und sieht nichts mehr von ihm. Bei dem Orlowschen Leuchtturm, ein paar Meilen nördlich von Ponoï, geschah es vor einigen Jahren, dass zwei Brüder zum Seehundfang auf das Meereis hinausgingen; der eine bemerkte die Gefahr zuerst und rief seinem Bruder zu: komm, lass die Seehunde da. Aber im selben Augenblick brach das Eis zwischen ihnen entzwei, ein grosser Eisblock richtete sich aus dem Wasser auf, und fiel sofort auf den unglücklichen Jäger, so dass das Gehirn herauspritzte.

Am 4. Oktober legte der Damnhauptmann Rechnung ab für die am Wehre gefangenen Fische, welche er an die Händler verkauft hatte, ohne sie auf die einzelnen Familien zu verteilen; auf jedes Boot kam jetzt nur 5 Rubel 23 Kopeken, was sehr wenig war, denn vor ein paar Jahren erhielt jedes Boot 40 Pfund Lachs und 36 Rubel 40 Kop. baar. Und nicht nur beim Damm, sondern auch mit den auslie-

genden und den Zugnetzen gewann man wenig, so dass der Fischfang dieses Jahr überhaupt recht ungünstig war. Desswegen hörte er auch früher auf als sonst. Die ersten lumbowschen Lappen fingen schon am selben Tage an sich zur Reise zu rüsten. Die Zugtiere, mit denen sie auch gekommen waren, holten sie von der Tundra oberhalb des Dorfes herab zu der Lapphütte am Ende des Dorfes, wo mehrere lappische Familien während des Fischfanges gewohnt hatten. Die schönen, fetten Tiere, einige fast weiss, andere dunklerer Farbe oder bunt, warteten ungeduldig stampfend auf die Abfahrt. Die Männer besserten ihre Schlitten aus, banden Säcke mit Fellen und andere Gegenstände darauf fest und spannten zwei oder drei Renntiere vor jeden Schlitten; die übrigen Tiere wurden mit Stricken hinten angebunden oder frei gelassen und dann ging es fort über den schneelosen steinigen Boden. Bald kippte ein Schlitten um, so dass der Mann kopfüber herunterstürzte, bald strebte ein hieran nicht gewöhntes junges Renntier, das hinten angebunden war, in gleiche Höhe mit den Zugtieren zu kommen, so dass der Schlitten ein Stück mit der Seite voran geschleppt wurde und schliesslich entzwei ging, und man stehen bleiben musste, um ihn wieder in Ordnung zu bringen. Ich begleitete diese lustige Gesellschaft bis zum Landungsplatz eine Werst oberhalb des Dorfes, von wo sie dann die Tiere an's andere Ufer hinüberschwimmen liessen. So brachten die lumbowschen Lappen allmählich all ihre Habe auf das linke Flussufer hinüber und trugen sie zu dem hohen Bergplateau hinauf, um auf diesem Wege zu ihrer Sommerstation an der Eismeerküste zurückzukehren. Am folgenden Tage verschwanden sie auch alle aus dem Dorfe, die Lumbowschen zogen sich mit ihren Tieren nach Nordwesten, die sosnowkaschen Lappen fuhren mit ihren Booten zur Mündung des Ponoï hinunter und von da segelten sie einige Tage später heim, als günstiger Wind sich erhob. Obwohl sie schon seit lange nach der Abreise verlangt hatten, weil das Leben im Dorfe und die schwere, gedrückte Luft im Ponoitale den Lappen gar nicht gefällt, glaube ich doch, dass sie sich ungern von den reichen Branntweinquellen trennten, wie sie weder auf den Tundren oder in den armen Pogosten fliessen; die Alten zogen betrunken in dem Dorfe hin und her und konnten lange nicht sich endgültig verabschieden; die Weiber fluchten, weinend und klagend.

Sonst habe ich nicht mehr viel von Ponoï zu berichten, denn die übrige Zeit verbrachte ich meist im Zimmer mit meinem lappischen Lehrer. Das war ein schwacher und kränklicher, zur körperlichen Arbeit träger, der Trun-

kenheit ergebener lumbowscher Lappe, welcher allgemein mit dem Spitznamen „Bräutigam“ benannt wurde; er hatte in seinen jüngeren Jahren beim Stanowoi-Pristav gedient und mit ihm zusammen Reisen gemacht; später hatte er sich in Ponoï niedergelassen und sich mit einer Russin verheiratet, so dass er Russisch noch besser gelernt hatte, als die Lappen im allgemeinen. So war ich, abgesehen von seinen schlechten Seiten, ziemlich zufrieden mit ihm, denn mit seiner Hülfe zeichnete ich in kurzer Zeit den terlappischen Wortschatz auf und untersuchte die grammatischen Verhältnisse, indem er selbst die Worte deklinierte und konjugierte, wenn ich nur die Sache erst in Gang gebracht hatte. Die schlimmen Einflüsse des Kruges vermied ich so, dass ich den „Bräutigam“ unter Vormundschaft seiner Frau stellte; auf das Verlangen der armen Frau bezahlte ich den Tagelohn ihr aus und so blieben das Geld und der Mann hübsch zu Hause.

„Die Lappen sind da!“ dieser frohe Ausruf drang am 26. Oktober nachmittags an mein Ohr. Ich eilte sofort hinaus, um mich dieser angenehmen Kunde selbst zu vergewissern, blickte zum Horizont nach dem anderen Flussufer hinüber und bemerkte in der Tat Menschen und Renntiere in dem Kreuze dort oben. Die Lappen hatten die Ponoïschen Renntiere mitgebracht, welche sie zufällig auf der Tundra angetroffen, während sie ihre eigenen suchten. Nun gab es neues Leben und Bewegung im Dorfe. Die Lappen bekamen nicht nur einen halben Rubel für jedes mitgebrachte Tier, sondern wurden auch im übrigen als willkommenene Gäste aufgenommen und bewirtet; und diese Freundlichkeit vergalt sie ihren Wirten durch ihre Geschicklichkeit in der Metzgerkunst. An den folgenden Tagen stürzte manches Renntier in seinem Blute auf den schneeigen Boden nieder und fast in jedem Hause kochte und ass man frisches Fleisch, wonach man schon lange sich gesehnt hatte. Und da ausser den Schlachttieren auch mehrere Jagdtiere angekommen waren und soviel Schnee gefallen war, dass es wenigstens eine passable Schlittenbahn gab, zog man aus mehreren Häusern auf die Tundra, um die übrigen Renntiere aufzusuchen. Mit diesen Männern reiste zugleich der Jemtschik, der Renntierposthalter, und ich beauftragte ihn, mir ungefähr zum 10. November Tiere zu verschaffen in der Hoffnung, dass zu dieser Zeit Flüsse und Seen schon alle zugefroren seien, so dass ich mich zur Heimreise aufmachen könnte. Am 7. November Morgens vor der Ponoï zu, so dass man schon am selben Tage zu Fuss über's Eis gehen konnte. Also, da meine Renntiere endlich am 13. November angekommen und ich mit all mei-

ner Arbeit fertig geworden war, liess ich sofort meine eigene Pulka, d. h. den gedeckten Schlitten, den ich mir in Ponoï hatte machen lassen, zum anderen Flussufer hinüberführen, von wo er dann mit Seilen auf das hohe Plateau hinaufgezogen wurde; und am folgenden Morgen, nachdem die Rentiere und auch mein Gepäck hingebracht war, kletterte ich selbst hinauf, nachdem ich von Ponoï und seinen freundlichen Bewohnern Abschied genommen hatte.

3½ Monate hatte ich an der waldlosen Küste des nördlichen Eismees zugebracht, zuerst in Kola, dann in Ponoï in dem östlichen Theil der Kola-Halbinsel — ich hatte innerhalb einer Natur gelebt, welche freilich schön und grossartig, aber durch ihre äusserst arme Vegetation unsäglich öde und leblos war und unter Menschen, d. h. Russen, deren Sitten und Sprache mich nicht besonders interessierten. Nachdem ich schliesslich mit guten Kenntnissen der russisch-lappischen Sprache ausgerüstet und mit einem grossen Theil der terschen Lappen ausserhalb ihres eigentlichen Heimwesens bekannt geworden war, nämlich in Ponoï, wo sie im Herbst fischten, wollte ich mitten in das Gebiet und Leben der Lappen eindringen. Die Route, die ich für meine Rückreise gewählt, und die soviel ich weiss, kein Forscher vor mir eingeschlagen, geht zwischen dem Ponoï und der Eismeerküste von einem Lappendorf zum andern und trifft erst am Ufer des grossen Inmandrasee mit dem Wege zusammen, der von Kola nach Kantalahti führt. — Ich bitte die geehrten Zuhörer mich auf dieser Reise zu begleiten.

Da oben auf der Tundra ist schon alles in Ordnung und die zahlreichen Rentiere warten stampfend auf das Zeichen zur Abfahrt. Ich habe allerdings nur vier Rentiere bestellt, zwei für die Pulka und zwei für den Gepäckschlitten, aber der Kutscher selbst fährt mit ein paar oder drei auf seinem besondern Schlitten sitzend, an dessen Seite meine Tiere mit dem Zaum angebunden sind; des Kutschers Gehülfe, der auf dieselbe Weise den Gepäckschlitten führt, muss ebensoviele Tiere haben und ausserdem noch einige Reservetiere, hinter der Pulka und dem Gepäckschlitten festgebunden. Denn der Weg bis zur ersten Station, nämlich Lumbowsk, ist lang: wie man rechnet 9 Meilen. Aber wo ist der Weg? Nach Nordwesten zu, wohin wir zu fahren haben, ist nichts anderes als die kahle Hochebene zu sehen; selbst wenn es eine Schlittenspur in dem dünnen Schnee, der den Boden bedeckt, gegeben hat, so ist dieselbe doch längst vom Schneegestöber gänzlich verwischt, welches hier von keinem Wald oder Berg aufgehalten wird, sondern von der Waldgrenze bis zum Eismeer oder umgekehrt frei daher braust. Aber wir brauchen auch keinen

Weg, denn der Kutscher ist ein zuverlässiger Führer, der sogar in der Finsterniss und dem Schneesturm grade ausfährt, indem er nur geringe Bodenerhebungen und einzelne Steine als Merkzeichen benutzt. So kroch ich sicher hinein und legte mich in die Pulka, deren Leinwandüberzug auf einer Seite so viel geöffnet werden konnte, dass ein Mensch mit Mühe grade hineinkommen konnte. Der Kutscher schlug ein Kreuz, sprang auf seinen Schlitten, schlug mit seinem langen Fahrstock einmal auf seine eigenen und die vor die Pulka gespannten Rentiere und so ging es mit grosser Schnelligkeit davon. Der Kutscher hatte schon einige Tage vorher gesagt, dass es bei der gegenwärtig so schlechten Schlittenbahn unmöglich sei, in einem Tage nach Lumbowsk zu kommen, dass wir vielmehr die Nacht auf der Tundra zubringen müssten; desswegen waren wir etwas später erst um die Mittagszeit von Ponoï aufgebrochen und nachdem wir bis zum Sonnenuntergang und noch einige Stunden im Finstern gefahren, hielten wir an einer Stelle, die mit gutem Rentiermoos bewachsen war; die Tiere wurden ausgespannt und mit langen Stricken an den Schlitten oder an einen grösseren Stein festgebunden, damit sie sich nicht weit entfernen könnten; der Überzug meiner Pulka wurde gut zugebunden, damit der Wind keinen Schnee hineintreiben könnte; der eine Kutscher legte sich in den Schnee, der andere auf seinen Schlitten und in kurzem herrschte tiefe Stille um mich her.

Am anderen Morgen, nachdem ich die ganze Nacht so gut wie in einem warmen Zimmer geschlafen, erwachte ich davon, dass ein lebendes Wesen an meinem Schlitten einherlief, und als ich auf meinen Zuruf eine menschliche Antwort erhalten, liess ich mein Gefängniss öffnen, um mich umschauen und frische Luft atmen zu können. Da bemerkte ich, dass der ältere Kutscher all die Bewegungen machte, womit man sich Wärme zu verschaffen pflegt. Der Alte hatte nicht daran gedacht, eine Schlittendecke mitzunehmen und desswegen war ihm die Kälte des Nachts doch etwas in den Pelz gekrochen. — Bald war auch der andere Mann auf, die Rentiere wurden vorgespannt, und wir trabten weiter. Beim Morgengrauen erreichten wir ein ganzes Lager von Ponoïleuten, welche dort übernachtet hatten und gerade im Begriff waren in derselben Richtung abzufahren wie wir. Denn jetzt am Anfang des Winters findet ein lebhafter Verkehr zwischen den Dörfern statt; wenn die Lappen die Rentiere auf den Tundren einfangen, sehen sie nicht nach, wem sie gehören und suchen ihre eigenen nicht leicht aus, sondern jeder treibt alle Tiere, die er antrifft. Nur Herde seines Dorfes und da warten sie denn derselben

zugleich mit den anderen, bis ihre Besitzer kommen, um sie abzuholen. Desswegen besuchen die lumbowschen und jokongaschen Leute oft gegenseitig ihre Herden und die Ponoier alle beide, um ihre eigenen Tiere auszusuchen und heimzuführen; und desswegen reisten die erwähnten Ponoier nach Lumbowsk und einige von ihnen begleiteten mich bis Jokonga, 17 Meilen von ihrer Heimat. — Es war noch heller Tag, als wir den kleinen Bach Tschuwat oder Tschuwdgai passirten, an dessen linkem Ufer die Herbststation der lumbowschen Lappen liegt, und gleich hernach wurde auch das Dorf selbst sichtbar, nämlich ungefähr 20 niedrige torfgedeckte Hütten mit ihren kleinen Vorrathshäusern nebst einer neumodischen von Bauholz ausgeführten und mit Glasfenstern versehenen „tupa“, gleichsam ein Palast im Vergleich zu ihrer Umgebung. Weil ihr Besitzer mir bekannt war, fuhr ich da vor, um hier einzukehren. Das Haus hatte keine Vorstube, sondern man kam von aussen grade hinein. Links von der Tür war eine offene Feuerstätte, wo das Feuer lustig knisterte. Die ganze rechte Seite des Bodens war mit Renntierhäuten und anderem Bettzeug bedeckt, auf welchem ein Mann mit krankem Aussehen lag — wie ich später hörte, war dies der Hausknecht, nach dessen Diktat ich am folgenden Tage mehrere Märchen und Rätsel aufzeichnete. — Im übrigen war der Boden des Hauses dicht mit hockenden lappischen Weibern besetzt; in dem hinteren linken Winkel sass die Schwester eines der Ponoischen Kaufleute umgeben von Kisten und Kästen, wie eine Königin auf dem Thron und handelte mit den Lappinnen. Desswegen und auch weil der Wirt nicht zu Hause war, wollte ich hier nicht verweilen, sondern wendete mich schnell zu einem anderen Hause. Das war nun eine von den ersten altmodischen lappischen Wohnungen (auf russisch-lappisch *kiötte*), deren Bauart vielleicht meine geehrten Zuhörer interessiert. — Auf einem Raum von 4 Quadratfaden ist der Torf ausgestochen und auch etwas Erde ausgegraben; in dieser niedrigen flachen Grube ist ein niedriger Holzbau aufgeführt und von dessen vier Ecken erheben sich vier Dachbalken ungefähr in einem Winkel von 45° nach innen, so dass zwei und zwei fast über der Mitte der Grube zusammentreffen. Zwischen den Vereinigungspunkten der beiden Balkenpaare befindet sich ein Querbalken von 1½–2 Ellen Länge, dessen beide Enden ausserdem von einer senkrechten Stütze getragen werden. Auf dem Boden zwischen diesen Stützbalken mitten auf der Hausdiele ist die Feuerstätte angebracht, welche aus einigen mit Lehm zusammengefügtten flachen Steinen besteht und über derselben hängt von dem genannten Querbalken eine eiserne

Kette herunter, an welcher ein oder mehrere Kessel über das Feuer gehängt werden können. Aber wenden wir uns zum Gebäude selbst wieder zurück! Die Dachsparren sind mit Brettern oder nur gespaltenem Holz und dieses wiederum mit Torf gedeckt, so dass nur oben im Hausdache an beiden Seiten des Querbalkens ein Rauchabzug von $\frac{1}{2}$ Elle Breite offen bleibt, welcher beständig; auch des Nachts, offen steht, so dass es des Morgens drinnen im Hause fast ebenso kalt ist wie draussen. An der einen Hauptwand befindet sich auf einer hohen Schwelle eine Türöffnung eine Elle breit und auch nicht viel höher sammt einer dazu gehörigen Brettertür oder einem aus altem Rennthierfell herausgeschnittenen Vorhang; und vor dieser Tür ist gewöhnlich noch ein ganz kleiner Vorraum angebracht mit einem eben solchen kleinen Türchen. In der gegenüberliegenden Wand befindet sich jetzt bei den Terlappen keine Öffnung, wodurch das Haus wärmer wird. Vor 20 Jahren aber war da die „heilige“ Hintertür, welche man noch heutzutage bei den semiostrowskischen Lappen antrifft; durch diese Türe gingen die Jäger aus und ein und ward das frische zum Kochen bestimmte Fleisch hereingebracht, aber Weibern war es verboten durch dieselbe einzutreten, da diese nach der Vorstellung der Lappen unrein sind. Als Überbleibsel dieser alten Bauart und des entsprechenden Aberglaubens hat sich bei den Terlappen ein eigentümlicher Ausdruck erhalten, „*varr-lips šanti*“ d. h. „eine blutige Hintertür ist geboren“, was bedeutet „ein Knabe ist geboren“, ein künftiger Jäger, der blutige Beute heimbringt.

In ein solches Haus sollte ich also eintreten, was nicht ganz leicht war. Kaum konnte ich mich so tief bücken und zusammenrollen, dass ich durch die Türe schlüpfte, aber wenn ich gemeint hätte, nun könnte ich mich wieder aufrichten und auf den Hausflur hinuntersteigen, so hatte ich mich gewaltig getäuscht. Der Zwischenraum zwischen der Türe und der ersten Dachstütze war beinahe bis zur Höhe der Schwelle mit Brennholz angefüllt, krummen Wachholderkloben; und unmittelbar über meinem gebückten Kopf befand sich das niedrige Hausdach. Nun wurde es mir schon klar, warum die lappische Sprache ein besonderes Stammwort (*soañña-*) für das Eintreten in's Haus gebildet hat. Kein Wunder also, dass dieser mein erster Eintritt nicht recht glückte. Nachdem ich auf den Knien einige Schritte auf dem Holzhaufen gekrochen, richtete ich mich auf, aber sofort stiess mein Kopf an eine über ihm befindliche Stange, so dass dieselbe sammt den daran gehängten Kleidern herunterfiel — grade zwischen die Hausfrau und ihr Kindlein, das sie grade säugte. -- Der Blick und der Ausruf, der mich

bei dieser meiner Ungeschicklichkeit empfang, bedeutete sicher nichts weniger als einen Willkommgruss. Gleichwohl arbeite ich mich bis zu den Dachstützen weiter und an denselben mich haltend erhob ich mich und ging nach der rechten Seite der Feuerstätte, auf welcher, wie ich gehört, der ältere Bruder, mit welchem ich in Ponoï bekannt geworden, wohnte. Es war in der That seine Frau, welche ich auf diese Weise erzürnt und erschreckt hatte; da sie aber sah, dass ihr Kind keinen Schaden gelitten, beruhigte sie sich allmählich und begann ihre Wirtspflichten zu erfüllen. Ich durfte mich im hinteren Winkel auf den Boden oder richtiger auf Birkenreisig, womit der ganze Boden völlig bedeckt ist, niedersetzen, zog meine Überkleider aus und begann mich, so gut es ging, heimisch zu machen, da ich beabsichtigte hier einige Tage zu verweilen.

Die Männer sind nicht zu Hause, sondern den ganzen Tag mit der Herde einige Werst von dem Dorfe beschäftigt. Während ich sie erwartete, zeichnete ich also einige Angaben über das Leben der Lumbowschen auf, teils nach dem Bericht der Weiber, teils nach vorher erhaltenen Mitteilungen. Im Sommer wohnen sie an der Eismeerküste an der Mündung des Flusses Lumbowka (lapp. *Limbes*), wo sie Seefische fangen und sich davon nähren, hauptsächlich Butten; später im Herbst, nachdem sie an dem Ponoïschen Lachsfang teilgenommen, kehren sie zu ihrer Sommerstation zurück, wo Weiber und Kinder zurückbleiben, während die Männer die Renttiere einfangen und die Herden zur Herbststation treiben. Von da fahren sie, sobald Schnee gefallen, ihre Familien und Habe abzuholen und sie bringen sie entweder direkt zum Winterpogost, eine bis anderthalb Meile südwestlich von der Herbststation, oder sie bleiben alle zusammen noch einige Zeit im Herbstdorfe. Dieses liegt zwischen der offenen Tundra und dem Walde, wo sich reichlich Renttiermoos findet und wenigstens soviel Gebüsch und Gesträuch, dass man Feuerung beschaffen kann. Hier weiden die Renttiere fast bis Weihnachten oder bis tiefer Schnee fällt; dann zieht man mit Sack und Pack zum Winterpogost im Schooss des Waldes, wo die meisten bessere Wohnungen, nämlich eine sogenannte „Tupa“ besitzen, und gutes Brennholz in Fülle zu haben und das Leben in jeder Beziehung bequemer und angenehmer ist; auch braucht man sich nicht viel um die Renttiere zu bemühen, da der Schnee sie hindert umherzuschweifen und sich zu entfernen.

In der Dämmerung kommen die Männer nach und nach heim; da traf auch bald mein Wirt mit seinem jüngeren Bruder ein und brachte frisches Fleisch mit. Jetzt

sollte nämlich zu Mittag gekocht werden; denn bei den Lappen ist die Zubereitung und das Auftragen der Speise Sache des Hausvaters; der Frauen Schuldigkeit ist nur die Kessel rein zu halten, Wasser zu holen, Holz zu hauen und hereinzutragen. Ein solcher lappischer Mittag ist sehr nahrhaft und wohlschmeckend, wenn man nur nicht grade auf einige unbehagliche Nebenumstände achten will. Wenn das Fleisch gar ist, schöpft der Hausvater die fette starke Suppe in eine Holzschale und holt ausserdem die fettesten Fleischstücke aus dem Kessel, zerschneidet sie in der Hand und legt sie in die Suppe, welche er auch mit Salz würzt, denn aus Sparsamkeit wird das Fleisch ohne Salz gekocht. Als Tisch dient entweder ein Brett oder ein aus viereckigen Birkenrindenstücken und Renntierlederstreifen zusammengeinähtes Tischtuch, welches auf dem Boden ausgebreitet wird; auf dasselbe stellt man also die Suppenschüssel. Wenn das Haus einigermaßen wohlhabend ist, so wird jedem Speisenden auch ein Stück Brot vorgelegt, obwohl dies durchaus noch kein unentbehrliches Lebensmittel in der lappischen Haushaltung ist. In den lumbowskischen und jokongaschen Sommerdörfern giebt es gleichwohl schon einige sogenannte „*part*“, d. h. mit Backofen versehene Häuser, wo gewöhnlich gesäuertes Roggenbrod für den Winter gebacken, und zwar aus Mehl, welches von vorüber segelnden Schiffen gekauft wird. Aber wenn es solches Brod nicht giebt, rührt die Hausfrau in einigen Minuten einen Teig von Mehl, Wasser und Salz an, formt einen Kuchen und legt ihn auf einen der äusseren flachen Steine, welche die Feuerstätte einfassen, wo er schnell gar wird. — Wenn man von der Suppe genug gegessen, kommt das „*kārrē*“, d. h. ein etwas ausgehöhltes viereckiges Brett, worauf das Fleisch gelegt ist, und von da nimmt ein jeder mit der Hand oder den Fingern die Fleischstücke und taucht sie in die kleinen Salzhaufen, welche der Hausvater jedem Esser auf dem Brett oder der oben beschriebenen Tischdecke vorgelegt hat. Wenn man ein willkommener Gast ist, bekommt man auch Nachtisch: aus dem hinteren Winkel, wo allerhand Kostbarkeiten, wie Theetassen, Zuckerdose und Nähzeug verwahrt wird, sucht der Hausvater einige Knochen heraus, welche mehr für Hunde bestimmt scheinen, spaltet sie mit dem Beil an beiden Enden und verteilt sie an die Gäste mit den Worten: „*por' attme*“ — „iss Mark“! Das Mark ist freilich, wie auch die übrigen Leckerbissen, nämlich Renntierzunge und die mit lauter Talg gefüllte Wurst, so fett, dass man nur nach und nach und mit viel Salz und Brod sich daran gewöhnt.

Nach dem Mittag schläft oder unterhält man sich oder besucht andere Häuser; die Lappen sind sehr vergnügte Menschen, welche ausserordentlich Gesellschaft und Umgang lieben und auch gerne über Kleinigkeiten lachen, so dass ihre weissen Zähne sich beständig zeigen. Später trinkt man Thee — die Lappen brauchen gewöhnlich eine Art Minze als Thee — und dazu braut man wenigstens zu Winters Anfang, so lange es mit den starken Getränken noch nicht zu Ende ist, Punsch von Rum oder sogar Cognak oder man nimmt auch klaren Branntwein. Zum Abendessen wird wieder Fleisch oder Fisch gekocht und wenn dies fertig ist, beginnt man sich zur Nacht zu rüsten: aus dem Vorratshaus werden Renntierhäute und Feldecken gebracht; jene werden auf dem Reisis ausgebreitet, das Feuer wird gelöscht, man zieht sich aus und legt sich unter die Feldecken, so dass jeder seine Füsse nach dem Herde zu hat und den Kopf an die Wand stützt oder in einem Winkel birgt. In kurzem herrscht Finsternis und tiefe Stille rings umher, man sieht nichts als einen Teil des Sternhimmels durch den Rauchfang und hört nichts als den ruhigen Atemzug der Schlafenden.

Am anderen Morgen findet man beim Erwachen vielleicht hinter seinem Haupt eine kleine Schneewehe, welche der Wind in der Nacht durch die undichte Hausdecke getrieben hat und es ist im Haus fast ebenso kalt wie draussen. Aber bald erheben sich die Schläfer, ein lustiges Feuer flammt auf dem Herde auf, das Theewasser wird aufgesetzt; nachdem man getrunken, wird Frühstück gegessen und dann sind die Männer fertig nach den Herden zu sehen.

Dahin folgte ich ihnen aber nicht — erst in der Dämmerung machte ich einen kleinen Ausflug dorthin — sondern benutzte den kurzen Tag zum Aufzeichnen von Sprachproben.

„Piejre ti“ (es ist Tag), rief am Morgen des dritten Tages mein neuer munterer junger Kutscher, ein lumbowscher Lappe, in mein Quartier hineinguckend, wo wir alle schon aufgestanden waren. Obwohl es noch völlig finster war, hat das aufmerksame Auge des Lappen schon den ersten Streifen der Morgenröte am Horizont bemerkt, also brauchen die Renntiere nur vorgespannt zu werden und die Abfahrt geht vor sich, denn die nächste Station Jokonga liegt 8 Meilen entfernt und diese will Jefimko, der Kutscher, in einem Tage zurücklegen. Die Gegend ist ebenso wie zwischen Ponoj und Lumbowsk, aber jetzt giebt es schon mehr Schnee und es schneit immer weiter, so dass es gute Schlittenbahn wird. Ein paar mal machten wir eine Viertelstunde Rast, um die Renntiere zu wechseln und wei-

den zu lassen; dann eilten wir wieder weiter, bis wir ungefähr um 3 Uhr nach siebenstündiger Fahrt am Bache Koajvam und über dessen Eis auf einen ebenen Platz anlangten, wo zwölf Lappenhütten, nämlich die Herbststation der Jokonganer, standen.

Nachdem ich Quartier bekommen, ging ich aus das Dorf zu besehen und erblickte nun die vierte Art Wohnungen, welche die Lappen anwenden, nämlich ein Zelt von Segeltuch; hier wohnte der ärmste Lappe mit seiner grossen Familie, denn er hatte auf diesem Platze keine „kiotte“; sonst wird das Zelt nur auf Reisen, Umzügen und Jagden gebraucht.

In Jokonga sah ich zum ersten Mal ein bemerkenswertes Beispiel der nervösen Reizbarkeit, für welche die Lappen bekannt sind. Eines Tages stand ich vor dem Vorrathshause, in welchem ich vorzugsweise arbeitete, um dem Lärm, Rauch und Gedränge im Wohnhause zu entgehen: mein Hauswirt suchte auf dem Dach der Scheune nach einem Stück Hammelfleisch zwischen den vielen Renntierstücken, welche dort oben aufgelegt werden zum Schutz vor Hunden und Raubtieren. Da läuft plötzlich ein junger Mann auf mich zu und hinter ihm ein altes Weib augenscheinlich ausser sich vor Wut. Als sie mir nahe kam, nahm sie ein Stück Fleisch auf, welches vom Dach heruntergefallen war, schleuderte dasselbe auf mich und lief dann weiter hinter ihrem Feinde her, indem sie Holzstücke vom Boden aufgriff und hinter dem Burschen herwarf, bis sie schliesslich hinter dem Hause verschwanden. Der Alte auf dem Scheunendach lachte aus vollem Halse und ebenso die anderen Dorfbewohner, welche diesem Wettrennen zusahen. — Das war ein alltägliches Ereignis: die Alte erschreckt sehr leicht und der Bursche hatte im Scherz sie erschreckt, worüber sie so rasend geworden, dass sie nicht wusste, was sie that, und auch mich anfiel, obwohl ich völlig unschuldig war. Diese Nervenschwäche kommt nicht bei allen, sondern nur bei solchen Leuten vor, welche körperlich oder geistig viel in der Welt gelitten oder einmal sehr erschreckt wurden, besonders bei alten Weibern aber auch bei jüngeren Frauen und Männern.

Da ich mehrere Tage in Jokonga verweilte, opferte ich einen halben, um die Herde zu besichtigen, welche damals grade ausserordentlich gross war, weil ein bedeutender Teil der lumbowskischen und Ponoischen Renntiere sich noch hier befand. Nachdem ich, geleitet von meinem Hauswirt, eine halbe Stunde gefahren war, hörte ich von einer Seite Hundegebell und fragte dorthin weisend: „Vermutlich treibt man von dort die Herde hinter jenem Walde hervor“.

— „Vermutlich“, antwortete mein Begleiter etwas ironisch, aber im gleichen Augenblick bemerkte auch ich, dass dieser Wald eilig auf uns zu kam; das war die Herde. Aber grade, als ich mich über deren Grösse und Stattlichkeit verwunderte, sah ich eine ebensolche Schar von der andern Seite kommen. Das waren nämlich verschiedene Abteilungen der Herde, welche während der Nacht und des Tages sich von einander getrennt hatten, aber nun für die kommende Nacht zusammengetrieben wurden. Sie stürmten wie zwei feindliche Heere gegen einander und vereinigten sich fast rings um uns. Es war schön, diese kräftigen Tiere von verschiedener Grösse und Farbe zu betrachten; unter den gewöhnlichen graubraunen Renttieren konnte man schneeweisse, weiss und graugefleckte und dunkelgraue bemerken. Die Rufe der Männer und das Gebell der Hunde belebten die Scene noch mehr. Die kleinen gelben Hunde, welche sonst, wenn man sie nicht braucht, stille auf den Schlitten hinter ihren Herren liegen, bewegten sich nun recht lebhaft an der Herde entlang, scharf bellend und jedes Tier, welche zurückbleiben oder abseits laufen wollte, zur Herde zurück treibend. Nachdem die Herde an dem zum Nachtlager bestimmten Platz, einer niedrigen Anhöhe, angelangt war und sich hier nach und nach niedergelassen hatte, konnte jeder besser als bisher seinen verschiedenen Beschäftigungen nachgehen. Die fremden Dorfbewohner fingen ihre eigenen Tiere ein, um sie heimzuführen, die Jokonganer wiederum wählten sich die Tiere aus, welche sie schlachten oder einfahren oder zum Dorfe führen wollten, um sie nun als Zugtiere unters Joch zu spannen. Oft knallte auch die Steinschlossbüchse, welche der Lappe immer auf dem Schlitten mit sich führt; dann stürzt ein verwildertes Renttier nieder, welches den Mann sich nicht so nahe kommen lässt, dass es mit einer Wurfschlinge gefangen werden kann, oder auch ein ganz wilder Renttierstier, welcher während der Paarungszeit in die Herde geraten ist.

Am 20. November fuhr mein Hauswirt selbst mich zur kuroptjowskischen Winterstation und nachdem ich am 22. November mich von hier weiterbegeben und die Wohnplätze der kamenskischen Lappen bei Seite gelassen, welche südlich von Kuroptjowsk liegen, kam ich nach zwei Tagen aus dem Gebiet der Terlappen und erreichte nun die Winterstation der semiostrowschen Lappen. Auch diese ziehen wie die Terlappen umher; im Sommer wohnen sie am Eismeer 6 Meilen südöstlich vom Fischereiplatz Semiostrowsk an der Mündung des kleinen Flusses Arsajok, weshalb sie auch ihr Dorf auf lappisch Arsajok-sijt nennen, russisch Warsinski-pogost. Im Herbst ziehen sie sich auf die Tundren

hinauf, wo ihre Hütten hie und da zerstreut sind, zu Winteranfang fahren sie noch weiter südlich zum Winterpost, welcher an dem oberen Lauf des grossen Jokongafusses liegt, zehn Meilen oder mehr von der Küste entfernt.

Die Terlappen hatten mich fast immer, wenn ich nach der alten lappischen Religion, abergläubischen Gebräuchen und Opfern fragte, zu den Semiostrowskischen hingewiesen als den dummsten und elendesten, kurz den allerursprünglichsten Lappen. Darum war ich sehr gespannt ihre Bekanntschaft zu machen und sofort, nachdem ich mich in meinem Quartier eingerichtet und eine grosse neugierige Gesellschaft sich um mich gesammelt hatte, brachte ich das Gespräch auf diese Dinge und fragte, ob es wahr sei, was die Terlappen mir berichtet. Da erhielt ich jedoch nur ausweichende Antworten oder sie erklärten rund heraus, solche Dinge brauchten nicht ausgekundschaftet zu werden; aber während meines dreitägigen Aufenthalts verstand ich mir soviel Vertrauen zu erwerben, dass sie, wie ich glaube, einigermaßen vollständig mir über ihren Glauben Mitteilung machten und die Ceremonien beschrieben oder teilweise zeigten. Nach diesen Angaben, welche ich natürlich mit anderen sonstwie erhaltenen Mitteilungen verglich, ist der christlich-heidnische Glaube der russischen Lappen ungefähr folgender.

Es giebt 16 Götter, nämlich

1. *Sant-ruhtnas* „dasselbe wie Christus“. Dieser Gott ist zweifellos identisch mit dem *šündü-ruohtinas* der Twerschen Kareler, (wörtlich „Geburtsfürst“), welcher oft in der karelischen Übersetzung des Matthäievangeliums vorkommt, als Beiname für Jesus.

2. *Sant-meatmas* Bruder des *ruhtnas*.

3. *Sant-ajk*, seine Mutter, Mutter Gottes, Jungfrau Maria. Der Name bedeutet sicher „Geburtsmutter“, denn das zweite Glied *ajk*, welches wir auch bei den Namen der übrigen Göttinnen antreffen, kann ich nicht besser als aus dem in den Olonetzischen und Karelischen Nänien gebrauchten Worte *ajgoja* erklären; dies bedeutet Mutter, d. h. Hervorbringerin, ebenso wie *ajgoma* das Hervorgebrachte oder Kind heisst; beide Worte sind von einem veralteten Verbum *ajgo* — hervorbringen, — abzuleiten.

4. *Sied-vun* „der Onkel des *ruhtnas*“. Wahrscheinlich ist jedoch diese von den Lappen erhaltene Erklärung falsch, denn *vun* bedeutet sonst Schwiegermutter und demnach wäre *Sied-vun* die Schwiegermutter des Sied, Seida (=finnisch Hiite).

5. *Mintš* ein männlicher Gott. In einer Jokongaschen Sage kommt *mientuš* vor, d. h. ein Wesen, welches bald als Renntierstier vorkommt, bald nach Abwerfung der Hörner sich in einen Menschen verwandelt und sich mit der jüngsten

Tochter eines alten Ehepaares verheiratet, ebenso wie der Rabe und Seehund die älteren Töchter heirateten.

6. *Meantaš-ajk* Mutter des Vorigen.

7. *Tirmes*, „Donnergott, Donner“. Diesen kennen noch alle russischen Lappen ebenso wie die westlichen und zweifellos wird der Name sich für alle Zeiten in ihrer Sprache erhalten, besonders im Ausdruck „*Tirmes čurka* der Donner rollt“, wie auch der finnische Name des Himmelsgottes „*ukkonen*“ sich in der Sprache erhalten hat obwohl seine ursprünglich mythische Bedeutung verschwunden ist und jetzt nur den Donner bezeichnet.

8. *Rāiz-ajk* eine Göttin. Wörtlich wäre dies „Graserzeugerin“, und obwohl das Gras bekanntlich keine wichtige Rolle in der Renntierzucht spielt, scheint diese Göttin doch eine Art Gewalt über die Renntiere zu besitzen. Das schliesse ich aus einer Scene, die ich bei den semiostrowskischen Lappen beobachtete: ein Mann erhielt von seinem jüngeren Bruder ein Renntier zum Geschenk; da küsste der ältere Bruder den anderen übers Kreuz, wie die Russen thun, und fiel ihm zu Füßen, küsste dann auch das Renntier und warf sich demselben zu Füßen, küsste ihm auch noch den Fuss; dann erhob er sich und wiederholte dieselbe Ceremonie. Auf meine Frage, was das bedeute, erhielt ich die Antwort, das geschehe zu *Rāiz-ajks* Ehre.

9. *Uonkes*, ein männlicher Gott und 10. *Uonkes-ajk*, seine Mutter.

11. *Tava*; ein Jokonganer sprach dies *Tavaj* aus und sagte, dass Fischfang und Jagd diesem Gotte zugehöre. Dies kann entweder dem finnischen Waldgott *Tapio* entsprechen oder noch wahrscheinlicher ist es eine Abänderung des St. Stephansnamens, völlig einer finnischen Form *Tahvo* entsprechend.

12. *Tavā-ajk*, Mutter des Vorigen.

13. *Kārva* oder *Sāla-Gārva*, „Śant-Ruhtnas Sekretär oder Gehülfe“, und 14. sein Bruder *Sāla-Āmpirdik*. Über letzteren erhielt ich keinerlei nähere Erklärung; der erstere dagegen ist auch bei den Terlappen bekannt unter dem Namen *Kārvaj* und es scheint, dass er ehemals einer der mächtigsten Götter gewesen ist, denn die ganze alte heidnische Religion der Lappen wird russisch nach seinem Namen *Karveja vera* oder zuweilen *Karveja vera* genannt. Demnach ist er nach christlicher Auffassung einer der Schlimmsten von den bösen Geistern und sein Name wird jetzt als Fluch gebraucht, z. B. „*aj ton Kārvaj, ton*“, „ach du Teufel du“! Das Wort *sāla* hat in der heutigen russisch-lappischen Sprache keine Bedeutung; aber vielleicht stammt auch dies aus dem Finnischen oder Karelischen und in diesem Falle wäre der Name *Sāla-Gārva*

mur eine regelmässige Form für ein finnisches *Salon Kauvo* d. h. „der Gabriel des Forstes“, mit welchem Namen man vielleicht einmal einen Waldgeist oder auch den Bär bezeichnet hat.

15. *Räiz-sijt* und 16. *Koamtka*; zwei Göttergreise, welche auch *Sijt* oder *Sijt kääles* genannt werden. Diese erscheinen den Menschen zuweilen in weissen Kleidern und von ihnen ist insbesondere der Fischfang, aber zugleich auch die Gesundheit der Menschen abhängig; einmal zeigten sie sich während einer Schlacht dem Anführer und halfen gegen den Feind. — Der jokongasche Lappe, welcher in Ponoï mir von diesen Dingen alles, was er wusste, mittheilte, kannte nur einen *Sijt kääles*, aber dieser war nach ihm der oberste Gott, der Herr selbst und unter demselben standen dann drei „Apostel“ *Tavaj*, *Tirmes* und *Kärraj*. Dieser *Sijt* oder *Sijt kääles* ist natürlich identisch mit dem *Sejda*, *Sejta* der westlichen Lappen, was auch durch folgenden Umstand bewiesen wird. An manchen Stellen des terschen Gebietes finden sich an den Wegen und Landungsplätzen $1\frac{1}{2}$ – $2\frac{1}{2}$ Ellen hohe Steinhäufen, entweder einzeln oder 3–5 zusammen; diese heissen *täppe* oder *Sijt-täppe*, russisch *gurij* oder *siduska* und deren Bedeutung ist nach den Angaben die, dass irgend ein böses Wesen dort gewohnt hat — natürlich nach der Auffassung der jetzigen terlappischen Christen. Auch jetzt pflegt man als Opfer für *Sijt kääles* zu diesen Steinhäufen Silber, Kupferknöpfe, Brod und Salz u. s. w. zu bringen; und vor 20 Jahren, als die Renntieropfer noch bei den Lappen in Übung waren, geschah dies auch bei jenen Steinhügeln. — Nach dem Namen zu schliessen, wäre *Räiz-sijt* eine Art Schutzgeist für das Gras und *Koamtka* kann, wie ich später näher erklären werde, der Geist der Zaubertrommel sein.

Andere Geister, wovon insbesondere die Terlappen viel zu erzählen wussten, sind die sogen. *jielle* (die Lebenden); diese vertheilen sich nach ihren verschiedenen Wirkungskreisen auf die drei Arten: *köde-jielle* Hauskobolde, *ääze-jielle*, Wassergeister und *räire-jielle*, Waldgeister. Jedes Haus hat seinen besonderen Schutzgeist und obwohl ich nicht hörte, dass dieselben etwas Böses verübt, hat der Lappe doch eine so grosse Furcht vor ihnen, dass er um keinen Preis alleine in einem Hause zu schlafen wagt. Die Wassergeister leben in Seen und Flüssen und ziehen Menschen zu sich herunter und sind so wirklich gefährlich. Ausserdem scheinen sie auch wahr sagen zu können wenigstens als Unglückspropheten, falls wir dies aus einem Beispiel schliessen dürfen: Ein Weib ging einmal zum See hinunter, um Wasser zu holen; da taucht der Wassergeist empor; die Frau fragt, ob das Gutes oder Schlimmes bedeute; „zum Schlimmen.

zum Schlimmen“, antwortet der Geist. — „Was für Böses weisst du?“ „Dass dein Sohn bald sterben wird.“ Und in drei Tagen war der Sohn tot.

Ausser diesen kommen in den terlappischen Sagen auch solche Wesen vor, welche nicht als Geister betrachtet werden, aber doch sich sehr von Menschen unterscheiden. Diese Wesen, welche ausserdem die gemeinsame Eigenschaft haben, dass sie der Vorzeit angehören, und schon längst aus der Welt verschwunden sind, werden in drei Arten eingeteilt: *Äc*, *Tälla* und *Čutte*.

Äc (Stamm *äccye*) ist identisch mit der *Haccečwädnä* der Finnmarkischen Lappen und bedeutet wirklich böse Wesen, welche kleiner als Menschen sind. Ihr Erwerb besteht im Fischfang und desswegen wohnen sie an den Ufern fischreicher Seen. Rentiere hatten sie nicht und besuchten den Sommer auch nicht die Meeresküste. Es waren wenigstens vier, eine Mutter, drei Töchter, aber es gab keinen Mann unter ihnen und desswegen stahlen sie sich Söhne von anderen; oder wenn sie im Walde einen Mann trafen, fielen sie ihm alle um den Hals und befahlen ihm, sie in ihr Haus zu tragen; wenn er nicht gehorchte, sogen sie ihm alles Blut aus. Gier und Neid waren ihre vornehmsten Eigenschaften und darum pflegen die Lappen auch jetzt noch einen neidischen Menschen zu schelten: „*pässe Äccye siettem ton!*“ „Teufel, Äc, brut du!“ Schliesslich wurden sie in Spinnen verzaubert und so können sie für immer ihren Blutdurst an Fliegen und anderen Insekten befriedigen.

Tälla entspricht nach Form und Bedeutung dem *Stallo* der Finnmarkischen und dem *Stalu* der schwedischen Lappen; er war ein Riese, sehr reich und stark, aber zugleich dumm, so dass ein kleiner listiger Mann ihn besiegt. Ein gewöhnliches Bild bei den Terlappen ist: „Er ist so gross wie ein Tälla.“ Auch bei kildinschen und notozerschen Lappen hat dies Wort in der Form *täll* ebenso wie auch die Diminutivform *tälēš* sich erhalten; aber hier bedeutet es nicht mehr ein menschenähnliches Wesen der Sage, sondern bezeichnet den Bär und zwar nicht nur als Epitheton (der Grosse, Starke); es hat vielmehr dort den allgemeinen lappischen Namen des Bären *guofča*, *kuopča*, terlappisch *kimč*, finnisch *kontio* verdrängt.

Auch die *Tschuden* (*Čutte*) waren gross und womöglich noch dummer als der Tälla; nur das war der Unterschied, dass dieser immer nur einzeln vorkommt, jene aber in grossen Haufen, wenn sie z. B. Hafermehl in einem fliessenden Bach mischen oder während des Bauens durch Ziehen die Balken verlängern wollen. Nach dem Namen zu urteilen, haben die Lappen die Tschudenmärchen von den Russen überkommen,

wie auch die Form *Tälla, Stallo* auf fremden Ursprung hinweist.

Mittler zwischen Gott und den Menschen ist *Niäje*, Zauberer oder Seher. Diesem offenbaren die Götter im Traum solche Dinge, welche anderen Menschen verborgen sind; er sieht im Traume, was jemandem fehlt, warum das Wetter schlecht ist, warum Fischfang oder Renttierzucht nicht glückt, und erfährt zugleich auch, wie diese Übel beseitigt werden können, welchem Gott und wieviel geopfert werden soll. Auch diese übernatürliche Kraft ist ein Geschenk der Götter und muss durch Gebet und religiöse Übungen erworben werden. Die heidnische Ceremonie, deren lappischer Name das Verbum *kikki-* (wahrscheinlich identisch mit dem finnischen *kykkiä*) ist, sah ich sowohl in Kuroptjowsk wie Semiostrowsk und den letzteren Hergang will ich hier beschreiben. Um der Sache auf den Grund zu kommen, hatte ich dem Seher gesagt, mein Magen schmerze und ich wünsche durch seine Hülfe von diesem Übel befreit zu werden. Zu diesem Zweck schlief ich in der Nacht mit ihm unter einer Decke, was meinerseits schon ein grosses Opfer für die lappischen Götter war, denn bei dieser Gelegenheit bekam ich vom Zauberer kriechende und beissende Andenken, von denen ich mich während der ganzen übrigen Reise nicht befreien konnte. Nachdem er am anderen Morgen aufgewacht und wieder nüchtern geworden war, erklärte er, meine Krankheit sei heilbar und ich werde wahrscheinlich mit Hilfe der Götter bald gesund werden. So begann also, sobald es tagte, die Ceremonie. „Wir brauchen Silber“, sagte der Zauberer zuerst; ich gab ihm also einen Silberrubel und zehn Kopeken in die Hand: das war das Opfer, welches ich bringen musste, um die Gesundheit wieder zu erlangen. Ausser dem Silber sollte er auch Eisen bei sich haben und nahm darum ein Beil in seine rechte Hand und kniete dann auf dem Hausflur nieder. Nach ihm hockten oder knieten auch alle die Personen, welche ihm bei dieser Ceremonie helfen wollten, auf dem Boden in einem Kreise, ein paar Weiber zur Rechten und die Männer zur Linken um den Schamanen. Dieser begann dann mit halbgeschlossenen Augen einige Worte mit singender Stimme auszusprechen und diese wurden von dem Chor wiederholt; er wendete sich bald zur Rechten, bald zur Linken und die Seite, die er so ermunterte, erhob jedesmal die Stimme. Der Schweiss tropft ihm vor Erschöpfung von der Stirn und er trocknet ihn dann mit einem Handtuch ab, das eins der Weiber hält. — Dieser Gesang hat eigentlich keine Melodie, denn er ist sehr eintönig, so dass er sich kaum um einen halben Ton hebt und

senkt. Aber je begeisterter der Leiter wird, desto mehr erhebt er bei jeder Strophe die Stimme und auch der Chor antwortet in immer höherem und stärkerem Tone, bis diese Gesangsabteilung (*sïmn*) fertig ist. Dann fangen sie einen neuen Teil an und auch dieser wird mit immer erregterer höherer und lauterer Stimme gesungen, bis der Zauberer ihn beendet. Soviel ich mich erinnere, gab es vier solcher Teile, welche ich nach dem Takte unterscheiden konnte, das Zeitmass war auch das beste Kennzeichen, denn von den Worten konnte man nur dann und wann einen Gottesnamen verstehen. Als die letzte Abteilung zu Ende war, deckte der Zauberer das erwähnte Tuch eine Weile der nächsten Frau über den Kopf. Alle dankten ihm unter Händeschütteln und erhoben sich dann.

Die Trommel, mit welcher der Schamane ehemals sich begeisterte und in den prophetischen Schlaf versetzte, erblickte ich jetzt nirgend mehr bei den russischen Lappen, aber ihr Namen (*kïmdes*, gen. *koamtazï*, oder *kïmdes* = *gobdas*, *kobdas*) ebenso wie ihr Gebrauch sind noch wohlbekannt. Auch die nördlichen Karelrier und Russen sprechen von diesem wunderbaren lappischen Gerät und benennen es *kontakka*, bezw. *kondoka*, welcher Name nur eine Deminutivform von *kïmdes*, *kïmdes* und, wie es scheint, identisch mit dem lappischen Götternamen *koamtka* ist; dieser bezeichnet also wahrscheinlich ursprünglich „Geist der Zaubertrommel“. Schliesslich mag betont werden, dass diese Formen mit *m* (bezw. *n*) in nahem Zusammenhang mit dem russisch-lappischen Wort *koamtalas* oder *koamplos* steht, welches Deckel bedeutet, und mit dem Wort *kïmte*, welches in der Zusammensetzung *kïtt-kïmte* „Handrücken“ vorkommt und dann auch die äussere Oberfläche eines Gegenstandes bedeutet und identisch mit dem finnischen *kante* n. *kansi* ist. Es ist also anzunehmen, dass das lappische *gobdas*, *kïmdes* nicht nur der Bedeutung nach, wie Prof. Friis vermutet, sondern auch wörtlich dasselbe ist wie das im Kalevala besungene wunderbare Sampo mit dem bunten Deckel (*kirjo-kansi*).

Betreffs der Opfer, besonders der Renttieropfer, hatte ich schon bei den Terlappen viel gehört und einer derselben erzählte, er habe in seiner Jugend an denselben teilgenommen. Nachdem der Schaman das Opfer bestimmt hatte, sammelten sich alle Dorfbewohner, töteten das Renttier, kochten alles Fleisch auf einmal und riefen ihre Götter an, nach Osten gewendet (weil die Sonne im Osten aufgeht). Das sollte auch nur morgens geschehen vor 9 Uhr. — Nach anderen wurden die Opfer gewöhnlich bei den oben genannten Steinhügeln (*sijte-täippe*) abgehalten; während der Opfermahlzeit

hielten sie das Haupt bedeckt und bekreuzten sich weder vor noch nach der Mahlzeit; vom Fleisch assen sie, soviel sie vermochten, auf und das Übrige liessen sie zum Opfer ebenso wie das Fell mit den Hörnern; sie füllten sogar das Fell mit Reis oder zogen es über einen Holzbock, damit es einem lebenden Renttiere ähnlich sähe und die Götter es als solches annähmen. Beim Opfer sollte jeder Teilnehmer mit einem neuen Renttierpelz bekleidet sein und wenn nur ein wenig Suppe oder Fleisch auf das Kleid verschüttet wurde, musste diese befleckte Stelle herausgeschnitten und ins Feuer geworfen werden.

Auch die semiostrowskischen Lappen hatten wie die Terlappen schon mit den heidnischen Ceremonien aufgehört und seit 20 Jahren keine Renttiere mehr geopfert. Aber da viele Menschen entweder im Meere ertranken oder an allerlei Krankheit starben und Jagd und Fischerei immer schlechter zu werden begann, glaubten sie, dass Karvaj über diese Vernachlässigung erzürnt sei und beschlossen, natürlich auf Anraten des Schamanen, wieder mit den Opfern für die alten Götter anzufangen. Alle Männer und einige alte Weiber begaben sich weit vom Dorfe fort auf den öden Landrücken Urte hinaus und bauten sich dort zwei Lapphäuser, um die Nächte während der Opferzeit hier zuzubringen. Es sind mindestens 12 Renttiere zu einem Opfer erforderlich und soviele waren auch da vorhanden, von welchen alle Tage eins geschlachtet wurde. Das geschah im Walde, fern von den Hütten an einer reinen Stelle, welche noch nie von einem Weibe betreten war, und nicht einmal jetzt war es den Frauen erlaubt dabei zu sein; denn das weibliche Geschlecht wird für unrein angesehen, wie man auch im Alltagsleben oft zu bemerken Gelegenheit hat.

Besondere Opferceremonien wurden nicht genannt und kamen vielleicht auch nicht vor; nach dem Opfer wurde jeden Tag ein Holzbock mit dem Fell des geopfertem Tieres überzogen, so dass zum Schluss der Opferzeit zwölf solche Renttiergebilde dort am Walde neben einander standen. Nachdem die Renttiere alle geschlachtet waren, nahmen die Lappen die Häuser wieder auseinander und begaben sich in ihr Dorf zurück. Dies war 1874 nach Neujahr geschehen. — Vielleicht wünschen die geehrten Zuhörer zu erfahren, ob das Opfer geholfen; diese Frage kann ich direkt mit dem Bericht der Lappen beantworten, dass die Zustände nach der Opferzeit wirklich sich gebessert hätten und dass es ihre Absicht sei, auch in Zukunft mit den Opfern fortzufahren; bei meinem Besuch dort waren schon mehr als 10 Renttiere den Göttern geweiht und auch die Opferzeit war auf das künftige Neujahr (1877) festgesetzt.

Nachdem ich am 26. November von *Varzin* abgereist, reiste ich noch 9 Meilen nach Nordwesten bis Ljawozersk, dessen Einwohner wie auch die anderen im Sommer an der Küste des Eismeeres wohnen; aber von da wendete ich mich nach Südwesten, um an die Ufer des in dem Waldgebiete gelegenen grossen Sees Lowozero zu gelangen. Hier bringen die Lappen schon den grösseren Teil des Jahres zu rings um den See zerstreut, und sammeln sich nur zum Winter in dem am nördlichen Ende des Sees liegenden Pogost, wo sich auch eine Kirche befindet. Der Pogost war damals noch leer, weshalb ich teils bei einer einzelnen Familie, teils in einem Hause, wo man sich versammelte, um die Steuern an den von Kola hergekommenen Steuerempfänger zu bezahlen, die drei Tage zubrachte, welche ich an diesem Ort verweilte. Vom Ufer des Lowozero liegt der grosse See Imandra 12. Meilen entfernt; hierhin reiste ich in zwei Tagen, am 1. und 2. December, und von da ohne längeren Aufenthalt längs dem Eise des Imandra weiter bis zum Orte Kantalahti, wo ich während einiger Tage Gelegenheit hatte, mich mit einem bis dahin mir noch unbekanntem Dialekte, dem akkalaschen, zu beschäftigen. Von hier machte ich noch einen kurzen Abstecher nach Osten zu dem Dorf Kusreka am Strand der Kantalahti-Bucht zu dem Zweck, um sichere Kenntnis von einer in Wieljärvi wohnhaften alten karelischen Niederlassung zu gewinnen; und von da zurückkehrend, fuhr ich über das Eis von Kantalahti nach der sogenannten Karelischen Küste und weiter durch das nördliche russische Karelen zurück nach Finnland.

Das Kola-lappische Wörterbuch wurde bei der 50:sten Jahresfeier der Finnischen Societät der Wissenschaften, den 29. April 1888 mit einem Staatspreise belohnt.

XLV"

I.

Sanakirja.

Wörterbuch.

XLVIII

A, A, Ø.

1. (A) *ā* ah! | ach!
2. *a* (ø), N. A. =, mutta | aber.
3. (-O) *-a* A. *-ko?* *-kö?* | enklit. Fragepartikel; *jik-a kul?* *etkö kuule?* | hörst du nicht?
4. (ØKA) *a_ikke*, K. *a_ikk*, N. *ø_ihk*, A. *ck* ikä, aika | Lebenszeit, Alter, Zeit; *a. pajas* iän kaiken | ewig; *a_ipe ealmuš*, *a. toll* iankaikkinen elämä, i. tuli | das ewige Leben, e. Feuer.
eg(ø)sañč, *-señč* A. iankaikkinen | ewig.
5. (AKKA) *ā_ihke*, K. *ā_ihk*, N. *āhk* akka | altes Weib, Frau.
ā_ike-lo_inte eräs lintu | ein Vogel.
(AKKO) *āhka* isoäiti | Grossmutter.
ākka l. *āka* (amplif.) mummo! | Grossmutter!
āhka_v, *-ve* (isoäidin) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (der Grossmutter).
6. (AKKO) *āhka* ks. *uks-āhka*.
7. (ØKTØ) *akt*, gen. *avti*, *afti*, K. N. A. *øxt*, *øvt* yksi; sama | ein; derselbe; *avt sijest*, K. A. *øvtest* yhdessä | zusammen; K. *ni øxt* ei yksikään | keiner.
øvt-nalšem K. N. yhtäläinen | einerlei.

ahte- K. yhtyä | sich vereinigen.

akteana, K. *ahtan*, A. *ahton*, *ahtnas* yht'äkkiä | auf einmal, plötzlich.

ohteðe- K. yhdistää | vereinigen.

aktišt, N. *ohtešt* yhdesti, kerran | ein Mal.

aktis yhteen | zusammen.

ohto, -tu K. N. yksin | allein.

ovtsañč A. osallinen | theilhaftig.

ovtsest A. erittäin | besonders.

8. (ӨKCA) *akce*, K. *aħc*, N. *oħc* yhdeksän | neun.

avcant, K. *avcant*, N. *ovcat*, A. *avcat* yhdeksäs | der neunte.

avcanas, -azi yhdeksännes | Neuntel.

akces, -cazi (coll).

9. (AKŠej, -o) *ākše*, lat. *ākšiji* l. -ja, K. *aħš*, N. *aħš*, *āvš* kirves | Axt.

ākš-ša, lme kirveen silmä | das Auge der Axt.

aħšjeñč K. (dem.).

10. *ohkan* K. = *ihkan* ks. *jehkan*.

11. (AÑKӨ) *āñk* hanki | gefrorene Schneerinde.

12. *aj* ai! voi! | ach! ei! o!

13. *ājja* l. *ājje* venäläinen laulu | russischer Gesang.

ājje- l. *ājja-* laulaa | singen.

14. (AJA, AJAKA) *ājja*, lat. *ājjañi*, K. *ājja* l. *ājje*, N. *ajj* (amplif.) iso-isä! | Grossvater!

ājjeġ, -ge iso-isä | Grossvater; N. *ajjiħam* iso-isäni | mein Grossvater.

ājjev K. (iso-isän) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (des Grossvaters); = *ūčča, v.*

15. (AJKA) *ajk* N. aika | Zeit; T. *toni* *ajken* sinun läsnäollessasi l. aikanasasi | in deiner Gegenwart, vor dir;

K. *āilkej ajgest* alussa | im Anfang; A. *ku^hlk ajkin* pitkän ajan päästä | nach langer Zeit.

ājgelt, K. *ajgeld*, *ajga^llt*, N. *ajpelt* aikaisin | zeitig, früh.

16. *ajk* Sem. (jumalain nimissä) äiti | (in Namen der Göt-tinnen) Mutter: *Tavā-a.*, *Šant-a.*, *Rū^z-a.*, *Mean-taš-a.* (ks. Nimiluetteloa).
17. (AJTa, -o) *ajt*, lat. *ājta* l. *ajtu* K., N. *ajt aita* | Zaun, Umzäunung.
18. (AJTO) *ajta* kaikkein | aller.
19. (AJTTo, -a) *ajhta*, K. N. *ajht aitta* | Vorrathshaus.
ajht-uks-nā^lme aitan ovensuu | die Thüröffnung des Vorrathshauses.
20. (AJTa-, -TNA-) *ajtne*- K., N. *ajhte-*, 3 p. pr. *ajaht*, viihdyttää, lohduttaa | trösten.
21. *ajčč* K. = *a_ičč*.
22. (AJaSTA-) *āj'sc-* K., N. *āj'ste-*, A. *aj(j)este-* rukoilla | beten.
ajjestatte- A. taivuttaa rukoilemalla | durch Beten bewegen.
ajjestaste- A. (mom.).
23. (AJNA, AJNōKA) *ajne* eräs hylkeenlaji | eine Robbenart, Seehase (морской заяцъ).
ajney K. iso mustapilkkuinen hylje | Mönchsrobbe (те-вьякъ).
24. (AJRo) *ajr* N. airo | Ruder; = *ārja*.
25. (ajVO) *ajva* terä | Schneide, Schärfe.
26. *ätt*, lat. *atttu* K., A. *āt*, lat. *ätta* (p) helvetti | Hölle.
27. (θTA) *atte*, K. *a_itt* nyt | jetzt.
28. (θTōMA) *at*, *attime*, K. N. *o^ode*, *ottem* ydin | das Mark.
29. (θČA) *a_ičč*, gen. *a_ičč'* K., N. *ehč*, *ejj* isä | Vater; = *jiečče*.

- a,ž'-piejv* K, N. *ejj-pejv* 1:nen pääsiäispäivä | der 1:ste Ostertag.
- a,čč-pie,ll* K., N. *ehč-p.* isäpuoli | Stiefvater.
30. *āčča*, lat. *ācni* (amplif.) isä! | Vater! (Pro *eača*, vert. *jiečče*.)
āčča,v, -ve, N. *ahčev* (iso-isän) lapsenlapsi | Enkel od. Enkelin (des Grossvaters).
31. (ΘCA-) *a,ccc-* nousta | steigen; *ēā,ccc acca* merivesi nousee | die Fluth geht hoch.
a,ccc (n. agent.); *a. ēā,ccc* nousuvesi, vuoksi | Fluth.
32. *āž'* ks. *jū,lk-āž'*.
33. (AŠoja) *ā,šše* K. asia, syy | Sache, Ursache.
34. *aštu* todellakin | wirklich, wahrlich; = *ošte*.
35. (AŠToJa-) *gštje-*, 3 p. pr. *gštaj* K., N. *aštje-, aštaj*, *luvata* | versprechen.
36. (ASΘ-) *āssi-* rakentaa | bauen.
āsski,otte- (inc.).
37. (ASΘKA) *ās*, gen. *āssige*, K. *gž'*, *gsey*, A. gen. *āssej*
 l. *āss'ņi*, vaatekappale, mon. vaatteet | Kleidungsstück, Gewand, pl. Tracht.
gž'-rie,vn K. liebe | Saum.
38. (ΘSKA) *a,ske* syli, helma | Schooss.
aska,de- syleillä | umarmen.
39. (ASKo-) *asko-* A. uskoa | glauben.
askode- A. uskoa jkulle | anvertrauen.
ask(ø)ško,otte- (inc.) A.
40. (ΘSTa-) *ø,ste-*, 3 p. pr. *ast* N. saavuttaa, ehättää | erreichen, einholen.
 (ΘSTO) *asta*, K. N. *ast* jouto | freie Zeit; *jillak a. ei ole aikaa*, en ehdi | ich habe keine Zeit.
41. (ASToJa) *g,stej* K., N. A. *a,stij* astia | Geschirr; N. A. myös: ruumis-arkku | N. A. auch: Sarg.

42. (ANA) *g:n* K., A. *a:n* nyt | jetzt; = *o:n*.
anyeñč A. nykyinen | jetzig: *a. rajest, a. rajja* tästä hetkestä asti, tähän hetkeen saakka | von jetzt an, bis jetzt.
43. (ANNA) *g:nn* K., A. *a:n, a:nin*; *g. sonn poatt* anna hän tulee: tulkoon | lass ihn kommen, er mag kommen, er komme.
44. *ānna*, lat. *ānnañi* (amplif.) äiti! | Mutter! = K. *canna*, ks. *jienne*.
45. (ANO-) *ānna-*, K. N. *ānne-*, A. *ānnø-* anoa | bitten.
ānnoj (n. agent.) K. A.
ānoškuotte- (inc.).
gndotte- pyytää | flehen.
ān'se-, 3 p. pr. *ānast* K. (mom.).
46. (ANA-, ONA-) *g:nnē-*, impf. *ōnij* K. N., A. impf. *o:nij*, pitää, omata, käyttää, kuluttaa | halten, haben, brauchen; verbrauchen.
annuš A. tuhlaus | Verschwendung.
47. *g:nex* K. lyhyt | kurz; = *o:nex*.
48. *anjel* (o) A. enkeli | Engel.
49. (ANŠA-) *ānše-* ymmärtää | verstehen.
50. (ANATTA-) *g:n'xe-*, 3 p. pr. *g:naht* K. kelvata | taugen, werth sein; *ij g:neht* ei kelpaa | taugt nicht.
g:n'xėj (n. agent.) kelvollinen | tauglich.
51. (ΘNTA-) *a:nte-*, K. =, A. *o:nte-* antaa | geben, schenken (A. auch: verrathen).
a:ntij, o:ntij (n. agent.).
ontle- K. A. (fr.) annella, jaella, tarjota | oft geben, vertheilen, anbieten.
antem (n. act.) K.; *illea mun' antmest* ei ole minun annettavissani | steht nicht in meiner Macht zu geben.

- (ΘNTU-) *ante-* K. (pass.); *ij ontu ei anneta* | wird nicht gegeben.
- antamaš*, gen. *-aži*, K. *antmuš*, *-už lahja* | Gabe, Geschenk.
52. (ANTeŠTA-) *antše-* K. *ymmärtää* | verstehen; *ij antešt* (mom. pro ANŠeSTA-? ks. ANŠA-).
53. (ANASe) *ānes* K. *ahnas* | begierig, lüstern.
54. (ANASTA-) *ān'se-*, *g,n'se-* K. *anastaa*, *ryöstää* | sich bemächtigen, rauben; *ij gnest*.
55. (ARO?) *āra-viölaj* *meriveden alimmallaan-olo* | Stillstand des Wassers (zwischen Ebbe und Fluth).
56. (ARO-) *grre-* K., N. *ārre-*, A. *ārro-*, impf. *ārrum*, *istua*, *olla* | sitzen, sein; vert. *oarra-*.
aroste- A. (mom.); *arest!* *ole liikkumatta!* | halt!
57. (ARKΘ) *ārk*, K. *grk*, N. *ark* *arki*, *paastoton aika* | fastenfreie Zeit.
grk-kuorñjem-piejv K. *Marian kuolinpäivä* | der Todestag *Mariae*.
ark-piejve *paastoton päivä* | fastenfreier Tag.
58. (ARJO) *ārja*, K. *ārj airo* | Ruder; = *ajr*.
59. (ARTO) *ārta* *vapeet* | Gerüst von drei gegen einander gestellten Baumstämmen, zum Aufhängen verschiedener Gegenstände.
60. (ARTTΘ-) *grhte-* K. *riidellä* | schelten, zanken.
61. (ARTOŠΘ) *ārtuš*, *-uži hartio* | Schulter.
62. (ARTeVO) *ārtovva* 10 kopeekkaa | 10 Kopeken.
ārtovvazaj 10 kopeekan raha | Zehnkopekenstück.
63. (ΘRΘŠA-) *orše-*, 3 p. pr. *orraš* K. *āristä* | murren; vert. *χorše-*.
64. *aršin*, K. *gršin*, N. *aršen* (ρ) *arssina* | Arschin.
65. *gres* ks. *ores*.
66. *ārba* N. *perintö* | Erbtheil.

67. (ARVO) *ārva*, K. N. A. *ārv* l. *arv* arvo, hinta | Werth, Preis.
arv(ə)de- A. arvostella | schätzen.
68. (ARVATA-) *ārv'de-* K., N. *arvē-*, A. *arv(e)de-* arvata | errathen.
ārvdus K., *ārvχos* KL. arvotus, vertaus | Räthsel, Gleichniss.
69. (ΘLΘ) *al*, *ali*, *ol*: *a;ln*, K. =, A. *o;ln* päällä, -ltä, yllä, yltä | auf, an; von, ab; *ali*, K. N. A. *ol'*, *ol* päälle, ylle, auf, an. — *olmus* (superl.) ylimmäinen | oberst.
 (ΘLΘKA) *all*, *allige*, K. *oll*, *olley*, N. *olliy* korkea | hoch.
oll-nomm l. *oll-nomm* A. kunnia | Herrlichkeit.
allane- yletä, kohota | sich erheben.
a;lene-, 3 p. pr. *a;leanta* (caus.).
70. (ΘLAKKA) *a;lex* K. sininen, viheriä | blau, grün.
71. *allokaj* (dem.) alli | Polarente.
72. *alk*... K. ks. *olka*.
73. (ALKA-) *ā;lke-*, K. =, A. *a;lke-* alkaa | anfangen.
ālk, N. A. *alk* alku | Anfang; N. *alk-eyest* alkuvuodesta | am Anfange des Jahres; A. *tūt tī kob algot* se on kivun alkua | das ist der Anfang der Krankheit.
ālkte-, K. *alkχe-*, *ij alkχeht*, N. *alyte-*, A. *algte-* alottaa | beginnen, anfangen.
alkχoš K., A. *algtos* alku, luku | Anfang, Kapitel.
ālktlččči- (iō) (refl.) alkaa | seinen Anfang nehmen.
algχuvve- K. (refl.).
74. (ΘLKA) *a;lke*, K. *a;lk*, N. A. *o;lk* poika | Sohn; *mīrī* a. vesa | Spross.
a;lke-pielle, K. *a;lk-piell*, N. *o;lk-piell* poikapuoli | Stiefsohn.
a;lkem K. puun vesa | Spross.

75. (ALTO) *ālta* vanha vaadin | alte Rennthierkuh.
ālduj (dem.).
76. (ΘLTA) *a_ilte*, K. *a_ilt*, A. *o_ilt*, N. *o_ilda* likellä, -lle, -ltä | nahe, aus der Nähe; — komp. *a_iltelest* likempänä, -pää; *a_iltela*, K. *a_iltla*, -la likemmäksi; *a_ilteleampa* likempi | näher; — superl. *a_iltemis*, K. *a_iltmus* lähimmäinen | der nächste.
altne-, 3 p. pr. *altina*, K. A. =, lähestyä | sich nahen.
altnaško_itte- A. (inc.).
a_iltne-, 3 p. pr. -*tant* K. ojentaa, tarjota | darreichen, anbieten.
77. *altte*, instr. *alttel*, lat. *altti* iso kahveli | grosse Gabel zum Herausnehmen des Fleisches aus dem Kessel.
78. (ΘLTΘSΘ) *alts*, gen. *altizi*, K. *oldas*, *oltas* jalkarinta; päällisnahka | das Blatt (am Fusse); Oberleder.
79. *alas* heti | sogleich.
80. (ALSA) *ālse* l. *sirm-ā*. sormien väli | der Zwischenraum zwischen den Fingern.
81. (ALONA-) *āllane-* hymyillä | lächeln.
āllanā_ihte- (caus.).
82. (aLMΘ) *glm-olmuic* K., N. *o_ilm-olmaš*, l. -*muš* mies | Mann.
glm-pielle K. miespuoli | das männliche Geschlecht.
83. (ΘLMA) *a_ilme*, K. *a_ilm*, N. A. *o_ilm* taivas (A. myös: mailma) | Himmel (A. auch: Welt).
alm-mānta mailma | Welt.
o_ilmεδ, *o_ilmse* K. ilmeisesti | offenbar.
84. (APO) *āppa* apu | Hülfe.
ābade- auttaa | helfen.
āppalaj apulainen | Gehülfe, -fin.
85. (APΘJA) *ā_ibej* mielipaha | Verdruss; *mi_ianne* *εvta* *t_i ā*. minua kovin harmittaa | es verdriesst mich sehr.

86. (ΘPSA-) *a_ipse-*, K. =, N. *a_ihpse-* haista | stinken, riechen.
aps, K. =, N. *ohps* haisu, haju | Gestank, Geruch.
87. *āpstakk*, gen. *-agi*, K. *qvsekk*, N. *qv'stōhk* auskari, viskain | Schöpfgefäßchen.
88. (APΘNA) *ābn*, gen. *āppine* viiksi | Schnurrbart.
89. (ΘPRA) *a_ibre*, K. *a_ibr*, N. *obr* vesisade | Regen.
a_ibr-uox̄t K. sadekuuro | Regenschauer.
a_ibr-šōññ K. sateinen ilma | Regenwetter.
90. (ΘVθ) *ovv* N. vyö | Gurt.
ovv-sajj N. vyötäiset | die Weichen.
91. (AVKKo-) *gfke-* K. soimata, haukkua | schmähen, schelten.
92. (AVTθ) *āvt*, K. *qvt*, N. *avt* haahka | Eidergans.
93. (AVATA-) *āvvede-*, K. *qv'de-*, N. *qvē-*, A. imperat. *āvved*, *avata* | öffnen, aufmachen.
āva(d)akk, gen. *-agi*, ks. *lohk-ā*.
94. (AVOJ) *āvaj* (pred.) avoin | offen.
āvane-, K. *āvne-*, A. *avne-* *auveta* | sich öffnen; sichtbar werden.
95. *avta*, *avta ju*, KL. =, K. *ovta* taas | wieder.
96. *ovt* . . . ks. *akt*.
97. (AVTA) *āvte*, K. *a_ivt*, N. *χavt* kuoppa; syväne joessa | Grube, Graben; tiefere Stelle in einem Flusse.
98. (AVTO-) *āvta-*, K. *avte-* *hautoa*, *lämmittää* | schüren, wärmen.
99. (ΘVTθ) *avti*, *avt*, *ovt* esi, ete | das Vordere: *avtst*, K. N. A. *ovdest* edessä | vor; *a_ivti*, K. N. *ovte*, *evte*, A. *ovte* eteen | vor; *avtis*, K. *ovdus*, *ovdos* eteenpäin | vorwärts; *avtile*, K. *ovtel* ennen, ennemmin; edestä, puolesta | eher, vormals; vor, für; *avtlest*, K. N. *ovtlest*, *ovdlest* edellä, edeltä |

- voran, vorher; — superl. *avtemis*, K. *avimus*,
a,vdmus etummainen | der vorderste, erste.
o,vte K. vielä | noch (lat.?).
ovd-belt A. ennen | vor: *o. kon* ennenkuin | ehe.
ovtlanč K. edellinen, entinen | vorig.
99. *qvsekk, qv'stohk* ks. *āpstakk*.
100. (ΘVRΘ) *avr* liekki | Flamme.
101. (AVLA) *ā,vle*, K. N. *a,vl* vitjat, haahlat | Kette, Kessel-
haken.
102. (AM(A)SA-) *ā,mmeze-*, K. *ā,mse-* haukotella | gähnen.
āmsodde- N. (fr.?).
103. (AMALA) *ā,mmel-ākaj, ā,mmel-vā,ž* sarveton vaadin |
hörnerlose Rennthierkuh.
104. *g,mpχe-* ks. *o,mpχe-*.

E, Ę, I, Ī.

Näillä vokaaleilla alkavat sanat löytyvät *J:n* alla |
Die mit diesen Vokalen anlautenden Wörter kommen unter
J vor.

Ī (iō), U, O.

Näillä vokaaleilla alkavat sanat tavataan *V:n* alla | Die
mit diesen Vokalen anlautenden Wörter finden sich unter *V*

K (*g, γ*).

105. (-KO, -OKO) *-ga* l. *-aga -ko, -kō* | enklitische
Fragepartikel; *piejvaga pūšta?* päiväkō pais-
taa? | ist es die Sonne, die scheint? *pāštañčiaga*
piejve? paistaneeko päivä? | scheint wohl die
Sonne?

06. *kie*, K. N. =, A. *kī* l. *kij*, vart. *kie* (pron. interr. & rel.) kuka, ken | wer, welcher; *kie-gen*, *kie-ni* joku | Jemand; *kie-gen*, *ni kie-gen* l. *ni-kie* kukaan | (mit negiertem Präd.) Niemand.
07. *kū*, gen. *kon* (interr. & rel.), K. N. A. =, kuka, joka | wer, welcher; *kū-gen*, *kū-ni* jokin | irgend einer.
- koxt* K. A. kuinka? niinkuin | wie; = *kuht*.
- koñka*, K. *koñg'* mikäli, sitä myöten l. sen verran kuin | wie weit, in so fern od. so viel als.
- ko_it* kuin, niinkuin | wie; A. =, jos; kuin | wenn; als.
- koht* kuinka? miksi? | wie? warum?; vert. *kuht*, *koxt*.
- kuht*, *kuoht*, K. =, kuinka | wie; = *koxt*.
- kon* A. kunnes | während, bis; *ovd-belt k.* ennenkuin | ehe.
- ko_intem*, gen. *-me*, kummainen; semmoinen kuin | wie beschaffen; solcher wie.
- kozi*, K. *kōs*, KL. *kozo*, N. *kōzz*, *kōs*, A. *koz* mihin | wohin; *ko_ist*, K. N. A. =, KL. *ko_iste* missä, mistä | wo, woher; — *ni ko_iste-gen* ei missään, ei mistään | nirgendwo, n.-woher.
08. *-keahka -hko* | moderatives, mit der Endung *-hka* verwandtes adj. encl., ziemlich; *ku_ikkegeahka* pitkähkö | ziemlich lang.
09. (KIEKΘ) *kīkk*, N. *kīchk* käki | Kuckuck.
10. (KIKΘ-) *kikkī-* noitua | zaubern.
11. *kūk* kumarrusta matkiva välisana | Das Bücken darstellendes Wort.
12. (KUKKA) *kuhke*, attr. *ku_ikes*, K. N. A. *ku_ihk* pitkä | lang; *ku_ikke*, K. *ku_ik*, N. A. *ku_ihk* kauvan |

lange; *kuhken*, K. N. *kuḥken* kaukana, -kaa | fern, von ferne; *kukazi*, -*kkazi*, -*kkiz*, K. *kukas*, N. *kuhas* kauvas | fern, weit.

kuḥkegahka pitkähkö | ziemlich lang.

kuḥk-nälsem K., N. *kuḥk-nälsem* pitkulainen | länglich.

kuhkane- pitentyä | länger werden.

kuhkavitt pituus; välimatka | Länge; Abstand.

kuḥoj pituinen | von einer gewissen Länge; *afli ta, nne*

k. saman pituinen | eben so lang.

kukkošk K., N. *kukkešk* keskisormi | Mittelfinger.

kuhkēles N. pitkittäin | der Länge nach.

kū, gelde- riippua, laahata | niederhängen, schleppen.

kuḥkeldago, st A. kaukaa | von ferne.

113. (KÖKKA) *kuoḥk* K., N. *kuoḥk* onkikoukku | Angel.

koakañč K., N. *koahkeš* (dem.).

114. *kukḥolle* K. huutaa | schreien.

kukḥollem K. huuto | Geschrei.

kukḥollej K. (n. agent.).

kukḥolškuoḥtte- K. (inc.).

115. (KUOKKŌTA) *kḥkkḥt*, attr. -*kis* kalpea | blass, bleich; vert. K. *kojkeð*.

kḥkne-, 3 p. pr. -*kḥnta* kalveta, kelmistyä | blass werden, erbleichen.

kḥknahte- (caus.).

116. (KUOKTŌ) *kḥkt* l. *kḥkt*, gen. *kḥit*, l o k. *kḥttest*, K. *kḥxt*, N. *kuaxt*, A. *koxt* kaksi | zwei; *kḥt* sija kahtia | entzwei.

kḥt-nälsem K., N. *kuoḥt-n.* kahtalainen | zweierlei.

kḥtes, gen. *kḥktazi*, K. *kḥjtes* l. -*tas*, gen. *kuoḥtas*,

KL. *kḥtes* pari | ein Paar, zwei zusammen; A.

leñḥet koxttest будутъ двое.

- kiofta, kiki*, K. *kuxtu* l. *-to*, N. *kuoxta* molemmat | beide.
- kiktlas* l. *kixtlas* kahtaanne | nach zwei Seiten hin.
kuxtlanē K. ulkokullattu | Heuchler.
17. *kuki* l. *kukt* molemmat | beide; = *kiki*.
18. (KAKCA) *kācce*, K. N. *kāxc* kahdeksan | acht.
kāycant, K. *kāvcant*, N. *kāvcat*, A. *kavcat* kahdeksas | der achte.
kāycanas, gen. *-azi* kahdeksannes | Achtel.
kācces, gen. *-cazi* (coll.).
19. (KUKSA) *kukse*, K. *kukks*, N. *kuχs* kauha, kousa | Schöpfgelte, Schöpfhässchen.
20. (KUOKSOJ) *kioysaj*, gen. *kiksī*, K. *kuovs*, N. *kuovas* rusko | Röhre: *jieks-k.* iltar. | Abendr.; *jinc-k.* aamur. | Morgenr.
kioysa-tā,ste kointähti | Abend- und Morgenstern.
21. (KAKASTA-) *kā,kse-* K., N. *kā,kste-* kuristaa, kaakistaa | erdrosseln.
kāhksotto- A. (refl.) hirttäytyä | sich erhenken.
kāksolle- K. (fr.).
22. (KOKONA-) *koakne-*, 3 p. pr. *-kkan* K. kokoutua | sich versammeln.
kuahkeneškuehte- N. (inc.).
koayγē- N. koota | sammeln.
23. (KOKORA) *koagar*, gen. *-re*, kuikka, kaakkuri | Tauchervogel (ø rarapa).
24. *keaxn* A., N. *kiaxa*, attr. *-as* kehno | schlecht.
keaxnvut A. kehnous, pahuus | Schlechtheit, Übel.
25. *kuoχ* l. *kuojχ* K. koi | Motte.
26. *koxt* K. A. ks. *kū*.
27. *kōnka*, *koñg'* ks. *kū*.

128. *koañkaže-* törrottää (?) | hervorragen (?).
129. (KA(J)ÑALA) *kāññel*, gen. *-le*, l. *kāññel-viölaj*, K. *kajñel-vuolañč* kainalo | Achselhöhle.
130. (KIEJΘ) *kijj* l. *kijj-sijje*, K. *kijj*, N. *kiejj* jalan jälki | Fusstapfe.
131. (KUOJΘ) *kijj*, K. A. *kujj* aviomies | Ehegatte; *kijji a,ntet* naittaa | verheirathen; *k. mannit, k. viltket* mennä miehelle | verheirathet werden.
132. (KAJAKA) *kājeg*, gen. *-ge*, K. *kājjeγ*, N. *kajjiγ* kajava | Möwe.
133. *kejke-* (?), impf. *kejkiγ* A. ojentaa | ausstrecken, reichen.
134. *kiojk*, K. *guojk* tähden | wegen; *viktolla košk kile kiojk* lähettää noutamaan kuivia kaloja | er od. sieschickt nach gedörrten Fischen.
135. *kojkeδ*, attr. *-kes* K. kelmeä | blass, bleich.
136. *kajdotte-* (ϑ) K. katua, tehdä parannusta | bereuen, Bussethun.
kajdadoško,tte- A. (inc.).
kajdotmuš K. (n. act.).
137. (KIJTTO-) *kijhta-*, K. *kijhte-*, N. *kejhte-* kiittää, ylistää | rühmen.
kijhtale- (fr., dem.).
kijhtmuš K. ylistys | Lob.
138. (KUJASΘ) *kujes*, gen. *-jjazı*, *kova*, *rapea* | hart, spröde.
kujesme- koveta | hart werden.
kujesmäjhte- (caus.).
139. (KEJNO) *keajna* (ie) l. *tä,ve-k.*, K. N. *keajn* talvitiien paikka | die Stelle, wo der Winterweg (*elokas*) geht.

140. (KAJPO) *kajpa*, A. *kajp* leuka (A. poski?) | Kinn (A. Wange?).
141. (KAJVo) *kajv* K. N. lähde | Quelle.
142. *kejve-* (?) A. pudistaa | schütteln (р кивать).
143. (KIJVO) *kijva* ovenripa | der Griff an der Thür.
144. (KOJVO-) *koajva-* (iø), K. N. *koajve-*, KL. *koajvø-*, A. *kojvø-* ammentaa | schöpfen.
145. (KÖJVO) *koajva* (iø), K. N. *koajv* lapio | Spaten.
146. (KAJMO) *kajma*, K. =, N. *kajm* kaima | Namensvetter.
147. (KUOJMa) *kuejm* N. kumppani | Gefährte.
gjojm, K. *guojm*, A. *vujm* (postp.) kanssa, -lla | mit.
148. (KØTØ) *katt*, N. *koht* talja, karvainen nahka (karhun, lampaan) | Fell.
149. (KATO-) *kätta-*, KL. =, kadota | verschwinden.
kādade-, K. *kād'xe-*, 3 p. pr. *kādaht*, N. *kād'te* kadottaa | verlieren.
150. *kaitte* alushousut, kaatiot | Unterhosen.
151. (KATTA-) *kāhte-*, K. N. =, A. *kāitte-* kattaa, peittää; sulkea | decken, bedecken; verbergen; zumachen.
kāht (p), gen. *kāt* A. katto | Dach.
kāhtje- K., A. *kattoje-* (pass.).
kātötte- K. (refl.).
kātös K. katto; kansi | Dach; Deckel.
152. *kāð'-suol'* K. mailma | Welt.
153. (KIETØ) *kitt*, K. =, N. *kieht*, A. *kit* käsi | Hand.
kitt-klönte (oa) käden selkämä | äussere Handfläche.
kitt-läppe kämmen | innere Handfläche.
kitt-pielle toinen käsi | die eine Hand.

- kitt-poažaj* kesy poro | zahmes Rennthier.
154. (KITØ, KIDØ) *kitt*, K. =, N. *kidd* kevät | Frühling.
kitt-pā,le kevät-aika | Frühlingszeit; *kitt-pā,le* kevät-aikana | im Frühjahr.
kittāga, N. *kidda* keväällä, keväisin | im Frühling.
155. (KITTA-) *kihte* l. *kēhte* K. N. keittää | kochen; = *kipte*.
156. (KUOTA-, KUODA-) *k̄itte* (iø), K. *kūitte* (uo), A. *ko,dde* (impf. -u-) jättää | hinterlassen, lassen.
k̄itti-, 3 p. pr. -*ttāja*, K. *kūtje* l. *kuotje*-, 3 p. pr. *kuot-taj*, N. *kuaddje*-, -*ddaj* jäädä | zurückbleiben, bleiben; — A. *ij* *kuddu*.
kuddastallo- A. jäädä | hinterlassen werden, bleiben.
kuddostallom A. anteeksi antaminen | Vergebung.
157. *k̄hti* (postp.) vastapäätä | gegenüber.
158. (KUTØ) *kutt*, K =, N. *kuht* kuusi | sechs.
kudnt, K. *kudant*, N. *kūdat*, A. *kūdat* kuudes | der sechste.
kudnas, gen. -*az̄i*, kuudennes | Sechstel.
kuts, gen. -*tt̄iz̄i* (coll.).
159. *kuht*, *kuoht* = *koxt*, ks. *kū*.
160. *kuutte*, *kuttu* l. *vij-k*. rasvalla täytetty kalannahka | mit Thran gefüllte Fischhaut.
161. (KŌTA) *k̄otte* (oa), K. *kuo,tt*, N. *kuo,ht*, A. *ko,t* lapalaiskota; kukkaro | lappländische Hütte; Tasche, Beutel; *k̄o,deses* kodissaan, kotona | zu Hause; *koatta,s* kotiinsa | nach Hause.
k̄o,de-*jielle* kotohaltia | Hauskobold.
kuodešm N. luola, pesä (ketun) | Höhle (des Fuchses).
kuo,tlanč K. kotolainen | Hausgenosse.
162. *ko,t*, *koht*, vert. *kuht*, *koxt*, ks. *kū*.

163. (KOTA-, KODA-) *ko,tte-*, K. =, N. *kō,dde-* kutoa, neu-
loa (sukkaa, verkkoa) | häkeln, stricken.
ko,ttēm-nīvle sukkaupikko, -varras | Stricknadel.
164. (KĒTKA) *kie,tke (ea)*, K. N. *kie,tk*, A. *kētk* kivi | Stein.
kie,tke-rīobe (plur.?) kivistykkiö | Steinhäufen; K.
kie,tk-ruopp korkea kallio | hoher Felsen.
keatkaj, K. *keadgañč*, N. *keadgeš* (dem.).
kia,tk N. ahma | Vielfrass.
165. (KITKΘ-) *kitki-* (*ie*) tuudittaa, liekuttaa | wiegen, schau-
keln.
kithim, gen. *-me*, *kätkyt* | Wiege.
166. (KUOTKA) *kī,tke (iō)*, K. *kū,tk*, A. *ko,tk* sydän | Herz.
kī,tkeš, attr. *-ežes*, K. *kū,tkeš* vihainen | zornig.
167. (KOTKΘ) *kotk*, K. N. *kōtk* muurahainen | Ameise.
koki-kio,tte, K. *kōtk-pie,ss* muurahaispesä | Ameisen-
häufen.
168. *kietkem* ks: *kithim*.
169. (KΘToŠA-) *kattažc-* kirkua, huutaa | schreien.
170. (KΘNTΘRΘ) *kōddar*, gen. *kōttar* N. polvitaive, kin-
nerkoukku | Kniebeuge.
171. *kidl-sijje* ranne | Handgelenk.
172. *kuttollo-* A. koetella, maistaa | versuchen, schmecken.
kuttalmuš A. koetus, kiusaus | Versuchung.
173. (KETAMA) *kiedem*, gen. *-me*, l. *k-pijte* poron selkä-
rasva | Rückentalg vom Rennthiere.
174. (KΘČΘ-) *kačči-*, K. A. *kočče-*, N. *košče-* kysyä, vaatia
| fragen, fordern.
kaččikio,tte- (*oa*) (inc.).
kočč(i)le- A. (mom.?) kysyä | fragen.
175. (KΘČČΘ-) *košče-* K., A. *kočče-* pudota | fallen.
kočne- K. (fr.).

176. (KĚČA) *kiečče* (ea), K. *kieččē*, N. *kiehč*, A. *kěě pää*, loppu | Ende, Schluss; *kieččen*, K. *gieččen* (postp.) tähden | wegen; *ta,me k. što* sentähden että | weil; K. *keažas piejv* koko päivän | den ganzen Tag.
kěž'te- A. päättää, lopettaa | endigen, beendigen.
177. (KĚČČΘ-, KIEČČΘ-) *kiehč'i-* (ea), K. *kīhčē-* (ea), N. *kiehčē-*, A. *kīččē-* katsoa | blicken, betrachten.
kiečste-, K. *kīc'se-*, impf. *kīčist*, N. *kiečste-*, A. *kīčste-* (mom.).
kīhčle- K. kiusata | versuchen.
kīhčlemuš K. kiusaus | Versuchung.
178. (KOČČO-) *kohča-*, K. N. *kāhčē-*, A. *koččo-* (?) kutsua | rufen; nennen.
kohčje- l. *kāhčje-* K., 3 p. pr. *-čaj*, (pass.) olla nimeltä | heissen.
kāččēšpuo,ttē- K. (inc.).
kāčse- K. (mom.).
179. *kačkale-* (fr.) liekutella | schaukeln (ø?).
180. (KOČOJ) *kožaj*, gen. *kočči* karsta | Russ (im Ofen, an den Wänden, am Dach).
181. (KI(E)ČΘM) *kīččim*, K. *kiččem* seitsemän | sieben; N. *čihčcm*.
kīččimt, K. *kiččant*, A. *kīžat* seitsemäs | der siebente.
kīččimas seitsemännes | Siebentel.
kīčs, gen. *-ččizi* (coll.).
182. (KΘCCΘ-) *kohce-* N. repiä | reissen, aufreissen (z. B. Rennthiermoos).
ko,č'se- (?), impf. 3 p. *ko,ccist*, KL. (mom.).
183. *kuohc* N. uroskoira | Hund (männlichen Geschlechts).
184. *koahce-* N. ohjata | steuern, lenken.

185. (KOCA-) *kocce-*, 3 p. pr. *-ccaj*, K. *kocje-*, *-ccaj*, A. *kocc(o)je-* herätä, nousta | erwachen, aufstehen.
koccolle- K. nousta, ilmestyä | aufstehen, auferstehen, auftreten.
186. (KUOCCΘKA) *kīcc*, gen. *kīhcige*, K. *kūcc*, N. *kuohc hapan* | sauer (z. B. Fisch).
kicke-, 3 p. pr. *kīcīñka*, K. *kūcxe-*, *-cañk*, hapata | sauer werden.
kīckūhte-, N. *kuohcyahte-* (caus.).
187. (KACKA-) *kū,cke-*, K. N. =, N. *myös koa,cke-* purra, jyrjä, puremalla kuohita; N. *myös märehtiä* | beissen, nagen, kauen; durch Beissen castrieren; N. auch wiederkäuen; *käckama sarves* äsken kuohittu porohärkä | neucastrierter Rennthierochs.
kū,ckeast- N. (mom.).
käcklas kuvt A. kyykäärme | Natter.
188. (KӨCKӨ-) *kacko-*, K. *kocke-*, N. *kohcke-*, A. *kocko-* hukua veteen | ertrinken.
kockde- K. hukuttaa | ersäufen.
kockom-bū, l. kockmuš A. vedenpaisumus | Sündfluth.
189. *kuackñas* ks. *to,rv-k.*
190. (KÖCKAMA) *kio,ckem*, gen. *-me*, K. *kuockem*, N. *kuhckim*, A. *ko,ckem* kotka | Adler.
kio,ckē-vū, lle eräs haukanlaji | eine Falkenart.
191. (KACOTA) *kāhca,t*, gen. *-de*, takimmainen selkäkapale | das hinterste Rückenstück eines geschlachteten Rennthiers.
192. (KÖCCAVALA) *kio,hcev*, gen. *-ve*, K. N. *kuo,hcev* havu | Zweig eines Nadelbaumes.
193. *kāšš* l. *kyss* N. narttu | Hündin.
kāži-kietke helmi | Perle, Glaskoralle.

194. (KUOŠA) *kī,šše (iə)*, K. *kū,šš*, N. *kuo,šš* tuohikoppa | Tragekorb aus Birkenrinde.
195. *kušša,g*, gen. *-ge*, K. *kuššex*, N. *koššehk (ə)* vyö | Gürtel.
196. (KIŠKO-) *kiška-*, K. *kiške-*, N. *koške-* kiskoa; repiä, raadella; nylkeä | reissen; spleissen; zerreißen; (die Haut) abziehen.
kiškej K. raatelevainen | reissend, raubgierig.
kiškade-, K. *kiškxe-*, A. *keškte-* (m o m.).
keškdotto- A. revetä | zerreißen, platzen.
kišksolli- l. *kišksolli-* (fr.) revellä | zerreißen (tr.).
kiškne- K. (m o m.).
keškmuz A. ryöstö | Raub.
197. (KUOŠKΘ) *kīšk*, K. *kūšk*, N. *kuošk* koski | Stromschnelle, Wasserfall.
198. *kīə,ške (oa)* (ə) kissa | Katze.
199. (KOŠKa) *košk* l. *-ke*, K. *ko,šk* (praed. *ko,škən*), N. A. *košk*, *-es* kuiva; jano | trocken, dürr; Durst.
koški-, K. *koške-*, N. *kōške-* kuivaa | dürr werden, trocknen.
koškešyuo,tte- K. (inc.).
koškte-, 3 p. pr. *-kida*, K. *kōškte-*, N. *koškē-* kuivata | trocknen, dörren.
200. (KÖSKOTA-, -ŠKOTA-) *koaskade-*, K. *koāškxe-*, N. *koāškte-* vuotaa | leck sein, träufeln.
201. (KÖŠTΘJA-) *kašti-*, 3 p. pr. *-tāja* l. *-ta*, jättää, hyljätä | hinlassen, verwerfen; *soni kaštijin* l. *kaštīn ta,ssi* hänet jättivät sinne | sie liessen ihn dort.
202. (KAŠNA) *ka,šn* (ə) A. arkku (rahakasna) | Kasten.
203. (KÖŠNA-) *ka,šne-*, K. =, N. *košne-* aivastaa | niesen.

204. *kāžņoj* l. -*ņoj*, K. *kāžņoj*, KL. *kāžno* (o) jokainen | jeder.
205. -*kas* l. -*gas* -kin, *myös* | auch.
206. (KASØ) *kass* K. N. *kissa*, *kasi* | Katze.
207. (KĒSA) *kiesse* (*ea*), K. N. *kiess*, A. *kess* *kesä* | Sommer.
kiess-sātka *kesä-asema* | Sommerstation.
kess-piņk A. *etelä* | Süden.
kiesse-mānna *kesäkuu* | Sommermonat, Juni.
208. (KĒSA-) *kiesse-* (*ea*) K. N., A. *kēsse-* (impf. -*ī-*) *ve-tää* | ziehen.
kiesče- (fr.) *vedellä* | hervorziehen, allmählich herausnehmen.
kiesčiškiotte- (*oa*) (inc.).
kēzvutte- A. (pass.): *kēzvūdet reahka* he langetetaan syntiin | sie werden zur Sünde verführt, w. sich ärgern.
209. (KUOSØ) *kīss*, K. *kūss*, N. *kuoss* *kuusi* | Tanne.
210. (KUOSA) *kīsse* *rikas* | reich.
211. (KUSSA) *kūss*, gen. =, N. *kuoiss* (o) *vieras* | Gast.
kūss-tūll l. *k.-vcarr* K. *vieraspidot* | Gastmahl.
kūšxe- K. *kestitā* | bewirthen.
kīsselaj *vieras* | Gast.
212. *koz* . . . , *kos* . . . , ks. *kū*.
213. (KOSA) *kīoiss*, K. *kuoiss*, N. *kuoiss*, *kuoiss*, *kuaiss*, A. *kois* milloin; joskus, koskaan; kun | wann; jemals; wenn, als; *ni k.* ei koskaan | nie; *k. koitt* kun | als, wenn; *k. tuļ* kerran, muinoin | jemals, vormals. (Vert. *kū*.)
214. (KOSØ) *koss* *rākā* | Rotz; K. N. *kōss* *yskā*, *köhā* | Husten.
koss-ņuņne *rākānenā* | Rotznase.
kōsse- K. *yskiā*, *kōhiā* | husten.

215. *ko₄ss* (ø) K. N. hiuspalmikko | Haarflechte.
216. (KØSØKA) *kass* (attr.), *kassig*, -*ge* (praed. & abs.),
K. *koss*, *kossey*, N. *koss*, *kossiy* paksu | dick.
kassanc- paksuta | dick od. dicker werden.
ka₄zene-, 3 p. pr. -*zeanta*, paksuntaa | dicker machen.
217. (KØSKØ) *kask*, K. N. A. *kosk* keski, väli | Mitte, Zwischenraum: *kaskst*, K. N. A. *koskest*, A. myös *kosko₄st* keskellä, -ltä, välissä, -stä, *ka₄ski*, K. N. *ko₄ske*, -*ki* keskelle, väliin | mitten in od. von, zwischen (adv. & postp.); *kaski₄t* kahtia | mitten entzwei; *kaski₄*, A. *kaska* (adv. & praep.) keskellä, kesken | mitten in, m. unter, gerade während; *koskés* K. keskenään | unter sich; *kosko₄l ton* sill'aikaa | unterdessen; — superl. *kaskliembis*, K. N. *kosklomus* keskimäinen | der mittelste; *kaskem₄isse* keskimpään, -pänä | in die Mitte, in der M.
kaska (adv. & postp.) = *ka₄ski*.
kask-jijj sydän-yö | Mitternacht; K. *kosk-inn* l. *k-i. p₄äl*, N. *kosk-inn* sydän-yön aikana | um Mitternacht.
kas-sirm (pro *kask-s.*) keskisormi | Mittelfinger.
kask-piejv, K. *kosk-piejv*, N. *kosk-pejv* keskipäivä | Mittag.
kask-piejv-m₄lle väliateria keskipäivällä | Zwischenmahlzeit um Mittag.
218. (KØSKØ) *kaski-* iskeä tulta | Feuer schlagen; A. *termes* *kask* leimahtaa | es blitzt.
kaskom, gen. -*me*, K. N. *koskem* tulirauta | Feuerstahl.
219. (KUOSKØ-) *kūske-* K. *koskea* | berühren, anrühren.
kiskne- (pro *kisknte-*), K. *kūskne-* *koskea* | berühren;
k₄nc *k₄nczes* jieb *kisk₄nt* eivät *koske* l. ulotu toi-siinsa | sie berühren, erreichen einander nicht.

220. *kuisk* (ϕ) K. N. pala | Stück, Bisschen.
221. *kiskade-* liehahtaa, lekahtaa | sich hastig bewegen, aufflattern.
222. (KØSKØSØ) *koskas* K. N. kataja | Wachholder.
223. *kūskøz* = *kuvskøz*.
224. *kāzex* KL (ϕ) palvelija | Diener.
225. (KUOSTA-) *kī,ste-* (iø) näkyä | sichtbar sein; — A. *kostøj* näkyä | ist sichtbar.
kū,stna,htem K. näkymätön | unsichtbar; *k. tujj ihmetyö* | Wunder.
kī,stel, (attr.) -les näkyväinen, selkeä | sichtbar, klar, licht.
226. *kōste-* K. päästä jhkin saakka | so od. so weit kommen; *im kōstmanē tonn rajja* en sitä ansaitse | ich bin das nicht werth.
227. *kastē-*, 3 p. pr. *kastað*, N. *kastaa*, *kōstuttaa* | nass machen, feuchten; *kastam* (partic.) märkä | nass.
228. (KISTASØ) *kistes* l. *kīstes*, gen. -ta, kinnas | Pelzhandschuh (von Beinlingen).
kīst-nū,nnē kintaan kärki | die Spitze des Handschuhes.
229. *kīø,stniħe* (ϕ) tuliaiset | Ankunfts-, Begrüssungsgabe.
230. (KESOSØ) *keassas*, gen. -azi, K. =, poron länget | das lederne Halskummet am Rennthiergeschirr.
keasxe- K., N. *keaste-*, KL. *keassatte-* valjastaa | vorspannen.
231. (KUOSALØ) *kī,zel*, gen. *kīøssali*, K. *kū,zel*, *kuøssal*, N. *kuø,zzel*, *kuassal* kuosali | alterthümliches Spinngeräth.
232. (KASVO) *kūsva*, K. *kāsf* kasvot | Antlitz.
233. *kuñña* naisen häpy (myös haukkumasanana) | das weibliche Glied (auch als Schimpfwort).

234. (KONČŦ) *koňč*, K. =, N. *kočč* kusi | Urin.
koňčĭ- kusta | harnen.
235. (KONŦLŦ) *kaňl*, gen. *kaňňĭlĭ*, K. *koňňal*, N. *koňal*
kyynel | Thräne.
236. (KANA) *ka,n* A. kana | Henne.
237. *-ken, -gen -kin, -kaan, -kään* | Enklitische Partikel;
wird den pronn. interr. angehängt und
bildet pronn. indef.: *kie-gen, kũ-gen, mi-gen,*
koambaj-gen, akt-ken.
238. (KUNŦ) *kunn*, K. N. =, *tuhka* | Asche.
kunn-čũ,ccc lipeä | Lauge.
239. *kon* ks. *kũ.*
240. *kineg*, gen. *-ge, (Ŧ)* kirja | Buch.
241. *konagas*, gen. *-azi*, kuningas | König.
242. (KANTO) *kánta*, K. *kant*, N. *kätt* kantapää | Ferse.
243. (KUONTA-) *kĩnte-* (iŦ), K. *kũ,nte-*, A. *ku,nte-*, N. *kuette-*
kantaa; *kestää, kãrsiã* (A.) | tragen; gebären;
ertragen (A.); *manijt k. munia* | Eier legen.
kũ,ntej K. (n. agent.): *lũ,sses k. raskaan* kantaja:
rasitettu | schwer beladen.
ku,ndetemes A. mahdoton kantaa | unerträglich.
kĩntee- (fr.).
kund(Ŧ)čolto- A. tulla levitetyksi | herumgetragen od.
verbreitet werden.
244. *kunt-olmũňč* K. kunnan ihminen | ein guter, tüchtiger
Mensch.
kuntxemes K. kunnoton | schlecht, untauglich.
245. (KONTA-) *ko,nte-* K. A., N. *ko,tt-* tappaa | tödten.
ko,ntij A. (n. agent.).
ko,tteste- N. (mom.).
ko,ndeško,tt- A. (inc.).

246. (KONTA) *ko_onte*, K. *ko_ont*, N. *koa_odd villi*; metsäpeura | wild; wildes Rennthier; *k. viijet olla peuran-ajossa* | wilde Rennthiere jagen.
ko_onte-kām karvainen kenkä | raucher, rauchhaariger Schuh.
ko_onte-sa_orves metsähirvas | wilder Rennthierstier.
ko_ont-sā_ohpliñk tunturisopuli | Lemming.
ko_ont-siñn peuranjänne ja siitä halkaistu ompelurihma | Rennthiersehne und daraus gespalteter Nähzwirn.
kondasme-, K. *kondeske-*, 3 p. pr. *-dask*, metsistyä | verwildern.
247. (-KONTA) *-ko_ont* ks. *iemñe-k*.
248. (KaNTÖŠÖ) *kantš*, gen. *-ižzi* poro-ura | von Rennthieren getretener Pfad.
249. (KÖNTÖŠÖ) *kondas*, gen. *kontas* K., N. *koddas, kottaz* kynnys | Schwelle.
250. (KANTOSÖ) *kantas* porontaakka l. -kannatus | Rennthierbürde.
251. *kīndas* K. kiinteä, kireä | steif, gespannt.
252. *ko_ontem* ks. *kū*.
253. (KÖNCÖ) *kanc*, K. *kōnc*, N. *kōcc* kynsi | Klaue, Nagel.
254. (KANCA) *kā_oñce*, K. *kā_oñc*, A. *ka_oñc* kumppani | Genosse; *kā_oñc kāñzan, -ant, -es* toinen toisemme, *-ñne, -nsa* | einander.
255. (KĒNCA) *kience*, attr. *-ñzes*, K. *kie_oñc*, *-ñzes*, N. *kiecc, kiežzes* kapea, ahdas, niukka | schmal, eng, knapp.
256. (KÖNCOJ) *koanžaj*, gen. *kionci*, eräs hylje | eine Robbe (конжуй).
- koanca-nā_ohke, koanžaj-hylkeen nahka* | Fell der *koanžaj*.

257. *kānu,n*, gen. *-ne*, K. *kānu,n*, N. *kānan* (ρ) aatto | der Tag vor einem Feiertage, Feierabend.
258. (KARA) *kā,rr*, K. N. *kā,rr* astia, vati | Gefäss, Fass.
259. (KARA) *kā,rr*, attr. *kā,res* K. N. *kapea*, *ahdas* | schmal, eng.
260. (KARA) *kā,rr* K., A. *gā,rr* vieri: K. *gā,rr*, A. *gā,rr* luona, luota | bei, von; K. *gā,rra*, *kā,rra*, A. *gā,rra*, *gā,rra*, *gā,rra* luokse | zu.
261. *korra*, *gorra*; *ko,rr*, *go,rr* ks. *kā,rr*.
262. (KØRØ-) *kārri-* juosta | laufen.
karne-, 3 p. pr. *-nta* (fr.) juoksennella | hin un her laufen.
karal(e) karkua, laukkaa | in Galopp.
263. (KØRØ) *karr*, K. N. *korr* kuori | Schale, Rinde.
264. (KØRØ, KØRØSØ) *korr* (attr.), *koras* (abs.), mon. nom. *korras* K.; A. *kor* kova, ankara | hart, streng.
korsinne K. kovasti, ankarasti | sehr.
karr-sinn punomaton poron jänne | rohe, ungezwirnte Rennthiersehne.
265. (KIERA-) *kirre-* (ie) kääriä | wickeln.
kirčede- (?) kääristä | hastig unwickeln.
266. (-KUORØ) *-kārri*, K. *-gārri* vieri | Rand, Nähe: *mierr-kirst* meren rannalla, *-lta* | an od. von der Küste; *tiolle-kārri* pöydän ääreen | neben den Tisch; *ajhta-kārri* aittansa viereen | neben sein Vorathshaus; K. *čuokas-gūrest*, *-gū,rr* tien vieressä, *-estä*, *-een* | am, vom Wege, auf die Seite (des Weges).
267. (KÖRO-) *koarra-* (iø), K. *koarre-* ommella | nähern.
268. (KUORØ-) *kūrre-* (ρ) K. N. *tupakoida* | rauchen.
kūrele- (fr.).

269. *kūrre-* (?) KL. mennä jtkin myöten | folgen: *kuvt kãžno*
ëuokas-mgc kuorr.
270. *-kurr = -kïrr*: *Accige kïotte-gu, rri* A:n kodan luo | zum
Hause der A.
271. *kurra = kuinã.*
272. (KORΘ-) *korri-*, K. N. *körre-*, A. *korro-* sitoa | binden.
korstakk, gen. *-agi*, nauha | Schnürband (z. B. am
Ranzen).
273. (KI(E)RøKa) *kirk-kiečče* latva | Gipfel (eines Baumes).
274. *kirke* l. *-kij*, gen. *-kū* kirkko | Kirche.
275. (KÖRKO) *koark* K. kunnia | Herrlichkeit.
kïorkï-, 3 p. pr. *koarkãda*, K. *koarkte-*, 3 p. pr. *-kađ*,
N. *kuarkohte-* kerskata | (mit etwas) prahlen.
276. (KaRKØTA-) *karkte-*, 3 p. pr. *-kida*, syöksyä, pudota |
stürzen, fallen.
277. (KARKKØTA) *kürhkïit*, attr. *-kis* karvas | bitter (vom
Geschmack).
kürhkne-, 3 p. pr. *-kïna*, käydä karvaaksi | bitter werden.
278. (KIERKØTA) *kierked*, attr. *kirkis* N. kerkeä, nopea |
rasch, schnell.
kürgxe- K., N. *kierghte-* tehdä valmiiksi, lopettaa |
fertig machen, beendigen.
kirkne-, 3 p. pr. *-kïna*, K. *kirkne-*, N. *kierkne-* valmis-
tua, kypsä | fertig od. reif werden.
279. *korкте-* raakkua | schreien (wie der Rabe).
280. *koaryis* l. *mürr-k.* K. tikka | Specht.
281. *kirhkem-kä, rre* peili | Spiegel.
282. *kreaça* A. hiukka | Bisschen, ein wenig (vert. ϕ кроха).
283. (KÖRÑA-) *kïorñe-* (oa) laskea l. nousta maalle | ans
Land gehen, landen.
kïorñem-sijje valkama | Landungsplatz.
284. *kuřñje-*, 3 p. pr. *-ñeaj* K., = *kïorñe-*.

kū,rñsollem-sajj, k.-sāt̄k K. = *kiorñem-sijje*.

285. (KORŃALA) *ka,rñel*, gen. *-le*, K. =, N. *ko,rñel* kyy-
närpää; kynnäsvarsi, kynnärä | Ellenbogen; Un-
terarm, Ellenmaass vom Ellenbogen bis zu den
Fingerspitzen.

korñel-vualaš N. kainalo | Achselhöhle; = *kū,rññel-violoj*.

286. (KIRJa) *kirj* l. *kérj* K., N. A. *kirj* kirja; kirje | etwas
buntes, Zierde; Schrift, Brief.

kirj-kütt K. A. (kirjakäsi:) kirjan-oppinut | Schriftge-
lehrter.

kirjej, K. *kérjaj*, N. *kirjej* kirjava | bunt.

kirjχe- l. *kérj'χe-*, N. *kirjhte-*, A. *kirj'te-* kirjata; kirjoit-
taa | bunt machen; schreiben.

kirjχemuš K. kirjoitus | Schrift.

287. *kurja* jänis | Hase.

kurj'-oal'-ūkte = *kurja oala-tūkte*.

288. *kiorja* (ϕ) hätä | Noth, Drängsal.

kiorējatti- tuskitella | sich ängstigen.

289. (KERJASTA-) *kierjeze-*, 3 p. pr. *-jeasta*, luvata | ver-
sprechen.

kearjazollī- (fr.).

290. (KARTΘ) *kärt* hylkeennahkainen ohja | als Zaum ge-
brauchter Riemen aus Seehundsfell.

291. (KARTΘ, -ΘMA) *kärt* l. *kärtim*, N. *kart* eteinen |
Erker, Hausflur, Vorstube; *kärt sizn* eteisessä |
in der Vorstube.

292. (KOROTA-) *kyr'de-* K. kirotta | fluchen.

293. (KIERTΘ-) *kierde-*, impf. *kirdij* N. kärsiä | leiden,
dulden; = *kirše-*.

294. (KIERTA-) *kirte-* (ie) vetää nuottaa | mit Zugnetz
fischen.

kirt, gen. *-t̄ige*, nuotta | Zugnetz.

295. (KIRTA-) *kirte*- l. *krte*-, K. N. *kérte*-, *kirte*-, A. *kírte*-
lentää | fliegen.
kirtē- (fr.) lennellä | ab und zu fliegen.
kértle-, 3 p. pr. *-tal*, N. lähteä lentoon | auffliegen.
296. *koareht* N. (ø) kaukalo | Trog.
297. (KURTIA) *kurhte* solisluu | Schlüsselbein.
298. *körtem* K. vuokra | Miethe.
299. *kirehč* N. eräs lintu (kimeä-ääninen) | ein Vogel.
300. *kurč* N. pieni | klein.
301. (KIERŠÖ-) *kīršč*- (*ie*) K. kärsiä | dulden, leiden.
kīršnahtem K. kärsimätön | ungeduldig.
kīršle-, imperat. *-šel* K. (mom.) vähän kärsiä | ein
wenig Geduld haben.
302. (KØRØSØ) *kars*, gen. *karrizī*, henkitorvi, kurkku |
Luftröhre, Kehle.
303. (KERASØ) *kieres* KL., N. *kerres* ahkio | offener Lap-
penschlitten.
304. (KUOROS) *kīoras*, komp. *kīrzeampa*, N. *kuaras*, A.
kōras tyhjä, autio; turha | leer, wüst, öde; ver-
geblich; K. *kuras*.
kōrasvüddumuš A. hävitys | Verwüstung.
305. *kuras* K. = *kīoras*.
306. (KIERØSTA-) *kīrste*-, K. *kīr'se*- laskea kerta mäestä
alas | einmal mit dem Schlitten herabfahren.
kīrstollī-, K. *kīr'selle*- (fr.) laskea mäkeä | Schlitten fah-
ren; N. *čierstolle*-.
307. *karstikk* = *korstakk* ks. *korri*-.
308. *korsihne* K. ks. *korri*, *kōras*.
309. *kuṛneḡ* K., N. *-nehk* (ø) kalakukko | gefüllter Kuchen.
310. (KARNOSØ-, -aSØ) *kārnas*, gen. *-azi*, K. *kāṛnes*, *-nas*,
N. *kārnas* kaarne | Rabe.
311. *kārep*, gen. *-ebe*, K. =, N. *kārap* (ø) laiva | Schiff.

- karabelšehke* (ø) laivuri | Schiffer.
312. (KARVØ) *kārv* meriteiri | Seerabe (бакланъ).
313. (KARVA) *kā,rve* noita | Zauberer; myös haukkumasanana | auch als Schimpfwort: *aj tonn k. tonn!*
(Vert. *Kārvaj* nom. propr.)
314. (KØRVØÑKA) *ka,rviñk*, gen. *-ke*, naula | Pfund; K. *rivnex*, N. *rievnehk* (ø гривенка).
315. *karauilli-* (ø) vartioida | bewachen.
karauillgiste- (öa) (inc.).
316. *kierra,m*, gen. *-me*, pieni riekko | kleineres Schneehuhn.
317. *kqrman* (ø) K. N. tasku | Tasche.
318. (KØLØ) *køll-porht* K. sauna, kyly | Badstube; = *kalm-parht*.
319. *gal* A.: *ij g.* ei suinkaan | nur nicht, ja nicht.
320. (KALLO) *källa*, gen. =, poron otsanahka | Stirnhaut des Rennthiers; N. *kall* otsa | Stirn.
kall-saj A. pääkallo-paikka | Schädelstätte.
källig, gen. *-ge*, otsanahasta tehty kenkä | aus der Stirnhaut gemachter Lappenschuh.
321. (KALA-) *kāille-*, K. N. =, kaalaa, kaahlata | waten.
kalče- (fr. dem.).
322. (KØL(L)A) *kaille* kyllä, kyllin | genug; *k. ju* jo tarpeeksi | schon genug.
kallas, gen. *-az?*, K. =, N. *kollas* kylläinen | satt.
kalne-, K. =, tulla kylläiseksi | satt werden.
kalnem kylläntyminen | Sättigung.
323. (KALla, -löja) *kaille*, gen. =, A. *kaillij* kallio, paasi | Klippe, Steinplatte; K. *koille*.
324. *kil-sijje* ks. *kidl-sijje*.
325. (KIELØ) *käll*, K. =, N. *kiell*, A. *kel* kieli | Sprache;

Sāme k. lapinkieli | die lappische Sprache; 2)
linnunpaula | Garn zum Vogelfang.

kilttiem mykkä | stumm.

26. (KIELLO) *kiella*, gen. =, K. N. *kiell* kello | Schelle.
kiella-älta kellokas vaadin | Leitkuh.

27. (KUOLØ) *küll* l. *k-pälla*, K. *küll*, N. *kuoll* mulkku |
Testikel.

28. (KUOLA) *külle* (io), K. *küll*, N. *kuoll* kala | Fisch.
külle-šil, gen. -*llige*, kalastus | Fischfang.
külle-viorhke (oa) kalakukko | Fischpastete.
kuolañč K. (dem.).

29. *kuulle* (o) niininen jauhosäkki | Mehlsack von Bast.

30. (KULØ-) *kull-*, K. N. *kulle-*, A. *kullo-*, 3 p. pr. *koll*,
kuulla, tuntea | hören, fühlen; *kul*, A. *gol* (im-
perat.) = lat. „inquit“; *jilla*, *kul*, *mun* iorpen
ei ole, sanoo hän, minun sisareni | das' ist nicht,
sagt er, meine Schwester.

kull-, 3 p. pr. -*lloja*, K. *kulje* (?), 3 p. pr. *kullaj*, kuu-
lua | gehört werden, lauten.

kuttle-, 3 p. pr. -*tal* K., N. *kütte-* kuunnella | horchen.
kul(o)nahtem K. kuuro | taub.

kulskintä- kuunnella | lauschen, zuhören.

31. *kiölli* = *ko:st ti* missä on? | wo ist?

32. (KOLLA) *koill*, gen. =, K., N. =, A. *koil* kulta |
Gold.

33. (KALKØ) *kalk* kalhu | Schneeschuh, unten mit Thier-
fell überzogen (*kaara*); = *kōls*, *kōllas*.

34. (KØLKØ-) *kolke-*, 3 p. pr. *kolk* l. *galk*, N. A. tarvitsee,
pitää, täytyy | es ist nöthig, (ich) soll, muss.

35. (KØLKKA) *kuo:lhk*, attr. -*lkes* K. N. tyyni | still;
Stille.

kū:lhkje- K. tyntyä | still werden (vom Wetter).

336. (KOLKΘ-) *kolkki*-, K. N. *kolke*- valua, vuotaa, juosta |
fliessen.
kolkte- (caus.) valaa | giessen.
337. *kūlehk* (ϑ) N. nyrkki | Faust.
338. *ko,lje* N. vieras | Gast.
339. *kolleδ* N. (kankaan) oikea puoli | die rechte Seite
(eines Gewebes).
340. (KΘLTΘ) *kalt*, K. *kolt* pölkky, halkopuu | Klotz, Holz-
scheit.
341. *kältte*, lok. *-ttest*, lat. *-tti*, tasku | Tasche.
342. (KΘLTΘJA) *ka,lte*, lat. *-teja*, N. *ko,ltij* l. *galdij* avanto
| Wake, Wuhne; K. *ko,lte*, lat. *-tja*.
343. (KIELTA-) *kilte*- K., N. *kie,lte*- kieltää | verbieten, ab-
schlagen.
344. (KUOLTO-) *kiolta*- lunta sataa | schneien.
kuold-uoxt K. lumisade | Schneefall.
345. (KOLTA) *ko,lte* kulta; kaluna vaimojen päähineessä |
Gold; Galone, Borte an der Frauenhaube.
346. (KΘLTΘKΘ) *kaldakk*, gen. *-agʷ*, verkonkalvoin |
Maschenstock zum Netzstricken.
347. *kālcca* nahkahousut | lederne Hosen.
348. (KAL(L)ΘŠΘ, -a) *kālš*, gen. *källiži* l. *-že*, K. *kqlluš*,
attr. *kqłšés*, N. *kallaš* kallis | theuer.
349. (KALASΘ) *kā,les*, gen. *källazi*, K. *kā,ltes*, N. *ka,lles*
ukko | Greis.
källasej (dem.).
350. (KAL(L)ΘSΘ) *kāllos* l. *källas* A. kallis | theuer; =
kālš.
351. (KIELASΘ) *kīles*, *kīeles* K., A. *keles* l. *-lles* (attr.) pe-
tollinen, väärä | falsch, betrügerisch.
kēllesvut A. valhe | Unwahrheit.
kīelaselle- K., N. *kīel(a)stolle*- valhetella | lügen.

352. (KOLƏSΘ) *kōls*, gen. *-llas* K., N. *kōlas*, *-llas*, kalhu | mit Thierfell überzogener Schneeschuh.
353. (KALŌŇČo, KoLŌŇČΘ) *kalńča*, K. *kōllńč* avioparikunta | Ehepaar.
354. *kalne-*, *kalnem*, ks. *ka,lle* kyllä | genug.
355. *kliendotte-* (ϕ) K. vanhoa | schwören.
klendadoško,tte- A. (inc.).
356. (KŌLPAKKA) *kōl,peg*, gen. *-ge*, (ϕ) lakki | (gestrickte wollene) Mütze; K. *kol,peχ*, N. *kolpehk*.
357. (KOLPOTA-) *kolpade-*, K. *kolpχe-*, N. *kolpte-* nousta rakolle, saada rakkoja | Blasen bekommen.
kolpχos K., N. *kolptos* rakko | Blase.
358. (KŌLVA-) *ka,lve-* K., N. *kō,lve-* kylvää | streuen, säen.
kalmuš K. kylvö, siemen | Saat, Same.
359. (KALMA) *kā,lme*, K. *kā,lm*, A. *ka,lm* hauta | Grab.
360. (KŌLMA-) *ka,lme-* kylmää | frieren; N. *kō,lme-* kuolla (elukoista) | sterben (von Thieren).
kolmje-, 3 p. pr. *kolmaj* N. kylmää | frieren.
kolmas K.: *k. t̄i* kylmä on | es ist kalt.
kalm-čūcce, K. *kolm-čū,cc* lähde | Quelle.
361. *kalm-parht* kylpyhuone, sauna | Badstube.
362. (KULMA) *ku,lme* silmäkulma, kulmakarvat | Augenbraue.
363. (KOLMΘ, KOLM...) *kolm*, A. K. =, N. *koum* kolme | drei.
kolmoešt A. kolmasti | dreimal.
koalmant, K. =, N. *kualmat*, A. *kolmat* kolmas | der dritte.
koalmanas, gen. *azl*, kolmannes | Drittel.
kolms, gen. *-mizl* (coll.).
364. (KŌPΘ) *kopp* K., N. *kōhp*, A. *kōp* kipu, sairaus | Schmerz, Krankheit.

- kōpp-olmuñč* l. *koblañč* potilas | ein Kranker.
kopše- K. sairastaa | krank sein, leiden; *nijt korsinñe*
kopšt.
365. (KAPPO, KAVP ...) *kāhp*, lat. *kāhpū* K. kauppa |
 Handel.
kāhp-olmuñč K. kauppamies | Kaufmann.
kāhp-sajj K. kauppapaikka, tori | Markt.
kāhpjes K., N. A. *kavpjes* l. *-jas* kauppias | Kaufmann.
kāpžē-, K. *kāpše-*, N. *kavše-* kaupita | handeln.
366. (KĒPΘ) *kiepp* verkkokäpy | Netznadel.
367. (KIEPΘ) *kīpp*, K. =, N. *kiehp* noki | Kesselruss.
kiehpe- N. nokentua | russig werden.
368. *kīppe* l. *kīoppe*, N. *kuehp* ks. *vīšne-k.*, *uejv-k.*
369. *kuppe-* K. lyödä | schlagen.
kubošyuo,tte- (inc.).
370. *kuhpe*, attr. *kupes* (ϕ) saita | geizig.
371. (KOPA) *koppe*, KL. =, kuoppa | Grube.
372. (KAPΘKA) *kāp*, gen. *kāppige*, K. *kāb* l. *kāβ'*, gen.
kāppeγ, N. *kāv*, *kāhpay*, A. *kāv* vaimo | Weib.
kāv(t)-to,lle naispuoli | das weibliche Geschlecht (Weibsvolk).
kābsas, gen. *-azi*, K. *kāb'ses*, N. *kāvsos* morsian |
 Braut.
373. (KAPAKKA) *kābeg*, gen. *-ge*, K. *kābeχ*, N. *kābbeχ* (ϕ)
 kapakka | Schenke.
374. (KUOPPΘKA) *kīpp*, gen. *kīhpige* home | Schimmel,
 Kahl.
kīpke-, 3 p. pr. *-pīñka*, K. *kūpχe-*, *-pañk*, N. *kuohpje-*,
-pay homehtua | schimmelig werden.
375. (KIPTA-) *kīpte-*, *kīpte* l. *kepte-* keittää | kochen (tr.).
kīptegīo,tte- (oa) (inc.).
376. (KOPŪΘ-) *kopēi-*, K. *kōpče-* koota | versammeln.

kōpčnöttem-sajj K. kokouspaikka | Versammlungsort.

377. *kupec*, gen. *-ce*, (ϕ) kauppamies | Kaufmann.
378. *kopš* . . . ks. *kopp*.
379. (KӨPSӨ) *kops* K. varjo | Schatten.
kopsχatte-, impf. *-χodij* K. varjota | umschatten.
380. (KEPPASa, -ө) *kiehpes*, gen. *-eze*, attr. *-pses*, K. N.
=, K. myös *kieppes*, komp. *kiehpsamp* l. *kiepsamp*,
keveä | leicht.
kiehpschke KL. keveähkö | ziemlich leicht.
kiehpsaj (dem.) köykäinen | ganz leicht.
keahpane- vähentyä | abnehmen, weniger werden.
kiepenc-, 3 p. pr. *-peanta*, vähentää | vermindern.
381. (KOPSA-) *kopse*- sammua; sammuttaa | löschen, er-
löschen (tr. & intr.).
382. (KӨPARA) *kapper*, gen. *-re*, K. =, N. *kojper* lakki
| Mütze.
383. (KEPALA) *kieppel*, gen. *-le*, K. =, N. *kiehpel* kápälä
| Tatze.
384. (KÖPPALA) *kiohpel*, gen. *-le*, K. N. *kuohpel* naaras-
metso, koppelo | Auerhenne.
385. (KOPLA-) *koble*- KL. kuplata, kellua | auf dem Was-
ser fliesen.
386. (KAPPӨLӨKӨ) *kahplekk* K., N. *kahplöhk* kappale |
Stück.
387. *kāv* ks. *kāp*.
388. *kiev-pie,lle* naaraspuoli, naarasporo | Rennthier weib-
lichen Geschlechts.
389. (KOVA) *kovve* karva, väri (poron) | Farbe (des Renn-
thiers).
390. (KUOVKKӨ) *kifk* onkikoukku | Angel.
391. (KOVKo-) *kovka*- (?) kukkua | rufen (vom Kuckuck);
tupij kovka.

392. (KIVKONA) *kivkan, kivan* l. *kévkán*, lat. *-kna* K., KL. *kivkan*, N. *kivgen* *kiuvas* | Ofen.
393. *kévj* K. N. *luokki*, *vemmel* | das Krummholz am Pferdegeschirr; vert. *kiévlé*.
394. *kióvta, kióvt* l. *kóvta* (prep.) *keskellä, -lle* | mitten auf od. in.
395. *kiófta* ks. *kíkt*.
396. (KUOVTO) *kúvt* l. *kuvt*, gen. *kúvδ'* K. A. *käärme* | Schlange.
397. *kuvtít, K. kuvte* *kahtia* | entzwei; N. *kuvtin*, A. *kuvtén*.
398. *kavhtan* N. (ϕ) *kauhtana* | Kaftan, Überzieher.
399. *kuvče* *lohenmullo* | Lachsforelle (кумжа).
400. (KAVΘSA-) *kāvvlze-*, K. *kāvse-*, 3 p. pr. *-vvas, kääntyä* | sich wenden, sich umkehren.
kāvaze-, 3 p. pr. *-ūsta*, K. *kāvse-*, imperat. *kāvest*,
• *käännyttää* | umkehren, wenden, bekehren.
401. (KAVΘSΘ) *kāvs*, gen. *-vviži*, K. *kavas* l. *kōvas, -vvas*, N. *kāvas, -az*, *kuva*, *pyhänkuva* | Bild, Heiligenbild.
402. *kuovas* N. ks. *kióysaj*.
403. *kióvsa-tāste = kióysa-t*.
404. *kovas*, gen. *-vvas* K., N. *kōvas, kovvaz, telta* | Zelt.
405. *kuvskoz* N. (ϕ) K. (?) *revontulet* | Nordlicht.
406. (KIVŃO, KIEVŃoKa) *kivína*, K. *kivínež*, N. *kievnekk* *varjo* | Schatten, Schattenbild.
407. (KAVNA) *kāvne* l. *jilke-k.*, K. *kaøn* l. *jū,dk-k.* *polvi-taive* | Kniebeuge.
408. (KAVNΘ-) *kavní-*, K. *kavne-*, N. *kavne-*, A. *kavné* *löytää* | finden.
409. (KØVRO) *kavr* K. (attr.), N. *køvr, kavred* *käyrä, kyttyräselkäinen* | krumm, krummbuckelig; = *kievr*.
410. (KØVRe, -a) *køvr* l. *køvr* A. *onnettomuus, voi!* | Unglück, wehe! (ϕ *rope?*)

411. (KAVRA) *kā,vre* = *kā,vve*.
412. (KEVRA) *kievre* (*ea*) rengas | Ring.
kievrolmij käyräselkäinen ihminen | krummbuckeliger Mensch.
kiev-ro,äike kyttyräselkä | Buckelrücken.
413. *kivr* K. noita, vääräuskolainen | Zauberer, Ketzer.
414. (KĒVLA) *kievle* (*ea*), K. *kie,vl* sankka | bogenähnlicher Henkel (z. B. am Kessel).
415. *kuovl-pielle* K. (kankaan) oikea puoli | die rechte Seite (z. B. eines Gewebes).
416. (KAVLØSØ) *kavls*, gen. *-lizl*, kaulus | Kragen.
417. *kavp* . . . ks *kāhp*.
418. (KUOMA) *kj,amme* (*io*), K. *kū,mm*, N. *kuo,mm* (*o*) kummi | Gevatter, Gevatterin.
419. (KOMO)
kommat, K. *kommað* ylös alaisin | umgestürzt, das Oberste zu unterst.
komma,ne- kaatua | umstürzen, umsegeln (intr.).
komma,le-, K. *komm'le-* laskeutua pitkäkseen | sich niederlegen.
kommälä,hte-, K. *komlöhte-* panna makaamaan | zu Liegen bringen, niederlegen.
420. (KOMA)
ko,mmerde-, K. N. A. =, kumartaa | sich verbeugen.
kommirdollä-, K. *kommördölle-*, N. *kommardölle-* (fr.) kumarrella, rukoilla | sich verbeugen, beten.
ko,mede-, K. *komxe-*, A. *komete-* kaataa | umstürzen; streuen, giessen.
komollä- (fr.) kaataa | eingiessen (z. B. Thee in die Tassen).
421. (KAMØKA) *kām*, gen. *-mmige*, K. *kām* (*koam*), pl. *kām-gijt*, talvikenkä, lapikas | Winterschuh; *kāmgeatta*,

K. *kqmgah̄ta*, N. *kammih̄ta* paljain jaloin | barfüssig.

kq̄m-biēll KL. toinen kenkä | der eine Schuh.

kāms, gen. *-mm̄iz̄i*, koipinahka | Beinhaut.

kāmne-, 3 p. p r. *-m̄inta*, panna kengät jalkaan | die Schuhe anziehen.

422. (KÖMTA) *kiom̄te* (oa) selkämä | äussere Fläche; ks. *k̄itt-k. koamtalas*, gen. *-azi*, K. *koamplos* kansi | Deckel.

423. (KOMTOKA) *kom̄t*, gen. *-tīge*, K. *kōmt*, *-teγ*, N. *kōpt*, *-tiγ*, leveä | breit.

kōmtegeah̄ka leveähkō | ziemlich breit.

kom̄tane- leventää; leventyä | breiter machen; breiter werden; K. *kōmtne-* leventää | breit machen.

424. (KÖMTASΘ) *kiom̄des*, gen. *koamtazi*, Sem. *kūmdes*, *koamtas*, noitarumpu | Zaubertrommel.

kiom̄des-n̄ioj̄te, Sem. *kūmdes-n̄uoj̄t* rumpua käyttävä noita, suuri noita | mit Trommel zaubernder Schaman, grosser Zauberer.

425. (KUOMČΘ) *k̄im̄č*, N. *kuop̄č* kontio, karhu | Bär. *k̄im̄č-katt* karhuntałja | Bärenfell.

426. (KIEMNA) *k̄im̄ne* (ie), K. *k̄im̄n*, N. *kiemn* kattila | Kessel.

k̄im̄n-kiell, N. *kiemaž-kiell* rautainen kello porolla | eiserne Rennthierschelle.

k̄im̄ne-kieve kattilan sankka | Henkel am Kessel.

427. *kōmre-* K., = *kōmmerde-*.

428. (KUMPA) *kūmp* N. susi | Wolf.

429. (KÖMPANČΘ) *koambaj*, lat. *-mpañi* (interr. & rel.) kumpi | welcher von zweien; A. *kōboñč* (rel.) joka | welcher; — *koambaj-gen* jompikumpi | einer von beiden.

430. (KUOMPΘRA) *kūmbār*, gen. *-mpāre*, K. *kūmpar*, N. *kuobbar*, *kuoppar*, sieni | Pilz.
431. (KAMPALΘ) *kāmbel*, gen. *-mpalī*, *kampela* | Flunderfisch.

X (h).

432. *χī*, *hī* hiiren äänen jäljittely | Nachahmung des Pfeifens der Maus.
433. *χo:t* (φ) A. *vaikka* | wenn auch, obgleich.
434. *χuht* N. *huttu* | Brei; = *uht*.
435. *χočč* = *χαž*.
436. *χαž* siipien äänen jäljittely | Nachahmung des Schalles von Flügelschlägen.
437. *χožjēn* K., A. *-jin* (φ) *isäntä* | Wirth, Herr.
438. *χolostoj* N. (φ) *naimaton* | unverheirathet.
439. *χer* A. *herra* | Herr.
440. *χurrij* A. (Matth. 26:6) *spitalinen* (?) | aussätzig (?); vert. *vīrre*.
441. *χorš* A.: *pa,n-χ*. *hammasten kiristys* | Zähnlappern, -knirschen.
442. *χīrraš* A. = *χorš*.
443. *χorroše-* A. *levittää* | breit machen.
444. *χorše-* N. *häristä* | murren; = *orše-*, vert. *χorroše-*, *χorš*.
445. *χa,rv* *harvasilmäinen lohiverkko* | grossmaschiges Lachsnetz.
446. *χā,pp* K. ks. *uojv-χ*.
447. *χavke-* N. A. *haukkua, herjata* | schelten, lästern.
χavkohte- N. *haukkua toisiaan, kinastella* | einander schelten, sich zanken.
χavkmuš A. *herjaus* | Lästerung.
448. *χavt* N. A. *hauta* | Grab; = *ā,vtē*.

449. *xiavaš*, gen. *xiappaž*, N. hevonen | Pferd.
 450. *ximjile-* N. säikyttää | scheuchen.

J.

451. *ja*, N. A. =, ja, myös | und, auch.
 452. *je* = *ja*.
 453. *jie*, *ie*, *jē*, *je* kieltosanan ind. pr:n mon:n vartalot | Pluralstämme des Verneinungswortes im Ind. Praes.
 454. *ji*, *i*, *i*, kieltosanan ind. pr. yks. vartalo | Singularstamm des Verneinungswortes im Ind. Praes.
 455. *ji ja*, myös; *jo* | und, auch; schon; A. *i ja* | und (vert. *ja, ju, o n*).
 456. *jū* l. *ju* *jo*, nyt; *ja* | schon, nun; und.
 457. *juo* ... ks. *jie* ...
 458. *jäk-olmoš* A. (äkki-mies:) muukalainen | Fremdling.
 459. *jāga* = *jeaga*, ks. *jiekke*.
 460. (JĚŇKA) *jiekk* N. räme, jänkä | Sumpf.
jeaggeš N. (dem.).
 461. (JĚKA) *jiekke* (*jea*) setä, joka on isää vanhempi | Vatersbruder, älter als der Vater.
jeaga (amplif.) setä! | Oheim!
 462. (ĚK, ĚKENT)
iehk-aldiš N. ilta | Abend.
iehkeld l. *-kild* N. illalla | Abends.
jekkis-pejv A. ilta | Abend.
jieks-mäille, K. *iekkes-vearr*, N. *iehk-es-viarr* illallinen | Abendbrod.
jiekkena l. *jiekkena*, K. *iekna* illalla | des Abends.
jiek(k)enioj, gen. *-je*, K. *iekneič* l. *-naič* ilta | Abend.

jiek(k)enīčči- (iø) illastua | Abend werden; *piejve jiekke-nīšij*.

463. (IKO) *jikka, jekka*, K. *ikka*, N. *eahka*, A. *jeχka* yöllä | in der Nacht.
464. (IKA) *jikke*, K. *ékk* l. *ékk*, N. *éhk* vuosi | Jahr.
465. (JUOKA) *jikke* l. *jīkke* jokainen | jeder; K. *juikke*, N. *ju(o)hke*, A. *jukke* l. *juikk* vert. seur. *jikkej*, gen. *-je*, jokainen | Jedermann; *jikkejest* (superlatiivin kanssa) kaikkein | (mit Superl.) aller. *jukjañč* K., A. *jukikañč* jokainen | Jedermann.
466. (JUOKA-) *jikke-* (ie), K. *jūikke-*, N. *juo,hke-*, A. *joikke-jakaa* | theilen. *jōigste-* A. (mom.) erottaa | scheiden.
467. (JUKAJ) *juikke* K., N. *ju,hke* joka | jeder. *juikke-nalšem* K. kaikenlainen | allerlei.
468. (JUKΘ-) *jukkī-*, K. *jukke-*, N. *juhke-*, A. *jukkø*- juoda; polttaa (tupakkaa) | trinken; (Tabak) rauchen; *jukmijn*, K. *jukmañč*, N. *juhkam* päihtynyt | betrunken. *juγ'xe-* (?), 3 p. pr. *juγaht*, A. *jug(o)te-* juottaa | zu trinken geben, tränken. *jugstovvo-* A. janota | dursten. *juγ'skuotte-* K. (inc.). *ju,leze-*, 3 p. pr. *-leasta*, juoda vähän, kerta | ein wenig, ein Mal trinken; *ju,lezajn*, attr. *-zeama* vähän päihtynyt | ein bisschen berauscht.
469. *jok* ..., *jōg* ..., A. ks. *jik* ...
470. (JOKΘ) *jokk*, K. *jōkk*, N. *johk* joki | grösserer Bach, Fluss. *johk-ná,lm* N. joensuu | Flussmündung.
471. *johk-lā,bš* N. jukko (-lämsä) (?) | Zugseil (?); vrt. *lamča*
472. *jākχolle-* K. totella | gehorchen.

473. (IEKTO) *jiekta* l. *jekta*, K. *ieχta*, N. *joχta* eilen | gestern.
jiktij, gen. *-ja* l. *-je*, eilinen | gestrig; K. *ieχtjeñč*.
474. *eūkkadokk* N. kansan paljous | viel Volk.
475. (JAKSA-) *jū,kse-*, A. *jū,kse-*, *jūχse-* riisua | abkleiden, ausziehen.
476. *jeks* = *jieks*, ks. N:o 462.
477. (JIEKASΘ) *jīyes*, gen. *jiekkas* K. vaaleanharmaa hylje | eine hellgraue Robbenart (морской заяцъ).
478. (JUOKSΘ) *jiks*, K. *jūχs* jousi | Bogen; (*šurr*) *j*, K. N. (pl.) *jūvs*, *jūss*, *jūs* otava ! der grosse Bär (Sternbild).
jūχs-u,orr K. jousi-ora | eine Art Bohrer (сверло).
479. (JUKSΘ-) *juksī-*, K. *jūχse-* saavuttaa | einholen, erreichen.
jukskio,tte- (*oa*) (inc.).
480. (JOKASΘÑČΘ) *joakseš* N., A. *jokkseñč* jokahinen | jeder, Jedermann.
481. (IKKONA) *jehkan*, gen. *-ne*, K. *ihkan* l. *ohkan*, N. *ihkan* ikkuna | Fenster.
ihkan-ča,lm K. ikkunaruntu | Fensterscheibe.
482. *jie,χχe:* *veala* *j*. *yhä* vielä | noch immer.
483. *jīññ* l. *īññ* A. *ääni* | Stimme, Laut; = *jīnn*.
jīñseñč l. *-oš* A. *äänekäs* | hell, laut.
484. (JIENΘ) *jīññ*, K. =, N. *jieññ* jää | Eis.
485. (JOÑΘ) *joññ*, K. N. =, puola | Preisselbeere.
486. (JIENKΘ) *jīñk*, K. =, N. *jokk*, gen. *jiegg*, A. *jīñk* henki, sielu | Seele, Menschengest.
487. *jīñkis*, gen. *izi*, tulisijan kivi | eine der Steinplatten, die die Feuerstätte bilden.
488. *jieñgīl*, K. *ieñkal* enkeli | Engel.
489. (IJΘ) *jīj*, K. *ēj* l. *īj* yö | Nacht.

jijj-pijje, tav. akkus. *j-pijje*, K. *ejj-bajj*, *e.-baj*, yö-
kausi | eine ganze Nacht.

490. (JUOJKΘ-) *jijki-* (*jie*) joikua | lappische Lieder ohne
Worte singen; = *livti-*.

491. (JĒJTANTA-) *jiejtene-* l. *jejtene-*, 3 p. pr. *-jdeanta*, loh-
duttaa, viihdyttää | trösten, stillen.

492. *idd...*, *id...*, *ied...*, *iađ...* ks. *jienta*.

493. (ITA-) *jitte-*, K. *itte-* l. *ette-*, 3 p. pr. *itt*, A. 3 p. pr.
ett, ilmestyä | zum Vorschein kommen, erscheinen,
sich zeigen.

jittle- (fr.).

itmuš K. ilmiö | Erscheinung.

494. (JUOTA) *jätte* (*jie*), K. *jüätt*, N. *juoht*, A. *jo,t* (ø) puu-
vati l. -lautanen | Schüssel, hölzerner Teller.

495. *jähte-* ks. *juhte-*.

496. (JUTTA-) *juhte-* juottaa | tränken.

jihhtigiötte- (inc.).

juhtličči- hukkaa veteen | ertrinken.

497. (JUTTA-) *juhte-* jutella, kertoa | erzählen.

498. (JOTΘ) *jott* K., N. *joht* lipeä, live | Lauge; vert. *kunn-*
čä,ccē.

499. (JOTA-) *jo,tte-* vaeltaa | wandeln.

500. *jothkas* K. katu | Gasse.

501. (JĒČA) *jiečče* (*jea*), A. *jēč*, *ječča*, *eč*, *ečče* isä | Vater.
jiežje-piejeve, A. *jēž-pejev* ensimmäinen pääsiäispäivä |
der erste Ostertag.

jiečče-pieille isäpuoli | Stiefvater.

502. (IeČΘ) *jieč*, n. pl. *již*, K. *ičč*, N. *jiehč*, *jehč*, A. *ič*,
gen. *iž*, itse | selbst, sich, sein.

503. *juš* KL. jo | schon; vert. *jū*.

504. (IŠTaja-) *jište-*, 3 p. pr. *-teaja* l. *-ta*, K. *ište-*, *išt*,
KL. A. N. *ište-*, *ešt*, *ešt*, istuutua | sich setzen.

- jišt oarra*, K. *ištild grr*, N. *išteð ārr* istuu | sitzt.
ištej K. (n. agent.?) lipas | Kiste, Kästchen.
jištā,hte-, K. *ištχe-* 3 p. pr. *ištaht*, (caus.) istuttaa |
 zu sitzen bringen, setzen.
jištne-, K. *ištne-* istuutua | sich setzen; *čitte jiennig*
jištnijt teitä istuutui liian paljo | ihr habet euch
 allzu viele gesetzt.
ištem-sajj K., A. *ištam-sajj* istumapaikka | Sitzplatz.
505. *jöske-* K. pysähtyä; lakata | stehen bleiben, aufhören.
jöskne- K. (fr.).
506. (ĒSKA, -KO) *jieske*, KL. *iesk*, K. N. *easka* nyt vasta,
 äsken | nun erst, neulings.
507. (JUSTA-) *ju,ste-* KL. hakata, jystää (avanto) | aufhauen
 (eine Wuhne).
508. *jizmenšihk*, gen. *-šik* (ϕ) petturi | Betrüger, -rin.
509. (ĒN(N)A) *jienne* (*jea*), K. N. *ienn*, gen. =, A. *jeann*
 äiti | Mutter.
jiene-piejve, K. *ienn-piejv*, N. *ienn'-pejv* toinen pääsiäis-
 päivä | der zweite Ostertag.
jienn-pieille, K. N. *ienn-pie,ll* äitipuoli | Stiefmutter.
eanna K. (amplif.) äiti! | Mutter! vert. *āna*.
510. *inn* l. *inn* K. N. yö | Nacht; A. *tan in tänä yönä* |
 in dieser Nacht; A. *kosk inno,st* keskellä yötä |
 zur Mitternacht.
511. (JIENΘ) *jinn*, K. =, N. *jienn* ääni | Stimme, Laut; K.
jīnχa grr, N. *jienta ārr*, A. *inta ārr* on ääneti |
 schweigt.
512. *jo:n* N. jo | schon.
513. (ĒNΘKA) *jiennig*, K. *iennep*, N. *iannep*, *iannij*, *jennaj*,
 A. *jennoj* paljo; paljoko | viel; wie viel, wie viele;
 l a t. *jiennga* paljosta; paljostako | zu hohem Preise;
 um wie viel; comp. *jeampa*, K. *ienamp*, N. *ianap*,
 A. *jēnap*; superl. *jiennīs*.

jiennkeahka paljohko | ziemlich viel.

514. (JĒNOJ) *jeanaĵ*, gen. *jienni?*, eno | Mutterbruder.

jeni (amplif.) eno! | Mutterbruder!

515. (JIENTA) *jienta*, *jenta*, *janta*, K. *jenta* huomenna | morgen; *pijjele j.* ylihuomenna | übermorgen; — N. *iaða* huomenna | morgen; *mañña iaða_{st}* ylihuomenna | übermorgen.

idd-āldiš N. aamu | Morgen.

jiendaĵ huomeinen | morgend, zum morgenden Tage gehörig; K. *jentjñč.*

(IENTθS)

iedesin N. aamulla | am Morgen.

jints-mā_{lle} päivällinen, murkina | Mittagsmahlzeit (im Winter beim Tagesanbruch); N. *iddes-viarr*, K. *īntses-vearr.*

ides-peĵv A. aamu | Morgen.

jintsejke l. *-siejke* aamu; aamulla | Morgen; des Morgens; *jintse tula* aamulla aikaisin | morgens früh; K. *īntsekk*, KL. *intsejka* aamulla | des Morgens.

īntskañč K. aamuinen | zum Morgen gehörend.

516. *jantev*, gen. *-ve*, soikea iso puuvati | längliche, grosse Holzschüssel.

517. (JĒRA) *jierre (jea)* pitkävirtinen karvainen talvisaapas | hoher rauchhaariger Winterstiefel (яры).

518. (JORθ-) *jorri?*, K. *jörre-*, N. *jorre-* vieriä, kaatua | rollen, umfallen.

jortte-, A. *jorr(θ)te-* vierittää, kaataa | wälzen, fällen.

jorttollī- (fr. ed.).

jorne-, 3 p. pr. *-nta*, K. *jör'ne-*, N. *jörē-* (fr.) kaatuella | oft fallen.

519. *jark'-pie_{ll}* K., N. *jorkeð* nurja puoli | Kehrseite.

520. *ierka* K., N. *tu_l* *iarka* aikoja sitten | längst.

- ierkjinē* K. ammoinen, entinen | vorig.
521. (ĒRKA) *jierke* (*jea*), K. N. *ierk* porohärkä | erwachsener Rennthierochs (sechsjährig od. älter).
jierke-pieille urospuolinen poro | Rennthier männlichen Geschlechts.
522. *jorkeð* N. ks. *jark-pie,ll*.
523. *jurkähte-* kolkuttaa | klopfen (an die Thür).
524. (JORŌTA) *jorri,t*, attr. *jo,rris* järeä, jyreä | gross, von grosser Art (z. B. von Perlen).
525. (ĒRTTA) *jierhte* (*jea*), K. *ierht*, N. *iart*, *iert* kylki | Seite.
jiert-ēirk kylkiluu | Rippe.
jierhte-pieille toinen kylki | die eine Seite.
ierht-pie,le-tä,xt K. N. kylkiluu | Rippe.
526. (JURTA-) *jurte-*, K. N. A. =, A. myös *jo,рте-* ajatella, arvella | denken, vermuthen.
jurt, gen. *-lige*, K. *jurt*, *-tey*, ajatus | Gedanke.
jurtej K. mielevä | bedächtig, weise.
jurtē- (fr.) tuumaella | erwägen, überlegen.
jurtle- K. (mom.) vähän ajatella | gedenken.
jurtlaste- A. epäillä | zweifeln.
527. (EROSŌ) *earas* K., A. lat. plur. *jārrassot*, kohtainen | schwanger.
528. (ĒRASŌ) *jieres*, gen. *jearrazi*, K. *ieres*, *earras*, A. *jēres*, plur. *jāres*, *earrasit*, toinen, muu, eri | ein anderer, besonderer; *iers* *sajja* K. pois | weg.
529. *irs* N. hirsi | Balken.
530. (JIERPO-) *jierpa-* horjua | schwanken.
jierpane-, 3 p. pr. *-rbanta* (mom.).
jierpale- (fr.).
531. *jerp* ... ks. *jierp* ...

532. (JORPΘ) *jorp* (attr.), K. *jōrp*, N. *jorp*(*praed. jorbas?*)
liereä, pyöreä | rund.
533. (JIERMA) *jirme* (*jie*), K. *jirm* muisti | Gedächtniss.
jirmsē, attr. *-ežes*, K. *jirmsē*, attr. *-mšes*, hyvämuis-
tinen | mit gutem Gedächtniss begabt.
534. *jālam*, *jālak* jne., ks. *jielle-*.
535. (ĒLA-) *jielle-* (*jea*), K. *ieille-* elää | leben; *mojt eall*
uo,lgēs pie,ll kūt K. mitä oikea käsi tekee | was
die rechte Hand macht.
jealla (*jie*), K. *eall* elo: omaisuus, tavara, kapine !
Eigenthum, Habe, Sache, Geräth.
jāloŷ, lat. *jālloŷe*, A. elämä | Leben.
jielleŷotte- (*oa*) (*inc.*) ruveta elämään, asettua asu-
maan | zu leben anfangen, sich ansiedeln.
jielle, lat. *-eja*, K. *iellej*, N. *iellij*, A. *illij* (n. agent.)
elävä, asuva; eläin; vatsanpuru | lebend, wohnend;
lebendig; Thier; Magenweh.
eall(a)je- (?) K., impf. *eallaij*, A. 3 p. pl. impf. *jal-*
lojš, herätä kuolleista | auferstehen.
eallŷe- K. herättää kuolleista | auferwecken von den
Todten.
iel'ŷotte- K. ruveta asumaan | sich niederlassen.
jielta,ge- ruveta elämään | zu leben anfangen.
ealsolle- K. (fr.) herätä kuolleista | auferstehen.
jeallamaš, gen. *-aži*, K. *ealmuš*, N. *ialmuš*, A. *jelmuš*
elämä; omaisuus | Leben; Eigenthum.
536. (ILΘ) *jill*, K. *ill*, N. *ill* hiili | Kohle.
jill-pälla eräs musta vesilintu | ein schwarzer Seevogel.
537. *ili* (ϕ) A. tai | oder.
538. *jillak* = *jij lak* ei ole | ist nicht.
539. (JUOLKA) *jilke* (*jie*), K. *jū,lk*, N. *juo,lk*, *jue,lk*, A. pl.
ju,lgit, jalka | Fuss.

- jūlk-ūz'* (plur.) reidenjuuri | Schambug.
jülke-kā,vne ks. *kā,vne*.
jülke-lū,ppē jalkaterä | Fussblatt.
jülke-pāhka sorkkatauti | Klauenseuche.
jülke-viotta jalkapohja | Fusssohle.
jue,lk-mättay N. reidenjuuri | Schamliste.
540. *jieł'χos* K., N. *jioł'kos* sees, seijas | klares Wetter.
541. *julkste-* potkaista | einen Fusstritt geben; vert. *jülke*.
542. (JÖLNÄSÖ) *jalñes*, gen. *-ñazi*, kanto | Baumstumpf.
543. *jelñes* = *jalñes*.
544. *jelduvvu-* K. haljeta | sich spalten.
545. (JELASÖ) *jieles*, gen. *jeallaz'i*, K. =, N. *jiales* iljen, jäätikkö | schlüpfriger Steg, Glatteis, Eisbahn.
546. *ju,lez* ... ks. *jukk'i-*.
547. *jipke* (q) hame | Frauenunterrock.
548. (EPÄŠÖ, HEPÖŠÖ) *iebeš*, gen. *eappaš* K. hevonen | Pferd; = N. *χiavaš*, *χiappaž*.
549. (JAVO) *jāvva*, K. N. *jāv*v jauhot (tavall. mon.) | Meh (gewöhnl. Plur.); — jauhovelli marjojen tai petun kanssa | Mehlbrei mit Beeren od. Fichtenrinde.
*jāv*v-sujn l. *jāv*v-šontem-sujn K. laiho, oljet | wachsendes Getreide, Halm.
*jāv*v-siemen-täkkem-porht K. luva | Tenne.
550. (JIEVO-) *jievve-* K. lyödä (?) | schlagen (?): *sōn' nembij guojm jievaj* (haaksi) „aalloilta ahdistettiin“ | (das Schiff) litt Noth von den Wellen (ее било волнами).
551. (JIEVOJ) *jievaj*, gen. *jivvi* tyven | Windstille.
jieva-piejve tyyni päivä | Windstillen Tag.
jievvade- tyynytä | still werden.
552. *jā,vsij* impf. san. *jā,kse-*.

553. (ĒVNOJ) *jeavnaj*, gen. *jierni*, K. *eavnaič*, N. *eavniš*
hämähäkki | Spinne.
554. (JAVRA) *jāvre*, K. *jaṽr*, N. *javr* järvi | Binnensee.
555. *jiṽlasta* kivikasa, kivikko | Steinhaufen, steiniger Platz.
556. (JAMA-) *jämme-*, K. A. *jāmme-*, N. *jamme-* kuolla |
sterben.
jämm-olmij, K. *jammm-olmuič* kuollut ihminen | ein
Todter.
jāmmej K., N. *jammiij*, A. *jāmmiij* kuollut | todt.
jāmmej-rūhkõm-sajj K. hautausmaa | Friedhof.
jām'de- K. (caus.) kuolettaa | umbringen, zum Tode
helfen.
jāmmešguõtte- K. (inc.).
557. (ĒMNAJA) *jiemne*, lat. *-neja*, K. *iemne* l. *-ne*, gen.
-nej, lat. *-nja*, maa | Erde, Land.
iemne-koõnt maakunta, seutu | Gegend.
558. (jĒMANTA) *jiement* emäntä | Wirthin.
jiemeniõj (dem.).
559. *jeampa* ks. *jienniõg*.
560. *iemper* K. ämpäri, sanko | Eimer.
561. (JIMALA) *jimmel*, gen. *-le*, K. =, jumala | Gott.
jimmel-sāõnn K. vala | Eid.
562. (JUMALA) *jummel* A. jumala | Gott.
jummel-nõm-ānõj kerjäläinen | (in Gottes Namen bit-
tend:) Bettler.

T (d).

563. *da* (ø) ja | und.
564. *de* K., N. *te* niin, no | so, da, nun.

565. (TI, TIE)
ti-müttim N. tämmöinen | so wie dieser, derartig.
tīye K., N. *tiej* tänne, tähän | hierher.
566. (TO) *to*:
toyī, K. *toy'* sinne | dahin; *toyō-ze* samaan paikkaan;
 samoin, myös | eben dahin; ebenfalls, auch (vert.
 о тоже).
tobe,lt siellä, sieltä | dort, von dannen; N. *tobben*.
to,mpē, -*et* K., A. *tomb* l. -*be* = *ta,mpet*, ks. *ta,tte*.
567. *tak*, KL. *taχ* (o) niin | so.
568. (TAKO-) *tākka*-, K. *tākke*-, KL. A. *tākko*-, N. *tākke*-
 lyödä, takoa | schlagen, schmieden.
tāgo,tte- KL. taottaa | schmieden lassen.
tākδotte- K. (fr.) kolkutella | anklopfen.
tākka,le-, A. *tākke*- lyödä vähän, kerta | einmal, ein
 wenig schlagen.
569. (TAKA) *tākke* *tuvantakka* | offener Feuerherd in der
 Stube.
570. (TOKO-) *takki*- tehdä | machen, thun.
taga,ze- (refl.) tekeytyä, tulla | werden; *pl,le taga,zi*
 kuuma tuli | es wurde warm.
571. (TE)
tiekke, *tiejjet* l. -*je*, *tiejt* nämät, näitä | diese; plurale
 Nebenformen zu *tā,tte*.
tiege l. *tiegi* tänne, tähän | hierher.
572. (TIKKA) *tihke*, K. N. *tehk* täi | Laus.
573. (TUKKO) *tuhk* K. *tukko* | Bündel; A. *tuk* (gen.)
 lauma | Heerde.
574. (TUOKA)
 K. *tū,ikken* takana; tähden | hinter; wegen; *tuokka*,
 A. *tokka* taakse | hinter.
575. (TOKKO) *tohka* pensas | Strauch; vert. *tuhk*.

576. (TӨKӨTÄ) *tökkeð*, attr. *to,kkés* K. ahdas | eng.
577. (TAKKOTA-) *tähkte-* K., N. *tahkē-* tahkota | schleifen.
578. (TAKTA) *tā,kte*, K. *tā,xt*, N. *ta,xt*, A. pl. *tavtit* luu | Knochen, Bein.
tā,kte-viij luurasva | Knochenfett.
579. (TOKTӨKA) *tovt*, gen. *toxtey* K., N. *toxtiy* kuikka | Tauchervogel.
580. (TIKSO) *tiksa*, N. *toxs* eräs merikala | ein Seefisch („тикшуй“ = пикшуй?).
581. *taχ (q)* KL. = *tak*.
582. *tu,ñ-päll* Sem. hohkakivi | poröser Stein zum Reinigen der Flinte.
583. *tieñke (ea)*, K. *tieñk*, A. *teñk*, N. *tē,kk (q)* raha | Geldstück, Geld.
teañkañč K. ropo | Heller.
584. (TONKA) *to,ñke*, K. *to,ñk*, N. *to,kk* umpisuoli; rasvalla täytetty u., makkara | Blinddarm; mit Fett gefüllter B., Wurst.
585. *tij* ks. *tonn*.
586. (TUOJA) *tūjje (iø)*, K. *tūjj*, N. *tuojj*, A. *tuj* työ | Arbeit, Werk; K. *tūj'χα* työttä, jouten | müssig.
tūjj-olmñč K. työmies | Arbeiter.
tuejje- l. *tuoje-* N., A. *tujje-*, 3 p. pr. *tujjaj* (imperat. *jel tujjed*), tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen.
tūj'se- l. *tujše-*, 3 p. pr. *-jašt* K., A. *tujješe-* l. *tujaše-* tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen.
tūj'sej K. työntekijä | Arbeiter.
tujšešguotte- K. (inc.).
tujlañč K. rasitettu | von Arbeit bedrückt, mühselig.
tujjelattij A. (n. agent.) tekijä, rakentelija | derjenige, welcher macht od. baut.

587. (TAJKΘNA) *tajkin*, gen. *-ne*, K. *tgjg*, comit. *tgjknin*,
N. *tajj* (pro *tajj*) taikina | Teig.
588. (TAJVa) *tajva* taajaan, usein | oft; K. *taɣʷ*, N. *taɣja*.
tajvas tiheä | dicht (z. B. vom Kamme).
589. *tijma* viime vuonna | voriges Jahr.
tijmaj, gen. *-ja* l. *-je*, menneenvuotinen | vorjährig; K.
tijmjanč, N. *-jaš*.
590. (TA) *tātte*, gen. *tānne*, n. plur. *tākke*, K. *tätt*, N.
taht, A. *tāt* l. *tat* tämä | dieser; *tānne jige* tänä
vuonna | heuer; — *tāst*, A. *ta_ist* täällä, -ltä, tässä,
-stä | hier, von hier.
tā_irm K. tänään | heute.
tā_irmjēnč K. tämänpäiväinen | heutig.
tā_ile-mukka K. tällainen | diesem ähnlich.
tā_illan, plur. *tāleak*, A. tämä | dieser.
591. (TΘ) *ta_itte*, gen. *ta_inne*, nom. plur. *ta_ikke*, K. *tott*,
N. *toht*, A. *tot*, gen. *ton*, se | der, jener; *ta_itte ju*
sama | derselbe; — *ta_ist*, N. *to_ist*, A. *do_ist*, *test*
siinä, siitä | dort, von dort; *ta_issi* l. *-sse* siihen,
sinne | dahin; *ta_issi-še* l. *ta_išše* samaan paikkaan
| eben dahin.
tott-χana_inč K. sama, se | derselbe, jener; *test-χana*,
te_ide-χanna heti | sogleich.
ton-det A. sentähden | deswegen.
tann-pealaj (sen puolinen:) perkele | (eigentl. der Jen-
seitige) Teufel.
tanna, K. A. =, silloin | damals, dann.
to-lahte K. sellainen | solcher.
ta_ille l. *ta_il*, K. *tā_il*, N. *to_ille*, *tol*, KL. *tel* silloin |
dann; *ta_il jieske* silloin vasta | dann erst.
ta_impet, *-pe_ið*, *-bet*, *ta_impet*, *-pe* K. siellä, -ltä | dort,
von dannen.

592. (TATTO-) *tähta-*, K. N. *tähte-*, A. *tätto-* tahtoa | wollen.
tätta tahansa | (nach Fragewörtern) immer: *kie,*
kū, mī tätta ken, kuka, mikä tahansa | wer,
 welcher auch immer es sei, was es auch sein mag.
tättoj A. (n. agent).
tätse-, 3 p. pr. *tätast* K. (mom.; = *захотѣть*).
tätoško,tte- A. (inc.) *ruveta* tahtomaan | Lust bekom-
 men.
tähtmuš K. tahto, halu | Wille, Begierde.
593. *det* ks. *tieht*.
594. *ted'* (partit.) ja *te,st* (loc.) K. san. *tott,* ks. *ta,tte*.
595. (TIETTÖ) *tieht*, K. =, merkki, puumerkki | Zeichen,
 Handzeichen.
596. *tieht* ks. *tieht*.
597. *tieht* l. *dieht* N., A. *det* tähden | wegen.
598. (TIETA-) *tütte-* (*ie*), K. =, N. *tichte-*, A. *tette-* (impf.
-i) tietää; tuntea, oivaltaa | wissen; fühlen.
tietta (*i*) tieto | Wissen, Nachricht.
tättegiö,tte- (*oa*) (inc.) saada tietää | zu wissen bekom-
 men, erfahren.
tiettajja tietäjä | Seher, Wahrsager.
tidse-, 3 p. impf. *tidist*, K. (mom.) tuntea (ennestään
tuttu) | wiedererkennen.
tietmuš K. tieto | Wissen, Nachricht.
599. (TU) *tutte*, gen. *tu,ne*, nom. pl. *tu,kke*, K. *tutt*, N.
tuht tuo | jener; *tunn* *gorren* K. sieltä | von dan-
 nen; — comp. *tu,mpolest* l. *tū,mpolest*, K. *tu,mplest*
tuonnempana; *t-la* tuonnemaksi | ferner, weiter;
tū,mpoleaka,st, -kani vähän tuonnempana l. -mpaa,
 -mmaksi | ein wenig ferner; superl. *tu,mpemis*
tuonnimmainen | der entlegenste.

- tu,l*, N. *tū,l* muinoin | vormal; *tu,l kio,ss* kerran, muinoin | einst, ehemals.
- tula*, K. *tulā*, N. *tōlā* ammoin, aikaisin, varhain | längst, früh, zeitig; *t. ji* jo aikoja | schon längst; *jintse t.* aamulla varhain | früh morgens.
- tula-kinte* aikaisin kantava | früh gebärend (von der Rennthierkuh).
600. *tōda* ks. *tuvta*.
601. *tuoddar* N. ks. *tundar*.
602. *tužoško,tte* (ϕ) A. (inc.) ruveta empimään | zu zagen anfangen.
603. *das* A. taas | wieder.
604. *ta,sse*, *ta,ssi* ks. *ta,tte*.
605. (TŌSA) *tio,ss*: *t-a,l-kio,ss* (silloin tai milloin?) joskus, muinoin | (dann oder wann?) jemals, vormal.
606. (TOSKA) *to,ske* (ϕ) tuska | Pein, Noth, Angst. *toskjattī-* tuskitella | sich ängstigen.
607. *tā,ist* ks. *tā,tte*.
608. (TASTA) *tā,ste*, K. N. *tā,ist*, A. *tāst* tähti | Stern.
609. (TUOSTŌ-, -TA-) *tūste-* (uo) K., N. *tuo,ste-* tohtia | wagen.
610. (TŌNA) *ta,me*, K. *ta,mn*, N. *to,mn* tina | Zinn.
611. (TINO) *tenn* l. *tonn* K. piikivi | Feuerstein.
612. (TIENO-) *tienna-* (i) reunustaa | verbrämen. *tīn*, gen. *-nnige*, reunus, puuhka | Verbrämung, Besatz (z. B. an der Wintermütze). *tianaldohk*, *-nelm* l. *-nnem* N. päärme | Saum.
613. *tienne* (ea) (ϕ) seinä | Wand; K. *stienn*.
614. (TONŌ) *tonn* l. *ton*, K. N. A. =, dual. *tonaj*, K. =, N. *tōna*, plur. *tij*, K. N. A. =, *sinä* | du.

615. (TĒNTA-) *tiente- (ea)*, K. *tie_nte-*, N. *tiatte-*, 1 p. pr. *tiaddam*, painaa, p. alas t. kiinni, sulkea, salvata | drücken, nieder- od. zudrücken, versperren.
616. (TUNTORø, TUONTORø) *tundar* A. *tunturi* | Berg: *Savvan-t.*, *Moñč-t.*; N. *tuoddar*, gen. *tuottar*.
617. (TĒRA) *terre (ea)*, K. N. *tie_rrr* terä | Klinge (eines Messers).
tierrede- terottaa | schärfen, wetzen.
tieres, gen. *tearrazⁱ*, N. *tearas*, -*rraz*, teräs | Stahl.
618. *terre-* N. *paeta* | fliehen.
tierle-, -*rrale-*, l. *tiarle-* N. (m o m.?).
619. (TORO) *toarra (iø)* tora, riita, sota; sotajoukko | Zank, Streit, Krieg; Kriegsheer.
toarra- (iø), K. N. *toarre-* riidellä, taistella | streiten.
toarragiø,tte- (oa) (inc. ed.).
tormuš A. sota | Krieg.
620. *torhk* ks. *torhke-*.
621. (TUORKø) *t_rrk* risu, varpu | Reis (zur Bedeckung des Bodens im Lappenhause).
622. (TORKKø) *torhk*, K. N. =, turkki | Pelz.
623. (TORKKø-) *torhke-* K. saastuttaa | verunreinigen, beflecken.
torkmuš A. (n. act.).
törhkmas K. = *törtmas*.
624. (TÖRKASTA-) *tuorgse-* K., N. *tuari_rste-* vapista | zittern.
torjestaško,tte- A. (inc.).
torjestomuš: *madd t.* A. maanjäristys | Erdbeben.
625. (TARKøNA-) *tärkne-*, 3 p. pr. -*kina*, uskaltaa | wagen.
626. (TARJO) *tä_rja* tarha, aita | Zaun.
tä_rjade- aidata | umzäunen.

627. (TARJØ-) *tārji-* kestää, kärsiä | aushalten, dulden.
tārjil, attr. *-jles* kärsivällinen | geduldig.
628. *törtmahte* K. tahrata, saastuttaa | beflecken.
törtmas l. *-mos* K. saastainen, pakanallinen; paholainen | unrein, heidnisch; der Arge.
629. *tarr(a)šesko,tte* A. (i n. c.) ruveta taritsemaan | beginnen anzubieten.
630. (TOROSØ) *toaras* (gen. *toarra*): *toarra,st*, K. N. *toarrest* poikittain | quer.
toaras-pielle sivu, syrjä | Nebenseite; *t-pielt*, *t-pealla* syrjässä, syrjään | seitwärts.
toaras-miirr poikkipuu | Querholz.
631. (TORSKA) *torske* turska | Dorsch.
632. *trost* A. (ø) ruoko | Rohr.
633. *trezup* N. (ø?) viila, saha | Feile, Säge.
634. *tirn* ks. *tirvs*.
635. (TORNA) *to,rne* ovi | Thür.
636. *terpe-* (ø) N. kärsiä | dulden.
637. *trup* A. (ø) sotatorvi | Posaune; vert *tu,rpe*.
638. *tu,rpe* (ø) torvi; savutorvi; kiikari | Rohr; Schornstein; Fernrohr.
639. (TØRVA) *tar,ve*, K. *tar,v*, N. *to,rv* terva | Theer.
to,rv-kuackñas N. päre | Kienspan.
tarvade-, K. *tarvde-*, N. *to,rvē-* tervata | theeren.
640. (TIERVØSØ, TIERV) *tirvs*, K. *tirves*, N. *tiervas* terve | gesund; ess. *tirn*, K. *tirvesn* l. *-ven*, N. *tierven*;
tirn jālak (terveenä elät) hyvää päivää! | (lebst gesund) guten Tag! *vārit tirn* (matkusta terveenä) hyvästi! | (reise gesund) lebe wohl! *kiltti tirn* jää terveeksi! | (bleibe gesund) lebe wohl! K. *tirv tonn*, N. *tierv* terve! | guten Tag!
tirvte-, KL. =, tervehtiä | grüssen.

t̄iv'χotte- K. tervehtiä toisiaan | sich grüssen.

t̄ivχahte- K. tehdä terveeksi | gesund machen.

t̄ivχuvve- K. tervehtyä | gesund werden.

341. *tā,rm, tārmi*... ks. *tā,tte*.

342. *tārm* ks. *torme*-.

343. (TĒRMA) *ti,rm* K., N. *ti,rm*, A. *term* törmä, mäki |
Anhöhe, Berg.

tearmaj, attr. *-mjes* mäkinen | bergig, hügelig.

344. *tu,rm* (ϕ) K. A. vankila, tyrmä | Kerker.

345. (TORMθ-) *torme*- K. N. turmella | verderben.

346. (TĒRMASθ) *Tiermes* K. N., A. *Termes* = *Tirmes*.

tearmas-jūks K., N. *tearmaz-jūxs* = *tierma-jiks*.

347. (TIERMASθ) *Tirmes*, gen. *Tiermazī* (l. *Tierma*) Ukko,
ukkonen | Gott des Donners, Donner; *T. čārka*
ukkonen jyrisee | es donnert.

tierma-jiks ukonkaari | Regenbogen.

tierma-vio,lle ukontaltta | steinernes Werkzeug aus der
vorhistorischen Zeit.

348. *ta,ł* l. *ta,le* = *ta,tte* *tī* se on | der ist, das ist; A. =
ta,st *tī* katso! | siehe!

349. *ta,ł*... ks. *ta,tte*.

350. *tā,ł*... ks. *tā,tte*.

351. (TALO) *Tālla* ks. nom. propr.; K. N. *tāll* karhu |
Bär.

tāleš N. (dem.).

352. *tealla* Sem. = *tiella*.

tealla-mūrr pöytäliinan kappale | jedes aus doppelter
Birkenrinde zusammengenähte Stück, deren we-
ningstens 4, durch Lederstreifen verbunden, das
Tischtuch bilden.

353. (TIELO) *tiella* (ī), K. N. *tiell* pöytäliina (myös tuo-
hesta tehty) | Tischtuch; vrt. *tealla*.

654. *tēle-mukka* K. semmoinen | solcher.
655. *tīla* kas tuossa! | siehe da! da!
656. (TUOLA) *tīlle* (io), K. *tūll*, N. *tue,ll* höylä | Hobel.
657. *tul*... ks. *tu,tte*.
658. (TOLA) *tio,lle* (oa), K. *tuo,lle* (o) pöytä | Tisch.
659. (TOLØ) *toll*, K. N. A. =, tuli | Feuer; plur. *toll* tulukset: iskin, pii, taula, rikkiastia | Feuerzeug: Stahl, Feuerstein, Zunder u. Schwefelfpännchen.
toll-ēiöckanas tulisoihitu (?) | Fackel (?); vert. *toar-kuacknās*.
toll-sijje, K. *tōl'-sajj*, N. *tol-sojj* tulisija | Feuerherd.
660. (TOLA) *to,lle* sukupuoli | Geschlecht; ks. *kāvt-t*. (vert. o доля).
661. (TOLØ-) *toll*- tulla | kommen (wird wie o идти gebraucht, wenn man einen kommen sieht od. hört.
662. *ta,lk* N. tilka, paikka | Flicker.
663. (TOLKA) *to,like* sulka | Feder.
664. *tō,lhkje-* K. (o) ymmärtää | verstehen.
665. *tālkkine*, *-hknijt* (o) (plur.) talkkuna | Mehl aus gekochtem od. geröstetem Getreide.
666. (TUOLJA) *tī,lje* (io), K. *tūlj*, N. *tuelj* porontalja, vuode | Rennthierfell, Bett, Lager.
667. *tūlje-* K., N. *tuelje* = *tōlli-*.
668. (TOLAJA-) *tōlli-*, 3 p. pr. *-lleaja*, K. *tūlje-*, N. *tuelje-* pitää, pidättää | halten, aufhalten, verhindern.
tū,ljotte- K. (refl.).
tū,ljse-, 3 p. impf. *-jestij*, K. (mom.).
tū,lsolle- K., N. *tue,llestolle-* (fr.).
tōlliškio,tte- (oa) (in c.).
669. (TUOLTØ-) *tilti-* (io), K. *tülte-*, N. *tulte-* kiehua | kochen (intr.).
tiltte-, K. *tūdɣe-* (caus.) kiehuttaa | zum kochen bringen.

- kiiti-*, *-teaja* (mom.) kiehistua | zu kochen anfangen, aufkochen (intr.).
- kiitehte-* (caus. ed.) kiehistuttaa | aufkochen, aufsieden (tr.).
- kiehtstiehte-* N. kiehistuttaa | aufkochen.
670. *kiipsaj* (dem.) pieni ja litteä | klein und platt.
671. (TALVA) *täive*, K. N. *talvi* talvi | Winter; K. N. A. *talva* talvella | im Winter.
- täive-äiokas* talvitie | Winterweg.
672. (TULVO-, -VA-) *tulva*- l. *tulve-* tulvata, anschwellen (von Flüssen).
673. (TAPA) *täppe* uhrikumpu | Opferhügelchen, 1 1/2 bis 2 1/2 Ellen hohe Steinhäufen, mit einem kleinen Steine zu oberst, bei denen die Opferungen vollzogen wurden; kommen meist an den Ufern der Flüsse vor; „deuteten an, dass irgend ein Teufel sich dort aufhielt“ („rypiä“).
674. (TØPA) *täppe* tupsu | Troddel, Büschel.
675. (TØPPØ) *tøhpe-*, 3 p. pr. *tøhp*, impf. pl. *tøhpén*, tukuttaa | ersticken, Matth. 13: 7, 22.
676. (TÈPPA) *tiehpe* (ca) tupsu | Troddel.
677. (TUPPO) *tuhpa* tupa | in späterer Zeit bei den Lappen eingeführte finnische Stube mit offenem Feuerherde.
678. (TOPO-) *toappa-* (to), K. N. *toappe-* tavottaa, kaapata, syödä onkea | greifen, schnappen, erhaschen, an die Angel beißen.
679. *tob*... ks. (TO).
680. (TOPPØ) *tøhp*, N. =, K. *tøhp* tuppi | Scheide.
681. *täbeg*, gen. *-ge*, K. *täbeχ*, N. *täbehk* (o) tupakka | Tabak.

682. *tupij* käki | Kuckuck.
tupū kukkuu, käen kukunnan jäljitys | Nachahmung
des Kuckucksrufes.
683. (TAPOTTA-) *tāba,de-*, K. *tāb'xe-*, N. *tāvte-* l. *tūvehte-*
tavottaa | ergreifen; A. *tāvv(o)tottiš* sie griffen an.
tāb'xuvve- K. (refl.) *katua* | bereuen: *tāb'xuvij i vūlkij*,
Matth. 21: 29; olla täydellinen, tyydyttäväinen |
genügen: *mojn munn veal im tāb'xuv*, Matth. 19: 20.
684. (TAPTA) *tā,pte* perna | Milz.
685. *tōpte-* (ø) K. *tallata* | zertreten.
686. (TIEPŌLTA-) *tībilde-* valhetella | lügen.
tiebal (?) valehtelija | Lügner.
687. (TŌVA) *ta,vve*, K. *to,vv* syvä meri | die Meerestiefe,
das tiefe Meer: *ta,vven*, N. *to,vven* syvällä, -itä,
tavas, N. *tōvas* syvälle | weit vom Ufer; — comp.
ta,vvelest, -la; superl. *ta,vveni,ssi*.
to,vv-piekk N. pohjatuuli | Nordwind.
tavval N. A. pohjainen, pohja | Norden.
ta,vvele-pink itätuuli, itä | Ostwind, Osten.
688. *tev* ... A. ks. *tuv* ...
689. (TIVŌ) *tēvv* (ø) K. ihme | Wunder; *so,mne vīrij tēvven*
hänestä näytti ihmeelliseltä | es kam ihm wun-
derbar vor.
divjuššo- A. ihmetellä | sich wundern.
690. (TIVO-) *tīvva-* tähdätä | zielen.
tīvvale- (dem.).
691. *tiav* ..., *tio,v* ... N. ks. *tuv* ...
692. (TUVŌ-, TIEVŌ-, TŌV-)
tuvvakio,tte- (oa) (inc.) valmistautua, ryhtyä | sich rü-
sten, anfangen; *tuvvakio,ttin partti āssi,t* rupesivat
pirttiä rakentamaan | sie fingen an ein Haus zu
bauen.

- tiavte*- l. *tiav(ø)hte*-, 3 p. pr. *tiavaht* l. *tiorraht* N.,
A. *tevvote*- pukea | kleiden, anziehen.
- tuvvane*-, K. *tov'ne*- l. *tov'ne*- pukeutua | sich anziehen.
- tuvnotte*- KL., K. *tov'notte*- l. *tov'notte*- pukeutua |
sich anziehen.
- tuvvanā,hte*-, K. *tov'na,hte*-, A. *tevv(a)natte*- pukea |
kleiden.
- tuvvaniškio,tte*- (oa) (inc.) ruveta pukeutumaan | an-
fangen sich anzuziehen.
- tuvine*- l. *tuvne*-, 3 p. pr. *tuvinta*, pukea | kleiden, an-
ziehen.
693. *tšovve* (oa) (ø) leski | Wittwe.
694. *tov'χusse*-, *tovtušše*-, *tivtušše*- K. kummastella | sich
verwundern (vert. *tévv*).
- tovtožošguo,tte*- K. (inc.).
695. (TUOVÑΘ-) *tivñi*- (io), K. *tivñe*-, *tivñne*-, N. *tuivñe*- pai-
kata | flicken.
- tivñs*, gen. *-ñizi*, K. N. *tivñas* l. *tivñas* paikka |
Flicken, Fetzen.
696. (TAVJA) *tavj*' K., N. *tavja* usein | oft; = *tajva*.
697. *tovj* K. = *tavj*.
698. *tāvte*- l. *tāvehhte*- N. ks. *tāba,de*-.
699. (TĒVTA-) *tievte*- (ea), K. =, täyttää | füllen.
- teavto*- K. täytyä, toteutua | erfüllt werden; vert.
tivti-.
700. (TIEVTΘ, -TΘSΘ) *tivt* (attr.), K. *tivt* l. *tivt* (attr.;
praed. *tivdas* l. *tivtas*), N. *tiev*t, A. nom. pl.
tivd täysi | voll; loc. *tivtist*, K. *tivtsest* täynnä,
lat. *tivtsi*, K. *-sa* täyteen | voll (praed.).
- tivt-čā,ce* täysi nousuvesi l. vuoksi | volle Fluth.
- tivt-mānna* täysikuu | Vollmond.

- tivti-*, 3 p. pr. *tievta*, K. *tivte*- täyttyä | sich füllen, voll werden; *ēā, cce tivti* merivesi on täydelleen noussut | es ist volle Fluth.
- tivdote*- A. täyttää | füllen.
- tivdasvütt* K. täyteläisyys, täydellisyys | Fülle, Vollkommenheit.
701. *tuvta*, N. *tōda*, A. *tovda* joutuisasti, pian | bald, schnell; comp. *tuvteampa*, A. *tō, deap*; superl. *tuvtiembī, ssi* nopeimmin | am schnellsten.
702. *tovt* ks. (TOKTΘKA).
703. (TAVΘSΘ) *tāvs*, gen. *-vviži*, K. *tqvas* väkevä, vahva, täysivoimainen | stark, kräftig, lastbar.
tāvsme- voimistua | stark werden.
tāvsmähte- vahvistaa | stärken.
704. (TUOVΘSΘ) *tuvas* l. *tūvas*, gen. *tuvvas* K., N. *tuovas*, *-vraz*, kynttilä, tuohus | Kerze.
tūvas-jū, lk K., A. *tuvv(a)snik* kynttiläjalka | Leuchter.
705. *tovas*, *tovvaz* K., = *tuvas*.
706. *tov'ne-*, *-nahte*- K. ks. 692.
707. *tofant*, K. *toafent*, *-fant*, *tōfant* tuhat | tausend.
708. *toavriš*, gen. *-iži* (pro *toavvariš*) (ϕ) toveri | Kamerad; K. *tq, vruš* l. *to, vrus*, A. *tovruš*.
709. (TOVO-) *tovvale*- asettaa, laittaa | aufstellen, einrichten, legen; vert. *tuvva*-.
710. (TOMTΘ-) *tomto*- A. ymmärtää | verstehen.
tomdote- A. saada tietää, huomata | erfahren, merken, Matth. 26: 10.
tomdas: *t. olmuuč* K. tuttava, ystävä | Bekannter, Freund.
tomtsolle- K. tunnustaa | bekennen.
tomtmus A. tunnus | Kennzeichen.

711. (TAMČOŠO) *tāmčes*, gen. -čizi, K. *tāmčes*, N. *tābžas*
tahko, kovasin | Wetzstein.
712. *tēmes* N. pehmeä | weich.
temne- N. pehmentyä | weich werden.
713. *ta_imp . . .*, *tg_imp . . .* ks. *ta_itte*.
714. *ti_imp . . .* = *tu_imp . . .*
715. *tu_imp . . .* ks. *tu_itte*.
716. *to_imp . . .*, *tomb* ks. 566.

Č.

717. *čea . . .*, *čie . . .* ks. myös *čā . . .*
718. *čoa . . .*, *čio . . .* ks. myös *čā . . .*
719. (ČAKO-) *čgkke-*, K., N. *čahke-* mahtua, päästä sisään |
hineingehen können, Platz haben.
čāg'ne-, 3 p. pr. -*gant*, K. itseensä mahduttaa, vetää
| Platz für etwas haben, in sich fassen.
720. *čig-ā_imme_i* yksisarvinen vaadin | einhörnige Rennthier-
kuh.
721. (ČIEKΘ-) *čikke-* (*ie*) K. haudata | begraben; = *čikki-*
čikjuvve- K. (pass.) tulla kätketyksi | verborgen werden.
722. *čikki-* (*io*) kätkeä maahan | niedergraben; = *čikke-*.
723. (ČUKKA) *čuhke*, K. N. *čuhk* lipas | Schrein.
čukaj, gen. *čukka* (dem.).
čukka-čārva nuoli, jota pojat heittelevät pitkin lunta |
Pfeil, den die Knaben über den Schnee hin
werfen.
724. *čuo_ikkē-* N. pistää | stechen; vert. *čohke-*.
725. (ČOKΘ) *čokk* K. huippu, kärki | Spitze.
čokk-kapper K., KL. *čokk-čānn* perkele | Beiname des
Teufels.

- čokksaj* pieni ja suippo | klein und spitzig.
726. (ČOKO-) *čokka-* kammata, sukia | kämmen.
čokka,m, gen. *-me*, K. *čorpe*, *čokkem*, N. *čohkam* kampa
| Kamm.
727. (ČOKKΘ-) *čohke-* K. pistää | stechen, niederstechen (z.
B. ein Rennthier).
čōhkoj-mīst K., A. *čokkoj-rū,s* orjantappura | Dornbusch.
728. *čičte-* K. paikata, korjata | flicken, ausbessern.
729. *čāpdeš* l. *čāvdeš* N. parkittu poronnahka | Leder aus
Rennthierhaut.
730. (ČӨKČӨ) *čakč*, K. N. *čoxč* l. *čōxč* syksy | Herbst; K.
čaxča, N. *čoxča* syksyllä | im Herbst.
čakč-āñk syksyhanki | im Herbst gefrorene Schnee-od.
Eisrinde.
čakč-mānna Lokakuu | Oktober.
731. *ču,xč* K. metso | Auerhuhn.
732. (ČUOKKOSӨ) *čičokas*, gen. *čički*, K. *čuokas*, *čūhku*,
N. *čuahkas*, *čuohko* talvitie | Winterweg; = *tā,lvč-č*.
733. (ČIEKӨRӨ) *čīpar* l. *č.-sajj* K., N. *čiepar* porolaidun |
Weideplatz der Rennthierheerde; = *čīgr-sīje*.
čīparlañč K., N. *čieparnehk* poropaimen | Rennthier-
hirt.
734. *čīgr-sīje* laidun | Weideplatz; = *čīpar*.
735. (ČAÑӨ-) *čāññi-*, KL. *čgñño-* sukeltaa | untertauchen.
čañne-, 3 p. pr. *-ññinta* (fr.); — A. *čañde-* päästä sisään
| hineinkommen; vert. *čgkke-*.
čañle-, 3 p. pr. *-ññila*, K. *čgñle-*, N. *čañle-*, *-ññal*
(mom.); — A. *čāññole-* mennä sisään | hinein-
gehen.
736. (ČIENӨLA) *čīññi,l*, attr. *čīñles*, K. *čīññel*, N. *čīññel*
syvä | tief.
čīñlos K. syvyys | Tiefe: *mier' čīñle,sse*.

737. (ČŮŇKA-) *čioňke-* (oa), A. *čoaňke-* (impf. -u-) koota | sammeln.
čoaňka (io), K. *čoaňk* vero | Tribut, Steuer.
čoaňk-kopčej K. publikaani | Zöllner.
čioňki-, 3 p. pr. -*koaja*, kokoutua | sich versammeln.
čoaňk(o)dotta- A. tulla kootuksi, kokoutua | versammelt werden, sich versammeln.
čoaňkmuš A. kokous | Versammlung.
738. (ČUOJΘ-) *čijji-* (io) vavahtaa | erzittern.
čijle- (fr.) vapista | zittern.
739. (ČAJATA-) *čajede-*, 3 p. pr. -*eda*, K. *čajūe-*, N. *čajjē-* eksyā | sich verirren.
740. (ČŮJŮTTA-) *čoaĵhte-*, 3 p. pr. -*jaht* N., A. *čojete-* l. *čojate-* näyttää | zeigen.
čojjetotta- A. näyttäytyä | erscheinen.
čojjetomuš l. *čoaĵetomuš* A. merkki | Zeichen.
741. *čioĵve* (oa) vatsa | Magen; = *čioĵje*.
742. *čujvine-* = *čuvjine-*.
743. (ČŮTΘm) *čat* l. *čad*, K. N. *čōd'*, *čōd* (adv. & praep.) läpi, kautta | durch.
čōdduš, gen. -*už*, N. sydän | Herz.
744. *čitte-* K., A. *čette-* (o) kuurnita | seihen, seigen.
745. (ČUOTA) *čičte* (io), K. *čūitt*, N. *čueht* sata | hundert.
čuottašč K. sadan-päämies; satakertainen | Centurion; hundertfältig.
čoačnik A. sadan-päämies | Centurion.
čiodant, N. *čuadat* sadas | der hundertste.
čičdenas, gen. -*azi* (pro *čiodanas*) sadannes | Hundertel.
746. (ČUOTA, ČUOVTA) *čičte* l. *čitte*, *čitta* sangen, paljon | sehr, viel; K. *čevta* l. *čuovta*, A. *čotta*; — comp. K. *čūvtamp*, A. *čōteap* enemmän | mehr.

747. *čto, čtobi* ks. *što, štobi*.
748. *čtvierit* (ϑ) torstai | Donnerstag.
749. *čič-portij* A. imettäväinen | säugend, Matth. 24: 19: vert. *niňče*.
750. (ČUČOKKA) *čužag*, gen. *-ge*, etusormi | Zeigefinger.
751. *čihčem* N. seitsemän | sieben; = *kíččim*.
čihčat N. seitsemäs | der siebente.
752. *čāza* ks. *čiece*.
753. (ČACA) *čācce*, K. *čācc*, N. *čāhc*, A. *čac vesi* | Wasser.
čācc-kuntem-mūrr K. korento | Zuberbaum.
čācce-lonte, K. *čācc-lont*, N. *čāhc-lott vesilintu*, sorsa | Wasservogel, Ente.
čāze-jie,lle vetäinen | Nix.
754. (ČĚCA) *čiece* isän nuorempi veli | jüngerer Bruder des Vaters.
čāza (amplif.) setä! | Oheim!
755. (ČUCΘ) *čucc*, gen. *čuzu* (pro *čuzi*) pieni lintu | ein kleiner Vogel.
ču,žgaňč KL. (dem.).
756. (ČOCKA-) *ča,cke-*, A. imp f. *čickij*, lyödä; kehrätä; hämentää (huttua) | schlagen; spinnen; mischen (Mehlbrei); K. *ča,cke-* viskata | werfen, schleudern.
ča,ckem-nu,rr K., N. *čostok* heitonuora, lämsä | Wurf-schlinge.
čockle- K. N. (fr.) viskellä | oft werfen.
757. (ČACKΘ-) *čgcke-* K., N. *čāhcke-* sammua | erlöschen.
čgck(e)de- K., N. *čāckte-* sammuttaa | auslöschen.
čāckodotte- A. sammua | erlöschen.
čgckna,htem K. sammumaton | unauslöschlich.
758. (ČUOCKΘ-) *čicki-* (iϑ) halkaista, halkoa (ydinluita) | spalten (Markknochen); *sonn attime čiocka*.

759. (ČOCKΘ) *čock* kelo | ein abgebrochener, stehender Fichten- od. Tannenstamm ohne Rinde; N. *čock* pölkky | Klotz.
760. *čoackate-* A. kylmentää | erkälten: *čoackat sāvšamuš* rakkaus kylmenee | die Liebe wird erkälten, Matth. 24: 12.
761. *čiockanas* ks. *toll-č.*
762. (ČUOCΘ-)
čūz'xe-, 3 p. pr. *-zaht*, K. (caus.) satuttaa, loukata | beschädigen, beleidigen.
čūz'xolle- K. (fr. ed.).
763. (ČUOCOJ) *čiozaj*, gen. *čičci*, K. *čuoze*, *čūccu* poro-
 lauma | Rennthierheerde.
čioza-pajhke laumasta eronnut osa | ein Theil (100 bis 300 Stück) der Heerde.
764. *čūclotte-* K. *eksyä* | sich irren.
765. (ČUOŠKΘ) *čišk*, K. *čūšk*, A. *čušk* sääski, hyttynen | Mücke.
766. (ČAŠNA) *čā,šne*, N. *čū,šn* tikka | Specht.
čāšnaš N. (dem.).
767. *čeass* (ϕ) K. *tunti* | Stunde.
768. *čiest* (ϕ) *kunnia* | Ehre.
769. *čisto-* A. (ϕ) *puhdistaa* | reinigen.
770. (ČUOSΘMΘ, -MΘSΘ) *čizm* l. *čizms*, gen. *-mizi*, K. *čūzem*, N. *čuozzem* kipuna, säen | Funke.
771. *čānm* ks. *čokk-č.*
772. (ČŌNA) *čio,ñne* (oa) *ahkio*, *pulkka* | gewöhnlicher offener od. gedeckter Lappenschlitten.
čoanaj (dem.).
773. (ČONTΘKA) *čont*, gen. *-tiġe*, K. *čont*, *-tey*, N. *čodd*, *čottoy*, *ruokatorvi*, *nielu* | Speiseröhre, Schlund.

774. (ČUOŇoj) *čín*, gen. *čiońna;ge* (l. *čioń*, -*ńeje*, -*ńna;ge*),
K. *čuońe*, N. *čuań*, *čuońńe*, hanhi | Gans.
775. (ČINČA) *čínž'-kitt* K., A. *čínž-kit* vasen käsi | die
linke Hand.
čínče-pielle, K. *čínž'-bie,ll*, N. *čišž'-pie,ll*, A. *čínž-bel* l.
-*bel* vasen puoli | die linke Seite.
776. *čínč* poronreisi | Rennthierkeule; vert. *čimpe*.
777. (ČUOŇČO-) *čiońča- (č)*, K. *čuońče-*, N. *čuečče- seisoa* |
stehen; A. *čoańčmen* seisten | stehend, impf.
čunčuš l. -*čiš*.
čínč seisoallaan, -leen | stehend, aufrecht; č. *čiońčala*.
čunčdotto- A. nousta seisoalle | aufstehen.
čiońčale-, K. *čuońčle-*, A. *čunčle-* (dem. m om.) nousta |
aufstehen.
čuońčlahte- K., A. *čunčlotte-* (caus.) pystyttää, aset-
taa | aufrichten, stellen.
778. *čgrr* K. ks. 780.
779. (ČARO, ČORO) *čarra*, lat. *čiorri*, jäkälämäki | Tundra,
mit Rennthiermoos bewachsene Anhöhe.
780. (ČORO) *čorra* harju | Bergrücken; K. *čgrr*, lat. *čorru*,
N. *čorr*, A. *čoar* syrjä, raja | Seite, Grenze; comp.
A. *čorlakse* syrjemmäksi | mehr seitwärts; superl.
A. *čormus* syrjimmäinen | äusserst; vert. *čara*.
čgrr-olmuńč K. syrjäinen ihminen; vierasmies | Fremde
od. Nebenperson; Zeuge; *čgrr-olmu sgkk* todistus
| Zeugniß.
781. (ČARKa-, ČERKa-) *čarka*: *Tirmeš č.*, K. *Tiermes čeark*
ukkonen jyriisee | es donnert.
782. *čeark* K. ks. *čarka*.
783. *čirk* ks. *jiert-č*.
784. (ČUORKOTA) *čirkít*, attr. -*kis* l. *čirkis* keltaisen-
ruskea, kellastunut | gelbbraun, verblichen.

čiorcade- kellastua | verbleichen, vergilben (von Pelz-
waaren).

čirkine-, 3 p. p r. *-inta*, kellastua | vergilben.

785. (ČERKASΘ) *čarǵes*, gen. *čarka*, maali, pilkka | Ziel.
786. *čorǵas* K., N. *čorǵas*, *čork* kierä, kovaan kierretty |
festgezwirnt.
787. (ČUORASΘ, -AŠΘ) *čǵres*, gen. *čiorrazi*, kärpänen |
Fliege; K. *čuoraš*, *-rraš*, N. *čuaraš*.
788. *čierstolle-* N. laskea mäkeä | Schlitten fahren; = *kir-*
stollī-.
789. (ČARVO) *čārva* hauki | Hecht.
790. (ČUORVO-) *čiorva-* (*i*), K. N. *čuorve-*, A. *čorvo-* (impf.
-u-) huutaa | schreien.
čiorvje- N. (fr.?) huutaa | schreien.
čorvmuš A. huuto | Geschrei.
791. (ČÖRVA) *čiorve* (*oa*), K. *čuorv*, N. *čuarv* sarvi |
Horn; *Ču,de* č. Tshuudien päällikkö | Anführer
der Tschuden.
čiorv-pie,lle sarvipuoli | einhörnig; č. *jie,ške*, č. *vāž*.
čiorv-vārra heitonuoran päässä oleva sarvinen rengas |
der hörnerne Ring am Ende des Wurfseils.
čoara-(t)ū,kte (pro *čoarvaj-t.*), K. *čoara-tū,xt*, N. *čuarv-*
tū,xt sarvena, sarvento | Hüftbein.
792. (ČARVASΘ) *čārves*, gen. *čārvazi* l. *-va*, saukko, saarva
| Otter.
793. *ču,rvs* = *ču,vres*.
794. (ČUORMΘSΘ) *čirms*, gen. *-mizi*, K. *čürmas*, N.
čuormas rae | Hagel, Schlosse.
čürmas-uox̄t K. raesade | Hagelfall.
795. (ČĀLA-) *čā,lle-* ratkoa auki, viiltää; kirjoittaa | schlitzen,
aufritzen, (einen Riemen) schneiden; schreiben.

796. (ČUOLΘ) *čill* (pro *čill*): *čilli*, K. *čūlle* pitkittäin | der Länge nach.
čill-märr pitkittäin pantu puu | ein der Länge nach gelegtes Holz.
797. *čūlle* ks. *čill*.
798. (ČUOLO) *čuoll* l. *čuall* N. niemen poikki pantu aita, murros | Zaun, Verhau.
799. *čie,lle* suoli | Darm; = *čio,lle*.
800. (ČŌLA) *čio,lle* (oa), K. *čuo,ll*, N. *čue,ll* suoli | Darm.
čoalasm vyö (jossa rahoja pidetään) | Geldgürtel; K. *čoalošm* vyötäiset | die Weichen, Mitte des Leibes, Matth. 3: 4.
801. *čil*, gen. *-llige* eräs merilintu, risla | ein Seevogel, Uria Grylle (чистикъ).
802. (ČŌLKKΘ) *čalh* susi | Wolf.
803. *čie,lke* selkä, ristiluut | Rücken, Kreuz; = *čio,lke*.
804. (ČIELKΘ, -ΘSΘ) *čilk* (attr.), *čilks*, *-kizi* (abs.) puhdas | rein.
čilke- K. puhdistaa | reinigen, fegen.
čilke-uks kodan peräovi l. peräpuoli | die heilige hintere Thür, der hintere Theil der Lappenwohnung.
805. *čulk*... ks. *čolk*...
806. *čiolka* (attr.) selvä, raitis | nüchtern; *sonn ti čuolgađt* hän on selvänä | er ist nüchtern.
807. (ČŌLKA, ČĒLKA) *čio,lke* l. *čie,lke* alapuoli selkää, ristiluut | der untere Theil des Rückens, das Kreuz.
808. (ČOLKΘ-, ČULKΘ-) *čolk*i-, K. *čulke*- l. *čolke*-, N. *čolke*-, A. *čolk*o- sylkeä | spucken.
čolk, N. =, sylki | Speichel.
ču,lkje- K., N. *čo,lkjē*- (mom.) sylkäistä | (einmal)spucken.
čolkte-, 3 p. pr. *-kida* (mom.).

809. *čielgešnjoj* (dem.), K. N. *čielkešn sakarisormi* | der kleine Finger.
810. *čilt* vaarna | ein in die Wand geschlagener hölzerner od. knöcherner Pflock; = *čilt*.
811. (CUOLTΘ) *čilt* vaaja; ketarä, kaplas; vaarna (*čilt*) | Pfahl, Pflock; K. *čült*, N. *čuolt kanto* | Baumstumpf.
812. *čolton* (P) A. kanki | Stange: *čoltni* l. *-nijvujm*.
813. (ČOLPPΘ) *čolhp* K. susi | Wolf.
814. (ČOLMA) *ča,lmē*, K. *ča,lm*, N. *ča,lm* l. *čo,lm* silmä; silmukka, verkonsilmä | Auge; Oese; *joññ-č.* yksi puola | eine einzelne Preisselbeere.
ča,lmē-čähptaj silmäterä | Augensterne.
ča,lm-siehkñas pyyhinliina | Handtuch.
ča,lm-rommizi (plur.) silmäripset | Wimper.
ča,lm-pielle oikea puoli (vaatetta) | rechte Seite (eines Gewandes).
čalmaj (dem.); *čalmañim* silmäteräni, kultaseni | mein Augapfel, mein Liebling; K. *ull-čalmañē villan karva* | einzelner Wollfaden.
ča,lmē(dem), K. *ča,lmχemm*, attr. *-emes*, N. *čo,lmtem* sokea | blind.
čo,lmitemesvuott N. sokeus | Blindheit.
815. (ČOLMA) *čua,lm* N. salmi | Sund, Meerenge.
816. (ČEPA) *čieppe* ks. *vīss-č.*
817. (ČEPPA) *čiehpe* (lat. *čoahpa*), K. N. *čiehpe*, lat. *čeahpa*, A. *čep seppä*, mestari | Meister.
čēpes A.: loc. *čēpsest*, = ed.
818. (ČUOPPΘ-) *čihpi-* (to) l. *čihpi-*, K. *čühpe-*, N. *čuohpe-*, A. *čuppo-* leikata; hakata | schneiden; hauen, hacken.
čihpkio,tte- (oa) (inc.).
čühpje- K. (mom.) hakata poikki | abhauen.

- člhpē* (n. agent.) eräs harmaa delfiini | eine graue Delphinart mit sägenähnlicher Rückenflosse; beim Athemholen wird ein sausender Laut (*tsch*) vernommen (кокатка); K. *čūhpej* leikkaaja | Schnitter, Mäher.
- člpne-*, 3 p. pr. *-pinta* (fr.) leikellä | mehrere Gegenstände schneiden od. abhauen; *iojviyt pik člpinti Čudijn* leikkasi päät kaikki Tshuudeilta | enthaup-tete alle Tschuden.
- čūhpem* K. leikkuu | Ernte.
- čuohpum-pajhk* N. haava | Wunde.
819. *čuhp-kiečče* veneen perä | Hintertheil eines Bootes, Achterschiff.
820. (ČАРОТА, ČЕРОТА) *čāppa,t*, gen. *-a,de*, K. *čāppo,t*, loc. *čāpχest*, N. *čeahpeht* kaula | Hals.
čāppa,de-mant niska | Nacken.
821. (ČАРӨТА) *čāhpi,t*, K. *čāhpēd*, attr. *-hpis*, N. *čahpēd*, *-es* musta | schwarz.
čāhptas pimeys | Finsterniss; *č. tagaziškiodij* alkoitulla pimeä | es fing an finster zu werden.
čāpine-, 3 p. pr. *-nta*, musteta | schwarz werden.
822. *čeahpēd* K. = *čāhpi,t*.
823. *čabon: i sijj kūxtu linčen* č. K. niin molemmat säily-vät | so werden sie beide behalten, Matth. 9: 17.
824. (ČОПРО-) *čobra-* turmella | verderben, zerstören.
825. (ČӨPӨRKA) *čiopi,rke* poron vasikka | Rennthierkalb (bis zum *Ussim-piejve*, 15 Aug. a. St.); *viores-č.*, *niñnelas-č.* („чопорка“).
826. *čavve-* (?) K. sysätä | stürzen, anstossen: *čavven*, Matth. 7: 25.
827. (ČUOVӨ) *čūvv* l. *čuvv* K. A. valo | Licht.
čūvve-l. čuvve- (uo) K., N. *čuovve-* näyttää tulta | leuchten.

čuvvate- A. valaista | beleuchten.

čūvved l. *čuvved*, attr. *-vvis* K., N. *čuovved*, *-s* valoisa
| licht, hell.

čūvne- K., A. 3 p. pr. *čuvvan*, valjeta, valahtaa | hell
werden, hervorleuchten.

828. *čuvkχos* K. muru | Krume, Brodkrume.

829. (ČUVKΘTA, -KΘSΘ) *čuvki,t* l. *čuvks*, attr. *-kis* kireä;
ankara | gespannt, hart gebunden; gestreng; vert.
čovpas.

830. *čovpas* K. t. N. tiukka, kireä | gespannt, hart gebun-
den.

831. *čuvkle-* sitoa | binden.

832. *čāfvīñk*, gen. *-ke*, l. *čāfañk* pöllö | Eule.

833. (ČŌVJA, ČOVJA) *čioveje (oa)* l. *čiojve* vatsa, maha |
Bauch, Magen; K. *čōvj*, N. *čovj*.

čiov-vijj tali | Talg (aus dem Fette des Magens und
Rückens).

834. *čōvj*, *čovj* ks. *čioveje*.

835. (ČUVJΘTA) *čuvji,t*, attr. *-jis* sininen, viheriä | blau,
grün.

čuvjine-, 3 p. pr. *-inta*, tulla siniseksi t. viheriäksi |
blau od. grün werden.

836. (ČŌV, ČŌVTA-)

čoav-poac N. irtain poro | freilaufendes Rennthier.

čuvote- (oa) K. päästää, riisua, avata | lösen, öffnen
(z. B. das Kummet vom Renntiere); = N. *čovte-*.

čvvt K., plur. *čvvtgijt*, avain | Schlüssel; ks. *lohk-č*.

837. *čvvt* l. *čvvt* N. parkkinahka | Leder; vert. *čāγδεš*.

838. *čvvt* K. ks. *čī,tte*.

839. (ČOVTA-) *čovte-* N. riisua, avata | lösen, öffnen; =
čuvote-.

čovt avain | Schlüssel; ks. *lohk-č*.

840. (ČUOVČO) *čiovča* takajalan kantanivel | Fersengelenk am Hinterbeine (des Rennthiers).
841. *čievr* N. ?
842. *čievres* K., N. *čovres* saukko | Otter; = *čārvres*.
843. *čivrés* K., N. *čevres* saivar | Nisse; = *ču,rvres*.
844. (ČUVRASΘ, ČIVRASΘ) *ču,rvres*, gen. *čuvrazī*, saivar | Nisse, Eier der Läuse; vert. *čivrés*.
845. (ČUOMΘ) *čūmm* K., N. *čuomm* kalannahka | Fischhaut. *čīms*, gen. *-mmīzi*, K. *čūmas*, *-mmas*, N. *čuomiš* suumus | Fischeschuppe.
846. *čimpe* reisi | Schenkel, Keule.

C.

847. (CAKA-) *cā,kke-*, K. A. =, N. *cā,hke-* työntää, lykätä, (ovea, venettä, rekeä) | stossen, schieben; vetää yllensä l. jalkaansa | sich (ein Kleid, Schuhe) anziehen.
848. (CĒKKO-) *ceahka-* (*ie*) hakata | hauen. *ceahka,le-* (mom.) hakata poikki | abhauen; *īojve c.* mestata | enthaupten. *ciekes*, gen. *ceahkazī*, K. = l. *ceakas*, N. *ceahkas*, *-az* pykälä | Einschnitt, Kerbe. *ciekes-* l. *cieks-mīrr* pykäläpuu | Kerbholz.
849. (CĒKA-) *ciekke-* pystyttää, asettaa | stellen, aufstellen. *ciekkele-* (mom.).
850. (CIEKΘ) *cīkk*, K. =, N. *ciehk* sumu | Nebel; *taqij* *cīγī* (teki sumun:) tuli sumu | es wurde nebelig.
851. (CIEKO) *ciekka*, plur. *ciega*, myös *jierre-c.* parkkinahkaiset kaatit | kurze lederne Hosen, an welche

die Winterstiefeln (*jiere*) genäht werden („yro-
zenia“).

852. (CŌKA) *ciokke*, attr. *cioges*, K. *cuoikk*, *cuoγes* matala, laito | untief, niedrig (vom Wasser).
coakka- (*io*) aleta, mataloitua | fallen (vom Wasser).
coakkaj (n. agent.); c. *čā, cce* pakovesi, luode | Ebbe.
coakka,le- alkaa aleta | zu fallen anfangen.
853. *cukle-* A. suudella | küssen.
cuklatte- A. suudella | küssen.
854. (CUOŃOJ) *cuoñ'*, gen. *cūññu* K., N. *cuañ*, *cuoñño* hanki | gefrorene Schneerinde.
855. (CUOŃO-) *ciōñña-* (*i*) muuttaa alas, meren rantaan (kevähangella, vert. *cuoñ'*) | abwärts fahren, nach der Küste ziehen.
856. (CĒŃKO-) *ceañka-* K. pystyttää | errichten: *p'irr ceañgaj* *ājđajn sōn'* ympäröitsi sen aidalla | umgab ihn mit einem Zaun.
cieñkxe-, 3 p. pr. *-kaht*, K. asettaa | stellen.
cieñkxuvve- K. (pass.), Matth. 5: 15.
857. (CĒŃKANA) *cieñgen*, gen. *ceañkañe*, telttasalko | Zeltstange.
858. *coñki-* pistää sisään | einstecken; *kāmgijt c. (jiołka,s)* panna kengät jalkaansa | Schuhe anziehen.
859. (CŌJŌLA-) *cojle-*, 3 p. pr. *-jjal*, K. N. liikahuttaa | einmal bewegen.
coj'lohče- N. liikahutella | öfters bewegen.
860. *cās* A. (*o*) tunti | Stunde; = *čeass*.
861. *cist* K., N. *cist* (*o*) kunnia | Ehre.
cistxem K. kunniaton | ehrlos, gemein.
862. *cārr*, N. =, K. *cγrr*, A. *car* (*o*) keisari, kuningas | Kaiser, König.

- cgr-vald* l. *cārštva* K., A. *carvut*, *carstva* valtakunta | Reich.
863. (CĒRKKA) *cierhke* (ea), K. *cierhk*, N. *cierk* (o) sarkka | Spitzglas, Weinglas.
864. *cierkov*, -*kev* l. -*kov*, N. *cerkov* (o) kirkko | Kirche.
865. *cuorht* K. (o) perkele | Teufel.
cuorhtlañč K. riivattu | ein Besessener.
866. *calk* ks. *cieške*.
867. (CĒLKA-) *cieške* (ea) K. N., A. *celke*, 3 p. pr. *cealk* l. *calk* (impf. -i), sanoa | sagen; *vuosta c.* vastata | antworten.
868. (CAPΘ-) *cāppi-* pienentää, panna palasiksi | zertheilen, zerkrümeln.
869. (CӨPPO-) *cahpa-* tippua | träufeln.
870. (CEPPΘ) *ciehp*, K. =, sormi, varvas | Finger, Zehe.
871. *covkte-* N. suudella | küssen.
872. *covkste-* N. kuiskata | flüstern.
873. (CӨVŅA-) *ca,vñe-* lyödä, lyömällä pehmitellä | klopfen, mürbe schlagen; *cavñama sijne* kengäntäyte-heinä | geklopftes und geriebenes Heu zur Füllung der Schuhe.
874. *cuvñis* huhtikuu | April.
875. (CӨVCA-) *ca,vce-*, K. =, teljetä; estää, kieltää | versperren; hindern, verbieten.
cave-mñrr salpa | Sperrbaum.
876. (COVNΘ-) *covne-* K. N. herättää | wecken.
877. (CUOMCΘ-) *cñmc-* (iø) lahota | verfaulen.
cñmc laho | verfault.
878. *cñmziøj* (o) simpukankuori | Perlmutter.
879. (CUOMPOJ) *cñombaj*, gen. *cñimpj*, K. *cuomp*, *cñmpu*.
N. *cuab*, *cuoppu*, sammakko | Frosch.

S, Z.

880. -še l. -že (ø), A. =, (adv. encl.) myös | eben: *naam-tem-že* samallinen | eben so beschaffen; *tašše pro tašs-še* samaan paikkaan | eben dahin.
881. (ŠOKA) *šaške*, K. *šašk*, plur. *šepij*, sika | Schwein.
882. *šokkod*, attr. *šokkes* A. sokea | blind.
883. (ŠIEKΘΘ) *šign*, K. *šivγ*, plur. *šiknijt*, N. *šieγ*, A. *šivγ*, *šig* hyvä | gut.
šig-koitkvut armeliaisuus | Barmherzigkeit.
884. *škūl* N. (ø) jauhokuli | (bastener) Mehlsack.
885. ŠΘÑΘ) *šaññ*, K. N. *šonñ* sää | Wetter; *šurr š.* rajuilma | Ungewitter, Sturm.
886. *šij-mīrr* pihlaja | Eberkirsche.
887. *šijms*, gen. -*mizi*, kuve | die Weiche.
888. *šot* A.: *mon š.* mitä sitten | wass denn; *nuš š.* niinkään | ebenso.
889. (ŠIETA-) *šitte*- K. levittää | ausbreiten, Matth. 21: 8. *šittele*- asettaa, laittaa, kattaa (pöytä) | stellen, einrichten, decken (den Tisch).
890. *šitte*- (io) sovittaa, panna, levittää | anpassen, legen, ausbreiten; = *šitte*-.
891. (ŠIETTΘ-) *šihtī*- (ie), K. *šihite*- sopia | passen, gebühren, ziemen; sitzen (von Kleidungsstücken); übereinkommen.
šihtīl, attr. -*ties*, K. *šihitel*, N. *šiehtel*, A. *šittel* sopiva, soma, miellyttävä | passend, anständig, hübsch, angenehm.
892. *što* (ø), N. A. =, että | dass (auch als Einleitung einer oratio directa).
štob, -*bo*, -*bij* A. jotta | dass, damit.

893. *šit*, gen. *-tiige*, hylkeenrasva | Seehundsspeck in natürlichem Zustande („шилерá“).
894. (ŠAČŦ-) *šāčči-* työntää, lykätä | stossen (z. B. ein Boot od. einen Schlitten).
šāžne-, 3 p. pr. *-nta* (fr.).
šāčle-, 3 p. pr. *-ččila* (mom.).
895. *šičkantī-* kylmää, paleltua | frieren; *munn lam šičkantmijn*.
šičkantkio,tte- (oa) (inc.).
896. (ŠĚŠA) *šiešše* (ea) permen kannatin | Gerüst aus Baumzweigen für die Vogelschlinge.
897. *šišđotte-*, 3 p. pr. *-đatt*, K. kieltää, olla tunnustamatta | leugnen, nicht bekennen.
898. (ŠIŠNA) *šišne*, K. *šišn* parkittu poronnahka | Leder aus Rennthierhaut; *šippis š.* säämyskä | Sämisch leder.
899. *šlžne-* käydä, vaeltaa | umherwandeln.
900. (ŠŦNA) *šioňne* (oa) suo | Morast.
901. (ŠŦNTŦ-) *šanti-*, K. *šonte-*, N. *šotte-*, A. *šonde-* syn tyä; tapahtua; kasvaa | geboren werden; entstehen; werden; geschehen, erfüllt werden; wachsen
šant K. hedelmä | Frucht; A. *šant* l. *šont* sukupolvi | Geschlecht.
šondoško,tte- A., N. *šodško,tte-* (inc.).
šontus K. sikiöt | Brut, Gezucht.
šontom A. hedelmä | Frucht.
šontem-pieju K. syntymäpäivä | Geburtstag.
šontmuš K. syntyminen; kasvi | Geburt; Pflanze; A. sikiöt | Brut.
šond'čamuš A. tapahtuma | das Geschehene.
šantte-, 3 p. pr. *-ntida*, K. *šontte-*, *-ntađ*, synnyttää kasvattaa | gebären; hervorbringen; erziehen.

šanttiškioitte- (oa) (inc. ed.).

šontole- A. tapahtua | geschehen.

902. *šar* eräs äänen-jäljitys | eine Schallnachahmung.

903. (ŠURΘ) *šurr*, K. A. =, suuri; herra | gross; Herr; comp. A. *šoreap*; — superl. *šurem^{is}*, K. -*mus*, A. *šormus* suurin; päällikkö | der grösste; Häuptling.

šurkeahka suurehko | ziemlich gross.

šurađ K. suuruus; suuruinen | Grösse; so gross wie, Matth. 17: 20.

šurne-, 3 p. pr. -*rrina*, suureta | grösser werden.

šur^{ne}- K., A. *šurede-* suurentaa | gross machen.

šuremeaššaj vähää isompi | etwas grösser.

904. *šor* ... A. ks. *šurr*.

905. *šarj* KL. harju | Bergrücken.

906. (ŠERVΘ) *šierv* vaimojen päähineen etupuolella oleva sermi | der Schirm, der das Vordertheil der Frauenhaube (*vienc-lijne*) bildet.

907. (ŠELΘ) *šall* isompi siika | grösserer Schnepel (3—5—7 \bar{u}).

908. *šil* ... ks. *šil* ...

909. (ŠILA-) *šille-* l. *šelle-*, K. *šille-* l. *šille-*, N. *šelle-* pyydystää | fangen.

šil, gen. -*llige*, pyytö | Fang.

šillej K. (n. agent.) *kūll-š.* kalastaja | Fischer.

šilleš ahkera pyydystämään | fleissig im Fangen.

910. *šlak* eräs liikkeen-jäljitys | Nachahmung einer Bewegung.

911. *šilkne-* K. tulla ilmi | befunden werden: *šilkⁿ* sonn earas löyttiin hän raskaaksi | erfand sich's, dass sie schwanger war, Matth. 1: 18.

912. (ŠĒLJA) *šielje* (ea) ruuti | Schiesspulver; vert. K. *šielj*, N. *šelj*.

šiel(je)-čiorve ruutisarvi | Pulverhorn.

913. *šall'jehče-* N. (ø) olla hyvä, suvaita | geruhen, so gut sein.
šalše-, K. *šqł'še-*, imperat. *-lošt*, N. *šā,łše-* (ø) sääliä | bemitleiden.
šqł'suvve-, *šqłoštluvve-* K. armahtaa, surkeilla | sich erbarmen, Mitleid fühlen.
914. (ŠÖLÖTA) *šolled*, attr. *šo,łles* K. sileä | eben, glatt.
915. (ŠÖLTA) *ša,łte* lautalava aitassa | Brettergerüst im Vorrathshause; K. *ša,łt*, N. *šo,łt* lattia | Fussboden.
916. *ša,łličči-* (ø) tulla sekapäiseksi | verwirrt werden.
917. (ŠÖLMA) *ša,łme*, K. *ša,łm* veitsenhamara; kirvespohja | Messerrücken; Axthammer.
918. *šalma,hte* 3-vuotias urosporo | Rennthierochs im vierten Jahre.
šalma,ht-vā,š 3-vuotias vaadin | Rennthierkuh im 4-ten Jahre.
919. (ŠAPO) *šāppa*, K. *šāpp* pienempi siika | kleinere Schnepelart (1—1¹/₂ ℔).
šābuñč K., N. *šāpš* (dem.).
920. *šqb'še-* 1. *šqb'še-*, 3 p. pr. *-bašt*, K. rakastaa | lieben.
šqb'šemuš rakkaus | Liebe.
921. *šqvv* K. savi | Thon, Lehm; = N. *savv*.
922. *šuvva* hyvä, oivallinen | gut, vortrefflich; *šuvva,łt* hyvin, kelpo lailla | wohl, tüchtig.
923. *šovv* K. ks. *šqvv*.
924. *ževaj* N. (ø) eläin | Thier.
925. *šovj* 1. *mūt-š*. K. nietos | Schneewehe.
926. *šāvel* K. sylki | Speichel.
927. *šeammer* K. veitsenhamara; kirvespohja | Messerrücken; Axthammer; N. *šemmer*.

S, Z.

28. (SAKΘ) *sūkk*, A. =, K. *sgkk*, N. *sāhk* sanoma, tieto | Botschaft, Nachricht; *sāgi takki,t*, K. *sgy' tuj'seð* antaa tieto | Nachricht geben.
sūg-olmoš A. todistaja | Zeuge.
sāg(ø)te- A. julistaa, saarnata | verkündigen, predigen.
29. *sakka saha* | Säge.
30. (SAKΘ-) *sākki-*, K. *sqkke-* hankkia, saada | anschaffen, fangen; gebähren, zeugen; *toli s. tehdä tulta* | Feuer machen.
sākkiččē- (iø) satuttaa itseänsä | sich beschädigen.
31. (SEKKΘ) *siehk*, gen. *siekk*, N. *säksi* | Sack.
32. (SEKKO) *seahka* hius, hiukset | Haar.
33. (SUKΘ-) *sukki-*, K. *sukke-*, N. *suhke-* soutaa | rudern.
sukkiø,tte- (oa) (inc.).
suktc- soudattaa; soutaa voimakkaasti | zum Rudern bringen; mit Kraft rudern.
34. (SUOKO-, -KØTA) *siokka-* paksuta, sakoa | dick od. dicht werden.
sīkki,t, attr. *-kkis*, K. *sūkkeð*, *-es*, N. *suohkeð*, *suohkes* sakea, paksu | dicht, dick.
sīgine-, 3 p. pr. *-nta*, paksuntaa, saentaa | dick od. dicht machen.
35. (SUKKO) *suhka*, K. *suhk* sukka | Strumpf.; N. *sohk*.
36. (SØKA) *suohk*, lat. *soahka*, N. koivu | Birke.
37. (SOKA) *sokke* lemmitty, lempi- (ruoka, poro y. m.) | Liebling.
38. *sohk* N. = *suhka*.

939. (SĒK) *siey'xe-*, 3 p. pr. *-yaht*, K. sekottaa, rikkoa, loukata | verwirren, brechen, übertreten, kränken, Matth. 5: 17, 19; A. *seag(a)te-*.
seag(a)tamuš A. meteli | Getümmel, Aufruhr.
seahkne-, 3 p. pr. *-kan*, N. seota, eksyä | sich verirren.
seakne- (?) K. (fr.?) olla väärässä | irren: *seaknont-betteð*.
940. (SĒKTARΘ, SAKTARΘ) *sieyter*, gen. *seaktari*, K. *seaxtar* valkosammal | weisses Moos; N. *sāxtar*.
941. *sāgeš* N. eräs pieni lintu | ein kleiner Vogel.
942. (SUOKASΘ) *sīges*, gen. *siokkazi*, mahla | Baumsaft.
943. (SAKSA) *sūkse*, K. N. *sūxs* lika | Schmutz, Unreinlichkeit.
sūksaj, K. N. *sūksej* likainen | schmutzig.
944. (SΘKSAMA) *sags*, gen. *sakseme*, K. N. *søvs*, *soxsem* karva | Thierhaar.
945. (SUOKSΘ) *sīks*, K. *sūks*, N. *suoxs* mato | Wurm, Raupe.
946. *siehkñas*, gen. *-azi*, liina | Tuch.
947. *sākon* l. *zākon* A. (ø) laki | Gesetz.
948. (SOKΘRA-) *sokkre-*, 3 p. pr. *-kkira*, hairahtaa | sich einmal irren, sich vergreifen.
sokkrantī- hairahdella | sich mehrmals irren, verwirrt sein.
949. (SŌŃO-) *soañña-*, K. *soañne-* astua sisään | eintreten.
soañña,le- (mom., dem., sing.).
950. (SŌŃΘJ-) *sioññi-*, 3 p. pr. *-ññāja*, kosia | freien, werben.
sioññijje puhemies | Anwalt des Freiers, Sprecher.
sioññiivs kosinta | Freierei.
951. (SŌŃKA) *sañke* puunaula | Pflock, Zwecke (mit denen das frisch abgezogene Fell ausgespannt wird).

952. (SĚŇKA) *sieňke*, attr. *-ňges*, K. *sieňk*, *-ňges*, N. *sieňk*,
-gges ohut, hieno | dünn, fein.
seaňgaj (d e m.) hienonen | sehr fein.
953. (SŌJA) *sajj* K., A. =, N. *sojj* sija, paikka | Stelle,
 Ort; la t. *sajja* sijaan, asemesta | statt, für; K. *iers*
sajja pois | weg; = *sijje*.
954. *sij* ks. *somm*.
955. (SIEJŌ) *sijj*, K. *sĭjj*, N. *siejj* märkä (subst.); paise |
 Eiter; Eitergeschwulst.
sijduvvu- K. tulla paiseisiin | Geschwüre bekommen.
956. (SIJO-) *sijja*- hioa | schleifen.
957. (SIJA) *sijje* sija, paikka | Stelle, Platz; vert. *sajj*.
958. (SŌJA) *siojje* (oa), K. *suojj*, N. *suajj*, A. *soj* siipi; hiha,
 hia | Flügel; Aermel.
siojje(e)-*pieille* toinen siipi t. hiha | der eine Flügel od.
 Aermel.
959. (SOJŌ-) *sojji*- taipua | sich biegen.
sojhtej K. t. N. (n. agent. s a n. *sojhte*-) nuortea |
 geschmeidig.
sojjeteko, *tte*- A. ruveta liikkumaan | sich zu bewegen
 anfangen.
sojji, attr. *sojles*, N. *sojil*, *-es* taipuvainen, notkea |
 biegsam, geschmeidig.
960. (SŌJKO) *sajka* keritty villa | abgeschorene Wolle.
961. *sajte* eräs merikala, saita | ein Seefisch („caйда“).
962. (SIJTŌ) *sijt*, K. N. =, lappalaiskylä | lappisches Dorf.
963. *sijte-täppe* uhrikunnas | Steinhäufen, deren je 1—5 an
 den Wegen und Landungsplätzen vorkommen und
 an denen beim Gebete um gutes Wetter, auch
 heutzutage, Brod und Salz, silberne und kupferne
 Knöpfe geopfert werden, wahrscheinlich dem *Sijte*-

kāiles („Сидушка“), der sich ehemahls an diesen Orten aufgehalten haben soll; vert. *tāppe*.

964. *sejn* N. seinä | Wand.
965. (SIEJNΘ-, SIJNΘ-) *sijn?*- (*ie*) naurahtaa ääneensä | laut auflachen.
sijnne-, 3 p. pr. *sijnant* K., N. *sijnē*-, 3 p. pr. *-nad*,
 nauraa | lachen, belachen.
966. (SUOJNA) *sijne* (?ø), K. *sujn*, N. *suejn* heinä | Heu.
sujn-iiučkej K. heinäsiirka | Heuschrecke.
sijne-vīrr kenkäheinä-kerä | Heuknäuel, Knäuel von dem zur Füllung der Schuhe gebrauchten Heu.
967. (SĒJPA) *siejpe* (*ea*), K. *siejp*, N. *sejp* häntä | Schweif, Schwanz.
968. *sujpe*- K. keinua | schaukeln; N. *soipe*-.
sujb' K., N. *sojb*, gen. *sojpay*, liekku, kiikku | Wippe, Schaukel.
969. *sojpe*-, *sojb* N. ks. *sujpe*-.
 970. *sajv* = *savj*.
971. (SEJVO-) *seajva*- (*ie*) laskeutua lennosta alas | sich herablassen, herabschiessen (von Vögeln).
972. (SEJVΘ-, -VO-, SEVø-) *siejv?*- viitata | zuwinken; K. *seajve*-, N. *sierve*-.
 973. *sajjem-vīll* K. saha | Säge.
 974. *sajm* K. N., K. plur. *sajmijt*, verkko | Netz.
 975. (SATIA-) *sāhte*-, K. N. =, saattaa | begleiten.
 976. (SITA-) *sītte*- sietää, kärsiä | leiden, mögen; *son jī sit mun?* hän ei kärsi minua | er mag mich nicht.
 977. (SĒTA-) *siette*-, K. *sieitte*- laittaa, luoda | einrichten, bauen, schaffen, erzeugen.
siettem laitos, luominen, luoma | Einrichtung, Schöpfung, Brut.

978. *sütt* K. (ø) tuomio; oikeusto | Urtheil; Gericht.
sütte- K., A. *suddo-* tuomita | richten.
sūdešguotte- K. (inc.).
süttotte- (refl.) käydä oikeutta | rechten.
süttem-pieje K. tuomiopäivä | der jüngste Tag.
süttottem-sajje K., A. *suddam-saj* oikeusto | Richtstuhl.
sudmuš A. tuomio; kadotus | Gericht; Verdammniss.
979. (SUTTØ-) *suhtri-*, N. *suhte-* suuttua | erzürnen.
sutne-, 3 p. pr. *-tinta*, suuttua | erzürnen.
sutnekes pikavihainen | jähzornig.
980. (SATKO) *sātka*, K. *sātk*, N. *sāhtk* satama, lappalais-
kylä, jossa on tupia ja teltoja | Landungsplatz,
Hafen, Lappendorf mit Hütten und Zelten; vert.
sijt.
981. *stok* N. (ø) itä | Osten.
982. *stekle* (ø) lasi | Glas.
983. *sahtan* K. (ø) saatana | Satan.
984. *stienn* K. (ø) seinä | Wand; = *tienne*.
985. *stoalaš* N. (ø) pieni pöytä | kleiner Tisch; vert. *tiolle*.
986. (SIS, SISØ):
sizn, K. *sisn*, *sisn*, N. A. *sist* (postp. & adv.) si-
sässä; sisältä; -ssa; -sta | im Innern; inwendig;
drinnen; in; aus; *sizi* l. *siz*, K. *size*, *siz*, A. *siz*
sisään; -h-n | hinein; in; — comp. *siznelest* si-
semällä, -ltä, *sizñela* sisemmälle; superl. *siz-
ñeliembis* sisimmäinen | der innerste; *sizñeliembist*,
sizñemi,ssi (adv.).
- siskiñč* l. *-kuñč* K., N. *siskiš* sisus, sisälmykset | das
Innere, Eingeweide.
siskelt A. sisältä, sisällisesti | inwendig.
sisklas A. sisus | das Inwendige.
987. (SUOSØ) *sīss* jäänsohjo | Eisbrei, Eismatsch.

988. (SIESA) *sīsse* (ie), K. *sīss*, N. *siess* isän sisar t. äidin vanhempi sisar | Vatersschwester od. ältere Schwester der Mutter.
sieza (amplif.) täti! | Base!
989. *sān* l. *sāni*, acc. *sānt*, K. *sgn'*, N. *sān* (plur.) (p) reki | Schlitten.
990. (SANA) *sāinne*, K. N. *sāinn*, A. *sūn* sana | Wort.
sāinne-pajns l. *-majns*, gen. *-nniži*, sananlasku | Sprichwort.
sāinn-voajas K. N. = ed.
991. *sinn*, attr. *-mes*, K. *saita* | geizig.
992. (SUONΘ) *sinn*, K. *sūnn*, N. *suonn* jänne; suoni; suonista tehty rihma; ompelurihma | Sehne; Ader; aus Sehnen gemachter Faden; Faden, Zwirn.
sīnn-sīrre eräs leikki | ein Spiel mit Fäden.
sīni-sīnn hamppu | Hanf.
993. (SINO-) *sinna-* lähteä irti (?) | lose werden, losgehen, ausgehen (?): *seahka sinaj*.
994. (SÖNA, -ASΘ) *sio_ones*, gen. *soannazi*, K. *su_onn* (abs.), *su_ones* (attr.) hiljainen | still, ruhig, sanftmüthig.
995. (SONΘ) *sonn* l. *son*, K. N. A. =; dual. *sonaj*, K. =, N. *sgna*; plur. *sij*, K. N. A. =, hän | er, sie, es.
996. (SΘNTA-) *sante-* K. pingottaa levälleen | ausspannen; *riste* s. ristiin naulita | kreuzigen.
santade- (refl.?) kaartua | sich bogenförmig spannen (von dem Regenbogen und dem Henkel des Kessels).
997. (SENTΘ-) *siente-* K. vihastua, sydäntyä, sääntyä | zornig werden; *sientmañě* vihastunut | erzürnt, zornig.
sient'ne-, 3 p. pr. *siendant* K. vihastua | zornig werden.
sientmuš K. vihastuminen, viha | Zorn.

998. *s̄nhc* K. (ø) porstua | Erker, Hausflur.
999. (SØRA) *sa,rrē*, K. *sa,rr*, N. *sø,rr* mustikka | Heidelbeere, Blaubeere.
1000. (SIERA) *s̄irre* (ie) siera | grösserer Schleifstein.
1001. (SIERØ-) *s̄irri-* (ie), K. *s̄irre-*, N. *sierre-* leikkiä, tanssia | spielen, tanzen.
s̄irre leikki | Spiel.
sier'skuo,tte- N. (inc.).
1002. *sur* ... A. ks. *šur* ...
1003. *sor* ... A. ks. *šurr*.
1004. (SORØ-) *sorri-*, K. N. *sörre-* selkata | verwickeln.
1005. (SARKA) *sā,rkē*, K. *sā,rk*, N. *sa,rk* sarka | grobes wollenes Tuch.
1006. *soarekk* K., N. *-ehk* (ø) harakka | Elster.
1007. (SUORKØNA-) *sirkne-*, 3 p. pr. *-kina*, K. *sürkne-*, N. *suorkne-*, A. *surkne-* peljästyä | erschrecken.
surkestollo- A. säikähdellä | erschrecken.
1008. (SØRKAMA) *sa,rkem*, gen. *-me*, sarven ylähaara | das obere Geweih, die obere Verzweigung des Rennthierhornes.
1009. *sierit* (ø) keskiviikko | Mittwoch; K. N. *searcø*.
1010. *sirdi* N. ohitse (?) | vorbei (?).
1011. (SARNO-) *sārna-*, K. N. *sārne-*, A. *sarnø-* sanoa | sagen, sprechen.
sarnoj A. (n. agent.) todistaja | Zeuge.
sārnašguo,tte- I. *sārnešg.* K. (inc.).
sārnmatti- (refl.) suostua keskenään | verabreden.
sarn(a)te- A. sanoa, puhua | verkündigen, bereden, benennen, zeugen.
sarndotto- A. (refl.) sanoutua irti, kieltää; neuvo-tella | sich lossagen, verleugnen; sich berathen.

- sarndotmuš* l. *-datmuš* A. neuvottelu | Berathung, Rath.
- sārnaize-* (mom.) sanoa, ilmoittaa | ansagen.
- sārñne-*, 3 p. pr. *-rñinta*, K. *sarñne-* (fr.) puhua, puhella | sprechen.
- sarnam-na,l* A. puhe | Rede.
- sārñmuš* K. puhe | Rede; A. *sarñmuš* neuvottelu, neuvosto | Rathversammlung.
1012. (SIRONA-) *sirrane-*, 3 p. pr. *-āna*, väljetä, sirota | sich weiten (von der Schlinge).
1013. (SĒRPA-) *sierpe-* (ea), K. =, särpää, syödä luskalla | schlürfen, Suppe speisen.
1014. (SØRVØ) *sarv*, K. *sorv*, N. *sōrv* hirvi | Elennthier.
1015. (SUORØVA) *sīriv*, K. *sūrev*, attr. *-rves* reipas, nopea | rasch, schnell.
1016. (SØRVASØ) *sa,rves*, gen. *sarva*, K. =, N. *sōrves*, *sarva*, salvamaton urosporo l. *-peura*, hirvas | Rennthierstier; myös yhdistyksissä | auch in Zusammensetzungen: *sa,rves-vio,reg*, *s.-vlbers*, *s.-šalmūhte*, *s.-nirnej*.
1017. *sāravan* (ø) sarafaani | Sarafan, russischer Frauenrock.
1018. *sīorra,m* ks. *ñu,nn-s*.
1019. (SUORMØ) *sīrm* l. *ciehp-s*. sormien välinen nahka | die Haut zwischen den Fingern; (sormi | Finger, ks. *kas-sīrm*); N. *suorm* sormi, varvas | Finger, Zehe.
sīrm-kio,tte sormistin | Fingerhut.
1020. *su,rme* suurima, ryyni | Grütze, Gries; K. N. *sūrom*. *su,rme-timm* velli | dünngekochte Grütze.
1021. (SORMA, SARMA) *so,rme* l. *sōrm*, K. N. A. *so,rme*, A. lat. *sorma*, *sarma*, kuolema, surma | Tod; K.

särmas jümm kuolee kuolemalla | er wird zu Tode sterben.

1022. *sirms*, gen. *-mizʹi*, K. *sürmas*, N. *suormas* kantasormus | Ring mit Stein.
1023. (SÖLÖ) *sall*, K. N. *söll* syli | Klafter.
solle- K. N. mitata sylellä | mit der Klafter messen.
1024. (SUOLA) *sʹille* (ʹiö), K. *sü,ll*, N. *sue,ll* suola | Salz.
sʹille-kä,rre suola-astia | Salzfass.
suolloj (pro -aj) K. suolainen | salzig.
siöla,de-, K. *suolde-*, N. *suollē-*, A. *soll'de-*, *solde-* suolata | salzen.
1025. (SUOLÖKA) *sʹil*, gen. *-llige*, K. *sūl'*, *-llu*, N. *suol'*, *-llöj*, A. *sul* varas | Dieb.
sūl'-olmuñč K. = ed.
siölane-, 3 p. pr. *-nta*, K. *suolne-*, N. *sualē-* varastaa | stehlen.
suolnemuš K. varkaus | Diebstahl.
1026. *sū,leg*, *-ge*, K. *su,lej* (ö) pullo | Flasche.
1027. *söhhke*- K. puskea | mit den Hörnern stossen.
1028. (SELKA) *sie,ške* (ea), K. N. *sie,šk* selkä | Rücken; N. *sie,šij* takaperin | rücklings.
sialgaš N. (dem.).
1029. *silke-* (ie?) lähteä ajaen | abfahren, sich fahrend begeben.
1030. *sie,lyte-*, 3 p. pr. *-yaht*, N. ymmärtää | verstehen.
1031. (SUOLOJ) *siöläj*, gen. *sʹilli*, K. *suol'*, g. *sūllu*, la t. *sūllja* l. *-je*, N. *sual'*, g. *suollu* l. *suallje*, saari, salo | Insel.
1032. (SĒLJA) *sie,lj* K., N. *selj* (plur.) (ö) ruuti | Schiesspulver; vert. *šielje*.
1033. *silte* (ö) silli, silakka | Häring.
1034. *saldaht* (?), plur. *saldχajt*, K. (ö) sotamies | Soldat.

1035. *slušše-* K., A. *lužžo-* (ϕ) *palvella* | dienen.
sluššej K. *palvelija* | Diener.
1036. (SUOLNA) *sī,lnē* (iϕ), K. *sū,ln* *halla* | Reif, Frost.
sualnohk, gen. -*oy*, N. = ed.
1037. *sēlp* ks. *silp*.
1038. (SILPθ) *silp*, N. A. =, K. *silp* *hopea* | Silber.
silp-pilpij A. *hopeapenninki* | Silberling.
1039. *solpim* ks. *nīvl-s*.
1040. *slā,vv* K. (ϕ) *kunnia* | Ehre, Herrlichkeit.
1041. (SALVASθ) *salvas*, gen. -*azi*, K. *sā,lvēs*, *sālvās*, N.
sa,lvēs, *salvaz*, *telttakangas* | Zelttuch.
1042. *sullem* (ϕ) N. *elävāhopea-myrrkky* | Quecksilbersublimat.
1043. (SAPPA) *sū,hpē*, K. N. *sū,hp* *sappi*; *mehu* | Galle;
Saft (*mī,rje-s*); A. *seppōm* *sapella* | mit Galle.
1044. (SUOPO-) *sīoppa-*, K. *suoppe-* *pehmetä* | weich werden.
sīppi-, 3 p. pr. -*ppēaja*, l. *sīppi-*, -*ppāja*, *pehmentää* |
erweichen.
sīppi,t, attr. -*ppis*, K. *sūppōd*, *sū,ppēs*, A. *šuppōd*
pehmeä | weich.
sīppne-, 3 p. pr. -*ppīna*, *pehmetä* | weich werden.
1045. (SUPA) *supp* K. *haapa* | Espe; N. *so,hp*.
1046. *sūbī,t*, gen. -*de* (ϕ) *lauvantai* | Sonnabend.
1047. (SUOPPO-) *suōhpē-* K., N. *suahpē-*, A. impf. *soppuš*,
heittää, *viskata* | werfen, schleudern.
suōhpje- K., A. *su,hp'je-* (m.o.m.)
suōhpjotte- K. *syöksyä* | sich stürzen.
suōhpjuvve- K. *tulla heitetyksi* | geworfen werden.
suōhpōtte- K. *hätäillä* | sich tummeln, Matth. 9: 23.
1048. *so,hp* N. ks. *su,pp*.
1049. (SAPPAKA) *sū,hpeg*, gen. -*ge*, K. *sā,hpeγ*, N. *sahpiγ*
(ϕ) *saapas* | Stiefel.

1050. (SOPoJ-) *soppe-*, 3 p. pr. *-ppāja*, rakastaa | lieben;
vert. *sovše-*, *šab'se-*.
1051. *zāpat* N. A. (ø) länsi | Westen.
1052. (SOPTθ) *sopt*, K. N. A. =, vaahto | Schaum.
1053. (SĒPTA) *siepte (ea)*, K. *sieft* l. *siehpt*. N. *siahpt*
syötti | Köder.
seapta- (ie), K. N. *seahpte-* panna syötti | den Köder
anstecken.
1054. (SÖPCA) *suopc* K. perämela, peräsin | Steuerruder.
soapcañc K. (dem.).
1055. *sāible* (ø) sapeli | Säbel.
1056. *sāihpliñke*, K. *sāiplēnk*, N. *sāihpliñ* hiiri; tunturisopuli
| Maus; Lehmaus, Lemming.
1057. (SAVθ) *savv* N. savi | Thon, Lehm; = *šavv*.
1058. (SUOVθ) *sāv*, K. *sūv*, N. *suov* savu ! Rauch.
1059. (SΘVAKKA) *savex* K., N. *səvehk* suksi, sivakka
(nahalla päällystämätön) | Schneeschuh (nicht
überzogen); vert. *kūlk*, *kōls*.
1060. (SΘVKA-) *safke-*, 1 p. pr. *savkam*, kuiskata | flüstern.
savkeze-, 3 p. pr. *-keasta*, K. *savkse-* (fr.) kuiskaella
| flüsternd reden; vert. *covkste-*.
1061. *sāvñe* l. *savñe* sauma, ommel | Saum, Naht.
1062. *savñal* N. sammal | Moos.
1063. *savj* l. *sajv* lounas | Südwest; *savjs* lounaaseen | nach
Südwest; K. *sōvj* (pro *savj?*): *s-gg'r' carica* ete-
län kuningatar | die Königin von Mittag. (Oik.
makea vesi, vert. Norj. lp. *sajva*, Ruots. lp.
saiw).
- savj-pink* lounastuuli | Südwestwind.
savjim-pieilt lounaasta | von Südwest.
1064. *sōvj* K. ks. *savj*.

1065. *sū,vet* l. -*vet*, plur. -*v'χij*, N. *suovet*, A. *suvvet* l. *sōvet* (ϕ) *lauvantai* | Sonnabend; vert. *sūbi,t*.
1066. (SĒVTA-) *sivte- (ea)*, K. =, *sättiä*, *torua* | schelten. *sievčatti-* (recipr. & fr.) *riidellä*; *torua* | sich schelten, zanken; Vorwürfe machen.
1067. (SUOVTA) *sivte (iø)*, K. *su,vt kidus* | Kiefe, Kieme; N. *suvt*.
1068. *sivetiøj* (ϕ) *pyhä* | heilig.
1069. *zavidutmuš* A. (ϕ) *kateus* | Neid.
1070. *svēttel* l. *svidētel* A. (ϕ) *vieras mies* | Zeuge.
1071. *sva,dve* (ϕ) *hääät* | Hochzeit.
1072. *sāv(a)še-* A. *rakastaa* | lieben, = N. *sovše-*, K. *šgb'še-*. *sāv(a)šoško,tte-* A. (inc.). *sāv(a)šamuš* A. *rakkaus* | Liebe.
1073. *sovše-*, 3 p. pr. -*vaš*, N. *rakastaa* | lieben; = K. *šgb'še-*, A. *sav(a)še-*.
1074. (SĒVNø, -NØTA) *ševn* A. *pimeys* | Finsterniss. *sievned*, attr. -*nés* K., N. *sevned*, -*es*, l. *ševnet pimeä* | dunkel, finster. *sevń(a)de-* A. *pimetä* | finster werden. *sievńdos* K. *pimeys* | Finsterniss. *sevńesvut* A. = ed.
1075. *savvan* *suvanto* | stilles Wasser, stille Stelle in einem Flusse.
1076. *sivn*, gen. -*ney*, K. *säynäs* | Kühling.
1077. *sivvel*, gen. *siovvali (siovel, -le)*, K. *suovvel*, N. *sovvel* l. *so,ivvel* *harjus* | Aesche (Thymallus).
1078. *sovoldc-*, 3 p. pr. -*vald*, N. *viskata*, *sivaltaa* | schleudern.
1079. (SAMO) *samma*, K. *sämm* *voima* | Kraft. *sqmm-olmuñc* K. *väkevä mies* | ein starker Mann.

- sgmej*, attr. *-mjés*, K. väkevä | kräftig, stark; comp. *sgmjamp*.
- sāmadiem* l. *sāmeem*, K. *sām'χemes* voimaton | kraftlos, schwach.
1080. *sim* (ϕ?) A. siemen | Same.
1081. *sīmm*, l. *sīms*, gen. *-mmizi*, l. *sīmn*, gen. *-mmiñi*, hiljainen ääni l. puhe, loihtulaulun osa | leise Stimme od. Rede, die verschiedenen Abschnitte des Beschwörungsgesanges.
1082. (SOMΘ) *sommo-* K. unessa näyttäytyä, kummitella | im Traumesich zeigen, spuken („чудиться во снахъ“). *sōm'-vardoj* K. kummittelija, kyöpeli | Gespenst, Matth. 14: 26.
1083. *smiehte-* K. N. (ϕ) tähdätä | zielen.
1084. (SEM̄ONΘ) *seaman*, gen. *-mmanñi*, K. N. *seam'*, *-mman*, parta | Bart.
1085. *smirdohte-* N. (ϕ) sopia | sich aussöhnen; = *mirdatti-*.
1086. (SAMALΘ) *sūmel*, gen. *sūmmali*, karhunsammal | Haarmoos; N. *savñal*.
1087. (SÖMPA) *sio,mpe* (oa), K. *suo,mpp*, N. *sua,pp* sauva | Stock, Stab; (= *vijjem-s.*) ajosauva | der Stock, mit dem man die Rennthiere beim Fahren antreibt.
1088. *samvar* (ϕ) teekeitin | Theekessel.

N.

1089. *ñokkē-* N. luistaa | rutschen; vert. *ñeavkade-*.
1090. (NIKOja-) *ñikka-* nähdä unta | träumen; *mom ñikkuk nakkarcasant* mitä unta näit? | was träumte dir? *na,ger ñikkoaja*; — N. *ñiyyē-* l. *ñiyyē-*.
1091. (NIKA) *ñikke*, K. *ñikk*, N. *ñihk*, praed. *-ken*, kallellaan oleva | geneigt.

- ńikle-* K. kallistua alas | sich herabbücken.
ńikkeľiđđi- = ed.; N. *ńihkľohte-*.
ńikľahte- K. kallistaa alas | niederbeugen, hinlegen.
1092. *ńu,ħkē-* N. hypätä | springen, hüpfen.
1093. (NUKČӨ) *ńukē,* K. N. *ńūχē* l. *ńuχē* joutsen | Schwan.
ńukē-mānna Helmikuu | Februar.
1094. *ńikēm . . .* ks. *ńukēm . . .*
1095. (NUOKČӨMө) *ńūχēm* K., N. *ńuoxēm* kieli (suussa)
 | Zunge.
1096. (NUKČӨMA) *ńukēi,m,* gen. *-me,* kieli | Zunge, Sprache.
ńukēmā,ħtem l. *ńikēmā,ħtem* kioletön | zungenlos; K.
ńūχēma,ħtem mykkä | stumm.
1097. *ńińńelas* l. *ńeńńelas,* K. *ńińłos* naaras | zum weiblichen
 Geschlechte gehörend.
1098. (NIEJӨ-) *ńiđđi-*, K. *ńiđđe-* astua alas | herabsteigen.
1099. *ńiđđ* niin | so; = *nitt*.
1100. *ńiečč* N. äiti | Mutter; *ńeažžahrt* äitisi | deine Mutter.
ńeažiš N. (dem.).
1101. (NICKO-, NUČK . . . , NUK . . .)
ńička- hyppiä | springen, hüpfen.
ńučkje- K. = ed.
ńičkide- l. *-kede-* (mom.) hypätä; astua (naarasta) |
 einmal springen, auf-, herausspringen; bespringen,
 besteigen. — N. *ńu,ħkē-*.
1102. *ńučkje-* K. ks. *ńička-*.
1103. *ńeac-* l. *ńūc-viđđ* lehmänmaidosta tehty voi | Butter
 von Kuhmilch.
1104. (NUOCKӨ) *ńičk* l. *ńičk,* K. *ńičk,* N. *ńuohck* (attr.)
 kostea, nuoskea; raaka, keittämätön | feucht;
 roh, ungekocht; praed. *ńieckeana,* N. *ńuohcken;*
 K. *ńičkas*.
1105. *ńičk* K., N. *ńuohck* ks. *ńičk*.

1106. (ÑÖCKA) *ñiöcke* l. *ñiecke* (oa), K. *ñuo,čk*, N. *ñuahčk*
laakso, notko | Thal.
1107. *ñieckas* l. *ñiöckas*, gen. -*aži*, kinnerluu | der mark-
reiche Tarsusknochen am Hinterbeine.
1108. (ÑIESΘ-) *ñissi-* (ie), K. *ñisse-* antaa suuta | (einmal)
küssen.
ñizne-, 3 p. pr. -*nta* (fr.) suudella | mehrmals küssen.
1109. (ÑÖSA) *ñiesse*, K. *ñuo,ss*, attr. -*zēs* paha, huono |
schlecht; *ñiezelt* pahoin | schlecht (adv.).
1110. *ñeazm-jikt-mogn* ruohoinen kunnas | mit Gras bewach-
sener Hügel.
1111. (ÑIÑČA) *ñiñče*, K. *ñiñč*, N. *ñečč* nisä | Brust, Euter.
1112. (ÑUNA, ÑUONA) *ñu,ñne*, K. *ñu,ñn*, N. = t. *ñuo,ñn*
nenä, nokka | Nase, Schnabel; K. *ñu,ñ'* *a,ñteđ*
antaa nenää | den Nasenkuss geben.
ñunn-siörra,m, gen. -*me*, K. *n.-sierem*, -*rrem*, N. *n.-*
serrem sieran | Nasenloch.
ñuonštöhte- N. antaa nenää (joka tapa Lappalaisilla
vastaa suun-antamista) | mit der Nase küssen.
1113. *ñürr* K. ks. *ñürr*.
1114. (ÑARKΘ) *ñärk*, N. =, K. *ñark* niemi, niemenkärki |
Landspitze, Landzunge.
ñarģij (dem.).
1115. (ÑURKO-) *ñurka-*, K. *ñurke-* viheltää | pfeifen; N.
ñorke-.
ñurkej K. huilunpuhaltaja | Pfeifer.
ñurkem-mürr K. pilli | Pfeife.
ñuarki-, 3 p. pr. -*keaja* (mom.).
1116. (ÑARPΘTA) *ñärpät*, attr. -*pis*, K. *ñarpeđ*, N. *ñärpeđ*
vetelä | dünn, fließend.
ñärpne-, 3 p. pr. -*pina*, vetelöityä | dünner werden.

1117. (NARMA) *nā, rme* reidenjuuri, näärvä | Schambug, Schamleiste.
1118. (NALΘ) *näll*, N. =, naali | Eisfuchs.
1119. *nill* ks. *näll*.
1120. (NIELΘ-) *nilli-* (*ie*), K. N. *nille-*, A. *nillo-* niellä | schlucken.
nillej K. (n. agent.).
nilaste- N. (mom.).
nilene-, 3 p. pr. *-leanta* (mom.).
nielanolli- (fr.).
1121. (NUOLΘ) *nüll* K., N. *nuoll* nuoli | Pfeil.
nill-passa jousi | Armbrust.
1122. (NŌLO-) *noalla-* (*io, ie*), K. N. *noalle-* ryömiä, kontata | kriechen.
1123. *nie, lke, nealke-* ks. *nie, lke, nealke-*.
1124. (NOLKΘTA) *nolkūt*, attr. *-kis*, K. *nolkeδ, no, lges* ta-
 • sainen, sileä | eben, flach, glatt.
nolkne-, 3 p. pr. *-kīna*, tasoittua, silota | eben werden.
1125. (NALKASΘ) *na, lges*, gen. *nalkazī*, K. *nā, lges*, N. *na, lges*, *nalkaz*, makea, makuisa | süß, wohl-
 schmeckend.
1126. (NELJA) *nielje*, K. *nielj*, N. *nelj*, A. *nel* neljä | vier.
nealjant, K. =, N. *nealjat* neljäs | der vierte; *n. piejv*
 K. N. torstai | Donnerstag.
nealjanas neljännes | Viertel.
nieljes, gen. *nealjazi* (coll.).
1127. (NOLONA-) *nollane-* ilahtua | froh werden.
nollananti- (fr.) iloita | sich freuen.
1128. (NALMA) *nā, lme*, K. N. A. *nā, l m* l. *na, l m* suu (myös joen) | Mund, Mündung.
1129. *nuopse-* N. kettää | abhäuten.

1130. (NAPLA) *nāble*, dem. *nāblaj* pistävä pieni hyönteinen, mäkärä (?) | ein kleines Insekt, welches am Ende der Mückenzeit hervortritt und sehr scharf sticht (мошка).
1131. (NĒVKA-) *niefke- (ea)* liukua | ausgleiten; *neafka* liivettää, on liukas | es ist schlüpfrig.
neavkade-, K. *nāvkye-* liukastua, livetä | einmal ausgleiten; N. *nökke-*.
niefkel, attr. *-les* liukas | schlüpfrig.
1132. *nūvt* KL. pienennetyt kapakalan ja muuranten sekotus | Gemisch aus gekrümelten, gedörrten Fischen und Sumpfbrombeeren.
1133. (NĪMΘ-) *nīmmi-*, K. *nīmme-*, N. *nimme-* imeä | saugen.
1134. (NŌMO-) *noamma- (iø, ie)*, K. *noamme-* ryömiä | kriechen.
1135. *nūmste-* syödä suuhunsa | auffressen.
1136. *nāmí* savi | Thon.
1137. (NŌMALA) *nūo,mmel* K., N. *nua,mmel* jänis | Hase.

N.

1138. *na* no | nun, na.
1139. *ne* N. no | nun.
1140. *ni* (ø) kielteinen ja jälkeen-liitettävä partikkeli | enkl. u. verneinender Partikel;
kie-ni, *ni kie-gen*.
1141. *ni*, N. =, no | nun.
1142. *no*, N. A. =, no | na, nun.
1143. (NAKKA) *nā,hke*, K. *nā,hk* nahka | Haut, Leder, Seehundsfell.

1144. (NIKKA) *nehke*, gen. *nikke*, helmillä kirjailtu tanun takapuoli | der mit Perlen ausgenähte Hintertheil der Frauenhaube.
1145. *nikke* ks. *nikke*.
1146. (NUOKKO-) *niöhka-* (i), K. *nuöhke-* (ū) noukkia | mit dem Schnabel picken.
1147. (NOKKΘ-) *nohki-*, K. N. *nohke-* uinata | schlummern. *nokkaškoitte-* A. untua | schläfrig werden.
1148. *nakked*, attr. *naikkis* N. tiheä (esim. kampa) | dicht.
1149. (NUKAŠΘ) *nukkeš* K., N. *nuhkeš* hauki | Hecht.
1150. (NOKARΘ) *na_γer*, gen. *nakkar_i*, K. *na_γer*, *nakkar*, N. *no_γer*, *nohkar*, A. loc. *nāhkrest*, uni | Schlaf, Traum; K. *nakrest ujnim* näin unissa | mir träumte. *na_γer-a_lm* K. unimailma, uni | Traumwelt, Traum. *na_γer-nikk_laj* unissa näkijä, tietäjä | Seher, dem die Geister sich im Traume offenbaren.
1151. *nāgrōs*, gen. -*ōz*, N. *nauris* | Rübe; = *navras*.
1152. *nājje-* K., ks. *nājji-*.
1153. (NAJTTA-) *najhte-* naittaa | verheirathen. *najhtlatti-*, K. *najhtlotte-*, N. *najtlohte-*, A. *najlotte-* (lat:n kanssa) naida | sich verheirathen. *najhtleδxannač* K. naimaton | unverheirathet.
1154. (NIEJTΘ) *nājt*, K. A. *nājt* l. *nijt*, N. *niejt* tytär; tyttö, neiti | Tochter; Mädchen. *nijt-pie_lle*, K. *nijt-pie_ll*, N. *niejt-p.* tytärpuoli | Stief-tochter. *niejdiš* N. (dem.).
1155. (NOJTA) *niōjte* (oa), Sem. *nuojt* noita | Zauberer; N. *nojt*. *noajt-olmuš* K. = ed. *noajdlušše-* K. N. noitua | zaubern.
1156. (NIJPA) *nijpe*, K. N. *nijp* veitsi | Messer.

157. *najhvlnehc* (o?) pahansuopa vaimo-ihminen | Feindin.
158. (NAJMA) *najm* N. naiminen, häät | Heirath, Hochzeit.
najm-kuo,tt K. häätalo | Hochzeitshaus.
najm-tuo,ll l. *n.-sīrmuš* K., A. *n.-vear* häät | Hochzeit.
159. (NA) *nā,tt* näin | auf diese Weise.
160. (NØTØ, NØDØ) *nott* K., N. *nodd*, ks. *navt*.
161. (NĒTA) *niette* (ea), K. *nie,tt*, N. *nicht* näätä | Marder.
162. *nitt*, K. *nitt*, *nett* niin | so.
163. (NUOTTA) *nñhte*, K. *nū,ht*, N. *nue,ht* nuotta | grosses Fischnetz, aus mehreren kleineren (*virme*) bestehend, Zugnetz.
164. (NU)
nu,tt N., A. *nu,t* niin | so.
nu,ntem tuommainen | solcher (wie jener).
nu,mpe, K. *nu,mp*, N. *nu,pp*, A. *nump* toinen | der zweite; der andere, ein anderer; *nu,mp numban*, -nt, *nu,mbs* toinen toisemme, -nne, -nsa | einander.
nu,mp-gvk K. tiistai | Dienstag.
165. (NŌTA, NŌDA) *nño,tte* (oa), K. *nuo,tt*, N. *nue,dd*, A. plur. *no,ddit*, taakka | Bürde.
166. (NĒTALA) *niette,l*, gen. -le, (*nietta,l*), K. *nie,ttel*, N. *niahtel*, A. *ñettel* (o) viikko | Woche.
niettele-alk maanantai | Montag.
167. *ničk . . .*, *nñčk . . .* ks. *úičk . . .*
168. *nāča,lnehke* (o) virkamies | Amtsperson.
169. (NĒŠA) *niešše* (ea), N. *niašš* roska, sora | Plunder, Fäserchen, Schutt.
170. (NIŠA) *nišše* merisika | Meerschwein, Tumbler.
171. *nušše* (o) puute, hätä | Mangel, Noth; K. *nu,šn*, N. *nūžda*.
nuššej l. -ššioj köyhä | arm.

1172. (NIŠKA) *nišk* l. *nešk* N. joenniska | Ausfluss eines Flusses aus einem See.
niške-mant, K. *nišk-mant*, N. *nišk-mädd takaraiva*, niska | Hinterkopf, Nacken.
1173. *ništele-* kaapata pois | wegschnappen.
1174. *nozzan* N. ks. *nižan*.
1175. (NISONΘ) *niezan* A., K. *nizan-olmuuč* vaimo-ihminen | weibliche Person.
nizan-pie,ll K., N. *nozzan-pie,ll*, A. *niezan-bie,ļ* naispuoli | das weibliche Geschlecht.
1176. (NĒSKAMA) *nieskem*, gen. *-me*, kalvin | Schabeisen (zur Bereitung der inneren Seite der Haut).
1177. *nienne* K. viha | Hass; *sonn niene kuont mun' ol hän vihaa minua* | er hegt Hass gegen mich (⊙ ненависть).
1178. *na,ntem*, gen. *-me*, semmoinen | solcher; *n.-že samal-lainen* | ebenso beschaffen.
1179. *nu,ntem* ks. 1164.
1180. (NIERΘ) *nīrr* K., N. *nierr* poski | Wange, Backe.
1181. (NUORΘ) *nīrr*, K. *nūrr*, N. *nuorr* nuori | jung.
nuoriš N. (adj. dem.).
1182. (NUORA) *nī,rrre (io)*, K. *nū,rr*, N. *nuo,rr* nuora | Strick, Seil.
nī,rrre-pajkaj nuoranpää | Strickendchen.
nī,rrre-sīrre eräs piirileikki | Ringel- od. Reigenspiel mit einer Schnur.
1183. *na,rke-* maata (nainen) | beischlafen.
1184. (NÖRJA) *nīo,rje (oa)* eräs hylje | eine Seehundsart (лысецъ); K. *nuo,rj*, N. *nuo,rj* musta norppa | der schwarze Seehund (нерпа).
1185. *nārot*, gen. *-odī* (⊙) kansa | Volk.

1186. (NUORTΘ, -ΘJA) *nirtte* etelä | Süden; *nirts* etelään | nach Süden; *nirttin* etelässä, -stä | im od. vom Süden; K. *nurtej*, A. *nurrij* itä | Osten.
nirttim-pielle eteläpuoli | die südliche Seite; *n-pealla* etelään päin | nach Süden.
1187. (NUORTTO) *niorhta* (ī) kataja | Wachholder.
1188. *nortše*, 3 p. pr. *-taš*, N. *sysätä* | stossen.
1189. (NARASΘ) *nāreš*, gen. *nārražī*, K. =, *paise*, *ajos* | Geschwür, Beule.
1190. (NORΘSΘ) *nors*, gen. *-rrizi* säari | das Bein vom Knie bis zum Fussgelenke.
1191. *nirñaj*, gen. *-ña*, 4-vuotias porohärkä | Rennthierochs im fünften Jahre.
1192. *nōrle*- N. *koota* | sammeln.
1193. (NALA) *nālle*, K. *nāll*, A. *naļ* tapa | Art, Weise; lat. *nälla* tapan, *tavoim* | auf (irgend eine) Weise, gleichwie; K. *ilica kūntem nälla* ei ole mahdollinen kantaa | ist nicht möglich zu tragen; *olmujt pajjel vāncem nälla* niin että ihmiset (niiden) päälitse käyvät | um von den Leuten zertreten zu werden.
nalšem: *ju,kke-n*. K. *kaikenlainen* | allerlei.
1194. *nāl*... ks. *nāl*...
1195. (NELKA) *nieļke*, K. *nieļk* nälkä | Hunger.
nealke- K. olla nälissään | hungrig sein.
nealgešguo,tte- K. tulla nälkäiseksi | hungrig werden.
nealģ'te- A. olla nälissään | hungrig sein.
nealgoste- A. nälästyä | hungrig werden, verhungern.
nealgastomuš A. nälänhätä | Hungersnoth.
1196. *nuolk*, gen. *-ly*, N. *räkä*, *noiki* | Rotz.
1197. *nielje* ks. *nīelje*.

1198. (NALTaJA) *na_ilte*, lat. *-teja*, K. *na_ilte*, N. *na_iltij* keh-rävarsi | Spindel, Kunkel.
na_ilt-_iojve värttinänkehrä | Schwungrolle am Ende der Spindel.
1199. (NAPA) *nä_ippe*, K. A. *nä_ip*, N. *nä_ihp* napa | Nabel.
1200. (NAPPA) *nä_ihp* K. N., A. *na_ip* nappo, pikari | Napf, Kelch.
1201. (NAPARΘ) *nä_iber*, gen. *nä_ippari* näveri | Bohrer.
1202. *nä_iva_ig*, gen. *-ge*, turskan sukuinen merikala | eine Dorschart („*навага*“).
1203. (NAVKKΘ) *nä_ifk* alus | Fahrzeug.
1204. *niefke-* ks. *niefke-*.
1205. (NÖVATA-) *na_ivvedc-* (sormillaan) puhdistaa nahka karvoista | das Fell von Haaren befreien.
1206. (NÖVTΘ) *nä_irt* varsi, (veitsen) pää | Schaft, Stiel, Heft; K. *nott*, N. *nodd*.
nä_irttiem varreton | ohne Schaft.
1207. *na_ivte* nelijalkainen eläin | vierfüssiges Thier.
1208. *navske*, lat. *-ki*, taula | Feuerschwamm, Zunder; K. *nivsk*, N. *nivse(k)*.
1209. *nivsk*, *-sek* ks. *navske*.
1210. *navras* K. nauris | Rübe.
1211. (NAVLA) *nä_ivle*, K. N. *na_ivl* naula | Nagel.
navlije- l. *navlje-* N. naulata, naulita | nageln.
1212. (NIEVLA) *nä_ivle* l. *nivle* (*ie*), K. *nä_ivl*, N. *nie_ivl* neula | Nadel.
nä_ivl-_iuhke ompelulipas l. -koppa | Nähkästchen, Nähkorb.
nä_ivl-solpim neulatyyny | Nadelkissen.
1213. (NÖMΘ) *namm*, K. N. *nömm*, A. *nöm* nimi | Name.
namm-pie_ive nimipäivä | Namenstag.
nömm(o)de- A. nimittää | nennen.
nömm(o)dotto- A. (refl. & pass.).

namttiem nimetön | namenlos.

nomsolle- K. (fr. ?) nimittää | nennen, heissen.

1214. (NAMA) *nā,mme* karvainen nahka, jonka peitossa poronsarvet kasvavat | die haarige Haut an den wachsenden Rennthierhörnern.

nā,mme-čio,rve sarvi, joka vielä on nahan peitossa | Horn, das noch mit Haut bedeckt ist.

- 1215 *nīm* A. = *nom*, ks. *namm*.

1216. *nomp* K. aalto | Welle.

1217. *nu,mpe* ks. *nu,tt*.

R.

1218. *ri*... ks. *ri*...

1219. (REKO-) *reakka-*, K. *reakke-* (impf. *rikkun*), N. *reakke-rääkyä* | schreien.

reakmuš K. poru, parku | Geschrei, Weinen.

reakkio,tte- (oa), A. *reagaško,tte-* (inc.).

1220. (REKKA) *riehke* (ea), K. *riehk*, N. *riahk*, A. *rehk* (ø) synti, räähkä | Sünde.

reakkatto- l. *reakk(o)dotto-* A. = seur.

reakkuvve- K., A. *reakkduvvette-* l. *reakkvütte-* tehdä syntiä | sündigen, sich versündigen.

reakkseš N. syntinen, räähkähinen | sündig.

reakalaj, K. *reaklañě* syntinen | sündig, Sünder.

1221. (RIEKKø-) *riehke-* (ea) N. lyödä, riehiä | schlagen.

1222. (RIKKθ) *rihk*, K. =, N. *rihk* rikki | Schwefel; valkovaski (?) | Messing (?).

rihk-kiell, N. *rihk-k.* valkovaskinen tiuku | kleine messingene Schelle.

- rihk-kuysaj*, K. *r.-kuks*, N. *rihk-ku,χs* rikkiastia tuluk-
sissa | Schwefelpfännchen.
1223. (RUOKKΘ-) *rihki-* (iθ), K. *rühke-*, N. *ruohke-* hau-
data; N. myös varjella, hoitaa | begraben; N.
auch hüten.
ruahk-olk N. kasvattipoika | Pflegesohn.
ruohkum N. hautaus | Begräbniss.
rühkmuš K. = ed.
rukkode- l. *rukkedo-* A. pitää, noudattaa | halten,
beobachten.
rukkodūmmuš A. hautaus | Beerdigung.
1224. (ROKΘ) *rokk* musta norppa | schwarzer, nicht grosser
Seehund (непна).
1225. (RUOKKOTTA-, RUOKKΘLA-)
riokade-, K. *ruokχe-*, 3 p. pr. *-kaht*, herätä | erwachen.
rihkle- saattaa valveille | zum Erwachen bringen, wecken.
1226. *royošim* l. *-šom* K., N. *rogšem* (ϑ) niini, niinimatto |
Bast, Mehlsack aus Bast; = *roavvažim*.
1227. (ROŃKA) *ro,ñke*, K. *ro,ñk* runko | Rumpf, Körper.
1228. *roñki-* kaivaa, puhkaista | graben, ausgraben, aus-
stechen (z. B. die Augen).
1229. *ro,ñes* = *ro,ñes*.
1230. (ROŃASΘ) *ro,ñes*, gen. *roññaz*, N. polku | Fuss-steig,
Pfad.
1231. (RAJO) *rāja*, K. N. *raj* raja | Grenze.
(RAJA) *rajest* K. A. (jstkin) saakka | von — an;
rajja (-jje), K. =, (jhkin) saakka | bis zu; *ovt*
rajja piijeð panna yhtäläiseksi, verrata | gleich
machen, vergleichen; *rāj'* K., A. *raj* ohi | vorbei.
1232. (RAJKA, REJKA) *rajke*, K. *rāj* l. *raj* reikä | Loch;
N. *raj*k.
*raj*k-mūrr K. pilli | Pfeife.

1233. (RaJKΘ-) *rajki-* pistää | stechen.
rajknatti- pistellä itseään t. toisiaan | sich od. einander stechen.
rajknattkio,tte- (inc. ed.).
rajkle- (mom.).
1234. *rajte* raito | Zug von Rennthieren mit Schlitten.
1235. *riejes* K. t. N. harva | undicht, dünn.
1236. *rajvade-* ravata (?) | traben (?).
1237. *ruoivas* l. -az (plur.) K. N. hamppu | Hanf.
1238. (RΘTA) *ro,tt*, attr. *ro,des*, N. *ro,ht*, -*des* ruma | hässlich.
1239. (RΘTA) *ra,tte* rita | Thierfalle.
1240. (RATΘ-) *rätti-*, N. *rähte-* hakata l. kaataa puita | Bäume hauen, fällen; K. *ra,tte-*.
1241. *reatta* ks. *rietta*.
1242. (RITΘ) *rätt* (rinnan ja vatsan) sisus | das Innere (der Brust und des Bauches).
riði-sizñaj sisälmykset | Eingeweide.
1243. *rietta* (i) (o) kerta | Mal; *ju,kke* rieda joka kerta | jedes Mal; *nu,mpe* r. toiste | ein anderes Mal, wieder (рядъ).
1244. (RUOTO) *riotta-pie,lle* (vaatteen) nurja puoli | linke Seite (eines Gewandes).
1245. *ritte*, loc. -*ttest*, l. *r.-pie,lle* ohimo | Schläfe; K. *ru,tte*.
1246. *ru,tte* K. ks. *ritte*.
1247. *rot* A. (o) suku, sukupolvi | Geschlecht.
1248. *rotte-* K. repiä, tempoa | reißen, ausraufen; 3 p. pr. KL. *rott*, condit. K. *iepped rǫd'če*.
ro,tje-, imperat. *ro,tte*, K. (mom.).
rottine- revetä | bersten, zerspringen.
1249. *roaht* N. metsä, lehto | Wald, Hain; vert. *rätti-*.

1250. (RATKA-) *rū₄tke-*, K. N. =, erottaa | trennen, scheiden, unterscheiden.
ratkje- K. (pass. & refl.).
ratkjem-kirj K. erokirja | Scheidebrief.
rū₄tkedotto- A. hajota | sich zerstreuen.
ratklokk K.: *ēuskas-ratklo₄ijt*, tiehaara | Wegescheide.
1251. *rietkaj*, attr. *-kis* (ϕ) harva | dünn, undicht.
1252. *rū₄dd'johte* N. (ϕ) iloita | sich freuen.
1253. *rad'če* K. ks. rotte-.
1254. *rū₄tem* l. *vuj-r*. Sem. roh₄din | Werg.
1255. (RUČKŌTA) *ručk₄i₄t*, attr. *-kis*, K. N. *ručk₄ed*, *-es*, *-es* keltainen, keltaisen viheriä | gelb, gelbgrün.
ručk₄is-paj₄n-s₄ij₄ne matara (?) | Galium (?).
ručk₄ine-, 3 p. pr. *-nta*, kellastua | gelb werden, vergilben.
1256. (RIČČŌJA-) *rehčje-* K. (pass.) avautua, tulla ilmi | geöffnet, entdeckt werden.
1257. (RŌŠA) *ra₄šše*, K. *ra₄šš*, attr. *ra₄žes*, N. *ro₄šš* heikko | schwach (z. B. vom Eis, von einem Seil).
1258. *r₄šše-mu₄lhte* saippua | Seife.
1259. *rōšše-* K. (ϕ) murottaa | zerbröckeln.
1260. (RĚŠKŌTA-) *reaš₄k₄χc*-K., N. *reaš₄kte*-ampua | schießen.
1261. (ROŠKŌTA) *rošk₄i₄t*, attr. *-kis* punainen, ruskea | roth.
rošk₄ine-, 3 p. pr. *-nta*, punastua | roth werden, erröthen.
1262. *rošn* K. N., *r.-mūrr* K. pihlaja | Eberkirsche.
rošnas matala pensas, lonkero | niedriges Gebüsch.
1263. (RASA) *rū₄sse*, K. N. *rū₄ss* ruoho, kasvi; eräs kasvinlaji („вонекъ“) | Gras, Pflanze; Angelica (?).
rū₄ss-s₄ij₄ne ruoho | Gras.
1264. *riess* K. räkä | Rotz.

1265. (RISSA) *risse*, gen. =, K. *riss*, N. *rēss* risu, varpu | Reis, Birkenreis, Reisig.
1266. *roisse* hevonen, ratsu | Pferd, Ross.
1267. (RIESKA) *riske* (*ie*) rieska (leipä) | ungesäuertes Brod. *resk-pejv* A. makeanleivän päivä | Tag der süssen Brode.
1268. *rīššeit* l. *riešša, it*, gen. -*a, de*, (o) seula | Sieb.
1269. (RUOSKO) *rioska* (i), K. *ruosk* (ū) verka | Tuch (Stoff).
1270. *rasta-* pyrkiä | streben.
1271. (RASTA) *ra, ste* (praep.) poikki, yli, kautta | quer über, durch.
rāsta N. poikki | entzwei.
1272. (RISTØ) *rist*, K. =, N. A. *rist* risti | Kreuz.
rist-a, že-pejv K., N. *rist-ej-pejv* 3:s pääsiäispäivä | der dritte Ostertag.
riste-, A. *risto-* ks. seur.
ristte-, K. =, N. *ristte-* ristiä | bekreuzen, taufen; *čejmijt* l. -*jdes r.* ristiä silmänsä, rukoilla | das Kreuz machen, beten.
risttej l. *ristej* K. kastaja | Täufer.
ristklo, tte- (oa) (inc).
ristnotte- (pass.).
ristna, htem kastamaton, pakanallinen | ungetauft, heidnisch.
ristleško, tte- K. (inc., fut.); *ristleškoatt tñ'* hän on teidät kastava | er wird euch taufen.
ristmuš K. kaste | Taufe.
1273. (RUOSTØ) *rūst* K. ruoste | Rost.
1274. *rū, nne*, K. *rū, nn* (o) haava | Wunde.
1275. *rōn* N. ks. *runa, g.*

1276. (RUNOKKA) *runa_g*, gen. *-ge*, maho | unfruchtbar, gelt.
run-ält K., N. *rön-alt* maho vaadin | unfruchtbare Rennthierkuh.
1277. (RØNTA) *ra_{nt}-pärnañč* K. rintalapsi | Säugling.
1278. (RINTØ) *r_{int}*, lat. *rinti*, hylkeenpyynti jäällä | Seehundsfang auf dem Eise.
r_{int}-sijje hylkeenpyynti-paikka | Platz des Seehundsfanges.
1279. (RINTO) *r_{inta}*, lat. *-ti*, K. *r_{int} ranta* | Ufer.
1280. *reanes* N. harmaa | grau (сѣрый).
1281. *rū_l* N. (ø) peräsin | Steuerruder.
1282. (RAPO-) *rāppa-*, K. N. *rāppe-* kaivaa | graben.
rābaize-, 3 p. pr. *-asta*, raapaista | kratzen.
1283. *rahpa* ks. *r_{ihpa}*.
1284. (RIPo) *r_{ipp}* K. rikka | Kehricht, Plunder.
1285. (RIPPO) *r_{ihpa}*, K. *r_{ihp}*, N. *rehp* riekko, metsäkana | Schneehuhn; *r_{ippa} pormel porttet* (riekon ruoalla ruokita:) antaa vitsaa | (mit Schneehuhn-speise füttern:) die Ruthe geben.
r_{ipij} (dem.).
1286. *r_{ihpe} (ie)* (ø) nauris | Rübe.
1287. (RÖPØ) *r_{io}pp* (ø) ruumis-arkku | Sarg.
1288. *r_{io}pppe (oa)* ks. *kietke-r*.
1289. *rippeç* K., N. *-ch_k* liina, ripakko | Tuch.
1290. *r_{ahpte-}* K. (ø) kuolla (eläimistä) | umkommen, stürzen (von Thieren); N. *prohpē-*.
1291. *raps* l. *milk-r*. sydänkuoppa | die Grube unter der Brust.
1292. (RUOPSØ, -ØTA) *r_{ips}* punainen | roth; *r. lille* merilohi | Seelachs.

rūpsed, attr. *-sis* K., N. *ruopsed*, *-es*, A. *rupses* (attr.)
punainen | roth.

1293. *riepas*, gen. *richpas*, K. *rääpys* | eine Coregonusart.
1294. (RĒPPANA) *richpen*, gen. *-ne*, K. =, N. *riahpen* räp-
pänä | Rauchfang.
1295. *ruff*, lat. *ruiffe*, K. *ruumis-arkku* | Sarg.
1296. (RÖVO) *roavva* (*io*) välly | Schlittendecke aus Thier-
fellen, N. *rovv* („poba“).
1297. *rovv* A. ks. *roavva*.
1298. (RAVKKA) *rāifke* armas, kulta | Liebling; *kāiles* r.
ukkokulta | mein liebes Alterchen.
1299. *rievklahte*- K. *koristaa* | schmücken.
1300. *rūvj* K. *ravio*, *raaja* | Körpertheil.
1301. (RAVTO) *rāvta* nieriäinen, rautu | der rothe Lachs,
Rothbart.
1302. *riefta* (?), gen. *riefta* hirvaspeura | wilder Rennthier-
stier = *konte-sarves*.
1303. (RUOVTA) *rīvte* (*io*), K. *rūvt*, N. *ruvt* rauta | Eisen.
rīvte-poara, K. *ruvt-p.* paarma | Bremse.
1304. *roavvažim* (*o*) niinimatto | Bastmatte.
1305. (RAVΘ, -ΘSΘ) *rāvs*, gen. *-vviži*, K. *ravas* vahva,
luja | fest, stark.
ravsiñie lujasti, vakavasti, hyvässä turvassa | fest,
ruhig, guten Muthes.
rāvsmē- vahvistua | stark werden.
rāvsmāhte- vahvistaa | stärken.
rāvne-, 3 p. pr. *-nta*, = ed.
rv'nuvve- K. (refl. ed.) rohkaista mielensä | Muth
fassen.
1306. (RĒVNA) *rievne* (*ea*), K. *rievn* reuna, vieri | Rand,
Kante, Seite.

1307. *rivneχ* K., N. *rievnehk* (ϕ) naula | Pfund (гривенка).
 1308. (RAMO) *rämm* K. A. *riemu* | Freude.
ramguo,ttc- K. tulla iloiseksi | erfreut werden.
ramše-, 3 p. pr. *-maš* l. *-mmaš*, K. *riemuita* | sich freuen.
ramšotto- A. = ed.
 1309. *remet* K. (ϕ) maali, pilkka | Ziel (предметъ).
 1310. *romm̄s* ks. *ča,lm-r*.
 1311. *riemesle* (ϕ) käsiammatti | Handwerk.
 1312. (RIEMNA) *rīmnie* (ie), K. *rīmú*, N. *riemú* l. *-mj* repo, kettu | Fuchs.
 1313. *ra,mp* N. rampa | hinkend, lahm.
 1314. (RUOMPΘ) *rump* K. rohtuma, rupi | Aussatz; *r-olmuñč* spitaalinen | ein Aussätziger.

L.

1315. *lea*-, *la*-, *lie*-, *lē*-, *lī*-, *li*-, *lē*-, *le*- olla, tulla | sein, werden; *leañč* K., N. *lečč* riittää | es ist genug.
 1316. (LAKΘ) *lākk*, K. *lqkk*, N. *lqhk* katto, laki | Dach.
 1317. (LΘKΘ) *lōkk*, gen. *lōγ*, K. haju, löyhkä | Geruch.
 1318. *lōhk* . . . ks. *līhk*.
 1319. (LΘKKA) *lahke*, K. *la,hk*, N. *lo,hk* puoli (poikittain jakaen); riune, paltta | Hälfte (von einem in die Quere getheilten Gegenstände); Seite, Abschluss.
 1320. *-leakka* -lainen, -moinen | beschaffen; *ton lak ml,nni afti-l*. *sinä olet minun kaltaiseni* | du bist mir ähnlich.
 1321. *līk'* K. liika | zu viel, Matth. 6: 7.
 1322. (LIKKΘ-) *līhki*- tehdä työtä, tehdä | arbeiten, machen, thun.

likošguo,tte- K. (inc.).

lihka, K. *lihk* työ, teko, asia | Arbeit, That, Sache.

(LIKKO-, -OLA-) *lihkale*- ontua, liikata | hinken.

lihkis̄, K. -*kuš* l. -*koš* ontuva, rampa | hinkend, lahm.

(LIKTA-, -AJA-) *likte*-, 3 p. pr. -*ta* l. -*tāja*, liikuttaa
| regen, rühren, bewegen.

liktoll̄i-, K. *liksolle*- liikutella | hin und her bewegen.

liksol̄skuo,tte- KL. (inc. ed.).

(LIKSTA-) *likste*- liikahtaa | sich ein wenig bewegen.

liksahte- K., A. *likk(a)sta,tte*- liikahuttaa | ein wenig
bewegen, anrühren.

(LIKNA-) *liknešguo,tte*- K. alkaa liikkua | sich erregen,
in Bewegung kommen.

1323. (LUOKKO) *liohka* (i) vuori | Berg.

1324. *luhk* ks. *lohk*.

1325. (LOKO) *lakk* K., N. *loahk*, A. *lokk* luku, lasku, tili |
Zahl, Rechnung, Rechenschaft.

1326. (LOKA) *lojke*, K. *lojk*, N. A. *lojk* kymmenen | Zehn.
logant, K. *lqant*, N. *lōyat* l. -*γyat*, A. *logat* kymme-
nes | der zehnte.

loganas, gen. -*azi*, kymmenys | Zehntel.

loiges, gen. *lokkazi* (coll.).

1327. (LOKΘ-) *lokk̄i*-, K. *lokke*-, N. *lohke*-, A. *lokk̄o*- lukea,
laskea; pitää jonakin | lesen; zählen, rechnen;
für etwas halten.

loktotte- K. tehdä tili | Abrechnung halten.

1328. (LOKKΘ) *lohk*, K. N. =, lukko | Schloss.

lohk-ūva(d)akk, gen. -*agi*, avain | Schlüssel.

lohk-čvvt, plur. -*čvvtgijt* K., N. *lohk-čvvt* = ed.

lohkxe-, imperat. *lohkeδ*, lukita | zuschliessen.

1329. *lohke-nu,ne* eräs tummanharmaa, hanhen näköinen
vesilintu | ein grauschwarzer, der Gans ähnlicher

- Seevogel, dessen Flügel beim Fliegen einen summenden Laut, wie den der Bremse erzeugen („звонокъ“).
1330. *lakte-* ommella kaksinkerroin | laschen; *viōda l. panna* uusi antura | eine neue Sohle annähen.
1331. (LAKTΘ-) *lakti-* kastua läpimäräksi, liota | durchnass werden.
laktte-, 3 p. pr. *-tiōda*, K. *laxtte-*, N. *laxtē-* liottaa | nässen, einwässern.
1332. (LIEKTA-) *likte-*, K. *lihte-* (*ie*), impf. *liwtij*, lähteä | sich begeben.
1333. (LUOKTΘ) *likt*, K. *lūxt*, N. *luoxt* lahti | Bucht, Meerbusen.
1334. *lāx* N. laho | verfault, morsch.
1335. *lā:xx* l. *lā:xx* K. lahja | Gabe.
lā:xxe- K. lahjoittaa | schenken.
laxim A. anti, uhri | Gabe, Opfer.
lā:χmuš l. *lā:χmuš* K. A. lahja | Geschenk.
1336. *le:χm* K. lehmä | Kuh; N. *leaxm*; vert. *limme*.
1337. *loññi-*, 3 p. pr. *-ññeaja*, kohottaa | heben.
loññi,ne-, K. *loñne-*, 3 p. pr. *-ññan*, kohota, lähteä lentoon | sich heben, auffliegen.
1338. (LANĀKO) *lāñka* lanko: vanhemman sisaren mies | Schwager: Gatte der älteren Schwester.
lāñgij (dem.).
1339. *loñke-* K., A. *loñke-* luikata, huutaa | aufschreien.
1340. *liñke-* ks. *loñke-*.
1341. (LØJO) *lajja* lyijy | Blei.
1342. *loajja* N. ks. *lojj*.
1343. *lojj*, attr. *-es* N. luja, vahva | stark, fest.
1344. (LUOJKKA-) *lijhke-* (*io*), K. *lujhke-* (*uo*), A. *lojke-* itkeä | weinen.

lujhkem K. = seur.

lujhkmuš l. *luojhkmuš* K., A. *lojkmuš* itku | Weinen.

1345. *lājχ*, *lajχ* K., ks. *lāiχχ*.

1346. *lajta* aluksen laita | Schiffsbord, Seitenbrett eines Bootes.

1347. *lājhte*- K. soimata, laittaa, häpäistä | lästern, schmähnen; A. impf. *lajtuš*.

1348. *lajtij* A. taluttaja | Leiter, Führer.

lajt(i)ješko,tte- A. ruveta taluttamaan t. saattamaan | zu führen anfangen.

1349. (LOJTO) *loajta* (iθ) l. *l-pie,lle* kodanpuolisko | die Hälfte der Lappenhütte zwischen der Feuerstätte und der Seitenwand; *vā,nc* *liojti* astu sisään! | tritt herein, nimm Platz!

1350. *lajn* K. N. laina | Anleihe; *lajnas* lainaksi | als Anleihe.

1351. (LIJNA) *lijne*, N. A. *lijn* palttina | Leinwand.

1352. (LEJPA) *liejpe*, K. *liejp* l. *lejp*, N. A. *lejp* leipä | Brot.

liejp-sujn K. laiho | wachsendes Getreide.

liejp-šantim-sijje paikka, jossa vilja kasvaa | Ort, wo das Getreide gedeiht.

1353. *laht* N. sammal | Moos (zur Dichtung der Häuser und Kähne).

1354. (LUOTTA) *l̄hte* uhri; Lappalaisten pakanallinen uskonto | Opferung; die heidnische Religion der Lappen.

l̄ht-pā,lle uhriaika (= Venäläisten Tammikuu) | Opferzeit am Anfange des Jahres (= der Monat Januar a. St.).

l̄hte-m̄rr puuhepo, joka päällystetään uhratun poron taljalla | Holzbock, auf welchen das Fell des

geopferten Rennthiers gezogen wird zur Nachbildung eines lebendigen Rennthiers.

Vhtede- uhrata, harjoittaa pakanallista uskontoa | opfern, die heidnische Religion ausüben.

1355. *lutt* Sem. luoti, kuula | Kugel.
lutt-vijjem lyhyt, sarvinen latasin | kurzer hörnerner Ladestock zum Eintreiben der Kugel durch die Flintenmündung.
1356. (LOTΘ-) *lotti-* kutoa, palmikoida (nauhaa) | weben, flechten (Bänder).
1357. *la,ttje-* N. tulla rantaan | anlanden.
1358. (LØDØSØ) *lōdas*, gen. *lōddas*, N. nivel, jäsen | Glied.
1359. (LATONA-) *lätta,ne-* tulla lastatuksi, t. liiaksi lastiin | geladen, überladen werden (von einem Boote).
1360. (LATVA) *lā,dve:* *kīss-l.* kuusen-oksa | Tannenzweig; K. *lā,ðv*, N. *la,ðv* latva | Gipfel.
1361. (LUOČŌKA) *līž*, gen. *līčēige*, jāähile | dünne Eistrinde im Herbste an dem Boden und den Bäumen.
1362. (LØCØ-) *lacci-*, K. *locce-* kastua | feucht od. nass werden; *locmańč* märkä | nass.
laccte-, K. *loccte-*, 3 p. pr. *-ccad*, kostuttaa, kastella | feuchten.
1363. *lohce-* ks. *lihce-*.
1364. *lihce-* K. (ø) parantaa | heilen.
1365. *lucin*, gen. *-ne* (ø) päre | Kienspan.
1366. *lu,ema?*
1367. *licmer* A. (ø) ulkokullattu | Heuchler; *l. nalla* ulkokullatusti | heuchlerisch.
licmervut A. ulkokultaisuus | Heuchelei.
1368. (LØŠA, LØSA) *la,šše* lisä | Zuschuss, Wucher; N. A. *lo,ss.*

lažade-, K. *la_iž'χe-*, *la_iš'χe-* lisätä | vermehren; N. *lo_iz_ite-*,
3 p. pr. *lo_iz_iz_aht.*

la_iž'χa_iste- K. vähän lisätä | ein wenig vermehren.

laššane-, K. *lašne-* lisäytyä | zunehmen; A. 3 p. pr.
lassan.

lasnamuš A. lisäytyminen | Zunahme.

1369. (LĒŠŖ-) *liešši-* (*ea*), K. *liešše-*, N. *liašše-*, A. *leššo-*
(*o*) maata, sairastaa, läsiä | liegen, krank sein.

1370. *liš*, K. *lišša* (*o*) ainoastaan, vain | nur; *kie l.* K.
kuka hyvänsä | wer immer; *l. mī* K. mikä ta-
hansa | was immer.

1371. *lužžo-* A. (*o*) ks. *slušše-*.

1372. (LAŠKA) *lāiške*, attr. *-es*, K. A. *lāišk* laiska | faul,
träge; N. *lāsk.*

1373. (LĒŠKO-) *leaška-* heitellä, suopungilla pyytää kiinni
poroja | mehrmals werfen, mit der Wurfschlinge
Renntiere fangen.

leaškam-nī, rre suopunki | Wurfschlinge.

lieški-, 3 p. pr. *-keaja* (mom.), kerta viskata; ottaa
kiinni yksi poro | einmal werfen; ein Renntier
fangen; KL. impf. *liškij.*

1374. (LIŠKA) *liške*, lat. *liška*, K. *lišk*, N. *liešk*, A. *lešk*
ruumis; liha (hengen vastakohtana); iho | Körper,
Leib; Fleisch (a b str.); Hautfarbe.

1375. *luške* (*o*) lusikka | Löffel.

1376. (LUOŠTA-) *lište-* (*io*), K. *lūište-*, N. *luošte-*, A. *lušte-*,
3 p. pr. *lošt*, laskea, päästää, sallia; heittää (hen-
kensä) | lassen, los-, herablassen; (den Athem) auf-
geben; erlauben; *lišt sonn kuhkāna* anna hän pite-
nee: pitentyköön | lass ihn od. mag er länger werden.

lōšta_ide-, K. *luoštette-*, N. *luoštohte-* laskeutua | sich
herablassen, sinken, untergehen.

- lošt(ad)āhte* (caus. ed).
- luoštańč-kopp* K. luuvalo; halvaus | Gicht; Schlag.
- luoštańč-lāvv-kob'lańč* K. halvattu | gichtbrüchig.
- luš'le-* A. (fr.) laskea, päästää; tehdä l. saada (lehtiä) | loslassen, herbeilassen; (Blätter) treiben.
- lušlottle-* l. *loštlatte-* A. laskeutua alas | herabsteigen.
1377. (LØSA) *lo_iss, las* ... N. A., ks. *la_išše*.
1378. *liass* N. (ø) onkisiima | Angelleine.
1379. (LUOSØ) *l_iss* irtonainen, valtoin | los; vert. K. *l_ips* l. *l_ivs*; N. *luovas*.
- l_iz-koada_j* metsästyseltilta | Jagdzelt; *violkap l_iz-koada_ni* lähtekäämme peuran-ajoon! | lass uns fahren wilde Renntiere zu jagen!
1380. (LUOSØ) *l_iss* K., N. *luoss* lohi | Lachs.
1381. (LUS, LUSØ)
- lu_izn* (postp. & adv.) luona, neben, bei; *lu_iz*, K. N. A. *lu_iz'*, *lu_iz* luo, tykö | zu; — ks. *lu_inn*.
1382. (LĚSKø) *liesk* K., N. *liask*, A. *leask* leski | Wittwe.
1383. *l_iske*, l a t. *-ki*, harvasilmäinen verkko | grossmaschiges Fischnetz (xáпba).
1384. *l_isk_ev* N. (ø) ystävällinen, kohtelias | freundlich, höflich.
1385. (LASTo) *last* K. N. lastu | Span.
- l_igstinč* K. (dem.).
1386. (LØSTØ) *last*, K. N. A. *løst* lehti | Blatt.
- la_istij* (dem.).
1387. (LOSØTA) *lossed*, attr. *lo_isses* K. N., A. *lossod*, *lo_isses* raskas | schwer.
- losdińne* K. raskaasti | schwer.
- lossne-* A. rasittua | beschwert werden.
- lo_isvūdušše-* A. olla murheissaan | betrübt sein.
- lo_isvūdøško_{tte}* A. (inc.) huolestua | betrübt werden.
1388. *laoslov* ... ks. *blgv'slove-*.

1389. (LANĀ-) *lānāi-*, K. N. *lānāe-* halkoa (esim. polttopuita) | spalten (z. B. Brennholz).
1390. (LUONO-) *luonāa-* (i), K. *luonāe-* (ū) nauraa | lachen, verlachen.
loindotto- A. pilkata | spotten; *l—ttiš sū o;ln.*
1391. (LONČA) *luonč* (oa) K. heikko | schwach, schlaff: *ieβ šontče loančas jott'eivät heikontuisi* | damit sie nicht schwach würden.
luačče- N. tyyntyä | stille werden (vom Wetter).
1392. (LONNA) *la;nnē*, gen. =, K. *la;nn*, N. *lo;nn* kaupunki | Stadt.
1393. *luon-s;inn* pellava | Lein.
1394. *lu;nn* K. N., A. *lu;n* luona | neben, bei; = *lu;zn.*
1395. *luo;nn* N. höllä | schlaff; vert. *luonč.*
1396. *lgnt...*, *lgnd...*, ks. *lont...*, *lond...*
1397. (LUONTO-) *luonta-* (i) halkoa | spalten.
linti-, 3 p. pr. *-teaja* (*linti-*, *-täja*), K. *lu;ntje-*, N. *luetje-* (mom.) halkaista | entzwei spalten.
lintine-, A. *luntne-* haljeta, pakahtua | sich spalten, platzen.
1398. (LONTA) *lo;nte*, K. A. *lo;nt*, N. *lo;tt* lintu, N. myös metso | Vogel, N. auch Auerhuhn.
lo;nt-kirtij A. lounas, linnunlento | Südwest.
londañč K. A. (dem.).
1399. *lāntke*, lat. *-ki*, kypsä muuran, lakka | reife Sumpfbrombeere.
lāntke-čā, cce lakkamehu | Saft von Sumpfbrombeeren.
1400. *la;n'se-* ks. *lo;nse-*.
1401. *lo;n'se-* K. lunastaa | erlösen.
1402. (LAPA) *lā;ppe*, ks. *kitt-l.*, *jilke-l.*
1403. (LEPPA) *liehpe* (ea), K. *liehp*, N. *liahp* leppä | Erle.

- leahpa,dc-* painaa lepänkuorella | mit Erlenrinde rothbraun färben.
1404. *tīß*, gen. *tīppeγ*, K. lieve | Saum: *gsgij tīpkijt*.
1405. (LUOPA) *tīppe (iø)* lapa | Schulterblatt.
1406. (LAPPŌTA) *lāhpī,t*, gen. *-ide*, lappea, sivu | Seite; *lāhptest* vieressä | neben, bei; *lāhpīde* (adv. & praep.) sivuitse | vorbei; K. *lāpta* (pro *lāhpta*) sivulle | bei Seite, Matth. 16: 22.
1407. (LŌPTA-) *lōp̄te-*, K. *luopte* (?), imp f. *lūptij*, A. *loptelopettaa* | enden, vollenden; umbringen.
1408. (LŌPSA-) *lapse-*, K. *lapse-* lypsää | melken.
1409. *tīps* peräovi, lappaläiskodan peräpuoli | Hintertheil, hintere Thür der Lappenhütte; *tīpsī milt soaṅ-ñāja* astuu sisään peräovesta | tritt durch die Hinterthür herein (vert. *čilk-uks*).
1410. *lūps* l. *lūfs* K. vapaa | frei; vert. *luovas*.
1411. (LŌPPALA) *lōhp̄el*, gen. *-le*, isompi porovasikka (4—7 kuukautinen) | junges, wachsendes Rennthier, grösseres Kalb („лѡпанка“).
1412. *lāf* K. laho | verfault, morsch; = N. *lāχ*.
lāfe-, imp f. *lāfaj*, K. lahota | verfaulen.
1413. (LAVA) *lā,vve*, K. *lā,vv* nivel | Gelenk.
lā,vve-kask nivelväli, jäsen | Glied, Gliedmasse.
1414. (LUOVA) *lūvve (iø)* lava ravintoaineiden y. m. säilyttämistä varten | Gerüst im Freien aus Brettern od. Balken auf 4 hohen Stützen zur Aufbewahrung von Lebensmitteln u. a. („лабасъ“).
1415. (LAVKKŌ, -A) *lāfk* askel | Schritt; K. *lā,fk*, N. *lav,ħk*.
lāfkī- astua, askelilla mitata | steigen, schreiten, mit Schritten messen.
lavk̄tc-, 3 p. pr. *-kīda*, astua askel | einen Schritt machen.

lāvktollī- (fr. ed.).

1416. (LAVKKΘ) *lāfk* l. *lāvk*, K. *lavhk*, N. *lavk* laukku | Ränzel, Mantelsack.
1417. *lāifke*, K. *lāifk*, N. *lav_ihk* (ø) kauppuoti | Verkaufsladen.
1418. (LØVKKKA-) *lafke-* rykiä, yskiä | husten.
lafktlīvs, gen. *-vvi_izi*, yskä | Husten.
1419. (LØVŅA) *lav_ine*, K. *lav_in*, N. *lo_iv_in* turve | Turf.
1420. *livjale-* riippua | hangen.
1421. *lā_ivved*, attr. *lav_ides* K. lauhkea, antelias, armelias | mild, freigebig, barmherzig.
lā_ivdesvütt K. (n. qval.).
1422. (LIVTO) *livta*, N. *levt* lappalainen laulu (ilman sanoja) | lappisches Lied (ohne Worte).
livti-, 3 p. pr. *-tāja*, N. *levtje-*, *-taj*, laulaa | singen.
1423. (LUOVTA) *livte* (iø), K. *lu_ivt*, N. *lvt* lauta | Brett;
livte pijnet panna esille lauta, jolle uhrissa läsnä olleet panevat isännän hyväksi rahaa | „das Brett heben“, die Sitte, dass der Opferwirth einige Zeit nach der Opferung ein Brett auf Füße stellt und bedeckt, auf welchem die Theilnehmer an der Opferung, dem Wirthe zu gute, Geld opfern.
1424. *livtje-* K. löytyä: *livtjeß* niitä on | es giebt solche.
1425. *levzste-*, 3 p. pr. *-zast*, N. horjahtaa | schwanken.
1426. (LIVØSΘ) *livs*, gen. *-vvi_izi*, raskas | schwer.
livsme- tulla painavaksi | schwer werden.
livsmā_ihte- (caus. ed.).
1427. *luovas* N. irtonainen | los, ungebunden; = *līss*.
1428. (LAVLO-) *lavla-*, K. *lavle-*, A. *lavlo-* veisata | Kirchengesänge singen.
lavla, K. *lavl* veisuu | Kirchengesang.
lavl, gen. *-līge*, = ed.

- lavlote*- A. = *lavla*-
lavloškoitte- A. (inc.).
1429. *luvvalle*- (dem., mom.) puistaltaa, kerta ravistaa | einmal schütteln, umschütteln.
1430. (LIEMΘ) *limm*, K. =, N. *liemm* liemi | Suppe.
1431. (LIEMA) *limme* (ie) lehmä | Kuh; K. *leim*.
limme-jierke härkä | Rindochs.
1432. *lamča* (l. -če?) ohja (nuora) | Zügel, Zaum (aus einem Seile); vert. N. *johk-lā, bž*.
1433. (LÖMČA) *liomče*, attr. -*mžes* höllä, veltto | schlapp, schlaff; vert. *luoňč*.
1434. *liemne*- = *limne*-.
1435. (LIEMNA-) *limne*- (ie) valaa, kaataa täyteen | giessen, an- od. vollgiessen, füllen.
1436. (LUOMONΘ) *liemen*, gen. *liomman*i, K. *lū, me*, *luom-*
man, N. *luamman* muuran | Sumpfbrombeere.
1437. (LAMPA) *lā, mpe*, K. *lā, mp* suo | Moor, Sumpf.
1438. (LAMPASΘ) *lā, mbes*, gen. *lāmpazi*, K. =, A. nom.
lāmpaz, N. *la, bb*es, *lappaz*, lammas | Schaf.
lā, mbes-algaňč K., N. *lappaz-olyeš* karitsa | Lamm.
lā, mbes-katt lampaannahka | Schaffell.
lā, mbes-pārnaj vuona | Lamm.

P.

1439. *poa*... K. ks. *pg*...
1440. *po-po-pop!* (interj.).
1441. *pa, kk* N., ks. 1473.
1442. (PAKKΘ, -ΘSΘ) *pāhk* (attr.), K. *pghk*, N. *pghk* l.
pāhk lämmin | warm.

pāks, gen. *pāhkiži* (abs.), K. *pašas*, N. =, l. *pākas*
lämmin; lämpö | warm; Wärme.

paškē- N. lämmittää | schüren, wärmen.

1443. (PAKKO) *pāhka* tauti | Seuche, ks. *jilke-p*.

1444. (PAKKO-) *pāhka-*, K. N. *pāhke-*, A. *pāhka-* l. *-kko-*
kāskeä | befehlen.

pākkoste- A. kāskeä | zwingen.

paškolvos K., A. *pākaldas* l. *-dos* käskyläinen, palvelija | Diener, Knecht.

pāhkam- l. *pāhkom-olmuñč*, *p-pūrn* = ed.

pāhkmuš K. käsky | Gebot.

1445. (PAKA-) *pāhke-* (?), 2 p. pr. *pāyax*, K. riidellä | zanken, streiten.

1446. (PØKA-) *paške-* KL. tukistaa | zausen.

1447. *paške* pahka puussa, patvi | Auswuchs, Maser.

paške-kukse pahkasta tehty kauha l. kousa | maserne Kelle.

1448. (PAKKA) *pāhke*, K. N. *pašhk* yläne, jossa kasvaa ainoastaan vaivaiskoivuja ja peuranjäkälää | Tundra, nur mit Zwergbirken und Renthiermoos bewachsene Anhöhe.

1449. *pāgi*, K. *paγu*, *-go* pois | weg.

1450. *paškk* K. ks. *pašs*.

1451. (PĒKA-) *piekke-* (ea), K. =, N. *piehke-* hiipiä | kriechen, schleichen.

1452. *pihk* N. pihka | Harz.

1453. (PUOKØ, PUKØ) *pihk*, K. *pūkk*, *puk*, N. *pūhk*, A. *puk* kaikki | all, ganz; alles; alle.

piģe:s (*piģi:s*), gen. *pikkazi*, (coll.) kaikki tyynni | alles, alle zusammen.

1454. *puhk* (ø) untuva | Daune.

1455. *puhke-* KL. puhkaista, pistää | stechen, durchstechen;
rajk pukkiĵ ka,pri.
1456. (POKΘ-) *pokki-*, K. *pōkke-*, N. *pōhke-* vääntää reikä,
porata | bohren.
1457. (PUOKOJ) *pġogaj*, gen. *pġkki*, K. *puoy*, *pūku*, N.
puoy, *puohko*, paise | Geschwulst.
pġoka,de- pöhöttyä, ajettua | aufschwellen.
1458. (PAKTA) *pākte*, K. A. *pā;xt*, gen. *pā;vt*, kallio | Fels
(пахта).
1459. (POKTA-) *pokte-* herättää | wecken, aufwecken.
1460. *puks* l. *p-pieĵle*, K. *puks* l. *puxs*, N. *puxs* housu,
housunlahje | Hose; plur. *puys*, K. N. *puvs* hou-
sut | Hosen.
1461. (PĒKSO-, POKSo-) *poaksa-* (iθ) voidella | schmieren;
N. *poĵse-*.
puoyys, gen. *puoksiĵe*, kenkävoide | Schuhschmiere.
1462. (POKSΘKA) *poys* l. *poks*, gen. *-ksiĵe*, huuli | Lippe.
1463. *peakkoste-* A. lyödä | schlagen.
1464. (PĒKANΘ) *puoenĵ*, gen. *poakkañĵ*, K. N. *puoyenĵ*,
poakkañ, vyö | Gurt.
puoyenĵ-sajj K. vyötäiset | die Weichen.
1465. *peakañč* KL. pää, kappale | Stück: *lu;vt-p*.
1466. *piekkarakk*, gen. *-agi*, kuppi, malja | Tasse, Napf.
1467. (PUKTA-) *puĵte-* N. tuoda | bringen, holen; = *pġhte-*.
1468. *bōĵat*, attr. *-ĵtes* N. A. (o) rikas | reich.
1469. *poĵse-* N. ks. *poaksa-*.
1470. (PĒKSΘM) *poys*, gen. *poĵsem*, K. N. huuli | Lippe.
1471. *pieĵsemuĵ* l. *pēĵsmuĵ* A. (pieksemys:) ijankaikkinen
piina | die ewige Pein.
1472. (PUOÑΘ, PUÑΘ) *pññ*, K. *pññ*, povi; rakko | Busen;
Blase; *koñč* *pññ* kusirakko | Urinblase; —
N. *puññ*.

puñ-nūrr Sem. vyö, jossa ampumakalut riippuvat |
Gehänge für die Schiess-sachen.

1473. (PAÑKA) *pa,kk* N. päitset | Halfter.

pā,ñk-seama K., N. *pa,kk-seam* parta | Kinn- od. Voll-
bart.

1474. (PIENKΘ) *piñk*, A. =, K. *pñk*, N. *piekk* tuuli |
Wind.

pññkje- ruveta tuulemaan | zu wehen anfangen.

1475. *puñk* säkki | Sack.

1476. *paj...*, *poj...*, ks. *pij...*

bajas K. A., ks. *pijje*.

1477. *paj* aivan, vieläpä | ganz, sogar; A. *p. veal* yhä vielä
| noch immer.

paj-veje turhaan | vergebens, unnöthiger Weise.

1478. (PIJA, PΘJA) *pijje* l. *pijje* päällys | das Obere: *pijen*
ylhäällä, -ltä | oben, von oben; *pijas*, *pijjas*, *pe-*
jas, *pjas* (adv., praep. & postp.) ylös, ylös-
päin, myöten | nach oben, hinan, hinauf; *p. kñn-*
daj, *violas iøjve* kantapäät ylöspäin, pää alas-
päin | mit den Fersen nach oben, dem Kopfe
nach unten; *p. jogi* jokea ylöspäin | den Fluss
hinauf; *piejve pjas* pitkin päivää | den ganzen
Tag; *jijj-pije* yökauden, kaiken yötä | eine ganze
Nacht; K. A. *bajas*, *pajas* (postp.) pitkin (ai-
kaa); varten; -sta, -stä (puhuen) | hindurch; we-
gen; von, über; *a,kk b.* iankaikkisesti | ewig.

pijje- l. *pijja-laita*, K. *pajj-lajt* veneen päällimmäinen
laita | oberstes Seitenbrett eines Bootes.

pijje- l. *pijja-värr*, K. *pajj-värr* länsi | Westen; *p.-*
värest, *p.-värra* länessä, -stä, länteen | im, von,
nach Westen.

pijje-väre-piñk länsituuli | Westwind.

- pijjegest* korkealla | in der Höhe, hoch.
pajjide- A. yllyttää | überreden.
pijjne-, 3 p. pr. *-jjina*, yletä, nousta, kulkea ylämaahan | sich heben, erhöht werden, aufgehen, von der Küste aufwärts fahren; K. *pajne-*, A. *pajjine-*, *-jjene-*, *-jine-*.
pijene-, 3 p. pr. *-jeanta* (*pijne-*, *-jinta*), 3 p. impf. *p^hijjintti*, ylentää, kohottaa, nostaa | heben, erheben, erhöhen; K. *pajne-*.
paj'neste- K. nostattaa, herättää | erwecken.
paj'nolle- (fr.) korottaa | erhöhen.
pijjele l. *p^hijjele* (praep. & adv.) yli; päästä, kuluttua | über, hinüber; nach (dem Verlaufe von); *p. kietke, m^hri v^hijj* ajoi yli kantojen ja kivien | fuhr über Stock und Stein; K. *pajjel*, A. *p^hijjil* l. *p^hijjel*; *p. koxt pejv* kahden päivän päästä | über zwei Tage; — *paj'lest* K. A. ylempänä; ylhäältä | höher; von oben.
paj'muzest K. korkeudessa | in der Höhe.
1479. (PIJΘ-) *pijji-* l. *p^hijji-*, K. N. *pijje-*, *pejje-*, A. *pijjipanna* | legen, setzen.
pijj'dotto- (refl.) luottaa | vertrauen; *pijj'dodoj Jumel ol.*
1480. (PAJKKA) *pajhke*, K. N. *pajhk*, A. *pajk* paikka; tilka; kappale | Stelle, Ort; Flick; Stück; *pajkij milt* K. paikoittain | stellenweise.
pajkaj (dem.) palanen | Stückchen, Bisschen.
pajkaš K.: *tonn-p. iclej* sen seudun asukkaat | die Einwohner jenes Ortes.
pajkanas palanen | Stückchen.
1481. *p^hijkij*, gen. *-ki*, eräs pöllö | eine Eule (канюкъ).
1482. *pajte* (l. *-ta*), K. N. *p^hajt* l. *pajt* paita | Hemd.

1483. (PĒJTĀ-) *piejhte- (ea)* K. peittää, kätkeä | verbergen.
peajht: peajta, st l. -test K. salaisesti | heimlich.
peajht-tūjj K. salainen teko | geheime That.
pejt-port A. salainen kammio | heimliches Zimmer.
peajhtos K. salaisuus | Geheimniss.
1484. (PUOJTA) *pījte (iō)*, K. *pujt*, N. *puejt*, *puojt*, *pujte*
 rasva | Fett, Speck, ungeschmolzener Talg.
1485. (PUOJTAKA) *pujtij* N. = seur.
pījtegaj l. pīojtegaj, N. *puojdiješ* (dem.) kärppä, portimo | Hermelin.
1486. *pujhc*, K. =, tynnyri | Tonne, Fass (о бочка, Karj. *pučči*).
1487. *pājas*, gen. *pājjas*, N. jalkarinta; päällysnahka | das Blatt (am Fusse); Oberleder.
1488. *pejas* = *pijas*, ks. *pijje*.
1489. *paj'n . . .*, ks. *pijj . . .*
1490. *pajne-* A. värjätä, painaa | färben.
pajn, gen. *-niġe*, *paine*, väri | Farbe.
pajn-kie, tke kivi (punaliitu?), jolla rihma ommellessa värjätään | „Farbenstein“ (Röthelkreide?) zur Färbung des Nähzwirns.
pajna, de- värjätä; maalata | färben; anstreichen.
1491. *pejant*, *peant* K. vero | Steuer; N. *pīd*.
1492. (PĒJVA) *piejve (ea)*, K. *piejv*; N. A. *pejv* päivä, päivän valo; aurinko | Tag, Tageslicht; Sonne;
tā, nne p. tänään | heute; K. *tānn* *peajvas* täksi päiväksi | für heute.
piejveaga l. -vaga päivällä | am Tage, des Tags.
peajvas KL. päiväys | Tagereise.
peajvaske- valjeta | tagen; *piejve peajva, ski* tuli päivä | es wurde Tag.

1493. (PӨTӨ) *patt*, K. *pott*, N. *poht* puo | Steiss; *ovdus*
pođi K. takaperin | rücklings.
patt-čio,le peräsuoli | Mastdarm.
pottaš K.: *nivl' p.* neulansilmä | Nadelöhr.
1494. *pađo* K. vapaa, joutilas | frei, nicht beschäftigt.
1495. *pitte* (*ie*), K. *pitt* (o) hätä | Noth.
1496. (PITA-) *pitte*-lämmittää, sulattaa | aufwärmen, schmelzen; pitää, olla tarpeen | nöthig sein; *mi,nni pitta*, K. *m. bitt* minun pitää, on tarvis | ich brauche, muss, soll; K. *ij biđ' mi,anne* en tarvitse | ich brauche nicht.
biđse- (mom.); *vaktiinne kū,le biđast* heti kalaa tarvitaan | Fisch ist sogleich nöthig.
1497. (PUOTTA-, PUTTA-) *phte*- (*io*) tuoda | bringen, holen; K. *puhte*-; vert. *puhte*-.
puht, plur. *putajt*, K. tuote, hedelmä | Frucht.
puhtle- K. (fr.).
1498. *put* A. (postp. & praep.) edessä | vor.
1499. *putt*, K. N. =, (o) puuta | Pud, 40 Pfund.
1500. *putte*- K. A. loppua, hävitä | enden, vergehen.
putmuš K. A. loppu, häviö; A. puute | Ende, Untergang; A. Mangel.
1501. *poad* A. heikko | schwach: *lešk p.* liha on heikko | das Fleisch ist schwach; vert. 1494.
1502. (PÖTA-) *pio,tte*- (*oa*), K. *puo,tte*-, N. *puehte*-, A. *po,ttetulla*; riittää | kommen; werden; genug sein.
pio,ttegio,tte- (inc.).
pio,tte, K. *puo,ttej*, A. *puo,ttij* tuleva, ensi | kommend, nächstkommend.
poatle- l. *pötle*- K., A. *potle*- (fr.).
po,ttem-na,il A. tulemistapa, tulo | Kommen, Zukunft.
potmuš A. tuleminen | Kommen.

1503. (PIETKΘ-) *pīdge-* l. *pīdge-* K., imp f. *-gaj*, hajottaa | zerstreuen.
pīdgne- l. *-dkne-* K. hajota | zerstreut werden.
1504. (POTKO-) *poatka-* (*iθ*) katkoa, repiä poikki | in mehrere Stücke brechen od. abreißen.
pīotki-, 3 p. pr. *-keaja*, (mom.) katkaista, repäistä poikki | entzwei brechen od. reißen.
poatkne- N. katketa | bersten.
1505. *pōtke-* K. heittää, laskea (verkko) | werfen (Netze).
1506. *poatkše-*, 3 p. pr. *-kaš*, N. ponnahtaa, potkahtaa | prallen.
1507. *peahtotte-* K. luopua, kieltää | sich lossagen, verläugnen; *kie peahtōdiñč munest*.
1508. (PUTTASΘ) *pu,tes*, gen. *puhtas*, N. *puehtes*, A. *pu,ttes* puhdas | rein.
puta;smc- l. *-tesmc-* K. puhdistua | rein werden.
putesmahtc- K. (caus. ed.).
1509. *podzornioj tu,rpe* (ϕ) kiikari | Fernrohr.
1510. *pietnehce*, gen. *-nicce*, K. *pietnehc*, N. *piatnehc*, A. *peatnic* (ϕ) perjantai | Freitag.
1511. *būtlīhk* N. (ϕ) puteli | Flasche.
1512. (PITΘMA) *pid* l. *pīt*, gen. *-tti,me*, *pidusta*, *kaista* | Breite, Blatt (von Tuch).
1513. *pittiemes* = *pīvtemes*.
1514. (PONTΘ) *pōtt* N. hetki | Weile: *juo,hke pōdd aina* | immer.
1515. (PΘČO-) *pačča-* vääntää (vaatteita) | auswinden; K. *pačče-* musertaa | zermalmen.
pačča,le- (mom.) vääntää (kerta, yksi vaatekappale) | (einmal, ein Kleidungsstück) auswinden.
1516. (PAČČa-) *pāhčc-* N. lypsää | melken.
1517. *pīčč* miehen kalu | das männliche Glied.

1518. (PŌČKO-) *poačke*- K. paeta | fliehen.
1519. (PAČČŌKA, -ŌŇKA, PŌČČŌKA)
pāč, gen. *pāhčige*, katkera, karvas | bitter, herbe:
 K. *poč*, lat. *pohēye*,st, kipu | Weh.
pāčke-, 3 p. pr. -č(i)nka, kivistää, särkeä | schmerzen,
 wehe thun; *pāne pāček*.
pāčkem, gen. -me, l. *pāčkem* kipu | Schmerz.
1520. *pēčka*r K., N. *pičker*, attr. -kres, katkera, karvas | bitter, herbe.
1521. *pīččīn*, gen. -īne, poronhätä | Schwanz des Rennthiers.
1522. *pacc-čio*,ne peitetty kuorma-ahkio | bedeckter Lapspenschlitten, in welchem Kleider, Bettfelle u. a. transportirt werden.
1523. (PACCA-) *pāhce*-, impf. *paccij* l. *pā,cc*, N. jäädä | bleiben.
pacdotto- A. luopua (jkusta) | (mit loc.) verleugnen.
1524. *piecce*, lat. -eja, metso | Auerhahn.
1525. (PĒCA) *piecce* (ea), K. *pie,cc*, N. *piehc* petäjä; pettu | Kiefer; Fichtenrinde (zur Speise).
1526. (PĒCCŌ) *piehc* (o) leivin-uuni, pätsi | Ofen, Backofen.
1527. (PUOCŌ-) *pīcci*- (io), K. *pūcce*-, N. *puehce*- potea, sairastaa | krank sein.
pī,ccce, K. *pū,cccej*, N. *puehcij* sairas, potilas | krank.
1528. *peack-sajj* K. jyrkänne | jäher Abhang.
1529. (PĒCKŌ) *pieck* peski | Pelz aus Rennthierfell mit den Haaren nach Aussen.
1530. *piehckē*- N. keritä | scheeeren.
1531. (PUOCKO-) *pīocka*- (ī), K. *pūocke*-, N. *puacke*- pierrä | furzen.
pīcki-, 3 p. pr. -keaja (mom.).

1532. *poackas* l. *piockis* vetohihna ahkiossa | der Zugriemen am Lappenschlitten.
1533. (PUOCŌŅKA, PŌCoKA) *piclānk*, gen. *-ke*, käpy | Zapfen; N. *poahciņ*, K. *poacyaņč* (dem.).
1534. (PŌCOJ) *poazaj*, gen. *piocci*, K. *poaz*, N. *poac* l. *poaz3'* poro | Rennthier.
1535. *pictass*, gen. *-tazi*, pohje | Wade.
1536. *peacca*, gen. *-te*. K. *-ccel*, N. *pēhcel* (o) huoli | Kummer.
peaccalččēi- l. *-līššēi*-, K. *peacluššē*- huolehtia, murehtia, surra | sich kümmern, trauern, sorgen.
1537. (PAŠŌ-) *pāššēi*-, K. *paššē*- lakaista | (mit Besen) kehren.
1538. (PŌŠŌ-) *paššēi*- pysyā pystyssā; pysyā, seisoa | sich aufrecht halten; bleiben, stehen.
paššane-, K. *pašne*-, N. *pašne*- pysähtyā, tarttua | stehen od. stecken od. hangen bleiben, haften; anstecken.
pašnontej rā,ss K. ohdake | Distel.
pašte-, KL. *paštē*- pystyttā, tartuttaa, kiinnittää | zu stehen bringen, heften, befestigen.
poštuvve- A. perustua | sich stützen, sich gründen.
1539. *paške* paska | Scheisse, Dreck.
1540. (PASTA-) *pāšste*-, K. N. =, paistaa | scheinen (von der Sonne); backen (Brot im Ofen od. auf dem Feuerherd).
pašt, gen. *-teγ*, K. kuumuus | Hitze.
pāšteškuotte- N. (inc.).
pāštnahtem K. valkaisematon (palttina) | ungebleicht.
pāštēi-, 3 p. pr. *-tāja*, paistua | sich backen, gebacken werden.
pāstum N. paistunut; paisti | gebraten; Braten.

1541. (PUŠTA-) *puš̄te*- K. A. pudistaa, kylvää | schütteln, sähen.
puštače- N. pudistaa | schütteln.
puštlatto- A. järehtää | erbeben.
puštmuš A.: *mand-p.* maanjäristys | Erdbeben.
1542. *požittoj* N. (o) elähtänyt | bejahrt.
1543. *bōšdotte*- K., A. *boždotto*- (o) vannoa | schwören.
1544. *poštem-pieju* K. paaston-edellinen päivä | der Tag vor dem Fasten.
1545. *piošne* (oa), K. *puošn* (o) nurmi, niitty | Wiese.
1546. *passa* = *pissa*.
1547. *passo*- A. (o) vapahtaa, tehdä autuaaksi | retten, erlösen, selig machen.
pasdotto- A. (pass.) tulla autuaaksi | selig werden.
1548. (PÖSA) *pašse*, K. *pašs*, N. *pošs*, A. *poš* l. *paš* paasto; K. myös pyhä | Fasten; K. auch heilig.
pašse-piejuve, K. *pašs-pieju*, N. *pošs-peju*, A. *poš-peju* pyhäpäivä, sunnuntai | Sonntag, Feiertag.
poš-vil A. ystävä, pyhäveli | Freund.
pašede-, K. *paš'xe*-, N. *pošte*-, A. 3 p. pr. *pošeat*, paastota | fasten; *ieš pašteht* K. eivät paastoo | sie fasten nicht.
pašxuvve- K. tulla pyhitetyksi | geheiligt werden.
1549. (PÖŠO-) *pašši*-, K. N. *pošse*-, A. *pošso*- pestä | waschen.
paššim, gen. *-me*, K. *pošsem* pesukaukalo, allas | Waschtrog, Trog.
pošxanaš K. pesemätön | ungewaschen.
pašnatti- (refl.) pesetytä | sich waschen, baden.
1550. *pašs* K., N. *pāss* paha, huono | schlecht, schlimm, arg; K. nom. plur. *pašk*; *pašn-ällä* huonosti | schlecht (adv.).

pass-nehke K. paha ihminen | ein schlechter Mensch.
passvütt K. pahuus | Schlimmheit, Schalkheit.

1551. (POSO-) *pass-* l. *posse-* K. N. puhaltua, paisua | aufschwellen.
passuvve- N. = ed.
1552. (PĒSA) *piess* K. N. linnunpesä | Vogelnest.
1553. (PĒSSA) *piesse (ea)* koivu; tuohi | Birke, Birkenrinde; K. *pie₃ss (ea)* tuohi | Birkenrinde; N. *pie₃ss* koivu | Birke.
piesse-karr koivunkuori | Birkenrinde.
piesse-mürr, K. *pie₃ss-mürr* koivupuuh | Birkenbaum; Birkenholz.
peasseš N. tuohi | Birkenrinde.
1554. *piss*, A. *bīs (ø)* piru | Teufel.
1555. *pieza* (postp.) -sta, -stä (puhuen) | betreffend, über, von; *toni p. mij sārniim*; vert. *bajas*, ks. *piije*.
1556. (PISSO) *pissa*, K. *piss*, N. *pess* pyssy | Flinte.
1557. *past-laštam* N. pyhänlasku, paaston-edellinen päivä | der Tag vor dem Fasten.
1558. (PŌSTA-) *pa₃ste-* pystyä, olla terävä | gut schneiden, scharf sein.
pa₃stenähtem, K. *pa₃stnähtem*, N. *po₃stahtem* tylsä | stumpf.
pa₃stel, attr. -les, K. =, N. *po₃stel* terävä | scharf.
pa₃stem K., N. *po₃stem* lusikka | Löffel.
1559. (PĒSTA-) *pieste- (ea)*, K. *pie₃ste-*, A. *peaste-* päästää | lösen, ausspannen, erlösen.
pie₃stxuvve- K. (pass.).
1560. *pu₃st* K. A. (ø) tyhjä, autio; turha | leer, öde; unnütz.
1561. *peastahk* N. pajuviita | Weidenband, Gerte.
1562. *pū₃spušše-* K., A. *pa₃sbučšo-* (ø) kiittää | danken.

1563. *p̄sminne* l. -in, K. *bēzmen*, N. *biezmen* (o) puntari | Handwage.
1564. (PōŃθ-, PōŃθ-) *paññi*- vääntää, kiertää | drehen, winden, verziehen; K. N. *pōññe*- l. *poññe*-
pañña viistossa, -oon, vinossa, -oon | schräg, schief (adv.); K. *paññi*, N. *poññed*.
*pañña-ča,lm*e kierosilmäinen | schieläugig; K. *paññi-ča,lm*, N. *poññ-ča,lm*.
pañña-m̄rr vääri puu | schiefer Baum.
1565. (PiŃo-) *piñña*-, K. *pēññe*- l. *piññe*- säilyttää, tallettaa, varjella, paimentaa; pitää, noudattaa; kunnioittaa | bewahren, verwahren, schützen, hüten; beobachten, halten; schätzen.
piññej K. paimen | Hirt.
piññeškuo,tte- K. (inc.).
1566. *poañ* ..., ks. *pañ* ...
1567. (PōŃθ-) *pōññe*- l. *poññe*- K. N. vääntää | drehen, winden; = *paññi*-.
poññe- A. kääntää (puhe toisianne) | lenken; ablenken (die Rede auf einen anderen Gegenstand).
poññe- N., A. *poññe*- kääntyä | sich umkehren.
1568. (PANA) *pā,ñne*, K. N. A. *pa,ñn* hammas | Zahn.
pā,ñne(d)em, K. *pā,ñne*, N. *pa,ñnetemes* hampaaton | zahnlos.
1569. *pā,ñnē*- N. juonitella | Winkelzüge gebrauchen, Ränke machen.
1570. *pañ-nälla*, ks. *pañ*.
1571. (PONO-) *ponna*-, K. N. *ponne*- punoa | drehen (z. B. ein Seil auf dem Knie).
1572. (PONA) *po,ñne*, K. N. *po,ñn* pohja | Boden, Grund.
1573. (PĒNθKA) *pien* l. -*ññi*, g en. -*ge*, K. *pienny*, N. *pianna* koira | Hund.

pienni²ge-l. *pienni-pärnaj* koiranpenikka | junger Hund.

1574. *pent* . . . , ks. *pint* . . .
1575. (PIENTO-) *pienta-* (*i*) kieltää | verbieten.
1576. (PINTΘ-) *pinti-* saattaa vaikenemaan | beschwichtigen
(z. B. zwei streitende); vert. *pienta-*.
1577. (PONCΘ) *ponc*, K. =, N. *pocc* höyhen, sulka | Feder.
1578. *poann(a)še-* A. ristiin naulita | kreuzigen.
poann(a)šem A. ristiin-naulitseminen | Kreuzigung.
poann(a)šottej A. ristiin-naulitsija | der gekreuzigt
hat od. hatte.
1579. *ponšte-*, K. *ponše-*, 3 p. pr. *ponnašt*, ponnahtaa | prallen.
1580. *pärrī-* (*o*) kylvettää, löylyttää | im Dampfe baden,
bähen (trans.).
pärrī-, 3 p. pr. *-rraja*, kylpeä; hautua | sich baden;
gekocht werden.
pärrihte- (caus. ed.).
pardette- K. kylpeä | sich baden.
1581. (PĒRΘ-) *pierrī-* (*ea*), K. *pierre-* keritä | scheeren.
1582. *pīr* A. (plur.) (*o*) pidot | Gastmahl.
1583. (PIRΘ) *pīrr*, K. N. =, A. *pir* (adv. & praep.) ym-
päri | herum, um.
pīrr-pīrkas ympyräinen, pyöreä | rund.
1584. (PUORA) *pīrre* hyvyys | das Gute; N. *puorr*, A.
poir hyvä | gut; — comp. *pīreampa*, K. *pu,reamp*
l. *-rea*, A. *poreap* parempi | besser; superl.
pīremis, K. *pu,remus* paras | der beste.
pūr'ne- K. parantaa | heilen.
pūr'nej K. parantaja, lääkäri | Arzt.
1585. *purro-*, *puršk* . . . N., ks. *porri-*, *porškuotte-*.
1586. (PĀROj) *poara* (*iō*) paarma | Bremse; ks. *riivte-p*;
K. *poara*, gen. *pūrru*, N. *poar'*, *-rro*.
pūrr(u)jeñč K. (dem.).

1587. (PORΘ-) *porri-*, K. N. A. *pōrre-* l. *porre-* 'syödä | essen, speisen, fressen.
porxannañč K. syömätön, nälästynyt | wer nicht gegessen hat, hungrig; N. *porkeanna*.
porrej K. vatsanpuru | Magenkrampf, Bauchweh.
porrgio,tte- l. *porškie,tte-*, N. *poraškuo,tte-* (inc.).
portte-, K. N. A. =, syöttää | füttern, zu essen geben.
porttem ruokkiminen | Fütterung.
porttemmuš l. *-ttomuš* K. ruokkiminen; ruoka | Fütterung; Speise.
portteškio,tte- l. *-ttiškio,tte-* (inc. san. *portte-*).
porste- syödä vähän, maistaa | ein bisschen essen, ein wenig kosten.
porstā,hte- vähän syöttää | ein bisschen zu essen geben; impers. tekee mieli syödä, on nälkä | ich bin, du bist etc. hungrig.
porstiččī- (io) nälästyä | hungrig werden; K. *pōrsušše-* l. *-ssuŋve-*, A. *porstovve-*.
pōrssušguo,tte- K. (inc. ed.); N. *porstovškuo,tte-*.
porri,m, gen. *-me*, ruoka | Speise, Essen.
pōrmuš, *pormuš* K. N. A. = ed.
1588. *porke-* N. pyrkiä | streben.
1589. (PĒRΘKA) *piar'*, gen. *-rrey* K., N. *piar'*, *-rray*, päre | Kienspan.
1590. *piar'*, gen. *-rroj*, N. = *pārs*.
1591. *pierk* K. ruoka | Speise, Matth. 3: 4.
1592. *purka* peuransarven alahaara | einer von den breiten, niederen Ästen des Rennthiergeweihs.
1593. *porke-olm* N. purku- l. pyry-ilma | Schneegestöber.
1594. (PARKATA-) *pārkedē-*, 3 p. pr. *-keada*, K. *parkte-*, N. *parkē-*, A. *park'de-* palmikoida | flechten (die Haare).

pārkaž, gen. *-aži*, palmikko | Flechte.

1595. *pořkide-* lähteä pakoon | entfliehen.

1596. *prōklat* (p) kirottu | verdammt.

1597. (PORJŌTA, -ŌSŌ) *porjūt*, gen. *-ide*, K. *porjed* myötä-
l. purjetuuli | günstiger Wind; *porjden šign li*
vūrdet myötätulella on hyvä matkustaa | mit
günstigen Winde ist es gut zu reisen.

porjs, gen. *-jizi*, K. N. *porjas* purje | Segel.

1598. (PŌRTA-) *parte-* kiertää, punoa (jänteistä omlalurih-
maa) | zwirnen (Nähzwirn aus Sehnen, mit der
Hand an der Wange gedreht).

1599. (PŌRTTŌ) *parht*, K. *porht*, N. A. *pert* pirtti, tupa,
huone | Stube, Haus.

porht-čiehp K. *salvomies* | Zimmermann.

parht-mīrr rakennuspuu | Bauholz.

1600. (PIRTO) *pirta* l. *prta* mela, peräsin | Steuerruder.

1601. *puart* N. koppa, vasu | Korb.

1602. *port*, gen. *pōrd'*, N. pöytä | Tisch.

1603. (PORTA-) *parte-*, K. =, latoa, järjestää | reihen, in
Ordnung legen.

portegiotte- (in c.).

1604. *pōrec-pejv* N. (p) Neitsyt Maarian kuolinpäivä | To-
destag der Mutter Gottes.

1605. *paršigiojve* sarveton | hornlos, dem die Hörner ab-
gefallen sind.

1606. (PIERŌSŌ, -RŌKŌ) *pīrs*, gen. *-rriži*, K. *pīras*, *-rras*,
perhe | Familie; N. *piar'*, *-rroy*.

1607. (PŌRASŌ, PARASŌ) *pīores*, gen. *poarrazi*, K. *puores*,
N. *puares* vanha | alt; A. superl. *parr(a)samus*.
pīoresvūtt, K. *puoresvūtt*, N. *puaresvuocht* vanhuus |
hohes Alter.

poarašme-, K. *-rōšme-*, N. *-r(a)sme-* vanheta | altern.

1608. *poru_{st}* l. *pōro_{st}* (ø) hyvästi! | lebe wohl!
porustakki- l. *pōrostakki-* jättää hyvästi | Abschied
 nehmen; *sonn porusta_{gij} ajgijnes*.
1609. *pro_{stje}*- (ø) antaa anteeksi | vergeben.
1610. *prāenjušše-* K. (ø) viettää, juhliä | feiern.
1611. *parr(a)samus* A., ks. *p_{lo}res*.
1612. (PARNA) *pārne* (ø?) nuorukainen | Jüngling; K. *pār_n*
 lapsi, poika | Kind, Knabe.
pār_{naj} lapsi, poika; eläimen poikanen | Kind, Knabe;
 junges Thier (z. B. Schaf, Hund); K. *pār_{nahē}*:
pār_{niam} lapseni! | mein Kind! N. *pār_{neš}*, A.
 gen. plur. *pār_{no}*, acc. *pār_{nađ}*.
1613. *pār_n* l. *rīm_n-p*. KL. koppi, jossa ketunpoikasia pide-
 tään | Häuschen, wo die aus dem Fuchsbau ge-
 nommenen jungen Füchse gefüttert werden.
1614. *poara_n*, K. *ba_{ran}* (ø) pāssi | Hammel.
1615. *pernehke* (ø) esiliina | Schürze.
1616. *prohpē-* N., K. *ra_{hpte}*- (ø) kuolla (eläimistä) | stürzen,
 krepiren.
1617. (PARVA) *pa_{rv}* N. vaatekappale | Kleidungsstück,
 Gewand.
1618. *perevieske*, K. *pie_{rvesk}*, A. *pervesk* (ø) tyttöjen pään-
 koriste | die hohe, rothe Kopfbinde, das Kopfzeug
 der Mädchen („поязка“).
1619. (PĒRMO-) *pearma-* (ie) päärmätä | falten, säumen.
pie_{rms}, gen. *-miz_i*, pääirme | Falte, Saum.
1620. *primtušše-* N. (ø) ottaa vaarin, huomata | wahrneh-
 men.
1621. *poarmas* peurapaarman toukka (P) | Raupe von Oestrus (P).
poarmas-katt toukkien lävistelemä poronnahka | von
 Bremsenraupen durchlöcherter Rennthierfell.

1622. (PALLO) *pälla*, loc. *pälla_{st}*, K. N. *pall*, acc. *pallo*,
pallo | Ball.
1623. (PALA) *pālle*, K. *pāll*, A. *ba_l* aika | Zeit; *tā_{nn}e*
pā_{le} tähän aikaan | zu dieser Zeit; *vi_ott_em-pā_{lle}*
p_{io}dij makuu aika on tullut | die Schlafzeit ist
gekommen; K. *teð' pā_{lest}* siitä ajasta alkaen |
von der Zeit an; K. *kū_{ssij} bā_{l'}* vieraiden aikana
| in der Gegenwart der Gäste, vor den Gästen.
1624. (PØLA-) *pa_{lle}*- surmata, pistää kuoliaaksi | tödten,
todt stechen.
1625. (PØLØ-) *pall_i*-, K. *polle*-, A. *pollo*- pelätä | fürchten.
pall_{g_{io}tte}- (oa), N. *pollo_{uo}tte*- (inc.) pelästyä | bange
werden, erschrecken.
polčč K. pelokas | furchtsam; *tij liepped p.*
pol_{te}- A. pelätä | sich fürchten; impf. 1 p. sing.
pol_{tim}.
polmuš A. pelko | Furcht.
palttuš pelotus | Schrecken.
1626. (PĒLA) *pie_{lle}* (ea), K. N. *pie_{ll}*, A. *be_l* puoli; suku-
puoli; toinen parittain olevista esineistä t. ruu-
miin-osista | Hälfte; Seite; Geschlecht, das eine
von paarweise vorkommenden Gegenständen od.
Leibesgliedern.
piel-nimp (pro *pie_{lle}-nu_{mpet}*) puolitoista | anderthalb.
pie_{ll}-vā_{ltej} K. puolustaja | Vertheidiger, Beschützer.
pealas: *vi_oje-p.* pään-alus, pielus | Kopfpfuhl; *pealsest*
K., N. *peallest* (postp.) ääressä | bei, neben;
pealse K. ääreen, viereen | neben, zu: *tuo_{ll} p.*
1627. (PĒLa-, -ø-) *pie_{lle}*- (*pielli*-?) naulita levälleen t. ristiin
| kreuzigen.
1628. (PUOLA-) *pī_{lle}*-, K. *pū_{lle}*-, N. *puo_{lle}*- palaa | bren-
nen (intr.).

- piille*-, K. *pūillej*, N. *puellij* l. *puollij* palava, kuuma
| heiss, warm; *so,nni taga,zi p.* hänen tuli kuuma
| ihm wurde warm; K. *pūille kopp* kuumetauti |
Fieber.
- puolxe*- K. sytyttää | anzünden.
- puolte*- N. polttaa | brennen (tr.).
- puoleškuohte*- N. (inc.).
1629. (PÖLΘ) *pioll* (ϕ) lattia, permanto | Fussboden, Boden.
1630. (PŌLO) *poalla* (iθ), K. *poall*, N. *puall* nappi | Knopf;
K. *pealt p.* eräs kukka | eine Blume.
- poala,de*- napittaa kiinni, kiinnittää | zu- od. anknöpfen, befestigen.
1631. (PALKKA) *pā,lhke*, K. N. *pā,lhk* l. *pa,lhk* palkka |
Zahlung.
- pā,lhkede*-, K. *pā,lhkte*- palkata | miethen, dingen; N.
pa,lkē-.
- pā,lhkadoll*- (fr. ed.).
- pā,lhktuvve*- KL. (refl.).
1632. (PĒLKA) *pie,lke* (ea), K. N. *pie,lk* peukalo | Daumen.
1633. *pe,ihk* N. pilkka, maali | Ziel.
1634. (PILKKA-) *pi,hke*-, *pi,hke*-, *pel,hke*- kiiltää, kumottaa |
glänzen, scheinen (vom Monde).
- pi,hke,l*, attr. -les kiiltävä, kirkas | glänzend, blank.
- pi,ihke-pieck* uroshaahka | Männchen von der Eidergans.
1635. (PULKKA) *pu,ihke* katettu reki, pulkka | bedeckter
Schlitten.
- pulka* (dem. ed.?) pojan kalu | das männliche Glied
(bei Kindern).
1636. (PALKASΘ, -KO) *pā,lges*, gen. *pā,lkazi*, K. *pā,lges*,
palku, N. *pā,lγes*, *pā,lkaz*, polku | Fussweg, Pfad.
1637. *pā,laχun* (ϕ) päällysnuttu | Ueberrock.
1638. (PĒLJA) *pielje* (ea), K. *pielj*, N. *pelj*, A. *pe,l* korva | Ohr.

pielje-tiht, K. *pielj-t.*, N. *pelj-tieht* poron korvaan leikattu omistajan merkki | Ohrzeichen, Zeichen des Besitzers, in das Ohr des Rennthiers eingeschnitten.

pielje-pie,lle toinen korva | das eine Ohr.

pielje-vieške korvarengas | Ohrring.

pel-mant A. korvanjuuri | die Stelle beim Ohr.

pieljedem, N. *peljihitem* korvaton, kuuro | ohne Ohren, taub.

1639. *pāljas* K., N. *paljas* paljas | nackt, kahl.

1640. (PALATA-) *pā,llede-* olla loihtulaulussa osallisna, avullisna | am Zaubergesange Theil nehmen, mithelfen
pā,lle(d)em l. *kiomdes-p.* sarvinen vasara, jolla noitarumpua lyödään | der hörnerne Hammer zum Schlagen der Zaubertrommel (= *čio,rv-viečer*).

pā,ll(ed)ijje loihtulaulussa osallinen | Theilnehmer am Zaubergesange.

1641. *pa,lti* vieretysten | neben einander; *sij p. čioŋčav* he seisovat v. | sie stehen n. e.

1642. (PĒLTO) *pealt*, N. *pialt*, A. *pelt* pelto | Acker, Feld; vert. *pjo,lte*.

1643. (PŌLTA) *pjo,lte* nurmi | Grasfeld; vert. *pealt*.

1644. *pīltaš* kivillä t. laudoilla laskettu oven edusta kodan sekä sisä- että ulkopuoella | die mit Stein od. Brettern belegte Stelle vor der Thür des Lapphüttchens, sowohl ausserhalb wie innerhalb derselben.

1645. (PALTASΘ) *pā,ldes*, gen. *pāltazʹ*, (ϑ) juhlakampela | Steinbutte.

1646. (PŌLTASΘ) *pa,ldes*, gen. *paltazʹ*, N. *po,ldes* susi | Wolf.

1647. (PALTAVA) *pā,ltev*, gen. *-ve*, lumikinos | Schneewehe, Schneehaufen.

1648. *puolaš* l. *puoleš* N. pakkanen | Kälte.
1649. *pleašše-* N. (ϕ) tanssia | tanzen.
plessa,le- = ed.
1650. *piöližnehke* (ϕ) koillinen | Nordost („полошникъ“).
1651. *biölni* (ϕ полно?) ks. *vaj*.
1652. *pilpij* A. raha | Geldstück, ks. *silp-p*.
1653. (PÖLVΘ) *palv*, K. N. A. *polv* pilvi | Wolke.
1654. (PUOLVΘ, PUOVLΘ) *pivl* polvi | Knie; K. *pūlv*, N.
puolv, A. *pulv*.
pulv-šant A. sukupolvi | Geschlecht.
pūlvδokk l. *pūdōkk* K. sukupolvi | Geschlechtsfolge,
Glied.
1655. *pīlvas* K., N. *pielvas* pellava | Flachs, Flachswerg.
1656. *blav'slovve-* K., A. *lav'slovve-* (ϕ) siunata | segnen.
1657. (PÖLMAKA) *piö,lm*, gen. *poalmo,ge*, palmikoittu ken-
känauha | geflochtenes Band am Schuhe.
piö,lm-sijje säären alapuoli ynnä nilkka | Schienbein
mit den Fussknöcheln (wo das Schuhband umge-
wickelt wird).
1658. *palmex* K., N. *pālmehk* hiuspalmikko | Haarflechte.
1659. (PAPPΘ) *pāhp*, K. N. *pāhp*, A. *pāp* pappi | Pfarrer.
pāpadin (ϕ) papinrouva | Pfarrerin.
1660. *piöberežnehke* (ϕ) luode | Nordwest.
1661. *poppale-*, *popale-* l. *pōhple-* (ϕ) joutua; päästä; saapua
| gerathen; loskommen; anlangen.
popxe-, 3 p. pr. *popaht*, K., = ed.
1662. (PUVA-) *pu,vve-* kuristaa | erdrosseln.
1663. (PÖVKKOTTA-) *poafkā,hte-* l. *poavkā,hte-* ampua |
schiessen.
1664. *pafvī,t* törkeä, raaka | grob, roh.
1665. *pievtaj*, N. *piövtā*, A. *pieota* (abs.) alasti | nackt.

pīwtemes l. *pittiemes*, K. *pīv'χemes*, A. *peotemes* (attr.)
alaston | nackt.

1666. (PIEVΘSTA-)

pīvstakk, gen. *-agī*, K. *pīv'sökk*, N. *pīovstökk* hiki |
Schweiss.

pīvstlčči- (io) hikoilla, hiota | schwitzen; K. *pīv'suvve-*,
N. *pīovstuvve-*.

1667. (PUVRA) *pu,vr* l. *lāmpas-p.* KL. lammasnavetta |
Schafstall.

1668. (PUOVLΘ *pīvl*, ks. (PUOLVΘ).

1669. *pu,mme,g*, gen. *-ge*, K. *-er*, N. *po,mmeφ* (φ) paperi |
Papier.

1670. *pampel* KL. mörkö (?) | Popanz, Ungeheuer (?).

V.

1671. *ū* ..., *u* ..., K. A., ks. *vī* ...

1672. *ua* ..., *ue* ... N., ks. *viø* ...

1673. *uo* ... K., ks. *viø* ... (oa).

1674. *o* ..., ks. *u* ..., *viø* ..., *vī* ...

1675. *oa* ..., ks. *viø* ...

1676. (VΘKO) *vakka* kantosatula | Tragsattel am Rennthiere.

1677. (VĒKKA) *viehk* N. apu | Hülfe; lat. *veahka* avuksi |
zur Hülfe.

vie,kχe- K., N. *viahkte-*, A. *vekk(e)te-* auttaa | helfen;
K. imper. *vie,kkeht*.

vie,kχuvve- K. (pass.).

viehkvvütt K. apu, hyöty | Hülfe, Nutzen.

1678. (VIEKΘ) *vīkk*, N. *viehk*, A. *vik* voima, väki; sota-
väki | Kraft; Kriegsmacht, Heer.

vīkk-olmuñč KL. väkevä mies | ein kräftiger Mann.

- viekkeš* l. *viehkeš*, attr. *viekšes* N. väkevä | kräftig, stark.
1679. (VUOKO-, -KΘTA-) *viokka-* taajeta | dicht werden, sich verdichten.
vīkki,t, attr. *-kkis* tiheä | dicht (z. B. Haar, Bart).
1680. (VIKΘ-) *vīkki-*, K. *vikke-*, N. *vihke-*, A. impf. *vīkkiš*,
viedä | führen.
vikmuš K. (n. act.): *reahka v.* kiusaus | Versuchung.
1681. (UKΘ-) *ukki-*, K. *ukke-*, N. *uhke-* haukkua | bellen.
1682. (ŌKO-) *oakka-* juosta, ravata | laufen, traben.
oakkōj K. (n. agent.): *o. nīzan* portto | läufisches Weib, Hure.
oayčē- N. juoksennella | herumlaufen.
oaga,de- (?) antaa ravata, juoksuttaa | traben lassen.
oakka,le- (?) (dem., fr.) ravata | traben.
1683. (VIKTA-) *vikte-* ajaa takaa | verfolgen.
viytollī- (fr.).
viytolgio,tte- (inc. ed.).
viχēte- (fr. pro *viχtē-*) K. ajaa takaa, vainoella | verfolgen.
1684. (ŌKTA, OKTa) *viokte (oa)*, K. *uoχt* vesi- t. lumisade, kuuro | Schneefall, Regenschauer; N. *oχt*.
1685. *vaktiīnie* K. pian | schnell, bald; comp. *vaktamp*, A. *viktap* (pro *voktap*). (Vert. Ruots. lp. *vakket* l. *vikket* „strid ström“).
1686. *viktap* A. pikemmin | schneller; vert. *vaktiīnie*.
1687. *vā,kse* (ϑ) kalja, vaassa | Kwas, ein saurer russischer Trank; K. N. *va,ss*.
1688. *vakse-* l. *vaxse-* K. hoksata, huomata | bemerken, wahrnehmen.
1689. (VUOKΘSΘ, -SA) *vīks* l. *-kkī,s*, K. *vūpas*, N. *vuoyas* halpahintainen, huo'is | wohlfeil, billig.

1690. *vikkas*, gen. *-azi*, kalvin, hankarauta | Sensenförmiges Schabeisen, über welches das zu bereiteude Leder gezogen wird.
1691. (VUOKSA-) *vikse- (io)*, K. *vükse- (uo)*, N. *vuokse- oksentaa* | speien.
1692. (UKSΘ) *uks*, gen. *ussī*, K. N. A. *uχs, uvs ovi*, uksi | Thür.
uks-āhka nahkainen esirippu oven suussa | hängende Thür (von alten Rennthier- od. Seehundsfellen).
uvsnokk K., N. *uvsokk* oven edusta | der Platz vor der Thür.
1693. (ÖKSA) *viokse (oa)*, K. *uoks oksa* | Zweig; vert. *o,χs*.
oapsaj, K. *oavsaič* (dem.).
1694. (OKSA) *o,χs*, gen. *o,vs*, N. A. *oksa*; astin | Ast, Zweig; Stufe; = *viokse*.
1695. (OKΘNTA-) *okne-*, 3 p. pr. *okinta*, hävetä | beschämt werden.
oknä,hte-, K. *okna,hte-*, N. *ohkna,hte-* häväistä | beschämt machen.
okneč l. *-nij*, K. *okneč* häpeä | Scham; *mi,nni li o. minä häpeän* | ich schäme mich.
okničči- l. *-išši- (io)*, K. *oknušše-* hävetä | sich schämen.
1696. *vū,prē-* N. *vuokrata* | miethen.
1697. *ugle*, K. *ugl (ø)* nurkka | Hausecke.
ugl-uojv K. *nurkkakivi* | Eckstein.
1698. (OKTø) *oxt*, gen. *ovt*, N. *sadekuuro* | Regenschauer; ks. *viokte*.
1699. (VUOŃO-) *viõñna- (i)*, K. *vuõñne-*, N. *vuañne-*, A. *oñño-* levätä, huoata | ruhen.
vuõñnem-sajj K. *lepoaikka* | Ruheplatz.

- vuõnde*- K. (caus.) saattaa levolle, rauhoittaa, virkistää | zur Ruhe bringen, beruhigen, erquicken.
- vioñaize*-, 3 p. pr. *-ñāsta*, levähtää | ein wenig ausruhen.
1700. *oñño*- A. levätä | ruhen; ks. *vioñña*-.
1701. (VUOŃKΘ) *vñnk*, K. *vuñk*, N. *vuokk* onkikoukku | Angel.
vuokke- I. *vuagga*- N. onkia | angeln; impf. 1 p. sing. *vuokkum*.
1702. (VUOŃKO) *vioñka* (ñ), K. *vuõnk* luola, pesä (ketun) | Höhle (des Fuchses).
1703. *vaj*, N. *voj* vai, -ko, -kö | Fragepartikel; oder (in fragenden od. zweifelnden Sätzen); *vaj biõlni tonn oajak* etkö voi? | kannst du nicht? N. *voj kavpšak* kaupitsetko? | verkaufst du?
1704. *vajje*- N. A., ks. *viojje*-.
1705. (VΘJΘ-) *vajji*-, K. N. *vojje*- leikata, viillä | zuschneiden.
1706. (VUOJΘ) *vñj*, K. *vuji*, N. *vuoji*, A. *vuj* rasva, öljy | Fett, Schmalz, Fischthran, Oel.
vñj-kuht (?), gen. *v.-guttu*, kalanrasvalla täytetty kalan-, tavallisesti hauvinnahka | die mit Fischthran gefüllte Haut eines Fisches, gewöhnlich eines Hechts.
- vijtñ*- (io) voidella | schmieren.
- vujtle*- K. voidella | salben.
1707. (VUOJA-) *vñjje*- (io), K. *vuñje*-, N. *vuajje*- ajaa | fahren, lenken.
vñjče- (fr.) ajella | ab und zu fahren.
vñjnel (adv.) ajaen | gefahren.
vñjjele-, N. *vuejjile*- ajaa (ulos), karkottaa | treiben, austreiben.

vuj'xe- (*vuoj'xe-*) K., N. *vuejhte-* ajaa (ulos), karkottaa | treiben, austreiben; A. *vuojte-* ajaa takaa | verfolgen.

vuj'xolle- K. (fr. ed.) ajella usein; vietellä, pettää | oft treiben; verführen, betrügen.

vuj'xolmuš K. viettelys, petos | Verführung, Betrug.

1708. (VUOJΘ-) *vļjji-* (iθ), K. *vūjje-*, N. *vuojje-* uida | schwimmen.

vļjtte-, K. *vūj'xe-*, N. *vuojtte-* uittaa | schwämmen.

vujnette- K., N. *vuejdohte-* käydä uimassa | sich baden, schwimmen.

1709. (ŌJA-, VAJA-, VOJA-) *viojje-* (oa), K. *uojje-* voida | vermögen, können; N. A. *vajje-*, N. *vojje-*.

uojnahtem K. voimaton, sairas | kraftlos, krank.

uojnahtemvütt l. *-htmuš* K. heikkous, sairaus | Schwachheit, Krankheit.

1710. (ŌJA) *viojje* (oa) oja, puro | Bach.

1711. *oj!* oi! | o!

1712. *oj...* A., ks. *vaj...*

1713. *vojje-* N. = *vojje-*, ks. *vajji-*.

1714. (VUOJKΘ) *vļjk* (attr.), K. *vujk*, N. *vuejk* suora; hurskas, vilpitön | gerade; rechtschaffen; A. *vujk* (attr. & praed.) oikea, uskollinen, hurskas | recht, gerecht, treu, fromm.

vujked (praed.) K. hurskas, vilpitön | rechtschaffen, fromm.

vūjkedvütt K. (n. q val.).

vujkdušše- K. tulla systä puhdistetuksi | gerechtfertigt werden.

vļjks (praed.), K. *vujpas*, N. *vuejpas* oikoinen, suora | gerade.

vujkist l. *-kest* A. totisesti | wahrlich.

- vijkstā,hte*- ohjata | lenken (ein Rennthier).
vijki-, 3 p. pr. *-keaja*, ohjata, laskea (poroa, venettä) | steuern, lenken; K. A. *vujkje*-, 3 p. pr. *-kaj*, myös: ojentaa; puhdistaa syystä; järjestää, koristaa | auch: ausstrecken; rechtfertigen; ordnen, schmücken.
1715. (OJKOJA-) *ojkje*-, 3 p. pr. *ojkaj*, K. kaataa | umstossen, niederlegen.
ojkjette- K. (refl.) heittäytyä maahan | sich niederwerfen.
1716. *vajkes* N. kimeä | durchdringend.
1717. (VUOJŃΘ-) *vijñi*- henkiä | athmen.
vijñs, gen. *-ñiži* (*vijñas*, *-ñazi*), K. *vujñas*, N. *vuejñas* hengitys, henkäys, huokaus; henki | Athem, Athemzug, Seufzer; Geist.
vujñ A. henki | Geist.
1718. (VAJΘTTA-) *vajtte*-, K. *vaj'xe*-, N. *vajhte*- vaihtaa | tauschen, wechseln.
vaj'xej K. rahanvaihtaja | Wechsler.
1719. *vojto*- A. (ϕ) = seur.
1720. *vijte*- K. (ϕ) lähteä ulos | ausgehen.
vijdene- K. (fr.).
1721. *ujti*-, K. *ujte*-, A. impf. *ujdij*, (ϕ) paeta | entfliehen.
ujtla,ste- A. (mom.?) paeta | entfliehen.
1722. (ÖJTTA-) *uojhte*- (oa) K. voittaa | siegen, besiegen.
oajhtmuš K. voitto | Sieg.
1723. (ÖJO-)
oajšvuotte- K. (inc.) alkaa vajota | zu sinken anfangen.
1724. (UJNA-, ÖJNA-) *ujne*-, K. A. =, nähdä | sehen; N. *uejne*- (oa).

ujnoste-, ujn(e)le- A. (m o m.) saada nähdä, huomata |
gewahr werden.

uejnsta,ste- N. katsahtaa | ein wenig nachsehen.

ujnem K. (n. act.): *koxt t̄ t̄n' ujnmetteð milt* kuinka
on teidän nähden l. mielestänne? | wie meinet ihr?

ujnem-na,l A. näkö | Aussehen.

ujnma,htem K. näkemätön, ihmeellinen | nicht gesehen,
wunderbar.

ujnlatti- (recipr.) nähdä toinen toisensa | sich sehen,
einander wiedersehen.

1725. *ojney* K., ks. *ojney*.

1726. *oajjalahte-,* K. *oajla,hte-* unhottaa | vergessen; N.
oaldshte-.

1727. (ÖJPO-) *oajpa-* painia | ringen.

oajpagio,tte- (oa) (in c.).

1728. *vajva,* K. *vajv* vaiva | Mühe, Schwierigkeit; *m̄,nni*
ēitta t̄ v. minun on hyvin vaikea | es ist mir sehr
schwer; *vajvas tagazi, v. manij* tuli vaivaksi,
vaikeaksi | es wurde schwer.

vajvaš K. N. vaivainen, kurja | arm, elend.

vajvalaj vaivainen | armseliger Mensch, arm, elend.

1729. (VAJVO, VAVJo) *vajva* nalkki, kaista | Keil, Zwickel;
K. *vqvj,* N. *vavj.*

1730. (ÖJVA) *viøjve* (oa), K. *uojv,* N. *uejv* pää | Kopf,
Haupt; — A. *ojv.*

uejv-kuehp N. pääkallo | Hirnschale.

uojv-χā,pp K. = ed.

viøjv-pealas l. *iojv-bealas* pään-alus | Kopffühl.

viøjvedem päätön | kopflos.

oajvat, gen. *-a,de,* K. =, N. *uajvaht* kerä | Knäuel.

1731. *vujvešn* K., N. *vuevešn* aivot | Gehirn.

1732. (VUOJVΘSΘ) *vjuvs*, gen. *-vizi*, K. *vujvas*, N. *vuejvas*
maksä | Leber.
1733. *vajmi:l (-me:l)*, attr. *-mles* himokas, halukas, ahnas |
begierig, lüstern; K. *vajmel*, *-mles* riitaisa, juo-
nikas | streitsüchtig, Ränkemacher.
1734. (VΘTO-) *vatta-* hosua | schlagen (mit der Ruthe).
1735. (VATO) *vätta*, K. *vätt* onkisiima, havaslanka | An-
gelleine, Schnur (zum Fischfang, auch um Boote,
Schlitten u. a. zusammen zu nähen).
1736. (VITΘ) *vitt*, K. =, N. *vīht* l. *viht*, A. *vitt* viisi | fünf.
vits, gen. *-tti:zi*, KL. *vits* l. *vittas* (coll.).
vidnt, K. *vidant*, N. *vīdat* viides | der fünfte.
vidnas, gen. *-azi*, viidennes | Fünftel.
1737. *viøht* l. *-te* äskettäin | unlängst, neulich.
1738. (VUOTO, VUODO) *viotta* (i), K. *vuott* antura, ken-
gänpohja | Sohle; N. *vuadd*; vert. *jilke-v.*
viødadiem anturaton | ohne Sohle od. Sohlen.
1739. (UTTΘ) *uht*, K. =, huttu, puuro | Brei; N. *zuht*.
1740. (UTA-?) *ütte-*, 1 p. pr. *ōðam*, 3 p. *ouht*, N. *antaa* |
geben.
1741. (ŌTA-, ŌDA-) *viø,tte-* (oa), K. *uo,tte-* nukkua, olla
unessa | schlafen; N. *ua,dde-*, A. *o,dde-* (impf. *-u-*).
ō,ddeško,tte- A. nukkua uneen | einschlafen.
oatte-, 3 p. pr. *-ttāja*, panna maata, nukkua | zur
Ruhe gehen, einschlafen.
oattčškio,tte- (inc. ed.).
oattā,hte-, N. *oadd'te-*, 3 p. pr. *oaddaht* (caus. san.
oatte-) panna makaamaan, nukuttaa | zum Schla-
fen bringen, einschlafen.
viø,dede- (caus. san. *viø,tte-*) makuuttaa, saattaa ma-
kaamaan | zum Schlafen bringen.

vio,deze-, 3 p. pr. *-deasta*, nukahtaa | ein bisschen schlafen.

vio,d(e)zoll- koittaa nukahtaa, panna maata | sich schlafen legen.

1742. (OTΘ, ODΘ) *ott*, K. *ōtt*, N. A. *odd* uusi | neu; comp. *ottseampa*, K. *ōttsamp*, N. *oddsap*; superl. *ottsiembis*.

ottist, K. *ōtte,st*, N. *o,ddest* uudestaan | von neuem.

ōdene-, 3 p. pr. *ōdant*, N. *odē-* uudistaa | erneuern.

otsmā,hte uudistaa | erneuern.

1743. *vattog* (*valttag?*) l. *kio,tte-v.* katonkannatin | Dachbalken im Lapphüttchen.

1744. *vght*, gen. *vāhtog*, N. *vaate*, *verka* | Tuch (Stoff).

vättä-päll N. *verkapallo* | tuchener Ball.

1745. *oadaĵ*, gen. *oatta,de*, *teltta* | Zelt.

1746. *vöttotte-* l. *vōtotte-* K., N. *voddōhte-* vaeltaa, käyskenellä | wandeln, wandern, umhergehen.

1747. *uda,hč* K., N. *oddehč* tapa | Gewohnheit, Sitte (o „удача“).

1748. (VATTΘSΘ, VACCΘ) *vāts*, gen. *vāhtizi* l. *vāts-pie,lle* lapanen, *tumppi* | gestrickter wollener Handschuh; K. *vghc*, N. *vāhc*.

1749. *vittir*, gen. *-re*, l. *vittire-pujhc* (o) ämpäri | Eimer.

1750. *uda,l* (o) rohkea, reipas | keck, kühn.

1751. *vio,dve* (o) tuskin | kaum.

1752. *vičča* (plur.) hylkeen takajalat | die hinteren Füße des Seehunds.

1753. (VIEČΘ-) *vīčči-* (*ie*), K. *vīčče-* juosta | laufen.

vīžne-, 3 p. pr. *-nta*, (fr.) juosta juoksemaan | fortwährend laufen.

vīčle- K. (m o m.) lähteä juoksemaan, paeta | entlaufen, fliehen (побѣжать).

1754. *vuččij* A. huovi | Kriegsknecht.
1755. (VĚČARA) *vieččer*, gen. *-re*, K. =, N. *viehčer va-sara* | Hammer.
1756. *vačel*, gen. *-le*, *vikla* | Schnepfe.
1757. (VACŤOMA) *vāž*, gen. *vāččime*, *nuori vaadin* | junge Rennthierkuh.
vāž-lo,nte eräs merilintu | ein Seevogel mit weissen Flügelspiegeln, weissem Bauche und röthlichen Füßen, der gut fliegt und auf dem Wasser läuft („кракаль“).
1758. *vā,c* . . . , *va;ž* . . . , ks. *vā,nc* . . .
1759. *vāhc* K., N. *vāhc*, ks. *vāts*.
1760. *viehc* (ϕ) *kynttilä* | Licht, Kerze.
1761. (UCŤ, UCA) *ucc*, K. *u;cc*, N. *u;hc*, A. *oc* attr. *pieni* | klein.
uccineš N. *hiukkanen* | ein wenig.
uckaj, K. *u;čhańč*, N. *uhckeš*, *-kaš*, A. *ockoš* ((dem. praed. & abs.) *pieni* | klein.
uckeahka *pienehkö* | ziemlich klein.
uckiekij (dem.).
uhcne- K. *pienentyä*, *alentaa itsensä* | kleiner werden, sich erniedrigen.
1762. (ŌCCA) *višhec* (*oa*), K. *uo;hc* *otsa* | Stirn.
1763. *ohc* . . . , *oc* . . . , ks. *uhc* . . . , *uc* . . .
1764. (OCŤ-) *ocč-*, K. *ōcce-*, N. *ohce-*, A. *ocč-* *etsiä* | suchen.
ōccej K. (n. agent.).
ocčkio,tte- (*oa*) (inc.).
occe-, 3 p. pr. *ocčila*, (fr., dem.).
1765. *vack* N. *nietos*, *kinos* | Schneehaufen, Scheewehe.
1766. (OCŌJ) *ozaj* *rohkea* | dreist, kühn.
1767. *uže* (ϕ) K. *jo* | schon.

uštta l. *uštte* (= *о ужъ что?*) *että* | nämlich, dass
(als Einleitung eines Citats).

1768. *ože* (*o*) N. *jo* | schon; = *uže*.
1769. (VĚŠKA) *vieške* (*ea*), K. *vie,šk*, N. *via,šk* *vaski*, *ku-
pari* | Kupfer.
1770. *uššait*, gen. *-de*, K. *uššet*, N. *oššaht* (*o*) *korvo* |
Zuber.
1771. *ošte*, *ošto* KL. *todellakin* | wirklich, wahrlich; =
aštu.
1772. *vāšne*, K. *va,šn* (*o*) *hapan taikina*, *hapatus* | Sauerteig.
1773. (VUOŠNA) *vīšne* (*io*), K. *vū,šn*, N. *vucšn* *made* |
Quabbe, Aalraupe.
1774. *vīšne* (*io*) *aivot* | Hirn; vert. *vujvešn*.
vīšne-kļippe l. *-kļoppe* *pääkallo* | Hirnschale, Schädel.
1775. *oažalas* (pro *oazalaš*), ks. *viō,sse*.
1776. (VĚŠVOSŌ) *veažvas*, gen. *veašvazi*, *vaapsahainen* |
Wespe.
veažvas-kļio,tte *herhiläispesä* | Wespennest.
1777. *va,ss* K. N. = *vā,kse*.
1778. (VIESŌ-) *visse*- K., N. *viessē*- *väsyä* | müde werden.
vīznattī- *väsyä* | ermüden.
1779. (VUOSSŌ, -A) *vīss*, acc. *-ssi*, K. *vūss* *matkalaukku*
| Ranzen, Mantelsack; N. *vuō,ss*.
vīss-čieppe *matkalaukun nahkainen yläpuoli* | der obere
aus Rennthierleder gemachte Theil des Man-
telsacks.
vīssij, K. *vū,ssinč*, N. *vuossiš* (dem.).
1780. (VUOSA) *vī,ssē* (*io*), K. *vū,ss*, N. *vua,ss* *pieni poron-
vasikka* | kleines Rennthierkalb, bis es um den
Peterstag neues Haar bekommt (*пыжикъ*).
vī,ze-mānna *toukokuu* (jossa vaatimet vasikoivat) |
Mai.

1781. (VUOSΘ, -SA) *vus* A. attr. *ensi* | der erste; *v. saj*,
v. pejv; — *vūss-ark* K., N. *vuoss-ark* maanantai
 | Montag.
vūssmus K., N. *vuesmus*, A. *vusmus* ensimmäinen | der
 erste; *vuossmuzzest* N. *ensisti* | zum ersten Mal;
 vert. *vīste*.
1782. (USΘ-) *ussi-*, K. N. *usse-* *pimia*, *noukkia* | pflücken.
usskio,tte- (oa) (inc.).
1783. *ussi*, ks. *uks*.
1784. (ŌSA) *viōsse* (oa), K. *uoiss*, N. *uaiss*, A. *vois* *osa* |
 Theil.
uaiztem N. *onneton* | unglücklich.
voizes A. *onnellinen*, *autuas* | glücklich, selig.
oažalas, gen. *-aži*, K. *oazloš*, N. *-luš* = ed.
1785. (OSKO-) *gske-*, impf. *ōskun*, K. *uskoa* | glauben.
1786. *visked*, attr. *-kis* N. *sininen*, *viheriä* | blau, grün.
1787. (VUOSKONΘ) *vuosk*, gen. *-kan* K., N. *vuask*, *-kan*,
ahven | Barsch; vert. *viōzvan*.
1788. (VASTA) *vāist* l. *vaist* K. *taas* | wieder.
1789. *vaste-* N. *lakaista* | kehren (mit Besen).
1790. *vīssede-*, K. *vīste-*, N. *viessē-* (o) *punnita* | wägen.
1791. (VUOSATTA-) *viizede-*, K. *vūiz'xe-* *osottaa*, *näyttää* |
 zeigen.
vuoz'xolle- K. (fr.).
vūizxuvve- K. (refl.).
vūizxemuš K. *merkki*; *todistus* | Zeichen; Zeugniß.
1792. (VUOSTA) *vīste* *vasta* | das entgegen od. gegenüber
 belegene: *vīst* (praep.) *vastapäätä*, *vieressä* |
 gegenüber, neben; A. *vūist* (adv.) *ensin* | erst;
 — *viosta* (adv. & postp.), K. *vuosta*, N. *vuasta*,
 A. *vosta* *vastaan*; (yhden penningin) *maksulla* |

entgegen, gegen; um, für (1 Pfennig); *viosta*
särnnet vastata | antworten.

vī,ste-piñk, K. *vū,st-p.*, N. *vest-piekk* vastatuuli |
wiedriger Wind, Gegenwind.

vua,stahk N. = ed.

vuostlañč K. vihollinen | Feind.

vuostla,ze- K. vastustaa | widerstreben: *ie,l vuostla,st*
nū,zijn, Matth. 5: 39.

1793. *u,sti* . . . A., ks. *vi,ste-*.

1794. (ŌSTA-) *vi,ste-* (oa), K. *uo,ste-*, N. *ua,ste-*, A. *vo,ste-*
(imp f. *u,stiš*) ostaa | kaufen; K. *uo,stχanna* osta-
matta, ilmaiseksi | umsonst.

1795. *vīstipke* (ϕ) naisenkenkä | Frauenschuh.

1796. *vi,ozin* (ϕ) isäntä | Hausvater, Wirth.

1797. *vieslušše-* K. (ϕ) iloita | sich freuen.

1798. (VUOSVANΘ, -VΘNA) *vi,ozvan*, gen. *vīsvine*, ahven
| Barsch.

1799. *ussim-piejve* (ϕ) Marian kuolinpäivä | Himmelfahrtstag
Mariae; = *grk-ku,rñjem-piejv.*

1800. (ŌŅA) *vi,oñne* (oa) vanhemman veljen vaimo | Frau
des älteren Bruders.

oaña (amplif.). källy! | Schwägerin!

vi,oñnev, K. *uoñnev* lanko: miehen nuorempi veli |
Schwager: jüngerer Bruder des Gatten.

1801. (ŌŅČA) *vi,oñče* (oa), K. *uo,ñč*, N. *ua,čč* liha | Fleisch.

1802. (ŌŅČO-) *oañče-* K. saada | bekommen; Matth. 19: 29.

1803. (VUOŅΘLΘ) *vñl*, gen. *-ññlil*, toisella vuodella oleva
naarasporo | junge Rennthierkuh nach dem zwei-
ten Sommer bis Mai Monat, wo sie zweijährig
wird (вонделка).

vñl-vāž 2-vuotias vaadin | zweijährige Rennthierkuh.

1804. (VANA) *vānn*: *vānas* K. vähän | wenig; A. *va_{nnest}* vähäisessä | in dem Geringen.
vā_{nn}-*vierlañč* K. vähäuskoinen | kleingläubig.
1805. (VΘNΘ-) *vanni-*, A. *vonno-* venyä; A. maata | sich dehnen, s. ausdehnen; A. liegen.
vonn_{je}- A. maata | liegen.
vante-, K. *vontte-* venyttää | ausdehnen.
vanttiškio_{tte}- (inc. ed.).
vanlā_{hte}-, K. *vonlā_{hte}*- venytellä | allmählich dehnen, auszudehnen versuchen.
vonlotto- paneutua pitkäkseen | sich legen.
1806. *ven*, *ven*, *vien* A. kaupunki | Stadt; vert. Viena = Archangelsk.
1807. *venne*, *vénne*, ks. *vi_{nn}*.
1808. *venne-ju_{rdij}* veijari | Schelm, Schalk.
1809. (VINA) *vi_{nn}*, *vinne*, *venne*, *vnne*, K. *vinn*, *vinn*, *vénn*, N. *věnn*, A. *vinn* viina, viini | Wein, Branntwein.
vénn-āj_t K. viinitarha | Weingarten.
vénn-āj_{tnihk} viinitarhuri | Weingärtner.
1810. (VUONΘ) *vūnn* K. A. vuono | Bucht, Meerbusen.
1811. (ŌNA-, ONA-, ANA-) *vi_{o_{nn}}*- (*oa*) pitää, käyttää | halten, anwenden; K. N. *o_{nn}*- l. *g_{nn}*-.
1812. (ONA) *ō_n* N. nyt | jetzt.
1813. *o_{nn}*- K. = *g_{nn}*- = *vi_{o_{nn}}*-.
1814. (ŌNAKKA) *vi_{o_{nn}}*, attr. -*ges*, N. *uankes* lyhyt | kurz; *vi_{o_{nn}}*, attr. *nege* vähän aikaa | kurze Zeit.
vi_{o_{nn}}, attr. *negaj*, N. *uankes* lyhykäinen | sehr kurz.
vi_{o_{nn}}, attr. *negeahka* lyhytläntä | ziemlich kurz.
oannane- lyhetä | kürzer werden.
vi_{o_{nn}}, attr. *neanta*, 3 p. pr. *vi_{o_{nn}}*, attr. *neanta*, lyhentää | verkürzen.

1815. (ONAKKA) *onex* K. lyhyt | kurz; comp. *onexamp*;
vert. *viönneg*.
1816. *vünxemes* K. onneton | unglücklich.
1817. *vinht* l. *vnht* (ϕ) ruuvi | Schraube.
viñt-na,vl K. N. = ed.
1818. (VANTÖSΘ, -TASΘ) *vānts*, gen. -*tizi*, vanne | Tonnen-
band, Fassreif; K. *vā,ndes*, *vāntas*.
1819. (VUONTÖSΘ) *vīnts*, -*tizi*, K. *vūndas*, -*ntas*, N. *vuod-*
das hiekka; tomu | Sand; Staub.
1820. (ÖNTASΘ) *viö,ndes*, gen. *oantazi*, K. *uo,ndes*, *oan-*
tes, N. *ua,ddes*, *uattaz*, juuri | Wurzel.
viö,nt-čukaj juurirasia | aas Wurzeln geflochtene
Schachtel.
1821. (VUONTÖMΘ) *vinñim*, K. *vūntem*, N. *vuottem*, A. *vun-*
tam kosija, sulhanen, ylkä | Freier, Bräutigam.
vūntmušše- K., N. *vuott'mušše*- kosia | freien, werben.
1822. (VANCA-) *vā,nce-*, K. =, N. *vā,ccc-*, A. *va,ñce-* vael-
taa | langsam gehen, wandern; *vā,nc pāgi!* mene
tiehesi! | geh weg!
vāncče- l. *vančče-* (fr.) kävellä | hin und her gehen,
spazieren.
va,ñzete- A. käydä, seurata (jnkun perässä) | gehen,
folgen (nach Jmdem).
vā,nceniell l. -*cniel*, K. -*cnille*, -*znelle*, N. *va,ñzel* käy-
den, jalkaisin | zu Fusse.
vā,ñcele-, A. *va,ñc(elle)*- lähteä | sich begeben.
va,ñcla,ste- A. käväistä | ein wenig gehen.
1823. (VĒNCA) *vēnc* A. (ϕ) kruunu | Krone.
vienc-lijne naitujen vaimojen myssy | Kopfzeug der
verheiratheten Weiber, Frauenhaube.
veance-, 3 p. pr. -*cāja*, vihkiä | trauen; K. *veancxe-*,
N. *veancē-*.

- veancjotte*- K. (pass. ed.).
1824. *vinc* K., N. =, (ϕ) lyijy | Blei.
1825. (VÖNÖSÖ) *vans*, gen. *-nnizä*, K. *vöns*, *-nnas*, N. *vönas*,
vönnas, *vene* | Boot.
vonn'ses N. (dem.).
1826. (VUONAMA) *vän*, gen. *vionnaime*, K. *vüme*, *vuonna,m*, N. *vuene*, *vuannem* l. *-am*, *anoppi* | Schwiegermutter.
1827. (VÖRÖ) *varr*, K. N. A. *vörr veri* | Blut.
varr-čiojve poron vatsalaukku, verellä täytetty ja kuitattu t. jäädytetty | der Magen des Rennthiers, mit Blut gefüllt und nachher gedörret od. gefroren.
varr-sänn suoni | Ader.
varr-läps verinen peräovi | blutige Hinterthür: *v. šanti* poika on syntynyt, vastainen metsänkävijä, joka tuo verisen saaliin peräoven kautta | ein Knabe ist geboren, ein künftiger Jäger, der die blutige Bente durch die Hinterthür heimbringen wird.
vörr-oareš N. suoni | Ader.
vörr-uort K. suoni | Ader.
1828. (VARO) *värra*, K. N. *värr tie*, *rekikeli*; *matka* | Weg, Schlittenbahn; *Reise*; A. *värr* l. *varr kerta* | Mal.
värra-porrin eväs | Reisekost.
väraña vieraisiin | zu Gaste.
väras K. *varten*; *-sta*, *-stä* (puhuen) | wegen; von, betreffend.
värde-, 3 p. pr. *-rida*, K. *värde-* *matkustaa*, *vaeltaa* | reisen, wandeln.
värlaj *matkustaja* | ein Reisender.
1829. (VARO) *värra surmasolmu* (suopungin päässä) | Schlinge (am Ende des Wurfseils).

1830. (VARA) *vārrē*, K. N. *vārr* l. *vaarr* metsä | Wald.
vā, re-jie, lle metsänhaltia | Waldgeist.
1831. (VĒRO) *vearr* K. A. ateria | Mahlzeit; ks. *kū, ss-v., najm-v.*
1832. (VĒRA) *vie, rre*, K. *vie, rr*, N. *vierr*, A. *íer* väärä; syyllinen; A. myös vika, syy | unrecht; schuldig; A. auch Schuld.
vier'xe- K., N. *vier(a)hte-*, A. *íerete-* vääryyttää; panetella; vietellä | übervortheilen, verläunden; verführen; K. *im viereht.*
vierttū, hte- syyttää | beschuldigen.
vier'xolle- (fr. san. *vier'xe-*).
vierxuvve- K. tulla vietellyksi, langeta, pahentua | verführt werden, fallen, „sich ärgern“.
íer(e)temes A. viaton | unschuldig.
vierasvütt K., N. *vierasvuoh*t vääryys, vika | Schuld, Fehler.
vearalaj syyllinen | schuldig.
1833. (VĒRΘ-) *vierrī-* (*ea*), K. *vierrē-*, N. *viarre-* veistää kirveellä | mit dem Beil behauen.
viertas, gen. *-azi*, lastu | Span, Schindel.
1834. (VIERΘ) *vīrr* kerä, sykkyrä | Knäuel; ks. *si, jne-v.*
1835. (VIERΘ-) *vīrrī-* (*ie*), K. *vīrrē-*, N. *vierrē-* (o) uskoa | glauben (вѣрить).
vierr, A. *íer* usko | Glaube.
vierr'je- uskoa | glauben (вѣрвать).
vier'xenvütt K. uskottomuus, epäusko | Unglaube.
1836. (VIRΘ-) *vīrrē-*, A. *virro-* langeta; rappeutua; törmätä; näyttää (jltkin) | fallen; verfallen; anstossen, vorkommen, scheinen.
1837. (VUORΘ-) *vīrrī-*, K. *vīrrē-* (*uo*) houria | verrückt sein, rasen.

- v̄irre*, K. *v̄irrej*, N. *vuorrij* (n. agent.) mielipuoli,
houru | wahnsinnig, toll; vert. A. *zurrij*.
1838. (VUORo) *vuorr* K., N. *vuarr* kerta | Mal; *jukke*
vuor' joka kerta, aina | jedesmal, immer; *tonn v.*
K. sillä kertaa | damals.
1839. (̄ORO-, ORO-) *oarra-* (*vīo*) olla alallaan, istua, maata,
olla ääneti; K. N. *grre-* (K. impf. *ōrrun*), KL.
orra-
oraškuette- N. ruveta odottamaan | zu warten an-
fangen.
gr'se- K. (m o m.); *grest* ole hiljaa! pidäs! | halt!
grrem-sajje K. vankihuone | Gefängniss.
1840. (̄ORA) *vīorre* (*oa*), K. *uoirr*, N. *uairr* naskali | Ahle,
Pfrieme.
1841. (URKA) *urke* olkavarren keskikohta | die Mitte des
Oberarms.
1842. (̄ORKKA) *vīorhke:* *k̄ille-v.* kalakukko | Fischpastete.
1843. (VARJO) *v̄ärja*, K. *v̄ärj* varjo; suoja | Schatten;
Schutz.
1844. (̄ORJA) *uarj*, attr. *-es* N. tiheä | dicht (z. B. ein
Kamm).
1845. (̄ORJA) *vīorje* (*oa*) pohjanen, pohja | Norden: *vīorjen*
pohjasessa, *-sta* | im od. vom N.; *oarjas* pohjaseen
| nach Norden.
(̄ORJøLA) *orjal* A. luode | Nordwest.
uorjøl-goraš K. pohjanpuolinen | nördlich.
vīorjela l. *-jila* pohjainen | nördlich; *v. k̄ill* Semiostro-
vin Lappalaisten murre | Dialekt der Semiost-
rowschen Lappen; *v. t̄uste* pohjantähti | Nord-
stern; *v. pīnk* pohjaistuuli | Nordwind.
(̄ORJøMA) *vīorjem* l. *-jim* pohjanen | Norden; *v-maks*
l. *-mags* Sem:n murteella | in der Semiostr. Mundart.

viörjem-pieilt pohjan puolella, -lta | im od. vom Norden; *v-pealla* pohjaseen päin | nach Norden; K. *uorjem-bieilt* lännestä | vom Westen.

viörjemaj, gen. -*ma*, pohjainen; semiorstrovilainen | nördlich; Semiostrowisch.

1846. (VARATA-) *vg,rðe-* l. *voa,rðe-* K. suojella, varjella | schützen, bewahren; A. *vā,rede-* l. -*rrede-* varoa | Acht geben, sich hüten.

vā,redij A. paimen | Hirt.

vg,rðuvve- K. olla varoillaan | sich hüten.

1847. (VIERTTO) *vierhta* (v) kirkas ilma, pouta | klares Wetter, heller Himmel (vert. *q* вѣдро).

vierhta-piejve poutapäivä | ein heller Tag.

1848. (VERTA) *vie,rtē* (ea), K. A. *vie,rt* verta | Quantität; *afti v.* yhtä paljon | eben so viel; *ni monn v.* ei yhtään | gar nichts.

1849. (VIRTA) *virte* l. *vrte*, K. *vi,rt* virta | Strom.

vertaj N. = ed.

1850. (VUORTA-) *vī,rtē* (iō), K. *vū,rtē-*, N. *vue,rtē-*, A. *vo,rtē-* varrota, odottaa | warten.

vuordškuette- N. (in c.).

vo,rtle- A. (mom.) vähän odottaa | ein wenig warten.

1851. (URTA) *urte* harjanne, selänne | Berg- od. Landrücken.

1852. (ÖRTA) *uo,rt* K. suoni | Ader; ks. *vorr-u.*

oareš (pro *oarðeš*, dem. ed.?), ks. *vorr-o.*

1853. (VARTOJA-) *vārte-*, 3 p. pr. -*tūja*, katsoa, katsella; A. *vart(o)je-* vartioida | bewachen.

vartoj A. vartia | Wächter.

vartjam-na,il A. vartioiminen | Bewachung.

vartjem-ba,il vartio | Wachzeit.

1854. *viertas*, ks. 1833.

1855. (VUORŌČĚ) *vřřčě*, loc. -čěst, lat. -čěi, K. *vřřčě*,
N. *vuorehě varis* | Krähe.
vřřčě-mānna maaliskuu | März Mouat.
1856. (URČĚ-) *urĥě*- N., A. *urĥě*- juosta, paeta | laufen,
fliehen.
urĥ'ste- A. (mom.) lähteä pakoon | weglaufen, ent-
fliehen.
urĥmuš A. juoksu, pako | Laufen, Flucht.
1857. *viere* N. lammas, pāssi | Schaf, Hammel.
1858. (VĒRCCĚ) *vierĥ* K., N. *viarc* säkki, vārtsi | Sack.
viereĥě K. (dem.).
1859. *vřřĥě*- K. sotkea, vaivata | kneten.
1860. *oareš* N., ks. *uort*.
1861. (VŌRŌSŌ) *vars*, K. *vors*, N. *vōras* veres, tuore |
frisch.
1862. *vērěs* l. *veres*, gen. plur. *viersij* K., A. *vēres* vieras
| fremd.
1863. (ŌRASĚ, -AKKA) *viōres* urosa, uros- | zum männlichen
Geschlechte gehörend; *v. vřřsse*.
viōreg, gen. -ge, toisella vuodella oleva porohärkä |
junger Rennthierochs nach dem 2:ten Sommer
bis Mai, wo er zweijährig wird (уракъ).
viōrs-toille urospuoli; miespuoli | das männliche Ge-
schlecht; Mannsperson.
1864. (ORASĚ) *oires* K. urosa | Männchen, männlich; =
viōres.
oires-piennep K. uroskoira | (männlicher) Hund.
oires-ka:n A. kukko | Hahn.
1865. *virste* l. *vrste*, K. *virst* (ŋ) *virsta* | Werst.
1866. (ORSTŌKŌ) *orstakk*, gen. -agi, K. *orsekk*, N. *orstokk*
(ŋ?) hursti, säkkikangas | Sackleinwand, Segeltuch.

1867. *vuornyc-* K. kuulustella oikeuden edessä (oik. vannottaa) | verhören, abhören.
1868. (VUORPA) *v̄i, rpe* (*īo*), A. acc. plur. *vu, r̄bit*, arpa | Loos. (Jetzt bestehen die Loose aus 1/2—1 Zoll langen Ruthenstückchen; früher wurde beim Loosen ein ausgeschnittener Maser (*pahke*) an einem vom Dache herabhängenden Faden befestigt und in Bewegung gesetzt.)
v̄i, rpa- (*ī*) arpoa | loosen, würfeln.
v̄i, rpede- = ed.
1869. *v̄i, rpe- n̄ivle* neula, jolla nahkaa ommellaan | kantige Stahlnadel, mit welcher das Leder genäht wird.
1870. *v̄i, rpešn̄i, ōj* nimetön sormi | Ringfinger; K. *uo, rpešn̄*, N. *uerpešn̄*.
1871. (ÖRPANA) *v̄i, rpen*, gen. *-ne*, K. *uo, rpen* sisar | Schwester.
v̄i, rpēi (amplif.) sisko! | Schwester! (beim Anreden einer älteren S.).
v̄i, rpe- pie, lle, K. N. *uo, rpen- pie, ll* sisarpuoli; serkku, orpana | Halbschwester; Cousine.
1872. (ÖRAVA) *v̄i, rrev*, gen. *-ve*, K. *uo, rrev*, N. *uo, rrev* orava | Eichhorn; Turjassa myös kopeekka | Terlappisch auch Kopeke.
1873. (URMA) *u, r̄m* K. N. A. rokko | Pocke, Blatter.
1874. (VIRMA) *virme* verkko | Netz.
virmaj (dem.).
1875. (VALA) *v̄ä, lle*, K. *va, ll* haukka | Habicht.
1876. (VALO-) *v̄älle-* K. N. valaa | giessen; K. *ie, tt* *v̄gllu* ei valeta | man giesst nicht; A. impf. *v̄ä, loj*, part. *v̄ällamañč*.
v̄äl(ōj) A. vuodatus | Vergiessen: *v̄orr- v̄ällojēst*.
v̄äll(ō)te- A. vuodattaa | ausgiessen.

1877. *veala*, K. N. A. *veal* vielä | noch.
1878. *vill* K. *viila*, *saha* | Feile, Säge.
1879. (VUOLA, VUOL) *v̄ille* *ala*, *ali* | das Untere: *v̄ilne* l. *v̄iln*, K. *v̄iln*, N. *vueiln*, A. *voiln* (postp. & adv.) *alla*, *alta*, *alhaalla*, *-lta* | unter, unten, von unten; *v̄ile* l. *v̄il* *alle*, *ala'* | unter; K. *vuolla*, N. *vuolla* l. *vuoll'*, A. *volla* *alle* | unter; *violas*, K. *vuolas* l. *volas*, N. *vualas* *alas* | nieder, herab, hinunter; — comp. *v̄illest* *alempana* | niedriger (adv.); *v̄ileampa* *alempi* | der niedere, untere; — superl. *v̄ilem̄issi* *alimmaksi*, *-mpana* | zu unterst.
- v̄ille-rievne* *alareuna*, *lieve* | unterer Rand od. Saum (eines Gewandes).
- v̄illeg*, attr. *-ges*, K. *v̄illey*, *-lyes*, N. *vuelliŷ*, *vuelyes* *alava*, *matala* | niedrig.
- vuoldokk* K. *joensuu* (*alanne*) | Mündung eines Flusses.
- v̄illinc-* *aleta* | niedriger werden, sich senken, sinken; K. *vuolne-*.
- v̄ilene-*, 3 p. pr. *-leanta*, A. *voiledc-* *alentaa* | niedriger machen, senken.
- vuolnolle-* K. (fr. ed.).
1880. (VUOLØ-) *v̄illi-* (*iø*), K. *v̄ulle-*, N. *vuolle-* *vuolla* | schneiden, schnitzeln.
1881. (VUOLØ) *v̄ull* K. *huoli* | Sorge, Fürsorge.
- v̄ul'xe-* K. *pitää* *huolta*, *huolia* | Sorge tragen, sich kümmern.
1882. (ULLO) *ulla*, loc. *ulla, st*, K. *ull*, N. *oll* (*keritsemätön*) *villa* | (ungeschorene) Wolle.
1883. (ÖLO-) *oalle-* K. *riittää* | hinreichen, genügen: *m̄i munst veal ij oal'* *mikä* *minulta vielä puuttuu?* | was fehlt mir noch?

1884. (ĀLA) *viõlle* (oa), K. *uo,ll* piikivi, limsiö, ola | Feuerstein.
uo,l-poñem litteä rautakalu, jolla limsiö sovitetaan hanaan | plattes Eisen, mit welchem der Flintenstein im Hahn eingestellt wird.
oalaj, K. *oalanč* (dem.).
oala-(t)ā,kte, K. *oal'-tāχt*, N. *oal-dāχt* poskipää, -luu | Kinnbackenknochen.
1885. *oll* N. villa | Wolle; = *ulla*.
1886. (OL(L)Θ) *oll* tuhma | dumm.
1887. *vq,łhk* KL. nuottasalko | Zugnetzstange.
1888. (VĒLKA) *vie,łke*, K. N. *vie,łk* velka | Schuld; *vealgas vā,łtet* ottaa lainaksi | anleihen, erborgen; *vealgas ā,łtet* antaa lainaksi | darleihen.
vealkaj, K. *-lglañč*, N. *-lgloš* velallinen | Schuldner.
1889. *vi,łłiye*- A. nousta kapinaan, villiäytyä | sich empören.
1890. (VUOLKA-) *vi,łke-* (io), K. *vū,łke-*, N. *vuoi,łke-*, A. *vulke-* lähteä | sich begeben; K. myös olla tuleva | K. auch zukommen: *andam tijje, mī tijje vū,łgiñč*.
vi,łkkio,łtte- (oa) (inc.); A. *vu,łgeško,łtte-*.
vulk(a)le- A. hankkia lähtöä | im Begriff sein sich zu begeben (отправляться).
vılkte-, K. *vū,łkxe-*, N. *vulpte-*, A. *vulg(o)te-* lähettää | senden, schicken.
vılktoll-, K. *vū,łkxolle-*, A. *vulg(o)talle-* (fr., desider.) lähettää | senden (посылать).
vılktivs l. *-tuvs* lähetys | Sendung.
1891. (ĀLKA) *viõ,łke* (oa), K. *uo,łk*, N. *ua,łk*, A. gen. plur. *o,łgi*, olka, hartio | Achsel, Schulter.
viõ,łke-mūrr, K. *uo,łk-mūrr*, N. *ua,łk-muorr* korento | Zuberbaum.

1892. (OLKΘ) *olk* l. *olk-mirr* varras, vave | horizontale Stange zum Aufhängen der Kleider oder Netze.
olk-sujn K. ruoko | Rohr.
1893. (OLKO) *olka* ulko | das Äussere: *olkan*, K. *olken* ulkona | draussen; *olkuzi*, K. *olgas*, *olkus*, N. A. *olgas* ulos | hinaus; K. *olgeit*, *olgeit* ulkona, ulkoa | draussen, von aussen, auswendig; — comp. *olkalest*, *-la*, K. N. *olklest*, *-la* ulompana, *-mmaksi*, *kauempana*, *-mmaksi* | ferner; — superl. *olka-mi,ssi* kauimmaksi | am fernsten; K. *olkmus* uloimainen | der äusserste.
olg-ga, rn A. kaukaa | von ferne.
olg-biel A. ulkopuoli | das Äussere; *olg-bielt* ulkonai-sesti, ulkoa | auswendig.
olkane- ulota; päästä pois | sich entfernen, von der Stelle kommen.
glkem-bie,lt K. ulkopuolella | draussen.
olknehke susi | Wolf.
1894. (VIELKΘTA) *vilki,t*, attr. *-kis*, K. *vilkeð*, *vilyes*, N. *vielkeð*, *-lkes*, A. *vilkeð* valkoinen | weiss.
vilki,ne-, 3 p. pr. *vilginta*, valjeta | weiss werden.
1895. (ÖLK...) *violkide-*, K. *uolkte-* (mom.) heitältää, singahuttaa | einmal schleudern, hinwerfen.
uolktuvve- K. (pass.).
oalkollä-, K. *oalktolle-* (fr.).
1896. (ÖLKASΘ, ÖLSA) *uolges-* l. *uolges-pie,ll* K., N. *uelpis-pē,ll*, A. *volles-p.* = seur.
violse-pie,llg oikea puoli | die rechte Seite; *v-pealla* oikealle | rechts hin.
1897. *valkev*, attr. *-ves* antelias | freigebig.
1898. (VIELJΘ) *vilj*, K. =, N. *vielj*, A. *vil* veli | Bruder

vilj-pie,lle, K. *v.-pie,ll*, N. *vielj-pie,ll* velipuoli; serkku
| Halbbruder; Vetter.

viljinč, A. *villes* veljes, sisarus | einer od. eine von
Gebrüdern od. Geschwistern; *viljinč-kiofta kuttij-*
jin veli ja sisar jäivät | die beiden Geschwister
(Bruder und Schwester) blieben.

1899. (VALTO, -TA) *välta*, K. A. *vält* l. *valt* valta | Macht,
Gewalt; N. *va,lt*.

vältadiem l. *-teem* voimaton, vällan-alainen | machtlos,
abhängig.

vältalaj, K. *-tlanč* mahtava; valtias | gewaltig; Ge-
bieter.

1900. (VALTA-) *välte-*, K. *välte-* l. *valte-*, N. A. *valte-* ottaa;
saada; käyt. myös toisten verbien vah-
vistuksena | nehmen; bekommen; wird auch
vor anderen Zeitwörtern als Verstärkung
od. zur Veranschaulichung der Handlung
gebraucht: *konagas vä,ltti, iöjve čipij kuningas*
otti ja hakkasi pään poikki | der König (nahm
und) enthauptete ihn.

vältte- A. (fr.).

1901. (OLTA-) *o,ltij* (n. agent.) A. perämies, ohjaaja |
Steuermann, Führer.

1902. *oaldöhte-* N., ks. *oajalahte-*.

1903. *vealhtotmuš* K. siirtyminen, välttyminen | Hinüberzie-
hen, Umzug.

1904. *volta,r* K. = seur.

1905. *olta,r* (o) A. alttari | Altar.

1906. *va,łcer*, gen. *-re*, järvilohi | Süßwasserlachs.

1907. *vi,łsede-*, *ve,łsede-*, *ve,łsede-*, K. *vilšxe-* vilkaista | blicken,
hastig nachsehen.

vi,łš(ed)oll- (fr.).

1908. *vgl'se-*, 3 p. pr. *-lašt* K., N. *vāl'se-*, *-loš*, A. *välloše-*
valita | wählen; A. myös voittaa; valmistaa |
A. auch gewinnen; bereiten (vert. *valmše-*, *-šte-*).
1909. (VALASΘ) *vā,les*, gen. *vällazi*, K. =, valas | Wal,
Wallfisch.
1910. *väl'sokk* (ϕ) K. kyläkunta | Dorfgemeinde (волость).
1911. (VALVO-) *välve-* K., A. *valvo-* valvoa | wachen.
valv(o)de- A. valvoa | wachen.
välvmuž-pā,lle K. vartiohetki | Wachstunde.
1912. *va,lve* joukko, parvi | Haufe, Rudel (von Wölfen, 7—9
Stück).
1913. (OLVO-) *olva-* ulista, kirkua | schreien (von Kindern).
1914. *valvio,lle* paju | Weide, Weidenbusch.
1915. (VIELMA, -Mo) *vilme* (ie) salmi | Sund, Meerenge;
K. N. *vielm*.
vielmuňč K. (dem.).
1916. *olm-* . . . , ks. *glm-* . . .
1917. (OLMΘŇČΘ) *olmij*, lat. *-iñi*, l. *olmuj*, K. *olmuňč*, KL.
myös *olmoňč*, N. *ovmiš*, A. *olmoš* ihminen, mies
| Mensch, Mann.
olmijej (dem.).
1918. (VALMΘŠΘ) *valmš* (attr.), K. *vglmoš*, N. *välmaš*, A.
valmuš l. *-moš* valmis | fertig; lat. *valmži* val-
miiksi | in Bereitschaft.
välmišt (adv.) valmiina | bereit, in Bereitschaft.
valmšte-, K. *vglmše-*, 3 p. pr. *-mašt*, N. *välmšte-* val-
mistaa | bereiten; A. *väll(o)še-*; — A. impf.
väll(o)še,sti.
1919. *valmše-*, 3 p. pr. *-ša*, valita | Wählen; = *vgl'se-*.
1920. (VUOPPΘ) *vihp*, K. *vūhp*, N. *vuohp* appi | Schwie-
gervater.

vīhp-pic,lle, K. *vūhp-pic,ll*, N. *vuohp-p*. lanko: miehen vanhempi veli | Schwager: älterer Bruder des Gatten.

1921. (ÖMPA) *uaapp*, gen. *ua,bb*, N. *sisar* | Schwester; *oap-pam sisareni* | meine Schwester.
1922. (VUOPTΘ) *vīpt*, K. *vūpt*, N. *vuopt*, A. *vuohpt hius*, *hapsi* | Haupthaar.
vīpttiem hiukseton | haarlos.
1923. *vāptok* K. *rikas* | reich.
vāptogvūtt K. *rikkaus* | Reichthum.
1924. *viobednehke* (ϕ) *kaakko* | Südost.
1925. (VUOPSA) *vīpse* (iø) *vaaksa* | Spanne, der Raum zwischen dem Daumen und dem kleinen Finger (= 1/4 Arschin).
1926. (ÖPPASΘ) *viopes*, gen. *oahpazi*, K. *uopes*, *oahpas*, N. *uahpes opas*; *tulkki* | Wegweiser; Dolmetscher.
uopse- K., N. *uapste-*, A. *vopeste-* *opettaa* | unterrichten, lehren.
uopsej K., N. *uapstij*, A. *vopestij opettaja* | Lehrer.
uopsem K. *opetus* | Lehre.
uapstohte N., A. *vopestatto-* *oppia* | lernen.
uapstohtij N. *oppilas*, *opetuslapsi* | Schüler, Jünger.
vopestodej A. *opettaja* | Lehrer.
uopsuvve- K. *oppia* | lernen.
uopsuvvej l. *-vvej* *oppilas*, *opetuslapsi* | Schüler, Jünger.
1927. *vībers*, gen. *-se*, 2-vuotinen urosporo | 2-jähriger Rennthierochs nach dem er um den Peterstag neues Haar bekommen hat („уборць“).
1928. (VIVΘ) *vivv*, K. =, N. *vivv vävy* | Schwiegersohn, Eidam.
1929. *vivñi-* *viipyä* | säumen, weilen, bleiben.
vivñle- (fr.).

1930. *vavj* K., *vavj* N., ks. *vajva*.
1931. (UVJo) *uj* K. N. untuva, uuju | Daune.
1932. *ovta* K. taas | wieder; ks. *avta*.
1933. (OVTΘNTA-, VΘVTΘNTA-) *ovtne-*, 3 p. pr. *ovdinta*,
sammaltoa | stammeln; K. *vovtne-*, N. *vovdē-*.
1934. *vioflirnehke* (ϕ) tiistai | Dienstag.
1935. *uvs* . . . , ks. *uks*.
1936. *vovse* (ϕ) kokonaan, aivan | ganz.
1937. *vāvskijes*, tav. plur. -jazi l. -jazi, K. *vavsxos*, -os'
revontulet | Polarlicht, Nordlicht.
1938. *vovsxos* K. = *vavsxos*, ks. *vāvskijes*.
1939. (VUOVRA) *vū,vr* K. vuokra, voura | Miethe; vert.
vū,vrē-.
1940. *ovmiš* N., ks. *olmij*.
1941. (VUOMA) *vimme* (io) metsänraja; metsänrajalla oleva
Lappalaisten syksyasema | Rand des Waldes;
Herbststation der Lappen an der Waldgrenze.
1942. (ŌMA) *viomme*, attr. -es, K. *uo,mm* (myös attr.),
N. *ua,mm*, attr. -mes vanha | alt.
viommegeahka l. *viommezeahka* vanhahko | ziemlich alt.
1943. *vūmmej*, attr. *vūmjēs* K., N. *vuo,mmij* leveä | breit.
1944. (VEMPO-) *veampa-* riippua näkyvissä | hervorhangen;
rievta čio,rve veampa,v.
1945. (OMPΘ) *omp*, K. A. =, N. *ōpp* (attr.) umpinainen,
kokonainen, koko | geschlossen, ganz; o. *mūrr*
K. halkaisematon puu | rundes Holz, Balken.
ompī kokonaan | ganz und gar.
g,mpxe- K. ummistaa | zuschliessen.
ōplehk N. eheä | ganz, unversehrt.

M.

1946. (MI, MΘ, MO) *mī*, gen. *man*, acc. *mom*, n. plur. *mok*, K. N. A. *mī*, *mōnn*, mikä | welcher, was (interr. & rel.); *mom* mitä, miksi | was, warum; *ma₁ne*, KL. = l. *ma₁n* miksi | warum; K. *mōz'* l. *mōs*, A. *mōz* miksi | wozu, warum; A. *mōjt* l. *mījt* mitä, miksi | was, warum; *ma₁lle* millä, missä suhteen | womit, in welcher Hinsicht; K. *mōnn* kuin | als: *ienamp m.*; — *mī-gen* l. *mī-ni* mikin, jokin | irgend ein, etwas; *ni mī* l. *ni mī-gen* (ei) mikään | (mit Negation) kein, nichts.
ma₁xt K. A. miten, kuinka | wie; *ni m.* ei mitenkään | auf keine Weise.
māht N. miten, kuinka | wie; vert. *ma₁xt*.
ma₁ntem, K. *ma₁nte*, A. *mō₁ntem* mimmoinen | wie beschaffen; semmoinen kuin | so beschaffen wie.
momēt l. *mommet* A. kuinka paljon; niin paljon kuin | wie viel; so viel als.
1947. *māhk* N. lanko: vanhemman sisaren mies | Schwager: Gatte der älteren Schwester.
1948. (MIEKKA) *mīhk* K., A. acc. *mīk* (plur. *ī*) miekka | Schwert.
mīxxe (ø?) käärme | Schlange.
1949. (MIEKΘ-) *mīkkī-* (*ie*), K. *mīkke-*, N. *mīhke-*, A. *mīkko-* myydä, myödä | verkaufen.
1950. (MOKKA) *mōhke* mutka | Biegung, Krümmung.
1951. (MUOKKATA-) *mūehkē-* N. (ø?)vaivata, muokata; ki-duttaa, piinata | plagen, peinigen.
mūohkohte- N. (pass.).
mūhkšuvve- K. vaivantua, kärsiä | geplagt werden, leiden

1952. (MAKΘŠA) *mākš*, gen. *-kkīže*, makuisa | schmackhaft, wohlgeschmeckend.
1953. (MAKSA-) *mākse-*, K. *mākse-* l. *māχse-*, N. *māχse-* maksaa | bezahlen.
1954. (MOKSA-, MOKSA-) *mokse-* mennä yli veden | über ein Wasser fahren.
moysede- ehättää, saattaa yli | über ein Wasser führen; K. *maṽsxe-*.
1955. (MOKΘNΘ?) *mogn* kumpu, mäki | Hügel.
1956. (MUKOMa, MOKOMa) *mukkam* l. *mukka* K. semmoinen | solcher; N. *mohkam*, A. *mokkam*.
mokamvut A. vertaus | Gleichniss.
1957. *mohkam* N., A. *mokam*, *mokkam*, ks. ed.
1958. *maχt*, ks. *mī*.
1959. (MΘŃA, MAŃA, MAJA) *maṽñe* taka | das Hintere: *mañña* K. N. A. (adv. & praep.) jälkeen | nachher, nach; *m. tu, st* sinun jälkeesi | nach dir; *m. test*, A. *m. dost* sen jälkeen | nachdem; *maññas* taaksepäin | nach hinten; *m. paḍī* takaperin | rücklings; *maṽñeḍ* K., N. *moṽñeḍ* (partit.?) myöhä | spät: *pā, ll tī m.* — comp. *maṽñecest*, K. N. *mañlest* (adv. & praep.) taempana, jäljempänä, myöhemmin | hinter, nach, nachher; — *maṽñeleast*, *st* l. *-leakka*, A. *maṽnlako, st* (dem.) vähän jäljempänä, vähän myöhemmin | etwas hinterdrein, etwas später; — superl. *maṽñemīs*, K. *-ñemus* l. *-ñ'mus*, A. *maṽñmus*, N. *māñmus* takimmainen, viimeinen | der hinterste, der späteste, der letzte; *maṽñemī, ssi* l. *-īs*, K. *maṽñmu, sse*, A. *māñmu, sse* viimeiseksi | zuletzt.
maññalaj perätysten | nach od. hinter einander.
1960. *mij*, ks. *munn*.

1961. (MAJAKA) *mājjeġ*, gen. *-ge*, K. *mājeġ*, N. *mājjij*
l. *mājij* majava | Bieber.
1962. *majhk* KL. siika, isompi kuin *šāppa* | grössere Schne-
pelart.
1963. (MAJKo-) *majke-*, impf. *mājgaj* K., A. *majko-* sur-
mata | umbringen.
majkje-, impf. *-kuj* l. *-kij* K., A. *majkoje-* (pass.) kuolla,
hukkua | umkommen.
majkješguotte K. (inc. ed.).
1964. (MAJTO) *majta*, K. *majt* maito | Milch.
1965. *majn-kio,tte* l. *m.-koadaj* erään hyönteisen kotero; ta-
vataan koivun-oksissa ja käytetään lääkkeenä
hampaansärkyä vastaan | eine Insektenpuppe,
welche gegen Zahnschmerzen im Munde gehalten
wird.
1966. (MĒJNA) *miejn* K., N. *mejn* mähinä, mäti | Fischrogen.
1967. (MAJNØSØ) *majns*, gen. *-nizi*, K. N. *majnas* satu |
Sage, Märchen.
majnest K. (postp.) *-sta*, *-stä* (puhuen) | betreffend,
von: *konn m. ti kirjxañč.*-josta on kirjoitettu |
von welchem geschrieben ist.
majnse-, 3 p. pr. *-nast*, K. kertoa, jutella | erzählen.
1968. *mājeb* N. jälkimmäinen | der spätere od. zweite:
m. ark tiistai | Dienstag; — *mājmus* N. = *ma-*
ñemis; *majimusse* A. = *mañemissi*, ks. *maññe*.
1969. *mätt*, *mādd* N. A., ks. *mant*.
1970. (MATo) *māht*, gen. *māđ'*, N. matonen | Würmchen.
1971. *maht*, ks. *mā*.
1972. (MATTA-) *māhte-*, 3 p. pr. *māhta*, K. =, osata, tai-
taa | können, verstehen.
māhte-, 3 p. pr. *-tāja*, K. *māhtje-* (inc.) oppia, tot-
tua | lernen, sich gewöhnen.

- mā,htijja* oppilas, opetuslapsi | Schüler, Jünger, Lehrling.
mätt(ə)jam-na,l A. tottumus, tapa | Gewohnheit.
mā,tede-, K. *mā,txe-*, N. *mättē-*, imperat. *mättat*,
 opettaa, totuttaa | lehren, unterrichten, ange-
 wöhnen.
mā,tedijja, K. *mā,txej* opettaja | Lehrer.
mā,tna,htem mahdoton | unmöglich.
mā,htelīčči- (iə) opiskella | ein wenig od. allmählich
 lernen.
māhtalā,hte- vähän opettaa | ein wenig lehren, einen
 kleinen Verweis geben.
1973. *meahte-* N. mättää, lastata | laden (z. B. Holz in einen
 Kahn).
1974. (MIETΘ) *mätt*, K. =, N. *mieht* mesi, hunaja | Honig.
1975. *mietta* (praep.) alaspäin, myöten | hinab, entlang;
m. jog?
mīdexe- K. kihlata | verloben; *Mārj leaj mīdexanē*
Oaska.
1976. (MUOTA, MUODA) *mī,tte* (iə) täti: äidin nuorempi
 sisar | jüngere Mutterschwester; N. *mua,dd.*
mīoda (amplif.) täti! | Muhme!
1977. (MUOTO) *muajt* N., A. *mot* kasvot | Gesicht.
1978. *muoht* Sem. mitta, ruutimitta | Mass, Pulvermass;
lo,nt-m., ko,nt-m. eri mittoja lintujen ja peurojen
 ampumista varten | verschiedene Maasse für Vögel
 und für Rennthiere.
1979. (MUOTTΘKA) *mīt*, gen. *mīhtige*, K. *mūt*, *mūhtey*
 N. *muoht*, *-htoy*, A. *mut* lumi | Schnee.
1980. *mā,tke* (ə) kompassi | Compass.
1981. *meađahk* N. myötätuuli | günstiger Wind.
1982. *mudroj* A. (ə): *m.-nälla* viekkaudella | mit List.

1983. (MUTOMa) *muttam*, K. *mutam* l. *muta* muutama,
joku | Jemand, irgend ein; A. *mottam*.
muttamašt kerran | einmal, einst.
1984. *müttim*, ks. *ti-m*.
1985. *mottam* A. *muutama* | Jemand, = *muttam*.
1986. (MOČŦTA) *moččĩt*, attr. *-ččis*, K. *moččed*, *-es* l. *-is*,
N. *mōhčed*, *-es*, l. *-es*, A. *moččed* kaunis, soma |
schön, hübsch.
močide- A. *koristaa* | schmücken.
moččisme- l. *možsme-* *kaunistua* | schön od. schöner
werden.
moččene-, 3 p. pr. *-ččeana*, = ed.
1987. (MACCA-) *māhce-* K. *kääntyä* | sich umkehren.
māhc (?), acc. *māc*, KL. *kääne*, *mutka* | Krümmung
(des Weges).
moacote- A. *käännyttää* | bekehren.
māhcle- K. (fr.).
1988. (MĒCCA) *miehce* (ea), K. *miehc* erämaa | ödes Land,
Wüste; *vīlgij meahca* läksi metsälle, peuran
ajoon | begab sich auf die Jagd, wilde Renn-
thiere zu jagen.
miehc-pajhk K. *autio seutu* | öder Ort.
1989. *mīhci-* (io), K. *mūhce-* (o) *vaivata*, *kiduttaa* | plagen.
mūhcej *kiduttaja*, *pyöveli* | Büttel, Henker.
1990. (MACoKKA) *māca;g*, gen. *-ge*, K. *māceχ*, N. *mācek*
kesäinen päällysvaate, *paidan muotoinen*, *sar-*
kainen t. *parkkinahkainen* | ein hemdförmiges,
äusseres Sommerkleid aus grobem Wollentuche
od. Leder („юпа“).
1991. *māšše-* K. (o) *voidella* | schmieren.
1992. *meašše-* N. (o) *sotkea* (taikinaa) | kneten.

1993. (MUŠTA-) *mušte-* muistaa; arvata | sich erinnern; errathen.
muštem A. muisto | Andenken.
muštje- K. A. (mom.) tulla muistaneeksi | eingedenk werden, sich erinnern; mainita | erwähnen.
muštte- muistuttaa; arvottaa | erinnern; zu errathen geben.
muštteškio,tte- (oa) (inc. ed.).
muštšis, gen. *-izi*, arvotus | Räthsel.
muštle-, 3 p. pr. *-tela*, N. A. =, muistella; mainita | an etwas denken; erwähnen.
1994. *mōšt* N. muisti | Gedächtniss; vert. *mušte-*.
1995. *māzīt* l. *māst*, K. *mąst*, KL. *mązo* l. *mąz'*, N. *māsat* l. *-saht*, A. *māsa,t* takaisin | zurück.
1996. (MIESTØKA) *mīst*, gen. *-teγ'* K., N. *miest* pensas | Strauch.
mīstkañč K. (dem.).
1997. (MØÑO) *maíña*, K. N. *maín* miiniä | Schwiegertochter.
1998. (MUONØKA) *mīñ*, gen. *-ññige*, K. *mūñ'* pakkanen | Frost, Kälte.
1999. (MANO) *mānna* kuu; kuukausi | Mond; Monat; K. N. *mānn*, A. *man* kuu | Mond; K. *a,tt lī mānn pielest* nyt on puolikuu | jetzt ist es Halbmond.
mānn-pajj K., N. *mān-pej* kuukausi | Monat; vert. *jijj-pije*.
mānna-pie,lle, K. *mānn-pie,ll* puolikuu | Halbmond.
2000. (MØNA) *ma,ne*, K. *ma,nn*, N. *mo,nn* muna | Ei.
ma,nn-sije linnunpesä | Vogelnest.
ma,nem l. *m.-ča,me*, K. N. *m.-ča,lm* munuainen | Niere.
2001. *mānne-* l. *mann-* N. (ø) pettää | betrügen.
mantamuš A. petos | Betrug.
2002. *ma,ne*, ks. *mī*.

2003. (MƏNƏ-) *manni*-, K. N. *mönne*-, A. *mönno*- mennä |
gehen.
mañne, A. *mönnoj* menevä, menijä; mennyt, viimeksi
kulunut | gehend; vergangen, letztverwichen.
mönnom A. *meno* | Verlauf.
2004. (MUNƏ, MONƏ) *mun* l. *mun*, K. =, N. A. *mon*;
dual. *munaj*, K. =, N. *mçna*; plur. *mij*, K. N.
A. =, *minä* | ich.
2005. *mon* N. A., ks. *mun*.
2006. (MANTO) *mant*, gen. *mand*, lat. *mantu* A., N. *mätt*,
gen. *mädd*, maa, *mantu* | Land, Erde.
madd-torjestomuš A. *maanjäristys* | Erdbeben.
mānt, gen. *-tige*, K. *mçnt*, *-teç*, A. *mant*, *-toç*, tyvi |
Wurzelende (eines Baumes).
mändir, gen. *-ntiri*, *manner* | das feste Land.
mändir-āhke isän t. *äidin isoäiti* | Grossmutter des
Vaters od. der Mutter.
2007. *meanda* K., N. *miadda* pois | weg, fort.
2008. *mientuš*, gen. *-uži*, *metsäpeura* | wildes Rennthier.
(Vert. *Mintiš*.)
2009. *mañtem*, ks. *mā*.
2010. (MĒNANA) *mienen*, gen. *-ne*, *mähnä*, *māti* | Fisch-
rogen; K. N. *miejn*, *mejn*.
2011. *mañl* . . . , *mañm* . . . A., ks. *maññe*.
2012. (MĒRƏ) *mierr*, K. N. =, A. *mer* meri | Meer, die See.
*mer*¹-*sopt* A. (*merenvahto*;) *merisieni* | (Meerschaum:)
Schwamm.
mierr-rint K. *merenranta* | Meeresufer.
mierr-virre *merieläin*: *hylje yleensä* | Seethier: See-
hund im Allgemeinen.
2013. (MĒRA) *mierre*, K. N. *micrr*, A. a.c.c. *mie,r*, (ç) *mitta*,
määrä | Mass.

- mierrede-*, K. *mie,rde-* I. -*de-*, N. *mie,rrē-* mitata | messen.
2014. (MUORΘ) *mīrr*, K. *mūrr*, N. *muorr*, A. *mur* puu | Holz, Baum.
mīri-a,lke vesa | Sprössling.
mīrr-pajkaj puupala | Holzstück.
mīri-patt matala kanto | niedriger Baumstumpf.
2015. *mīrr* K. (ϕ) rauha | Frieden.
mīrdatti-, K. *mīrdette-* I. *mīrdotte-* sopia | sich versöhnen.
mīrdottej K. rauhantekijä | friedfertig.
2016. *mīrra* I. *mrra*, K. *mīrr*, N. *mēr*, A. *mer* (ϕ) maa-kunta, mailma | Gau, Welt, Volk.
2017. (MÖRΘ-) *mīorri-* (*oa*) murtaa | brechen.
2018. (MARKKA) *mā,rhke*, K. *ma,rhk* rupla | Rubel.
markseš, gen. -*sa*, N. *ruplahinen*, *rupla* | Rubelstück, Rubel.
2019. (MĒRKoNA-) *mearkne-* K. N. *märätä*, *mädätä* | faulen, modern, verwesen.
2020. *mārje-*, 3 p. pr. -*raj*, K. t. N. (ϕ) *tahrata*, *liata* | beschmutzen, besudeln.
2021. (MUORJA) *mīrje* (*io*), K. *mūrj*, N. *muorj*, A. *murj* marja | Beere.
muorj-čolmaš N. yksi marja | eine einzelne Beere.
mīrje-sū,hpe marjamehu | Beerensaft.
2022. (MIERATTA-) *mīrede-*, K. *mīrxe-*, 3 p. pr. -*reaht*, *märehtiä* | wiederkäuen.
2023. (MURTA-) *murte-*, K. N. A. =, *murtaa* | zerbrechen, zerschlagen.
murtje-, 3 p. pr. -*taj*, K. N. (refl. & pass.).
murtstalle- A. rikkoa | zerbrechen; *leñč murtstalmašič*.

muartle- A. (mom.).

murtlattī-, K. *murtlotte-* särkyä; loukkautua | sich zerschlagen, zerschlagen werden; sich verletzen.

murtlottej A. maahan repijä | der niederreisst.

2024. (MÖRoNA-) *moarne-*, 3 p. p. r. *-rran*, N. herätä | erwachen.

2025. *morlā,hte-* liata | beschmutzen; vert. *mārje-* (р маpать).

2026. *mā,ll* K., N. *ma,ll* mahla | Baumsaft, Birkensaft.

2027. (MALA) *mā,lle* ateria | Mahlzeit.

2028. *ma,lle*, ks. *mī*.

2029. *mōl* N. (ρ) saippua | Seife.

2030. (MIELΘ) *mīll*, K. A. =, N. *miell* mieli; ymmärrys | Sinn; Verstand; K. *koxt tōn' mīlest tī* kuinka sinun mielestäsi on? | wie dünkt dich?

mīll-olmīj mielevä mies | ein verständiger Mensch.

mīllaš, gen. *-aži*, N. *mielles* järkevä | klug.

mīlte- K. mietyä | Gefallen finden: *Irod mīltij so,nnē*.

mīl'χemmes K., A. *mīltomes* mietetön, ymmärtämätön | unklug.

mīllōv l. *-llev*, attr. *mīlves* mielevä | klug.

mīllōvvūt, *mīllevvūt* l. *mīllvesvūt* K. (n. qval.).

mīlmānas l. *-nos* A. viisas | weise, klug.

2031. *mīollī-* (P), 3 p. p. r. *moalla*, (ρ) loitsia | beschwören (ρ МОЛИТЬ beten).

mīo,letfe (ρ) rukous | Gebet.

mīoldattī- rukoilla | beten.

2032. (MӨLKKKA) *ma,łhk* K., N. *mo,łhk* (attr.) väärä | krumm; m. *mūrr*; vert. *mīo,łhke*.

ma,łkχemmes K. vilpitön | ohne Falsch.

2033. *mie,łk* N. maito | Milch.

2034. (MIELKØ) *milk* rinnan keskikohta, rintaluu | Mitte der Brust, Brustbein.
milkī-tū,kte l. *milkū,kte* rintaluu | Brustbein; *pīss milkaktat* piru vieköön rintaluusi! (tavall. kiros) | der Teufel hole deinen Brustknochen! (gewöhnl. Fluch).
2035. (MÖLKKKA) *mīo,lhke* (oa) mutka | Krümmung.
2036. *mealgaj* hiljaa | leise.
2037. *malet-sū,n'* K., N. *māleht-sa,n'* plur. (ø) rukous | Gebet; vert. 2031.
2038. (MIELTI) *mīlte*, -lt l. -lti, K. *mīlt*, KL. *mīlti*, N. *melt*, A. *mē,lt* (postp. & adv.) myötä, mukaan, myöten, kautta; saakka | mit; nach, durch; bis, an; *vā,lti mīldes* otti myötänsä | nahm mit sich; *vierta,z mīlte pīo,ttev* kulkevat lastuja myöten, seuraavat lastuja | sie folgen den Spänen; *a,ges kieže m.* ikänsä loppuun asti, kaiken ikänsä | sein Leben lang; *jienni,ge a,ntik m.* paljonko annoit myötäjäisiksi? | wie viel hast du als Mitgabe gegeben? *Tālla m. sukki,li* T. rupesi soustamaan perässä | der Riese fing an nach zu rudern.
mieltšat l. *mielččat*, -čča myöskin | auch, ebenfalls.
2039. *mīolda* (pro *mīolīda*) (ø) nuorikko | junge, neuverheirathete Frau.
2040. (MULTTA) *mu,lhte*, K. *mu,lht* saippua | Seife.
mu,lhte-čū,cee saippuavesi | Seifenwasser.
2041. *ma,lša* isompi kanto | höherer Baumstumpf.
2042. (MÖLŠA) *mīo,lše-tū,kte* l. *mīo,lšū,kte* nilkkaluu | Fussknöchel.
2043. *maqbv* (attr.) N. pieni, hieno (rahat, haulit) | klein (Geld, Hagel); *mābvaz* (praed.); vert. *mīvv*.

2044. *mivv* K. pieni, hieno (rahat, naulat, haulit) | klein
(z. B. Geld, Nägel, Hagel); vert *māgv*.
2045. *maʋsɣe-* K., 3 p. pr. *-seaht*, = *moysede-*.
2046. *mom* . . . , ks. *mī*.
-
2047. *kođšek* (L.) Oxytropis.
2048. *kuz-taņas* suopursu | Porsch.
2049. *koaskrem-sujn* (Lusmjavr) nokkonen | Nessel.
2050. *kirr*, *kir-last* (Lusmjavr, Kolmjavr) vaivaiskoivu |
Zwergbirke.
2051. *kurr* kuru, rotko | Schlucht.
2052. *kārnas*, *k.-sujn* (Lusmjavr, Kolmjavr) Arctostaphylos
alpina?
2053. *kielikam* (L.) Gyrophora.
2054. *xōrom* (L., Lusmjavr) horsma | Epilobium angustifo-
lium.
2055. *jiegel*, gen. *jeakkali*, K. =, N. *jeel*, *jāhkal*, peuranjä-
kälä | Rennthiermoos.
2056. *joñ-taņas* (Lusmjavr, Kolmjavr) puolanvarsi | Preisel-
beerstrauch.
2057. *taņas*, ks. *kuz-t.*, *joñ-t.*
2058. *tuom* l. *tum* (L.) tuomi | Faulbaum.
2059. *čixau* (Porojavr, Kolmjavr) Veratrum.
2060. *čēre-uojev-sujn* (Lusmjavr) Matricaria inodora.
2061. *čilm-mūrr* (L.) kuusama | Geissblatt, Lonicera.
2062. *čimnos* (Lusmjavr) sianmustikka | Krähenbeere, Em-
petrum nigrum.
2063. *sujten-sujn* (Shagajavr) sananjalka | Farnkraut.
2064. *ñurr* kari | Klippe.
2065. *nuert* (L., Lusmjavr) kataja | Wachholder; = 1187.

2066. *rasn* (L., Lusmjavr) pihlaja | Eberesche; vert. 1262.
2067. *rīhp-joññ* (Lusmjavr), *rīp-murj* (Kolmjavr) karpalo | Kransbeere.
2068. *lampohk-sujn* (Porojavr, Shagajavr) niittyvilla | Wiesenwolle, Eriophorum.
2069. *pajj* (L.) paju | Weide.
2070. *pajje* (Lusmjavr) = ed.
2071. *pajne* (L.), *pajjn-sujn* (Porojavr, Kolmjavr), *pajne-ras* (Nurtjavr) lieko | Lycopodium.
2072. *piena-murj* (Porojavr, Shagajavr) Cornus.
2073. *poarrev* lauta | Brett.
2074. *oetmoš-last* (Lusmjavr, Kolmjavr) juovukanvarsi | Blaubeerstaude.
2075. *vatt mäki* | Anhöhe.
2076. *olojn* l. *ollojn* (Lusmjavr) Andromeda; (Lusmjavr, Kolmjavr) pursu | Porsch.
2077. *mana* suvanto; järvi, jonka läpi juoksee joki | tiefere und breitere Stelle in einem Flusse; See, durch welchen ein Fluss fiesst.

Nimiluettelo. — Namenverzeichniss.

Äke-javre järvi Turjan Lapissa, jonka rannalla ennen asut Lappalaisia | ein See im östlichsten Theile der Halbinsel Kola, an dessen Ufern ehemals Lappen wohnten (Бабы озеро).

Ähke, l. A. sijt Akkala.

Äččerokk Ponoijoen vasemmanpuolisia syrjäjokia, jonka varrella Lumbovskin talvikylä on | Nebenfluss des Ponoiflusses von Norden, an dessen Ufer die Winterstation der Lumbovskischen Lappen liegt.

Äc, gen. *äccipe,* paha naispuolinen olento, pienempi ihmistä; heitä oli tarun mukaan 4, äiti ja kolme tytärtä, jotka vihdoin kirottiin hämähäkeiksi | böses weibliches Wesen, kleiner als der Mensch, deren es nach der Sage 4 gab, die Mutter mit drei Töchtern; zuletzt sollen sie in Spinnen verwandelt worden sein. (Vert. Norj. Ip. *Haccečan.*)

Änn K. Anna; *Ännagaj,* N. *Anniš* (dem.).

Änn-javre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | ein vom Jokonga durchflossener See.

Änes-mana-javre Sem. eräs niistä järvistä, joiden kautta Jokonga virtaa | vom Jokonga durchflossener See.

Ars-jokk Sem. pienempi, Jäämereen laskeva joki, jonka suussa semiostrovilaisten Lappalaisten kesäpaikka on | Flüsschen, an dessen Mündung die Sommerstation der Semiostrowschen Lappen liegt.

Ars-jokk-sijt Sem. Varzin, Semiostrovilaisten kesäkylä | Sommerstation der Semiostr. Lappen.

Abram K., N. *Abra* Abraham.

Øvvan Iivana | Iwan, Johann.

Øver Jokostr. Imandra.

Åmpirdik l. *Sāla-Å.* Sem., Lappalaisten jumalia, *Kārva'n* veli | lappischer Gott, Bruder des *Kārva*.

Kukšin-sātk Sem. Sem-ostrova'n kalastuspaikka | der Fischerhafen Sem-ostrowa.

Ko-ja,vr L. pieni järvi, jonka kautta *Kūr-k-jokk* juoksee | kleiner vom *Kūr-k-jokk* durchflossener See.

Koajvam-oajaj Jokongan syrjäjokia oikealta, jonka varrella Jokongan syksykylä on | Nebenfluss des Jokonga von der rechten Seite; an demselben liegt die Herbststation Jokonga.

Kiet-ja,vre: *Pijj-K.-j.* & *Vūille-K.-j.* Sem., kaksi salmella yhdistettyä järveä | zwei durch einen Sund vereinigte Seen.

Kotraht N. Kondratij.

Kiottem- l. *Kuottem-ja,vre sijt* Kuroptjovskin talvikylä (joka tätä nykyä ei ole minkään järven rannalla) | die Winterstation Kuroptjowsk.

Koa,ste Konstantin.

Koant-ja,vre Ljav. lampi, jonka rannalla Ljavoserskin talvikylä on | kleiner See an welchem der Winterpogost Ljawosersk liegt.

Kintuš l. *-tiš*, *K. sijt* Kamensk; *Kindižnehke* Kamenskilainen | Kamenskischer Lappe; *Pijje-Kintuš* varsinaisen Kamenskin yläpuolella, 30 virstaa siitä oleva pieni kylä, jossa asuu 5 perhettä | ein Dörfchen 30 Werst oberhalb des eigentlichen Kamensk, mit 5 Lappenfamilien.

Kant-luxt A. Kantalahti.

Kanca-ja,vre Sem. pieni lampi, josta Jokonga alkaa, ja sen likellä oleva *Šureamp K.-j.*, jonka läpi J. juoksee | kleiner See, wo der Jokonga entspringt, und *Šureamp K.-j.*, durch welchen er bald nachher fliesst.

Kun-suol Jokostr. Imandran saaria | eine Insel im Imandra-see.

Kürk-jokk L. joki, joka alkaa *Sijj-ja,vr'*esta ja laskee idästä *Lū-ja,vr'*een | ziemlich grosser Bach, der aus dem *Sijj-ja,vr* entspringt und von Osten in den *Lū-ja,vr* fällt.

Kārjil, gen. -ile, Karjala, -lainen | Karelen, -ler; *Kārjilaks* l. -lags karjalaksi | karelisch (a d v.).

Kördoy l. -djoy, K. sijt K., Voronensk.

Kirt-ja,vre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Kärsnoj-joginč: *Urte*'sta alkava joki, joka juoksee Kuroptjovskin lähitse ja vasemmalta laskee Ponoj-jokeen | auf dem *Urte* entspringendes, unweit von Kuroptjowsk fliessendes Flüsschen, welches von Norden in den Ponoj-fluss fällt.

Kārva l. *Sāla-Gārva* Sem., Pon. *Kārvaj*, Lappalaisten jumalia, *Ruhtnas* jumalan apulainen | lappischer Gott, Mit-helfer des *Ruhtnas*.

Kildinč, K. sijt Kildinin lappalaishylä | der Pogost Kildin unweit von Kola.

Kuolnok K. Kuolla | Kola.

Kilmokk Ponoj-joen vasemmanpuolisia sivujokia | Nebenfluss des Ponoj, von Norden.

Kālm-ja,vre Sem. viimeinen järvi, jonka läpi Jokonga juoksee yläpuolella Semiostrovskin talvikylää; sen kohdalla *Urte* loppuu | der letzte See, durch welchen der

Jokonga oberhalb des Sem. Winterpogosts fließt; in der Nähe desselben endet der *Urte*.

Kolm-ja,vre & *Vū,lle-K.-j.* Sem. kaksi toistensa yhteydessä olevaa järveä, joiden kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossene Seen.

Kvvt-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Kavril, K. *Kovril*, N. *Kaurel* Gabriel.

Koamtka Sem., Lapin jumalia, *Rā,iz-sijt*'in veli | lappische Gottheit, Bruder des *Rā,iz-sijt*.

Kamenohp KL.: *Lū-ja,vr*'en eteläpuolella oleva pienenlainen tunturi | ziemlich kleiner Berg südlich vom *Lū-ja,vr*.

Xārlov noin 15 peninkulman pituinen joki, joka alkaa *Lej-ja,vre*'sta ja laskee Jäämereen, Kharlovskaja salma'an, jossa Ljavozerkin kesäkylä on | ungefähr 15 Meilen langer Fluss, der dem *Lej-ja,vre* entströmt und in das Eismeer in Charlovskaja salma fällt, wo die Sommerstation Ljavozerk liegt.

Xōmos K. Tuomas | Thomas.

Jākka, K. N. *Jāk*, gen. *Jāhku*, A. gen. *Jakku*, Jaakko | Jakob.

Jō,χmī N. Jefim.

Jitt-vūnn Jokostr. eräs Imandran lahti | eine Bucht des Imandra.

Īssakk K. Iisakki | Isaak.

Jierk-piōrr-ja,vre Sem. eräs järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Jirisk, K. *Īrišk*, N. *Īrišk* Iro | Irene.

Jearmez N. eräs satama läntisessä Kuollan Lapissa | ein Hafen im westlichen Kola-Lappland.

Jermij A. Jeremias.

Jilja, K. *Ilj*, N. *Elj*, A. *Ill* Elias.

Illip K. Filip.

Jovkuj l. *Jofkuj*, *J. sijt* Jokongan kyläkunta | das Dorf Jokonga.

Jovk-jokk Sem. Jokongan joki | der Fluss Jokonga.

Jovkinehke Jokongalainen | Lappe vom Jokonga.

Javvar N. Yrjö | Georg (Егоръ).

Jāvse Eusebius (Евсевиѣ, Евсей).

Juvvan, N. *Evvān* Iivana | Iwan.

Jaavr-kiečče Sem, pieni järvi, jonka läpi Jokonga juoksee, 7 virst. tämän suusta | kleiner vom Jokonga durchflossener See, 7 Werst von dessen Mündung.

(TAJO) *Tājja* Saksa, Norja, Ruotsi, Suomi | Deutschland, Schweden, Norwegen, Finnland; *Tājis* saksaksi j. n. e. | deutsch u. s. w. (a d v.); *Tāja käll* saksankieli j. n. e. | das Deutsche u. s. w.; *Tāj-nijpe* linkkuveitsi | Eingemessener; *Tājñē* Saksalainen j. n. e. | ein Deutscher u. s. w. (= нѣмецъ, по нѣмецки, нѣмецкiй языкъ).

Tānl, gen. -*nñil*, K. *Tānnil*, N. *Tānnel*, A. *Tannil* Taneli | Daniel.

(TARO) *Tārra*, gen. *Tāra*, Venäjä | Russland; *Tārus* venäjäksi | russisch (a d v.); *Tārlaj* Venäläinen | Russe.

Tiorzem, dem. -*maj* Trofim.

Tārje, K. *Tārij*, N. KL. *Tārj* Daria.

(TØRJA) *Tarje* Turja, itäisin osa Kuollan Lappia | der östlichste Theil von Kola-Lappland; *tarjas* turjaksi | terlappisch (a d v.); *Tarje käll* Turjan murre | das Terlappische; *Tarje olmuj* l. *Tarjalaj*, -*jelaj* Turjan Lappalainen | Ter-lappe.

Tīrmes, *Tiermes*, *Termes* Ukko, ukkonen, ks. Sanak. 647. | Gott des Donners, Donner, s. Wörterb. 647.

(TALO) *Tälla* rikas ja väkevä, mutta tuhma jättiläinen | reicher und kräftiger, aber einfältiger Riese (= Norj. lp. *Stallo*, Ruots. lp. *Stälu*); K. N. *täll* karhu | Bär; ks. Sanak. 651.

Teappa, K. N. *Teahpan* Teppo | Stephan.

Tavaj, Sem. *Tavā* Lappalaisten jumalia, kalastuksen ja metsästyksen suojelija | lappische Gottheit des Fischfanges und der Jagd; *Tavā-ajk* edellisen äiti | Mutter des *Tavā*.

Dgvid Taavetti | David.

Čo,ħk-suol eräs Imandran saari | Insel im Imanda (Высокий островъ).

Ču,ħ-sul l. *Ču,ħk-suol*, Č.-s. *sijt* Jokostrov.

Čutte, *Čutt* l. *Čuttelaj* Tshuudi, saduissa mainittu vihollinen rosvokansa | Tschude, märchenhaftes, feindliches Räubervolk.

Čoalm-ja,vre Sem. järvi, jonka kautta Jokonga juoksee | vom Jokonga durchflossener See.

Čuvdgaj: *Kilmokk* jokeen laskeva puro, jonka varrella Lumbovskin syyskylä on | Nebenfluss des *Kilmokk*, an welchem die Herbststation Lumbowsk liegt (Чуденьга l. Тюденьга); — *Čvvt-vatt* mainitun kylän läheisyydessä oleva mäki, josta tämä joki alkaa | Anhöhe in der Nähe dieses Dorfes, an welchem der genannte Bach entspringt.

Šant-ajk Sem. seuraavan äiti | Mutter des Folgenden (бородница).

Šanta-Ruhtnas Sem., Venäjän Lappalaisten ylin jumala | höchster Gott der russ. Lappen (= Христосъ; vert. Tverin Karjal. Šündü-ruohtinas).

Šanta-Meatnas Sem. edellisen veli | Bruder des Vorhergehenden.

Sijt, gen. -ti, l. *S. kādes* Sem., veljesjumalien *Rā,s-Sijt'*in ja *Koamtkā'n* yhteinen nimi; suojelevat kalastusta ja ihmisen terveyttä | gemeinschaftlicher Name zweier

verbrüdereten Götter, *Rūz-Sijt* und *Koamtka*, die den Fischfang und die Gesundheit der Menschen hüten.

Siejte-ga,alles, Pon. *Sitti-ka,alles* = ed.

Sejt-ja,vr L. *Lū-ja,vr*'en pohjoispään länsipuolella oleva pieni järvi | kleiner See westlich von der nördlichen Spitze des *Lū-ja,vr*.

Seajv-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra (СѢТЬ-островъ).

Sijj-ja,vr L. isonlainen järvi, joka *Kūr-k-jokk* joen kautta purkaa vetensä *Lū-ja,vr*'een | ziemlich grosser See, welcher durch den *Kūr-k-jokk* in den *Lū-ja,vr* sich ergiesst.

Sied-vun Sem. *Šante-Ruhtnas* jumalan setä t. eno | Onkel des *Šante-Ruhtnas*.

Sosnoške, S. *sijt* Sosnovka.

Sūnyel I. *Sūnjel*, S. *sijt* Songel.

Soarvis-suol Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra.

Sāla-Āmpirdik, ks. *Āmpirdik*.

Sāla-Gārva, ks. *Kārva*.

Sāla-ja,vre Ljav., pieni *Koant-ja,vre*'en laskeva lampi | kleiner in den *Koant-ja,vre* ausmündender See.

Sa,vtij N. Savvatij.

Savvan-tundar A., Kantalahden ja Imandran välillä, likellä edellistä oleva korkea tunturi | hoher Berg zwischen dem Imandra und Kantalahti, nahe zum letztgenannten (Плѣсовая гора).

Sivn-liohka peninkulman pituinen, korkea, yksinäinen vuori, 5 virstaa Ponoj-joen pohjoispuolella, jotenkin Kamenskin kohdalla | hoher, 10 Werst langer, einsamer Berg 5 Werst nördlich vom Flusse Ponoj, unweit von Kamensk.

(SAMA) *Sā,imme* Lappi | Lappland; *Sā,ime kīll* Lapinkieli

| das Lappische; *sāmas lapiksi* | lappisch (adv.); *Sā-melaj* Lappalainen | Lappländer, Lappe.

Simman, K. =, A. *Semman* Simon.

Simp-ja,vr Jokostr. *Umb-ja,vr'*en ja Imandran välillä oleva järvi | ein See zwischen dem *Umb-ja,vr* und dem Imandra (Комбозеро).

Nukë-jokk Poinin vasemmanpuolisia syrjäjokia | Nebenfluss des Poini von links (Лебежья рѣка).

Nargaj Svjatoi nos.

Nuoh-t-ja,vr, *N.-j. sijt* Nuottajärvi | Notozero.

Niester-suol Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra.

Nu,rk-suol Jokostr., Imandran saaria | Insel im Imandra (Крутой островъ).

Nuort-Sā,me, *N.-S. sijt* K., Semiostrovsk (= Varzin & Ljavozerk).

Nealonë-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Rik-suol Jokostr. Imandran länsirannalla oleva niemi | Halbinsel am westlichen Ufer des Imandra (Рикотайбала).

Rujt-suol Jokostr. Imandran saaria | Insel im Imandra.

Ruhtnas Sem. = *Šanta-R.*

Rū,ε-ajk Sem. naisjumala, joka poronhoitoa suojelee | lappische Göttin, Beschützerin der Rennthierzucht.

Rist-mi,rr-nā,rgij niemi Turjan Lapissa | Halbinsel in Ter-Lappland.

Rū,ε-sijt Sem., eräs jumala, Koamtkan veli | lappischer Gott, Bruder des Koamtka; vert. *Sijt*.

Rovvi Sem., etelän puolelta *Kā,lmc-ja,vre'*en laskeva joki | Nebenfluss des Jokonga von rechts; mündet in den *Kā,lmc-ja,vre*, dessen Wasser vom Jokonga aufgenommen wird.

Luhke, K. N. *Luhk* Lukas.

Lej-ja,vre Ljavozero, järvi, josta *Xārlov* joki alkaa; samaniminen talvikylä on nykyään *Koant-ja,vre*'n rannalla, 2 virstaa yllämainitusta | Ljawozero, ein See, wo *Xārlov* entspringt; Der Winterpogost *Lej-ja,vre sijt* liegt jetzt nicht bei dem nämlichen See, sondern 2 Werst davon, beim *Koant-ja,vre*.

Lū-ja,vr l. *Luj-ja,vr* L., Lovozero; *Lū-ja,vr-urt* harju, joka alkaen *Lū-ja,vr*'en rannasta kulkee *Umb-ja,vr*'een päin | Bergrücken zwischen dem *Lū-ja,vr* und dem *Umb-ja,vr*; fängt ummittelbar beim erstgenannten an.

Lo,nte-mana-jokk Sem. joki, joka vasemmalta l. pohjoispuolelta laskee Jokongaani | Nebenfluss des Jokonga, von links.

Länn-suol likellä Jokostrovaa oleva Imandran saari | Insel im Imandra bei Jokostrow (Могильный островъ).

Lāvra, K. *Lovr*, N. *Laur* Lauri | Lorenz.

Lu,mbes l. *Lū,mbes*, gen. *-mpeze*, L. *sijt* Lumbovsk; *Lū,m-besnehke* Lumbovskilainen | Lappe von Lumbowsk.

Peaht N. *Pieti* | Peter.

Piehtklīnč Jokostr., Imandran lahdelta | kleine Bucht vom Imandra; *Piehtkla-suol* sen suussa oleva saari | Insel in der Mündung dieser Bucht.

Pett-suol Jokostr., Imandran saari | Insel im Imandra.

Piettār, gen. *-re*, K. *Piedar*, A. *Pedar*, lat. *Pedre*, *Pietari* | Petrus.

Pāčyaš, P. *sijt* Paatsjoen suussa oleva Lappalaiskylä | Pazereka, Pasvig.

Pieč-ja,vre & *Vū,lle-P.-j.* Sem., kaksi, 4 virstan päässä toisistaan olevaa järveä, joiden läpi Jokonga juoksee | zwei vom Jokonga durchflossene, vier Werst von einander belegene Seen.

Piecc-vunn Jokostr., Imandran koillis-osassa oleva lahti |
Bucht am nordöstlichen Theile des Imandra.

Peaccem, *P. sijt* Petshenga.

Pionne, gen. =, Ponoï.

Por-ja,vre Sem., eräs järvi | ein See.

Pävvil, K. *Povvel*, N. *Poavvel* Paavali | Paul.

Oakka Foka | Phokas.

Vikë-jokk joki, joka alkaen *Urte*'n pohjoisrinteeltä, 30 virs-
taa *Jigskaj*'sta, juoksee *Vikë-ja,vre*'n kautta ja laskee
Jokongaani | ein Fluss, welcher auf der nördlichen Seite
des *Urte*, 30 werst vom *Jigskaj* entspringt, durch den
Vikë-ja,vre fließt und in den Jokonga fällt; — *Vikë*-
l. Sem. *Vükë-ja,vre* melkein pyöreä 5 virstan pituinen
ja levyinen järvi | ein beinahe runder, 5 Werst langer
und breiter See.

Ohkmij N. Eufemia.

Oxt-kaant Jokostr., iso lahti Imandran eteläosassa | grosse
Bucht am südlichen Theil des Imandra.

Uoñikes Sem., miespuolinen jumala | lappischer Gott; *Uoñikes-
ajk* hänen äitinsä | seine Mutter.

Oj, dem. *Ojjiš*, *Ojjeneš* N. Outi | Evdokia (Авдотья).

Viotir Feodor.

Uitrij l. *Uhtrea* N. Antero | Andreas.

Vačlaj: *Ñukë-jokk* joen syrjäjoki, jonka varrella Jokongan
talvikylä on | Nebenfluss des *Ñukë-jokk* von links; an
demselben liegt die Winterstation Jokonga.

Vucc-jokk Ljav., parin virstan pituinen joki, joka yhdistää
Koant-ja,vre'n ja *Lej-ja,vre*'n | ungefähr 2 Werst langes
Flüsschen, welches *Koant-ja,vre* mit *Lej-ja,vre* verbindet.

Uoisk (oa), N. A. *Oisk* Josef.

Vässil l. *Vasel*, N. *Vaisk* Vasili.

Vioissep Josef.

Ontari, K. *Uontrej* Antero | Andreas.

Viorjila käll Semiostrovskin ja Kildiniin lappalaismurre Turjan murteen vastakohtana | Mundart der Semiostrowschen und Kildinschen Lappen als Gegensatz der Terschen; *viorjemaks* mainitulla murteella | in dieser Mundart (vert. Sanak.).

Öro-vuonn Uuravuono | die Ora-bucht.

Urte selänne ja vedenjakaja, joka alkaa 20—30 virstaa Lumbovskin syksykyvän itäpuolella, kulkee luoteista suuntaa noin 10 peninkulman päässä Jäämeren rannasta ja päättyy *Kaalm-javren* kohdalla | Landrücken und Wasserscheide; fängt 20—30 Werst westlich von der Herbststation Lumbovsk an, erstreckt sich zwischen der Herbststation und dem Winterpogost der Jokongischen Lappen nach Nordwesten, in einer Entfernung von ungefähr 100 Werst von der Küste des Eismeerer und endet beim *Kaalm-javre* (Кейва).

Vārvaan, K. N. -van, dem. *Vūrvanaj* Barbara.

Vīle, N. *Fēlk* Filip.

Violeksantr, K. *Oļexsandor*, N. *Oļsander* Alexander.

Violizij, K. *Ūlasej*, N. *Oļsij* Aleksi | Alexius.

Oafanas Athanasius.

Fīoma I. K. *Fomm* Tuomas | Thomas.

Īomeljan Emilian.

Umptik Jokostr., L. *Umbtakk* korkea vuori Imandran itäpuolella, *Lū-javru-urt*'in jatko | hohes Gebirge östlich vom Imandra, Fortsetzung des *Lū-javru-urt* (Хибинскія горы); — *Umb-javru* Umbozero.

Maksin, K. *Maχsin* Maksima | Maximus.

Mikla K. Nikolai.

Mikalij, N. *Meahkal* I. *Mihkal* Mikko | Michael.

Mūtk, M. *sijt* Mutka, Motka.

Mitrj, K. -rej, N. *Mētrej* Mitri | Demetrius.

Māhtvej K. Matti | Matthias.

Meatmas, ks. *Šanta-M*.

Mož-vūnn Jokostr. Imandran lahtia, jossa asuu 3 Jokostrovilaista lappalaisperhettä | Bucht vom Imandra, wo drei Jokostrowische Lappenfamilien wohnen.

Māš N. = *Maksin*.

Mo,ssej l. *Mojsej* Moses.

Māse,lg, *M. sijt* lappalaiskylä Imandran pohjoispuolella | lappisches Dorf nördlich vom Imandra.

Moňč-tundar Jokostr., vuori Imandran länsipuolella (?) | Berg westlich von Imandra (?).

Mintiš, gen. *Meantaš*, Sem. eräs jumala | lappischer Gott; *Meantaš-ajk* hänen äitinsä | seine Mutter (Vert. *mientuš* Sanak.).

Mārj l. *Marj* Maria.

Suomalainen sanaluettelo.

(Numerot viittaavat Sanakirjan sanaheimoihin.)

- aalto 1216.
 aamu 515.
 aamuinen 515.
 aamurusko 120.
 aatto 257.
 ah 1.
 ahdas 255, 259, 576.
 ahkio 303, 772, 1522.
 ahma 164.
 ahnas 53, 1733.
 ahven 1787, 1798.
 ai 12.
 aidata 626.
 aika 4, 15, 40, 1623;
 aikoja sitten 520.
 aikaisin 15, 599.
 aina 1514, 1838.
 airo 24, 58.
 aita 17, 626, 798.
 aitta 19.
 aivan 1477, 1936.
 aivastaa 203.
 aivot 1731, 1774.
 ajaa 1707; a. takaa 1683.
 ajatella 526.
 ajatus 526.
 ajella 1707.
 ajettua 1457.
 ajos 1189.
 ajosauva 1087.
 akka 5.
 ala 1879; alallaan olla
 1839.
 alareuna 1879.
 alas 1879; a. astua 1098;
 a. muuttaa 855.
 alaspäin 1975.
 alasti 1665.
 alaston 1665.
 alava 1879.
 alempi, -mpana 1879.
 alentaa 1879; a. itsensä
 1761.
 aleta 852, 1879.
 alhaalla, -lta 1879.
 ali 1879.
 alimmaksi, -mpana 1879.
 alimmallaan olo 55.
 alkaa 73.
 alku 73; alussa 15.
 alkuvuodesta 73.
 alla, alle, alta 1879.
 allas 1549.
 alli 71.
 alottaa 73.
 alttari 1904, 1905.
 alus 1203.
 alushousut 150.
 ammentaa 144.
 amnoin 599.
 ammoinen 520.
 ampua 1260, 1663.
 anastaa 54.
 ankara 264, 829.
 ankarasti 264.
 anne: anteeksi antaa,
 a. antaminen 156, 1609.
 annella 51.
 anoa 45.
 anoppi 1826.
 ansa 325.
 ansaita 226.
 antaa 51, 1376, 1740; a.
 nenää 1112; anna! 43.
 antelias 1421, 1897.
 anti 1335.
 antura 1738.
 appi 1920.
 apu 84, 1677.
 apulainen 84.
 arki 57.
 arku 202, 1287, 1295.
 armahtaa 913.
 armas 1298.
 armeliaisuus 883.
 armelias 1421.
 arpa 1868.
 arpoa 1868.
 arssina 64.
 arvata 68, 1993.
 arvella 526.
 arvo 67.
 arvostella 67.
 arvottaa 1993.
 arvotus 68, 1993.
 asemesta 953.
 asettaa 709, 777, 847,
 856, 889.
 asettua 535.
 asia 33, 1322.
 askel 1415.
 astia 41, 258.
 astin 1694.
 astua 1101, 1415; a. si-
 sään 949.
 asuva 535.
 ateria 1831, 2027.
 aurinko 1492.
 auskari 87.
 autio 304, 1560, 1988.
 auttaa 84, 1677.
 autuas 1784; autuaaksi
 tehdä, a. tulla 1547.
 auveta 93.
 avain 836, 839, 1328.
 avanto 342.
 avata 93, 836, 839.

avautua 1256.
aviomies 131.
avoin 93.
avullinen 1640.

delfini 818.

edellinen 98.
edellä, -ltä 98.
edessä, -stä 98, 1498.
eheä 1945.
ehtiä 40.
ehättää 40, 1954.
eilen 473.
eilinen 473.
eksyä 739, 764, 939.
elo 535.
elähtänyt 1542.
eläin 535, 924, 1207.
elämä 535.
elävä 535.
elävähopea-myrryksi
1042.
elää 535.
empiä 602.
emäntä 558.
enemmän 746.
enkeli 48, 488.
ennemmin 98.
ennen 98.
ennenkuin 98, 107.
eno 514.
ensi 1502, 1781.
ensimmäinen 1781.
ensin 1792.
ensisti 1781.
entinen 98, 520.
epäillä 526.
epäusko 1835.
eri 528.
erittäin 7.
erokirja 1250.
erottaa 466, 1250.
erämaa 1988.
esi 98.
esiliina 1615.
esirippu 1692.
estää 875.
eteen 98.
eteenpäin 98.
eteinen 291.
etelä 207, 1186.
eteläpuoli 1186.
etsiä 1764.
että 892, 1767.

etummainen 98.
etusormi 750.
eväs 1828.

haahka 92, 1634.
haahlat 101.
haapa 1045.
haara 1008, 1592.
haava 818, 1274.
hairahdella 948.
hairahtaa 948.
haista 86.
haisu 86.
hajota 1250, 1503.
hajottaa 1503.
haju 86, 1317.
hakata 507, 818, 848,
1240.
haljeta 544, 1397.
halkaista 758, 1397.
halkoa 758, 1389, 1397.
halkopuu 340.
halla 1036.
halpahintainen 1689.
haltia 161.
halu 592.
halukas 1733.
halvattu 1376.
halvaus 1376.
hame 547.
hammas 1568.
hampaaton 1568.
hamppu 992, 1237.
hanhi 774.
hankarauta 1690.
hanki 11, 854.
hankkia 930.
hapan 186.
hapata 186.
hapatuus 1772.
hapsi 1922.
harakka 1006.
harjanne 1851.
harju 780, 905.
harjus 1077.
harmaa 1280.
harmittaa 85.
hartio 61, 1891.
harva 1235, 1251.
haudata 721, 1223.
hauki 789, 1149.
haukka 190, 1875.
haukkua 91, 447, 1681.
haukotella 102.
hauta 359, 448.

hautaus 1223.
hautausmaa 556.
hautoa 97, 1580.
havaslanka 1735.
havu 192.
hedelmä 901, 1497.
heikko 1257, 1391, 1501.
heikkous 1709.
heinä 966.
heinäsirkka 966.
heitellä 1373.
heittonuora 756.
heittäytyä 1715.
heittää 1047, 1376, 1505.
heitältää 1895.
helma 38.
helmi 193.
Helmikuu 1093.
helvetti 26.
hengitys 1717.
henki 486, 1717.
henkitorvi 302.
henkiä 1717.
henkäys 1717.
henkiläispesä 1776.
herjata 447.
herjaus 447.
herra 439, 903.
herättää 535, 876, 1459,
1478.
herätä 185, 535, 1225,
2024.
heti 79, 591.
hetki 1514.
hevonen 449, 548, 1266.
hia 958.
hiekkä 1819.
hieno 952, 2043, 2044.
hienonen 952.
hiha 958.
hiili 536.
hiippiä 1451.
hiiri 1056.
hiki 1666.
hikoilla 1666.
hiljaa 2036.
hiljainen 994.
himokas 1733.
hinta 67.
hioa 956.
hiota 1666.
hirsi 529.
hirttäytyä 121.
hirvas 1016.
hirvaspeura 1302.
hirvi 1014.

hiukka 282.
 hiukkanen 1761.
 hiukseton 1922.
 hius 932, 1922.
 hiuspalmikko 215, 1658.
 hohkakivi 582.
 hoitaa 1223.
 hoksata 1688.
 home 374.
 homehtua 374.
 hopea 1038.
 hopeapenninki 1038.
 horjahtaa 1425.
 horjua 530.
 horsma 2054.
 hosua 1734.
 houria 1837.
 houru 1837.
 housu, -ut 347, 1460.
 housunlahje 1460.
 huhtikuu 874.
 huilumpuhaltaja 1115.
 huippu 725.
 hukkaa 188, 496, 1963.
 hukuttaa 188.
 hunaja 1974.
 huoata 1699.
 huo'is 1689.
 huokans 1717.
 huolehtia 1536.
 huolestua 1387.
 huoli 1536, 1881.
 huolia 1881.
 huomata 710, 1620, 1688,
 1724.
 huomeinen 515.
 huomenna 515.
 huone 1599.
 huono 1109, 1550.
 huonosti 1550.
 huovi 1754.
 hurskas 1714.
 hursti 1866.
 huttu 434, 1739.
 huuli 1462, 1470.
 huutaa 114, 169, 790,
 1339.
 huuto 114, 790.
 hylje 23, 256, 477, 1184,
 2012.
 hyljät 201.
 hylkeenpyynti 1278.
 hylkeenrasva 893.
 hymyillä 81.
 hyppiä 1101.
 hypätä 1092, 1101.

hyttynen 765.
 hyvin 922.
 hyvyys 1584.
 hyvä 883, 922, 1584;
 olla h. 913; hyvää
 päivää! 640.
 hyvämuistinen 533.
 hyvästi! 640, 1608.
 hyönteinen 1130.
 hyöty 1677.
 hämmentää 756.
 hämähäkki 553.
 hän 995.
 häntä 967, 1521.
 häpeä 1695.
 häpy 233.
 häpäistä 1347, 1695.
 häristä 444.
 härkä 521, 1191, 1431.
 hätä 288, 1171, 1495.
 hätäillä 1047.
 hävetä 1695.
 hävitä 1500.
 hävitys 304.
 häviö 1500.
 häväistä ks. häpäistä.
 häät 1071, 1158.
 häätalo 1158.
 höllä 1395, 1433.
 höyhen 1577.
 höylä 656.
 iankaikkinen 4.
 iankaikkisesti 1478.
 ihme 689.
 ihmeellinen 1724.
 innetellä 689.
 ihmetyö 225.
 ihminen 1917.
 iho 1374.
 ikkuna 481.
 ikkunaruuu 481.
 ikä 4; kaiken ikänsä
 2038.
 ilahtua 1127.
 iljen 545.
 illallinen 462.
 illastua 462.
 ilma 885.
 ilmaiseksi 1794.
 ilmeisesti 83.
 ilmestyä 185, 493.
 ilmi; i. tulla 911, 1256.
 ilmiö 493.
 ilmoittaa 1011.

iloinen 1308.
 iloita 1127, 1252, 1797.
 ilta 462.
 iltarusko 120.
 imettäväinen 749.
 imeä 1133.
 irtain 836.
 irti lähteä 993.
 irtonainen 1379, 1427.
 iskeä 218.
 iso-isä 14.
 isoäiti 5; isän t. äidin
 i. 2006.
 istua 56, 504.
 istumapaikka 504.
 istuttaa 504.
 istuutua 504.
 isä 29, 30, 501.
 isäntä 437, 1796.
 isäpuoli 29, 501.
 itkeä 1344.
 itku 1344.
 itse 502.
 itä 687, 981, 1186.
 itäinen 687.
 ja 451, 455, 456, 563.
 jaella 51.
 jakaa 466.
 jalka 539.
 jalkaisin 1822.
 jalkapohja 539.
 jalkarinta 78, 1487.
 jalkaterä 539.
 jano 199.
 janota 468.
 jauho, -ot 549.
 jauhokuli 884.
 jauhosäkki 329.
 jo 455, 456, 503, 512,
 1767, 1768.
 joenniska 1172.
 joensuu 470, 1128, 1879.
 joikua 490.
 joka 107, 429, 467.
 jokahinen, jokainen 204,
 465, 480.
 joki 470.
 jokin 107, 1946
 joku 106, 1983.
 jompikumppi 429.
 joskus 213, 605.
 jotta 892.
 joukko 1912.
 jousi 478, 1121.

- jouten 586.
 joutilas 1494.
 jouto 40.
 joutsen 1093.
 joutua 1661.
 joutuisasti 701.
 juhla-kampela 1645.
 juhlia 1610.
 jukka 471.
 julistaa 928.
 Jumala 562.
 juoda 468.
 juoksennella 262, 1682.
 juoksu 1856.
 juokсутtaa 1682.
 juonikas 1733.
 juonitella 1569.
 juosta 262, 336, 1682,
 1753, 1856.
 juottaa 468, 496.
 juovukanvarsi 2074.
 jutella 497, 1967.
 juuri 1820.
 juurirasia 1820.
 jyreä 524.
 jyristä 781.
 jyrkänne 1528.
 jyrsiä 187.
 jystää 507.
 jäkälä 2055.
 jäkälämäki 779.
 jäljempänä 1959.
 jälkeen 1959.
 jälki 130.
 jälkimmäinen 1968.
 jänis 287, 1137.
 jänkä 460.
 jänne 264, 992.
 järeä 524.
 järjestää 1603, 1714.
 järkevä 2030.
 järvi 554, 2077.
 järvilohi 1906.
 järehtää 1541.
 jäsen 1358, 1413.
 jättää 156, 201; j. hy-
 västi 1608.
 jää 484.
 jäädä 156, 1523.
 jäähile 1361.
 jäänsolho 987.
 jäätikkö 545.
- kaakko 1924.
 kaakkuri 123.
 kaalaa 321.
 -kaan 237.
 kaapata 678, 1173.
 kaarne 310.
 kaartua 996.
 kaataa 420, 518, 1240,
 1435, 1715.
 kaatiot 150, 851.
 kaatua 419, 518.
 kadota 149.
 kadottaa 149.
 kadotus 978.
 kahdeksan 118.
 kahdeksannes 118.
 kahdeksas 118.
 kahtaanne 116.
 kahtalainen 116.
 kahtia 116, 217, 397.
 kahveli 77.
 kaikenlainen 467, 1193.
 kaikkein 18, 465.
 kaikki 1453.
 kaima 146.
 kainalo 129, 285.
 kaista 1512, 1729.
 kaivaa 1228, 1282.
 kajava 132.
 kaksi 116.
 kala 328, 580, 961.
 kalakukko 309, 328,
 1842.
 kalannahka 160, 845.
 kalastaja 909.
 kalastus 328.
 kalhu 333, 352.
 kalja 1687.
 kallellaan oleva 1091.
 kallio 164, 323, 1458.
 kallis 348, 350.
 kallistaa 1091.
 kallistua 1091.
 kalpea 115.
 kalu 1517, 1635.
 kaluna 345.
 kalveta 115.
 kalvin 1176, 1690.
 kalvo-in 346.
 kammata 726.
 kampa 726.
 kampela 431.
 kana 236.
 kanki 812.
 kannatin 896.
 kannatus 250.
- kansa 474, 1185.
 kansi 151, 422.
 kanssa 147.
 kantaa 243.
 kantanivel 840.
 kantapäätä 242.
 kanto 542, 811, 2014,
 2041.
 kantosatula 1676.
 kapakka 373.
 kapea 255, 259.
 kapinaan nousta 1889.
 kapine 535.
 kaplas 811.
 kappale 386, 1465, 1480.
 karhu 425, 651.
 karhunsammal 1086.
 kari 2064.
 karitsa 1438.
 karkottaa 1707.
 karku 262.
 karpalo 2067.
 karsta 180.
 karva 389, 814, 944.
 karvainen 246.
 karvas 277, 1519, 1520.
 kas! 655.
 kasi 206.
 kasna 202.
 kastaa 227.
 kastaja 1272.
 kastamaton 1272.
 kaste 1272.
 kastella 1362.
 kastua 1331, 1362.
 kasvaa 901.
 kasvattaa 901.
 kasvattipoika 1223.
 kasvi 901, 1263.
 kasvot 232, 1977.
 kataja 222, 1187, 2065.
 kateus 1069.
 katkaista 1504.
 katkera 1519, 1520.
 katketa 1504.
 katkoa 1504.
 katonkannatin 1743.
 katsahtaa 1724.
 katsella 1853.
 katsoa 177, 1853; katso!
 648.
 kattaa 151, 889.
 kattila 426.
 katto 151, 1316.
 katu 500.
 katua 136, 683.
- kaahlata 321.
 kaakistaa 121.

- kauha 119.
 kauhtana 398.
 kaukana, -kaa, kauas,
 kauvas 112; kaukaa
 1893; kauempana,
 -emmaksi, -immaksi
 1893.
 kaukalo 296, 1549.
 kaula 820.
 kaulus 416.
 kaunis 1986
 kaunistua 1986.
 kaupita 365.
 kauppa 365.
 kauppamies 365, 377.
 kauppapuoti 1417.
 kauppias 365.
 kaupunki 1392, 1806.
 kautta 743, 1271, 2037.
 kauvan 112.
 kauvas 112.
 keho 124.
 kehous 124.
 kehrätä 756.
 kehrävarsi 1198.
 keinua 968.
 keisari 862.
 keittämätön 1104.
 keittää 155, 375.
 kellastua 784, 1255.
 kello 326.
 kellokas 326.
 kellua 385.
 kelmeä 135.
 kelmistyä 115.
 kelo 759.
 kelpo lailla 922.
 keltainen 1255.
 keltaisenruskea 784.
 kelvata 50.
 kelvollinen 50.
 ken 106.
 kengänpohja 1738.
 kenkä 320, 421, 1795.
 kenkäheinä-kerä 966.
 kenkänauha 1657.
 kenkävoide 1461.
 keritä 1530, 1581.
 kerjäläinen 562.
 kerkeä 278.
 kerskata 275.
 kerta, kerran 7, 213, 599,
 1243, 1828, 1838, 1983.
 kertoa 497, 1967.
 kerä 1730, 1834.
 keski, keskellä, -eltä,
 -en, -enään 217; kes-
 kellä, -lle 394.
 keskimäinen 217.
 keskipäivä 217.
 keskisormi 112, 217.
 keskiviikko 1009.
 kestitä 211.
 kestää 243, 627.
 kesy 153.
 kesä 207.
 kesäasema 207.
 Kesäkuu 207.
 ketara 811.
 kettu 1312.
 kettää 1129.
 keveä 380.
 keveähkö 380.
 keväisin 154.
 kevät 154.
 kevät-aika 154.
 kidus 1067.
 kiduttaa 1951, 1989.
 kiehastua 669.
 kiehastuttaa 669.
 kiehauttaa 669.
 kiehua 669.
 kiehuttaa 669.
 kieleton 1096.
 kieli 325, 1095, 1096.
 kieltää 343, 875, 897,
 1507, 1575.
 kiersilmäinen 1564.
 kiertää 1564, 1598.
 kierä 786.
 kihlata 1975.
 kiikari 638, 1509.
 kiikku 968.
 kiiltävä 1634.
 kiiltää 1634.
 kiinni ottaa 1373.
 kiinnittää 1538, 1630.
 kiinteä 251.
 kiittää 137, 1562.
 kimeä 1716.
 -kin 237.
 kinastella 447.
 kinnas 228.
 kinnerkoukku 170.
 kinnerluu 1107.
 kinos 1647, 1765.
 kipu 364, 1519.
 kipuna 770.
 kireä 251, 829, 830.
 kiristys 441.
 kirja 240, 286.
 kirjan-oppinut 286.
 kirjata 286.
 kirjava 286.
 kirje 286.
 kirjoittaa 286, 795.
 kirjoitus 286.
 kirkas 1634.
 kirkko 274, 864.
 kirkua 169, 1913.
 kirotta 292; kirottu 1596.
 kirves 9.
 kirvespohja 917, 927.
 kiskoa 196.
 kissa 198, 206.
 kiusata 177.
 kiusaus 172, 177, 1680.
 kiuvas 392.
 kivi 164.
 kivikasa 555.
 kiviröykkiö 164.
 kivistää 1519.
 -ko? 3, 105.
 kodanpuolisko 1349.
 koetella 172.
 koetus 172.
 kohota 69, 1337.
 kohottaa 1337, 1478.
 kohtelias 1384.
 kohtuinen 527.
 koi 125.
 koillinen 1650.
 kointähti 120.
 koipinahka 421.
 koira 183, 1573.
 koiranpenikka 1573.
 koivu 936, 1553.
 koivunkuori 1553.
 koivupuu 1553.
 koko 1945; kokonaan
 1936, 1945.
 kokonainen 1945.
 kokous 737.
 kokouspaikka 376.
 kokoutua 122, 737.
 kolkutella 568.
 kolkuttaa 523.
 kolmannes 363.
 kolmas 363.
 kolmasti 363.
 kolme 363.
 kompassi 1980.
 kontata 1122.
 kontio 425.
 koota 122, 376, 737,
 1192.
 kopeekka 1872; 10 k. 62.
 koppa 194, 1601.

- koppelo 384.
 koppi 1613.
 korento 753, 1891.
 koristaa 1299, 1714, 1986.
 korjata 728.
 korkea 69; korkealla 1478.
 korkeus 1478.
 korottaa 1478.
 korva 1638.
 korvanjuuri 1638.
 korvarengas 1638.
 korvaton 1638.
 korvo 1770.
 kosia 950, 1821.
 kosija 1821.
 kosinta 950.
 koskaan 213.
 koskea 219.
 koski 197.
 kostea 1104
 kostuttaa 227, 1362.
 kota 161.
 koteri 1965.
 kotiin 161.
 kotka 190.
 kotohaltia 161.
 kotolainen 161.
 kotona 161.
 koukku 113.
 kousa 119.
 kova 138, 264.
 kovasin 711.
 kovasti 264.
 koveta 138.
 kruunu 1823.
 kuikka 123, 579.
 kuin 107, 1946.
 kuinka 107, 1946; k. paljon 1946.
 kuiskaella 1060.
 kuiskata 872, 1060.
 kuiva 199.
 kuivaa 199.
 kuivata 199.
 kuka 106, 107.
 kukaan 106.
 kukka 1630.
 kukkaro 161.
 kukko 1864.
 kukkua 391; kukkuu! 682.
 kulmakarvat 362.
 kulta 332, 345, 1298.
 kultanen 814.
 kuluttaa 46.
 kumarrella 420.
 kumartaa 420.
 kummastella 694.
 kummi 418.
 kummitella 1082.
 kummittelija 1082.
 kummainen 107.
 kumottaa 1634.
 kumpi 429.
 kumppani 147, 254.
 kumpu 673, 1955.
 kun 213.
 kuningas 241, 862.
 kunnas 1110.
 kunnes 107.
 kunnia 69, 275, 768, 861, 1040.
 kunnianon 861.
 kunnioittaa 1565.
 kunnoton 244.
 kunto: kunnan ihminen 244.
 kuohita 187.
 kuolema 1021.
 kuolettaa 556.
 kuolla 360, 556, 1290, 1616, 1963; kuollut ihminen 556.
 kuoppa 96, 371.
 kuori 263.
 kuorma 1522.
 kuosali 231.
 kupari 1769.
 kuplata 385.
 kuppi 1466.
 kuristaa 121, 1662.
 kurja 1728.
 kurkku 302.
 kuru 2051.
 kusi 234.
 kusirakko 1472.
 kusta 234.
 kutoa 163, 1356.
 kutsua 178.
 kuu 1999.
 kuudennes 158.
 kuudes 158.
 kuukausi 1999.
 kuula 1355.
 kuulla 330.
 kuulua 330.
 kuulustella 1867.
 kuuma 1628.
 kuume-tauti 1628.
 kuumuus 1540.
 kuunnella 330.
 kuurnita 744.
 kuuro 330, 1638, 1684.
 kuusama 2061.
 kuusi 158.
 kuusi 209.
 kuva 401.
 kuve 887.
 kylki 525.
 kylkiluu 525.
 kyllä, kyllin 322.
 kylläinen 322.
 kyllääntyminen 322.
 kylmentää 760.
 kylmä 360.
 kylmää 360, 895.
 kylpeä 1580.
 kylvetää 1580.
 kylvää 358, 1541.
 kylvä 358.
 kyly 318.
 kylä 962, 980.
 kyläkunta 1910.
 kymmenen 62, 1326.
 kymmenes 1326.
 kymmenys 1326.
 kynns 249.
 kynsi 253.
 kynttilä 704, 1760.
 kynttiläjalka 704.
 kypsyä 278.
 kysyä 174.
 kyttyräselkä 412.
 kyttyräselkäinen 409.
 kyykäärme 187.
 kyynel 235.
 kyynärpää 285.
 kyynärä 285.
 kyynäsvarsi 285.
 kyöpi 1082.
 käki 109, 682.
 käly 1800.
 kämmen 153.
 käpy 1533.
 käpälä 383.
 kärki 725, 1114.
 kärppä 1485.
 kärpänen 787.
 kärsimätön 301.
 kärsivällinen 627.
 kärsiä 243, 293, 301, 627, 636, 976, 1951.
 käsi 153.
 käsiammatti 1311
 käskeä 1444.
 käsky 1444.

- käskyläinen 1444.
 kätkeä 721, 722, 1483.
 kätkyt 165.
 kävellä 1822.
 käväistä 1822.
 käydä 899, 1822.
 käyrä 409.
 käyräselkäinen 412.
 käyskennellä 1746.
 käyttää 46, 1811.
 -kään 237.
 käänne 1987.
 käännyttää 400, 1987.
 kääntä 400, 1567, 1987.
 kääntää 1567.
 kääriä 265.
 käärmä 396, 1948.
 käärtäistä 265.
 -kö? 3, 105.
 köhiä 214.
 köhä 214.
 köyhä 1171.
 köykäinen 380.
- laahata 112.
 laakso 1106.
 lahja 51, 1335.
 lahjoittaa 1335.
 laho 877, 1334, 1412.
 lahota 877, 1412.
 lahti 1333.
 laidun 733, 734.
 laiho 549, 1352.
 laina 1350; lainaksi 1888.
 -lainen 1320.
 laiska 1372.
 laita 1346.
 laito 852.
 laitos 977.
 laittaa 709, 889, 977, 1347.
 laiva 311.
 laivuri 311.
 lakaista 1537, 1789.
 lakata 505.
 laki 947.
 laki 1316.
 lakka 1399.
 lakkamehu 1399.
 lakki 356, 382.
 lammas 1438, 1857.
 lammašnavetta 1667.
 lampaannahka 1438.
 langeta 1832, 1836.
- langettaa 208.
 lanko 1338, 1800, 1920, 1947.
 lapa 1405.
 lapanen 1748.
 lapikas 421.
 lapio 145.
 lappea 1406.
 lapsenlapsi 5, 14, 30.
 lapsi 1612.
 lasi 863, 982.
 laskea 306, 1327, 1376, 1505, 1714; l. mäkeä 788.
 laskeutua 419, 971, 1376.
 lasku 1325.
 lastata 1359, 1973.
 lastu 1385, 1833.
 latsin 1355.
 latoa 1603.
 lattia 915, 1629.
 latva 273, 1360.
 lauhkea 1421.
 laukka 262.
 laukku 1416.
 laulaa 13, 1422.
 laulu 13, 1422.
 lauma 573, 763.
 lauta 1423, 2073.
 lautanen 494.
 lauvantai 1046, 1065.
 lava 915, 1414.
 lehmä 1336, 1431.
 lehti 1386.
 lehto 1249.
 leikata 818, 1705.
 leikellä 818.
 leikkaaja 818.
 leikki 1001.
 leikkiä 1001.
 leikkuu 818.
 leimahtaa 218.
 leipä 1352.
 leivin-uuni 1526.
 lekahtaa 221.
 lemmitty 937.
 lennellä 295.
 lento: lentoon lähteä 1337.
 lentää 295.
 lepopaikka 1699.
 leppä 1403.
 leski 693, 1382.
 leuka 140.
 leventyä 423.
 leventää 423.
- leveä 423, 1943.
 levittää 243, 443, 889 890.
 levähtää 1699.
 levätä 1699, 1700.
 liata 2020, 2025.
 liehahtaa 221.
 liekki 100.
 liekku 968.
 lieko 2071.
 liekutella 179.
 liekuttaa 165.
 liemi 1430.
 liereä 532.
 lieve 37, 1404, 1879.
 liha 1374, 1801.
 liika 1321.
 liikahtaa 1322.
 liikahutella 859.
 liikahuttaa 859, 1322.
 liikata 1322.
 liikkua 959, 1322.
 liikutella 1322.
 liikuttaa 1322.
 liina 946, 1289.
 lika 943.
 likainen 943.
 likellä, -ltä, -lle, likem-
 pi, -mpänä j. n. e. 76.
 limsiö 1884.
 linnunlento 1398.
 linnunpesä 1552, 2000.
 lintu 299, 536, 755, 941, 1329, 1398, 1757.
 liota 1331.
 liottaa 1331.
 lipas 504, 723.
 lipeä 238, 498.
 lisä 1368.
 lisätä 1368.
 lisäytyminen 1368.
 lisäytyä 1368.
 litteä 670.
 liukas 1131.
 liukastua 1131.
 liukua 1131.
 live 498.
 livettä 1131.
 livetä 1131.
 lohduuttaa 20, 491.
 lohenmullo 399.
 lohi 1292, 1380, 1906.
 loihutalulun osa 1081.
 loitsia 2031.
 Lokakuu 730.
 lonkero 1262.

- lopettaa 176, 278, 1407.
 loppu 176, 1500.
 loppua 1500.
 loukata 762, 939.
 loukkautna 2023.
 lounas 1063, 1398.
 lounastuuli 1063.
 luikata 1339.
 luistaa 1089.
 luja 1305, 1343.
 lujasti 1305.
 lukea 1327.
 lukita 1328.
 lukko 1328.
 luku 73, 1325.
 lumi 344, 1979.
 lumikinos 1647.
 lumisade 344, 1684.
 lunastaa 1401.
 luo, -na, -ta, -kse 260,
 270, 1381, 1394.
 luoda 977, 1660.
 luode 852, 1845.
 luokki 393.
 luola 161, 1702.
 luoma 977.
 luominen 977.
 luopua 1507, 1523.
 luoti 1355.
 luottaa 1479.
 lusikka 1375, 1558.
 luu 578.
 luurasva 578.
 luvalo 1376.
 luva 549.
 luvata 35, 289.
 lyhentää 1814.
 lyhetä 1814.
 lyhykäinen 1814.
 lyhyt 47, 1814, 1815.
 lyhytläntä 1814.
 lyijy 1341, 1824.
 lykätä 847, 894.
 lypsää 148, 1516.
 lyödä 369, 550, 568,
 756, 873, 1221, 1463.
 lähde 141, 360.
 lähestyä 76.
 lähettää 1890.
 lähetys 1890.
 lähimmäinen 76.
 lähteä 1029, 1332, 1822,
 1890; l. irti 993; l.
 lentoon 1337; l. ulos
 1719, 1720.
 lämmin 1442.
- lämmittää 97, 1442,
 1496.
 lämpö 1442.
 lämsä 756.
 länget 230.
 länsi 1051, 1478, 1845.
 länsituuli 1478.
 läpi 743.
 läsiä 1369.
 läsnä-ollessa 15.
 lääkäri 1584.
 löyhyä 1317.
 löylyttää 1580.
 löytä 1424.
 löytää 408.
- maa 557, 2006; laskea
 maalle 283.
 maakunta 557, 2016.
 maalata 1490.
 maali 785, 1309, 1633.
 Maaliskuu 1855.
 maanantai 1166, 1781.
 maanjäristys 624. 1541,
 2006.
 maata 1183, 1369, 1741,
 1805.
 made 1773.
 maha 833.
 mahdollinen 1193.
 mahdoton 1972.
 mahla 942, 2026.
 maho 1276.
 mahtava 1899.
 mahtua 719.
 mailma 83, 152, 2016.
 mainita 1993.
 maistaa 172, 1587.
 maito 1964, 2033.
 majava 1961.
 makea 1125, 1267.
 makkara 584.
 maksa 1732.
 maksaa 1953.
 makuisa 1125, 1952.
 makuu aika 1623.
 makunntaa 1741.
 malja 1466.
 manner 2006.
 mantu 2006.
 Marian kuolinpäivä 57,
 1604, 1799.
 marja 2021.
 marjamehu 2021.
 matala 852, 1879.
- mataloitna 852.
 matara 1255.
 matka 1828.
 matkalaukku 1779.
 matkustaa 1828.
 matkustaja 1828.
 mato 945.
 matonen 1970.
 mehu 1043, 1399.
 mela 1600.
 menijä 2003.
 menneenvuotinen 589.
 mennä 1822, 2003; m.
 yli 1954.
 meno 2003.
 merenranta 2012.
 meri 2012.
 merieläin 2012.
 merikala 580, 961.
 merilintu 1757.
 merilohi 1292.
 merisika 1170.
 meriteiri 312.
 merkki 595, 740, 1791.
 mesi 1974.
 mestari 817.
 mestata 848.
 meteli 939.
 metsistys 246.
 metso 731, 1398, 1524.
 metsä 1249, 1830, 1988.
 metsäkana 1285.
 metsänhaltia 1830.
 metsänraja 1941.
 metsäpeura 246, 2006.
 metsästysteltta 1379.
 miekka 1948.
 mieleton 2030.
 mielevä 526, 2030.
 mieli 2030.
 mielipaha 85.
 mielipuoli 1837.
 miellyttävä 891.
 mieltä 2030.
 mies 82, 131, 1917.
 miespuoli 82, 1863.
 mihin 107.
 mikin 1946.
 miksi 107, 1946.
 mikä 1946.
 mikäli 107.
 mikään 1946.
 milloin 213.
 mimmoinen 1946.
 minä 1997.
 minä 2004.

missä, -stä 107.
mitata 1023, 1415, 2013.
miten 1946.
mitta 1978, 2013
-moinen 1320
molemmat 116, 117.
morsian 372.
muinoin 213, 599, 605.
muistaa 1993.
muistella 1993.
muisti 533, 1994.
muisto 1993.
muistuttaa 1993.
mukaan 2037.
mulkku 327.
mummo 5.
muna 2000.
munia 243.
munuainen 2000.
muokata 1951.
murehtia 1536.
murhe: murheissaan ol-
la 1387.
murkina 515.
murottaa 1259.
murros 798.
murtaa 2017, 2023.
muru 828.
musertaa 1515.
musta 821.
musteta 821.
mustikka 999.
mutka 1950, 1987, 2035.
mutta 2.
muu 528.
muukalainen 458.
muurahainen 167.
muurahaispesä 167.
muuran 1399, 1436.
muutama 1983, 1985.
mykkä 325, 1096.
myssy 1823.
myydä 1949.
myödä 1949.
myöhä, myöhemmin
1959.
myös 205, 451, 455, 566,
880.
myöskin 2038.
myöten 1478, 1975,
2037.
myötä 2037.
myötätuuli 1597, 1981.
mädätä 2019.
mähnä 1966, 2010.
mäki 306, 643, 779,

1955, 2075; laskea
mäkeä 788.
mäkinen 643.
mäkäri 1130.
märehtyä 187, 2022.
märkä 227, 955, 1362.
määrätä 2019.
mäti 1966, 2010.
mättää 1973.
määrä 2013.
mörkö 1670.

naali 1118.
naaras 388, 1097.
naarasporo 1803.
nahka 148, 160, 729,
837, 845, 898, 1143,
1214.
naida 1153.
naimaton 438, 1153.
naiminen 1158.
naisenkenkä 1795.
naispuoli 372
naittaa 131, 1153.
nalkki 1729.
napa 1199.
napittaa 1630.
nappi 1630.
nappo 1200.
narttu 193.
naskali 1840.
nauha 272.
naula 314, 951, 1211,
1307.
naulata 1211.
naulita 1211, 1627.
nauraa 965, 1390.
naurahtaa 965.
nauris 1151, 1210, 1286.
neiti 1154.
neljä 1126.
neljännes 1126.
neljäs 1126.
nenä 1112.
neula 1212, 1869.
neulansilmä 1493.
neulatyyny 1212.
neulua 163.
neuvosto 1011.
neuvottelu 1011.
niellä 1120.
nielu 773.
niemi 1114.
nieriäinen 1301.
nietos 925, 1765.

niin 564, 567, 1098,
1162, 1164; n. että
1193; n. paljon kuin
1946.
niini 1226.
niin-ikään 888.
niinimatto 1226, 1304.
niinkuin 107.
niitty 1545.
niittyvilla 2068.
nilkka 1657.
nilkkaluu 2042.
nimetön 1213; n. sormi
1870.
nimi 1213.
nimipäivä 1213.
nimittää 1213.
niska 820, 1172.
nisa 1111.
niukka 255.
nivel 1358, 1413.
nivellä 1413.
no 564, 1138, 1139, 1141,
1142.
noita 313, 413, 1155.
noitarumpu 424.
noitua 110, 1155.
noikeutua 367.
noki 367.
nokka 1112.
nokkonen 2049.
nolki 1196.
nopea 278, 1015.
norppa 1184, 1224.
nostaa 1478.
nostattaa 1478.
notkea 959.
notko 1106.
noudattaa 1223, 1565.
noukkia 1146, 1782.
nousta 31, 185, 777,
1478; n. kapinaan
1889.
nousuvesi 31, 700.
nukahtaa 1741.
nukkua 1741.
nukuttaa 1741.
nuoli 723, 1121.
nuora 1182.
nuoranpää 1182.
nuori 1181.
nuorikko 2039.
nuortea 959.
nuorukainen 1612.
nuoskea 1104.
nuotta 294, 1163.

nuottasalko 1887.
 nurja 1244; n. puoli
 519.
 nurkka 1697.
 nurkkakivi 1697.
 nurmi 1545, 1643.
 nykyinen 42.
 nylkeä 196.
 nyrkki 337.
 nyt 27, 42, 456, 1812.
 nähä 1724.
 näin 1159.
 näkemätön 1724.
 näkymätön 225.
 näkyväinen 225.
 näkyä 225.
 näkö 1724.
 nälkä 1195, 1587.
 nälkäinen 1195.
 nälänhätä 1195.
 nälästystä 1195, 1587; nä-
 lästynyt 1587.
 näveri 1201.
 näyttäytyä 740.
 näyttää 740, 827, 1791,
 1836.
 näärvi 1117.
 näätä 1161.

 odottaa 1839, 1850.
 ohdake 1538.
 ohi 1231.
 ohimo 1245.
 ohitse 1010.
 ohja, ohjat 290, 1432.
 ohjaaja 1901.
 ohjata 184, 1714.
 ohut 952.
 oi 1711.
 oikea 814, 1714, 1896;
 o. puoli 339, 415; oi-
 kealle 1896.
 oikeus: oikeutta käydä
 978.
 oikeusto 978.
 oikoinen 1714.
 oivallinen 922.
 oivaltaa 598.
 oja 1710.
 ojentaa 76, 133, 1714.
 oksa 1360, 1633, 1694.
 oksentaa 1691.
 ola 1884.
 olka 1891.
 olkavarsi 1841.

olki, oljet 549.
 olla 56, 1315, 1839.
 omaisuus 535.
 omata 46.
 ommel 1061.
 ommella 267, 1330.
 ompelukoppa, o.-lipas
 1212
 ompelurihma 246, 992.
 onkia 1701.
 onkikoukku 113, 390,
 1701.
 onkisiima 1378, 1735.
 onnellinen 1784.
 onneton 1784, 1816.
 onnettomuus 410.
 ontua 1322.
 opas 1926.
 opettaa 1926, 1972.
 opettaja 1926, 1972.
 opetus 1926.
 opetuslapsi 1926, 1972.
 opiskella 1972.
 oppia 1926, 1972.
 oppilas 1926, 1972.
 ora 478.
 orava 1872.
 orjantappura 727.
 orpana 1871.
 osa 763, 1784.
 osallinen 7, 1640.
 osata 1972.
 osottaa 1791.
 ostaa 1794.
 otava 478.
 otsa 320, 1762.
 otsanahka 320.
 ottaa 1900.
 ovenripa 143.
 ovensuu 19
 ovi 635, 1692.

 paarma 1303, 1586, 1621.
 paasi 323.
 paasto 1548.
 paaston-edellinen 1544;
 p. päivä 1557.
 paastota 1548.
 paastoton aika, p. päivä
 57.
 paeta 618, 1518, 1721,
 1753, 1856.
 paha 1109, 1550.
 pahansuopa 1157.
 pahentua 1832.

pahka 1447.
 pahoin 1109.
 paholainen 628.
 pahuus 124, 1550.
 paikata 695, 728.
 paikka 662, 695, 953,
 957, 1480.
 paikoittain 1480.
 paimen 733, 1565, 1846.
 paimentaa 1565.
 painaa 615, 1403, 1490;
 painavaksi tulla 1426.
 paine 1490.
 painia 1727.
 paise 955, 1189, 1457.
 paistaa 1540.
 paisti 1540.
 paistua 1540.
 paisua 1551.
 paita 1482.
 paju 1914, 2069, 2070.
 pajuvitsa 1561.
 pakautua 1397.
 pakanallinen 628, 1272.
 pakkanen 1648, 1998.
 pako 1856; lähteä pa-
 koon 1595.
 pakovesi 852.
 paksu 216, 934.
 paksuntaa 216, 934.
 paksuta 216, 934.
 pala 220.
 palaa 1628.
 palanen 1480.
 palava 1628.
 palettua 895.
 paljas 1639.
 paljo, paljon 513, 746.
 paljous 474.
 palkata 1631.
 palkka 1631.
 pallo 1622.
 palmikko 1594, 1658.
 palmikoida 1356, 1594.
 paltta 1319.
 palttina 1351.
 palvelija 224, 1035,
 1444.
 palvelella 1035.
 panetella 1832.
 panentua 1805.
 panena 890, 1479; p. jal-
 kaansa 858.
 paperi 1669.
 papinrouva 1659.
 pappi 1659.

- parantaa 1364, 1584.
 parannus: tehdä paran-
 nusta 136.
 parantaja 1584.
 paras 1584.
 parempi 1584.
 pari 116.
 pariskunta 353.
 parku 1219.
 parta 1084, 1473.
 parvi 1912.
 paska 1539.
 patvi 1447.
 paula 325.
 pehmentyä 712.
 pehmentää 1044.
 pehmetä 1044.
 pehmeä 712, 1044.
 pehmitellä 873.
 peili 281.
 peittää 151, 1483.
 peljästyä 1007.
 pelko 1625.
 pellava 1393, 1655.
 pelokas 1625.
 pelotus 1625.
 pelto 1642.
 pelästyä 1625.
 pelätä 1625.
 pensas 575, 1262, 1996.
 perhe 1606.
 perintö 66.
 perjantai 1510.
 perkele 591, 725, 865.
 permanto 1629.
 permen kannatin 896.
 perna 684.
 perustua 1538.
 perä 819; perässä, -stä
 1478, 2038.
 perämela 1054.
 perämies 1901.
 peräovi 804, 1409.
 peräpuoli 804, 1409.
 peräsin 1054, 1281,
 1600.
 peräsuolet 1493.
 perätysten 1959.
 pesemätön 1549.
 peseytyä 1549.
 peski 1529.
 pestä 1549.
 pesukaukalo 1549.
 pestä 161, 1552, 1702,
 2000.
 petollinen 351.
 petos 1707, 2001.
 pettu 1525.
 petturi 508.
 pettää 1707, 2001.
 petäjä 1525.
 peukalo 1632.
 peura 1302, 2008.
 peuranjäkäle 2055.
 pian 701, 1685.
 pidot 1582.
 pidusta 1512.
 pidättää 668.
 pielus 1626.
 pienehkö 1761.
 pienentyä 1761.
 pienentää 868.
 pieni 300, 1761, 2043,
 2044.
 pierrä 1531.
 piikivi 611, 1884.
 piina 1471.
 piinata 1951.
 piirileikki 1182.
 pihka 1452.
 pihlaja 886, 1262, 2066.
 pikari 1200.
 pikavihainen 979.
 pikemmin 1686.
 pilkata 1390.
 pilkka 785, 1309, 1633.
 pilli 1115, 1232.
 pilvi 1653.
 pimetä 1074.
 pimeys 821, 1074.
 pimeä 1074.
 pingottaa 996.
 pirtti 1599.
 piru 1554.
 pistellä 1233.
 pistää 724, 727, 1233,
 1455, 1624; p. sisään
 858.
 pitentyä 112.
 pitkin 1478.
 pitkittäin 112, 796.
 pitkulainen 112.
 pitkä 112.
 pitkähkö 112.
 pituinen 112.
 pitää 46, 334, 668, 1223,
 1327, 1496, 1565,
 1811; pidäs! 1839.
 pohja 687, 1535, 1572,
 1845.
 pohjainen 687, 1845.
 pohjaistuuli 1845.
 pohjanen 1845.
 pohjanpuolinen 1845.
 pohjantähti 1845.
 pohjattuoli 687.
 poika 74, 1612, 1827.
 poikanen 1612.
 poikapuoli 74.
 poikittain 630.
 poikki 1271.
 poikkipuu 630.
 poimia 1782.
 pois 528, 953, 1449,
 2007.
 polku 1230, 1636.
 polttaa 468, 1628.
 polvi 1654.
 polvitaive 170, 407.
 ponnahtaa 1506, 1579.
 porata 1456.
 poro 521, 918, 1534,
 1803, 1927; poron
 länget 230.
 porohärkä 1191, 1863.
 porolauma 763.
 poronhätä 1521.
 poronnahka 898.
 poronreisi 776.
 porontalja 666.
 poronvasikka, porova-
 sikka 825, 1411.
 porstua 998.
 portimo 1485.
 portto 1682.
 poru 1219.
 poski 140, 1180.
 poskiluu 1884.
 poskipää 1884.
 potea 1527.
 potilas 364, 1527.
 potkahtaa 1506.
 potkaista 541.
 pouta 1847.
 poutapäivä 1847.
 povi 1472.
 publikaani 737.
 pudistaa 142, 1541.
 pudota 175, 276.
 puhaltua 1551.
 puhdas 804, 1508.
 puhdistaa 769, 804,
 1205, 1714; tulla puh-
 distetuksi 1714.
 puhdistua 1508.
 puhe 1011, 1081.
 puhella 1011.
 puhemies 950.

- puhkaista 1228, 1455.
 puhua 1011.
 puistaltaa 1429.
 pukea 692.
 pukeutua 692.
 pulkka 772, 1635.
 pullo 1026.
 punainen 1261, 1292.
 punastua 1261.
 punnita 1790.
 punoa 1571, 1598.
 punomaton 264.
 puntari 1563.
 puo 1493.
 puola 485.
 puolanvarsi 2056.
 puoli 1319, 1626; puo-
 lesta 98.
 puolikuu 1999.
 puolitoista 1626.
 puolustaja 1626.
 puoti 1417.
 purje 1597.
 purjetuuli 1597.
 purku-ilma 1593.
 puro 1710.
 purra 187.
 pursu 2048, 2076.
 puskea 1027.
 puteli 1511.
 puu 2014.
 puuhupo 1354.
 puuhka 612.
 puumerkki 595.
 puunaula 951.
 puupala 8014.
 puuro 1739.
 puuta 1499.
 puute 1171, 1500.
 puuttua 1883.
 pyhitetuksi tulla 1548.
 pyhä 1068, 1548.
 pyhänpuku 401.
 pyhänlasku 1557.
 pyhäpäivä 1548.
 pyhäveli 1548.
 pykälä 848.
 pykäläpuu 848.
 pyrkiä 1270, 1588.
 pyry-ilma 1593.
 pyssy 1556.
 pystyttää 777, 849, 856,
 1538.
 pystyä 1558.
 pysyä 1538.
 pysähtyä 505, 1538.
- pyydystää 909.
 pyyhlinä 814.
 pyytää 45, 1373.
 pyytö 909.
 pyöreä 532, 1583.
 pyöveli 1989.
 päihtynyt 468.
 päätset 1473.
 päivä 1492; hyvää päi-
 vää! 640.
 päivällinen 515.
 päiväys 1492.
 päre 639, 1365, 1589.
 pässi 1614, 1857.
 pätsi 1526.
 pää 176, 1206, 1465,
 1730; päällä, -ltä, -lle
 69; päästä 1478.
 pääkallo 1730, 1774.
 pääkallo-paikka 320.
 pääkoriste 1618.
 päällikkö 791, 903.
 päällimmäinen 1478.
 päällisnahka 78.
 päällys 1478.
 päällysnahka 1487.
 päällysnuttu 1637.
 päällysvaate 1990.
 pään-alus 1626, 1730.
 päärmä 612, 1619.
 päärmät 1619.
 pääsiäispäivä, 1:nen 29,
 501; 2:nen 509; 3:as
 1272.
 päästä 226, 735, 1661,
 1893.
 päästää 836, 1376, 1559.
 päättää 176.
 päätön 1730.
 pöhöttyä 1457.
 pölkky 340, 759.
 pöllö 832, 1481.
 pöytä 658, 985, 1602.
 pöytäliina 653.
- raadella 196.
 raaja 1300.
 raaka 1104, 1664.
 raakua 279.
 raapaista 1282.
 rae 794.
 raesade 794.
 raha 583, 1652.
 rahavaihtaja 1718.
 raitis 806.
- raito 1234.
 raja 780, 1231.
 rajua-ilma 885.
 rakastaa 920, 1050,
 1072, 1073.
 rakennuspuu 1599.
 rakentaa 36.
 rakentelija 586.
 rakkaus 920, 1072.
 rakko 357, 1472.
 rampa 1313, 1322.
 ranne 171.
 ranta 266, 1279; tulla
 rantaan 1357.
 rapea 138.
 rappautua 1836.
 rasitettu 243, 586.
 rasittua 1387.
 raskaasti 1387.
 raskas 1387, 1426.
 rasva 893, 1484, 1706.
 ratkoa 795.
 ratsu 1266.
 rauha 2015.
 rauhantekijä 2015.
 rauhoittaa 1699.
 rauta 1303.
 rautainen 426.
 rautu 1301.
 ravata 1236, 1682.
 ravio 1300.
 ravistaa 1429.
 reidenjuuri 539, 1117.
 reikä 1232.
 reipas 1015, 1750.
 reisi 776, 846.
 reki 989, 1635.
 rekikeli 1828.
 rengas 412, 791.
 repijä 2023.
 repiä 182, 196, 1504, 1248.
 repo 1312.
 repäistä 1504.
 reuna 1306.
 reunus 612.
 reunstaa 612.
 revellä 196.
 revetä 196, 1248.
 revontulet 405, 1937.
 riehkii 1221.
 riekkö 316, 1285.
 riemu 1308.
 riemuita 1308.
 rieska 1267.
 rihma 992.
 riidellä 60, 1066, 1445.

- riippua 112, 1420, 1944.
 riisua 475, 836, 839.
 riita 619.
 riitaisa 1733.
 riittää 1315, 1502, 1883.
 riivattu 865.
 rikas 210, 1468, 1923.
 rikka 1284.
 rikkaus 1923.
 rikki 1222.
 rikkiastia 1222.
 rikkoa 939, 2023.
 rinne 1319.
 rinta 2034.
 rintalapsi 1277.
 rintaluu 2034.
 ripakko 1289.
 risla 801.
 risti 1272; ristiin nau-
 lita 996, 1578.
 ristiin-naulitseminen
 1578.
 ristiin-naulitsija 1578.
 ristilunt 803, 807.
 ristiä 1272.
 risu 621, 1265.
 rita 1239.
 rohdin 1254.
 rohkaista mielensä 1305.
 rohkea 1750, 1766.
 rohtuma 1314.
 rokko 1873.
 ropo 583.
 roska 1169.
 rotko 2051.
 rukoilla 22, 420, 1272,
 2031.
 rukous 2031, 2037.
 ruma 1238.
 rumpu 424.
 runko 1227.
 ruoho 1263.
 ruohoinen 1110.
 ruoka 1587, 1591.
 ruokatorvi 773.
 ruokkiminen 1587.
 ruoko 632, 1892.
 ruoste 1273.
 rupi 1314.
 rupla 2018.
 ruskea 1261.
 rusko 120.
 ruumis 1374.
 ruumis-arkku 41, 1287,
 1295.
 ruuti 912, 1032.
 ruutimitta 1978.
 ruutisarvi 912.
 ruuvi 1817.
 ruveta 692.
 ryhtyä 692.
 rykiä 1418.
 ryyni 1020.
 ryömiä 1122, 1134.
 ryöstää 54.
 ryöstö 196.
 räkä 214, 1196, 1264.
 räme 460.
 räppänä 1294.
 räähkä 1220.
 räähkähinen 1220.
 räähkyä 1219.
 räापys 1293.
 saada 930, 1376, 1802,
 1900; s. tietää 710.
 saakka 1231, 2037.
 saapas 517, 1049.
 saapua 1661.
 saari 1031.
 saarnata 928.
 saarva 792.
 saastainen 628.
 saastuttaa 623, 628.
 saatana 983.
 saattaa 975, 1348.
 saavuttaa 40, 479.
 sadannes 745.
 sadanpäämies 745.
 sadas 745.
 sade 1684.
 sadekuuro 89, 1698.
 saentaa 934.
 saha 633, 929, 973, 1878.
 saippua 1258, 2029,
 2040.
 saippuavesi 2040.
 sairas 1527, 1709.
 sairastaa 364, 1369,
 1527.
 sairaus 364, 1709.
 saita 370, 961, 991.
 saivar 843, 844.
 sakarisormi 809.
 sakea 934.
 sakoa 934.
 salainen 1483.
 salaisesti 1483.
 salaisuus 1483.
 salko 857, 1887.
 sallia 1376.
 salmi 815, 1915.
 salo 1031.
 salpa 875.
 salvamaton 1016.
 salvata 615.
 salvomies 1599.
 sama 7, 591.
 samallinen 880, 1178.
 sammakko 879.
 sammal 940, 1062, 1086,
 1353.
 sammaltaa 1933.
 sammua 381, 757.
 sammumaton 757.
 sammuttaa 381, 757.
 samoin 566.
 sana 990.
 sananjalka 2063.
 sananlasku 990.
 sangen 746.
 sankka 414.
 sanko 560.
 sanoa 867, 1011.
 sanoma 928.
 sapeli 1055.
 sappi 1043.
 sarka 1005.
 sarkka 863.
 sarvena 791.
 sarvento 791.
 sarveton 1605; s. vaa-
 din 103.
 sarvi 791.
 sarvipuoli 791.
 sata 745.
 sataa 344.
 satakertainen 745.
 satama 980.
 sateinen ilma 89.
 satu 1967.
 satula 1676.
 satuttaa 762; s. itsensä
 930.
 saukko 792, 842.
 sauma 1061.
 sauna 318, 361.
 sauva 1087.
 savi 921, 1057, 1136.
 savu 1058.
 savutorvi 638.
 se 591.
 sees, seijas 540.
 seinä 613, 964, 984.
 seisoa 777, 1538.
 seisolla, -lleen 777.
 seitsemän 181, 751.

- seitsemännes 181.
 seitsemäs 181, 751.
 sekapäiseksi tulla 916.
 sekottaa 939.
 sekotus 1132.
 selkata 1004.
 selkeä 225.
 selkä 803, 807, 1028.
 selkäkappale 191.
 selkämä 153, 422.
 selkärasva 173.
 sellainen 591.
 selvä 806.
 selänne 1851.
 semmoinen 654, 1178,
 1956; s. kuin 107,
 1946.
 sentähden 591; s. että
 176.
 seota 939.
 seppä 817.
 serkku 1871, 1898.
 sermi 906.
 setä 461, 754.
 seula 1268.
 seurata 1822, 2038.
 seutu 557.
 sianmustikka 2062.
 siellä, -ltä 566, 591,
 599.
 sielu 486.
 siemen 358, 1080.
 sieni 430, 2012.
 siera 1000.
 sieran 1112.
 sietää 976.
 siihen 591.
 siika 907, 919, 1962.
 siima 1378.
 siinä 591.
 siipi 958.
 siirtyminen 1903.
 siitä 591.
 sija 953, 957; sijaan 953.
 sika 881.
 sikiö 901.
 silakka 1033.
 siletä 1124.
 sileä 914, 1124.
 sill'aikaa 217.
 silli 1033.
 silloin 591.
 silmukka 814.
 silmä 814. 1493; kir-
 veen s. 9.
 silmäkulma 362.
 silmäripset 814.
 silmäteriä 814.
 simpukankuori 878.
 singahuttaa 1895.
 sininen 70, 835, 1786.
 sinne 566, 591.
 sinä 614.
 sirota 1012.
 sisar 1871, 1921.
 sisarpuoli 1871.
 sisarus 1898.
 sisimmäinen 986.
 sisko 1871.
 sisus 986, 1242.
 sisältä, -ässä, -ään 986,
 1343; sisään astua
 949; s. mennä, tulla
 735.
 sisällisesti 986.
 sisälmykset 986, 1242.
 sitoa 272, 831.
 sitten 888.
 siunata 1656.
 sivakka 1059.
 sivaltaa 1078.
 sivu 630, 1406; sivulle,
 sivuitse 1406.
 sohjo 987.
 soimata 91, 1347.
 sokea 814, 882.
 sokeus 814.
 solisluu 297.
 soma 891, 1986.
 sopia 891, 1085, 2015;
 sopiva 891.
 sopuli 246, 1056.
 sora 1169.
 sorkkatauti 539.
 sormi 870, 1019; sor-
 mien väli 80.
 sormistin 1019.
 sormus 1022.
 sorsa 753.
 sota 619.
 sotajoukko 619.
 sotamies 1034.
 sotatorvi 637.
 sotaväki 1678.
 sotkea 1859, 1992.
 soudattaa 933.
 soutaa 933.
 sovittaa 890.
 spitaalinen, spitaalinen
 440, 1314.
 suinkaan 319.
 suippo 725.
 sukeltaa 735.
 sukia 726.
 sukka 935.
 sukkapuikko 163.
 sukkavarras 163.
 sukusi 333, 352, 1059.
 suku 1247.
 sukupolvi 901, 1247,
 1654.
 sukupuoli 660, 1626.
 sulattaa 1496.
 sulhanen 1821.
 sulka 663, 1577.
 sulkea 151, 615.
 sumu 850.
 sunnuntai 1548.
 suo 900, 1437.
 suoja 1843.
 suojella 1846.
 suola 1024.
 suola-astia 1024.
 suolainen 1024.
 suolata 1024.
 suoli 799, 800.
 suomus 845.
 suoni 992, 1827, 1852.
 suopunki 1373.
 suopursu 2048.
 suora 1714.
 suostua 1011.
 surkeilla 913.
 surma 1021.
 surmasolmu 1829.
 surmata 1624, 1963.
 surra 1536.
 susi 428, 802, 813, 1646,
 1893.
 suvainta 713.
 suvanto 1075, 2077.
 suu 1128; suuta antaa
 1108.
 suudella 853, 871, 1108.
 suurehko 903.
 suurentaa 903.
 suureta 903.
 suuri 903.
 suurima 1020.
 suuruinen 903.
 suuruus 903.
 suuttua 979.
 sydän 166, 743.
 sydänkuoppa 1291.
 sydäntyä 997.
 sydän-yö 217.
 sykkyrä 1834.
 syksy 730.

syksyasema 1941.
 syleillä 38.
 syli 38, 1023.
 sylkeä 808.
 sylki 808, 926.
 sylkäistä 808.
 synnyttää 901.
 synti 1220.
 syntinen 1220.
 syntyminen 901.
 syntymäpäivä 901.
 syntyä 901.
 syrjimmäinen 780.
 syrjä 630, 780.
 syrjäinen 780.
 sysätä 826, 1188.
 syyttää 1628.
 syvyys 736.
 syvä 687, 736.
 syväne 96.
 syy 33, 1832.
 syyllinen 1832.
 syyttää 1832.
 syödä 678, 1013, 1135,
 1587.
 syöksyä 276, 1047.
 syömätön 1587.
 syötti 1053.
 syöttää 1587.
 säen 770.
 säilyttää 450.
 säikähdellä 1007.
 säilyttää 1565.
 säilyä 823.
 säkki 931, 1475, 1858.
 säkkikangas 1866.
 särkeä 1519.
 särkyä 2023.
 särpää 1013.
 sättiä 1066.
 säynäs 1076.
 sää 885.
 sääliä 913.
 säämyskä 898.
 sääntyä 997.
 sääri 1190, 1657.
 sääski 765.
 taajaan 588.
 taajeta 1679.
 taakka 250, 1165.
 taakse 574.
 taaksepäin 1959.
 taas 94, 603, 1788, 1932.
 taempänä 1959.

tahansa 592.
 tahko 711.
 tahkota 577.
 tahrata 628, 2020.
 tahto 592.
 tahtoa 592.
 tai 537.
 taikina 587, 1772.
 taipua 959.
 taipuvainen 959.
 taitaa 1972.
 taivas 83.
 taivuttaa 22.
 taka 1959; takana 574;
 ajaa takaa 1683.
 takaisin 1995.
 takajalat 1752.
 takaperin 1028, 1493,
 1959.
 takapuoli 1144.
 takaraiva 1172.
 takimmainen 1959.
 takka 569.
 takoa 568.
 tali 833.
 talja 148, 666.
 talkkuna 665.
 tallata 685.
 tallettaa 1565.
 taluttaa 1348.
 taluttaja 1348.
 talvi 671.
 talvitie 139, 671, 732.
 tanssia 1001, 1649.
 taottaa 568.
 tapa 1193, 1747, 1972.
 tapahtua 901.
 tapahtuma 901.
 tappaa 245.
 tarha 626.
 tarita 629.
 tarjota 51, 76.
 tarttua 1538.
 tartuttaa 1538.
 tarve: tarpeeksi 322;
 olla tarpeen 1496.
 tarvita 334, 1496.
 tasainen 1124.
 tasku 317, 341.
 tasoittua 1124.
 taula 1208.
 tauti 1443.
 tavara 535.
 tavoin 1193.
 tavottaa 678, 683.
 teekitin 1088.

tehdä 535, 570, 586,
 1322, 1376; t. tulta
 930; t. työtä 586.
 tekeytyä 570.
 tekijä 586.
 teko 1322.
 teljetä 875.
 telta 404, 1745.
 telttakangas 1041.
 telttasalko 857.
 tempoa 1248.
 tertottaa 617.
 terva 639.
 tervata 639.
 terve 640.
 tervehtiä 640.
 tervehtyä 640.
 terä 25, 617.
 teräs 617.
 terävä 1558.
 tie 139, 732, 1828.
 tiehaara 1250.
 tieto 598, 928.
 tietäjä 598, 1150.
 tietää 598.
 tiheä 588, 1148, 1679,
 1844.
 tiistai 1164, 1934, 1968.
 tikka 280, 766.
 tili 1325; tehdä t. 1327.
 tilka 662, 1480.
 tina 610.
 tippua 869.
 tiukka 830.
 todellakin 34, 1771.
 todistaja 928, 1011.
 todistus 780, 1791.
 tohtia 609.
 toinen 528, 1164, 1626;
 t. toisensa 254, 1164.
 toiste 1243.
 tomu 1819.
 tora 619.
 tori 365.
 torstai 748, 1126.
 torua 1066.
 torvi 638.
 totella 472.
 toteutua 699.
 totisesti 1714.
 tottua 1972.
 tottumus 1972.
 totuttaa 1972.
 toukka 1621.
 Toukokuu 1780.
 toveri 708.

tuhat 707.
 tuhka 238.
 tuhdlaus 46.
 tuhma 1886
 tukehuttaa 675.
 tukistaa 1446.
 tukko 573.
 tuleminen 1502.
 tuleva 1502.
 tuli 659.
 tuliaiset 229.
 tulirauta 218.
 tulisija 659; t—n kivi
 487.
 tulisoihntu 659.
 tulkki 1926.
 tulla 570, 661, 1315,
 1474, 1502, 1890; t.
 ilmi 911, 1256.
 tulo 1502.
 tulukset 659.
 tulvata 672.
 tumppi 1748.
 tunnus 710.
 tunnustaa 710.
 tuntea 330, 598.
 tunti 767, 860.
 tunturi 616.
 tunturisopnli 246, 1056.
 tuo 599.
 tuoda 1467, 1497.
 tuohi 1553.
 tuohikoppa 194.
 tuohus 704.
 tuomi 2058.
 tuomio 978.
 tuomiopäivä 978.
 tuomita 978.
 tuommainen 1164.
 tuonnempana, -mpaa,
 -mmaksi 599.
 tuonnimmainen 599.
 tuore 1861.
 tuote 1497.
 tupa 677, 1599.
 tupakka 681.
 tupakoida 268.
 tuppi 680.
 tupsu 674, 676.
 turha 304, 1560; tur-
 haan 1477.
 turkki 622.
 turmella 645, 824.
 turska 631, 1202.
 turve 1419.
 tuska 606.

tuskin 1751.
 tuskitella 288, 606.
 tuttava 710.
 tuudittaa 165.
 tuuli 1473.
 tuumaella 526.
 tyhjä 304, 1560.
 tykö 1381.
 tylsä 1558.
 tynnyri 1486.
 tyttö 1154.
 tytär 1154.
 tytärpuoli 1154.
 tyven 551.
 tyvi 2006.
 tyydyttää 683.
 tyyni 335, 551.
 tyynni: kaikki t. 1453.
 tyyntyä 335, 551, 1391.
 työ 586, 1322; tehdä
 työtä 1322.
 työmies 586.
 työntekijä 586.
 työntää 847, 894.
 tähden 134, 176, 574,
 593, 597.
 tähdätä 690, 1083.
 tähti 608.
 tähän 565, 571.
 täi 572.
 tällainen 590.
 tämmöinen 565.
 tämä 571, 590.
 tämänpäiväinen 590.
 tänne 565, 571.
 tänään 590, 1492.
 täti 988, 1976.
 täydellisyys 700.
 täysi 700.
 täysikuu 700.
 täysivoimainen 703.
 täyteläisyys 700.
 täyttyä 699, 700.
 täyttyä 699, 700.
 täytyä 334.
 täällä, -ltä 590.
 törkeä 1664.
 törmä 643.
 törmätä 1836.
 törröttää 128.
 uhrata 1354.
 uhri 1335, 1354.
 uhriaika 1354.
 uhrikumppu 673.

uhrikunnas 963.
 uida 1708.
 uinata 1174.
 uittaa 1708.
 ukko 349.
 Ukko 647.
 ukkonen 647.
 ukonkaari 647.
 ukontalta 647.
 ukki 1692
 ulko: ulkona, -oa, ulos
 1893.
 ulkokullattu 116, 1367.
 ulkokullatusti 1367.
 ulkokultaisuus 1367.
 ukonaisesti 1893.
 ukkopuoli, -lella 1893.
 ulista 1913.
 uloimmainen 1893.
 ulompana, -mmaksi
 1893.
 ulos 1893; lähtekä u.
 1719, 1720.
 ulota 1893.
 ulottua 219.
 ummistaa 1945.
 umpinainen 1945.
 umpisuoli 584.
 unhottaa 1726.
 uni 1150; nähdä unta
 1090.
 unimailma 1150.
 untua 1147.
 untuva 1454, 1931.
 ura 248.
 uros- 1863.
 urosa 1863, 1864.
 uroshaahka 1634.
 uroskoira 183, 1864.
 urospoura 1016.
 urosporo 1016, 1927.
 urospuoli 1863.
 urospuolinen 521.
 usein 588, 696.
 uskaltaa 625.
 usko 1835.
 uskoa 39, 1785, 1835.
 uskollinen 1714.
 uskonto 1354.
 uskottomuus 1835.
 uudesta 1742.
 uudistaa 1742.
 uuju 1931.
 uuni 1526.
 uusi 1742.

- vaadin 75, 1757, 1803.
 vahto 1052.
 vaaja 811.
 vaaksa 1925.
 vaapsahainen 1776.
 vaarin ottaa 1620.
 vaarna 810, 811.
 vaassa 1687.
 vaate 1744.
 vaatekappale 37, 1617.
 vaatia 174.
 vaatteet 37.
 vaeltaa 499, 899, 1746,
 1822, 1828.
 vahva 703, 1305, 1343.
 vahvistaa 703, 1305.
 vahvistua 1305.
 vai 1703.
 vaieta: saattaa vaikene-
 maan 1576.
 vaihtaa 1718.
 vaikea 1728.
 vaikka 433.
 vaimo 372.
 vaimo-ihminen 1175.
 vainoella 1683.
 vaiva 1728.
 vaivainen 1728.
 vaivaiskoivu 2050.
 vaivata 1859, 1951,
 1989.
 vaivautua 1951.
 vajota 1723.
 vakavasti 1305.
 valaa 336, 1435, 1876.
 valahtaa 827.
 valaista 827.
 valas 1909.
 valehtelija 686.
 valhe 351.
 valhetella 351, 686.
 valita 1908, 1919.
 valjastaa 230.
 valjeta 827, 1492, 1894.
 valkaisematon 1540.
 valkama 283.
 valkoinen 1894.
 valkosammal 940.
 valkovaski 1222.
 vallan-alainen 1899.
 valmis 1918.
 valmistaa 278, 1908,
 1918.
 valmistautua 692.
 valmistua 278.
 valo 827, 1492.
 valoisa 827.
 valta 1899.
 valtakunta 862.
 valtias 1899.
 valtoin 1379.
 valua 336.
 valveille saattaa 1225.
 valvoa 1911.
 vanha 75, 1607, 1942.
 vanheta 1607.
 vanhuus 1607.
 vankihuone 1839.
 vankila 644.
 vanne 1818.
 vanna 355, 1543.
 vannottaa 1867.
 vapaa 1410, 1494.
 vapahtaa 1547.
 vapista 624, 738.
 varas 1025.
 varastaa 1025.
 varhain 599.
 varis 1855.
 varjella 1223, 1565, 1846.
 varjo 379, 406, 1843.
 varjota 379.
 varkaus 1025.
 varoa 1846.
 varpu 621, 1265.
 varras 1892.
 varreton 1206.
 varrota 1850.
 varsi 1206.
 varten 1478, 1828.
 vartia 1853.
 vartio 1853.
 vartiohetki 1911.
 vartioida 315, 1853.
 vartioiminen 1853.
 varvas 870, 1019.
 vasara 1640, 1755.
 vasen 775.
 vasikka 825, 1411, 1780.
 vaski 1769.
 vasta 506.
 vastaan 1792.
 vastapäätä 157, 1792.
 vastata 867, 1792.
 vastatuuli 1792.
 vastustaa 1792.
 vasu 1601.
 vati 258, 494, 516.
 vatsa 741, 833.
 vatsanpuru 535, 1587.
 vavahtaa 738.
 vave 59, 1892.
 vedellä 208.
 vedenpaisumus 188.
 veijari 1808.
 veisata 1428.
 veistää 1833.
 veisuus 1428.
 veitsenhamara 917, 927.
 veitsi 1156.
 velallinen 1888.
 veli 1898.
 velipuoli 1898.
 veljes 1898.
 velka 1888.
 velli 549, 1020.
 veltto 1433.
 vemmeli 393.
 vene 1825.
 venytellä 1805.
 venyttää 1805.
 venyä 1805.
 veres 1861.
 veri 1827.
 verka 1269, 1744.
 verkko 445, 974, 1383,
 1874.
 verkkokäpy 366.
 verkonkalvo 346.
 vero 737, 1491.
 verrata 1231.
 verta 1848.
 vertaus 68, 1956.
 vesa 74, 2014.
 vesi 753.
 vesilintu 753, 1329.
 vesisade 89, 1684.
 veteinen 753.
 vetelä 1116.
 vetelöityä 1116.
 vetohihna 1532.
 vetää 208, 719; v. nuot-
 taa 294; v. yllensä
 847.
 viaton 1832.
 viedä 1680.
 viekkaukella 1982.
 vielä 98, 1877; vieläpä
 1477.
 vieras 211, 338, 1862;
 vieraisiin 1828.
 vierasmies 780, 1070.
 vieraspidot 211.
 vieretysten 1640.
 vieri, vieressä, -stä, -een
 260, 266, 1306, 1406,
 1626, 1792.
 vierittää 518.

- vieriä 518.
 vietellä 1707, 1832.
 viettelys 1707.
 viettä 1610.
 viha 997, 1177.
 vihainen 166.
 vihasua 997.
 viheltää 1115.
 viheriä 70, 835, 1255, 1786.
 vihkiä 1823.
 vihollinen 1792.
 viidennes 1736.
 viides 1736.
 viihdyttää 20, 491.
 viikko 1166.
 viiksi 88.
 viila 633, 1878.
 viillä 1705.
 viiltää 795.
 viime: v. vuonna 589;
 viimeksi kulunut 2003.
 viimeinen, -eiseksi 1959.
 viina 1809.
 viini 1809.
 viinitarha 1809.
 viinitarhuri 1809.
 viipyä 1929.
 viisas 2030.
 viisi 1736.
 viistossa, -oon 1564.
 viitata 972.
 vika 1832.
 vikla 1756.
 vilkaista 1907.
 villa 960, 1882, 1885.
 villi 246.
 villiä 1889.
 vilpitön 1714, 2032.
 vinossa, -oon 1564.
 virkamies 1168.
 virkistä 1699.
 virsta 1865.
 virta 1849.
 viskain 87.
 viskata 756, 1047, 1078, 1373.
 viskellä 756.
 vitjat 101.
 voi! 12, 410.
 voi 1103.
 voida 1709.
 voide 1461.
 oidella 1461, 1706,
 v 1991.
 oima 1079, 1678.
- voimaton 1079, 1709, 1899.
 voimistua 703.
 voittoa 1722, 1908.
 voitto 1722.
 voura 1939.
 vuodattaa 1876.
 vuodatus 1876.
 vuode 666.
 vuokra 298, 1939.
 vuokrata 1696.
 vuoksi 31, 700.
 vuolla 1880.
 vuona 1438.
 vuono 1810.
 vuori 1323.
 vuosi 464.
 vuota 666.
 vuotaa 200, 336.
 vyö 90, 195, 800, 1464, 1472.
 vyötäiset 90, 800, 1464.
 vähentyä 380.
 vähentää 380.
 vähä 1804; vähän aikaa 1814.
 vähäuskoinen 1804.
 väkevä 703, 1079, 1678.
 väki 1678.
 väli, -ssä, -stä, -iin 217.
 välimatka 112.
 väljetä 1012.
 väly 1296.
 välttyminen 1903.
 väri 389, 1490.
 värjätä 1490.
 värttinänkehrä 1198.
 väsyä 1778.
 vävy 1928.
 väöntää 1456, 1515, 1564, 1567.
 väärä 1832.
 väärä 351, 1564, 1832, 2032; olla väärässä 939.
 vääräuskolainen 413.
- ydin 28.
 yhdeksän 8.
 yhdeksännes 8.
 yhdeksäs 8.
 yhdessä 7.
 yhdesti 7.
 yhdistää 7.
- yhtein 7.
 yhtyä 7.
 yhtä: y. paljon 1848;
 ei yhtään 1848.
 yhtäkkiä 7.
 yhtäläinen 7.
 yhä 482, 1477.
 yksi 7, 814; yksin 7.
 yksisarvinen 720.
 ylempänä 1478.
 ylentää 1478.
 yletä 69, 1478.
 ylhäällä, -lta 1478.
 yli 1271, 1478; mennä y. 1954.
 ylihuomenna 515.
 ylimmäinen 69.
 ylistys 137.
 ylistää 137.
 ylkä 1821.
 yllä, yltä, ylle 69.
 yllyttää 1478.
 ylänne 1448.
 ylös 1478; y. alaisin 419.
 ylöspäin 1478.
 ymmärrys 2030.
 ymmärtämätön 2030.
 ymmärtää 49, 52, 664, 710, 1030.
 ympyriäinen 1583.
 ympäri 1583.
 ympäröidä 856.
 yskä 214, 1418.
 yskä 214, 1418.
 ystävä 710, 1548.
 ystävällinen 1384.
 yö 489, 510; yöllä 463.
 yökausi 489, 1478.
- äiti 16, 44, 509, 1100.
 äitipuoli 509.
 ämpäri 560, 1749.
 äristä 63.
 äsken 506.
 äskettäin 1737.
 äänekäs 483.
 ääneti 511; olla ä. 1839.
 ääni 483, 511, 1081.
 ääressä, -een 266, 1626.
- öljy 1706.

Deutsches Wortregister.

(Die Zahlen beziehen sich auf die Wortfamilien des Wörterbuchs.)

- Aalraupe** 1773.
ab 69.
Abend 462.
Abendbrod 462.
Abendröthe 120.
Abendstern 120.
aber 2.
abfahren 1029.
Abhang 1528.
abhängig 1899.
abhauen 818, 848.
abhäuten 1129.
abhören 1867.
abkleiden 475.
ablenken 1567.
abnehmen 380.
Abrechnung halten 1327.
abreissen 1504.
Abschied nehmen 1608.
abchlagen 343.
Abschnitt 1081.
Abschuss 1319.
Abstand 112.
abwärts fahren 855.
abziehen 196.
ach 1, 12.
Achsel 1891.
Achselhöhle 129, 285.
Acht geben 1846.
acht 118.
achte, der 118.
Achtel 118.
Achterschiff 819.
Acker 1642.
Ader 992, 1827, 1852.
Adler 190.
Ahle 1840.
ähnlich 1320.
- all, alle, alles** 1453.
allein 7.
aller 18, 465.
allerlei 467, 1193.
als 107, 213, 1946.
alt 75, 1607, 1942.
Altar 1904, 1905.
Alter 4, 1607.
altern 1607.
Ameise 167.
Ameisenhaufen 167.
Amtsperson 1168.
an 69, 266, 2038.
anbieten 51, 76, 629.
Andenken 1993.
andere, der 1164; **ein**
anderer 528.
anderthalb 1626.
Anfang 73; **im A.** 15.
anfangen 73, 692.
Anführer 791.
Angel 113, 390, 1701.
Angelica 1263.
Angelleine 1378, 1735.
angeln 1701.
angenehm 891.
angewöhnen 1972.
angiessen 1435.
angreifen 683.
Angst 606.
ängstigen, sich 288, 606.
Anhöhe 643, 779, 2075.
ankleiden 847.
anklopfen 568.
anknöpfen 1630.
Ankunftsgabe 229.
anlanden 1357.
anlangen 1661.
- Anleihe** 1350.
anleihen 1888.
anpassen 890.
anrühren 219.
ansagen 1011.
anschaffen 930.
anschwellen 672.
ansiedeln, sich 535.
anständig 891.
anstecken 1538.
anstossen 826, 1836.
anstreichen 1490.
Antlitz 232.
antworten 867, 1792.
anvertrauen 39.
Anwalt 950.
anwenden 1811.
anziehen 692, 858; **sich**
a. 692.
anzünden 1628.
April 874.
Arbeit 586, 1322.
arbeiten 586, 1322.
Arbeiter 586.
arg 1550; **der Arge**
628.
ärgern, sich 208, 1832.
arm 1171, 1728.
Armbrust 1121.
Ärmel 958.
armselig 1728.
Arschin 64.
Art 1193.
Arzt 1584.
Asche 238.
Äsche 1077.
Ast 1592, 1694.
Athem 1717.

- Athemzug 1717.
 athmen 1717.
 auch 205, 451, 455, 566, 2038.
 Auerhahn 1524.
 Auerhenne 384.
 Auerhuhn 731, 1398.
 auf 69.
 auferstehen 185, 535.
 auferwecken 535.
 aufflattern 221.
 auffliegen 295, 1337.
 auffressen 1135.
 aufgeben 1376.
 aufgehen 1478.
 aufhalten 668.
 aufhauen 507.
 aufhören 505.
 aufkochen 669.
 auflachen 965.
 aufmachen 93.
 aufrecht 777.
 aufreissen 182.
 aufrichten 777.
 aufritzen 795.
 Aufruhr 939.
 aufschreien 1339.
 aufschwellen 1457, 1551.
 aufsieden 669.
 aufspringen 1101.
 aufstehen 185, 777.
 aufstellen 709, 849.
 auftreten 185.
 aufwärmen 1496.
 aufwecken 1459.
 Auge 9, 814.
 Augenbraue 362.
 Augenstern 814.
 aus 986.
 ausbessern 728.
 ausbreiten 889, 890.
 ausdehnen 1805.
 Ausfluss 1172.
 ausgehen 993, 1719, 1720.
 ausgiessen 1876.
 ausgleiten 1131.
 ausgraben 1228.
 aushalten 627.
 auslöschen 757.
 ausraufen 1248.
 ausruhen 1699.
 Aussatz 1314.
 aussätzig 440, 1314.
 Aussehen 1724.
 aussen, von 1893.
- äussere; ä. Fläche 422;
 das A. 1893.
 äusserst 780; der ä-
 1893.
 aussöhnen, sich 1085.
 ausspannen 996, 1559.
 ausstechen 1228.
 ausstrecken 133, 1714.
 austreiben 1707.
 auswendig 1893.
 auswinden 1515.
 Auswuchs 1447.
 ausziehen 475.
 Axt 9.
 Axthammer 917, 927.
- Bach 470, 1710.
 Backe 1180.
 backen 1540; sich b.
 1540.
 Backofen 1526.
 baden 1549, 1580; sich
 b. 1580, 1708.
 Badstube 318, 361.
 bähnen 1580.
 bald 701, 1685.
 Balken 529, 1945.
 Ball 1622.
 Band 1657.
 bange werden 1625.
 Bär 425, 651; der grosse
 B. 478.
 barfüssig 421.
 barmherzig 1421.
 Barmherzigkeit 883.
 Barsch 1787, 1798.
 Bart 1084.
 Base 988.
 Bast 1226.
 Bastmatte 1304.
 Bauch 833.
 Bauchweh 1587.
 bauen 36, 977.
 Bauholz 1599.
 Baum 2014.
 Baumsaft 942, 2026.
 Baumstumpf 542, 811,
 2014, 2041.
 bedächtigt 526.
 bedecken 151.
 bedrückt 586.
 beenden 176, 278.
 Beerdigung 1223.
 Beere 2021.
- Beerensaft 2021.
 befehlen 1444.
 befestigen 1538, 1630.
 befinden; befunden wer-
 den 911.
 beflecken 623, 628
 befreien 1205.
 begeben, sich 1029, 1332,
 1822, 1890.
 Begierde 592.
 begierig 53, 1733.
 beginnen 73.
 begleiten 975.
 begraben 721, 1223.
 Begräbniss 1223.
 Begrüssungsgabe 229.
 behalten werden 823.
 behauen 1833.
 bei 260, 1381, 1394,
 1406, 1626.
 beide 116, 117; einer
 von beiden 429.
 Bein 578, 1190.
 Beinhaut 421.
 beimischen 1183.
 beissen 187, 678.
 bejährt 1542.
 Bekannter 710.
 bekehren 400, 1987.
 bekennen 710.
 bekommen 1802, 1900.
 bekreuzen 1272.
 belachen 965.
 beladen 243.
 beleidigen 762.
 beleuchten 827.
 bellen 1681.
 bemächtigen, sich 54.
 bemerken 1688.
 bemitleiden 913.
 benennen 1011.
 beobachten 1223, 1565.
 Berathung 1011.
 berauscht 468.
 bereden 1011.
 bereiten 1918.
 bereuen 1908, 1918.
 bereuen 136, 683.
 Berg 616, 643, 1323.
 bergig 643.
 Bergrücken 780, 905
 1851.
 bersten 1248, 1504.
 beruhigen 1699.
 berühren 219.
 Besatz 612.

- beschädigen 762; sich
 b. 930.
 beschaffen 1320; wie b.
 1946.
 beschämt machen, b.
 werden 1695.
 beschmutzen 2020, 2025.
 beschuldigen 1832.
 Beschützer 1626.
 beschwert werden 1387.
 beschwichtigen 1576.
 beschwören 2031.
 bessern 865.
 besiegen 1722.
 besonderer, ein 528.
 besonders 7.
 bespringen 1101.
 besser, best 1584.
 besteigen 1101.
 besudeln 2020.
 beten 22, 420, 1272,
 2031.
 betrachten 177, 1853.
 betreffend 1555, 1828,
 1967.
 betrübt sein, b. werden
 1387.
 Betrug 1707, 2001.
 betrügen 1707, 2001.
 Betrüger, -rin 508.
 betrügerisch 351.
 betrunken 468.
 Bett 666.
 Bettler 562.
 Beule 1189.
 Beutel 161.
 bewachen 315, 1853.
 Bewachung 1853.
 bewahren 1565, 1846.
 bewegen 22, 859, 1322;
 sich b. 221, 959.
 bewirthen 211.
 bezahlen 1953.
 Bieher 1961.
 biegen, sich 959.
 biegsam 959.
 Biegung 1950.
 Bild 401.
 billig 1689.
 Bimstein 582.
 binden 272, 831.
 Binnensee 554.
 Birke 936, 1553.
 Birkenbaum 1553.
 Birkenholz 1553.
 Birkenrinde 1553.
 Birkensaft 2026.
 bis 107, 1231, 2038.
 Bisschen 220, 282, 1480.
 bitten 45.
 bitter 277, 1519, 1520.
 blank 1634.
 Blase 357, 1472.
 blass 115, 135.
 Blatt 1386; (am Fusse)
 78, 1487; (von Tuch)
 1512.
 Blatter 1873.
 blau 70, 835, 1786.
 Blaubeerstaude 2074.
 Blei 1341, 1824.
 bleiben 156, 1523, 1538,
 1929; stehen b. 505.
 bleich 115, 135.
 blicken 177, 1907.
 blind 814, 882.
 Blinddarm 584.
 Blindheit 814.
 blitzen 218
 Blume 1630.
 Blut 1827.
 Boden 1572, 1629.
 Bogen 478.
 bohren 1456.
 Bohrer 478, 1201.
 Boot 1825.
 Borte 345.
 Botschaft 928.
 Branntwein 1809.
 Braten 1540.
 brauchen 46, 1496.
 Braut 372.
 Bräutigam 1821.
 brechen 939, 1504, 2017.
 Brei 434, 549, 1739.
 breit 423, 1943; b. ma-
 chen 443.
 Breite 1512.
 Bremse 1303, 1586.
 brennen 1628.
 Brett 1423, 2073.
 Brettergerüst 915.
 Brief 286.
 bringen 1467, 1497.
 Brot 1352.
 Bruder 1898.
 Brust 1111, 2034.
 Brustbein 2034.
 Brut 901, 977.
 Buch 240.
 Bucht 1333, 1810.
 Buckelrücken 412.
 Bündel 573.
 bunt 286.
 Bürde 250, 1165.
 Büschel 674.
 Busen 1472.
 Busse thun 136.
 Büttel 1989.
 Butter 1103.

 castrieren 187.
 Compass 1980.
 Centurion 745.
 Coregonus 1293.
 Cousine 1871.

 da 564, 655.
 Dach 151, 1316.
 Dachbalken 1743.
 dahin 566, 591.
 damals 591, 1838.
 damit 892.
 danken 1562.
 dann 591.
 dannen, von 566, 591,
 599.
 darleihen 1888.
 Darm 799, 800.
 darreichen 76.
 dass 892, 1767.
 Daumen 1632.
 Daune 1454, 1931.
 Deckel 151, 422.
 decken 151, 889.
 dehnen, sich d. 1805.
 Delphin 818.
 denken 526, 1993.
 denn 888.
 der 591.
 derartig 565.
 derselbe 7, 591.
 deswegen 591.
 dicht 588, 934, 1148,
 1679, 1844.
 dick 216, 934.
 Dieb 1025.
 Diebstahl 1025.
 dienen 1035.
 Diener 224, 1035, 1444.
 Dienstag 1164, 1934,
 1968.
 dieser 571, 590.
 dingen 1631.
 Distel 1538.
 Dolmetscher 1926.

- Donner 647.
 donnern 647, 781.
 Donnerstag 748, 1126.
 Dorf 962, 980.
 Dorfgemeinde 1910.
 Dornbusch 727.
 dörren 199.
 Dorsch 631.
 Dorschart 1202.
 dort 566, 591; von d. 591.
 Drangsal 288.
 draussen 1893.
 Dreck 1539.
 drehen 1564, 1567, 1571.
 drei 363.
 dreimal 363.
 dreist 1766.
 drinnen 986.
 dritte, der 363.
 Drittel 363.
 drücken 615.
 du 614.
 dulden 293, 301, 627, 636.
 dumm 1886.
 dunkel 1074.
 dünken 2030.
 dünn 952, 1116, 1235, 1251.
 durch 743, 1271, 2038.
 durchdringen 1716.
 durchnass werden 1331.
 durchstechen 1455.
 dürr 199.
 Durst 199.
 dursten 468.
 Ebbe 852.
 eben 880, 914, 1124; e. dahin 566; e. so viel 1848.
 ebenfalls 566, 2038.
 ebenso 888.
 Eberesche 2066.
 Eberkirsche 886, 1262.
 Ecke 1697.
 Eckstein 1697.
 ehe 98, 107.
 Ehegatte 131.
 ehemals 599.
 Ehepaar 353.
 eher 98.
 Ehre 768, 861, 1040.
 ehrlos 861.
 Ei 2000; Eier legen 243.
 ei! 12.
 Eichhorn 1872.
 Eidam 1928.
 Eidergans 92, 1634.
 Eigenthum 535.
 Eimer 560, 1749.
 ein 7, 814, 1626; einer von beiden 429.
 einander 254, 1164.
 einerlei 7.
 Eingeweide 986, 1242.
 eingrassen 420.
 einholen 40, 479.
 einhörig 720, 791.
 einmal 1983; auf e. 7.
 einrichten 709, 889, 977.
 Einrichtung 977.
 einschlafen 1741.
 einschläfern 1741.
 Einschnitt 848.
 einst 599, 1983.
 einstecken 858.
 eintreten 949.
 einwässern 1331.
 Eis 484.
 Eisbahn 545.
 Eisbrei 987.
 Eisen 1303.
 eisern 426.
 Eisfuchs 1118.
 Eismatsch 987.
 Eisrinde 1361.
 Eiter 955.
 Elend 1728.
 Elensthier 1014.
 Elle 285.
 Ellenbogen 285.
 Elster 1006.
 empören, sich 1889.
 Ende 176, 1500.
 enden 1407, 1500.
 endigen 176.
 eng 255, 259, 576.
 Engel 48, 488.
 Enkel, -lin 5, 14, 30.
 entdecken 1256.
 Ente 753.
 entfernen, sich 1893.
 entfliehen 1595, 1721, 1856.
 entgegen 1792.
 enthaupten 818, 848.
 entlang 1975.
 entlaufen 1753.
 entlegenste, der 599.
 entstehen 901.
 entzwei 116, 217, 397, 1271.
 er 995.
 erbarmen, sich 913.
 erbeben 1541.
 erbleichen 115.
 erborgten 1888.
 Erbtheil 66.
 Erdbeben 624, 1541, 2006.
 Erde 557, 2006.
 erdrosseln 121, 1662.
 erfahren 598, 710.
 erfinden, sich 911.
 erfreut werden 1308.
 erfüllt werden 699, 901.
 ergreifen 683.
 erhaschen 678.
 erheben 1478; sich e. 69.
 erhenken, sich 121.
 erhöhen 1478.
 erinnern, sich e. 1993.
 erkälten 760.
 Erker 291, 998.
 erlauben 1376.
 Erle 1403.
 erlöschen 381, 757.
 erlösen 1401, 1547, 1559.
 ermüden 1778.
 erneuern 1742.
 erniedrigen, sich 1761.
 Ernte 818.
 erquickten 1699.
 errathen 68, 1993.
 erregen, sich 1322.
 erreichen 40, 219, 479.
 errichten 856.
 erröthen 1261.
 ersäufen 188.
 erscheinen 493, 740.
 Erscheinung 493.
 erschrecken 1007, 1625.
 erst 506, 1792.
 erste, der 98, 1781.
 ersticken 675.
 ertragen 243.
 ertrinken 188, 496.
 erwachen 185, 1225, 2024.
 erwägen 526.
 erwähnen 1993.
 erwecken 1478.
 erweichen 1044.
 erzählen 497, 1967.
 erzeugen 977.

erziehen 901.
 erzittern 738.
 erzürnen 979, 997.
 es 995.
 Espe 1045.
 essen, Essen 1587.
 etwas 1946.
 Eule 832, 1481.
 Euter 1111.
 ewig 4, 1478.

 Fackel 659.
 Faden 814, 992.
 fahren 306, 1707; ab-
 wärts f. 855; Schlit-
 ten f. 788; über ein
 Wasser f. 1954.
 Fahrzeug 1203.
 Falke 190.
 Falle 1239.
 fallen 175, 276, 852,
 1832, 1836.
 fällen 518, 1240.
 falsch 351.
 Falte 1619.
 falten 1619.
 Familie 1606.
 Fang 909.
 fangen 909, 930, 1373.
 Farbe 389, 1490.
 färben 1403, 1490.
 Farnkraut 2063.
 Fäserchen 1169.
 Fass 1486.
 fassen, in sich 719; Muth
 f. 1305.
 Fassreif 1818.
 Fasten 1548.
 fasten 1548.
 fastenfreier Tag, f-e
 Zeit 57.
 faul 1372.
 Faulbaum 2058.
 faulen 2019.
 Faust 337.
 Februar 1093.
 Feder 663, 1577.
 fegen 804.
 fehlen 1883.
 Fehler 1832.
 Feierabend 257.
 feiern 1610.
 Feiertag 1548.
 Feile 633, 1878.
 fein 952.

Feind 1792.
 Feindin 1157.
 Feld 1642.
 Fell 148, 666, 1143.
 Fels, Felsen 164, 323,
 1458.
 Fenster 481.
 Fensterscheibe 481.
 fern, von ferne 112,
 1893.
 ferner 599, 1893.
 Fernrohr 638, 1509.
 fernst: am f-en 1893.
 Ferse 242.
 Fersengelenk 840.
 fertig 278, 1918.
 fern 1305, 1343; das f-e
 Land 2006.
 festgezwirnt 786.
 Fett 1484, 1706.
 Fetzen 695.
 feucht 1104, 1362.
 feuchten 227, 1362.
 Feuer 659; F. machen
 930.
 Feuerherd 569, 659.
 Feuerschwamm 1208.
 Feuerstahl 218.
 Feuerstein 611, 1884.
 Feuerzeug 659.
 Fichtenrinde 1525.
 Fieber 1628.
 finden 408.
 Finger 809, 870, 1019.
 Fingerhut 1019.
 finster 1074.
 Finsterniss 821, 1074.
 Fisch 328, 580, 961.
 fischen 294.
 Fischer 909.
 Fischfang 328.
 Fischhaut 160, 845.
 Fischnetz 1163, 1383.
 Fischpastete 328, 1842.
 Fischrogen 1966, 2010.
 Fischschuppe 845.
 flach 1124.
 Fläche, äussere 422.
 Flachs 1655.
 Flamme 100.
 Flasche 1026, 1511.
 Flechte 1594, 1658.
 flechten 1356, 1594.
 flehen 45.
 Fleisch 1374, 1801.
 Flicken 662, 695, 1480.

flicken 695, 728.
 Fliege 787.
 fliegen 295.
 fliehen 618, 1516, 1753,
 1856.
 fliessen 336, 385; flies-
 send 1116.
 Flinte 1556.
 fluchen 292.
 Flucht 1856.
 Flügel 958.
 Flunderfisch 431.
 Fluss 470.
 Flussmündung 470.
 flüstern 872, 1060.
 Fluth 31, 700.
 folgen 269, 1822, 2038.
 fordern 174.
 fort 2007.
 fragen 174.
 Frau 5; junge F. 2039.
 Frauenhaube 1823.
 Frauenschuh 1795.
 frei 1410, 1494; freie
 Zeit 40.
 freien 950, 1821.
 Freier 1821.
 Freierei 950.
 freigebig 1421, 1897.
 freilaufend 836.
 Freitag 1510.
 fremd 780, 1862.
 Fremdling 458.
 fressen 1587.
 Freude 1308.
 freuen, sich 1127, 1252,
 1308, 1797.
 Freund 710, 1548.
 freundlich 1384.
 Frieden 2015.
 friedfertig 2015.
 Friedhof 556.
 frieren 360, 895.
 frisch 1861.
 froh werden 1127.
 fromm 1714.
 Frosch 879.
 Frost 1036, 1998.
 Frucht 901, 1497.
 früh 15, 599.
 Frühling 154.
 Fuchs 1312.
 fühlen 330, 598.
 führen 1348, 1680; über
 ein Wasser f. 1954.
 Führer 1348, 1901.

- Fülle 700.
 füllen 699, 700, 1435;
 sich f. 700.
 fünf 1736.
 fünfte, der 1736.
 Fünftel 1736.
 Funke 770.
 für 98, 953, 1792.
 Furcht 1625.
 fürchten 1625.
 furchtsam 1625.
 Fürsorge 1881.
 furzen 1531.
 Fuss 539, 1752; zu Fusse
 1822.
 Fussblatt 539.
 Fussboden 915, 1629.
 Fussknöchel 1657, 2042.
 Fuss-sole 539.
 Fuss-steig 1230.
 Fusstapfe 130.
 Fusstritt 541.
 Fussweg 1636.
 füttern 1587.
 Fütterung 1587.

 Gabe 51, 1335.
 Gabel 77.
 gähnen 102.
 Galium 1255.
 Galle 1043.
 Galone 345.
 Galopp 262.
 Gans 774.
 ganz 1453, 1477, 1478,
 1936, 1945.
 gar nichts 1848.
 Garn 325.
 Gasse 500.
 Gast 211, 338; zu Gaste
 1828.
 Gastmal 211, 1582.
 Gau 2016.
 gebären 243, 901, 930;
 geboren werden 901.
 geben 51, 1424, 1740.
 Gebet 2031, 2037.
 Gebieter 1899.
 Gebot 1444.
 Gebrüder 1898.
 gebühren 891.
 Geburt 901.
 Geburtstag 901.
 Gebüsch 1262.
 Gedächtniss 533, 1994.

 Gedanke 526.
 gedenken 526.
 geduldig 627.
 Gefährte 147.
 Gefallen finden 2030.
 Gefängniß 1839.
 Gefäss 258.
 gegen 1792.
 Gegend 557.
 gegenüber 157, 1792.
 Gegenwart 15; in der
 G. 1623.
 Gegenwind 1792.
 Gehänge 1472.
 geheim 1483.
 Geheimniß 1483.
 gehen 1822, 2003.
 Gehirn 1731.
 gehorchen 472.
 Gehülfe, -fin 84.
 Geissblatt 2061.
 Geist 486, 1717.
 geizig 370, 991.
 gelb 1255.
 gelbbraun 784.
 gelbgrün 1255.
 Geld 583.
 Geldstück 583, 1652.
 Gelenk 1413.
 gelt 1276.
 gemein 861.
 Gemisch 1132.
 geneigt 1091.
 Genosse 254.
 genug 322, 1315; g. sein
 1502.
 genügen 683, 1883.
 gerade 1714.
 Geräth 535.
 gerathen 1661.
 gerecht 1714.
 Gericht 978.
 Gerte 1561.
 Geruch 86, 1317.
 geruhen 913.
 Gerüst 59, 896, 1414.
 Gesang 13, 1428.
 geschehen, das Gesche-
 hene 901.
 Geschenk 51, 1335.
 Geschirr 41.
 Geschlecht 82, 660, 901,
 1247, 1626, 1654.
 Geschlechtsfolge 1654.
 geschlossen 1945.
 geschmeidig 959.

 Geschrei 114, 790, 1219.
 Geschwister 1898.
 Geschwulst 955, 1457.
 Geschwür 955, 1189.
 Gesetz 947.
 Gesicht 1977.
 gespannt 251, 829, 830.
 Gespenst 1082.
 Gestank 86.
 gestern 473.
 gestreng 829.
 gestrig 473.
 gesund 640.
 Getreide 549, 1352.
 Getümmel 939.
 Gevatter, in 418.
 gewahr werden 1724.
 Gewalt 1899.
 gewaltig 1899.
 Gewand 37, 1617.
 Geweih 1008.
 gewinnen 1908.
 gewöhnen, sich 1972.
 Gewohnheit 1747, 1972.
 Gezücht 901.
 Gicht 1376.
 gichtbrüchig 1376.
 giessen 336, 420, 1435,
 1876.
 Gipfel 273, 1360.
 glänzen, glänzend 1634.
 Glas 863, 982.
 Glaskoralle 193.
 glatt 914, 1124.
 Glatteis 545.
 Glaube 1835.
 glauben 39, 1785, 1835.
 Gleichniß 68, 1956.
 gleichwie 1193.
 Glied 233, 1358, 1413,
 1517, 1635, 1654.
 Gliedmasse 1413.
 glücklich 1784.
 Gold 332, 345.
 Gott 562.
 Grab 359, 448.
 Graben 96.
 graben 1228, 1282.
 Gras 1110, 1263.
 Grasfeld 1643.
 grau 1280.
 greifen 678.
 Greis 349.
 Grenze 780, 1231.
 Gries 1020.
 Griff 143.

grob 1664.
 gross 524, 903.
 Grösse 903.
 Grossmutter 5; G. des
 Vaters od. der Mut-
 ter 2006.
 Grossvater 14.
 Grube 96, 371; G. un-
 ter der Brust 1291.
 grün 70, 835, 1786.
 Grund 1572.
 gründen, sich 1538.
 grüssen 640.
 Grütze 1020.
 günstiger Wind 1597,
 1981.
 Gurt 90, 1464.
 Gürtel 195, 800.
 gut 244, 883, 922, 1584;
 so g. sein 913; guten
 Tag! 640; das Gute
 1584.

Haar 932, 944, 1922.
 Haarflechte 215, 1658.
 haarlos 1922.
 Haarmoos 1086.
 Habe 535.
 haben 46.
 Habicht 1875.
 hacken 818.
 Hafen 980.
 haften 1538.
 Hagel 794.
 Hagelfall 794.
 Hahn 1864.
 Hain 1249.
 häkeln 163.
 Halbbruder 1898.
 Halbmond 1999.
 Halbschwester 1871.
 Hälfte 1319, 1349, 1626.
 Halfter 1473.
 Halm 549.
 Hals 820.
 Halskummet 230.
 halt! 56, 1839.
 halten 46, 668, 1223,
 1327, 1565, 1811.
 Hammel 1614, 1857.
 Hammer 1640, 1755.
 Hand 153.
 Handel 365.
 handeln 365.
 Handfläche 153.

Handgelenk 171.
 Handschuh 228, 1748.
 Handtuch 814.
 Handwage 1563.
 Handwerk 1311.
 Handzeichen 595.
 Hanf 992, 1237.
 hangen 1420.
 Häring 1033.
 harnen 234.
 hart 138, 264, 829, 830.
 Harz 1452.
 Hase 287, 1137.
 Hass 1177.
 hässlich 1238.
 hauen 818, 848, 1240.
 Haufe 1912.
 Haupt 1730.
 Haupthaar 1922.
 Häuptling 903.
 Haus 677, 1599; nach
 Hause, zu H. 161.
 Häuschen 1613.
 Hausecke 1697.
 Hausflur 291, 998.
 Hausgenosse 161.
 Hauskobold 161.
 Hausvater 1796.
 Haut 160, 845, 1143, 1214.
 Hautfarbe 1374.
 heben, sich h. 1337,
 1478.
 Hecht 789, 1149.
 Heer 1678.
 Heerde 573, 763.
 Heft 1206.
 heften 1538.
 heidnisch 628, 1272.
 Heidelbeere 999.
 heilen 1364, 1584.
 heilig 1068, 1548.
 heiligen; geheiligt wer-
 den 1548.
 Heiligenbild 401.
 heimlich 1483.
 Heirath 1158.
 heiss 1628.
 heissen 178, 1213.
 helfen 84, 1677.
 hell 483, 827; heller
 Himmel, Tag 1847.
 Heller 583.
 Hemd 1482.
 Henkel 414.
 Henker 1989.
 Henne 236.

herab 1879.
 herabbücken, sich 1091.
 herablassen 1376; sich
 h. 971.
 herabschiessen 971.
 herabsteigen 1098, 1376.
 herausnehmen 208.
 herausspringen 1101.
 herbe 1519, 1520.
 herbeilassen 1376.
 Herbst 730.
 Herbststation 1941.
 herein 1349.
 Hermelin 1485.
 Herr 437, 439, 903.
 Herrlichkeit 69, 275,
 1040.
 herum 1583.
 herumlaufen 1682.
 herumtragen 243.
 hervorbringen 901.
 hervorhangen 1944.
 hervorleuchten 827.
 hervorragen 128.
 hervorziehen 208.
 Herz 166, 743.
 Heu 966.
 Heuchelei 1367.
 Heuchler 116, 1367.
 heuchlerisch 1367.
 heuer 590.
 Heuknäuel 966.
 Heuschrecke 966.
 heute 590, 1492.
 heutig 590.
 hier, von h. 590.
 hierher 565, 571.
 Himmel 83.
 Himmelfahrtstag Ma-
 riae 1799.
 hinab 1975.
 hinan 1478.
 hinauf 1478.
 hinaus 1893.
 hindern 875.
 hindurch 1478.
 hinein 986.
 hineingehen 719, 735.
 hineinkommen 735.
 hinken 1322; hinkend
 1313.
 hinlassen 201.
 hinlegen 1091.
 hinreichen 1883.
 hinten, nach 1959.
 hinter 574, 1959.

- hinterdrein 1959.
 hintere: h. Thür 804;
 das H. 1959.
 Hinterkopf 1172.
 hinterlassen 156.
 hinterste, der 1959.
 Hintertheil 819, 1144,
 1409.
 Hinterthür 1409.
 hinüber 1478.
 Hinüberziehen 1903.
 hinunter 1879.
 hinwerfen 1895.
 Hirn 1774.
 Hirnschale 1730, 1774.
 Hirt 733, 1565, 1846.
 Hitze 1540.
 Hobel 656.
 hoch 69, 1478.
 Hochzeit 1071, 1158.
 Hochzeitshaus 1158.
 höflich 1384.
 Höhe 1478.
 höher 1478.
 Höhle 161, 1702.
 holen 1467, 1497.
 Hölle 26.
 Holz 2014.
 Holzbock 1354.
 Holzschicht 340.
 Holzstück 2014.
 Honig 1974.
 horchen 330.
 hören 330.
 Horn 791.
 hörnerlos, hornlos 103,
 1605.
 Hose, -n 347, 851,
 1460.
 hübsch 891, 1986.
 Hüftbein 791.
 Hügel 1110, 1955.
 Hügelchen 673.
 hügelig 643.
 Hilfe 84, 1677.
 Hund 183, 1573.
 hundert 745.
 Hundertel 745.
 hundertfältig 745.
 hundertste, der 745.
 Hündin 193.
 Hunger 1195.
 Hungersnoth 1195.
 hungrig 1195, 1587.
 hüpfen 1092, 1101.
 Hure 1682.
- Husten, husten 214,
 1418.
 hüten 1223, 1565; sich
 h. 1846.
 Hütte 161.
 ich 2004.
 immer 482, 592, 1514,
 1838.
 in 986.
 Innere, das 986, 1242;
 im Innern 986.
 innerst 986.
 Insekt 1130.
 Insektenpuppe 1965.
 Insel 1031.
 inwendig, das I-e 986.
 irgend ein 107, 1946,
 1983.
 irren 939; sich i. 764,
 948.
 ja 319.
 Jagd 1988.
 Jagdzelt 1379.
 Jahr 464.
 jähzornig 979.
 Jeder 204, 465, 467, 480.
 Jedermann 465, 480.
 jedesmal 1838.
 jemals 213, 605.
 Jemand 106, 1983, 1985.
 jener 591, 599.
 jetzt 42.
 jetzt 27, 42, 1812.
 jung 1181; junge Frau
 2039; junges Thier
 1612; der jüngste Tag
 978.
 Jünger 1926, 1972.
 Jüngling 1612.
 Juni 207.
 Kaftan 398.
 kahl 1639.
 Kahl 374.
 Kaiser 862.
 Kalb 825, 1411, 1780.
 kalt 360.
 Kälte 1648, 1998.
 Kamerad 708.
 Kamm 726.
 kämmen 726.
- Kante 1306.
 Kapitel 73.
 Kästchen 504.
 Kasten 202.
 Katze 198, 206.
 kaufen 1794.
 Kaufmann 365, 377,
 1751.
 keck 1750.
 Kehle 302.
 kehren 1537, 1789.
 Kehrlicht 1284.
 Kehrseite 519.
 Keil 1729.
 kein, keiner 7, 1946.
 Kelch 1200.
 Kennzeichen 710.
 Kerbe 848.
 Kerbholz 848.
 Kerker 644.
 Kerze 704, 1760.
 Kessel 426.
 Kesselhaken 101.
 Kette 101.
 Ketzler 413.
 Keule 776, 846.
 Kiefer 1067.
 Kiefer 1525.
 Kieme 1067.
 Kienspan 639, 1365,
 1589.
 Kind 1612.
 Kinn 140.
 Kinnbackenknochen
 1884.
 Kinnbart 1473.
 Kirche 274, 864.
 Kirchengesang 1428.
 Kiste 504.
 Klafter 1023.
 Klappern 441.
 klar 225, 540; klares
 Wetter 1847.
 Klaue 253.
 Klauenseuche 539.
 kleiden 692.
 Kleidungsstück 37, 1617.
 klein 300, 809, 1761,
 2043, 2044.
 kleingläubig 1804.
 Klinge 617.
 Klippe 323, 2064.
 klopfen 523, 873.
 Klotz 340, 759.
 klug 2030.
 Knabe 1612, 1827.

- knapp** 255.
Knäuel 1730, 1834.
Knecht 1444.
kneten 1859, 1992.
Knie 1654.
Kniebeuge 170, 407.
Knirschen 441.
Knochen 578.
Knochenfett 578.
Knopf 1630.
Kobold 161.
kochen 155, 375, 669;
gekocht werden 1580.
Köder 1053.
Kohle 536.
kommen 226, 661, 1502;
kommend 1502.
König 241, 862.
können 1709, 1972.
Kopeke 1872; 10 Ko-
peken 62.
Kopf 1730.
Kopfbinde 1618.
kopflös 1730.
Kopfpfuhl 1826, 1730.
Kopfzeug 1618, 1823.
Korb 194, 1601.
Körper 1227, 1374.
Körpertheil 1300.
kosten 1587.
Kraft 1079, 1678.
kräftig 703, 1079, 1678.
kraftlos 1079, 1709.
Kragen 416.
Krähe 1855.
Krähenbeere 2062.
krank 364, 1527, 1709;
k. sein 1369.
kränken 939.
Krankheit 364, 1709.
Kransbeere 2067.
kratzen 1282.
krepiren 1290, 1616.
Kreuz 803, 807, 1272.
kreuzigen 996, 1578,
1627.
Kreuzigung 1578.
kriechen 1122, 1134,
1451.
Krieg 619.
Kriegsheer 619.
Kriegsknecht 1754.
Kriegsmacht 1678.
Krone 1823.
Krume 828.
krumm 409, 2032.
- krummbuckelig** 409,
412.
Krummholz 393.
Krümmung 1950, 1987,
2035.
Kuchen 309.
Kuckuck 109, 682.
Kugel 1355.
Kuh 1336, 1431.
Kühling 1076.
kühn 1750, 1766.
Kummer 1536.
kümmern, sich 1536,
1881.
Kummet 230.
Kunkel 1198.
Kupfer 1769.
kurz 47, 1814, 1815.
küssen 853, 871, 1108,
1112.
Kwas 1687.
- lächeln** 81.
lachen 965, 1390.
Lachs 1292, 1301, 1380,
1906.
Lachsforelle 399.
Laden 1417.
laden 1359, 1973.
Ladestock 1355.
Lager 666.
lahm 1313, 1322.
Lamm 1438.
Land 557, 2006; das
feste L. 2006.
landen 283.
Landrücken 1851.
Landspitze 1114.
Landungsplatz 283, 980.
Landzunge 1114.
lang 112; länger wer-
den 112.
Länge 112; der L. nach
112, 796.
lange 112.
länglich 112.
längst 520, 599.
Lappenschlitten 772,
1522.
laschen 1330.
lassen 156, 201, 1376
lass! 43.
lastbar 703.
lästern 447, 1347.
Lästerei 447.
- laufen** 262, 1682, 1753,
1856.
Laufen 1856.
läufisch 1682.
Lauge 238, 498.
Laus 572.
lauschen 330.
Läut 483, 511.
laut 483.
lauten 330.
Leben 535; sein L. lang
2038.
leben 535; lebe wohl!
640, 1608.
lebendig 535.
Lebenszeit 4.
Leber 1732.
leck 200.
Leder 729, 836, 898,
1143.
leer 304, 1560.
legen 709, 890, 1479,
1603; sich l. 1741,
1805.
Lehm 921, 1057.
Lehmaus 1056.
Lehre 1926.
lehren 1926, 1972.
Lehrer 1926, 1972.
Lehrling 1972.
Leib 1374.
leicht 380.
leiden 293, 301, 364,
976, 1951.
leihen 1888.
Lein 1393.
Leinwand 1351.
leise 2036.
Leiter 1348.
Leitkuh 326.
Lemming 246, 1056.
lenken 184, 1567, 1707,
1714.
lernen 1926, 1972.
lesen 1327.
letzte, der 1959.
letzterwischen 2003.
leuchten 827.
Leuchter 704.
leugnen 897.
Licht 827, 1492, 1760.
licht 225, 827.
lieb 1298.
Liebe 920, 1072.
lieben 920, 1050, 1072,
1073.

- Liebling 814, 937, 1298.
 Lied 1422.
 liegen 1369, 1805, 1839.
 link 775, 1244.
 Lippe 1462, 1470.
 List: mit L. 1982.
 Lob 137.
 Loch 1232.
 Löffel 1375, 1558.
 Loos 1868.
 loosen 1868.
 los 1379, 1427.
 löschen 381.
 lösen 836, 839, 1559.
 losgehen 993.
 loskommen 1661.
 loslassen 1376.
 lossagen, sich 1507.
 Luftröhre 302.
 lügen 351, 686.
 Lügner 686.
 Lust 592.
 lüstern 53, 1733.

 machen 535, 570, 586,
 1322; Feuer m. 930.
 Macht 1899.
 machtlos 1899.
 Mädchen 1154.
 Magen 741, 833.
 Magenkrampf 1587.
 Magenweh 535.
 Mäher 818.
 Mahlzeit 1831, 2027.
 Mai 1780.
 Mal 1243, 1828, 1838;
 ein M. 7.
 Mangel 1171, 1500.
 Mann 82, 1917.
 Männchen 1864.
 männlich 82, 521, 1863,
 1864.
 Mannsperson 1863.
 Mantelsack 1416, 1779.
 Märchen 1967.
 Marder 1161.
 Mark 28.
 Markt 365.
 März 1855.
 Maschenstock 346.
 Maser 1447.
 Mass 1978, 2013.
 Mastdarm 1493.
 Maus 1056.
 Meer 2012.
 Meerbusen 1333, 1810.
 Meerenge 815, 1915.
 Meerestiefe 687.
 Meeresufer 2012.
 Meerschwein 1170.
 Mehl 549, 665.
 Mehlsack 329, 884, 1226.
 mehr 746.
 Meister 817.
 melken 1408, 1516.
 Mensch 1917.
 merken 710.
 messen 1023, 1415, 2013.
 Messer 1156.
 Messerrücken 917, 927.
 Messing 1222.
 Miethe 298, 1939.
 miethen 1631, 1696.
 Milch 2964, 2033.
 mild 1421.
 Milz 684.
 mischen 756.
 mit 147, 2038.
 mithelfen 1640.
 Mitleid fühlen 913.
 Mittag 217.
 Mittagmahlzeit 515.
 Mitte 217, 800.
 Mittelfinger 112, 217.
 mittelste, der 217.
 mitten auf 394; m. in
 217, 394; m. von 217.
 Mitternacht 217.
 Mittwoch 1009.
 modern 2019.
 mögen 43, 976, 1376.
 möglich 1193.
 Monat 1999.
 Mönchsrobbe 23.
 Mond 1999.
 Montag 1166, 1781.
 Moor 1437.
 Moos 940, 1062, 1086,
 1353.
 Morast 900.
 Morgen 515.
 morgen 515.
 morgend 515.
 Morgenröthe 120.
 Morgenstern 120.
 morsch 1334, 1412.
 Motte 125.
 Müwe 132.
 Mücke 765.
 Mühe 1728.
 Muhme 1976.
 mühselig 586.
 Mund 1128.
 Mündung 1128, 1879.
 murren 63, 444.
 müssen 334, 1496.
 müssig 586.
 Muth fassen 1305.
 Mutter 16, 44, 509, 1100.
 Mutterbruder 514.
 Mutterschwester 1976.
 Mütze 356, 382.

 na 1138, 1142.
 Nabel 1199.
 nach 134, 1478, 1959,
 2038; n. hinten 1959.
 nachdem 1959.
 nachher 1959.
 Nachricht 598, 928.
 nachsehen 1724, 1907.
 nächste, der 76.
 nächstkommend 1502.
 Nacht 489, 510; in der
 N. 463.
 Nacken 820, 1172.
 nackt 1639, 1665.
 Nadel 1212, 1869.
 Nadelkissen 1212.
 Nadelöhr 1493.
 Nagel 253, 1211.
 nageln 1211.
 nagen 187.
 nahe 76.
 Nähe 266.
 nahen, sich 76.
 nähren 267.
 näher 76.
 Nähkorb 1212.
 Nähkästchen 1212.
 Naht 1061.
 Nähzwirn 246.
 Name 1213.
 namenlos 1213.
 Namenstag 1213.
 Namensvetter 146.
 nämlich 1767.
 Napf 1200, 1466.
 Nase 1112.
 Nasenkuss 1112.
 Nasenloch 1112.
 nass 227, 1362.
 nassen 1331.
 Natter 187.
 Nebel 850.
 neben 266, 1381, 1394,

- 1406, 1626, 1792; n. einander 1640.
 Nebenperson 780.
 Nebenseite 630.
 nehmen 1900; Abschied n. 1608.
 Neid 1069.
 nennen 178, 1213.
 Nessel 2049.
 Nest 1552, 2000.
 Netz 445, 974, 1163, 1383, 1874.
 Netznadel 366.
 neu 1742; von neuem 1742.
 neulich 1737.
 neulings 506.
 neun 8.
 neunte, der 8.
 Neuntel 8.
 neuverheirathet 2039.
 nichts 1946; garn. 1848.
 nie 213.
 nieder 1879.
 niederbeugen 1091.
 niederdrücken 615.
 niedere, der 1879.
 niedergraben 722.
 niederhängen 112.
 niederlassen, sich 535.
 niederlegen 1715; sich n. 419.
 niederstechen 727.
 niederwerfen, sich 1715.
 Niemand 106.
 niedrig 852, 1879; niedriger 1879.
 Niere 2000.
 niesen 203.
 nirgendsw, -woher 107.
 Nisse 843, 844.
 Nix 753.
 noch 98, 1477, 1877.
 Norden 687, 1845.
 nördlich 1845.
 Nordlicht 405, 1937.
 Nordost 1650.
 Nordstern 1845.
 Nordwest 1660, 1845.
 Nordwind 687, 1845.
 Noth 288, 606, 1171, 1495.
 nöthig 334; n. sein 1496.
 nüchtern 806.
 nun 456, 564, 1138, 1139, 1141, 1142.
 nur 319.
 Nutzen 1677.
 o! 12, 1711.
 oben, nach o., von o. 1478.
 Oberarm 1841.
 Obere, das 1478.
 Oberleder 78, 1487.
 oberst 69, 1478.
 obgleich 433.
 Ochs 521, 1191.
 öde 304, 1560, 1988.
 oder 537, 1703.
 Ofen 392, 1526.
 offen 93.
 offenbar 83.
 öffnen 93, 836, 839; sich ö. 93; geöffnet werden 1256.
 oft 588, 696.
 Oheim 461, 754.
 Ohr 1638.
 Ohr 1493.
 Ohrring 1638.
 Ohrzeichen 1638.
 Oktober 730.
 Öl 1706.
 Opfer 1335, 1354.
 Opferhügelchen 673.
 opfern 1354.
 Opferzeit 1354.
 ordnen 1714.
 Ort 953, 1480.
 Öse 814.
 Osten 687, 981, 1186.
 Ostertag, der 1:ste 29, 501; der 2:te 509; der 3:tte 1272.
 Ostwind 687.
 Otter 792, 842.
 Paar 116.
 Papier 1669.
 passen 891; passend 891.
 Pein 606, 1471.
 peinigen 1951.
 Pelz 622, 1529.
 Perle 193.
 Perlmutter 878.
 Pfad 248, 1230, 1636.
 Pfahl 811.
 Pfarrer, -rin 1659.
 Pfeife 1115, 1232.
 pfeifen 1115.
 Pfeifer 1115.
 Pfeil 723, 1121.
 Pferd 449, 548, 1266.
 Pflanze 901, 1263.
 Pflegesohn 1223.
 Pflock 810, 811, 951.
 pflücken 1782.
 Pfrieme 1840.
 Pfund 314, 1307.
 picken 1146.
 Pilz 430.
 plagen 1951, 1989.
 platt 670.
 Platz 957.
 platzen 196, 1397.
 plötzlich 7.
 Plunder 1169, 1284.
 Pocke 1873.
 Polarente 71.
 Polarlicht 1937.
 Popanz 1670.
 Porsch 2048, 2076.
 Posaune 637.
 prahlen 275.
 prallen 1506, 1579.
 predigen 928.
 Preis 67.
 Preiselbeere 485.
 Preiselbeerstrauch 2056.
 Pud 1499.
 Pulver 912, 1032.
 Pulverhorn 912.
 Pulvermass 1978.
 Quabbe 1773.
 Quantität 1848.
 Quecksilbersublimat 1042.
 Quelle 141, 360.
 quer 630, 1271.
 Querholz 630.
 Rabe 310.
 Rand 266, 1306.
 Ränke machen 1569.
 Ränkemacher 1733.
 Ränzel 1416.
 Ranzen 1779.
 rasch 278, 1015.
 rasen 1837.
 Rath 1011.
 Räthsel 68, 1993.

- Rathsversammlung** 1011.
Raub 196.
rauben 54.
raubgierig 196.
Rauch 1058.
rauchen 246.
rauchen 268, 468.
Rauchfang 1294.
rauchhaarig 246.
Raupe 945, 1621.
Rechenschaft 1325.
rechnen 1327.
Rechnung 1325.
recht 814, 1714, 1896;
rechte Seite 339, 415.
rechten 978.
rechtfertigen 1714.
rechts 1896.
rechtschaffen 1714.
Rede 1011, 1081.
Regen 89.
regen 1322.
Regenbogen 647.
Regenschauer 89, 1684,
 1698.
Regenwetter 89.
Reich 862.
reich 210, 1468, 1923.
reichen 133.
Reichthum 1923.
Reif 1036.
reif 278.
Reigenspiel 1182.
reihen 1603.
rein 804, 1508.
reinigen 769, 804.
Reis 624, 1265.
Reise 1828.
Reisekost 1828.
reisen 1828.
Reisender 1828.
Reisig 1265.
reissen 182, 196, 1248,
 1504.
Religion 1354.
Rennthier 246, 521,
 1411, 1534, 2008.
Rennthierfell 666.
Rennthierhaut 898.
Rennthierherde 763.
Rennthierkalb 825, 1780.
Rennthierkeule 776.
Rennthierkuh 75, 103,
 1757, 1803.
Rennthiermoos 2055.
- Rennthierochs** 918, 1191,
 1863, 1927.
Rennthierstier 1016,
 1302.
retten 1547.
richten 978.
Richtstuhl 978.
riechen 86.
Riemen 290.
Rinde 263.
Rindochs 1431.
Ring 412, 791, 1022.
Ringenspiel 1182.
ringen 1727.
Ringfinger 1870.
Rippe 525.
Robbe 23, 256, 477; ka.
 Seehund.
Rock 1017.
Rogen 1966, 2010.
roh 264, 1104, 1664.
Rohr 632, 638, 1892.
rollen 518.
Ross 1266.
Rost 1273.
roth 1261, 1292.
Rothbart 1301.
Röthe 120.
Rotz 214, 1196, 1264.
Rübe 1151, 1210, 1286.
Rubel 2018.
Rubelstück 2018.
Rücken 803, 807, 1028.
Rückenstück 191.
Rückentalg 173.
rücklings 1028, 1493,
 1959.
Rudel 1912.
Ruder 24, 58.
rudern 933.
rufen 178, 391.
ruhen 1699, 1700.
Ruheplatz 1699.
ruhig 994, 1305.
rühren 137.
rühren 1322.
Rumpf 1227.
rund 532, 1583, 1945.
Russ 180, 367.
russig werden 367.
rüsten, sich 692.
rutschen 1089.
- Saat** 358.
Säbel 1055.
- Sache** 33, 535, 1322.
Sack 931, 1475, 1858.
Sackleinwand 1866.
Saft 942, 1043, 1399.
Sage 1967.
Säge 633, 929, 973, 1878.
sagen 867, 1011.
sähen 358, 1541.
salben 1706.
Salz 1024.
salzen 1024.
Salzfass 1024.
salzig 1024.
Same 358, 1080.
Sämischleder 898.
Sammeln 122, 737, 1192.
Sand 1819.
sanftmüthig 994.
Sarg 41, 1287, 1295.
Satan 983.
satt 322.
Sattel 1676.
Sättigung 322.
sauer 186.
Sauerteig 1772.
saugen 1133.
säugend 749.
Säugling 1277.
Saum 37, 612, 1061,
 1404, 1619, 1879.
säumen 1619, 1929.
Schabeisen 1176, 1690.
Schachtel 1820.
Schädel 1774.
Schädelstätte 320.
Schaf 1438, 1857.
Schaffell 1438.
schaffen 977.
Schafstall 1667.
Schaft 1206.
Schale 263.
Schalk 1808.
Schalkheit 1550.
Scham 1695.
Schamleiste 539, 1117.
Schambug 539, 1117.
schämen, sich 1695.
scharf 1558.
Schärfe 25.
schärfen 617.
Schatten 379, 406, 1843.
schätzen 67, 1565.
Schaukel 968.
schaukeln 165, 179, 988.
Schaum 1052.
scheeren 1530, 1581.

- Scheide 680.
 Scheidebrief 1250.
 scheiden 466, 1250.
 scheinen 1540, 1634, 1836.
 Scheisse 1539.
 Schelle 326.
 Schelm 1808.
 schelten 60, 91, 447, 1066.
 Schenke 373.
 Schenkel 846.
 schenken 51, 1335.
 scheuchen 450.
 schicken 1890.
 schieben 847.
 schief 1564.
 schielänglich 1564.
 Schienbein 1657.
 schiessen 1260, 1663.
 Schiesspulver 912, 1032.
 Schiff 311.
 Schiffer 311.
 Schiffsbord 1346.
 Schimmel 374.
 Schindel 1833.
 Schirm 906.
 Schlaf 1150.
 Schläfe 1245.
 schlafen 1741.
 schlaff 1391, 1395, 1433.
 schläfrig 1147.
 Schlafzeit 1623.
 Schlag 1376.
 schlagen 218, 369, 550, 568, 756, 873, 1221, 1463, 1734.
 Schlange 396, 1948.
 schlapp 1433.
 schlecht 124, 244, 1109, 1550.
 Schlechtheit 124.
 schleichen 1451.
 schleifen 577, 956.
 Schleifstein 1000.
 schleppen 112.
 schleudern 756, 1047, 1078, 1895.
 schliessen: geschlossen 1945.
 schlimm 1550.
 Schlimmheit 1550.
 Schlinge 1829.
 Schlitten 303, 306, 772, 989, 1522, 1635; S. fahren 788.
 Schlittenbahn 1828.
 Schlittendecke 1296.
 schlitzen 795.
 Schloss 1328.
 Schlosse 794.
 Schlucht 2051.
 schlucken 1120.
 schlummern 1147.
 Schlund 773.
 schlüpfrig 545, 1131.
 schlürfen 1013.
 Schluss 176.
 Schlüssel 836, 839, 1328.
 Schlüsselbein 297.
 schmackhaft 1952.
 schmähén 91, 1347.
 schmal 255, 259.
 Schmalz 1706.
 schmecken 172.
 schmelzen 1496.
 Schmerz 364, 1519.
 schmerzen 1519.
 schmieden 568.
 Schmiere 1461.
 schmieren 1461, 1706, 1991.
 schmücken 1299, 1714, 1986.
 Schmutz 943.
 schmutzig 943.
 Schnabel 1112.
 schnappen 678, 1173.
 Schnee 1979.
 Schneefall 344, 1684.
 Schneegestöber 1593.
 Schneehaufen 1647, 1765.
 Schneehuhn 316, 1285.
 Schneerinde 11, 854.
 Schneeschuh 333, 352, 1059.
 Schneewehe 925, 1647, 1765.
 Schneide 25.
 schneiden 795, 818, 1558, 1880.
 schneien 344.
 schnell 278, 701, 1015, 1685; schneller 1686.
 Schnepel 907, 919, 1962.
 Schnepfe 1756.
 Schnitter 818.
 schnitzeln 1880.
 Schnur 1735.
 Schnürband 272.
 Schnurrbart 88.
 schon 455, 456, 503, 512, 1767, 1768.
 schön 1986.
 Schooss 38.
 schöpfen 144.
 Schöpfgefässchen 87, 119.
 Schöpfgelte 119.
 Schöpfung 977.
 Schornstein 638.
 Schräg 1564.
 Schraube 1817.
 Schrecken 1625.
 schreiben 286, 795.
 schreiben 114, 169, 279, 790, 1219, 1913.
 Schrein 723.
 schreiten 1415.
 Schräg 286.
 Schriftgelehrter 286.
 Schritt 1415.
 Schuh 320, 421, 1795.
 Schuhschmiere 1461.
 Schuld 1832, 1888.
 Schuldig 1832.
 Schuldner 1888.
 Schüler 1926, 1972.
 Schulter 61, 1891.
 Schulterblatt 1405.
 Schuppe 845.
 schüren 97, 1442.
 Schürze 1615.
 Schüssel 494, 516.
 Schutt 1169.
 schütteln 142, 1429, 1541.
 Schutz 1843.
 schützen 1565, 1846.
 schwach 1079, 1257, 1391, 1501.
 Schwachheit 1709.
 Schwager 1338, 1800, 1920, 1947.
 Schwägerin 1800.
 Schwamm 2012.
 schwämmen 1708.
 Schwan 1093.
 schwanger 527.
 schwanken 530, 1425.
 Schwanz 967, 1521.
 schwarz 821.
 Schwefel 1222.
 Schwefelpfännchen 1222.
 Schweif 967.
 schweigen 511, 1839.
 Schwein 881.

- Schweiss 1666.
 Schwelle 249.
 schwer 1387, 1426, 1728.
 Schwert 1948.
 Schwester 1871, 1921.
 Schwiegermutter 1826.
 Schwiigersohn 1928.
 Schwiigertochter 1997.
 Schwiigervater 1920.
 Schwierigkeit 1728.
 schwimmen 1708.
 schwitzen 1666.
 schwören 355, 1543.
 Schwungrolle 1198.
 sechs 158.
 sechste, der 158.
 Sechstel 158.
 See 554, 2012, 2077.
 Seefisch 580, 961.
 Seehase 23.
 Seehund 1184, 1224,
 2012; ks. Robbe.
 Seehundsfang 1278.
 Seehundsspeck 893.
 Seelachs 1292.
 Seele 486.
 Seerabe 312.
 Seethier 2012.
 Seevogel 801, 1329,
 1757.
 Segel 1597.
 Segeltuch 1866.
 segnen 1656.
 sehen 1724; siehe! 648,
 655.
 Seher 598, 1150.
 Sehne 264, 992.
 sehr 264, 746.
 Seife 1258, 2029, 2040.
 Seifenwasser 2040.
 seigen 744.
 seihen 744.
 Seil 1182.
 sein 56, 502, 1315.
 Seite 266, 525, 780,
 1306, 1319, 1406, 1626;
 bei S. 1406; rechte
 S. 339, 415.
 Seitenbrett 1346.
 seitwärts 630, 780.
 selbst 502.
 selig 1784; s. machen,
 s. werden 1547.
 senden 1890.
 Sendung 1890.
 senken, sich s. 1879.
 setzen 504, 1479; sich
 s. 504.
 Seuche 1443.
 Seufzer 1717.
 sich 502.
 sichtbar 225; s. wer-
 den 93.
 sie 995.
 Sieb 1268.
 sieben 181, 751.
 siebente, der 181, 751.
 Siebentel 181.
 Sieg 1722.
 siegen 1722.
 siehe! ks. sehen.
 Silber 1038.
 Silberling 1038.
 singen 13, 490, 1422,
 1428.
 sinken 1376, 1723, 1879.
 Sinn 2030.
 Sitte 1747.
 sitzen 56, 504, 891, 1839.
 Sitzplatz 504.
 so 564, 567, 1099, 1159,
 1162, 1164; so viel
 als 1946; eben so viel
 1848.
 sogar 1477.
 sogleich 79, 591.
 Sohle 1738.
 Sohn 74.
 solcher 565, 590, 591,
 654, 1164, 1178, 1946,
 1956; s. wie 107.
 Soldat 1034.
 sollen 334, 1496.
 Sommer 207.
 Sommerkleid 1990.
 Sommerstation 207.
 Sonnabend 1046, 1065.
 Sonne 1492.
 Sonntag 1548.
 Sorge 1881.
 sorgen 1536.
 spalten 758, 1389, 1397;
 sich s. 544.
 Span 1385, 1833.
 Spanne 1925.
 spannen, sich 996; ge-
 spannt 251, 829, 830.
 spät, später, der spä-
 teste 1959.
 Spaten 145.
 spätere, der 1968.
 spazieren 1822.
 Specht 280, 766.
 Speck 893, 1484.
 Speichel 808, 926.
 speien 1691.
 Speise 1587, 1591.
 speisen 1013, 1587.
 Speiseröhre 773.
 Sperrbaum 875.
 Spiegel 281.
 Spiel 1001.
 spielen 1001.
 Spindel 1198.
 Spinne 553.
 spinnen 756.
 Spinneräth 231.
 Spitze 725.
 Spitzglas 863.
 spitzig 725.
 spleissen 196.
 spotten 1390.
 Sprache 325, 1096.
 sprechen 1011.
 Sprecher 950.
 Sprichwort 990.
 springen 1092, 1101.
 spröde 138.
 Spross 74.
 Sprössling 2014.
 spucken 808.
 spuken 1082.
 Stab 1087.
 Stadt 1392, 1806.
 Stahl 617.
 Stall 1667.
 Stamm 759.
 stammeln 1933.
 Stange 812, 857, 1887,
 1892.
 stark 703, 1079, 1305,
 1343, 1678.
 stärken 703, 1305.
 statt 953.
 Staub 1819.
 stechen 724, 727, 1233,
 1455, 1624.
 stehen 777, 1538; s. blei-
 ben 505.
 stehlen 1025.
 steif 251.
 Steig 1230.
 steigen 31, 1415.
 Stein 164.
 Steinbutte 1645.
 steinernes Werkzeug
 647.
 Steinhaufen 164, 555, 963.

- Steinplatte 323, 487.
 Steiss 1493.
 Stelle 953, 957, 1480.
 stellen 777, 849, 856, 889.
 stellenweise 1480.
 sterben 360, 556.
 Stern 608.
 Steuer 737, 1491.
 Steuermann 1901.
 steuern 184, 1714.
 Steuerruder 1054, 1281, 1600.
 Stiefel 517, 1049.
 Stiefmutter 509.
 Stiefsohn 74.
 Stieftochter 1154.
 Stiefvater 29, 501.
 Stiel 1206.
 Stier 1016.
 still 335, 551, 994; stilles Wasser 1075.
 Stille 335; s. werden 1391.
 stillen 491.
 Stillstand 55.
 Stimme 483, 511, 1081.
 stinken 86.
 Stirn 320, 1762.
 Stirnhaut 320.
 Stock 1087.
 stossen 847, 894, 1027, 1188.
 Strauch 575, 1996.
 streben 1270, 1588.
 Streit 619.
 streiten 1445.
 streitsüchtig 1733.
 streng 264.
 strenen 358, 420.
 Strick 1182.
 stricken 163.
 Strickendchen 1182.
 Stricknadel 163.
 Strom 1849.
 Stromschnelle 197.
 Strumpf 935.
 Stube 677, 1599.
 Stück 220, 386, 1465, 1480.
 Stückchen 1480.
 Stufe 1694.
 stumm 325, 1096.
 stumpf 1558.
 Stunde 767, 860.
 Sturm 885.
 stürzen 276, 826, 1290, 1616; sich s. 1047.
 stützen, sich 1538.
 Sublimat 1042.
 suchen 1764.
 Süden 207, 1186.
 Südost 1924.
 Südwest 1063, 1398.
 Südwestwind 1063.
 Sumpf 460, 1437.
 Sumpfbrombeere 1399, 1436.
 Sund 815, 1915.
 Sünde 1220.
 Sünder 1220.
 Sündfluth 188.
 sündig 1220.
 sündigen 1220.
 Suppe 1430.
 süß 1125, 1267.
 Süßwasserlachs 1906.
 Tabak 681.
 Tag 1492; guten T. 640.
 tagen 1492.
 Tagereise 1492.
 Talg 833, 1484.
 Tanne 209.
 tanzen 1001, 1649.
 Tarsusknochen 1107.
 Tasche 161, 317, 341.
 Tasse 1466.
 Tatze 383.
 taub 330, 1638.
 tauchen 735.
 Tauchervogel 123, 579.
 Taufe 1272.
 taufen 1272.
 Täufer 1272.
 taugen 50.
 tauglich 50.
 tauschen 1718.
 tausend 707.
 Teig 587.
 Teller 494.
 Tenne 549.
 Testikel 327.
 Teufel 591, 725, 865, 1554.
 Thal 1106.
 That 1322.
 Theekessel 1088.
 Theer 639.
 theeren 639.
 Theil 763, 1784; T. nehmen 1640.
 theilen 466.
 theilhaftig 7.
 Theilnehmer 1640.
 theuer 348, 350.
 Thier 535, 924, 1207.
 Thierfalle 1239.
 Thon 921, 1057, 1136.
 Thran 1706.
 Thräne 235.
 thun 570, 1322.
 Thür 635, 1692; hintere T. 804.
 Thüröffnung 19.
 tief 687, 736.
 Tiefe 736.
 Tisch 658, 985, 1602.
 Tischtuch 653.
 Tochter 1154.
 Tod 1021.
 Todestag Mariae od. der Mutter Gottes 57, 1604, 1799.
 todt 556.
 tödten 245, 1624.
 toll 1837.
 Tonne 1486.
 Tonnenband 1818.
 traben 1236, 1682.
 Tracht 37.
 träge 1372.
 Tragekorb 194.
 tragen 243.
 Tragsattel 1676.
 tränken 468, 496.
 trauen 1823.
 trauern 1536.
 träufeln 200, 869.
 Traum 1150.
 träumen 1090, 1150.
 Traumwelt 1150.
 treiben 1376, 1707.
 trennen 1250.
 treu 1714.
 Tribut 737.
 trinken 468.
 trocken 199.
 trocknen 199.
 Troddel 674, 676.
 Trog 296, 1549.
 Trommel 424.
 trösten 20, 491.
 Tuch 946, 1005, 1269, 1289, 1744.
 tüchtig 244, 922.

Tummler 1170.
 Tummeln, sich 1047.
 Tundra 779, 1448.
 Turf 1419.

 Übel 124.
 über 1271, 1478, 1555;
 ü. ein Wasser fahren,
 führen 1954.
 übereinkommen 891.
 überladen 1359.
 überlegen 526.
 übermorgen 515.
 überreden 1478.
 Überrock 1637.
 übertreten 939.
 übervortheilen 1832.
 Überzieher 398.

 um 1583, 1792.
 umarmen 38.
 umbringen 556, 1407,
 1963.
 umfallen 518.
 umgeben 856.
 umgestürzt 419.
 umhergehen 1746.
 umherwandeln 899.
 umkehren, sich u. 400,
 1567, 1987.
 umkommen 1290, 1963.
 umschatten 379.
 umschütteln 1429.
 umsegeln 419.
 umsonst 1794.
 umstossen 1715.
 umstürzen 419, 420.
 umwickeln 265.
 umzäunen 626.
 Umzäunung 17.
 Umzug 1903.
 Ufer 1279.
 unauslöschlich 757.
 und 451, 455, 456, 563.
 undicht 1235, 1251.
 unerträglich 243.
 unfruchtbar 1276.
 ungleicht 1540.
 ungebunden 1427.
 ungeduldig 301.
 Ungeheuer 1670.
 ungekocht 1104.
 ungesäuert 1267.
 ungetauft 1272.

ungewaschen 1549.
 Ungewitter 885.
 Unglaube 1835.
 Unglück 410.
 unglücklich 1784, 1816.
 unklug 2030.
 unlängst 1737.
 unmöglich 1972.
 unnöthig 1477.
 unnütz 1560.
 unrecht 1832.
 unrein 628.
 Unreinlichkeit 943.
 unschuldig 1832.
 unsichtbar 225.
 untauglich 244.
 unten, von u. 1879.
 unter 217, 1879.
 Unterarm 285.
 unterdessen 217.
 untere, der, Untere, das
 1879.
 Untergang 1500.
 untergehen 1376.
 Unterhosen 150.
 unterrichten 1926, 1972.
 Unterrock 547.
 unterscheiden 1250.
 unterst, zu 1879.
 untertauchen 735.
 untief 852.
 unverheirathet 438,
 1153.
 unversehrt 1945.
 Unwahrheit 351.
 Uria Grylle 801.
 Urin 234.
 Urinblase 1472.
 Ursache 33.
 Urtheil 978.

 Vater 29, 30, 501.
 Vatersbruder 461.
 Vatersschwester 988.
 verabreden 1011.
 verbergen 151, 721, 1483.
 verbeugen, sich 420.
 verbieten 343, 875, 1575.
 verbleichen 784.
 verbrämen 612.
 Verbrämung 612.
 verbrauchen 46.
 verbreiten 243.
 Verdammniss 978.
 verdammt 1596.

verderben 645, 824.
 verdichten, sich 1679.
 verdrissen 85.
 Verdruss 85.
 vereinigen, sich 7.
 verfallen 1836.
 verfaulen 877, 1412
 verfault 1334.
 verfolgen 1683, 1707.
 verführen 208, 1707,
 1832.
 Verführung 1707.
 vergangen 2003.
 vergeben 1609.
 vergebens 1477.
 vergeblich 304.
 Vergabung 156.
 vergehen 1500; vergan-
 gen 2003.
 vergessen 1726.
 vergiessen 1876.
 vergilben 784, 1255.
 vergleichen 1231.
 vergrafen, sich 948.
 Verhau 798.
 verheirathen, sich v.
 131, 1153.
 verhindern 668.
 verhören 1867.
 verhungern 1195.
 verirren, sich 739, 939.
 verkaufen 1949.
 Verkaufsladen 1417.
 verkündigen 928, 1011.
 verkürzen 1814.
 verlachen 1390.
 Verlauf 2003.
 verläugnen, verleugnen
 1507, 1523.
 verläumdten 1832.
 verletzen, sich 2023.
 verlieren 149.
 verloben 1975.
 vermehren 1368.
 vermindern 380.
 vermögen 1709.
 vermuthen 526.
 verrathen 51.
 verrückt sein 1837.
 versammeln 376; sich
 v. 122, 737.
 Versammlung 737.
 Versammlungsort 376.
 Verschwendung 46.
 verschwinden 149.
 versöhnen, sich 2015.

- versperren 615, 875.
 versprechen 35, 289.
 Verstand 2030.
 verständig 2030.
 verstehen 49, 52, 664,
 710, 1030, 1972.
 versuchen 172, 177.
 Versuchung 172, 177,
 1680.
 versündigen, sich 1220.
 Vertheidiger 1626.
 vertheilen 51.
 vertrauen 1479.
 verunreinigen 623.
 verwahren 1565.
 verwerfen 201.
 verwesen 2019.
 verwickeln 1004.
 verwildern 246.
 verwirren 939; ver-
 wirrt sein 948; v.
 werden 916.
 verwundern, sich 694.
 Verwüstung 304.
 verziehen 1564.
 Verzweigung 1008.
 Vetter 1898.
 viel 474, 513, 746; eben
 so v. 1848; so v. als
 1946; wie v. 1946;
 zu v. 1321.
 Vielfrass 164.
 vier 1126.
 vierte, der 1126.
 Viertel 1126.
 Vogel 299, 536, 755,
 941, 1329, 1398, 1757.
 Vogelnest 1552, 2000.
 Vogelschlinge, Gerüst
 für die 896.
 Volk 474, 1185, 2016.
 voll 700.
 Vollbart 1473.
 vollenden 1407.
 vollgiessen 1435.
 Vollkommenheit 700.
 Vollmond 700.
 von 69, 260, 266, 1231,
 1478, 1555, 1828,
 1967; v. dannen 566,
 591, 599; v. ferne
 112; v. unten 1879.
 vor 15, 98, 1498, 1623.
 voran 98.
 vorbei 1010, 1231, 1406.
 Vordere, das 98.
- vorderste, der 98.
 vorher 98.
 vorig 98, 520; voriges
 Jahr 589.
 vorjährig 589.
 vorkommen 1836.
 vormals 98, 213, 599,
 605.
 Vorrathshaus 19.
 vorspannen 230.
 Vorstube 291.
 vortrefflich 922.
 vorwärts 98.
- wachen 1911.
 Wachholder 222, 1187,
 2065.
 wachsen 901.
 Wachstunde 1911.
 Wächter 1853.
 Wachzeit 1853.
 Wade 1535.
 wagen 609, 625.
 wägen 1790.
 wählen 1908, 1919.
 wahnsinnig 1837.
 während 107, 217.
 wahrlich 34, 1714, 1771.
 wahrnehmen 1620, 1688.
 Wahrsager 598.
 Wake 342.
 Wal 1909.
 Wald 1249, 1830.
 Waldgeist 1830.
 Waldgrenze 1941.
 Wallfisch 1909.
 wälzen 518.
 Wand 613, 964, 984.
 wandeln 499, 899, 1746,
 1828.
 wandern 1746, 1822.
 Wangen 140, 1180.
 wann 213.
 warm 1442, 1628.
 Wärme 1442.
 wärmen 97, 1442.
 warten 1839, 1850.
 warum 107, 1946.
 was 1946.
 waschen 1549.
 Waschtrog 1549.
 Wasser 753; stilles W.
 1075.
 Wasserfall 197.
 Wasservogel 753.
- waten 321.
 weben 1356.
 wechseln 1718.
 Wechsler 1718.
 wecken 876, 1225, 3459.
 Weg 139, 732, 1828.
 weg 528, 953, 1449,
 2007.
 wegen 134, 176, 574,
 593, 597, 1478, 1828.
 Wegescheide 1250.
 weglaufen 1856.
 wegschnappen 1173.
 Wegweiser 1926.
 Weh 1519.
 wehe! 410; w. thun
 1519.
 wehen 1474.
 Weib 5, 372, 1175.
 weiblich 388, 1096,
 1175.
 weich 712, 1044.
 Weiche, Weichen 90,
 800, 887, 1464.
 Weide 1914, 2069, 2070.
 Weidenband 1561.
 Weidenbusch 1914.
 Weideplatz 733, 734.
 weil 176.
 Weile 1514.
 weilen 1929.
 Wein 1809.
 weinen 1344; Weinen
 1219, 1344.
 Weingarten 1809.
 Weingärtner 1809.
 Weinglas 863.
 Weise 1193.
 weise 526, 2030.
 weiss 1894.
 weit 112, 687; wie w.
 107.
 weiten, sich 1012.
 weiter 599.
 welcher 106, 107, 429,
 1946.
 Welle 1216.
 Welt 83, 152, 2016.
 wenden, sich w. 400.
 wenig 282, 1761, 1804.
 wenn 107, 213; w. auch
 433.
 wer 106, 107.
 werben 950, 1821.
 werden 570, 901, 1315,
 1502.

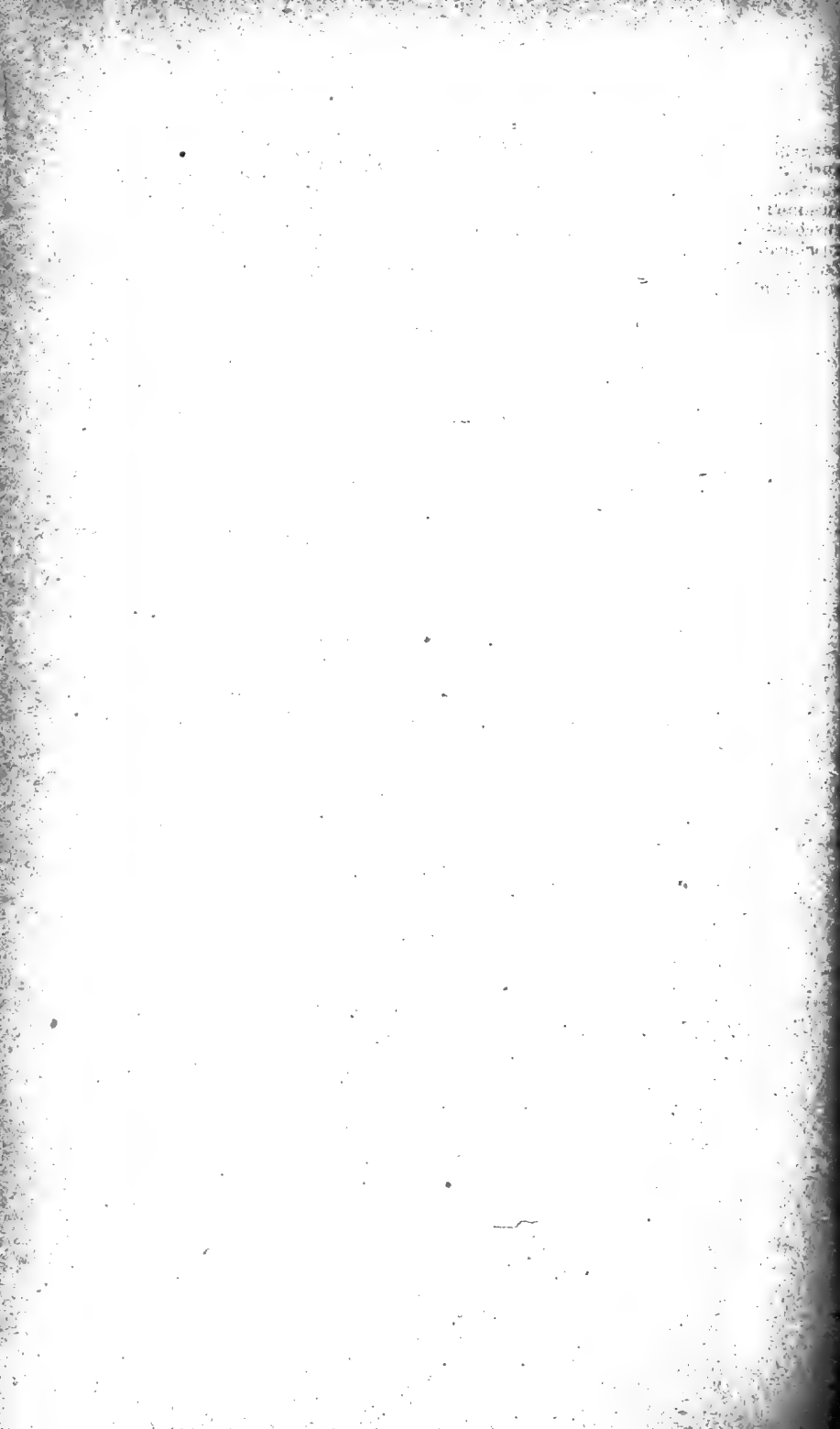
- werfen 756, 1047, 1373, 1505.
 Werg 1254, 1655.
 Werk 586.
 Werkzeug, steinernes 647.
 Werst 1865.
 Werth 67.
 werth sein 50, 226.
 Wespe 1776.
 Wespennest 1776.
 Westen 1051, 1478, 1845.
 Westwind 4478.
 Wetter 885; klares W. 1847.
 wetzen 617.
 Wetzstein 711.
 wickeln 265.
 widerstreben 1792.
 widriger Wind 1792.
 wie 107, 1946; solcher w. 107; w. beschaffen 107, 1946; w. viel 1946; w. weit 107.
 wieder 94, 603, 1243, 1788, 1932.
 wiedererkennen 598.
 wiederkauen 187, 2022.
 Wiege 165.
 wiegen 165.
 Wiese 1545.
 Wiesenwolle 2068.
 wild 246, 1302.
 Wille 592.
 Wimper 814.
 Wind 1474, 1597; günstiger W. 1597, 1981; widriger W. 1792.
 winden 1564, 1567.
 Windstille 551.
 winken 972.
 Winter 671.
 Winterschuh 421.
 Winterweg 139, 671, 732.
 Wippe 968.
 Wirth 437, 1796.
 Wirthin 558.
 wirklich 34, 1771.
 wissen, Wissen 598.
 Wittwe 693, 1382.
 wo 107.
 Woche 1166.
 woher, wohin 107.
- wohl 922; lebe w.! 640, 1608.
 wohlfeil 1689.
 wohlschmeckend 1125, 1952.
 wohnend 535.
 Wolf 428, 802, 813, 1646, 1893.
 Wolke 1653.
 Wolle 960, 1882, 1885.
 wollen 592.
 womit 1946.
 Wort 990.
 wozu 1946.
 Wucher 1368.
 Wuhne 342.
 Wunde 818, 1274.
 Wunder 225, 689.
 wunderbar 1724.
 wundern, sich 689.
 würfeln 1868.
 Wurfeschlinge 756, 1373.
 Wurm 945.
 Würmchen 1970.
 Wurst 584.
 Wurzel 1820.
 Wurzelende 2006.
 wüst 304.
 Wüste 1988.
- zagen 602.
 Zahl 1325.
 zählen 1327.
 Zahlung 1631.
 zahm 153.
 Zahn 1568.
 zahlos 1568.
 Zank 619.
 zanken 60, 1066, 1445; sich z. 447.
 Zapfen 1533.
 Zauberer 313, 413, 1155.
 zaubern 110, 1155.
 Zaubertrommel 424.
 Zaum 290, 1432.
 Zaun 17, 626, 798.
 zausen 1446.
 Zehe 870, 1019.
 zehn 1326.
 Zehnkopekenstück 62.
 zehnte, der 1326.
 Zehntel 1326.
 Zeichen 595, 740, 1791.
 Zeigefinger 750.
- zeigen 740, 1791; sich z. 493, 1082.
 Zeit 4, 15, 40, 1623.
 zeitig 15, 599.
 Zelt 404, 1745.
 Zeltstange 857.
 Zelttuch 1041.
 zerbrechen 2023.
 zerbrökeln 1259.
 zerkrümeln 868.
 zermalmen 1515.
 zerreißen 196.
 zerschlagen 2023.
 zerspringen 1248.
 zerstören 824.
 zerstreuen 1503; sich z. 1250.
 zertheilen 868.
 zertreten 685.
 Zeuge 780, 928, 1011, 1070.
 zeugen 930, 1011.
 Zeugniß 780, 1791.
 ziehen 208.
 Ziel 785, 1309, 1633.
 zielen 690, 1083.
 ziemen 891.
 ziemlich 108.
 Zierde 286.
 Zimmermann 1599.
 Zinn 610.
 zittern 624, 738.
 Zöllner 737.
 Zorn 997.
 zornig 166, 997.
 zu 260, 270, 1381, 1626; zu viel 1321.
 Zuber 1770.
 Zuberbaum 753, 1891.
 zudrücken 615.
 Zug 1234.
 Zügel 1432.
 Zugnetz 294.
 Zugnetzstange 1887.
 Zugriemen 1532.
 Zugseil 471.
 zuhören 330.
 zuknöpfen 1630.
 zukommen 1890.
 Zukunft 1502.
 zuletzt 1959.
 zumachen 151.
 Zunahme 1368.
 Zunder 1208.
 zunehmen 1368.
 Zunge 1095, 1096.

zungenlos 1096.
 zurück 1995.
 zurückbleiben 156.
 zusammen 7.
 zuschliessen 1328, 1945.
 zuschneiden 1705.
 Zuschuss 1368.
 zuwinken 972.

Zwecke 951.
 zwei 116.
 zweierlei 116.
 zweifeln 526.
 Zweig 192, 1360, 1693,
 1694.
 zweite, der 1164, 1968.

Zwergbirke 2050. .
 Zwickel 1729.
 zwingen 1444.
 Zwirn 992.
 zwirnen 1598.
 zwischen 217.
 Zwischenraum 80, 217.

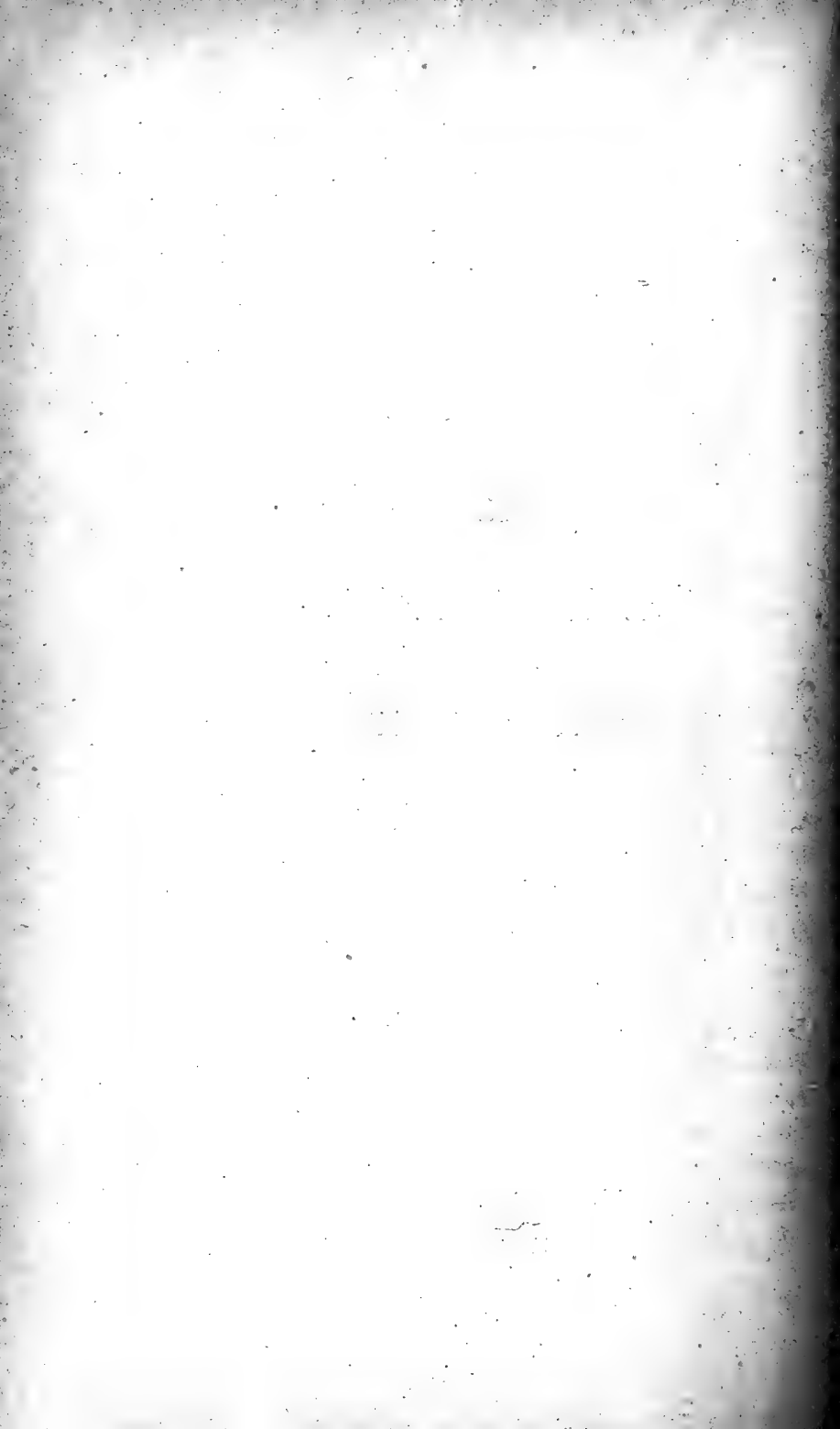

II.

Kielennäytteitä.

Sprachproben.

Turjan murreta. — Terscher Dialekt.

A. Lumbovsk (Limbos).

1.

Sāhpliinke porij lejpe, karl porij, tagazi vans lejpe-karr-pajkest. Son jisti vanzi, ja,vre milte vīlki vanzel. No vā,lti son toavruži čuzu, vā,lti son pījtegij, vā,lti son na,vtij, pien-gij ja rīmnij, kīmēt ja olknekij; lo,ndij vā,ldij, klocekemij ja čāfa,šikij vanzis. Je vīlki son, vanzes lāttani, sij kom-manin; vījin rīnti, pik popalin rīnti. — Sāhpliinke sievtčatta, što munī vans lej, kul', čitte jiennij jīstnij. Sij kā,nc kā,nces toarragiottin, na,pte na,pte pealla, lo,nte lo,nte pealla. Sij tior-rin kolm jige. Muttam lo,nte tagazin poncta, na,pte tagazin kīšksolmījn vīji gīojm. Ma,šūnelest šičkantkio,ttēn na,pte ja lo,nte.

2, a).

Jiellin kalnča, kīj kāpkijnes. Sist lej nīj ja alke. Piejve poatta, son vīolka vanččet, šillet, mi popāla. Kāpkis sārna, što joški viertazt jiel kintč. Muttamašt kāpkis joški viertazt kintči. — Kuht, kul', kījīm jī līšt viertazt kintčet joški? — Pījjas jogi vīlke Čutte, što „viertazī liev, tobelt jielle liev.“ — No ja viertaz milte piottin, ka,enin jiellijt sist. Čutte piottin koatta, Čutte šu,remīs Sā,me kāppīje aska,di; ka-

raulgiottin, što klo,ss kljijis poatta. Kljijis piōdij miecest, sij kljīs korrin, Čude ta,kke, kljxt kīt sie,ge bealla, kaštīn nu,mpē loajta-bealla. Ji oattijin. Jij tagazi. Jikka nijdij olkuzi vī,klkīōdi; ta,tte Sā,mmelaj cealhka, što piōt nijtnīm, piest kīt klj,tt sijja! Nijdij cealhka: ott āčni sārnam; nijt jī člhpmajn. Alkañis olkuzi vī,klkīōdij: alkañīm, piest kīt klj,tt sijja! Alkañis nīrijt čippi, son jī koccaj, kljijis Sā,mmelaj. No son koccaj. Čutte liev pik iōttemen. No son vā,lti čude-čiorve sā,ble jī iōsvijt pik člpi,nti Čudijn. Ā,kes vā,lti, peacca pieli, nijtis ta,šše, jienijnes avt sijja. Alka,s jīččīs vā,lti, vī,klki, kozī vīōji, jieres sijja alkajnes. — No pik.

2, b).

Kā,les i ā,hke jiellin ku,kke; sijje ša,nti a,ške, ju sijje ša,nti nijt. Nu sij jiellin ku,kke, kāllazaj sārna, ušta jiel kint vierta,zt jo,kki, viertaz ta,kke manñiv mietta jogi, vierta,zt āmažev Ču,de, tāk piōttev vierta,zt tajje mīlte, pļjas jogi piōttev. — Kāllazaj vīlgij meahca. Ā,hkes vierta,zt klndij jo,kki, ju son piōdij māžit koatta,s. Jielij kolm piejve, kāllazañč ti miecest. Ju piōttin āhka ta,ssi Ču,de; son Ču,dij glojm porra ja jukka piejve pļjas. Ju piejve jie,kkenīžij; son, ākaj komma,lij Ču,dijn; a sist Ču,ttet akca, ašcant Ču,dijn komma,li ākaj. I iōttin Ču,dijn tajn; jiellin kolm piejve; ju ākaj ta,tte cealhka, ušta tā,nne piejve kā,les poatta. Nu sij tovalin nī,re uksi, jīč iōdso,llin. Kā,les piōdij, ju poppa,lij niōrra; sij, Ču,de ta,kke soni korrin, kaštījn ta,ssi. Nu jīč Ču,de ta,kke iōdso,llin. Nijt ta,tte liktij olkuzi, jieččēs cealhka, što piōt mī,nni nijpe! Nijdij ta,tte cealhka, ušta mun ott aččāni sārnaša. Pāgi vī,klki. Avta algaj liktij, kāllazaj ta,tte cealhka: alkañīm, piōt nijpe! Algaj ta,tte so,nni a,ndij nijpe; son nijpe ta,mmē vā,ldij, člpij nīrijdes pikas, mealgaj altīnij ju Ču,dest

ta, st iõjve vā, ln vā, ldij sā, ble jīčēis. Tu, kke iõttin, koccājin, ju kāllazest ta, st kačēiv: mom nīkkuk nakkareasant? Kāllazaj ta, tte cealhka, ušta mun ta, mme nīkku nakkareasan, ušta akt kārnas akce kārnast ča, lme roŋka. — Ju tu, kke, Ču, de ta, kke sārnev, ušta akce kārnassijt afti kārnast ča, lme roŋkiv. — Ju Ču, ttelaj ta, tte kāvvizi, occili iõjv-viõla, s, a kāllazaj ta, tte sā, ble piijinti, ceahka, li Ču, dest ta, st iõjve kaskit. Tujn Ču, dijn pik čippi iõjvijt kaskit; ākka, s ju nījtis vā, ldij, vīgij, pielij kīssi jiellemen, ju pik sienī poafka, tti.

3.

Jieli kīõ, ss Tālla, Tāla, st lej šurr čiozaj; jielij lāhptest ozaj olmij, nammī, s lej Ucc lāngij. Son popali, Tālla čucciji ma, ni. Pa, li pi, remīs jierke Tāla, st. Kīpti pik avti mālla Tāla jierke. Tālla āmmažīži, što jierke pallamajn ti Ucc lāngij. Tālla Ucc lānki vīyrtolgiodij. Ucc lāngij vanzijn javra sukkīli. Tālla mīlte sukkīli jīss vanzijn. — Ucc lāngij ujna, što Tālla jukskīodi; poala, di vans čuhp-keačča a, vlijt, kīxtlas sukkīottin, što koambaj oajja rintī suktet. Kīxtlas sukkīottin, Tāla, st vans kaskit rottini, Tālla ka, cki, ja majns pik.

4.

Jieli Āc, sost līn kolm nījt. Son siõla, nti a, lke, a, lke jielta, gi, ku, kke jieli sost, kīxt-lo, ge jige rajja. Son tīttegīodi lāhptest jienes. Jienijnes sārna, ttin, što najhtlattit pītta. Son sīlki pu, lkijn, piōdi, jienes vā, lti pulhka. Jienes pi, ltti Āccije kīotte-gurri. Āc olkuzi līytij, što mīõlda pītta koatta vīkkit: jilci coalama, pl, rre āvve la takmījn, kāllaga āka, st alka la ništēlaj. Kīõllī korstakk-kiečče lu, cma?

Ākaj pu, lkest ničkedi, nieskemel kovta iõcce ča, cki. Āckest līš seahka sīnaj. A, lges jīčēis vā, ldij. — Pik.

5.

Jieli tuđ kio,ss ākaj kallasajnes. Ša,nti sijj' aļk i ša,nt sijj' nījt. Na ākaj, kallasaj jā,mmen kukt, vīļiņč kiofta kut-tijen. Nījt sārņ, što vīļim vārrit, a kiorķi jiel!

No, vīļis vī,ķi, kā,reba pīodij. Kā,rebest ka,čt, što majņ jālak? — Akt iorpnan jālam. — Mom jālak iorpnant? — Munst iorpen tī močēd. — Ma,lle močēd? — Kiorvt ioc piejv pāšt, kl,vte rittest kīkt kiovsā-tā,št, nēške-māntkest mānn, kl,vte kiđl-sijest ko,ļte, kl,vte piolm-sijest sēlp, čot āškes lēškes kīost, čot tāvttest atmes kīost. —

Koatta,s pīodi. Nījt kačča vīļses: mom toskjatk? — Ta,mme toskjadim, iorpnam, što violkap kā,reba. — I vī,ķen.

Pīo,ttēkio,ttēn kā,reba; son iorpnēs pāhka tuvnēd ierēs āskijt. Jierēs nījt, āppalaj, najhvlnēhc pīodij, pākaj čācca ničkēd. — Čācca ničkēdij. Kā,reba pīodi i ko,ččēb kā,rebest, što ko,št tī iorpnat? — Čācca ničkēdij. — Jierēs nījt cielk', što mun lam sōn' iorpen. — A jella, kul, mun' iorpen. Olmu vaļtēš, vikkeš sōn', āvta rāppuš kīččem solled.

Iorpnēs kīorņij, kā,reba pīodij, kačča: ko,št tī mun' vīļj? Ma,nnēd, pīhtēd sōn'! I vīļis pīhtēš. Karabelšēhk sārņ, što mank menne kāpken? — Poafkahtēd mun' izmenšik, ta,ļ jiesk' mun kāpken maņim. — Poafkahtēš izmenšik, i karabelšēhk vālt močēd nījtīm kāpkenes. — Pīk.

6.

Jielij tuđ kio,ss olmuļ, i son najhtla,đij. Ju jiellin, sijje ša,ndij aļke. Nu sij jiellin ku,ķke, kaļles to,tte jā,mi, āhkes to,tte vī,ķij mīrjijt ussīt. Aļkes ta,mme vā,đdij māldes. Nu mīrjijt uskīodij, alkas ta,mme kīdij ta,sse. Jičē ā,ħke vī,ķij tu,mpelā. Uzij son mīrjijt, uzij ja kirkonij. A piejve jiek-kenīžij. Son vī,ķij māzīt alkas. No pīodij māzīt. A aļkes

jillak. A ta,mme sijja p̄ohtamaj̄n Ācc̄lje n̄jt. A son n̄jti ta,mme v̄ā,ldij, ju v̄ā,ncelij koattas; p̄iōdij koattas, šanttišk̄iōdij n̄jti ta,mme, jiellegiōdij n̄jdn tajn. Ju jiellin, nu n̄jtiš ta,tte šurr̄ini. Īttin, koccajin, Ācc̄lje n̄jt ta,tte tuvvan̄išk̄iōdij, ju ākaj p̄ijij k̄imnes. Ju k̄iptek̄iōdij, k̄ipt̄in, ju porr̄in, ju v̄ilkk̄in v̄ārra. V̄ā,rest tōbelt n̄iēkt̄in kolm Ācc̄lje, ju akka ta,mme n̄umst̄in, n̄i varijt jiemneja jieb k̄iottamaj̄n.

7.

Jielij k̄ā,les ā,kijnes, jiellin sij ku,kke. Nu, sijje šā,ndij a,lke. Ju jiellin ku,kke, a,lkes šurr̄ini. Kallazest ta,št t̄i s̄ā,ble p̄ijm̄ijn iōjves v̄ā,le; sijje p̄iōttek̄iōdij toarra jekka; a,lkes v̄ā,ldij jiežes s̄ā,ble ju v̄ā,lgij jiežes rozijn v̄iōsta tiōrru; toarra-k̄iōdij, ēihpk̄iōdij, ēip̄ij ku,kke. Toara,s ta,mme j̄i v̄iōj liōptet; tu,kke, v̄ikk ta,tte r̄āpp̄in so,nni kobe i nu,mpe ju koalmant. Nu ju son s̄ilgij toara ta,mme ēihp̄it. Čip̄ij ju alas s̄ilgij p̄ijjele kobij ja v̄ijij kobe p̄ijjele ju nu,mpe p̄ijjele. Koalmant koppa karkidi, ro,sses ujdij m̄āz̄it koatta,s, son k̄itt̄ij koppa ta,ssi, soni čuvklin; a son popalet je v̄iōjkoattamaj̄n kobest ta,št.

Jieččes s̄ilgij a,lges ta,mme occ̄it, v̄ijij ku,kke, a,lges k̄ā,v̄nij kōbest. A,lges ta,mme v̄ā,ldij, piestij, a,lgijnes toara ta,mme p̄ik ēihpin ku,kke, iōneje, liōptin p̄ikas. V̄ilkin m̄āz̄it, koatta,s p̄iōttin, i jiellek̄iōttin, a,tte veala jiellev.

8.

L̄ā,mpezest, liokka a,l̄n iōjje t̄i; ta,de iōjest tiōss-a,l-k̄iō,ss̄t̄in olm̄i, Čū,t̄, sist t̄in t̄ālhk̄ine. Sij oajja portek̄iōttin t̄ālhk̄n̄jt. Portin čitta jienn̄ije, a tiētet jieb iōj. Akt olm̄uj v̄ēlšidij čācca, oajja, tu,tte k̄iōsta olm̄uj čū,zest. Son cealhka toavr̄iššis: mun, gul, n̄ij̄i, čūcca čūāñi, v̄ālta olm̄i ta,mme, son

ma,ne mīni tälhknijt porra? Nu ju ča,ñij čācca, ocklōdij čā-
gest. Ozij kukke, kavnit jī oajjamajñ, juhtlīžij čācca.

9.

Tross-a,l-kio,ss līn olmī, Čūt, sij jiellin kukke i tuvva-
kiottin partī āssit; ju āsklōttin; ā,ssin lajke rajja; ju vā,ltin
parht-mīri, pījjin mīri, a mīris ta,ttē vīonej; ju sij vanttīs-
kiottin. Vanttin kukke; akt olmuj cealhka, ušte mīst mīrrim
kuhkāna, veala jie,χχe vunlahtap, līšt son kuhkāna! Ju pījjin,
a tu,ttē mīri,s ta,ttē aflī ta,ñne kuklōj.

10. Arvotuksia. — Rāthsel.

Mušt ta,ttē mī lī: pīrr ja,vre pittiemes olmī vīžneb? —
Tī,lje; pīrr tī,lje sa,ñke ceakkamajñ.

N'ikēmā,htem ūā,lmest jīnn kullaj, jī ujn ni kie-gen. —
Pā,kte, pākta poadak i sārñak, jīnn kullaj pā,ktest.

Nāča,lnehke pīodi, čitte pafvit: kážñioj pujhci aflī vie,rt
koñča. — Samvar pīhtiš, i kážñioj piekkara,kki aflī vie,rtē
komolt.

Olmīj kiosta, kīdi andak, a kītti jī paššan. — Kėrhkem-
kā,rrē.

Mušt ta,mmē, ušta: la,stij kiskāda, kážñij vī,lšāda. —
To,rne āvāna, kážñij vī,lšāda, što kie tolla.

Rokk ka,lle a,ln leašša. — Kī,lle-iorhke paštāja jīñ-
kīzi a,ln.

Kiella-āta oakka. — Pielje-vieške Sā,me ā,kest.

N'ielje kallas aktis rastav toarrat, aktis jiev vīoj pop-
pa,let. — N'ielje kiotte-vattog.

Agēs kieže milt kietkijt kiōnt; ni kozi-gen jī olgan. —
Ra,ttē.

Kärnas krrta, eieles ku,ge,ldev. — Kio,dest ä,vle, ä,vlest kimne tiolt.

B. Jokonga (Jovkuj).

1.

Jieli tu,ld kio,ss källasaj i äkaj. Sijje šanti a,ške ja nu,mpe. Källasaj ja äkaj jā,mnen. A,škes cealhka: mun viol-kam jeačan jeanan lihte-m,rt p,io,ltet. Vā,nci, vā,nci son, ta,gi cīgī, so,mni kā,les viosta p,io,dij: kōz ton, čalmañim, vi,škim? — A mun, kul, vi,škim jeačan jeanan lihte-m,rt p,io,ltet. — Son sārna, što rāba,št munī pielje-pie,le! — Tu,tte so,mni popa,li šurr kīmne. — Nu, ton rāba,št munī nu,mpe pielje-pie,le! — Nu so,mni popa,li kio,tte. Sij keptegiotten iōñče ja p,ijte šurr kīmnest ta,št. Kā,les vā,lti, oattaj, ta,tte kepta, a tu,tte vā,lti, p,ijtega,j karnta, son ū,ne tākka,lij varri p,ijtega,št. Kā,les vā,lti rioka,dij, källa,št ū,nest varr, a son kačča: ajja, kul, ū,nest mast lī varr? — Nu ta,tte so,mne sārna: mun nakka-reastan šlžnim. — Kiptin ja porrin, kirknin. Pārnaj kačča, što ajja, kozi oattep? — Ajjas sārna: rāba,št munī pielj-pie,le. So,mni popali roavva ja tiolje ja iōjv-bealas. Ji sij oattijin. Ajjenes iottemen so,mni tagazi p,ī,lle. Nu mun, gul, ajja, jim viōj iottet, p,ī,lle; mun, ajja, kun sizn, jil sizn oadam. — Ajjas so,mne sārna, što jim tiō,lle; koht ton tātak. — Son čāñña kun siz, jil siz. Iōdi, iōdi, koccaj kun sizn, jil sizn, ajges jillak, ni kiotte jillak, ni mī-gen jillak. Son vā,nceli; vā,nzij, vā,nzij, sijti p,io,ttegiōdi. Ta,lle sonī ujniš p,io,tte-me, vīččiš, sāgī ta,kkiš konaga,ssi: no vārlaj tolla, vaj toll-čiockanas jorra. — Konagas pākaj: vīččet kohčat sonī tiege! — Son p,io,dij konaga'ssi, konagas so,mni tiō,le šitteli ji portteš-kio,dij sonī ji jhtigiōdij sonī ji kačkio,di sonst sā,gt: tonst mī lī riemeslijt tiokkanant? A munst lī nījtst ko,lte-būvne;

vaj bišhni ton oajak muni nįjtst ko,lle-bā,ne lintit? — Son sārna, što oajja, konagas, a,tte. — A son sārna, što mun nįjtīm kočam, ton vi,zed riemeslįjdant. — Nįjtis kaski porri-men liej; tu,tte konagas nįjts pļitij, son vā,lti, kaski porri-men, pejas kāndaj, vielas ļojve: ta,ļ pik munst riemeslam. — Konagas vā,lti ļojve ērij jį pašk al' ciekkeļi.

Nu,mppe vļj vřrdij, vļjis jį poattamajņ; son vļki toyo-že, kozi vļjis vļļij. Vānc, vānc, so,ņne cigi ta,gij, son vā,lt' čaj-jedi. Son ša,ļļi,žij, jį tid, koz va,nced, son ristkļodij čē,ļmides: ant Jimmel mį,ņni vierta! — No, so,ņni popalij kā,ļes kaski čē,ļm-rįstta,me. Kā,ļes sārna, što mom, čalmanīm, kļorejatk? — Kozī manīm, aija; koitt mun jim kļorejad, koitt tī mį,ņni kļorja? — Ajges so,ņni sārna, što mį,ņni popalik, tak to,ņni kļorja jį piode, aija toni vikka sijti. — No, mun lam, aija, šļčkantmįjn, mun lam, aija, porstļčmįjn. — Ajges so,ņni sār-naj: poadak ton pormįjn, jį poadak ton jukmįjn, ko,tt ton muni ka,ņnik; ton rāba,st muni pielje-bie,ļe! — Son rāba,st pielje-bie,ļe: šurr kīmne so,ņni popali pielje sizņ. — Rāba,st muni nu,mppe pielje-bie,ļe! — Son rāba,st, so,ņni popali kļo,tte, a pie,ļle lįvte, a nu,mppe pie,ļle kļohcev kļo,dses ta,st. Son aj-geses kačča, ušte mom porgļo,ttep, aija? — Ajges soni pūkaj keptet iohče ja pļjte, jį son keptegļodi; ajges sārņ, što ton, čalmanīm, kipt, a mun oattam. — Son jįčč mamij kļohce-bealaņi, a ajges komali lįvte-bealla. Son keptegļodij, kimnes sonst tļltij, son jįčč tī porstļčmįjn, son vā,lti iohče ja pļjte, koņka kiptemajņ, kaski tļlīme, son porškļodij; so,ņni pļjtega jitteli, son vā,lti pļjtega portted kalnem rajja. Sonst vā,lti kīmnes kirkīni, son ajges pokta: aija, kocca porriđ! — A aj-ges nu,ņne vļjļjņ. Son kačča: aija, tonst nu,ņne ma,st tī vļjļjņ? — Ajges so,ņni sārna: nakkareastan la šļznajņ. — Sij porrin, kīrknin, jį sij oattaškļottin; a son kačča: aija, mij kozi oattep? — Ajges so,ņni i sārņaj, ušta rāba,st muni

pielje-bie,le. — So,nni popali ott roarva ji ott filje ji ott iöjv-bealas. Sij oattijen, iöttin, koccajjin jintsiejke. K'eptegio,ttin ajgijnes avta ju; keptin sij, porrin ja kirknin ja sij vä,ncelin ajgijnes. Vä,ncin jieb kukkiz, ajges so,nni cealhka, ušta poru,št, muni čalmanim! Ajja to,nni klostnic anta. — Ajges so,nni a,nti v,isse, son ajgijnes porusta,gi, ajges soni mä,tedi: vānzak, vānzak, āvvāna to,nni sijt, poadak sijti, konaga,št li nījt kolte-bā,ne šantmijn; poadak sijti, toni konagas kohča. Nu, ton riemeslijdant avti,le jiel v,izet; kio,ss ko,tt nārot čioŋkoaja, tanna ton ju oajak v,izeded. — Son ajgijnes porusta,gi ja vä,nceli.

Vā,nci, vā,nci, vā,nci, āvva,ni so,nni sijt, soni vā,ltiž ja ujniž: piejvaga pāšta, vāj vārlaj tolla? — Konagas soni pākaj jiččēs kohčat, son piödi konaga,ssi, so,nni vā,lti konagas käre pijij, ji soni portteškio,di ji sonst vā,lti sā,gt kaččit. Son sārna, što mun lam poattamajn porkkeana ja juhkeana, tidhim mom mun, jim, tieda, tā,ne piejv jim iöj to,nni mom sārnet. — Konagas soni portti ja ju,tij ja io,dedi. Jintsiejke son pākaj nārodu čienket. Konagas nārodu čienki, son pākaj konagaz nījtli nārodu siz pīhtet. Son piödi ta,ssi, a v,šnis li sonst io,lk a,ln. Son vā,lti ja v,šsis kommat luvva,li, v,šsises ka,pper karkidi, ta,tte ka,pper vā,lti kāžnoj oajva, kien oajva poatta: kūk ja šlak, kūk ja šlak. Soni v,šs sizn karkidi kurj(a)-oal(a)-(t)a,pte, ta,ne a,vti karrab: šar, šar, šar; mutta,m a,vti karrab: šar, šar, šar, kāžnoj a,vti. Ākša karkidi avta: ta,ssi xočč, ta,ne jelāazi xočč, mutt' sija xočč. Nārot pik sijnij, ja konagaz nījt sijnij topo-že, kolte-bā,ne kuvtit. Son konagaz nījt kāpkenes vā,ldij, konagas so,nni a,nti ta,ne gieččen, što son čitte mīllaš li.

2.

Kio,ss tu, jieli källazaj ja ākaj. Sij jiellin, jiellin, jielin, siji šentin kolm nījt. Nu sij jiellin, jiellin, jiellin, siji

plodi vintim. Ākaj iodij, koccaj; cealhka, što kāles rāfke, kāles, kārnazi sioje koaņkažev. — Majt sārnak, āhke, vintim poattamajņ, koitt Jimmele jieņgil. Nu, sij nijs aņtin. Nu, mpe vintim siji avta plodij. Ākaj sārna, što kāles rāfke, kāles, niorje vičča vanniv. — No sij nijs aņtin ta,ssi-gas. Koal-mant-kas vintim plodij; ākaj āmažļij: kāles rāfke, kāles, rievta čiorve veampa,v. — Majt ton, āhke, sārnak, vintim poattamajņ, koitt Jimmele jieņgil. — Taņme-gas nijs aņtin ta,ssi.

Kāllazaj vānci nijs vāraņe. Plodij plorziembis nijs. Nijsesest čalme roņkmijņ. Pārna,s tajke reakka,v, korktev. Nijs cealhka jeačča,s, što vārrit māzīt! Kārnas poatta, tak toni porra. — Nu vļlgij māzīt ja kāvvižij kaskliembis nijs. Plodij, niorje pārna kio,d' aļņ kirstolliv. Soaņaj koatta. Nu, nijs kīt-pielle pormijņ, nijs li ompi vļst. Nijs cealhka, ušta vārrit māzīt, niorje poatta, tak toni porra. — Nu, son vļlgij māzīt. Vānci, vānci ja kāvvižij nirmis nijs. Plodi, mientuži pārna kio,d' aļņ kirstolliv, cieļkin, ušta ājja tolla. — Plodij koatta, kio,dest komte ilje šiotamajņ. — Pārna,s reakkiottin jeanna,s, što āčča tolla. Nijs jeačča,s cealhka, ušta lieyta olkis, vļšeakka! — Nu, liktin olkiz, vļšin: aštu tuđte komte-sarves tolla. Nu, ja plodij, vļps tivti, iljes jā,vsiļ, tagazij olmij ja vļps porttiškiodij. Vļhpi,s vļlkkiodij māzīt āhka,s. Tuđte vovvis somne aņdij ioņče milte, ioņče son aņti jienņje: kiedem-pļje, tūkte-vļ, čior-vļ, patt-čiole, niockas, činč, kāhcađ maņemļs.

Nu, son plodij ākaņis. Ākaņis kiesčiškiodij vļss sien vļktuvzij. Ākaņis kačkiodij kāllazest saġt.

3.

Jieli kio,ss tuļ ākaj ja kāllazaj. Jiellin, jiellin, ja ākaj kāllazes vļktolla košk kļle kiojk ja vijj-guttu kiojk. Kāllazaj

mieltšat vīlgij. Nu, pīodij ajht-uks-nūlmaš, soṁni kulloaja
ajht sizn: vītt, kutt, hī! Nu vālti son palgīodij ja vīlki māzīt.
Pīodij ākkaņis. Ākaj jīčč vīlkkīodij ja silki, vījnel pīodi ājhta-
glīrris. Tađe kulaj ajht sizn palttuvs: vītt, kutt, jiemenoj, hī!
Nu ākaj ajhtu soaņņādi, vīj-gu,tte tāba,di, košk kīolajt vāldij.
Sāhpliņk pujči sizn. Son vālti, kīst-ñunna coāņki, māzīt silki;
pīodi kāllazaņčis. Ussi āvedī, kaštij sāhpliņka kāllazaņčis:
tī-la, gul, tonī soṁme! Kāllazaj nīčkīdi ja čīojve kuvtīt, jā-
mij. Ākaņis nīčkīdij: a po-po-pop! Čīojves kuvtīt, mieltšat
jāmij. Nu, majns pīk.

4. Arvotuksia. — Rāthsel.

Mušt ta,tte mī: űuvčī ma,ņne tīvīst ma,ņn-sijest. —
N'ālme sizn pā,ņe.

Pīrr javra vīkk vānca, kā,ņc kā,ņzes jieb kīskī,ņt. —
Šāba pīrr toll-sije ceakkamajņ.

N'eazm-jikt-mogn, la,ņke roškīt, nu,ņpe la,ņke vīlkīt. —
Nījtst perevieske.

Vīlkis ka,pper ja čū,ņpis ka,pper. — Kīesse ja tā,ļve.

Ra,ste mierī tierm-jīks santāda. — Kimne-kievle ra,ste
kimne santāda.

Mušt ta,ņme, ušta olmīej vānca ruškīs kīo,ļpegest. —
Līme,ņ.

Ā,ņke tī kassīg, nījtīs roškīt, a,ļkes udaļ tī, a,ļme vī,ļ
vārrīda. — Toll-sīje ā,ņke, nījt avr, a,ļkes suvv.

Mun to,ņne muštteškoada muštīzī: kāllazaj ra,ste čūra
vānca, kietke-nīode kīonta. — Ra,tte.

Kuhkāna ja oannāna, kāžņij pajkanas kīosta. — Pod-
zornīj turpe.

Klītte piellele pā,ņke kīkt kīella-āltā oakka,v. — Pielje-
vieške.

Mi ta,stit pik a,lmest. — Rieššat.

Kukemis alm-mānda,st. — Čokas.

Čiňč čioňčāla, a,lmē kidles vāldač. — Čokas.

Ajt' a,ln lejp-pielle. — Ajht tī iojve, vienc-lijn' tī iojv' a,ln.

Tost tilpsaj, must čoksaj, ajht-uks-ňalma rajknatklottep.

— *Lohk-āva(d)akk ja lohk.*

Tā,ve poatta, son pīojta; kiesse poatta, son űealka. —

Čā,ccc-kintem-kukse.

C. Kuroptjovsk (*Klottem-ja,vre sijt*).

Arvotuksia. — Rāthsel.

Rivte-ro,ssē, lion-sīnn-siejpe, tuvta karra. — Nivle ja sīnn.

Ucc kīvki tuvnev kvittijt. — Vīnk sieptamaj.

Ucc Tiorxemaj űička pījjele all sijē, ičč ta,de šilles. — Čo,ge.

Kīxt rievne vantta, kaska coňka. — Kāmgiyt coňka.

Piejveaga livjāla, jikka rajke űanna. — Ussi zaloš.

Īojvedem ā,ke-lo,nte krta: xāž, xāž, xāž. — Nieskem.

Līmen-lā,mpe oarra pā,ke nālla, ussī,t jilla mom, mušt ta,tte mī. — A,lmest tā,ste.

Čīejis čukka sizen moččis keatka. — Čā,me-čāhptaj.

Kildinin murreta. — Kildinscher Dialekt.

-A. Lovozersk (*Lu-ja,vr sijt*).

1.

Kāllas ja ākaj īllin, īllin, cīlhkin: ma,n mījji ī šant a,łke? Sījji šā,nti a,łke: la,łke olmu, la,łke tāll; vāltij sīrred, pārnajű oajvajt rott. Aččes, iennes ma,ksin, ma,ksin, ja tieűk put-tin. Son, pārna monij jāvra, jordan ju,sti, kukxo,lli čā,ž-ielle.

Čūz-ielle pūdi: ma,ne kukχolk muno? — Tīnkijt pitta. — Ton mank tun geačča ja,er ovtel muno, taχ antam tīnkijt; ik moneiŋi ovtel muno, taχ mun poram tono. — Son, Sā,mla pārn ovtel moni tun geačča ja,er, vā,lti išti, kobe rābaj, ka,pper pējēj kū,t jū,ldkes ko,ski ja rajk pukkiij ka,pri. Nu, ta,le čūz-ielle pūdi, Sā,mlinči cealhka: oho, ovtel muno pūttik! — Sā,mla cealhka: puhtik tīnkijt? — Puhti. — Čūz-ielle ka,pper sis liškij tīnkijt, ka,pper sisen rajk, puk ko,ikin koppa. Olmuj cealhka, što mī leak ton vīkk-olmojt, ik oajje muno ka,pper tievteð. — Ta,tte veala vū,iki tīnke gorra, Sā,mlaņč orr, tīnkijt vuort. Čūz-ielle pūdi, tīnkijt i pu,tti Sā,mlinči, ka,pper siz liškij, ka,pper la,ik ša,nti. No, leaņč a,tt, kul, minni tīnkijt, ī bid ienamp.

Čūz-ielle ma,zo jāvra čgāi; olmoņč ta,tte ma,zo vā,ncel koatta,s. Monij koatta,s. Vg,ltij sgnijt, vū,kiij mūrijt sakkō. Ta,ļ tāll, son tāl uojvest koccist, vū,ltij pa,kkeð. Tāll cealhka: ora, iel pa,ge! — Son i alka pa,kkeð, vū,ltij tālo keassa,tti mūrsgno vuolla, koatta,s vā,ncel, tāll mūrsgnijt i keass. Pūdiij koatta,s olmoņč, lūšti tāl lāmpas-puvra; tāll vā,lti lāmpas puk pōrij.

Inciej koccijen kāllasaņč ja āka; ta,ļ tāll tī lāmpas pormaņč puk. Sij alkes kočson: tonst mī tī pampelijt lioštaņč, puk lāmpsijt pori? Son pgu vū,lti pampelis, vū,lti ja vā,nceli vārra, kozo uojv kuont. Vā,nci vārra, ta,ļ vilkis kietke. Son vū,lt, kietke likχolškoatt, tāl ittin tieņk kietke vu,ln. Son jur, Sā,mlaņč: illea koχt sākkōð. Vā,nceli koatta,s, monij koatta,s, ru,vt-koajv tūgatt. Pū,ttēn, ru,vt-koajv kū,tes kū,ntin. Son tāba,tt koajv ovtin kīdin, čeckī, ko,ž kīt kuont, pū,kaj avta koajv tākkōð. Ta,ļ pu,htin kolmas ru,vt-koajv Sā,mlinči. Son tāba,tti koajv ovtin kīdijn, cealhka: kiehpsehke veala tī. — Tukko cīlkin: vaj mojt, earras pīt? — Son cīlkij: ī bī. — Son vū,lti koajv, vā,nceli vilgis kietke koajvōð. Koajvgūdi, ja koaj-

ves i murti; di mąz' vānceli, moni koatta:s. Avta koajva tųkkoš, puhtin vits koajv. Son tāba:tt, cealhk: oho, tel iesk muno milt i ti! — Avta vūlki vilgis kietke koajvōd. Ājja:s eala occ; koajvaj, koajvaj, di ssgi tīnkijt, tāl juš ti ājja:s eall. Nu, mąst va:nceli, monij kuotte-gurris. Tāle olmuņē orr, cealhk: ko:ste vąrdik? — Ājjan eal ocmen; pā:lhktuv minne kāzųen. — No, son ošte pā:lhktuv. Monnin koatta, piijis siiji porro; porrin, kirknin, tųtin olkos, mo:nnin pilto. Ta:lli čokk-čān pielk, nielj-lokk putto. No, Sā:melaņē čack alma, son mann, mann, ča:lmest kāt di mązo poatt. Nu, cealhk kāzųes: ča:ck ton! Tott vālt kītis, tāht ča:cked, orr, alma kiehē. Sā:mļa cealhk: mojt kīčaų? — A čųhpis polv, kul, poatt, ton tuokka paštųed pīt. — Nu, son ošte čeki, čekij: polv tuokka paš:ša:n. — No puk.

2. Arvotuksia. — Rāthsel.

Tātt mī ti arvųozijt: luvt-peakaņē kaska ja:vr kobl. — N'ųčēm nā:lmest.

Vār a:ln lejp orr. — Mānn.

Tārj ja Mārj orreb, kā:nc kā:nzes ujnēb, a tīrvet ieb. — Port ląkk ja šalt.

Ārved mī ti: vilgis nųčēd kivka:n tivt. — N'ā:lmest pā:ne.

Ku:vt kāžno čuskas-mąc kuorr. — Vųlhk kų:ltij milti mann.

Ųxt olmoņē vittas kōrij. — Incejka kocjak, tuvnotk, vot vitt ciep i kork, go:tt koam-biele cųyak.

Kųxt ču:zga kūt pielē šarj kirteb. — Kųxt ča:lm kūt pielē nų:ne.

B. Kildin (Kildiňč sijt).

Mattheuksen Evankeliumia. — Aus dem Evangelium Matthäi.

5 Kap.

Kuo,ss son ujnij olmujt, son monij tiern' ol'; i kuo,ss son ištlij, pūttén soanne sōn' uopsuvvoj.

2. *I son g,ve;d ižes nā,lm', uope,ist sienijt, sārnej:*

3. *Oaz'lož tokk ließ, kukk ließ vajvaš jñkijnis; tonn guojk što sien' ti a,lm' cgr-vall.*

4. *Oaz'lož ließ lujkej; tonn guojk što sij joskeß.*

5. *Oaz'lož tokk ließ, kukk ließ suo,ne; tonn guojk što sijje kūtjed leaňč iemne.*

6. *Oaz'lož tokk ließ, kukk ließ vujkedvūd' nielgest i koškest; tonn guojk što sij tñčén kalnaňč.*

7. *Oaz'lož ließ tokk, kukk ließ lā,v'đes olmo; sijje leaňč lā,v'đesvütt.*

8. *Oaz'lož tokk ließ, kukk ließ kū,tkijnis puhtas; sij tñčén ujnéd Jimmel.*

9. *Oaz'lož mirdottej ließ: tñčén sij sārnamaňč Jimmel a,iken.*

10. *Oaz'lož tokk ließ, kokk ließ vujexaňč iers sajja vujkedvūd' guojk: sien' ti a,lm' carstvo.*

11. *Oaz'lož tij liepped, kuo,ss tienijt tñčiš sgnijn čūz-xolled i vujexed, i jukke nalla viere sgnij guojm tienijt vier'-xolled mun' guojk.*

12. *Rqmšotted i viesluššed; tonn guojk što šur' ließ tienest lgjxe admest: nitt vuj'xiš i prōrokijt, kokk lejjen ov-tel tien'.*

13. *Tij liepped iemnej sū,ll. Būdi sū,ll kādxiňč sāmaj-đis, mñjn sōn' tujšax suolloy? Son uže ni kōz ij g,neht, a što suohpjed sōn' olkus olmujt pajjel vā,ncem nalla.*

14. Tij liepped tām a,lm' čūv. Ij uoj kqhtjed la,nn, čuoñčej tierm a,ln.

15. I puolxañč tūvas g,ste vuolla ij cienkxuv', a cienkxuv tūvas-jū,lg ol', i čuovv pūkiyt portest.

16. Nitt g,nn čuovv tien' čuvv olmij ovdest, što sij ujnčén tien' švy tūjiyt, i kūtčén tien' a,lm-a,ž'.

17. Ielled jurted, što mun pū,tttem sieyxed zākon ili prōrokijyt: mun im sieyxed poattañč, a tievted pū,tte.

18. Vujkest mun tijje sārnam: kon ij egck a,lm i iemne, ij ni oxt iota ili ni oxt ceakas pud' zakonest, ovtel konn ij teavto pūkk.

19. I tād' milt, kie sieyaht ovt tājn ucmus pāhkmužijn i uopeast olmujt nitt, tott leañč kohčmañč ucmussen a,lm-cārstva,št; a kie tājt tūjašt i uopeast, tott leañč cealhkmañč šurren a,lm-cārstva,št.

20. Tā,št-γo mun tijje sārnam: buđi tien' vujkedvūtt ij liñče ienamp kirj-kīđij i farisejij vujkedvūtted, iepped liñče monned a,lm-cārstvo.

21. Tij kulijyt, što leaj cealhkañč poar'sijt: ied' kont; kie kont, tott leañč antañč sūd' vuolla.

22. A mun cealka tijje: ju,kke sientnej vīljes ol' pu,štijyt, leañč antañč sūd' vuolla; a kie cealhk vīljis: raka, leañč antañč sinedrion vuolla; a kie cealhk: mielxemes, leañč antañč toll-gttu.

23. Nitt, buđi ton putax ižant lgjx voltra, i tampe muštjax, što tōn' vīlj jurt tōn' vuosta mojt-ni;

24. Kū,đ' toy' lgjxant voltar evte i mon', ovtel mīrdod vīljijnant, i tanna puod', pu,št lgjxant.

25. Mīrdod pākijinant vaktamp, konn ton sōnijn leax vūrest veal, što tōnijn pākkej ij antčé tōn' sudja, a sudj ij antčé tōn' slušja, i tōn' iett ištχehčiš turma.

26. Vujkest tonne sārnam: ton tampet ikk pie,s', konn ton ikk a,nt mañemus teañkie.

27. *Tij kulijt, što leaj sārmañč poar'sijt: ieļ' tuješt blūd'.*

28. *A mun tije cealkam: kie keahč nīzan-olmo ol' tāht-mužijnis, son uže reahktuvuj sōnījn kūtkijnis.*

29. *Budi tōn' uoļgēs-pieļļ čaļm tōn' vīkk reahka, rotte sōn' meanda i suohpe iž'sant pγγo: tonn guojk što pureamp leañč to,ñne, što tonst oxt rūvj mγjkjahč, a ij lēhče pūkk tōn' roņik suohpjañč gtto.*

30. *I budi tōn' uoļgēs-pieļļ kitt tōn' vīkk reahka, čūp sōn' iers sajja, i suohpe iž'sant; tonn guojk što leañč pureamp to,ñne, što mγjkjahč oxt rūvj tonst, a ij pūkk lēhče tōn' roņik suohpjañč gtto.*

31. *Cealhkañč lī nitt-še, što budi kie rgtkjinč ižes kγp-kest, gann ant so,ñne rgtkjem'-kirj.*

32. *A mun cealkam tije: kie rgtkaj kγpkestes ie,es vierasvūd' gieččen, monn blūd' guojk, son vīkk sōn' blūd' tuojja; i kie ngjhlatt rātkañč kγpke, tott tujašt blūd'.*

33. *Veal' tij kulijt, cealhkañč leaj poar'sijt: ieļ' mon' pajjel jimmel-sā,ñ', tievt ižant jimmel-sā,ñ' Jimmel ovdēst.*

34. *A mun cealkam tije: ieļ' kliendod' ni monn viet: ni oļmijn, tonn guojk što son lī Jimmel ištem-sajj;*

35. *Ni iemnijn, tonn guojk što sōn' jū,ļk-saj' lieβ': ni Ierusalīmijn, što son lī šurr cgr' lo,ñn.*

36. *Ni uјvinant ieļ' kliendod', tonn guojk što ikk uoj ni ovt vūpt tuj'sed vīlkden ili čghpden.*

37. *A gann nitt leañč tiene sā,ñn: lī, lī, illeaχ, illeaχ; a mī lī tānn ol', tott lī űuo,zest.*

38. *Tij kulijt, što leaj cealhkañč: čaļm čaļm sajja i pā,ñn pā,ñ' sajja.*

39. *A mun tije sārnam: ieļ' vuostla,st űū,zijn. Nu kie tōn' čack uoļgēs-pieļļ űūrre, kūve,st so,ñne i nu,mp pieļ'.*

40. *I kie tātast tonījn sūttotēd, i vāļted tonst pāj, ant so,ñne i olgeļt gsyjđant.*

41. I kie tōn' vūlgaht sōnljn vā,nced ovt virst, vū,nc sōnljn kūxt.

42. A,nt tos', kū tonst ānn, i te,ist, kū tonst tāht laj-nas vūlted, ie,l' kōvves pgyo.

43. Tīj kulijt, što leaj cealhkañč: šgβešt ižant a,ldes i kū,nt nie,n' ižant pğss-olmo ol'.

44. A mun cealkam tijje: šgβ'šekkeð ižant pğss-olmujt, blav'sloved, kukk tienijt kgrdin, tuj'šekkeð sijje pū,rc, kukk tienijt ieβ' šgβešt, i kommerðolled toj ovtel, kukk tienijt čūz'-xolleβ i vixčteβ;

45. Što šontčipped a,lm-ažant a,lken; tonn guojk što son pāhk peajva,s pajned pğsnikij a,ln i pū,rij a,ln, i vūlkxal a,br vujk-olmuj ol' i vie,rr-olmuj ol'.

46. Tonn milt što, buði tij ā,lkbo,tted šgβ'šed tojt, kukk tienijt šgβ'šep, mī leañč tijje pğ,lkij. Vaj nitt-še čoañk-kopčeij tuj'šep?

47. I buði tij ielbitted puora,ist ovtij vīljent guojm, mījt tij tuj'šeppeð ieres tūijjt? Nitt-še i rīstnahtem tuj'šep?

48. I nitt tij kuotjekkeð tivtsa, koxt tien' a,lm-a,čč ti tivtas.

6 Kap.

Kihčed, ie,lled a,nted ižant antmušijt olmij ovdest, tonn guojk što ujnčin tienijt; ieres nalla tijje ij liñče pā,lhk tien' a,lm-a,žest.

2. Nitt, kuos,ss ton vajvaš-antmušijt antax, ie,l' rajk-mūr' čod' kukxol ižant ovdest, koxt tuješep' kūxtla sinagogijm i jotksist, što olmo sienijt kītčin. Vujkest tijje sārnām: sij uže vā,lteβ' ižes pā,lk.

3. A tonst, kuos,ss ton andax vajvaš-antmušijt, gann tōn' činž'-kitt ij tiedče, mījt eall uo,lgēs-kitt;

4. Što tōn' antmuž léhčen peajtest; i tōn' ajč, kū ujn peajht-tūijjt, māks to,nnē olmed.

5. I, kuo,ss kommordolax, ie,l' nitt tuješt, koxt kūχtla, kūkk šqb'seβ' joskned sinagogijn i uyljn jotksij milt kommordollem vāras, što vū,šxuvčin olmuj ovdest. Vujkest tijje sārnam, sij uže vā,lteβ iččes pā,lk.

6. Ton-še kuo,ss kommordolax, mon' ižant po,rhte, lohkeđ ūvsant i ko,mmert ižant ajča, kū lī peajta,st; i tōn' ajč, ku ujn peajht-tūj', māks to,nne olmed'.

7. A kuo,ss tij kommordolbuo,tted, ielled sārned tk' sgyjyt, go rīstna,htem; tonn milt što sij jurteβ, što ienye,tted iččis sgnjn leańč kulmańč sien' sgy'.

8. Ie,lled ie,lled sienej milt; tiett tien' ajč, mī tijje bitt, ovtel tonn kuo,ss tij ānešyuo,be,tted sōnst.

9. A kommordolled nitt: mien' ajč, ton kū leax a,lmest! g,nn pa,žxuv tōn' nomm;

10. A,nn poatt tōn' carstvo; tōn' valt g,nn leańč i iemne a,ln koxt a,lmest.

11. Mien' tarmjeńč lejβ' a,nt mijje tānn peajvas;

12. I kūđ' mien' vīlgjyt, koxt i mij kū,ttep vealglajdan;

13. I ie,l' vjγ' mienijt kihčlemu,šše, a piest mienijt ūuo,zest. Tonn guojk što tōn' lī carstvo i sām' i šurr-nomm a,kk' pajas. Amin.

14. Būdi tij g,lgnepped olmijt pro,stjed sien' rīkijt, tanna i tienijt pro,staj tien' a,lm-ajč.

15. A iepped g,lgne pro,stjed olmijt sien' rīkijt, tanna i tien' ajč ij pro,ste tijje tien' rīkijt.

16. Nitt-še kuo,ss tij pa,žxeped, ielled tie,nted uvidant volas, go,tt kūχtla: sij pijjeβ kāsvejdis sievńden tonn vāras, što vū,žxuvved olmijt pa,ž'hejjen. Vujkest tijje sārnam: sij uže vā,lteβ pā,lkes.

17. A kuo,ss ton leax pa,žxemen, vujtel oajvant i poz' kāsvant;

18. Tonn guojk što itted pa,s'hejjen ij olmij vāras a

īžant a_iž' o_vte, kū tī peajta_ist; i tōn' a_ičč, kū ujn peajht-tūjijt, māks to_nne olmse.

19. Ie_illed kōpčed īčsant calajt iemne ol', ko_ist kuojx' i rūst torm, i ko_ist sūl'-olmo rāppoß' i suolneß:

20. A kōpčed īčsant calajt alma, ko_ist kuojx' ni rūst ij torm', i ko_ist sūllo ieß' rāß' i suolent ieß'.

21. Tōnn milt što ko_ist tī tien' eall, ta_mpe lea_nč i kū_itk tienest.

22. Ča_ilm tī lišk vāras tūv'sen. I nitt, ku_oss tōn' ča_ilm lea_nč pu_ittes, tanna lea_nč pūkk tōn' lišk čuvrod.

23. A ku_oss tōn' ča_ilm šontinč ūuo_ossen, tanna lea_nč pūkk tōn' lišk siev_nden. I nitt ku_oss čuvv, kū tī tonst, lea_nč siev_nedvūt, ma_nte lea_nč tanna siev_nedvūt?

24. Ij uoj ni kie sluššed kūjt šu_arre; īli ovt ij sqßšeš-yuod' a nu_mp alk sqßšed, īli son ton pi_neškoatt a nu_mp ij ā_ilk' voa_rded. Iepped uoj sluššed Jimla i Mammona.

25. Tānn milt tijje cealkam: ielled vūl'xekked īžant jūnk yuojk, mojt pōrred i mojt jukked, ni ij īžant ro_nik vāras, mojn tov_notted. Ji_nik ijja lea šu_areamp pōrmuššed, i ro_nik ijja lea šu_areamp gsgijjt?

26. Vīlšxekked a_ilm lo_ndij ol': sij ieß' ka_ilv di ni čūp ieß' di ni kōpč ieß' g_itijt; i tien' a_ilm-ajč pōrtt sienijjt. Vaj tij liepped čevta pu_areamp sienijjt?

27. I ni kie tienest ij uoj īžes vūl_ijn la_išxed ro_nikes i ovt ka_an_el-vie_art.

28. I g_spij vāras mojt tij vūl'xep_eped? Kīčsek_eked pealt poaloj ol', koxt sij šonteß. Sij ieß' lik ni mojt, i ni pon' ieß'.

29. A tijje cealkam: i Solomon šūrred slā_aveses ij tov_notma_nč nitt, go_att ju_kja_nč sienest.

30. Go nitt Jimmel tov_nacht pealt-rā_as, ku tā_arm tī, a jenta lea_nč suohpja_nč kivkna, to tienijjt veal pu_areamp tov_nacht, vā_ann-vierlajt!

31. Tonn guojk ielled vül'hekkeð i ielled sārned: mī mijje pōrred? ili mojt jukkeð? ili mojn tov'notted?

32. Tonn guojk što tānn pūkk ōceß rīstnahtem; i tonn guojk što tien' a,lm-ajč tiett, što tijje tājt pūkk bitt.

33. A øvtel ōcced Jimmel cārstva, i sōn' vujkedvūd', i tātt tijje pūkk leañč.

34. Tonn mält ielled vül'hekkeð jentjinč pieju vāras. Tonn guojk što jentjinč pieju ičč leañč vül'xed ižes vāras. Leañč jukke piejvest ižes vāras vülled.

7 Kap.

Ielled sūtted, i icpped līnče sūtma.

2. Tonn guojk što ma,nte tij sūðijn sūtboatted, tojn sūðijn i līnčboatted sūtmañč, i ma,nte tij mīrijn mie,rðepped, mukka mīrijn i tijje mie,rðešguðett.

3. I mojt ton kīčax oavsa øl', kū lī vīljant ča,lmest, a omp mūr' ižant ča,lmest kul' ikk?

4. Ili koxt cealkax vīlsant: orest, mun vāltam oavsa tōn' ča,lmest; a kīč, tōn' ča,lmest lī omp mūr?

5. Ton kūxtlañč! Vā,lt øvlest omp mūr' ižant ča,lmest, i tanna ujnax vā,lted oavsa vīljant ča,lmest.

6. Ielled øntle,kkeð pa,ss-čalajt pienyijt, i ielled suohped ižant zemčuy šeyij øvte, što sij ieß tōptče tojt jū,lγis kuojm i mgst mā,hclemmen ieß kīšknehče tienijt.

7. Anned, i leañč tijje antañč; ōcced, i kvvnbeatted; tākðotted, to i g,ðett tijje.

8. Tonn guojk što jukke ūnnoj vālt, i ōcej kavn, i tākðotja g,ðett.

9. Līja tienij koskest mukka olmuñč, kū, kuo,ss sōn' a,lk ānast sonst lejp, antahč so,mne kiedγ?

10. I kuo,ss ūn'sahč kū,l', a,ltnahč so,mne kūvd?

11. I nitt, go tij, kūkk liepped pakk, uoßbetted anted pärnajdant šīy antmušijt; tojn ienamp ant tien' ałm-ajč šik-nijt tojt, kokk ānneß sonst.

12. I nitt, pūkļjn, koxt tāxted što olmo eal'čēn tienļj guojm, nitt i tij ielled sienļj guojm; tonn guojk što to-lajņ' ließ' zākon i prōrok.

13. Monned tokkes uvs milt; tonn guojk što tott uks lī šurr i tott čuokas lī kōmtey, kū vikk majkem-sajja, i ienney vgrdeß toj milt.

14. Tonn guojk što tott uks lī tokked i čuokas lī kieņe, kokk vikkēß iellem-sajja, i ted olmnētted ij ienney lea, kokk kvneß tojt.

15. Vgr'duved kāles-prōrokļjn, kōkk pōtleß tijje lāmpas-gsyij guojm, a sisn sij ließ kiškej čolp.

16. Sien' šantaj milt titbetted sienļjt. Kōpčax ton, ikk vinn-mūrjijt čōhkoj-mīstkest ilī smokvajt pašnontej rāzest?

17. Nitt juške šīy mūrr šontad šīy šantajt; a űuo:zes mūrr i šontad űuo:zes šantajt.

18. Ij uoj šīy mūrr puhted űuo:zes šantajt, i űuo:zes mūrr puhted šīy šantajt.

19. Juške mūrr, kū ij put šīy puttajt, rādett i suohpjett tolle.

20. Nitt sien' šantaj milt titbetted sienļjt.

21. Ij juķjaņč, kū sārņ muanne: Gospodī, Gospodī! liņče monned ałm cārstva, a tott, kū teavt mūn' ałm-a.š' tāhtmuž.

22. Ienney leaņč mīanne sārņjetted tonn pieju: Gospodī, Gospodī! Vaļ' mij tōn' nomest ovlest gijij sārņajm? i vaļ' mij tōn' nomļjn vuoļ'xijm cūrļijt? i vaļ' mij tōn' nomļjn ienney kūstnahtem tujjed tujšijm?

23. I tanna mun sijje sārnam: mun ni kuoss im tiet- taņč tienļjt; monned iers sajja munst, tij zākonxemmes tuj'šej'.

24. I nitt pejam jučkja, kie kultural to-lajt' mün' sgyłjt, i kie call sienij milt, ovt-nalšemen mīlves olmujn, kū tujišt portes pā,vt' ol'.

25. I vūlgij a,br, i tīvtén jōγ', i pīnkjén pīņg', i ēg,oven tonn port ol' i son jōrmaņč ij; tonn guojk što son leaj tuj-šanč kiedγ' ol'.

26. A jučkjaņč, kie kull tājt mun' sgyłjt i ij tuješt nitt, leaņč pijmaņč ovt nālla mīl'χemmes olmujn, kū tuješt ižes port vūntas ol'.

27. I vūlgij a,br, i kołg'dén jōγ', i pīnkjén pīņg', i vī,r-rén tonn port ol'; son i jōrij i leaj sōn' jōrmuš šurr.

28. I kuos,ss Isus lūptij tājt sgyłjt, olmo divde,atten sōn' mā,txemuš:

29. Tonn guojk što son uo,pe,st sienijt koxt vāltlaņč, a ij nitt koxt kirj-kīd i farisēj'.

Akkalan murreta. — Akkala-dialekt.

Mattheuksen Evankeliumia. — Aus dem Evangelium Matthäi.

24 Kap.

I vūlgij Isus olgas i vā,ņzij cērkvest; i pū,ttin su,ņne sū vuopnattij čojetet su,ņne cērkov, māxt leaj tujašamaņč.

2. Isus cilkij sijjit: ujneviette, jiepped puk tajt? Vujkest tijjit sarnam: ij kuddu ta,št kiedj kiedje o,ln! puk leņč murtstalmaņč.

3. A ko,s son ārij Jeleon term o,ln, tanna pū,ttiš vuopnattij su,ņne ovtsest, koččiliš: celk mijjit, ko,s tāt lenč, i mo,ntem ti tū pōtmuš i ēgge kēž tomtmuš.

4. Isus cilkij sijjit vuosta: vāredikke ton-det, ni-kī ij kēzoči tijjit reahka.

5. Tõn-det što jennõji puo, det mū nīm vo, ln, i ā, lget sarnet: mun leam Xristos, i jennõjit sij kēzet reahka.

6. Nu, t-že kullovette tormuži bajas i tormuži sāyi bajas. Kīčēeð, jielleð surkeстал: ton-det što toz pukod galgoē leajd; a tāt veal elleak kieč.

7. Vī, llījet olmo olmo ol, i cūrvtut cūrvtud ol; i leñžet nealgastomuš, kob i madd-torjestomuš pajki melt.

8. Tāt veal puk tī kob algot.

9. Tanna leñžet o, nteled tijjid pieḡsemuže i ko, ndeš-kuo, det tijjit; i tij leñžvette jieppe sāvašamañč pūko, m olmo, m mū nomest.

10. I tanna jennõje kēzvūdet reahka; i ka, nc ka, nzes a, lget ontled, i jē sāvašoškuodet ka, nc ka, nzes.

11. I jennõj kēles-prōrokit koccojet i kēzet jennõjit reahka.

12. I zākontemmesvud lasnamuž-det jennõjin čoackat sāvšamuš.

13. A kī kuondeškoat kēže rajja, leñč pasmañč.

14. I tāt carvūd Jevanjeli leñč sāg'tamañč puk mand o, ln, svidētelvūden pūkod olmoð, i tanna poat kēč.

15. I nu, t, ko, s ujnvette kōrasvūddumuž keaḡnvūd, mī leaj sārnamañč pejjil prōrok Tannil, čoañčmen po, z sajest (lokkij a, m tomt):

16. Tanna kok tī leamañč Judeest a, n určēt termīt;

17. I kī tī kāt o, ln, tot jeallas luoštlat valted mon-ni ižes portest;

18. I kī tī piēld' o, ln, tot jeallas poñlat māsa, t valted ižes āssejit.

19. A kōvr jārasso, t i čič-portijit tojd pejvid!

20. Ajjestēkke, i šondači tijji určemuš talva ili sōvet.

21. Tõn-det što tanna leñč šur kop, mo, ntem elmañč mier' kēžest anjeñč rajja i i leñč.

22. *I koit jē uonnadaččiš tok pejv, ij pastodoči ni oxt lešk; a vall'samo-det tok pejv uonnodet.*

23. *Tanna ležži kī cealk tijit: kīč, ta, st tī Xristos, ili tombe; jelled askod.*

24. *Ton-det što kocc'jet kēles-xristi i kēles-prōroki, i omdet šur čoačetumužit, i ču, dvūdet, reahka kēssem-det, koit vājet, i vāllošammet.*

25. *Nu, t, mon ovdest cilkim tijit.*

26. *I nu, t, lečči ce, lket tijit: kīč, son tī pu, st pajkest, jelled monnōd; kīč, son tī pejt-porto, n, jelled ask.*

27. *Ton-det maxt termes-kask mann nu, rtjest i kostoj ja zūpad rajja, nu, t leič olmo o, lg po, ttem-nal.*

28. *Ja ko, st leič jāmmij lešk, to, mbe čoi, k' dedet ko, ckem'.*

29. *I axtnas mañña tojde pejvod kobest, pejv sevñad, i man ij a, nd' ižes čuvva, i tūst ko, ččēt o, lmest i o, lm' viy sojjeteskuodet.*

30. *Tanna ett olmo o, lj' čojjetomuš o, lmest; i tanna reagaškuodet puk mand-rod, i ujnōstet olmo o, lj' potmen o, lm polvo o, ln jenna, n vigo, n i oll-nomo, n.*

31. *I vulgat ižes angelit jinsoñč trubbin, i čoi, nget sū väll'sommo, t hellen piñgo, n o, lm čoarast i sij čoar' rajja.*

32. *Smokov-mūrest va, lte mokamvūd: ko, s sū o, vz šoi, ndeškuodte suppod i lušt'let lostot; tanna tiette, što kiess tī o, lt.*

33. *Nu, t ko, s ujnviette tan puk, tiette, što o, lt tī, uvzo put.*

34. *Vujkest sarnam tijit: ij pūd tāt pulv-šant, kon tāt puk leič.*

35. *O, lm i mant pūdet; a mu sūg jē pūd.*

36. *A ton pejvest i čāssōst ni kī ij tied, ni o, lm anjel, oxt mū jēč.*

37. *A maxt leaj Noj pejvo, t, nu, t leič i olmo o, lg po, ttem nā, lēst.*

38. Nu,t maχt ovd-belt kockom-bā,l po,rriš, ju,kkiš, najt-
lo,ttiš i vejtiš kujje ton pejv rajja, ko,ss Noj monij kovčegi;

39. I jet jortmañč, kon ij poatmañč kockmuš i lopt-
mañč puko,d: nu,t i leñč olmo o,lg poattem na,l.

40. Tanna leñžet koχtest pield' o,ln; ovt valtlat, a nump
kuddastal.

41. Koχt meldattij žornovo lu,n; ovt valtlat, a nump
kuddastal.

42. I nu,t valvotēkke, ton-det što jēppe tied, kon cās
tij Hospot pōtt.

43. No tan tij tiette, što leñči kuot-χo,zjin tied'či, kon
vartjem-bā,l sul pōtt, tanna son valvočij i ij andočij kojvo,d
ižes kuo,d.

44. Ton-det i tijjid galk leajjed valmošit; ton-det što
kon cās jēpped juo,rd, pōtt olmo o,lk.

45. Kū tī vujk i milmānas pākaldos, kon χo,zjin pijij
ižes pākaldozo o,ln, o,nted sijjid pormuš vujk bā,l?

46. Vuozes tī tot pākaldos, kon sū χo,zjin, poatmen,
kavn nu,t tujješemen.

47. Vujkest sarnam tijjit, puk ižes jelmuž o,ln pej sū.

48. A leñži tot pākaldos keaχn, i cealk ižes kuo,tkest:
ij tovda poa,d mu χozjin;

49. I alk tākko,d ižes tovrūžot, i pōrred i jukko,d juk-
koj-olmo-vujm:

50. Tanna pōtt ton pākaldoz χozjin, kon pejv son ij
vuo,rd, i kon cās ij juo,rd;

51. I čuop sū i pej sū ovt vōssa licmer-vujm: to,mē
leñč lojkmuš i pa,mn-χirraš.

25 Kap.

Tanna o₁lm carvut leič e₁vt nālla login nijdin, kok valtiš ižes tuvsnik' i v₁vtiš vuosta vuntme.

2. S₁st lejiš v₁t milmānos a v₁t miltomes.

3. Miltomes valtiš ižes tuvsnik', a jet valtmaič miel-des vuj.

4. Milmānos-že e₁vttest ižes tuvsniki-vujm valtiš vuj ižes a₁stiji siz.

5. I kuo₁s vuntam ku₁hk ij p₁tmaič; tanna puk nok-kaškū₁ttiš i uo₁ddeškū₁ttiš.

6. A kosk inno₁st šondo₁j čoremuš: kīč, vuntam p₁tt, v₁jtēd vuosta su₁nne.

7. Tanna kocjiš puk tok nijd, i vujkijiš ižes tuvsniki.

8. A miltomes cilkiš milmānos₁st: o₁nted mijjit tiji vuj: ton-det što mij tuvsnik' čäckododet.

9. A milmānos cilkiš vuosta: štobi ij lečči pūtmuš i m₁st i t₁st, monnōd puoreap m₁gojid gūra i vuo₁ste iēsant.

10. Ko₁s-že sij vulkiš vuo₁sted; pūdi₁j vuntam, i valmuš mo₁miš sujn najm-vearra, i uvz kattojiš.

11. Mañña poa₁det i jūres nijd, i sarnet: Hos₁podi, Hos₁podi, ā₁vved mijjit.

12. A son cilki₁j sijit vuosta: vujkist sarnam tiji₁t, im tied tiji₁t.

13. I nu₁t valvodēkke; ton-det što jēpped tied ni peju, ni cūs, kon p₁tt olmu o₁lk.

14. Nu₁t son tujaj, ma₁xt olmo₁š, ku vulkal vieres mantu, kočij ižes pākaldōzit, i askodij siji₁ kitte ižes jelmuš.

15. I e₁vtē son o₁ndij v₁tt tālantet, numpa koxt, motme e₁vt, jukikañče sū vig melt; i tovda vulgij.

16. Ku valdij v₁t tālantet, vulgij, o₁nij sijit tujji ol, i vāllošij numbit v₁t tālantet.

17. Nu,t nu,d-že i tot, ku va,ldij koxt tälantet, vālsij numbit koxt tälantet.

18. A ku va,ldij ovt tälant, vu,ldij, i kojvoj sū mantu i kā,tij ižes xozjin silp.

19. Ku,hk ajkin pōtt tojt pūkaldozit xozjin i kačč sist log.

20. I pudij tot, ku va,ldij vit tälantet, puvti numbit vit tälantet i sarn: xozjin! vit tälantet ton o,ntik mu,nne; kič, numbit vit tälantet mun vāll'som sijji ol.

21. Su xozjin cilkiij su,nne: puo,r tī, šiv i vujk pūkaldos! vā,nnest ton lejik vujk; jenvoj o,ln tu pijam; mon tu xozjin rāmse.

22. Pūdiij nu,t-že, ku va,ldij koxt tälantet, i cilkiij: xozjin! koxt tälant ton o,ntik mu,nne; kič, veal koxt tälant mun vāll'som sijji ol.

23. Su xozjin cilkiij su,nne: puo,r, šiv i vujk pūkaldos! vā,nnest ton lejik vujk; jenvoj o,ln tu pijam; mon tu xozjin rāmse.

24. Pūdiij i, ku va,ldij ovt tälant, i cilkiij: xozjin! mon tittim tū, ton leak kor olmoš, čūppak, ko,st ik puštam sim, i čoaņgak, ko,st ik kometamaņč;

25. I pōltim, vu,ldim, kā,ttim tū tälant mantu; ta,ld tu,nne tū.

26. A sū xozjin cilkiij su,nne vuosta: venne-juardij pūkaldos i lāškes! ton tittik, mun čūpam, ko,st jim puštmaņč, i čoaņgam, ko,st jim kuometam.

27. Ton-det tu,nne go,lded leaj o,ntet mu silp kavpjarit; i mon, ko,s puttim, lejm va,lted iččan lo,ssin.

28. Nu,t va,lted su,st tälant, i o,nted, kobest tī lo,hk tälantet.

29. Ton-det što jokseņče, kōbest tī, o,ntlāt i lassan; a kōbest elleak, su,st valtlāt i tot, mi tī.

30. A keaxn pūkaldos su,hp'jekke olgas sevnesvuatte;

tomb leñč lojkmuš i pa:nn-xorš. (Kois cilkiĵ tallan, ču:rvij: kiest lie piell kullo:t, a:n son koll!).

31. Kois-še olmu ołk pōtt ižes ol-nomest, i puk po:z a:njel sujn: tanna ešt ižes ol-nom prestol ol;

32. I čonkdodet put su puk olmu; i juo:gest ovtet numbin, maĵt vārredij jōgač lampsit ko:zzin;

33. I čuñčlat lampsit vołles-piełt ižes čoar, a ko:zlit činž kitte.

34. Tanna cealk car toĵt, kok leb vołles-belt sū: puotte, mu jēž laoslovmañč, monnet carstva, ku tē tijiĵit väll'samañč mand i ołm tujjem rajest.

35. Ton-det što nealg'tem mun, i tij o:ndin mu:nne porret; jugstovim, i tij jugoten mū; lejjim jūkk-olmo:n, i tij vałdin mu;

36. Lejjim pieota, tij tievv'ten mu; lejjim kobest, tij kīččin mu; tu:rmest lejjim, i tij pūdin mu:nne.

37. Tanna vujk-olmu cełket su:nne vuosta: Hospodi! kois mij ujnim tū nealgostam, i portem? ili jug'stovom, i jug'tem?

38. Kois mij ujnim tū jūkk-olmo:n, i vałdim? ili pieotemes, i tievv'tem?

39. Kois mij tū ujnim kobest, ili tu:rmest, i pudim tu:nne?

40. I car cealk sijjid vuosta: vujkest sarnam tijiĵit: mommet tij tujješin tan ovtē tūllin mū ocko:n vällin, ton tujjin mu:nne.

41. Tanna cealk i toĵd, kok lev činž-belt: va:nceđ mu:st, proklet tij, eg'señč tołle, ku tē vällošam bisse i sū anjelit.

42. Ton-det što porstovvem mun, tij jēpped antmañč mu:nne porret; jugstovvem, tij jēppe jugtam mū;

43. Lejjim jūkk-olmo:n, jēppe valtām mū; lejjim pieota, jēppe tievtām mū; kobest i tu:rmest, jēppe kīčmañč mū.

44. Tanna i sij cielket sunne vuosta: Hospodi! Kois mij ujnim tū porstovmañč, ili jugstovmañč, ili jāk-k-olmoa, ili pieota, ili kōbest, ili turmest, i jēp lūžamañč tu, nne?

45. Tanna cealk sijit vuosta: vujkist tijjit sarnam: momet tij jēpped tujjam tan ovte tajn ocmuzo, n; ton jēpped tujjamañč i mu, nne.

46. I vulget tak egsañč pieχsmuže; a vujk-olmo egsañč jälloje.

Nuottajärven murre. — Notoserscher Dialekt.

A. Songel (Sunjel sijt).

Alke pārna pallin sirret, korro sij vātta-päll. Puodi rimne čorast, pallo valt kitt sis, cielk: oh tij parna, tij sirvettet čevte-pällojn, mij nuorrenen sīrim vātta-pällojn! — Sij pārna ciełke: mātāt mijit, koara mijje vātta-päll. — A son cealk: iannij tī tujjit mu, nne poaresvuodest, čo, lmitemesvuodest; ūttišit mu, nne pujte-ronn' pallo-koarremest? — Ūttep. — Alji pallo koarred, pallo vojješkuodi, koaraškuodi, celk: ševnet, čuo- vet tol, jim vuejn čo, lmitemesvuodest, poaresvuodest. — Sunne urs avē, son oajna, što uvse melt čayom, son poakkañ kōrij, poakkañ vuoll pēj vättijt, son vuolji olgas, tierlij. Tuk ciełke: rimne kałles, ma, nnik!

Son ajta monij, purškuodi košk kulit, pijje sunne sul- lemit. Rimne proppej ajt vuolla. Puette sīrdi, sij ciełke: ville rimne prohpām tī, kōs pijjip kon kerres ol, i paššan. — Ciełke sij: pijjit košk-kuo, ll-kerres ol. — Son i paššinij. No, sij vuejjitē; šōddij pork-o, lm. No, son juo, ljines koac; čoav poac koaddiješkuodij, vovse koaddijij. No, son voaldij χimjilij, to, lle poa, 33' pollojuodij, son tierralij, čorro monij, jōhk-lā, bš

koački, poazž' tierralij, košk-kuo, lle-kerres paccij. Riemn pōraš-kuodi, pōraj, pōraj i puk pōraj, pā,cc uccineš. Son vā,ilde kuatted, monij, monij; to, st lie ajiḡam, čiccixam, kia,tk, čovres, nāll, pujtij ja juokke ževaj: ko, st ton, rimn, vā,ldiḡ tajt košk kuo,lliḡ? — Mon valdem, siḡd galdijest vuokkum, sejbinam vuokkum. — Voj ton, riemn, mijit mattak? — Lā mōžno matted: kolk puoleš inn. Šod-dij puoleš inn, siḡ vuolḡe siḡd galdijest vuaggad, siḡ piḡje sejb-
 bes čahca, ne di siḡ oraškuette; rimn podas vuolla sejb-
 bes pīj. Siḡ ciełke: mon-dieht, rimn, toav ij? — Iḡ ovdlest toava go
 iedesin. — Pejv šodškuodi; poahta čacc-kuoddij, rimn cealk:
 poaht olm-olmaš. — Son vuolij, tierlij. Tuk pāhce: sejb lie
 kolmam. Kuopč vuolij: rāsta sejb-
 bes; ku,mp vuolij: rāsta
 sejb-
 bes; māij vuolij: lołk poatkij; čovres vuolij, sejb nuop-
 sij. Puodijēš kaldijest pork; puodij ual, k-muorin, son čūck
 kiehp-ual, k-muorin sejp-kiahče, son tierlij, kiehp sejp-kiajješ.
 Terre, terre; puodij ajiḡam, čiccixam, kia,tk ovt saḡje, siḡ
 ka,ve rimn: oj ton, rimn ka, lles, mijit ma,nnik! — Siḡ
 adke porred rimn, rimn cealk: iele ta, st pōr, kuotte purrom-
 saḡje. — No, valde kuatted, son cealk rimn ka, lles čūšn'žē:
 tol laj puorr ajk, kua,ss mon tū sialga kirjtem. — Mojt, rimn
 ka, lles, sārnak? ajiḡam cealk; voj kirjtak mū sielj, rimn ka, l-
 les? — Jennaj tī tuojed tū sielj kirjted: kolk čuold navlijed
 ja peastag poñned, kolk to,rv-kuacknas. — Ože, rimn-ga, lles,
 mon jiehč tuojam tojt. — No, son pīj puk, čuoldijd navlij,
 peastagijd pōñij, i jijes kōrij; no, cealk: te, rimn-ga, lles, kirjaht
 mū sielj! — Son kirjteškuodi, šoddaj kirje. — Rimn-ga, lles,
 mon puoleškuettem! — Kierde, kierde, rimn-ga, lles cealk, čūš-
 naš uckaš lea, tott kirdij, ton jik kierd. — No, jim kierdeš-
 koattam, sielk puoll. — Son vāld, to,rv-kuacknasit pēj, puallejij,
 ješ tiarlij, ajiḡam puodij. Son oarčij, oarčij, māsat puodij,
 tajt tārtojt nōrij, pīj siekk siz, vāldij kuatted; kuoddij, kuod-
 dij, kavnaj pārna, pāllojn sierre. Son siekk' sist puštač. —

Mokk tust ta:st? — Ajjiḡan ārba. — Voj ton, riemn, mijjit kavpšak? — Ūdižit mu,ḡne puojt-rōn'? — Ūttep. — No, son vāldij puojt-rōn'; nu, vuolij son, porstovškuođij, koitted alij, i uejt koitted; son čuorvej: čicciḡām, ajjiḡām, poahted veahka! Puehte tok i kōtteste, pōrškuotte. Son oajn, što puk poarre; cealk: čicciḡām, ajjiḡām, olm-olmuš poah'. — Sij tierlē, son oxt pūccij, son pōrij, pōrij, pācc oxt puejt-ku,sk. Vuolk son pašted tan puejdes, monij koahta, son pīj tōl', son pūšteškuođij, puejt puo,leškuođij, son čāck, puollij keadga čāck, čolmēs puo,ldij, šodđij čolmijta. Monn son ku,esse, kuozest kahča: mī leahk ton muorijt? — Mun leam kuoss. — Ūde čolmijđ mu,ḡne. — Lehče must čolm, da lea pihk. — Monij peahca: mī leahk ton muorijt? — Mun leam piehc. — Ūde mu,ḡne čolmijđ. — Ūdehčim mon, lie mu,st pihk-čolme. — Monij soahka: lie tu,st čolm? — Lehče mu,st čolme, lie mu,st kurč čalma, ođam mon tajt čalmajt. — Son ūdij čalmajt, su,st šo,tte kurč čalma.

B. Notozero (Nuoht-ja,vr sijt).

1.

*Oj oappam, Oj oappam Jō,ḡmī nijt:
„Vuolkap, vuolkap, Va,sk vīlj-pealžam,
Vuolkap, vuolkap tev-mier šelled,
Kuehc oplehk toḡs' porređ,
Tev-mier šilij kuehc toḡs' pōrij.“ —
Kue,ss mij monim, kue,ss mij monim
Eakkadoḡ Jearmex sāhtkze,
Je mij kū,hk leamma:
Ta,l puedij čugunoj ruvt-vonn'seš
Kīrehč vajkes jiennines.*

„Vuolkap, vuolkap, vīlj-beall'žam,
Čuguna-vonn'sa uejnsta,sted!“

Iepp kū,ħk leamma:

*Vuelk, vuelk, vīlj-beall'žam,
Kukes Ōro-vuona kiejj mielt
Sāgeš u,ħc koaleš tieht!*

*Monim mij Ko,lcovoj pā,vt vuolla,
Porrep kie,tk-stoala o,ln,
Mon Ojjeneš tū,v'tam
Čievr u,ħc kiadga:
Kūleħk lōzdojže.*

2.

*Ojjiš Kotraht niejt
Nelj ee leasken iellim,
Vīht leask-vuottem kie,ltim,
Jim vajjam vue,rted ħolostoj vuottem.
Puedij Ivanka Evvan o,lk,
Leask-vuottem, požūttoj leask-vuottem.
Iehke,ld mo,ñneđ sier'skuođim,
Kuahkeneškuehte šūrest ohckiž,
Nuorbest poarr'su,bb sier'ja, kieħja.
Sierēp, ūrčēp,
Iehkild mo,ñneđ ūrčēp, jōrēp.
Lečč sierr'men, vuolkahp māsat!
Portsen monim, vuordskuođijm ko,ljejd,
Iehp kū,ħk leammeš, puedij Sa,v'tij,
Uhtrea o,lk, čilmeas risttij.
Tierv, Evvan Mihkal o,lk,
Ohkmij Javγar niejt,
Ojjiš Kotraht niejt!*

Šalljehčvehted vā,cced mij ajtest,
N'eažžaht, juhked, pōrred! —
Ohkmij Javpar niejt otstužžij:
Mū ņcažiš illea nuoriš nejdiš,
Vojj'depp' jiehe vā,cced, juhked,
Porred jįjįis uejv.

Uebersetzung der Originaltexte.

Terscher Dialekt.

A. Lumbowsk.

1.

Eine Maus frass Brot, frass die Rinde, aus einem Stücke der Brotrinde entstand ein Boot. Sie setzte sich in das Boot und fuhr längs dem See auf dem Boot. Nun, sie nahm als Kameraden mit sich einen kleinen Vogel, Hermeline, sie nahm von vierfüssigen Thieren Hunde und Füchse, Bären und Wölfe; von Vögeln nahm sie Adler und Eulen in ihr Boot. Und sie reiste ab, ihr Boot war zu sehr beladen, es warf um; sie schwammen zum Strande und alle erreichten das Ufer. — Die Maus schilt [die anderen], indem sie sagt: „Das Boot war mein, Ihr setztet euch zu viele hinein.“ Sie fingen an unter sich zu streiten, Vierfüssler gegen Vierfüssler, Vogel gegen Vogel. Sie stritten drei Jahre. Einige Vögel bürsteten ihre Federn ein, die Felle der Vierfüssler wurden zerfetzt. Zuletzt fingen Vierfüssler und Vögel an zu frieren.

2, a.)

Es lebte ein Mal ein Ehepaar, ein Mann mit seiner Frau. Sie hatten eine Tochter und einen Sohn. Es wird Tag, er begiebt sich auf die Wanderschaft um, was ihm nur

in den Weg kommt, zu fangen. Seiner Frau sagt er: „In den Fluss trage keine Spähne!“ Einmal trug die Frau Spähne in den Fluss: „Wie,“ sagte sie, „lässt mein Mann mich nicht Spähne in den Fluss tragen?“ — Den Fluss hinauf begaben sich einige Tschuden, die da sagten: „Wo Spähne sind, da müssen auch Einwohner sein.“ Nun, und sie folgten den Spähnen nach, fanden die Einwohner. Die Tschuden kamen in die Lappenhütte, der Anführer der Tschuden umarmte die Lappenfrau; sie fingen an aufzupassen, wann ihr Mann kommen würde. Ihr Mann kam aus dem Walde, sie banden dem Mann, diese Tschuden, beide Hände auf den Rücken, und liessen ihn im anderen Theil der Stube. Und sie legten sich zur Ruhe. Es ward Nacht. In der Nacht begab sich das Mädchen hinaus; jener Lappe sagt: „Komm, mein Mädchen, löse meine beiden Hände!“ Das Mädchen sagt: „Ich will es dem neuen Vater sagen.“ Das Mädchen schnitt [den Strick] nicht ab. Sein kleiner Sohn wollte hinausgehen: „Mein Söhnchen, löse meine Hände!“ Der kleine Sohn schnitt die Stricke ab, und er stand auf, ihr Mann, der Lappe. Nun, er stand also auf. Die Tschuden sind alle in Schlaf versunken. Er nahm nun den Säbel des Tschudenhäuptlings und haute allen Tschuden die Köpfe ab. Seine Frau ergriff er, nagelte sie an eine Fichte, seine Tochter ebendahin, mit ihrer Mutter zusammen. Seinen Sohn nahm er zu sich und begab sich, wohin er nur konnte, an einen anderen Ort, mit seinem Sohne. — Und damit ist es aus.

2, b.)

Ein Mann und ein Weib lebten recht lange; ihnen wurde ein Sohn geboren, und eine Tochter ward ihnen ge-

boren. Nun, sie lebten lange, der Alte sagt: „Trage nicht Spähne in den Fluss, die Spähne fließen mit dem Flusse, die Spähne können von den Tschuden bemerkt werden, sie folgen den Spähnen und kommen den Fluss hinauf.“ Der Alte ging in den Wald. Seine Frau trug Spähne in den Fluss und kam nach Hause zurück. Sie verbrachte drei Tage, der Alte ist im Walde. Und so kamen zu diesem Eheweib Tschuden, sie isst und trinkt mit den Tschuden den ganzen Tag. Schon neigte sich der Tag zum Abend hin; sie, die Frau, legte sich schlafen mit einem Tschuden; aber bei ihnen sind neun Tschuden, und mit dem neunten Tschuden ging das Weib zur Ruhe. Und sie schliefen, sie und der Tschude; sie verlebten drei Tage; schon sagt dieses Weib: „Heute kommt mein Alter heim.“ Nun sie stellten einen Strick in die Thür und legten sich selbst zur Ruhe. Der Mann kam und blieb am Strick hängen; sie, die Tschuden, banden ihn und liessen ihn da liegen. Nun legten sich diese Tschuden selbst zur Ruh. Das Mädchen ging hinaus, ihr Vater sagt: „Bring mir ein Messer!“ Das Mädchen sagt: „Ich will es meinem neuen Vater sagen.“ Sie ging fort. Nun begab sich der kleine Sohn hinaus und der Alte sagt: „Mein Söhnchen, bringe ein Messer!“ Der kleine Sohn gab ihm ein Messer; er nahm das Messer, schnitt alle die Stricke ab, nahte sich ganz leise und nahm unter dem Kopf des Tschuden den Säbel weg. Sie schliefen und standen auf und fragten den Alten: „Was hast du geträumt.“ Der Alte sagt: „Es träumte mir, dass ein Rabe neun Raben die Augen aushackt.“ Diese wiederum, die Tschuden, sagen: „Acht Raben hacken einem Raben die Augen aus.“ Schon wandte jener Tschude sich um und suchte unter seinem Kopfkissen, aber der Alte erhob das Schwert und schlug den Kopf dieses Tschuden entzwei.

Allen diesen Tschuden spaltete er die Köpfe; seine Frau und seine Tochter nahm er, führte sie fort und nagelte sie lebendig an eine Tanne und erschoss sie alle.

3.

Es lebte einmal ein Talla, Talla hatte eine grosse Rennthierheerde; neben ihm wohnte ein kühner, kleiner Mann; namens kleiner Schwager. Er gerieth in die Heerde des Talla. Er tödtete Tallas besten Rennthierochsen. Er kochte den ganzen Ochsen Tallas zu einer Mahlzeit. Talla merkte, dass der kleine Schwager den Ochsen getödtet hatte. Talla fing an den kleinen Schwager zu verfolgen. Der kleine Schwager schiffte in einem Boot hinaus auf den See. Talla ruderte hinter ihm her mit seinem eigenen Boote. Der kleine Schwager merkte, dass Talla ihn bald festkriegt; er befestigte eine Kette am Hintersteuer des Bootes, und sie fingen an nach zwei Richtungen hin zu rudern, und versuchten, welcher von ihnen zum Ufer rudern könnte. Sie fingen an nach zwei verschiedenen Richtungen hin zu rudern, Tallas Boot barst entzwei. Talla ertrank, und die Sage ist aus.

4.

Es lebte einmal eine Az; sie hatte drei Töchter. Sie stahl sich einen Sohn. Der Sohn fing an zu leben, lebte lange bei ihr, bis er zwanzig Jahr alt wurde. Er erfuhr, dass seine Mutter in der Nähe lebte. Mit der Mutter kamen sie überein, dass er heirathen müsste. Er reiste in einem verdeckten Lappenschlitten ab, kam und nahm seine Mutter in den Lappenschlitten. Seine Mutter brachte er bis zur Hütte der Az. Die Az ging hinaus um die Neuvermählten zu empfangen. (Hiernach folgt die Begrüssung der Az in der Azsprache, eine Art komisches Kauderwelsch, woraus man ungefähr Folgendes verstehen kann: Meine Füße

schwanken [vor Freude], Gutes — ist geschehen, der Frau des Alten ist der Sohn weggeschnappt worden. Wo ist das Ende des Schnürbandes — [damit ich das Verdeck des Lappenschlittens aufhebe]?

Das Weib [die leibliche Mutter] sprang aus dem Schlitten hinaus und schlug sie mit einem Schabeisen mitten in die Stirn. Der Az flog das Haar vom Kopfe. Sie nahm ihren Sohn zu sich. — Ende.

5.

Es lebte einmal ein Weib mit ihrem Manne. Sie bekamen einen Sohn und eine Tochter. Das Weib und der Mann starben darauf weg, und die beiden Geschwister blieben nach. Die Jungfrau sagt: „Mein Bruder, reise, aber prahle nicht!“

Der Bruder reiste nun fort und kam auf ein Schiff. Auf dem Schiffe fragt man: „Womit lebst du?“ — „Mit meiner einzigen Schwester lebe ich.“ — „Warum lebst du mit deiner Schwester?“ — „Ich habe ein schönes Schwesterlein.“ — „Worin besteht ihre Schönheit?“ — „Mitten auf ihrer Stirn leuchtet die Sonne, auf ihren beiden Schläfen zwei Morgensterne, in ihrem Nacken der Mond, auf ihren beiden Handgelenken Gold, an ihren beiden Schienbeinen Silber, durch ihre Kleider glänzt ihre Haut, durch ihre Beine strahlt ihr Mark.“

Er kam nach Haus. Das Mädchen fragt ihren Bruder: „Warum bist du so trüb?“ — „Ich bin desshalb betrübt, weil wir uns zum Schiff begeben müssen.“ Und sie begaben sich.

Sie nahten sich dem Schiffe; er befiehlt seiner Schwester andere Kleider anzuziehen. Ein anderes Mädchen, eine Gehülfn, eine Feindin (?) kam und bat sie ins Wasser zu

springen. Sie sprang ins Wasser. Er kam zum Schiffe und sie fragen auf dem Schiffe: „Wo ist deine Schwester?“ — „Sie sprang ins Wasser.“ Das andere Mädchen sagt: „Ich bin seine Schwester.“ — „Sie ist aber nicht meine Schwester,“ sagt er. Die Leute nahmen und brachten ihn und vergruben ihn in eine Grube, sieben Klafter tief.

Seine Schwester tauchte auf, kam zum Schiffe und fragt: „Wo ist mein Bruder? Gehet und holet ihn!“ Und sie holten den Bruder. Der Befehlshaber des Schiffes sagt: „Willst du mein Weib werden?“ — „Erschiesset meine Verrätherin, dann erst will ich dein Weib werden.“ Sie erschossen die Verrätherin, und der Kapitain nimmt das schöne Mädchen zur Ehe. — Ende.

6.

Es lebte einmal ein Mann und er verheirathete sich. Sie lebten, und ihnen wurde ein Sohn geboren. Sie lebten lange, der Alte starb, seine Frau ging Beeren pflücken. Den Sohn nahm sie mit sich. Sie fing also an Beeren zu pflücken und liess ihren kleinen Sohn da. Das Weib selbst ging weiter. Sie pflückte Beeren, pflückte und wurde damit fertig. Aber der Tag ging zur Neige. Sie begab sich zurück zu ihrem Sohn. Sie kam also zurück, aber der Sohn ist nicht da, und statt seiner ist ein Azmädchen dahin gebracht. Nun, sie nahm das Mädchen und ging nach Haus; sie kam nach Haus, fing an das Mädchen zu erziehen, und lebte mit dem Mädchen zusammen. Und sie lebten und das Mädchen wuchs auf. Sie schliefen und standen auf; das Azmädchen fing an sich anzuziehen, und das Weib stellte ihren Kessel auf [das Feuer]. Und sie fing an zu kochen; sie kochten und speisten und begaben sich in den Wald. Aus dem Walde sprangen drei Azen heraus und

verschlangen das Weib und liessen nicht einmal das Blut auf der Erde.

7.

Es lebte einmal ein alter Mann mit seiner Frau; sie lebten lange. Nun, ihnen wurde ein Sohn geboren. Und sie lebten lange, ihr Sohn wurde gross. Der Alte hatte ein Schwert unter seinen Kopf gelegt; sie wurden in der Nacht von einem Feinde [eigentl. Streit] überfallen; der Sohn nahm das Schwert seines Vaters und begab sich mit dem Ross seines Vaters gegen den Feind; er fing an zu kämpfen, fing an zu hauen, haute lange. Diesen Feind vermag er nicht zu überwältigen; jene, das Heer, gruben ihm eine Grube, eine zweite und eine dritte. Nun, und er begab sich fort um diesen Feind niederzuhauen, er haute und fing sogleich an über die Gruben hinzureiten, und ritt über eine Grube und über die zweite. In die dritte Grube fiel er hinein. Sein Pferd entfloh nach Hause zurück, er blieb in der Grube, sie banden ihn; und so konnte er aus der Grube nicht mehr hinauskommen.

Sein Vater machte sich auf um diesen seinen Sohn zu suchen, fuhr lange und fand seinen Sohn in der Grube. Er nahm den Sohn, befreite ihn, und mit dem Sohne hieben sie den Feind eine Zeitlang und machten ihnen allen ein Ende. Sie begaben sich zurück, kamen nach Hause, fingen an zu leben und leben noch jetzt.

8.

In Lumbowsk fliesst unter einem Berge ein Bach. An diesem Bach waren einmal Menschen, Tschuden, sie hatten Mehl aus geröstetem Getreide. Sie fingen an das Mehl in den Bach zu legen. Sie legten sehr viel, aber konnten ihn

nicht füllen. Ein Mann blickte in das Wasser, in den Bach hinein, da sieht man einen Mann im Wasser. Er sagt seinem Genossen: „Ich will hinabgehen, ins Wasser tauchen, den Mann nehmen, da er unser Mehl isst.“ Er tauchte nun ins Wasser, fing an im Wasser zu suchen. Er suchte lange, konnte ihn nicht finden und ertrank im Wasser.

9.

Es lebten einmal Menschen, Tschuden, sie lebten lange und machten sich daran ein Haus zu bauen; und sie fingen an zu bauen. Sie bauten es zur Hälfte; sie nahmen nun einen Balken, legten den Balken hin, aber ihr Balken ist zu kurz; und sie fingen an ihn auszudehnen. Sie dehnten lange; einer der Leute sagt: „Unser Balken wird schon länger werden, wollen wir ihn noch dehnen, damit er länger wird!“ Darauf legten sie ihn hin, aber der Balken hat immer nur dieselbe Länge.

10. Räthsel.

Rath' mal was das ist: Um einen See laufen nackte Menschen. — Ein [ausgespanntes] Rennthierfell, das rund herum mit Pflöcken befestigt ist.

Aus zungenlosem Munde hört man einen Laut; niemand sieht [woher er kommt]. — Ein Fels, du kommst zum Felsen und redest, der Wiederhall erschallt vom Felsen.

Ein Vorgesetzter ist gekommen, sehr grob: in jede Tonne lässt er ebenso gleich viel Wasser. — Der Theekessel ist hereingebracht, in jede Tasse gießt man gleich viel.

Ein Mann ist sichtbar, du reichst ihm die Hand, aber er fasst sie nicht. — Der Spiegel.

Rath' mal dies: Ein Blättchen fliegt auf, ein Jeder

blickt hin. — Die Thür öffnet sich, ein jeder sieht hin, wer da kommt.

Ein Seehund liegt auf einer Klippe. — Eine Fischpastete wird auf den Platten der Feuerstätte gebacken.

Eine mit Schelle versehene, alte Rennthierkuh läuft.
— Der Ohrring der Lappländerin.

Vier Greise streben zusammenzukommen um sich zu schlagen, aber können sich nicht treffen. Die vier Dachbalken im Lapphüttchen.

Sein Leben lang trägt sie Steine, aber sie kommt nirgends hin. — Die Thierfalle.

Ein Rabe fliegt, die Eingeweide hängen heraus. — Kesselhaken im Lapphüttchen, am Kesselhaken kocht der Kessel.

B. Jokonga.

1.

Es lebt' einmal ein Mann und ein Weib. Ihnen wurde ein Sohn, und noch ein zweiter geboren. Der Mann und die Frau starben. Der [eine] Sohn sagt: Ich mache mich auf um die Opferhölzer meines Vaters und meiner Mutter aufzubrennen. Er wanderte und wanderte, es entstand ein Nebel, ihm entgegen kam ein Greis: „Wohin hast du dich begeben, mein Augapfel?“ — „Ich gehe die Opferhölzer meines Vaters und meiner Mutter zu verbrennen.“ Er [der Greis] sagt: „Kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!“ — Siehe, ihm wurde ein grosser Kessel [zu Theil]. — „Nun, kratz' mal ein wenig mein anderes Ohr!“ — Er bekam nun ein Lapphüttchen. Sie fingen an Fleisch und Fett in dem grossen Kessel zu kochen. Der Alte ging und legte sich schlafen; jener kocht, aber dieser fing an

herumzulaufen wie ein Hermelin, er [der Knabe] schlug die Nase blutig am Hermelin. Der Alte wacht auf, die Nase des Alten blutet und er [der Knabe] fragt: „Grossvater,“ sagt er, „weshalb blutet deine Nase?“ Er sagt ihm nun: „Ich bin im Schlaf umhergewandelt.“ Sie kochten und assen, sie wurden fertig. Der Knabe fragt: „Grossvater, wo sollen wir uns hinlegen?“ Sein Grossvater sagt: „Kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!“ Ihm wurde eine Feldecke und ein Rennthierfell [zum Schlafen] und ein Kopfpfuhl [zu Theil]. Und sie legten sich. Während er mit dem Grossvater schlief, wurde ihm warm. „Nun, ich,“ sagte er, „Grossvater, kann nicht schlafen, es ist heiss; ich, Grossvater, werde in der Asche, in den Kohlen schlafen.“ Der Grossvater sagt ihm: „Ich hindere dich nicht; [thu] wie du willst.“ Er geht in die Asche, in die Kohlen hinein. Er schlief und schlief, stand aus der Asche, aus den Kohlen auf, der Grossvater ist nicht da, auch die Lapphütte ist nicht da, nichts ist da. Er machte sich auf die Wanderung auf; wanderte, wanderte und näherte sich einem lappischen Dorfe. Da sahen sie ihn kommen, liefen und meldeten es dem König: „Da kommt ein Reisender, oder eine brennende Fackel (?) rollt einher.“ Der König gab den Befehl: „Laufet und rufet ihn her!“ Er kam zum Könige, der König deckte für ihn den Tisch und fing an ihn zu bespeisen und fing an ihm Trinken zu geben und fing an ihn nach Neuigkeiten zu fragen: „Was hast du für ein Gewerbe getrieben? Meine Tochter hat einen goldenen Zahn; bist du wohl im Stande den goldenen Zahn meiner Tochter zu spalten?“ Er sagt: „Das kann jetzt gleich geschehen, Herr König.“ Und er sagt: „Ich werde meine Tochter rufen, zeige du deine Kunst.“ Die Tochter sass gerade beim Essen; der König führte seine Tochter dahin, und er nahm sie, mitten im Essen, [stellte

sie] mit den Füßen aufwärts, mit dem Kopfe nach unten: „Das ist meine ganze Kunst.“ Der König nahm und haute ihm den Kopf ab und stellte ihn auf den Düngerhaufen.

Der andere Bruder wartete, sein Bruder kam nicht; er begab sich ebendahin, wohin sein Bruder sich begeben hatte. Er wandert und wandert; ein Nebel überfiel ihn und er verirrte sich. Er wurde verwirrt, weiss nicht wohin zu wandern, er fing an sich zu bekreuzigen: „Gieb mir, Gott, klares Wetter!“ Vor ihm erschien ein Greis während des Betens. Der Greis sagt: „Weshalb trauerst du, mein Augapfel?“ — „Wo soll ich hingehen, Grossväterchen; wie soll ich nicht trauern, da ich in Angst und Noth bin?“ Der Grossvater sagt ihm: „Da du zu mir gerathen, wird kein Kummer dich drücken, dein Grossväterchen bringt dich in ein Dorf.“ — „Nun ich bin erfroren, Grossvater, ich bin hungrig, Grossvater.“ Der Grossvater sagt ihm: „Du sollst gespeist und getränkt werden, da du mich gefunden hast; kratz' ein wenig das eine meiner Ohren!“ Er kratzte ihm das Ohr. Ein grosser Kessel fiel ihm aus dem Ohre hinaus. — „Kratz' mein anderes Ohr!“ Er kratzte, ihm erschien ein Lapphüttchen, die eine Hälfte des Bodens in der Lapphütte ist mit Brettern, die andere mit Tannenreisig bedeckt. Er fragt seinen Grossvater: „Was sollen wir essen, Grossvater?“ Der Grossvater bat ihn Fleisch und Fett zu kochen, und er fing an zu kochen; der Grossvater sagt: „Koche du, mein Augapfel, und ich lege mich schlafen.“ Er selbst ging zur Reisigseite, aber der Grossvater legte sich schlafen auf die Bretterseite. Er fing an zu kochen, sein Kessel kochte auf, er selbst ist hungrig, er nahm Fleisch und Fett, soviel als gar geworden war, während des Kochens, er fing an zu speisen; ihm erschien ein Hermelin, er fing an das Hermelin zu füttern, bis es satt wurde. Sein Kessel wurde nun

fertig. Er weckt den Grossvater: „Grossvater, steh auf, und komm essen!“ Aber die Nase des Grossvaters ist mit Fett beschmiert. Er fragt: „Grossvater, woher ist deine Nase fettig?“ Der Grossvater sagt ihm: „Im Schlaf bin ich herumgewandelt.“ Sie assen, wurden fertig und wollten zur Ruhe gehen; aber er fragt: „Grossvater, wohin legen wir uns schlafen?“ Der Grossvater sagt ihm: „Kratz' ein Bisschen das eine meiner Ohren!“ Ihm erschien eine neue Feldecke, ein neues Rennthierfell und ein neuer Kopfpfuhl. Sie legten sich schlafen, schiefen und standen auf am Morgen. Sie fingen wiederum an zu kochen, [er] mit dem Grossvater; sie kochten, speisten und wurden damit fertig und wanderten fort, [er] mit dem Grossvater. Sie gingen nicht weit, sein Grossvater sagt ihm: „Lebewohl, mein Augapfel! Grossvater giebt dir ein Geschenk auf die Reise mit.“ Der Grossvater gab ihm ein Reisesäckchen, er nahm Abschied vom Grossvater, der Grossvater unterwies ihn: „Du wanderst und wanderst, vor dir wird ein Dorf sichtbar, du kommst in das Dorf, der König hat eine Tochter, die mit einem goldenen Zahn geboren ist; du kommst ins Dorf, der König lässt dich rufen. Du sollst nun nicht gleich deine Kunst zeigen; wenn die Leute sich sammeln, dann magst du sie schon zeigen.“ Er nahm Abschied vom Grossvater und wanderte fort.

Er wanderte, wanderte und wanderte, vor ihm breitete ein Dorf sich aus, man erblickte ihn: „Ist es die Sonne die da scheint, oder ein Reisender der ankommt?“ Der König liess ihn zu sich rufen, er kam zum König, der König setzte ein Gefäss vor ihm und fing an ihn zu bespeisen und fing an ihn nach Neuigkeiten zu fragen. Er sagt: „Ich bin ungegessen und ungetrunken gekommen, und mag ich eine Neuigkeit [eigentl. Wissen, Nachricht] wissen oder nicht, so kann ich dir heute doch nichts sagen.“ Der König gab ihm

Speis' und Trank und liess ihn zu Ruhe gehen. Am Morgen liess er das Volk zusammenrufen. Der König sammelte das Volk, er befahl die Königstochter zum versammelten Volk hineinzuführen. Er kam dahin, und sein Säckchen hat er auf der Schulter, er nahm das Säckchen und schüttete es aus; aus dem Säckchen fiel eine Mütze heraus, und diese Mütze fing an auf dem Kopfe eines Jeden, wo sie nur hinkam, auf und nieder, auf und nieder [zu klappen]. Aus dem Sack fielen die Kinnbacken eines Hasen, und liefen rutsch vor diesen, rutsch vor jenen, rutsch vor alle hin. Wiederum fiel ein Beil heraus: klapps schlug es hierher, klapps in den Baumstumpf, klapps an eine andere Stelle. Alle Leute lachten und die Königstochter lachte ebenfalls, der Goldzahn ging entzwei. Er nahm die Königstochter zur Frau, der König gab sie ihm desshalb, weil er sehr klug war.

2.

Es lebt' einmal ein Mann und ein Weib. Sie lebten, lebten und lebten, ihnen wurden drei Töchter geboren. Sie lebten, lebten und lebten; zu ihnen kam ein Freier. Die Alte schief und stand auf; sie sagt: „Mein liebes Alterchen, die Rabenflügel ragen hervor.“ — „Was sagst du, Weibchen, ein Freier ist gekommen wie ein Engel Gottes.“ Sie gaben ihm ihre Tochter. Ein zweiter Freier kam nun zu ihnen. Die Alte sagt: „Alterchen, liebes Alterchen, die Robbenfüsse dehnen sich aus.“ Sie gaben nun ihre Tochter auch diesem. Auch ein dritter Freier kam; die Alte erwachte: „Alterchen, liebes Alterchen, die Rennthierhörner hangen hervor.“ — „Was sagst du Alte, ein Freier ist gekommen, wie ein Engel Gottes.“ Auch diese Tochter gaben sie ihm.

Der Alte ging zu seinen Töchtern zu Gaste. Er kam zu seiner ältesten Tochter. Das Auge seiner Tochter ist ausgestochen. Ihre Kinder schreien und krächzen. Die Tochter sagt dem Vater: „Reise zurück! Wenn der Rabe kommt, frisst er dich auf.“ Er begiebt sich nun zurück und kehrt bei seiner mittleren Tochter ein. Er kam, die Robbenkinder fahren von der Hütte mit Schlitten hinunter. Er ging in die Hütte hinein. Die eine Hand seiner Tochter ist aufgefressen, seine Tochter ist ganz und gar mit Speck besudelt. Seine Tochter sagt: „Reise zurück; wenn der Seehund kommt, frisst er dich auf.“ Er fuhr nun fort. Er wanderte und wanderte und machte einen Abstecher bei seiner jüngsten Tochter. Er kam, die Rennthierkinder fahren von der Hütte herab, sie sagten: „Grossvater kommt!“ Er trat in die Hütte; in der Hütte liegen Felle von wilden Rennthieren ausgebreitet. Die Kinder fingen an ihrer Mutter zuzurufen: „Der Vater kommt.“ Seine Tochter spricht zu ihrem Vater: „Wollen wir hinausgehen und nachsehen!“ Sie gingen nun hinaus und sahen nach: da kommt wirklich der wilde Rennthierstier. Er kam nun, begrüßte seinen Schwiegervater, zog sein Fell ab, verwandelte sich in einen Menschen und fing an seinen Schwiegervater zu bewirthen. Sein Schwiegervater machte sich auf zu seiner Frau. Der Schwiegersohn gab ihm Fleisch mit. Viel Fleisch gab er ihm: Rückentalg, Knochenfett, Magentalg, einen Mastdarm, einen Hinterfussknochen, eine Rennthierkeule und schliesslich ein Rückenstück. Er kam nun zu seiner Frau. Seine Frau fing an aus dem Reisesack die mitgesandten Gaben herauszupacken. Seine Frau fing an ihren Mann nach Neuigkeiten zu fragen.

3.

Es lebt' einmal ein Weib und ein Mann. Sie lebten und lebten, und die Frau schickt den Mann getrocknete Fische und Fischthran holen. Der Alte machte sich auch auf den Weg. Er kam nun zur Thüröffnung seines Vorrathshauses; er hört aus dem Vorrathshause: fünf, sechs, hi! Er erschrak nun und kehrte zurück. Er kam zu seiner Frau. Die Frau machte sich nun selbst auf, reiste ab und kam bei ihrem Vorrathshause angefahren. Da hört man aus dem Innern des Vorrathshauses die Drohung: Fünf, sechs, Wirthin, hi! Das Weib ging in das Vorrathshaus hinein, ergriff die Thranhaut und nahm getrocknete Fische. Eine Maus ist in der Tonne. Sie nahm sie, steckte sie in die Spitze des Handschuhes, fuhr zurück; sie kam zu ihrem Alten. Sie öffnete die Thür, warf das Mäuschen ihrem Alterchen zu: „Da hast du“, sagt sie, „deinen Tod!“ Der Alte fuhr auf, der Magen platzte und er starb. Das Weib fuhr auf: „O weh! o weh!“ Ihr Bauch platzte und auch sie starb. Das Märchen ist nun all.

4. Räthsel.

Rath' mal was das ist: Von Schwaneneiern das Nest voll. — Die Zähne im Munde.

Um den See wandeln Leute, aber erreichen einander nicht. — Die um den Feuerherd [zum Rösten] aufgestellten Schnepel.

Ein mit Gras bewachsener Hügel, die eine Seite roth, die andere weiss. — Die Kopfbinde der Mädchen.

Eine weisse Mütze und eine schwarze Mütze. — [Der Baumstumpf im] Winter und Sommer.

Ueber das Meer spannt sich ein Regenbogen. — Der Henkel spannt sich über den Kessel.

Rath' mal dies: Ein kleiner Mann geht in einem gelben Mützchen umher. — Die Sumpfbrombeere.

Das Weib ist dick, die Tochter ist roth, der Sohn ist keck, steigt zum Himmel hinan. — Das Weib ist der Feuerherd, die Tochter — die Flamme, der Sohn — der Rauch.

Ich lege dir ein Räthsel vor: Ein Alterchen wandert über die Tundre, trägt eine Steinbürde. — Die Thierfalle.

Wird länger und wird kürzer, jedes Stückchen ist sichtbar. — Das Fernrohr.

Zu beiden Seiten einer Anhöhe laufen zwei Leitkühе. — Die Ohrringe.

Soviel wie Sterne am ganzen Himmel [so viele Löcher hat es]. — Das Sieb.

Das Längste auf der Welt. — Der Weg.

Wenn sich's aufrichtete, könnte es den Himmel mit den Händen fassen. — Der Weg.

Auf dem Vorrathshause steht ein halbes Brot. — Das Vorrathshaus ist der Kopf, mit der Frauenhaube bedeckt.

Du hast ein kleines Plattes, ich ein kleines Spitzes; wollen wir einander an der Thür des Vorrathshauses stehen. — Das Schloss und der Schlüssel.

Der Winter kommt, und er wird fett; der Sommer kommt, und er leidet Hunger. — Die Schöpfkelle. —

C. Kuroptjowsk.

Räthsel.

Ein eisernes Ross mit leinenem Schweif, läuft rasch. — Die Nadel mit dem Zwirn.

Auf einen kleinen Haken zieht man Thranhäute. — Geködertes Angelhaken.

Der kleine Trofim springt über einen hohen Platz, selbst ist er fleissig im Fangen. — Ein Kamm.

Die beiden Ränder dehnt es aus, in die Mitte sticht es. — Das Anziehen der Schuhe.

Am Tage hängt es, in der Nacht sucht sich's ein Loch. — Der Thürhaken.

Ein kopfloser Vogel fliegt mit sausenden Flügelschlägen. — Das Schabeisen.

Ein Brombeerensumpf liegt gleich einer Tundre, nichts ist zu pflücken, rathe was es ist. — Die Sterne am Himmel.

In einem blauen Schreinchen ein schönes Steinchen. — Der Augenstern.

Kildinscher Dialekt.

A. Lowozersk.

1.

Ein Mann und ein Weib lebten und lebten und sagten: „Warum bekommen wir keinen Sohn?“ Ein Sohn ward ihnen geboren, halb Mensch, halb Bär. Er fing an zu spielen, den Kindern reisst er die Köpfe ab. Sein Vater und seine Mutter bezahlten und bezahlten und das Geld ging zu Ende. Er, der Knabe ging zum See, haute eine Wuhne auf und rief den Wassergeist. Der Wassergeist kam: „Warum rufst du mich?“ — „Ich brauche Geld.“ — „Wenn du vor mir an's andere Ende des See's kommst, so gebe ich dir Geld; wenn du nicht vor mir hinkommst, so fresse ich dich auf.“ — Er, der Lappenknabe gelangte früher an

das andere Ufer des Sees, setzte sich, grub eine Grube, legte die Mütze zwischen seine beiden Beine und stach ein Loch in die Mütze. Da kam nun der Wassergeist und sagt dem Lappen: „Oh, du kamst früher als ich.“ Der Lappe sagt: „Hast du Geld mitgebracht?“ — „Ja.“ Der Wassergeist schüttete Geld in die Mütze, in der Mütze ist das Loch, Alles floss in die Grube. Der Mann sagt: „Was bist du für ein starker Mann, der nicht einmal meine Mütze füllen kann?“ Er ging um noch mehr Geld zu holen, der Lappe sitzt und wartet auf das Geld. Der Wassergeist kam, Geld brachte er auch dem Lappen mit, schüttete es in die Mütze, die Mütze ward zur Hälfte gefüllt. „S'ist mir schon genug des Geldes, ich brauche nicht mehr.“ Der Wassergeist tauchte wieder in den See, der Mann wanderte zurück nach Hause. Er ging nach Haus. Er nahm einen Schlitten und begab sich um Holz zu holen. Da ist ein Bär, er riss den Bären am Kopf und fängt an ihn zu zausen. Der Bär sagt: „Halt, zause nicht!“ Er fängt an zu zausen, nahm und spannte den Bären vor den Holzschlitten, begab sich nach der Heimath, der Bär zieht den Holzschlitten. Der Mann kam heim, spannte den Bären aus und [sperrte ihn] in den Schafstall; der Bär ass alle Schafe auf.

Am Morgen standen der Alte und die Alte auf, da hatte der Bär die Schafe alle aufgefressen.“ Sie fragte ihren Sohn: „Was hast du für ein Ungeheuer hineingelassen, alle Schafe hat es aufgefressen.“ Er nahm sein Ungeheuer weg, nahm ihn und begab sich in den Wald, wohin ihn die Füße [eigentl. der Kopf] trugen. Er wanderte in den Wald, da ist ein weisser Stein. Er fing an am Stein zu schütteln, da kam unter dem Steine Geld zum Vorschein. Er, der Lappe, denkt: „Ich habe nichts womit es zu heben.“

Er machte sich nach Hause auf, ging heim und liess eine eiserne Schaufel schmieden. Sie kamen und trugen zu zweien die Schaufel. Er ergriff die Schaufel mit einer Hand, schleuderte sie, so weit die Hand trug, liess wieder eine Schaufel schmieden, und da brachten sie drei Mann hoch eine eiserne Schaufel dem Lappen. Er fasste die Schaufel mit einer Hand und sagte: „Ein wenig zu leicht ist sie noch.“ Jene sagten: „Wie ist's, willst du eine andere haben?“ Er sagte: „Nein.“ Er nahm die Schaufel und ging den weissen Stein aufzugraben. Er machte sich an's Graben und brach seine Schaufel ab; und er ging zurück, kam nach Hause. Wieder schmiedete man eine Schaufel, und sie trugen fünf Mann hoch die Schaufel. Er fasste sie und sagte: „Nun, jetzt erst ist es eine Schaufel für mich!“ Wieder begab er sich den weissen Stein aufzugraben. Er sucht den Schatz seines Grossvaters; er grub und grub und bekam das Geld, da hat er schon den Schatz seines Grossvaters. Er wanderte nun zurück, kam in die Nähe seiner Heimath, hier sitzt ein Mann und sagt: „Wo bist du herumgereist?“ — „Den Schatz meines Grossvaters suchen; tritt bei mir als Diener ein.“ Er trat wirklich in seine Dienste. Sie gingen nach Haus, man setzte ihnen Speise vor, sie assen, wurden damit fertig und gingen hinaus auf's Feld. Da ist der Daumen des Teufels, der wiegt vierzig Pud. Der Lappe, nun, wirft ihn hinauf in die Luft, er fliegt und fliegt, verschwindet aus den Augen und kommt zurück. Er sagt nun seinem Knecht: „Wirf mal du!“ Er nimmt ihn in die Hand, will werfen, zögert, blickt zum Himmel hinauf. Der Lappe sagt: „Wonach siehst du?“ — „Eine schwarze Wolke“ sagt er, „kommt; hinter dieselbe will ich ihn befestigen.“ Er warf wirklich, warf; [der Daumen] blieb hinter der Wolke hängen. Das Märchen ist aus.

2. Räthsel.

Was ist dies für ein Räthsel: Ein Brettchen fließt mitten auf dem Teiche. — Die Zunge im Munde.

Ueber dem Walde steht ein Brodlaib. — Der Mond.

Daria und Maria sitzen und sehen einander, aber grüßen sich nicht. — Die Decke und Diele in der Stube.

Rath' mal, was es ist: Weisse Schwäne der Ofen voll. — Die Zähne im Munde.

Eine Schlange folgt jeder Krümmung des Weges. — Die Zugnetzstange geht von Wuhne zu Wuhne.

Ein Mann fesselte Fünfe. — Am Morgen stehst du auf, ziehst dich an, und sieh', du fesselst fünf Zehen, indem du den einen Schuh anziehst.

Zwei Vögelchen fliegen zu beiden Seiten eines Bergrückens. — Die Augen zu beiden Seiten der Nase.

Notozerscher Dialekt.

A. Songel.

1.

Kinder wollen mit einem Balle spielen, sie nähen einen Ball aus Tuch. Kam ein Fuchs von der Seite, nahm den Ball in die Hand und sagt: „Ach, ihr Kinder, ihr spielt mit einem Lederball, wir spielten in unserer Jugend mit einem tuchenen Ball!“ Sie, die Kinder, sagen: „Lehr' uns, nähe uns einen tuchenen Ball.“ Aber er sagt: „Es kostet mich grosse Mühe in meinem Alter und in meiner Blindheit; wollt ihr mir eine fette, gelte Rennthierkuh als Lohn für das Nähen des Balles geben?“ — „Ja.“ Er fing an den Ball

zu nähen, schnitt den Ball zu, fing an zu nähen und sagt: „Es ist dunkel, leuchtet mir, ich sehe nicht wegen meiner Blindheit und meines Alters.“ Sie öffnen ihm die Thür, er sieht, dass er [eigentl. ich] durch die Thür hinauskommen kann, er spannte seinen Gürtel, steckte das Tuch unter den Gürtel, ging hinaus und lief seiner Wege. Jene sagen: „Alter Fuchs, du hast uns betrogen!“

Er ging in das Vorrathshaus und fing an trockene Fische zu essen, man legte Gift für ihn aus. Der Fuchs starb unter dem Vorrathshause. Sie fahren vorbei und sagen: „Freund Reinecke ist gestorben; wo, auf welchen Schlitten wir ihn auch hinlegen, er bleibt doch nicht.“ Sie sagen: „Legt ihn auf den Schlitten mit getrockneten Fischen.“ Er blieb da auch liegen. Sie reisten ab, es entstand ein Schneegestöber. Er stemmte den Fuss, das ungebundene Rennthier fing an nachzubleiben und blieb gänzlich zurück. Er scheuchte nun, da wurde das Rennthier bange, entfloh, ging zur Seite; [der Fuchs] biss das Zugseil (?) ab; das Rennthier nahm Reissaus und der Schlitten mit den getrockneten Fischen blieb zurück. Der Fuchs ass und ass, ass Alles auf, nur ein klein wenig blieb nach. Er fing an es fortzutragen, ging und ging; da sind mein Grossvater [: der Bär], mein Onkelchen [: der Wolf], das Vielfrass, die Otter, der Eisfuchs, das Hermelin und jedes Thier: „Wo hast du, Fuchs, diesegetrockneten Fische hergenommen?“ — „Ich angelte sie mit meinem Schwanze aus der Wuhne des Dorfes.“ — „Willst du, Fuchs, uns lehren?“ — „Das kann ich wohl thun; man braucht dazu eine kalte Nacht.“ Es wurde eine kalte Nacht, sie begaben sich aus der Wuhne des Dorfes zu angeln, sie steckten den Schwanz in die Wuhne und fingen an zu sitzen; der Fuchs setzte seinen Schwanz unter die Hinterbeine. Sie sagten: „Warum beisst der Fisch nicht an,

Fuchs?“ — „Sie beissen nicht an vor dem Morgen.“ Es fing an zu tagen; ein Wasserträger kommt, der Fuchs sagt: „Da kommt ein Mann.“ Er begab sich fort und lief seiner Wege. Sie blieben zurück, die Schwänze sind festgefroren; der Bär setzte sich in Bewegung, der Schwanz ging ab; der Bieber wollte aufstehen, die Hälfte riss ab; die Otter wollte sich aufmachen, ihr Schwanz ward geschunden; das Hermelinchen strebt von der Wuhne wegzukommen, er kam mit der Wassertrage, er trifft mit der russigen Wassertrage die Spitze des Schwanzes, das [Hermelinchen] entflo. Das Schwanzendchen wurde russig. Sie fliehen und fliehen und so trafen mein Grossväterchen, mein Onkelchen, der Vielfrass zusammen, sie fanden den alten Fuchs: „Ach, du alter Fuchs, du hast uns geprellt!“ Sie fangen an den Fuchs aufzufressen, der Fuchs sagt: „Fresset mich nicht hier, bringet mich zum Speiseplatz.“ Sie fingen nun an ihn zu tragen, er sagt, der alte Fuchs zum Specht: „Damals waren gute Tage, als ich deinen kleinen Rücken bunt färbte.“ — „Was sagst du, alter Fuchs,“ sagt der Bär; „willst du mir den Rücken bunt färben?“ — „Das kostet viel Müh' und Arbeit deinen Rücken bunt zu färben, man muss einen Pfahl einschlagen, Weidenbänder drehen und so muss man Kienspähne schaffen.“ — „Ich werde schon Alles dies, alter Fuchs, selbst besorgen.“ Er legte nun alles in Ordnung, schlug Pfähle ein, drehte Weidenbänder und band sich selbst, darauf sagt er: „Nun, alter Fuchs, färbe meinen Rücken bunt!“ Er fing an ihn bunt zu färben und er wurde bunt. „Alter Fuchs, mir ist brennend heiss geworden!“ — „Dulde, dulde,“ sagt der alte Fuchs; „der Specht ist ganz klein und hat's geduldet, und du duldest es nicht.“ — „Es fängt mir an unausstehlich zu werden, der Rücken brennt.“ Er nahm Kienspähne, zündete sie an, sie fingen an zu brennen, selbst entflo er, der Bär

brännte auf. Er lief hin und her, hin und her, kam zurück, sammelte die Knochen, legte sie in einen Sack und machte sich dran sie zu tragen, trug und trug, fand die Kinder, sie spielen mit einem Ball. Er schüttelt [die Knochen] in dem Sacke. „Was hast du da?“ — „Das Erbe meines Grossvaters.“ — „Willst du es, Fuchs, uns verkaufen?“ — „Wenn ihr mir eine fette, gelte Rennthierkuh gebt.“ — „Ja, das wollen wir.“ Er nahm nun die fette Rennthierkuh, er begab sich, fing an hungrig zu werden, wollte sie schlachten, aber vermochte nicht sie zu tödten; er rief: „Onkelchen, Grossväterchen, kommt zur Hülfe!“ Sie kommen und schlagen sie tod und fangen an zu essen. Er sieht, dass sie Alles auffressen; er sagt: „Onkelchen, Grossväterchen, ein Mann kommt.“ Sie entflohen, er blieb allein. Er ass, ein Stück Talg blieb übrig. Er geht nun seinen Talg schmoren, ging in die Hütte, zündete ein Feuer an, fing an zu schmoren; das Talgstück fing an zu brennen, er schlägt es, schlägt es gegen den heissen Stein, verbrannte sich die Augen, ward blind. Er geht zu einer Tanne, fragt die Tanne: „Was bist du für ein Baum?“ — „Ich bin eine Tanne.“ — „Gieb mir Augen.“ — „Ich hätte wohl Augen, aber das ist Harz.“ — Er ging zu einer Fichte: „Was bist du für ein Baum?“ — „Ich bin eine Fichte.“ — „Gieb mir Augen.“ — „Ich würde wohl geben, aber meine Augen sind aus Harz.“ — Er ging zu einer Birke: „Hast du Augen?“ — „Ich hätte wohl Augen, ich habe kleine Augen, ich gebe dir diese Augen.“ Sie gab die Augen. Er bekam kleine Augen. —

b) Notozero.

1.

Awdotja meine Schwester, Awdotja meine Schwester,

Jefims Tochter [sagt]:

„Wollen wir uns aufmachen, wollen wir uns aufmachen,

Wassili, mein Stiefbrüderchen,

„Wollen wir uns begeben, wollen wir uns begeben weit

hinaus auf's Meer zum Fischen,

Um sauern, ungespalteten Stockfisch zu essen,

Die Fischer auf der Meerestiefe haben sauern Stockfisch

zum Essen.“

Als wir fahren, als wir fahren

Nach Jearmech, dem Hafensplatz des vielen Volkes,

Weilten wir nicht lange,

Da kam ein Schifflein aus Gusseisen

Mit seiner schrillen Stimme, der Stimme des Vogels *kirehč*.

„Wollen wir uns aufmachen, wollen wir uns aufmachen, mein

Stiefbrüderchen,

Um dass gusseiserne Schifflein ein wenig zu betrachten!“

Wir weilten nicht lange:

„Wollen wir uns begeben, wollen wir uns begeben, mein

Stiefbrüderchen,

Bis ans Ende der langen Orabucht

Um den kleinen Fisch *sāgeš* zu fangen!“

Wir fahren unter den Kolzowoi-felsen,

Wir essen auf steinernem Tische,

Ich, die kleine Awdotja, fasse einen Stein von der Grösse

der Nisse (?),

Damit die Faust schwerer werden möge.

2.

Ich Awdotja Kondrats Tochter
 Lebte vier Jahre im Wittwenstande,
 Fünf Wittvern, die da freiten, gab' ich Körbe,
 Konnte doch nicht einen unverheiratheten Freier abwarten.
 Es kam Iwanka Iwans Sohn,
 Ein verwittweter Freier, bejahrter, verwittweter Freier.
 Spät am Abend fingen zu spielen wir an,
 Man fing an sich zu sammeln, vom Grossen bis zum Kleinen,
 Von dem jüngeren bis zum älteren Spieler und Zuschauer.
 Wir spielen und laufen,
 Des Abends spät laufen wir und fallen um.
 „Genug des Spiels, lasst uns zurückkehren!“
 Wir gingen in unsere Stube, fingen an Gäste zu erwarten.
 Wir weilten nicht lange, so kam Savvatij ¹⁾
 Andreas Sohn, bekreuzte sich:
 „Heil dir, Iwan Michaels Sohn,
 Euphemia Georgs Tochter,
 Awdotja Kondrats Tochter!
 Habet die Güte unser Vorrathshaus zu besuchen,
 [Auch] deine Mutter, um zu essen und zu trinken!“
 Euphemia Jegors Tochter antwortete:
 „Mein Mütterchen ist kein junges Mägdelein,
 Ihr könnet (?) selber gehen trinken,
 Essen auf eigene Faust (eigentl. ihr eigener Kopf).“

¹⁾ Savvatij kam als Iwankas Brautwerber zu Awdotja, der alten Wittwe; er ladet sie mit ihrer verheiratheten Tochter Euphemia und deren Mann Iwan Michaels Sohn zum Besuch ein.

292

Sisällys. — Inhalt.

	s.
Alkulause	III.
Vorwort und Einleitung	IX.

I. Sanakirja. — Wörterbuch.

<i>Nimiluettelo. — Namenverzeichniss</i>	181.
<i>Suomalainen sanaluettelo</i>	193.
<i>Deutsches Wortregister</i>	211.

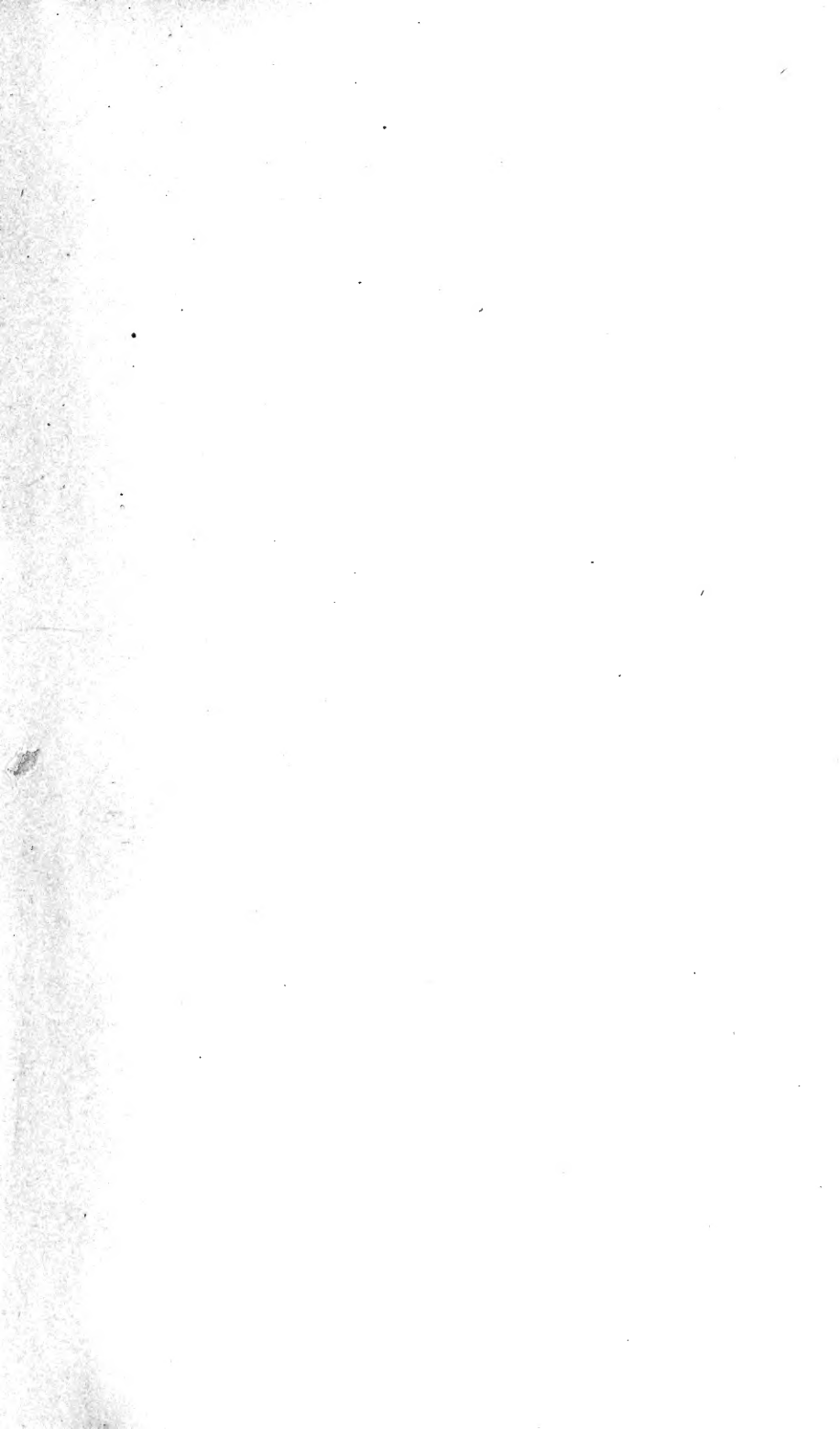
II. Kielennäytteitä. — Sprachproben.

Turjan murrettä. — Terscher Dialekt.	
A. Lumbovsk	233.
B. Jokonga	239.
C. Kuroptjovsk	244.
Kildinin murrettä. — Kildinscher Dialekt.	
A. Lovozerk	244.
B. Kildin	247.
Akkalan murrettä. — Akkala-dialekt	
255.	
Nuottajärven murre. — Notozerscher Dialekt.	
A. Songel	262.
B. Notozero	264.

Uebersetzung der Originaltexte.

Terscher Dialekt.	
A. Lumbovsk	267.
B. Jokonga	275.
C. Kuroptjovsk	282.
Kildinscher Dialekt.	
A. Lovozerk	283.
Notozerscher Dialekt.	
A. Songel	286.
B. Notozero	290.

Q Finska vetenskaps-societeten,
60 Helsinki
F55 Bidrag till kännedom av
h.48-50 Finlands natur och folk

Physical &
Applied Sci.
Serials

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

STORAGE

